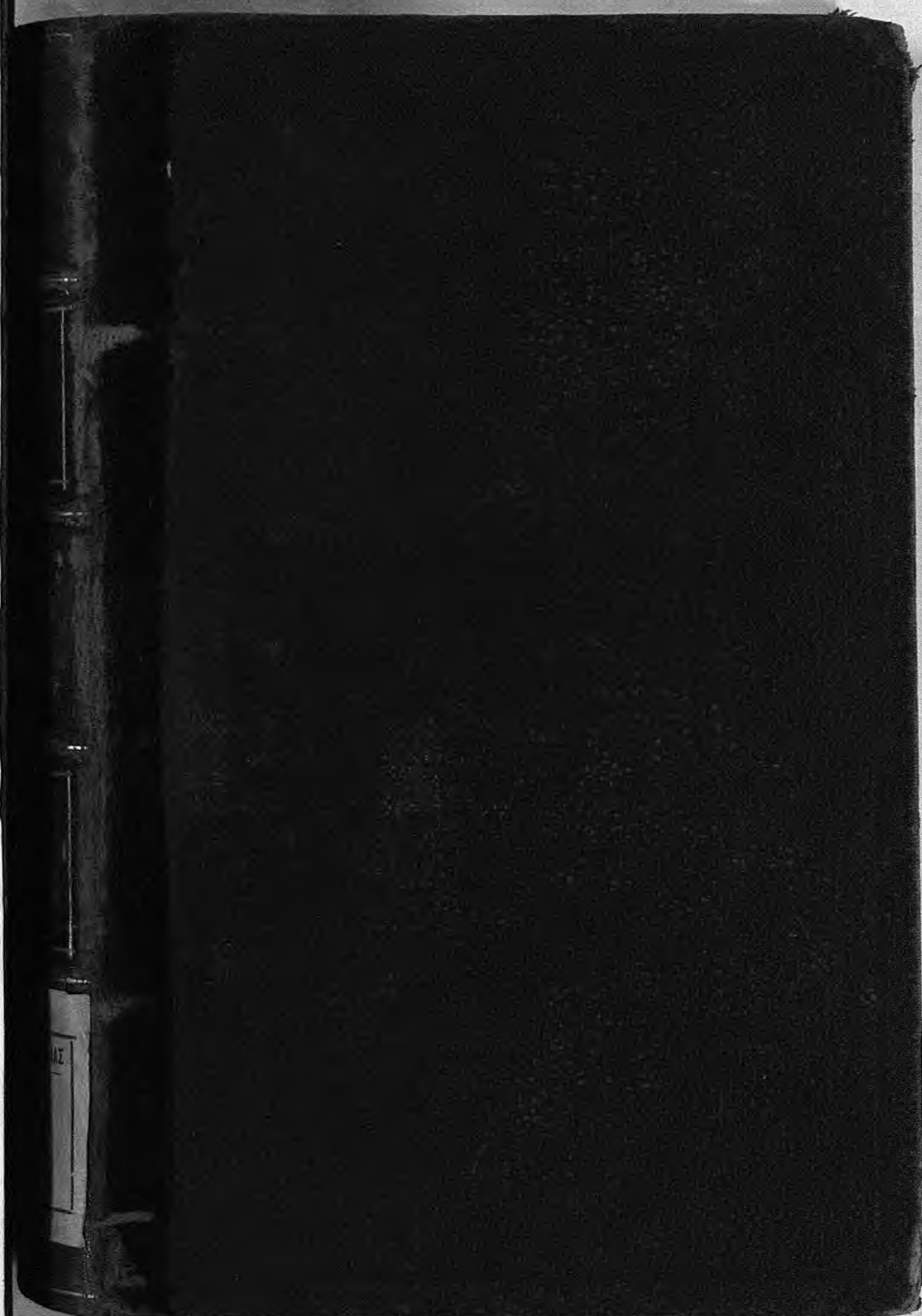

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ

200
Αρ:θ. ελσ.

1304

189/958

ΔΩΡΕΑ

Ι. Ζαμ. Παριζιού

1923

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Λορέανος Λαμπρακοπούλου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

HERODOTI

HISTORIARUM LIBRI IX.

EDIDIT

HENR. RUDOLPH. DIETSCH.

ε/ε

EDITIO ALTERA.

CURAVIT

H. KALLENBERG.

VOL. I.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXXXV.

1885
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

LIPSIÆ: TYPIS B. G. TEUBNERI.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Praefatio.

Ne uberius praefando spatium mihi datum transgrediar, hoc loco praeter notabiles quasdam emendationes et veterum hominum et recentiorum praecipue quibus in rebus ab Steinii editionibus discesserim afferre satis habeo, praesertim cum quid de codicibus Herodoti sentiam alio loco propediem sim expositurus. Priusquam autem ad enumerandos singulos locos transeam, paucis complectar quae ad dialectum pertinent. 1) de consonantibus. Aspiratam, quam in ἔφεδρος (V 41) libri exhibent, retinendam censeo; nam huius vocis causa eadem esse mihi videtur quae vocis ἔφορος. — Παρησσός duplici σ scribendum esse censeo ut Ἀλικαρρησσός, Ταρτησσός, ceteras voces in -ησος, quas Stein quoque geminata consonanti scripsit; qua de causa etiam Κορησσῶ (V 100), quod Dietsch libros (r)sv secutus recepit, non cum Steinio in Κορησῶ mutavi. Contra Μυλασεύς (V 121) simplici σ cum Dietschio scripsi, quo in nomine Stein libros secutus geminatam literam admisit; conf. Μύλασα, Πήδασα, Πηδασεύς. — 2) de vocalibus. IV 148 cum Dietschio et Bredovio Παρωρεήτας edidi (conf. VIII 73); in libro quarto scriba syllaba -τας sequente in formam vulgarem aberravit. Alia est causa vocis τιάρης, in qua et α et η admittendum esse censeo (conf. Krueg. ad I 132). Utrum autem Νύσην an Νύσαν (vel Νύσαν) sit scribendum (II 146, III 97), decerni non potest; sed cum Herodotum alteram utram formam usurpasse verisimile sit, η praetuli, spectans Hom. hym. in Bacch. 8. — Ὠρείδων VII 189 (bis) Rsv, Dietsch; Stein -ύην; in nomine urbis Phocaeae, in quo Stein libros secutus tum α, tum η posuit, Dietsch recte, ut opinor, α solum admisit (conf. Bred.

p. 130); item V 43 *Ἡράκλειαν* (ABCd) scripsit, quo loco Stein lectione ceterorum librorum recepta adnotavit „fortasse *Ἡρακλέην γῆν*“. Formam *Μηδείην* I 2, quamvis dubitanter, libros secutus cum Steinio recepi. — V 111 *ὀπείων* Dindorf, Dietsch; *ὀπάων* libri, Stein. — *Φωκαεύς* Dietsch Bredovio auctore constanter scripsit. I 163—167 omnes libri *αι* habent; I 152, VI 8—17 *Φωκαεύς* extat, nisi quod nonnulli in *Φωκεύς* aberraverunt; Stein utramque formam admisit. — *Θῶμα*, *Θωμάξω* etc. Dindorf (p. XXXVII). Ex codicibus diiudicari non potest utrum *ω* an *ων* Herodoti sit, nisi quod multis locis ABR vel ABCR *ω* habent, Pz soli *ων*, quorum z nullius est momenti; in P autem multa ad dialectum pertinentia de industria correctae sunt. Maxime autem ut *ω* scribam adducor, cum videam *ων* formis *Θωῶμα* etc. remotis in Herodoti libris non inveniri, nisi ex crasi ortum (*ἔμεωντοῦ*, *σεωντοῦ*, *ἔωντοῦ*, *ὄντος*, *τῶντό*). Etiam Stein in editione quinta *Θῶμα* etc. recepit. — VIII 28 *κεινοῦς* Rsv, Dietsch; ceteri libri, quos Stein secutus est, in formam homericam *κενεοῦς* aberraverunt. Item IV 123 *κεκενωμένον*, quod Dietsch auctore Dindorfio restituit, intactum reliqui; *κεκενωμένον* libri, Stein. — I 188 *ἡμιόνειαι* sv, Dietsch (conf. Bred. p. 156); *ἡμιόνειαι* cet. libri, Stein. — III 52 *στοῖσαι* (sic Rsv, *στολῆσι* C; *στοῖσι* cet. libri, Stein) recte mea sententia Dietsch recepit; nam formae atticae ex *στο-ία*, *πο-ία* (*ποίη* omnes libri Herodoti habent, conf. Bred. p. 161) natae sunt. Sed pro *χλόην* IV 34, cuius vocis alia est origo, *χλοῖην*, ut Bredovius vult, non est scribendum. — *Ἰθὺς* Dindorf, Dietsch; et *ι* et *υ* libros secutus Stein admisit. Idem in voce *Ἀμπρακιώτης* η praeter *ω* admisit; non recte, ut opinor. Nam IX 28 librarii in *-ητέων* aberraverunt, quod *Ποτιδαητέων*, *Λεπρεητέων* antecedunt. Similiter res se habet IX 31, antecedentibus *Τεγεήτας*, *Λεπρεήτας*; ceterum priore loco Rsv *ω* servaverunt. — VIII 37 et 39 *Προνηής* (sic R, *-αίης* sz, *-αίης* cet. libri, Stein) ut I 92; in libro VIII *-αίης* ex sequenti *Ἀθηναίης* ortum videtur. — V 54 *Μεμνόμιον* (rsv; *-ειον* cet. libri, Stein) ut V 53 (*ει* P corr. dz), VII 151 (*ει* Pd z). — *στρατιή* recepi pro *στρατηγή* Steinium secutus III 56; VII 7, 38, 174, Steinio

non probante III 3 (-ήην Rsv antecedente βασιλήην), IV 83 (-είην C, στρατιήν cett.), IV 84 (στρατιῆς ABCd, -ήης cett.). Conf. Krueg. ad Thuc. I 3, Kock ad Arist. equ. 587, — V 83 ἰσοεργίαι (ἰσοργίαι ABC; ἰσουργίαι cet. libri, Stein). — Dindorf, quem Abicht secutus est, πλώειν etc. constanter scripsit. Extant hae formae: πλώειν IV 156; περιπλώειν IV 43. 44; ἐκ-, κατα-, ἀναπλώουσι II 93; ἀνα- et ἐκπλώοντες II 93; περιπλώοντες IV 42; ἀναπλώοντι II 97; διεκπλώοντα VII 147. Contra vide apud Bredovium (p. 172) locos fere innumerabiles, in quibus formae praesentis et imperfecti verbi πλέειν leguntur; iam intelleges quam audacter illi egerint. Immo formas πλώειν etc. plane delere non dubitavi; leguntur enim duobus imprimis locis, IV 42—44 et II 93—97, quibus accedunt singuli IV 156 et VII 147. At IV 156 πλώσαντες antecedit. — 3) de elisione et crasi. I 5 sv fortasse recte τῷ αὐτῷ; confer I 36. 171; II 127; III 97; IV 62; VI 58. — IV 198 τὰ αὐτὰ μέτρα (Rsv) recepi; conf. VII 23, ubi in R ταὐτὰ extat, et IV 114. — De elisione conf. quae in progr. Gymn. Fried.-Werd, Berlin 1884 p. 17 seq. exposui. — 4) de nominibus. VI 101 Κυνέω Dietsch auctore Bredovio scripsit; quod libri habent, Κυνέου (Stein), ex antecedenti Ἀλκιμάχου ortum videtur. — In accusativo singularis primae declinationis εα constanter scripsi in his nominibus plerumque persicis: Ἀλυάττης, Κανδαύλης, Ληϊόκης, Καμβύσης, Γηρονήης, Ὀρεΐτης, Σανδῶκης, Φαρναύχης, Ὀτάνης, Μιτροβάτης, Ἀράξης. Contra ην solum admisi in his: Πύγης, Ἀρισταγόρης, Ἐπιάλτης, Εὐρυβιάδης, Λεωνίδης, Πέρσης, Σέρξης, Ἀκινάκης, δεσπότης; res valde est dubia in Λευτυχίδης, Ἴπποκλείδης, Μιλτιάδης, Λυσσαγόρης, Στησαγόρης, Ὀρέστης. — Ἐλλώτων constanter scripsi; nam reliquis in casibus variis lectionibus non adnotatis legitur ἐλλωτα (VII 229), ἐλλωτες (IX 80, 85), ἐλλωτας (VI 81, VIII 25, IX 80). In genetivo pluralis autem permutatio facillime orta est, praesertim cum duobus locis ex tribus in quibus -έων in omnibus libris extat (VI 58, 75) Σπαρτιέων non procul absit. — Μίτω III 122 (Rsv; Μίτωος cet. libri, Stein); conf. I 171 (2), 173. — Omnium adiectivorum genetivum pluralis in genere feminino in έων ab Herodoto formatum esse

Bredovius Steinio approbante contendit (p. 223). Sed omnibus libris consentientibus legitur ἀμφοτέρων (II 17); ἑτέρων (II 137, IV 101), ὑμετέρων (IV 114), σφετέρων (VI 15, VII 118, IX 106), ὅσων (VIII 98), ὀλίγων (VIII 16, IX 45). Eadem ratione genetivus participiorum in -ος desinentium in feminino genere formatus est, ab eaque formatione in libris non aberratum est nisi genetivus substantivi alicuius in -έων formatus proxime antecedit aut sequitur: ἐλκευμένων II 76, συγκατημένων III 68, οἰκημένων I 151, οἰκουμένων III 107, (III 106, 114?), τετμημένων IV 136, γενομένων VII 235, εἰρημένων VIII 49, γενομένων II 137 (P¹Rsv, τασσομένων P^m reliqui). Porro φυλασσομένων ὁδῶν I 123 in omnibus libris, V 35 in libro d solo extat; παρασσομένων VIII 16 ABd (cett. -έων, sequitur περιπιπτουσέων), ἀρπαζομένων I 4 Rbd (cett. -έων, antecedente bis ἀρπασθεισέων), μαχομένων II 76 (-έων Pz, μελαινέων), ἀνατριβομένων III 113 ABz (cett. -έων, οὐρέων), ἀλικομένων V 124 Prsz (cett. -έων, antecedit Ἀιολέων, sequitur πολίων), γνωμέων προκειμενέων VII 16 α bis AB (cett. -μένων), ἐπικειμένων VII 185 (Pd -έων), πειθομένων V 18 s (cett. -έων) Videmus igitur -μέων compluribus locis variis lectionibus non adnotatis legi, -μενέων aut nusquam aut, si lectionem libri d V 35 omittimus, uno loco in omnibus libris. Praeterea libri variant in his adiectivis: μεγάλων VI 46 (-έων PRv, non s; ξουσεών), ἐκείνων IV 111 Rs (-έων cett.), ἀλλήλων IV 113 Rs (-έων cett.), VI 111 sz (-έων cett.); at ἀλληλέων in omnibus libris VI 12; ὁκοσέων ἡμερέων V 50; ἀλλέων ἡμερέων IV 182 (ἀλέων R), IV 184 bis (ἄλλων Rs posteriore loco); ἀλλέων παιγνιέων I 94 (ἀλέων ds, ἄλλων qz); at ἄλλων I 133, VII 191, IX 115 (I 170?). Porro legitur: ἐσχατέων χωρέων VIII 47, τοιοντέων προκειμενέων (sic AB) γνωμέων VII 16 α (τουτέων PRsz); τοσοντέων VII 187. Ceterum ut cognoscatur quam facile scribae falsa analogia inducti erraverint, hunc locum totum ante oculos ponam: ἀνδρῶν (ἀνδρέων z) δὲ ξουσεών τοσοντέων μυριάδων (μυριαδέων Cdz). Hactenus Dindorfium (p. XVII) secutus sum; sed quod homo doctus etiam genetivum pluralis adiectivorum in -ιος desinentium in feminino genere eodem modo formatum

esse contendit, studio analogiae, quod nimis amplexus est, longius ductus videtur. Conspirant enim libri in his adiectivis saepius in terminatione *-έων*: *ὀδῶν δημοσιέων* VI 57, *κουριδιέων γυναικῶν* VI 138 (*-ίων* PRsz), *Θηβέων τῶν Αἰγυπτιέων* II 55 (*-ίων* z, Eust.), *λεχθαισέων γνωμέων ἀντιέων* VII 10 α, *χυτρίδων ἐπιχωριέων* V 88 (*-ίων* rsvz, Athen.), *τετρακοσιέων* VII 190, *ἐουσέων ἐπὶ καὶ διηκοσιέων* (*-ίων* R [sv]z) καὶ *χιλιέων* VII 184, *τοντέων* (τούτων R[sv]bdz) τῶν ἀπασέων ἡμερέων . . . *ἐουσέων πεντήκοντα καὶ διηκοσιών καὶ ἑξακισχιλίων* (*-έων* A) καὶ *δισμυριέων* (*-έων* A) I 32. Quae cum ita sint, in his adiectivis quod res poscere videtur, terminationem *-ίων* ponere adhuc non ausus sum. *Τοντέων* denique an *τούτων* scribendum sit, plane est incertum; sed quamquam illud saepius in libris legitur, tamen, quod ex falsa analogia formae *αὐτέων* formatum videtur, *τούτων* a Dietschio receptum intactum reliqui. — 5) de verbis. In plusquamperfecto augmentum ε quibus locis in libris omissum est adieci; neque enim ε deest una forma *τετελευτήκει* (I 165) excepta nisi in compositis, in quibus ε et ultima vocalis praepositionis facile permutari potuerunt. In aoristo I activi Herodotus exceptis eis verbis quae augmentum plane repudiant semper augmentum videtur adhibuisse; nam I 125, quo loco *συνάλισε* extat, librorum lectio corrupta videtur et formam *ἀπέλιψε*, quae VI 37 in omnibus codicibus legitur, ex antecedenti *ἀπέλιε* ortam esse verisimile est. Nescio an pro *ᾤψατο* quoque, quae forma I 19 antecedente *ᾤφθη*, sequente *ᾤφθεις* legitur, *ᾤψατο* scribendum sit. — *Ἐσθημένος*, quod III 129 omnes codices habent, etiam VI 112, libros R(sv)z secutus cum Dietschio recepi; nam in libris alterius stirpis similiter in verbo *ἐργάζεσθαι* nonnullis locis in η aberratum est. His duobis in verbis digamma augmento videtur obstitisse; *ἐργάσατο* etiam in titulis ionicis extat (Erman, Curt. Stud. V p. 307). — *Ἡπέλεγετο*, quod sine ulla variatione VI 28, 48; VII 192; VIII 18; IX 12 legitur, etiam IV 98 et 135 (Rsv), IV 134 (η Rsv, ^εη C) Dietsch recte, ut opinor, edidit. In verbo *ὀρμάω*, in quo ab Herodoto nusquam augmentum positum esse Stein in editione quinta contendit, id in aoristo activi et in

plusquamperfecto passivi, quibus in temporibus nusquam fere libri inter se discrepant, admisi. — *Κάτισε* I 88 (R[sv]dz; *κάτσεισ* vel *κατείσ* cett.) et IV 79 (s, *κάτσεισ* Rv, *ἐκάτισε* cett.) cum Dietschio recepi; conf. I 89 *κάτισον*. Ab aoristo *εἶσα* est derivandum *εἶσε* III 61 et *ὠπείσας* III 126, VI 103. — VIII 144 ex libris ABC *ἐμπειρημένα* (cet. libri *-σμένα*) edidi; verborum *πιμπλάναι* et *πιμπράναι* aoristi constanter consonanti σ formati sunt, perfectum hoc loco solo legitur, cum proxime extet *κτεχασμένα*. Quidni Herodotus horum verborum aoristos et perfecta passivi eodem modo formaverit ac verborum *ἐλαύνω*, *παύω*, *κλήω*, quorum in aoristis σ admisit, in perfecto omisit? Eadem est causa verbi *ζώννυμι*; nam VII 69 in Rsvz extat *ὠπεξωσμένοι*, in cett. *ὠπεξωμένοι*; contra II 85 *ὠπεξωμένοι* Rd, *ὠπεξώμεναι* s, *ἐπεξωμένοι* P, *ἐπεξωσμένοι* cett. et post pauca *ἐπεξώμενοι* R, *-ώμενοι* sv, *-ωμένοι* d, *-ώμενοι* P, *-ωσμένοι* cett. — III 98 *ἐνδύνουσι* (Rs), *-έουσι* cet. libri, Stein; cum verbum *δυνέω* neque in aliis scriptoribus neque alio Herodoteorum librorum loco (conf. Bred. p. 362) occurrat, illam formam levitate scribae, decepti formis quae antecedunt *οἰέουσι* (bis), *αἰρέουσι*, *φορέουσι* ortam esse apparet. V 93 invitis libris *ἐπεμαρτύροντο* pro *-έοντο* a Dietschio est scriptum (Bred. p. 363, Cob. V. L. p. 419). Etiam Stein, qui lectionem codicum retinuit, eam non carere suspitione censet (praef. p. LXVIII). Contra *διαβυνέονται* IV 71, quod et in omnibus libris extat et apud alios scriptores invenitur, non est quod damnemus. — *Δεῖ* et *δεῖν* constanter scripsi (*δέει* III 127, VIII 68 α, 143 in codicibus occurrit, contra *δεῖ* undequinquagies, *δεῖν* ter; VIII 65 *δεῖ* Rs, *δέον* dz, *δέειν* cett. Utrum *ἔδεε* an *ἔδει* Herodotus scripserit, discerni non potest; legitur *ἔδεε* quindecies, *ἔδει* septies, IV 79 *ἔδει* ABd, *ἔδεε* cett. Praeterea contractionem in *ει* admisi in imperativis *θάρασει* (I 9, 120; III 85; IX 76), *ῶθει* III 78, *χώρει* V 72, *βοήθει* VII 157, 159, *δυσθόμει* VIII 100 (conf. Spreer et Merzdorf), in formis *ἔκειτο* (*κείσθω*, *πρόσκειμαι*, *κείσθαι*, at *κέσται*), *μυῖται* (VIII 65). — Contractionem vocalium *εο* in *ου* excepto *δέους*

(I 85), cuius loco quid sit ponendum, non exploratum est, non admittendum putavi; Stein libros secutus *ἐξανδραποδιούμενοι* I 66 et *νομιούμεν* II 17 retinuit. — In verbis in -άω, de quarum formatione num unquam certi quid statui possit magnopere dubito, quae Stein (ed. V p. LIX) proposuit, secutus sum, nisi quod in singulis formis verborum *εἰρωτάω*, *ὀράω*, *φοιτάω*, quas enumerare nihil attinet, lectiones aliorum librorum recepi. — IV 191 *κομῶσι* Rsv; *κομώσι* cet. libri, Stein. — *Ἐδικαίεν*, quam formam Stein I 100 ex plerisque libris recepit (A solus *ἐδικαίων* habet), reiciendum esse puto; legitur enim *ἐδικαίων* in omnibus libris III 19 et VIII 126, in ABR III 52 et 148 (cet. libri -εν), in -εν aberraverunt III 118 C solus et IV 154 sz; his accedunt *ἡξιόν* III 42, *ἐδησίον* VIII 50. Contra *οο* et in *ου* et in *εν* contractum esse concedendum est. *Ἀνδρουμένω*, quod legitur I 123 in omnibus libris, fortasse rectius cum Abichtio in *ἀνδρουμένω* est mutandum. — Constanter scripsi ut Abicht *τιθεῖ* et *δίδοι*. Legitur enim *τιθεῖ* in omnibus libris I 113, 133; V 95, VII 35; uno tantum loco (IV 73) in compluribus libris *τίθησι* extat: „καὶ τῷ νεκρῷ ἀπάντων παραπλησίως παρατίθησι ὅσα τοῖσι ἄλλοισι.“ At quae in Rsv inveniuntur (*πάντων παρατιθεῖ τῶν καὶ τοῖσι ἄλλοισι*) nonne Herodoti consuetudini magis respondent? Ceterum Stein VI 62, cum formam *ἀπίησι*, quae extat in ABCd, reicit, eam quam solet religionem non probat. Item *δίδοι* II 154 (bis) et VIII 24, quibus locis omnes libri *δίδωσι* habent, et II 2, ubi *δίδοι* in Rsvdz, *δίδωσι* in reliquis extat, cum Abichtio restitui, quae forma, nisi fallor, septuagies sine ulla discrepantia legitur. *Ἴει* denique in praesenti pro *ἴει* et *εἰρέσθαι* pro *εἰρεσθαι* scribendum esse Cobet (Mnem. XI ad Her. I, 6 et 19) docuit.

LIBER I.

1. τῇ τε ἄλλῃ cod. Par. 1405, Schaefer; in cet. libris χώρη adiectum est. — τὴν Ἰνάχον incl. Valck., Reiz, Krueg. — 3. οὐδὲ γὰρ Schaefer, οὔτε γὰρ libri. — 4. ἀρπασθεισέων incl. Cob. — ἔθνεα ante βάρβαρα incl. Stein. — 5. ἐπεὶ δὲ ἔμαθε, Krueg. ἐπέιτε... αἰδεομένην (P^m). — αὐτῶν σμικρά; ACP, Stein σμικρὰ αὐτῶν. — Συρίων Bred., Σύρων libri; τε post Συρίων Stein ex Dionysio adiecit. — 7. οἱ ante Ἕλληνες incl. Herw. — 8. ὁ δὲ μέγα ἀμβώσας; A¹CP, Stein ὁ δ' ἀμβώσας; A² ὁ δ' ἀμβώσας μέγα, fortasse recte; conf. III 38, VII 18. — 9. μετὰ δ' ἐμέ; legendum videtur aut μετὰ δέ με aut μετὰ δὲ ἐμέ. — ἀνοιγμένης suspic. Krueg. pro ἀνοιγομένης. — 11. ἀλλ' ὥρα; Cob. γὰρ adiecit. — 12. ὑπεκδὸς Sauppe, ὑπεσδὸς (ὑπειδὸς) libri. — τοῦ καὶ Ἀρχιλόχους usque ad ἐπεμνήσθη incl. Wessel. — 13. initio Krueg. suspic. ἔσχε τε; an δέ τε? — ἦν μὲν δῆ; A¹C¹Ppr., Stein in ed. crit. δῆ om. — 15. τοῦ post τοῦ Γύγως Stein desiderat. — οὗτος δέ; Ppr., Krueg. οὗτος δῆ. — 18. initio Dobree, Krueg., Herw. ἐπ' ἔτεα ἔνδεκα. — quod ante οὗτος γὰρ in libris extat Σαδνάττης delevit Schweigh., retinuit Stein; Gomperz verba ὁ καὶ ἐσβάλλων usque ad συνάψας et τὰ ἐπόμενα τοῖσι ἔξ damnat. — 21. ἐπόστολος ἐς τὴν Μ. ἦν; Valck., Dietsch ἦτε pro ἦν. — 24. ἀπειληθέντα δέ, Stein ἀπ. δῆ. — κατεργάσασθαι P; κατεργάσασθαι cet. libri, Stein. — 27. Gomperz ἀρᾶσθαι ex C²P^t pro ἀρώμενοι deleto εὔχεσθαι recipiendum iubet; de coniecturis aliorum vide Baehr. — 28. εἰσὶ δὲ usque ad Πάμφυλοι Stein incl. — 29. καὶ προσεπικτ. Κ. Α. Stein incl., προσεπεκτημένου Krueg. suspic. — κατὰ ante θεωρίην Naber incl. — 30. εἵνεκεν post σοφίης Stein incl. — ἡμερος ἐπείρεσθαι μοι ἐπῆλθε Rbd; ἐπείρεσθαι με ἡμερος ἐπῆλθέ σε cet.

libri, Stein. — 31. τὸν Κροῖσον εἶπας, Herold τ. Κ. εἶπαι. — ὅδε ὁ λόγος; artic. om. Rs., fortasse recte. — 32. μακρότερον γίνεσθαι, Krueg. μ. γενέσθαι. — ὃ Κροῖσε; ACP, Stein ὃ om. — ἀνολβίου Pz; ἀνόλβου cet. libri, Stein. — ἄπηρος d², Stein ed. V; ἄπειρος cet. libri, Stein ed. crit.; ἄπηρος [δὲ] Gomperz, referens ταῦτα ad sequentia. — ὄλβιος κεκλησθαι, Stein ὁ ὄλβ. κεκλ. — ὃ βασιλεῦ Stob., ὡς βασιλεὺς libri. — 34. δόρατα Herw., δοράτια libri; idem βληθέντα delet. — μελλόντων γενέσθαι; malim γίνεσθαι. — 35. συμφορὴν δέ; ABC, Stein συμφ. τε. — 36. τὰ ἔπεα, Krueg. τὰ εἶπε suspic. — 38. τὴν ἀκοήν incl. Reiz, διεφθαρμένον quoque delent Bek., Dietsch, Krueg.; utrumque servat Stein. — παραλαμβανόμενα; C², Herw. παραβαλλόμενα. — 41. ἀχάρι libri (vel ἀχαρι), Stein; ἀχάριτι Reiz, Bred. p. 269, alii. — κακοῦργοι delet Naber. — 44. τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεὸν delet Naber. — 45. τοῦ καθήραντος, Krueg. suspic. τοῦ νόου τοῦ καθ. — 46. ἐπέστελλε Ac, Stein ed. V; ἀπίστευε cet. libri et edd. — 47. ἑκατοστῇ in margine cod. Vatic. 122 idemque ex coniectura Bergler, ἑκατον τῇ P, ἑκατοσ τῇ cet. libri. — 48. ἐμηχανᾶτο Ac, Stein ed. V; ἐμηχανήσατο cet. libri et edd. — 49. ὑπόκρισιν Schaefer, ἀπόκρισιν libri. — 50. τοῦτο ὃ τι Ac; τοῦτο ὃ τι cet. libri, Stein. — τρίτον ἡμιτάλαντον Pollux; „duorum et dimidii talenti“ Valla, idem ex coniectura Matthiae; τρία ἡμιτάλαντα libri (in Rsy est lacuna). — 51. φαιμένων; Krueg. σφέων φαιμ. suspic., Madv. φάμενον et postea λέγον pro λέγοντες; Cob. ratus aliquid deesse supplet „ἐπιγέγραπται Λακεδαιμονίων. διὰ δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην οἱ Δελφοὶ Λακεδαιμονίων φασὶ εἶναι ἀνάθημα. — ἀρτοκόπον, Cob. ἀρτοπόπον. — 52. τὰ ἔτι καὶ ἀμφοτέρα ἐς ἐμέ, bdz καὶ om. (in Rsy est lacuna); particula nomme post ἀμφοτέρα est collocanda? — Θηβέων Reiske, Θηβαίων libri. — 53. Κροῖσος post ἐπὶ Πέρσας delet Mehler. — καταλύσαι; bdz, Stein καταλύσειν. — 54. τε post Κροῖσῳ addidi. — 56. οὐδὲ οἱ, Cob. οὐδὲ τοὺς. — 57. Πελασγῶν τῶν, Stein suspic. II. τῶν τε. — οἰκησάντων; Wessel., alii οἰκισάντων. — καὶ τῶν Πλακῆν Dobree, καὶ τὴν Πλ. libri. — 58. Πελασγῶν Sauppe, πολλῶν libri; ἔθνεων πολλῶν, τῶν Πελασγῶν Gomperz. — πρὸς δὲ

ὧν libri (δὲ pro δὴ Vatic. 122); Krueg. πρὸς ὃ δὴ ὧν, Stein
 πρόσθε δὲ ὧν, Abicht πρὸς ταῦτα δὴ ὧν. — ξμοιγε Reiske,
 ἐμοί τε libri. — 59. *Λυκούργου τοῦ* Schaefer, *Λυκούργου* libri.
 — *ἄνδρας τούτους*, Naber *ἄνδρας τριηκοσίους*. — 60. Gompertz
 μακρῶ. <Θωῦμα γάρ μοι>, ἐπέιγε ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρου τοῦ
 βαρβάρου [ἔθνεος]. — *οἱ ἐν τῷ ἄστει* c² Stein, *οἱ* om. cet. libri.
 — 61. *χρήματα* post *παρασχόντων* delet Cob. — 62. *ἦσαν ἐπὶ*
τοῖς κατιόντας Schaefer, *ἦσαν* κτλ. libri. — *Ἀκαρνάν*, Valck.
Ἀχαρνεύς. — 63. *ἀπιέναι ἕκαστον* P¹, *ἀπ.* *ἕκαστος* cet. libri;
ἕκαστους Stein suspic. — 64. *πρὸς τε ἔτι* Bek., *πρὸς γε ἔτι*
 libri. — *μετ' Ἀλκμεωνιδέων*, libri *μετ' Ἀλκμεωνίδεω* vel (bdz)
Ἀλκμαιωνίδεω; pluralem primus Wessel. ex Valla restituit. —
τὴν νῆσον Ἀήλον, Krueg. aut *νῆσον* deletum aut *τὴν* ante *Ἀήλον*
 repetitum vult. — *ἔποψις*, Krueg. artic. desiderat. — *ἐτυράν-*
νευε Ἀθηνέων Cob., *ἐτ.* *Ἀθηναίων* libri. — 66. *πέδας ἔχοντες*,
 Naber π. *ἔλκοντες*. — 67. *τὴν ἐς θεὸν* libri, Stein; *τὴν* pleri-
 que edd. om.; Krueg. *ἐς τὸν θεὸν* ex Aldina. — *ἐπιτάρροθον*
ἔξεις Pauw, Herw. — 69. *προσκαλέομαι*, Cob. *προκαλ.* — Herw.
τε post *ξεινίης* addit. — 70. *ἐπυνθάνοντο δέ*, Krueg. *τε* suspic.
 — 71. *Πέρασσι γὰρ* usque ad *ἀγαθὸν οὐδὲν* glossema esse
 Heilmann (de inf. synt. Herod. 1879) censet. — 72. *Αυδικῆς*;
 nonne *Αυδίης*? — *Καππαδόκας* Naber, *Συρίους* Cob. delet. —
 73. initio *βουλόμενος* Krueg. incl. — *ὥστε ἀνάξια*, Gompertz
ὥς γε ἂν. — *χρόνου δὲ γενομένου*, Naber *χρ.* *ἐγγενομένου*. —
 74. *ἐν δὲ καὶ νυκτ.* τ. *ἐποίησαντο* incl. Herold. — *διαφέρουσι*
δέ, Krueg. *δὴ* suspic. — 75. *κατὰ τὴν διώρυχα* incl. Herw.,
 idem iam Krueg. suspic. — *οὐ προσίεμαι*, R² v *οὐδὲ* *προσιέναι*;
 fortasse *οὐδὲν* *προσιέμαι*. — post *διέβησαν* Schaefer *ἂν* supplet.
 — 76. *κειμένη* Wessel., *κειμένην* libri. — artic. ante *ἰσχυρό-*
τατον Stein (ed. V) incl. — 77. *Λακεδαιμονίοισι* Schaefer, *Λακε-*
δαιμονίους libri. — *ὅς ἦν*, Herw. *ὅσος ἦν*. — 78. *ἐς τῶν ἐξη-*
γητέων Τελμησσέων, Stein artic. post *ἐξ.* ponendum censet,
 Herw. *τῶν ἐξ.* glossatoris esse iudicat; *Τελμησσέων* Herw. —
ἦν ante *περὶ Σάρδεις* delet Matthiae. — 80. *ἐσταλμένους* pro
ἐνεστ. Schaefer. — *ἰδέην αὐτῆς* R² dz; *ἰδ.* *αὐτοῦ* cet. libri,
 Stein. — *ὥσφροντο* Krueg., Cob.; *ὥσφραντο* libri. — 82. *τοῖσι*

Σπαρτιάται delet Cob. — πρὸ τούτου ἀπὸ τούτου, Schaefer πρὸ τοῦ ἁ. τ., elegantius Cob. πρὸ τοῦ τὸ ἁ. τ. — 84. τὸ χωρίον ante τῆς ἀκροπόλεως incl. Krueg. — κατηλόγησε τοῦτο Reiske, κατ. τούτου libri. — Τροιάδης οὗτος Reiske, Τρ. αὐτός libri. — πρὸς τοῦ Τρωῶλον, Reiske πρὸς τὸν Τρωῶλον. — 85. χρησιμοποιέουσ, Herw. χρησόμενος (I, 46). — 86. προσοστήναι Schweigh., προστ. libri. — καίπερ ἐν κακῷ ἔονται; Schweigh. καὶ γὰρ pro καίπερ. — σιγῇ ἔχειν, Krueg. suspic. σιγῇ ἔχειν. — ἀποβεβήκοι cod. Cantabr. (K.); ἀποβεβήκε οἱ ABCP, Stein ed. crit.; ἀποβεβήκε Rsdz; ἀποβεβήκε sine οἱ Stein ed. V. — οὐκ post λέγων ἡ Stein adiecit. — 87. ὄψασθαι μιν Rsdz; ὄψ. αὐτὸν cet. libri, Stein. — προήσουσι Bek., ποιήσουσι libri. — 90. ἐπηγορεύων Bred., ἐπαγορεύων Lob., ἐπηγορεύων libri. — ἐπαλλιλόγησε Leopardus, Pollux II 120; ἐπανηλόγησε libri. — 91. οἷός τε Rsv; cet. libri, Stein οἷόν τε. — ἡνυσέ τε Schaefer, ἡνύσατο libri, Cob. — τῷ καὶ τὸ τελευταῖον χρηστηριαζόμενον [εἶπε] τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμιόνου, οὐδὲ Dietsch; τῷ καὶ τὸ τελ. χρ. εἶπε Λοξίης π. ἡμ., οὐδὲ Bred. p. 29; τὸ δὲ τὸ τελ. χρ. οἱ εἶπε Λοξίης π. ἡμ., οὐδὲ Herold; τῷ καὶ τὸ τελ. χρ. εἶπε Λ. π. ἡμ., οὐδὲ Stein; item Krueg., qui τῷ quoque incl. Ceterum in libris extat ὃ et sv (Valla) τὰ εἶπε om. — 92. τὰ τῶν ἀναθημάτων libri, τὰ deleuit Schaefer. — τῇσι Μιλησίων Stein; τοῖσι Μιλ. Reiske, alii. — Stein putat post τοῖσι ἐν Δελφοῖσι talia fere excidisse „ἔόντα, Πέρσαι χρόνον ὕστερον συλίσαντες ἐς Σούσα ἀπηγάγοντο.“ — κνάφου Hesych., γνάφου Plut. mor. p. 858, κναφήλου libri. — 93. γῇ ἢ Ἀνδίῃ Schaefer, γῇ Ἀνδίῃ libri. — οἷά τε, Krueg. οἷά γε. — [ἐν]εργαζόμεναι Herw. — 94. ἐπίπλοα et τοῦ inter βασιλέως et παιδὸς incl. Krueg.; idem suspic. ἀπήγαγε pro ἀνήγαγε; Herold et Gomperz ἀνήγαγε, ἐπί; Gomperz ὀνομασθῆναι delet; malim δὲ post ἐπὶ τούτου addere. — 96. ἐς τυραννίδας, Stein ἐς τυραννίδα. — 98. ἐπετηδεύθη, κύκλων ἔόντων libri; ἐπετηδεύθη κύκλων δ' ἔόντων Krueg., Stein. — ἐπτά· ἐν δὲ libri; ἐπτά· ἐν δὲ Schweigh.; ἐπτά, ἐν δὲ Stein; ἐπτά, ἐν Krueg. — Ἀθηναίων Reiz, Ἀθηναίων libri. — οὕτω πάντων; Stein suspic. τούτων πάντων. — 100. τάδε δὲ Eltz, τάδε δὲ δὲ libri. — 101. Βοῦσαι B, Stephan.; Βουσαῖ vel

Βουσαλ cet. libri. — 103. Πρωτοθύεω Pz; Πρωτοθύεω cet. libri, Stein. — 104. ἐπὶ Φᾶσιν ποταμόν, malim ἐπὶ τε Φ. vel ἐπὶ Φᾶσιν τε (conf. 1, 2). — 105. Ἰρὸν post τὸ ἐν Κύπρῳ delet Cob. — ὁ θεὸς libri, Stein; ἡ θεὸς plerique edd. ex Longino — παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους, Gomperz πάρεστι τοῖσι ἀπικνεομένοισι. — 106. φόρον Reiske, φόρων libri. — τὸ ἐκαστοῖσι, Reiske τὸν ἐκ. — τοῦ φόρον post χωρὶς δὲ incl. Krueg. — 107. ὁ Κυαξάρῳ παῖς Rsdz; ὁ om. cet. libri, Stein. — ὑπερθέμενος Schaefer, ὑποθ. libri. — 108. ἐδόκει δέ; dsz δὲ om.; particulam aut omittendam aut in δὴ mutandam Krueg. censet. — γεννώμενον C²R(sv)dz, γενόμενον B; γενόμενον cet. libri, Stein. — ἔλεγέ οἱ τάδε Rs; τοιάδε cet. libri, edd. — τῶν μάγων οἱ ὀνειροπόλοι Krueg.; οἱ τῶν μ. ὄν. libri, cet. edd. — σεωυτῷ z, perique edd.; σοὶ αὐτῷ P, Stein; σοὶ vel σὺ ἑωυτῷ cet. libri. — 110. περιποιήσης Bek., περιποιήσῃ libri. — 111. κραγγανόμενον Lob. ad Phryn. p. 337, Bred., Dietsch, Abicht; κραυγανόμενον A¹B¹CP, Stein; κραυγανόμενον cet. libri; κλαυθυμιζόμενον Cob. — 112. ἄμα τε Krueg.; ἄμα δὲ libri, cet. edd. — οἷός τε scripsi, οἷός τ' libri. — πᾶσά γε ἀνάγκη Rsvdz; γε om. cet. libri, Stein. — 114. καὶ ὅτε δὴ Rsvdz; δὴ om. cet. libri, Stein. — τούτων τῶν παιδῶν Bek., τ. τ. παιδίων libri. — ἑσφέρειν Rsvdz; φέρειν cet. libri, Stein. — 115. ἐγὼ ταῦτα; s ἐγὼ δὲ ταῦτα, non male. — 116. ἐλευθερωτέρῃ; Portus, Bred. p. 67 ἐλευθεριωτέρῃ. — μούνος μοννόθεν, τάδε ABpr., Stein ed. V; μούνος μοννωθέντα τάδε CPz, Stein ed. crit. — πέμπει, Herw. ἐκπέμπει. — λαμβάνειν; Naber διαλαμβ., Cob. συλλαμβ. — 118. ἐνείχε H. Stephanus, ἐνείχεε libri. — 119. εὐτυκτα A²B^mRsdz, Stein ed. V; εὐτυκτα A¹B¹CP, Stein ed. crit. — ἄκρων, Stein ἀκρέων. — προσστάντες Schweigh., προσστάντες libri. — 120. ἀπικομένους δέ; nonne ἀπικομένων δέ? — ἀμείβετο CRs; ἀμείβεται cet. libri, edd. — ὅμως γε μέντοι Eltz. ὅμως μὲν γέ τοι libri, Stein. — σέα τε καὶ Rsvdz; τε om. cet. libri, Stein. — ἐνωρῶμεν Lhardy, ἐσφῶμεν vel ἐσφῶμεν libri. — φλαθρον Rsvdz; φαῦλον cet. libri, Stein. — 123. βονλόμενος ὁ Ἀρπαγος Rsvdz; ὁ om. cet. libri, Stein. — 125. εὐρισκτέ τε εἶναι καὶ ἔποιεε cod. Cantabr.; εὐρίσκειται ... εἶναι. ἔποιε

ABC, Stein; εἵρηκε sine τε et καὶ Rsdz. — 126. πάντα σφι libri; π. σφεῖς Abicht; π. σφεῖς Krueg. — ἐμὲο πεῖθεσθαι incl. Naber, Cob., Abicht. — φανλοτέρους, Bred. φλανροτέρους. — 127. ἤξει Rsd; ἤξοι cet. libri, Stein. — 129. προσστάς Schweigh., προστάς libri. — ἡ ἐκείνου δουλοσύνη, Krueg. suspic. ἡ ἐκεῖ νῦν δουλ. — 131. Ἀλλὰτ Selden, ἄλιττα libri. — 132. στέμμασι, Valck. πέμμασι. — ὡς ἑκάστω, Bek. ὡς ἑκαστος. — τοῖσι πᾶσι Πέρσησι; nonne τε addendum est? — πάντα τὰ κρέα Valck., τὰ om. libri. — τὰ κρεάδια. Θέντος Tournier Rev. de phil. 1878 p. 194. — 133 ἐν ταύτῃ δέ, Krueg. ἐν τ. δῆ. — τὰ ἄν νήφοντες . . . ἐπιδιαγινώσκουσι „festivi alicuius lectoris bonum Herodotum suaviter ridentis adnotatiuncula marginalis, sed valde antiqua“. Herw. — 134. ἐντυγχάνοντες . . . οἱ συντυγχάνοντες, Naber συντυγχάνοντες . . . [οἱ συντυγχάντες]. — κατὰ λόγον τῷ λεγομένῳ; Abresch κ. λ. τὸν λεγόμενον; Krueg., Stein incl. τῷ λεγ.; fortasse in textu fuit τὸν αὐτόν, ad quod dativus a correctore aliquo adiectus est. — τῶν ἐχομένων. κατὰ τὸν αὐτὸν δέ libri; τῶν ἐχ., κατὰ τὸν αὐτὸν δῆ Stein. — προσέβαινε usque ad finem capitis incl. Krueg. — 136. τοῦδε δέ Schweigh., τοῦδε libri. — προσβάλλη sdz, προσβάλῃ cet. libri. — 137. μήτε τῶν ἄλλων; Krueg. requirit τινα pro τῶν; in s legitur μήτε τινα τῶν ἄλλων, quae in codice R in μηδένα τῶν ἄλλων corrupta videntur. — ἂν εὐρεθῆναι Bek., ἀνευρεθῆναι libri. — 138. πολλοὶ ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρας καὶ τὰς λευκὰς περιστεράς libri; πολλοὶ transposuit post χώρας Reiz, quem Dietsch et Abicht secuti sunt; πολλοὶ deleuit Palm, quod idem Stein fecit, ratus post περιστεράς pauca deesse. — 140. ἐλκυσθῆ Rsdz; ἐλκυσθῆναι cet. libri, Stein. — κατακηρώσαντες δέ Stein, κατ. δῆ libri. — 141. ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι „aut lege ὀρχησόμενοι aut dele ὀρχεόμενοι.“ Herw. — περιεβάλλοντο Pz; περιεβάλοντο cet. libri, Stein. — 142. οὔτε τὰ usque ad ἐσπέρη incl. Stein; οὔτε γὰρ τὰ ἄνω usque ad ἀνυμώδεος incl. Abicht. — πρὸς μεσαμβρίης scripsi, πρὸς μεσαμβρίην libri. — 143. πολλῶ δῆ Stein, πολλῶ τε Herold, πολλῶ δέ libri. — ἔφυγον, Cob. ἔφευγον. — 145. Πελλήνη μὲν γε Dobree, Π. μὲν τε libri. — 146. Ὀρχομένιοι σφι Herold, Ὀρχομενίοισι libri. —

Ἀθηναίων Schaefer, Ἀθηναίων libri. — ἔπειτα Stein (ed. V) ἔπειτεν Reiz, alii; ἐπεῖτε libri. — 147. ἔστωσαν δὴ Herold, ἔστω δὲ libri. — 148. κατήκουσα Σάμω, Stein καταντίον ex VII 3 adiecit. — πεπόνθασιν usque ad finem capitis incl. Stein. — 149. Τήμνος Holsten, τήνος libri. — Ἀλγυρόεσσα, Cob. Ἀλγειράεσσα. — 151. οἰκημένην et οἰκῆται Krueg. pro οἰκεομένην et οἰκέεται. — 152. οὐκ ἐσέκονον Naber, Cob.; οὐδὲ κως ἐσέκονον Stein; οὐ κως ἤκονον libri. — ῥῆσιν, Cob. ῥήμασι. — 153. οὐκ ἔδεισά κως Krueg.; οὐκ ἔδ. κω libri. — ὁμνόντες Bek., ὁμοῦντες libri. — στησάμενοι Stein, κτησάμενοι libri. — 155. ἐστεώτων libri, quorum lectionem tuetur Gomperz (Soph. Trach. 1271) ἐνεστεώτων Naber, Stein, Cob. — 158. ὀρμημένον Stein, ὀρμεοῦν vel ὀρμεωμ. vel ὀρμωμ. libri. — 159. νενοσσευμένα, Portu νενοσσευμένα. — ναί, κελεύω delet Cob. — 162. Φακαίη Ἰωνίης, Krueg. Φ. τῆς Ἰωνίης. — 163. τὰ πάντα εἴκοσι Herm. a Vig. 727; τὰ om. libri, Stein. — τοῦτῳ δὴ z, τοῦτῳ δὲ codice. — 164. ὁ δὲ Ἄρπαγος scripsi; ὁ Ἄρπ. CRsv, ὁ δ' Ἄρπ. ce libri. — προϊσχύμενος ἔπειτα; Krueg. τάδε desiderat. — 165. μὴ πρίν; nonne μὴ πρότερον? — ἀναφανῆναι Reiske, ἀναφῆναι libri; ἀναδῶναι Bek., ἀναβῆναι Herold, ἀναπεφηνέναι Krueg. ἀναφῆνῃ Heilmann. — στελλομένων δὲ αὐτῶν; malim στ. δὲ αὐτῆς. — Οἰνούσας, Herw. Οἰνοέσας; idem ἐνεκτῆσαντο suspic. pro ἀνεκτῆσαντο et delendum censet τῆς χώρας post τῶν ἡδέων. — 166. ὧν post στρατεύονται incl. Stein. — 167. lacunam quam primus Reiske vidit, Stein explendam censet tali modo διέλαχον, τῶν δὲ Τυρσηνῶν οἱ Ἀλγυλλαῖοι; post pauca idem πλείους (libri πλείους) in πλείστοις mutavit. Krueg.: διέλαχον οἱ δὲ Τυρσηνοί; aliter Madv. advers. p. 44, Cob. Mnem. X (= V. L. p. 410). — καταλευσθέντες, Krueg. οἱ καταλ. suspic. — 168. Θρηκῆς Bek., Θρηκίης libri. — 169. ἕκαστος μαχόμενοι, Schweigh. ἕκαστοι μαχόμενοι, Cob. ἕκαστος μαχόμενος. — καταρρωδήσαντες ταῦτα, Reiske κατ. ταῦτά. — 170. οἰκεομένας, Krueg. οἰκημένας. — 171. οὗτοι μὲν δὴ Schaefer, οὗτ' μὲν δὴ libri. — ἐπὶ μακρότατον Werfer, ἐπὶ om. libri. — κατ' τοῦτον ἄμα, Krueg. suspic. ἄρα pro ἄμα. — 173. ἕως Cob. τέως libri. — οἱ Λύκιοι delet Cob. — τίς εἶη, Krueg. τίς ἔστω

— 174. οἱ post *Κνίδιοι* Bek. adiecit. — *Βυβασσίδης* Js. Vossius, *βυβλεσίδης* libri. — εἴ κ' ἐβούλετο; Bek. et Cob. εἴ γ' ἐβ. — οἱ ἐργαζόμενοι delet Gomperz. — 176. ἐπεξιόντες et ἐπεξελθόντες Bek., ὑπεξιόντες et ὑπεξελθόντες libri. — 179. δεῖ δὴ; Krueg. suspic. δεῖ δὲ δὴ. — ἔτι φράσαι Bek., ἐπιφράσαι libri. — ἐνεσταῖσι Krueg. incl. — 180. καὶ αὐταὶ post φέρονσαι Werfer delet; Stein (ed. IV) inter *χάλκεαι* et φέρονσαι pauca deesse censet. — 181. ἐν μέσῳ post ἐτετείχιστο Stein in edit. crit. „ab Opperto admonitus“ secl. non in edit. V; quae sequuntur ἐν τῷ μὲν Gronov. correxit (ἦεν vel εἶεν libri pro μὲν). — 182. [of] *Αἰγύπτιοι*; artic., qui in C deest, inclusi. — 184. πᾶν πελαγίζειν; Krueg. suspic. πάντα. — 185. ἀλλ' ἄλλα Bek., ἄλλα libri. — καταπλέοντες τὸν Εὐφρ. Schweigh., καταπλ. ἐς τὸν Εὐφρ. libri, κατὰ pro ἐς Cob. — Herw. paulo supra τρις ante ἀπικνέεται addendum censet. — τὸν τε ποταμὸν usque ad πᾶν ἔλος Gomperz delendum censet. — 186. τῆς πόλιος ξούσης, Reiske τ. π. ἰόντων. — ἐπεῖτε γὰρ ὥρυσσε et ἐς τὸ ὥρυσσε χωρίον libri, ὥρυξε utroque loco Krueg. suspic. — ὅπως μὲν ἡμέρη γίνοιτο Stein ed. V, γένοιτο libri. — ἔλος γενόμενον Rsdz Stein ed. V; ἔλ. γινόμενον cet. libri, Stein ed. crit. — 187. μέντοι γε; Krueg. et Cob. γε incl. — 188. λαβυνήτον Wessel., λαβυνίτον libri. — ἰσκενασμένος Schweigh., ἰσκενασμένοισ(ι) libri. — 191. τὴν στρατιὴν ἀπασαν; Stein suspic. τ. στρ. ἀπασασαν, Herw. τῆς στρατιῆς ἀποδασμόν. — οἱ δ' ἂν περιδόντες Palm, οὐδ' ἂν περ. ABCP, οὐ μὲν περ. Rsdz, οὐκ ἂν περ. Schweigh. — Stein ἂν post διέφθειραν adiecit. — 193. ἄρχοντι τῆς Βαβυλωνος; nonne Βαβυλωνίης? — ἐς ante διώρυχας incl. Krueg., ἐς διώρυχας delet Gomperz, utrumque servat Stein. — Stein post καρπὸν ἐκφέρειν pauca deesse censet. — ἐπεὶ δὲ ἄριστα; dz ἐπεὶ, Rs ἐπ' ἐάν, A ἐπειδάν; Stein ἐπειδάν. — ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποιεῖνται s; ἀλλ' ἐκ τ. σ. ποιεῖντες cet. libri, Stein ed. crit.; ἀλλ' ἦ . . . ποιεῖντες Stein ed. V. — κατὰ περ οἱ ὀλυνδοὶ ABC, Athen.; κατὰ περ δὴ οἱ ὀλ. cet. libri, Stein. — 194. τὸ πλοῖον τοῦτο ἀπιεῖσι; Gomperz τὸ πλοῖον, οὕτω ἀπ. — βίκους φοινικηλούς, Wessel. βι. φοινικηλίου. — 195. ἄρτισις Rdz; ἄρησις cet. libri (s quoque), Stein;

ἀρτυσις Krueg. suspic. — νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστάσι;
 Krueg. ὧδε incl., Eltz suspic. οἷδε. — 196. ὡς ἂν αἱ παρθένοι;
 Krueg. ἂν incl., Stein suspic. ὅσαι αἰεὶ παρθ. — ἄλλην ἀνε-
 κήρυσσε, Stein ἄλλην ἂν ἀνεκ. — ὡς γὰρ δὴ διεξέλθοι Bergler,
 ὡς γὰρ δὴ οἱ ἐξέλθοι libri; δὴ delevit Krueg. — ἔμπηρος ἦν,
 Stein ἐμπ. εἴη. — ἥ μὲν Schaefer, ἥ μὴν libri. — διετέλεσε,
 Cob. διατελέει. — Ἐνα μὴ usque ad ἄγωνται incl. Stein; verba
 οὐ μέντοι usque ad finem capitis Krueg. in suspicionem vocat.
 — 197. κατέστηκε Schaefer, κατεστήκει libri. — ταῦτα προσι-
 όντες; Stein (ed. V) δὲ adiecit. — 199. πάντα τρόπον ὁδῶν
 libri, Stein; ὁδὸν z, δι' ὧν Bek., ὅσαιων Dietsch; ὁδῶν delent
 alii. — ὥς μιν λάμψαι, Krueg. ᾧ pro ὡς. — 200. ἔχει, Herw.
 ἐσθίει. — 202. ἐλάσσω, Cob. μάσσων. — κατατίθεσθαι, Herw.
 ἀποτίθ. — ναυτίλλονται πᾶσαν; AB πᾶσα, quod Cob. scriben-
 dum censet. — 203. ἐὼν ὁρέων Rsd, ἐὼν cet. libri et edd. —
 204. τοῦ ὧν δὴ πεδίου τούτου τοῦ μεγάλου Herold, τούτου libri
 om.; τοῦ ὧν δὴ πεδίου τούτου [τοῦ μεγάλου] Gomperz. — δεύ-
 τερα; PRsvdz, Stein (ed. V) δεύτερον. — γινομένη; ABC,
 Stein (ed. V) γενομένη. — 205. θέλων γυναῖκα ἦν ἔχειν incl.
 Krueg.; ἦν in μιν mutat Cob. — 206. πάντως plerique libri,
 Stein; πᾶν κως Schweigh.; πάντα z, plerique edd. — 207. τὸ
 ἂν ὁρέω; nonne ἐνορέω? (conf. I 89). — τὰ ante ἐόντα ἀχάρिता
 incl. Schaefer. — ἔχω γνώμην, Rsd ἐγὼ γνώμην ἔχω, quod Cob.
 tuetur. — περιγίνεσθαι Rsvdz; περιγενέσθαι cet. libri, Stein.
 — διεξίωσι; Stein, Cob. suspic. ὑπεξίωσι. — 209. τὸ μὴ κείνον;
 Dobree, Krueg., Stein, Cob. μὴ οὐ postulant. — σὺ τοίνυν,
 Stein (ed. V) σὺ νυν, ABC σὺ νῦν. — 210. περιχωρεῖ; C περι-
 χωρέσει (Steinio auctore C περιχορεύει, R περιχορεύει), in quo
 Schweigh. probante Kruegero περιχωρήσει latere putat. — ἐπι-
 βουλεύσει Krueg., Stein (ed. V); ἐπιβουλεύει B¹R, ἐπιβουλεύει
 dz; ἐπιβουλεύσει cet. libri, Stein (ed. crit.). — ἀντὶ δὲ ἀρχε-
 σθαι; Reiske artic. adiecit. — 211. τοῦ καθαροῦ στρατοῦ;
 Krueg. aut τοῦ ante στρατοῦ adiciendum aut στρατοῦ delendum
 censet (IV 135). — 212. ἥ μὲν Schaefer, ἥ μὴν libri. — εἰ δὲ
 ταῦτα οὐ ποιήσης; οὐ in AB a secunda manu pro σὺ est cor-
 rectum; εἰ δὲ μὴ ταῦτα σὺ π. CPdz, εἰ δὲ ταῦτα σὺ μὴ π. s.

Dietsch „mihi id indicio esse videtur, Herodotum scripsisse εἰ δὲ μή, quae brevitās ad orationis gravitatem aptissima est, librarios vero vario modo ellipticam locutionem explevisse.“ Item Dindorf iudicat. — 215. φάλαρα χερσῶ; Krueg. suspic. φαλ. χερσοῦ; Stein κοσμέονται ex eo loco quo supra est dictum, huc transponendum censet. — περὶ τὰ ante στέργα Stein in ed. erit., non in edit. V incl. — 216. ἐπιθυμήσῃ AB, Stein; ἄν adiecit Cob.; ἐπιθυμήσει cet. libri. — νόος Krueg., νόμος libri.

LIBER II.

1. πένθος ποιέσθαι incl. Krueg., Naber, Cob. — 2. οἷ γενοίετο πρῶτοι ἀνθρώπων delet Cob.; οἵτινες Naber postulat. — τοῦ γάλακτος et post pauca ὁ Ψαμμήτιχος Rsdz; artic. om. cet. libri, Stein. — πρῶτους Rsvd, πρεσβυτέρους cet. libri, προτέρους Herw. — ἐποιήσατο τῶν παιδίων Rsdz; παίδων cet. libri, Stein. — 4. ἄστρον ABC; ἀστέρων cet. libri, Stein. — ἐμβόλιμον; Cob. μῆνα desiderat probante Steinio, qui ἐμβόλιμον delendum censet (Burs. Jahresber. 1881—83). — αὐτῆς δὲ αὐτῆς ἐστὶ Αἰγύπτου μῆκος Stein; αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἐστὶ μῆκος cet. edd., secuti codd. Rsdz (in his ἐπὶ pro ἐστὶ extat). — 7. ἔννδρος Hennicke, ἄννδρος libri. — ὥς om. ABC, incl. Stein. — 8. πρὸς μεσαμβρίης τε καὶ νότον plerique libri; μεσαμβρίη Rd; μεσαμβρίην et νότον sz, Stein. — τῆς ante ὁδοῦ Stein (ed. IV) incl. — κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον Stein; τεταμένον pro κατὰ Rsvdz, quod plerique receperunt; τεταμένον vs, ex quo Bek. τετραμένον coniecit. artic. τὸν, qui extat in A^oCP ante verba καὶ τοῦ Ἀραβίου, Stein delevit. — τεσσάρων καὶ δέκα Dietsch; καὶ δέκα libri om. — 10. ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν; Bek. et Stein genetivum posuerunt. — ὥσπερ γε τὰ περὶ Ἰλιον; Rsdz ὥσπερ τὰ τε π. ¹I.; fortasse utraque particula est servanda. — ὥς γε εἶναι Schweigh.; ὥστε εἶναι ABCP, ὥς εἶναι Rsdz. — 11. θαλάσσης post καλεομένης om. Rs, fortasse recte. — κόλπον Krueg. incl.; Ἀράβιον, τὸν ἔρχ. λέξων Schweigh. incl. — συντετραίνοντας ABC¹, συμπεραίνοντας cet. libri, quod Herw. tuetur.

— 12. τῇ χώρῃ Stein incl. — καταρρηγνυμένην ABC (simplici ρ), κατερρηγνυμένην cet. libri, κατερρηγμένην Bek. — Σύροι Stein, Σύριοι libri. — 13. εἰ ἀναβῆ; PRsd¹ ἦν ἀναβῆ. — ἐπιδιδῶ et ἀποδιδῶ Reiz, ἐπιδιδοῖ et ἀποδιδοῖ libri. — καὶ τὸ ὅμοιον ἀποδιδῶ ἐς αὐξήσιν Krueg. incl. — ὕδατος sub finem capitis Cob. delet. — 14. οἰκέοντες Αἰγυπτίων, Rs Αἰγ. οἰκ.; e margine Αἰγ. videtur irrepsisse. — 15. ἦδη γάρ; Krueg. suspic. ἦ γάρ. — 16. δεῖ προσλογίζεσθαι; Krueg. postulat ἔδει. — οὐρίζων τῇ Αἰβύῃ plerique codices, Stein; οὐρ. τῆς Αἰβύης cod. Remig., plerique edd. — οὐ γάρ δῆ, Gomperz ἦ γάρ δῆ. — 17. ᾧδέ κη Reiske; ᾧδε καὶ libri, Stein. — ἐκ τῶν Καταδούπων; PRsdz, Eust., Stein ἀπὸ τ. Κ. — παρεχόμενος ταύτῃ; AB, Stein (ed. IV) παρ. ταύτην. — 18. τῆς ἐμ. γνώμης Valek., τῆσι ἐμ. γνώμῃσι libri. — ἔπεμψαν ἐς Ἀμμωνα; nonne rectius Ἀμμωνος? Herodotus aut παρὰ Ἀμμωνα aut ἐς Ἀμμωνος dicere solet. — 19. παρὰ Krueg. incl. — τὰ λελεγμένα AC; τὰ λεγόμενα cet. libri, Stein; incl. Krueg. — 20. τῶν ὁδῶν incl. Naber et Krueg., retinet Stein. — 22. οὐδ' αὖτη Stein, οὐδ' αὐτῇ libri; quae sequuntur ex Steinii coniectura, quae mihi simplicissima videtur, scripsi; τόπων ἐς τὰ ψυχρότερα; τῶν τὰ πολλά ἐστὶ ἀνδρῶ γε ABC, ψυχρότατα omissis τόπων et γε PRsvz. — οὐδὲ οἰκός; C, Stein οὐδὲν οἰκός. — 23. τινα τῶν; nonne τῶν τινα? idem Gomperz suspic. — 24. τε ἦ Stein; ἦι ABC, γε ἦ P, γέη vel γεη Rs. — διψῆν; διψᾶν? conf. Bred. p. 379. — 25. οὐκ ἐόντων ἀνέμων s (όντων pro ἐόντων), plerique edd.; καὶ ἀνέμων cet. libri, Stein; pauca intercidiisse (οὐδαμὰ ἐπεχόντων) suspic. Gomperz. — ἔωθε ABC, εἰώθε s; ἔώθεε cet. libri, Stein. — 26. ἑωντοῦ Stein, Abicht; αὐτῶ ABCPz, om. Rsd. — 28. ἀπηγμένα Bek.; ἀπηγημένα Rsd, ἀπιγμένα cet. libri. — οὕτω μὲν; Rsvd, Gomperz οὗτος μὲν. — γενόμενα PRsdz; γινόμενα cet. libri, Stein. — 30. τὴν Αἰθιοπίαν AB; τῶν Αἰθ. cet. libri, Stein. — κατέσταςαν Rdz(s?); κατέστησαν cet. libri, Stein. — ἔλλη πρὸς Ἀραβίων Bek., ἔλλη δὲ π. Ἀρ. libri, δῆ pro δὲ Eltz. — Ἀσσυρίων; Rsd Σύρων. — 31. τοσοῦτοι Reiske, τοσοῦτω Rsvd, οὗτοι cet. libri. — 32. ἴδουιν; Krueg. ἄν adiecit. — τῇ τελευτᾷ τὰ τῆς Αἰβύης Krueg. (τὰ Reiske

adiecit, qui ἦ κτλ. posuit); in libris extat ἡ (ῆ, ῗ) τελευτᾷ (vel -τᾷ) τῆς Λιβύης; Stein ἡ τελευτᾷ τῆς Λιβύης. — τὰ κατόπερθε Krueg. incl. — εἶπαι ὦν Stein, ἐπεὶ ὦν libri, εἶπον Reiske, ἐκεῖ vel ἐκεῖνον Bek. — ὕδατι Stein edit. crit.; ὕδασι ABC, Stein edit. IV. — 33. ἐς τοῦτο, Abicht ἐς τοσοῦτο. — ὡς Κυρηναῖοι ἔλεγον ABC, ὡς οἱ Κυρ. ἔλ. cet. libri et edd. — Νεῖλον; z, Krueg. τὸν Ν., fortasse recte. — ἐκ Κελτῶν; nonne ἐκ. Κ. τε? — διὰ πάσης Εὐρώπης Valck. incl., qui idem δέων paucis supra delevit. — 34. οὐδεὶς ἔχει λέγειν; Herw. non male suspic. οὐδεὶς οὐδέν. — 35. πλεῖστα ABC, Stein; πλέω cet. libri. — ἡ ἄλλη πᾶσα χώρα incl. Stein, Cob. — κατ' οἴκους ἐόντες, Cob. κατ' οἴκους ἔχοντες. — 36. ἡ δίαίτα Schaefer; in libris ἡ deest. — 39. πῆρ ἀνακαλοῦσι Schaefer, πυρὴν καίονσαι libri. — μέλλοι γίνεσθαι scripsi, μ. γενέσθαι libri, — φέρονσαι incl. Krueg., qui idem post pauca οἱ δὲ ante φέροντες, ubi Bek. οἱ μὲν scripsit, incl. — 40. ἐπεὶ ἀποδείρωσι τὸν βούν, κατευξάμενοι Stein, qui ante haec verba aliquid intercidisse putat; RPs ἐπ' ἦν (ἐπὴν Ps) προνηστεύωσι (προνηστεύουσαι s) τῇσι (τῇσι P) καὶ ἐπ' ἦν (ἐπὴν Ps) κατεύξονται (κατεύξονται s) θύουσι τὰν βῶν (τὸν βούν P, τὸν βῶν s) καὶ ἀποδείραντες. Cob. ἐπὴν προνηστεύωσι τῇ Ἰσι, id quod extat in v, cod. Remig., tribus Paris., recipiendum et quod paucis supra extat προνηστεύσαντες δὲ θύουσι delendum censet. — 42. νυν, quod deest in PRsdz, Cob. delet. — ὁμοίως ἄπαντες σέβονται, Rd(s?) σέβονται ante ὁμοίως; fortasse σέβονται est delendum. — μηχανήσασθαι (τοιόνδε) κριδὸν Krueg.; similiter Herold et Stein τὰδε supplent: — προσχεῖσθαι P, Stein (ed. IV), προσεχέσθαι Rsvdz, προέχεσθαι cet. libri. — ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων Ἀρμόνιοι; Krueg. et Stein μαθόντες supplent, Cob. ἔμαθον. — 43. ἤκουσα, ὅτι; PRsvz ὡς, fortasse recte; conf. c. 45. — 43. Αἰγύπτιοι τοῦ Ἡρακλέος ABC, τοῦ Ἡρ. Αἰ. cet. libri, unde τοῦ Ἡ. delendum apparet; idem Cob. censet. — οὗτοι ante οἱ θέμενοι incl. Krueg. et Cob. — ἡ τοῦ Ἡρακλέος; Krueg. suspic. ἡ τὸ Ἡρ. — 44. μέγαθος incl. Krueg.; μέγα φῶς Reiske, Eltz; μεγάλως Abicht; μεγάθει μέγαν Herw. — 45. δῶν (δίῶν C) Valck., alii; ὄων cet. libri, Stein. — 46. αἰπόλοι, Schaefer

κόλοι. — ἐκ δὲ τούτων εἰς; Stein ἔνα pro εἰς; librorum lectionem Baehr defendit. — 47. ἐς τὸν ποταμόν; ABC (auctoribus Schweigh. et Gaisf.), Stein ed. crit. ἐπὶ τ. π. — τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ delet Cob. — τοὺς ὧς incl. Stein; equidem articulum solum deleverim. — 48. Αἰγύπτιοι; artic. οἱ, qui deest in ABC, delevi. — 52. ἔθνον δὲ πάντα, Hermann πάντων. — διελθόντος PRsdz; διεξελθόντος cet. libri, Stein. — 53. ἐνθεν δὲ ἐγένοντο ABC (= I 111); ὅθεν δὲ ἐγ. cet. libri, Stein (= V 62). — 55. καὶ σφεας; Krueg. suspic. καὶ σφεα; Herw. καὶ αὐτοὺς expungendum et καὶ σφέας, ὑπολαβεῖν (γὰρ) θεῖον εἶναι τὸ ἐπ. αὐτοῖσι, ἐκ τούτου ποιῆσαι scribendum censet. — 56. δοκέει ενb; δοκέειν cet. libri, Stein. — φηγῷ πεφνυκίη; Valck. εὐ adiecit; Herw. αὐτόθι πεφνυκίη transponendum censet. — 59. δεύτερα; Stein δὲ adiecit. — 62. τῇσι θυσίῃσι (sic in omnibus libris) ἐν τινι νυκτὶ (ἐν τῇ νυκτὶ P¹Rsdz, Abicht, Stein ed. IV); τῆς θυσίης Schweigh., quem secuti sunt Abicht et Stein (ed. IV). — τῆς θυσίης post τὴν νόκτα incl. Krueg. — 64. ἀνιστάμενοι Naber recte incl.; nam in A¹B¹ legitur ἀνιστ. ἄλλοι-τοι, in cet. libris ἄλλοιτοι ἀνιστ. — 65. ἐούσα δὲ Αἰγυπτος libri; δὲ delevi; Krueg. δὴ suspic., Bek. ἡ; Reiske, Dietsch, Stein γὰρ. — καὶ ante τὰ μὲν σύντροφα Krueg. incl. — τὰ ante ἱρὰ incl. Valck.; τὰ θηρία ἱρὰ Stein supplevit. — Stein et Krueg. post εὐχὰς aliquid intercidisse putant. — 66. διαδύνοντες Stein (ed. IV), Cob.; διαδύοντες libri. — 68. τῶν δὲ κροκοδείλων φύσις, Schaefer κ. δὲ κρ. ἡ φύσις. — θνητῶν, Cob. θηρίων. — κατὰ λόγον τοῦ σώματος delet Gomperz. — ὡς ἐπίπαν; Rsd fortasse rectius ὡς τὸ ἐπίπαν. — 69. ἐσθέντες Rsvdz (ε^σ P); ἐνθέντες cet. libri et edd. — ταριχεύσαντες PRsdz; ταριχεύοντες cet. libri, Stein. — 70. δελεάσῃ, Herw. δέλεαρ θῇ. — 71. ὀπλὰ βοῶς Stein incl. — ἀκόντια Schaefer incl. — ποιέσθαι ABC; ποιέεται cet. libri, Stein. — ἐρυνθὰ ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ Stein ed. IV. — ἐκκοιλήνας (ABC) scripsi cum Cob. pro ἐγκοιλήνας. — ἐσκειμένου (ABC) Stein, ἐγκειμένου cet. libri; fortasse etiam ἐστιθέναι et ἐσέθηκε pro ἐντιθ. et ἐνέθ. scribendum est. — χουσόκομα, Herw. χουσοχρόα. — 77. αἶ ὥραι Herw. delet. — 78. ξύλον, Herw. ξύλου. — πάντῃ post ὅσον

τε incl. Stein. — 79. ἐν ἔστι Wessel., ἐνεστι libri. — τὸ ὄνομα Wessel. incl. — ἀοιδὴν τε; Lhardy, Krueg. ἀοιδὴν γε. — 80. τόδε μέντοι ἄλλο H. Stephanus; τ. μ. ἄλλοισι libri; Stein lectione librorum servata Ἑλλήνων incl. — 86. Stein post μιμημένα lacunam signavit „exciderunt talia fere τρία ὅσαι περ καὶ ταριχεύσεις κατεστᾶσι.“ — 89. γένωνται, Herw. ἀπογένωνται. — 90. οἱ τοῦ Νέλλου Rsdz; οἱ om. cet. libri, Stein (ed. crit.). — 91. πρόπυλα, Herw. προπύλαια. — 92. οἱ κατῷπερθε τῶν ἐλέων οἰκόντες Αἰγύπτιοι; Rsd om. οἰκόντες, fortasse recte. — 93. οὗτοι, quod deest in ABC, om. plerique edd., retinuit Stein. — 94. ἄγρια incl. Valck., alii, retinuit Stein. — φρύξαντες, Dobree θρύψαντες. — ἐσθὺς cum Cob. scripsi, ἐνδὺς libri. — 96. διαβυνέεται cum Cob. scripsi, διαβύνεται libri. — δύναται πλείν; ABC δύνανται, quod non prorsus reiciendum statuerim. — 97. ἔστι δὲ οὐκ οὗτος Rsvd, οὐδ' pro οὐκ cet. libri; Stein οὐδ' retinuit ratus ὁ ἐωθὼς supplendum. — ἀπὸ θαλάσσης; nonne τε adiciendum est? — 99. προσέσι δέ τι αὐτοῖσι cum Cob. scripsi (= II 147); in ABC τι post αὐτοῖσι; Stein ex Rsd καὶ ante αὐτοῖσι adiecit. — κατὰ ἤκονον Struve, Bred.; κατὰ τὰ ἤκονον libri, Stein. Idem iam Dietsch recepit IV 76; V 11, 89, 112; VI 54, 88. — Μῖνα τὸν πρῶτον Stein ed. IV; τὸν Μ. τὸν πρῶτον Rsvd; τὸν Μ. πρῶτον cet. libri, Stein ed. crit. — πάντα ῥέειν; Stein suspic. πάλαι ῥέειν. — ὅς ῥέει d, ὡς ῥέει cet. libri; ὡς ῥέη Stein. — ἔστι γὰρ usque ad Αἰγύπτου Abicht incl. — 100. τοῦτω τιμαρῆουσαν; nonne τοῦτω δῆ; — 100. δὲ post καλέσασαν Abicht incl.; δῆ Krueg. suspic., γὰρ Stein. — 101. κατ' οὐδέν, Stein καὶ οὐδέν. — Ἡφαίστου; nonne Ἡφαιστείον; — 102. πολλὴν τῶν...; Gaisf. pro τῶν suspic. αὐτῶν; Schweigh. Αἰγυπτίων, Stein ἦρχε intercidiisse putat. — γλιχομένοις; Cob. non male γινομένοις (V 2) quod si recipere voles, dele καὶ ante δεινῶς (om. Ppr. Rsvd). — 104. ἔφασαν Αἰγύπτιοι PRsdz; ἔφ. οἱ. Αἰ. cet. libri, Stein. — 106. τὰς δὲ στήλας Rsvd; αἱ δὲ στήλαι cet. libri, Stein. — 107. τῷ ἐπέτρψε Σέσωστρις PRsdz; τῷ ἐπ. ὁ Σ. cet. libri, Stein. — τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ; Stein (ed. IV) αὐτοῦ, Krueg. artic. incl. — ἕξ τοὺς δύο; Gomperz μὲν ante δύο addit. —

ταὺς δὲ λοιποὺς ἀποσ. ἅμα τῷ πατρὶ Gomperz incl. — 108. τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο incl. Wessel., Cob., Gomperz. — ἡ Αἴγυπτος; artic. om. ABCd, fortasse recte. — 109. τῆς τεταγμ. ἀποφορῆς incl. Krueg. et Gomperz. — ἐπανελθεῖν; Krueg. aliquid intercidisse suspic.; quae sequuntur usque ad finem capituli idem incl. — 110. βασιλεὺς δὲ οὗτος δὴ Rd, Stein; δὲ δὴ οὗτος ε, δὴ οὗτος δὴ Ppr., μὲν δὴ οὗτος ABC et plerique edd.; μὲν δὴ οὗτος δὴ P corr. z. — 111. κατελθόντος μέγιστα; Krueg. suspic. ἐς τὰ μέγ. — 113. ὄτεων Bek., ὄτεφ libri. — τὸ μέχρι ἔμευ ἀπ' ἀρχῆς Rsvd, Stein; μέχρι ἔμευ τὸ ἀπ' ἀρχῆς AB; μέχρι ἔμευ τῷ ἀπ' ἀρχῆς Pz C corr., cet. edd.; suspicor artic. a margine in textum irrepsisse. — 114. ἐς γῆν ταύτην; PRsdz, Stein ἐς γῆν τὴν σήν. — ἀνόσια ἐργ., Krueg. ὁ ἀνόσια ἐργ. — 115. μηδένα ξείνων, Gomperz μηδένα ξείνων. — τῆς ἐμῆς γῆς; nonne γῆς τῆς ἐμῆς? — 116. ἐς ὃ Struve incl., ἐκὼν Stein scripsit. — κατὰ περ ἐποίησε Reiz, κατὰ γὰρ libri; κατὰ παρεποίησε Bek., δηλοῖ δὲ κατὰ παρεποίησε Gomperz. — ἀριστείῃ, Stein ἀριστήῃ. — ἐπιμένεται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ usque ad ἐκατόμβας incl. Schaefer; etiam quae antecedunt ἐπιμένεται δὲ αὐτοῦ κτλ. et quae sequuntur usque ad finem capituli suspicionem movent; idem Gomperz videtur sentire. — 117. τὸ χωρίον vel καὶ τότε τὸ χωρίον Valek. incl. — 118. δίνας ὑπέχειν τῶν (vel τὰ) Struve; in libris extat ᾧ. — βασιλεὺς post Αἰγύπτιος Cob. incl. — 120. οὐδὲ οἱ ἄλλοι Bek., artic. om. libri. — 121α. ἐπελθόντας; Rsvd, Cob. ἐλθόντας. — 121ε. ἐσελθεῖν ὥς; CPz ἐς, Abicht πρὸς pro ὥς. — 122. εἴ γε A¹BRsvd; εἴτε δι' ἄλλο τι εἴτε Pz, οὔτε δι' ἄλλ' ὅτι εἴτε C, εἴτε δι' ἄλλο ὅτι εἴτε A². — ἐνὸς αὐτῶν, Stein ἐνὸς ἐκωτῶν. — 123. ἐσδύνειν Rsvz, Stob.; ἐσδύνει cet. libri, Stein. — ἀρχηγετέειν Dind., Cob.; ἀρχηγετεύειν libri. — 124. θυσιέων Rsv; quod in cet. libris adiectum est τουτέων Stein recepit. — ἐτέροις ἔταξε; Krueg. ἐτέρους ἔταξε, Naber ἐτέροις ἐπέταξε. — τὴν τρίμηνον ἕκαστοι Gomperz; τὴν τριμ. ἑκάστην libri et edd. — ταύτης τε δὴ Reiz, ταύτῃ vel ταύτῃ δέ (vel τε) δὴ libri. — 125. ἐχόμενα Bek., ἐπόμενα libri. — εἴτε; Krueg. suspic. εἰ μή. — ἔστι post δεδαπανῆσθαι Cob. incl. — 126. ἐν τοῖσι ἔργοισι delent Abicht et

Gomperz, *ἐν* delet Valek., *ἐπὶ* pro *ἐν* coniecit Werfer. — 127. ante οὕτε γὰρ aliquid intercidisse Krueg. et Abicht putant. — περιρρέει R^s; περιρρέειν cet. libri, Stein (ed. crit.). — τὸντὸ μέγαθος, Stein (ed. IV) τὸ μέγαθος; Herw. τῆς ἐτέρης τὸντὸ μέγαθος incl. — οἰκοδόμησε H. Stephanus pro οἰκοδομῆς. — 128. ταῦτα ἔξ; Krueg. τὰ adiecit. — 129. δικαιοτάτα Krueg. et Cob.; δικαιοτάτας libri. — ταύτην Krueg. incl. — τὸ μόνον R^{sv}; τὴν μ. cet. libri, Stein. — 132. φασὶ γὰρ δὴ R^{svd}; δὴ om. cet. libri, Stein (ed. crit.). — 133. συνταχόνειν αὐτὸν plerique libri, Stein; α. αὐτῶ dz, cet. edd. — ἔξ ἔτεα, Herw. ἔξ ἔτι ἔτεα. — 134. πνραμίδα δὲ καὶ R^{svd}; καὶ om. cet. libri, Stein (ed. crit.). — ἀπελίπετο, Bek. κατελίπετο. — λιπομένων ἦν Schaefer, alii; ἦν λιπομένων P^{Rsv}, Stein (ἦν λειπομένων C, ἦν λειπομένη AB). — ἐπείτε γὰρ κτλ.; interpuncti ut Krueg., non quod textum sic emendatum putarem, sed quia nihil melius inveni; ceterum γὰρ quoque suspicionem movet. Gomperz *ἐπειτεν*. — 135. Ξάνθου Cob., Ξάνθεω libri et edd.; post pauca μιν om. ABCd. — ὡς ἂν εἶναι Ῥοδώπιος Valek.; Ῥοδώπι Schaefer, Stein, Ῥοδώπιν vel Ῥοδῶπιν libri; ἂν incl. Krueg., in μὲν mutavit Gomperz. — οὐδὲν usque ad ἀναθεῖναι Gomperz incl. — *ἑωντῆς* post *μνημήιον* Herw. in suspicionem vocat (conf. IV 166). — τυγχάνει, Stein τυγχάνοι. — post ὅστερον ταύτης Stein et Herw. ἐτέρη supplendum censent. — 136. μήτε αὐτῶ R (μήτ' sv); μή δὲ cet. libri, μηδὲ Stein (ed. crit.). — ἐκείνω incl. Krueg. — 137. τασσομένων ABCP^m; γενομένων P^{tRsv}, Stein. — ἡ ἐν Βουβάστὶ πόλιν P^{Rsvz}; ἡ ἐν Β. πόλιν cet. libri, Stein. — 141. τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων; nonne τῶν μαχ. τῶν Αἰγ.; — πέμφει R^{sz}; πέμφει cet. libri, Stein (ed. crit.). — ἀπικομένον Reiske; ἀπικομένους libri, Stein (ed. IV). — αὐτοῖσι incl. Schaefer, qui antea ἀπικομένοις; Krueg. αὐτίκα vel ἐπιούσι suspic.; Herw. ante αὐτοῖσι aliquid deesse censet; idem ἀντίοισι pro ἐναντίοισι postulat. — ὅπλων incl. Stein (ed. IV); extat in P^{Rsvz}, Eust., in cet. libris ἀνόπλων. — 142. καὶ πρὸς R^{sv}; πρὸς om. cet. libri, Stein (ed. crit.). — οὐ μὲν R^{sv}, οὐ μέντοι cet. libri, Stein. — ἐπανατεῖλαι Bek.; ἐπαντεῖλαι libri (om. R^{sv}), Stein. — 143. ἐκκαίδεκατον; Krueg. suspic. ἔκτον καὶ δέκατον. — ἐς δ

Struve; ἕως οὗ libri (ἐς οὗ s), Stein. — ἐπὶ τῇ ἀριθμῇ Gompertz incl. — πύρῳμιν ἐκ πυρώμιος γενόμενον Rsv, πύρῳμιν ἐπονομαζόμενον cet. libri. — κατὰ Ἑλλάδα Stein, κατ' Ἑ. libri. — 144. οἰκόντας Rsv, οὐκ ἔοντας cet. libri (οὐκνεοντας AB'), Athen., Stein (ed. IV). — 147. ἐς ante θυώδεκα μόρας om. Rsv, plerique edd. — 148. ὑπὲρ τῆς λίμνης; artic. nonne delendus est? — παραλαβόντες Krueg. incl. — εἰλιγμοὶ Bek.; εἰλεγμένοι ACd; ἐλιγμοὶ cet. libri, Stein. — 149. περίμετρον, Herw. μέτρον. — μὲν post ἐξαπέδον Krueg. incl., τε Stein scripsit. — ἡ ταύτη Haupt, ἡ om. libri. — 150. γίνονται Rsv; γένοιτο cet. libri, Stein. — καὶ κατὰ τὸ ex Kruegeri coniectura; κατὰ libri om. — ἐν ante φρεσὶ om. Rsv, Cob. — αὐτὸν ποιήσαντα, Krueg. αὐτὸ π.; Bek. τὰ ἐποίησε supplendum censet. — 152. μετ' ἔωυτοῦ Krueg. incl. — 154. ἐν τούτοις δὴ; Eltz, Stein, Abicht δὲ pro δὴ. — ἀρξάμενοι, πάντα; Gompertz ἀρξ., ταῦτα. — 155. τὸ ἐν Αἰγύπτῳ Cob. incl. — ἦν ante θῶμα, quod deest in ABCd, Dietsch incluserat; item Cobet. — 156. οὕτω μὲν; Bek. et Gompertz οὕτως μὲν. — δευτέρων, Gompertz δευτέρον. — ἐν δὴ ὧν; Bek., Stein (ed. crit.) δὲ pro δὴ. — φοίνικες τε Rsv; τε om. cet. libri, Stein. — δὴ post οὕτε, quod in Cs extat, Stein delevit. — Διονύσου καὶ Ἰσίου, Herw. Δ. κ. Δήμητρος. — 158. τῆς μῆκος μὲν Rsv; μὲν om. cet. libri, Stein. — 160. συγκαλέεται, Cob. συγκαλέει. — παντὸς τοῦ δικαίου; Krueg. suspic. πάντως. — 161. σφάτευμα ὃ Ἀπρίης μέγα Pz, Stein; σφ. μέγα Ἀπρίης Rs, μέγα om. cet. libri. — μεγαλωστί; Rsv, Naber, Cob. μεγάλως. — 162. interpunxi cum Cobeto post μὴ ποιέειν. — ἐπαίρας; Wessel. et Cob. τὸ σκέλος supplendum censent. — ὅμως δὲ αὐτόν, Cob. αὐτὶς pro αὐτόν. — ὑποκρίνασθαι et παρασκευάζεται Rsv; ὑποκρίνεσθαι et παρασκευάζετο cet. libri, Stein (ὑποκρίνασθαι ed. IV). — λόγον ἔωυτῷ Wessel., λ. αὐτῷ libri. — 165. ἀνείνται Bred., ἀνέωνται aut ἀνέονται libri. — Ἀνύσιος R (Ἀνύσσιος sv); Ἀνύτιος cet. libri, Stein. — 167. οἱ Ἕλληνες; R οἱ om. — 168. post Ἐρμολυβίων in Rsv extat ἄλλοι; Krueg. ἔλλοι χέλιοι suspic. — 169. τὰ δένδρεα Cob. incl. — 171. πάσης ante Πελοποννήσου Stein incl., τῆς Cob. coniecit. — 172. προμηθέεσθαι ἔωυτόν Rs, Eltz,

Krueg.; *πρ. ἔωντοῦ* cet. libri, Stein. — 173. *ὅταν post μέχρη* Krueg. incl. — *πληθώρας* Rsv; *πληθούσης* cet. libri, Stein. — *ἐὰν δὲ χρήσωνται, ἐκλύουσι* Rsz; om. haec verba cet. libri, Stein; fortasse recte, quod ne Valla quidem ea legit. — *ἐκράγειη*, Herw. *διαρραγείη*. — *οὕτω δὴ*, Gomperz *οὕτω δέ*. — 174. *καὶ ἡλίσκετο* Valck., *κατηλίσκετο* aut *καταλίσκετο* libri. — *ἀληθέως* Rsv; *ἀληθῶν* cet. libri, Stein. — 175. *θωμάσια οἷα* Abresch, Madv., Stein (ed. IV); in libris *οἱ* pro *οἷα*. — *ὑπερβαλλόμενος*; ACP, Stein *ὑπερβαλούμενος*. — *τὸ μέγαθος* post *ὅσων τε* suspicionem movet. — *τὸ δὲ εὖρος δυνάδεκα (δῶδεκα 2)* *πηγέων* non extant nisi in svz. — *ἐνθύμιον* Valck., *ἐνθυμητὸν* Bek.; *ἐνθυμιστὸν* libri (*ἔσθ. Rs*) Stein. — *ἐγγεγονότες* Schweigh., *ἐγγ.* libri. — 176. *Ἀθιοπικοῦ* Rsv, Valla; *τοῦ αὐτοῦ* cet. libri, Stein, fortasse rectius; at idem Romanus post pauca recte *μεγάλου* pro *μεγάρου*. *ἔόντες* post *Ἀθιοπικοῦ* Schweigh. correxit pro *ἔόντος*. — 178. *ἐνοικῆσαι*, B non male *ἔσοικῆσαι*. — *οἰκέειν* post *βουλομένοισι αὐτῶν* Gomperz incl. — 180. *αὐτόματος* Rsv; *αὐτομάτως* cet. libri, Stein. — 181. *εἴτε ἐπιθυμίας* scripsi, *εἴτ' ἐπ.* libri. — *οἱ δὲ Ἀρκεσίλειω* scripsi, *οἱ δ' Ἀ.* libri. — *ὑπ' ἐκείνην* Schaefer, *ἐπ' ἐκείνην* libri. — *ὁκότε ἔλθοι* Rsv; *ὁκότε ἔλθοι Ἀμασις* cet. libri, Stein. — *τετραμμένον*, Rsv *ἰδρυνμένον*.

LIBER III.

1. *συμβουλῆς* Rsv; *βουλῆς* cet. libri, Stein. — *Ἀμάσι* Lhardy; *Ἀμασιν* libri, Stein. — *ἐπρηξε ταῦτα* Cob. incl. — *συμβουλίῃ* CPdz; *συμβουλῇ* cet. libri, Stein. — *κελεύων* Krueg. incl. — 3. *στρατιήν*; Rsv, edd. *στρατηγίην*. — 4. *ἐπικούρων Ἀμάσιος* Stein; rectius fortasse *τῶν Ἀμάσιος* Rsv. — *σύννομα δέ οἱ ἦν* Rsv; *ἦν* om. cet. libri, Stein. — *πολέμια* Rsvz Remig.; *πολεμικά* cet. libri, Stein. — *τὴν ἔλασιν* Cob. incl. — 5. *ἔστι Σόρων* Dobree, Stein; *ἢ ἔστι Σ.* libri, *γῇ ἔστι Σ.* Gronov. — *ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν*; nonne ὁδοῦ ut IV 18? — 6. *δι' ἔτεος* Gomperz; *δι' ἔτους* (vel *ἔτους*) *ἐκάστων* Rs, *δι' ἔτους ἔτεος ἐκάστων* v; *δις τοῦ ἔτους ἐκάστων* cet. libri, Stein. —

κεινὸν PRsv, Stein; κείμενον cet. libri. „difficile est dictu-
 utrum rectius κείμενον an κεινὸν scribatur.“ (Dietsch). — 9.
 τῶν ὁμοβοέων ABC^od; τῶν om. cet. libri, Stein. — τῶν ἄλλων
 δεσμάτων; Rsv om. τῶν, Stein incl. — διὰ δὴ τούτων; R τοῦτο,
 ἐν τούτῳ pro τούτων. — τριῶν om. ABCd, ex additamento
 ortum Baehr et Abicht putant. — 11. ἐξ ἀμφοτέρων; ἐξ, quod
 deest in Rsv, Krueg. et Gomperz incl. — τῶν στρατοπέδων
 Gomperz delet. — 12. τῶν γὰρ δοτέων; fortasse γὰρ, quod
 deest in Rsv, delendum est. — διαρρηξείας Pz, διαρρηξίς
 ABCd; διαράξειας Rv, Gomperz. — ἐμέ γε (R) scripsi; ἐμέ γ'
 libri et edd. — πύλους τιάρας; Gomperz τιάρας in suspicionem
 vocat. — ἔοντα εἶδον Rsv, om. cet. libri, incl. Stein. — 13.
 ἕτερα τοιαῦτα Rsv; ἕτερα om. cet. libri, Stein. — ὁμοίως καὶ
 Struve; ὁμ. ὡς καὶ Rsv; ὁμ. ἃ καὶ cet. libri, Stein (ed. crit.).
 14. παρήσαν Reiz, παρήσαν vel παρήσαν libri. — ἀγόμενον
 Dindorf, Bred.; ἀγεόμενον qz, ἡγεόμενον B; ἡγεόμενον cet.
 libri, Stein. — ἄλλων ante πυνθάνεται Krueg. incl. — ὡς ἀπε-
 νειχθέντα ὑπὸ τούτου; Krueg. ἤκουσε pro ὑπὸ τούτου, Abicht
 ὑπὸ τούτου ἤκουσε, Stein post ὡς intercidisse pauca suspic. —
 τῶντὸ ἐποίησε τὸ ABCd, Dietsch; καὶ ex cet. libris Stein
 adiecit. — 15. εἶδον ABCd; εἶδον αὐτοῦ cet. libri, Stein. —
 ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε; in z et cod. Remig. solis δὴ extat; τῷδε
 (= III 38) retinui cum Gomperzio; Reiske et Stein τῷ τε. —
 Αἰβνος cum Bekkero inclusi; τῷ Αἰβνος Ἰνάρω z, Remig.;
 Ἰνάρω τῷ (vel τῷ) Αἰβνος Rs(v?); τῷ Αἰβνος om. cet. libri,
 Stein; Ἰνάρω τοῦ Αἰβνος παιδὶ Ἰθανύρῳ Gomperz. — 16.
 ταῦτά of Rsv; of om. cet. libri, Stein. — κεντροῦν Rs; κεντοῦν
 cet. libri, Stein. — τὸ πῦρ Pz, Stob., τὸ om. cet. libri; item
 post pauca τὸ πῦρ Stob., πῦρ libri; Stein utroque loco artic.
 om. — κατακαίειν γε Schweigh., κατακαίειν τε ABCPd, τε
 om. cet. libri. — πλησθὲν δὲ αὐτό; Abicht αὐτὸ incl., Krueg.
 αὐτὸς suspic. — οὕτω δὴ Rsv; δὴ om. cet. libri, Stein, Gom-
 perz, tuetur Cob. — τῶν τις Αἰγυπτίων Rsv; τις τῶν Αἰ. cet.
 libri, Stein; ante haec verba ἄλλος Cob. delet. — ἀποθανόντα
 μέλλοι Stein (ed. III), μέλλοι ἀποθανόντα Rsv; ἀποθανόντα
 μέλλοντα cet. libri, Stein (ed. crit.). — 18. τοὺς ἐν τέλει ἐκά-

στους, Gomperz ἐκάστοτε. — 19. ὀρχίσις τε Rsz; τε om. cet. libri, Stein (ed. crit.). — 20. ἐντειλάμενός τε Rsv; τε om. cet. libri, Stein. — ἄξιον om. Rsv, Cob., Gomperz. — 21. τὰ ante τόξα om. Rsv, Gomperz. — 22. τὸν χρύσειον εἰρώτα στρεπτόν; Stein τὸν χρυσὸν (Rsvz) εἰρώτα τὸν (R) στρεπτόν. — κόσμον αὐτῶν s; κόσμον αὐτοῦ cet. libri, Stein. — πίδαί Gomperz incl. — 23. εἰκοσί τε Rsv; τε om. cet. libri, Stein. — 24. πάντων τε Rsv; τε om. cet. libri, Stein. — 25. αὐτοῦ ταύτη Rs; ταύτη om. cet. libri, Stein. — ἐπεῖτε δὲ στρατευόμενος; Rsv πορευόμενος, quod Cob. probat. — 26. ὑπ' αὐτῶν Ἀμυωνίων, Cob. ὑπὸ τῶν Ἀμ. — 27. ἐματά τε Rsv; τε om. cet. libri, Stein. — ἀπικομένων Rsv, Cob.; ἀπικομένους cet. libri, edd. — 28. ἀπάγειν; Rsv et Cob., qui ἄξοντες delet, ἄγειν; ἐπάγειν z. — τετράγωνον; Caylus, Stein τι τρίγωνον. — ὑπὸ δὲ τῇ γλώσῃ Jablonsky, ἐπὶ δὲ κτλ. libri. — 29. ἡ ὀργή Schaefer; ὀργή libri, Stein. — ἄξιός μὲν Rsv; ἄξιός μὲν γε cet. libri, Stein. — 30. τῶν κακῶν Stein incl. — εἶδε ὄψιν recepi ex Rs; ὄψιν εἶδε cet. libri, edd. — ἐδόκει Stein (ed. crit.); ἐδόκει Schol. Aristid., ἔδοξε libri. — προάγαγόντα R, Bek. ex coniectura; προσαγαγόντα cet. libri. — 31. κελύων post νόμος Krueg. incl. — post βασιλείους Cob. ex Rsv, Valla καλεσμένους adici iubet. — 32. ἄλλον σκύλακα Naber et Cob. incl. — παρακατημένων Stein, περικατημένων vel -μένων libri. — 33. κακὰ om. ABCd; incl. Schweigh. et Krueg., fortasse recte. — 34. ἐσεφόρεε Naber, ἐσέφερε Cob.; ἐφόρεε libri, Stein. — τοισίδε ἀμείβεσθαι PRsz (τοῖσδε), τοιαῦτα d; τοιάδε cet. libri, Stein. mea quidem sententia aut τοισίδε ἀμ. aut ἀμείβεσθαι sine ullo additamento scribendum est. — γὰρ δὴ ἄρα; Abicht ἄρα incl. — post verba πρὸς τὸν πατέρα in CP corr. καλέσαι Κῦρον, in cet. libris τελέσαι Κῦρον legitur; τελέσαι delet Negrus, τελέσαι Κῦρον Naber, εἰκάσαι suspic. Stein. — κρῖσι; Rsv, Cob. κρῖσι γινόμενῃ. — 35. εἰ τύχω scripsi; ἦν τύχω Rsv; εἰ τύχοιμι cet. libri, Stein. — καὶ ἐμὲ Rs; καὶ με cet. libri, Stein; καμὲ Cob. — ἐγὼ τε Dobree; ἐγῶγε libri, Stein. — 36. ἀγαθὸν τοι Reiske; ἀγαθὸν τε Rsv, Stein (ed. III); ἀγαθὸν τε cet. libri, Stein (ed. crit.). — ὠλεσας post ἀπὸ δὲ Krueg. et Cob. incl. — 37. ἐν

δὲ δὴ καὶ Bek.; ἐς δὲ δὴ καὶ Rsv P corr.; ὡς δὲ δὴ καὶ ἐς ABCd, Schaefer, Stein (in libris ὡς). — ὕπαπε Schaefer, ὀπάπες libri. — οἱ ante Φοίνικες om. P. — ἔστι δὲ καὶ ταῦτα; Rs, Cob. γάρ pro δέ. — 39. post verba δασάμενος τὴν πόλιν aliquid intercidissee Stein statuit. — ἔνειμε, Rsv διένειμε. — ἰσχων, Rs ἔχων, Stein σχών. — μηδὲ λαβών, Krueg. μή, Abicht μηδὲν pro μηδέ. — 40. τοι τῇσι πάθῃσι Dind., Stein; τοι αὐτῇσι πάθῃσι Bred.; τοι αὐταῖσι πάθῃσι vel τοιαύταισι πάθῃσι (πάθεισι) libri. — 42. καίπερ γε Rsv; γε om. cet. libri, Stein. — 43. τοῦδε δὲ Bek., δὲ om. libri. — 45. οὐδὲ λόγος αἰρεῖται, in Mediceo Abichtio auctore ὁ λόγος. — ἐπικουροί τε Rsvz, P supra scr.; τε om. cet. libri, Stein. — 46. ἐπιλεληθῆναι Rsv, Plut.; ἐπιλελησθῆναι cet. libri, Stein. — ὕστερα sv, Plut.; ὕστατα cet. libri, Stein. — 47. ποιέει· ἐοῦσα γάρ, Krueg. [ποιέει]· ἐοῦσα [γάρ]. — 48. τρίτῃ γενεῇ Panofka, τρίτῃ om. libri. — κατὰ δὲ usque ad γεγονὸς Urlichs in suspicionem vocat. — τὸν λόγον ante ἐπ' οἷσι Krueg. incl. — 49. φίλα ἦν, Bek. φίλια ἦν. — post ἐωντοῖσι Stein lacunam signavit; Valek. συγγενέες addidit, alii similia; Krueg. ἐρρίζοντες vel φθονέοντες pro ἐόντες suspic., Cob. διατελεῖσαι pro εἶσι ἀλλήλοισι. — 50. διαλεγόμενῳ τε οὔτι Reiz; οὔτε libri, Stein; οὐ z, Krueg., Cob. — περιθύμως ἔχων Abicht, περιθύμως ἐχόμενος Rs, περιθυμῶι vel περὶ θυμῷ ἐχόμενος cet. libri; περὶ θυμῷ ἐχόμενος Schaefer, Stein. — 51. καὶ τοῦτο Krueg. incl. — 52. ἀπειρημένον, Krueg. ἀπειρημένον suspic. — ἐν αὐτοῖσι γέγονε Krueg., Cob.; „fortasse ἐγγέγονε“ Stein, ἐγγέγονε libri. — 53. οὐκ ἐνώρα R, οὐκ ἐνέωρα Psvz, οὐκων ἐώρα cet. libri, οὐκων ἐνώρα Stein. — ἀνακρίσιος Wessel., ὑποκρίσιος libri. — ταύτῃ ἂν πείθεσθαι; Rs ταύτης ἂν π., fortasse recte. — κατελθὼν Valek.; ἀπελθὼν libri, Stein. — ὑποκρινόμενος Pz, Cob.; ὑποκρινάμενος cet. libri, edd. — 56. λέγεσθαι pro λέγεται Wessel.; incl. Stein. — 59. καὶ τὸν τῆς Δ. νηὸν om. s, incl. Stein. — 60. διὰ σωλήνων Rsv, Eust.; διὰ τῶν σωλήνων cet. libri, Stein. — καὶ εἰκοσι Eltz, κατὰ εἰκοσι libri. — Φιλῶ Thiersch, φίλεω libri. — 61. ὀλίγοι ἦσαν sv; ὀλίγοι εἶσαν R, Stein; ὀλίγοι τε ἦσαν cet. libri. — 62.

ταῦτα ἀληθία Cob. incl. — διέπηξας Rsv, Cob.; διεπρήξας
 cet. libri, Stein. — 64. καιρή; Blomfield et Cob. καιρήν. — ἐν
 post χοστήριον Krueg. adiecit. — 65. παντός δέ, Krueg. πάντως
 δέ. — 67. ἐνεστεῶτα Valck., ἀνεστεῶτα libri. — 68. κατάδηλος,
 Rsv κατάδηλος ὅς ἦν. — συμβαλλόμενος Rsvd; συμβαλόμενος
 cet. libri, Stein (ed. crit.). — συγκατημένων; Naber συγκοιμω-
 μένων, Mehler συγκατοικημένων. — Φαιδύμη; R, Zonaras Φαι-
 θυμή, forsitan recte. — 69. ἀναλαβέσθαι, Cob. ἀναβαλέσθαι.
 — εἰ τυγχάνη R, εἰ τυγχάνει sv, ἦν τυγχάνει ABD; ἦν τυγχάνη
 cet. libri, Stein (ed. crit.). — artic. ante ὅτα Gomperz delet.
 — 70. Γωβρόης; Stein constanter Γοβρόης, libri variant. —
 ὅτεω Struve, Stein; ὅτω ABP, τῶ R; τῷ vs, Krueg., Abicht.
 — ἐσάγεται; Valck. ex Zonara, Krueg. ἐπάγεται. — 72. τοίωνδε
 Rsv; τοίων cet. libri, Stein. — ἵνα τι Rs, τι om. cet. libri,
 Stein. — καὶ τι μᾶλλον Stein (ed. crit.); καὶ τις μᾶλλον P corr.
 Rsz, Stein (ed. III). — διαδεικνύσθω Rsv; δεικνύσθω cet.
 libri, Stein. — 73. ἀλλ' ἢ ἰόντας Palm, Dind., Dietsch, Gom-
 perz; ἀλλ' ἰόντας Rsv; ἄλλοθι ἰόντας ἦ cet. libri, Stein; verba
 quaedam post ἀλλ' ἰόντας excidisse Cob. putat. — ταύτη αἶ-
 νεον; Rsv ταῦτα αἶνεον. — 74. ὑποδεκόμενον Rsv; ὑποσχομένου
 cet. libri, Stein. — 75. ὁ δὲ τῶν μὲν Herold, Krueg., Cob.;
 μέντοι CPsv (R?), μὲν τι cet. libri; μὲν δὴ Bek., Stein. — 76.
 κελεύοντες ὑπερβάλλεσθαι P (ὑπερβαλλέεσθαι C); ὑπερβαλέσθαι
 ABR svz, Eust., Stein. — 77. ἐπιστάσι, Rs ἐπιστάντες, Cob.
 non male ἐπιστάντων. — 79. ἔθειον ἔξω Rsv; ἔξω om. cet.
 libri, Stein. — 80. κατηρημένον libri, Stein; κατηρητισμένον
 H. Stephanus, cet. edd.; εὖ adiecit Naber. — ἐς ταύτην τὴν
 ἀρχὴν Rsvz, Stob.; τὴν ἀρχὴν om. cet. libri, Stein (ed. crit.). —
 ἀριστος ἐνδέεσθαι B's, ἀριστον ἐνδ. cet. libri, ὀῆστος ἐνδ. Abicht.
 — 81. καὶ τοι Rs; τοι om. cet. libri, Stein. — οὐδ' Valck.
 delevit. — 82. ἐς τὰ κοινὰ Krueg. incl. — ποιέσσι, Bek. τὰ
 ποιέσσι adiecit. — 85. Cob. τῇ ἵππῳ et τὸν ἵππον post ὀχε-
 τεῦσαι delet. — 89. καὶ οὕτω adiecerunt Reiz, Mommsen,
 Hultsch. — 90. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτος ABCd; οὗτος μὲν δὴ
 πρῶτος cet. libri, Stein. — νομός δεύτερος οὗτος z; δεύτερος
 νομός οὗτος libri, Stein. — Καβαλίων libri, Καβαλέων Stein. —

ῥγεννέων, R αὔτεννέων, sv αὔτενέων, Stein ῥτεννέων. — τεσσεράκοντα μὲν Rsz; μὲν om. cet. libri (in P suprascr.), Stein. — 91. ἀρξάμενον, Stein ἀρξάμενος, Abicht (ed. Teubn.) delet delegans ad cap. seq. — σίτου PRsvz, πρὸς cet. libri. — μυριάδας Schweigh., μυριάσι libri. — νομὸς ἑβδομος οὗτος scripsi secutus z, νομὸς οὗτος ἑβδομος PRsz; νομὸς δὲ οὗτος ἑβδομος cet. libri, Stein. — 92. Πανσίκαι καὶ Stein, πανσίκαι A, πανσί καὶ R, πανσολ καὶ s, πανσίκαι cet. libri. — τε post πενήτηκοντα inclusi. — 94. Μαρσί Js. Vossius, μάρσοισι vel μάρσουσι vel μαρσοῖς vel μάρδουσι libri. — 95. ὀγδώκοντα καὶ δακτύλια s in rasura, Mommsen, Stein; τεσσεράκοντα vel τεσσαράκοντα καὶ πεντακόσια cet. libri. — συντιθέμενον Eltz; συντιθέμενων libri, Stein. — 97. αὐταὶ μὲν νυν Rsvz; νυν om. cet. libri, Stein. — verba οὗτοι οἱ Ἀλθίοπες usque ad κατὰ γαίαν incl. Naber et Stein. — Κόλχοι δ' ἐτάξαντο Rsv, Κόλχοι δ' ἐταξάν ol cet. libri; Κόλ. δὲ ταξάμενοι Stein; Κόλ. δὲ τὰ ἐτάξαντο Reiske et Gomperz, qui quae sequuntur ἐς τὴν δωρεήν delenda censet. — 98. ἀμήσονται Rsv; ἀμήσωσι cet. libri, Stein. — ἐνδύνουσι Rs; ἐνδυνέουσι cet. libri, Stein. — 99. διαφθεῖρεσθαι; PRsvz, Cob. διαφθεῖρειν. — ἀπαρνος PRsvz; ἀπαρνεόμενος cet. libri, Stein. — τὸν γὰρ δῆ; Dobree δὲ πρὸ γὰρ; idem Krueg. in ed. I, qui in ed. II particulam incl. — 100. ποιηφάγουσι δέ; ABd, Stein τε. — 102. κυνῶν, Herw. λύνων. — τῶ Περσέων Bek.; τῶν Περσέων libri, Stein. — κατὰ τὸ αὐτὸν τρόπον Krueg., Herold; καὶ τ. α. τρ. libri. — αὐτοῦ εἶδος ABCd, Stein (ed. III); τὸ εἶδος PRsz; αὐτοῖσι εἶδος Reiske, Stein (ed. crit.). — ξεύξει Bek., ξεύξη vel ξεύξη libri. — 104. ὅπως Bek., ὅπως αὐτῶν Rsv, ὅπως ἂν cet. libri. — ἐπιὼν Schaefer, ἐπιὼν libri. — 105. καὶ παραλλύεσθαι ἐπέλκυσμένους, οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέρους; locus est corruptus; καὶ om. PRsv, Dobree; καὶ et οὐ delent Dind., Dietsch, Abicht; οὐ ὁμοῦ ἀμφοτέρους incl. Krueg. — 106. τοῦτο δὲ H. Stephanus τούτω CP, τοῦτο cet. libri. — 107. οὗτοι οἱ περ ἐπ' Ἀλγυπτοῦ ἐπιστρατεύονται Cob. delet. — 108. ἡπιστάμην incl. Krueg. et Cob., retinuit Stein. — καὶ κατὰ Schweigh., Krueg., Abicht Cob.; καὶ Rsv; κατὰ cet. libri, Stein. — γὰρ damnavi.

H. Stephanus; γε suspic. Stein. — *μητρί* Bek., *μήτρη* libri. — *ῥαίνεσθαι* plerique libri, *ἐπιυνέσθαι* z, Stein (ed. crit.). — 109. *ἐν*, quod om. ABCd, inclusi. — 111. *λόγῳ οἰκῶτι*, Welcker *λόγῳ οὐκ οἰκῶτι*. — *αὐτῶν* om. Rsv, plerique add.; *αὐτίκα* suspic. Schweigh. — *τοὺς δὲ ἐπιόντας συλλέγειν οὕτω τὸ κινάμωμον, συλλεγόμενον δέ;* PRs, Stein *τοὺς δὲ ἐπ. συλλέγειν. οὕτω μὲν τὸ κιν. συλ.* — 114. *πάντα ἄγρια*, Mehler *παντοῖα ἄγρια*. — 115. post *Ἡριδανόν* in Rs *τινα* legitur, quod Cob. tuetur. — *δύναμαι* PRs; *οὐ δύναμαι* cet. libri, Stein. — *τῆς Εὐρώπης* Rs; *τῆς* om. cet. libri, Stein. — 116. *ἔχειν αὐτὰ* Rsv, *αἰεῖ* cet. libri; *αὐταὶ* suspic. Stein. — 117. *χρηῖσκονται* Portus, *χρηῖσκοντα* libri. — 118. *ἕνα αὐτῶν* incl. Krueg. — 119. *ἄλλοτριώτερος* Bek., *ἄλλοτριώτατος* libri. — 120. *οὐδὲ ἰδῶν* ABd, Stein; *οὔτε ἰδῶν* cet. libri. — 121. *εἴτε ἐν* scripsi, *εἴτ' ἐκ* libri. — 122. *Μίνω* Rsv; *Μίνως* cet. libri, Stein. — *ἑστὶ* quod in Rsv extat inter *Πολυκράτης* et *πρώτος* Stein delevit. — *αὐτὸν καὶ χρήματα*; nonne αὐτόν τε? — 124. *αὐτὸς ἀπιέναι* (Rsv) intactum reliqui, quamvis correctum videatur; neque minorem enim quod Stein ex cet. libris exhibet *αὐτόσδε* suspicionem movet. — *παρθενεύεσθαι*; P, Cavallin *παρθενεύεσθαι*. — 125. *τῶν ἐπομένων* post *δοῦλοι* Cob. expungit. — *τῇ οἱ Ἀμασις* usque ad finem capitis om. Rsv, incl. Stein et Cob. — 126. *ἀγγελιηφόρον*; sv *ἀγγαρήϊον* (corruptum in R in *ἀγγαρεῖον*), quod non plane reiiciendum videtur; conf. VIII 98. — 127. *πάντων τε* Rs; *τε* om. cet. libri, Stein; fortasse partic. post *Μιτροβάττω* transponenda est. — *ὁμείων δὴ ὦν τίς ἂν*; Schaefer *ἂν* adiecit non probante Steinio, qui idem pro *δὴ*, quod z solus exhibet, *δὲ* restituit. — *λογιμωτάτους* PRsv; *δοκιμωτάτους* cet. libri, Stein. — 128. *ποιεῖ τάδε*; Rsdz fortasse rectius *τοιάδε*. — *περὶ πολλῶν ἑόντα* Haupt; π. π. *ἔχοντο* libri. — *οἱ ἐνδεξάιατο* Rsz; *οἱ* om. cet. libri, Stein. — 130. *κατεφάνη τε*; PRs *κατ. δέ*; an *δὲ τε*? — *ἑόντα* ante *ἀπέδεξε* incl. Krueg. et Cob. — *τοῦ χροσσοῦ ἐς θήκην* Stein, *τοῦ χρ. τὴν θήκην* Rs, *τοῦ χρ. σὺν θήκῃ* cet. libri, *ἐς τοῦ χρ. τὴν θήκην* Porson. — 131. *τῷ πρώτῳ ἔτει* Rsz; *τῷ* om. cet. libri, Stein. — *ἐγένετο γὰρ* usque ad finem capitis Abicht incl. — 135. *καὶ τοῦτο*

ταύτ᾽ AB, Reiske; ταῦτα pro ταύτ᾽ cet. libri, Stein. — 136. ῥηστῶν cod. Cantabr., Wessel.; κρότωνος Rsv, κρηστῶνς cet. libri, χρησμοσύνης Herold, χρηστῶνς Ahrens. — 138. μά-
λιστα δῆ; partic. δῆ, quamvis extet in s solo (in R in δὲ cor-
rupta) delere nolim. — καὶ οὗτοι, Gomperz καὶ οὕτω. — 139.
οἱ δὲ στρατευόμενοι inclusi; Stein οἱ δέ, quod in Rs solis
extat, delevit. — 140. δὸς ante τὴν πατρίδα om. sv, eiecit Cob.
— 142. αὐτῷ τέ μοι Bek., ἐμοί τε αὐτῷ Rs, αὐτῷ τ' ἐμοί cet.
libri. — γεγονός τε κακῶς, in PRs(v)dz κακός. — 143. οὐ δῆ
τι; s οὐδ' ἔτι, Abicht οὐ δῆ ἔτι. — verba οὐ γὰρ usque ad
finem capitis Gomperz post τύραννος καταστήσεται collocanda
censet. — 146. ταῦτα ἔλεξε Rsv; ταῦτα δὲ ἔλεξε cet. libri,
Stein. — καὶ ante ἀναπετάσας Krueg. incl. — 147. τε post
ἐντολὰς Krueg. incl., μὲν Herold suspic. — 149. σαγηνεύσαντες
Stein incl. — ἥ μιν κατέλαβε, Krueg. τῇ pro ἥ. — 153. τούτου
τοῦ Μεγαβύζου Rs, Herold; τούτῳ τῷ Μεγαβύζου cet. libri,
Stein. — 154. artic. ante Πέρσῃσι, qui deest in Rs, inclusi;
conf. c. 157. — 155. τῶν σῶν δεήσῃ; Stein suspic. τῶν σῶν τι
ἐνδεήσῃ, quod Cob. ita mutatum vult, ut τι ante τῶν σῶν
collocetur. — πέπονθα PRsv; ἔπαθον cet. libri, Stein. — τὰ
δεῖ Reiske, τάδε libri, una cum sequenti ποιέειν delet Cob. —
156. ἐπέιτε Pz, ἐπέιτε δὲ cet. libri; ἐπέιτε δῆ Schweigh., Stein.
— καὶ Πέρσῃσι om. PRsv, Cob. Steinio non adversante. —
157. ἐν ante τοῖσι Βαβυλωνίοισι delet Cob.; idem antea οἱ inter
τοῦτο et κατέρχαστο adiecit. — 158. οὗτοι μὲν Rsv; μὲν om.
cet. libri, Stein. — 159. γενεή Bek., γένῃ vel γένεα libri. —
ὀπογίνηται; Krueg. suspic. ἐπιγίνηται.

LIBER IV.

1. αὐτοῦ Δαρείου; Stein suspic. αὐτίκα, Cob. τοῦ pro αὐτοῦ.
— πρότεροι PRsz, πρῶτον cet. libri; Cob. utrumque damnat.
— verba καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους transponenda esse
post τριήκοντα Stein censet. — 2. τὰς φλέβας; Rs τοῦ τὰς
φλέβας, idem Krueg. ex coniectura. — τοῖσι στόμασι om. Rsv,

Cob.; idem ἄλλων ante φουσόντων delendum censet. — οἱ Σκό-
 θαι ἐκτυφλοῦσι; ABCd om. οἱ, fortasse recte. — 3. ἐπειράφη
 v (ἐπεστράφη Rs); ἐπράφη cet. libri, Stein. — τῇ περ Dobree,
 ἢ περ libri. — 4. τῶν δὲ εἵνεκα, Krueg. suspic. τῶνδε δὲ εἶν.
 — 5. ἀρχόντων, quod deest in sv, incl. Stein, tuetur Cob. —
 6. τοὺς βασιλέας, Wessel. τοὺς βασιληῖους, Jo. le Febvre τοῦ
 βασιλῆος, Stein τοῦ βασιλέος. — 7. Ταργιτάου post τοῦ πρώτου
 βασιλέος Stein (ed. crit.) incl. — βορῆν ἄνεμον λέγουσι Rs,
 βορέην λέγουσι ἄνεμον cet. libri; λέγουσι incl. Krueg. et Cob.,
 tuetur Stein. — 8. ὡς ἀπικέσθαι Rs; ὡς om. cet. libri, Stein,
 Abicht; καταλαβεῖν libri, καὶ καταλ. Herold, Stein. — Σκυθι-
 κῆν Rs; Σκυθίην cet. libri, Stein. — 9. μιχθῇ Rsv; μιχθῆναι
 cet. libri, Stein. — σῶστρον δὲ Rsv; τε pro δὲ cet. libri, Stein.
 — ἔχω γὰρ ἐκ σέο παιδας τρεῖς Rs; ἐγὼ γὰρ ἐκ σεῦ τρεῖς παιδας
 ἔχω cet. libri, Stein. — κατὰ τάδε ζωννύμενον RsvPm; κατα-
 ζωννύμενον cet. libri, Stein. — 11. γὰρ δὴ post τὴν μὲν Krueg.
 incl. — πρὸς πολλοὺς μένοντας κινδυνεύειν Bred., Herold;
 πρὸ πολλοῦ ABCdz, πρὸς πολλοὺς cet. libri; δεόμενα AB²CD,
 γινόμενα B¹, δεόμενον PRsvz; πρὸς πολλοὺς [δεόμενον] κινδυ-
 νεύειν Krueg., πρὸ σποδοῦ δεόμενον κινδ. Stein, πρὸς πολλοὺς
 δέοι ἀνακινδ. Abicht, πρὸς πολλοὺς ὧδε μένοντας κινδ. Gom-
 perz. — 12. οἰκῆται Rsv; οἰκισται cet. libri, Stein. — γῆν
 inclusi; τὴν Μηδικὴν γῆν z, γῆν om. Rs; γῆν τὴν M. cet. libri,
 Stein. — 14. ποιήσας; P¹R, Orig., Stein εἶπας. — εἴρηται;
 ABC, Orig., Stein εἴρηκα. — 15. καὶ τὸν μὲν Rs, Orig.; μὲν
 om. cet. libri, Stein. — Μεταποντιῖνοι λέγουσι delet Cob. —
 17. Ἀλιζῶνες Rsv, Strabo; Ἀλαζόνες cet. libri, Stein. — ἔρημος
 Rsv; ἔρημον cet. libri, Stein. — 18. ἄνα ἰόντι Krueg., Herold;
 ἄνθρωποι vel ἄνιοι libri. — ἡ δὲ κατόπερθε τούτων ἔρημος
 P¹Rsv; ἡδὴ δὲ pro ἡ δὲ cet. libri, Stein. — τὸ δὲ τούτων
 κατόπερθε ἔρημος Rs; ἔρημον pro ἔρημος cet. libri, Stein. —
 19. γῆ, quod in z solo legitur, Stein delevit. — 22. καὶ ἐπιβὰς
 Rsv; καὶ delevit Stein. — 23. λιθώδης τε scripsi; λιθώδης
 ABCd, λιθώδης τ² cet. libri, Stein. — τῆς τερχέης χῶρον
 πολλὸν Rsv; χῶρης pro χῶρον cet. libri, Stein. — τῆς τεργός
 Gomperz delet. — 25. τὴν ἀρχὴν Stein, τὴν om. Rsv. — 26.

νόμοισι τοιοῖσίδε (PRsv τοιοῖσδε); τοῖσίδε cet. libri, Stein. — 27. artic. ante μοννόφθ. et χρυσόφ., qui extat in Rsv, Stein delevit. — 28. Σίνδους Holsten, Ἰνδούς libri. — ὡς τέρας θαμάζεται Krueg., Abicht; ὡς τέρας κενόμισται θαμάζεσθαι libri, Stein. — οὐκ ἀνέχονται; Cob. et Gomperz οὐκ damnant. — 29. sub finem φύει bis Rsv, Eust.; φύειν cet. libri, Stein. — 31. οἱά τε Rsv (= c. 7); οἱόι τε cet. libri, Stein. — 33. τοῖσι πλησιοχώροισι Schaefer (τοῖς πλησιοχώροις Wessel.); idem Cob., qui κελέοντας damnat; τοὺς πλησιοχώρους libri, Stein. — Θρηῖσσας Cob.; Θρηῖσσας P, Θρηῖσσας R, Θρηῖσσας s; Θρηῖκίαις cet. libri, edd. — ἐρδούσας Eldick, θυνούσας PRsvz; ἐχούσας cet. libri, Stein. — 34. ὅσοι δὲ παῖδες ABC, Stein; οἱ δὲ π. cet. libri et edd. — ἀποταμνόμεναι, Cob. ἀποταμόμεναι. — προτιθεῖσι Rsv; τιθεῖσι cet. libri, plerique edd. — 35. τὴν θήκην τὴν Bek., τὴν θ. τῆς libri. — 36. λέγων Reiske damnavit; λέγοντα Schweigh. et Abicht, λέγω δὲ Gomperz. — νόον ἔχοντως Dobree, νόον ἔχοντας libri. — ποιούντων Krueg. incl. — 37. initio capitis Schweigh., quem Stein secutus est, Ἀσίην supplevit. — πρὸς βορέῳ ἀνέμον sv (R?); πρὸς βορέην ἄνεμον cet. libri, Stein. — 38. Μυριανδρικοῦ Wessel; μαριανδρικοῦ Rsv, μαριανδρῶν AB, μαριανδρῶν CP, μαριανδρῶν dz. — 40. οἰκέται ἡ Ἀσίη Rs; ἡ om. cet. libri, edd. — 42. συμβάλλειν, Rsv συμβαλλέειν; aoristus fortasse rectius ponendus est; conf. II 10, III 125; eadem varietas est in libris IV 53. — διεκπλέειν Rs; ἐκπλέειν cet. libri, Stein. — προσέσχοντες Rsv; προσσχόντες AB, Stein; προσχόντες cet. libri. — δὴ inclusi; om. PRsv (conf. V 86). — περιπλέοντες τὴν Λιβύην; Rs τὴν om., fortasse recte. — 43. καταλείποντες scripsi; καταλιπόντες PRsvz, Stein; λείποντες cet. libri. — πρόβατα P^mRsv; βρωτά cet. libri, Stein. — ol Krueg. incl.; ol οὐ PRsz; οὐ ol cet. libri, Stein. — 44. παρεχομένη, Dobree παρεχομένης, Krueg. παρεχόμενα. — 45. ἤδη γάρ, Krueg. ἡ γάρ δὴ (conf. II 15). — 46. λόγιον; PRsv, Stein (ed. III) λόγιμον. — τοῦ Σανθικοῦ; nonne τοῦ τε Σκ.? idem Gomperz ex Herodiano. — δὲ ante μέγιστον om. Rsv, Gomperz; idem τοῦτο ante οὕτω suppleendum censet; Krueg. pro οὕτω susp. τοῦτο. — 48. Stein γέγονε.

ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων εἰσὶ δὴ κτλ. (libri δέ). — 49. Σπίος Rsv; Κίος cet. libri, Stein. — Ἄλπις; ABCd, Stein Ἄλπις ποταμός. — Σκυθικῆς Rsv; Σκυθίης cet. libri, Stein. — 50. ἐκδιδοῖ et bis ἐκδιδοῦσα cum Bredovio scripsi pro ἐσδ. — 51. τὴν Νευρίδα Rsv; τὴν om. cet. libri, Stein. — 52. γλυκὺς ἔτι R, cod. Paris. 2933, Valla; γλυκὺς ἐστὶ cet. libri, Stein. — πικρὸς αἰνῶς sv (πικρῶς αἰνῶς R); πικρὸς δεινῶς cet. libri, Stein. — τῇ κρήνῃ; nonne τε adiciendum est? — 53. ἐστὶ μέγιστός τε sv (γε pro τε ABC); τε ante μέγιστος PR, Stein; fortasse γε est rectum et inter μετὰ et Ἰστρον (conf. V 3) aut post κατὰ γνώμην (conf. c. 59) transponendum. — Γέρον χρόνον v, Γέρον τε χ. Rs; Γερρών χρόνον cet. libri, Stein; locus est corruptus. — ἐς τὸντὸ ἔλος Wessel.; ἐς τὸντὸ τέλος PRsz, ἐς τὸ τέλος ABCd. — ἐπὶ τῷ Ὑπάνι Valok., ὑπὸ τ. Ὑ libri. — 54. ῥέει δὲ PRsv, ῥέει μὲν γὰρ cet. libri, ῥέει μὲν Stein. — 58. ἡ ποίη ἀναφωμένη, PRsv ἡ om., ποίη ἡ Reiske, ἡ ποίη ἡ Krueg. — 59. Δία τε καὶ Rsz (C?); τε om. cet. libri, Stein. — καλεόμενος, quod deest in ABCd, inclusi; idem Krueg. quoque propter ordinem verborum in suspicionem vocat. — ὀνομάζεται; Rs (οὐνομ. P), Stein ὀνομάζονται. — Οἰκόσυρος libri; Γοιτόσυρος Hesych., Stein. — Θαυμασάδας Stein, θαυμασά PRsv, θαυμασάδα et θαυμασάδα Origenis codd., θαυμασάδας ABCd. — 61. ἐπειάν; AB ἐπειδ' ἄν; Cd, Stein ἐπειδάν. — δὲ post ἔπειτα cum Gomperzio ex codd. PR (δ' sz) sumpsi. — ἐς ante λέβητας Reiz adiecit; Cob. et Gomperz lectionem librorum defendunt. — λέβης PRsz; δ λέβης cet. libri, Stein. — 62. τῶν ἀρχηίων, Abicht ἐν τῷ ἀρχηίῳ, Krueg. pro ἐνάστοις suspic. οὐκ ἐνάς. — ὅσον τε scripsi (sic R); ὅσον τ' cet. libri, edd.; etiam τοῦτ' et τοιοῦτ' suspicionem movent. — ἔλασσον; „videtur certus pedum cubitorumve modus, quo minorem illam exaggerationem scripserat, deficere“ Petavius probante Wessel. — ὄγκον (PRs) an σηκοῦ (cet. libri, Stein) rectum sit, vix diiudicari potest. — ὅσους ἄν Bek., ὅσους δ' ἄν libri. — ἄνδρα ἕνα Rs; ἕνα om. cet. libri, Stein. — τῷ αὐτῷ Struve, τῷ αὐτῷ ᾧ libri. — ἀποτάμνοντες PRsz; ἀποταμόντες cet. libri, Stein. — 64. διακέεται (sic ABC) scripsi;

διακείται cet. libri, edd. — ἀποδαρμάτων A¹BRs, Stein; quod alii libri habent ἀποδερμάτων correctoris videtur; Krueg. δερμάτων. paucis supra δέρματα, quod om. Rsv, inclusi cum Cobeto; δέρματα χειρόμακτρα delet Gomperz. — 65. ἕκαστος Krueg. incl. — ἡ om. PRsz, Gomperz. — 66. αὐτὸν ἐκαστον post ἐνιαυτοῦ αὐτὸ τοῦ pro ἐνιαυτοῦ delendum censet Krueg., idem ἕκαστος post νομάρχης in suspicionem vocat. — τῶν Σκυθῶν τοῖσι; Rs ὅσοι δὴ pro τοῖσι, Schweigh. τοῖσι ἄν. — 67. φιλόφως ὦν, Stein (ed. III) φιλ. δ' ὦν. — συντιθεῖσι, Gomperz τιθεῖσι. — 68. ὁ Σκυθῶν post βασιλεὺς et μάλιστα ante τὰδε Krueg. incl. — τοῖσι πρώτοις... αὐτοῖσι, Krueg. τοὺς πρώτους... αὐτούς. — ἐν τῇ μαντικῇ et post pauca ἐς τὴν μαντικὴν Gomperz delet. — 70. ὑπέατι PRsz, υπέατι AB, ὀπέατι J. Vossius, ὀπέατι Lobeck et Stein. — 71. ἐς ὁ Bor. ἐστὶ προσπλωτὸς Stein incl. — ἐν Γέρροισι; Rsv ἐν τε τοῖσιν (vel τοῖσιν), Stein ἐν τε Γέρροισι. — μέγα (om. Rs) post χῶμα inclusi; idem Cob. censet. — οὐδὲν ante οὐδὲ Cob. delet. — 72. καλλιστεύοντας Rsv; καλλίστους cet. libri, Stein. — τραχήλον· κάτωθεν δέ; Abicht τραχήλου, κάτωθεν [δέ]. — ἐπιστήσαντες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα; αὐτὸ τὸ σῆμα delendum est (Krueg.) αὐτὸ περιστήσαντες (Stein) αὐτὸ περὶ τὸ σῆμα (Reiske) scribendum est. — 73. πάντων παρατιθεῖ κτλ. Rsv; ἀπάντων παραπληρώως παρατίθησι ὅσα τοῖσι ἄλλοις cet. libri, Stein. — ἔπειτα θάπτονται; nonne καὶ ἔπειτα? — 74. μὲν post Θρήκες Krueg. incl. — 75. τῷ πυρὶ Cob. delet. — 76. μήτε τέων Krueg., μήτε τεῶν Stein, μήταιγαρῶν Abicht; μήτε (vel μή τί) γε ὦν codd., μή τοι γε ὦν z. — ὡς διέδεξαν Ἀναχάρσι... Σκύλη Rsv; Ἀναχάρσις et Σκύλης cet. libri, Stein; fortasse est ἐν supplendum (conf. I 31). — κάρτα correctoris videtur; om. ABC, ante μεγάλα in Rsv, post μεγάλα in P legitur. — ἀγάλματα, Cob. ἀγαλμάτια. — 77. πέπλασται; Rsv, Eust. πέπαισται. — 78. ἐγχωρίς, Naber ἐπιχωρίς. — ἐγκλησίαι, Cob. συγκλησίαι. — 79. διεδρήστενε J. G. Schneider; διεπρήστενε PRsv, Stein; ἐπρήστενε ABCd, διεπίστενε s, διεδρηπέστενε Dind., διεπέστενε Dietsch 1853, διέδρη ἐντεῦθεν Abicht. — 80. συνάπτειν PRsvz, συνάψειν cet. libri et edd. — 81. τοῦτον Schaefer damnavit, Stein retinuit. — 83.

ἐπιπέμποντος, Cob. περιπέμποντος. — ζευγνύμαι s, ζευγνῦναι R; ζεύγνυσθαι cet. libri, Stein. — τὰ πάντα PRsz; τὰ ἅπαντα cet. libri, Stein. — 84. ἐλείποντο Bek., ἐλίποντο libri. — 85. τῷ ἱρῷ B (sv?), ἱρῷ Rd, ἱρῷ P, ἱρὸν C, ῥῶι A; τῷ ῥίῳ de Pauw, ῥίῳ Stein, τῷ ἱερῷ Valek. — τριηκόσιοι s corr.; διηκόσιοι cet. libri. — στεινότης Schweigh., στεινότης Rv, στεινότητος s, στεινότητι cet. libri. — 86. Σινδικῆς Wessel., Ἰνδικῆς libri. — οὗτος om. ABCd, incl. Dietsch, retinuit Stein. — ἐκδιδοῦσαν ἐς ἑωυτὸν P corr. Rs, plerique edd.; αὐτὸν cet. libri, Stein. — 87. ἐπ' αὐτῷ q, plerique edd.; ἐπ' αὐτὸν ABCd; ἐπ' αὐτοῦ PRsvz, Stein. — δοκέειν Rsv; δοκέει cet. libri, Stein. — verba τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδροκλῆς Σάμιος nomme delenda sunt? — 88. πᾶσι δέκα corrupta esse putant Mehler et Krueg., ταλάντοις δέκα Gomp. suspic. — in epigrammate μ' ante ἀνέθηκε supplendum censet Naber. — 89. τὰς Κουανέας Pz; τὰς om. cet. libri, Stein. — 90. τὰ ante ἐς ἄκειν Krueg. adiecit. — 93. Σκυρμιάδας Rs, Σκυρμιάδας Steph. Byz.; Κυρμιάδας (-ῶνας, -ᾶνας) cet. libri, Stein. — Νιψαῖον s, Steph. Byz., νιψαῖοι R, μυψαῖοι cet. libri. — 94. Ζάμολξιν sv; Σάμολξιν cet. libri, Stein. — νομίζουσι, Mehler οὐνομαζοῦσι. — 95. καὶ Πόντον om. ABCd; nescio an a correctore adiecta sint. — 95. συχνὰ PRsz; μεγάλα cet. libri, Stein. — τὰ ante πάντα ἀγαθὰ Krueg. incl. — 96. εἴτε ἐστὶ scripsi; εἰ δὲ ἐστὶ Rsv, εἴτ' ἐστὶ cet. libri. — 97. τε ante Ἰωνας Stein adiecit. — ἀμείβετο scripsi; ἡμείφατο libri, ἀμείφατο Bred. et recentiores. — 98. ταῦτα εἶπας PRsz; ταῦτα δὲ εἶπας cet. libri, Stein. — 99. ἡ ante ἀρχαίη Krueg. adiecit. — καλεομένης Καρκινίτιδος PR(sv)z; Καρκ. καλ. cet. libri, Stein. — τὴν ἄκρην Krueg. incl. — συμβαλεῖν (= II 10) Rsv; συμβάλλειν cet. libri, Stein. — 102. ἐπελαύνοντος, Rsv ἐπιόντος (= IV 11). — 103. ἐπαναχθέντες AB, Lhardy ex coniectura, Stein; ἐπαναχθέντας cet. libri, ἀπενειχθέντας Schweigh. — 104. ἀβρότατοι ἄνδρες Rsv, Strabo; ἀβρότατοι ἀνδρῶν cet. libri, Stein. — 106. ἐσθῆτα δέ; ABd, Stein τε pro δέ. — γλώσσαν δὲ ἰδίην; Reiz ἔχουσι, Dobree ἴσθαι adiecit; Cob. transponendo scribendum esse censet χρεώμενοι, γλώσσαν δὲ ἰδίην. — ἀνθρωποφάγουσι Rsv, Eust.;

ἀνδρῶν. cet. libri, Stein. — verba ἀνθρωποφ. μοῦνοι τούτων in hac
 sede Reiz collocavit, in libris post ἐπαννυμίας ἔχουσι (c. 107) le-
 guntur. — 108. οἰκίαι; Reiske et Cob. αἱ οἰκίαι. — 109. περὶ τὰς
 σισύρνας; plerique codd., Stein παρὰ pro περὶ. — 110. κατὰ
 τε κῆμα vel κατὰ κῆμά τε malim. — 111. τὴν αὐτὴν ἡλικίην;
 Dietsch 1853 et Gomperz τὴν πρώτην ἡλικίην. — ἐλθόντας αὐτούς,
 Mehler ἐλθ. αὐτῖς. — ἐγγενήσεσθαι Reiske, ἐγγενήσεσθαι libri. —
 112. ὥσπερ οὐδὲ αἱ Ἀμαζόνες Rsv; οὐδὲ om. cet. libri, Stein. —
 113. τῇ δὲ δευτεράῃ z; τῇ δὲ δευτεράῃ libri, Stein. — 114. συνε-
 μίχθη, Gomperz ἐμίχθη. — δίκαιοι; Rsv, Cob. δικαιοτάτοι. —
 115. ἐπέθοντο καὶ ἐποίησαν; Mehler καὶ ἐπ. damnavit; malim
 τε adicere. — τὴν γῆν τὴν ἡμ.; fortasse rectius ABd om. τὴν
 ante γῆν. — 118. ἢ ἐκλείψομεν ABdz; ἢ om. cet. libri, Stein.
 — διέβη ἐς Dietsch, ἐς om. libri; τήνδε τὴν ἡπειρὸν Krueg.
 incl. — 119. οὐ πεισόμεθα plerique libri, οὐκ οἰσόμεθα s, ἀπω-
 σόμεθα Hoeger; οὐ περιωσόμεθα Bek., Krueg., Cob.; lectionem
 codicum nuperrime Gomperz defendit. — 120. εἰ δὲ μὴ ἐκόντες;
 Stein (ed. III) γὰρ pro δέ, Krueg. τε. — 121. τὰ τέκνα τε Rsv;
 τε om. cet. libri, Stein. — γυναιῖες πάσαι; s, Stein γυναιῖες
 πάσας. — πάντα post τὰ πρόβατα om. ABCds, retinuit Stein.
 — 122. τοῦ Τανάιδος; Stein suspic. ἰθὺς T. vel ἰθὺς τοῦ T. —
 123. διεξιελθόντες ταύτην; nonne καὶ ταύτην? — 125. ἐσβαλεῖν
 scripsi, ἐμβαλεῖν libri. — 126. ὥς δὲ πολλόν; Krueg. ὥς δ' ἐπὶ
 πολλόν suspic. — 127. ὑμῖν inclusi; om. Rs, ante συμμίσγοιμεν
 in ABCd, post μάχην in cet. libris. — μαχησόμεθα post καὶ
 οὐ Cob. delet. — verba τοῦτό ἐστι ἢ ἀπὸ Σκ. ῥῆσις Valck.
 incl. — 128. αὐτῶν δέ, Krueg. τῶν δέ. — in ἀναιρεομένοισι et
 ἀναιρεομένους Cob. praepositionem delet. — 131. ἄλλο ἢ, Gom-
 perz ἄλλ' ἢ. — 132. Cob. delet participia γερόμενοι post voces μύες
 et βάρσχοι et βαλλόμενοι post τοξευμάτων; hoc fortasse recte.
 — 133. ὑμῖν inclusi; legitur in PRsz ante ἤκομεν, in cet.
 libris post ἤκομεν (conf. c. 139). — 134. ἀντιπολέμων Rs; ἀντι-
 πολεμίων cet. libri, Stein. — ὄρων Krueg. incl. — αὐτοῦ ταύτη;
 PRsz, Stein; Krueg. om. ταύτη. — 135. ὥς αὐτὸς μὲν Reiz;
 αὐτὸς μὲν libri, Stein. — προφάσις δὲ τῆσδε; Krueg. suspic.
 προφ. δ' ἐπὶ τῆσδε; idem ὑπολόγοτο pro ὑπολόγοτο. — ἀκούοντες

R^s, Cob.; ἀκούσαντες cet. libri, Stein. — 136. προετίνοντο ABCd; προετεινον cet. libri, Stein. — ἡ μετὰ Σανροματέων Buttmann, ἡ μία Σανρομάται (sv Σανροματέων) libri, ἡ μία καὶ Σανρομάται Stein. — στρατεύσασθαι; Naber, Madvig, Cob. στρατεύσεσθαι. — 137. ἔσεσθαι Reiz, ἔσται libri. — 138. ἦσαν om. R^{sv}. plerique edd., retinuit Stein. — καὶ βουλόμενοι om. C, damnaverunt plerique edd., retinuit Stein. — 140. πιστεύοντες PR^{sv}, Stein (ed. III); πιστεύσαντες cet. libri, plerique edd. — ἀπίκато CR^{sv}; ἀπίκοντο cet. libri, Stein. — ἀντιπολέμους R^{sv}; ἀντιπολεμίους cet. libri, Stein. — 141. ἐπακούσας, Bake et Cob. ὑπακούσας. — 144. τόδε τὸ ἔπος; PR^{sz}, Stein τὸ om. — εἰ μὴ ἦσαν τυφλοὶ delent Herw. et Cob. — 145. ante ἐξελασθέντες ἐκ Αἴημον in ACd legitur δὲ (διεξελασθέντες B corr.); δὴ Wessel., ὦν Cob. — 146. διελεθόντος R^{sv}, Cob.; διεξελεθόντος cet. libri, Stein. — καταχρήσεσθαι Cz; καταχρήσασθαι cet. libri, Stein. — 148. μήτε φόνος γενήσεται αὐτός τε [ὑπεδέκετο] σφέας ἐξάξει Cob. — 149. τοιγαρῶν Krueg. incl. — ὑπέμεινε τὸντὸ τοῦτο, Stein ὑπέμειναν . . . τὸντὸ τοῦτο; Reiske συνέβη post τοῦτο supplendum censet, plura excidissee Dietsch putat. — 150. Εὐφημίδης Paulmier ex Pindaro, εὐθυμίδης libri. — 152. μετὰ δὲ PR^{sz}; μετὰ δὲ ταῦτα cet. libri, Stein. — 153. post ἄνδρας Cob. διηκοσίους excidissee putat; Dobree quoque numerum desiderat. — 155. ἰσχύφωνος AB, Bek.; ἰσχνόφωνος cet. libri, Plut., Suid., Cob. — 159. ἔπεμπε PR^{sz}; ἔπεμψε cet. libri, Stein. — Θέστιν PR^{svz}; Θέστην cet. libri, Stein. — οἱ ante Αἰγύπτιοι (om. PR^{sz}) inclusi. — καὶ ταῦτα Bek., κατὰ ταῦτά vel κατὰ ταῦτα libri, αὐτῶ ταῦτα Dietsch, κάρτα ταῦτα Abicht. — 160. Λέαρχος R^{sv}, Plut., Polyb. (Λάαρχος); cet. libri ἀλλάρχος vel ἀλίαρχος (Stein). — 162. καὶ τοῦτο γάρ; Dietsch καί, quod om. libri, adiecit non adversante Steinio. τοῦτο ἐπεὶ sine γάρ Abicht, fortasse recte; non enim in eadem sede γάρ in libris collocatum est. — προσῆν δέ; PR^{sz}, Stein προσῆν δέ οἱ. — 164. Ἀγλωμάχον, Cob. Ἀγλαομάχον. — τῶν ante Κυρηναίων (om. PR^{sz}) inclusi. — ἀμφίρρυντον τήν, Schweigh. τήν ἀμφίρρυντον. — 165. ἕως Stein, τέως libri. — ἀπικ. δὲ ἐς Αἰγυπτον PR(sv)z; τήν ante Αἶγ. cet. libri, Stein. — 167.

πρόσχημα τοῦ λόγου, Krueg. τοῦ incl. — 169. τὴν πρὸς ἐσπέρην; malim ἐσπέρης. — Γιλγᾶμαι Steph. Byz., Stein; γιγᾶμαι PRz, γηγᾶμαι s, γιλιγᾶμαι cet. libri. — ἔκτισαν Κυρηναῖοι PR(sv)z; ἔκτ. οἱ K. cet. libri, Stein. — Μενελάος z, μενέλεος Rs, μενέλαος cet. libri, Stein; Μενελάειος Cob. — 172. post ἀπτόμενοι supplendum esse δυνύουσι Krueg. censet. — 173. πᾶσα CRsz; ἅπασα cet. libri, Stein. — ἄνεμος Cob. delet. — 179. τῶν τις ἐγγόνων Wessel., Schaefer; πάντων τις ἐγγόνων Rsv, τῶν ἐγγ. τις cet. libri (ἐγγόνων AB). — 181. ψάμμον Dind., ψάμμος PRsdz; ψάμμης cet. libri, Stein. — 183. σαύρας P^mRsv, Eust.; σαύρους cet. libri, Stein. — 184. Ἀτάραντες Salmasius, ἄτλαντες libri. — τοῦτον κίονα Bek., τοῦτο κίονα qz, τοῦτον τὸν κίονα C; τοῦτο τὸν κίονα cet. libri, Stein. — ἐστὶ (om. PRsz) ante Ἄτλας inclusi. — 185. τὸ ἔξω, Krueg. τοῦ ἔξω. — 187. οἴσπη ABCpr.d; οἰούπη cet. libri, Cob. — τράγον C; τράγον γὰρ cet. libri, Stein. — 188. δόμον, Reiske et Dobree ὄμον. — 189. τὰ δὲ ἄλλα, Stein τὰ γε ἄλλα. — ἡ ὁλοληγὴ Eust.; ἡ om. libri, Stein. — ἐπὶ ἱροῖσι Rsv, ἐπὶ τῶν ἱρῶν Eust.; ἐν ἱροῖσι cet. libri, Stein. — χρέωνται αἱ Αἰβύσσαι καὶ χρέωνται καλῶς Rsv; χρέωνται καλῶς αἱ Αἰβ. cet. libri, Stein. — 191. τὸ πρὸς ἐσπέρης PRsv; τὸ πρὸς ἐσπέρην cet. libri, Stein. — ἀκατάψευστα, Reiz κατὰψευστα. — 196. οὔτε γὰρ αὐτοὺς, Bek. αὐτοί, Dietsch ἐαυτοὺς pro αὐτοὺς. — 197. οὔτε τι, Mehler οὐτ' ἔτι. — 199. τῆς Αἰβύτης τήν; Rsv τ. Α. τῆς (P τῆς), quod probat Eltz, fortasse recte. — 201. verba δόλω δὲ αἵρετοί suspensionem mihi movent. — κατόπερθε δὲ ἐπιπολῆς, Mehler ἐπιπολῆς δέ. — φάναι Krueg. incl. — 202. ἐκέλευε ABC; ἐκέλευσε cet. libri et edd. — 203. τε ὅσον τε AB^m, Stein; ὅσον τε B^t, τε ὅσον Cd, δὲ ὅσον cet. libri; fortasse δὲ ὅσον τε. — 205. post ἐξέξεσε supplendum esse καὶ διέδεξε Cob. censet.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΗ

Η ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΟΙ Θ, ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΑΙ ΜΟΤΣΑΙ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΚΛΕΙΩ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ Ἀλικαρνησσέος ἱστορίης ἀπόδεξις ἦδε,
ὥς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα
γέννηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωμαστά, τὰ μὲν
Ἑλλήσι, τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γέννηται,
τὰ τε ἄλλα καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι.

ΠΕΡΣΕΩΝ μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας αἰτίους ¹
φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς· τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἑρ-
θρῆς καλομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν
θάλασσαν καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χώρον τὸν καὶ
νῦν οἰκεῖν, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῇσι ἐπιθέσθαι,
ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτια τε καὶ Ἀσσύρια τῇ
τε ἄλλῃ ἐσαπικνέεσθαι καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. τὸ δὲ
Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον προεῖχε ἅπασι τῶν ἐν τῇ νῦν
Ἑλλάδι καλομένῃ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας
ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτη
δὲ ἡ ἕκτη ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι

σχεδὸν πάντων, ἔλθειν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας
 ἄλλας τε πολλὰς καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέος θυγατέρα·
 τὸ δέ οἱ οὔνομα εἶναι, κατὰ τὸντὸ τὸ καὶ Ἑλληνες λέ-
 γουσι, Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου. ταύτας στάσας κατὰ πρύμνην
 τῆς νεὸς ὠνέεσθαι τῶν φορτίων τῶν σφι ἦν θυμὸς
 μάλιστα, καὶ τοὺς Φοίνικας διακελευσαμένους ὁρμῆσαι
 ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν γυναικῶν ἀπο-
 φυγεῖν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν ἑλλήσι ἀρπασθῆναι· ἐσβαλο-
 μένους δὲ ἐς τὴν νέαν οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἴ-
 2 γύπτου. οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέ-
 γουσι Πέρσαι, οὐκ ὥς Ἑλληνες, καὶ τῶν ἀδικημάτων
 πρῶτον τοῦτο ἄρξαι· μετὰ δὲ ταῦτα Ἑλλήνων τινάς
 (οὐ γὰρ ἔχουσι τοῦνομα ἀπηγῆσθαι) φασὶ τῆς Φοι-
 νίκης ἐς Τύρον προσσχόντας ἀρπάσαι τοῦ βασιλέος τὴν
 θυγατέρα Εὐρώπην. εἶησαν δ' ἂν οὗτοι Κρηῆτες. ταῦτα
 μὲν δὴ ἴσα πρὸς ἴσα σφι γενέσθαι· μετὰ δὲ ταῦτα Ἑλλη-
 νας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώ-
 σαντας γὰρ μακρῇ νηϊ ἐς Αἴαν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ
 Φᾶσιν ποταμόν, ἐνθεῦτεν, διαπρηξαμένους καὶ τᾶλλα
 τῶν εἵνεκεν ἀπίκато, ἀρπάσαι τοῦ βασιλέος τὴν θυ-
 γατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς
 τὴν Ἑλλάδα κήρυκα αἰτέειν τε δίκας τῆς ἀρπαγῆς καὶ
 ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι ὥς
 οὐδὲ ἐκεῖνοι Ἰοῦς τῆς Ἀργείης ἔδοσαν σφι δίκας τῆς
 3 ἀρπαγῆς· οὐδὲ ὦν αὐτοὶ δῶσειν ἐκείνοισι. δευτέρῃ δὲ
 λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου
 ἀκηκούτα ταῦτα ἐθέλησαι οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἀρ-
 παγῆς γενέσθαι γυναῖκα, ἐπιστάμενον πάντως ὅτι οὐ
 δώσει δίκας· οὐδὲ γὰρ ἐκείνους διδόναι. οὕτω δὴ ἀρ-
 πᾶσαντος αὐτοῦ Ἑλένην τοῖσι Ἑλλήσι δόξαι πρῶτον

πέμψαντας ἀγγέλους ἀπαιτέειν τε Ἑλένην καὶ δίκας τῆς ἀρπαγῆς αἰτέειν. τοὺς δὲ προῖσχομένων ταῦτα προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἀρπαγὴν, ὥς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων βουλοίατό σφι παρ' ἄλλων δίκας γίνεσθαι. μέχρι μὲν ὦν τούτου ἀρπαγὰς 4 μούνας εἶναι παρ' ἁλλήλων, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου Ἑλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι· προτέρους γὰρ ἄρξαι στρατεύεσθαι ἐς τὴν Ἀσίην ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. τὸ μὲν νυν ἀρπάζειν γυναῖκας ἀνδρῶν ἀδίκων νομίζειν ἔργον εἶναι, τὸ δὲ ἀρπασθαισέων σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν ἀνοήτων, τὸ δὲ μηδεμίαν ὥρην ἔχειν [ἀρπασθαισέων] σωφρόνων· δηλα γὰρ δὴ ὅτι, εἰ μὴ αὐταὶ ἐβούλυντο, οὐκ ἂν ἤρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας λέγουσι Πέρσαι ἀρπαζομένων τῶν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι, Ἑλληνας δὲ Ἀκαδεαίμονιης εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγεῖραι καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην τὴν Πριάμου δύναμιν κατελεῖν. ἀπὸ τούτου αἰεὶ ἠγῆσασθαι τὸ Ἑλληνικὸν σφίσι εἶναι πολέμιον. τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνη βαρβάρων οἰκισθέντων οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἡγῆνται κεχωρίσθαι.

Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ διὰ τὴν 5 Ἰλίου ἄλωσιν εὐρίσκουσι σφίσι ἐοῦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἐχθρῆς τῆς ἐς τοὺς Ἑλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογεῖν Πέρσησι οὕτω Φοίνικες· οὐ γὰρ ἀρπαγὴ σφέας χρησαμένους λέγουσι ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὥς ἐν τῷ Ἀργεῖ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νεός· ἐπεὶ δὲ ἔμαθε ἔγκυρος ἐοῦσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας, οὕτω δὴ ἐθέλουτὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὥς ἂν μὴ κατὰ δόλος γένηται. ταῦτα μὲν νυν Πέρσαι

τε καὶ Φοίνικες λέγουσι. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔρχομαι ἐρέων ὥς οὕτω ἢ ἄλλως κως ταῦτα ἐγένετο, τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἑλληνας, τοῦτον σημήνας προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως σμικρὰ καὶ μεγάλα ἄστυα ἀνθρώπων ἐπεξιῶν. τὰ γὰρ τὸ πάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε, τὰ δὲ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρωπότην ὧν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν τῶντῳ μένουσαν ἐπιμνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

- 6 ΚΡΟΙΣΟΣ ἦν Ἀνδὸς μὲν γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω, τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἄλυσος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίας μεταξὺ Συρίων τε καὶ Παφλαγόνων ἐξιεῖ πρὸς βορέην ἄνεμον ἐς τὸν Εὐξείνου καλούμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος βαρβάρων πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, τοὺς δὲ φίλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἰωνᾶς τε καὶ Αἰολέας καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς Κροΐσου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. τὸ γὰρ Κιμμερίων στράτευμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κροΐσου ἐὼν πρεσβύτερον, οὐ καταστροφὴ ἐγένετο τῶν πολλῶν, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἔρπαγή. ἡ δὲ ἡγεμονίη οὕτω περιήλθε, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροΐσου, καλούμενους δὲ Μερμνάδας. ἦν Κανθαύλης, τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλον ὀνομάζουσι, τύραννος Σαρδίων, ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλέος. Ἄγρων μὲν γὰρ ὁ Νίνου τοῦ Βήλου τοῦ Ἀλκαίου πρῶτος Ἡρακλειδέων βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων, Κανθαύλης δὲ ὁ Μύρσου ὕστατος. οἱ δὲ πρότερον Ἄγρωνος βασιλεύσαν-

τες ταύτης τῆς χώρας ἦσαν ἀπόγονοι Ἀνδοῦ τοῦ Ἴτινος,
 ἀπ' ὅτεν ὁ δῆμος Ἀύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς οὗτος, πρότε-
 ρον Μηίων καλούμενος. παρὰ τούτων Ἡρακλεῖδαι ἐπι-
 τραφθέντες ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἐκ θεοπροπίου, ἐκ δούλης
 τε τῆς Ἰαρδάνου γεγονότες καὶ Ἡρακλῆος, ἄρξαντες
 μὲν ἐπὶ δύο τε καὶ εἴκοσι γενεᾶς ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε
 τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρός ἐκδεκόμενος τὴν
 ἀρχήν, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσον. οὗτος δὲ ὢν 8
 ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός, ἐρασθεὶς
 δὲ ἐνόμιξέ οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην.
 ὥστε δὲ ταῦτα νομίζων, ἦν γάρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων
 Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα, τούτῳ τῷ
 Γύγῃ καὶ τὰ σπουδαιέστερα τῶν πρηγμάτων ὑπερετί-
 θετο ὁ Κανδαύλης καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικός
 ὑπερεπαινέων. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, χρῆν
 γὰρ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς, ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην
 τοιαῦδε· Γύγῃ, οὐ γάρ σε δοκέω πείθεσθαι μοι λέγοντι
 περὶ τοῦ εἶδους τῆς γυναικός (ὥτα γὰρ τυγχάνει ἀν-
 θρώποισι ἔοντα ἀπιστότερα ὀφθαλμοῖν), ποίεις ὅπως ἐκεί-
 νην θεήσαιο γυμνὴν. ὁ δὲ μέγα ἀμβώσας εἶπε· Δέ-
 σποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγίει, κελεύων με δέσποι-
 ναν τὴν ἐμὴν θεήσασθαι γυμνὴν; ἅμα δὲ κινθῶν ἐκ-
 δυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πάλαί δὲ
 τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ·
 ἐν τοῖσι ἐν τόδῃ ἐστὶ, σκοπέειν τινα τὰ ἑωυτοῦ. ἐγὼ
 δὲ πείθομαι ἐκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν καλλίστην,
 καὶ σεο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων. ὁ μὲν δὲ λέγων 9
 τοιαῦτα ἀπεμάχετο, ἄρρωδέων μὴ τί οἱ ἐξ αὐτῶν γένη-
 ται κακόν. ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε· Θάρσει, Γύγῃ, καὶ
 μὴ φοβεῦ μήτε ἐμέ, ὥς σεο πειρώμενος λέγω λόγον

- τόνδε, μήτε γυναῖκα τὴν ἐμήν, μή τί τοι ἐξ αὐτῆς γέ-
 νηται βλάβος· ἀρχὴν γάρ ἐγὼ μηχανήσομαι οὕτω ὥστε
 μηδὲ μαθεῖν μιν ὀφθεῖσαν ὑπὸ σεῦ. ἐγὼ γάρ σε ἐς
 τὸ οἶκημα ἐν τῷ κοιμώμεθα ὕπισθε τῆς ἀνοιγομένης
 θύρης στήσω· μετὰ δ' ἐμὲ ἐσελθόντα παρέσται καὶ ἡ
 γυνὴ ἢ ἐμὴ ἐς κοῖτον. κέεται δὲ ἀγχοῦ τῆς ἐσόδου
 θρόνος· ἐπὶ τοῦτον τῶν ἱματίων κατὰ ἕν ἕκαστον ἐκ-
 δύνουσα θήσει καὶ κατ' ἡσυχίην πολλὴν παρέξει τοι
 θεήσασθαι. ἐπεὶ δὲ ἀπὸ τοῦ θρόνου στείχη ἐπὶ τὴν
 εὐνὴν κατὰ νότου τε αὐτῆς γένῃ, σοὶ μελέτω τὸ ἐν-
 10 θεῦτεν ὅπως μὴ σε ὄψεται ἰόντα διὰ θυρέων. ὁ μὲν
 δὴ ὥς οὐκ ἐδύνατο διαφυγεῖν, ἦν ἔτοιμος· ὁ δὲ Καν-
 θαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεε ὥρῃ τῆς κοίτης εἶναι, ἤραγε τὸν
 Γύγην ἐς τὸ οἶκημα, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα παρῆν καὶ
 ἡ γυνὴ· ἐσελθοῦσαν δὲ καὶ τιθεῖσαν τὰ εἴματα ἐθηεῖτο
 ὁ Γύγης. ὥς δὲ κατὰ νότου ἐγένετο ἰούσης τῆς γυ-
 ναικὸς ἐς τὴν κοίτην, ὑπεκδὺς ἐχώρεε ἕξω. καὶ ἡ γυνὴ
 ἐπορᾷ μιν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ
 ἀνδρὸς οὔτε ἀνέβωσε αἰσχυνθεῖσα οὔτε ἔδοξε μαθεῖν,
 ἐς νόφ' ἔχουσα τίσεσθαι τὸν Κανθαύλεα· παρὰ γάρ τοῖσι
 Ἀνδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ παρὰ τοῖσι ἄλλοισι βαρβάροισι,
 καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνὸν ἐς αἰσχύνην μεγάλην φέ-
 11 ρει. τότε μὲν δὴ οὕτω οὐδὲν δηλώσασα ἡσυχίην εἶχε·
 ὥς δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, τῶν οἰκετέων τοὺς μύ-
 λιστα ὥρα πιστοὺς ἐόντας ἐωυτῇ, ἐτοίμους ποιησαμένη
 ἐκάλεε τὸν Γύγην. ὁ δὲ οὐδὲν δοκέων αὐτὴν τῶν
 πρηχθέντων ἐπίστασθαι ἦλθε καλεόμενος· ἔωθε γάρ
 καὶ πρόσθε, ὅπως ἡ βασιλεία καλέοι, φοιτᾶν. ὥς δὲ ὁ
 Γύγης ἀπῆκετο, ἔλεγε ἡ γυνὴ τάδε· Νῦν τοι δυὼν ὁδῶν
 παρεουσέων, Γύγη, δίδωμι αἴρεσιν, ὁκοτέρην βούλει

- δῶν, τὸν δὲ βασιλεύειν, ἣν δὲ μή, ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. ἀνεῖλέ τε δὴ τὸ χρηστήριον καὶ ἐβασίλευσε οὕτω Γύγης. τοσόνδε μέντοι εἶπε ἡ Πυθίη, ὥς Ἡρακλείδῃσι τίσις ἦξει ἐς τὸν πέμπτον ἀπόγονον Γύγεω. τούτου τοῦ ἔπεος Ἀνδοί τε καὶ οἱ βασιλεῖς αὐ-
- 14 τῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθῃ. τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτω ἔσχον οἱ Μερμνάδαι τοὺς Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι, Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα, ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρου ἀναθήματα, ἔστι οἱ πλεῖστα ἐν Δελφοῖσι, πάρειξ δὲ τοῦ ἀργύρου χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκε ἄλλον τε καὶ τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἔστί, κρητῆρές οἱ ἀριθμὸν ἕξ χρύσειοι ἀνακέαται. ἐστᾶσι δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ σταθμὸν ἔχοντες τριήκοντα τάλαντα· ἀληθεῖ δὲ λόγῳ χρεωμένῳ οὐ Κορινθίων τοῦ δημοσίου ἐστὶ ὁ θησαυρός, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἡετίωνος. οὗτος δὲ ὁ Γύγης πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἐς Δελφοὺς ἀνέθηκε ἀναθήματα μετὰ Μίδην τὸν Γορδίου, Φρυγίης βασιλέα. ἀνέθηκε γάρ οἱ καὶ Μίδης τὸν βασιλῆιον θρόνον ἐς τὸν προκατίζων ἐδίκαζε, ὄντα ἀξιόθιγον· κέεται δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἐνθα περ οἱ τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἀργύρος, τὸν ὁ Γύγης ἀνέθηκε, ὑπὸ Δελφῶν καλέεται Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην. ἐσέβαλε μὲν νυν στρατιήν καὶ οὗτος, ἐπεῖτε ἦρξε, ἐς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρνην καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἶλε. ἀλλ' οὐδὲν γὰρ μέγα ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἔργον ἐγένετο βασιλεύσαντος δυῶν δέοντα τεσσεράκοντα ἔτεα, τοῦτον μὲν παρήσομεν τοσαῦτα
- 15 ἐπιμνησθέντες. Ἄρδουος δὲ τοῦ Γύγεω μετὰ Γύγην βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. οὗτος δὲ Πριηνέας τε

εἶλε ἐς Μίλητον τε ἐσέβαλε, ἐπὶ τούτου τε τυραννεύοντος Σαρδίων Κιμμέριοι ἐξ ἡθέων ὑπὸ Σκυθίων τῶν νομάδων ἐξαναστάντες ἀπίκοντο ἐς τὴν Ἀσίην καὶ Σάρδις πλὴν τῆς ἀκροπόλεως εἶλον.

Ἄρδυος δὲ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα 16 ἔτεα ἐξεδέξατο Σαδυνάττης ὁ Ἄρδυος, καὶ ἐβασίλευσε ἔτεα δυώδεκα, Σαδυνάττει δὲ Ἀλυνάττης. οὗτος δὲ Κυαξάρη τε τῷ Διηόκῳ ἀπογόνῳ ἐπολέμησε καὶ Μηδοῖσι, Κιμμέριους τε ἐκ τῆς Ἀσίας ἐξήλασε, Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν εἶλε, ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέβαλε. ἀπὸ μὲν νυν τούτων οὐκ ὥς ἡθέλε ἀπήλλαξε, ἀλλὰ προσπταίσας μεγάλως. ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐὼν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξιαπληρητότατα τάδε. ἐπολέμησε Μι- 17 λησίοισι, παραδεξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρὸς. ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκεε τὴν Μίλητον τρόπῳ τοιῷδε. ὅπως μὲν εἴη ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἄδρός, τηνικαῦτα ἐσέβαλλε τὴν στρατιήν· ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ πηκτίδων καὶ αὐλοῦ γυναικείου τε καὶ ἀνδρείου. ὥς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοντο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν οὔτε κατέβαλλε οὔτε ἐνεπίμπρη οὔτε θύρας ἀπέσπα, ἔα δὲ κατὰ χώρην ἐστάναι· ὁ δὲ τὰ τε δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὅπως διαφθείρειε, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκράτεον, ὥστε ἐπέδρης μὴ εἶναι ἔργον τῇ στρατιῇ. τὰς δὲ οἰκίας οὐ κατέβαλλε ὁ Ἀνδὸς τῶνδε εἵνεκα, ὅπως ἔχοιεν ἐνθευτεῖν ὁρμώμενοι τὴν γῆν σπεῖρειν τε καὶ ἐργάζεσθαι οἱ Μιλήσιοι, αὐτὸς δὲ ἐκείνων ἐργαζομένων ἔχοι τι καὶ δίνεσθαι ἐσβάλλον. ταῦτα ποιεῶν ἐπολέμεε ἔτεα 18 ἑνδεκα, ἐν τοῖσι τρώματα μεγάλα διφάσια Μιλησίων ἐγένετο ἐν τε Λιμενηγίῳ χώρῃ τῆς σφετέρῃς μαχεσάμε-

νων καὶ ἐν Μαϊάνδρου πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἔξ ἔτεα τῶν
 ἑνδεκα Σαδυάτης ὁ Ἄρδνος ἐτι Λυδῶν ἦρχε ὁ καὶ
 ἐσβάλλων τηνικαῦτα ἐς τὴν Μιλησίην τὴν στρατιήν.
 οὗτος γάρ καὶ ὁ τὸν πόλεμον ἦν συνάψας· τὰ δὲ πέντε
 τῶν ἐτέων τὰ ἐπόμενα τοῖσι ἔξ Ἀλυάτης ὁ Σαδυά-
 τεω ἐπολέμεε, ὃς παραδεξάμενος, ὥς καὶ πρότερόν μοι
 δεδήλωται, παρὰ τοῦ πατρὸς τὸν πόλεμον προσεῖχε
 ἐντεταμένως. τοῖσι δὲ Μιλησίοισι οὐδαμοὶ Ἰώνων τὸν
 πόλεμον τοῦτον συνεπελάφρυνον ὅτι μὴ Χίοι μῶνοι.
 οὗτοι δὲ τὸ ὅμοιον ἀνταποδιδόντες ἐτιμώρεον· καὶ γὰρ
 δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ἑρυ-
 19 θραίους πόλεμον συνδιήνεικαν. τῷ δὲ δωδεκάτῳ ἔτει
 ληίου ἐμπιπραμένου ὑπὸ τῆς στρατιῆς συνηνείχθη τι
 τοιόνδε γενέσθαι πρῆγμα· ὥς ἄφθη τάχιστα τὸ λήιον,
 ἀνέμῳ βιώμενον ἄφατο νηοῦ Ἀθηναίης ἐπὶ κλησιν Ἀσ-
 σησίης, ἀφθελὲς δὲ ὁ νηὸς κατεκαύθη. καὶ τὸ παραντίκα
 μὲν λόγος οὐδεὶς ἐγένετο, μετὰ δὲ τῆς στρατιῆς ἀπικο-
 μένης ἐς Σάρδις ἐνόσησε ὁ Ἀλυάτης. μακροτέρης δὲ
 οἱ γινομένης τῆς νόσου πέμπει ἐς Δελφοὺς θεοπρό-
 πους, εἴτε δὴ συμβουλευσάντός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε
 πέμψαντα τὸν θεὸν ἐπειρέσθαι περὶ τῆς νόσου. τοῖσι
 δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν,
 πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσωσι, τὸν ἐνέ-
 20 πρησαν χώρας τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσσησῷ. Δελφῶν οἶδα
 ἐγὼ οὕτω ἀκούσας γενέσθαι· Μιλήσιοι δὲ τάδε προστι-
 θεῖσι τούτοις, Περίανδρον τὸν Κυψέλου ἔοντα Θρασυ-
 βούλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξεῖνον ἐς τὰ
 μάλιστα, πυθόμενον τὸ χρηστήριον τὸ τῷ Ἀλυάτῃ γε-
 νόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατεπειν, ὅπως ἂν τι προ-
 ειδῶς πρὸς τὸ παρὲν βουλευῇται. Μιλήσιοι μὲν νυν

οὕτω λέγουσι γενέσθαι. Ἀλυάττης δέ, ὥς οἱ ταῦτα ἔξαγ- 21
 γέλθη, αὐτίκα ἐπεμπε κήρυκα ἐς Μίλητον βουλόμενος
 σπονδὰς ποιήσασθαι. Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι
 χρόνον ὅσον ἂν τὸν νηὸν οἰκοδομήῃ. ὁ μὲν δὴ ἀπόστο-
 λος ἐς τὴν Μίλητον ἦν, Θρασύβουλος δὲ σαφέως προ-
 πεπυσμένος πάντα λόγον καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλοι
 ποιήσειν, μηχανᾶται τοιάδε· ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄστει σίτος
 καὶ ἑωυτοῦ καὶ ἰδιωτικὸς, τοῦτον πάντα συγκομίσας ἐς
 τὴν ἀγορὴν προσεῖπε Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνῃ,
 τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρᾶσθαι ἐς ἀλλήλους.
 ταῦτα δὲ ἐποίεε τε καὶ προηγόρευε Θρασύβουλος τῶνδε 22
 εἵνεκεν, ὅπως ἂν δὴ ὁ κήρυξ ὁ Σαρδιηνὸς ἰδὼν τε σω-
 ρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν εὐ-
 παθείῃσι ἑύοντας ἀγγείλῃ Ἀλυάττῃ. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο·
 ὥς γὰρ δὴ ἰδὼν τε ἐκεῖνα ὁ κήρυξ καὶ εἰπας πρὸς Θρα-
 σύβουλον τοῦ Ἀνδοῦ τὰς ἐντολάς ἀπῆλθε ἐς τὰς Σάρδεις,
 ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, δι' οὐδὲν ἄλλο ἐγένετο ἢ διαλλαγὴ.
 ἔλπιζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιτοδείην τε εἶναι ἰσχυρὴν ἐν
 τῇ Μιλήτῳ καὶ τὸν λεῶν τετρῶσθαι ἐς τὸ ἔσχατον κα-
 κοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος νοστήσαντος ἐκ τῆς Μιλήτου
 τοὺς ἐναντίους λόγους, ἢ ὥς αὐτὸς κατεδόκεε. μετὰ δὲ
 ἢ τε διαλλαγὴ σφί ἐγένετο ἐπ' ᾧ τε ξείνους ἀλλήλοισι
 εἶναι καὶ συμμάχους, καὶ δύο τε ἀντὶ ἑνὸς νηοῦ τῇ
 Ἀθηναίῃ οἰκοδόμησε ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἀσσησῷ, αὐτὸς
 τε ἐκ τῆς νόσου ἀνέστη, κατὰ μὲν τὸν πρὸς Μιλησίους
 τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον Ἀλυάττη ᾧδε ἔσχε.

Περὶ ἀνδρὸς δὲ ἦν Κυψέλου παῖς, οὗτος ὁ τῷ Θρα- 23
 συβούλῳ τὸ χρηστήριον μηνύσας. ἐτυράννευε δὲ ὁ Πε-
 ριάνδρος Κορίνθιον· τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολο-
 γῆσαι δέ σφι Ἀέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θῶμα μέγιστον παρα-

στῆναι, Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφίνος ἐξενει-
 χθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἔοντα κιθαρωδὸν τῶν τότε ἔοντων
 οὐδενὸς δεύτερον, καὶ διθύραμβον πρῶτον ἀνθρώπων
 τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ δι-
 24 δάξαντα ἐν Κορίνθῳ. τοῦτον τὸν Ἀρίονα λέγουσι, τὸν
 πολλὸν τοῦ χρόνου διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπι-
 θυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην, ἐργασά-
 μενον δὲ χρήματα μεγάλα θελῆσαι ὑπίσω ἐς Κόρινθον
 ἀπικέσθαι. ὁρμᾶσθαι μὲν νυν ἐκ Τάραντος, πιστεύ-
 οντα δὲ οὐδαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι μισθώσασθαι
 πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων· τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπι-
 βουλεύειν τὸν Ἀρίονα ἐκβαλόντας ἔχειν τὰ χρήματα·
 τὸν δὲ συνέντα τοῦτο λίσσεσθαι, χρήματα μὲν σφι
 προΐέντα, ψυχὴν δὲ παραιτούμενον. οὐκ ὦν δὴ πείθειν
 αὐτὸν τούτοισι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν
 διαχρᾶσθαι μιν, ὥς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπηδᾶν
 ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπειληθέντα δὲ τὸν
 Ἀρίονα ἐς ἀπορίην παραιτήσασθαι, ἐπειδὴ σφι οὕτω
 δοκέοι, περιδεῖν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ στάντα ἐν
 τοῖσι ἐδωλίοισι αἰεῖσαι· αἰέσας δὲ ὑπεδέκετο ἑωυτὸν κατε-
 ργάσεσθαι. καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονὴν εἰ μέλλοιεν
 ἀκούσεσθαι τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπων ἀοιδοῦ, ἀναχωρή-
 σαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσσην νέα. τὸν δὲ ἐνδύοντα τε
 πᾶσαν τὴν σκευὴν καὶ λαβόντα τὴν κιθάρην, στάντα
 ἐν τοῖσι ἐδωλίοισι διεξελθεῖν νόμον τὸν ὕρθιον, τελεν-
 τῶντος δὲ τοῦ νόμου ῥίψαι μιν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωυτὸν
 ὥς εἶχε σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲν ἀποπλέειν
 ἐς Κόρινθον, τὸν δὲ δελφῖνα λέγουσι ὑπολαβόντα ἐξε-
 νεῖκαι ἐπὶ Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς
 Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ καὶ ἀπικόμενον ἀπηγγέεσθαι

πάν τὸ γεγονός. Περιάνδρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίας Ἀρίονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν οὐδαμῇ μετιέντα, ἀνακῶς δὲ ἔχειν τῶν πορθμῶν· ὥς δὲ ἄρα παρῆναι αὐτούς, κληθέντας ἱστορέεσθαι εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. φαρμένων δὲ ἐκείνων ὥς εἴη τε σῶς περὶ Ἰταλὴν καὶ μιν εὖ πρήσσοντα λίποιεν ἐν Τάραντι, ἐπιφανῆναί σφι τὸν Ἀρίονα ὥσπερ ἔχων ἐξεπῆδησε· καὶ τοὺς ἐκπλαγέντας οὐκ ἔχειν ἐτι ἐλεγχομένους ἀρνέεσθαι. ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Ἀέσβιοι λέγουσι, καὶ Ἀρίονος ἔστι ἀνάθημα χάλκεον οὐ μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ δελφῖνος ἐπέων ἄνθρωπος.

Ἀλκιάττης δὲ ὁ Λυδὸς τὸν πρὸς Μιλησίους πόλεμον ²⁵ διενείκας μετέπειτα τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτεα ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα. ἀνέθικε δὲ ἐκφυγὼν τὴν νοῦσον δεύτερος οὗτος τῆς οἰκίης ταύτης ἐς Δελφούς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητόν, θέης ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων, Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μῦθος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε.

Τελευτήσαντος δὲ Ἀλκιάττεω ἐξεδέξατο τὴν βασι- ²⁶ λειήν Κροῖσος ὁ Ἀλκιάττεω, ἑτέων ἔων ἡλικίην πέντε καὶ τριήκοντα, ὃς δὴ Ἑλλήνων πρῶτοις ἐπεθήκατο Ἐφεσίοισι. ἐνθα δὴ οἱ Ἐφεσίοι πολιορκούμενοι ὑπ' αὐτοῦ ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ σχοινίου ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ μετὰ τῆς τε παλαιῆς πόλιος, ἣ τότε ἐπολιορκέτο, καὶ τοῦ νηοῦ ἑπτὰ στάδιοι. πρῶτοις μὲν δὴ τούτοις ἐπεχείρησε ὁ Κροῖσος, μετὰ δὲ ἐν μέρει ἑκάστοις Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλλοις ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, τῶν μὲν ἐδύνατο μέζονας παρεννόσκειν, μέζονα ἐπαιτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐ-

- 27 τῶν καὶ φαῦλα ἐπιφέρων. ὥς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες κατεστράφατο ἐς φόρον ἀπαγωγὴν, τὸ ἐνθεῦ-
 τεν ἐπενόεε νέας ποιησάμενος ἐπιχειρεῖν τοῖσι νησιώ-
 τησι. ἐόντων δὲ οἱ πάντων ἐτοίμων ἐς τὴν ναυπηγίην,
 οἱ μὲν Βιάντα λέγουσι τὸν Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρ-
 δις, οἱ δὲ Πιτταχὸν τὸν Μυτιληναῖον, εἰρομένου Κροί-
 σου εἰ τι εἴη νεώτερον περὶ τὴν Ἑλλάδα, εἰπόντα τάδε
 καταπαῦσαι τὴν ναυπηγίην. Ὡ βασιλεῦ, νησιῶται ἵππον
 συνωνέονται μυρίην, ἐς Σάρδις τε καὶ ἐπὶ σὲ ἐν νόῳ
 ἔχοντες στρατεύεσθαι. Κροῖσον δὲ ἐλπίσαντα λέγειν
 ἐκείνον ἀληθέα εἰπεῖν· Αἱ γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν ἐπὶ
 νόον νησιώτησι, ἐλθεῖν ἐπὶ Ἀνδῶν παῖδας σὺν ἵπποισι.
 τὸν δὲ ὑπολαβόντα φάναι· Ὡ βασιλεῦ, προθύμως μοι
 φαίνεαι εὐξασθαι νησιώτας ἵππευομένους λαβεῖν ἐν
 ἡπείρῳ, οἰκότα ἐλπίζων· νησιώτας δὲ τί δοκέεις εὐχε-
 σθαι ἄλλο ἢ, ἐπεῖτε τάχιστα ἐπύθοντό σε μέλλοντα ἐπὶ
 σφίσι ναυπηγέεσθαι νέας, λαβεῖν ἁρώμενοι Ἀνδούς ἐν
 θαλάσῃ, ἵνα ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ οἰκημένων Ἑλ-
 λήνων τίσωνταί σε, τοὺς σὺ δουλώσας ἔχεις; κάρτα τε
 ἡσθῆναι Κροῖσον τῷ ἐπιλόγῳ καὶ οἱ, προσφυνέως γὰρ
 δόξαι λέγειν, πειθόμενον παύσασθαι τῆς ναυπηγίης.
 καὶ οὕτω τοῖσι τὰς νήσους οἰκημένοισι Ἴωσι ξεινίην
 28 συνεθίκατο. χρόνου δὲ ἐπιγιννομένου καὶ κατεστραμ-
 μένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἄλλυος ποταμοῦ οἰκη-
 μένων· πλὴν γὰρ Κιλικίων καὶ Ἀνκίων τοὺς ἄλλους πάν-
 τας ὑπ' ἐώντῳ εἶχε καταστρεψάμενος ὁ Κροῖσος· εἰσὶ
 δὲ οἷδε, Ἀνδοί, Φρύγες, Μυσοί, Μαριανδυνοί, Χάλυ-
 βες, Παφλαγόνες, Θρήῃκες οἱ Θυνοί τε καὶ Βιθυνοί,
 29 Κᾶρες, Ἴωνες, Λωριέες, Αἰολέες, Πάμφυλοι· κατε-
 στραμμένων δὲ τούτων καὶ προσεπικτωμένου Κροῖσου

Ἀνδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμαζούσας πλούτῳ
 ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἱ τοῦτον
 τὸν χρόνον ἐτύγγανον ἔοντες, ὥς ἕκαστος αὐτῶν ἀπι-
 κνέοιτο, καὶ δὴ καὶ Σόλων ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναί-
 οισι νόμους κελεύσασι ποιήσας ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα,
 κατὰ θεωρίας πρόφασιν ἐκπλώσας, ἵνα δὴ μὴ τινὰ τῶν
 νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἶοί
 τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι· ὀρκίοισι γὰρ μεγάλοισι
 κατεῖχοντο δέκα ἔτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοὺς ἂν σφι
 Σόλων θῇται. αὐτῶν δὴ ὦν τούτων καὶ τῆς θεωρίας 30
 ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκεν ἐς Αἴγυπτον ἀπῖκετο παρὰ
 Ἀμασιν καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμε-
 νος δὲ ἐξεινίζετο ἐν τοῖσι βασιλεῖοισι ὑπὸ τοῦ Κροί-
 σου· μετὰ δέ, ἡμέρη τρίτη ἢ τετάρτη, κελεύσαντος
 Κροίσου τὸν Σόλωνα θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς
 θησαυροὺς καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα ἔοντα μεγάλα τε
 καὶ ὄλβια. θεησάμενον δὲ μιν τὰ πάντα καὶ σκεψά-
 μενον, ὥς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἶρετο ὁ Κροῖσος τάδε·
 Ξεῖνε Ἀθηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπί-
 κται πολλὸς καὶ σοφίης [εἵκνευεν] τῆς σῆς καὶ πλάνης,
 ὥς φιλοσοφῶν γῆν πολλὴν θεωρίας εἵνεκεν ἐπελήλυ-
 θας· νῦν ὦν ἡμερος ἐπειρέσθαι μοι ἐπῆλθε εἴ τινα ἤδη
 πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ μὲν ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώ-
 πων ὀλβιώτατος ταῦτα ἐπειρώτα, Σόλων δὲ οὐδὲν ὑπο-
 θωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἔοντι χρησάμενος λέγει· ὦ βασι-
 λεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον. ἀποθωμάσας δὲ Κροῖσος τὸ
 λεχθὲν εἶρετο ἐπιστρεφές· Κοίη δὴ κρίνεις Τέλλον εἶναι
 ὀλβιώτατον; ὁ δὲ εἶπε· Τέλλῳ τοῦτο μὲν τῆς πόλιος
 εὖ ἡκούσης παῖδες ἦσαν καλοὶ τε κἀγαθοί, καὶ σφι
 εἶδε ἅπασι τέκνα ἐκγενόμενα καὶ πάντα παραμείναντα,

τοῦτο δὲ τοῦ βίου εὖ ἤκοντι, ὥς τὰ παρ' ἡμῖν, τελευτῇ τοῦ βίου λαμπροτάτῃ ἐπεγένετο· γενομένης γὰρ Ἀθηναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἄστυγείτονας ἐν Ἐλευσίνῃ βοηθήσας καὶ τροπὴν ποιήσας τῶν πολεμίων ἀπέθανε κάλλιστα, καὶ μιν Ἀθηναῖοι δημοσίῃ τε ἔθαψαν αὐτοῦ

81 τῇ περ ἔπεσε καὶ ἐτίμησαν μέγας. ὥς δὲ τὰ κατὰ τὸν Τέλλον προετρέψατο ὁ Σόλων τὸν Κροῖσον εἶπας πολλά τε καὶ ὄλβια, ἐπειρώτα τίνα δεύτερον μετ' ἐκείνον ἴδοι, δοκέων πάγχυ δευτερεῖα γῶν οἴσεσθαι. ὁ δὲ εἶπε· Κλέοβιν τε καὶ Βίωνα. τούτοις γὰρ ἐοῦσι γένος Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑπὴν καὶ πρὸς τούτῳ ῥώμῃ σώματος τοιήδε· ἀεθλοφόροι τε ἀμφοτέρω ὁμοίως ἦσαν, καὶ δὴ καὶ λέγεται ὕδρ' ὁ λόγος· ἐούσης ὀρτῆς τῇ Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι ἔδεε πάντως τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγεϊ κοιμισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν, οἱ δὲ σφι βόες ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρέγίνοντο ἐν ὥρῃ· ἐκκλησιόμενοι δὲ τῇ ὥρῃ οἱ νεηνῖαι ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην εἰλκον τὴν ἄμαξαν, ἐπὶ τῆς ἀμάξης δὲ σφι ὠχέετο ἡ μήτηρ, σταδίους δὲ πέντε καὶ τεσσεράκοντα διακομίσαντες ἀπίκοντο ἐς τὸ ἱρόν. ταῦτα δὲ σφι ποιήσασιν καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύριος τελευτῇ τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγένετο, διέδεξε τε ἐν τούτοις ὁ θεὸς ὥς ἄμεινον εἴη ἀνθρώπῳ τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῶειν. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περιστάντες ἐμακάριζον τῶν νεηνιέων τὴν ῥώμην, αἱ δὲ Ἀργεῖαι τὴν μητέρα αὐτῶν, οἷων τέκνων ἐκύρησε. ἡ δὲ μήτηρ περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ τε ἔργῳ καὶ τῇ φήμῃ, στήσα ἀντίον τοῦ ἀγάλματος εὐχετο Κλεόβι τε καὶ Βίωνι τοῖσι ἐωντῆς τέκνοισι, οἳ μιν ἐτίμησαν μέγας, τὴν θεὸν δοῦναι τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἁριστόν ἐστι. μετὰ ταύτην δὲ τὴν εὐχὴν ὥς ἔθυσάν τε

καὶ εὐωχήθησαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ οἱ νεηνῖαι οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔσχοντο. Ἀργεῖοι δέ σφρων εἰκόνας ποιησάμενοι ἀνέθεσαν ἐς Δελφοὺς ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενομένων. Σόλων μὲν 32 δὴ εὐδαιμονίης δευτερεῖα ἔνεμε τούτοισι, Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς εἶπε· ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δ' ἡμετέρη εὐδαιμονίη οὕτω τοι ἀπέρριπται ἐς τὸ μηδέν, ὥστε οὐδὲ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐποίησας; ὁ δὲ εἶπε· ὦ Κροῖσε, ἐπιστάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἐόν φθονερόν τε καὶ ταραχῶδες ἐπειρωτᾶς ἀνθρωπῆϊων προηγμάτων πέρι. ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μὲν ἔστι ἰδεῖν τὰ μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν. ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα οὖρου τῆς ζόης ἀνθρώπῳ προτίθηναι. οὗτοι ἐόντες ἐνιαυτοὶ ἑβδομήκοντα παρέχονται ἡμέρας διηκοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ δισμυρίας, ἐμβολίου μηνὸς μὴ γινομένου· εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει τοῦτερον τῶν ἔτεων μηνὶ μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὥραι συμβαίνωσι παραγινόμεναι ἐς τὸ δέον, μῆνες μὲν παρὰ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλιοι γίνονται τριήκοντα πέντε, ἡμέραι δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων χίλια πεντήκοντα. τούτων τῶν ἀπασέων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἑορσέων πεντήκοντα καὶ διηκοσιέων καὶ ἑξακισχιλιέων καὶ δισμυριέων, ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ τὸ παράπαν οὐδὲν ὅμοιον προσάγει προῆγμα. οὕτω ὦν, ὦ Κροῖσε, πᾶν ἔστι ἀνθρώπος συμφορῇ. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλουτέειν μέγα φαίνεται καὶ βασιλεὺς πολλῶν εἶναι ἀνθρώπων· ἐκείνο δὲ τὸ εἶρεό με οὐ κῶ σε ἐγὼ λέγω, πρὶν τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι. οὐ γάρ τι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐστι, εἰ μὴ οἱ τύχῃ ἐπίσποιτο

- πάντα καλὰ ἔχοντα εὖ τελευτῆσαι τὸν βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ ξάπλουτοι ἀνθρώπων ἀνόλβιοί εἰσι, πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίον εὐτυχέες. ὁ μὲν δὴ μέγα πλούσιος, ἀνόλβιος δὲ θυοῖσι προέχει τοῦ εὐτυχέος μῦνον, οὗτος δὲ τοῦ πλουσίου καὶ ἀνολβίου πολλοῖσι· ὁ μὲν ἐπιθυμίην ἐκτελέσαι καὶ ἄτην μεγάλην προσπεσοῦσαν ἐνεῖκαι δυνατώτερος, ὁ δὲ τοισίδε προέχει ἐκείνου· ἄτην μὲν καὶ ἐπιθυμίην οὐκ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ ἐνεῖκαι, ταῦτα δὲ ἡ εὐτυχίη οἱ ἀπερύκει, ἄπηρος δέ ἐστι, ἔννοσος, ἀπαθὴς κακῶν, εὐπαις, εὐειδής· εἰ δὲ πρὸς τούτοις ἐτι τελευτήσῃ τὸν βίον εὖ, οὗτος ἐκείνος τὸν σὺ ζητέεις ὄλβιος κεκλησθαι ἄξιός ἐστι· πρὶν δ' ἂν τελευτήσῃ, ἐπισχεῖν μηδὲ καλέειν καὶ ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. τὰ πάντα μὲν νυν τᾶῦτα συλλαβεῖν ἀνθρώπων ἔόντα ἀδύνατόν ἐστι, ὥσπερ χώρη οὐδεμία καταρκεῖ πάντα ἐωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ ἐπιδέεται· ἡ δὲ ἂν τὰ πλείστα ἔχῃ, αὕτη ἀρίστη. ὥς δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἐν οὐδὲν αὐταρκές ἐστι· τὸ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλον δὲ ἐνδεές ἐστι. ὅς δ' ἂν αὐτῶν πλείστα ἔχων διατελέῃ καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ εὐχαρίστως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ οὖνομα τοῦτο, ὦ βασιλεῦ, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν δὲ χρὴ παντὸς χρήματος τὴν τελευτὴν κῆ ἀποβήσεται· πολλοῖσι γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον ὁ θεὸς προρορίζους ἀνέτρψε.
- 33 ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ οὐ κως οὔτε ἐχαρίζετο, οὔτε λόγου μιν ποιησάμενος οὐδενὸς ἀποπέμπεται, κάρτα δόξας ἀμαθία εἶναι, ὅς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετεῖς τὴν τελευτὴν παντὸς χρήματος ὄραν ἐκέλευε.
- 34 Μετὰ δὲ Σόλωνά οἰχόμενον ἔλαβε ἐκ θεοῦ νέμεσις μεγάλη Κροῖσον, ὥς εἰκάσαι, ὅτι ἐνόμισε ἐωυτὸν εἶναι

ἀνθρώπων πάντων ὀλβιώτατον. αὐτίκα δὲ οἱ εὐδοντι
ἐπέστη ὕνειρος, ὃς οἱ τὴν ἀληθείην ἔφαινε τῶν μελ-
λόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ
Κροίσῳ δύο παῖδες, τῶν οὔτερος μὲν διέφθαρτο, ἦν
γὰρ δὴ κακός, ὁ δὲ ἕτερος τῶν ἡλίκων μακρῷ τὰ πάντα
πρῶτος· οὖνομα δὲ οἱ ἦν Ἄτys. τοῦτον δὴ ὦν τὸν
Ἄτyn σημαίνει τῷ Κροίσῳ ὁ ὕνειρος, ὥς ἀπολέει μιν
αἰχμῇ σιδηρῇ βληθέντα. ὁ δὲ ἐπεῖτε ἐξηγέρθη καὶ
ἑωυτῷ λόγον ἔδωκε, καταρρωδήσας τὸν ὕνειρον ἄγεται
μὲν τῷ παιδί γυναικα, ἑωυτότα δὲ στρατηγέειν μιν τῶν
Λυδῶν οὐδαμῇ ἐτι ἐπὶ τοιοῦτο πρῆγμα ἐξέπεμπε, ἀκού-
ντια δὲ καὶ δόρατα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρέων-
ται ἐς πόλεμον ἄνθρωποι, ἐκ τῶν ἀνδρεώνων ἐκκομί-
σας ἐς τοὺς θαλάμους συνένησε, μὴ τί οἱ κρεμάνμενον
τῷ παιδί ἐμπέσῃ. ἔχοντας δὲ οἱ ἐν χειρὶ τοῦ παιδὸς 35
τὸν γάμον ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ
ἐχόμενος καὶ οὐ καθαρὸς χειρας, ἐὼν Φρυγῆ μὲν γενεῇ,
γένεος δὲ τοῦ βασιλείου. παρελθὼν δὲ οὗτος ἐς τὰ
Κροίσου οἰκία κατὰ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαρσίον
ἐδέετο ἐπικυρῆσαι, Κροῖσος δὲ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ
παραπλησίη ἡ καθαρσις τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἑλλήσι.
ἐπεῖτε δὲ τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπυνθά-
νετο ὁκόθεν τε καὶ τίς εἴη, λέγων τάδε· Ὁνθρώπε,
τίς τε ἐὼν καὶ κόθεν τῆς Φρυγῆς ἦκων ἐπίστιος ἐμοὶ
ἐγένεο; τίνα τε ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐφόνευσας; ὁ δὲ
ἀμείβετο Ὁ βασιλεῦ, Γορδίεω μὲν τοῦ Μίδεω εἰμι παῖς,
ὀνομάζομαι δὲ Ἀδρηστος, φονεύσας δὲ ἀδελφεὸν ἐμε-
ωντοῦ ἀέκων πάρειμι ἐξεληλαμένος τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς
καὶ ἰστερημένος πάντων. Κροῖσος δὲ μιν ἀμείβετο τοι-
σίδε· Ἀνδρῶν τε φίλων τυγχάνεις ἔκγονος ἐὼν καὶ ἐλγ-

- λυθας ἐς φίλους, ἔνθα ἀμηχανήσεις χρήματος οὐδενὸς μένων ἐν ἡμετέρου. συμφορὴν δὲ ταύτην ὥς κουφό-
 36 τατα φέρων κερδανέεις πλείστον. ὁ μὲν δὴ δίαίταν εἶχε ἐν Κροίσου, ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ ἐν τῷ Μυσίῳ Ὀλύμπῳ ὕδρς χρῆμα γίνεταί μέγα· ὁρμώμενος δὲ οὗτος ἐκ τοῦ ὕδρως τούτου τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διαφθείρεσκε, πολλάκις δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτῶν ἐξελθόντες ποιέεσκον μὲν κακὸν οὐδέν, ἔπασχον δὲ πρὸς αὐτοῦ. τέλος δὲ ἀπικόμενοι παρὰ τὸν Κροῖσον τῶν Μυσῶν ἄγγελοι ἔλεγον τάδε· ὦ βασιλεῦ, ὕδρς χρῆμα μέγιστον ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὅς τὰ ἔργα διαφθείρει. τοῦτον προθυμεόμενοι ἐλεῖν οὐ δυνάμεθα. νῦν ὦν προσδεόμεθά σευ τὸν παῖδα καὶ λογάδας νεηνίας καὶ κύνας συμπέμψαι ἡμῖν, ὥς ἂν μιν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς χώρας. οἱ μὲν δὴ τούτων ἐδέοντο, Κροῖσος δὲ μνημονεύων τοῦ ὀνείρου τὰ ἔπεα ἔλεγέ σφι τάδε· Παιδὸς μὲν περὶ τοῦ ἐμοῦ μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμπέμψαιμι· νεόγαμός τε γὰρ ἐστὶ καὶ ταῦτά οἱ νῦν μέλει. Ἀνδῶν μέντοι λογάδας καὶ τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμπέμψω καὶ διακελεύσομαι τοῖσι ἰοῦσι εἶναι ὥς προθυμοτάτοισι συν-
 37 ἐξελεῖν ὑμῖν τὸ θηρίον ἐκ τῆς χώρας. ταῦτα ἀμείψατο. ἀποχρεωμένων δὲ τούτοις τῶν Μυσῶν ἐπεσέρχεται ὁ τοῦ Κροίσου παῖς ἀκηκοὺς τῶν ἐδέοντο οἱ Μυσοί. οὐ φραμένον δὲ τοῦ Κροίσου τὸν γε παῖδά σφι συμπέμψειν λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε· ὦ πάτερ, τὰ κάλλιστα πρότερόν ποτε καὶ γενναιότατα ἡμῖν ἦν ἔς τε πολέμους καὶ ἐς ἄγρας φοιτέοντας εὐδοκιμέειν. νῦν δὲ ἀμφοτέρων με τούτων ἀποκληίσας ἔχεις, οὔτε τινα δειλίην μοι παριδὼν οὔτε ἀθυμίην. νῦν τε τέοισί με χρὴ ὄμμασι ἔς τε ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγορῆς φοιτέοντα φαίνε-

σθαι; κοῖος μὲν τις τοῖσι πολίτησι δόξω εἶναι, κοῖος
 δὲ τις τῇ νεογέμῳ γυναικί; κοῖω δὲ ἐκείνῃ δόξει ἀνδρὶ
 συνοικεῖν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ μέτεες ἰέναι ἐπὶ τὴν θήρην,
 ἢ λόγῳ ἀνάπεισον ὅπως μοι ἀμείνω ἐστὶ ταῦτα οὕτω
 ποιόμενα. ἀμείβεται Κροῖσος τοισίδε· ὦ παῖ, οὔτε 38
 θειλίην οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι παριδὼν τοι ποιέω ταῦτα,
 ἀλλὰ μοι ὕψις ὄνειρον ἐν τῷ ὕπνῳ ἐπιστάσα ἔφη σε
 ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι· ὑπὸ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης ἀπο-
 λείεσθαι. πρὸς ὦν τὴν ὕψιν ταύτην τὸν τε γάμον τοι
 τοῦτον ἔσπευσα καὶ ἐπὶ τὰ παραλαμβάνόμενα οὐκ ἀπο-
 πέμπω, φυλακὴν ἔχων, εἴ πως δυναίμην ἐπὶ τῆς ἐμῆς
 σε ζώης διακλέψαι. εἷς γάρ μοι μούνος τυγχάνεις ἔων
 παῖς· τὸν γὰρ δὴ ἕτερον διεφθαρμένον [τὴν ἀκοήν] οὐκ
 εἶναι μοι λογίζομαι. ἀμείβεται ὁ νεηνίης τοισίδε· Συγ- 39
 γνώμη μὲν ὦ πάτερ τοι, ἰδόντι γε ὕψιν τοιαύτην, περὶ
 ἐμὲ φυλακὴν ἔχειν· τὸ δὲ σὺ μανθάνεις, ἀλλὰ λέληθέ
 σε τὸ ὄνειρον, ἐμέ τοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. φῆς τοι
 τὸ ὄνειρον ὑπὸ αἰχμῆς σιδηρέης φάναι ἐμὲ τελευτή-
 σειν· ὅς δὲ κοῖαι μὲν εἰσι χεῖρες, κοῖῃ δὲ αἰχμῇ σι-
 δηρῇ τὴν σὺ φοβέαι; εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ ὀδόντος τοι εἶπε
 τελευτήσειν με ἢ ἄλλου τευ ὃ τι τούτῳ οἴκε, χρῆν
 δὴ σε ποιέειν τὰ ποιέεις· νῦν δὲ ὑπὸ αἰχμῆς. ἐπεῖτε
 ὦν σὺ πρὸς ἄνδρας ἡμῖν γίνεται ἡ μάχη, μέτεες με.
 ἀμείβεται Κροῖσος· ὦ παῖ, ἔστι τῇ με νικᾶς γνώμην 40
 ἀποφαίνων περὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὥς ὦν νενικημένος ὑπὸ
 σέο μεταγινώσκω μετήμυ τέ σε ἰέναι ἐπὶ τὴν ἄγρην.
 εἰπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος μεταπέμπεται τὸν Φρύγα 41
 Ἄδρηστον, ἀπικομένῳ δὲ οἱ λέγει τάδε· Ἄδρηστε, ἐγὼ
 σε συμφορῇ πεπληγμένον ἀχάρι, τὴν τοι οὐκ ὄνειδίζω,
 ἐκάθηρα καὶ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος ἔχω παρέχων πᾶσαν

- δαπάνην· νῦν ὦν, ὀφείλεις γὰρ ἐμεῦ προποιήσαντος χρη-
 σιὰ ἐς σέ χρηστοῖσί με ἀμείβεσθαι, φύλακα παιδός
 σε τοῦ ἐμοῦ χρηρίζω γενέσθαι ἐς ἄγρην ὀρμωμένου, μή
 τινες κατ' ὁδὸν κλῶπες κακοῦργοι ἐπὶ δηλήσι φανίωσι
 ὑμῖν. πρὸς δὲ τούτῳ καὶ σέ τοι χρεόν ἐστι λέναι ἔνθα
 ἀπολαμπρυνέαι τοῖσι ἔργοισι· πατρῷόν τε γὰρ τοί ἐστι
 42 καὶ προσέτι ῥώμη ὑπάρχει. ἀμείβεται ὁ Ἄδρηστος· Ὡ-
 βασιλεῦ, ἄλλως μὲν ἔγωγε ἂν οὐκ ἦλα ἐς ἕθλον τοι-
 ὄνδε· οὔτε γὰρ συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον οἶκός ἐστι
 ἐς ὁμήλικας εὖ πρήσσοντας λέναι, οὔτε τὸ βούλεσθαι
 πάρα, πολλαχῇ τε ἂν ἴσχον ἐμεωυτόν. νῦν δέ, ἐπείτε
 σὺ σπεύδεις καὶ δεῖ τοι χαρίζεσθαι (ὀφείλω γὰρ σε
 ἀμείβεσθαι χρηστοῖσι) ποιεῖν εἰμὶ ἔτοιμος ταῦτα, παῖδά
 τε σόν, τὸν διακελεύεαι φυλάσσειν, ἀπήμονα τοῦ φυ-
 43 λάσσοντος εἵνεκεν προσδόκα τοι ἀπονοστήσειν. τοιοῦ-
 τοῖσι ἐπεῖτε οὗτος ἀμείψατο Κροῖσον, ἦσαν μετὰ ταῦτα
 ἐξηρτυμένοι λογάσι τε νεηνίησι καὶ κυσί. ἀπικόμενος
 δὲ ἐς τὸν Ὀλυμπον τὸ ὄρος ἐξήτεον τὸ θηρίον, εὐρόν-
 τες δὲ καὶ περιστάντες αὐτὸ κύκλῳ ἐσηκόντιζον. ἔνθα
 δὴ ὁ ξεῖνος, οὗτος δὴ ὁ καθαρθεὶς τὸν φόνον, καλεό-
 μενος δὲ Ἄδρηστος, ἀκοντίζων τὸν ὕν τοῦ μὲν ἀμαρ-
 τάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός. ὁ μὲν δὴ
 βληθεὶς τῇ αἰχμῇ ἐξέπλησε τοῦ ὄνείρου τὴν φήμην,
 ἔθεε δέ τις ἀγγελέων τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονός, ἀπικό-
 μενος δὲ ἐς τὰς Σάρδεις τὴν τε μάχην καὶ τὸν τοῦ παι-
 44 δός μόρον ἐσήμνηε οἱ. ὁ δὲ Κροῖσος τῷ θανάτῳ τοῦ
 παιδός συντεταραγμένος μᾶλλον τι ἐδεινολογέτο ὅτι
 μιν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς φόνον ἐκάθηρε. περιημεκτίων
 δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον,
 μαρτυρόμενος τὰ ὑπὸ τοῦ ξείνου πεπονθῶς εἶη, ἐκάλεε

δὲ ἐπίστιόν τε καὶ ἑταιρήϊον, τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεόν, τὸν μὲν ἐπίστιον καλέων, διότι δὴ οἰκίαισι ὑποδεξάμενος τὸν ξεῖνον φονέα τοῦ παιδὸς ἐλένηθαι βόσκων, τὸν δὲ ἑταιρήϊον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτὸν εὐρήκοι πολεμιώτατον. παρήσαν δὲ μετὰ τοῦτο 45 οἱ Ἀνδοὶ φέροντες τὸν νεκρόν, ὅπισθε δὲ εἶπετό οἱ ὁ φονεὺς. στὰς δὲ οὗτος πρὸ τοῦ νεκροῦ παρεδίδου ἑωυτὸν Κροῖσῳ προτείνων τὰς χεῖρας, ἐπικατασφάζαι μιν κελεύων τῷ νεκρῷ, λέγων τήν τε προτέρην ἑωυτοῦ συμφορὴν, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν καθήραντα ἀπολωλεκῶς εἶη, οὐδέ οἱ εἶη βιώσιμον. Κροῖσος δὲ τούτων ἀκούσας τὸν τε Ἄδρηστον κατοικτεῖρει, καίπερ ἔων ἐν κακῷ οἰκίῳ τοσοῦτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· Ἐχω, ὦ ξεῖνε, παρὰ σεῦ πᾶσαν τὴν δίκην, ἐπειδὴ σεωυτοῦ καταδικάζεις θάνατον. εἰς δὲ οὐ σύ μοι τοῦδε τοῦ κακοῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ἐξεργάσαιο, ἀλλὰ θεῶν κού τις, ὃς μοι καὶ πάλοι προεσήμαινε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. Κροῖσος μὲν νυν ἔθαψε, ὡς οἶκός ἦν, τὸν ἑωυτοῦ παῖδα· Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδῖεω τοῦ Μίδεω, οὗτος δὴ ὁ φονεὺς μὲν τοῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ γενόμενος, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπεῖτε ἡσυχίῃ τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ σῆμα, συγγινωσκόμενος ἀνθρώπων εἶναι τῶν αὐτὸς ἥδε βαρυσυμφορώτατος, ἐπικατασφάζει τῷ τύμβῳ ἑωυτόν.

Κροῖσος δὲ ἐπὶ δύο ἔτεα ἐν πένθει μεγάλῳ κατῆστο 46 τοῦ παιδὸς ἐστερημένος· μετὰ δὲ ἡ Ἀστυάγειος τοῦ Κναξάρειω ἡγεμονίῃ καταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρον τοῦ Καμβύσεω καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα ἀνξανάμενα πένθεος μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε, ἐνέβησε δὲ ἐς φροντίδα, εἰ πως δύναιτο, πρὶν μεγάλους γενέσθαι τοὺς Πέρσας,

καταλαβεῖν αὐτῶν αὐξανομένην τὴν δύναμιν. μετὰ ὧν
 τὴν διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειρᾶτο τῶν μαντηίων
 τῶν τε ἐν Ἑλλήσι καὶ τοῦ ἐν Αἰβύῃ, διαπέμψας ἄλλους
 ἄλλη, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τὰς
 Φωκέων, τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην· οἱ δὲ τινες ἐπέμποντο
 παρὰ τε Ἀμφιάρεων καὶ παρὰ Τροφώνιον, οἱ δὲ τῆς
 Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ
 μαντήια ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευσόμενος Κροῖσος· Αἰ-
 βύης δὲ παρὰ Ἀμμωνα ἀπέστελλε ἄλλους χρησομένους.
 διέπεμπε δὲ πειρώμενος τῶν μαντηίων ὃ τι φρονόειεν,
 ὥς εἰ φρονέοντα τὴν ἀληθείην εὔρεθείη, ἐπείρηται
 σφρα δεύτερα πέμπων εἰ ἐπιχειρέοι ἐπὶ Πέρσας στρα-
 47 τεύεσθαι. ἐντειλάμενος δὲ τοῖσι Ἀνδοῖσι τὰδε ἀπ-
 έπεμπε ἐς τὴν διάπειραν τῶν χρηστηρίων, ἀπ' ἧς ἂν
 ἡμέρης ὀρμηθεώσι ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολο-
 γέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον ἑκατοστῇ ἡμέρῃ χρᾶσθαι
 τοῖσι χρηστηρίοις, ἐπειρωτῶντας ὃ τι ποιεῶν τυγχά-
 νου ὁ Ἀνδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω· ἔσσα δ'
 ἂν ἕκαστα τῶν χρηστηρίων θεσπίσῃ, συγγραψαμένους
 ἀναφέρειν παρ' ἐωυτόν. ὃ τι μὲν νυν τὰ λοιπὰ τῶν
 χρηστηρίων ἐθέσπισε, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν· ἐν δὲ
 Δελφοῖσι ὥς ἐσηλθον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Ἀνδοὶ
 χρησόμενοι τῷ θεῷ καὶ ἐπειρώτων τὸ ἐντεταλμένον,
 ἡ Πυθίη ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τὰδε·

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν καὶ μέτρα θαλάσσης,
 Καὶ κωφοῦ συνλήμῃ καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκούω.

Ὅδμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρίνοιο χελώνης
 Ἐφομένης ἐν χαλκῷ ἧμ' ἀρνείοις κρέεσσιν,

Ἴη χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ἐπίεσται.

48 ταῦτα οἱ Ἀνδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συγγραψάμενοι

οἰχοντο ἀπιόντες ἐς τὰς Σάρδεις. ὥς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ περιπεμφθέντες παρήσαν φέροντες τοὺς χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἕκαστα ἀναπτύσσων ἐπώρα τῶν συγγραμμάτων. τῶν μὲν δὴ οὐδὲν προσίετό μιν· ὁ δὲ ὥς τὸ ἐκ Δελφῶν ἤκουσε, αὐτίκα προσεύχετό τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μόνον εἶναι μαντήιον τὸ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξευρήκει τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἐπεῖτε γὰρ δὴ διέπεμψε παρὰ τὰ χρηστήρια τοὺς θεοπρόπους, φυλάξας τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων ἐμηχανᾶτο τοιάδε· ἐπινοήσας τὰ ἦν ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε καὶ ἐπιφράσασθαι, χελώνην καὶ ἄρνα κατακόψας ὁμοῦ ἤψε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκῷ χαλκεον ἐπίθημα ἐπιθείς. τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελ- 49
φῶν οὕτω τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη· κατὰ δὲ τὴν Ἀμφιάρεω τοῦ μαντηίου ὑπόκρισιν οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ τι τοῖσι Λυδοῖσι ἐχρησε ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα (οὐ γὰρ ὧν οὐδὲ τοῦτο λέγεται) ἄλλο γε ἢ ὅτι καὶ τοῦτον ἐνόμισε μαντήιον ἀψευδὲς ἐκτῆσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα 50
θυσίησι μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο· κτήνεά τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τρισχίλια ἔθυσσε, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους καὶ φιάλας χρυσέας καὶ εἴματα πορφύρεα καὶ κιθῶνας νήσας πυρὴν μεγάλην κατέκαιε, ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλον τι τοῦτοισι ἀνακτῆσεσθαι· Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν πάντα τινὰ αὐτῶν τοῦτο ὅ τι ἔχοι ἕκαστος. ὥς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐγένετο, καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτοῦ ἐξήλαυνε, ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα ποιέων ἑξαπάλαιστα, ἐπὶ δὲ τὰ βραχύτερα τριπάλαιστα, ὕψος δὲ παλαιστιαῖα, ἀριθμὸν δὲ ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν, καὶ τούτων ἀπέφθον χρυσοῦ τέσσερα, τρίτον ἡμιτάλαντον ἕκαστον ἔλκοντα, τὰ δὲ ἄλλα ἡμιπλίνθια λευκοῦ χρυ-

σοῦ, σταθμὸν διτάλαντα. ἐποιέετο δὲ καὶ λέοντος εἰ-
 κὼνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἔλκουσαν σταθμὸν τέλαντα δέκα.
 οὗτος ὁ λέων, ἐπεῖτε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηὸς,
 κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων (ἐπὶ γὰρ τούτοισι ἴδρυτο)
 καὶ νῦν κέεται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἔλκων στα-
 θμὸν ἑβδομον ἡμιτάλαντον· ἀπετάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρ-
 51 τον ἡμιτάλαντον. ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα ἀπ-
 ἔπεμπε ἐς Δελφοὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι· κρητῆ-
 ρας δύο μεγάλῃ μεγάλους, χρύσειον καὶ ἀργύρεον, τῶν
 ὁ μὲν χρύσεος ἔκειτο ἐπὶ δεξιᾷ ἐσιόντι ἐς τὸν νηόν,
 ὁ δὲ ἀργύρεος ἐπ' ἀριστερά. μετεκινήθησαν δὲ καὶ
 οὗτοι ὑπὸ τὸν νηὸν κατακείμενα, καὶ ὁ μὲν χρύσεος
 κέεται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἔλκων σταθμὸν
 εἵνατον ἡμιτάλαντον καὶ ἔτι θυώδεκα μνέας, ὁ δὲ
 ἀργύρεος ἐπὶ τοῦ προνηΐου τῆς γωνίης, χωρὲν ἀμ-
 φορέας ἑξακοσίους· ἐπικίρνεται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν Θεο-
 φανίοισι. φασὶ δέ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου
 ἔργον εἶναι, καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ τὸ συντυχὸν φαί-
 νεται μοι ἔργον εἶναι. καὶ πύθους τε ἀργυρέους τέσ-
 σερας ἀπέπεμψε, οἱ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἐστᾶσι,
 καὶ περιρραντήρια δύο ἀνέθηκε, χρύσειόν τε καὶ ἀργύ-
 ρεον, τῶν τῷ χρυσέῳ ἐπιγέγραπται Λακεδαιμονίων φα-
 μένων εἶναι ἀνάθημα, οὐκ ὁρθῶς λέγοντες· ἐστὶ γὰρ
 καὶ τοῦτο Κροῖσου, ἐπέγραψε δὲ τῶν τις Δελφῶν Λα-
 κεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίζεσθαι, τοῦ ἐπιστάμενος
 τὸ οὔνομα οὐκ ἐπιμνήσομαι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς, δι' οὗ
 τῆς χειρὸς ῥέει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστί, οὐ μὲν-
 τοι τῶν γε περιρραντηρίων οὐδέτερον. ἄλλα τε ἀνα-
 θήματα οὐκ ἐπίσημα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ
 Κροῖσος καὶ χεύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα, καὶ δὴ καὶ

γυναικὸς εἰδῶλον χρύσειον τρίπηχυν, τὸ Δελφοὶ τῆς ἀρτοκόπου τῆς Κροίσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι. πρὸς δὲ καὶ τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος καὶ τὰς ζώνας. ταῦτα μὲν ἐς Δελφούς ἀπ- 52 ἐπέμψε, τῷ δὲ Ἀμφιάρῳ, πυθόμενος αὐτοῦ τὴν τε ἀρετὴν καὶ τὴν πάθην, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσειον πᾶν ὁμοίως καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσῆν, τὸ ξυστὸν τῆσι λόγχῃσι ἐόν ὁμοίως χρύσειον· τὰ ἔτι καὶ ἀμφοτέρω ἐς ἐμὲ ἦν καίμενα ἐν Θήβῃσι καὶ Θηβέων ἐν τῷ νηῷ τοῦ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος.

Τοῖσι δὲ ἔγχειν μέλλουσι τῶν Ἀυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα 53 ἐς τὰ ἱρὰ ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὰ χρηστήρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος καὶ εἰ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο φίλον. ὥς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Ἀυδοὶ ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρῶντο τοῖσι χρηστηρίοις λέγοντες· Κροῖσος ὁ Ἀυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, νομίσας τάδε μαντήια εἶναι μοῦνα ἐν ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα ἔδωκε τῶν ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾶ εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας καὶ εἰ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο σύμμαχον. οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρώτων, τῶν δὲ μαντήιων ἀμφοτέρων ἐς τῶντ' αἰ γνῶμαι συνέδραμον, προλέγουσαι Κροῖσῳ, ἣν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλῦσαι· τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνεβούλευόν οἱ ἐξευρόντα φίλους προσθέσθαι. ἐπεῖτε δὲ ἀνενειχθέντα τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο 54 ὁ Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖσι χρηστηρίοις, πάγχυ τε ἐλπίσας καταλῦσειν τὴν Κύρου βασιληίην πέμψας αὐτὶς ἐς Πυθῶ Δελφούς δωρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, κατ' ἄνδρα δύο στατήρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελ-

φοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ (τε) καὶ Λυδοῖσι
 προμαντήϊν καὶ ἀτελείην καὶ προεδρίην καὶ ἐξεῖναι
 τῷ βουλομένῳ αὐτῶν γίνεσθαι Δελφὸν ἐς τὸν αἰεὶ χρό-
 55 νον. δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖσος ἐ χρη-
 στηριάζετο τὸ τρίτον. ἐπεῖτε γὰρ δὴ παρέλαβε τοῦ
 μαντήϊου ἀληθείην, ἐνεφορέετο αὐτοῦ. ἐπειρώτα δὲ
 τάδε χρηστηριαζόμενος, εἴ οἱ πολυχρόνιος ἔσται ἡ μου-
 ναρχίη. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ τάδε·

Ἄλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,

Καὶ τότε, Λυδὲ ποδαβρέ, πολυψήφιδά παρ' Ἑρμον

Φεύγειν μὴδὲ μένειν, μὴδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

56 τούτοις ἐλθούσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλὸν τι μά-
 λιστα πάντων ἤσθη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμὰ ἀντ' ἄν-
 δρὸς βασιλεύσειν Μήδων, οὐδ' ὦν αὐτὸς οὐδὲ οἱ ἐξ
 αὐτοῦ παύσεσθαι κοτε τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα ἐφρόν-
 τιζε ἱστορέων τοὺς ἂν Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἐόντας
 προσκτῆσαιτο φίλους. ἱστορέων δὲ εὗρισκε Λακεδαι-
 μονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας, τοὺς μὲν τοῦ Δω-
 ρικοῦ γένεος, τοὺς δὲ τοῦ Ἰωνικοῦ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ
 προκεκριμένα, ἔοντα τὸ ἀρχαῖον τὸ μὲν Πελασγικόν,
 τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔθνος. καὶ τὸ μὲν οὐδαμῇ καὶ ἐξεχώ-
 ρησε, τὸ δὲ πολυπλάνητον κάρτα. ἐπὶ μὲν γὰρ Δευ-
 καλίωνος βασιλέος οἴκεε γῆν τὴν Φθιώτιν, ἐπὶ δὲ Δώρου
 τοῦ Ἑλληνος τὴν ὑπὸ τὴν Ὀσσαν τε καὶ τὸν Ὀλυμπον
 χώραν, καλεομένην δὲ Ἰστιαιώτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἰστιαίω-
 τιδος ὥς ἐξανέστη ὑπὸ Καδμείων, οἴκεε ἐν Πίνδῳ
 Μακεδνὸν καλούμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὶς ἐς τὴν Ἀρνο-
 πίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Ἀρνοπίδος οὕτω ἐς Πελοπόν-
 57 νησον ἐλθὼν Δωρικὸν ἐκλήθη. ἦντινα δὲ γλῶσσαν ἴε-
 σαν οἱ Πελασγοί, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεόν

ἐστὶ τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκούντων, οἳ ὁμοῦροί ποτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι, οἴκεον δὲ τηρικαῦτα γῆν τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεομένην, καὶ τῶν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην Πελασγῶν οἰκησάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἳ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι, καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἔδοντα πολίσματα τὸ οὖνομα μετέβαλε, εἰ τοῦτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλώσσαν ἰέντες. εἰ τοῦνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτο τὸ Πελασγικόν, τὸ Ἀττικὸν ἔθνος ἔδον Πελασγικὸν ἕμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἑλληνας καὶ τὴν γλώσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ οὔτε οἱ Κρηστωνιῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφεας περιοικεόντων εἰσὶ ὁμόγλωσσοι οὔτε οἱ Πλακιηνοί, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι, δηλοῦσί τε ὅτι τὸν ἠνεύκαντο γλώσσης χαρακτῆρα μεταβαλίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσι ἐν φυλακῇ. τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλῶσση μὲν, ἐπεὶτε ἐγένετο, αἰεὶ ποτε τῇ αὐτῇ διαχρᾶται, ὥς ἐμοὶ καταφαίνεται εἶναι· ἀποσχισθὲν μέντοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ ἔδον ἄσθενές, ἀπὸ μικροῦ τεο τὴν ἀρχὴν ὁρμώμενον αὐξῆται ἐς πλῆθος τῶν ἐθνέων, Πελασγῶν μάλιστα προσκεχωρηκότων αὐτῷ καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχνῶν. πρὸς δὴ ὧν ἐμοιγε δοκέει οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος, ἔδον βάρβαρον, οὐδαμὰ μεγάλως αὐξηθῆναι.

Τούτων δὴ ὧν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν κατε-
 χόμενόν τε καὶ διεσπασμένον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος ὑπὸ
 Πεισιστράτου τοῦ Ἱπποκράτεος τοῦτον τὸν χρόνον τυ-
 ραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἱπποκράτει γὰρ ἔδοντι ἰδιώτῃ
 καὶ θεωρόντι τὰ Ὀλύμπια τέρας ἐγένετο μέγα· θύσαν-
 τος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱρὰ οἱ λέβητες ἐπεστεῶτες καὶ κρεῶν

τε ἔοντες ἔμπλεοι καὶ ὕδατος ἄνευ πυρὸς ἔξεσαν καὶ
 ὑπερέβαλον. Χίλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παρατυχῶν
 καὶ θεησάμενος τὸ τέρας συνεβούλευε Ἰπποκράτει πρῶτα
 μὲν γυναῖκα μὴ ἄγεσθαι τεκνοποιὸν ἐς τὰ οἴκια, εἰ δὲ
 τυγχάνει ἔχων, δεύτερα τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν, καὶ εἴ
 τις οἱ τυγχάνει ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπείπασθαι. οὐκ ὦν
 ταῦτα παραινέσαντος Χίλωνος πείθεσθαι θέλειν τὸν
 Ἰπποκράτεα· γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πεισίστρατον
 τοῦτον, ὃς στασιαζόντων τῶν παράλων καὶ τῶν ἐκ τοῦ
 πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν προεστεῶτος Μεγακλέος
 τοῦ Ἀλκμέωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου Λυκούργου τοῦ
 Ἀριστολαΐδεω, καταφρονήσας τὴν τυραννίδα ἤγειρε τρί-
 τὴν στάσιν, συλλέξας δὲ στασιώτας καὶ τῷ λόγῳ τῶν
 ὑπερακρίων προστάς μηχανᾶται τοιάδε· τραματίσας ἐων-
 τόν τε καὶ ἡμιόνους ἤλασε ἐς τὴν ἀγορὴν τὸ ζεύγος
 ὥς ἐκπεφευγώς τοὺς ἐχθρούς, οἳ μιν ἐλαύνοντα ἐς
 ἀγρὸν ἠθέλησαν ἀπολέσαι δῆθεν, ἐδέετό τε τοῦ δήμου
 φυλακῆς τινος πρὸς αὐτοῦ κυρῆσαι, πρότερον εὐδοκι-
 μήσας ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας γενομένη στρατηγίῃ, Νί-
 σαιάν τε ἐλὼν καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ
 δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων ἐξαπατηθεὶς ἔδωκέ οἱ τῶν
 ἀστῶν καταλέξας ἄνδρας τούτους οἳ δορυφόροι μὲν οὐκ
 ἐρένοντο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δέ· ξύλων γὰρ κο-
 ρύνας ἔχοντες εἶποντό οἱ ὕπισθε. συνεπαναστάντες δὲ
 οὗτοι ἅμα Πεισιστράτῳ ἔσχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ
 ὁ Πεισίστρατος ἤρχε Ἀθηναίων, οὔτε τιμὰς τὰς ἐούσας
 συνταράξας οὔτε θέσμια μεταλλάξας, ἐπὶ τε τοῖσι κατ-
 60 εστεῶσι ἔνεμε τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ. μετὰ
 δὲ οὐ πολλὸν χρόνον τῶντὸ φρονήσαντες οἳ τε τοῦ Με-
 γακλέος στασιώται καὶ οἱ τοῦ Λυκούργου ἐξελαύνουσι

μιν. οὕτω μὲν Πεισίστρατος ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθήνας
 καὶ τὴν τυραννίδα οὐ καὶ κάρτα ἐρριζωμένην ἔχων ἀπέ-
 βαλε, οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισίστρατον αὐτὶς ἐκ νῆς
 ἐπ' ἀλλήλοισι ἐστασίασαν. περιελαννόμενος δὲ τῇ στάσι
 ὁ Μεγακλῆς ἐπεκηρυκνέυετο Πεισιστράτῳ, εἰ βούλοιτό
 οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα ἐπὶ τῇ τυραννίδι. ἐν-
 δεξαμένου δὲ τὸν λόγον καὶ ὁμολογήσαντος ἐπὶ τού-
 τοισι Πεισιστράτου μηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῇ κατόδῳ προῆ-
 γμα εὐηθέστατον, ὥς ἐγὼ εὐρίσκω, μακρῷ, ἐπεὶ γε
 ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρου τοῦ βαρβάρου ἔθνεος τὸ Ἑλλη-
 νικὸν ἔθνος καὶ δεξιώτερον καὶ εὐηθείης ἡλιθίου ἀπηλ-
 λαγμένον μᾶλλον, εἰ καὶ τότε γε οὗτοι ἐν Ἀθηναίοισι
 τοῖσι πρῶτοισι λεγομένοις εἶναι Ἑλλήνων σοφίην μη-
 χανῶνται τοιάδε. ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιέῳ ἦν γυνή,
 τῇ οὖνομα ἦν Φύη, μέγαθος ἀπὸ τεσσέρων πηχέων
 ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους καὶ ἄλλως εὐειδής. ταύ-
 την τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἄρμα ἐβι-
 βάσαντες καὶ προδέξαντες σχῆμα οἷόν τι ἐμελλε εὐ-
 προπέστατον φανέσθαι ἔχουσα ἡλαννον ἐς τὸ ἄστυ,
 προδρομούς κήρυκας προπέμψαντες, οἱ τὰ ἐντεταλμένα
 ἡγόρευον ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ, λέγοντες τοιάδε· ὦ
 Ἀθηναῖοι, δέκεσθε ἀγαθῷ νόμῳ Πεισίστρατον, τὸν αὐτὴν
 ἢ Ἀθηναίῃ τιμήσασα ἀνθρώπων μάλιστα κατάγει ἐς
 τὴν ἐσωτῆς ἀκρόπολιν. οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφροίτεον-
 τες ἔλεγον, αὐτίκα δὲ ἐς τε τοὺς δήμους φάτις ἀπί-
 κετο ὥς Ἀθηναίῃ Πεισίστρατον κατάγει, καὶ οἱ ἐν τῷ
 ἄστει πειθόμενοι τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν θεὸν
 προσεύχοντό τε τὴν ἀνθρωπον καὶ ἐδέκοντο Πεισίστρα-
 τον. ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ 61
 ὁ Πεισίστρατος κατὰ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα

γενομένην γαμέει τοῦ Μεγακλέος τὴν θυγατέρα. οἷα δὲ παίδων τέ οἱ ὑπαρχόντων νεηιέων καὶ λεγομένων ἑναγέων εἶναι τῶν Ἀλκμεωνιδέων, οὐ βουλόμενός οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή, μετὰ δέ, εἴτε ἱστορεύσῃ εἴτε καὶ οὐ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρὶ, ἡ δὲ τῷ ἀνδρὶ. τὸν δὲ δεινὸν τι ἔσχε ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου. ὀργῇ δὲ ὥς εἶχε καταλλάσσετο τὴν ἔχθρην τοῖσι στασιώτησι. μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιούμενα ἐπ' ἑωυτῷ ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρας τὸ παράπαν, ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἑρέτριαν ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισὶ. Ἰππλέω δὲ γνώμῃ νικῆσαντος ἀνακτῶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἡγείρον δωτίνας ἐκ τῶν πολλῶν αἰτινές σφι προαιδέοντό κοῦ τι. πολλῶν δὲ μεγάλα παρασχόντων χρήματα Θηβαῖοι ὑπερεβάλλοντο τῇ δόσι τῶν χρημάτων. μετὰ δέ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφνυ καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν ἀτοδοῦν. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου, καὶ Νάξιος σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντής, τῷ ὄννομα ἦν Ἀνύδαμις, προθυμίην πλείστην 62 παρείχετο, κομίσας καὶ χρήματα καὶ ἀνδρας. ἐξ Ἑρετρίας δὲ ὀρμηθέντες διὰ ἑνδεκάτου ἔτους ἀπίκοντο ὀπίσω. καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἰσχουσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ σφι στρατοπεδευομένοισι οἳ τε ἐκ τοῦ ἄστεος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέρρεον, τοῖσι ἡ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίας ἦν ἀσπαστότερον. οὗτοι μὲν δὴ συνηλίζοντο· Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἡγείρει, καὶ μεταῦτις ὥς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον, ἐπέλτε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος

αὐτὸν πορεύεσθαι ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέουσι ἐπ' αὐτόν. καὶ οὗτοί τε πανστρατιῇ ἤϊσαν ἐπὶ τοὺς κατιόντας καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὥς δορυφθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἤϊσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ, ἐς τῶντ' συνιόντες ἀπικνεύονται ἐπὶ Παλληνίδος Ἀθηναίης ἱερὸν καὶ ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνὰν χρησμολόγος ἀνὴρ, ὃς οἱ προσιδὼν χρᾶ ἐν ἐξαμέτρῳ τόνῳ τάδε λέγων·

Ἔρριπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασται,

Θύννοι δ' οἰμήσουσι σεληναίης διὰ νυκτός.

ὁ μὲν δὴ οἱ ἐνθεάζων χρᾶ τάδε, Πεισίστρατος δὲ συλλαβῶν τὸ χρηστήριον καὶ φᾶς δέκεσθαι τὸ χρησθὲν ἐπήγε τὴν στρατιήν. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς ἄριστον τετραμμένοι ἤσαν δὴ τηνικαῦτα καὶ μετὰ τὸ ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν οἱ μὲν πρὸς κύβους, οἱ δὲ πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον ἐσπεσόντες τοὺς Ἀθηναίους τράπουσι. φευγόντων δὲ τούτων βουλὴν ἐνθαῦτα σοφωτάτην Πεισίστρατος ἐπιτεχνᾷται, ὅπως μήτε ἀλισθίειν ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι διεσκεδασμένοι τε εἶεν. ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους προέπεμπε. οἱ δὲ καταλαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες καὶ ἀπιέναι ἕκαστον ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ. παιδομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πεισίστρατος τὸ τρίτον σχὼν Ἀθήνας ἐρριζώσε τὴν τυραννίδα ἐπικούροισί τε πολλοῖσι καὶ χρημάτων συνόδοισι, τῶν μὲν αὐτόθεν, τῶν δὲ ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συνιόντων, δμήρους τε τῶν παραμεινάντων Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φευγόντων παῖδας λαβὼν καὶ καταστήσας ἐς Νάξον (καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολέμῳ καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμῳ), πρὸς τε

ἔτι τούτοις τὴν νῆσον Δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων, καθήρας δὲ ὧδε· ἐπ' ὅσον ἔποψις τοῦ ἱεροῦ εἶχε, ἐκ τοῦτου τοῦ χώρου παντὸς ἔξορύξας τοὺς νεκροὺς μετεφόρεε εἰς ἄλλον χώρον τῆς Δήλου. καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυράννευε Ἀθηναίων, Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετ' Ἀλκμεωνιδέων ἔφευγον ἐκ τῆς οἰκῆς.

- 65 Τοὺς μὲν νῦν Ἀθηναίους τοιαῦτα τὸν χρόνον τοῦτον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος κατέχοντα, τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφευγότας καὶ ἔοντας ἤδη τῷ πολέμῳ κατυπερτέρους Τεγεατέων. ἐπὶ γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ τοὺς ἄλλους πολέμους εὐτυχεύοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸς Τεγεήτας μούρους προσέπαιον. τὸ δὲ ἔτι πρότερον τούτων καὶ κακονομώτατοι ἦσαν σχεδὸν πάντων Ἑλλήνων κατὰ τε σφέας αὐτοὺς καὶ ξείνοισι ἀπρόσμικτοι. μετέβαλον δὲ ὧδε εἰς εὐνομίην· Αὐκούργου τῶν Σπαρτιητέων δοκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος εἰς Δελφοὺς ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ὥς ἐσήϊε εἰς τὸ μέγαρον, ἰθὺς ἡ Πυθίη λέγει τάδε·

Ἦκεις, ὦ Αὐκούργε, ἐμὸν ποτὶ πόνα νηὶν

Ζηνὶ φίλος καὶ πᾶσιν Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.

Δίξω ἢ σε θεὸν μαντεύσομαι ἢ ἄνθρωπον·

Ἄλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι, ὦ Αὐκούργε.

οἱ μὲν δὴ τινες πρὸς τούτοις λέγουσι καὶ φράσαι αὐτῷ τὴν Πυθίην τὸν νῦν κατεστέωτα κόσμον Σπαρτιήτησι, ὥς δ' αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Αὐκούργου ἐπιτροπεύσαντα Δεωβώτεω, ἀδελφιδέου μὲν ἑωυτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὥς γὰρ ἐπετρόπευσε τάχιστα, μετέστησε τὰ νόμιμα πάν-

τα καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια, πρὸς τε τούτοις τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔσθησε Ἀνκούργος. οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν, τῷ 66 δὲ Ἀνκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν εἰσάμενοι σέβονται μεγάλως. οἷα δὲ ἐν τε χώρῃ ἀγαθῇ καὶ πλήθει οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνὰ τε ἔδραμον αὐτίκα καὶ εὐθηνήθησαν. καὶ δὴ σφι οὐκέτι ἀπέχρα ἡσυχίην ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσσονες εἶναι ἐρησστηριάζοντο ἐν Δελφοῖσι ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾶ τάδε·

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ τοι δώσω.

Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,

Οἳ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὔτι μεγαίρω.

Δώσω τοι Τεγέην ποσσίκροτον ὀρχήσασθαι

Καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ διαμετρήσασθαι.

ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο, οἱ δὲ πέδας φερόμενοι ἐπὶ Τεγεήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῷ κιβδήλων πίσυνται, ὡς δὴ ἐξανδραποδιέμενοι τοὺς Τεγεήτας. ἔσσωθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτῶν ἐξωργήθησαν, πέδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέροντο αὐτοῖς καὶ σχοίνῳ διαμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὐταὶ ἐν τῇσι ἐδεδέετο ἐτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σοαὶ ἐν Τεγέῃ, περὶ τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης κρεμάμεναι. κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον συνεχέως αἰεὶ 67 κακῶς ἀέθλεον πρὸς τοὺς Τεγεήτας, κατὰ δὲ τὸν κατὰ Κροῖσον χρόνον καὶ τὴν Ἀναξανδριδεά τε καὶ Ἀρίστωνος βασιλείην ἐν Λακεδαιμόνι ἦδη οἱ Σπαρτιῆται κατὺπέφτεροι τῷ πολέμῳ ἐγερόνεσαν, τρόπῳ τοιῷδε γενό-

μενοι· ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πολέμῳ ἐσσοῦντο ὑπὸ Τεγεητέων, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς ἐπειρώτων τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι κατ' ὑπερθε τῷ πολέμῳ Τεγεητέων γενοίαιτο. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε τὰ Ὁρέστεω τοῦ Ἀγαμέμνονος ὁστέα ἐπαγαγομένους. ὥς δὲ ἀνευρεῖν οὐκ οἶοί τε ἐγίνοντο τὴν θήκην τοῦ Ὁρέστεω, ἐπεμπον αὐτίς τὴν ἐς θεὸν ἐπειρησομένους τὸν χώρον ἐν τῷ κέοιτο Ὁρέστης. εἰρωτῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε·

Ἔστι τις Ἀρκαδίης Τεγέη λευρῇ ἐνὶ χώρῳ,
Ἐνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύω κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πῆματι κεῖται.
Ἐνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φρεσίζοος αἴᾶ·

Τὸν σὺ κομισσάμενος Τεγέης ἐπιτάροθος ἔσση.
ὥς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπειχόμενοι τῆς ἐξευρέσεως οὐδὲν ἔλασσαν, πάντα διζήμενοι, ἐς ὃν δὴ Αἰγίης τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρε. οἱ δὲ ἀγαθοεργοὶ εἰσι τῶν ἀστῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέντε ἔτεος ἐκάστον· τοὺς δεῖ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν, τὸν ἂν ἐξίωσι ἐκ τῶν ἱππέων, Σπαρτιητέων τῷ κοινῷ διαπεμπομένον·
68 μὴ ἐλινύειν ἄλλους ἄλλῃ. τούτων ὧν τῶν ἀνδρῶν Αἰγίης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ καὶ συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. ἐούσης γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπιμύξινος πρός τοὺς Τεγεήτας ἐλθὼν ἐς χαλκήιον ἐθηεῖτο σιδήρου ἐξ ἐλαυνόμενον καὶ ἐν θώματι ἦν ὀρέων τὸ ποιεόμενον μαθὼν δέ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωμάζοντα εἶπε πανσάμενος τοῦ ἔργου· Ἡ κου ἂν, ὧ ξεῖνε Λάκων, εἴ περ εἶδες τό περ ἐγώ, κάρτα ἂν ἐθώμαξες, ὅκου νῦν οὔτε τυγχάνεις θῶμα ποιεύμενος τὴν ἐργασίην τοῦ σιδήρου.

ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέλων τῇ αὐλῇ φρέαρ ποιήσασθαι, ὀρύσσων ἐπέτυχον σορῶ ἑπταπλήχει· ὑπὸ δὲ ἀπιστίας μὴ μὲν γενέσθαι μηδαμὰ μέζοντας ἀνθρώπους τῶν νῦν ἄνοιξα αὐτὴν καὶ εἶδον τὸν νεκρὸν μήκει ἴσον ἔοντα τῇ σορῶ. μετρήσας δὲ συνέχωσα ὀπίσω. ὁ μὲν δὴ οἱ ἔλεγε τὰ περ ὀπώπεε, ὁ δὲ ἐννώσας τὰ λεγόμενα συνεβάλλετο τὸν Ὀρέστεα κατὰ τὸ θεοπρόπιον τοῦτον εἶναι, τῇδε συμβαλλόμενος· τοῦ χαλκῆος δύο ὀρέων φύσας τοὺς ἀνέμους εὗρισκε ἔοντας, τὸν δὲ ἄκμονα καὶ τὴν σφῦραν τὸν τε τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον, τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον τὸ πῆμα ἐπὶ πῆματι καίμενον, κατὰ τοιούδε τι εἰκάζων, ὥς ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται. συμβαλλόμενος δὲ ταῦτα καὶ ἀπελθὼν ἐς Σπάρτην ἔφραξε Λακεδαιμονίοισι πᾶν τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ ἐκ λόγον πλαστοῦ ἐπενείκαντες οἱ αἰτίην ἐδίωξαν. ὁ δὲ ἀπικόμενος ἐς Τεγέην καὶ φράζων τὴν ἑωυτοῦ συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκῆα ἐμισθοῦτο παρ' οὐκ ἐκδιδόντος τὴν αὐλήν. χρόνῳ δὲ ὥς ἀνέγνωσε, ἐνοικίσθη, ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας οἷχετο φέρων ἐς Σπάρτην καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὅπως πειρώατο ἀλλήλων, πολλῶ κατυπέτεροι τῷ πολέμῳ ἐρίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δὲ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ἦν κατεστραμμένη.

Ταῦτα δὴ ὦν πάντα πυνθανόμενος ὁ Κροῖσος ἔπεμπε 69 ἐς Σπάρτην ἀγγέλους δῶρά τε φέροντας καὶ δεησομένους συμμαχίης, ἐντειλάμενός τε τὰ λέγειν χρῆν. οἱ δὲ ἐλθόντες ἔλεγον· Ἐπεμψε ἡμεῖς Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, λέγων τάδε· Ὁ Λακεδαιμόνιοι, χρήσαντος τοῦ θεοῦ τὸν Ἑλληνα φίλον προσθέσθαι, ὑμεῖς γὰρ πυνθάνομαι προεστάναι τῆς Ἑλλά-

δος, ὑμέας ὧν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι φίλος τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκρηκεύετο, Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον ἤσθησάν τε τῇ ἀπίξει τῶν Ἀνδῶν καὶ ἐποιήσαντο ὄρκια ξεινίης πέρι καὶ συμμαχίης· καὶ γὰρ τινες αὐτοὺς εὐεργεσίαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερον ἔτι γεροννῖαι, πέμψαντες γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Σάρδεις χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τοῦτο τὸ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ἴδρυνται Ἀπόλλωνος, Κροῖσος δὲ σφι ὠνεομένοισι ἔδωκε δωτίην.

- 70 Τούτων τε ὧν εἵνεκεν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν συμμαχίην ἐδέξαντο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προκρίνας Ἑλλήνων αἰρέετο φίλους. καὶ τοῦτο μὲν αὐτοὶ ἦσαν ἔτοιμοι ἐπαγγεῖλαντι, τοῦτο δὲ ποιησάμενοι κρητῆρα χάλκεον ξωδίων τε ἔξωθεν πλήσαντες περὶ τὸ χεῖλος καὶ μεγάθει τριηκοσίους ἀμφορέας χωρέοντα ἤγον, δῶρον βουλόμενοι ἀντιδοῦναι Κροίσῳ. οὗτος ὁ κρητῆρ οὐκ ἀπῖκετο ἐς Σάρδεις δι' αἰτίας διφασίας λεγομένης τάσδε· οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι ὥς ἐπεῖτε ἀρόμενος ἐς τὰς Σάρδεις ὁ κρητῆρ ἐγίνετο κατὰ τὴν Σαμίην, πυνθόμενοι Σάμιοι ἀπελοίατο αὐτὸν νηυσὶ μακροῇσι ἐπιπλώσαντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι ὥς ἐπεῖτε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τῶν Λακεδαιμονίων τὸν κρητῆρα, ἐπυνθάνοντο δὲ Σάρδεις τε καὶ Κροῖσον ἡλωκέναι, ἀπέδοντο τὸν κρητῆρα ἐν Σάμῳ, ἰδιώτας δὲ ἄνδρας πριαμένους ἀναθεῖναι μιν ἐς τὸ Ἡραῖον· τάχα δὲ ἂν καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην ὥς ἀπαιρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων.

Κατὰ μὲν νυν τὸν κρητῆρα οὕτω ἔσχε, Κροῖσος δὲ 71
 ἁμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ ἐποιέετο στρατηίην ἐς Καππαδο-
 κίην, ἐλπίσας καταιρήσειν Κῦρόν τε καὶ τὴν Περσέων
 δύναμιν. παρασκευαζομένου δὲ Κροῖσου στρατεύεσθαι
 ἐπὶ Πέρσας, τῶν τις Ἀνδῶν νομιζόμενος καὶ πρόσθε
 εἶναι σοφός, ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κάρτα
 οὐνομα ἐν Ἀνδοῖσι ἔχων, συνεβούλευσε Κροίσῳ τάδε·
 οὐνομά οἱ ἦν Σάνδανις· Ὡ βασιλεῦ, ἐπ' ἄνδρας τοι-
 ούτους στρατεύεσθαι παρασκευάζει, οἷ σκντίνας μὲν
 ἀναξυρίδας, σκντίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι,
 σιτέονται δὲ οὐκ ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρην
 ἔχοντες τρηχέα. πρὸς δὲ οὐκ οἴνω διαχρέωνται, ἀλλὰ
 ὕδροποτεύουσι, οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώγειν, οὐκ ἄλλο
 ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν δῆ, εἰ νικήσεις, τί σφεάς
 ἀπαιρήσεται, τοῖσί γε μὴ ἔστι μηδέν; τοῦτο δέ, ἦν νι-
 κηθῆς, μάθε ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γενσάμενοι γάρ
 τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν περιέξονται οὐδὲ ἀπωστοὶ ἔσου-
 νται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἷ οὐκ ἐπὶ νόον
 ποιέουσι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ἐπὶ Ἀνδούς. ταῦτα
 λέγων οὐκ ἔπειθε τὸν Κροῖσον. Πέρσῃσι γάρ, πρὶν
 Ἀνδούς καταστρέψασθαι, ἦν οὔτε ἄβρὸν οὔτε ἀγαθὸν
 οὐδέν.

Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπὸ Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζον- 72
 ται· ἦσαν δὲ οἱ Σύριοι οὗτοι τὸ μὲν πρότερον ἢ Πέρ-
 σας ἄρξαι Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ Κύρου. ὁ γὰρ
 οὗρος ἦν τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Ἀνδικῆς ὃ Ἄλως
 ποταμός, ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμενίου ὄρεος διὰ Κιλικίων, μετὰ
 δὲ Ματιηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων, ἐκ δὲ τοῦ ἐτέ-
 ρου Φρύγας, παραμειβόμενος δὲ τούτους καὶ ῥέων ἄνω
 πρὸς βορέην ἄνεμον ἔνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας

ἀπέργει, ἐξ εὐωνύμου δὲ Παφλαγόνας. οὕτω ὁ Ἄλγος ποταμὸς ἀποτάμνει σχεδὸν πάντα τῆς Ἀσίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίον Κύπρου ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον· ἔστι δὲ αὐτὴν οὗτος τῆς χώρας ταύτης ἀπάσης· μῆκος ὁδοῦ εὐζώνῳ ἀνδρὶ πέντε ἡμέραι ἀναισιμουῦνται.

- 73 Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ἐπὶ τὴν Καππαδοκίην τῶνδε εἵνεκα, καὶ γῆς ἱμέρῳ προσκτήσασθαι πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μοῖραν βουλόμενος, καὶ μάλιστα τῷ χρηστηρίῳ πῖσυνος ἔων καὶ τίσασθαι θέλων ὑπὲρ Ἀστυάγεος Κῦρον. Ἀστυάγεα γάρ τὸν Κναξάρειω, ἔοντα Κροίσου μὲν γαμβρόν, Μήδων δὲ βασιλέα, Κῦρος ὁ Καμβύσειω καταστρεφάμενος εἶχε, γενόμενον γαμβρόν Κροίσῳ ᾧδε. Σκυθέων τῶν νομάδων εἴλη ἀνδρῶν στασιάζασα ὑπεξῆλθε ἐς γῆν τὴν Μηδικήν· ἐτυράννευε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Μήδων Κναξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω, ὃς τοὺς Σκύθας τούτους τὸ μὲν πρῶτον περιεῖπε εὖ ὥς ἔοντας ἱκέτας, ὥστε δὲ περὶ πολλοῦ ποιούμενος αὐτοὺς, παῖδάς σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσάν τε ἐκμαθεῖν καὶ τὴν τέχνην τῶν τόξων. χρόνου δὲ γενομένου καὶ αἰεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθέων ἐπ' ἄγρην καὶ αἰεὶ τι φερόντων, καὶ κοτε συνήνεικε ἐλεῖν σφεας μηδέν· νοστήσαντας δὲ αὐτοὺς κεινῇσι χερσὶ ὁ Κναξάρης (ἦν γάρ, ὥς διέδεξε, ὀργὴν ἄκρος) τρηχέως κάρτα περιέσπε ἀεικέλῃ. οἱ δὲ ταῦτα πρὸς Κναξάρειω παθόντες, ὥστε ἀνάξια σφέων αὐτῶν πεπονθότες, ἐβούλευσαν τῶν παρὰ σφίσι διδασκομένων παίδων ἓνα κατακόψαι, σκευάξαντες δὲ αὐτὸν ὥσπερ ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κναξάρῃ δοῦναι φέροντες ὥς ἄγρην δῆθεν, δόντες δὲ τὴν ταχίστην κομίζεσθαι παρὰ Ἀλυσίᾳ τὸν Σαδνάτιω ἐς Σάρδις. ταῦτα καὶ ἐγένετο· καὶ γὰρ Κναξάρης

καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν κρεῶν τούτων ἐπά-
 σαντο, καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες Ἀλυνάττω ἰκέ-
 ται ἐγένοντο. μετὰ δὲ ταῦτα, οὐ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυνάττης 74
 ἐξεδίδου τοὺς Σκύθας ἐξαίτεοντι Κναζάρῃ, πόλεμος τοῖσι
 Ἀνδοῖσι καὶ τοῖσι Μήδοισι ἐγεγόνεε ἐπ' ἕτα πέντε,
 ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Ἀνδοὺς ἐνίκησαν,
 πολλάκις δὲ οἱ Ἀνδοὶ τοὺς Μήδους· ἐν δὲ καὶ νυκτο-
 μαχίῃν τινα ἐποίησαντο· διαφέρουσι δέ σφι ἐπὶ ἴσης
 τὸν πόλεμον τῷ ἕκτῳ ἔτει συμβολῆς γενομένης συνή-
 νεικε ὥστε τῆς μάχης συνεστεώσης τὴν ἡμέρην ἐξα-
 πίνης νύκτα γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς
 ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἰωσὶ προηγόρευσε ἔσε-
 σθαι, οὖρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν τῷ δὴ
 καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Ἀνδοὶ τε καὶ οἱ Μῆδοι
 ἐπεῖτε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γενομένην, τῆς μάχης
 τε ἐπαύσαντο καὶ μᾶλλον τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφοτέροι
 εἰρήνην ἑωυτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐ-
 τοὺς ἦσαν οἷδε, Σύννεσις τε ὁ Κίλιξ καὶ Αβύνητος
 ὁ Βαβυλώνιος. οὗτοί σφι καὶ τὸ ὄρκιον οἱ σπένσαντες
 γενέσθαι ἦσαν καὶ γάμων ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν· Ἀλυ-
 άττα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα Ἀρύνην
 Ἀστυάγῃ τῷ Κναζάρῳ παιδί· ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης
 ἰσχυρῆς συμβάσεις ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμφέειν.
 ὄρκια δὲ ποιεῖται ταῦτα τὰ ἔθνη τὰ πέρ τε Ἕλληνες,
 καὶ πρὸς τούτοις, ἐπεὰν τοὺς βραχίονας ἐπιτάμονται
 εἰς τὴν δημοχρόην, τὸ αἷμα ἀναλείχουσι ἀλλήλων.

Τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἀστυάγεα Κῦρος ἰόντα ἑωυτοῦ 75
 μητροπάτορα καταστρεψάμενος ἔσχε δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ
 ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοις σημανέω. τὰ Κροῖσος ἐπιμεμ-
 φόμενος τῷ Κύρῳ ἔς τε τὰ χρηστήρια ἐπεμπε εἰ στρα-

τεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ δὴ καὶ ἀπικομένον χρησμοῦ
 κιβδήλου, ἐλπίσας πρὸς ἑωυτοῦ τὸν χρησμὸν εἶναι,
 ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοῖραν. ὥς δὲ ἀπίκετο ἐπὶ
 τὸν Ἄλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸ ἐνθεῦτεν, ὥς μὲν
 ἐγὼ λέγω, κατὰ τὰς εἰσάσας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρα-
 τόν, ὥς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς οἱ ὁ Μι-
 λήσιος διεβίβασε. ἀπορέοντος γὰρ Κροῖσου ὅπως οἱ
 διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατός (οὐ γὰρ δὴ εἰναί-
 κω τοῦτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται
 παρεόντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ποιῆσαι αὐτῷ
 τὸν ποταμὸν ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τοῦ στρατοῦ
 καὶ ἐκ δεξιῆς ῥεῖν, ποιῆσαι δὲ ὧδε· ἄνωθεν τοῦ στρα-
 τοπέδου ἀρξάμενον διώρυχα βαθύαν ὀρύσσειν, ἔχοντα
 μνηοειδέα, ὅπως ἂν τὸ στρατόπεδον ἰδρυμένον κατὰ
 νότου λάβοι, ταύτῃ κατὰ τὴν διώρυχα ἐκτραπόμενος
 ἐκ τῶν ἀρχαίων ῥεέθρων καὶ αὐτῖς παραμειβόμενος
 τὸ στρατόπεδον ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι, ὥστε ἐπεῖτε καὶ
 ἐσχίσθη τάχιστα ὁ ποταμός, ἀμφοτέρῃ διαβὰτος ἐγέ-
 νετο. οἱ δὲ καὶ τὸ παράπαν λέγουσι καὶ τὸ ἀρχαῖον
 ῥεέθρον ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ προσέμα-
 76 κώς γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν; Κροῖσος
 δὲ ἐπεῖτε διαβὰς σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο τῆς Καππα-
 δοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην (ἣ δὲ Πτερίη ἐστὶ
 τῆς χώρας ταύτης τὸ ἰσχυρότατον κατὰ Σινώπην πό-
 λιν τὴν ἐν Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστα κη κειμένη) ἐν-
 θαῦτα ἐστρατοπεδεύετο φθείρων τῶν Συρίων τοὺς
 κλήρους. καὶ εἴλε μὲν τῶν Πτερίων τὴν πόλιν καὶ ἡν-
 δραποδίσατο, εἴλε δὲ τὰς περιοικίδας αὐτῆς πάσας,
 Συρίους τε οὐδὲν ἔοντας αἰτίους ἀναστάτους ἐποίησε.
 Κῦρος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωυτοῦ στρατὸν καὶ παραλαβών

τοὺς μεταξὺ οἰκέοντας πάντας ἡντιοῦτο Κροίσῳ. πρὶν δὲ ἐξελαύνειν ὁρμῆσαι τὸν στρατόν, πέμψας κήρυκας εἰς τοὺς Ἴωνας ἐπειρᾶτό σφεας ἀπὸ Κροίσου ἀπιστᾶναι. Ἴωνες μὲν νυν οὐκ ἐπείθοντο, Κῦρος δὲ ὥς ἀπίκετο καὶ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροίσῳ, ἐνθαῦτα ἐν τῇ Πτερίῃ χώρῃ ἐπειρῶντο κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέστησαν νυκτὸς ἐπελθούσης. καὶ τὰ μὲν στρατόπεδα ἀμφοτέρα οὕτω ἡγωνίσασατο. Κροίσος δὲ μεμφθεὶς κατὰ τὸ πλῆθος τὸ 77 ἑωυτοῦ στράτευμα (ἦν γὰρ οἱ ὁ συμβαλὼν στρατὸς πολλὸν ἐλάσσων ἢ ὁ Κῦρου) τοῦτο μεμφθεὶς, ὥς τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ἐπιδῶν ὁ Κῦρος, ἀπήλυνε εἰς τὰς Σάρδις, ἐν νύφῃ ἔχων παρακαλέσας μὲν Αἰγυπτίους κατὰ τὸ ὄρκιον (ἐποιήσατο γὰρ καὶ πρὸς Ἀμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἢ περ πρὸς Λακεδαιμονίους) μεταπεμψάμενος δὲ καὶ Βαβυλωνίους (καὶ γὰρ πρὸς τούτους αὐτῷ ἐπεποιήτο συμμαχίη, ἐτυράννευε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον τῶν Βαβυλωνίων Λαβύνητος) ἐπαγγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίοισι παρεῖναι εἰς χρόνον ῥητόν, ἀλίσας τε δὴ τούτους καὶ τὴν ἑωυτοῦ συλλέξας στρατιὴν ἐνένωτο τὸν χειμῶνα παρεῖς ἅμα τῷ ἔαρι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν ταῦτα φρονέων, ὥς ἀπίκετο εἰς τὰς Σάρδις, ἔπεμπε κήρυκας κατὰ τὰς συμμαχίας προερέοντας εἰς πέμπτου μηνὸς συλλέγεσθαι εἰς Σάρδις· τὸν δὲ παρεόντα καὶ μαχεσάμενον στρατὸν Πέρσῃσι, ὃς ἦν αὐτοῦ ξεινικός, πάντα ἀπὲς διεσκέδασε, οὐδαμὰ ἐλπίσας μὴ κοτε ἄρα ἀγωνισάμενος οὕτω παραπλησίως Κῦρος ἐλάσῃ ἐπὶ Σάρδις. ταῦτα 78 ἐπιλεγομένῳ Κροίσῳ τὸ προῶσκειον πᾶν ὀφίων ἐνεπλή-

σθη. φανέντων δὲ αὐτῶν οἱ ἵπποι μετιέντες τὰς νο-
μὰς νέμεσθαι, φοιτέοντες κατήσθιον. ἰδόντι δὲ τοῦτο
Κροίσῳ, ὥσπερ καὶ ἦν, ἔδοξε τέρας εἶναι. αὐτίκα δὲ
ἔπεμπε θεοπρόπους ἐς τῶν ἐξηγητέων Τελμησσέων. ἀπι-
κομένοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι καὶ μαθούσι πρὸς Τελ-
μησσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, οὐκ ἐξεγένετο
Κροίσῳ ἀπαγγεῖλαι· πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶ-
σαι ἐς τὰς Σάρδεις ἦλω ὁ Κροῖσος. Τελμησσέες μέντοι
τάδε ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον προσδόκιμον εἶναι
Κροίσῳ ἐπὶ τὴν χώραν, ἀπικόμενον δὲ τοῦτον κατα-
στρέψεσθαι τοὺς ἐπιχωρίους, λέγοντες ὅφιν εἶναι γῆς
παῖδα, ἵππον δὲ πολέμιόν τε καὶ ἐπήλυδα. Τελμησ-
σέες μὲν νυν ταῦτα ὑπεκρίναντο Κροίσῳ ἤδη ἡλωκότι,
οὐδὲν καὶ εἰδότες τῶν ἦν περὶ Σάρδεις τε καὶ αὐτὸν
Κροῖσον.

- 79 Κῦρος δὲ αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροῖσου μετὰ τὴν
μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπε-
λάσας μέλλοι Κροῖσος διασκεδᾶν τὸν στρατὸν, βουλευ-
όμενος εὗρισκε πρῆγμα ὅτι εἶναι ἐλαύνειν ὡς δύναιτο
τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδεις, πρὶν ἢ τὸ δεύτερον ἀλισθῆναι
τῶν Αὐδῶν τὴν δύναμιν. ὥς δὲ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ
ἐποίησε κατὰ τάχος· ἐλάσας γὰρ τὸν στρατὸν ἐς τὴν Αὐ-
δίην αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ ἐληλύθει. ἐνθαῦτα Κροῖ-
σος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὥς οἱ παρὰ δόξαν
ἔσχε τὰ πρῆγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκει, ὅμως τοὺς
Αὐδοὺς ἐξῆγε ἐς μάχην. ἦν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἔθνος
οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ οὔτε ἀνδρωιώτερον οὔτε ἀλκιμώτερον
τοῦ Αὐδίου. ἡ δὲ μάχη σφέων ἦν ἀπ' ἵππων, δόρατά
τε ἐφόρειον μέγαρα καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἱππεύεσθαι ἀγα-
80 θοί. ἐς τὸ πεδῖον δὲ συνελθόντων τοῦτο τὸ πρὸ τοῦ

ἄστεός ἐστι τοῦ Σαρδιηνοῦ, ἐὼν μέγα τε καὶ ψιλόν (διὰ δὲ αὐτοῦ ποταμοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι καὶ Ὑλλος συρροηγνῶσι ἐς τὸν μέγιστον, καλεόμενον δὲ Ἑρμον, ὃς ἐξ ὕρεος ἱεροῦ μητρὸς Λυδουμήνης ῥέων ἐκιδίδοι ἐς θάλασσαν κατὰ Φώκαιαν πόλιν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὥς εἶδε τοὺς Λυδοὺς ἐς μάχην τασσομένους, καταρρωδήσας τὴν ἵππον ἐποίησε Ἀρπάρου ὑποθεμένον ἀνδρὸς Μήδου τοιόνδε· ὅσαι τῷ στρατῷ τῷ ἐωυτοῦ εἶποντο σιτοφόροι τε καὶ σκενοφόροι κάμηλοι, ταύτας πάσας ἀλίσκας καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεα ἄνδρας ἐπ' αὐτάς ἀνέβησε ἱππὰδα στολὴν [ἐν]εσταλμένους, σκευάσας δὲ αὐτοὺς προσέταξε τῆς ἄλλης στρατιῆς προΐεναι πρὸς τὴν Κροίσου ἵππον, τῇ δὲ καμήλῳ ἐπεσθαι τὸν πεζὸν στρατὸν ἐκέλευε, ὀπίσθε δὲ τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε τὴν πᾶσαν ἵππον. ὥς δὲ οἱ πάντες διετετάχато, παραίνεσε τῶν μὲν ἄλλων Λυδῶν μὴ φειδομένους κτείνειν πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, Κροίσου δὲ αὐτὸν μὴ κτείνειν, μηδὲ ἦν συλλαμβανόμενος ἀμύνηται. ταῦτα μὲν παραίνεσε, τὰς δὲ καμήλους ἔταξε ἀντία τῆς ἵππου τῶνδε εἵνεκεν· κάμηλον ἵππος φοβέεται καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε τὴν ἰδέην αὐτῆς ὁρέων οὔτε τὴν ὁδμὴν ὁσφραϊνόμενος. αὐτοῦ δὴ ὦν τούτου εἵνεκεν ἐσεσόφιστο, ἵνα τῷ Κροίσῳ ἄχρηστον ᾗ τὸ ἱππικόν, τῷ δὴ τι καὶ ἐπέιχε ἐλλάμψεσθαι ὁ Λυδός. ὥς δὲ καὶ συνήσαν ἐς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὥς ὁσφροντο τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι καὶ εἶδον αὐτάς, ὀπίσω ἀνέστρεφον, διέφθαρτό τε τῷ Κροίσῳ ἢ ἐλπίς. οὐ μέντοι οἱ γε Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν δειλοὶ ἦσαν, ἀλλ' ὥς ἔμαθον τὸ γινόμενον, ἀποθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων πεζοὶ τοῖσι Πέρσησι συνέβαλλον. χρόνῳ δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν ἐτράποντο οἱ

Λυδοί, κατειληθέντες δὲ ἐς τὸ τεῖχος ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων.

- 81 Τοῖσι μὲν δὴ κατεστήκεε πολιορκίη, Κροῖσος δὲ δοκῶν οἱ χρόνον ἐπὶ μακρὸν ἐσεσθαι τὴν πολιορκίην ἔπεμπε ἐκ τοῦ τεύχεος ἄλλους ἀγγέλους ἐς τὰς συμμαχίας. οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμποντο ἐς πέμπτον μῆνα προερέοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδεις, τούτους δὲ ἐξέπεμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοηθεῖν ὡς πολιορκεο-
- 82 μένον Κροίσου. ἐς τε δὴ ὦν τὰς ἄλλας ἔπεμπε συμμαχίας καὶ δὴ καὶ ἐς Λακεδαιμόνα. τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι τοῖσι Σπαρτιήτησι κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπτώκεε ἕρις ἐοῦσα πρὸς Ἀργεῖους περὶ χώρου καλειμένου Θυρέης. τὰς γὰρ Θυρέας ταύτας ἐούσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης ἀποταμόμενοι ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ καὶ ἡ μέγρι Μαλέων ἡ πρὸς ἐσπέρην Ἀργείων, ἡ τε ἐν τῇ ἡπίερω χώρῃ καὶ ἡ Κυθηρίῃ νῆσος καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμνομένη, ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συνελθόντες ὥστε τριηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι, ὁκότεροι δ' ἂν περιγένηνται, τούτων εἶναι τὸν χώρον· τὸ δὲ πλῆθος τοῦ στρατοῦ ἀπαλλάσσεσθαι ἑκάτερον ἐς τὴν ἑωυτοῦ μηδὲ παραμένειν ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἵνεκεν ἵνα μὴ παρεόντων τῶν στρατοπέδων ὀρῶντες οἱ ἕτεροι ἴσσουνμένους τοὺς σφετέρους ἐπαμύνουσιν. συνθέμενοι ταῦτα ἀπαλλάσσονται, λογάδες δὲ ἑκατέρων ὑπολειφθέντες συνέβαλον. μαχομένων δὲ σφεων καὶ γινομένων ἰσοπαλέων ὑπελείποντο ἐξ ἀνδρῶν ἑξακοσίων τρεῖς, Ἀργείων μὲν Ἀλκίηνωρ τε καὶ Χρόμιος, Λακεδαιμονίων δὲ Ὀθρυάδης· ὑπελειφθησαν δὲ οὗτοι νυκτὸς ἐπελθούσης. οἱ μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων ὡς νενικηκότες

ἔθιον ἐς τὸ Ἄργος, ὃ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυά-
 δης σκυλεύσας τοὺς Ἀργείων νεκροὺς καὶ προσφορήσας
 τὰ ὄπλα πρὸς τὸ ἑωυτοῦ στρατόπεδον ἐν τῇ τάξει εἶχε
 ἑωυτόν. ἡμέρῃ δὲ δευτέρῃ παρήσαν πυνθανόμενοι ἀμ-
 φύτεροι. τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασκαν νικᾶν,
 λέγοντες οἱ μὲν ὥς ἑωυτῶν πλεῖνες περιγερόνασι, οἱ
 δὲ τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες πεφευγότας, τὸν δὲ σφέτερον
 παραμείναντα καὶ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς.
 τέλος δὲ ἐκ τῆς ἔριδος συμπεσόντες ἐμάχοντο· πεσόν-
 των δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι.
 Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου κατακειράμε-
 νοι τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες, ἐποι-
 ῆσαντο νόμον τε καὶ κατάρην μὴ πρότερον θρόψειν κό-
 μην Ἀργείων μηδένα μηδὲ τὰς γυναῖκάς σφι χρυσοφο-
 ρήσειν, πρὶν Θυρέας ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ
 τὰ ἐναντία τούτων ἔθεντο νόμον· οὐ γὰρ κομῶντες
 πρὸ τούτου ἀπὸ τούτου κομᾶν. τὸν δὲ ἕνα λέγουσι τὸν
 περιλειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυρόμε-
 νον ἀπονοστέειν ἐς Σπάρτην τῶν οἱ συλλοχιτέων διε-
 φθαρμένων, αὐτοῦ μιν ἐν τῇσι Θυρέῃσι καταχρήσασθαι
 ἑωυτόν. τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐνεστεώτων 83
 πρηγμάτων ἦκε ὁ Σαρδιηνὸς κῆρυξ δεόμενος Κροίσῳ
 βοηθέειν πολιορκεμένῳ. οἱ δὲ ὁμῶς, ἐπεῖτε ἐπύθοντο
 τοῦ κήρυκος, ὀρμέατο βοηθέειν. καὶ σφι ἤδη παρ-
 εσκευασμένοισι καὶ νεῶν ἐουσέων ἐτοιμῶν ἦλθε ἄλλη
 ἀγγελίη ὥς ἡλώκοι τὸ τεῖχος τῶν Ἀνδῶν καὶ ἔχοιτο
 Κροῖσος ξωγρηθείς. οὕτω δὴ οὗτοι μὲν συμφορὴν
 ποιησάμενοι μεγάλην ἐπέπαυτο.

Σάρδιες δὲ ἤλωσαν ὧδε· ἐπειδὴ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ 84
 ἐγένετο ἡμέρῃ πολιορκεμένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῇ στρα-

τῇ τῇ ἑαυτοῦ διαπέμψας ἱππέας προεῖπε τῷ πρώτῳ
 ἐπιβάντι τοῦ τεύχεος δῶρα δώσειν. μετὰ δὲ τοῦτο πε-
 ρισσαμένης τῆς στρατιῆς, ὥς οὐ προεχώρει, ἐνθαῦτα
 τῶν ἄλλων πεπαυμένων ἀνὴρ Μάρδος ἐπειρᾶτο προσ-
 βαίνων, τῷ οὐνόμα ἦν Τροιάδης, κατὰ τοῦτο τῆς
 ἀκροπόλεως τῇ οὐδεὶς ἐτέτακτο φύλακος· οὐ γὰρ ἦν
 δεινὸν κατὰ τοῦτο μὴ ἄλῳ κοτέ. ἀπότομός τε γάρ ἐστ
 ταύτῃ ἡ ἀκρόπολις καὶ ἄμαχος· τῇ οὐδὲ Μήλης ὁ πρό-
 τερον βασιλεὺς Σαρδίων μούνη οὐ περιήνεικε τὸν λέ-
 οντα τὸν οἱ ἡ παλλακὴ ἔτεκε, Τελμησσέων δικασάν-
 των ὡς περιενειχθέντος τοῦ λέοντος τὸ τεῖχος ἔσονται
 Σαρδιεὺς ἀνάλωτοι. ὁ δὲ Μήλης κατὰ τὸ ἄλλο τεῖχος
 περιενείκας, τῇ ἦν ἐπίμαχον [τὸ χωρίον] τῆς ἀκροπό-
 λιος, κατηλόγησε τοῦτο ὥς ἐὼν ἄμαχόν τε καὶ ἀπότο-
 μόν· ἔστι δὲ πρὸς τοῦ Τμώλου τετραμμένον τῆς πό-
 λιος. ὁ ὢν δὴ Τροιάδης οὗτος ὁ Μάρδος ἰδὼν τῇ
 προτεραίῃ τῶν τινα Λυδῶν κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλεως
 καταβάντα ἐπὶ κυνέην ἄνωθεν κατακυλισθεῖσαν καὶ
 ἀνελόμενον ἐφράσθη καὶ ἐς θυμὸν ἐβάλετο. τότε δὲ
 δὴ αὐτὸς τε ἀνεβεβήκει καὶ κατ' αὐτὸν ἄλλοι Περσέων
 ἀνέβαινον· προσβάντων δὲ συχνῶν οὕτω δὴ Σαρδιεὺς
 85 τε ἠλώκεσαν καὶ πᾶν τὸ ἄστυ ἐπορθέετο. κατ' αὐτὸν
 δὲ Κροῖσον τὰδε ἐγίνετο. ἦν οἱ παῖς, τοῦ καὶ πρό-
 τερον ἐπεμνήσθην, τὰ μὲν ἄλλα ἐπιεικῆς, ἄφωνος δὲ
 ἐν τῇ ὣν παρελθούσῃ εὖεστοις ὁ Κροῖσος τὸ πᾶν ἐ-
 αὐτὸν ἐπεποιήκει ἄλλα τε ἐπιφραζόμενος -καὶ δὴ καὶ
 ἐς Δελφοὺς περὶ αὐτοῦ ἐπεπόμεφε χρησομένους. ἡ δὲ
 Πυθίῃ οἱ εἶπε τὰδε·

*Λυδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
 Μὴ βούλευ πολύευκτον ἰὴν ἀνὰ δῶτατ' ἀκούειν*

Παιδὸς φθεγγομένου. τὸ δέ σοι πολὺ λῶιον ἀμφὶς
 Ἔμμεναι· ἀνδῆσει γὰρ ἐν ἡματι πρῶτον ἀνόλβῃ.
 ἀλίσκομένου δὴ τοῦ τείχεος, ἦε γὰρ τῶν τις Περσέων
 ἀλλογνώσας Κροῖσον ὥς ἀποκτενέων, Κροῖσος μὲν νυν
 ὁρέων ἐπιόντα ὑπὸ τῆς παρεούσης συμφορῆς παρημε-
 λήκεε, οὐδὲ τί οἱ διέφερε πληγέντι ἀποθανεῖν· ὁ δὲ
 παῖς οὗτος ὁ ἄφρωνος ὥς εἶδε ἐπιόντα τὸν Πέρσην,
 ὑπὸ θεοῦς τε καὶ κακοῦ ἔρρηξε φωνήν, εἶπε δέ· Ὁν-
 θρωπε, μὴ κτεῖνε Κροῖσον. οὗτος μὲν δὴ τοῦτο πρῶ-
 τον ἐφθέρξατο, μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώνεε τὸν πάντα
 χρόνον τῆς ζῆς.

Οἱ δὲ Πέρσαι τὰς τε δὴ Σάρδις ἔσχον καὶ αὐτὸν 86
 Κροῖσον ἐξώγρησαν, ἄρξαντα ἔτεα τεσσερεσκαίδεκα καὶ
 τεσσερεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα, κατὰ τὸ χρη-
 στήριόν τε καταπαύσαντα τὴν ἑωυτοῦ μεγάλην ἀρχήν.
 λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον παρὰ Κῦρον. ὁ
 δὲ συννήσας πυρὴν μεγάλην ἀνεβίβασε ἐπ' αὐτήν τὸν
 Κροῖσον τε ἐν πέδησι δεδεμένον καὶ δις ἐπὶ Ἀνδῶν
 παρ' αὐτὸν παῖδας, ἐν νόῳ ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια
 ταῦτα καταγίειν θεῶν ὅτεω δὴ, εἴτε καὶ εὐχὴν ἐπιτε-
 λέσαι θέλων, εἴτε καὶ πυνθόμενος τὸν Κροῖσον εἶναι
 θεοσεβέα τοῦδε εἵνεκεν ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρὴν, βου-
 λόμενος εἰδέναι εἰ τίς μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ
 ζῶντα κατακαυθῆναι. τὸν μὲν δὴ ποιεῖν ταῦτα, τῷ δὲ
 Κροῖσῳ ἑστεῶτι ἐπὶ τῆς πυρῆς ἐσελθεῖν, καίπερ ἐν
 κακῷ ἑόντι τοσοῦτῳ, τὸ τοῦ Σόλωνος, ὥς οἱ εἶη σὺν
 θεῷ εἰρημένον, τὸ μηδένα εἶναι τῶν ζώντων ὕλβιον.
 ὥς δὲ ἄρα μιν προσετῆναι τοῦτο, ἀνενεικάμενόν τε καὶ
 ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς ἡσυχίης ἐς τρεῖς ὀνομάσαι
 Ὑδών. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα κελεύσαι τοῦς

ἐρμηνέας ἐπειρέσθαι τὸν Κροῖσον τίνα τοῦτον ἐπικα-
 λείτο, καὶ τοὺς προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ
 τέως μὲν σιγὴν ἔχειν εἰρωτώμενον, μετὰ δέ, ὥς ἤναγ-
 κάζετο, εἰπεῖν· Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προετίμησα
 μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. ὥς δέ σφι ἄσημα
 ἔφραξε, πάλιν ἐπειρωτῶν τὰ λεγόμενα. λιπαρεόντων
 δὲ αὐτῶν καὶ ὄχλον παρεχόντων ἔλεγε δὴ ὥς ἦλθε ἀρ-
 χὴν ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμενος πάντα
 τὸν ἑωυτοῦ ὄλβον ἀποφλαυρίσειε οἷα δὴ εἶπας, ὥς
 τε αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκοι τῇ περ ἐκεῖνος εἶπε, οὐδέν
 τι μᾶλλον ἐς ἑωυτὸν λέγων ἢ (οὐκ) ἐς ἅπαν τὸν ἀνθρώ-
 πινον καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι αὐτοῖσι ὀλβίους
 δοκέοντας εἶναι. τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέεσθαι,
 τῆς δὲ πυρῆς ἥδη ἀμμένης καλεσθαι τὰ περιέσχατα.
 καὶ τὸν Κύρον ἀκούσαντα τῶν ἐρμηνέων τὰ Κροῖσος
 εἶπε, μεταγνόντα τε καὶ ἐννώσαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄν-
 θρωπος ἐὼν ἄλλον ἄνθρωπον, γενόμενον ἑωυτοῦ εὐδαί-
 μονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζῶντα πυρὶ διδοίῃ, πρὸς τε τού-
 τοισι δείσαντα τὴν τίσιν καὶ ἐπιλεξάμενον ὥς οὐδέν
 εἴη τῶν ἐν ἀνθρώποισι ἀσφαλέως ἔχον, κελεύειν σβεν-
 νύναι τὴν ταχίστην τὸ καιόμενον πῦρ καὶ καταβιβάζειν
 Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροῖσον. καὶ τοὺς πειρω-
 87 μένους οὐ δύνασθαι ἔτι τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι. ἐν-
 θαῦτα λέγεται ὑπὸ Ἀνδῶν Κροῖσον μαθόντα τὴν Κύρου
 μετάγνωσιν, ὥς ὥρα πάντα μὲν ἄνδρα σβεννύντα τὸ
 πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι καταλαβεῖν, ἐπιβώσασθαι
 τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλεόμενον, εἴ τί οἱ κεχαρισμένον ἐξ
 αὐτοῦ ἐδώρήθη, παραστῆναι καὶ ῥύσασθαι μιν ἐκ τοῦ
 παρεόντος κακοῦ. τὸν μὲν δακρύνοντα ἐπικαλέεσθαι τὸν
 θεόν, ἐκ δὲ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας συνδραμεῖν ἐξ-

ἀπλῆς νέφια καὶ χειμῶνά τε καταρραγῆναι καὶ ὕσαι
 ὕδατι λαβροτάτῳ, κατασβεσθῆναι τε τὴν πυρρὴν. οὕτω
 δὴ μαθόντα τὸν Κῦρον ὡς εἴη ὁ Κροῖσος καὶ θεοφι-
 λῆς καὶ ἀνὴρ ἀγαθός, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς
 πυρρῆς εἰρέσθαι τάδε· Κροῖσε, τίς σε ἀνθρώπων ἀνέ-
 γνωσε ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν στρατευσάμενον πολέμιον ἀντὶ
 φίλου ἐμοὶ καταστῆναι; ὁ δὲ εἶπε· Ὡ βασιλεῦ, ἐγὼ
 ταῦτα ἐπρηξα τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωυτοῦ δὲ
 κακοδαιμονίῃ· αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων
 θεὸς ἐπαίρας ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς γὰρ οὕτω ἀνό-
 ητός ἐστι ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρέεται· ἐν μὲν
 γὰρ τῇ οἱ παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ οἱ
 πατέρες τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαίμοσί κεν φίλον ἦν
 οὕτω γενέσθαι. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, Κῦρος δὲ αὐτὸν 88
 λύσας κάτισέ τε ἐγγὺς ἑωυτοῦ καὶ κάρτα ἐν πολλῇ προ-
 μηθίῃ εἶχε, ἀπεθώμαξέ τε ὀρέων καὶ αὐτὸς καὶ οἱ περὶ
 ἐκείνου ἔοντες πάντες. ὁ δὲ συννοίῃ ἐχόμενος ἥσυχος
 ἦν. μετὰ δὲ ἐπιστραφεὶς τε καὶ ἰδόμενος τοὺς Πέρσας
 τὸ τῶν Ἀνδῶν ἄστυ κεραῖζοντας εἶπε· Ὡ βασιλεῦ, κότε-
 ρον λέγειν πρὸς σὲ τὰ νοέων τυγχάνω ἢ σιγαῖν ἐν τῷ
 παρόντι χρόνῳ; Κῦρος δὲ μιν θαρσέοντα ἐκέλευε λέγειν
 ὅ τι βούλοιο. ὁ δὲ αὐτὸν εἰρώτα λέγων· Οὗτος ὁ πολ-
 λὸς ὕμιλος τί ταῦτα πολλῇ σπουδῇ ἐργάζεται; ὁ δὲ εἶπε·
 Πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάξει καὶ χρήματα τὰ σὰ διαφο-
 ρεῖ. Κροῖσος δὲ ἀμείβετο· Οὔτε πόλιν τὴν ἐμὴν οὔτε
 χρήματα τὰ ἐμὰ διαρπάξει· οὐδὲν γὰρ ἐμοὶ ἔτι τούτων
 μέτα· ἀλλὰ φέρουσί τε καὶ ἄγουσι τὰ σὰ. Κύρῳ δὲ 89
 ἐπιμελὲς ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε, μετασθησάμενος δὲ
 τοὺς ἄλλους εἶρετο Κροῖσον ὅ τι οἱ ἐνορῶν ἐν τοῖσι
 ποιευμένοισι. ὁ δὲ εἶπε· Ἐπεῖτα με θεοὶ ἔδωκαν δοῦ-

λόν σοι, δικαίῳ, εἴ τι ἐνορέω πλέον, σημαίνειν σοι.
 Πέρσαι φύσιν ἔοντες ὑβρίζουσι εἰς ἀχρήματοι· ἦν ὦν
 σὺ τούτους περιίδης διαρπάσαντας καὶ κατασχόντας
 χρήματα μεγάλα, τάδε τοι ἐξ αὐτῶν ἐπίδοξα γενέσθαι·
 ὅς ἂν αὐτῶν πλεῖστα κατάρχη, τοῦτον προσδέεσθαι
 τοι ἐπαναστησόμενον. νῦν ὦν ποιήσων ὧδε, εἴ τοι ἀρέ-
 σκει τὰ ἐγὼ λέγω. κάτισον τῶν δορυφόρων ἐπὶ πάσῃσι
 τῇσι πύλῃσι φυλάκους, οἳ λεγόντων πρὸς τοὺς ἐκφέ-
 ροντας τὰ χρήματα ἀπαιρούμενοι ὥς σφεα ἀναγκαίως
 ἔχει δεκατευθῆναι τῷ Διὶ. καὶ σὺ τέ σφι οὐκ ἀπεχθή-
 σαι βίῃ ἀπαιρούμενος τὰ χρήματα, καὶ ἐκεῖνοι συγ-
 90 γνόντες ποιέειν σε δίκαια ἐκόντες προήσουσι. ταῦτα
 ἀκούων ὁ Κῦρος ὑπερήδeto, ὥς οἱ ἐδόκεε εὖ ὑποτίθε-
 σθαι· αἰνέσας δὲ πολλὰ καὶ ἐντειλάμενος τοῖσι δορυ-
 φόροις τὰ Κροῖσος ὑπεθήκατο ἐπιτελέειν εἶπε πρὸς
 Κροῖσον τάδε· Κροῖσε, ἀναρτημένου σεῦ ἀνδρὸς βασι-
 λέος χρηστὰ ἔργα καὶ ἔπεα ποιέειν, αἰτέο δόσιν ἥντινα
 βούλει τοι γενέσθαι παραντίκα. ὁ δὲ εἶπε· ὦ δέσποτα,
 ἔασας με χαριεῖ μάλιστα τὸν θεὸν τῶν Ἑλλήνων,
 τὸν ἐγὼ ἐτίμησα θεῶν μάλιστα, ἐπειρέσθαι, πέμψαντα
 τάσδε τὰς πέδας, εἰ ἐξαπατᾷ τοὺς εὖ ποιεῦντας νόμος
 ἐστί οἱ. Κῦρος δὲ εἶρετο ὅ τι οἱ τοῦτο ἐπηγορέων
 παραιτέοιτο. Κροῖσος δὲ οἱ ἐπαλιλόγησε πᾶσαν τὴν
 ἐωντοῦ διάνοιαν καὶ τῶν χρηστηρίων τὰς ὑποκρίσεις
 καὶ μάλιστα τὰ ἀναθήματα καὶ ὥς ἐπαερθεῖς τῷ μαν-
 τήϊ ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας. λέγων δὲ ταῦτα κατέ-
 βαινε αὐτὶς παραιτούμενος ἐπεῖναι οἱ τῷ θεῷ τοῦτο
 ὀνειδίσαι. Κῦρος δὲ γελάσας εἶπε· Καὶ τούτου τεύξεαι
 παρ' ἐμεῦ, Κροῖσε, καὶ ἄλλου παντὸς τοῦ ἂν ἐκά-
 στοτε δέῃ. ὥς δὲ ταῦτα ἤκουσε ὁ Κροῖσος, πέμπων

τῶν Ἀνδῶν ἐς Δελφοὺς ἐνετέλλετο τιθέντας τὰς πέδας ἐπὶ τοῦ νηοῦ τὸν οὐδὸν εἰρωτᾶν εἰ οὐ τι ἐπαισχύνεται τοῖσι μαντήιοις ἐπαίρας Κροῖσον στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρου δύναμιν, ἀπ' ἧς οἱ ἀκροθίνια τοιαῦτα γενέσθαι, δεικνύντας τὰς πέδας· ταῦτά τε ἐπειρωτᾶν καὶ εἰ ἀχαρίστοις νόμος εἶναι τοῖσι Ἑλληνικοῖσι θεοῖσι.

Ἀπικομένοις δὲ τοῖσι Ἀνδοῖσι καὶ λέγουσι τὰ ἐντε- 91
ταλμένα τὴν Πυθίην λέγεται εἰπεῖν τάδε· Τὴν πεπρω-
μένην μοῖραν ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγεῖν καὶ θεῶ. Κροῖ-
σος δὲ πέμπτου γονέος ἀμαρτάδα ἐξέπλησε, ὃς ἔων δο-
ρυφόρος Ἡρακλειδέων δόλῳ γυναικίῳ ἐπισπόμενος
ἐφόνευσε τὸν δεσπότην καὶ ἔσχε τὴν ἐκείνου τιμὴν οὐ-
δέν οἱ προσήκουσαν. προθυμεσμένου δὲ Λοξίεω ὅπως
ἂν κατὰ τοὺς παῖδας τοῦ Κροῖσου γένοιτο τὸ Σαρδίῳ
πάθος καὶ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖσον, οὐκ οἶός τε ἐρίνετο
παραγαγεῖν μοῖρας. ὅσον δὲ ἐνέδωκαν αὐταί, ἦνυσέ τε
καὶ ἐχαρίσατό οἱ· τρία γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλετο τὴν Σαρ-
δίῳ ἄλῳσιν, καὶ τοῦτο ἐπιστάσθω Κροῖσος ὡς ὕστερον
τοῖσι ἔτεσι τούτοις ἄλous τῆς πεπρωμένης. δεύτερα δὲ
τούτων καιομένῳ αὐτῷ ἐπήρκεσε. κατὰ δὲ τὸ μαντήιον
τὸ γενόμενον οὐκ ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται· προηγό-
ρευε γάρ οἱ Λοξίης, ἣν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, με-
γάλην ἀρχὴν αὐτὸν καταλύσειν. τὸν δὲ πρὸς ταῦτα
χρῆν εὖ μέλλοντα βουλευέσθαι ἐπειρέσθαι πέμψαντα
κότερα τὴν ἑωυτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγοι ἀρχήν. οὐ συλ-
λαβὼν δὲ τὸ ῥηθὲν οὐδ' ἐπανειρόμενος ἑωυτὸν αἴτιον
ἀποφαινέτω. τῷ καὶ τὸ τελευταῖον χρηστηριαζομένῳ
[εἶπε] τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμίονου, οὐδὲ τοῦτο συνέ-
λαβε. ἦν γὰρ δὴ ὁ Κύρος οὗτος ἡμίονος· ἐκ γὰρ δυῶν

οὐκ ὁμοεθνέων ἐγεγόνεε, μητρὸς ἀμείνωνος, πατρὸς δὲ ὑποδεεστέρου· ἡ μὲν γὰρ ἦν Μηδὶς καὶ Ἀστυάγεος θυγάτηρ τοῦ Μηδῶν βασιλέως, ὁ δὲ Πέρσης τε ἦν καὶ ἀρχόμενος ὑπ' ἐκείνοισι καὶ ἐνεργθε ἑὼν τοῖσι ἄπασι δεσποίνῃ τῇ ἑωυτοῦ συνοίκεε. ταῦτα μὲν ἡ Πυθίῃ ὑπεκρίνατο τοῖσι Ἀνδοῖσι, οἱ δὲ ἀνήνειακιν ἐς Σάρδεις καὶ ἀπήγγειλαν Κροίσῳ. ὁ δὲ ἀκούσας συνέγνω ἑωυτοῦ εἶναι τὴν ἁμαρτάδα καὶ οὐ τοῦ θεοῦ.

- 92 Κατὰ μὲν δὴ τὴν Κροίσου τε ἀρχὴν καὶ Ἰωνίης τὴν πρώτην καταστροφὴν ἔσχε οὕτω. Κροίσῳ δὲ ἔστι καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλὰ καὶ οὐ τὰ εἰρημένα μόννα· ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν τρίπους χρύσεος, τὸν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ, ἐν δὲ Ἐφέῳ αἱ τε βόες αἱ χρύσειαι καὶ τῶν κύνων αἱ πολλαί, ἐν δὲ Προνηίῃς τῆς ἐν Δελφοῖσι ἀσπίς χρυσῆ μεγάλη. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν περιέοντα, τὰ δ' ἐξαπόλωλε τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βραγχίδῃσι τῇσι Μιλησίῳ ἀναθήματα Κροίσῳ, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὅμοια τοῖσι ἐν Δελφοῖσι. τὰ μὲν νυν ἐς τε Δελφοὺς καὶ ἐς τοῦ Ἀμφιάρεω ἀνέθηκε οἰκίᾳ τε ἑόντα καὶ τῶν πατρωῶν χρημάτων ἀπαρχήν, τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς ἐγένετο οὐσίῃς ἐχθροῦ, ὅς οἱ πρὶν ἢ βασιλεῦσαι ἀντιστασιώτης κατεστήκειε συσπεύδων Πανταλέοντι γενέσθαι τὴν Ἀνδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων ἦν Ἀλυάττει μὲν παῖς, Κροίσου δὲ ἀδελφεὸς οὐκ ὁμομήτριος· Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καείρης ἦν γυναικὸς Ἀλυάττη, Πανταλέων δὲ ἐξ Ἰάδος. ἐπεῖτε δὲ δόντος τοῦ πατρὸς ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν ἄνθρωπον τὸν ἀντιπρήσσοντα ἐπὶ κνάφου ἔλκων διέφθειρε, τὴν δὲ οὐσίην αὐτοῦ ἔτι πρότερον

κατιρώσας τότε τρώπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀνέθηκε ἐς τὰ εἶρηται. καὶ περὶ μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω.

Θώματα δὲ γῇ ἢ Ἀνθήῃ ἐς συγγραφὴν οὐ μάλα ἔχει, 93 οἷά τε καὶ ἄλλη χώρα, πάρεξ τοῦ ἐν τοῦ Τμώλου καταφερομένου ψήγματος. ἐν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται χωρὶς τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων· ἐστὶ αὐτόθι Ἀλυάττω τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μὲν ἐστὶ λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα χῶμα γῆς. ἐξεργάσαντο δὲ μιν οἱ ἀγοραῖοι ἀνθρώποι καὶ οἱ χειρώνακτες καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι παιδίσκαι. οὗροι δὲ πέντε ἐόντες ἐτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ἐπὶ τοῦ σήματος ἔνω, καὶ σφι γράμματα ἐνεκεκόλαπτο τὰ ἕκαστοι ἐξεργάσαντο. καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν παιδισκῶν ἔργον ἔον μέγιστον. τοῦ γὰρ δὴ Ἀνδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς, ἐς ὃ ἂν συνοικήσωσι τοῦτο ποιέουσai· ἐκδιδούσι δὲ αὐταὶ ἐωντάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματος εἰσι στάδιοι ἕξ καὶ δύο πλέθρα, τὸ δὲ εὐρὸς ἐστὶ πλέθρα τρία καὶ δέκα· λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν λέγουσι Ἀνδοὶ αἰεῖναον εἶναι· καλέεται δὲ αὕτη Γυγαίη. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. Ἀνδοὶ δὲ 94 νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες, χωρὶς ἡ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καταπορνεύουσι. πρῶτοι δὲ ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κοψάμενοι ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο. φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἀνδοὶ καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι κατεστεώσας ἐωντῶν ἐξεύρημα γενέσθαι. ἅμα δὲ ταύτας τε ἐξευρεθῆναι παρὰ σφίσι λέγουσι καὶ Τυρσηνίην ἀποικίσαι, ὧδε περὶ αὐτῶν λέγοντες· ἐπὶ Ἄττος τοῦ Μάνεω βασιλέος σιτοδείην ἰσχυρὴν ἀνὰ τὴν

*Αυδίην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς Αὐδοὺς τέως μὲν
 διάγειν λιπαρέοντας, μετὰ δέ, ὥς οὐ παύεσθαι. ἄκκα
 δίζησθαι, ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξευ-
 ρεθῆναι δὴ ὦν τότε καὶ τῶν κύβων καὶ τῶν ἀστραγά-
 λων καὶ τῆς σφαίρης καὶ τῶν ἄλλων πασέων παιγνιέων
 τὰ εἶδεα, πλὴν πεσσῶν· τούτων γὰρ ὦν τὴν ἐξεύρεσιν
 οὐκ οἰκηιοῦνται Αὐδοί. ποιέειν δὲ ὧδε πρὸς τὸν λιμὸν
 ἐξευρόντας· τὴν μὲν ἑτέρην τῶν ἡμερέων παίζειν πᾶ-
 σαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν σιτία, τὴν δὲ ἑτέρην σιτέεσθαι
 πανομένους τῶν παιγνιέων. τοιοῦτῳ τρόπῳ διάγειν
 ἐπ' ἔτεα δυὼν δέοντα εἴκοσι. ἐπεῖτε δὲ οὐκ ἀνιέναι
 τὸ κακόν, ἀλλ' ἐτι ἐπὶ μᾶλλον βιάζεσθαι, οὕτω δὴ τὸν
 βασιλέα αὐτῶν δύο μοίρας διελόντα Αὐδῶν πάντων
 κληρώσαι τὴν μὲν ἐπὶ μονῇ, τὴν δ' ἐπὶ ἐξόδῳ ἐκ τῆς
 χώρας, καὶ ἐπὶ μὲν τῇ μένειν αὐτοῦ λαρχανούσῃ τῶν
 μοιρέων ἑωυτὸν τὸν βασιλέα προσταάσειν, ἐπὶ δὲ τῇ
 ἀπαλλασσομένη τὸν ἑωυτοῦ παῖδα, τῷ οὖνομα εἶναι
 Τυρσηνόν. λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ
 τῆς χώρας καταβῆναι ἐς Σμύρνην καὶ μηχανήσασθαι
 πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθιέμενους τὰ πάντα, ὅσα σφι ἦν χρηστὰ
 ἐπίπλοα, ἀποπλέειν κατὰ βίου τε καὶ γῆς ζήτησιν, ἐς
 ὃ ἔθνεα πολλὰ παραμειψαμένους ἀπικέσθαι ἐς Ὀμβρι-
 κοὺς, ἐνθα σφέας ἐνιδρύσασθαι πόλιν καὶ οἰκέειν τὸ
 μέχρι τοῦδε. ἀντὶ δὲ Αὐδῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς
 ἐπὶ τοῦ βασιλέος τοῦ παιδός, ὅς σφας ἀνήγαγε. ἐπὶ
 τούτου τὴν ἐπωνυμίην ποιευμένους ὀνομασθῆναι Τυρ-
 σηνοὺς. Αὐδοὶ μὲν δὴ ὑπὸ Πέρσῃσι ἐδεδούλωντο.*

95 *ἘΠΙΔΙΖΗΤΑΙ* δὲ δὴ τὸ ἐνθεῦτεν ἡμῖν ὁ λόγος
 τὸν τε Κῦρον ὅστις ἔδωκε τὴν Κροίσου ἀρχὴν κατεῖλε,
 καὶ τοὺς Πέρσας ὅτεφ τρόπῳ ἡγήσαντο τῆς Ἀσίας.

ὥς ὧν Περσέων μετεξέτεροι λέγουσι οἱ μὴ βουλόμενοι
 σεμνοῦν τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ἔοντα λέγειν λόγον,
 κατὰ ταῦτα γράψω, ἐπιστάμενος περὶ Κύρου καὶ τρι-
 φασίας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φῆναι. Ἀσσυρίων ἀρχόντων
 τῆς ἄνω Ἀσίας ἐπ' ἕτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια, πρῶτοι
 ἀπ' αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο ἀπίστασθαι· καὶ κως οὗτοι
 περὶ τῆς ἐλευθερίας μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυρίοισι ἐγέ-
 νοντο ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ ἀπώσάμενοι τὴν δουλοσύνην
 ἐλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τούτους καὶ τὰ ἄλλα ἔθνεα
 ἐποίησε τῶντ' οἷσι Μῆδοισι. ἔόντων δὲ αὐτονόμων 96
 πάντων ἀνὰ τὴν ἡπειρον ὧδε αὗτις ἐς τυραννίδας πε-
 ριῆλθον. ἀνὴρ ἐν τοῖσι Μῆδοισι ἐγένετο σοφὸς τῷ
 οὐνομα ἦν Δηϊόκης, παῖς δὲ ἦν Φραόρτεω. οὗτος ὁ
 Δηϊόκης ἐρασθεὶς τυραννίδος ἐποίησε τοιαύδε' κατοικη-
 μένων τῶν Μήδων κατὰ κόμας, ἐν τῇ ἐωυτοῦ ἐὼν καὶ
 πρότερον δόκιμος καὶ μᾶλλον τι καὶ προθυμότερον δι-
 καιοσύνην ἐπιθέμενος ἤσκει· καὶ ταῦτα μέντοι εὐούσης
 ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικὴν ἐποίησε, ἐπι-
 στάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἄδικον πολέμιόν ἐστι. οἱ
 δ' ἐκ τῆς αὐτῆς κόμης Μῆδοι ὀρῶντες αὐτοῦ τοὺς τρό-
 πους δικαστὴν μιν ἐωυτῶν αἰρέοντο. ὁ δὲ δῆ, οἷα μνώ-
 μενος ἀρχὴν, ἰθύς τε καὶ δίκαιος ἦν. ποιέων τε ταῦτα
 ἔπαινον εἶχε οὐκ ὀλίγον πρὸς τῶν πολιτῶν, οὕτω
 ὥστε πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῇσι ἄλλῃσι κόμησι ὡς Δηϊό-
 κης εἶη ἀνὴρ μόνος κατὰ τὸ ὀρθὸν δικάζων, πρότερον
 περιπίπτοντες ἀδίκοισι γνώμησι, τότε, ἐπεῖτε ἤκουσαν,
 ἥσμενοι ἐφοίτων παρὰ τὸν Δηϊόκεα καὶ αὐτοὶ δικασό-
 μενοι, τέλος δὲ οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπετράποντο. πλεῖνος 97
 δὲ αἰεὶ γινομένου τοῦ ἐπιφοιτέοντος, οἷα πυνθανο-
 μένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατὰ τὸ ἔον, γνοὺς ὁ

Δηϊόκης ἐς ἑαυτὸν πᾶν ἀνακείμενον οὔτε κατίζειν ἔτι
 ἤθελε ἔνθα περ πρότερον προκατίζων ἐδίκασε, οὔτ' ἔφη
 δικᾶν ἔτι· οὐ γάρ οἱ λυσιτελέειν τῶν ἑαυτοῦ ἐξημελη-
 κότα τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν. εὐούσης ὦν ἀρπα-
 γῆς καὶ ἀνομίης ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κόμας ἢ
 πρότερον ἦν, συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς τὸ αὐτὸ καὶ
 ἐδίδουσιν σφίσι λόγον, λέγοντες περὶ τῶν κατηκόντων.
 ὥς δ' ἐγὼ δοκέω, μάλιστα ἔλεγον οἱ τοῦ Δηϊόκου φίλοι·
 Οὐ γὰρ δὴ τρόπῳ τῷ παρεόντι χρεώμενοι δυνατοὶ εἶμεν
 οἰκέειν τὴν χώραν, φέρε στήσωμεν ἡμέων αὐτῶν βασι-
 λέα· καὶ οὕτω ἢ τε χώρα εὐνομήσεται καὶ αὐτοὶ πρὸς
 ἔργα τρεψόμεθα οὐδὲ ὑπ' ἀνομίης ἀνάστατοι ἐσόμεθα.
 ταῦτά κη λέγοντες πείθουσι ἑαυτοὺς βασιλεύεσθαι.
 98 αὐτίκα δὲ προβαλλομένων ὅντινα στήσονται βασιλέα,
 ὁ Δηϊόκης ἦν πολλὸς ὑπὸ παντὸς ἀνδρὸς καὶ προβαλ-
 λόμενος καὶ αἰνεόμενος, ἐς ὃ τοῦτον καταινέουσι βασι-
 λέα σφίσι εἶναι. ὁ δ' ἐκέλευε αὐτοὺς οἰκία τε ἑαυτῷ
 ἄξια τῆς βασιληίης οἰκοδομῆσαι καὶ κρατῦναι αὐτὸν
 δορυφόροις. ποιεῦσι δὴ ταῦτα οἱ Μῆδοι· οἰκοδομέ-
 ουσί τε γὰρ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρά, ἵνα αὐ-
 τὸς ἔφρασε τῆς χώρας, καὶ δορυφόρους αὐτῷ ἐπιτρά-
 πουσι ἐκ πάντων Μήδων καταλέξασθαι. ὁ δὲ ὥς ἔσχε
 τὴν ἀρχήν, τοὺς Μήδους ἠνάγκασε ἐν πόλισμα ποιή-
 σασθαι καὶ τοῦτο περιστέλλοντας τῶν ἄλλων ἦσσαν
 ἐπιμέλεσθαι. πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Μήδων
 οἰκοδομεῖ τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερά, ταῦτα τὰ νῦν
 Ἀγβάτανα κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεστεῶτα.
 μεμηχάνηται δὲ οὕτω τοῦτο τὸ τεῖχος ὥστε ὁ ἕτερος
 τοῦ ἑτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μούνοισί ἐστι ὑψη-
 λότερος. τὸ μὲν κού τι καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει κολω-

νός ἐὼν ὥστε τοιοῦτο εἶναι, τὸ δὲ καὶ μᾶλλον τι ἐπε-
 τηδεύθη. κύκλων δὲ ἐόντων τῶν συναπάντων ἑπτὰ, ἐν
 τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλῆα ἔνεστι καὶ οἱ θησαυροί. τὸ
 δ' αὐτῶν μέγιστόν ἐστι τεῖχος κατὰ τὸν Ἀθηναίων κύ-
 κλον μάλιστα κη τὸ μέγαθος. τοῦ μὲν δὴ πρώτου κύ-
 κλου οἱ προμαχεῶνές εἰσι λευκοί, τοῦ δὲ δευτέρου μέ-
 λανες, τρίτου δὲ κύκλου φοινίκαιοι, τετάρτου δὲ κυάνεοι,
 πέμπτου δὲ σανδαράκινοι. οὕτω πάντων τῶν κύκλων
 οἱ προμαχεῶνες ἡνθισμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι· δύο δὲ
 οἱ τελευταῖοι εἰσι ὁ μὲν καταργηρωμένους, ὁ δὲ κατα-
 κεχρυσωμένους ἔχων τοὺς προμαχεῶνας. ταῦτα μὲν δὴ 99
 ὁ Δημόκης ἐωυτῷ τε ἐτείχεε καὶ περὶ τὰ ἐωυτοῦ οἰκία,
 τὸν δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε τὸ τεῖχος οἰκέειν.
 οἰκοδομηθέντων δὲ πάντων κόσμον τόνδε Δημόκης πρῶ-
 τός ἐστι ὁ καταστησάμενος, μήτε ἐσιέναι παρὰ βασιλέα
 μηδένα, δι' ἀγγέλων δὲ πάντα χρᾶσθαι, ὀρᾶσθαι τε
 βασιλέα ὑπὸ μηδενός, πρὸς τε τούτοις ἔτι γελᾶν τε
 καὶ ἀντίον πτύειν καὶ ἅπασιν εἶναι τοῦτό γε αἰσχρόν.
 ταῦτα δὲ περὶ ἐωυτὸν ἐσέμνυνε τῶνδε εἵνεκεν, ὅπως
 ἂν μὴ ὀρῶντες οἱ ὀμήλικες, ἐόντες σύντροφοί τε ἐκείνῳ
 καὶ οἰκίῃς οὐ φλαυροτέρῃς οὐδὲ ἐς ἀνδραγαθίην λει-
 πόμενοι, λυπεοῖατο καὶ ἐπιβουλεύοιεν, ἀλλ' ἑτεροῖός
 σφι δοκέοι εἶναι μὴ ὀρῶσι. ἐπεῖτε δὲ ταῦτα διεκό- 100
 σμησε καὶ ἐκράτυνε ἐωυτὸν τῇ τυραννίδι, ἣν τὸ δί-
 καιον φυλάσσων χαλεπός. καὶ τὰς τε δίκας γράφοντες
 ἔσω παρ' ἐκείνου ἐσπέμπεσκον, καὶ ἐκεῖνος διακρίνων
 τὰς ἐσφερομένας ἐκπέμπεσκε. ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δί-
 κας ἐποίεε, τάδε δὲ ἄλλα ἐκεκοσμέατό οἱ· εἴ τινα πυν-
 θάνοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅπως μεταπέμψαιτο, κατ'
 ἀξίην ἐκάστου ἀδικήματος ἐδικαίον, καὶ οἱ κατάσκοποι

τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν τῆς ἡρχε.
 101 *Δηϊόκης* μὲν νυν τὸ *Μηδικὸν* ἔθνος συνέστρεψε μοῦ-
 νου καὶ τούτου ἦρξε. ἔστι δὲ *Μήδων* τοσάδε γένεα,
Βούσαι, *Παρητακηνοί*, *Στρούχατες*, *Ἀριξαντοί*, *Βού-*
 102 *διοι*, *Μάγοι*. γένεα μὲν δὴ *Μήδων* ἔστι τοσάδε. *Δη-*
όκεω δὲ παῖς γίνεται *Φραόρτης*, ὃς τελευτήσαντος *Δη-*
όκεω, βασιλεύσαντος τρία καὶ πεντήκοντα ἔτα, παρε-
 δέξατο τὴν ἀρχήν. παραδεξάμενος δὲ οὐκ ἀπεχρᾶτο
 μούνων *Μήδων* ἄρχειν, ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς
Πέρσας πρώτοισί τε τούτοισι ἐπεθήκατο καὶ πρώτους
Μήδων ὑπηκόους ἐποίησε. μετὰ δὲ ἔχων δύο ταῦτα
 ἔθνεα καὶ ἀμφοτέρω ἰσχυρά, κατεστρέφετο τὴν *Ἀσίην*
 ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἰὼν ἔθνος, ἐς ὃ στρατευσάμενος
 ἐπὶ τοὺς *Ἀσσυρίους* καὶ *Ἀσσυρίων* τούτους οἱ *Νίνον*
 εἶχον καὶ ἡρχον πρότερον πάντων, τότε δὲ ἦσαν με-
 μουνωμένοι μὲν συμμάχων ἅτε ἀπεστεώτων, ἄλλως μὲν-
 τοι ἑωυτῶν εὖ ἤκοντες, ἐπὶ τούτους δὴ στρατευσά-
 μενος ὁ *Φραόρτης* αὐτὸς τε διεφθάρη, ἄρξας δύο καὶ
 103 εἰκοσι ἔτα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός. *Φραόρτεω*
 δὲ τελευτήσαντος ἐξεδέξατο *Κναξάρης* ὁ *Φραόρτεω* τοῦ
Δηϊόκεω παῖς. οὗτος λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι ἀλ-
 κιμώτερος τῶν προγόνων· καὶ πρῶτός τε ἐλόχισε κατὰ
 τέλεα τοὺς ἐν τῇ *Ἀσίῃ* καὶ πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκά-
 στους εἶναι, τοὺς τε αἰχμοφόρους καὶ τοὺς τοξοφόρους
 καὶ τοὺς ἱππέας· πρὸ τοῦ δὲ ἀναμῖξ ἦν πάντα ὁμοίως
 ἀναπεφυρμένα. οὗτος ὁ τοῖσι *Λυδοῖσι* ἔστι μαχεσάμε-
 νος ὅτε νύξ ἡ ἡμέρη ἐγένετό σφι μαχομένοισι, καὶ ὁ
 τὴν *Ἄλνος* ποταμοῦ ἔνω *Ἀσίην* πᾶσαν συστήσας ἑωυτῷ.
 συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ' ἑωυτῷ ἀρχομένους πάντας ἑστρα-
 τεύετο ἐπὶ τὴν *Νίνον*, τιμωρέων τε τῷ πατρὶ καὶ τὴν

πόλιν ταύτην θέλων ἐξελεῖν. καὶ οἱ, ὥς συμβαλὼν
 ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους, περικατημένῳ τὴν Νίνον
 ἐπῆλθε Σκυθίων στρατὸς μέγας, ἦγε δὲ αὐτοὺς βασι-
 λεὺς ὁ Σκυθίων Μαδύης Πρωτοθύεω παῖς· οἱ ἐσέβα-
 λον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς
 Εὐρώπης, τούτοισι δὲ ἐπισπόμενοι φεύγουσι οὕτω ἐς
 τὴν Μηδικὴν χώραν ἀπίκοντο. ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης 104
 τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους τρι-
 ῆκοντα ἡμερέων εὐζώνῳ ὁδός, ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος οὐ
 πολλὸν ὑπερβῆναι ἐς τὴν Μηδικήν, ἀλλ' ἐν τὸ διὰ
 μέσου ἔθνος αὐτῶν ἔστι, Σάσπειρες, τοῦτο δὲ παρα-
 μειβομένοισι εἶναι ἐν τῇ Μηδικῇ. οὐ μέντοι οἱ γε Σκυ-
 θαι ταύτη ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερθε ὁδὸν πολλῶ
 μακροτέρην ἐκτραπόμενοι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Κανκά-
 σιον ὄρος. ἐνθαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι
 Σκυθήσι καὶ ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ τῆς ἀρχῆς κατελύθη-
 σαν, οἱ δὲ Σκυθαι τὴν Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον. ἐνθεῦ- 105
 τεन δὲ ἦλθαν ἐπ' Αἴγυπτον. καὶ ἐπεῖτε ἐγένοντο ἐν τῇ
 Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Ψαμμήτιχός σφεας Αἴγυπτον βασι-
 λεὺς ἀντιάσας δώροισί τε καὶ λιτῇσι ἀποτράπει τὸ προ-
 σωτέρῳ μὴ πορεύεσθαι. οἱ δὲ ἐπεῖτε ἀναχωρέοντες
 ὀπίσω ἐγίνοντο τῆς Συρίης ἐν Ἀσκάλῳ πόλει, τῶν
 πλεόνων Σκυθίων παρεξελθόντων ἀσινέων ὀλίγοι τινὲς
 αὐτῶν ὑπολειφθέντες ἐσύλησαν τῆς οὐρανίης Ἀφρο-
 δίτης τὸ ἱερόν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱερόν, ὥς ἐγὼ πυνθα-
 νόμενος εὐρίσκω, πάντων ἀρχαιότατον ἱερὸν, ὅσα ταύ-
 τῃς τῆς θεοῦ· καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱερόν ἐνθεῦτεν
 ἐγένετο, ὥς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι, καὶ τὸ ἐν Κυθή-
 ροισι Φοῖνικὲς εἰσι οἱ ἰδρυσάμενοι ἐκ ταύτης τῆς Συ-
 ρίης ἔοντες. τοῖσι δὲ τῶν Σκυθίων συλήσασι τὸ ἱερόν τὸ

ἐν Ἀσκάλωνι καὶ τοῖσι τούτων αἰεὶ ἐκρόνοισι ἐνέσκηψε ὁ
 θεὸς θήλειαν νοῦσον. ὥστε ἅμα λέγουσί τε οἱ Σκύθαι
 διὰ τοῦτό σφεας νοσέειν, καὶ ὁρᾶν παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς
 ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν χώραν ὡς διακέεται,
 106 τοὺς καλέουσι ἐνάρεας οἱ Σκύθαι. ἐπὶ μὲν νυν ὁκτὼ
 καὶ εἴκοσι ἔτεα ἤρχον τῆς Ἀσίης οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ
 πάντα σφι ὑπὸ τε ὕβριος καὶ ὀλιγωρίας ἀνάστατα ἦν.
 χωρὶς μὲν γὰρ φόρον ἐπρησσον παρ' ἐκάστων τὸ ἐκά-
 στοισι ἐπέβαλλον, χωρὶς δὲ τοῦ φόρου ἤρπαζον περι-
 λαύνοντες τοῦτο ὃ τι ἔχοιεν ἕκαστοι. καὶ τούτων μὲν
 τοὺς πλεῦνας Κναξάρης τε καὶ Μῆδοι ξεινίσαντες καὶ
 καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν, καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο
 τὴν ἀρχὴν Μῆδοι καὶ ἐπεκράτεον τῶν περ καὶ πρό-
 τερον, καὶ τὴν τε Νίνον εἶλον (ὥς δὲ εἶλον, ἐν ἐτέ-
 ροισι λόγοισι δηλώσω) καὶ τοὺς Ἀσσυρίους ὑποχειρίους
 ἐποιήσαντο πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. μετὰ δὲ
 ταῦτα Κναξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσεράκοντα ἔτεα
 107 σὺν τοῖσι Σκύθαι ἤρξαν, τελευτᾷ. ἐκδέκεται δὲ Ἀστνά-
 γης ὁ Κναξάρει παῖς τὴν βασιλείην. καὶ οἱ ἐγένετο
 θυγάτηρ τῇ οὖνομα ἔθετο Μανδάνην, τὴν ἐδόκεε
 Ἀστνάγης ἐν τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι τοσοῦτο ὥστε πληῖσαι
 μὲν τὴν ἑωυτοῦ πόλιν, ἐπικατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην
 πάσαν. ὑπερθέμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὄνειροπόλοισι
 τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη παρ' αὐτῶν αὐτὰ ἕκαστα μαθῶν.
 μετὰ δὲ τὴν Μανδάνην ταύτην ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς
 ὡραίην Μήδων μὲν τῶν ἑωυτοῦ ἀξίων οὐδενὶ διδοῖ
 γυναῖκα, δεδοικῶς τὴν ὕψιν, ὁ δὲ Πέρσης διδοῖ τῇ
 οὖνομα ἦν Καμβύσης, τὸν εὗρισκε οἰκίης μὲν ἐόντα
 ἀγαθῆς, τρόπου δὲ ἡσυχίου, πολλῶ ἔνεργε ἄγων αὐτὸν
 μέσου ἀνδρὸς Μήδου.

Συννοικεούσης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης ὁ 108
 Ἀστυάγης τῷ πρώτῳ ἔτει εἶδε ἄλλην ὕψιν· ἐδόκεε δέ
 οἱ ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φῦναι ἄμπε-
 λον, τὴν δὲ ἄμπελον ἐπισχεῖν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν
 δὲ τοῦτο καὶ ὑπερθέμενος τοῖσι ὄνειροπόλοισι μετεπέμ-
 ψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπίτεκα ἐοῦσαν,
 ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε βουλόμενος τὸ γεννώμενον ἐξ
 αὐτῆς διαφθεῖραι· ἐκ γὰρ οἱ τῆς ὕψιος τῶν μάγων οἱ
 ὄνειροπόλοι ἐσήμαινον ὅτι μέλλοι ὁ τῆς θυγατρὸς αὐ-
 τοῦ γόνος βασιλεύσειν ἀντὶ ἐκείνου. ταῦτα δὴ ὦν φυ-
 λασσόμενος ὁ Ἀστυάγης, ὥς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας
 Ἀρπαγον, ἄνδρα οἰκίῃον καὶ πιστότατόν τε Μήδων καὶ
 πάντων ἐπίτροπον τῶν ἑωυτοῦ, ἔλεγέ οἱ τοιαύδε· Ἀρπαγε,
 πρῆγμα τὸ ἂν τοι προσθῶ, μηδαμῶς παραχρήσῃ, μηδὲ
 ἐμέ τε παραβάλλῃ καὶ ἄλλους ἐλόμενος ἐξ ὑστέρης σεωντῶ
 περιπέσης. λάβε τὸν Μανδάνη ἔτεκε παῖδα, φέρων δὲ
 ἐς σεωντοῦ ἀπόκτεινον· μετὰ δὲ θάψον τρόπῳ ὅτε
 αὐτὸς βούλει. ὁ δὲ ἀμείβεται· ὦ βασιλεῦ, οὔτε ἄλ-
 λοτέ κω παρείδες ἀνδρὶ τῷδε ἄχαρι οὐδέν, φυλασσόμεθα
 δὲ ἐς σὲ καὶ ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον μηδὲν ἐξαμαρτεῖν.
 ἀλλ' εἴ τοι φίλον τοῦτο οὕτω γίνεσθαι, χρὴ δὴ τό γε
 ἐμὸν ὑπηρετέεσθαι ἐπιτηδέως. τοῦτοισι ἀμειψάμενος 109
 ὁ Ἀρπαγος, ὥς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον
 τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἤιε κλαίων ἐς τὰ οἰκία· παρελθὼν δὲ
 ἐφραζε τῇ ἑωυτοῦ γυναικὶ τὸν πάντα Ἀστυάγεος φη-
 θέντα λόγον. ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν λέγει· Νῦν ὦν τί σοι
 ἐν νόῳ ἐστὶ ποιεῖν; ὁ δὲ ἀμείβεται· Οὐ τῇ ἐνετέλλετο
 Ἀστυάγης, οὐδ' εἰ παραφρονήσῃ τε καὶ μανέεται κάκιον
 ἢ νῦν μαίνεται, οὐ οἱ ἔγωγε προσθήσομαι τῇ γνώμῃ
 οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ εἵνεκα

οὐ φονεύσω μιν, καὶ ὅτι αὐτῷ μοι συγγενῆς ἐστὶ ὁ παῖς, καὶ ὅτι Ἀστυάργης μὲν ἐστὶ γέρον καὶ ἅπαις ἔρ-
 σενος γόνον· εἰ δ' ἐθέλῃσει τούτου τελευτήσαντος ἐς
 τὴν θυγατέρα ταύτην ἀναβῆναι ἢ τυραννίς, τῆς νῦν
 τὸν υἱὸν κτείνει δι' ἐμεῦ, ἄλλο τι ἢ λείπεται τὸ ἐν-
 θεῦτεν ἐμοὶ κινδύνων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀσφα-
 λέος εἵνεκα ἐμοὶ δεῖ τοῦτον τελευτᾶν τὸν παῖδα, δεῖ
 110 μὲντοι τῶν τινα Ἀστυάργεος αὐτοῦ φονέα γενέσθαι καὶ
 μὴ τῶν ἐμῶν. ταῦτα εἶπε καὶ αὐτίκα ἄγγελον ἐπεμπε
 ἐπὶ τῶν βουκόλων τῶν Ἀστυάργεος τὸν ἡπίστατο νομᾶς
 τε ἐπιτηδεοτάτας νέμοντα καὶ ὄρεα θηριωδέστατα, τῷ
 οὔνομα ἦν Μιτραδάτης. συνοίκεε δὲ ἐωυτοῦ συνδούλῃ,
 οὔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε Κυνὼ κατὰ τὴν
 Ἑλλήνων γλῶσσαν, κατὰ δὲ τὴν Μηδικὴν Σπακῶ· τὴν
 γὰρ κύνα καλέουσι σπάκα Μηδοί. αἱ δὲ ὑπώρεαί εἰσι
 τῶν ὀρέων, ἐνθα τὰς νομὰς τῶν βοῶν εἶχε οὗτος δὴ ὁ
 βουκόλος, πρὸς βορέῳ τε ἀνέμου τῶν Ἀρβατάνων καὶ
 πρὸς τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου. ταύτῃ μὲν γὰρ ἡ Μηδικὴ
 χώρα πρὸς Σασπείρων ὀρεινὴ ἐστὶ κάρτα καὶ ὑψηλὴ τε
 καὶ ἰδησι συνηρεφής, ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρα ἐστὶ πᾶσα
 ἀπεδος. ἐπεὶ ὦν ὁ βουκόλος σπουδῇ πολλῇ καλεόμενος
 ἀπύκετο, ἔλεγε ὁ Ἀρπαγος τάδε· Κελεύει σε Ἀστυάργης
 τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα θεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν
 ὀρέων, ὅπως ἂν τάχιστα διαφθαρεῖη. καὶ τάδε τοι ἐκέ-
 λευσε εἰπεῖν, ἣν μὴ ἀποκτείνῃς αὐτό, ἀλλὰ τεφρὸν
 περιποιήσῃς, ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε διαχορήσεσθαι· ἐπο-
 ρῶν δὲ ἐκκείμενον τέταγμαί ἐγώ.

111 Ταῦτα ἀκούσας ὁ βουκόλος καὶ ἀναλαβὼν τὸ παι-
 δίον ἦγε τὴν αὐτὴν ὁπίσω ὁδὸν καὶ ἀπικνέεται ἐς τὴν
 ἑπαυλιν. τῷ δ' ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ ἐπίτεξ' ἐοῦσα πᾶ-

σαν ἡμέρην, τότε κως κατὰ δαίμονα τίκτει οἰχομένου
τοῦ βουκόλου ἐς πόλιν. ἦσαν δὲ ἐν φροντίδι ἀμφοτέρου
ἀλλήλων πέρι, ὁ μὲν τοῦ τόκου τῆς γυναικὸς ἀρρωδέων,
ἡ δὲ γυνὴ ὅ τι οὐκ ἐωθῶς ὁ Ἄρπαγος μεταπέμψαιτο
αὐτῆς τὸν ἄνδρα. ἐπεῖτε δὲ ἀπονοστήσας ἐπέστη, οἷα
ἐξ ἀέλπτου ἰδοῦσα ἡ γυνὴ εἶρετο προτέρη ὅ τι μιν
οὕτω προθύμως Ἄρπαγος μετεπέμψατο. ὁ δὲ εἶπε· ὦ
γύναι, εἰδόν τε ἐς πόλιν ἐλθὼν καὶ ἤκουσα τὸ μῆτε
ἰδεῖν ὕφελον μῆτε κοτὴ γενέσθαι ἐς δεσπότας τοὺς ἡμε-
τέρους. οἶκος μὲν πᾶς Ἀρπάγου κλαυθμῷ κατείχεται·
ἐγὼ δὲ ἐκπλαγείς ἦα ἔσω. ὥς δὲ τάχιστα ἐσῆλθον, ὁρέω
παιδίον προκείμενον ἀσπαῖρόν τε καὶ κραγγανόμενον,
κεκοσμημένον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικίλῃ. Ἄρπαγος
δὲ ὥς εἶδὲ με, ἐκέλευε τὴν ταχίστην ἀναλαβόντα τὸ παι-
δίον οἴχεσθαι φέροντα καὶ θείναι ἔνθα θηριωδέστατον
εἴη τῶν ὁρέων, φὰς Ἀστυάρεα εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέ-
μενόν μοι, πόλλ' ἀπειλήσας εἰ μὴ σφεα ποιήσαιμι. καὶ
ἐγὼ ἀναλαβὼν ἔφερον, δοκέων τῶν τινος οἰκετέων εἶ-
ναι· οὐ γὰρ ἂν κοτὴ κατέδοξα ἔνθεν γε ἦν. ἐθάμβεον
δὲ ὁρέων χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κεκοσμημένον, πρὸς δὲ
καὶ κλαυθρὸν κατεστεῶτα ἐμφανέα ἐν Ἀρπάγου. καὶ
πρόκατε δὴ κατ' ὁδὸν πυνθάνομαι τὸν πάντα λόγον
θεράποντος, ὃς ἐμὲ προπέμπων ἔξω πόλιος ἐνεχείρισε
τὸ βρέφος, ὥς ἄρα Μανδάνης τε εἴη παῖς τῆς Ἀστυά-
ρεος θυγατρὸς καὶ Καμβύσει τοῦ Κύρου, καὶ μιν
Ἀστυάρεος ἐντέλλεται ἀποκτεῖναι· νῦν τε ὅδε ἐστί. ἅμα ¹¹²
τε ταῦτα ἔλεγε ὁ βουκόλος καὶ ἐκκαλύψας ἀπεδείκνυε.
ἡ δὲ ὥς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε καὶ εὐειδὲς ἐόν, θα-
κρύσασα καὶ λαβομένη τῶν γουναίων τοῦ ἀνδρὸς ἐχρήριζε
μηδεμὴ τέχνη ἐκθεῖναι μιν. ὁ δὲ οὐκ ἔφη οἷός τε εἶναι

ἄλλως αὐτὰ ποιεῖν· ἐπιφοιτήσῃν γὰρ κατασκόπους ἐξ Ἀρπάγου ἐποφομένους, ἀπολέεσθαί τε κάκιστα ἦν μὴ σφρα ποιήσῃ. ὥς δὲ οὐκ ἔπειθε ἄρα τὸν ἄνδρα, δευτέρα λέγει ἢ γυνὴ τάδε· Ἐπεὶ τοίνυν οὐ δύναμαί σε πείθειν μὴ ἐκθεῖναι, σὺ δὲ ὧδε ποιήσον, εἰ δὴ πᾶσά γε ἀνάγκη ὀφθῆναι ἐκκείμενον· τέτοκα γὰρ καὶ ἐγώ, τέτοκα δὲ τεθνεός· τοῦτο μὲν φέρων πρόθεις, τὸν δὲ τῆς Ἀστυάγεος θυγατρὸς παῖδα ὥς ἐξ ἡμέων ἔοντα τρέφωμεν· καὶ οὕτω οὔτε σὺ ἀλώσῃαι ἀδικέων τοὺς δεσπότας, οὔτο ἡμῖν κακῶς βεβουλευμένα ἔσται. ὃ τε γὰρ τεθνεὼς βασιλῆϊς ταφῆς κυρήσει καὶ ὁ περιεὼν οὐκ ἀπολέει τὴν
 113 ψυχὴν. κάρτα τε ἔδοξε τῷ βουκόλῳ πρὸς τὰ παρεόντα εὖ λέγειν ἢ γυνή, καὶ αὐτίκα ἐποίησε ταῦτα. τὸν μὲν ἔφερε θανατώσων παῖδα, τοῦτον μὲν παραδιδοῖ τῇ ἑωυτοῦ γυναικί, τὸν δὲ ἑωυτοῦ ἔοντα νεκρὸν λαβὼν ἔθηκε ἐς τὸ ἄγγος ἐν τῷ ἔφερε τὸν ἕτερον· κοσμήσας δὲ τῷ κόσμῳ παντὶ τοῦ ἑτέρου παιδός, φέρων ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν ὁρέων τιθεῖ. ὥς δὲ τρίτῃ ἡμέρῃ τῷ παιδίῳ ἐκκείμενῳ ἐγένετο, ἦε ἐς πόλιν ὁ βουκόλος, τῶν τινα προβοσκίων φύλακον αὐτοῦ καταλιπὼν, ἐλθὼν δὲ ἐς τοῦ Ἀρπάγου ἀποδεικνύναι ἔφη ἔτοιμος εἶναι τοῦ παιδίου τὸν νέκυν. πέμψας δὲ ὁ Ἀρπαγος τῶν ἑωυτοῦ δορυφόρων τοὺς πιστοτάτους εἰδὲ τε διὰ τούτων καὶ ἔθαψε τοῦ βουκόλου τὸ παιδίον. καὶ τὸ μὲν ἐτέθαπτο, τὸν δὲ ὕστερον τούτων Κῦρον ὀνομασθέντα παραλαβοῦσα ἔτρεφε ἢ γυνὴ τοῦ βουκόλου, οὖνομα ἄλλο κού τι καὶ οὐ Κῦρον θεμένη.

114 Καὶ ὅτε δὴ ἦν δεκαέτης ὁ παῖς, πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε γενόμενον ἐξέφηνέ μιν. ἔπαιξε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἦσαν καὶ αἱ βουκολίαι αὗται, ἔπαιξε δὲ

μετ' ἄλλων ἡλίκων ἐν ὁδοῖ. καὶ οἱ παῖδες παίζοντες
εἶλοντο ἑωυτῶν βασιλέα εἶναι τοῦτον δὴ τὸν τοῦ βου-
κόλου ἐπὶ κλησιν παῖδα. ὁ δὲ αὐτῶν διέταξε τοὺς μὲν
οἰκίας οἰκοδομέειν, τοὺς δὲ δορυφόρους εἶναι, τὸν δὲ
κού τινα αὐτῶν ὀφθαλμὸν βασιλέος εἶναι, τῷ δὲ τινι
τῶς ἀγγελίας ἐσφέρειν ἐδίδου γέρας, ὥς ἐκάστῳ ἔργον
προστάσσω. εἰς δὴ τούτων τῶν παίδων συμπαίζων,
ἑὼν Ἀρτεμβάρεος παῖς, ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μῆδοισι, οὐ
γὰρ δὴ ἐποίησε τὸ προσταχθὲν ἐκ τοῦ Κύρου, ἐκέλευε
αὐτὸν τοὺς ἄλλους παῖδας διαλαβεῖν, πειθομένων δὲ
τῶν παίδων ὁ Κύρος τὸν παῖδα τρηχέως κάρτα περιέσπε
μαστιγέων. ὁ δὲ ἐπεῖτε μετείθη τάχιστα, ὥς γε δὴ ἀνάξια
ἑωυτοῦ παθῶν, μᾶλλον τι περιημέκτεε, κατελθὼν δὲ ἐς
πόλιν πρὸς τὸν πατέρα ἀποικτίζετο τῶν ὑπὸ Κύρου ἥν-
τησε, λέγων δὲ οὐ Κύρου (οὐ γάρ κω ἦν τοῦτο τοῦ-
νομα), ἀλλὰ πρὸς τοῦ βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος παιδὸς.
ὁ δὲ Ἀρτεμβάρης ὀργῇ ὥς εἶχε ἐλθὼν παρὰ τὸν Ἀστυά-
γεα καὶ ἅμα ἀγόμενος τὸν παῖδα ἀνάρσια πρήγματα ἔφη
πεπονθέναι, λέγων· ὦ βασιλεῦ, ὑπὸ τοῦ σοῦ δούλου,
βουκόλου δὲ παιδὸς ὥδε περιυβρίσμεθα, δεικνὺς τοῦ
παιδὸς τοὺς ὤμους. ἀκούσας δὲ καὶ ἰδὼν Ἀστυάγης, 115
θέλων τιμωρῆσαι τῷ παιδὶ τιμῆς τῆς Ἀρτεμβάρους εἴ-
νεκα, μετεπέμπετο τὸν τε βουκόλον καὶ τὸν παῖδα.
ἐπεῖτε δὲ παρῆσαν ἀμφοτέρω, βλέψας πρὸς τὸν Κύρον
ὁ Ἀστυάγης ἔφη· Σὺ δὴ ἑὼν τοῦδε τοιούτου ἐόντος
παῖς ἐτόλμησας τὸν τοῦδε παῖδα ἐόντος πρώτου παρ'
ἐμοὶ ἀεικέιη τοιῇδε περισπεῖν; ὁ δὲ ἀμείβετο ὥδε· ὦ
δέσποτα, ἐγὼ ταῦτα τοῦτον ἐποίησα σὺν δίκῃ· οἱ γάρ
με ἐκ τῆς κώμης παῖδες, τῶν καὶ ὧδε ἦν, παίζοντες
σφέων αὐτῶν ἐστήσαντο βασιλέα· ἐδόκεον γάρ σφι

εἶναι ἐς τοῦτο ἐπιτηδεότατος. οἱ μὲν νυν ἄλλοι παῖδες
 τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον, οὗτος δὲ ἀνηκούστεέ τε καὶ
 λόγον εἶχε οὐδένα, ἐς ὃ ἔλαβε τὴν δίκην. εἰ ὦν δὴ τοῦδε
 116 εἵνεκα ἄξιός τευ κακοῦ εἰμι, ὅδε τοι πάρεμι. ταῦτα
 λέγοντος τοῦ παιδὸς τὸν Ἀστυάγεα ἐσήιε ἀνάγνωσις
 αὐτοῦ, καὶ οἱ ὃ τε χαρακτὴρ τοῦ προσώπου προσφέρε-
 σθαι ἐδόκεε ἐς ἑωυτὸν καὶ ἡ ὑπόκρισις ἐλευθερωτέρη
 εἶναι, ὃ τε χρόνος τῆς ἐκθέσιος τῇ ἡλικίᾳ τοῦ παιδὸς
 ἐδόκεε συμβαίνειν. ἐκπλαγεῖς δὲ τούτοισι ἐπὶ χρόνον
 ἄφθογγος ἦν· μόγῃς δὲ δὴ κοτε ἀνενειχθεὶς εἶπε, θέλων
 ἐκπέμψαι τὸν Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸν βουκόλον μόνον
 λαβὼν βασανίσῃ· Ἀρτέμβαρες, ἐγὼ ταῦτα ποιήσω ὥστε
 σὲ καὶ τὸν παῖδα τὸν σὸν μηδὲν ἐπιμέμψεσθαι. τὸν
 μὲν δὴ Ἀρτεμβάρεα πέμπει, τὸν δὲ Κῦρον ἦγον ἔσω οἱ
 θεράποντες κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγεος. ἐπεὶ δὲ ὑπε-
 λλείπτο ὁ βουκόλος μόνος μουνόθεν, τάδε αὐτὸν εἶ-
 ρετο ὁ Ἀστυάγης, κόθην λάβοι τὸν παῖδα καὶ τίς εἴη ὁ
 παραδούς. ὁ δὲ ἐξ ἑωυτοῦ τε ἔφη γεγονέναι καὶ τὴν τε-
 κοῦσαν αὐτὸν ἔτι εἶναι παρ' ἑωυτῷ. Ἀστυάγης δὲ μιν
 οὐκ εὖ βουλευέσθαι ἔφη ἐπιθυμέοντα ἐς ἀνάγκας μεγά-
 λας ἀπικνέεσθαι, ἅμα τε λέγων ταῦτα ἐσήμαινε τοῖσι
 δορυφόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δὲ ἀγόμενος ἐς τὰς
 ἀνάγκας οὕτω δὴ ἔφαινε τὸν ἔοντα λόγον. ἀρχόμενος
 δὲ ἀπ' ἀρχῆς διεξήιε τῇ ἀληθείᾳ χρεώμενος καὶ κατέ-
 βαινε ἐς λιτάς τε καὶ συγγνώμην ἑωυτῷ κελεύων ἔχειν
 117 αὐτόν. Ἀστυάγης δὲ τοῦ μὲν βουκόλου τὴν ἀληθείην
 ἐκφήναντος λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποιέετο, Ἀρπάγῳ
 δὲ καὶ μεγάλως μεμφόμενος καλέειν αὐτὸν τοὺς δορυ-
 φόρους ἐκέλευε. ὥς δὲ οἱ παρῆν ὁ Ἀρπαγος, εἶρετό μιν
 ὁ Ἀστυάγης· Ἀρπαγε, τέφρῳ δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατε-

χρήσας τὸν τοι παρέδωκα ἐκ θυγατρὸς γεγονότα τῆς
 ἐμῆς; ὁ δὲ Ἄρπαγος ὡς εἶδε τὸν βουκόλον ἔνδον ἑόντα,
 οὐ τράπεται ἐπὶ ψευδέα ὁδόν, ἵνα μὴ ἐλεγχόμενος ἀλί-
 σκηται, ἀλλὰ λέγει τάδε· ὦ βασιλεῦ, ἐπεῖτε παρέλαβον
 τὸ παιδίον, ἐβούλευον σκοπέων ὅπως σοὶ τε ποιήσω κα-
 τὰ νόον καὶ ἐγὼ πρὸς σέ γινόμενος ἀναμάρτητος μήτε
 θυγατρὶ τῇ σῇ μήτε αὐτῷ σοὶ εἶην ἀνθένης. ποιέω δὴ
 ὧδε· καλέσας τὸν βουκόλον τόνδε παραδίδωμι τὸ παι-
 δίον, φᾶς σέ τε εἶναι τὸν κελεύοντα ἀποκτεῖναι αὐτό.
 καὶ λέγων τοῦτό γε οὐκ ἐψευδόμην· σὺ γὰρ ἐνετέλλεο
 οὕτω. παραδίδωμι μέντοι τῷδε κατὰ τάδε, ἐντειλάμενος
 θεῖναι μιν ἐς ἔρημον ὕρος καὶ παραμένοντα φυλάσσειν
 ἄχρι οὗ τελευτήσῃ, ἀπειλήσας παντοῖα τῷδε ἦν μὴ τάδε
 ἐπιτελέα ποιήσῃ. ἐπεῖτε δὲ ποιήσαντος τούτου τὰ κε-
 λευόμενα ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας τῶν εὐνούχων
 τοὺς πιστοτάτους καὶ εἶδον δι' ἐκείνων καὶ ἔθαψά μιν.
 οὕτω ἔσχε, ὦ βασιλεῦ, περὶ τοῦ πρήγματος τούτου, καὶ
 τοιούτῳ μὲν ἔχρησας ὁ παῖς. Ἄρπαγος μὲν δὴ τὸν 118
 ἰθὺν ἔφαινε λόγον, Ἀστυάγης δὲ κρύπτων τὸν οἱ ἐνεῖχε
 χόλον διὰ τὸ γεγονός, πρῶτα μὲν, κατὰ περ ἤκουσε αὐ-
 τὸς πρὸς τοῦ βουκόλου τὸ πρῆγμα, πάλιν ἀπηγέετο τῷ
 Ἀρπάγῳ, μετὰ δέ, ὡς οἱ ἐπαλλήλογητο, κατέβαινε λέγων
 ὡς περίεστί τε ὁ παῖς καὶ τὸ γεγονός ἔχει καλῶς. Τῷ
 τε γὰρ πεποιημένῳ, ἔφη λέγων, ἐς τὸν παῖδα τοῦτον
 ἔκαμνον μεγάλως καὶ θυγατρὶ τῇ ἐμῇ διαβεβλημένος
 οὐκ ἐν ἑλαφρῷ ἐποιεύμην. ὡς ὦν τῆς τύχης εὖ μετε-
 στεώσης τοῦτο μὲν τὸν σεωντοῦ παῖδα ἀπόπεμψον πα-
 ρὰ τὸν παῖδα τὸν νεήλυδα, τοῦτο δέ (σῶσθρα γὰρ τοῦ
 παιδὸς μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν τιμῇ αὕτη προσκέεται)
 πάρισθί μοι ἐπὶ δεῖπνον. Ἄρπαγος μὲν ὡς ἤκουσε 119

ταῦτα, προσκυνήσας καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἁμαρτία οἱ ἐς θεόν ἐγεγόνεε καὶ ὅτι ἐπὶ τύχησι χρηστῆσι ἐπὶ δεῖπνον ἐκέκλητο, ἦι ἐς τὰ οἰκία. ἐσελθὼν δὲ τὴν ταχίστην, ἣν γὰρ οἱ παῖς εἰς μῦθος, ἔτεα τρία καὶ δέκα κου μάλιστα γερονῶς, τοῦτον ἐκπέμπει, λέναι τε κελεύων ἐς Ἀστυάγεος καὶ ποιέειν ὃ τι ἂν ἐκεῖνος κελεύῃ. αὐτὸς δὲ περιχαρὴς ἔων φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀστυάγης δέ, ὥς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἀρπάγου παῖς, σφάξας αὐτὸν καὶ κατὰ μέλεα διελὼν τὰ μὲν ὥπτησε, τὰ δὲ ἤψησε τῶν κρεῶν, εὐτυχτα δὲ ποιησάμενος εἶχε ἔτοιμα. ἐπεῖτε δὲ τῆς ὥρης γινομένης τοῦ δείπνου παρήσαν οἱ τε ἄλλοι δαεινύμενες καὶ ὁ Ἀρπαγος, τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀστυάγει παρετιθέατο τράπεζαι ἐπίπλευαι μηλέων κρεῶν, Ἀρπάγῳ δὲ τοῦ παιδὸς τοῦ ἑωυτοῦ, πλήν κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τἄλλα πάντα ταῦτα δὲ χωρὶς ἐκεῖτο ἐπὶ κανέῳ κατακεκαλυμμένα. ὥς δὲ τῷ Ἀρπάγῳ ἐδόκεε ἅλις ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀστυάγης εἰρετό μιν εἰ ἡσθείη τι τῇ θοίνῃ. φαμένον δὲ Ἀρπάγου καὶ κάρτα ἡσθῆναι παρέφερον τοῖσι προσέκειτο τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμμένην καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, Ἀρπαγον δὲ ἐκέλευον προσστάντες ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ βούλεται αὐτῶν. πειθόμενος δὲ ὁ Ἀρπαγος καὶ ἀποκαλύπτων ὁρᾷ τοῦ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ οὔτε ἐξεπλάγῃ ἐντός τε ἑωυτοῦ γίνεται. εἰρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης εἰ γινώσκοι ὅτεν θηρίου κρέα βεβρώκοι. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη καὶ ἄρεστον εἶναι πᾶν τὸ ἂν βασιλεὺς ἔρδῃ. τούτοισι δὲ ἀμειψάμενος καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν ἦι ἐς τὰ οἰκία. ἐνθεῦτεν δὲ ἐμελλε, ὥς ἐγὼ δοκέω, ἁλίσας θάψειν τὰ πάντα.

Ἀρπάγῳ μὲν Ἀστυάργης δίκην ταύτην ἐπέθηκε, 120
 Κύρου δὲ περὶ βουλευόντων ἐκάλεσε τοὺς αὐτοὺς τῶν μά-
 γων οἳ τὸ ἐνύπνιον οἱ ταύτῃ ἔκριναν. ἀπικομένους
 δὲ εἶρετο ὁ Ἀστυάργης τῇ ἔκριναν οἱ τὴν ὕψιν. οἱ δὲ
 κατὰ ταῦτα εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεῦσαι χρῆν τὸν
 παῖδα, εἰ ἐπέξωσε καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον. ὁ δὲ ἀμεί-
 βετο αὐτοὺς τοισίδε· Ἔστι τε ὁ παῖς καὶ περίεστι, καὶ
 μιν ἐπ' ἀγροῦ διαιτώμενον οἱ ἐκ τῆς κόμης παῖδες
 ἐστήσαντο βασιλέα. ὁ δὲ πάντα ὅσα περ οἱ ἀληθέϊ λό-
 γῳ βασιλέες ἐτελέωσε ποιήσας· καὶ γὰρ δορυφόρους
 καὶ θυρωροὺς καὶ ἀγγελιηφόρους καὶ τὰ λοιπὰ πάντα
 διατάξας ἤρχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται φέ-
 ρειν; εἶπαν οἱ μάγοι· Εἰ μὲν περίεστί τε καὶ ἐβασί-
 λευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίης τινός, θάρσει τε τούτου
 εἴνεκα καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· οὐ γὰρ ἔτι τὸ δεύτερον
 ἔρξει. παρὰ σμικρὰ γὰρ καὶ τῶν λογίων ἡμῖν ἔνια κε-
 χώρηκε, καὶ τὰ γε τῶν ὀνειράτων ἐχόμενα τελέως ἐς
 ἀσθενὲς ἔρχεται. ἀμείβεται ὁ Ἀστυάργης τοισίδε· Καὶ
 αὐτός, ὦ μάγοι, ταύτῃ πλείστος γνώμην εἰμί, βασιλέος
 ὀνομασθέντος τοῦ παιδὸς ἐξήκειν τε τὸν ὄνειρον καὶ
 μοι τὸν παῖδα τοῦτον εἶναι δεινὸν ἔτι οὐδέν. ὅμως γε
 μέντοι συμβουλεύσατέ μοι εὖ περισκεψάμενοι, τὰ μέλ-
 λει ἀσφαλέστατα εἶναι οἶκῳ τε τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν. εἶπαν
 πρὸς ταῦτα οἱ μάγοι· Ὡ βασιλεῦ, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν
 περὶ πολλοῦ ἐστὶ κατορθοῦσθαι ἀρχὴν τὴν σὴν. κείνως
 μὲν γὰρ ἀλλοτριοῦται ἐς τὸν παῖδα τοῦτον περιουσία
 ἔοντα Πέρσῃν, καὶ ἡμεῖς ἔοντες Μῆδοι δουλούμεθα τε
 καὶ λόγον οὐδενὸς γινόμεθα πρὸς Περσέων, ἔοντες
 ξεῖνοι· σέο δ' ἐνεστεῶτος βασιλέος, ἔοντος πολιήτω,
 καὶ ἄρχομεν τὸ μέρος καὶ τιμὰς πρὸς σέο μεγάλας ἔχο-

- μεν. οὕτω ὦν πάντως ἡμῖν σέο τε καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς
προσπίτεον ἐστί. καὶ νῦν εἰ φοβερὸν τι ἐνωρῶμεν, πᾶν
ἂν σοι προεφράζομεν. νῦν δὲ ἀποσκήψαντος τοῦ ἐνυ-
πνίου ἐς φλαῦρον αὐτοὶ τε θαρσέομεν καὶ σοὶ ἕτερα
τοιαῦτα παρακελευόμεθα· τὸν δὲ παῖδα τοῦτον ἐξ ὀφθαλ-
μῶν ἀπόπεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γειναμένους.
- 121 ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης ἐχάρη τε καὶ καλέσας τὸν
Κῦρον ἔλεγε οἱ τάδε· ὦ παῖ, σέ γάρ ἐγὼ δι' ὕψιν
ὀνείρου οὐ τελέην ἡδίκεον, τῇ σεωυτοῦ δὲ μοίρῃ πε-
ρίεις· νῦν ὦν ἴθι χαίρων ἐς Πέρσας, πομποὺς δὲ ἐγὼ
ἅμα πέμψω. ἐλθὼν δὲ ἐκεῖ πατέρα τε καὶ μητέρα εὖ-
ρήσεις οὐ κατὰ Μιτραδάτην τε τὸν βουκόλον καὶ τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ.
- 122 Ταῦτα εἶπας ὁ Ἀστυάγης ἀποπέμπει τὸν Κῦρον.
νοστήσαντα δέ μιν ἐς τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία ἐδέξαντο
οἱ γεινάμενοι, καὶ δεξάμενοι ὥς ἐπύθοντο, μεγάλως
ἀσπάζοντο οἷα δὴ ἐπιστάμενοι αὐτίκα τότε τελευτῆσαι,
ιστόρεόν τε ὅτεω τρόπῳ περιγένοιτο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε,
φᾶς πρὸ τοῦ μὲν οὐκ εἰδέναι ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλεῖ-
στον, κατ' ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην.
ἐπίστασθαι μὲν γὰρ ὥς βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος εἶη
παῖς, ἀπὸ δὲ τῆς κειθέν ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον τῶν
πομπῶν πυθέσθαι. τραφῆναι δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ βου-
κόλου γυναικός, ἥτις τε ταύτην αἰνέων διὰ παντός, ἦν
τέ οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα ἡ Κυνώ. οἱ δὲ τοκέες
παραλαβόντες τὸ οὖνομα τοῦτο, ἵνα θειοτέρως δοκῇ
τοῖσι Πέρσησι περιεῖναι σφι ὁ παῖς, κατέβαλον φάτιν
ὥς ἐκκείμενον Κῦρον κύων ἐξέθρεψε. ἐνθεῦτεν μὲν ἡ
- 123 φάτις αὕτη κεχώρηκε. Κύρῳ δὲ ἀνδραυμένῳ καὶ ἐόντι
τῶν ἡλικίων ἀνδρηιοτάτῳ καὶ προσφιλεστάτῳ προσέκειτο

ὁ Ἄρπαγος δῶρα πέμπων, τίσασθαι Ἀστυάγεα ἐπιθυμέων. ἀπ' ἑωυτοῦ γὰρ ἐόντος ἰδιώτῃ οὐκ ἐνώρα τιμωρίην ἐσομένην ἐς Ἀστυάγεα, Κῦρον δὲ ὀρέων ἐπιτροφόμενον ἐποιέετο σύμμαχον, τὰς πάθας τὰς Κύρου τῆσι ἑωυτοῦ ὁμοιούμενος. πρὸ δ' ἔτι τούτου τάδε οἱ κατέρραστο· ἐόντος τοῦ Ἀστυάγεος πικροῦ ἐς τοὺς Μήδους συμμίσγων ἐνὶ ἐκάστῳ ὁ Ἄρπαγος τῶν πρώτων Μήδων ἀνέπειθε ὡς χρὴ Κῦρον προστησαμένους Ἀστυάγεα παῦσαι τῆς βασιλείης. κατεργασμένου δὲ οἱ τούτου καὶ ἐόντος ἐτοίμου, οὕτω δὴ τῷ Κύρῳ διαιτωμένῳ ἐν Πέρσῃσι βουλούμενος ὁ Ἄρπαγος δηλώσαι τὴν ἑωυτοῦ γνώμην ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἄτε τῶν ὁδῶν φυλασσομένων, ὁ δὲ ἐπιτεχνᾷται τοιόνδε. λαγὸν μηχανησάμενος καὶ ἀνασχίσας τούτου τὴν γαστέρα καὶ οὐδὲν ἀποτίλας, ὡς δὲ εἶχε, οὕτω ἐσέθηκε βιβλίον, γράψας τὰ οἱ ἐδόκεε· ἀπορράψας δὲ τοῦ λαγοῦ τὴν γαστέρα καὶ δίκτυα δοὺς ἄτε θηρευτῇ τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστελλε ἐς τοὺς Πέρσας, ἐντειλάμενός οἱ ἀπὸ γλώσσης διδόντα τὸν λαγὸν Κύρῳ ἐπειπεῖν αὐτοχειρίῃ μιν διελεῖν καὶ μηδένα οἱ ταῦτα ποιεῖντι παρῆναι. ταῦτά τε δὴ ὦν ἐπιτελέα ἐγίνετο καὶ ὁ Κύρος¹²⁴ παραλαβὼν τὸν λαγὸν ἀνέσχισε. εὐρῶν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐνεὸν λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε τάδε· Ὡ παῖ Καμβύσεω, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπορωσι, οὐ γὰρ ἂν κοτε ἐς τοσοῦτο τύχης ἀπίκευ, σὺ νυν Ἀστυάγεα τὸν σεωυτοῦ φονέα τίσαι. κατὰ μὲν γὰρ τὴν τούτου προθυμίην τέθνηκας, τὸ δὲ κατὰ θεοῦς τε καὶ ἐμὲ περίεις. τὰ σε καὶ πάλαι δοκέω πάντα ἐκμεμαθηκέναι σέο τε αὐτοῦ περὶ ὡς ἐπρήχθη καὶ οἷα ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος πέπονθα, ὅτι σε οὐκ ἀπέκτεινα, ἀλλὰ ἔδωκα τῷ

βουκόλῳ. σὺ νυν, ἦν βούλῃ ἐμοὶ πεῖθεσθαι, τῆς περ Ἀστυάγης ἄρχει χώρας, ταύτης ἀπάσης ἄρξεις. Πέρσας γὰρ ἀναπείσας ἀπίστασθαι στρατηλάτεε ἐπὶ Μήδους. καὶ ἦν τε ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος ἀποδεχθῆναι στρατηγὸς ἀντὶα σεῦ, ἔστι τοι τὰ σὺ βούλει, ἦν τε τῶν τις δοκίμων ἄλλος Μήδων. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἀποστάντες ἀπ' ἐκείνου καὶ γενόμενοι πρὸς σέο Ἀστυάγεα καταίρειν πειρήσονται. ὥς ὢν ἐτοίμου τοῦ γε ἐνθάδε ἔοντος, ποίεις ταῦτα καὶ ποίεις κατὰ τάχος.

- 125 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόντιζε ὅτεφ' τρόπῳ σοφωτάτῳ Πέρσας ἀναπείσει ἀπίστασθαι, φροντίζων δὲ εὗρισκέ τε ταῦτα καιριώτατα εἶναι καὶ ἐποίεε δὴ ταῦτα. γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἀλήν τῶν Περσέων ἐποιήσατο, μετὰ δὲ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον καὶ ἐπιλεγόμενος ἔφη Ἀστυάγέα μιν στρατηγὸν Περσέων ἀποδεικνύναι. Νῦν τε, ἔφη λέγων, ὦ Πέρσαι, προαγορεύω ὑμῖν παρεῖναι ἕκαστον ἔχοντα δρέπανον. Κῦρος μὲν ταῦτα προηγόρευσε. ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γένηα, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὁ Κῦρος συνάλισε καὶ ἀνέπεισε ἀπίστασθαι ἀπὸ Μήδων· ἔστι δὲ τάδε, ἐξ ὧν ὅλλοι πάντες ἀρτέεται Πέρσαι· Πασαργάδαι, Μαράφιοι, Μάσπιοι· τούτων Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι, ἐν τοῖσι καὶ Ἀχαιμενίδαι εἰσὶ φηήτηρ, ἐνθεν οἱ βασιλεῖς οἱ Περσεῖδαι γεγόνασι· ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἷδε· Πανδιαλαῖοι, Ἀηρουσιαῖοι, Γερμάνιοι· οὗτοι μὲν πάντες ἀροτῆρές εἰσι, οἱ δὲ ἄλλοι νομάδες, Δάοι, Μάρδοι, Δροπικοί, 126 Σαγάρτιοι. ὥς δὲ παρήσαν ἅπαντες ἔχοντες τὸ προειρημένον, ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος (ἦν γάρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης ὅσον τε ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα σταδίους ἢ εἴκοσι πάντῃ) τοῦτόν σφι τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶ-

σαι ἐν ἡμέρῃ. ἐπιτελεσάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν προκείμενον ἄεθλον δευτέρᾳ σφι προεῖπε ἐς τὴν ὕστεραίην παρῆναι λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τὰ τε αἰπόλια καὶ τὰς ποιμένας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τοῦ πατρὸς συναλίσσας ἐς τὸν αὐτὸ ἔθνε καὶ παρεσκεύαζε ὥς δεξιόμενος τὸν Περσέων στρατόν, πρὸς δὲ οἴνῳ τε καὶ σιτίοισι ὥς ἐπιτηδεοτάτοις. ἀπικομένους δὲ τῇ ὕστεραίῃ τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνα εὐώχεε. ἐπεῖτε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἰρετό σφεας ὁ Κῦρος κότερα τὰ τῇ προτεραίῃ εἶχον ἢ τὰ παρεόντα σφι εἶη αἰρετώτερα. οἱ δὲ ἔφασαν πολλὸν εἶναι αὐτῶν τὸ μέσον· τὴν μὲν γὰρ προτέρην ἡμέρην πάντα σφι κακὰ ἔχειν, τὴν δὲ τότε παρεούσαν πάντα ἀγαθὰ. παραλαβὼν δὲ τοῦτο τὸ ἔπος ὁ Κῦρος παρεγύμνου τὸν πάντα λόγον, λέγων· Ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑμῖν ἔχει· βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι ἔστι τάδε τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθὰ, οὐδένα πόνον δουλοπρεπέα ἔχουσι· μὴ βουλομένοισι δὲ [ἐμέο πείθεσθαι] εἰς ὑμῖν πόνοι τῷ χθιζῷ παραπλήσιοι ἀναρίθμητοι. νῦν ὦν ἐμέο πειθόμενοι γίνεσθε ἐλεύθεροι. αὐτὸς τε γὰρ δοκέω θείῃ τύχῃ γεγωνὸς τάδε ἐς χεῖρας ἄγεσθαι καὶ ὑμέας ἡγῆμαι ἄνδρας Μήδων εἶναι οὐ φαυλοτέρους οὔτε τᾶλλα οὔτε τὰ πολέμια. ὥς ὦν ἐχόντων ὧδε ἀπίστασθε ἀπ' Ἀστυάρεος τὴν ταχίστην.

Πέρσαι μὲν νυν προστάττω ἐπιλαβόμενοι ἄσμενοι 127 ἐλευθεροῦντο, καὶ πάσαι δεινὸν ποιούμενοι ὑπὸ Μήδων ἄρχεσθαι. Ἀστυάγης δὲ ὥς ἐπύθετο Κῦρον ταῦτα πρήσσοντα, πέμψας ἄγγελον ἐκάλεε αὐτόν. ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν ὅτι πρότερον ἤξει παρ' ἐκεῖνον ἢ Ἀστυάγης αὐτὸς βουλήσεται. ἀκούσας

δὲ ταῦτα ὁ Ἀστυάγης Μήδους τε ὥπλισε πάντας καὶ
 στρατηγὸν αὐτῶν ὥστε θεοβλαβῆς ἔων Ἀρπαγον ἀπέ-
 δεξε, λήθην ποιούμενος τὰ μιν ἐόργεε. ὥς δὲ οἱ Μῆδοι
 στρατευσάμενοι τοῖσι Πέρσῃσι συνέμισγον, οἱ μὲν τινες
 αὐτῶν ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τοῦ λόγου μετέσχον, οἱ δὲ
 αὐτομόλεον πρὸς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ πλείστοι ἐθελο-
 128 κάκεόν τε καὶ ἔφενγον. διαλυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ
 στρατεύματος αἰσχροῶς, ὥς ἐπύθετο τάχιστα ὁ Ἀστυάγης,
 ἔφη ἀπειλέων τῷ Κύρῳ· Ἄλλ' οὐδ' ὥς Κύρος γε χαι-
 ρήσῃ. τοσαῦτα εἶπας πρῶτον μὲν τῶν μάγων τοὺς
 ὄνειροπόλους, οἳ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κύρον,
 τούτους ἀνεσκολόπισε, μετὰ δὲ ὥπλισε τοὺς ὑπολει-
 φθέντας ἐν τῷ ἄστεϊ τῶν Μήδων, νέους τε καὶ πρε-
 σβύτας ἄνδρας. ἐξαγαγὼν δὲ τούτους καὶ συμβαλὼν
 τοῖσι Πέρσῃσι ἐσώσθη, καὶ αὐτὸς τε Ἀστυάγης ἐξωγρήθη
 129 καὶ τοὺς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε. ἔοντι δὲ αἰχμα-
 λώτῳ τῷ Ἀστυάγῃ προσστὰς ὁ Ἀρπαγος κατέχαιρέ τε
 καὶ κατεκερτόμεε, καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν θυμαλγέα
 ἔπεα καὶ δὴ καὶ εἰρετό μιν πρὸς τὸ ἑωυτοῦ δεῖπνον,
 τό μιν ἐκείνος σαρεῖν τοῦ παιδὸς ἐθοίνησε, ὅ τι εἴη ἢ
 ἐκείνου δουλοσύνη ἀντὶ τῆς βασιληΐης. ὁ δὲ μιν προσ-
 ιδὼν ἀντείρετο εἰ ἑωυτοῦ ποιεῖται τὸ Κύρον ἔργον.
 Ἀρπαγος δὲ ἔφη, αὐτὸς γὰρ γράψαι, τὸ πρῆγμα δὴ
 ἑωυτοῦ δικαίως εἶναι. Ἀστυάγης δὲ μιν ἀπέφαινε τῷ
 λόγῳ σκαιότατόν τε καὶ ἀδικώτατον ἔοντα πάντων ἀν-
 θρώπων, σκαιότατον μὲν γε, εἰ παρεὼν αὐτῷ βασιλέα
 γενέσθαι, εἰ δὴ δι' ἑωυτοῦ γε ἐπρήχθη τὰ παρεόντα,
 ἄλλῳ περιέθηκε τὸ κράτος, ἀδικώτατον δέ, ὅτι τοῦ
 δεῖπνου εἵνεκεν Μήδους κατεδούλωσε· εἰ γὰρ δὴ δεῖν
 πάντως περιθεῖναι ἄλλῳ τέφρῃ τὴν βασιληΐην καὶ μὴ αὐ-

τὸν ἔχειν, δικαιότερον εἶναι Μήδων τέφρῳ περιβαλεῖν τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων· νῦν δὲ Μήδους μὲν ἀναιτίους τούτου ἔοντας δούλους ἀντὶ δεσποτέων γεγονέναι, Πέρσας δὲ δούλους ἔοντας τὸ πρὶν Μήδων νῦν γεγονέναι δεσπότας. Ἀστυάγης μὲν νῦν βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα ¹³⁰ πέντε καὶ τριήκοντα οὕτω τῆς βασιλείης κατεπαύσθη, Μῆδοι δὲ ὑπέκλυαν Πέρσῃσι διὰ τὴν τούτου πικρότητα, ἄρξαντες τῆς ἀνω Ἄλφους ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τριήκοντα καὶ ἑκατὸν θυῶν δέοντα, παρὲξ ἣ ὅσον οἱ Σκύθαι ἦρχον. ὑστέρω μέντοι χρόνῳ μετεμέλησέ τέ σφι ταῦτα ποιήσασι καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου· ἀποστάντες δὲ ὀπίσω κατεστράφησαν μάχῃ νικηθέντες. τότε δὲ ἐπὶ Ἀστυάγεος οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι ἦρχον τὸ ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας εἶχε παρ' ἑωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὲ Κῦρος γενομένης τε καὶ τραφεῖς καὶ ἐβασίλευσε καὶ Κροῖσον ὑστερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίης κατεστρέψατο, ὡς εἰρηται μοι πρότερον. τοῦτον δὲ καταστρεψάμενος οὕτω πάσης τῆς Ἀσίης ἦρξε.

ΠΕΡΣΑΣ δὲ οἶδα νόμοισι τοιοισίδε χρωμένους· ¹³¹ ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιευμένους ἰδρύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιευθεῖσι μωρίην ἐπιφέρουσι, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωποφυνέας ἐνόμισαν τοὺς θεοὺς κατὰ περ οἱ Ἕλληνες εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν ὀρέων ἀναβαίνοντες θυσίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ Δία καλέοντες. θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοις μὲν δὲ θύουσι μῦνοιςι ἄρχῃθεν, ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ

Οὐρανίῃ θύειν, παρὰ τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀρα-
 βίων. καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην Μύλιττα,
 132 Ἀράβιοι δὲ Ἀλιλάτ, Πέρσαι δὲ Μίτραν. θυσίῃ δὲ τοῖσι
 Πέρσῃσι περὶ τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἦδε κατέστηκε.
 οὔτε βωμοὺς ποιεῦνται οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι μέλλοντες
 θύειν. οὐ σπονδῇ χρέωνται, οὐκὶ ἀνλῶ, οὐ στέμμασι,
 οὐκὶ οὐλῇσι. τῶν δὲ ὡς ἑκάστῳ θύειν θέλῃ, ἐς χῶρον
 καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτήνος καλέει τὸν θεὸν ἐστεφανω-
 μένος τὸν τιάρην μυρσίῃ μάλιστα. ἑωυτῷ μὲν δὴ τῷ
 θύοντι ἰδίῃ μούνῳ οὐ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶσθαι ἀγαθὰ, ὁ
 δὲ τοῖσι πᾶσι Πέρσῃσι κατεύχεται εὖ γίνεσθαι καὶ τῷ
 βασιλεῖ. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς
 γίνεται. ἑπεὰν δὲ διαμιστύλας κατὰ μέρεα τὸ ἱεῖον
 ἐψήσῃ τὰ κρέα, ὑποπάσας ποιῇν ὡς ἀπαλωτάτην, μά-
 λιστα δὲ τὸ τρίφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὦν πάντα τὰ
 κρέα. διαθέντος δὲ αὐτοῦ μάγος ἀνὴρ παρεστὼς ἐπα-
 εῖδει θεογονίην, οἷην δὴ ἐκεῖνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπα-
 οιδίην· ἄνευ γὰρ δὴ μάγον οὐ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας
 ποιέεσθαι. ἐπισχὼν δὲ ὀλίγον χρόνον ἀποφέρεται ὁ θύ-
 133 σας τὰ κρέα καὶ χρᾶται ὃ τι μιν λόγος αἰρέει. ἡμέρην
 δὲ ἀπασέων μάλιστα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι τῇ ἑκα-
 στος ἐγένετο. ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων δι-
 καμειῦσι προτιθέσθαι· ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες αὐτῶν βοῦν
 καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον προτιθέαται ὅλους
 ὀπιτοὺς ἐν καμίνοισι, οἱ δὲ πένητες αὐτῶν τὰ λεπτὰ
 τῶν προβάτων προτιθέαται. σίτοισι δὲ ὀλίγοισι χρέων-
 ται, ἐπιφορῇμασι δὲ πολλοῖσι καὶ οὐκ ἁλέσι· καὶ διὰ
 τοῦτό φασι Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους πεινῶν-
 τας πάνεσθαι, ὅτι σφι ἀπὸ δείπνου παραφορέεται οὐ-
 δὲν λόγον ἄξιον, εἰ δὲ τι παραφέροίτο, ἐσθίοντας ἂν

οὐ πάντεςθαι. οἶνω δὲ κάρτα προσκέαται, καὶ σφι οὐκ ἐμέσαι ἔξεστι, οὐκὶ οὐρῆσαι ἀντίον ἄλλον. ταῦτα μὲν νυν οὕτω φυλάσσεται, μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ σπουδαιέστατα τῶν πρηγμάτων· τὸ δ' ἂν ἄδη σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι προτιθεῖ ὁ στέγαρχος, ἐν τοῦ ἂν ἐόντες βουλεύονται. καὶ ἦν μὲν ἄδη καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτῷ, ἦν δὲ μὴ ἄδη, μετιεῖσι. τὰ δ' ἂν νήφοντες προβουλεύσονται, μεθυσκόμενοι ἐπιδιαγινώσκουσι.

Ἐντυγχάνοντες δ' ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε 134
 ἂν τις διαγνοίῃ εἰ ὅμοιοί εἰσι οἱ συντυγχάνοντες· ἀντὶ γὰρ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους φιλέουσι τοῖσι στόμασι, ἦν δὲ ἥ οὔτερος ὑποδεέστερος ὀλίγῳ, τὰς παρειὰς φιλέονται, ἦν δὲ πολλῷ ἥ οὔτερος ἀγεινέστερος, προσπίπτων προσκυνέει τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων τοὺς ἄρχιστα ἐωυτῶν οἰκέοντας μετὰ γε ἐωυτούς, δευτέρα δὲ τοὺς δευτέρους, μετὰ δὲ κατὰ λόγον προβαίνοντες τιμῶσι· ἥκιστα δὲ τοὺς ἐωυτῶν ἐκαστάτῳ οἰκημένους ἐς τιμῇ ἄγονται, νομίζοντες ἐωυτούς εἶναι ἀνθρώπων μακρῷ τὰ πάντα ἀρίστους, τοὺς δὲ ἄλλους κατὰ λόγον [τῷ λεγομένῳ] τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι, τοὺς δὲ ἐκαστάτῳ οἰκέοντας ἀπὸ ἐωυτῶν κακίστους εἶναι. ἐπὶ δὲ Μῆδων ἀρχόντων καὶ ἦρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, συναπάντων μὲν Μῆδοι καὶ τῶν ἄρχιστα οἰκεόντων σφίσι, οὗτοι δὲ καὶ τῶν ὁμούρων, οἱ δὲ μάλα τῶν ἐχομένων. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι τιμῶσι· προέβαινε γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχον τε καὶ ἐπιτροπεῦον. ξεινικὰ δὲ νόμια Πέρσαι προσίενται ἀνδρῶν μάλιστα. 135
 καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα νομίσαντες τῆς ἐωυτῶν εἶναι καλλίῳ φορέουσι καὶ ἐς τοὺς πολέμους τοὺς

- Αἰγυπτίους θώρηκας. καὶ εὐπαθείας τε παντοδαπὰς
 πυνθανόμενοι ἐπιτηδεύουσι καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων
 μαθόντες παισὶ μίσγονται. γαμέουσι δὲ ἕκαστος αὐτῶν
 πολλὰς μὲν κουριδίας γυναικάς, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνας
 136 παλλακὰς κτῶνται. ἀνδραγαθήν δὲ αὕτη ἀποδέδεκται,
 μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθόν, ὅς ἂν πολλοὺς ἀπο-
 δέξῃ παῖδας· τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀποδεικνύντι δῶρα
 ἐκπέμπει βασιλεὺς ἀνὰ πᾶν ἔτος. τὸ πολλὸν δ' ἡγέεται
 ἰσχυρὸν εἶναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας ἀπὸ πεν-
 ταέτεος ἀρχάμενοι μέχρι εἰκοσαέτεος τρία μούνα, ἱπ-
 πεύειν καὶ τοξεύειν καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πεν-
 ταέτης γένηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὕψιν τῷ πατρὶ, ἀλλὰ
 παρὰ τῇσι γυναιξὶ δίαιταν ἔχει. τοῦδε δὲ εἵνεκα τοῦτο
 οὕτω ποιεῖται, ἵνα ἦν ἀποθάνῃ τρεφόμενος, μηδεμίαν
 137 ἄσῃν τῷ πατρὶ προσβάλλῃ. αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν
 νόμον, αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, τὸ μὴ μῆς αἰτίας εἵνεκα
 μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν
 ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωυτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μῇ
 αἰτίῃ ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν· ἀλλὰ λογισάμενος ἦν
 εὐρύσκη πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἔοντα τῶν
 ὑπουργημάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶται. ἀποκτεῖναι δὲ
 οὐδένα κω λέγουσι τὸν ἑωυτοῦ πατέρα οὐδὲ μητέρα,
 ἀλλὰ ὁκόσα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ
 ἀναζητούμενα ταῦτα ἂν εὑρεθῆναι ἦτοι ὑποβολιμαῖα
 ἔοντα ἢ μοιχίδια· οὐ γὰρ δὴ φασὶ οἶκός εἶναι τὸν γε
 ἀληθέως τοκέα ὑπὸ τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς ἀποθνήσκειν.
 138 ἄσσα δὲ σφι ποιεῖν οὐκ ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν
 ἔξεστι. αἰσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμεσται,
 δεύτερα δὲ τὸ ὀφείλειν χρέος, πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων
 εἵνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίην φασὶ εἶναι τὸν ὀφείλοντα

καί τι ψεύδος λέγειν. ὅς ἂν δὲ τῶν ἀστῶν λέπρην ἢ λεύκην ἔχη, ἐς πόλιν οὗτος οὐ κατέρχεται οὐδὲ συμμίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι. φασὶ δὲ μιν ἐς τὸν ἥλιον ἀμαρτόντα τι ταῦτα ἔχειν. ξείνον δὲ πάντα τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ τούτων ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρας, πολλοὶ καὶ τὰς λευκὰς περιστεράς, τὴν αὐτὴν αἰτίην ἐπιφέροντες. ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι οὔτε ἐμπύουσι, οὐ χεῖρας ἐναπονίζονται οὐδὲ ἄλλον οὐδένα περιορῶσι, ἀλλὰ σέβονται ποταμοὺς μάλιστα. καὶ τότε ¹³⁹ ἄλλο σφι ὧδε συμπέπτωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν αὐτοὺς λέληθε, ἡμέας μέντοι οὐ. τὰ οὐνόματά σφι ἔοντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ τελευτῶσι πάντα ἐς τὸντὸ γράμμα, τὸ Δωριέες μὲν σάν καλέουσι, Ἰωνες δὲ σίγμα. ἐς τοῦτο διζήμενος εὐρήσεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, οὐ τὰ μὲν, τὰ δὲ οὐ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως.

Ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδὼς ¹⁴⁰ εἰπεῖν. τὰδε μέντοι ὥς κρυπτόμενα λέγεται καὶ οὐ σαφηνέως περὶ τοῦ ἀποθανόντος, ὥς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἐλκυσθῇ. μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. κατακηρώσαντες δὲ ὦν τὸν νέκυν Πέρσαι γῇ κρύπτουσι. μάγοι δὲ κεχωρίδαται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱερέων· οἱ μὲν γὰρ ἀγνεύουσι ἔμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· οἱ δὲ δὴ μάγοι αὐτοχειρίῃ πάντα πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου κτείνουσι, καὶ ἀγώνισμα μέγα τοῦτο ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκας τε καὶ ὄφεις καὶ τὰλλα ἔρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐχέτω

ὥς καὶ ἀρχὴν ἐνομίσθη, ἀνείμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον.

- 141 ἸΩΝΕΣ δὲ καὶ Αἰολέες, ὥς οἱ Ἀυδοὶ τάχιστα κατεστράφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους εἰς Σάρδεις παρὰ Κῦρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ ἀκούσας αὐτῶν τὰ προΐσχοντο ἔλεξε σφι λόγον, ἄνδρα φὰς αὐλητὴν ἰδόντα ἰχθύς ἐν τῇ θαλάσῃ αὐλέειν, δοκέοντά σφας ἐξελεύσεσθαι εἰς γῆν· ὥς δὲ ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον καὶ περιβαλεῖν τε πλήθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξηρύσαι, ἰδόντα δὲ παλλομένους εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθύς· Πανέσθθῃ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐδ' ἐμεῖο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι. Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἰωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἰωνες πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέλων ἀπίστασθαι σφας ἀπὸ Κροίσου οὐκ ἐπέιθοντο, τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων ἦσαν ἔτοιμοι πελθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ ὀργῇ ἐχόμενος ἔλεγέ σφι τάδε, Ἰωνες δὲ ὥς ἤκουσαν τούτων ἀνενηχθέντων εἰς τὰς πόλεις, τελέα τε περιεβάλλοντο ἕκαστοι καὶ συνελέγοντο εἰς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· πρὸς μόνους γὰρ τούτους ὕρκιον Κῦρος ἐποίησατο ἐπ' οἷσί περ ὁ Ἀυδός. τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἰωσι ἔδοξε κοινῶ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους
- 142 εἰς Σπάρτην δεησομένους Ἰωσι τιμωρέειν. οἱ δὲ Ἰωνες οὗτοι, τῶν καὶ τὸ Πανιώνιον ἐστὶ, τοῦ μὲν οὐρανοῦ καὶ τῶν ὠρέων ἐν τῷ καλλίστῳ ἐτύγχανον ἰδρυσάμενοι πόλις πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἰδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τὰντὸ ποιεῖι τῇ Ἰωνίῃ οὔτε τὰ κάτω, [οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἡῶ οὔτε τὰ πρὸς τὴν

ἐσπέρην,] τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα, τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τε καὶ ἀνχμώδεος. γλῶσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τρόπους τέσσερας παραγωγέων. Μίλητος μὲν αὐτέων πρώτη κέεται πόλις πρὸς μεσαμβρίης, μετὰ δὲ Μυοῦς τε καὶ Πριήνη· αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται κατὰ ταῦτ' ἀδιαλεγόμεναι σφίσι, αἶδε δὲ ἐν τῇ Λυδίῃ· Ἐφεσος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναί, Φώκαια. αὗται δὲ αἱ πόλεις τῇσι πρότερον λεχθείσησι ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν οὐδέν, σφίσι δὲ ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι Ἰάδες πόλεις, τῶν αἱ δύο μὲν νήσους οἰκέεται, Σάμον τε καὶ Χίον, ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἡπείρῳ ἵδρυται, Ἐρυθραί. Χίοι μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τῶντ' ἀδιαλέγονται, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἑωυτῶν μόννοι. οὗτοι χαρακτηῖρες γλώσσης τέσσερες γίνονται. τούτων 143 δὴ ὦν τῶν Ἰώνων οἱ Μιλήσιοι μὲν ἦσαν ἐν σκέπη τοῦ φόβου, ὄρκιον ποιησάμενοι, τοῖσι δὲ αὐτῶν νησιώτησι ἦν δεινὸν οὐδέν· οὔτε γὰρ Φοίνικες ἦσαν ὡς Περσέων κατήκοοι οὔτε αὐτοὶ οἱ Πέρσαι ναυβάται. ἀπεσχίσθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων οὗτοι κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ἀσθενέος δὲ ἐόντος τοῦ παντός τότε Ἑλληνικοῦ γένεος, πολλῶ δὴ ἦν ἀσθενέστατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἰωνικὸν καὶ λόγου ἐλαχίστον· ὅτι γὰρ μὴ Ἀθηναί, ἦν οὐδέν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Ἴωνες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐφυγον τὸ οὖνομα, οὐ βουλόμενοι Ἴωνες κεκλησθαι, ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονται μοι οἱ πολλοὶ αὐτῶν ἐπαισχύνεσθαι τῷ οὐνόματι· αἱ δὲ δυνάδεα πόλεις αὗται τῷ τε οὐνόματι ἡγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἰδρύσαντο ἐπὶ σφῶν αὐτέων, τῷ οὖνομα ἔθειτο Πανιώνιον, ἐβουλεύσαντο δὲ αὐτοῦ μεταδοῦναι μηδαμοῖσι

ἄλλοισι Ἰώνων (οὐδ' ἐδεήθησαν δὲ οὐδαμοὶ μετασχεῖν
 144 ὅτι μὴ Σμυρναῖοι), κατὰ περ οἱ ἐκ τῆς πενταπόλιος
 νῦν χώρας Δωριέες, πρότερον δὲ ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς
 ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὧν μηδαμοὺς ἐσδέ-
 ξασθαι τῶν προσοίκων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱερὸν,
 ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτῶν τοὺς περὶ τὸ ἱερὸν ἀνομήσαντας
 ἐξεκλήρισαν τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἄγωνι τοῦ Τριο-
 πίου Ἀπόλλωνος ἐτίθεσαν τὸ πάλαϊ τρίποδας χαλκίους
 τοῖσι νικῶσι, καὶ τούτους χρῆν τοὺς λαμβάνοντας ἐκ
 τοῦ ἱεροῦ μὴ ἐκφέρειν ἀλλ' αὐτοῦ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ.
 ἀνὴρ ὧν Ἀλικαρνησσεύς, τῷ οὖνομα ἦν Ἀγασικλῆς,
 νικήσας τὸν νόμον κατηλόγησε, φέρων δὲ πρὸς τὰ ἑω-
 τοῦ οἰκία προσεπασσάλευσε τὸν τρίποδα. διὰ ταύτην
 τὴν αἰτίην αἱ πέντε πόλεις, Αἰνῶς καὶ Ἰηλυσός τε καὶ
 Κάμειρος καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήρισαν τῆς μετο-
 χῆς τὴν ἑκτὴν πόλιν Ἀλικαρνησσόν. τούτοις μὲν νυν
 145 οὗτοι ταύτην τὴν ζημίην ἐπέθηκαν. δυώδεκα δέ μοι
 δοκέουσι πόλιας ποιήσασθαι οἱ Ἴωνες καὶ οὐκ ἐθελῆσαι
 πλεῦνας ἐσδέξασθαι τοῦδε εἵνεκα, ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πε-
 λοποννήσῳ οἴκεον δυώδεκα ἦν αὐτῶν μέρη, κατὰ περ
 νῦν Ἀχαιῶν τῶν ἐξελασάντων Ἴωνας δυώδεκά ἐστι μέρη,
 Πελλήνη μὲν γὰρ πρώτη πρὸς Σικυῶνος, μετὰ δὲ Αἰ-
 γείρα καὶ Αἰγαί, ἐν τῇ Κραῆτις ποταμὸς ἀεὶνάος ἐστι,
 ἀπ' ὅτεν ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ οὖνομα ἔσχε, καὶ
 Βοῦρα καὶ Ἑλίκη, ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν
 μάχῃ ἐσσωθέντες, καὶ Αἰγίου καὶ Ρύπης καὶ Πατρέας
 καὶ Φαρῆας καὶ Ὀλενος, ἐν τῷ Πείρῳ ποταμὸς μέγας
 ἐστί, καὶ Δύμη καὶ Τριταιέας, οἱ μούνοι τούτων μεσό-
 146 γαιοι οἰκέουσι. ταῦτα δυώδεκα μέρη νῦν Ἀχαιῶν
 ἐστί καὶ τότε γὰρ Ἰώνων ἦν. τούτων δὲ εἵνεκα καὶ οἱ

Ἴωνες δυνάδεκα πόλιας ἐποιήσαντο, ἐπεὶ ὥς γέ τι μᾶλλον οὗτοι Ἴωνές εἰσι τῶν ἄλλων Ἰώνων ἢ κάλλιόν τι γεγόνασι, μωρή πολλή λέγειν, τῶν Ἀβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰωνίης μέτα οὐδὲ τοῦ οὐνόματος οὐδέν, Μινύαι δὲ Ὀρχομένιοι σφι ἀναμερίχεται καὶ Καδμεῖοι καὶ Δρύοπες καὶ Φωκέες ἀποδάσμιοι καὶ Μολοσσοὶ καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ καὶ Δωριεῖς Ἐπιδαύριοι, ἄλλα τε ἔθνηα πολλὰ ἀναμερίχεται· οἱ δὲ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ Ἀθηνέων ὀρμηθέντες καὶ νομίζοντες γενναιότατοι εἶναι Ἰώνων, οὗτοι δὲ οὐ γυναῖκας ἡγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην ἀλλὰ Καίρας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὗται νόμον θέμεναι σφίσι αὐτῇσι ὄρκους ἐπήλασαν καὶ παρέδοσαν τῇσι θυγατράσι μὴ κοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, τοῦδε εἵνεκα ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας καὶ ἔπειτα ταῦτα ποιήσαντες αὐτῇσι συνοίκεον. ταῦτα δὲ ἦν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ. βασιλέας δὲ ἐστήσαντο οἱ 147 μὲν αὐτῶν Ἀνίκους ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἱππολόχου γεγονότας, οἱ δὲ Καύκωνας Πυλίους ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου, οἱ δὲ καὶ συναμφοτέρους. ἀλλὰ γὰρ περιέχονται τοῦ οὐνόματος μᾶλλον τι τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἔστωσαν δὴ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἴωνες· εἰσὶ δὲ πάντες Ἴωνες, ὅσοι ἀπ' Ἀθηνέων γεγόνασι καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὀρτήν. ἄγουσι δὲ πάντες πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων· οὗτοι γὰρ μόνυοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια, καὶ οὗτοι κατὰ φόνον τινὰ σκῆψιν. τὸ δὲ 148 Πανιώνιον ἐστὶ τῆς Μυκάλης χῶρος ἰσός, πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, κοινῇ ἐξαραιρημένος ὑπὸ Ἰώνων Ποσει-

δέωνι Ἑλικωνίῳ· ἥ δὲ Μυκάλη ἐστὶ τῆς ἠπείρου ἄκρῃ
 πρὸς ξέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ, ἐς τὴν συλ-
 λεγόμενοι ἀπὸ τῶν πολιῶν Ἴωνες ἄγεσκον ὁρτὴν, τῇ
 ἔθεντο οὖνομα Πανιώνια. [πεπόνθασι δὲ οὔτι μούναι
 αἱ Ἴωνων ὄρται τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων πάντων
 ὁμοίως πᾶσαι ἐς τὸντὸ γράμμα τελευτῶσι, κατὰ περ
 τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα].

- 149 Αὗται μὲν αἱ Ἰάδες πόλιές εἰσι, αἶδε δὲ αἱ Αἰολί-
 δες, Κύμη ἡ Φρικωνὺς καλεομένη, Αἰρισαι, Νέον τεῖ-
 χος, Τήμνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη,
 Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια· αὗται ἔνδεκα Αἰολέων πό-
 λεις αἱ ἀρχαῖαι· μία γάρ σφεων παρελύθη Σμύρνη
 ὑπὸ Ἴωνων· ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δυνάδεκα αἱ ἐν τῇ
 ἠπείρῳ. οὗτοι δὲ οἱ Αἰολέες χώραν μὲν ἔτυχον κτίσαν-
 τες ἀμείνω Ἴωνων, ὥρεων δὲ ἤκουσαν οὐκ ὁμοίως.
- 150 Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες· Κολοφωνίους ἄν-
 δρας στάσι ἐσσωθέντας καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος
 ὑπεδέξαντο. μετὰ δὲ οἱ φηγάδες τῶν Κολοφωνίων φυ-
 λάξαντες τοὺς Σμυρναίους ὁρτὴν ἔξω τείχεος ποιευ-
 μένους Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκληίσαντες ἔσχον τὴν
 πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων ὁμολογίῃ
 ἐχρήσαντο τὰ ἐπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἴωνων ἐκλιπεῖν
 Σμύρνην Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων
 ἐπιδιείλοντό σφεας αἱ ἔνδεκα πόλεις καὶ ἐποίησαντο
- 151 σφέων αὐτέων πολιήτας. αὗται μὲν νυν αἱ ἠπειρώτι-
 δες Αἰολίδες πόλεις, ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἰδῇ οἰκημένων·
 κευρωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι πέντε
 μὲν πόλεις τὴν Λέσβον νέμονται (τὴν γὰρ ἕκτην ἐν τῇ
 Λέσβῳ οἰκεομένην Ἀρίσβαν ἠνδραπόδισαν Μηθυμναῖοι,
 ἐόντας ὁμαίμους), ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις,

καὶ ἐν τῇσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομένησι ἄλλη μία. Δεσβίοισι μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι, κατὰ περ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἦν δεινὸν οὐδέν. τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλιν ἐαδε κοινῇ Ἰωσι ἐπεσθαι τῇ ἂν οὗτοι ἐξηγέωνται.

Ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ 152
Αἰολέων οἱ ἄγγελοι (κατὰ γὰρ δὴ τάχος ἦν ταῦτα προησόμενα), εἶλοντο πρὸ πάντων λέγειν τὸν Φωκαίέα, τῷ οὐνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ πορφύρεόν τε εἶμα περιβαλόμενος, ὥς ἂν πυνθανόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων, καὶ καταστάς ἔλεγε πολλὰ τιμωρέειν ἑωυτοῖσι χρηρίζων. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἐσήκουν, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ τιμωρέειν Ἰωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο, Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀπωσάμενοι τῶν Ἰώνων τοὺς ἄγγέλους ὁμῶς ἀπέστειλαν πεντηκοντέρῳ ἄνδρα, ὥς μὲν ἔμοι δοκέει, κατασκόπους τῶν τε Κύρου προηγμάτων καὶ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς Φώκαιαν ἐπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτῶν τὸν δοκιμώτατον, τῷ οὐνομα ἦν Λακρίνης, ἀπερέοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίαν πόλιν σιναμωρέειν ὥς αὐτῶν οὐ περιοφεμένων. ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος 153
λέγεται Κύρον ἐπειρέσθαι τοὺς παρόντας οἱ Ἑλλήνων τίνες ἔοντες ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι καὶ κόσιοι πλήθος ταῦτα ἑωυτῷ προαγορεύουσι. πυνθανόμενον δέ μιν εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην· Οὐκ ἔδειςά κω ἄνδρα τοιούτους, τοῖσί ἐστι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλι ἀποδεδεγμένος ἐς τὸν συλλεγόμενοι ἀλλήλους ὁμνύντες ἑξαπατῶσι. τοῖσι, ἦν ἐγὼ ὕγιαίνω, οὐ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσται ἔλλεσχα ἀλλὰ τὰ οἰκήια. ταῦτα ἐς τοὺς πάντας Ἑλληνας ἀπέρριψε ὁ Κύρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς στησάμενοι ὦνῃ τε καὶ πρήσι χρέωνται· αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι

ἀγορῇσι οὐδὲν ἐώθασι χρᾶσθαι, οὐδέ σφι ἔστι τὸ παρά-
 παν ἀγορή. μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς μὲν Σάρδις Τα-
 βάλῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, τὸν δὲ χρυσὸν τὸν τε Κροΐσου καὶ
 τὸν τῶν ἄλλων Ἀυδῶν Πακτύῃ ἀνδρὶ Ἀυδῶ κομίζειν,
 ἀπήλαυνε αὐτὸς ἐς Ἀγβάτανα, Κροΐσόν τε ἅμα ἀγόμε-
 νος καὶ τοὺς Ἰωνας ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τὴν
 πρώτην εἶναι. ἥ τε γὰρ Βαβυλῶν οἱ ἦν ἐμπόδιος καὶ
 τὸ Βάκτριον ἔθνος καὶ Σάκαι τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὓς
 ἐπεῖχέ τε στρατηλατέειν αὐτός, ἐπὶ δὲ Ἰωνας ἄλλον πέμ-
 154 πειν στρατηγόν. ὥς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρ-
 δίων, τοὺς Ἀυδοὺς ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπὸ τε Ταβά-
 λου καὶ Κύρου, καταβάς δὲ ἐπὶ θάλασσαν, ὥτε τὸν χρυ-
 σὸν ἔχων πάντα τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων, ἐπικούρους τε
 ἐμισθούτο καὶ τοὺς ἐπιθαλασσίους ἀνθρώπους ἐπειθε
 σὺν ἑωυτῷ στρατεύεσθαι. ἐλάσας δὲ ἐπὶ τὰς Σάρδις
 155 ἐπολιόρκεε Τάβαλον ἀπεργγμένον ἐν τῇ ἀκροπόλει. πυ-
 θόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος εἶπε πρὸς Κροΐσον
 τάδε· Κροΐσε, τί ἔσται τέλος τῶν γινομένων τούτων
 ἐμοί; οὐ πάνσονται Ἀυδοί, ὥς οἴκασι, πρήγματα παρέ-
 χοντες καὶ αὐτοὶ ἔχοντες. φροντίζω μὴ ἄριστον ἢ ἕξαν-
 δραποδίσασθαι σφεας· ὁμοίως γάρ μοι νῦν γε φαίνομαι
 πεποιηκέναι ὥς εἰ τις πατέρα ἀποκτείνας τῶν παίδων
 αὐτοῦ φρεῖσαιτο. ὥς δὲ καὶ ἐγὼ Ἀυδῶν τὸν μὲν πλεόν
 τι ἢ πατέρα ἔοντα σὲ λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Ἀυδοῖσι
 τὴν πόλιν παρέδωκα καὶ ἔπειτα θωμάζω εἰ μοι ἀπε-
 στάσι. ὁ μὲν δὴ τὰ περ ἐνόεε ἔλεγε, ὁ δ' ἀμείβετο τοι-
 σίδε, δείσας μὴ ἀναστάτους ποιήσῃ τὰς Σάρδις· Ὡ βα-
 σιλεῦ, τὰ μὲν οἰκότα εἰρηκας, σὺ μέντοι μὴ πάντα
 θυμῷ χρέο μηδὲ πόλιν ἀρχαίην ἕξαναστήσῃς ἀναμάρ-
 τητον ἐοῦσαν καὶ τῶν πρότερον καὶ τῶν νῦν ἑσπεώτων·

τὰ μὲν γὰρ πρότερον ἐγὼ τε ἐπρηξα καὶ ἐγὼ κεφαλῇ
 ἀναμάξας φέρω· τὰ δὲ νῦν παρεόντα Πακτύης γάρ
 ἐστὶ ὁ ἀδικέων, τῷ σὺν ἐπέτρεψας Σάρδις, οὗτος δότω
 τοι δίκην. *Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην ἔχων τάδε αὐτοῖσι*
ἐπίταξον, ὥς μήτε ἀποστέωσι μήτε δεινοί τοι ἔωσι·
ἅπειπε μὲν σφι πέμψας ὅπλα ἀρήϊα μὴ ἐκτῆσθαι, κέλευε
δὲ σφας κιθωνάς τε ὑποδύνειν τοῖσι εἵμασι καὶ κο-
θόρνους ὑποδέεσθαι, πρόειπε δ' αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε
καὶ ψάλλειν καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας, καὶ
ταχέως σφέας, ὧ βασιλεῦ, γυναῖκας ἀντ' ἀνδρῶν ὕψαι
γεγονότας, ὥστε οὐδὲν δεινοί τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι.
Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτά οἱ ὑπετίθετο, αἰρετώτερα ταῦτα 156
*εὐρίσκων *Λυδοῖσι ἢ ἀνδραποδισθέντας προηθῆναί σφας,**
ἐπιστάμενος ὅτι ἦν μὴ ἀξιόχρεον πρόφασιν προτείνει,
οὐκ ἀνακρίσει μιν μεταβουλεύσασθαι, ἀρρωδέων δὲ
*μὴ καὶ ὕστερόν κοτε οἱ *Λυδοί,* ἦν τὸ παρεὸν ὑπεκδρά-*
μωσι, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κύρος
δὲ ἡσθίς τῇ ὑποθήκῃ καὶ ὑπείς τῆς ὀργῆς ἔφη οἱ πεί-
θεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεα ἄνδρα Μῆδον, ταῦτά τέ
*οἱ ἐνετείλατο προειπεῖν *Λυδοῖσι τὰ ὃ Κροῖσος ὑπετί-**
θετο, καὶ πρὸς ἐξανδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας
*οἱ μετὰ *Λυδῶν ἐπὶ Σάρδις ἐστρατεύσαντο, αὐτὸν δὲ**
Πακτύην πάντως ζῶντα ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. ὃ μὲν δὴ 157
ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐντειλάμενος ἀπήλυνε ἐς ἡΐθεα τὰ
Περσέων, Πακτύης δὲ πυθόμενος ἀργχοῦ εἶναι στρατόν
ἐπ' ἑωυτόν ἰόντα, δεισας οἴχετο φεύγων ἐς Κύμην.
Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἐλάσας ἐπὶ τὰς Σάρδις τοῦ Κύρου
στρατοῦ μοῖραν ὅσῃν δὴ κοτε ἔχων, ὥς οὐκ εὖρε ἔτι ἑόν-
*τας τοὺς ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδισι, πρῶτα μὲν τοὺς *Λυ-**
δοὺς ἠνάγκασε τὰς Κύρου ἐντολὰς ἐπιτελέειν· ἐκ τοῦ-

του δὲ κελευσμοσύνης *Λυδοὶ* τὴν πᾶσαν δίαιταν τῆς ζῆς
 μετέβαλον. *Μαξάρης* δὲ μετὰ τοῦτο ἔπεμπε ἐς τὴν *Κυ-*
μην ἀγγέλους ἐκδιδόναι κελεύων *Πακτύην*. οἱ δὲ *Κυ-*
μαῖοι ἐγνώσαν συμβουλῆς πέρι ἐς θεὸν ἀνοῖσαι τὸν ἐν
Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἰδρυ-
 μένον, τῷ Ἰωνέσ τε πάντες καὶ *Αἰολέες* ἐώθεσαν χρᾶ-
 σθαι. ὁ δὲ *χῶρος* οὗτός ἐστι τῆς *Μιλησίης* ὑπὲρ *Πα-*
 158 *νόρου* λιμένος. πέμψαντες ὦν οἱ *Κυμαῖοι* ἐς τοὺς
Βραγχίδας θεοπρόπους εἰρώτευν περὶ *Πακτύην* ὁκοῖον
 τι ποιέοντες θεοῖσι μέλλοιεν χαριεῖσθαι· ἐπειρωτῶσ
 δέ σφι ταῦτα χρηστήριον ἐγένετο ἐκδιδόναι *Πακτύην*
Πέρσησι. ταῦτα δὲ ὥς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ *Κυ-*
μαῖοι, ὀρμέατο ἐκδιδόναι. ὀρμημένου δὲ ταύτῃ τοῦ
 πλήθεος *Ἀριστόδικος* ὁ Ἡρακλείδεω ἀνὴρ τῶν ἀστῶν
 ἑὼν δόκιμος ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα. *Κυμαίους*, ἀπιστέων
 τε τῷ χρησμῷ καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν
 ἀληθέως, ἐς ὃ τὸ δεύτερον περὶ *Πακτύεω* ἐπειρησόμενον
 159 ἦσαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ *Ἀριστόδικος* ἦν. ἀπι-
 κομένων δὲ ἐς *Βραγχίδας* ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων
Ἀριστόδικος ἐπειρωτέων τάδε· Ὠναξ, ἦλθε παρ' ἡμέα
 ἱκέτης *Πακτύης* ὁ *Λυδὸς* φεύγων θάνατον βίαιον πρὸ
Περσέων· οἱ δέ μιν ἐξαίτεονται προσεῖναι *Κυμαίους* κα-
 λεύοντες. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν *Περσέων* δύναμι-
 τὸν ἱκέτην ἐς τόδε οὐ τετολμήκαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἢ
 τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν
 ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρώτα, ὁ δ' αὖτις τὸν αὐτόν σφι χρησμὸν
 ἔφαινε κελεύων ἐκδιδόναι *Πακτύην* *Πέρσησι*. πρὸς ταῦτα
 ὁ *Ἀριστόδικος* ἐκ προνοίας ἐποίησε τάδε· περιῶν τὸν
 νηὸν κύκλῳ ἐξαίρει τοὺς στρουθίους καὶ ἄλλα ὅσα ἦ
 νενοσσευμένα ὀρνίθων γένεα ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος δ'

αὐτοῦ ταῦτα λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου γενέσθαι φέ-
 ρουσαν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέγουσαν δὲ τάδε·
 Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τολμᾷς ποιεῖν; τοὺς
 ἱκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κεραΐζεις; Ἀριστόδικον δὲ οὐκ
 ἀπορήσαντα πρὸς ταῦτα εἰπεῖν· Ὀναξ, αὐτὸς μὲν οὕτω
 τοῖσι ἱκέτῃσι βοηθείεις, Κυμαίους δὲ κελεύεις τὸν ἱκέτην
 ἐκδιδόναι; τὸν δὲ αὐτὶς ἀμείψασθαι τοισίδε· Ναὶ κε-
 λεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες θᾶσσον ἀπόλῃσθε, ὥς μὴ τὸ
 λοιπὸν περὶ ἱκετέων ἐκδόσιος ἔλθῃτε ἐπὶ τὸ χρηστήριον.
 ταῦτα ὥς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, οὐ βουλό- 160
 μενοι οὔτε ἐκδόντες ἀπολέσθαι οὔτε παρ' ἐωυτοῖσι ἔχον-
 τες πολιορκέεσθαι ἐκπέμπουσι αὐτὸν ἐς Μυτιλήνην. οἱ
 δὲ Μυτιληναῖοι ἐπιπέμποντες τοῦ Μαζάρεος ἀγγελίας
 ἐκδιδόναι τὸν Πακτύην παρεσκευάζοντο ἐπὶ μισθῷ ὅσῳ
 δῆ. οὐ γὰρ ἔχα τοῦτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἔτε-
 λεώθη. Κυμαῖοι γὰρ ὥς ἔμαθον ταῦτα πρησόμενα ἐκ
 τῶν Μυτιληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον ἐκκο-
 μίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ ἱεροῦ Ἀθη-
 ναίης πολιούχου ἀποσπασθεὶς ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη. ἐξέ-
 δοσαν δὲ οἱ Χῖοι ἐπὶ τῷ Ἀταρνεί μισθῷ· τοῦ δὲ Ἀταρ-
 νέος τούτου ἐστὶ χῶρος τῆς Μουσίης, Λέσβου ἀντίος.
 Πακτύην μὲν νυν παραδεξάμενοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν
 φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι. ἦν δὲ χρόνος οὗτος
 οὐκ ὀλίγος γενόμενος, ὅτε Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀταρ-
 νέος τούτου οὔτε οὐλὰς κριθέων πρόχυσιν ἐποιέετο
 θεῶν οὐδενὶ οὔτε πέμματα ἐπέσσετο καρποῦ τοῦ ἐν-
 θεῦτεν, ἀπείχετό τε τῶν πάντων ἱρῶν τὰ πάντα ἐκ τῆς
 χάρης ταύτης γινόμενα. Χῖοι μὲν νυν Πακτύην ἐξέ- 161
 δοσαν, Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς
 συμπολιορκήσαντας Τάβαλον, καὶ τοῦτο μὲν Πριηνέας

ἐξηνδραποδίσατο, τοῦτο δὲ Μαιάνδρου πεδίου πᾶν ἐπέ-
 δραμε λήϊν ποιεύμενος τῷ στρατῷ, Μαγνησίην τε
 162 ὥσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα αὐτίκα νούσῳ τελευτᾷ. ἀπο-
 θανόντος δὲ τούτου Ἄρπαγος κατέβη διάδοχος τῆς στρα-
 τηγίης, γένος καὶ αὐτὸς ἔων Μῆδος, τὸν ὁ Μήδων βα-
 σιλεὺς Ἀστυάγης ἀνόμῳ τραπέξῃ ἔδαισε, ὁ τῷ Κύρῳ
 τὴν βασιληίην συγκατεργασάμενος. οὗτος ὦνῆρ τότε
 ὑπὸ Κύρῳ στρατηγὸς ἀποδεχθεὶς ὥς ἀπίκετο ἐς τὴν
 Ἰωνίην, αἶρεε τὰς πόλιας χώμασι· ὅπως γὰρ τειχέρας
 ποιήσῃ, τὸ ἐνθευτεν χώματα χῶν πρὸς τὰ τείχεα ἐπόρ-
 163 θεε. πρώτη δὲ Φωκαίῃ Ἰωνίης ἐπεχείρησε. οἱ δὲ Φω-
 καίεες οὗτοι ναυτιλίῃσι μακρῇσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρή-
 σαντο, καὶ τὸν τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν
 Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσὸν οὗτοί εἰσι οἱ καταδέξαντες.
 ἐναντίλλοντο δὲ οὐ στραγγύλῃσι νηυσὶ ἀλλὰ πεντηκον-
 τέροισι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησσὸν προσφιλέες ἐγέ-
 νοντο τῷ βασιλεῖ τῶν Ταρτησσίων, τῷ οὐνομα μὲν ἦν
 Ἀργανθώνιος, ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδῶκοντα
 ἔτεα, ἐβίωσε δὲ (τὰ) πάντα εἴκοσι καὶ ἑκατόν. τούτῳ δὴ
 τῷ ἀνδρὶ προσφιλέες οἱ Φωκαίεες οὕτω δὴ τι ἐγένοντο,
 ὥς τὰ μὲν πρῶτά σφεας ἐκλιπόντας Ἰωνίην ἐκέλευε τῆς
 ἑωυτοῦ χώρας οἰκῆσαι ὅκου βούλονται, μετὰ δέ, ὥς τοῦ-
 τό γε οὐκ ἐπειθε τοὺς Φωκαίεας, ὁ δὲ πνθόμενος τὸν
 Μῆδον παρ' αὐτῶν ὥς αὔξειτο, ἐδίδου σφι χρήματα τεί-
 χος περιβαλέσθαι τὴν πόλιν. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως· καὶ
 γὰρ καὶ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγοι στάδιοι εἰσι,
 τοῦτο δὲ πᾶν λίθων μεγάλων καὶ εὖ συναρμοσμένων.
 164 τὸ μὲν δὴ τείχος τοῖσι Φωκαιεῦσι τρόπῳ τοιῷδε ἐξε-
 ποιήθη, ὁ δὲ Ἄρπαγος ὥς ἐπήλασε τὴν στρατιήν, ἐπο-
 λίσκεε αὐτούς, προΐσχόμενος ἔπεα ὥς οἱ καταχρᾶ εἰ

βούλονται Φωκαῖες προμαχεῶνα ἓνα μῦνον τοῦ τεί-
 χους ἐρεῖψαι καὶ οἶκημα ἐν κατιρῶσαι. οἱ δὲ Φωκαῖες
 περιημεκτέοντες τῇ δουλοσύνῃ ἔφασαν θέλειν βουλευ-
 σασθαι ἡμέρην μίαν καὶ ἔπειτα ὑποκρινέεσθαι. ἐν ᾧ
 δὲ βουλεύονται αὐτοί, ἀπαγαγεῖν ἐκείνον ἐκέλευον τὴν
 στρατιὴν ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δὲ Ἄρπαγος ἔφη εἰδέναι
 μὲν εὖ τὰ ἐκείνοι μέλλοιεν ποιεῖν, ὅμως δὲ σφι παρ-
 ιέναι βουλευσασθαι. ἐν ᾧ ὦν ὁ Ἄρπαγος ἀπὸ τοῦ
 τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιήν, οἱ Φωκαῖες ἐν τούτῳ
 κατασπᾶσαντες τὰς πεντηκοντέρους, ἐσθήμενοι τέκνα
 καὶ γυναῖκας καὶ ἐπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλ-
 ματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς
 ὅ τι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα
 ἐσθέντες καὶ αὐτοὶ ἐσβάντες ἔπλεον ἐπὶ Χίου· τὴν δὲ
 Φώκαιαν ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔσχον οἱ Πέρσαι. οἱ δὲ 165
 Φωκαῖες, ἐπεῖτε σφι Χίοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσας
 καλεομένας οὐκ ἐβούλοντο ὠνευμένοισι πωλέειν δειμαί-
 νοντες μὴ αἰ μὲν ἐμπόριον γένωνται, ἡ δὲ αὐτῶν νῆ-
 σος ἀποκληῖσθῃ τούτου εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φω-
 καῖες ἐστελλόντο ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρῳ εἰκοσι
 ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ θεοπροπίου ἀνεστήσαντο πό-
 λιν, τῇ οὖνομα ἦν Ἀλαλίη. Ἀργανθῶνιος δὲ τηνικαῦτα
 ἦδη ἔτετελευτήκει. στελλόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν Κύρνον,
 πρῶτα καταπλεύσαντες ἐς τὴν Φώκαιαν κατεφόνευσαν
 τῶν Περσέων τὴν φυλακὴν, ἣ ἐφρούρει παραδεξαμένη
 παρὰ Ἀρπάγου τὴν πόλιν, μετὰ δέ, ὥς τοῦτό σφι ἐξέρ-
 γαστο, ἐποίησαντο ἰσχυρὰς κατάρας τῷ ὑπολειπομένῳ
 ἔσχατον τοῦ στόλου. πρὸς δὲ ταύτῃσι καὶ μύδρον σι-
 δήρεον κατεπόντωσαν καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φώκαιαν
 ἦξειν πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναφανῆναι. στελλο-

μένων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τὴν Κύρνον ὑπὲρ ἡμίσεος τῶν
 ἀστῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος καὶ τῶν
 ἡθέων τῆς χώρας, ψευδόρκοι δὲ γενόμενοι ἀπέπλεον
 ὀπίσω ἐς τὴν Φώκαιαν. οἱ δὲ αὐτῶν τὸ ὄρκοιον ἐφύλασ-
 166 σον, ἀερωθέντες ἐκ τῶν Οἰνουςσέων ἔπλεον. ἐπεῖτε δὲ
 ἐς τὴν Κύρνον ἀπίκοντο, οἶκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρό-
 τερον ἀπικομένων ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ ἱρὰ ἐνιδρύσαντο.
 καὶ ἦγον γὰρ δὴ καὶ ἔφερον τοὺς περιοίκους ἅπαντας,
 στρατεύονται ὦν ἐπ' αὐτοὺς κοινῶ λόγῳ χρησάμενοι
 Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι νηυσὶ ἐκάτεροι ἐξήκοντα. οἱ
 δὲ Φωκαῖες πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἑόντα
 ἀριθμὸν ἐξήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμε-
 νον πέλαγος. συμμισγόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ Καδμεΐη
 τις νίκη τοῖσι Φωκαεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσε-
 ράκοντά σφι νέες διεφθάρησαν, αἱ δὲ εἴκοσι αἱ περιοι-
 σαι ἦσαν ἄχρηστοι· ἀπεστράφατο γὰρ τοὺς ἐμβόλους.
 καταπλώσαντες δὲ ἐς τὴν Ἀλαλίνην ἀνέλαβον τὰ τέκνα
 καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὴν ἄλλην κτήσιν ὅσην οἰαί τε
 ἐρίνουντο αἱ νέες σφι ἄγειν, καὶ ἔπειτα ἀπέντες τὴν
 167 Κύρνον ἔπλεον ἐς Ῥήγιον. τῶν δὲ διαφθαρείσέων
 νεῶν τοὺς ἄνδρας οἱ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρση-
 νοὶ ἔλαχόν τε αὐτῶν πολλῶ πλέους καὶ τού-
 τους ἔξαγαρόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ Ἀγυλλαίοισι
 πάντα τὰ παριόντα τὸν χώρον, ἐν τῷ οἱ Φωκαῖες κα-
 ταλευσθέντες ἐκέατο, ἐρίνετο διάστροφα καὶ ἔμπηρα καὶ
 ἀπόπληκτα, ὁμοίως πρόβατα καὶ ὑποζύγια καὶ ἄνθρω-
 ποι. οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἐπεμπον, βουλόμενοι
 ἀκέσασθαι τὴν ἁμαρτίαν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε
 ποιέειν τὰ καὶ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἔτι ἐπιτελέουσιν· καὶ
 γὰρ ἐναγίζουσὶ σφι μεγάλως καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ

ἱππικὸν ἐπιστᾶσι. καὶ οὗτοι μὲν τῶν Φωκαϊέων τοιού-
 τῳ μὶθῳ διεχρήσαντο, οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ Ῥήγιον κατα-
 φνυγόντες ἐνθεύτεν ὁρμώμενοι ἐκτῆσαντο πόλιν γῆς τῆς
 Οἰνωτρίας ταύτην ἣτις νῦν Τέλη καλεῖται. ἐκτίσαν δὲ
 ταύτην πρὸς ἀνδρὸς Ποσειδωνιήτεω μαθόντες ὥς τὸν
 Κύρουν σφι ἢ Πυθίῃ ἔχρησε κτίσαι ἥρων ἐόντα, ἀλλ'
 οὐ τὴν νῆσον. Φωκαίης μὲν νυν πέρι τῆς ἐν Ἰωνίῃ
 οὕτω ἔσχε. παραπλήσια δὲ τούτοισι καὶ Τήιοι ἐποίη- 168
 σαν· ἐπεῖτε γὰρ σφειων εἴλε χῶματι τὸ τεῖχος Ἄρπαγος,
 ἐσβάντες πάντες ἐς τὰ πλοῖα οἴχοντο πλέοντες ἐπὶ τῆς
 Θρηίκης καὶ ἐνθαῦτα ἐκτίσαν πόλιν Ἀβδήρα, τὴν πρό-
 τερος τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας οὐκ ἀπό-
 νητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηίκων ἐξελασθεὶς τιμᾶς νῦν ὑπὸ
 Τήϊων τῶν ἐν Ἀβδήροισι ὥς ἥρως ἔχει.

Οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μοῦνοι τὴν δουλοσύνην οὐκ 169
 ἀνεχόμενοι ἐξέλιπον τὰς πατρίδας, οἱ δ' ἄλλοι Ἴωνες,
 πλὴν Μιλησίων, διὰ μάχης μὲν ἀπίκοντο Ἀρπάγῳ
 κατὰ περ οἱ ἐκλιπόντες, καὶ ἄνδρες ἐγένοντο ἀγαθοὶ
 περὶ τῆς ἑαυτοῦ ἑκάστος μαχόμενοι· ἐσσωθέντες δὲ καὶ
 ἀλόντες ἔμενον κατὰ χώρην ἑκάστοι καὶ τὰ ἐπιτασσό-
 μενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δέ, ὥς καὶ πρότερόν μοι
 εἴρηται, αὐτῷ Κύρῳ ὄρκιον ποιησάμενοι ἡσυχίην ἤγον.
 οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίῃ ἐδεδούλωτο. ὥς δὲ τοὺς
 ἐν τῇ ἡπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἀρπαγος, οἱ τὰς νή-
 σους ἔχοντες Ἴωνες καταρρωδήσαντες ταῦτα σφέας αὐ-
 τοὺς ἔδοσαν Κύρῳ. κεκακωμένων δὲ Ἰώνων καὶ σὺλ- 170
 λεγομένων οὐδὲν ἦσσαν ἐς τὸ Πανιώνιον, πυνθάνομαι
 γνώμην Βίαντα ἄνδρα Πριηνέα ἀποδέξασθαι Ἴωσι χρη-
 σιμωτάτην, τῇ εἰ ἐπέειδοντο, παρεῖχε ἂν σφι εὐδαιμο-
 νέειν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε κοινῶ στόλῳ Ἴωνας

ἀερθέντας πλέειν ἐς Σαρδῶν καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτί-
ζειν πάντων Ἰώνων, καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας
δουλοσύνης εὐδαιμονήσειν, νήσων τε ἀπασέων μερίστην
νεμομένους καὶ ἄρχοντας ἄλλων· μένουσι δὲ σφι ἐν τῇ
Ἰωνίῃ οὐκ ἔφη ἐνορᾶν ἐλευθερίην ἐτι ἐσομένην, αὕτη
μὲν Βίαντος τοῦ Πριηνέος γνώμη ἐπὶ διεφθαρμένοισι
Ἰωσι γενομένη, χρηστὴ δὲ καὶ πρὶν ἢ διαφθαρεῖναι
Ἰωνίην Θάλεω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, τὸ ἀνέκαθεν
γένος ἔοντος Φοίνικος, ὃς ἐκέλευε ἐν βουλευτήριον
Ἰωνας ἐκτῆσθαι, τὸ δὲ εἶναι ἐν Τέῳ (Τέων γὰρ μέσον
εἶναι Ἰωνίης), τὰς δὲ ἄλλας πόλεις οἰκομένας μηδὲν
ἥσσαν νομίζεσθαι κατὰ περ εἰ δῆμοι εἶεν.

- 171 Οὗτοι μὲν δὴ σφι γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο, Ἀρ-
παγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην ἐποιέετο στρατηίην
ἐπὶ Κῆρας καὶ Καννίους καὶ Λυκίους, ἅμα ἀγόμενος
καὶ Ἰωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τούτων Κῆρες μὲν ἀπι-
γμένοι ἐς τὴν ἡπειρον ἐκ τῶν νήσων· τὸ γὰρ παλαιὸν
ἔοντες Μίνω κατήκοοι καὶ καλεόμενοι Λέλεγες εἶχον
τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα ὑποτελέοντες, ὅσον καὶ
ἐγὼ δυνατός εἰμι ἐπὶ μακρότατον ἐξικέσθαι ἀκοῇ, οἱ
δὲ, ὅπως Μίνως δέοιτο, ἐπλήρουν οἱ τὰς νέας. ὅτε δὴ
Μίνω τε κατεστραμμένου γῆν πολλὴν καὶ εὐτυχέοντος
τῷ πολέμῳ τὸ Καρικὸν ἦν ἔθνος λογιμώτατον τῶν
ἐθνέων ἀπάντων κατὰ τοῦτον ἅμα τὸν χρόνον μακροῦ μά-
λιστα. καὶ σφι τριζὰ ἐξευρήματα ἐγένετο τοῖσι οἱ Ἕλ-
ληνες ἐχρήσαντο· καὶ γὰρ ἐπὶ τὰ κράνεια λόφους ἐπι-
δέεσθαι Κῆρες εἰσι οἱ καταδέξαντες καὶ ἐπὶ τὰς ἀσπίδας
τὰ σημεῖα ποιέεσθαι, καὶ ὕχανα ἀσπίσι οὗτοί εἰσι οἱ
ποιησάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ ἄνευ ὀχάνων ἐφόρεον τὰς
ἀσπίδας πάντες οἱ περ ἐώθεσαν ἀσπίσι χρᾶσθαι, τε-

λαμῶσι σκυτίνοισι οἰηκίζοντες, περὶ τοῖσι αὐχέσι τε καὶ τοῖσι ἀριστεροῖσι ὤμοισι περικείμενοι. μετὰ δὲ τοὺς Κᾶρας χρόνῳ ὕστερον πολλῶ Δωριεὺς τε καὶ Ἴωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῶν νήσων καὶ οὕτω ἐς τὴν ἡπειρον ἀπίκοντο. κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας οὕτω Κρήτες λέγουσι γενέσθαι· οὐ μέντοι αὐτοὶ γε ὁμολογέουσι τούτοις οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἡπειρώτας καὶ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ αἰεὶ διαχρεωμένους τῷ περ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσοισι Διὸς Καρίου ἱερὸν ἀρχαῖον, τοῦ Μυσοῖσι μὲν καὶ Ἀνδοῖσι μέτεστι ὥς κασιγνήτοις ἐοῦσι τοῖσι Καρσί· τὸν γὰρ Ἀνδὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέγουσι εἶναι Καρὸς ἀδελφεούς. τούτοις μὲν δὴ μέτεστι, ὅσοι δὲ ἔοντες ἄλλου ἔθνους ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καρσί ἐγένοντο, τούτοις δὲ οὐ μέτα. οἱ δὲ Καύνιοι αὐτόχθονες δοκέειν ἐμοὶ εἰσι, αὐτοὶ μὲν- 172 τοι ἐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. προσκεχωρήκασι δὲ γλῶσσαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἢ οἱ Κᾶρες πρὸς τὸ Καννικόν (τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι), νόμοις δὲ χρέωνται κεχωρισμένοις πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. τοῖσι γὰρ κάλλιστόν ἐστι κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα εἰλαδὸν συγγίνεσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισὶ. ἰδρυθέντων δὲ σφι ἱερῶν ξεινικῶν μετέπειτα, ὥς σφι ἀπέδοξε (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοις μῦθον χρᾶσθαι θεοῖσι), ἐνδύντες τὰ ὅπλα ἅπαντες Καύνιοι ἡβηδόν, τύπτοντες δόρασι τὸν ἥερα μέχρι οὐρῶν τῶν Καλυνδικῶν εἶποντο καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν τοὺς ξεινικοὺς θεοὺς. καὶ οὗτοι μὲν 173 τρόποις τιοιούτοις χρέωνται, οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τῶρχαῖον γεγόνασι (τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον τὸ παλαιὸν πᾶσαν βάρβαροι). διευειχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ περὶ τῆς

βασιληίης τῶν Εὐρώπης παίδων Σαρπηδόνοσ τε καὶ
 Μίνω, ὡς ἐπεκράτησε τῇ στάσι Μίνωσ, ἐξήλασε αὐτόν
 τε Σαρπηδόνα καὶ τοὺς στασιώτας αὐτοῦ· οἱ δὲ ἀπο-
 σθέντες ἀπίκοντο τῆς Ἀσίας ἐς γῆν τὴν Μιλυάδα· τὴν
 γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὕτη τὸ παλαιὸν ἦν Μιλυάς, οἱ
 δὲ Μιλύαι τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. ἕως μὲν δὴ αὐτῶν
 Σαρπηδὼν ἦρχε, οἱ δὲ ἐκαλέοντο τό πέρ τε ἡρείκαντο
 οὔνομα καὶ νῦν ἐτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων οἱ
 Λύκιοι, Τερμίλαι· ὡς δὲ ἐξ Ἀθηνέων Λύκος ὁ Παν-
 δίωνος, ἐξελασθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ Αἰγέος,
 ἀπίκητο ἐς τοὺς Τερμίλας παρὰ Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ
 κατὰ τοῦ Λύκου τὴν ἐπωνυμίην Λύκιοι ἀνὰ χρόνον
 ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ τὰ μὲν Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Κα-
 ρικοῖσι χρέωνται. ἔν δὲ τόδε ἴδιον νενομίκασι καὶ οὐ-
 δαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων· καλέουσι ἀπὸ
 τῶν μητέρων ἑωντοὺς καὶ οὐκ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰ-
 ρομένου δὲ ἑτέρου τὸν πλησίον τίς εἴη, καταλέξει ἑων-
 τὸν μητρόθεν καὶ τῆς μητρὸς ἀνανεμέεται τὰς μητέρας.
 καὶ ἦν μὲν γε γυνὴ ἀστὴ δούλῳ συνοικήσῃ, γενναῖα
 τὰ τέκνα νενομίσται· ἦν δὲ ἀνὴρ ἀστός, καὶ ὁ πρῶτος
 αὐτῶν, γυναικᾶ ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχη, ἅτιμα τὰ τέκνα
 γίνεται.

- 174 Οἱ μὲν νυν Κᾶρες οὐδὲν λαμπρὸν ἔργον ἀποδεξά-
 μενοι ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἀρπάγου, οὔτε αὐτοὶ οἱ Κᾶρες
 ἀποδεξάμενοι οὐδὲν οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων ταύτην τὴν χώ-
 ρην οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι καὶ Ἀακεδαιμονίων
 ἄποικοι Κνίδιοι, οἱ τῆς χώρας τῆς σφετέρης τετραμμένης
 ἐς πόντον, τὸ δὴ Τριόπιον καλέεται, ἀργμένης δὲ ἐκ τῆς
 Χερσονήσου τῆς Βυβασσίας, ἐούσης τε πάσης τῆς Κνι-
 δίης πλην ὀλίγης περιορόου (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βο-

ρέην ἄνεμον ὁ Κεραμεικὸς κόλπος ἀπέργει, τὰ δὲ πρὸς νότον ἢ κατὰ Σύμην τε καὶ Ῥόδον θάλασσα), τὸ ὦν δὴ ὀλίγον τοῦτο, ἔον ὅσον τε ἐπὶ πέντε στάδια, ὥρυσσον οἱ Κνίδιοι ἐν ὅσῳ Ἀρπαγὸς τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώρην ποιῆσαι. ἐντὸς δὲ πᾶσά σφι ἐγένετο· τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρα ἐς τὴν ἡπειρον τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμὸς ἐστὶ τὸν ὥρυσσον. καὶ δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων, μᾶλλον γάρ τι καὶ θειότερον ἐφαίνοντο τιτρώσκεσθαι οἱ ἐργαζόμενοι τοῦ οἰκότος τὰ τε ἄλλα τοῦ σώματος καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς θραυομένης τῆς πέτρης, ἐπεμπον ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους ἐπειρησομένους τὸ ἀντιῆξον. ἡ δὲ Πυθίη σφι, ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι, χρᾶ ἐν τριμέτρῳ τόνῳ τάδε·

Ἰσθμὸν δὲ μὴ πυροῦτε μῆδ' ὀρύσσετε·

Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἰ κ' ἐβούλετο.

Κνίδιοι μὲν ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης τοῦ τε ὀρύγμα-
τος ἐπαύσαντο καὶ Ἀρπάγῳ ἐπιόντι σὺν τῷ στρατῷ ἀμα-
χητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδωκαν. ἦσαν δὲ Πηδασεῖς οἱ- 175
κέοντες ὑπὲρ Ἀλικαρνησσοῦ μεσόγαιαν, τοῖσι ὅκως τι
μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι, αὐτοῖσι τε καὶ τοῖσι περι-
οικοῖσι, ἡ ἱρεὶν τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τρεῖς
σφι τοῦτο ἐγένετο. οὗτοι τῶν περὶ Καρίην ἀνδρῶν μου-
νοὶ τε ἀντέσχον χρόνον Ἀρπάγῳ καὶ πρήγματα παρέσχον
πλεῖστα, ὅρος τειχίσαντες τῷ οὐνομά ἐστι Λίδη. Πη- 176
δασεῖς μὲν νυν χρόνῳ ἐξαιρέθησαν, Λύκιοι δέ, ὡς ἐς
τὸ Ξάνθιον πεδίον ἤλασε ὁ Ἀρπαγὸς τὸν στρατόν, ἐπεξ-
ιώντες καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀρετὰς ἀπε-
δείκνυντο, ἐσσωθέντες δὲ καὶ κατελιηθέντες ἐς τὸ ἄστυ
συνήλυσαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν τὰς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα

καὶ τὰ χρήματα καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ ἔπειτα ὑπῆψαν τὴν ἀκρόπολιν πᾶσαν ταύτην καίεσθαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντες καὶ συνομόσαντες ὅρκους δεινούς, ἐπεξελθόντες ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Ἀνκίων φαμένων Ξανθίων εἶναι οἱ πολλοί, πλὴν ὀγδώκοντα ἰστιάων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώκοντα ἰστίαι αὐταὶ ἐτυχον τηνικαῦτα ἐκδημέουσαι καὶ οὕτω περιεγέγοντο. τὴν μὲν δὴ Ξάνθου οὕτω ἔσχε ὁ Ἄρπαγος, παραπλησίως δὲ καὶ τὴν Καῦνον ἔσχε· καὶ γὰρ οἱ Καύνιοι τοὺς Ἀνκίους ἐμιμήσαντο τὰ πλέω.

- 177 ΤΑ μὲν νυν κάτω τῆς Ἀσίας Ἄρπαγος ἀνάστατα ἐποίησε, τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς αὐτὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος καταστρεφόμενος καὶ οὐδὲν παρῖε. τὰ μὲν νυν αὐτῶν πλέω παρήσομεν, τὰ δὲ οἱ παρέσχε τε πόνον πλειῆστον
- 178 καὶ ἀξιαπηγητότατά ἐστι, τούτων ἐπιμνήσομαι. Κῦρος ἐπεῖτε τὰ πάντα τῆς ἡπείρου ὑποχείρια ἐποίησατο, Ἀσσυρίοισι ἐπετίθετο. τῆς δὲ Ἀσσυρίας ἐστὶ μὲν κού καὶ ἄλλα πόλεις μεγάλα πολλά, τὸ δὲ ὀνομαστότατον καὶ ἰσχυρότατον καὶ ἐνθα σφι Νίνου ἀναστάτου γενομένης τὰ βασιλῆα κατεστήκεε, ἣν ΒΑΒΥΛΩΝ, ἐοῦσα τοιαύτη δὴ τις πόλις. κέεται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος ἐοῦσα μέτωπον ἕκαστον εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων, ἐούσης τετραγώνου· οὗτοι στάδιοι τῆς περιόδου τῆς πόλιος γίνονται συνάπαντες ὀγδώκοντα καὶ τετρακόσιοι. τὸ μὲν νυν μέγαθος τοσοῦτά ἐστι τοῦ ἄστεος τοῦ Βαβυλωνίου, ἐκεκόσμητο δὲ ὥς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφος μὲν πρῶτά μιν βαθῆα τε καὶ εὐρέα καὶ πλεῆ ὕδατος περιθέει, μετὰ δὲ τεῖχος πεντήκοντα μὲν πηγέων βασιλῆων ἐὼν τὸ εὖρος, ὕψος δὲ διηκοσίων πηγέων. ὁ δὲ βασιλῆος πῆχυς τοῦ μετρίου

ἐστὶ πῆχους μέζων τρισὶ δακτύλοισι. δεῖ δὴ με πρὸς 179
 τούτοις ἐτι φράσαι ἵνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἢ γῆ ἀναι-
 σιμώθῃ καὶ τὸ τεῖχος ὄντινα τρόπον ἐργαστο. ὁρύσ-
 σοντες ἅμα τὴν τάφρον ἐπλίνθινον τὴν γῆν τὴν ἐκ
 τοῦ ὁρύγματος ἐκφερομένην, ἐλκύναντες δὲ πλίνθους
 ἱκανὰς ὥπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι· μετὰ δὲ τέλματι
 χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ καὶ διὰ τριήκοντα δόμων
 πλίνθου ταρσοὺς καλάμων διαστοιβάζοντες ἔδειμαν
 πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χεῖλεα, δεύτερα δὲ αὐτὸ τὸ
 τεῖχος τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐπάνω δὲ τοῦ τείχεος παρὰ
 τὰ ἔσχατα οἰκήματα μονυόκωλα ἔδειμαν, τετραμμένα ἐς
 ἄλληλα· τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τεθρίππῳ
 περιέλασιν. πύλαι δὲ ἐνεστᾶσι πέριξ τοῦ τείχεος ἑκατόν,
 χάλκεαι πᾶσαι, καὶ σταθμοὶ τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως.
 ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ
 Βαβυλῶνος· Ἴς οὖνομα αὐτῇ. ἐνθα ἐστὶ ποταμὸς οὐ
 μέγας· Ἴς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὖνομα. ἐσβάλλει δὲ οὗ-
 τος ἐς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν τὸ ῥέεθρον. οὗτος ὢν
 ὁ Ἴς ποταμὸς ἅμα τῷ ὕδατι θρόμβους ἀσφάλτου ἀνα-
 διδοῖ πολλοὺς, ἐνθεν ἢ ἀσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι
 τεῖχος ἐκομίσθη. ἐτετείχιστο μὲν νυν ἡ Βαβυλὼν τῷ 180
 τοιῷδε, ἔστι δὲ δύο φάρσεια τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον
 αὐτῆς ποταμὸς διέργει, τῷ οὖνομά ἐστι Εὐφράτης, ῥέει
 δὲ ἐξ Ἀρμενίων, ἐὼν μέγας καὶ βαθὺς καὶ ταχύς· ἐξιεῖ
 δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. τὸ ὢν δὴ τεῖχος
 ἑκάτερον τοὺς ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλათ· τὸ
 δὲ ἀπὸ τούτου αἱ ἐπικαμπαὶ παρὰ χεῖλος ἑκάτερον τοῦ
 ποταμοῦ αἰμασιῇ πλίνθων ὀπτέων παρατείνει. τὸ δὲ
 ἄστυ αὐτὸ ἐὼν πλήρες οἰκιέων τριωρόφων τε καὶ τε-
 τρωρόφων κατατέμνεται τὰς ὁδοὺς ἰσθεῖας, τὰς τε ἄλλας

καὶ τὰς ἐπικαρσίας τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐχούσας. κατὰ
 δὴ ὧν ἐκάστην ὁδὸν ἐν τῇ αἵμασιγῇ τῇ παρὰ τὸν ποτα-
 μὸν πυλίδες ἐπῆσαν, ὅσαι περ αἱ λαῦραι, τοσαῦται ἀρι-
 θμὸν. ἦσαν δὲ καὶ αὗται χάλκεαι, φέρουσαι καὶ αὐταὶ
 181 ἐς αὐτὸν τὸν ποταμὸν. τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος θώρηξ
 ἐστί, ἕτερον δὲ ἐσωθεν τεῖχος περιθέει, οὐ πολλῶ τῶ
 ἄσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τεύχεος, στεινότερον δέ. ἐν
 δὲ φάρσει ἐκατέρῳ τῆς πόλιος ἐτετεύχιστο ἐν μέσῳ ἐν
 τῷ μὲν τὰ βασιλῆα περιβόλῳ τε μεγάλῳ καὶ ἰσχυρῷ,
 ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ Διὸς Βήλου ἱρὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς
 ἐμὲ ἔτι τοῦτο ἔόν, δύο σταδία πᾶντη, ἔον τετράγωνον.
 ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱεροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, στα-
 δίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος, καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ
 ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ,
 μέχρι οὗ ὀκτὼ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν
 κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποιήται.
 μεσοῦντι δὲ κου τῆς ἀναβάσιός ἐστι καταγωγὴ τε καὶ
 θῶκοι ἀμπαυστήριοι, ἐν τοῖσι κατίζοντες ἀμπαύονται
 οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεστι
 μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κέεται εὖ ἐστρω-
 μένη καὶ οἱ τράπεζα παρακίεσαι χρυσῆ. ἄγαλμα δὲ
 οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον· οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς
 ἐναυλίζεται ἀνθρώπων ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχω-
 ρίων, τὴν ἂν ὁ θεὸς ἔληται ἐκ πασέων, ὥς λέγουσι οἱ
 182 Χαλδαῖοι, ἔόντες ἱερεῖς τούτου τοῦ θεοῦ. φασὶ δὲ οἱ
 αὐτοὶ οὗτοι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, τὸν θεὸν
 αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς
 κλίνης, κατὰ περ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι κατὰ τὸν
 αὐτὸν τρόπον, ὥς λέγουσι [οἱ] Αἰγύπτιοι (καὶ γὰρ δὴ
 ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαίου γυνή, ἀμ-

φύονται δὲ αὐταὶ λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς ὁμιλίην φοιτᾶν), καὶ κατὰ περ ἐν Πατάροις τῆς Λυκίης ἡ πρό-
 μαντις τοῦ θεοῦ, ἐπεὰν γένηται· οὐ γὰρ ὦν αἰεὶ ἐστὶ
 χρηστήριον αὐτόθι· ἐπεὰν δὲ γένηται, τότε ὦν συγκα-
 τακληίνεται τὰς νύκτας ἔσω ἐν τῷ νηῷ. ἔστι δὲ τοῦ ἐν 183
 Βαβυλῶνι ἱεροῦ καὶ ἄλλος κάτω νηός, ἐνθα ἄγαλμα μέγα
 τοῦ Διὸς ἐνι κατήμενον χρύσειον, καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη
 παρακέεται χρυσῆ καὶ τὸ βᾶθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρύ-
 σεός ἐστι. καὶ ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων ὀκτα-
 κοσίων χρυσοῦ πεποιήται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ βω-
 μός ἐστι χρύσεος. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅκου
 θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων· ἐπὶ γὰρ τοῦ χρυσοῦ
 βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μοῦνα, ἐπὶ
 δὲ τοῦ μέζονος βωμοῦ καὶ καταγίξουσι λιβανωτοῦ χίλια
 τάλαντα ἔτεος ἑκάστου οἱ Χαλδαῖοι τότε ἐπεὰν τὴν ὁρ-
 τὴν ἔγωσι τῷ θεῷ τούτῳ· ἦν δὲ ἐν τῷ τεμένει τούτῳ
 ἔτι τὸν χρόνον ἐκεῖνον καὶ ἀνδριάς δωδέκα πηχέων
 χρύσεος στερεός. ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον, τὰ δὲ λέγεται
 ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω. τούτῳ τῷ ἀνδριάντι Δα-
 ρεῖος μὲν ὁ Ὑστάσπεος ἐπιβουλεύσας οὐκ ἐτόλμησε λα-
 βεῖν, Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε καὶ τὸν ἱερεῖα ἀπέκτεινε
 ἀπαγορεύοντα μὴ κινεῖν τὸν ἀνδριάντα. τὸ μὲν δὴ ἱερὸν
 τοῦτο οὕτω κεκόσμηται, ἔστι δὲ καὶ ἰδία ἀναθήματα
 πολλά. τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν κού καὶ 184
 ἄλλοι ἐγένοντο βασιλεῖς, τῶν ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοις λό-
 γοις μνήμην ποιήσομαι, οἱ τὰ τείχεά τε ἐπεκόσμησαν
 καὶ τὰ ἱερά, ἐν δὲ δὴ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον
 ἄρξασα, τῆς ὕστερον γενεῇσι πέντε πρότερον γενομένη,
 τῇ οὐνομα ἦν Σεμίραμις, αὕτη μὲν ἀπεδέξατο χάματα
 ἀνὰ τὸ πεδίου ἔοντα ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἐώθεε ὁ

185 ποταμὸς ἀνὰ τὸ πεδίον πᾶν πελαγίζειν· ἡ δὲ δὴ δευτέρου γενομένη ταύτης βασιλεία, τῇ οὖνομα ἦν Νίτωκρις, αὕτη δὲ συνετωτέρη γενομένη τῆς πρότερον ἀρχαίας τοῦτο μὲν μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγγέσομαι, τοῦτο δὲ τὴν Μήδων ὁρῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ ἀτρεμίζουσαν, ἀλλ' ἄλλα τε ἀραιρημένα ἄστυα αὐτοῖσι, ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νίνον, προεφυλάξατο ὅσα ἐδύνατο μάλιστα. πρῶτα μὲν τὸν Εὐφρῆτην ποταμὸν ῥέοντα πρότερον ἰδύν, ὃς σφι διὰ τῆς πόλιος μέσης ῥέει, τοῦτον ἄνωθεν διώρυχας ὀρύξασα οὕτω δὴ τι ἐποίησε σχολιὸν ὥστε δὴ τρεῖς ἐς τῶν τινα κομίων τῶν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀπικνέεται ῥέων. τῇ δὲ κόμῃ οὖνομά ἐστι ἐς τὴν ἀπικνέεται ὁ Εὐφρῆτης Ἀρδέρικκα. καὶ νῦν οἱ ἂν κομίζωνται ἀπὸ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες τὸν Εὐφρῆτην ποταμὸν τρεῖς τε ἐς τὴν αὐτὴν ταύτην κόμην παραγίνονται καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρησι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε, χῶμα δὲ παρέχωσε παρ' ἐκάτερον τοῦ ποταμοῦ τὸ χεῖλος ἄξιον θώματος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τι ἐστί. κατ' ὅπερθε δὲ πολλῷ Βαβυλῶνος ὥρυσσε ἔλντρον λίμνη, ὀλίγον τι παρατείνουσα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, βάθος μὲν ἐς τὸ ὕδωρ αἰεὶ ὀρύσσουσα, εὐρος δὲ τὸ περίμετρον αὐτοῦ ποιεῦσα εἰκοσί τε καὶ τετρακοσίων σταδίων· τὸν δὲ ὀρυσσόμενον χοῦν ἐκ τούτου τοῦ ὀρύγματος ἀναισίμου παρὰ τὰ χεῖλεα τοῦ ποταμοῦ παραχέουσα. ἐπεῖτε δὲ οἱ ὀρώροντο, λίθους ἀγαγομένη κρηπίδα κύκλῳ περὶ αὐτὴν ἤλασε. ἐποίηε δὲ ἀμφοτέρω ταῦτα, τὸν τε ποταμὸν σχολιὸν καὶ τὸ ὄρυγμα πᾶν ἔλος, ὥς ὅτε ποταμὸς βραδύτερος εἴη περὶ καμπὰς πολλὰς ἀγνύμενος, καὶ οἱ πλόοι ἔωσι σχολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα, ἐκ τε τῶν πλόων ἐκδέχεται πε-

ρίοδος τῆς λίμνης μακρῇ. κατὰ τοῦτο δὲ ἐργάζετο τῆς
 χώρης τῇ αἰ τε ἐσβολαὶ ἦσαν καὶ τὰ σύντομα τῆς ἐκ
 Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμαν-
 θάνοιεν αὐτῆς τὰ πρήγματα. ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθους 185
 περιεβάλετο, τοιήνδε δὲ ἐξ αὐτῶν παρενθήκην ἐποιή-
 σατο. τῆς πόλιος ἐούσης δύο φαρσέων, τοῦ δὲ ποταμοῦ
 μέσον ἔχοντος, ἐπὶ τῶν πρότερον βασιλέων, ὅπως τις
 ἐθέλοι ἐκ τοῦ ἐτέρου φάρσεος εἰς τοῦτερον διαβῆναι,
 χρῆν πλοῖω διαβαίνειν, καὶ ἦν, ὡς ἐγὼ δοκέω, ὀχληρὸν
 τοῦτο. αὕτη δὲ καὶ τοῦτο προεῖδε· ἐπεῖτε γὰρ ὤρυσσε
 τὸ ἑλντρον τῇ λίμνῃ, μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τοῦ
 αὐτοῦ ἔργου ἐλίπετο. ἐτάμνετο λίθους περιμήκειας, ὡς
 δὲ οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἔτοιμοι καὶ τὸ χωρίον ὀρώρυντο,
 ἐκτρέψασα τοῦ ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον πᾶν εἰς τὸ ὤρυσσε
 χωρίον, ἐν ᾧ ἐπίμπλατο τοῦτο, ἐν τούτῳ ἀπεξηρασμέ-
 νου τοῦ ἀρχαίου ῥέεθρου τοῦτο μὲν τὰ χεῖλα τοῦ πο-
 ταμοῦ κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὰς καταβάσις τὰς ἐκ τῶν
 πυλίδων εἰς τὸν ποταμὸν φερούσας ἀνοιχοδόμησε πλίν-
 θοισι ὑπτῆσι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ τείχει, τοῦτο
 δὲ κατὰ μέσῃν κον μάλιστα τὴν πόλιν τοῖσι λίθοισι
 τοὺς ὠρύξατο οἰκοδόμειε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους
 σιδήρῳ τε καὶ μολύβδῳ. ἐπιτείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτήν, ὅπως
 μὲν ἡμέρῃ γένοιτο, ξύλα τετράγωνα, ἐπ' ὧν τὴν διά-
 βασιν ἐποιεῦντο οἱ Βαβυλώνιοι· τὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα
 ταῦτα ἀπαιρέεσκον τοῦδε εἵνεκα, ἵνα μὴ διαφοιτέοντες
 τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὡς δὲ τό τε ὀρυ-
 χθὲν λίμνη πλήρης ἐγεγόνει ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ καὶ τὰ
 περὶ τὴν γέφυραν ἐκεκόσμητο, τὸν Εὐφράτην ποταμὸν
 εἰς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξήγαγε· καὶ οὕτω
 τὸ ὀρυχθὲν ἔλος γενόμενον εἰς δέον ἐδόκει γεγονέναι

187 καὶ τοῖσι πολινήτησι γέφυρα ἦν κατεσκευασμένη. ἡ δ' αὐτὴ αὕτη βασιλεία καὶ ἀπάτην τοιήνδε τινὰ ἐμηχανήσατο. ὑπὲρ τῶν μάλιστα λεωφόρων πυλῶν τοῦ ἥστεος τάφον ἔωντῇ κατεσκευάσατο μετέωρον ἐπιπόλῃς αὐτέων τῶν πυλῶν, ἐνεκόλαψε δὲ ἐς τὸν τάφον γράμματα λέγοντα τάδε· ΤΩΝ ΤΙΣ ἙΜΕΤ' ὙΣΤΕΡΟΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΤΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ἮΝ ΣΠΑΝΙΣΗΙ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ἈΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ ΛΑΒΕΤΩ ὍΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣ ΓΕ ἈΛΛΩΣ ἈΝΟΙΞΗΙ. ΟὔΤ ΓΑΡ ἈΜΕΙΝΟΝ. οὗτος ὁ τάφος ἦν ἀκίνητος μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον περιήλθε ἡ βασιλιή. Δαρεῖω δὲ καὶ δεινὸν ἐδόκεε εἶναι τῇσι πύλῃσι ταύτησι μηδὲν χρᾶσθαι καὶ χρημάτων κειμένων καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπικαλεσμένων μὴ οὐ λαβεῖν αὐτά. τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτησι οὐδὲν ἐχρᾶτο τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ κεφαλῆς οἱ ἐγίνετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον εὗρε χρήματα μὲν οὐ, τὸν δὲ νεκρὸν καὶ γράμματα λέγοντα τάδε. ἘΙ ΜΗ ἈΠΑΗΣΤΟΣ ΤΕ ἙΑΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ἈΙΣΧΡΟΚΕΡΔΗΣ, ΟὔΤΚ ἈΝ ΝΕΚΡΩΝ ΘΗΚΑΣ ἈΝΕΩΛΓΕΣ. αὕτη μὲν νυν ἡ βασιλεία τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι.

188 Ὁ δὲ δὴ Κῦρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ πατρὸς τοῦ ἔωντοῦ τοῦνομα Λαβυνήτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν. στρατεύεται δὲ δὴ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σιτίοισι εὖ ἐσκευασμένος ἐξ οἴκου καὶ προβάτοισι, καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἔμα ἔγεται τοῦ παρὰ Σοῦσα ῥέοντος, τοῦ μόνου πίνει βασιλεὺς καὶ ἄλλον οὐδενὸς ποταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω τοῦ ὕδατος ἀπεψημένον πολλὰ

κάρτα ἄμαξαι τετράκνυλοι ἡμιόνεαι κομίζουσαι ἐν ἀγ-
 γηίοισι ἀργυρέοισι ἔπονται ὅκη ἂν ἐλαύνη ἐκάστοτε.
 ἐπεῖτε δὲ ὁ Κῦρος πορευόμενος ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα ἐγί- 189
 νετο ἐπὶ Γύνδῃ ποταμῷ, τοῦ αἰ μὲν πηγαὶ ἐν Ματιη-
 νοῖσι ὄρεσι, ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον
 ποταμὸν Τίγρην, ὁ δὲ παρὰ Ὁπιν πόλιν ῥέων ἐς τὴν
 Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδοῖ, τοῦτον δὲ τὸν Γύνδην
 ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειράτο ὁ Κῦρος ἔοντα νηysi-
 πέρητον, ἐνθαῦτά οἱ τῶν τις ἱρῶν ἵππων τῶν λευκῶν
 ὑπὸ ὕβριος ἐσβὰς ἐς τὸν ποταμὸν διαβαίνειν ἐπειράτο,
 ὁ δὲ μιν συμψήσας ὑποβρύχιον οἰχώκεε φέρων. κάρτα
 τε δὴ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τοῦτο ὑβρίζαντι
 καὶ οἱ ἐπηπείλησε οὕτω δὴ μιν ἀσθενέα ποιήσειν ὥστε
 τοῦ λοιποῦ καὶ γυναικάς μιν εὐπετέως τὸ γόνυ οὐ βρε-
 χούσας διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπειλὴν μετεῖς τὴν
 ἐπὶ Βαβυλῶνα στρατεύουσιν δικίρειε τὴν στρατιὴν δίχα,
 διελὼν δὲ κατέτεινε σχοινοτενέας ὑποδέξας διώρυχας
 ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν παρ' ἑκάτερον τὸ χεῖλος τοῦ
 Γύνδεω τετραμμένας πάντα τρόπον, διατάξας δὲ τὸν
 στρατὸν ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐργα-
 ζομένου ἦνετο μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν θερσίην
 πᾶσαν αὐτοῦ ταύτῃ διέτριψαν ἐργαζόμενοι. ὥς δὲ τὸν 190
 Γύνδην ποταμὸν ἐτίσατο Κῦρος ἐς τριηκοσίας καὶ ἐξή-
 κοντα διώρυχάς μιν διαλαβών, καὶ τὸ δεύτερον ἔαρ
 ὑπέλαμπε, οὕτω δὴ ἤλαννε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα. οἱ δὲ
 Βαβυλώνιοι ἐκστρατευσάμενοι ἔμενον αὐτόν. ἐπεὶ δὲ
 ἐγένετο ἐλαύνων ἀγχοῦ τῆς πόλιος, συνέβαλόν τε οἱ
 Βαβυλώνιοι καὶ ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ κατελιήθησαν ἐς
 τὸ ἄστυ. οἷα δὲ ἐξεπιστάμενοι ἔτι πρότερον τὸν Κῦρον
 οὐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ὀρῶντες αὐτόν παντὶ ἔθνει ὁμοίως

ἐπιχειρόντα, προεσάξαντο σιτία ἐτέων κάρτα πολλῶν.
 ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορκίης οὐδένα,
 Κῦρος δὲ ἀπορίῃσι ἐνείχετο ἅτε χρόνου τε ἐγγινομένου
 συκροῦ ἀνωτέρω τε οὐδὲν τῶν πρηγμάτων προκοπτο-
 191 μένων. εἴτε δὴ ὦν ἄλλος οἱ ἀπορέοντι ὑπεθήκατο, εἴτε
 καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίησε δὴ τοιόνδε·
 τάξας τὴν στρατιὴν ἅπασαν ἐξ ἐμβολῆς τοῦ ποταμοῦ,
 τῇ ἐς τὴν πόλιν ἐσβάλλει, καὶ ὕπισθε αὐτὶς τῆς πόλιος
 τάξας ἐτέρους, τῇ ἐξιεῖ ἐκ τῆς πόλιος ὁ ποταμός, προεῖπε
 τῷ στρατῷ, ὅταν διαβατὸν τὸ ῥέεθρον ἰδῶνται γενό-
 μενον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν. οὕτω τε δὴ τάξας
 καὶ κατὰ ταῦτα παραινέσας ἀπήλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ
 ἀρχηγῷ τοῦ στρατοῦ. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τὴν λίμνην,
 τὰ περ ἢ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεία ἐποίησε κατὰ τε
 τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν λίμνην, ἐποίησε καὶ ὁ Κῦρος
 ἕτερα τοιαῦτα· τὸν γὰρ ποταμὸν διώρυχι ἐσαγαγὼν ἐς
 τὴν λίμνην ἐοῦσαν ἑλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον διαβατὸν
 εἶναι ἐποίησε ὑπονοστήσαντος τοῦ ποταμοῦ. γενομένου
 δὲ τούτου τοιούτου οἱ Πέρσαι οἳ περ ἐτετάχατο ἐπ’
 αὐτῷ τούτῳ κατὰ τὸ ῥέεθρον τοῦ Εὐφρῆτεω ποταμοῦ
 ὑπονενοστηκότος ἀνδρὶ ὥς ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κη,
 κατὰ τοῦτο ἐσῆλσαν ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μὲν νυν προε-
 πύθοντο ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τοῦ Κύρου
 ποιούμενον, οἳ δ’ ἂν περιδόντες τοὺς Πέρσας ἐσελθεῖν
 ἐς τὴν πόλιν διέφθειραν κάκιστα· κατακλιθεάντες γὰρ
 ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας ἐχούσας καὶ αὐτοὶ
 ἐπὶ τὰς αἵμασιὰς ἀναβάντες τὰς παρὰ τὰ χεῖλεα τοῦ
 ποταμοῦ ἐληλαμένας, ἔλαβον ἂν σφεας ὥς ἐν κύρτῃ.
 νῦν δὲ ἐξ ἀπροσδοκήτου σφι παρέστησαν οἱ Πέρσαι.
 ὑπὸ δὲ μεράθεις τῆς πόλιος, ὥς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ

οἰκημένων, τῶν περὶ τὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἐαλωκότων τοὺς τὸ μέσον οἰκέοντας τῶν Βαβυλωνίων οὐ μανθάνειν ἐαλωκότας, ἀλλὰ (τυχεῖν γὰρ σφι ἐοῦσαν ὁρτὴν) χορεύειν τε τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι, ἐς ὃ δὴ καὶ τὸ κάρτα ἐπύθοντο. καὶ Βαβυλῶν μὲν οὕτω τότε πρῶτον ἀραιήρητο.

Τὴν δὲ δύναμιν τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν 192 καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὅση τις ἐστί, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἐς τροφὴν αὐτοῦ τε καὶ τῆς στρατιῆς διαραίρηται, πάρεξ τοῦ φόρου, γῇ πᾶσα ὅσης ἄρχει. δυώδεκα ὧν μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτὸν τοὺς τέσσερας μῆνας τρέφει μιν ἡ Βαβυλωνίη χώρα, τοὺς δὲ ὀκτῶ τῶν μηνῶν ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίῃ. οὕτω τριτημορίῃ ἡ Ἀσσυρίη χώρα τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ἀσίης. καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρας ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπήτην καλέουσι, ἐστὶ ἀπασέων τῶν ἀρχέων πολλόν τι κρατίστη, ὅκου Τριτανταίχημ τῷ Ἀρταβάζου ἐκ βασιλέος ἔχοντι τὸν νομὸν τοῦτον ἀργυρίου μὲν προσήμε ἐκάστης ἡμέρης ἀρτάβη μεστή (ἡ δὲ ἀρτάβη μέτρον ἐὼν Περσικὸν χωρεῖ μεδίμνου Ἀττικοῦ πλέον χολνίξι τρισὶ Ἀττικῇσι), ἵπποι δὲ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίῃ, πάρεξ τῶν πολεμιστηρίων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλέας ὀκτακόσιοι, αἱ δὲ βαινόμεναι ἑξακισχίλια καὶ μύρια· ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἑρσένων τούτων εἰκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτο δὴ τι πλῆθος ἐτρέφετο ὥστε τέσσερες τῶν ἐν τῷ πεδίῳ κῶμαι μεγάλαι, τῶν ἄλλων ἐοῦσαι ἀτελέες, τοῖσι κυσὶ προσετετάχατο σιτία παρέχειν. τοιαῦτα μὲν τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἑόντα. ἡ δὲ γῆ 193 τῶν Ἀσσυρίων ὕεται μὲν ὀλίγῳ, καὶ τὸ ἐκτρέφον τὴν ῥίξαν τοῦ σίτου ἐστὶ τοῦτο. ἀρδόμενον μέντοι ἐκ τοῦ

ποταμοῦ ἀδρύνεται τε τὸ λήιον καὶ παραγίνεται ὁ σῖτος, οὐ κατὰ περ ἐν Αἰγύπτῳ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσὶ τε καὶ κηλωνήιοισι ἀρδόμενος. ἡ γὰρ Βαβυλωνίη χώρα πᾶσα, κατὰ περ ἡ Αἰγυπτίη, κατατέμνεται [ἐς] διώρυχας· καὶ ἡ μερίστη τῶν διωρύχων ἐστὶ νηυσιπέρητος, πρὸς ἥλιον τετραμμένη τὸν χειμερινόν, ἐσέχει δὲ ἐς ἄλλον ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφρώτεω, ἐς τὸν Τίγρην, παρ' ὃν Νίνος πόλις οἰκητο. ἔστι δὲ χωρέων αὕτη πασέων μακροῦ ἀρίστη τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Διήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν. τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα οὐδὲ πειράται ἀρχὴν φέρειν, οὔτε συκὴν οὔτε ἄμπελον οὔτε ἐλαίην. τὸν δὲ τῆς Διήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὴ ἐκφέρειν ἐστὶ ὥστε ἐπὶ διηκόσια μὲν τὸ παράπαν ἀποδίδοι, ἐπεὰν δὲ ἄριστα αὐτῇ ἐωντῆς ἐνείκη, ἐπὶ τριηκόσια ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυρῶν καὶ τῶν κριθέων τὸ πλάτος γίνεται τεσσέρων εὐπετέως δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρον μέγαθος γίνεται, ἐξεπιστάμενος μνήμην οὐ ποιήσομαι, εὖ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώραν καὶ τὰ εἰρημένα καρπῶν ἐχόμενα ἐς ἀπιστίην πολλὴν ἀπίκται. χρέωνται δὲ οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποιεῦνται. εἰσὶ δὲ σφι φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον, οἱ πλεῖνες αὐτῶν καρποφόροι, ἐκ τῶν καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται· τοὺς συκῶν τρόπον θεραπεύουσι τὰ τε ἄλλα καὶ φοινίκων τοὺς ἔρσενας Ἕλληνες καλέουσι, τούτων τὸν καρπὸν περιδέουσι τῇσι βαλανηφόροισι τῶν φοινίκων, ἵνα πεπαίηη τέ σφι ὁ ψῆν τὴν βάλανον ἐσδύνων καὶ μὴ ἀπορρέῃ ὁ καρπὸς τοῦ φοίνικος· ψῆνας γὰρ δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, κατὰ περ οἱ ὅλυν-

τοι. τὸ δὲ ἀπάντων θῶμα μέγιστόν μοι ἔστι τῶν ταύτῃ 194
 μετὰ γε αὐτὴν τὴν πόλιν, ἔρχομαι φράσω. τὰ πλοῖα
 αὐτοῖσί ἐστι τὰ κατὰ τὸν ποταμὸν πορευόμενα ἐς τὴν
 Βαβυλῶνα ἔοντα κυκλοτερέα πάντα σκύντα· ἐπεὰν γὰρ
 ἐν τοῖσι Ἀρμενίοισι τοῖσι κατ' ὑπερθε Ἀσσυρίων οἰκη-
 μένοισι νομέας ἱτέης ταμόμενοι ποιήσονται, περιτεί-
 νουσι τούτοις διφθέρας στεγαστρίδας ἔξωθεν ἐδάφεος
 τρόπον, οὔτε πρύμνην ἀποκρίνοντας οὔτε πρῶρην συνά-
 νοντες, ἀλλ' ἄσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιήσαντες καὶ
 καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον τοῦτο ἀπιεῖσι κατὰ
 τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλιστα δὲ
 βίκους φοινικηίους κατάγουσι οἴνου πλέους. ἰθύνεται
 δὲ ὑπὸ τε δύο πλήκτρων καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑστειώ-
 των, καὶ ὁ μὲν ἔσω ἔλκει τὸ πλήκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθεῖι.
 ποιεῖται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα καὶ ἐλάσσω·
 τὰ δὲ μέγιστα αὐτῶν καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γόμον
 ἔχει. ἐν ἑκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζωὸς ἔνεστι, ἐν δὲ τοῖσι
 μέεσσι πλεῦνες. ἐπεὰν ὧν ἀπίκωνται πλέοντες ἐς τὴν
 Βαβυλῶνα καὶ διαθέωνται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τοῦ
 πλοίου καὶ τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπ' ὧν ἐκήρυξαν, τὰς
 δὲ διφθέρας ἐπισάξαντες ἐπὶ τοὺς ὄνους ἀπελαύνουσι
 ἐς τοὺς Ἀρμενίους. ἀνὰ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἶα
 τέ ἐστι πλέειν οὐδενὶ τρόπῳ ὑπὸ τάχεος τοῦ ποταμοῦ·
 διὰ γὰρ ταῦτα καὶ οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα
 ἀλλ' ἐκ διφθερέων. ἐπεὰν δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες
 ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς τοὺς Ἀρμενίους, ἄλλα τρόπῳ τῷ
 αὐτῷ ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσί ἐστι 195
 τοιαῦτα, ἑσθῆτι δὲ τοιῇδε χρέωνται, κιθῶνι ποδηγεκί-
 λινέῳ· καὶ ἐπὶ τοῦτον ἄλλον εἰρίνεον κιθῶνα ἐπενδύνει
 καὶ χλανίδιον λευκὸν περιβαλλόμενος, ὑποδήματα ἔχων

ἐπιχώρια, παραπλήσια τῇσι Βοιωτῇσι ἐμβάσι. κομῶντες δὲ τὰς κεφαλὰς μίτρησι ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγίδα δὲ ἕκαστος ἔχει καὶ σκήπτρον χειροποίητον· ἐπ' ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔπεστι πεποιημένον ἢ μῆλον ἢ ῥόδον ἢ κρίνον ἢ αἰετὸς ἢ ἄλλο τι· ἄνευ γὰρ ἐπισήμου οὐ σφι νόμος ἐστὶ ἔχειν σκήπτρον. αὕτη μὲν δὴ σφι ἄρτησις περὶ τὸ σῶμά ἐστι, νόμοι δὲ αὐτοῖσι
 196 ὧδε κατεστάσι· ὁ μὲν σοφώτατος ὧδε κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέραν, τῷ καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνετοὺς πυνθάνομαι χρᾶσθαι. κατὰ κόμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐποιέετο τάδε. ὥς ἂν αἱ παρθέναι γινοίαιτο γάμων ὥραται, ταύτας ὅκως συναγάγοιεν πάσας, ἐς ἓν χωρίον ἐσάγεσκον ἀλέας, πέριξ δὲ αὐτὰς ἴστατο ὄμιλος ἀνδρῶν. ἀνίστας δὲ κατὰ μίαν ἑκάστην κῆρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν τὴν εὐειδεστάτην ἐκ πασέων, μετὰ δέ, ὅκως αὕτη εὐροῦσα πολλὸν χρυσίον προηθείη, ἑλλήνιν ἀνεκήρυσσε ἢ μετ' ἐκείνην ἔσκε εὐειδεστάτη. ἐπωλέοντο δὲ ἐπὶ συνοικῇσι. ὅσοι μὲν δὴ ἔσκον εὐδαίμονες τῶν Βαβυλωνίων ἐπίγαμοι, ὑπερβάλλοντες ἁλλήλους ἐξωνέοντο τὰς καλλιστενούσας· ὅσοι δὲ τοῦ δήμου ἔσκον ἐπίγαμοι, οὗτοι δὲ εἶδος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ δ' ἂν χρήματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένους ἐλάμβανον. ὥς γὰρ δὴ διεξέλθοι ὁ κῆρυξ πωλέων τὰς εὐειδεστάτας τῶν παρθένων, ἀνίστη ἂν τὴν ἀμορφεστάτην ἢ εἴ τις αὐτέων ἔμπηρος ᾖ, καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε, ὅστις θέλοι ἐλάχιστον χρυσίον λαβὼν συνοικεῖν αὐτῇ, ἐς δὲ τῷ τὸ ἐλάχιστον ὑπισταμένῳ προσέκειτο· τὸ δὲ ἂν χρυσίον ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων, καὶ οὕτω αἱ εὐμορφοὶ τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρους ἐξεδίδουσιν. ἐκδύναι δὲ τὴν ἑωντοῦ θυγατέρα ὅτε βούλοιτο ἕκαστος

οὐκ ἔξῃν οὐδὲ ἄνευ ἐγγυητέω ἀπαγαγέσθαι τὴν παρ-
 θένον πριάμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρὴν καταστήσαντα ἢ
 μὲν συνοικήσειν αὐτῇ, οὕτω ἀπάγεσθαι· εἰ δὲ μὴ συμ-
 φεροίατο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίδιον ἔκειτο νόμος. ἔξῃν δὲ
 καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὸν βουλόμενον ὠνέεσθαι.
 ὁ μὲν νυν κάλλιστος νόμος οὗτός σφι ἦν, οὐ μέντοι
 νυν γε διετέλεσε ἑὼν, ἄλλο δέ τι ἐξευρήκασι νεωστὶ
 γενέσθαι, [ἵνα μὴ ἀδικοῖεν αὐτὰς μηδ' ἐς ἑτέρην πόλιν
 ἄγωνται]. ἐπεῖτε γὰρ ἀλόντες ἐκακώθησαν καὶ οἰκο-
 φθορήθησαν, πᾶς τις τοῦ δήμου βίου σπανίζων κατα-
 πορνεύει τὰ θήλεια τέκνα. δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος 197
 σφι νόμος κατέστηκε. τοὺς κάμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν
 ἐκφορεύουσι· οὐ γὰρ δὴ χρέωνται ἰητροῖσι. προσιόντες
 ὦν πρὸς τὸν κάμνοντα συμβουλευούσι περὶ τῆς νοῦσου,
 εἰ τις καὶ αὐτός τοιοῦτο ἐπαθε ὁκοῖον ἂν ἔχη ὁ
 κάμνων ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα· ταῦτα προσιόντες συμ-
 βουλευούσι καὶ παραινέουσι ἅσσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέ-
 φυγε ὁμοίην νοῦσον ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. σιγῇ δὲ
 παρεξελθεῖν τὸν κάμνοντα οὗ σφι ἔξεστι, πρὶν ἂν ἐπει-
 ρηται ἥντινα νοῦσον ἔχει. ταφαὶ δὲ σφι ἐν μέλιτι, 198
 θρήνοι δὲ παραπλήσιοι τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁσάκις δ'
 ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωντοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, περὶ
 θυμὸν καταγιζόμενον ἵξει, ἑτέρωθι δὲ ἢ γυνὴ τῷ αὐτῷ
 τοῦτο ποιεῖ. ὄρθρου δὲ γενομένου λούνται καὶ ἀμ-
 φότεροι· ἄγγελος γὰρ οὐδενὸς ἄψονται πρὶν ἂν λού-
 σωνται. ταῦτά δὲ ταῦτα καὶ Ἀράβιοι ποιεῦσι. ὁ δὲ δὴ 199
 αἰσχιστος τῶν νόμων ἐστὶ τοῖσι Βαβυλωνίοισι ὅδε. δεῖ
 πᾶσαν γυναῖκα ἐπιχωρὴν ἱζομένην ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης
 ἀπαξ ἐν τῇ ζῳῇ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ καὶ
 οὐκ ἀξιεύμεναι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι οἷα πλούτω

ὑπερφρονέουσαι, ἐπὶ ξενγέων ἐν καμάρησι ἐλάσασαι
 πρὸς τὸ ἱρὸν ἑστᾶσι, θεραπευήν δέ σφι ὕπισθε ἔπεται
 πολλή. αἱ δὲ πλεῦνες ποιεῦσι ὧδε· ἐν τεμένει Ἀφρο-
 δίτης κατέεται στέφανον περὶ τῇσι κεφαλῇσι ἔχονσαι
 θώμιγγος πολλαὶ γυναῖκες. αἱ μὲν γὰρ προσέρχονται,
 αἱ δὲ ἀπέρχονται. σχοινοτενέες δὲ διέξοδοι πάντα τρόπον
 ὁδῶν ἔχουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξ-
 ιόντες ἐκλέγονται. ἔνθα ἐπεὰν ἴζηται γυνή, οὐ πρό-
 τερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία ἢ τίς οἱ ξείνων ἀρ-
 γύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γούνατα μιχθῇ ἔξω τοῦ ἱεροῦ.
 ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόδδε· Ἐπικαλέω τοι τὴν
 θεὸν Μύλιττα. Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην
 Ἀσσύριοι. τὸ δὲ ἀργύριον μέγαθος ἐστὶ ὅσον ὦν· οὐ
 γὰρ μὴ ἀπώσεται· οὐ γάρ οἱ θέμις ἐστὶ· γίνεται γὰρ
 ἱρὸν τοῦτο τὸ ἀργύριον. τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἔπεται
 οὐδὲ ἀποδοκιμᾶ οὐδένα. ἐπεὰν δὲ μιχθῇ, ἀποσιωσα-
 μένη τῇ θεῷ ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, καὶ τῷπὸ τούτου
 οὐκ οὔτω μέγα τί οἱ δώσεις ὥς μιν λάμψαι. ὅσαι μὲν νυν
 εἰδεός τε ἐπαμμέναι εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσ-
 σονται, ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων εἰσὶ, χρόνον πολλὸν
 προσμένουσι οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλήσαι· καὶ γὰρ
 τριέτεα καὶ τετραέτεα μετεξέτεραι χρόνον μένουσι. ἐνιαχῇ
 δὲ καὶ τῆς Κύπρου ἐστὶ παραπλήσιος τούτῳ νόμος.

- 200 Νόμοι μὲν δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι οὗτοι κατεστᾶσι,
 εἰσὶ δὲ αὐτῶν πατριαὶ τρεῖς αἱ οὐδὲν ἄλλο σιτέονται
 εἰ μὴ ἰχθυὺς μόνον, τοὺς ἐπεῖτε ἂν θηρεύσαντες ἀν-
 ήνωσι πρὸς ἥλιον, ποιεῦσι τάδε· ἐσβάλλουσι ἐς ὕλμον
 καὶ λείναντες ὑπέροισι σῶσι διὰ σινδόνης· καὶ ὅς μὲν
 ἂν βούληται αὐτῶν ἅτε μᾶζαν μαζάμενος ἔχει, ὃ δὲ
 ἄρτου τρόπον ὀπτήσας.

Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος κατέργαστο, 201
 ἐπεθύμησε Μασσαρέτας ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. τὸ δὲ
 ἔθνος τοῦτο καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ ἄλκιμον, οἰκη-
 μένον δὲ πρὸς ἡῷ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς, πέρην τοῦ
 Ἀράξεω ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ
 δὲ οἵτινες καὶ Σκυθικὸν λέγουσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι.
 ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ 202
 Ἰστρον. νήσους δὲ ἐν αὐτῷ Ἀέσβῳ μεγάλα παραπλη-
 σίας συχνὰς φασὶ εἶναι, ἐν δὲ αὐτῇσι ἀνθρώπους οὐ
 σιτεύοντα μὲν ῥίζας τὸ θέρος ὀρύσσοντες παντοίας, καρ-
 ποὺς δὲ ἀπὸ δεινδρέων ἐξευρημένους σφι ἐς φορβὴν
 κατατίθεσθαι ὥραίους καὶ τούτους σιτέεσθαι τὴν χει-
 μερινήν· ἄλλα δέ σφι ἐξευρήσθαι δένδρεα καρποὺς
 τοιούσδε τινὰς φέροντα, τοὺς ἐπεῖτε ἂν ἐς τὸντὸ συν-
 ἔλθωσι κατὰ εἰλας καὶ πῦρ ἀνακαύσωνται κύκλῳ
 περιζομένους ἐπιβάλλειν ἐπὶ τὸ πῦρ, ὁσφραινομένους
 δὲ καταγίζομένον τοῦ καρποῦ τοῦ ἐπιβαλλομένου μεθύ-
 σκεσθαι τῇ ὁσμῇ κατὰ περ Ἑλλήνας τῷ οἴνῳ, πλεῦνος
 δὲ ἐπιβαλλομένου τοῦ καρποῦ μᾶλλον μεθύσκεσθαι, ἐς
 ὃ ἐς ὄρχησίν τε ἀνίστασθαι καὶ ἐς αἰοιδὴν ἀπικνέεσθαι.
 τούτων μὲν αὕτη λέγεται δίαιτα εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης
 ποταμὸς ῥέει μὲν ἐκ Ματινηῶν, ὅθεν περ ὁ Γύνθης,
 τὸν ἐς τὰς διώρυχας τὰς ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας
 διέλαβε ὁ Κῦρος, στόμασι δὲ ἐξερεύγεται τεσσαεράκοντα,
 τῶν τὰ πάντα πλὴν ἑνὸς ἐς ἑλέα τε καὶ τενάγει ἐκ-
 διδοῖ, ἐν τοῖσι ἀνθρώπους κατοικῆσθαι λέγουσι ἰχθύς
 ὤμοις σιτεομένους, ἐσθῆτι δὲ νομίζοντας χρᾶσθαι φω-
 κέων δέρμασι. τὸ δὲ ἐν τῶν στομάτων τοῦ Ἀράξεω
 ῥέει διὰ καθαροῦ ἐς τὴν Κασπίην θάλασσαν. ἡ δὲ
 Κασπία θάλασσά ἐστι ἐπ' ἑωυτῆς, οὐ συμμίσγονσα τῇ

ἑτέρῃ θαλάσῃ. τὴν μὲν γὰρ Ἕλληνες ναυτίλλονται
 πᾶσαν καὶ ἡ ἔξω στηλέων θάλασσα ἡ Ἀτλαντὶς καλεο-
 203 μένη καὶ ἡ Ἐρυθρὴ μία ἐοῦσα τυγχάνει. ἡ δὲ Κασπίη
 ἐστὶ ἑτέρῃ ἐπ' ἑωυτῆς, ἐοῦσα μῆκος μὲν πλόου εἰρεσίῃ
 χρεωμένῳ πεντεκαίδεκα ἡμερέων, εὖρος δέ, τῇ εὐρυτάτῃ
 ἐστὶ αὐτῇ ἑωυτῆς, ὅκτῳ ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν
 ἐσπέρην φέροντα τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος
 παρατείνει, ἐὼν ὁρέων καὶ πλήθει μέγιστον καὶ μεγάλῃ
 ὕψηλότατον. ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παντοῖα
 ἐν ἑωυτῷ ἔχει ὁ Καύκασος, τὰ πολλὰ πάντα ἀπ' ὕλης
 ἀγρίης ζῶντα. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε
 ἰδέης παρεχόμενα εἶναι λέγεται, τὰ τρίβοντάς τε καὶ
 παραμίσγοντας ὕδωρ ζῶα ἑωυτοῖσι ἐς τὴν ἐσθῆτα ἐγγρά-
 φειν· τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐκπλύνεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγερᾶ-
 σκειν τῷ ἄλλῳ εἰρίῳ κατὰ περ ἐνυφανθέντα ἀρχήν, μῆξιν
 δὲ τούτων τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἐμφανέα κατὰ περ τοῖσι
 προβάτοισι.

204 Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἐσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς
 Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος ἀπέργει, τὰ δὲ πρὸς
 ἡῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα πεδῖον ἐκδέκεται πλῆθος
 ἄπειρον ἐς ἄποιψιν. τοῦ ὧν δὴ πεδίου τούτου τοῦ με-
 γάλου οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν μετέχουσι οἱ Μασσαγέται,
 ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος ἔσχε προθυμίην στρατεύεσθαι· πολλὰ
 τε γὰρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαίροντα καὶ ἐποτρύνοντα
 ἦν, πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν πλέον τι εἶναι
 ἀνθρώπου, δεύτερον δὲ ἡ εὐτυχία ἡ κατὰ τοὺς πολέμους
 γινομένη· ὅκη γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμή-
 205 χανον ἦν ἐκεῖνο τὸ ἔθνος διαφυνεῖν. ἦν δὲ τοῦ ἀνδρός
 ἀποθανόντος γυνὴ τῶν Μασσαγετέων βασίλεια· Τόμυρις
 οἱ ἦν οὖνομα. ταύτην πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο τῷ

λόγῳ, [θέλων γυναιῖκα ἣν ἔχειν.] ἡ δὲ Τόμυρις, συνιῖσα οὐκ αὐτὴν μιν μνῶμενον ἀλλὰ τὴν Μασσαγετέων βασι-
 λήην, ἀπείπατο τὴν πρόσοδον. Κῦρος δὲ μετὰ τοῦτο,
 ὥς οἱ δόλω σὺ προεχώρει, ἐλάσας ἐπὶ τὸν Ἀράξεα ἐποιέετο
 ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἐπὶ τοὺς Μασσαγέτας στρατηήν, γεφύ-
 ρας τε ξευγνύων ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ διάβασιν τῷ στρατῷ
 καὶ πύργους ἐπὶ πλοίων τῶν διαπορθμευόντων τὸν
 ποταμὸν οἰκοδομεύμενος. ἔχοντι δὲ οἱ τοῦτον τὸν 206
 πόνον πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα ἔλεγε τάδε· Ὁ βασι-
 λεῦ Μῆδων, παῦσαι σπεύδων τὰ σπεύδεις· οὐ γὰρ ἂν
 εἰδείης εἰ τοι ἐς καιρὸν ἔσται ταῦτα τελεόμενα· παν-
 σάμενος δὲ βασίλευε τῶν σεωντοῦ καὶ ἡμέας ἀνέχευ
 ὁρέων ἄρχοντας τῶν περ ἄρχομεν. οὐκ ὦν ἐθέλήσεις
 ὑποθήκησι τησίδε χρᾶσθαι, ἀλλὰ πάντως μᾶλλον ἢ δι'
 ἡσυχίης εἶναι· σὺ δὲ εἰ μέγας προθυμέαι Μασσα-
 γετέων πειρηθῆναι, φέρε, μόχθον μὲν τὸν ἔχεις ξευ-
 γνύς τὸν ποταμὸν ἄπες, σὺ δὲ ἡμέων ἀναχωρησάντων
 ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τριῶν ἡμερέων ὁδὸν διάβαινε ἐς τὴν
 ἡμετέραν. εἰ δ' ἡμέας βούλει ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς
 τὴν ὑμετέραν, σὺ τῶντὸ τοῦτο ποίει. ταῦτα δὲ ἀκού-
 σας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε Περσέων τοὺς πρώτους, συν-
 αγείρας δὲ τούτους ἐς μέσον σφί προετίθει τὸ πρῆγμα,
 συμβουλευόμενος ὁκότερα ποιέη. τῶν δὲ κατὰ τῶντὸ
 αἰ γινῶμαι συνεξέπιπτον κελυνόντων ἐσδέκεσθαι Τόμυριν
 τε καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώραν. παρεῶν δὲ 207
 καὶ μεμφόμενος τὴν γνώμην ταύτην Κροῖσος ὁ Λυδὸς
 ἀπεδείκνυτο ἐναντίην τῇ προκειμένῃ γνώμῃ, λέγων τάδε·
 Ὁ βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ πρότερόν τοι ὅτι ἐπεὶ με
 Ζεὺς ἔδωκέ τοι, τὸ ἂν ὁρέω σφάλμα εἶν οἴκῳ τῷ σῷ,
 κατὰ δύναμιν ἀποτρέψειν. τὰ δέ μοι παθήματα [τά]

εόντα ἀχάριτα μαθήματα γέγονε. εἰ μὲν ἀθάνατος
 δοκείεις εἶναι καὶ στρατιῆς τοιαύτης ἄρχειν, οὐδὲν ἂν
 εἴη πρήγμα γνώμας ἐμὲ σοὶ ἀποφαίνεσθαι· εἰ δ' ἐγνώ-
 κας ὅτι ἄνθρωπος καὶ σὺ εἷς καὶ ἐτέρων τοιῶνδε ἄρχεις,
 ἐκεῖνο πρῶτον μάθε ὥς κύκλος τῶν ἀνθρωπῆϊων ἐστὶ
 πρηγμάτων, περιφερόμενος δὲ οὐκ ἔἴα αἰεὶ τοὺς αὐτοὺς
 εὐτυχεῖν. ἤδη ὦν ἔχω γνώμην περὶ τοῦ προκειμένου
 πρήγματος τὰ ἔμπαλιν ἢ οὗτοι. εἰ γὰρ ἐθελήσομεν
 ἐσδέξασθαι τοὺς πολεμίους ἐς τὴν χώραν, ὅδε τοι ἐν
 αὐτῷ κίνδυνος ἐνι· ἐσσωθεὶς μὲν προσαπολλύεις πᾶσαν
 τὴν ἀρχήν· δῆλα γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες Μασσαγέται οὐ
 τὸ ὀπίσω φεύξονται ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐλῶσι.
 νικῶν δὲ οὐ νικᾷς τοσοῦτο ὅσον εἰ διαβὰς ἐς τὴν ἐκεί-
 νων νικῶν Μασσαγέτας ἔποιο φεύγουσι· τῷτ' οὖν γὰρ
 ἀντιθήσω ἐκείνῳ, ὅτι νικήσας τοὺς ἀντιουμένους ἐλᾷς
 ἰθὺ τῆς ἀρχῆς τῆς Τομύριος. χωρὶς τε τοῦ ἀπηγημένου
 αἰσχροῦ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν Κῦρόν γε τὸν Καμβύσειω
 γυναικὶ εἰξαντα ὑποχωρῆσαι τῆς χώρας. νῦν ὦν μοι
 δοκεῖ διαβάντας προελθεῖν ὅσον ἂν ἐκεῖνοι διεξίωσι,
 ἐνθεῦτεν δὲ τάδε ποιεῦντας πειρᾶσθαι ἐκείνων περι-
 γίνεσθαι. ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσὶ
 ἀγαθῶν τε Περσικῶν ἄπειροι καὶ καλῶν μεγάλων ἀπα-
 θές. τούτοισι ὦν τοῖσι ἀνδράσι τῶν προβάτων ἀφει-
 δέως πολλὰ κατακόψαντας καὶ σκευάσαντας προθεῖναι
 ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα, πρὸς δὲ καὶ
 κρητῆρας ἀφειδέως οἴνου ἀκρήτου καὶ σιτία παντοῖα·
 ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ὑπολιπομένους τῆς στρατιῆς
 τὸ φλανρότατον, τοὺς λοιποὺς αὐτὶς ἐξαναχωρεῖν
 ἐπὶ τὸν ποταμόν. ἦν γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἐμάρτω,
 κείνοι ἰδόμενοι ἀγαθὰ πολλὰ τρέφονται τε πρὸς

αὐτὰ καὶ ἡμῖν τὸ ἐνθεῦτεν λείπεται ἀπόδεξις ἔργων
μεγάλων.

Γυνῶμαι μὲν αὐται συνέστασαν, Κῦρος δὲ μετεῖς τὴν 208
προτέρην γνώμην, τὴν Κροίσου δὲ ἐλόμενος προηγό-
ρευε Τομύρι ἐξαναχωρεῖν ὡς αὐτοῦ διαβησομένου ἐπ'
ἐκείνην. ἡ μὲν δὴ ἐξανεχώρει κατὰ ὑπέσχετο πρῶτα.
Κῦρος δὲ Κροῖσον ἐς τὰς χεῖρας ἐσθλὴς τῷ ἑωυτοῦ
παιδί Καμβύσῃ, τῷ περ τὴν βασιληίην ἐδίδου, καὶ
πολλὰ ἐντειλάμενός οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ εὖ ποιέειν,
ἣν ἡ διάβασις ἡ ἐπὶ Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῇ, ταῦτα
ἐντειλάμενος καὶ ἀποστείλας τούτους ἐς Πέρσας αὐτὸς
διέβαινε τὸν ποταμὸν καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ. ἐπεῖτε δὲ 209
ἐπεραιώθη τὸν Ἀράξῃα, νυκτὸς ἐπελθούσης εἶδε ὕψιν
εὐδῶν ἐν τῶν Μασσαγετέων τῇ χώρῃ τοιγύδε· ἐδόκεε
ὁ Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τῶν Ὑστάσπερος παίδων τὸν
πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας καὶ τούτων
τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν.
Ὑστάσπει δὲ τῷ Ἀρσάμεος, ἑόντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ,
ἦν τῶν παίδων Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἔων τότε ἡλικίην
ἐς εἰκοσὶ κον μάλιστα ἔτεα, καὶ οὗτος κατελέλειπτο ἐν
Πέρσῃσι· οὐ γὰρ εἶχέ κω ἡλικίην στρατεύεσθαι. ἐπεὶ
ὦν δὴ ἐξηγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἑωυτῷ περὶ
τῆς ὕψιος. ὡς δὲ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ἡ ὕψις, κα-
λέσας Ὑστάσπερα καὶ ἀπολαβὼν μῦθον εἶπε· Ὑστάσπερ,
παῖς σὸς ἐπιβουλεύων ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐάλωκε·
ὡς δὲ ταῦτα ἀτρεκέως οἶδα, ἐγὼ σημανέω. ἐμεῦ θεοὶ
κῆδονται καὶ μοι πάντα προδεικνύουσι τὰ ἐπιφερό-
μενα· ἤδη ὦν ἐν τῇ παροικομένῃ νυκτὶ εὐδῶν εἶδον
τῶν σῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων
πτέρυγας καὶ τούτων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν

Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. οὐκ ὦν ἔστι μηχανὴ ἀπὸ τῆς
 ὄψιος ταύτης οὐδεμίᾳ τὸ μὴ ἐκείνουν ἐπιβουλεύειν ἐμοί.
 σὺ τοίνυν τὴν ταχίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας καὶ
 ποίεε ὅπως, ἐπεὶ ἐγὼ τὰδε καταστρεψάμενος ἔλθω
 210 ἐκεῖ, ὥς μοι καταστήσεις τὸν παῖδα ἐς ἔλεγχον. Κῦρος
 μὲν δοκέων οἱ Ἀρεῖον ἐπιβουλεύειν ἔλεγε τὰδε· τῷ δὲ
 ὁ δαίμων προέφαινε ὥς αὐτὸς μὲν τελευτήσῃ αὐτοῦ
 ταύτῃ μέλλοι, ἡ δὲ βασιληίῃ αὐτοῦ περιχωρεῖοι ἐς Ἀ-
 ρεῖον. ἀμείβεται δὴ ὦν ὁ Ὑστάσπης τοισίδε· ὦ βασιλεῦ,
 μὴ εἴῃ ἀνὴρ Πέρσης γεγυνώς ὅστις τοι ἐπιβουλεύσειε,
 εἰ δ' ἔστι, ἀπόλοιτο ὥς τάχιστα· ὃς ἀντὶ μὲν δούλων
 ἐποίησας ἐλευθέρους Πέρσας εἶναι, ἀντὶ δὲ ἄρχεσθαι
 ὑπ' ἄλλων ἄρχειν ἀπάντων. εἰ δέ τις τοι ὄψις ἀπαγ-
 γέλλει παῖδα τὸν ἐμὸν νεώτερα βουλεύειν περὶ σέο,
 ἐγὼ τοι παραδίδωμι χρᾶσθαι αὐτῷ τοῦτο ὃ τι σὺ βού-
 λαι. Ὑστάσπης μὲν τούτοισι ἀμειψάμενος καὶ διαβὰς
 τὸν Ἀράξεα ἦτε ἐς Πέρσας φυλάξων Κῦρῳ τὸν παῖδα
 211 Ἀρεῖον. Κῦρος δὲ προελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω ἡμέρης
 ὁδὸν ἐποίεε τὰς Κροίσου ὑποθήκας. μετὰ δὲ ταῦτα
 Κύρου τε καὶ Περσέων τοῦ καθαροῦ (τοῦ) στρατοῦ
 ἀπελάσαντος ὀπίσω ἐπὶ τὸν Ἀράξεα, λειφθέντος δὲ τοῦ
 ἀρχίου, ἐπελθούσα τῶν Μασσαγετέων τριτημορις τοῦ
 στρατοῦ τοὺς τε λειφθέντας τῆς Κύρου στρατιῆς ἐφό-
 νευε ἀλεξομένους καὶ τὴν προκειμένην ἰδόντες δαῖτα,
 ὥς ἐχειρώσαντο τοὺς ἐναντίους, κλιθέντες ἐδαίνυντο,
 πληρωθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου ἡνδον. οἱ δὲ Πέρσαι
 ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφρων ἐφόνευσαν, πολλῷ δ'
 ἔτι πλεῖνας ἐξώγρησαν, καὶ ἄλλους καὶ τὸν τῆς βασι-
 λείης Τομύριος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ
 212 οὐνομα ἦν Σπαργαπίσης. ἡ δὲ πυθομένη τὰ τε περὶ

τὴν στρατιὴν γεγνονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα πέμπουσα
κῆρυκα παρὰ Κύρον ἔλεγε τάδε· "Ἀπληστε αἵματος Κύρε,
μηδὲν ἐπαερθῆς τῷ γεγνονότι τῷδε πρήγματι, εἰ ἀμ-
πελίνῳ καρπῷ, τῷ περ αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι μαίνεσθε
οὕτω ὥστε κατιόντος τοῦ οἴνου ἐς τὸ σῶμα ἐπανα-
πλέειν ὑμῖν ἔπεα κακὰ, τοιούτῳ φαρμάκῳ δολώσας
ἐκράτησας παιδὸς τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ μάχῃ κατὰ τὸ
καρτερόν. νῦν ὦν μεν εὖ παραινέουσιν ὑπόλαβε τὸν
λόγον· ἀποδοὺς μοι τὸν παῖδα ἅπιθι ἐκ τῆσδε τῆς
χώρης ἀξήμιος, Μασσαγετέων τριτημορίδι τοῦ στρατοῦ
κατυβρίσας· εἰ δὲ ταῦτα οὐ ποιήσεις, ἥλιον ἐπόμενυμί
τοι τὸν Μασσαγετέων δεσπότην, ἥ μὲν σε ἐρῶ καὶ
ἡπληστον ἔοντα αἵματος κορέσω. Κύρος μὲν ἐπέων 213
οὐδένα τούτων ἀνευειχθέντων ἐποιέετο λόγον, ὁ δὲ τῆς
βασιλείης Τομύριος παῖς Σπαργαπίσης, ὥς μιν ὁ τε
οἶνος ἀνῆκε καὶ ἔμαθε ἵνα ἦν κακοῦ, δεηθεὶς Κύρου
ἐκ τῶν δεσμῶν λυθῆναι ἔτυχε, ὥς δὲ ἐλύθη τε τάχιστα
καὶ τῶν χειρῶν ἐκράτησε, διεργάζεται ἐκωτόν. καὶ δὴ 214
οὗτος μὲν τρόπῳ τοιούτῳ τελευτᾷ, Τόμυρις δέ, ὥς οἱ
Κύρος οὐκ ἐσήκουσε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἐκωτῆς
δύναμιν συνέβαλε Κύρῳ. ταύτην τὴν μάχην, ὅσαι δὴ
βαρβάρων ἀνδρῶν μάχαι ἐγένοντο, κρῖνω ἰσχυροτάτην
γενέσθαι, καὶ δὴ καὶ πυνθάνομαι οὕτω τοῦτο γενό-
μενον. πρῶτα μὲν γὰρ λέγεται αὐτοὺς διαστάντας ἐς
ἀλλήλους τοξεύειν, μετὰ δέ, ὥς σφι τὰ βέλεα ἐξετετό-
ξευτο, συμπεσόντας τῆσι αἰχμῆσί τε καὶ τοῖσι ἐργχει-
ρίοισι συνέχεσθαι. χρόνον τε δὴ ἐπὶ πολλὸν συνεστάν-
ναι μαχομένους καὶ οὐδετέρους ἐθέλειν φεύγειν· τέλος
δὲ οἱ Μασσαγέται περιεγένοντο. ἥ τε δὴ πολλὴ τῆς
Περσικῆς στρατικῆς αὐτοῦ ταύτῃ διεφθάρη καὶ δὴ καὶ

αὐτὸς Κύρος τελευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἐνὸς δέοντα
 τριήκοντα ἔτεα. ἄσκον δὲ πλήσασα αἵματος ἀνθρωπηίου
 Τόμυρις ἐδίξητο ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Περσέων τὸν
 Κύρου νέκυν, ὥς δὲ εὔρε, ἐναπῆκε αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν
 ἐς τὸν ἄσκον· λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ ἐπέλεγε τάδε·
 Σὺ μὲν ἐμὲ ζῶσάν τε καὶ νικῶσάν σε μάχῃ ἀπώλεσας
 παῖδα τὸν ἐμὸν ἐλὼν δούλῳ· σὲ δ' ἐγώ, κατὰ περ ἡπεί-
 λησα, αἵματος κορέσω. τὰ μὲν δὴ κατὰ τὴν Κύρου
 τελευτὴν τοῦ βίου πολλῶν λόγων λεγομένων ὁδε μοι
 ὁ πιθανώτατος εἴρηται.

215 Μασσαγέται δὲ ἐσθιῆτά τε ὁμοίην τῇ Σκυθικῇ φο-
 ρέουσι καὶ δίαιταν ἔχουσι, ἱππῶται δὲ εἰσι καὶ ἄνιπποι
 (ἀμφοτέρων γὰρ μετέχουσι) καὶ τοξόται τε καὶ αἰχμο-
 φόροι, σαγάρεις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ δὲ καὶ χαλκῷ
 τὰ πάντα χρέωνται· ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμὰς καὶ ἄρδεις
 καὶ σαγάρεις, χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται, ὅσα δὲ περὶ
 κεφαλὴν καὶ ζωστήρας καὶ μασχαλιστήρας, χρυσῷ κο-
 σμέονται. ὥς δ' αὐτως τῶν ἱππῶν τὰ μὲν περὶ τὰ
 στέρνα χαλκίους θώρηκας περιβάλλουσι, τὰ δὲ περὶ
 τοὺς χαλινοὺς καὶ στόμια καὶ φάλαρα χρυσῷ. σιδήρῳ
 δὲ οὐδ' ἀργύρῳ χρέωνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ οὐδέ σφι
 ἔστι ἐν τῇ χώρῃ, ὁ δὲ χρυσοὺς καὶ ὁ χαλκὸς ἄπλετος.

216 νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοσίδε· γυναῖκα μὲν γαμέει
 ἕκαστος, ταύτησι δὲ ἐπίκοινα χρέωνται. τὸ γὰρ Σκύθας
 φασὶ Ἕλληνες ποιεῖν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιέοντες
 ἀλλὰ Μασσαγέται· τῆς γὰρ ἐπιθυμῆση γυναικὸς Μασ-
 σαγέτης ἀνὴρ, τὸν φαρετρεῶνα ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς
 ἀμάξης μίσγεται ἀδεῶς. οὗρος δὲ ἡλικίης σφι προ-
 κέεται ἄλλος μὲν οὐδεὶς· ἐπεὶ δὲ γέρον γένηται κάρτα,
 οἱ προσήκοντές οἱ πάντες συνελθόντες θύουσί μιν καὶ

ἄλλα πρόβατα ἅμα αὐτῷ, ἐψήσαντες δὲ τὰ κρέα κατευω-
 χέονται. ταῦτα μὲν τὰ ὀλβιώτατά σφι νενόμισται, τὸν
 δὲ νούσῳ τελευτήσαντα οὐ κατασιτέονται ἀλλὰ γῇ
 κρύπτουσι, συμφορὴν ποιούμενοι ὅτι οὐκ ἔκετο ἐς τὸ
 τυθῆναι. σπείρουσι δὲ οὐδέν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώουσι
 καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ ἄφθονοί σφι ἐκ τοῦ Ἀράξεω ποτα-
 μοῦ παραγίνονται. γαλακτοπόται δέ εἰσι. θεῶν δὲ
 μῦνον ἥλιον σέβονται, τῷ θύουσι ἵππους. νόος δὲ
 οὗτος τῆς θυσίης· τῶν θεῶν τῷ ταχίστῳ πάντων τῶν
 θνητῶν τὸ τάχιστον δατέονται.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΕΥΤΕΡΙΗ.

- 1 ΤΕΛΕΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου παρέλαβε τὴν βασι-
λήην Καμβύσης, Κύρου ἑὼν παῖς καὶ Κασσανδάνης
τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς, τῆς προαποθανούσης Κύρος
αὐτὸς τε μέγα πένθος ἐποιήσατο καὶ τοῖσι ἄλλοισι προ-
εῖπε πᾶσι τῶν ἦρχε πένθος ποιέεσθαι. ταύτης δὴ τῆς
γυναικὸς ἑὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης Ἰωνας μὲν
καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρώιους ἔοντας ἐνόμιζε, ἐπὶ
δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλους τε παρα-
λαβὼν τῶν ἦρχε καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐπεκράτεε.
- 2 Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Φαμμήτιχον σφέων
βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωυτοὺς πρῶτους γενέσθαι πάν-
των ἀνθρώπων. ἐπειδὴ δὲ Φαμμήτιχος βασιλεύσας
ἠθέλησε εἰδέναι οἵτινες γενοῖατο πρῶτοι, ἀπὸ τούτου
νομίζουσι Φρύγας προτέρους γενέσθαι ἑωυτῶν, τῶν δὲ
ἄλλων ἑωυτούς. Φαμμήτιχος δὲ ὡς οὐκ ἐδύνατο πυν-
θανόμενος πόρον οὐδένα τούτου ἀνευρεῖν οἱ γενοῖατο
πρῶτοι ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾷται τοιόνδε· παιδία δύο
νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ἐπιτυχόντων διδοῖ ποιμένι τρέ-
φειν ἐς τὰ ποιῖμνια τροφήν τινα τοιήνδε, ἐντειλάμενος

μηδένα ἀντίον αὐτῶν μηδεμίαν φωνὴν ἰέναι, ἐν στέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἑωυτῶν κείσθαι αὐτὰ καὶ τὴν ὥρην ἐπαγινέειν σφι αἶγας, πλήσαντα δὲ τοῦ γάλακτος τὰλλα διαπρήσσεσθαι. ταῦτα δὲ ἐποίεε τε καὶ ἐνετέλλετο ὁ Ψαμμήτιχος θέλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τῶν ἀσῆμων κνυζημάτων, ἦντινα φωνὴν ῥήξουσι πρῶτην. τὰ περ ὧν καὶ ἐγένετο. ὥς γάρ διετίας χρόνος ἐγγρόνεε ταῦτα τῷ ποιμένι πρήσσοντι, ἀνοίγοντι τὴν θύρην καὶ ἐσιόντι τὰ παιδία ἀμφοτέρα προσπίπτοντα βεκός ἐφώνεον ὀρέγοντα τὰς χεῖρας. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας ἤσυχος ἦν ὁ ποιμήν, ὥς δὲ πολλάκις φοιτέοντι καὶ ἐπιμελομένῳ πολλὸν ἦν τοῦτο τὸ ἔπος, οὕτω δὴ σημήνας τῷ δεσπότῃ ἤγαγε τὰ παιδία κελεύσαντος ἐς ὕψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμήτιχος ἐπυνθάνετο οἵτινες ἀνθρώπων βεκός τι καλέουσι, πυυθανόμενος δὲ εὗρισκε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτον. οὕτω συνεχώρησαν Αἰγύπτιοι καὶ τοιοῦτῳ σταθμησάμενοι πρήγματι τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους εἶναι ἑωυτῶν. ὧδε μὲν γενέσθαι τῶν ἱρέων τοῦ Ἡφαίστου τοῦ ἐν Μέμφι ἤκουον. Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλα τε μάταια πολλὰ καὶ ὥς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχος ἐκταμὼν τὴν δίαίταν οὕτω ἐποίησατο τῶν παιδίων παρὰ ταύτησι τῆσι γυναιξί. κατὰ μὲν δὴ τὴν τροφὴν τῶν παιδίων 3 τοσαῦτα ἔλεγον, ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ Ἡφαίστου· καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλίου πόλιν αὐτῶν τούτων εἵνεκεν ἐτραπόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι· οἱ γὰρ Ἡλιοπολῖται λέγονται Αἰγυπτίων εἶναι λογιώτατοι. τὰ μὲν νυν θεῖα τῶν ἀπηγγεμάτων οἷα ἤκουον, οὐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐξηγέσθαι, ἐξω

ἢ τὰ οὐνόματα αὐτῶν μόνον, νομίζων πάντας ἀνθρώ-
 πους ἴσον περὶ αὐτῶν ἐπίστασθαι· τὰ δ' ἂν ἐπιμνη-
 σθῆω αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ λόγου ἐξαναγκαζόμενος ἐπιμνη-
 4 σθῆσομαι. ὅσα δὲ ἀνθρωπῆια πρήγματα, ὧδε ἔλεγον
 ὁμολογέοντες σφίσι, πρώτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων
 ἀπάντων ἐξευρεῖν τὸν ἐνιαυτόν, δυώδεκα μέρη δια-
 μένους τῶν ὥρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρεῖν ἐκ
 τῶν ἄστρον ἔλεγον. ἄγουσι δὲ τοσῶδε σοφώτερον
 Ἑλλήνων, ἔμοι δοκέειν, ὅσῳ Ἕλληνες μὲν διὰ τρίτου
 ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλουσι τῶν ὥρέων εἵνεκεν, Αἰ-
 γύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους ἄγοντες τοὺς δυώδεκα μῆνας
 ἐπάγουσι ἀνὰ πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας πάρεξ τοῦ ἀρι-
 θμοῦ, καὶ σφι ὁ κύκλος τῶν ὥρέων ἐς τὸντὸ περιωὴν
 παραγίνεται. δυώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώ-
 τος Αἰγυπτίους νομίσαι καὶ Ἑλλήνας παρὰ σφέων
 ἀναλαβεῖν, βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι
 ἀπονεῖμαι σφέας πρώτους καὶ ζῶα ἐν λίθοις ἐγγλύψαι.
 καὶ τούτων μὲν νῦν τὰ πλεῶν ἔργα ἐδήλουν οὕτω γενό-
 μενα, βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον Αἰγύπτου ἀνθρώπον ἔλεγον
 Μίνα. ἐπὶ τούτῳ, πλὴν τοῦ Θηβαϊκοῦ νομοῦ, πᾶσαν
 Αἰγυπτον εἶναι ἕλος, καὶ αὐτῆς εἶναι οὐδὲν ὑπερέχον
 τῶν νῦν ἔνεσθε λίμνης τῆς Μοίριος ἐόντων, ἐς τὴν
 ἀνάπλοος ἀπὸ θαλάσσης ἐπὶ ἡμερέων ἐστὶ ἀνὰ τὸν
 5 ποταμόν. καὶ εὔ μοι ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρας.
 δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ προακούσαντι, ἰδόντι δέ, ὅστις γε
 σύνεσιν ἔχει, ὅτι Αἰγυπτος ἐς τὴν Ἑλλήνας ναυτίλλου-
 ται ἐστὶ Αἰγυπτίοις ἐπικτητός τε γῆ καὶ ὄρεον τοῦ
 ποταμοῦ, καὶ τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης μέχρι
 τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς πέρι ἐκεῖνοι οὐδὲν ἔτι τοιόνδε
 ἔλεγον, ἐστὶ δὲ ἕτερον τοιοῦτο. Αἰγύπτου γὰρ φύσις

ἐστὶ τῆς χώρας τοιήδε· πρῶτα μὲν προσπλέων ἐτι καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεῖς καταπειρητηρίην πηλὸν τε ἀνοίσεις καὶ ἐν ἑνδεκα ὀργυῖῃσι ἔσεαι. τοῦτο μὲν ἐπὶ τοσοῦτο δηλοῖ πρόχυσιν τῆς γῆς ἐοῦσαν.

Αὕτις δὲ αὐτῆς ἐστὶ Αἰγύπτου μῆκος τὸ παρὰ θάλασσαν ἐξήκοντα σχοῖνοι, κατὰ ἡμεῖς διαιρέομεν εἶναι Αἰγυπτὸν ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν τὸ Κάσιον ὄρος τείνει· ταύτης ὧν ἅπο οἱ ἐξήκοντα σχοῖνοί εἰσι. ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναι εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυῖῃσι μεμετρούμενοι τὴν χώραν, ὅσοι δὲ ἦσσαν γεωπεῖναι, σταδίοισι, οἱ δὲ πολλὴν ἔχουσι, παρασάγγῃσι, οἱ δὲ ἔφθονον λίην, σχοῖνοισι. δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγῃς τριήκοντα στάδια, ὁ δὲ σχοῖνος ἑκάστος, μέτρον ἔον Αἰγύπτιον, ἐξήκοντα στάδια. οὕτω ἂν εἴησαν Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι τὸ παρὰ θάλασσαν. ἐνθεῦτεν μὲν καὶ μέχρι Ἡλίου πόλιος ἕς τὴν μεσόγαιάν ἐστι εὐρέα Αἴγυπτος, ἐοῦσα πᾶσα ὑπτίῃ τε καὶ ἐνυδρῷ καὶ ἰλύϊ. ἐστὶ δὲ ὁδὸς ἕς τὴν Ἡλίου πόλιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰόντι παραπλησίη τὸ μῆκος τῇ ἐξ Ἀθηνέων ὁδῷ τῇ ἀπὸ τῶν δυώδεκα θεῶν τοῦ βωμοῦ φερούσῃ ἕς τε Πίσαν καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρὸν τι τὸ διάφορον εὗροι τις ἂν λογιζόμενος τῶν ὁδῶν τούτων, τὸ μὴ ἴσας μῆκος εἶναι, οὐ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων· ἢ μὲν γὰρ ἕς Πίσαν ἐξ Ἀθηνέων καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων [ὥς] μὴ εἶναι πεντακοσίων καὶ χιλίων, ἢ δὲ ἕς Ἡλίου πόλιν ἀπὸ θαλάσσης πληροὶ ἕς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον. ἀπὸ δὲ Ἡλίου πόλιος ἄνω ἰόντι στενὴ ἐστὶ Αἴγυπτος. τῇ μὲν γὰρ τῆς Ἀραβίης ὄρος παρατέταται, φέρον ἅπ' ἄρκτου πρὸς μεσαμβρίας τε καὶ νότου, αἰεὶ

ἄνω τεῖνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν, ἐν τῷ αἰ̅ λιθοτομίαι ἔνεισι αἰ̅ ἐς τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτῃ μὲν λῆγον ἀνακάμπτει ἐς τὰ εἰρηται τὸ ὕρος· τῇ δὲ αὐτὸ ἐωυτοῦ ἐστὶ μακρότατον, ὥς ἐγὼ ἐπυνθανόμην, δύο μηνῶν αὐτὸ εἶναι [τῆς] ὁδοῦ ἀπὸ ἡοῦς πρὸς ἐσπέρην, τὰ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ λιβανωτοφόρα αὐτοῦ τὰ τέρματα εἶναι. τοῦτο μὲν νυν τὸ ὕρος τοιοῦτό ἐστι, τὸ δὲ πρὸς Αἰβύης τῆς Αἰγύπτου ὅρος ἄλλο πέτρινον τείνει, ἐν τῷ αἰ̅ πυραμίδες ἔνεισι, ψάμμω κατειλυμένον, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοῦ Ἀραβίου τὰ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. τὸ ὦν δὴ ἀπὸ Ἡλίου πόλιος οὐκέτι πολλὸν χωρίον ὥς εἶναι Αἰγύπτου, ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων (καὶ δέκα) ἀναπλόου ἐστὶ στενὴ Αἴγυπτος ἐοῦσα. τῶν δὲ ὁρέων τῶν εἰρημένων τὸ μεταξὺ πεδιάς μὲν γῆ, στάδιοι δὲ μάλιστα ἐδόκεόν μοι εἶναι, τῇ στενότητάν ἐστι, διηκοσίων οὐ πλέους ἐκ τοῦ Ἀραβίου ὕρεος ἐς τὸ Αἰβυκὸν καλεόμενον. τὸ δὲ ἐνθεῦτεν αὐτὶς εὐρέα Αἰγυπτός ἐστι.

9 Πέφυκε μὲν νυν ἡ χώρα αὕτη οὕτω, ἀπὸ δὲ Ἡλίου πόλιος ἐς Θήβας ἐστὶ ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερέων, στάδιοι δὲ τῆς ὁδοῦ ἐξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, σχοίνων ἑνὸς καὶ ὀγδώκοντα ἐόντων. οὗτοι συντιθέμενοι οἱ στάδιοι Αἰγύπτου, τὸ μὲν παρὰ θάλασσαν ἤδη μοι καὶ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἑξακοσίων τέ ἐστὶ σταδίων καὶ τρισχιλίων, ὅσον δέ τι ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν μέχρι Θηβέων ἐστὶ, σημανέω· στάδιοι γάρ εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. τὸ δὲ ἀπὸ Θηβέων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν στάδιοι χίλιοι καὶ ὀκτακόσιοι εἰσι.

Ταύτης ὦν τῆς χώρας τῆς εἰρημένης ἡ πολλή, κατὰ 10
 περ οἱ ἱστές ἔλεγον, ἐδόκεε καὶ αὐτῷ μοι εἶναι ἐπίκτη-
 τος Αἰγυπτίοισι. τῶν γὰρ ὁρέων τῶν εἰρημένων τῶν
 ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξὺ ἐφαίνετό μοι
 εἶναι κοτε κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ γε τὰ περὶ Ἴλιον
 καὶ Τευθρανίην καὶ Ἐφεσόν τε καὶ Μαϊάνδρου πεδίων,
 ὥς γε εἶναι σμικρὰ ταῦτα μεγάλοισι συμβαλεῖν. τῶν
 γὰρ ταῦτα τὰ χωρία προσχωσάντων ποταμῶν ἐν τῶν
 στομάτων τοῦ Νείλου, ἐόντος πενταστόμου, οὐδεὶς αὐ-
 τῶν πλήθεος πέρι ἄξιος συμβληθῆναι ἔστι. εἰσὶ δὲ
 καὶ ἄλλοι ποταμοί, οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγά-
 θεα, οὔτινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μέγала εἰσὶ τῶν ἐγὼ
 φράσαι ἔχω οὐνόματα καὶ ἄλλων καὶ οὐκ ἥκιστα Ἀχε-
 λῶου, ὃς ὄρων δι' Ἀκαρνανίης καὶ ἐξιεὶς ἐς θάλασ-
 σαν τῶν Ἐχινάδων νήσων τὰς ἡμισέας ἤδη ἡπειρον
 πεποίηκε.

Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρας, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, 11
 κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης
 θαλάσσης, μακρὸς οὕτω δὴ τι καὶ στεινὸς ὥς ἔρχομαι
 φράσων· μῆκος μὲν πλόου ἀρξαμένῳ ἐκ μυχοῦ διεκ-
 πλῶσαι ἐς τὴν εὐρέαν θάλασσαν ἡμέραι ἀναισιμοῦνται
 τεσσαεράκοντα εἰρεσίῃ χρεωμένῳ, εὐρος δέ, τῇ εὐρύ-
 τατός ἐστι ὁ κόλπος, ἡμισυ ἡμέρης πλόου. ῥήχϊ δ'
 ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωτις ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον
 τοιοῦτον κόλπον καὶ τὴν Αἰγυπτον δοκέω γενέσθαι
 κου, τὸν μὲν ἐκ τῆς βορηῆς θαλάσσης [κόλπον] ἐσέ-
 χοντα ἐπ' Αἰθιοπίης, τὸν δὲ [Ἀράβιον, τὸν ἔρχομαι
 λέξων,] ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ἐπὶ Συρίης, σχεδὸν μὲν
 ἀλλήλοισι συντετραίνοντας τοὺς μυχοὺς, ὀλίγον δέ τι
 παραλλάσσοντας τῆς χώρας. εἰ ὦν ἐθελήσει ἐκτρέφαι

τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀράβιον κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέοντος τούτου ἐκχωσθῆναι ἐντός γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαι γε καὶ μυρίων ἐντός χωσθῆναι ἄν. κοῦ γε δὴ ἐν τῷ προαναισιμωμένῳ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι οὐκ ἂν χωσθεῖν κόλπος καὶ πολλῷ μέρει ἐτι τούτου ὑπὸ τοσούτου τε ποταμοῦ καὶ οὕτω ἐργατικοῦ;

- 12 Τὰ περὶ Αἴγυπτον ὧν καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πεῖθομαι καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδὼν τε τὴν Αἴγυπτον προκειμένην τῆς ἐχομένης γῆς κορχυλία τε φαινόμενα ἐπὶ τοῖσι ὕρεσι καὶ ἄλλην ἐπανθέουσαν ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέεσθαι, καὶ ψάμμον μῦνον Αἰγύπτου ὕρος τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον, πρὸς δὲ τῇ χώρῃ οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσούρω ἐούσῃ τὴν Αἴγυπτον προσεικέλην οὔτε τῇ Αἰβύῃ, οὐ μὲν οὐδὲ τῇ Συρίῃ (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύροι νέμονται), ἀλλὰ μελάγγαιόν τε καὶ καταρρηγνυμένην ὥστε ἐούσαν ἰλύν τε καὶ πρόχυσιν ἐξ Αἰθιοπίας κατενηνεγμένην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Αἰβύην ἰδμεν ἐρυθροτέρην τε γῆν καὶ ὑποψαμμοτέραν, τὴν δὲ Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέραν τε καὶ ὑπόπετρον ἐούσαν.
- 13 ἔλεγον δὲ καὶ τότε μοι μέγα τεκμήριον περὶ τῆς χώρης ταύτης οἱ ἱερεῖς, ὡς ἐπὶ Μοίριος βασιλέος, ὅπως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ ὀκτὼ πήχεας τὸ ἐλάχιστον, ἄρδεσκει Αἴγυπτον τὴν ἔνερθε Μέμφιος. καὶ Μοίρι οὐκ ἦν ἔτεα εἰνακόσια τετελευτηκότι, ὅτε τῶν ἱερέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δέ, εἰ μὴ ἐπ' ἑκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας ἀναβῇ τὸ ἐλάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὴν χώραν. δοκέουσί τέ μοι Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μοίριος οἰκούντες τὰ τε ἄλλα

χωρία καὶ τὸ καλεόμενον Δέλτα, ἣν οὕτω ἡ χώρα αὕτη κατὰ λόγον ἐπιδιδῶ ἕς ὕψος καὶ τὸ ὅμοιον ἀποδιδῶ ἕς αὐξήσιν, μὴ κατακλύζοντος αὐτὴν τοῦ Νείλου πείσεσθαι τὸν πάντα χρόνον τὸν ἐπίλοιπον Αἰγύπτιοι τό κοτε αὐτοὶ Ἕλληνας ἔφασαν πείσεσθαι. πνυθόμενοι γὰρ ὡς ὕεται πᾶσα ἡ χώρα τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ ποταμοῖσι ἄρδεται κατὰ περ ἡ σφετέρῃ, ἔφασαν Ἕλληνας ψευσθέντας κοτὲ ἐλπίδος μεγάλης κακῶς πεινήσειν. τὸ δὲ ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν ὡς, εἰ μὴ ἐθελήσει σφι ὕειν ὁ θεὸς ἀλλ' ἀνχμῶ διαχρᾶσθαι, λιμῶ οἱ Ἕλληνες αἰρεθῆσονται· οὐ γὰρ δὴ σφι ἔστι ὕδατος οὐδεμία ἄλλη ἀποστροφὴ ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μῦνον. καὶ ταῦτα μὲν 14 ἕς Ἕλληνας Αἰγυπτίοισι ὁρθῶς ἔχοντα εἴρηται. φέρε δὲ νῦν καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει φράσω. εἰ σφι θέλοι, ὡς καὶ πρότερον εἶπον, ἡ χώρα ἡ ἐνερθε Μέμφιος (αὕτη γὰρ ἔστι ἡ αὐξανομένη) κατὰ λόγον τοῦ παροχομένου χρόνου ἕς ὕψος αὐξάνεσθαι, ἄλλο τι ἢ οἱ ταύτη οἰκέοντες Αἰγυπτίων πεινήσουσι, εἰ μήτε γε ὕσεται σφι ἡ χώρα μήτε ὁ ποταμὸς οἷός τε ἔσται ἕς τὰς ἀρούρας ὑπερβαίνειν; ἡ γὰρ δὴ νῦν γε οὗτοι ἀπονητότατα καρπὸν κομίζονται ἐκ γῆς τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων πάντων καὶ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων, οἳ οὔτε ἀρότρω ἀναρρηγνύντες αὐλακας ἔχουσι πόρους οὔτε σκάλλοντες οὔτε ἄλλο ἐργαζόμενοι οὐδὲν τῶν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι περὶ λήιον πονέουσι, ἀλλ' ἐπεὰν σφι ὁ ποταμὸς αὐτόματος ἐπελθὼν ἄρσῃ τὰς ἀρούρας, ἄρσας δὲ ἀπολίπη ὀπίσω, τότε σπείρας ἕκαστος τὴν ἐωντοῦ ἄρουραν ἐσβάλλει ἕς αὐτὴν ὕς, ἐπεὰν δὲ καταπατήσῃ τῇσι ὕσιν τὸ σπέρμα, ἄμητον τὸ ἀπὸ τούτου μένει, ἀποδινήσας δὲ τῇσι ὕσιν τὸν σῖτον οὕτω κομίζεται.

περὶ Αἴγυπτον, οἱ φασὶ τὸ Δέλτα μῦνον εἶναι Αἴγυπτον, ἀπὸ Περσέος καλεομένης σκοπιῆς λέγοντες τὸ παρὰ θάλασσαν εἶναι αὐτῆς μέχρι Ταριχηίων τῶν Πηλουσιακῶν, τῇ δὴ τεσσαεράκοντά εἰσι σχοῖνοι, τὸ δὲ ἀπὸ θαλάσσης λεγόντων ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐτὴν μέχρι Κερκασῶρου πόλιος, κατ' ἣν σχίζεται ὁ Νελλος ἐς τε Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κάνωβον, τὰ δὲ ἄλλα λεγόντων τῆς Αἰγύπτου τὰ μὲν Αιβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης εἶναι, ἀποδεικνύοιμεν ἂν τούτῳ τῷ λόγῳ χρᾶσμενοι Αἰγυπτίοισι οὐκ εἶσαν πρότερον χώραν. ἤδη γάρ σφι τό γε Δέλτα, ὥς αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι καὶ ἐμοὶ δοκέει, ἐστὶ κατάρρυτόν τε καὶ νεωστὶ ὥς λόγῳ εἶπεῖν ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρα γε μηδεμία ὑπῆρχε, τί περιεργάζοντο δοκέοντες πρῶτοι ἀνθρώπων γεγενῆαι; οὐδὲ ἔδει σφέας ἐς διάπειραν τῶν παιδίων ἵεναι, τίνα γλῶσσαν πρώτην ἀπήσουσι. ἀλλ' οὔτε Αἰγυπτίους δοκέω ἅμα τῷ Δέλτα τῷ ὑπὸ Ἰωνῶν καλεομένῳ γενέσθαι αἰεὶ τε εἶναι ἐξ οὗ ἀνθρώπων γένος ἐγένετο, προΐουσης δὲ τῆς χώρας πολλοὺς μὲν τοὺς ὑπολειπομένους αὐτῶν γίνεσθαι, πολλοὺς δὲ τοὺς ὑποκαταβαίνοντας. τὸ δ' ὦν πάλαι αἰ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο, τῆς τὸ περίμετρον στάδιοι εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ 16 ἑξακισχίλιοι. εἰ ὦν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτῶν γινώσκομεν, Ἴωνες οὐκ εὖ φρονέουσι περὶ Αἰγύπτου· εἰ δὲ ὀρθή ἐστι ἡ γνώμη τῶν Ἰωνῶν, Ἑλληνὰς τε καὶ αὐτοὺς Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπισταμένους λογιζέσθαι, οἱ φασὶ τρία μύρια εἶναι γῆν πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ Αιβύην. τέταρτον γὰρ δὴ σφέας δεῖ προσλογιζέσθαι Αἰγύπτου τὸ Δέλτα, εἰ μήτε γέ ἐστι τῆς

Ἀσίης μήτε τῆς Αἰβύης· οὐ γὰρ δὴ ὁ Νεῖλος γέ ἐστι κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ὁ τὴν Ἀσίην οὐρίζων τῇ Αἰβύῃ. τοῦ Δέλτα δὲ τούτου κατὰ τὸ ὁξὺ περιρρήγνυται ὁ Νεῖλος, ὥστε ἐν τῷ μεταξύ Ἀσίης τε καὶ Αἰβύης γίνονται ἄν.

Καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπίεμεν, ἡμεῖς δὲ ὧδέ 17
κη περὶ τούτων λέγομεν, Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι ταύτην τὴν ὑπ' Αἰγυπτίων οἰκομένην κατὰ περ Κιλικίην τὴν ὑπὸ Κιλικίων καὶ Ἀσσυρίην τὴν ὑπὸ Ἀσσυρίων, οὐρισμα δὲ Ἀσίῃ καὶ Αἰβύῃ οἶδαμεν οὐδὲν ἔον ὀρθῶ λόγῳ εἰ μὴ τοὺς Αἰγυπτίων οὐρούς· εἰ δὲ τῷ ὑπ' Ἑλλήνων νενομισμένῳ χρησόμεθα, νομιεῦμεν Αἴγυπτον πᾶσαν ἀρξάμενην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος δίχα διαιρέεσθαι καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμιῶν ἔχεσθαι· τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς εἶναι τῆς Αἰβύης, τὰ δὲ τῆς Ἀσίης. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἐκ τῶν Καταδούπων ῥέει μέσῃν Αἴγυπτον σχίζων ἐς θάλασσαν. μέχρι μὲν νυν Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἰς ἔων ὁ Νεῖλος, τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος σχίζεται τριφασίας ὁδοὺς. καὶ ἡ μὲν πρὸς ἡῶ τράπεται, τὸ καλεῖται Πηλούσιον στόμα, ἡ δὲ ἐτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς ἐσπέρην ἔχει· τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθεὰ τῶν ὁδῶν τῷ Νείλῳ ἐστὶ ἡδε· ἄνωθεν φερόμενος ἐς τὸ ὁξὺ τοῦ Δέλτα ἀπικνέεται, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου σχίζων μέσον τὸ Δέλτα ἐς θάλασσαν ἐξιεῖ, οὔτε ἐλαχίστην μοῖραν τοῦ ὕδατος παρεχόμενος ταύτῃ οὔτε ἥμιστα ὀνομαστήν, τὸ καλεῖται Σεβεννυτικὸν στόμα. ἐστὶ δὲ καὶ ἕτερα διφασία στόματα ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀποσχισθέντα φέροντα ἐς θάλασσαν, τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, τῷ μὲν Σαῖτικὸν αὐτῶν, τῷ δὲ

Μενδήςιον. τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκολι-
 18 κὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι ἀλλ' ὀρυκτά. μαρτυ-
 ρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ, ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος
 ὅσην τινὰ ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Ἀμμωνος
 χρηστήριον γενόμενον, τὸ ἐγὼ τῆς ἐμεωυτοῦ γνώμης
 ὕστερον περὶ Αἴγυπτον ἐπυθόμην. οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μα-
 ρεῆς τε πόλιος καὶ Ἀπιοσ οἰκέοντες Αἰγύπτου τὰ πρόσ-
 ουρα Αἰβύη, αὐτοὶ τε δοκέοντες εἶναι Αἰβυες καὶ οὐκ
 Αἰγύπτιοι καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱερὰ θρησκείῃ,
 βουλόμενοι θηλέων βοῶν μὴ ἐργεσθαι, ἐπεμψαν ἐς
 Ἀμμωνα φάμενοι οὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοι-
 νὸν εἶναι· οἰκέειν τε γὰρ ἔξω τοῦ Δέλτα καὶ οὐδὲν
 ὁμολογέειν αὐτοῖσι, βούλεσθαι τε πάντων σφίσι ἐξεῖναι
 γεύεσθαι. ὁ δὲ θεὸς σφεας οὐκ ἔα ποιεῖν ταῦτα, φὰς
 Αἴγυπτον εἶναι ταύτην τὴν ὁ Νεῖλος ἐπιὼν ἄρδει, καὶ
 Αἰγυπτίους εἶναι τούτους οἳ ἔνερθε Ἐλεφαντίνης πό-
 λιος οἰκέοντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι. οὕτω
 19 σφι ταῦτα ἐχρήσθη. ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν
 πληθύνῃ, οὐ μούνον τὸ Δέλτα ἀλλὰ καὶ τοῦ Αἰβυκοῦ
 τε λεγομένου χωρίου εἶναι καὶ τοῦ Ἀραβίου ἐνιαχῇ καὶ
 ἐπὶ δύο ἡμερέων ἐκατέρωθι ὁδόν, καὶ πλεὺν ἐτι τού-
 του καὶ ἔλασσον. τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσιος πέρι οὔτε
 τι τῶν ἱεράων οὔτε ἄλλον οὐδενὸς παραλαβεῖν ἔδυνά-
 σθην. πρόθυμος δὲ ἔα τάδε παρ' αὐτῶν πυθῆσθαι, ὅ
 τι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πληθύνων ἀπὸ τροπέων τῶν
 θερινέων ἀρξάμενος ἐπ' ἑκατὸν ἡμέρας, πελάσας δὲ ἐς
 τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερέων ὀπίσω ἀπέρχεται
 ἀπολείπων τὸ ῥέεθρον, ὥστε βραχὺς τὸν χειμῶνα ἅπαντα
 διατελέει ἔων μέχρι οὗ αὐτὶς τροπέων τῶν θερινέων.
 τούτων ὧν πέρι οὐδενὸς οὐδὲν οἶός τε ἐγενόμην παρα-

λαβεῖν [παρὰ] τῶν Αἰγυπτίων, ἱστορέων αὐτοὺς ἦντινα δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ [τὰ λελεγμένα] βουλόμενος εἰδέναι ἱστόρεον καὶ ὅ τι αὔρας ἀποπνεούσας μοῦνος πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται.

Ἀλλὰ Ἑλλήνων μὲν τινες ἐπίσημοι βουλόμενοι 20 γενέσθαι σοφίην ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τριφασίας ὁδοὺς, τῶν τὰς μὲν δύο [τῶν ὁδῶν] οὐδ' ἀξιῶ μνησθῆναι εἰ μὴ ὅσον σημῆναι βουλόμενος μοῦνον. τῶν ἢ ἑτέρη μὲν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πληθύνειν τὸν ποταμόν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖλον. πολλάκις δὲ ἐτησίαι μὲν οὐκ ὦν ἐπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος τῶντὸ ἐργάζεται. πρὸς δέ, εἰ ἐτησίαι αἰτιοὶ ἦσαν, χρῆν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίησι ἀντίοι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ ταῦτά τῳ Νεῖλῳ, καὶ μᾶλλον ἐτι τοσοῦτῳ ὅσῳ ἐλάσσονες εἶντες ἀσθενέστερα τὰ ρεύματα παρέχονται. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοί, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Αἰβύῃ, οἳ οὐδὲν τοιοῦτο πάσχουσι οἷόν τι καὶ ὁ Νεῖλος. ἢ δ' ἑτέρη ἀνεπισημονεστέρα μὲν ἐστὶ τῆς 21 λελεγμένης, λόγῳ δὲ εἰπεῖν θωμασιωτέρα, ἢ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὁκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι, τὸν δὲ Ὁκεανὸν γῆν πέρι πᾶσαν ῥέειν. ἢ δὲ τρίτῃ τῶν ὁδῶν 22 πολλὸν ἐπιεικιστάτη ἐοῦσα μάλιστα ἐψευσται. λέγει γὰρ δὴ οὐδ' αὕτη οὐδέν, φαμένη τὸν Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηχομένης χιόνος, ὃς ῥέει μὲν ἐκ Αἰβύης διὰ μέσων Αἰθιοπῶν, ἐκδιδοὶ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν δῆτα ῥέοι ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων [τόπων] ῥέων ἐς τὰ ψυχρότερα τὰ πολλὰ ἐστὶ; ἀνδρὶ γε λογίζεσθαι τοιούτων πέρι οἷον τε εἶναι, ὥς οὐδὲ οἰκὸς ἀπὸ χιόνος μιν

ῥέειν, πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι
 παρέχονται πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρέων τούτων θερμοί·
 δεύτερον δὲ ὅτι ἄνομβρος ἡ χώρα καὶ ἀκρύσταλλος
 διατελέει ἐοῦσα, ἐπὶ δὲ χιόνι πεσούσῃ πᾶσα ἀνάγκη
 ἐστὶ ὕσαι ἐν πέντε ἡμέρησι, ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὕετο ἂν
 ταῦτα τὰ χωρία· τρίτα δὲ οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ καύμα-
 τος μέλανες ἐόντες· ἰκτῖνοι δὲ καὶ χελιδόνες δι' ἔτεος
 ἐόντες οὐκ ἀπολείπουνσι, γέραναι δὲ φεύγουσαι τὸν
 χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ γινόμενον φοιτῶσι
 ἐς χειμασίην ἐς τοὺς τόπους τούτους. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε
 καὶ ὕσον ὦν ταύτην τὴν χώραν δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ
 τῆς ἄρχεται ῥέων ὁ Νεῖλος, ἦν ἂν τι τούτων οὐδέν,
 23 ὥς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει. ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέξας
 ἐς ἀφανὲς τὸν μῦθον ἀνενείκας οὐκ ἔχει ἔλεγχον· οὐ
 γάρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὠκεανὸν ἐόντα, Ὅμηρον
 δὲ ἢ τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιητέων δοκέω
 24 τοῦνομα εὐρόντα ἐς ποίησιν ἐσενεϊκασθαι. εἰ δὲ δεῖ
 μεμψάμενον γνώμας τὰς προκειμένας αὐτὸν περὶ τῶν
 ἀφανέων γνώμην ἀποδέξασθαι, φράσω διότι μοι δο-
 κέει πληθύνεσθαι ὁ Νεῖλος τοῦ θέρους. τὴν χειμερινὴν
 ὥρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου
 ὑπὸ τῶν χειμῶνων ἔρχεται τῆς Αἰβύης τὰ ἄνω. ὥς
 μὲν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλῶσαι, πᾶν εἴρηται· τῆς γὰρ
 ἂν ἐγγχοτάτω τε ἢ χώρας οὗτος ὁ θεὸς καὶ κατὰ ἦντινα,
 ταύτην οἶκός διψῇν τε ὑδάτων μάλιστα καὶ τὰ ἐγγχώρια
 25 ῥεύματα μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν. ὥς δὲ ἐν πλείονι
 λόγῳ δηλῶσαι, ὧδε ἔχει· διεξιὼν τῆς Αἰβύης τὰ ἄνω
 ὁ ἥλιος τάδε ποιεῖ· ὅτε διὰ παντὸς τοῦ χρόνου αἰ-
 θρίου τε ἐόντος τοῦ ἡέρος τοῦ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία
 καὶ ἀλεεινῆς τῆς χώρας ἐούσης, οὐκ ἐόντων ἀνέμων

ψυχρῶν, διεξιὼν ποιεῖ οἶόν περ καὶ τὸ θέρος ἔωθε ποιεῖν ἰὼν τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. ἔλκει γὰρ ἐπ' ἑωυτὸν τὸ ὕδωρ, ἐλκύσας δὲ ἀπωθῆει ἐς τὰ ἄνω χωρία, ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄνεμοι καὶ διασκιδνάντες τήκουσι· καὶ εἰς οἰκότης οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας πνέοντες, ὅ τε νότος καὶ ὁ λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πάντων ὑετιώτατοι. δοκεῖ δέ μοι οὐδὲ πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέτειον ἐκαστοτε ἀποπέμπεσθαι τοῦ Νεῖλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ὑπολείπεσθαι περὶ ἑωυτόν. προηϋνομένου δὲ τοῦ χειμῶνος ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπίσω, καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἔλκει τῶν ποταμῶν. τέως δὲ οἱ μὲν ὁμβρίου ὕδατος συμμιγγομένου πολλοῦ αὐτοῖσι, ἅτε ὑομένης τε τῆς χώρας καὶ κεχαλαρωμένης, ῥέουσι μεγάλοι, τοῦ δὲ θέρος τῶν τε ὁμβρων ἐπιλειπόντων αὐτοὺς καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐλκόμενοι ἀσθενέες εἰσὶ. ὁ δὲ Νεῖλος, ἔων ἄνομβρος, ἐλκόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μῶνος ποταμῶν τοῦτον τὸν χρόνον οἰκότης αὐτὸς ἑωυτοῦ ῥέει πολλῷ ὑποδέστερος ἢ τοῦ θέρος· τότε μὲν γὰρ μετὰ πάντων τῶν ὕδατων ἴσον ἔλκεται, τὸν δὲ χειμῶνα μῶνος πιέζεται. οὕτω τὸν ἥλιον νενόμικα τούτων αἴτιον εἶναι. αἴτιος 26 δὲ ὁ αὐτὸς οὗτος κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν καὶ τὸν ἥρα ξηρὸν τὸν ταύτῃ εἶναι, διακαίαν τὴν διέξοδον ἑωυτοῦ· οὕτω τῆς Λιβύης τὰ ἄνω θέρος αἰεὶ κατέχει. εἰ δὲ ἡ στάσις ἡλλακτο τῶν ὥρέων καὶ τοῦ οὐρανοῦ τῇ μὲν νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμῶν ἐστᾶσι, ταύτῃ μὲν τοῦ νότου ἦν ἡ στάσις καὶ τῆς μεσαμβρίας, τῇ δὲ ὁ νότος νῦν ἔστηκε, ταύτῃ δὲ ὁ βορέης, εἰ ταῦτα οὕτω εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαννόμενος ἐκ μέσου τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ βορέω ἦε ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐ-

- ρώπης κατὰ περ νῦν τῆς Αἰβύνης ἔρχεται, διεξιόντα δ' ἂν μιν διὰ πάσης Εὐρώπης ἔλπομαι ποιεῖν ἂν τὸν
- 27 Ἰστρον τὰ περ νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον. τῆς αὖρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει, τήνδε ἔχω γνώμην, ὥς κάρτα ἀπὸ θερμέων χωρέων οὐκ οἰκός ἐστι οὐδὲν ἀποπνέειν, αὖρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινος φιλέει πνέειν.
- 28 Ταῦτα μὲν νῦν ἔστω ὥς ἐστι τε καὶ ὥς ἀρχὴν ἐγένετο. τοῦ δὲ Νεῖλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων οὔτε Αἰβύων οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἔμοι ἀπικομένων ἐς λόγους οὐδεὶς ὑπέσχετο εἰδέναι, εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Σαῖ πόλει ὁ γραμματιστής τῶν ἱσθῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δ' ἔμοιγε παίζειν ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε, εἶναι δύο ὄρεα ἐς ὅξυ τὰς κορυφὰς ἀπηγμένα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος κείμενα τῆς Θηβαΐδος καὶ Ἐλεφαντίνης, οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι ὄρεσι τῷ μὲν Κρῶφι, τῷ δὲ Μῶφι. τὰς δὲ πηγὰς τοῦ Νεῖλου εἰσάγει ἀβύσσους ἐκ τοῦ μέσου τῶν ὀρέων τούτων ῥέειν, καὶ τὸ μὲν ἡμισυ τοῦ ὕδατος ἐπ' Αἰγύπτου ῥέειν καὶ πρὸς βορέην ἄνεμον, τὸ δ' ἕτερον ἡμισυ ἐπ' Αἰθιοπίας τε καὶ νότου. ὥς δὲ ἀβυσσοὶ εἰσι αἱ πηγαί, ἐς διάπειραν ἔφη τούτου Φαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι. πολλέων γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ὀργυιέων πλεξάμενον κάλον κατεῖναι ταύτῃ καὶ οὐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. οὕτω μὲν δὴ ὁ γραμματιστής, εἰ ἄρα ταῦτα γενόμενα ἔλεγε, ἀπέφαινε, ὥς ἐμὲ κατανοέειν, δίνας τινας ταύτῃ εἰσάγει ἰσχυρὰς καὶ παλιρροίην, οἷα δὲ ἐμβάλλοντος τοῦ ὕδατος τοῖσι ὄρεσι μὴ δύνασθαι κατεπιμένειν καταπειρητηρίην ἐς βυσσὸν ἵεναι.
- 29 ἄλλον δὲ οὐδενὸς οὐδὲν ἐδυνάμην πυνθέσθαι, ἀλλὰ τοσόνδε μὲν ἄλλο ἐπὶ μακρότατον ἐπυνθόμην, μέχρι μὲν

Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθών, τὸ δ' ἀπὸ τούτου ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων· ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι ἄναντές ἐστι χωρίον· ταύτῃ ὦν δεῖ τὸ πλοῖον διαδήσαντας ἀμφοτέρωθεν κατὰ περ βοῦν πορεύεσθαι· ἦν δὲ ἀπορραγῇ, τὸ πλοῖον οἴχεται φερόμενον ὑπὸ ἰσχύος τοῦ ῥόου. τὸ δὲ χωρίον τοῦτό ἐστι ἐπ' ἡμέρας τεσσαερας πλόος, σχολιὸς δὲ ταύτῃ κατὰ περ ὁ Μαίανδρός ἐστι ὁ Νεῖλος· σχοῖνοι δὲ δωδέκα εἰσι οὔτοι τοὺς δεῖ τούτῳ τῷ τρόπῳ διεκπλῶσαι· καὶ ἔπειτα ἀπίξαι ἐς πεδίον λεῖον, ἐν τῷ νήσον περιρρέει ὁ Νεῖλος· Ταχομψὼ οὖνομα αὐτῇ ἐστι. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἤδη καὶ τῆς νήσου τὸ ἡμισυ, τὸ δὲ ἡμισυ Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη, τὴν πέριξ νομάδες Αἰθίοπες νέμονται· τὴν διεκπλώσας ἐς τοῦ Νεῖλου τὸ ῥέεθρον ἤξεις, τὸ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδού· καὶ ἔπειτα ἀποβάς παρὰ τὸν ποταμὸν ὁδοιπορίην ποιήσας ἡμερέων τεσσαεράκοντα· σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νεῖλῳ ὄξεες ἀνέχουσι καὶ χοιράδες πολλάι εἰσι, δι' ὧν οὐκ οἶά τέ ἐστι πλέειν. διεξελθὼν δὲ ἐν τῇσι τεσσαεράκοντα ἡμέρησι ταῦτο τὸ χωρίον, αὐτὶς ἐς ἕτερον πλοῖον ἐσβὰς δωδέκα ἡμέρας πλεύσει καὶ ἔπειτα ἤξεις ἐς πόλιν μεγάλην τῇ οὖνομά ἐστι Μερόη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. οἱ δ' ἐν ταύτῃ Δία θεῶν καὶ Διόνυσου μόνους σέβονται, τούτους τε μεγάλως τιμῶσι, καὶ σφι μαντήιον Διὸς κατέστηκε. στρατεύονται δέ, ἐπεὶ σφας ὁ θεὸς οὗτος κελεύῃ διὰ θεσπισμάτων, καὶ τῇ αὖν κελεύῃ, ἐκαίσει. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος 30 πλέων ἐν ἰσῷ χρόνῳ ἄλλῳ ἤξεις ἐς τοὺς αὐτομόλους ἐν ὅσῳ περ ἐξ Ἐλεφαντίνης ἦλθες ἐς τὴν μητρόπολιν

τὴν Αἰθιοπῶν. τοῖσι δὲ αὐτομόλοισι τούτοισι οὖνομά ἐστι Ἀσμάχ, δύνатаι δὲ τοῦτο τὸ ἔπος κατὰ τὴν Ἑλληνῶν γλῶσσαν οἱ ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς παριστάμενοι βασιλεῖ, ἀπέστησαν δὲ αὐταὶ τέσσερες καὶ εἴκοσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθιοπᾶς τούτους δι' αἰτίην τοιήνδε· ἐπὶ Ψαμμητίχῳ βασιλέος φυλακαὶ κατέστασαν ἐν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλει πρὸς Αἰθιοπῶν καὶ ἐν Δάφνησι τῇσι Πηλουσίῃσι ἄλλῃ πρὸς Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων καὶ ἐν Μαρέῃ πρὸς Αἰβύης ἄλλῃ. ἔτι δὲ ἐπ' ἐμεῦ καὶ Περσέων κατὰ ταῦτά αὖ φυλακαὶ ἔχουσι ὥς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχῳ ἦσαν· καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φρουρέουσι καὶ ἐν Δάφνησι. τοὺς ὧν δὴ Αἰγυπτίους τρία ἔτια φρουρήσαντας ἀπέλυσεν οὐδεὶς τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ βουλευσάμενοι καὶ κοινῇ λόγῳ χρησάμενοι πάντες ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀποστάντες ἦσαν ἐς Αἰθιοπίην. Ψαμμητίχος δὲ πνθόμενος ἐδίωκε· ὥς δὲ κατέλαβε, ἔδεετο πολλὰ λέγων καὶ σφεας θεοὺς πατριῶους ἀπολιπεῖν οὐκ ἔα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. τῶν δὲ τινα λέγεται δέξαντα τὸ αἰδοῖον εἰπεῖν, ἔνθα ἂν τοῦτο ἦ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐνθαῦτα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπείτε ἐς Αἰθιοπίην ἀπῆλκοντο, διδοῦσι σφέας αὐτοὺς τῷ Αἰθιοπῶν βασιλεῖ. ὁ δὲ σφεας τῷδε ἀντιδωρέεται· ἦσαν οἱ διάφοροί τινες γεγονότες τῶν Αἰθιοπῶν· τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας τὴν ἐκείνων γῆν οἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικισθέντων ἐς τοὺς Αἰθιοπᾶς ἡμερώτεροι γεγόνασιν Αἰθίοπες ἢ θεαμαθόντες Αἰγύπτια.

- 31 Μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ γινώσκεται ὁ Νεῖλος πάρεξ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ῥεύματος· τοσοῦτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μῆνες εὐρίσκονται ἀναισι-

όμενοι ἐξ Ἐλεφαντίνης πορευομένῳ εἰς τοὺς αὐτομό-
 υς τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἐσπέρης τε καὶ ἡλίου δυ-
 έων. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι·
 ἡμος γάρ ἐστι ἡ χώρα αὕτη ὑπὸ καύματος. ἀλλὰ 32
 δε μὲν ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων φαμένων ἐλθεῖν
 ἐπὶ τὸ Ἀμμωνος χρηστήριον καὶ ἀπικέσθαι εἰς λόγους
 τεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλεῖ, καὶ κως ἐκ λόγων ἄλ-
 ον ἀπικέσθαι εἰς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, ὥς οὐδεὶς
 τοῦ οἶδε τὰς πηγὰς, καὶ τὸν Ἐτέαρχον φάναι ἐλθεῖν
 τε παρ' αὐτὸν Νασαμῶνας ἄνδρας. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο
 τὶ μὲν Λιβυκόν, νέμεται δὲ τὴν Σύρτιν τε καὶ τὴν
 ῥος ἡδὲ χώραν τῆς Σύρτιος οὐκ ἐπὶ πολλόν. ἀπικο-
 νους δὲ τοὺς Νασαμῶνας καὶ εἰρωτωμένους εἰ τι
 οῦσι πλεον λέγειν περὶ τῶν ἐρήμων τῆς Λιβύης,
 ἵνα παρὰ σφίσι γενέσθαι ἀνδρῶν δυναστέων παῖδας
 θριστάς, τοὺς ἄλλα τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας πε-
 σσὰ καὶ δὴ καὶ ἀποκληρῶσαι πέντε ἑωυτῶν ὀψομέ-
 ους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἰ τι πλεον ἴδοιεν τῶν
 μακρότατα ἰδομένων. τῆς γὰρ Λιβύης τὰ μὲν κατὰ
 ἡν βορήην θάλασσαν ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι
 ὀλόεντος ἄκρης, τῇ τελευτᾷ τὰ τῆς Λιβύης, παρήκουσι
 παρὰ πᾶσαν Αἴβυες καὶ Λιβύων ἔθνεα πολλά, πλὴν
 οὖν Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι· τὰ δὲ ὑπὲρ θα-
 ἄσσης τε καὶ τῶν ἐπὶ θάλασσαν κατηκόντων ἀνθρώ-
 ων, [τὰ κατύπερθε] θηριώδης ἐστὶ ἡ Λιβύη· τὰ δὲ
 ατύπερθε τῆς θηριώδους ψάμμος τέ ἐστι καὶ ἄνθρωπος
 εινῶς καὶ ἔρημος πάντων. εἶπαι ὦν τοὺς νεηνίας
 ποπεμπομένους ὑπὸ τῶν ἡλίκων, ὕδατί τε καὶ σιτίοισι
 ὃ ἐξηρτυμένους, ἵεναι τὰ πρῶτα μὲν διὰ τῆς οἰκεο-
 ἑνης, ταύτην δὲ διεξελθόντας εἰς τὴν θηριώδεα ἀπι-

κέσθαι, ἐκ δὲ ταύτης τὴν ἔρημον διεξιέναι τὴν ὁδὸν
 ποιευμένους πρὸς ξέφυρον ἄνεμον, διεξεληθόντας δὲ
 χώρου πολλὸν ψαμμώδεα καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέρησι ἰδεῖν
 δὴ κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα, καὶ σφεας προσ-
 ελθόντας ἄπτεσθαι τοῦ ἐπεόντος ἐπὶ τῶν δενδρέων
 καρποῦ, ἄπτομένοισι δὲ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας σμικροῦς,
 μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν, λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας·
 φωνῇ δὲ οὔτε τι τῆς ἐκείνων τοὺς Νασαμῶνας γινώ-
 σκειν οὔτε τοὺς ἄγοντας τῶν Νασαμῶνων. ἄγειν τε
 δὴ αὐτοὺς δι' ἐλέων μεγίστων, καὶ διεξεληθόντας ταῦτα
 ἀπικέσθαι ἐς πόλιν ἐν τῇ πάντας εἶναι τοῖσι ἄγουσι
 τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. παρὰ δὲ τὴν
 πόλιν ῥέειν ποταμὸν μέγαν, ῥέειν δὲ ἀπὸ ἐσπέρης αὐτῶν
 πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκο-
 33 δείλους. ὁ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμωνίου Ἐτεάρχου λόγος ἐς
 τοῦτό μοι δεδηλώσθω, πλὴν ὅτι ἀπονοστήσαι τε ἔφασκε
 τοὺς Νασαμῶνας, ὥς Κυρηναῖοι ἔλεγον, καὶ ἐς τοὺς
 οὔτοι ἀπίκοντο ἀνθρώπους, γόητας εἶναι ἅπαντας. τὸν
 δὲ δὴ ποταμὸν τοῦτον τὸν παραρρέοντα καὶ Ἐτεάρχος
 συνεβάλλετο εἶναι Νεῖλον, καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος οὕτω
 αἰρέει. ῥέει γὰρ ἐκ Αἰβύης ὁ Νεῖλος καὶ μέσσην τά-
 μνων Αἰβύην. καὶ ὥς ἐγὼ συμβάλλομαι τοῖσι ἐμφανέσι
 τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος, τῷ Ἰστρῷ ἐκ τῶν
 ἴσων μέτρων ὁρμάται. Ἰστρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμε-
 νος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρήνης πόλιος ῥέει μέσσην σχίζων
 τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσι ἔξω Ἡρακλείων στη-
 λέων, ὁμουρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἱ ἔσχατοι πρὸς δυ-
 σμέων οἰκεῖν τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τε-
 λευτᾷ δὲ ὁ Ἰστρος ἐς θάλασσαν ῥέων τὴν τοῦ Εὐξεί-
 νου πόντου [διὰ πάσης Εὐρώπης], τῇ Ἰστροίην οἱ Μιλη-

σίῳν οἰκέουσι ἄποικοι. ὁ μὲν δὴ Ἰστρος, ῥέει γὰρ δι' 34
οἰκεομένης, πρὸς πολλῶν γινώσκεται, περὶ δὲ τῶν τοῦ
Νείλου πηγῶν οὐδεὶς ἔχει λέγειν· ἀοίκητός τε γὰρ
καὶ ἔρημός ἐστι ἡ Λιβύη δι' ἧς ῥέει. περὶ δὲ τοῦ
ῥεύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἱστορεῦντα ἦν
ἐξικέσθαι, εἴρηται· ἐκδιδού δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴ-
γυπτος τῆς ὀρεινῆς Κιλικίης μάλιστα κη ἀντίη κέεται.
ἐνθεῦτεν δὲ ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ
πέντε ἡμερέων ἰδέα ὁδὸς εὐζώνῳ ἀνδρί· ἡ δὲ Σινώπη
τῷ Ἰστροῦ ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν ἀντίον κέεται. οὕτω
τὸν Νεῖλον δοκέω διὰ πάσης τῆς Λιβύης διεξιόντα
ἐξισοῦσθαι τῷ Ἰστροῦ. Νείλου μὲν νυνὶ πέρι τοσαῦτα
εἰρήσθω.

ἜΡΧΟΜΑΙ δὲ περὶ Αἰγύπτου μηχανέων τὸν λόγον, 35
ὅτι πλεῖστα θωμάσια ἔχει [ἢ ἄλλη πᾶσα χώρα] καὶ ἔργα
λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώραν· τούτων εἴ-
νεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ
οὐρανῷ τῷ κατὰ σφέας ἐόντι ἑτεροῖω καὶ τῷ ποταμῷ
φύσιν ἁλλοίην παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ
πολλὰ πάντα ἐμπαλιν τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις ἐστή-
σαντο ἡθεὰ τε καὶ νόμους, ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες
ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι, οἱ δὲ ἄνδρες κατ' οἴκους
ἐόντες ὑφαίνουσι· ὑφαίνουσι δὲ οἱ μὲν ἄλλοι ἄνω τὴν
κρόκην ὠθεόντες, Αἰγύπτιοι δὲ κάτω. τὰ ἄχθεια οἱ μὲν
ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλέων φορέουσι, αἱ δὲ γυναῖκες
ἐπὶ τῶν ὤμων. οὐρέουσι αἱ μὲν γυναῖκες ὀρθαί, οἱ
δὲ ἄνδρες κατήμενοι. εὐμαρεῖη χρέωνται ἐν τοῖσι οἴ-
κοις, ἐσθλίουσι δὲ ἕξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι, ἐπιλέγοντες ὥς
τὰ μὲν αἰσχροῦ ἀναγκαῖα δὲ ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιεῖν
χρεόν, τὰ δὲ μὴ αἰσχροῦ ἀναφανδόν. ἰσθᾶται γυνὴ μὲν

οὐδεμία οὔτε ἔρσηνος θεοῦ οὔτε θηλέης, ἄνδρες δὲ πάντων τε καὶ πασέων. τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμία ἀνάγκη μὴ βουλομένοισι, τῇσι δὲ θυγα-
 36 τράσι πᾶσα ἀνάγκη καὶ μὴ βουλομένησι. οἱ ἱερεῖς τῶν θεῶν τῇ μὲν ἄλλῃ κομῶσι, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ξυρῶνται. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κήδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς τοὺς μάλιστα ἰκνέεται, Αἰγύπτιοι δὲ ὑπὸ τοὺς θανάτους ἀνιείσι τὰς τρίχας αὐξέσθαι τὰς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γενεῖῳ, τέως ἐξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων ἡ δίαίτα ἀποκέκριται, Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θηρίοισι ἡ δίαίτα ἔστι. ἀπὸ πυρῶν καὶ κριθέων ὧλλοι ζῶουσι, Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιευμένῳ ἀπὸ τούτων τὴν ζόην ὄνειδος μέγιστόν ἐστι, ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται σιτία, τὰς ζειὰς μετεξέτεροι καλέουσι. φρυῶσι τὸ μὲν σιταῖς τοῖσι ποσί, τὸν δὲ πηλὸν τῇσι χερσὶ καὶ τὴν κόπρον ἀναιρέονται. τὰ αἰδοῖα ὧλλοι μὲν ἐῷσι ὥς ἐγένοντο, πλήν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον, Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἴματα τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο, τῶν δὲ γυναικῶν ἓν ἑκάστη. τῶν ἰστίων τοὺς κρίκους καὶ τοὺς κάλους οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν προσδέουσι, Αἰγύπτιοι δὲ ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι καὶ λογίζονται ψήφοισι Ἑλληνες μὲν ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά· καὶ ποιεῦντες ταῦτα αὐτοὶ μὲν φασὶ ἐπὶ δεξιὰ ποιεῖν, Ἑλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι χρέωνται, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἱρά, τὰ δὲ δημοτικὰ κα-
 37 λέεται. θεοσεβέες δὲ περισσῶς ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων νόμοισι τοιοισίδε χρέωνται. ἐκ χαλκῶν ποτηρίων πίνουσι, διασμώντες ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, οὐκ

ὁ μὲν, ὁ δ' οὐ, ἀλλὰ πάντες. εἴματα δὲ λίνα φο-
 ρέουσι αἰεὶ νεόπλυτα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα.
 τὰ τε αἰδοῖα περιτάμνονται καθαριότητος εἵνεκεν,
 προτιμῶντες καθαροὶ εἶναι ἢ εὐπρεπέστεροι. οἱ δὲ
 ἱρέες ξυρῶνται πᾶν τὸ σῶμα διὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα
 μήτε φθελὸς μήτε ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηται σφι
 θεραπεύουσι τοὺς θεοὺς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱρέες
 λινέην μούνην καὶ ὑποδήματα βύβλινα· ἄλλην δὲ σφι
 ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λούνται
 δὲ δις τῆς ἡμέρης ἐκάστης ψυχρῷ καὶ δις ἐκάστης νυ-
 κτός. ἄλλας τε θρησκείας ἐπιτελέουσι μυρίας ὥς εἰπεῖν
 λόγῳ. πάσχουσι δὲ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα· οὔτε τι γὰρ
 τῶν οἰκίῳ τρίβουσι οὔτε δαπανῶνται, ἀλλὰ καὶ σιτία
 σφί ἐστι ἱρὰ πεσσομένα, καὶ κρεῶν βοέων καὶ χηνέων
 πληθὺς τι ἐκάστῳ γίνεται πολλὸν ἡμέρης ἐκάστης, δι-
 δοται δὲ σφι καὶ οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων δὲ οὐ σφι
 ἔξεστι πάσασθαι. κνήμες δὲ οὔτε τι μάλα σπείρουσι
 Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, τοὺς τε γενομένους οὔτε τρώ-
 γουσι οὔτε ἔψοντες πατέονται· οἱ δὲ δὴ ἱρέες οὐδὲ
 ὀρῶντες ἀνέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν εἶναί μιν
 ὕσπριον. ἱρᾶται δὲ οὐκ εἰς ἐκάστου τῶν θεῶν ἀλλὰ
 πολλοί, τῶν εἰς ἐστὶ ἀρχιερεὺς· ἐπεὶ δὲ τις ἀποθάνῃ,
 τοῦτον ὁ παῖς ἀντικατίσταται. τοὺς δὲ βοὺς τοὺς ἔρ- 38
 σενας τοῦ Ἐπάφου εἶναι νομίζουσι καὶ τοῦτον εἵνεκα
 δοκιμάζουσι αὐτοὺς ὧδε· τρίχα ἦν καὶ μίαν ἰδῆται
 ἐπεοῦσαν μέλαιναν, οὐ καθαρὸν εἶναι νομίζει. δίδηται
 δὲ ταῦτα ἐπὶ τούτῳ τεταγμένος τῶν τις ἱρέων καὶ
 ὀρθοῦ ἐστεῶτος τοῦ κτήνεος καὶ ὑπτίου καὶ τὴν γλῶσ-
 σαν ἐξειρύσας, εἰ καθαρὴ τῶν προκειμένων σημηίων,
 τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. κατορθᾷ δὲ καὶ τὰς τρίχας

τῆς οὐρῆς εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. ἦν δὲ τού-
 των πάντων ἥ καθαρὸς, σημαίνεται βύβλω περὶ τὰ
 κέρεια ἐλίσσων καὶ ἔπειτα γῆν σημαντροῖδα ἐπιπλάσας
 ἐπιβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαν-
 τον δὲ θύσαντι θάνατος ἢ ζημὴ ἐπικέεται. δοκιμά-
 ζεται μὲν νυν τὸ κτήνος τρόπῳ τοιῷδε, θυσίῃ δέ σφι
 39 ἥδε κατέστηκε· ἀγαρόντες τὸ σεσημασμένου κτήνος πρὸς
 τὸν βωμὸν ὅκου ἂν θύωσι, πῦρ ἀνακαίουσι, ἔπειτα δὲ
 ἐπ' αὐτοῦ οἶνον κατὰ τοῦ ἱρηίου ἐπισπείσαντες καὶ
 ἐπικαλέσαντες τὸν θεὸν σφάζουσι, σφάζαντες δὲ ἀπο-
 τάμνουσι τὴν κεφαλὴν. σῶμα μὲν δὴ τοῦ κτήνεος δει-
 ρουσι, κεφαλῇ δὲ κείνῃ πολλὰ καταρησάμενοι φέρουσι,
 τοῖσι μὲν ἂν ἢ ἀγορῇ καὶ Ἑλληνέσιν σφι ἔωσι ἐπιδήμιοι
 ἔμποροι, οἱ δὲ φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν ἀπ' ὧν ἔδοντο,
 τοῖσι δὲ ἂν μὴ παρέωσι Ἑλληνες, οἱ δ' ἐκβάλλουσι ἐς
 τὸν ποταμόν. καταρῶνται δὲ τάδε λέγοντες τῇσι κεφα-
 λῇσι, εἰ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι ἢ Αἰγύπτῳ
 τῇ συναπάσῃ κακὸν γίνεσθαι, ἐς κεφαλὴν ταύτην τρα-
 πέσθαι. κατὰ μὲν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων
 κτηνέων καὶ τὴν ἐπισπείδιν τοῦ οἶνου πάντες Αἰγύ-
 πτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα
 τὰ ἱρά, καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου οὐδὲ ἄλλου οὐδενὸς
 40 ἐμφύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγυπτίων οὐδεὶς. ἡ δὲ
 δὴ ἑξαίρεσις τῶν ἱρῶν καὶ ἡ καὺσις ἄλλη περὶ ἄλλο
 ἱρὸν σφι κατέστηκε. τὴν δ' ὧν μεγίστην τε δαίμονα
 ἡγνῆται εἶναι καὶ μεγίστην οἱ ὄρτην ἀνάγουσι, ταύτην
 ἔρχομαι ἐρέων. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὸν βοῦν, κατευξά-
 μενοι κοιλήν μὲν κείνην πᾶσαν ἐξ ὧν εἶλον, σπλάγγνα
 δὲ αὐτοῦ λείπουνσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν πιμελήν,
 σκέλεα δὲ ἀποτάμνουσι καὶ τὴν ὀσφὺν ἄκρην καὶ τοὺς

ἔμοις τε καὶ τὸν τράχηλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοῦς πιμπλῆσι ἄρτων καθαρῶν καὶ μέλιτος καὶ ἀσταφίδος καὶ σύκων καὶ λιβανωτοῦ καὶ σμύρνης καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλήσαντες δὲ τούτων καταγίζουσι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. προνηστεύσαντες δὲ θύουσι, καιομένων δὲ τῶν ἱρῶν τύπτονται πάντες· ἐπεὰν δὲ ἀποτύψωνται, δαῖτα προτίθενται τὰ ἐλίποντο τῶν ἱρῶν. τοὺς μὲν νυν καθά- 41 ροὺς βοῦς τοὺς ἔρσενας καὶ τοὺς μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι, τὰς δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλ' ἱραὶ εἰσι τῆς Ἰσίου. τὸ γὰρ τῆς Ἰσίου ἑγαλμα ἐὼν γυναικίον βούκερών ἐστι, κατὰ περ Ἕλληνες τὴν Ἰοῦν γράφουσι, καὶ τὰς βοῦς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβονται προβάτων πάντων μάλιστα μακροῦ. τῶν εἵνεκα οὗτ' ἀνὴρ Αἰγύπτιος οὔτε γυνὴ ἄνδρα Ἕλληνα φιλήσειε ἂν τῷ στόματι, οὐδὲ μαχαίρῃ ἄνδρὸς Ἕλληνος χρῆσεται οὐδ' ὀβελοῖσι οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοῦς διατετμημένου Ἑλληνικῇ μαχαίρῃ γεύσεται. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς τρύπον τόνδε· τὰς μὲν θηλέας ἐς τὸν ποταμὸν ἀπιεῖσι, τοὺς δὲ ἔρσενας κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι προαστείοις, τὸ κέρως τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφοτέρω ὑπερέχοντα σημηίου εἵνεκεν· ἐπεὰν δὲ σαπῇ καὶ προσίῃ ὁ τεταγμένος χρόνος, ἀπικνέεται ἐς ἐκάστην πόλιν βάρεις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλεομένης νήσου. ἢ δ' ἐστὶ μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρον δὲ αὐτῆς εἰσὶ σχοῖνοι ἐννεά. ἐν ταύτῃ ὦν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλεις συχναί, ἐκ τῆς δὲ αἱ βάρεις παραγίνονται ἀναιρησόμεναι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν, ὄνομα τῇ πόλει Ἀτάρβηχης, ἐν δ' αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱρὸν ἔγιον

ἴδρυνται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανῶνται πολλοὶ ἄλλοι
 εἰς ἄλλας πόλεις, ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπάγουσιν
 καὶ θάπτουσι εἰς ἓνα χῶρον πάντες. κατὰ ταῦτα δὲ
 τοῖσι βουσί καὶ τᾶλλα κτήνεα θάπτουσι ἀποθνήσκοντα
 καὶ γὰρ περὶ ταῦτα οὕτω σφι νευομοθέτῃται· κτείνουσιν
 42 γὰρ δὴ οὐδὲ ταῦτα. ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαίος ἴδρυν-
 ται ἱερὸν ἢ νομοῦ τοῦ Θηβαίου εἰσί, οὗτοι μὲν ἵνυν
 πάντες οἶων ἀπεχόμενοι αἰγας θύουσιν. θεοὺς γὰρ δὲ
 οὐ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται.
 πλὴν Ἰσιός τε καὶ Ὀσίριος, τὸν δὲ Διόνυσον εἶνα
 λέγουσι· τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι
 δὲ τοῦ Μένδητος ἔκτενται ἱερὸν ἢ νομοῦ τοῦ Μενδη-
 σίου εἰσί, οὗτοι δὲ αἰγῶν ἀπεχόμενοι οἷς θύουσιν
 Θηβαῖοι μὲν νυν καὶ ὅσοι διὰ τούτους οἶων ἀπέχου-
 νται, διὰ τὰδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφίσι τεθῆναι.
 Ἡρακλέα θελῆσαι πάντως ἰδέσθαι τὸν Δία καὶ τὸ
 οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, τέλος δέ, ἐπεῖτε λιπα-
 ρέειν τὸν Ἡρακλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι (τοιόνδε
 κριὸν ἐκδείραντα προσχέσθαι τε τὴν κεφαλὴν ἀποτα-
 μόντα τοῦ κριοῦ καὶ ἐνδύντα τὸ νάκος οὕτω οἱ ἑωυτὸν
 ἐπιδέξαι. ἀπὸ τούτου κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τῶγαλμα
 ποιῶσι Αἰγύπτιοι, ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων Ἀμμώνιοι, ἐόντες
 Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιοπῶν ἄποικοι καὶ φωνὴν μεταξὺ
 ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκέειν δέ μοι, καὶ τὸ οὐνομ
 Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδε σφίσι τὴν ἐπωνυμίην ἐποίησαντες.
 Ἀμοῦν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία. τοὺς δὲ
 κριοὺς οὐ θύουσιν Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσί σφι ἱεροὶ διὰ τοῦτο
 μίῃ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὁρτῇ τοῦ Διὸς, κριὸν
 ἓνα κατακόψαντες καὶ ἀποδείραντες κατὰ τὸν αὐτὸν ἔνδυ-
 ονσι τῶγαλμα τοῦ Διὸς καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρα-

κλέος προσάγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες τύπνται οἱ περὶ τὸ ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριὸν καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτουσι αὐτόν.

Ἡρακλῆος δὲ περὶ τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὅτι εἴη 43 τῶν δυνάδεκα θεῶν. τοῦ ἑτέρου δὲ περὶ Ἡρακλῆος, τὸν Ἕλληνες οἶδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτου ἐδυνάσθην ἀκοῦσαι. καὶ μὲν ὅτι γε οὐ παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον τὸ οὐνομα Αἰγύπτιοι [τοῦ Ἡρακλῆος], ἀλλ' Ἕλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων οὗτοι οἱ θέμενοι τῷ Ἀμφιτρύωνος γόνῳ τοῦνομα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ ἄλλα τεκμήριά ἐστι τοῦτο οὕτω ἔχειν, ἐν δὲ καὶ τόδε, ὅτι τε τοῦ Ἡρακλῆος τούτου οἱ γονεὲς ἀμφοτέροι ἦσαν Ἀμφιτρύων καὶ Ἀλκμήνη γεγονότες τὸ ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰγύπτου καὶ διότι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος οὔτε Διοσκούρων τὰ οὐνόματά φασι εἰδέναι, οὐδέ σφι θεοὶ οὗτοι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀποδεδέχεται. καὶ μὲν εἴ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὐνομά τευ δαίμονος, τούτων οὐκ ἦκιστα ἀλλὰ μάλιστα ἐμελλον μνήμην ἔξειν, εἴ περ καὶ τότε ναυτιλίῃσι ἐχρέωντο καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὥς ἔλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἰρέει. ὥστε τούτων ἂν καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ οὐνόματα ἐξεπιστέατο Αἰγύπτιοι ἢ τοῦ Ἡρακλῆος. ἀλλὰ τις ἀρχαῖός ἐστι θεὸς Αἰγυπτίοις Ἡρακλῆς· ὥς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἕτεά ἐστι ἐπτακισχίλια καὶ μύρια ἐς Ἀμασιν βασιλεύσαντα, ἐπεῖτε ἐκ τῶν ὀκτὼ θεῶν οἱ δυνάδεκα θεοὶ ἐγένοντο τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι. καὶ θέλων 44 δὲ τούτων περὶ σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἶόν τε ἦν, ἐπλευσα καὶ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυνθανόμενος αὐτόθι εἶναι ἱρὸν Ἡρακλῆος ἄγιον. καὶ εἶδον πλουσίως κατεσκευασμένον ἄλλοις τε πολλοῖς ἀναθήμασι, καὶ

ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἥ μὲν χρυσοῦ ἀπέφθου, ἥ
 δὲ σμαράγδου λίθου λάμποντος τὰς νύκτας μέγας·
 ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ εἰρόμην
 ὁκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἰδρυνται. εὗρον
 δὲ οὐδὲ τούτους τοῖσι Ἑλλήσι συμφερομένους· ἔφασαν
 γὰρ ἅμα Τύρῳ οἰκισομένη καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἰδρυ-
 θῆναι, εἶναι δὲ ἔτεα ἅπ' οὗ Τύρον οἰκέουσι τριηκόσια
 καὶ δισχίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν
 Ἡρακλέος ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶναι. ἀπικόμην
 δὲ καὶ ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὗρον ἱρὸν Ἡρακλέος ὑπὸ
 Φοινίκων ἰδρυμένον, οἳ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώ-
 σαντες Θάσον ἔκτισαν· καὶ ταῦτα καὶ πέντε γενεῇσι
 ἀνδρῶν πρότερά ἐστι ἢ τὸν Ἀμφιτρούωνος Ἡρακλέα ἐν
 τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἱστορημένα δηλοῖ
 σαφέως παλαιὸν θεὸν Ἡρακλέα ἰόντα. καὶ δοκέουσι
 δέ μοι οὗτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιεῖν, οἳ διζὰ Ἡρά-
 κλεια ἰδρυσάμενοι ἔκτινται, καὶ τῷ μὲν ὡς ἀθανάτῳ,
 Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην θύουσι, τῷ δὲ ἑτέρῳ ὡς ἡρώϊ
 45 ἐναγίζουσι. λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέπτως
 οἱ Ἕλληνες· εὐήθης δὲ αὐτῶν καὶ ὅδε ὁ μῦθος ἐστι
 τὸν περὶ τοῦ Ἡρακλέος λέγουσι, ὡς αὐτὸν ἀπικόμενον
 ἐς Αἴγυπτον στέψαντες οἱ Αἰγύπτιοι ὑπὸ πομπῆς ἐξῆγον
 ὡς θύσοντες τῷ Διὶ τὸν δὲ τέως μὲν ἡσυχίην ἔχειν,
 ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχοντο, ἐς ἀλκὴν
 τραπόμενον πάντας σφέας καταφονεῦσαι. ἐμοὶ μὲν νυν
 δοκέουσι ταῦτα λέγοντες τῆς Αἰγυπτίων φύσιος καὶ
 τῶν νόμων πᾶμπαν ἀπείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες· τοῖσι
 γὰρ οὐδὲ κτήνεα ὁσίῃ θύειν ἐστὶ χωρὶς οἴων καὶ ἐρ-
 σένων βοῶν καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ
 κηνῶν, κῶς ἂν οὗτοι ἀνθρώπους θύοιεν; ἐτι δὲ ἕνα

ζόντα τὸν Ἡρακλέα καὶ ἔτι ἄνθρωπον, ὥς δὴ φασι, κῶς φύσιν ἔχει πολλὰς μυριάδας φονεῦσαι; καὶ περὶ μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰποῦσι καὶ παρὰ τῶν θεῶν καὶ παρὰ τῶν ἡρώων εὐμενεῖη εἴη.

Τὰς δὲ δὴ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσιν Αἰγυπτίῳν οἱ εἰρημένοι. τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτῶ θεῶν λογίζονται εἶναι οἱ Μενδηῖοι, τοὺς δὲ ὀκτῶ θεοὺς τούτους προτέρους τῶν δυνάδεκα θεῶν φασι γενέσθαι. γράφουσί τε δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ τοῦ Πανὸς τῷγαλμα κατὰ περ Ἑλλήνες αἰγοπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα, οὔτι τοιοῦτον νομίζοντες εἶναί μιν ἄλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅτεν δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτόν, οὐ μοι ἡδιόν ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μενδηῖοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων, καὶ τούτων οἱ αἰπόλοι τιμὰς μέζοντας ἔχουσι· ἐκ δὲ τούτων εἰς μάλιστα, ὅστις ἐπεὶν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα παντὶ τῷ Μενδησίῳ νομῷ τίθεται. καλέεται δὲ ὃ τε τράγος καὶ ὁ Πᾶν Αἰγυπτιστὶ Μένδης. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ νομῷ τοῦτῳ, ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος ἐμίσγεται ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδεξιν ἀνθρώπων ἀπίκετο. ὅν δὲ Αἰγύπτιοι μισρὸν ἡγῆνται θηρίον εἶναι· καὶ τοῦτο μὲν, ἦν τις ψαύσῃ αὐτῶν παριῶν ὄψ, αὐτοῖσι τοῖσι ἱματίοις ἀπ' ὧν ἔβαψε ἑαυτὸν βὰς ἐς τὸν ποταμόν, τοῦτο δὲ οἱ συβῶται ζόντες Αἰγύπτιοι ἐγγενέες ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μοῦνοι πάντων, οὐδέ σφι ἐκδίδοσθαι οὐδεὶς θνηγατέρα ἐθέλει οὐδ' ἄγεσθαι ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἐκδίδονται τε οἱ συβῶται καὶ ἄγονται ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ὅς οὐ δικαιοῦσι Αἰγύπτιοι, Σελήνῃ δὲ καὶ Διο-

νύσῳ μούνουσι τοῦ αὐτοῦ χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ, [τοὺς] ὕς θύσαντες πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ὕς ἐν μὲν τῇσι ἄλλῃσι ὀρτῇσι ἀπεστεινῆκασι, ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ ὑπ' Αἰγυπτίων λεγόμενος, ἐμοὶ μέντοι ἐπισταμένῳ οὐκ εὐπρεπέστερός ἐστι λέγεσθαι. θυσίῃ δὲ ἦδε τῶν ὑῶν τῇ Σελήνῃ ποιέεται· ἐπεὶ αὖν θύσῃ, τὴν οὐρὴν ἄκρην καὶ τὸν σπλῆνα καὶ τὸν ἐπίπλοον συνθεῖς ὁμοῦ κατ' ὧν ἐκάλυψε πάσῃ τοῦ κτήνεος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὴν νηδὺν γινομένη καὶ ἔπειτα καταγίξει πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῳ ἐν τῇ ἂν τὰ ἱρὰ θύσωσι, ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γευσάτατο. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ὑπ' ἀσθενείης βίου σταιτίνας πλάσαντες ὕς καὶ ὀπτήσαντες ταύτας θύουσι.

- 48 Τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὀρτῆς τῇ δορκίῃ χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος διδοῖ ἀποφέρεσθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῳ τῶν συμβωτέων. τὴν δὲ ἄλλην ἀνάγουσι ὀρτὴν τῷ Διονύσῳ Αἰγυπτίιοι πλὴν χορῶν κατὰ ταῦτα σχεδὸν πάντα Ἑλλήσι· ἀντὶ δὲ φαλλῶν ἄλλα σφί ἐστι ἐξευρημένα ὅσον τε πηχναῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας γυναῖκες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῷ τεῷ ἔλασσον ἔδον τοῦ ἔλλου σώματος· προηγέεται δὲ αὐλός, αἱ δὲ ἔπονται αἰδούνουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον καὶ κινεῖ μῦνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱρὸς
- 49 λεγόμενος. ἤδη ὧν δοκεῖ μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυνθέωνος τῆς θυσίης ταύτης οὐκ εἶναι ἀδαῆς ἀλλ' ἐμπειρος. Ἑλλήσι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τό τε οὖνομα καὶ τὴν θυσίην καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ· ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβὼν τὸν

λόγον ἔφηνε, ἀλλ' οἱ ἐπιγενόμενοι τούτῳ σοφισταὶ μεζόνως ἐξέφησαν· τὸν δ' ὦν φαλλὸν τὸν τῷ Διονύῳ πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ κατηγορούμενος, καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἑλληνας. ἐγὼ μὲν νῦν φημι Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφὸν μαντικὴν τε ἑωυτῷ συστήσαι καὶ πνυθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου ἄλλα τε πολλὰ ἐσηγήσασθαι Ἑλλησι καὶ τὰ περὶ τὸν Διώνυσον, ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαντα· οὐ γὰρ δὴ συμπεσεῖν γέ φησω τὰ τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιούμενα τῷ θεῷ καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἑλλησι· ὁμότροπα γὰρ ἂν ἦν τοῖσι Ἑλλησι καὶ οὐ νεωστὶ ἐσηγμένα. οὐ μὲν οὐδὲ φήσω ὅπως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο ἢ ἄλλο κού τι νόμαιον. πνυθέσθαι δέ μοι δοκέει μάλιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διώνυσον παρὰ Κάδμου τε τοῦ Τυρίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς τὴν νῦν Βοιωτὴν καλεομένην χώραν. σχεδὸν δὲ καὶ 50 πάντων τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα. διότι μὲν γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἦκει, πνυθανόμενος οὕτω εὐρίσκω εἶν. δοκέω δ' ὦν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῆλθαι· ὅτι γὰρ δὴ μὴ Ποσειδέωνος καὶ Διοσκούρων, ὥς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται, καὶ Ἥρης καὶ Ἰστίης καὶ Θέμιος καὶ Χαρίτων καὶ Νηρηίδων, τῶν ἄλλων θεῶν Αἰγυπτίοισι αἰεὶ κοτε τὰ οὐνόματά ἐστι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι. τῶν δὲ οὐ φασὶ θεῶν γινώσκειν τὰ οὐνόματα, οὗτοι δέ μοι δοκέουσι ὑπὸ Πελασγῶν ὀνομασθῆναι, πλὴν Ποσειδέωνος· τοῦτον δὲ τὸν θεὸν παρὰ Αἰβύων ἐπύθοντο. οὐδαμοὶ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέωνος οὐνομα ἔκτενται εἰ μὴ Αἰβυες καὶ τιμῶσι τὸν θεὸν τοῦτον αἰεὶ. νομίζουσι δ' ὦν Αἰγύπτιοι οὐδ' ἤρωσι οὐδέν.

- 61 Ταῦτα μὲν νυν καὶ ἄλλα πρὸς τούτοις, τὰ ἐγὼ
 φράσω, Ἕλληνες ἀπ' Αἰγυπτίων νευομίκασι· τοῦ δὲ
 Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῖντες
 οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν
 πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἀπάντων Ἀθηναῖοι παραλαβόντες,
 παρὰ δὲ τούτων ἄλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ ἤδη την-
 καῦτα ἐς Ἑλληνας τελέουσι Πελασγοὶ σύνοικοι ἐγένοντο
 ἐν τῇ χώρῃ, ὅθεν περ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομισθῆ-
 ναι. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμο-
 θρηκίκες ἐπιτελέουσι παραλαβόντες παρὰ Πελασγῶν.
 οὗτος ὦν ἦρ οἶδε τὸ λέγω. τὴν γὰρ Σαμοθρηκίην οἴκει
 πρότερον Πελασγοὶ οὗτοι οἳ περ Ἀθηναίοισι σύνοικοι
 ἐγένοντο, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρηκίκες τὰ ὄργια παρα-
 λαβάνουσι. ὀρθὰ ὦν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰγάλματα τοῦ
 Ἑρμέω Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων μαθόντες παρὰ Πε-
 λασγῶν ἐποίησαντο. οἳ δὲ Πελασγοὶ ἱρόν τινα λόγον
 περὶ αὐτοῦ ἐλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηκίῃ μν-
 62 στηρίοισι δεδήλωται. ἔθνον δὲ πάντα πρότερον οἳ
 Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπενχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Λωδώνῃ οἶδα
 ἀκούσας, ἐπωνυμίην δὲ οὐδ' οὐνομα ἐποιεῦντο οὐδὲν
 αὐτῶν· οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν κω. θεοὺς δὲ προσωνόμα-
 σάν σφας ἀπὸ τοῦ τοιούτου ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πάντα
 πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἔπειτα δὲ χρόνου
 πολλοῦ διελθόντος ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπι-
 γμένα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων, Διουδόν
 δὲ ὕστερον πολλῶ ἐπύθοντο· καὶ μετὰ χρόνου ἐρη-
 στηριάζοντο περὶ τῶν οὐνομάτων ἐν Λωδώνῃ· τὸ γὰρ
 δὴ μαντήιον τοῦτο νευόμισται ἀρχαιότατον τῶν ἐν
 Ἑλλήσι χρηστηρίων εἶναι, καὶ ἦν τὸν χρόνον τοῦτον
 μῦνον. ἐπεὶ ὦν ἐρηστηριάζοντο ἐν τῇ Λωδώνῃ οἳ

Πελασγοὶ εἰ ἀνέλονται τὰ οὐνόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἤκουτα, ἀνεῖλε τὸ μαντήιον χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθνον τοῖσι οὐνόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. παρὰ δὲ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐξεδέξαντο ὕστερον. ἐνθεν δὲ ἐγένοντο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε 53 αἰεὶ ἦσαν πάντες, ὅκοιόι τέ τινες τὰ εἶδεα, οὐκ ἠπιστάτο μέχρι οὗ πρώην τε καὶ χθὲς ὥς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὀμηρον ἡλικίην τετρακοσίοις ἐτεσὶ δοκέω μεν πρεσβυτέρους γενέσθαι καὶ οὐ πλέοσι. οὗτοι δὲ εἰσι οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες καὶ τιμὰς τε καὶ τέχνας διελόντες καὶ εἶδεα αὐτῶν σημεινάντες. οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι ὕστερον, ἔμοιγε δοκεῖν, ἐγένοντο. τούτων τὰ μὲν πρῶτα αἱ Δωδωνίδες ἱρεῖαι λέγουσι, τὰ δὲ ὕστερα τὰ ἐς Ἡσίοδον τε καὶ Ὀμηρον ἔχοντα ἐγὼ λέγω. χρησθησίων δὲ περὶ 54 τοῦ τε ἐν Ἕλλησι καὶ τοῦ ἐν Αἰβύῃ τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Θηβαίου Διὸς δύο γυναῖκας ἱρείας ἐκ Θηβέων ἐξαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων, καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Αἰβύην πρηθεῖσαν, τὴν δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας· ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας εἶναι τὰς ἰδρυσάμενας τὰ μαντήια πρῶτας ἐν τοῖσι εἰρημένοις ἔθνεσι. εἰρομένου δὲ μεν ὁκόθεν οὕτω ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφῶν γενέσθαι τῶν γυναικῶν τούτων, καὶ ἀνευρεῖν μὲν σφεας οὐ δυνατοὶ γενέσθαι, πυθέσθαι δὲ ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτέων τὰ περ δὴ ἔλεγον. ταῦτα μὲν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱρέων ἤκουον, 55 τὰ δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες· δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίῶν ἀναπατάμενας

τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ παρὰ σφέας ἀπικέ-
 σθαι. ἱζομένην δέ μιν ἐπὶ φηγὸν αὐδάξασθαι φωνῇ
 ἀνθρωπινήν ὥς χρὲν εἶη μαντήιον αὐτόθι Διὸς γενέ-
 σθαι, καὶ αὐτοὺς ὑπολαβεῖν θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελ-
 λόμενον αὐτοῖσι καὶ σφέας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν
 δὲ ἐς τοὺς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα λέγουσι Ἀμ-
 μωνος χρηστήριον κελεύσαι τοὺς Λίβυας ποιεῖν· ἔστι
 δὲ καὶ τοῦτο Διὸς. Δωδωναίων δὲ αἱ ἱσθται, τῶν τῇ
 πρεσβυτάτῃ οὖνομα ἦν Προμένηα, τῇ δὲ μετὰ ταύτην
 Τιμαρέτῃ, τῇ δὲ νεωτάτῃ Νικένδρῃ, ἔλεγον ταῦτα·
 συνωμολόγεον δὲ σφι καὶ οἱ ἄλλοι Δωδωναῖοι οἱ περὶ
 56 τὸ ἱρόν· ἐγὼ δ' ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε. εἰ
 ἀληθέως οἱ Φοίνικες ἐξήγαγον τὰς ἱράς γυναῖκας καὶ
 τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα
 ἀπέδοντο, δοκέει ἐμοὶ ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδος·
 πρότερον δὲ Πελασγίης καλευμένης τῆς αὐτῆς ταύτης·
 προηθῆναι ἐς Θεσπρωτοὺς· ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι
 ἰδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκυῖῃ ἱρὸν Διὸς, ὥσπερ ἦν
 οἶκος ἀμφιπολεύουσιν ἐν Θήβῃσι ἱρὸν Διὸς, ἐνθα ἀπύ-
 κητο, ἐνθαῦτα μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου χρη-
 στήριον κατηγήσατο, ἐπεῖτε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα γλῶσ-
 σαν. φάναι δὲ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπρωσθαι ὑπὸ
 57 τῶν αὐτῶν Φοινίκων ὑπ' ᾧ καὶ αὕτη ἐπρωθῆ. πελει-
 άδες δέ μοι δοκεῖνσι κληθῆναι πρὸς Δωδωναίων ἐπὶ
 τοῦδε αἱ γυναῖκες, διότι βάρβαροι ἦσαν, ἐδόκεον δὲ
 σφι ὁμοίως ὕρμισι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν
 πελειάδα ἀνθρωπινήν φωνῇ αὐδάξασθαι λέγουσι, ἐπεῖτε
 συνετά σφι ἡὔδα ἡ γυνή· ἔως δὲ ἐβαρβάριζε, ὁρμίζος
 τρόπον ἐδόκεέ σφι φθέγγεσθαι, ἐπεὶ τέφω τρόφῳ ἄν
 πελειάς γε ἀνθρωπινήν φωνῇ φθέγγεται; μέλαιναν δὲ

γοντες εἶναι τὴν πελειάδα σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη
 γυνὴ ἦν. ἡ δὲ μαντήϊα ἢ τε ἐν Θήβησι τῇσι Αἰ-
 πτιῇσι καὶ ἐν Δωδώνῃ παραπλήσιαι ἀλλήλησι τυγχά-
 νουσι ἐοῦσαι. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἱρῶν ἡ μαντική ἀπ' 58
 Αἰγύπτου ἀπιγμένη. πανηγύριαι δὲ ἄρα καὶ πομπὰς
 προσαγωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοι εἰσι οἱ
 ποιησάμενοι, καὶ παρὰ τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασι.
 καὶ μοι τοῦτου τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται
 πολλοῦ τευ χρόνου ποιούμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ
 ἐπεὶ ἐποιήθησαν. πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ 59
 παρὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύριαι δὲ συχνάς, μάλιστα
 ἐν καὶ προθυμότατα ἐς Βούβαστιν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι,
 εὔτερα ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι· ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ
 ἡ πόλις ἐστὶ μέγιστος Ἴσιος ἱερόν, ἵδρυται δὲ ἡ πόλις
 αὕτῃ τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα, Ἴσις δὲ ἐστὶ
 κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ. τρίτα δ' ἐς
 Ἡλίου πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι, τέταρτα δὲ ἐς
 Πάπρημιν πόλιν τῷ Ἡλίῳ, πέμπτα δὲ ἐς Βουτοῦν πόλιν
 τῇ Αἰγυπτιᾷ, ἕκτα δὲ ἐς Πάπρημιν πόλιν τῷ Ἄρεϊ. 60
 ἐν νυν Βούβαστιν πόλιν ἐπεὶ κομίζονται, ποιεῦσι
 τοιαύδε· πλεονσί τε γὰρ δὴ ἅμα ἄνδρες γυναῖξί καὶ
 πολλόν τι πλῆθος ἑκατέρων ἐν ἑκάστη βάρῃ· αἱ μὲν
 τῶν γυναικῶν κρόταλα ἔχουσιν κροταλίζουσι, οἱ
 δὲ αὐλέουσι κατὰ πάντα τὸν πλόον, αἱ δὲ λοιπαὶ γυ-
 ναῖκες καὶ ἄνδρες αἰδούσι καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι.
 ἐπεὶ δὲ πλεόντες κατὰ τινὰ πόλιν ἄλλην γένωνται,
 ἄλλοι μὲν τὴν βάρην τῇ γῇ ποιεῦσι τοιαύδε· αἱ μὲν
 τῶν γυναικῶν ποιεῦσι τὰ περ εἰρηκα, αἱ δὲ τω-
 θάζουσι βοῶσαι τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας, αἱ δὲ
 ὀρχέονται, αἱ δὲ ἀνασύρονται ἀνιστάμεναι. ταῦτα παρὰ

πᾶσαν πόλιν παραποταμίνην ποιεῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπύ-
 κωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὁρτάζουσι μεγάλας ἀνάγοντες
 θυσίας, καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμουῦται πλέων ἐν τῇ
 ὁρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἄπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ἐπιλοίπῳ.
 συμφοιτῶσι δέ, ὅ τι ἀνὴρ καὶ γυνή ἐστι πλὴν παι-
 δίων, καὶ ἐς ἐβδομήκοντα μυριάδας, ὥς οἱ ἐπιχώριοι
 61 λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιέεται, ἐν δὲ Βουσίρῃ
 πόλι ὥς ἀνάγουσι τῇ Ἰσί τὴν ὁρτὴν, εἰρηται πρότερόν
 μοι. τύπτονται μὲν γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες
 καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων. τὸν δὲ
 τύπτονται, οὗ μοι ὁσιόν ἐστι λέγειν. ὅσοι δὲ Καρῶν
 εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ τοσούτῳ ἔτι πλέω
 ποιεῦσι τούτων ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαί-
 ρησι, καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ
 62 Αἰγύπτιοι. ἐς Σάϊν δὲ πόλιν ἐπεὰν συλλεχθῆωσι τῇσι
 θυσίῃσι, ἐν τινι νυκτὶ λύχνα καίουσιν πάντες πολλὰ
 ὑπαίθρια περὶ τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ λύχνα ἐστὶ
 ἐμβάφια ἔμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου, ἐπιπολῆς δὲ ἔπεστι
 αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον, καὶ τοῦτο καίεται παννύχιον, καὶ
 τῇ ὁρτῇ οὕνομα κέεται λυχνοκαΐη. οἳ δ' ἂν μὴ ἔλθωσι
 τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν πανήγυριν ταύτην, φυλάσσοντες
 τὴν νύκτα τῆς θυσίας καίουσιν καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ
 λύχνα, καὶ οὕτω οὐκ ἐν Σαῖ μούνη καίεται ἀλλὰ καὶ
 ἀνὰ πᾶσαν Αἰγυπτον. ὅτεν δὲ εἵνεκα φῶς ἔλαχε καὶ
 τιμὴν ἢ νύξ αὕτη, ἔστι ἱρὸς περὶ αὐτοῦ λόγος λεγό-
 63 μενος. ἐς δὲ Ἡλίον τε πόλιν καὶ Βουτοῦν θυσίας
 μούνας ἐπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμει θυσίας
 μὲν καὶ ἱρὰ κατὰ περ καὶ τῇ ἄλλῃ ποιεῦσι· εὗτ' ἂν
 δὲ γίνηται καταφερῆς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μὲν τινες τῶν
 ἱρέων περὶ τῷγαλμα πεπονέεται, οἳ δὲ πολλοὶ αὐτῶν

ὀρνίθων γένηα ὀχευόμενα ἐν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶ
καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι. εἰ ὧν εἶναι τῷ θεῷ τοῦτο μ
φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνηα ποιέειν. οὗτοι μὲν νυ
65 τοιαῦτα ἐπιλέγοντες ποιεῦσι ἔμοιγε οὐκ ἄρεστά· Αἴγυ
πτιοι δὲ θρησκεύουσι περισσῶς τὰ τε ἄλλα περὶ τὰ ἱε
καὶ δὴ καὶ τὰδε.

Ἐοῦσα Αἴγυπτος ὅμορος τῇ Αἰβύῃ οὐ μάλα θη
ριώδης ἐστί. τὰ δὲ ἑόντα σφι ἅπαντα ἱερὰ νενόμισται
καὶ τὰ μὲν σύντροφα αὐτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι, τὰ δὲ
οὔ. τῶν δὲ εἵνεκεν ἀνείται [τὰ] ἱερὰ εἰ λέγοιμι, κατα
βαίην ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω
μάλιστα ἀπηγέεσθαι. τὰ δὲ καὶ εἰρηκα αὐτῶν ἐπιψαν
σας, ἀναγκαίη καταλαμβανόμενος εἶπον. νόμος δὲ ἐστὶ
περὶ τῶν θηρίων ὥδε ἔχων. μελεδωνοὶ ἀποδεδέχεται
τῆς τροφῆς χωρὶς ἐκάστων καὶ ἔρσηνες καὶ θήλειαι τῶν
Αἰγυπτίων, τῶν παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδέκεται τὴν τιμὴν
οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλεσι ἕκαστοι εὐχὰς . . . τὰςδε σφι ἀπο
τελέουσι· εὐχόμενοι τῷ θεῷ τοῦ ἂν ἢ τὸ θηρίον, ἢ
ῥῶντες τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν ἢ τὸ ἥμισυ
ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἰστᾶσι σταθμῷ πρὸς
ἄργυριον τὰς τρίχας· τὸ δ' ἂν ἐλκύσῃ, τοῦτο τῇ μελ
δωνῷ τῶν θηρίων διδοῖ· ἢ δ' ἂντ' αὐτοῦ τάμνουσιν
ἰχθυὺς παρέχει βορρὴν τοῖσι θηρίοις. τροφή μὲν δὲ
αὐτοῖσι τοιαύτη ἀποδέδεκται· τὸ δ' ἂν τις τῶν θηρίων
τούτων ἀποκτείνῃ, ἣν μὲν ἐκὼν, θάνατος ἢ ζημία, ἢ
δὲ ἀέκων, ἀποτίνει ζημίην τὴν ἂν οἱ ἱερεῖς τάξωνται
ὅς δ' ἂν ἴβιν ἢ ἱρηκα ἀποκτείνῃ, ἣν τε ἐκὼν ἣν
66 ἀέκων, τεθνάναι ἀνάγκη. πολλῶν δὲ ἑόντων ὁμοτρο
φων τοῖσι ἀνθρώποισι θηρίων πολλῶν ἂν ἔτι πλεονέ
ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰελοῦρους τοιαύτῳ

ἐπεὶ τῶν τέκων αἱ θήλειαι, οὐκέτι φοιτῶσι παρὰ τοὺς ἔρσενας· οἱ δὲ διζήμενοι μίσγεσθαι αὐτῇσι οὐκ ἔχουσι. πρὸς ὧν ταῦτα σοφίζονται τάδε· ἀρπάζοντες ἀπὸ τῶν θηλέων καὶ ὑπαιρεόμενοι τὰ τέκνα κτείνουσι, κτείναντες μέντοι οὐ πατέονται. αἱ δὲ στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυμέουσai, οὕτω δὴ ἀπικνέονται παρὰ τοὺς ἔρσενας· φιλότεκνον γὰρ τὸ θηρίον. πυρκαϊῆς δὲ γινομένης θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰελούρους· οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι διαστάντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰελούρων, ἀμελήσαντες σβεννύναι τὸ καιόμενον, οἱ δὲ αἰέλουροι διαδύνοντες καὶ ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. ταῦτα δὲ γινόμενα πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει. ἐν ὅτέοισι δ' ἂν οἰκίοισι αἰέλουρος ἀποθάνῃ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, οἱ ἐνοικέοντες πάντες ξυρῶνται τὰς ὀφρούς μούνας, παρ' ὅτέοισι δ' ἂν κύνων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν. ἀπάγονται δὲ οἱ αἰέλουροι ἀποθανόντες 67 ἐς ἱρὰς στέγας, ἐνθα θάπτονται ταριχενθέντες, ἐν Βουβάστι πόλει· τὰς δὲ κύνους ἐν τῇ ξυρῶν ἕκαστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκησι. ὥς δὲ αὕτως τῇσι κυσὶ οἱ ἰχθυεὶς θάπτονται. τὰς δὲ μυγαλὰς καὶ τοὺς ἱρῆας ἀπάγουσι ἐς Βουτοῦν πόλιν, τὰς δὲ ἱβίς ἐς Ἑρμέω πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους ἐούσας σπανίας καὶ τοὺς λύκους οὐ πολλῶ τέρῳ ἐόντας ἄλωπέκων μέζοντας αὐτοῦ θάπτουσι τῇ ἂν εὐρεθῆωσι κείμενοι.

Τῶν δὲ κροκοδείλων φύσις ἐστὶ τοιήδε· τοὺς χει- 68 μεριωτάτους μῆνας τέσσερας ἐσθίει οὐδέν, ἐὼν δὲ τετράπουν χερσαῖον καὶ λιμναῖόν ἐστι· τίττει μὲν γὰρ ὡς ἐν γῇ καὶ ἐκλέπει καὶ τὸ πολλὸν τῆς ἡμέρας διατρίβει ἐν τῷ ξηρῷ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ·

θερμότερον γὰρ δὴ ἐστὶ τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθρίας καὶ
 τῆς ὀρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θνητῶν τοῦτο
 ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται· τὰ μὲν γὰρ ὥσ' αἰχμῆς
 οὐ πολλῶν μέζονα τίκτει, καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον το
 ῷ οὖ γίνεται, αὐξανόμενος δὲ γίνεται καὶ ἐς ἑπτακα
 δεκα πῆχας καὶ μέζων ἐστὶ. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μέ
 γας, ὀδόντας δὲ μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας [κατὰ λόγον
 τοῦ σώματος]. γλῶσσαν δὲ μοῦνον θηρίων οὐκ ἔφυσεν
 οὐδὲ κινεῖ τὴν κάτω γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον
 θηρίων τὴν ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω. ἔχει ὁ
 καὶ ὄνυχας καρτεροὺς καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον
 ἐπὶ τοῦ σώματος. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρίᾳ
 ὁξυδερκέστατον. ἅτε δὴ ὧν ἐν ὕδατι δίαιταν ποιεῖ
 μενον, τὸ στόμα ἐνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδέλλων
 τὰ μὲν δὲ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν, ὁ δὲ
 τροχίλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστὶ, ἅτε ὠφελεομένῳ πρὸς αὐτοῦ
 ἐπεὶ γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκό
 δειλος καὶ ἔπειτα χάνη (ἔωθε γὰρ τοῦτο ὡς ἐπίπας
 ποιεῖν πρὸς τὸν ξέφυρον), ἐνθαῦτα ὁ τροχίλος ἐσθ
 νων ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ καταπίνει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ
 ὠφελεύμενος ἡδεταὶ καὶ οὐδὲν σίνεται τὸν τροχίλον
 69 τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱεροὶ εἰσὶ οἱ κροκόδειλοι
 τοῖσι δὲ οὐ, ἀλλ' ἅτε πολεμίους περιέπουσι. οἱ δὲ
 περὶ τε Θήβας καὶ τὴν Μοῖριος λίμνην οἰκούντες καὶ
 κάρτα ἡγνῆται αὐτοὺς εἶναι ἱερούς. ἐκ πάντων δὲ ἐν
 ἑκάτεροι τρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδωγμένον εἶναι
 χειροῦθεα, ἀρτήματά τε λίθινα χρυτὰ καὶ χρύσεια ἐς τ
 ῶτα ἐσθίνοντες καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίου
 πόδας καὶ σιτία ἀποτακτὰ διδόντες καὶ ἱερίαια καὶ πε
 ριέποντες ὡς κάλλιστα ζῶντας· ἀποθανόντας δὲ ἡ

πουσι ταριχεύσαντες ἐν ἱρῇσι θήκησι. οἱ δὲ περὶ Ἐλε-
αντίνην πόλιν οἰκέοντες καὶ ἐσθίουσι αὐτούς, οὐκ
γεόμενοι ἱρούς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι
ἀλλὰ χάμψαι. κροκόδειλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκά-
νουντες αὐτῶν τὰ εἶδεα τοῖσι παρὰ σφίσι γινομένοισι
οροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῇσι αἵμασιῃσι. ἄγραι δὲ σφεων 70
οὐλλαὶ κατεστᾶσι καὶ παντοῖαι· ἥ δ' ὦν ἔμοιγε δοκεῖ
ξιοτάτῃ ἀπηγήσιος εἶναι, ταύτην γράφω. ἐπεὰν νῶ-
ον ὑὸς δελεάσῃ περὶ ἄγκιστρον, μετῴει ἐς μέσον τὸν
ποταμόν, αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ χεῖλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων
έλφακα ζώην ταύτην τύπτει. ἐπακούσας δὲ τῆς φωνῆς
κροκόδειλος ἵεται κατὰ τὴν φωνήν, ἐντυχὼν δὲ τῷ
ῥῶτῳ καταπίνει· οἱ δὲ ἔλκουσι. ἐπεὰν δὲ ἐξελκυσθῇ
ἐκ γῆν, πρῶτον ἀπάντων ὁ θηρευτῆς πηλῶ κατ' ὦν
πλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς· τοῦτο δὲ ποιήσας κάρτα
ὑπετέως τὰ λοιπὰ χειροῦται, μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο
οὐκ ὀνύφει.

Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποτάμιοι νομῶ μὲν τῷ Παπρημίτῃ 71
ἱεροῖ εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοις Αἰγυπτίοις οὐκ ἱεροί. φύσιν
δὲ παρέχονται ἰδέης τοιήνδε· τετράπουν ἐστί, δίχηνον,
ὀπλὰ βοός, σιμὸν, λοφιὴν ἔχον ἵππου, χαυλιόδοντας
φαῖνον, οὐρὴν ἵππου καὶ φωνήν, μέγαθος ὅσον τε βοὺς
ὁ μέριστος. τὸ δέρμα δ' αὐτοῦ οὕτω δὴ τι παχύ ἐστι
ὥστε αὐτοῦ γενομένου ξυστὰ ποιέεσθαι [ἀκόντια] ἐκ
αὐτοῦ.

Γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἱρὰς 72
ἡγνῆται εἶναι. νομίζουσιν δὲ καὶ τῶν ἰχθύων τὸν καλεύ-
μενον λεπιδωτὸν ἱρὸν εἶναι καὶ τὴν ἔγχελυν. ἱρούς δὲ
τούτους τοῦ Νείλου φασὶ εἶναι καὶ τῶν ὀρνέθων τοὺς
χηναλώπεκας.

- 73 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱρός, τῷ οὐνομα φοῖν
 ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον εἰ μὴ ὅσον γραφῇ· καὶ γὰρ
 καὶ σπάνιος ἐπιφοιτᾷ σφι δι' ἐτέων, ὥς Ἑλιοπολίται
 λέγουσι, πεντακοσίων. φοιτᾷν δὲ τότε φασὶ ἐπεὰν
 ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔστι δέ, εἰ τῇ γραφῇ παρόμοιος
 τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσόκομα τῶν πε-
 ρων, τὰ δὲ ἐρυθρά. ἐς τὰ μάλιστα αἰετῶ περιήγη-
 ὁμοιότατος καὶ τὸ μέγεθος. τοῦτον δὲ λέγουσι μηχ-
 νᾶσθαι τάδε, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἐξ Ἀραβίας
 ὁρμώμενον ἐς τὸ ἱρὸν τοῦ Ἑλίου κομίζειν τὸν πατέρα
 ἐν σμύρνῃ ἐμπλάσσοντα καὶ θάπτειν ἐν τοῦ Ἑλίου
 ἱρῷ· κομίζειν δὲ οὕτω· πρῶτον τῆς σμύρνης ῥὸν πλά-
 σσειν ὅσον τε δυνατός ἐστι φέρειν, μετὰ δὲ πειρᾶσθαι
 αὐτὸ φορέοντα, ἐπεὰν δὲ ἀποπειρηθῇ, οὕτω δὴ κοί-
 ναντα τὸ ῥὸν τὸν πατέρα ἐς αὐτὸ ἐντιθέναι, σμύρ-
 νῃ δὲ ἄλλῃ ἐμπλάσσειν τοῦτο κατ' ὃ τι τοῦ ῥοῦ ἐκκο-
 λήνας ἐνέθηκε τὸν πατέρα, ἐσκευμένον δὲ τοῦ πατρὸς
 γίνεσθαι τῷ αὐτῷ βάρος, ἐμπλάσαντα δὲ κομίζειν μιν ἐ-
 Αἰγύπτου ἐς τοῦ Ἑλίου τὸ ἱρὸν. ταῦτα μὲν τοῦ
 τὸν ὄρνιν λέγουσι ποιεῖν.
- 74 Εἰσὶ δὲ περὶ Θήβας ἱροὶ ὄφεις, ἀνθρώπων οὐδὲ
 μῶς δηλήμονες, οἳ μεγάθει ἔοντες σμικροὶ δύο κέφα-
 λοὶ φορέουσι πεφυκότα ἐξ ἅκρης τῆς κεφαλῆς, τοὺς θύ-
 πτουσι ἀποθανόντας ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Διὸς· τούτου γὰρ
 σφεας τοῦ θεοῦ φασὶ εἶναι ἱρούς.
- 75 Ἔστι δὲ χῶρος τῆς Ἀραβίης κατὰ Βουτοῦν πόλιν
 μάλιστα κη κείμενος, καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον ἤλθον
 πυρρὸς ἀνθρώπος περὶ τῶν περρωτῶν ὀφίων. ἀπικόμενος
 δὲ εἶδον ὅστέα ὀφίων καὶ ἀκάνθας πλήθει μὲν ἀδύνατον
 ἀπηγήσασθαι, σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι κ

ὑποδέεστεροι καὶ ἐλάσσονες ἔτι τούτων, πολλοὶ δὲ ἦσαν οὗτοι. ἔστι δὲ ὁ χῶρος οὗτος, ἐν τῷ αἰ ἄκανθαι κατα-
 κεχύαται, τοιούσδε τις· ἐσβολὴ ἐξ ὀρέων στενωπῶν ἐς
 πεδίον μέγα, τὸ δὲ πεδίον τοῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ
 πεδίῳ. λόγος δὲ ἔστι ἅμα τῷ ἔαρι πτερωτοῦς ὄφιος ἐκ
 τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτου, τὰς δὲ ἱβίς τὰς
 ὄρνιθας ἀπαντώσας ἐς τὴν ἐσβολὴν ταύτης τῆς χώρας
 οὐ παριέναι τοὺς ὄφιος ἀλλὰ κατακτείνεειν. καὶ τὴν
 ἱβιν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι Ἀράβιοι
 μεγάλως πρὸς Αἰγυπτίων· ὁμολογέουσι δὲ καὶ Αἰγύ-
 πτιοι διὰ ταῦτα τιμᾶν τὰς ὄρνιθας ταύτας. εἶδος δὲ τῆς
 τῆς μὲν ἱβίος τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ
 φορέει γεράκων, πρόσωπον δὲ ἐς τὰ μάλιστα ἐπίγρυνπον,
 μέγαθος ὅσον κρέξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων τῶν μα-
 χομένων πρὸς τοὺς ὄφιος ἦδε ἰδέη, τῶν δ' ἐν ποσὶ
 μᾶλλον εἰλευμένων τοῖσι ἀνθρώποισι (διεξαι γὰρ δὴ
 εἰσι ἱβίες) ψιλὴ τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν δειρὴν πᾶσαν,
 λευκὴ πτεροῖσι πλήν κεφαλῆς καὶ τοῦ αὐχένος καὶ
 ἄκρων τῶν πτερύγων καὶ τοῦ πυγαίου ἄκρου (ταῦτα
 δὲ τὰ εἶπον πάντα μέλαινά ἐστι δεινῶς), σκέλεα δὲ καὶ
 πρόσωπον ἐμφορῆς τῇ ἐτέρῃ. τοῦ δὲ ὄφιος ἡ μορφή
 οἷα περ τῶν ὕδρων. πτεῖλα δὲ οὐ πτερωτὰ φορέει,
 ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος πτεροῖσι μάλιστα καὶ ἐμφο-
 ρέστατα. τοσαῦτα μὲν θηρίων περὶ ἱρῶν εἰρησθῶ.

Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων οἱ μὲν περὶ τὴν σπειρο- 77
 μένην Αἰγύπτου οἰκέουσι, μνήμην ἀνθρώπων πάντων
 ἐπασκέοντες μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μακρῷ τῶν ἐγὼ
 ἐς διάπειραν ἀπικόμην. τρόπον δὲ ζόης τοιῷδε διαχρέ-
 ωνται· συρμαῖζουσιν τρεῖς ἡμέρας ἐπεξῆς μηνὸς ἑκά-
 στου, ἑμέτοισι θηρώμενοι τὴν ὑγιεινὴν καὶ κλύσμασι,

νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νοῦ-
 σους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ
 ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Αἰβυας ὑγιηρόεστατοι πάντων
 ἀνθρώπων τῶν ὠρέων ἐμοὶ δοκέειν εἵνεκεν, ὅτι οὐ
 μεταλλάσσουνσι αἱ ὥραι· ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι
 ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων
 πάντων καὶ δὴ καὶ τῶν ὠρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι
 δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι κυλ-
 λήστις ὀνομάζουσι. οἶνω δὲ ἐκ κριθέων πεποιημένῳ
 διαχρέωνται· οὐ γὰρ σφί εἰσι ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι.
 ἰχθυῶν δὲ τοὺς μὲν πρὸς ἥλιον αὐήναντες ὠμούς σι-
 τεύονται, τοὺς δὲ ἐξ ἄλλης τεταριχευμένους. ὀρνίθων
 δὲ τοὺς τε ὕρτυγας καὶ τὰς νήσσας καὶ τὰ σμικρὰ τῶν
 ὀρνιθίων ὠμὰ σιτεύονται προταριχεύσαντες· τὰ δὲ ἄλλα
 δσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθυῶν σφί ἐστι ἐχόμενα, χωρὶς ἢ
 ὀκόσοι σφι ἱροὶ ἀποδεδέχεται, τοὺς λοιποὺς ὁπτοὺς
 78 καὶ ἐφθούς σιτεύονται. ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι
 εὐδαίμοσι αὐτῶν, ἐπεὶ ἀπὸ δείπνου γένωνται, περι-
 φέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, με-
 μιμημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ, μέγαθος
 ὅσον τε πάντῃ πηχυνιαῖον ἢ δίπηχυν, δεικνὺς δὲ ἐκά-
 στῳ τῶν συμποτέων λέγει· Ἐς τοῦτον ὀρέων πίνε τε
 καὶ τέρπευ· ἔσσαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος. ταῦτα μὲν
 79 παρὰ τὰ συμπόσια ποιεῦσι. πατρίοισι δὲ χρῶμενοι
 νόμοισι ἄλλον οὐδένα ἐπικτῶνται. τοῖσι ἄλλα τε ἐπά-
 ξιά ἐστι νόμιμα καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἐν ἔστι, Αἶνος, ὃς
 περ ἐν τε Φοινίκη αἰοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ
 ἄλλῃ, κατὰ μέντοι ἔθνεα οὐνομα ἔχει· συμφέρεται δὲ
 αὐτὸς εἶναι τὸν οἱ Ἕλληνες Αἶνον ὀνομάζοντες ἀεί-
 δουσι, ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωμάζειν με τῶν

περὶ Αἴγυπτον ἔοντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Αἴνον ὁκόθεν
 ἔλαβον [τὸ οὖνομα]· φαίνονται δὲ αἰεὶ κοτε τοῦτον
 αἰδούντες· ἔστι δὲ Αἴγυπτιστὶ ὁ Αἴνος καλεῦμενος Μανε-
 ρῶς. ἔφασαν δὲ μιν Αἰγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύ-
 σαντος Αἰγύπτου παῖδα μουννογενέα γενέσθαι, ἀποθα-
 νόντα δὲ αὐτὸν ἄνωρον θρήνοισι τούτοις ὑπὸ Αἰγυπτίων
 τιμηθῆναι, καὶ αἰοδῆν τε ταύτην πρώτην καὶ μούνην
 σφίσι γενέσθαι. συμφέρονται δὲ καὶ τόδε ἄλλο Αἰγύ- 80
 πτιοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακεδαιμονίοισι· οἱ νεώτεροι
 αὐτῶν τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες εἰκουσι τῆς
 ὁδοῦ καὶ ἐκτράπονται καὶ ἐπιούσι ἐξ ἔδρης ὑπανιστεύεται.
 τόδε μέντοι ἄλλο Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται· ἀντὶ
 τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τῇσι ὁδοῖσι προσκυνέουσι
 κατιέντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα. ἐνδεδύκασι δὲ 81
 κισθῶνας λινέους περὶ τὰ σκέλεα θυσανωτούς, τοὺς
 καλέουσι καλασίρις· ἐπὶ τούτοις δὲ εἰρίνεα εἴματα
 λευκὰ ἐπαναβληθὸν φορέουσι. οὐ μέντοι ἐς γε τὰ ἱερὰ
 ἐσφύρεται εἰρίνεα οὐδὲ συγκαταθάπτεται σφι· οὐ γὰρ
 ὄσιον. ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλο-
 μένοισι καὶ Βακχικοῖσι, ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθα-
 γορείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὁργίων μετέχοντα ὄσιόν
 ἐστὶ ἐν εἰρινέοισι εἵμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν
 ἱερὸς λόγος λεγόμενος.

Καὶ τὰδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἐστὶ ἐξευρημένα, μείς 82
 τε καὶ ἡμέρη ἐκάστη θεῶν ὅτεν ἐστί, καὶ τῇ ἑκάστῳ
 ἡμέρῃ γενόμενος ὁτέοισι ἐγκυρήσει καὶ ὅπως τελευτήσῃ
 καὶ ὁκοῖός τις ἔσται· καὶ τούτοις τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν
 ποιήσιν γενόμενοι ἐχρήσαντο. τέρατά τε πλέω σφι ἀν-
 εῦρηται ἢ τοῖσι ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις. γενομένου
 γὰρ τέρατος φυλάσσουσι γρηφόμενοι τῷποβαῖνον, καὶ

ἦν κοτε ὕστερον παραπλήσιον τούτῳ γένηται, κατὰ
 83 τῷ αὐτῷ νομίζουσι ἀποβήσεσθαι. μαντική δὲ αὐτοῖσι
 ὧδε διακίεσθαι. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκίεσθαι ἢ
 τέχνη, τῶν δὲ θεῶν μετεξετέροισι. καὶ γὰρ Ἡρακλῆος
 μαντήσιον αὐτόθι ἐστὶ καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀθηναίης
 καὶ Ἀρτέμιδος καὶ Ἄρεος καὶ Διός, καὶ τό γε μάλιστα
 ἐν τιμῇ ἄγονται πάντων τῶν μαντηλῶν, Αἰγυπτοῦς ἐν
 Βουτοῖ πόλει ἐστὶ. οὐ μέντοι αἱ γε μαντηλαί σφι κατὰ
 84 τῷ αὐτῷ ἐστῶσι, ἀλλὰ διάφοροί εἰσι. ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ
 τὰδε σφι δέδασται· μίης νούσου ἕκαστος ἰητρός ἐστὶ
 καὶ οὐ πλεόνων. πάντα δ' ἰητρῶν ἐστὶ πλεῖα· οἱ μὲν
 γὰρ ὀφθαλμῶν ἰητροὶ κατεστῶσι, οἱ δὲ κεφαλῆς, οἱ δὲ
 ὀδόντων, οἱ δὲ τῶν κατὰ νηδύν, οἱ δὲ τῶν ἐφανέων
 58 νούσων. θρηῖνοι δὲ καὶ ταφαί σφεων εἰσὶ αἰδέ· τοῖσι
 ἂν ἀπογένηται ἐκ τῶν οἰκίων ἄνθρωπος τοῦ τις καὶ
 λόγος ἦ, τὸ θῆλυ γένος πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκίων τούτων
 κατ' ὧν ἐπλάσαστο τὴν κεφαλὴν πηλῷ ἢ καὶ τὸ πρόσ-
 ωπον, κἄπειτα ἐν τοῖσι οἰκίοισι λιποῦσαι τὸν νεκρὸν
 αὐταὶ ἀνὰ τὴν πόλιν στρωφώμεναι τύπτονται ἐπεξω-
 μέναι καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζούς, σὺν δὲ σφι αἱ προσ-
 ήκουσαι πᾶσαι. ἐτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται,
 ἐπεξωμένοι καὶ οὗτοι. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὕτω
 86 ἐς τὴν ταρίχευσιν κομίζουσι. εἰσὶ δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ
 τούτῳ κατέεται καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. οὗτοι, ἐπεὶ
 σφι κομισθῇ νεκρός, δεικνύουσι τοῖσι κομίσει παρ-
 δείγματα νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα, καὶ
 τὴν μὲν σπουδαιοτάτην αὐτέων φασὶ εἶναι τοῦ οὐκ
 ὄσιον ποιεῦμαι τὸ οὐνομα ἐπὶ τοιοῦτῳ πρήγματι ὀνο-
 μάξιν, τὴν δὲ δευτέρην δεικνύουσι ὑποδεεστέραν τε
 ταύτης καὶ εὐτελεστέραν, τὴν δὲ τρίτην εὐτελεστάτην·

φράσαντες δὲ πυνθάνονται παρ' αὐτῶν κατὰ ἥρτινα βούλονται σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρόν. οἱ μὲν δὴ ἐκποδῶν μισθῷ ὁμολογήσαντες ἀπαλλάσσονται, οἱ δὲ ὑπολειπόμενοι ἐν οἰκήμασι ὧδε τὰ σπουδαιότατα ταριχεύουσι· πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ διὰ τῶν μυζωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτοῦ οὕτω ἐξάγουντες, τὰ δὲ ἐγχείοντες φάρμακα. μετὰ δὲ λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξεῖ παρασχίσαντες παρὰ τὴν λαπαρὴν ἐξ ὧν εἶλον τὴν κοιλίην πᾶσαν, ἐκκαθήραντες δὲ αὐτὴν καὶ διηθήσαντες οἶνῳ φοινικίῳ αὐτὶς διηθέουσι θυμὸν καὶ τριμμένοισι. ἔπειτα τὴν νηδὺν σμύρνῃς ἀκηράτου τριμμένης καὶ κασίης καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ταριχεύουσι λίτρῳ, κρύψαντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλεῦνας δὲ τούτων οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἔπειτα δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν κατείλισσουσι πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνης βυσσίνης τελαμῶσι κατατετμημένοισι, ὑποχρίοντες τῷ κόμμῃ, τῷ δὲ ἀντὶ κόλλης τὰ πολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν δὲ παραδεξάμενοί μιν οἱ προσήκοντες ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα, ποιησάμενοι δὲ ἐσεργνῶσι τὸν νεκρόν, καὶ κατακληίσαντες οὕτω θησαυρίζουσι ἐν οἰκήματι θηκαίῳ, ἰστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. οὕτω μὲν τοὺς τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι 87 νεκρούς, τοὺς δὲ τὰ μέσα βουλομένους, τὴν δὲ πολυτελείην φεύγοντας σκευάζουσι ὧδε· ἔπειτα τοὺς κλυστήρας πλήσωνται τοῦ ἀπὸ κέδρου ἀλείφατος γινομένου, ἐν ᾧ ἐπλησαν τοῦ νεκροῦ τὴν κοιλίην, οὔτε ἀναταμόντες αὐτὸν οὔτε ἐξελόντες τὴν νηδύν, κατὰ δὲ τὴν ἑδρην ἐσηθήσαντες καὶ ἐπιλαβάντες τὸ κλύσμα τῆς

- ὀπίσω ὁδοῦ ταριχεύουσι τὰς προκειμένας ἡμέρας, τῇ δὲ τελευταίῃ ἐξιέλσι ἐκ τῆς κοιλῆς τὴν κεδρίην τὴν ἐσῆικαν πρότερον. ἣ δὲ ἔχει τοσαύτην δύναμιν ὥστε ἄμα ἐωυτῇ τὴν νηδὺν καὶ τὰ σπλάγχνα κατατετηκότα ἐξάγει· τὰς δὲ σάρκας τὸ λίτρον κατατῆκει, καὶ δι' αὐτῆς λείπεται τοῦ νεκροῦ τὸ δέσμα μούνον καὶ τὰ ὀστά. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ' ὧν ἔδωκαν οὕτω τὸν
- 88 νεκρόν, οὐδὲν ἔτι προηγματευθέντες. ἣ δὲ τρίτη ταριχευσις ἐστὶ ἥδε, ἣ τοὺς χρήμασι ἀσθενεστεροὺς σκευάζει. συρμαίῃ διηθήσαντες τὴν κοιλὴν ταριχεύουσι τὰς ἐβδομήκοντα ἡμέρας καὶ ἔπειτα ἀπ' ὧν ἔδωκαν
- 89 ἀποφέρεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπεὶ τελευτήσωσι, οὐ παραυτίκα διδοῦσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσαι ἂν ἔωσι εὐειδέες κάρτα καὶ λόγου πλεῖνος γυναῖκες· ἀλλ' ἐπεὶ τριταῖαι ἢ τεταρταῖοι γένωνται, οὕτω παραδιδοῦσι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦτο δὲ ποιῶσι οὕτω τοῦδε εἵνεκεν, ἵνα μή σφι οἱ ταριχευταὶ μίσγωνται τῇσι γυναιξί. λαμφθῆναι γάρ τινά φασι μισγόμενον νεκρῷ προσφάτω γυναικός, κατεπειν δὲ τὸν
- 90 ὁμότεχνον. ὅς δ' ἂν ἢ αὐτῶν Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως ὑπὸ κροκοδείλου ἄρπασθεις ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῖ ποταμοῦ φαίνεται τεθνεώς, κατ' ἣν ἂν πόλιν ἐξενεχθῇ, τούτους πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν καὶ περιστείλαντας ὥς κάλλιστα θάψαι ἐν ἱερῇ θήκησιν· οὐδὲ ψαῦσαι ἔξεστι αὐτοῦ ἄλλον οὐδένα οὔτε τῶν προσηκόντων οὔτε τῶν φίλων, ἀλλὰ μιν οἱ ἱερεῖς αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου, ἅτε πλέον τι ἢ ἀνθρώπου νεκρόν, χειραπτάζοντες θάπτουσι.
- 91 Ἕλλητικοῖσι δὲ νομαίοισι φεύγουσι χρᾶσθαι, τὸ δὲ σύμπαν εἰπεῖν, μηδ' ἄλλων μηδαμὰ μηδαμῶν ἀνθρώ-

πων νομαίοισι. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι οὕτω τοῦτο φυλάσσουσι, ἔστι δὲ Χέμμις πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ ἐγγὺς Νέης πόλιος. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἔστι Περσέος τοῦ Δανάης ἱρὸν τετράγωνον, πέριξ δὲ αὐτοῦ φοίνικες πεφύκασι. τὰ δὲ πρόπυλα τοῦ ἱεροῦ λίθινά ἐστι κάρτα μεγάλα· ἐπὶ δὲ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἐστᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ περιβεβλημένῳ τούτῳ νηὸς τε ἐνι καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε τοῦ Περσέος. οὗτοι οἱ Χεμμῖται λέγουσι τὸν Περσέα πολλάκις μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φαίνεσθαι σφι, πολλάκις δὲ ἔσω τοῦ ἱεροῦ, σανδάλιον τε αὐτοῦ πεφορημένον εὐρίσκεισθαι, ἔδν τὸ μέγαθος δίπληχυν, τὸ ἐπεὰν φανῇ, εὐθιγνέειν ἅπασαν Αἴγυπτον. ταῦτα μὲν λέγουσι, ποιεῦσι δὲ τάδε Ἑλληνικὰ τῷ Περσεί· ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι διὰ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα, παρέχοντες ἄεθλα κτήνεα καὶ χλαῖνας καὶ δέρματα. εἰρομένου δέ μιν ὅ τι σφι μούνοισι ἔωθε ὁ Περσεὺς ἐπιφαίνεσθαι καὶ ὅ τι κεχωρίδαται Αἰγυπτίων τῶν ἄλλων ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἑωυτῶν πόλιος γεγονέναι· τὸν γὰρ Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα ἔοντας Χεμμίτας ἐκπλῶσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἀπὸ δὲ τούτων γενεηλογέοντες κατέβαινον ἐς τὸν Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον κατ' αἰτίνην τὴν καὶ Ἕλληνες λέγουσι, οἰσόντα ἐκ Αἰβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλὴν, ἔφασαν ἔλθειν καὶ παρὰ σφέας καὶ ἀναγνῶναι τοὺς συγγενέας πάντας· ἐκμεμαθηκότα δέ μιν ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον τὸ τῆς Χέμμιος οὕνομα, πεπυσμένον παρὰ τῆς μητρός· ἀγῶνα δὲ οἱ γυμνικὸν αὐτοῦ κελεύσαντος ἐπιτελέειν.

Ταῦτα μὲν πάντα οἱ κατύπερθε τῶν ἐλέων οἰκέ- 92
οντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι. οἱ δὲ δὴ ἐν τοῖσι ἔλεσι

κατοικημένοι τοῖσι μὲν αὐτοῖσι νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι, καὶ τὰ ἄλλα καὶ γυναικὶ μὴ ἕκαστος αὐτῶν συνοικέει κατὰ περ Ἑλλήνες, ἀτὰρ πρὸς εὐτελείην τῶν σιτίων τάδε σφι ἄλλα ἐξεύρηται. ἐπεὶ ἂν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς καὶ τὰ πεδία πελαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλὰ, τὰ Αἰγύπτιοι καλέουσι λωτόν. ταῦτ' ἐπεὶ ὀρέψωσι, ἀναΐνουσι πρὸς ἥλιον καὶ ἔπειτα τὸ ἐκ μέσου τοῦ λωτοῦ, τῇ μήκωνι ἐὼν ἐμφορές, πτίσαντες ποιεῦνται ἐξ αὐτοῦ ἄρτους ὀπτοὺς πυρρί. ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ τούτου ἐδωδίμη καὶ ἐγγλύσσει ἐπιεικέως, ἐὼν στρογγύλον, μέγαθος κατὰ μῆλον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι ἐμφορέα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι παραφυομένη ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται, κηρίῳ σφηκῶν ἰδέην ὁμοιότατον· ἐν τούτῳ τρωκτὰ ὅσον τε πυρὴν ἐλαίης ἐγγίνεται συχνά, τρώγεται δὲ καὶ ἀπαλὰ ταῦτα καὶ αὔα. τὴν δὲ βύβλον τὴν ἐπέτειον γινομένην ἐπεὶ ἂν ἀνασπάσῃ ἐκ τῶν ἐλέων, τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀποτάμνοντες ἐς ἄλλο τι τράπουσι, τὸ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον τε ἐπὶ πῆχυν τρώγουσι [καὶ πωλέουσι.] οἱ δὲ ἂν καὶ κάστα βούλωνται χρηστῇ τῇ βύβλῳ χρᾶσθαι, ἐν κλιβάνῳ διαφανεῖ πνίξαντες οὕτω τρώγουσι. οἱ δὲ τινες αὐτῶν ζῶσι ἀπὸ τῶν ἰχθύων μούνων, τοὺς ἐπεὶ λάβωσι καὶ ἐξέλωσι τὴν κοιλίην, ἀναΐνουσι πρὸς ἥλιον καὶ ἔπειτα αὔους ἐόντας σιτέονται.

- 93 Οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαιοὶ ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι οὐ μάλα γίνονται, τρεφόμενοι δὲ ἐν τῇσι λίμνῃσι τοιάδε ποιεῦσι· ἐπεὶ ἂν σφας ἐσίῃ οἷστρος κυλίσκεσθαι, ἀγελήδον ἐκπλέουσι ἐς θάλασσαν· ἡγέονται δὲ οἱ ἔρσενες

ἀπορραίνοντες τοῦ θοροῦ, αἱ δὲ ἐπόμεναι ἀνακάπτουσι καὶ ἐξ αὐτοῦ κυίσκονται. ἐπεὶ δὲ πλήρεις γίνονται ἐν τῇ θαλάσῃ, ἀναπλέουσι ὀπίσω ἐς ἡθεα τὰ ἑσπέρων ἕκαστοι. ἡγέονται μὲντοι γε οὐκέτι οἱ αὐτοί, ἀλλὰ τῶν θηλέων γίνεται ἡ ἡγεμονίη. ἡγεύμεναι δὲ ἀγγελῆδον ποιεῦσι οἷόν περ ἐποίεον οἱ ἔρσενες· τῶν γὰρ ὧν ἀπορραίνουσι κατ' ὀλίγους τῶν κέγχρων, οἱ δὲ ἔρσενες καταπίνουσι ἐπόμενοι. εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι οὗτοι ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν περιγινομένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγχρων οἱ τρεφόμενοι ἰχθύες γίνονται. οἱ δ' ἂν αὐτῶν ἁλῶσι ἐκπλέοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τετριμμένοι τὰ ἐπ' ἀριστερὰ τῶν κεφαλῶν, οἱ δ' ἂν ὀπίσω ἀναπλέοντες, τὰ ἐπὶ δεξιὰ τετρίφεται. πάσχουσι δὲ ταῦτα διὰ τόδε· ἐχόμενοι τῆς γῆς ἐπ' ἀριστερὰ καταπλέουσι ἐς θάλασσαν καὶ ἀναπλέοντες ὀπίσω τῆς αὐτῆς ἀντέχονται, ἐγγριμπτόμενοι καὶ ψαύοντες ὥς μάλιστα, ἵνα δὴ μὴ ἀμάρτοιεν τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν ῥόον. ἐπεὶ δὲ πληθύνεσθαι ἄρχεται ὁ Νεῖλος, τὰ τε κοῖλα τῆς γῆς καὶ τὰ τέλματα τὰ παρὰ τὸν ποταμὸν πρῶτα ἄρχεται πίμπλασθαι διηθέοντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ· καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα καὶ παραχρῆμα ἰχθύων σμικρῶν πίμπλαται πάντα. κότεν δὲ οἶκος αὐτοὺς γίνεσθαι, ἐγὼ μοι δοκέω κατανοεῖν τοῦτο· τοῦ προτέρου ἔτεος ἐπεὶ ἀπολίπη ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες ἐντεκόντες ὧς ἐς τὴν ἰλὺν ἅμα τῷ ἐσχάτῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὶ δὲ περιελθόντος τοῦ χρόνου πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὧν τούτων παραυτίκα γίνονται οἱ ἰχθύες [οὗτοι]. καὶ περὶ μὲν τοὺς ἰχθύας οὕτω ἔχει.

Ἀλείφατι δὲ χρέωνται Αἰγυπτίων οἱ περὶ τὰ ἔλαια οἰκόντες ἀπὸ τῶν σιλικυπρίων τοῦ καρποῦ, τὸ κα-

λεῦσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκι, ποιεῦσι δὲ ὧδε· παρὰ τὰ χεῖλα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων σπείρουσι τὰ σιλικύνπρια ταῦτα, τὰ ἐν Ἑλληνσί αὐτόματα [ἄγρια] φύεται· ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ σπειρόμενα καρπὸν φέρει πολλὸν μὲν, δυσώδεα δέ· τοῦτον ἐπεὶ συλλέξονται, οἱ μὲν κόψαντες ἀπιποῦσι, οἱ δὲ καὶ φρύξαντες ἀπέψουσι καὶ τὸ ἀπορρέον ἀπ' αὐτοῦ συγκομίζονται. ἔστι δὲ πῖον καὶ οὐδὲν ἥσσον τοῦ ἐλαίου τῷ λύχνῳ προσ-
 95 ηνές, ὁδμὴν δὲ βαρέαν παρέχεται. πρὸς δὲ τοὺς κώ-
 νωπας ἀφθόνους ἑόντας τάδε σφί ἐστι μεμηχανημένα. τοὺς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἐλέων οἰκέοντας οἱ πύργοι ὤφε-
 λέουσι, ἐς τοὺς ἀναβαίνοντες κοιμῶνται· οἱ γὰρ κώ-
 νωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων οὐκ οἷοί τέ εἶσι ὑποῦ πέτε-
 σθαι. τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἔλα οἰκέουσι τάδε ἀντὶ τῶν
 πύργων ἄλλα μεμηχάνηται· πᾶς ἀνὴρ αὐτῶν ἀμφίβλη-
 στρον ἔκτεται, τῷ τῆς μὲν ἡμέρης ἰχθυὺς ἀγρεύει, τὴν
 δὲ νύκτα τάδε αὐτῷ χρᾶται· ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ,
 περὶ ταύτην ἴσῃσι τὸ ἀμφίβληστρον καὶ ἔπειτα ἐσθὺς
 ὑπ' αὐτὸ κατεύδει. οἱ δὲ κώνωπες, ἣν μὲν ἐν ἱματίῳ
 ἐνελιξάμενος εὖδη ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι·
 διὰ δὲ τοῦ δικτύου οὐδὲ πειρῶνται ἀρχήν.

96 Τὰ δὲ δὴ πλοῖα σφι τοῖσι φορηγέουσι ἐστὶ ἐκ τῆς
 ἀκάνθης ποιεύμενα, τῆς ἥ μορφή μὲν ἐστὶ ὁμοιοτάτη
 τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ, τὸ δὲ δάκρυον κόμμι ἐστὶ· ἐκ
 ταύτης ὧν τῆς ἀκάνθης κοψάμενοι ξύλα ὅσον τε δι-
 πήχεα πλινθιδὸν συντιθεῖσι, ναυπηγέυμενοι τρόπον
 τοιόνδε· περὶ γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς περιεί-
 ρουσι τὰ διπήχεα ξύλα· ἐπεὶ δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ
 ναυπηγήσωνται, ξυγὰ ἐπιπολῆς τέλνουσι αὐτῶν. νο-
 μεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ τὰς ἀρμονίας ἐν

ἐπάκτιωσαν τῇ βύβλω. πηδάλιον δὲ ἔν ποιεῦνται, αἱ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος διαβυνέεται. ἰστῶ δὲ ἀκάν-
 ῳ χρέωνται, ἰστίοισι δὲ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ
 πλοῖα ἀνὰ μὲν τὸν ποταμὸν οὐ δύναται πλέειν, ἣν μὴ
 ἀμπρὸς ἄνεμος ἐπέχη, ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται, κατὰ
 ὅον δὲ κομίζεται ὧδε· ἔστι ἐκ μυρικήης πέποιημένη
 θύρη, κατερραμμένη ῥίπει καλάμων, καὶ λίθος τετρη-
 ῆνος διτάλαντος μάλιστά κη σταθμόν. τούτων τὴν
 ἐν θύρην δεδεμένην κάλῳ ἐμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπιδί
 πιφέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὕπισθε. ἡ μὲν
 ἢ θύρη τοῦ ὅου ἐμπίπτοντος χωρεῖ ταχέως καὶ ἔλκει
 ἣν βᾶριν (τοῦτο γὰρ δὴ οὔνομά ἐστι τοῖσι πλοίοισι
 οὔτοισι), ὁ δὲ λίθος ὕπισθε ἐπελκόμενος καὶ ἔων ἐν
 ὕσσῳ κατιθύνει τὸν πλόον. ἔστι δὲ σφι τὰ πλοῖα
 αὐτὰ πλήθει πολλὰ καὶ ἄγει ἔνια πολλὰς χιλιάδας
 καλάντων.

Ἐπεὶ δὲ ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώραν, αἱ πόλεις 97
 αὐτῶν φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστά κη ἐμπερέες
 τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ πόντῳ νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα
 τῆς Αἰγύπτου πέλαγος γίνεται, αἱ δὲ πόλεις μῶναι
 ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὦν, ἐπεὶ τοῦτο γέννηται,
 οὐκέτι κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ ἀλλὰ διὰ μέσου
 τοῦ πεδίου. ἐς μὲν γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀνα-
 πλέοντι παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος·
 ἔστι δὲ οὐκ οὗτος, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὄξυ τοῦ Ἀέλτα καὶ
 παρὰ Κερκάσωρον πόλιν· ἐς δὲ Νάυκρατιν ἀπὸ θα-
 λάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέων ἥξεις κατ'
 Ἀνθυλλάν τε πόλιν καὶ τὴν Ἀρχάνδρου καλεωμένην.
 τούτων δὲ ἡ μὲν Ἀνθυλλα ἐοῦσα λογίμη πόλις ἐς 98
 ὑποδήματα ἐξαίρετος δίδοται τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος

Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τοῦτο δὲ γίνεται ἐξ ὅσου ὑπὸ Πέρσῃσι ἐστὶ Αἰγυπτος. ἡ δὲ ἑτέρα πόλις δοκεῖ μοι τὸ οὖνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ γαμβροῦ, Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου τοῦ Ἀχαιοῦ· καλεῖται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἴη δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἀρχάνδρος, οὐ μέντοι γε Αἰγύπτιον τὸ οὖνομα.

- 99 ΜΕΧΡΙ μὲν τούτου ὅψις τε ἐμὴ καὶ γνώμη καὶ ἱστορίῃ ταῦτα λέγουσά ἐστι, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε Αἰγυπτίους ἐρχομαι λόγους ἐρέων κατὰ ἥκονον· προσέεται δέ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς ὀψιος. Μῖνα τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου οἱ ἱερεῖς ἔλεγον τοῦτο μὲν ἀπογεφυρωῶσαι τὴν Μέμφιν. τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥέειν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ψάμμινον πρὸς Αἰβύης, τὸν δὲ Μῖνα ἄνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, τὸν πρὸς μεσαμβρίας ἀγκῶνα προσχώσαντα τὸ μὲν ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρῆναι, τὸν δὲ ποταμὸν ὀχετεῦσαι τὸ μέσον τῶν ὁρέων ῥέειν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκῶν οὗτος τοῦ Νείλου, ὃς ἀπεργγμένος ῥέει, ἐν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φρασσόμενος ἀνὰ πᾶν ἔτος· εἰ γὰρ ἐθελήσει ῥήξας ὑπερβῆναι ὁ ποταμὸς ταύτῃ, κίνδυνος πάσῃ Μέμφι κατακλυσθῆναί ἐστι. ὥς δὲ τῷ Μῖνι τούτῳ τῷ πρώτῳ γενομένῳ βασιλεῖ χέρσον γεγονέναι τὸ ἀπεργγμένον, τοῦτο μὲν ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην ἣτις νῦν Μέμφις καλεῖται (ἐστὶ γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στενωπῷ τῆς Αἰγύπτου), ἔξωθεν δὲ αὐτῆς περιορύξαι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ πρὸς ἐσπέρην (τὸ γὰρ πρὸς τὴν ἡῶ αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει), τοῦτο δὲ τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱερὸν ἰδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, ἔον μέγα τε καὶ ἀξιαπληροτάτον.
- 100 μετὰ δὲ τοῦτον κατέλεγον οἱ ἱερεῖς ἐκ βίβλου ἄλλων

βασιλέων τριηκοσίων τε καὶ τριήκοντα οὐνόματα. ἐν
 τοσαύτησι δὲ γενεῇσι ἀνθρώπων ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰ-
 θίορες ἦσαν, μία δὲ γυνὴ ἐπιχωρὶή, οἱ δὲ ἄλλοι ἄν-
 δρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ οὐνομα ἦν, ἥτις ἐβα-
 σίλευσε, τό περ τῇ Βαβυλωνίῃ, Νίτωκρις. τὴν ἔλε-
 γον τιμωρέουσαν ἀδελφεῷ, τὸν Αἰγύπτιοι βασιλεύοντά
 σφεων ἀπέκτειναν, ἀποκτείναντες δὲ οὕτω ἐκείνη ἀπέ-
 δοσαν τὴν βασιληίην, τοῦτω τιμωρέουσαν πολλοὺς Αἰ-
 γυπτίων δόλῳ διαφθεῖραι. ποιησαμένην γάρ μιν οἴ-
 κημα περίμηκες ὑπόγειον καινοῦν τῷ λόγῳ, νόῳ δὲ
 ἄλλα μηχανᾶσθαι· καλέσασαν [δὲ] μιν Αἰγυπτίων τοὺς
 μάλιστα μεταιτίους τοῦ φόνου ἤδεε, πολλοὺς ἰστιάων,
 δαιτυμένοισι δὲ ἐπείναι τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυ-
 πτοῦ μεγάλου. ταύτης μὲν περὶ τοσαῦτα ἔλεγον, πλήν
 ὅτι αὐτὴν μιν, ὥς τοῦτο ἐξέργαστο, εἶπαι ἐς οἶκημα
 σποδοῦ πλέον, ὅπως ἀτιμώρητος γένηται. τῶν δὲ ἄλλων 101
 βασιλέων, οὐ γὰρ ἔλεγον οὐδεμίαν ἔργων ἀπόδεξιν,
 κατ' οὐδὲν εἶναι λαμπρότητος, πλήν ἐνὸς τοῦ ἐσχάτου
 αὐτῶν Μοίριος. τοῦτον δὲ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα
 τοῦ Ἡφαίστου τὰ πρὸς βορέην ἄνεμον τετραμμένα προ-
 πύλαια, λίμνην τε ὁρύξαι, τῆς ἥ περίοδος ὄσων ἐστὶ
 σταδίων ὕστερον δηλώσω, πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκο-
 δομῆσαι, τῶν τοῦ μεράθτος περὶ ὁμοῦ αὐτῇ τῇ λίμνῃ
 ἐπιμνήσομαι. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι, τῶν
 δὲ ἄλλων οὐδένα οὐδέν. παραμειψάμενος ὦν τούτους 102
 τοῦ ἐπὶ τούτοις γενομένου βασιλέως, τῷ οὐνομα ἦν
 Σέσωστρις, τούτου μνήμην ποιήσομαι. τὸν ἔλεγον
 οἱ ἱερεῖς πρῶτον μὲν πλοίοισι μακροῖσι ὁρμηθέντα ἐκ
 τοῦ Ἀραβίου κόλπου τοὺς παρὰ τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν
 κατοικημένους καταστρέφεσθαι, ἐς ὃ πλέοντά μιν πρόσω

ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν οὐκέτι πλωτὴν ὑπὸ βραχέως
 ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ὀπίσω ἀπίκετο ἐς Αἴγυπτον, κατὰ τὰ
 ἰστέων τὴν φάτιν στρατιὴν πολλὴν τῶν ... λαβὼν ἤλανε
 διὰ τῆς ἡπείρου, πᾶν ἔθνος τὸ ἐμποδὼν καταστρεφ-
 μενος. ὅτέοισι μὲν νυν αὐτῶν ἀλκίμοισι ἐνετύχα
 καὶ δεινῶς γλιχομένοισι περὶ τῆς ἐλευθερίας, τούτοις
 μὲν στήλας ἐνίστη ἐς τὰς χώρας διὰ γραμμάτων λ-
 γούσας τό τε ἔωυτοῦ οὔνομα καὶ τῆς πάτρης καὶ ὅτι
 δυνάμι τῇ ἔωυτοῦ κατεστρέψατό σφεας· ὅτεων δὲ ἀμ-
 χητὶ καὶ εὐπετέως παρέλαβε τὰς πόλιας, τούτοις
 ἐνέγραφε ἐν τῇσι στήλῃσι κατὰ ταῦτά καὶ τοῖσι ἀ-
 ὀρηίοισι τῶν ἔθνέων γενομένοισι καὶ δὴ καὶ αἰδο-
 γυναικὸς προσενέγραφε, δῆλα βουλόμενος ποιέειν ὅ-
 103 εἴησαν ἀνάγκιδες. ταῦτα δὲ ποιέων διεξήιε τὴν ἡπε-
 ρον, ἐς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην διαβὰς το-
 τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τοὺς Θρήκας. ἐς το-
 τους δέ μοι δοκᾷ καὶ προσώτατα ἀπικέσθαι ὁ Αἴγυ-
 πτιος στρατός. ἐν μὲν γὰρ τῇ τούτων χώρῃ φαίνοντι
 σταθεῖσαι αἱ στήλαι, τὸ δὲ προσωτέρω τούτων οὐκέτι
 ἐνθεῦτεν δὲ ἐπιστρέψας ὀπίσω ἦτε, καὶ ἐπεῖτε ἐγίνετο
 ἐπὶ Φάσι ποταμῷ, οὐκ ἔχω τὸ ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν
 εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστρις ἀποδασάμενος τῇ
 ἔωυτοῦ στρατιῆς μόριον ὅσον δὴ αὐτοῦ κατέλιπε τῇ
 χώρῃ οἰκήτορας, εἴτε τῶν τινες στρατιωτέων τῇ πλάνῃ
 αὐτοῦ ἀχθεσθέντες περὶ Φάσιν ποταμὸν κατέμειναν
 104 φαίνονται μὲν γὰρ ἔοντες οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι· νο-
 σας δὲ πρότερον αὐτὸς ἢ ἀκούσας ἑλλων λέγω. ὡς δὲ
 μοι ἐν φροντίδι ἐγένετο, εἰρόμην ἀμφοτέρους, καὶ μᾶλ-
 λον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτίων ἢ οἱ Αἴγυ-
 πτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δ' ἔφασαν Αἰγύπτιοι τῇ

Σεσώστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους· αὐτὸς δὲ εἶκασα τῇδε καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ οὐλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν ἀνήκει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοισίδε καὶ μᾶλλον ὅτι μῦθοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοῖνικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι, Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοις ἀστυγείτονες ἔοντες ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι· οὗτοι γὰρ εἰσι οἱ περιταμνόμενοι ἀνθρώπων μῦθοι, καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοις φαίνονται ποιεῦντες κατὰ ταῦτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιοπῶν οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι παρὰ τῶν ἑτέρων ἐξέμαθον· ἀρχαῖον γὰρ δὴ τι φαίνεται ἔόν. ὥς δὲ ἐπιμισγόμενοι Αἰγύπτῳ ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τότε τεκμήριον γίνεται· Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ἐπιμίσγονται, οὐκ ἐτι Αἰγυπτίους μιμέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ἐπιγιννομένων οὐ περιτάμνουσι τὰ αἰδοῖα. φέρε νυν 105 καὶ ἄλλο εἶπω περὶ τῶν Κόλχων, ὥς Αἰγυπτίοις προσφερέες εἰσὶ. λίνου μῦθοι οὗτοί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ ταῦτά, καὶ ἡ ζῶη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμπερής ἐστι ἀλλήλοις. λίνου δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδωνικὸν κέκληται, τὸ μέντοι ἀπ' Αἰγύπτου ἀπικνεύμενον καλεῖται Αἰγύπτιον. τὰς δὲ 106 στήλας τὰς ἴσται κατὰ τὰς χώρας ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῦνες οὐκέτι φαίνονται περιεοῦσαι, ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὥρων εἰούσας καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐνεόντα καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην δύο τύποι ἐν πέτρῃσι

ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρός, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφε-
σίης ἐς Φώκαιαν ἔρχονται καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρ-
νην. ἑκατέρωθεν δὲ ἀνὴρ ἐγγέγλυπται μέγαθος πέμ-
πτης σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ ἔχων αἰχμήν, τῇ
δὲ ἀριστερῇ τόξα, καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ὡσαύτως· καὶ
γὰρ Αἰγυπτίην καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει· ἐκ δὲ τοῦ ὤμου ἐς
τὸν ἕτερον ὤμον διὰ τῶν στηθέων γράμματα ἱερὰ Αἰ-
γύπτια διήκει ἐγκεκολαμμένα, λέγοντα τάδε· ἘΓΩ
ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ὉΜΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ἘΜΟΙΣΙ
ἘΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ καὶ ὁκόθεν ἐστί, ἐνθαῦτα
μὲν οὐ δηλοῦ, ἑτέρωθεν δὲ δεδήλωκε. τὰ δὲ καὶ μετ-
εξέτεροι τῶν θεησαμένων Μέμνονος εἰκόνα εἰκάζουσι
μιν εἶναι, πολλὸν τῆς ἀληθείης ἀπολελειμμένοι.

- 107 Τοῦτον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα
καὶ ἀνάγοντα πολλοὺς ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν τὰς
χώρας κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱερεῖς, ἐπεῖτε ἐρίνετο
ἀνακομιζόμενος ἐν Δάφνησι τῇσι Πηλουσίησι, τὸν ἀδελ-
φεὸν ἑωυτοῦ, τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὴν Αἰγυπτίαν,
τοῦτον ἐπὶ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα καὶ πρὸς αὐτῷ τοὺς
παῖδας περινήσαι ἔξωθεν τὴν οἰκίην ὕλην, περινήσαντα
δὲ ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ ὥς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμ-
βουλεύεσθαι τῇ γυναικί· καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα
αὐτὸν ἅμα ἄγεσθαι. τὴν δὲ οἱ συμβουλεύσαι τῶν παί-
δων ἐόντων ἕξ τοὺς δύο ἐπὶ τὴν πυρὴν ἐκτείναντα γε-
φυρῶσαι τὸ καιόμενον, αὐτοὺς δ' ἐπ' ἐκείνων ἐπιβαί-
νοντας ἐκσώζεσθαι. ταῦτα ποιῆσαι τὸν Σέσωστριν,
καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαῆναι τρόπῳ τοιούτῳ,
108 τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί. νοστήσας
δὲ ὁ Σέσωστρις ἐς τὴν Αἰγυπτίαν καὶ τισάμενος τὸν
ἀδελφεὸν τῷ μὲν ὁμίλῳ τὸν ἐπηγάγετο τῶν τὰς χώρας

κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τάδε ἐχρήσατο· τοὺς τὲ οἱ
 λίθους τοὺς ἐπὶ τούτῳ τοῦ βασιλέως κομισθέντας ἐς
 τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱερόν, ἔοντας μεγάθει περιμήκειας,
 οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλκύναντες, καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν
 ἰούσας ἐν Αἰγύπτῳ πάσας οὗτοι ἀναγκαζόμενοι ὥρυσ-
 σον, ἐποίουν τε οὐκ ἐκόντες Αἴγυπτον, τὸ πρὶν ἰοῦσαν
 ἱππασίμην καὶ ἀμαξνομένην πᾶσαν, ἐνδεᾶ τούτων. ἀπὸ
 γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἴγυπτος ἰοῦσα πεδία πᾶσα
 ἄνιππος καὶ ἀναμάξευτος γέγονε· αἰτιαὶ δὲ τούτων αἱ
 διώρυχες γερόνασι, ἰοῦσαι πολλαὶ καὶ παντοίους τρό-
 πους ἔχουσαι. κατέταμνε δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν χώραν
 ὁ βασιλεὺς· ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ἐπὶ τῷ ποταμῷ
 ἔκτηντο τὰς πόλεις ἀλλ' ἀναμέσους, οὗτοι, ὅπως τε ἀπίοι
 ὁ ποταμός, σπανίζοντες ὑδάτων πλατυτέροισι ἐχρέωντο
 τοῖσι πόμασι, ἐκ φρεάτων χρεώμενοι. τούτων μὲν δὴ
 εἵνεκα κατετμήθη ἡ Αἴγυπτος. κατανεῖμαι δὲ τὴν χώραν 109
 Αἰγυπτίοισι ἅπασι τοῦτον ἔλεγον τὸν βασιλέα, κλήρον
 ἴσον ἐκάστῳ τετράγωνον διδόντα, καὶ ἀπὸ τούτου τὰς
 προσόδους ποιήσασθαι, ἐπιτάξαντα ἀποφορὴν ἐπιτελέειν
 κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τις τοῦ κλήρου ὁ ποταμός τι
 παρέλοιτο, ἐλθὼν ἂν πρὸς αὐτὸν ἐσήμαινε τὸ γεγενη-
 μένον· ὁ δὲ ἔπεμπε τοὺς ἐπισκεφομένους καὶ ἀναμε-
 τρήσοντας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χώρος γέγονε, ὅπως τοῦ λοι-
 ποῦ κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς τελείῃ. δοκεῖ
 δέ μοι ἐνθεῦτεν γεωμετρὴν εὐρεθεῖσα ἐς τὴν Ἑλλάδα
 ἐπανελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ καὶ γνώμονα καὶ τὰ δυνά-
 δεκα μέρη τῆς ἡμέρης παρὰ Βαβυλωνίαν ἔμαθον οἱ
 Ἕλληνες.

Βασιλεὺς δὲ οὗτος δὴ μόνος Αἰγύπτιος Αἰθιο- 110
 πῆς ἦρξε, μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο πρὸ τοῦ Ἡφαιστείου

ἀνδριάντας λιθίνους δύο μὲν τριήκοντα πηχέων, ἑω-
τόν τε καὶ τὴν γυναῖκα, τοὺς δὲ παῖδας ἑόντας τέσσε-
ρας, εἴκοσι πηχέων ἕκαστον. τῶν δὴ ὁ ἱρεὺς τοῦ Ἡφαί-
στου χρόνῳ μετέπειτα πολλῶ Δαρεῖον τὸν Πέρσῃν οὐ
περιεῖδε ἰσάντα ἔμπροσθε ἀνδριάντα, φὰς οὐ οἱ πε-
ποιῆσθαι ἔργα οἷά περ Σεσώστρι τῷ Αἰγυπτίῳ. Σε-
σωστριν μὲν γὰρ ἄλλα τε καταστρέψασθαι ἔθνεα οὐκ
ἐλάσσω ἐκείνου καὶ δὴ καὶ Σκύθας, Δαρεῖον δὲ οὐ δυ-
νασθῆναι Σκύθας ἐλεῖν. οὐκ ὦν δίκαιον εἶναι ἰσάναι
ἔμπροσθε τῶν ἐκείνου ἀναθημάτων μὴ οὐκ ὑπερβαλ-
λόμενοι τοῖσι ἔργοισι. Δαρεῖον μὲν νυν λέγουσι πρὸς
ταῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι.

- 111 Σεσώστριος δὲ τελευτήσαντος ἐκδέξασθαι ἔλεγον
τὴν βασιληίην τὸν παῖδα αὐτοῦ Φερῶν, τὸν ἀποδέξα-
σθαι μὲν οὐδεμίαν στρατηίην, συνενειχθῆναι δέ οἱ τυ-
φλὸν γενέσθαι διὰ τοιόνδε πρῆγμα· τοῦ ποταμοῦ κα-
τελθόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πήχεας, ὡς
ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος ἔμπεσόντος κυμα-
τίης ὁ ποταμὸς ἐγένετο. τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τοῦ-
τον ἀτασθαλίῃ χρησάμενον λαβόντα αἰχμὴν βαλεῖν ἐς
μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ, μετὰ δὲ αὐτίκα καμόντα
αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα
εἶναι μιν τυφλόν, ἑνδεκάτῳ δὲ ἔτει ἀπικέσθαι οἱ μαν-
τήσιον ἐκ Βουτοῦς πόλιος ὡς ἐξήκει τέ οἱ ὁ χρόνος
τῆς ξημίας καὶ ἀναβλέψει γυναικὸς οὗρου νιψάμενος
τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἥτις παρὰ τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα μῦνον
πεφοίτηκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἐοῦσα ἄπειρος. καὶ τὸν
πρώτης τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς πειρᾶσθαι, μετὰ δέ, ὡς
οὐκ ἀνέβλεπε, ἐπεξῆς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψαιτα
δὲ συναγαγεῖν τὰς γυναῖκας τῶν ἐπειρήθη, πλὴν ἣ τῆς

τῷ οὐρῷ νιψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίαν πόλιν, ἣ νῦν καλεῖται Ἐρυθρὴ βῶλος, ἐς ταύτην συναλίσσαντα ὑποπρῆσαι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλει. τῆς δὲ νιψάμενος τῷ οὐρῷ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναικα. ἀναθήματα δὲ ἀποφυγῶν τὴν πόλιν τῶν ὀφθαλμῶν ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱρὰ πάντα τὰ λόγιμα ἀνέθηκε καὶ τοῦ γε λόγον μάλιστα ἄξιόν ἐστι εἶχειν, ἐς τοῦ Ἥλιου τὸ ἱρὸν ἀξιοθέητα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελοὺς δύο λιθίνους, ἐξ ἐνὸς ἑόντα ἑκάτερον λίθου, μῆκος μὲν ἑκάτερον πηχέων ἑκατόν, εὖρος δὲ ὀκτὼ πηχέων.

Τούτου δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην ἔλεγον ἄνδρα 112 Μεμφίτην, τῷ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν οὖνομα Πρωτέα εἶναι· τοῦ νῦν τέμενός ἐστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τοῦ Ἡφαιστείου πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. περιοικέουσι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι, καλεῖται δὲ ὁ χώρος οὗτος ὁ συνάπας Τυρίων στρατόπεδον. ἐστὶ δὲ ἐν τῷ τεμένει τοῦ Πρωτέος ἱρὸν τὸ καλεῖται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν εἶναι Ἑλένης τῆς Τυνδαρεω, καὶ τὸν λόγον ἀκηκοὺς ὡς διατήθη Ἑλένη παρὰ Πρωτέϊ, καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι· ὅσα γὰρ ἄλλα Ἀφροδίτης ἱρὰ ἐστὶ, οὐδαμῶς ξείνης ἐπικαλεῖται. ἔλεγον δέ μοι οἱ ἱερεῖς ἰστοροῦντι τὰ 113 περὶ Ἑλένην γενέσθαι ὧδε· Ἀλέξανδρον ἀρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτοῦ· καὶ μιν, ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσται ἄνεμοι ἐκβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος, ἐνθεῦτεν δέ (οὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύματα) ἀπικνέεται ἐς Αἴγυπτον καὶ Αἰγύπτου ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν καλούμενον στόμα τοῦ Νείλου καὶ ἐς Ταριχείας. ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἡρόνος, τὸ καὶ νῦν

ἔστι, Ἡρακλέος ἱρὸν, ἐς τὸ ἦν καταφυγῶν οἰκείης
 ὅτεν ὦν ἀνθρώπων ἐπιβάλλεται στίγματα ἱρά, ἑωυτὸν
 διδοὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεστι τούτου ἄψασθαι. ὁ νόμος
 οὗτος διατελεῖ ἐὼν ὅμοιος τὸ μέχρη ἐμεῦ ἀπ' ἀρχῆς.
 τοῦ ὦν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπιστέεται θεράποντες πυθό-
 μενοι τὸν περὶ τὸ ἱρὸν ἔχοντα νόμον, ἰκέται δὲ ἰζό-
 μενοι τοῦ θεοῦ κατηγοροῦν τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλό-
 μενοι βλάπτειν αὐτόν, πάντα λόγον ἐξηγεύμενοι ὥς
 εἶχε περὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὴν ἐς Μενέλεων ἀδικίην·
 κατηγοροῦν δὲ ταῦτα πρὸς τε τοὺς ἱερεῖς καὶ τὸν τοῦ
 114 στόματος τούτου φύλακον, τῷ οὖνομα ἦν Θῶνις. ἀκού-
 σαις δὲ τούτων ὁ Θῶνις πέμπει τὴν ταχίστην ἐς Μέμ-
 φιν παρὰ Πρωτεύα ἀγγελίην λέγουσαν τάδε· Ἦκει ξεῖνος,
 γένος μὲν Τευκρός, ἔργον δὲ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι
 ἐξεργασμένος· ξείνου γὰρ τοῦ ἑωυτοῦ ἐξαπατήσας τὴν
 γυναῖκα αὐτὴν τε ταύτην ἔργον ἦκει καὶ πολλὰ κάρτα
 χρήματα, ὑπὸ ἀνέμων ἐς γῆν ταύτην ἀπενειχθεῖς· κώ-
 τερα δὴτα τοῦτον ἐῷμεν ἀσινέα ἐκπλέειν ἢ ἀπελώμεθα
 τὰ ἔχων ἥλθε; ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεύς λέ-
 γοντα τάδε· Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτὲ ἔστι ἀνόσιος
 ἐργασμένος ξεῖνον τὸν ἑωυτοῦ, συλλαβόντες ἀπάγετε
 115 παρ' ἐμέ, ἵνα εἰδέω ὅ τι κοτὲ καὶ λέξει. ἀκούσας δὲ
 ταῦτα ὁ Θῶνις συλλαμβάνει τὸν Ἀλεξάνδρου καὶ τὰς
 νέας αὐτοῦ κατίσχει, μετὰ δὲ αὐτόν τε τοῦτον ἀνήγαγε
 ἐς Μέμφιν καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, πρὸς
 δὲ καὶ τοὺς ἰκέτας. ἀνακομισθέντων δὲ πάντων εἰρώτα
 τὸν Ἀλεξάνδρου ὁ Πρωτεύς τίς εἴη καὶ ὁκόθεν πλέοι.
 ὁ δὲ οἱ καὶ τὸ γένος κατέλεξε καὶ τῆς πάτρης εἶπε τὸ
 οὖνομα καὶ δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπηγγέσατο ὁκόθεν πλέοι.
 μετὰ δὲ ὁ Πρωτεύς εἰρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην

λάβοι· πλανωμένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθείην ἤλεγχον οἱ γενόμενοι ἰκέται ἐξηγεύμενοι πάντα λόγον τοῦ ἀδικήματος. τέλος δὲ δὴ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεύς, λέγων ὅτι Ἐγὼ εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἡγεύμην μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ὑπ' ἀνέμων ἤδη ἀπολαμφθέντες ἦλθον ἐς χώρην τὴν ἐμὴν, ἐγὼ ἂν σε ὑπὲρ τοῦ Ἑλλήνος ἐτισάμην, ὅς, ὧ κακίστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχῶν ἔργου ἀνοσιώτατον ἐργάσαιο· παρὰ τοῦ σεωντοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα ἦλθες· καὶ μάλα ταῦτά τοι οὐκ ἦρκεσε, ἀλλ' ἀναπτρώσας αὐτὴν οἶχεαι ἔχων ἐκκλέψας. καὶ οὐδὲ ταῦτά τοι μοῦνα ἦρκεσε, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκία τοῦ ξείνου κεραῖσας ἦκεις. νῦν ὦν ἐπειδὴ περὶ πολλοῦ ἦγνμαι μὴ ξεινοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα οὐ τοι προήσω ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἑλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐτὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος ἀπαργέσθαι ἐθέλῃ· αὐτὸν δὲ σε καὶ τοὺς σοὺς συμπλόους τριῶν ἡμερέων προαγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι, εἰ δὲ μὴ, ἅτε πολεμίους περιέψεσθαι.

Ἐλένης μὲν ταύτην ἀπιξιν παρὰ Πρωτέα ἔλεγον οἱ 116 ἰσῆες γενέσθαι· δοκεῖ δέ μοι καὶ Ὅμηρος τὸν λόγον τοῦτον πυνθέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιίην εὐπρεπῆς ἦν τῷ ἑτέρῳ τῷ περ ἐχρήσατο, [ἐς δ'] μετῆκε αὐτόν, δηλώσας ὥς καὶ τοῦτον ἐπίσταιτο τὸν λόγον. δῆλον δέ, κατὰ περ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι (καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἑωυτόν) πλάνην τὴν Ἀλεξάνδρου, ὥς ἀπηνείχθη ἔργον Ἐλένην τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλανόμενος καὶ ὥς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. [ἐπιμέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ· λέγει δὲ τὰ ἔπεα οὕτω·

Ἐνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιοι, ἔργα γυναικῶν
 Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
 Ἦγαγε Σιδουήθεν, ἐπιπλῶς εὐρέα πόντον,
 Τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν
 ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσεΐῃ ἐν τοισίδε τοῖσι ἐπ
 Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
 Ἐσθλά, τὰ οἱ Πολυδάμνα πόρεν Θῶνος παράκο
 Αἰγυπτίῃ, τῇ πλείστα φέρει ξεῖδωρος ἄρουρα
 Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλά μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυ
 καὶ τάδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλεως λέγει·

Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
 Ἔσχον, ἐπεὶ οὐ σφιν ἔρεξα τεληέσσας ἐκατόμβας
 ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἡπίστατο τὴν ἐς
 γυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην· ὁμοῦρρει γὰρ ἡ Συ
 Αἰγύπτῳ, οἱ δὲ Φοίνικες, τῶν ἐστι ἡ Σιδῶν, ἐν
 117 Συρίῃ οἰκεῖουσιν.] κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τόδε
 χωρίον] οὐκ ἦκιστα ἀλλὰ μάλιστα δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὀ
 ρου τὰ Κύπρια ἔπεα ἐστὶ ἀλλ' ἄλλου τινός· ἐν
 γὰρ τοῖσι Κυπρίοις εἴρηται ὡς τριτατος ἐκ Σπάρ
 Ἀλέξανδρος ἀπὶκετο ἐς τὸ Ἴλιον ἄγων Ἑλένην, ε
 τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσση λείῃ· ἐν δὲ Ἰλ
 λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὅμηρος μὲν νυν
 τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω.

118 Εἰρομένου δέ μεν τοὺς ἱρέας εἰ μάταιον λόγον
 ρουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον γενέσθαι ἢ οὐ, ἔ
 σαν πρὸς ταῦτα τάδε, ἱστορήσει φάμενοι εἰδέναι
 αὐτοῦ Μενέλεω· ἐλθεῖν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἑλένης
 παγὴν ἐς τὴν Τευκρίδα γῆν Ἑλλήνων στρατιὴν πο
 βοηθεῦσαν Μενέλεω, ἐκβάσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἰ
 θεῖσαν τὴν στρατιὴν πέμπειν ἐς τὸ Ἴλιον ἀγγέλλ

σὺν δὲ σφι λέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τοὺς δ' ἐπεῖτε
 ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ
 χρήματα τὰ οἱ οἶχετο κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδι-
 κημάτων δίκας αἰτέειν· τοὺς δὲ Τευκροὺς τὸν αὐτὸν
 λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὁμνύοντας καὶ
 ἀνωμοτί, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην μηδὲ τὰ ἐπικαλούμενα
 χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ οὐκ
 ἂν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν τῶν Πρωτέως ὁ Αἰ-
 γύπτιος βασιλεὺς ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελαῶσθαι
 δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν οὕτω δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἐξεῖλον·
 ἐλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὥς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ
 τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπυνθάνοντο, οὕτω δὴ
 πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες αὐτὸν
 Μενέλεων ἀποστέλλουσι παρὰ Πρωτέα. ἀπικόμενος δὲ 119
 ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν
 Μέμφιν, εἶπας τὴν ἀληθείην τῶν πρηγμάτων, καὶ ξει-
 νίων ἤντησε μεγάλων καὶ Ἑλένην ἀπαθεία κακῶν ἀπέ-
 λαβε, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἐωυτοῦ χρήματα πάντα. τυχὼν
 μέντοι τούτων ἐγένετο Μενέλεως ἀνὴρ ἄδικος ἐς Αἰ-
 γυπτίους· ἀποπλέειν γὰρ ὀρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἄπλοιοι·
 ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ἐπιτεχνᾶται
 πρῆγμα οὐκ ὅσιον· λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπι-
 χωρίων ἐντομά σφεα ἐποίησε· μετὰ δὲ ὥς ἐπάϊστος
 ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισηθεὶς τε καὶ διωκόμενος
 οἶχετο φεύγων τῇσι νηυσὶ ἐπὶ Αἰβύης. τὸ ἐνθεῦτεν
 δὲ ὄκον ἔτι ἐτράπετο, οὐκ εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι·
 τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορίῃσι ἔφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δὲ
 παρ' ἐωυτοῖσι γενόμενα ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν.

Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱερεῖς ἔλεγον, ἐγὼ δὲ τῷ 120
 λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι,

τάδε ἐπιλεγόμενος· εἰ ἦν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἑλλήσι ἦτοι ἐκόντος γε ἢ ἀέκοντος Ἀλέξανδρου. οὐ γάρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβῆς ἦν ὁ Πριάμος οὐδὲ οἱ ἄλλοι οἱ προσήμοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλι κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅπως Ἀλέξανδρος Ἑλένη συνοικήῃ. εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοις χρόνοις ταῦτα ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, ὁκότε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἑλλήσι, ἀπόλλυντο, αὐτοῦ δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε οὐ δύο ἢ τρεῖς ἢ καὶ ἔτι πλείους τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρή τι τοῖσι ἐποποιοῖσι χρεώμενον λέγειν, τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πριάμος συνοίκεε Ἑλένη, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγῆσεσθαι. οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληὴ ἐς Ἀλέξανδρον περιήτε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἐόντος ἐπ' ἐκείνῳ τὰ προήγματα εἶναι, ἀλλὰ ἔκτωρ καὶ πρεσβύτερος καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλον ἔων ἔμελλε αὐτὴν Πριάμου ἀποθανόντος παραλάμψεσθαι, τὸν οὐ προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ἐπιτράπειν, καὶ ταῦτα μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων ἰδίῃ τε αὐτῷ καὶ τοῖσι ἄλλοις πᾶσι Τρωσί. ἀλλ' οὐ γάρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθείην ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες, ὥς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος ὅπως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι καταφανῆς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποις ποιήσωσι, ὥς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαί εἰσι καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν τῇ ἔμοι δοκέει εἶρηται.

121 Πρωτέος δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην Ῥαμφίνι-

τον ἔλεγον, ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ προπύλαια τὰ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένα τοῦ Ἑφαιστείου, ἀντίους δὲ τῶν προπυλαίων ἐστήσε ἀνδριάντας δύο, ἔοντας τὸ μέγαθος πέντε καὶ εἰκοσι πηγέων, τῶν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πρὸς βορέῳ ἐστεῶτα καλέουσι θέρος, τὸν δὲ πρὸς νότον χειμῶνα· καὶ τὸν μὲν καλέουσι θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε καὶ εὖ ποιέουσι, τὸν δὲ χειμῶνα καλέομενον τὰ ἔμπαλιν τούτων ἔρδουσι. πλοῦτον δὲ αὐτῷ τῷ βασιλεῖ γενέσθαι ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα τῶν ὕστερον ἐπιτραφέντων βασιλέων δύνασθαι ὑπερβαλέσθαι οὐδ' ἐγγὺς ἔλθειν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαλείῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν οἰκοδομέσθαι οἶκημα λίθινον, τοῦ τῶν τοίχων ἓνα ἐς τὸ ἐξω μέρος τῆς οἰκίης ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον ἐπιβουλεύοντα τάδε μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων παρασκευάσασθαι ἓνα ἑξαίρετον εἶναι ἐκ τοῦ τοίχου θηιδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπὸ ενός. ὥς δὲ ἐπετελέσθη τὸ οἶκημα, τὸν μὲν βασιλέα θησαυρίσαι τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ, χρόνου δὲ περιμόντος τὸν οἰκοδόμον περὶ τελευτὴν τοῦ βίου ἔοντα ἀνακαλέσασθαι τοὺς παῖδας (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο), τούτοισι δὲ ἀπηγγέσθαι ὡς ἐκείνων προορέων, ὅπως βίον ἀφθονον ἔχωσι, τεχνάσαιτο οἰκοδομέων τὸν θησαυρὸν τοῦ βασιλέως· σαφέως δὲ αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησάμενον τὰ περὶ τὴν ἑξαίρεσιν τοῦ λίθου δοῦναι τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέγοντα ὡς ταῦτα διαφυλάσσοντες ταμίαι τῶν βασιλέως χρημάτων ἔσονται. καὶ τὸν μὲν τελευτήσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὴν ἔργον ἔχεισθαι, [ἐπ]ελθόντας δὲ ἐπὶ τὰ βασιλῆα νυκτὸς καὶ τὸν λίθον ἐπὶ τῷ οἰκοδομήματι ἀνευρόντας θηιδίως μεταχειρίσασθαι καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξενείκασθαι. ὥς δὲ β

τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἶκημα, θωμάσαι
 ἰδόντα τῶν χρημάτων καταδεῖν τὰ ἀργήρια, οὐκ ἔχειν
 δὲ ὄντινα ἐπαιτιᾶται τῶν τε σημάτων τῶν ἐόντων σῶων
 καὶ τοῦ οἴκηματος κεκλημμένου. ὥς δὲ αὐτῷ καὶ δις
 καὶ τρίς ἀνοίξαντι αἰεὶ ἐλάσσω φαίνεσθαι τὰ χρήματα
 (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνιέναι κεραΐζοντας), ποιῆσαι
 μιν τάδε· πάγας προστάξαι ἐργάσασθαι καὶ ταύτας
 περὶ τὰ ἀργήρια ἐν τοῖσι τὰ χρήματα ἐνῆν στήσαι. τῶν
 δὲ φωρῶν ὥσπερ ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ ἔλθόντων καὶ
 ἐσθύντος τοῦ ἑτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ πρὸς τὸ ἄγγος προσ-
 ῆλθε, ἰδέως τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι· ὥς δὲ γινῶναι αὐτὸν
 ἐν οἷῳ κακῷ ἦν, ἰδέως καλέειν τὸν ἀδελφεὸν καὶ δηλοῦν
 αὐτῷ τὰ παρεόντα καὶ κελεύειν τὴν ταχίστην ἐσθύντα
 ἀποταμεῖν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, ὅπως μὴ αὐτὸς ὀφθῆις
 καὶ γνωρισθῆις ὃς εἴη προσαπολέσῃ κακῆινον· τῷ δὲ
 δοῖναι εὖ λέγειν καὶ ποιῆσαι μιν πεισθέντα ταῦτα καὶ
 καταρμόσαντα τὸν λίθον ἀπιέναι ἐπ' οἶκον, φέροντα
 γὰρ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀδελφεοῦ. ὥς δὲ ἡμέρη ἐγένετο,
 ἐσελθόντα τὸν βασιλέα εἰς τὸ οἶκημα ἐκπεπλήχθαι
 ὁρῶντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ ἄνευ τῆς
 κεφαλῆς ἐόν, τὸ δὲ οἶκημα ἀσινὲς καὶ οὔτε ἔσοδον
 οὔτε ἐκδυσιν οὐδεμίαν ἔχον. ἀπορεῦμενον δὲ μιν τάδε
 ποιῆσαι· τοῦ φωρὸς τὸν νέκυν κατὰ τοῦ τείχεος κατα-
 κρεμάσαι, φυλάκους δὲ αὐτοῦ καταστήσαντα ἐντείλα-
 σθαί σφι, τὸν ἂν ἰδωνται ἀποκλαύσαντα ἢ κατοικτι-
 σάμενον, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἐωντόν. ἀνακρεμα-
 μένου δὲ τοῦ νέκνους τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν, λόγους
 δὲ πρὸς τὸν περιέοντα παῖδα ποιευμένην προστάσσειν
 αὐτῷ, ὅτεφ τρόπῳ δύναται, μηχανᾶσθαι ὅπως τὸ σῶμα
 τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσας κομιεῖ· εἰ δὲ τούτων ἀμελήσει,

διαπειλέειν αὐτὴν ὥς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλέα μηνύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. ὥς δὲ χαλεπῶς ἐλαμβάνετο ἡ μήτηρ τοῦ περιέοντος παιδὸς καὶ πολλὰ πρὸς αὐτὴν λέγων οὐκ ἔπειθε, ἐπιτεχνήσασθαι τοιάδε μιν ὄνους κατασκευασάμενον καὶ ἄσκους πλήσαντα οἶνον ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν ὄνων καὶ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτούς· ὥς δὲ κατὰ τοὺς φυλάσσοντας ἦν τὸν κρεμάμενον νέκυν, ἐπισπάσαντα τῶν ἄσκων δύο ἢ τρεῖς ποδεῶνας αὐτὸν λύνειν ἀπαμμένους· ὥς δὲ ἔρρεε ὁ οἶνος, τὴν κεφαλὴν μιν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα ὥς οὐκ ἔχοντα πρὸς ὁκοῖον τῶν ὄνων πρῶτον τράπηται· τοὺς δὲ φυλάκους ὥς ἰδεῖν πολλὸν ῥέοντα τὸν οἶνον, συντρέχειν ἐς τὴν ὁδὸν ἀγγήια ἔχοντας καὶ τὸν ἐκκεχυμένον οἶνον συγκομίζειν ἐν κέρδει ποιευμένους. τὸν δὲ διαλοιδορέεσθαι πᾶσι ὀργὴν προσποιούμενον· παραμυθευμένων δὲ αὐτὸν τῶν φυλάκων χρόνῳ πρηγνέσθαι προσποιέεσθαι καὶ ὑπίεσθαι τῆς ὀργῆς, τέλος δὲ ἐξελάσαι αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ καὶ κατασκευάζειν. ὥς δὲ λόγους τε πλέους ἐγγίνεσθαι καὶ τινα καὶ σκῶψαί μιν καὶ ἐς γέλωτα προαγαγέσθαι, ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι τῶν ἄσκων ἓνα· τοὺς δὲ αὐτοῦ ὥσπερ εἶχον κατακλιθέντας πίνειν διανοέεσθαι καὶ ἐκείνον παραλαμβάνειν καὶ κελεύειν μετ' ἐωυτῶν μέναντα συμπίνειν· τὸν δὲ πεισθῆναι τε δὴ καὶ καταμεῖναι. ὥς δέ μιν παρὰ τὴν πόσιν φιλοφρόνως ἡσπάζοντο, ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι καὶ ἄλλον τῶν ἄσκων· δαψιλῆϊ δὲ τῷ ποτῷ χρησαμένους τοὺς φυλάκους ὑπερμεθυσθῆναι καὶ κρατηθέντας ὑπὸ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ ἔνθα περ ἔπινον κατακοιμηθῆναι· τὸν δέ, ὥς πρόσω ἦν τῆς νυκτός, τό τε σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλῦσαι καὶ τῶν φυλάκων ἐπὶ λύμῃ πάντων

ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρηλδας, ἐπιθέντα δὲ τὸν νέκυν
 ἐπὶ τοὺς ὄνους ἀπελαύνειν ἐπ' οἴκου, ἐπιτελέσαντα τῇ
 ε μητρὶ τὰ προσταχθέντα. τὸν δὲ βασιλέα, ὥς αὐτῷ
 ἀπηγγέλθη τοῦ φωρὸς ὁ νέκυσ ἐκκεκλεμμένος, δεινὰ
 ποιεῖν, πάντως δὲ βουλόμενον εὐρεθῆναι ὅστις κοτὲ
 εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαι μιν τάδε, ἐμοὶ μὲν
 οὐ πιστά· τὴν θυγατέρα τὴν ἑαυτοῦ κατίζειν ἐπ' οἰκή-
 ματος, ἐντειλάμενον πάντας τε ὁμοίως προσδέκεσθαι,
 καὶ πρὶν συγγενέσθαι, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ τι δὴ
 ἐν τῷ βίῳ ἔργασται αὐτῷ σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον·
 ὃς δ' ἂν ἀπηγγέσθαι τὰ περὶ τὸν φῶρα γεγενημένα,
 τοῦτον συλλαμβάνειν καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὥς δὲ τὴν
 παῖδα ποιεῖν τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς προσταχθέντα, τὸν
 φῶρα πυνθόμενον τῶν εἵνεκα ταῦτα ἐπρήσσετο, βουλη-
 θέντα πολυτροπίῃ τοῦ βασιλέος περιγενέσθαι ποιεῖν
 τάδε· νεκροῦ προσφάτου ἀποταμόντα ἐν τῷ ὄμῳ τὴν
 χεῖρα ἵεναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτὴν ὑπὸ τῷ ἱματίῳ, ἐσελ-
 θόντα δὲ ὡς τοῦ βασιλέος τὴν θυγατέρα καὶ εἰρωτώ-
 μενον τὰ περ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγγέσθαι ὡς ἀνοσιώ-
 τατον μὲν εἴη ἔργασμένος ὅτε τοῦ ἀδελφεοῦ ἐν τῷ
 θησανρῷ τοῦ βασιλέος ὑπὸ πάγης ἀλόντος ἀποτάμοι
 τὴν κεφαλὴν, σοφώτατον δὲ ὅτι τοὺς φυλάκους κατα-
 μεθύσας καταλύσειε τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμάμενον τὸν
 νέκυν. τὴν δέ, ὥς ἤκουσε, ᾤπτεσθαι αὐτοῦ· τὸν δὲ
 φῶρα ἐν τῷ σκότει προτείνειν αὐτῇ τοῦ νεκροῦ τὴν
 χεῖρα· τὴν δὲ ἐπιλαβομένην ἔχειν, νομίζουσιν αὐτοῦ
 ἐκείνου τῆς χειρὸς ἀντέχεσθαι· τὸν δὲ φῶρα προέμενον
 ζ αὐτῇ οἴχεσθαι διὰ θυρέων φεύγοντα. ὥς δὲ καὶ ταῦτα
 ἐς τὸν βασιλέα ἀνηνείχθη, ἐκπεπληγῆθαι μὲν ἐπὶ τῇ
 πολυφροσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τοῦ ἀνθρώπου, τέλος δὲ

διαπέμποντα ἐς πάσας τὰς πόλεις ἐπαγγέλλεσθαι ἀδείην τε διδόντα καὶ μεγάλα ὑποδεκόμενον ἐλθόντι ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ· τὸν δὲ φῶρα πιστεύσαντα ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν, Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θωμάσαι καὶ οἱ τὴν θυγατέρα ταύτην συνοικίσει ὥς πλεῖστα ἐπισταμένῳ ἀνθρώπων· Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προκεκρίσθαι, ἐκείνον δὲ Αἰγυπτίων. μετὰ δὲ ταῦτα ἔλεγον¹²² τοῦτον τὸν βασιλέα ζῶν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἱ Ἕλληνες αἰδὴν νομίζουσι εἶναι, καὶ κεῖθι συγκυβεύειν τῇ Δήμητρι, καὶ τὰ μὲν νικᾶν αὐτήν, τὰ δὲ ἐσσοῦσθαι ὑπ' αὐτῆς, καὶ μιν πάλιν ἀπικέσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσειον. ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψινίτου καταβάσιος, ὥς πάλιν ἀπίκετο, ὁρτὴν δὴ ἀνάγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν, τὴν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐπιτελέοντας αὐτούς· οὐ μέντοι εἰ γε διὰ ταῦτα ὁρτάζουσι ἔχω λέγειν. φᾶρος δὲ αὐτημερὸν ἐξυφάναντες οἱ ἱστέες κατ' ὧν ἔδησαν ἐνὸς αὐτῶν μίτρῃ τοὺς ὀφθαλμούς, ἀγαρόντες δὲ μιν ἔχοντα τὸ φᾶρος ἐς ὁδὸν φέρουσιν ἐς ἱρὸν Δήμητρος αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω· τὸν δὲ ἱρέα τοῦτον καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Δήμητρος ἀπέχον τῆς πόλιος εἴκοσι σταδίου, καὶ αὐτὶς ὀπίσω ἐκ τοῦ ἱροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τὸντὸ χωρίον.

Τοῖσι μὲν νυν ὑπ' Αἰγυπτίων λεγομένοισι χρᾶσθαι¹²³ ὅτε τὰ τοιαῦτα πιθανά ἐστι· ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑποκέεται ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἐκάστων ἀκοῇ γράφω. ἀρχηγετέειν δὲ τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα καὶ Διόνυσον. πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοί εἰσι οἱ εἰπόντες, ὥς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι, τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος ἐς ἄλλο ζῶον

αἰεὶ γινόμενον ἐσθύνεται· ἐπεὶ δὲ πάντα περιέλθῃ τε
 χειρσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πετεινά, αὐτὶς ἐς ἀν-
 θρώπου σῶμα γινόμενον ἐσθύνειν, τὴν περιήλυσιν δὲ
 αὐτῇ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. τοῦτω τῷ λόγῳ
 εἰσὶ οἱ Ἕλλήνων ἐχρήσαντο, οἱ μὲν πρότερον, οἱ δὲ
 ὕστερον, ὥς ἰδίῳ ἑωντῶν εἰσὶν· τῶν ἐγὼ εἰδὼς τε
 οὐνόματα οὐ γράφω.

- 124 Μέχρι μὲν νυν Ῥαμψινίτου βασιλέος εἶναι ἐν Αἰ-
 γύπτῳ πᾶσαν εὐνομίην ἔλεγον καὶ εὐθηνέειν Αἰγυπτίους
 μεγάλως, μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεύσαντά σφεων Χέοπος
 ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι· κατακληίσαντα γάρ μιν
 πάντα τὰ ἱερὰ πρῶτα μὲν σφεας θυσιέων ἀπέρξαι, μετὰ
 δὲ ἐργάζεσθαι ἑωυτῷ κελεύειν πάντας Αἰγυπτίους. τοῖς
 μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι ἐκ τῶν λιθοτομιέων τῶν ἐν τῇ
 Ἀραβίῳ ὄρει, ἐκ τούτων ἔλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νεί-
 λου· διαπεραιωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοισι τοὺς
 λίθους ἑτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι καὶ πρὸς τὸ Αἰβυκὸν
 καλεούμενον ὕρος, πρὸς τοῦτο ἔλκειν. ἐργάζοντο δὲ
 κατὰ δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ, τὴν τρίμηνον ἔκα-
 στοι. χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι τριβομένῳ τῷ λεῶι δέκα
 ἔτεα μὲν τῆς ὁδοῦ κατ' ἣν εἴλκον τοὺς λίθους, τῇ
 ἔδειμαν ἔργον εἶναι οὐ πολλῷ τῷ ἔλασσον τῆς πυρα-
 μίδος, ὥς ἐμοὶ δοκέειν (τῆς μὲν γὰρ μήκος εἰσὶ πέντε
 στάδιοι, εὖρος δὲ δέκα ὀργυιαί, ὕψος δέ, τῇ ὑψηλο-
 τάτῃ ἐστὶ αὐτῇ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ὀργυιαί, λίθου τε ξεστοί
 καὶ ζῶων ἐγγεγλυμμένων), ταύτης τε δὴ τὰ δέκα ἔτεα
 γενέσθαι καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου ἐπ' οὗ ἑστᾶσι αἱ
 πυραμίδες, τῶν ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τὰς ἐποιέετο θήκας
 ἑωυτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τῇ δὲ
 πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι εἴκοσι ἔτεα ποιευμένην

ἥς ἐστὶ πανταχῇ μέτωπον ἕκαστον ὁκτὼ πλέθρα εὐόσης
 τετραγώνου καὶ ὕψος ἴσον, λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ
 τρομοσμένου τὰ μάλιστα· οὐδεὶς τῶν λίθων τριήκοντα
 τοδῶν ἐλάσσων. ἐποιήθη δὲ ὧδε αὕτη ἡ πυραμὶς, ἀνα- 125
 βαθμῶν τρόπον, τὰς μετεξέτεροι κρόσσας, οἱ δὲ βωμί-
 ας ὀνομάζουσι· τοιαύτην τὸ πρῶτον ἐπέϊτε ἐποίησαν
 αὐτήν, ἥειρον τοὺς ἐπιλοίπους λίθους μηχανῇσι ξύλων
 βραχέων πεποιημένησι, χαμᾶθεν μὲν ἐπὶ τὸν πρῶτον
 στοῖχον τῶν ἀναβαθμῶν ἀείρουτες· ὅπως δὲ ἀνίοι ὁ
 λίθος ἐπ' αὐτόν, ἐς ἑτέραν μηχανὴν ἐτίθετο ἐστεῶσαν
 ἐπὶ τοῦ πρῶτου στοῖχου, ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύ-
 τερον εἴλκετο στοῖχον ἐπ' ἄλλης μηχανῆς· ὅσοι γὰρ δὴ
 στοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται καὶ μηχαναὶ
 ἦσαν, εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν ἐοῦσαν μίαν τε καὶ
 ὑβάστακτον μετεφόρεον ἐπὶ στοῖχον ἕκαστον, ὅπως
 τὸν λίθον ἐξέλοιεν· λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφοτέρω,
 κατὰ περ λέγεται. ἐξεποιήθη δ' ὧν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς
 πρῶτα, μετὰ δὲ τὰ ἐχόμενα τούτων ἐξεποίησεν, τελευ-
 ταία δὲ αὐτῆς τὰ ἐπίγαια καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν.
 σεσῆμανται δὲ διὰ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυρα-
 μίδι ὅσα ἐξ τε συρμαίνην καὶ κρόμνα καὶ σκόροδα
 ἀναισιμώθη τοῖσι ἐργαζομένοισι· καὶ ὥς ἐμὲ εὖ με-
 μνησθαι τὰ ὁ ἐρμηνεύς μοι ἐπιλεγόμενος τὰ γράμματα
 ἔφη, ἑξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι.
 εἰ δ' ἐστὶ οὕτω ἔχοντα ταῦτα, κόσα οἰκὸς ἄλλα δεδα-
 πανῆσθαι ἐστὶ ἐξ τε σίδηρον τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία
 καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὁκότε χρόνον μὲν οἰκο-
 δόμεον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον, ἄλλον δέ, ὥς ἐγὼ δοκέω,
 ἐν τῷ τοὺς λίθους ἔταμνον καὶ ἦγον καὶ τὸ ὑπὸ γῆν
 ὄρυγμα ἐργάζοντο, οὐκ ὀλίγον χρόνον. ἐς τοῦτο δὲ 126

ἔλθειν Χέοπα κακότητος ὥστε χρημάτων δεόμενον τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ κατίσαντα ἐπ' οἰκήματος προστάξαι πρήσσεσθαι ἀργύριον ὁκόσον δὴ τι· οὐ γὰρ διὰ τοῦτό γε ἔλεγον· τὴν δὲ τὰ τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς ταχθέντα πρήσσεσθαι, ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν διανοηθῆναι μνημήιον καταλιπέσθαι, καὶ τοῦ ἐσιόντος πρὸς αὐτὴν ἐκάστον δέεσθαι ὅπως ἂν αὐτῇ ἓνα λίθον ἐν τοῖς ἔργοις δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασκε τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι τὴν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἐσσηκυῖαν, ἔμπροσθε τῆς μεγάλης πυραμίδος, τῆς ἐστὶ τὸ κῶλον ἕκαστον ὅλον καὶ ἡμίσεος πλέθρου.

- 127 Βασιλεῦσαι δὲ τὸν Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι ἔλεγον πεντήκοντα ἔτεα, τελευτήσαντος δὲ τούτου ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χεφρῆνα· καὶ τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διαχρᾶσθαι τῷ ἑτέρῳ τὰ τε ἄλλα καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρος οὐκ ἀνῆκουσαν· ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν οὔτε γὰρ ὑπεστί οἰκήματα ὑπὸ γῆν, οὔτε ἐκ τοῦ Νείλου διῶρυξ ἦκει ἐς αὐτὴν ὥσπερ ἐς τὴν ἑτέραν ῥέουσα δι' οἰκοδομημένου δὲ αὐλῶνος ἔσω νῆσον περιρρέει ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι καίεσθαι Χέοπα. ὑποδείμας δὲ τὸν πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, τεσσαρῶντα πόδας ὑποβάς τῆς ἑτέρας τῶντὸ μέγαθος ἔχουμένην τῆς μεγάλης οἰκοδόμησε. ἐστᾶσι δὲ ἐπὶ λόφῳ τοῦ αὐτοῦ ἀμφοτέραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὕψους. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεφρῆνα ἔξ καὶ πεντήκοντα
- 128 ἔτεα. ταῦτα ἔξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖς Αἰγυπτίοισι τε πᾶσαν εἶναι κακότητα καὶ τὰ ἱερὰ χρόνου τοσοῦτον κατακλησιθέντα οὐκ ἀνοιχθῆναι. τούτους ὑπὸ μίσεος οὐ κάρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ

καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλίτιος, ὃς τοῦτον τὸν χρόνον ἔνεμε κτήνεα κατὰ ταῦτα τὰ χωρία.

Μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκερσί-¹²⁹
νον ἔλεγον Χέοπος παῖδα, τῷ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα
ἀπαδεῖν, τὸν δὲ τὰ τε ἱρὰ ἀνοῖξαι καὶ τὸν λεῶν τετυ-
μένον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀνεῖναι πρὸς ἔργα τε καὶ
θυσίας, δίκας δὲ σφι πάντων βασιλέων δικαιοτάτα κρί-
νειν. κατὰ τοῦτο μὲν νυν τὸ ἔργον ἀπάντων ὅσοι ἤδη
βασιλέες ἐγένοντο Αἰγυπτίων αἰνέουσι μάλιστα τοῦ-
τον· τὰ τε ἄλλα γὰρ μιν κρίνειν εὖ καὶ δὴ καὶ τῷ
ἐπιμεφομένῳ ἐκ τῆς δίκης παρ' ἑωυτοῦ διδόντα ἄλλα
ἀποπιμπλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. εἰσὶν δὲ ἡπίῳ τῷ
Μυκερίνῳ κατὰ τοὺς πολιήτας καὶ ταῦτα ἐπιτηδεύοντι
πρῶτον κακῶν ἄρξαι τὴν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ,
τὸ μοῦνον οἱ εἶναι ἐν τοῖσι οἰκίοισι τέκνον. τὸν δὲ
ὑπεραλγῆσαντά τε τῷ περιεπεπτῶκε πρήγματι καὶ βου-
λόμενον περισσότερόν τι τῶν ἄλλων θάψαι τὴν θυγα-
τέρα ποιήσασθαι βοῦν ξυλίνην κοίλην καὶ ἔπειτα κατα-
χρυσώσαντά μιν [ταύτην] ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι ταύτην δὴ
τὴν ἀποθανοῦσαν θυγατέρα. αὕτη ὦν ἡ βοῦς γῇ οὐκ¹³⁰
ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν φανερή, ἐν Σάι μὲν
πόλι ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιλῆοισι ἐν οἰκή-
ματι ἡσκημένῳ· θυμιάματα δὲ παρ' αὐτῇ παντοῖα κατα-
γίξουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, νύκτα δὲ ἐκάστην πάννυχος
λύχνος παρακαίεται. ἀγχοῦ δὲ τῆς βοῦς ταύτης ἐν ἄλλῳ
οἰκήματι εἰκόνες τῶν παλλακῶν τῶν Μυκερίνου ἐστᾶσι,
ὥς ἔλεγον οἱ ἐν Σάι πόλι ἱερεῖς· ἐστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι
κολοσσοί, ἐοῦσαι ἀριθμὸν ὥς εἴχοσι μάλιστα κη, γυ-
μναὶ ἐργασμέναι· αἵτινες μέντοι εἰσί, οὐκ ἔχω εἰπεῖν
πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα. οἱ δὲ τινες λέγουσι περὶ τῆς¹³¹

βοὺς ταύτης καὶ τῶν κολοσσῶν τόνδε τὸν λόγον, ὡς
 Μυκερίνος ἠρώσθη τῆς ἐσωτοῦ θυγατρὸς καὶ ἐπειτα
 ἐμίγη οἱ ἀκούσῃ· μετὰ δὲ λέγουσι ὥς ἡ παῖς ἀπήγ-
 ξατο ὑπὸ ἄχρος, ὃ δὲ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῦ ταύτῃ,
 δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τῶν προδουσέων τῇ
 θυγατέρᾳ τῷ πατρὶ ἀπέταμε τὰς χεῖρας, καὶ νῦν τὰ
 εἰκόνας αὐτέων εἶναι πεπονθυίας τὰ περ αἱ ζῶαι ἐπαθοῖ-
 ταῦτα δὲ λέγουσι φλυηρέοντες, ὥς ἐγὼ δοκέω, τὰ τῶν
 ἄλλα καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν
 ταῦτα γὰρ ὧν καὶ ἡμεῖς ὠρῶμεν ὅτι ὑπὸ χρόνου τὰ
 χεῖρας ἀποβεβλήκασι, αἱ ἐν ποσὶ αὐτέων ἐφαίνον-
 132 ἐοῦσαι ἔτι καὶ ἐς ἐμέ. ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα κατα-
 κέκρυπται φοινικέῳ εἵματι, τὸν αὐχένα δὲ καὶ τὴν
 κεφαλὴν φαίνει κεχρυσωμένα παχέϊ κάρτα χρυσῶ
 μεταξὺ δὲ τῶν κερέων ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος
 ἐπεστι χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθὴ ἀλλ' ἐ-
 γούνασι κειμένη, μέγαθος δὲ ὅση περ μεγάλη βοῦς
 ζώῃ. ἐκφέρεται δὲ ἐκ τοῦ οἰκήματος ἀνὰ πάντα ἔτεα
 ἐπεὶ ἀνὰ τύπτωνται Αἰγύπτιοι τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν
 ὑπ' ἐμεῦ ἐπὶ τοιούτῳ πρῆγματι. τότε ὧν καὶ τὴν βοῦ
 ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς· φασὶ γὰρ δὴ αὐτὴν δεηθῆναι
 τοῦ πατρὸς Μυκερίνου ἀποθνήσκουσιν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ
 133 ἅπαξ μιν τὸν ἥλιον κατιδεῖν. μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς
 τὸ πάθος δεύτερά τούτῳ τῷ βασιλεῖ τὰδε γενέσθαι
 ἐλθεῖν οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλιος ὥς μέλλοι
 ἔτεα μῦνον βιούς τῷ ἐβδόμῳ τελευτήσκειν· τὸν δὲ
 δευρὸν ποιησάμενον πέμψαι ἐς τὸ μαντήιον τῷ θεῷ
 ὀνειδισμα ἀντιμεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτοῦ πατήρ κα
 πάτρωσ ἀποκλησίσαντες τὰ ἱρὰ καὶ θεῶν οὐ μεμνημένοι
 ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον

ἐπὶ πολλόν, αὐτὸς δ' ἐδσεβῆς ἐὼν μέλλοι ταχέως οὕτω
 ἐλευτήσκειν. ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὐτῷ δεύτερα ἐλ-
 θεῖν λέγοντα τούτων εἵνεκα καὶ συνταχύνειν αὐτὸν
 τὸν βίον· οὐ γὰρ ποιῆσαι μιν τὸ χρεὸν ἦν ποιεῖν·
 δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακοῦσθαι ἐπ' ἔτεα πεντήκοντά τε
 καὶ ἑκατόν, καὶ τοὺς μὲν δύο τοὺς πρὸ ἐκείνου γενο-
 μένους βασιλέας μαθεῖν τοῦτο, κείνον δὲ οὐ. ταῦτα
 ἀκούσαντα τὸν Μυκερῖνον, ὥς κατακεκριμένων ἤδη οἱ
 τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολλὰ, ὅπως γίνοιτο νύξ,
 ἐκνέψαντα αὐτὰ πίνειν τε καὶ εὐπαθεῖν, οὔτε ἡμέρης
 οὔτε νυκτὸς ἀνιέντα, ἔς τε τὰ ἔλεια καὶ τὰ ἕλσεα πλα-
 νώμενον καὶ ἵνα πυνθάνοιτο εἶναι ἐνηβητήρια ἐπιτη-
 δεότατα. ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο θέλων τὸ μαντήιον ψευ-
 δόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ δυνάδεκα ἔτεα ἀντὶ ἑξ ἐτέων
 γένηται, αἱ νύκτες ἡμέραι ποιεύμεναι. πυραμίδα δὲ 134
 καὶ οὗτος ἀπελίπετο πολλὸν ἐλάσσῳ τοῦ πατρός, εἰκοσι
 ποδῶν καταδέουσιν κῶλον ἕκαστον τριῶν πλέθρων,
 εἰκοσῆς τετραγώνου, λίθου δὲ ἐς τὸ ἡμισυ Αἰθιοπικοῦ·
 τὴν δὲ μετεξέτεροί φασι Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἐταίρης
 γυναικὸς εἶναι, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες· οὐδὲ ὧν οὐδὲ
 εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν οὗτοι ἦτις ἦν ἡ Ῥοδῶπις·
 οὐ γὰρ ἂν οἱ πυραμίδα ἀνέθεσαν ποιήσασθαι τοιαύτην,
 ἔς τὴν ταλάντων χιλιάδες ἀναρίθμητοι ὡς λόγῳ εἰπεῖν
 ἀναισίσμονται· πρὸς δὲ ὅτι κατὰ Ἀμασίην βασιλεύοντα
 ἦν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ' οὐ κατὰ τοῦτον· ἔτεσι γὰρ
 κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τούτων τῶν βασιλέων τῶν τὰς
 πυραμίδας ταύτας λιπομένων ἦν Ῥοδῶπις, γενεὴν μὲν
 ἀπὸ Θρηάκης, δούλη δὲ ἦν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστο-
 πόλιος ἀνδρὸς Σαμίον, σύνδουλος δὲ Αἰσώπου τοῦ
 λογοποιοῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐγένετο, ὡς διέδεξε

τῇδε οὐκ ἦμισα· ἐπεῖτε γὰρ πολλάκις κηρυσσόντων
 Δελφῶν ἐκ θεοπροπίου ὃς βούλοιο ποινήν τῆς Αἰ-
 σώπου ψυχῆς ἀνελέσθαι, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη,
 Ἰάδμονος δὲ παιδὸς παῖς ἄλλος Ἰάδμων ἀνείλετο, οὕτω
 185 καὶ Αἰσώπος Ἰάδμονος ἐγένετο. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἰ-
 γυπτον ἀπίκετο Ξάνθου τοῦ Σαμίου κομίσαντός [μιν],
 ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην ἐλύθη χρημάτων μεγάλων
 ὑπὸ ἀνδρὸς Μυτιληναίου Χαράξου τοῦ Σκαμανδρω-
 νύμου παιδός, ἀδελφεοῦ δὲ Σαπφούς τῆς μουσοποιού.
 οὕτω δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη καὶ κατέμεινέ τε ἐν
 Αἰγύπτῳ καὶ κάρτα ἐπαφρόδιτος γενομένη μεγάλα ἐ-
 κτήσατο χρήματα ὥς [ἂν] εἶναι Ῥοδῶπιος, ἀτὰρ οὐκ ὥς
 γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικέσθαι. τῆς γὰρ τὴν δεκά-
 την τῶν χρημάτων ιδέσθαι ἔστι ἔτι καὶ ἐς τόδε παντὶ
 τῷ βουλομένῳ, [οὐδὲν δεῖ μεγάλα οἱ χρήματα ἀναθεῖ-
 ναι]. ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημῆιον ἑωυτῆς ἐν τῇ
 Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποίημα ποιησαμένη τοῦτο τὸ μὴ
 τυγχάνει ἄλλῳ ἐξευρημένον καὶ ἀνακείμενον ἐν ἱερῷ,
 τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἑωυτῆς. τῆς
 ὦν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελοὺς βου-
 πόρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐνεχώρεε ἡ δεκάτη
 οἱ, ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς· οἱ καὶ νῦν ἔτι συννευέσθαι
 ὕπισθε μὲν τοῦ βωμοῦ τὸν Χῖτοι ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ
 αὐτοῦ τοῦ νηοῦ. φιλέουσι δὲ κως ἐν τῇ Νανκράτι
 ἐπαφρόδιτοι γίνεσθαι αἱ ἑταῖραι· τοῦτο μὲν γὰρ αὕτη,
 τῆς περὶ λέγεται ὅδε ὁ λόγος, οὕτω δὴ τι κλεινὴ ἐγέ-
 νετο ὥς καὶ οἱ πάντες Ἕλληνες Ῥοδῶπιος τὸ οὖνομα
 ἐξέμαθον, τοῦτο δὲ ὕστερον ταύτης τῇ οὖνομα ἦν
 Ἀρχιδίκη αἰοίδιμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἥσσον δὲ
 τῆς ἐτέρης περιλεσχήμεντος. Χάραξος δὲ ὥς λυσάμενος

Ροδῶπιν ἀπενόστησε ἐς Μυτιλήνην, ἐν μέλει Σαπφῶ
πολλὰ κατεκερτόμησέ μιν. Ῥοδῶπιος μὲν νυν πέρι
πέπαιμαι.

Μετὰ δὲ Μυκερῖνον γενέσθαι Αἰγύπτου βασιλέα 136
ἔλεγον οἱ ἱερεῖς Ἀσυχιν, τὸν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα
ποιῆσαι τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια, ἔοντα πολλῷ τε κάλ-
λιστα καὶ πολλῷ μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰ πάντα
προπύλαια τύπους τε ἐγγεγλυμμένους καὶ ἄλλην ὕψιν
οἰκοδομημάτων μυρίην, ἐκεῖνα δὲ καὶ μακρῷ μάλιστα.
ἐπὶ τούτῳ βασιλεύοντος ἔλεγον ἀμιξίης εἰσόδου πολλῆς
χρημάτων γενέσθαι νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα
ἐνέχυρον τοῦ πατρὸς τὸν νέκυν οὕτω λαμβάνειν τὸ
χρέος· προστεθῆναι δὲ ἔτι τούτῳ τῷ νόμῳ τὸνδε, τὸν
διδόντα τὸ χρέος καὶ ἀπάσης κρατέειν τῆς τοῦ λαμβά-
νοντος θήκης, τῷ δὲ ὑποτιθέντι τοῦτο τὸ ἐνέχυρον
τῇνδε ἐπεῖναι ζημίην μὴ βουλομένῳ ἀποδοῦναι τὸ
χρέος, μήτε αὐτῷ ἐκείνῳ τελευτήσαντι εἶναι ταφῆς
κυρῆσαι μήτ' ἐν [ἐκείνῳ] τῷ πατρῴῳ τάφῳ μήτ' ἐν
ἄλλῳ μηδενί, μήτε ἄλλον μηδένα τῶν ἑωυτοῦ ἀπογε-
νόμενον θάψαι. ὑπερβαλέσθαι δὲ βουλόμενον τοῦτον
τὸν βασιλέα τοὺς πρότερον ἑωυτοῦ βασιλέας γενομέ-
νους Αἰγύπτου μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι ἐκ
πλίνθων ποιήσαντα, ἐν τῇ γράμματα ἐν λίθῳ ἐγκεκο-
λαμμένα τάδε λέγοντά ἐστι· ΜΗ ΜΕ ΚΑΤΟΝΟ-
ΣΘΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΑΙΘΙΝΑΣ ΠΤΡΑΜΙΔΑΣ·
ΠΡΟΕΧΩ ΓΑΡ ΑΤΤΕΩΝ ΤΟΣΟΤΤΟ, ὍΣΟΝ Ὁ
ΖΕΥΣ ΤΩΝ ἈΛΛΩΝ ΘΕΩΝ. ΚΟΝΤΩΙ ΓΑΡ
ὙΠΟΤΤΗΤΟΝΤΕΣ ἘΣ ΑΙΜΝΗΝ, Ὁ ΤΙ ΠΡΟΣ-
ΣΧΟΙΤΟ ΤΟΤ ΠΗΛΟΥ ΤΩΙ ΚΟΝΤΩΙ, ΤΟΤΤΟ
ΣΤΑΛΛΕΓΟΝΤΕΣ ΠΛΙΝΘΟΥΣ ΕΙΡΥΣΑΝ ΚΑΙ ΜΕ

ΤΡΟΠΩΙ ΤΟΙΟΥΤΩΙ ἘΞΕΠΟΙΗΣΑΝ. τοῦτον μὲν
τοσαῦτα ἀποδέξασθαι.

- 137 Μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλὸν ἐξ Ἀνύ-
σιος πόλιος, τῷ οὖνομα Ἄνυσιν εἶναι. ἐπὶ τούτου
βασιλεύοντος ἐλάσαι ἐπ' Αἴγυπτον χειρὶ πολλῇ Αἰθίο-
πας τε καὶ Σαβακῶν τὸν Αἰθιοπῶν βασιλέα. τὸν μὲν
δὴ τυφλὸν τοῦτον οἴχεσθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἔλεα, τὸν
δὲ Αἰθίοπα βασιλεύειν Αἰγύπτου ἐπ' ἔτεα πεντήκοντα,
ἐν τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδέξασθαι· ὅπως τῶν τις Αἴγυ-
πτίων ἀμάρτοι τι, κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα ἐθέλειν,
τὸν δὲ κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἐκάστω δικάζειν,
ἐπιτάσσοντα χῶματα χοῦν πρὸς τῇ ἐσυντῶν πόλι, ὅθεν
ἐκαστος ἦν τῶν ἀδικούντων. καὶ οὕτω ἔτι αἱ πόλεις
ἐγένοντο ὑψηλότεραι. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἐχῶσθησαν
ὑπὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυζάντων ἐπὶ Σεσώστριος βα-
σιλέος, δευτέρα δὲ ἐπὶ τοῦ Αἰθιοπος, καὶ κάρτα ὑψηλαὶ
ἐγένοντο. ὑψηλέων δὲ καὶ ἐτέρων τασσομένων ἐν τῇ
Αἰγύπτῳ πολίων, ὥς ἐμοὶ δοκέει, μάλιστα ἢ ἐν Βου-
βάστι πόλις ἐξεχώσθη, ἐν τῇ καὶ ἱρὸν ἐστὶ Βουβάστιος
ἀξιαπληγτότατον· μέζω μὲν γὰρ ἄλλα καὶ πολυδαπα-
νώτερά ἐστι ἱρά, ἡδονὴ δὲ ἰδέσθαι οὐδὲν τούτου μάλ-
λον· ἢ δὲ Βούβαστις κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσάν ἐστι Ἄρτε-
138 μιν. τὸ δ' ἱρὸν αὐτῆς ὥδε ἔχει· πλὴν τῆς ἐσόδου τὸ
ἄλλο νησὸς ἐστὶ· ἐκ γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἐσέχουσι
οὐ συμμίσγουσαι ἀλλήλησι, ἀλλ' ἄχρι τῆς ἐσόδου τοῦ
ἱροῦ ἐκατέρη ἐσέχει, ἢ μὲν τῇ περιρρέουσα, ἢ δὲ τῇ,
εὐρὸς ἐοῦσα ἐκατέρη ἐκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατά-
σκιος. τὰ δὲ προπύλαια ὕψος μὲν δέκα ὀργυιέων ἐστί,
τύποισι δὲ ἑξαπήχεσι ἐσκευάδεται ἀξίλοισι λόγον. ἐν
δ' ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱρὸν κατορεῖται πάντοθεν περι-

ἰόντι· ὥτε γὰρ τῆς πόλιος μὲν ἐκκεχωσμένης ὑψοῦ, τοῦ
 δ' ἱεροῦ αὐτὸ κεκλινημένου ὡς ἀρχήθην ἐποιήθη, ἔσοπτόν
 ἔστι. περιθῆει δὲ αὐτὸ αἵμασι καὶ ἐγγεγλυμμένη τύποισι·
 ἔστι δὲ ἔσωθεν ἄλλος δεινδρέων μεγίστων πεφυτευμέ-
 νον περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τῶγαλμα ἐνι· εὐρος δὲ
 καὶ μῆκος τοῦ ἱεροῦ πάντῃ σταδίου ἔστι. κατὰ μὲν δὴ
 τὴν ἔσοδον ἐστρωμένη ἔστι ὁδὸς λίθου ἐπὶ σταδίου
 τρεῖς μάλιστα κη, διὰ τῆς ἀγορῆς φέρουσα ἐς τὸ πρὸς
 ἡῶ, εὐρος δὲ ὡς τεσσέρων πλέθρων· τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς
 ὁδοῦ δένδρεα οὐρανομήκεα πέφυκε· φέρει δ' ἐς Ἑρμῆα
 ἱρόν. τὸ μὲν δὴ ἱρόν τοῦτο οὕτω ἔχει. τέλος δὲ τῆς 139
 ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος ὧδε ἔλεγον γενέσθαι· ὕψιν ἐν
 τῷ ὕπνῳ τοιήνδε ἰδόντα αὐτὸν οἴχεσθαι φεύγοντα·
 ἐδόκεε οἱ ἄνδρα ἐπιστάντα συμβουλευεῖν τοὺς ἱρέας
 τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας μέσους διατα-
 μεῖν· ἰδόντα δὲ τὴν ὕψιν ταύτην λέγειν αὐτὸν ὡς
 πρόφασιν οἱ δοκέοι ταύτην τοὺς θεοὺς προδεικνύναι,
 ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱερὰ κακόν τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς
 ἀνθρώπων λάβοι· οὐκ ὦν ποιήσῃ ταῦτα, ἀλλὰ γὰρ
 οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρόνον ὁκόσον κεχρησθαι ἄρξαντα
 Αἰγύπτου ἐκχωρήσειν. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ εἰσὶν αὐτῷ
 τὰ μαντήια τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες ἀνείλε ὡς δέοι
 αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτα πεντήκοντα. ὡς ὦν
 ὁ χρόνος οὗτος ἐξῆλθε καὶ αὐτὸν ἡ ὕψις τοῦ ἐνυπνίου
 ἐπετάρασσε, ἐκὼν ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ
 Σαβακῶς.

Ὡς δ' ἄρα οἴχεσθαι τὸν Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, 140
 αὐτὸς τὸν τυφλὸν ἄρχειν ἐκ τῶν ἐλέων ἀπικόμενον,
 ἐνθα πεντήκοντα ἔτα νῆσον χώσας σποδῶ τε καὶ γῇ
 οἴκεε· ὅπως γὰρ οἱ φοιτᾶν σίτου ἄγοντας Αἰγυπτίων

ὥς ἐκάστοισι προστετάχθαι σιγῇ τοῦ Αἰθίοπος, ἐς τὴν
 θωρεῖν κελεύειν σφέας καὶ σποδὸν κομίζειν. ταύτην
 τὴν νῆσον οὐδεὶς πρότερον ἐδυνάσθη Ἀμυρταίου ἐξευ-
 ρεῖν, ἀλλὰ ἔτεα ἐπὶ πλέω ἢ ἑπτακόσια οὐκ οἷοί τε ἦσαν
 αὐτὴν ἀνευρεῖν οἱ πρότεροι γενόμενοι βασιλεῖς Ἀμυρ-
 ταίου· οὖνομα δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ Ἑλβώ, μέγαθος δ'
 ἐστὶ πάντῃ δέκα σταδίων.

- 141 Μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεῦσαι τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαί-
 στου, τῷ οὖνομα εἶναι Σεθῶν· τὸν ἐν ἀλογίῃσι ἔχειν
 παραχρησάμενον τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων ὥς οὐδὲν
 δεησόμενον αὐτῶν, ἄλλα τε δὴ ἄτιμα ποιεῦντα ἐς αὐ-
 τοὺς καὶ σφέας ἀπελέσθαι τὰς ἀρούρας, τοῖσι ἐπὶ τῶν
 προτέρων βασιλέων δεδοσθαι ἐξαιρέτους ἐκάστῳ δυώ-
 δεκα ἀρούρας. μετὰ δὲ ἐπ' Αἴγυπτον ἐλαύνειν στρα-
 τὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσ-
 συρίων· οὐκ ὦν δὴ ἐθέλειν τοὺς μαχίμους τῶν Αἰγυ-
 πτίων βοηθεῖν. τὸν δὲ ἱρέα ἐς ἀπορίην ἀπειλημένον
 ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον πρὸς τῷγαλμα ἀποδύρεσθαι
 οἷα κινδυνεύει παθεῖν· ὀλοφυρόμενον δ' ἄρα μιν
 ἐπελθεῖν ὕπνου καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὕψι ἐπιστάντα τὸν
 θεὸν θαρσύνειν ὥς οὐδὲν πείσεται ἄχαρι ἀντιάξων τὸν
 Ἀραβίων στρατόν· αὐτὸς γάρ οἱ πέμψει τιμωροὺς.
 τούτοις δὴ μιν πίσυνον τοῖσι ἐνυπνίοις παραλαβόντα
 Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ ἔπεσθαι στρατοπεδεύ-
 σασθαι ἐν Πηλουσίῳ (ταύτῃ γάρ εἰσι αἱ ἐσβολαί)· ἔπε-
 σθαι δέ οἱ τῶν μαχίμων μὲν οὐδένα ἀνδρῶν, καπή-
 λους δὲ καὶ χειρώνακτας καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους.
 ἐνθαῦτα ἀπικομένου τοῖσι ἐναντίοις [αὐτοῖς] ἐπιχυ-
 θέντας νυκτὸς μὲν ἀρουραίους κατὰ μὲν φαγεῖν τοὺς
 φαρετρεῶνας αὐτῶν, κατὰ δὲ τὰ τόξα, πρὸς δὲ τῶν

ἀσπίδων τὰ ὄχανα, ὥστε τῇ ὑστεραίῃ φευγόντων σφέων
 γυμνῶν [ὀπλῶν] πεσεῖν πολλούς. καὶ νῦν οὗτος ὁ
 βασιλεὺς ἔσθηκε ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος,
 ἔχων ἐπὶ τῆς χειρὸς μῦν, λέγων διὰ γραμμάτων τάδε
 ἜΣ ἙΜΕ ΤΙΣ ὈΡΕΩΝ ΕΤΣΕΒΗΣ ἙΣΤΩ.

ἜΣ ΜΕΝ τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ 142
 ἱερεῖς ἔλεγον, ἀποδεικνύντες ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως
 ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱεῖα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασι-
 λεύσαντα μίαν τε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίας ἀν-
 θρώπων γενεὰς γενομένας καὶ ἐν ταύτῃσι ἀρχιερεῖας
 καὶ βασιλείας ἑκατέρους τοσούτους γενομένους. καίτοι
 τριηκόσiai μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δυνέεται μύρια ἕτεα·
 γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν ἑκατὸν ἕτεά ἐστι. μίης δὲ
 καὶ τεσσεράκοντα ἔτι τῶν ἐπιλοίπων γενεῶν, αἱ ἐπῆ-
 σαν τῇσι τριηκοσίῃσι, ἐστὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκόσια
 καὶ χίλια ἕτεα. οὕτω ἐν μυρίοισι τε ἕτεσι καὶ χιλίοισι
 καὶ πρὸς τριηκοσίοισι τε καὶ τεσσεράκοντα ἔλεγον θεὸν
 ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι· οὐ μὲν οὐδὲ πρότερον
 οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ὑπολοίποισι Αἰγύπτου βασιλευῖσι
 γενομένοις ἔλεγον οὐδὲν τοιοῦτο. ἐν τοίνυν τούτῳ
 τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἡθέων τὸν ἥλιον ἀνα-
 τεῖλαι· ἐνθα τε νῦν καταδύεται, ἐνθεῦτεν δις ἐπανα-
 τεῖλαι, καὶ ἐνθεν νῦν ἀνατέλλει, ἐνθαῦτα δις καταδύ-
 ναι· καὶ οὐδὲν τῶν κατ' Αἴγυπτον ὑπὸ ταῦτα ἑτεροιω-
 θῆναι, οὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ
 σφι γινόμενα, οὔτε τὰ ἀμφὶ νόους οὔτε τὰ κατὰ
 τοὺς θανάτους.

Πρότερον δὲ Ἑκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γε- 143
 νεηλογήσαντί τε ἑωντὸν καὶ ἀναδησαντὶ τὴν πατριὴν
 ἐς ἑκαιδέκατον θεὸν ἐποίησαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Διὸς οἶόν

- τι καὶ ἔμοι οὐ γενεηλογήσαντι ἑμαυτόν· ἔσαγαγόντες
 ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐὼν μέγα ἐξηρίθμεον δεικνύντες
 κολοσσούς ξυλίνους τοσούτους ὅσους περ εἶπον· ἀρχι-
 ερεὺς γὰρ ἕκαστος αὐτόθι ἰστέῃ ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ζόης
 εἰκόνα ἑωυτοῦ· ἀριθμέοντες ὦν καὶ δεικνύντες οἱ ἰστές
 ἔμοι ἀπεδείκνυσαν παῖδα πατρὸς ἑωυτῶν ἕκαστον ἑόντα,
 ἐκ τοῦ ἄγχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνης διεξιόντες διὰ
 πασέων, ἐς ὃ ἀπέδεξαν ἀπάσας αὐτάς. Ἐκαταίφθ' δὲ
 γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν καὶ ἀναδήσαντι ἐς ἑκκαιδέκατον
 θεὸν ἀντεγενεηλόγησαν ἐπὶ τῇ ἀριθμῇσι, οὐ δεκόμενοι
 παρ' αὐτοῦ ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον· ἀντεγενεη-
 λόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν πύρω-
 μιν ἐκ πυρώμιος γεγενῆσθαι, ἐς ὃ τοὺς πέντε καὶ τεσσα-
 ράκοντα καὶ τριηκοσίους ἀπέδεξαν κολοσσούς [πύρωμιν
 ἐκ πυρώμιος γενόμενον], καὶ οὔτε ἐς θεὸν οὔτε ἐς
 ἥρωα ἀνέδθησαν αὐτούς. πύρωμις δὲ ἐστὶ κατὰ Ἑλλάδα
 144 γλῶσσαν καλὸς κἀγαθός. ἤδη ὦν τῶν αἱ εἰκόνες ἦσαν,
 τοιούτους ἀπεδείκνυσάν σφας πάντας ἑόντας, θεῶν δὲ
 πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν
 τούτων θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἄρχοντας οἴ-
 κέοντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι, καὶ τούτων αἰεὶ ἓνα
 τὸν κρατέοντα εἶναι· ὕστατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι
 Ὄρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληγες ὀνο-
 μάξουσι· τοῦτον καταπαύσαντα Τυφῶνα βασιλεῦσαι
 ὕστατον Αἰγύπτου. Ὄσιρις δὲ ἐστὶ Διόνυσος κατὰ
 Ἑλλάδα γλῶσσαν.
- 145 Ἐν Ἑλλήσι μὲν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται
 εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν, παρ' Αἰγυ-
 πτίοισι δὲ Πάν μὲν ἀρχαιότατος καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν
 πρώτων λεγομένων θεῶν, Ἡρακλῆς δὲ τῶν δευτέρων

τῶν δυνάδεκα λεγομένων εἶναι, Διόνυσος δὲ τῶν τρι-
των, οἳ ἐκ τῶν δυνάδεκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλῆς μὲν
δὴ ὅσα αὐτοὶ Αἰγύπτιοί φασι εἶναι ἔτεα ἐς Ἀμασιν
βασιλέα, δεδήλωται μοι πρόσθε· Πανὶ δὲ ἔτι τούτων
πλέονα λέγεται εἶναι, Διονύσῳ δ' ἐλάχιστα τούτων,
καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι ἐς
Ἀμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ
ἐπίστασθαι, αἰεὶ τε λογιζόμενοι καὶ αἰεὶ ἀπογραφόμε-
νοι τὰ ἔτεα. Διονύσῳ μὲν νῦν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς
Κάδμου λεγομένης γενέσθαι κατὰ ἑξακόσια ἔτεα καὶ
χίλια μάλιστα ἐστὶ ἐς ἐμέ, Ἡρακλῆς δὲ τῷ Ἀλκμήνης
κατὰ εἰνακόσια ἔτεα, Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ
ταύτης γάρ καὶ Ἑρμῆς λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων
ὁ Πάν) ἐλάσσῃ ἔτεα ἐστὶ τῶν Τρωϊκῶν, κατὰ ὀκτα-
κόσια μάλιστα ἐς ἐμέ. τούτων ὧν ἀμφοτέρων πάρεστι 146
χρᾶσθαι τοῖσι τις πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ
δ' ὧν ἡ περὶ αὐτῶν γνώμη ἀποδέδεκται. εἰ μὲν γάρ
φανεροὶ τε ἐγένοντο καὶ κατεγέγρασεν καὶ οὗτοι ἐν τῇ
Ἑλλάδι, κατὰ περ Ἡρακλέους ὁ ἐξ Ἀμφιτρυῶνος γενό-
μενος καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης καὶ Πάν ὁ
ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἂν τις καὶ τούτους ἄλ-
λους ἄνδρας γενομένους ἔχειν τὰ ἐκείνων οὐνόματα
τῶν προγεγονότων θεῶν· νῦν δὲ Διονύσῳ τε λέγουσι
οἱ Ἕλληες ὡς αὐτίκα γενόμενον ἐς τὸν μηρὸν ἐνε-
ράφατο Ζεὺς καὶ ἤνεικε ἐς Νύσσην τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου
ῥοῦσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ, καὶ Πανὸς γε πέρι οὐκ ἔχουσι
εἰπεῖν ὅκη ἐτράπετο γενόμενος. δηλὰ μοι ὧν γέγονε
ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληες τούτων τὰ οὐνόματα
ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνον,
ἀπὸ τούτου γενηλογέουσι αὐτῶν τὴν γένεσιν.

- 147 Ταῦτα μὲν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὅσα δὲ
οἷ τε ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι ὁμολο-
γέοντες τοῖσι ἄλλοις κατὰ ταύτην τὴν χώρην γεν-
σθαι, ταῦτ' ἤδη φράσω· προσέσται δέ τι αὐτοῖσι κα-
τὰ τῆς ἐμῆς ὅψιος. ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸ
ἱρεῖα τοῦ Ἡφαίστου βασιλεύσαντα (οὐδένα γὰρ χρόνον
οἰοί τε ἦσαν ἄνευ βασιλέος διαιτᾶσθαι) ἐστήσαντο δυὸς
δεκα βασιλέας, ἐς δωδέκα μοίρας θασάμενοι Αἰγυπτοῦ
πᾶσαν. οὗτοι ἐπιγαμίας ποιησάμενοι ἐβασίλευον νο-
μοῖσι τοισίδε χρεώμενοι, μήτε καταρῆειν ἀλλήλους
μήτε πλέον τι διζῆσθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου
εἶναί τε φίλους τὰ μάλιστα. τῶνδε δὲ εἵνεκα τοῦ
νόμου τούτου ἐποιέοντο, ἰσχυρῶς περιστέλλοντες
ἐκέχρηστό σφι κατ' ἀρχὰς ἀντίκα ἐνισταμένοις ἐς τὸ
τυράννιδας τὸν χαλκῆν φιάλην σπείσαντα αὐτῶν ἐν τῇ
ἱερῇ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦτον ἀπάσης βασιλεύσειν Αἰγυ-
148 πτον· ἐς γὰρ δὴ τὰ πάντα ἱρὰ συνελέγοντο. καὶ δὲ
σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῇ, δόξαν δέ σφ
ἐποίησαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς
Μοίριος κατὰ Κροκοδείλων καλεομένην πόλιν μάλιστα
κῆ κείμενον· τὸν ἐγὼ ἤδη εἶδον λόγου μέζω. εἰ γάρ
τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀπόδεξιν συλ-
λογίσαιτο, ἐλάσσονος πόνου τε ἂν καὶ δαπάνης φανε-
ρόντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου. καίτοι ἀξιόλογός γε καὶ
ὁ ἐν Ἐφέσῳ ἐστὶ νηὸς καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μὲν νυν
καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζοντες καὶ πολλῶν ἐκάστῳ
αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγάλων ἀνταξίη, ὁ δὲ
δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει. τοῦ γὰρ
δωδέκα μὲν εἰσι αὐλαὶ κατάστεγοι, ἀντίπυλοι ἀλλή-
λησι, ἕξ μὲν πρὸς βορέῳ, ἕξ δὲ πρὸς νότον τετραμ-

μέναι, συνεχέες· τοῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτός σφεας περι-
 ἔργει. οἰκήματα δ' ἔνεστι διπλᾶ, τὰ μὲν ὑπόγαια, τὰ
 δὲ μετέωρα ἐπ' ἐκείνοισι, τρισχίλια ἀριθμόν, πεντα-
 κοσίων καὶ χιλίων ἑκάτερα. τὰ μὲν νυν μετέωρα τῶν
 οἰκημάτων αὐτοὶ τε ὠρῶμεν διεξιόντες καὶ αὐτοὶ θεη-
 σάμενοι λέγομεν, τὰ δὲ αὐτῶν ὑπόγαια λόγοισι ἐπνυ-
 θανόμεθα. οἱ γὰρ ἐπεστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύ-
 ναι αὐτὰ οὐδαμῶς ἤθελον, φάμενοι θήκας αὐτόθι εἶναι
 τῶν τε ἀρχῆν τὸν λαβύρινθον τοῦτον οἰκοδομησαμένων
 βασιλέων καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων. οὕτω τῶν μὲν
 κάτω περὶ οἰκημάτων ἀκοῇ παραλαβόντες λέγομεν, τὰ
 δὲ ἄνω μέζονα ἀνθρωπείων ἔργων αὐτοὶ ὠρῶμεν· αἱ
 τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στεγῶν καὶ οἱ εἰλιγμοὶ διὰ τῶν
 αὐλέων ἑόντες ποικιλώτατοι θῶμα μυρίον παρέρχοντο
 ἐξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιούσι καὶ ἐκ τῶν οἰκη-
 μάτων ἐς παστάδας, ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν παστά-
 δων καὶ ἐς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὁροφὴ
 δὲ πάντων τούτων λιθίνη κατὰ περ οἱ τοῖχοι, οἱ δὲ
 τοῖχοι τύπων ἐγγεγλυμμένων πλέοι, αὐλὴ δὲ ἐκάστη
 περιστυλος λίθου λευκοῦ ἀρμοσμένου τὰ μάλιστα. τῆς
 δὲ γωνίης τελευτῶντος τοῦ λαβυρίνθου ἔχεται πυραμὶς
 τεσσαρακοντόργυιός, ἐν τῇ ζῶα μεγάλη ἐγγέγλυπται·
 ὁδὸς δ' ἐς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πεποιήται. τοῦ δὲ λαβυ- 149
 ρίνθου τούτου ἑόντος τοιούτου θῶμα ἔτι μέζον παρέ-
 χεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύριν-
 θος οὗτος οἰκοδόμηται· τῆς τὸ περίμετρον τῆς περιόδου
 εἰσὶ στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, σχοίνων ἐξήκοντα
 ἑόντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ παρὰ θάλασσαν·
 κέεται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη πρὸς βορέην τε καὶ νότον,
 εἰούσα βάθος τῇ βαθυντάτῃ αὐτῇ ἑωυτῆς πεντηκοντόρ-

γυιος. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτῇ, αὐτὸν
 δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστα κη ἐστᾶσι δύο
 πυραμίδες, τοῦ ὕδατος ὑπερέχουσai πεντήκοντα ὀργυιάς
 ἑκατέρῃ, καὶ τὸ κατ' ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτερον το-
 σοῦτο, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἔπεστι κολοσσὸς λίθινος
 κατήμενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰς
 ἑκατὸν ὀργυιέων, αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι εἰς
 στάδιον ἑξάπλεθρον, ἑξαπέδου [μὲν] τῆς ὀργυιῆς μετρεο-
 μένης καὶ τετραπήχεος, τῶν ποδῶν μὲν τετραπαλαιστων
 ἐόντων, τοῦ δὲ πήχεος ἑξαπαλαιστων. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ
 ἐν τῇ λίμνῃ αὐθιγενὲς μὲν οὐκ ἔστι (ἄνυδρος γὰρ δὴ
 δεινῶς ἐστι ἡ ταύτη), ἐκ τοῦ Νεῖλου δὲ κατὰ διώρυχα
 ἐσθῆται, καὶ ἕξ μὲν μῆνας ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἕξ
 δὲ μῆνας ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὐτίς. καὶ ἑπεὰν μὲν
 ἐκρέῃ ἔξω, ἡ δὲ τότε τοὺς ἕξ μῆνας ἐς τὸ βασιλῆως
 καταβάλλει ἐπ' ἡμέρην ἑκάστην τάλαντον ἀργυρίου ἐκ
 τῶν ἰχθύων, ἑπεὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν, εἰκοσι-
 150 μνέας. ἔλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὥς ἐς τὴν Σύρτιν
 τὴν ἐς Αἰβύην ἐκδιδοῖ ἡ λίμνη αὕτη ὑπὸ γῆν, τετραμ-
 μένη τὸ πρὸς ἐσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν παρὰ τὸ ὄρος
 τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπειτέ δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου
 οὐκ ὤρων τὸν χοῦν οὐδαμοῦ ἐόντα, ἐπιμελὲς γὰρ δὴ
 μοι ἦν, εἰρόμην τοὺς ἄγχιστα οἰκέοντας τῆς λίμνης
 ὅκον εἶη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθεῖς. οἱ δὲ ἔφρασαν μοι ἵνα
 ἔξεφορήθῃ καὶ εὐπετέως ἔπειθον· ἦδεα γὰρ λόγῳ καὶ
 ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πόλει γενόμενον ἕτερον τοιοῦτο.
 τὰ γὰρ Σαρδαναπάλλου τοῦ Νίνου βασιλέως ἐόντα με-
 γάλα χρήματα καὶ φυλασσόμενα ἐν θησαυροῖσι κατα-
 γάλοις ἐπενόησαν κλῶπες ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ ὧν τῶν
 σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλῶπες ὑπὸ γῆν στα-

θμεδόμενοι ἐς τὰ βασιλῆα οἰκία ὤρουσον, τὸν δὲ χοῦν τὸν ἐκφορεόμενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅπως γίνοιτο νύξ, ἐς τὸν Τίγρην ποταμὸν παραρρέοντα τὴν Νίνον ἐξεφόρεον, ἐς ὃ κατεργάσαντο ὃ τι ἐβούλοντο. τοιοῦτο ἔτερον ἤκουσα καὶ (κατὰ) τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὀρυγμα γενέσθαι, πλὴν οὐ νυκτὸς ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιεύμενον· ὀρύσσοντας γὰρ τὸν χοῦν τοὺς Αἰγυπτίους ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν, ὃ δὲ ὑπολαμβάνων ἐμελλε διαχέειν. ἡ μὲν νυν λίμνη αὕτη οὕτω λέγεται ὀρυχθῆναι.

Τῶν δὲ δυνάδεκα βασιλέων δικαιοσύνην χρεωμένων, ¹⁵¹ ἀνὰ χρόνον ὥς ἔθυσαν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὁρτῆς μελλόντων κατασπείσειν ὁ ἀρχιερεὺς ἐξήνικέ σφι φιάλας χρυσέας, τῇσί περ ἐώθεσαν σπένδειν, ἀμαρτῶν τοῦ ἀριθμοῦ, ἑνδεκα δυνάδεκα ἐοῦσι. ἐνθαῦτα ὥς οὐκ εἶχε φιάλην ὁ ἔσχατος ἐστὼς αὐτῶν Φαμμήτιχος, περιελόμενος τὴν κυνέην ἐοῦσαν χαλκὴν ὑπέσχε τε καὶ ἔσπενδε. κυνέας δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες ἐφόρεον τε βασιλέες καὶ ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Φαμμήτιχος μὲν νυν οὐδενὶ δολερῷ νόῳ χρεώμενος ὑπέσχε τὴν κυνέην, οἱ δὲ [ἐν] φρενὶ λαβόντες τό τε ποιηθὲν ἐκ Φαμμητίχου καὶ τὸ χρηστήριον ὃ τι ἐκέχρηστό σφι, τὸν χαλκὴν σπείσαντα αὐτῶν φιάλην τοῦτον βασιλέα ἔσεσθαι μόνον Αἰγύπτου, ἀναμνησθέντες τοῦ χρησμοῦ κτεῖναι μὲν οὐκ ἐδικαίωσαν Φαμμήτιχον, ὥς ἀνεύρισκον βασανίζοντες ἐξ οὐδεμιῆς προνοίης αὐτὸν ποιήσαντα, ἐς δὲ τὰ ἔλεα ἔδοξέ σφι διῶξαι ψιλώσαντας τὰ πλεῖστα τῆς δυνάμειος, ἐκ δὲ τῶν ἐλέων ὀρμώμενον μὴ ἐπιμίσησθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ. τὸν ¹⁵² δὲ Φαμμήτιχον τοῦτον πρότερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα

Σαβακῶν, ὃς οἱ τὸν πατέρα Νεκῶν ἀπέκτεινε, τοῦτον
 φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθη ἐκ τῆς ὕψους
 τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὗτοι
 οἱ ἐκ νομοῦ Σαῖτεώ εἰσι. μετὰ δὲ βασιλεύοντα τὸν
 δεῦτερον πρὸς τῶν ἑνδεκα βασιλέων καταλαμβάνει μιν
 διὰ τὴν κυνέην φεύγειν ἐς τὰ ἔλεα. ἐπιστάμενος ὦν
 ὡς περιυβρισμένος εἴη πρὸς αὐτῶν, ἐπενόεε τίσασθαι
 τοὺς διώξαντας. πέμψαντι δὲ οἱ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς
 τὸ χρηστήριον τῆς Αἰγυπτῆς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ἐστὶ
 μαντήριον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμὸς ὡς τίσις ἦξει
 ἀπὸ θαλάσσης χαλκῶν ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῶν
 μὲν δὴ ἀπιστίῃ μεγάλη ὑπεκέχυτο χαλκῶν οἱ ἄνδρες
 ἦξειν ἐπικούρους· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος
 ἀναγκαίῃ κατέλαβε Ἰωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας κατὰ
 λήην ἐκπλώσαντας ἀπενειχθῆναι ἐς Αἴγυπτον, ἐκβάντας
 δὲ ἐς γῆν καὶ ὀπλισθέντας χαλκῷ ἀγγέλλει τῶν τῶν
 Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἔλεα ἀπικόμενος τῷ Φαμμητίχῳ, ὡς
 οὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὀπλισθέντας, ὡς
 χάλκιοι ἄνδρες ἀπικόμενοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ
 πεδῖον. ὁ δὲ μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελεύμενον φίλος
 τε τοῖσι Ἰωσὶ καὶ Καρσὶ ποιεῖται καὶ σφραγισμένον
 ὑπισχνεύμενος πεῖθει μετ' ἐώντοῦ γενέσθαι· ὡς δὲ
 ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι [μετ' ἐώντοῦ] βουλομένοισι
 Αἰγυπτίοισι καὶ τοῖσι ἐπικούροισι καταιρᾷ τοὺς βασι-
 153 λέας. κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Φαμμητίχος
 ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια ἐν Μέμφι τὰ πρὸς
 νότον ἄνεμον τετραμμένα, αὐλήν τε τῷ Ἄπι, ἐν τῇ
 τρέφεται ἐπεὶ φανῇ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε ἐναντίον τῶν
 προπυλαίων, πᾶσάν τε περίστυλον ἐοῦσαν καὶ τύπων
 πλέην· ἀντὶ δὲ κίωνων ὑπεστᾶσι κολοσσοὶ δυωδεκα-

πήγεες τῇ αὐλῇ. ὁ δὲ Ἰάπρις κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἐστὶ Ἑπαφος. τοῖσι δὲ Ἰωσι καὶ τοῖσι Καρσί 154 τοῖσι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ ὁ Ψαμμήτιχος διδοῖ χώρους ἐνοικῆσαι ἀντίους ἀλλήλων, τοῦ Νείλου τὸ μέσον ἔχοντος, τοῖσι οὐνόματα ἐτέθη Στρατόπεδα. τούτους τε δὴ σφι τοὺς χώρους διδοῖ καὶ τὰ ἄλλα τὰ ὑπέσχετο πάντα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεισθαι, ἀπὸ δὲ τούτων ἐκμαθόντων τὴν γλῶσσαν οἱ νῦν ἐρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γερόνασι. οἱ δὲ Ἰωνές τε καὶ οἱ Κᾶρες τούτους τοὺς χώρους οἰκησαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· εἰς δὲ οὗτοι οἱ χῶροι πρὸς θαλάσσης ὀλίγον ἔνευθε Βουβάστιος πόλιος ἐπὶ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου. τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἀμασις ἐξαναστήσας ἐνθεῦτεν κατοίκησε ἐς Μέρφιν, φυλακὴν ἐσωτοῦ ποιεύμενος πρὸς Αἰγυπτίων. τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ οἱ Ἕλληνες οὕτω ἐπιμισγόμενοι τούτοις τὰ περὶ Αἰγυπτον γινόμενα ἀπὸ Ψαμμήτιχου βασιλέως ἀρξάμενοι πάντα καὶ τὰ ὕστερον ἐπιστάμεθα ἀτρεκέως· πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίσθησαν. ἐξ ὧν δὲ ἐξανέστησαν χώρων ἐν τούτοις δὴ οἱ τε ὅλκοι τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων τὸ μέχρι ἐμεῦ ἦσαν. Ψαμμήτιχος μὲν νῦν οὕτω ἔσχε Αἰγυπτον.

Τοῦ δὲ χρηστηρίου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνή- 155 σθην ἡδὴ, καὶ δὴ λόγον περὶ αὐτοῦ ὥς ἀξίου ἐόντος ποιήσομαι· τὸ γὰρ χρηστήριον τοῦτο τὸ ἐν Αἰγύπτῳ ἐστὶ μὲν Αἰητοῦς ἱερόν, ἐν πόλει δὲ μεγάλῃ ἰδρυμένον κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὐνομα δὲ τῇ πόλει

ταύτῃ ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι Βουτώ, ὡς καὶ πρότερον ὠνόμασται μοι. Ἰρὸν δὲ ἔστι ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ ὃ γε νηὸς τῆς Αἰγυπτῶν, ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἐνι, αὐτὸς τε τυγχάνει ἐὼν μέγας καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων, τὸ δέ μοι τῶν φανερῶν ἦν θῶμα μέγιστον παρεχόμενον φράσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένει τοῦτῳ Αἰγυπτῶν νηὸς ἐξ ἐνὸς λίθου πεποιημένος ἐς τε ὕψος καὶ ἐς μῆκος, καὶ τοίχος ἕκαστος τούτοις ἴσος· τεσσαεράκοντα πηχέων τούτων ἕκαστόν ἐστι. τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς ὀροφῆς ἄλλος ἐπικέσται λίθος ἔχων τὴν παρωροφίδα τετρά-
 156 πηχυν. οὕτω μὲν νυν ὁ νηὸς τῶν φανερῶν μοι τῶν περὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐστι θωμασιότατον, τῶν δὲ δευτέρων νῆσος ἡ Χέμμις καλευμένη. ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθῇ καὶ πλατῇ κειμένη παρὰ τὸ ἐν Βουτοῖ ἱρὸν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων εἶναι αὕτη ἡ νῆσος πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσιν οὔτε κινηθεῖσαν εἶδον, τέθηπα δὲ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθέως ἐστὶ πλωτή. ἐν δὴ ὧν ταύτῃ νηὸς τε Ἀπόλλωνος μέγας ἐνι καὶ βωμοὶ τριφάσιοι ἐνιδρύονται, ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοῖνικες τε συχνοὶ καὶ ἄλλα δένδρεα καὶ καρποφόρα καὶ ἄφροα πολλά. λόγον δὲ τόνδε ἐπιλέγοντες οἱ Αἰγύπτιοί φασι εἶναι αὐτὴν πλωτήν, ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ εὐόσῃ πρότερον πλωτῇ Αἰγυπτῶν εὐόσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρώτων γενομένων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλι, ἵνα δὴ οἱ τὸ χρηστήριον τοῦτο ἔστι, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παρακαταστήκην δεξαμένη διέσωσε κατακρύψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομένῃ νήσῳ, ὅτε [δὴ] τὸ πᾶν διεξήμενος ὁ Τυφὼν ἐπῆλθε, θέλων ἐξευρεῖν τοῦ Ὀσίριος τὸν παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ καὶ Ἀρτεμιν Διονύσου καὶ Ἴσιος

λέγουσι εἶναι παῖδας, Αἰγυπτιῶν δὲ τροφὸν αὐτοῖσι καὶ
 σώτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτιστὶ δὲ Ἀπόλλων μὲν Ὡρος,
 Δημήτηρ δὲ Ἴσις, Ἀρτεμις δὲ Βούβαστις. ἐκ τούτου
 δὲ τοῦ λόγου καὶ οὐδενὸς ἄλλου Αἰσχύλος ὁ Εὐφο-
 ρίωνος ἤρπασε τὸ ἐγὼ φράσω, μῦθος δὴ ποιητέων
 τῶν προγενομένων· ἐποίησε γὰρ Ἀρτεμιν εἶναι θυγα-
 τέρα Δημήτρος. τὴν δὲ νῆσον διὰ τοῦτο γενέσθαι
 πλωτήν. ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι. Φαμμητίχος δὲ 157
 ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τέσσερα καὶ πεντήκοντα ἔτα, τῶν
 τὰ ἐνὸς δέοντα τριήκοντα Ἀζωτον τῆς Συρίας μεγάλην
 πόλιν προσκατήμενος ἐπολιόρκει, ἐς ὃ ἐξεῖλε· αὕτη δὲ
 ἡ Ἀζωτος ἀπασέων πολιῶν ἐπὶ πλείστον χρόνον πολιορ-
 κεομένη ἀντέσχε τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.

Φαμμητίχου δὲ Νεκῶς παῖς ἐγένετο καὶ ἐβασίλευσε 158
 Αἰγύπτου, ὃς τῇ διώρυγι ἐπεχείρησε πρῶτος τῇ ἐς τὴν
 Ἐρυθρὴν θάλασσαν φερούσῃ, τὴν Δαρείος ὁ Πέρσης
 δευτέρα διώρυξε. τῆς μῆκος μὲν ἐστὶ πλόος ἡμέραι
 τέσσερες, εὐρος δὲ ὠρύχθη ὥστε τριήρεας δύο πλέειν
 ὁμοῦ ἐλαστρομέναις. ἦκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ
 ἐς αὐτήν, ἦκται δὲ κατ' ὑπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλιος
 παρὰ Πάτουμον τὴν Ἀραβίην πόλιν· ἐσέχει δὲ ἐς τὴν
 Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ὁρῶνται δὲ πρῶτον μὲν τοῦ
 πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔχοντα, ἔχεται
 δὲ κατ' ὑπερθε τοῦ πεδίου τὸ κατὰ Μέμφιν τείνον ὄρος,
 ἐν τῷ αἰ λίθοτομαίαι ἐνεῖσι. τοῦ ὄντος δὴ ὄρεος τούτου
 παρὰ τὴν ὑπωρεὴν ἦκται ἡ διώρυξ ἀπ' ἐσπέρας μακρὴ
 πρὸς τὴν ἡῶ καὶ ἔπειτα τείνει ἐς διασφάγας, φέρουσα
 ἀπὸ τοῦ ὄρεος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον
 ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον. τῇ δὲ ἐλάχιστόν ἐστι καὶ
 συντομώτατον ἐκ τῆς βορρῆς θαλάσσης ὑπερβῆναι ἐς

τὴν νοτίην καὶ Ἐρυθρὴν τὴν αὐτὴν ταύτην καλεομένην, ἀπὸ τοῦ Κασίου ὄρους τοῦ οὐρίζοντος Αἰγυπτὸν τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰςὶ στάδιοι ἅπαρτι χίλιοι ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν τὸ συντομώτατον, ἡ δὲ διώρυξ πολλῶ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἐστί· τὴν ἐπὶ Νεκῷ βασιλέος ὀρύσσοντες Αἰγυπτίων ἀπώλονται δυνάδεκα μυριάδες. Νεκῶς μὲν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο μαντηίου ἐμποδίου γενομένου τοιοῦδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν προεργάζεσθαι. βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφίσι ὁμογλώσσους.

159 πανσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκῶς ἐτρέπετο πρὸς στρατηγίας, καὶ τριήρεις αἱ μὲν ἐπὶ τῇ βορρῇ θαλάσῃ ἐποιήθησαν, αἱ δ' ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, τῶν ἔτι οἱ ὅλκοι ἐπίδηλοι. καὶ ταύτησί τε ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέοντι καὶ Σύροις περὶ ὁ Νεκῶς συμβαλὼν ἐν Μαγδῶλῳ ἐνίκησε, μετὰ δὲ τὴν μάχην Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίας εἰσὶσαν μεγάλην εἴλε. ἐν τῇ δὲ ἐσθῆτι ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ ἑκαίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας τελευτᾷ, τῷ παιδί Ψάμμῳ παραδοὺς τὴν ἀρχήν.

160 Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ψάμμῳ βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἠλείων ἄγγελοι, αὐχέοντες δικαιοῦτα καὶ κάλλιστα τιθέναι τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἄγωνα πάντων ἀνθρώπων, καὶ δοκέοντες παρὰ ταῦτα οὐδ' ἂν τοὺς σοφωτάτους ἀνθρώπων Αἰγυπτίους οὐδὲν ἐπεξευρεῖν. ὥς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἰγύπτου οἱ Ἠλείοι ἔλεγον τῶν εἵνεκα ἀπίκοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς οὗτος συγκαλέεται Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι ἐπνυνθάνοντο τῶν Ἠλείων

λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιεῖν περὶ τὸν ἀγῶνα· ἀπηγησάμενοι δὲ τὰ πάντα ἔφασαν ἥκειν ἐπιμαθησόμενοι εἰ τι ἔχοιεν Αἰγύπτιοι τούτων δικαιότερον ἐπεξευρεῖν. οἱ δὲ βουλευσάμενοι ἐπειρώτων τοὺς Ἥλείους εἰ σφι οἱ πολιῆται ἐναγωνίζονται. οἱ δὲ ἔφασαν καὶ σφέων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφασάν σφας οὕτω τιθέντας παντὸς τοῦ δικαίου ἡμαρτηκέναι· οὐδεμίαν γὰρ εἶναι μηχανὴν ὅπως οὐ τῷ ἀστῷ ἀγωνιζομένῳ προσθήσονται, ἀδικέοντες τὸν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως τιθέναι καὶ τούτου εἵνεκα ἀπικοίατο ἐς Αἴγυπτον, ξένοισι ἀγωνιστῆσι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα τιθέναι, Ἥλειων δὲ μηδεὶ εἶναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἥλείοις ὑπεδήσαντο.

Ψάμμιος δὲ ἐξ ἔτεα μῶνον βασιλεύσαντος Αἰγύ- 161
πτον καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίην καὶ μεταντίκα τελευτήσαντος ἐξεδέξατο Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος· ὃς μετὰ Ψαμμήτιχον τὸν ἑωυτοῦ προπάτορα ἐγένετο εὐδαιμονέστατος τῶν πρότερον βασιλέων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας, ἐν τοῖσι ἐπὶ τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε καὶ ἐνανμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δὲ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τὴν ἐγὼ μεζόνως μὲν ἐν τοῖσι Αἰβυκοῖσι λόγοις ἀπηγγέσομαι, μετρίως δ' ἐν τῷ παρεόντι· ἀποπέμψας γὰρ στρατεύμα ὁ Ἀπρίης ἐπὶ Κυρηναίους μεγαλωστὶ προσέπταισε, Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκέοντες τὸν Ἀπρίην ἐκ προνοίης αὐτοὺς ἀποπέμψαι ἐς φαινόμενον κακόν, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχοι. ταῦτα δὲ δεινὰ ποιέμενοι οὗτοί τε οἱ ἀπονοστήσαντες καὶ οἱ τῶν ἀπολομέ-

162 νων φίλοι ἀπέστησαν ἐκ τῆς ἰθύνης. πυθόμενος δὲ Ἀπρίης ταῦτα πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἀμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὁ δὲ ἐπεῖτε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους ταῦτα μὴ ποιεῖν, λέγοντος αὐτοῦ τῶν τις Αἰγυπτίων ὕπισθε στάς περιέθηκέ οἱ κυνέην καὶ περιτιθεῖς ἔφη ἐπὶ βασιληίῃ περιτιθέναι. καὶ τῷ οὕτως ἀκούσιον ἐγένετο τὸ ποιούμενον, ὥς διεδείκνυε. ἐπεῖτε γὰρ ἐστῆσαντό μιν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπεστεῶτες, παρεσκευάζετο ὡς ἐλθὼν ἐπὶ τὸν Ἀπρίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης ἔπεμπε ἐπ' Ἀμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἑωυτὸν Αἰγυπτίων, τῷ οὐνομα ἦν Πατάρβημις, ἐντειλάμενος αὐτῷ ζῶντα Ἀμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. ὥς δὲ ἀπικόμενος τὸν Ἀμασιν ἐκάλεσε ὁ Πατάρβημις, ὁ Ἀμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου κατήμενος) ἐπαείρας ἀπεματαίωσε καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευε Ἀπρίῃ ἀπάγειν. ὁμως δὲ αὐτὸν ἀξιούν τὸν Πατάρβημιν βασιλέος μεταπεμπομένου λέναι πρὸς αὐτόν· τὸν δὲ αὐτῷ ὑποκρίνασθαι, ὥς ταῦτα πάλαι παρασκευάζεται ποιεῖν, καὶ αὐτῷ οὐ μέμψεσθαι Ἀπρίην· παρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλους ἄξειν. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἐκ τε τῶν λεγομένων οὐκ ἄγνοεῖν τὴν διάνοιαν καὶ παρασκευαζόμενον ὁρῶντα σπουδῇ ἀπιέναι, βουλούμενον τὴν ταχίστην βασιλείῃ δηλῶσαι τὰ πρησόμενα. ὥς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν Ἀπρίην οὐκ ἄγοντα τὸν Ἀμασιν, οὐδένα λόγον ἑωυτῷ δόντα ἀλλὰ περιθύμως ἔχοντα περιταμεῖν προστάξει αὐτοῦ τὰ τε ὦτα καὶ τὴν ῥίνα. ἰδόμενοι δ' οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἳ ἔτι τὰ ἐκείνου ἐφρόνονε, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἑωυτῶν οὕτω αἰσχυρῶς λύμῃ διακείμενον, οὐδένα δὴ χρόνον ἐπισχόντες ἀπιστέατο πρὸς τοὺς ἐτέρους καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς

Ἀμάσι. πυνθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης ὤπλιζε τοὺς 163
ἐπικούρους καὶ ἤλαυνε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους. εἶχε δὲ
περὶ ἑωυτὸν Κῆρας τε καὶ Ἴωνας ἄνδρας ἐπικούρους
τρισμυρίους, ἣν δὲ οἱ τὰ βασιλῆα ἐν Σαῖ πόλι, μεγάλα
έόντα καὶ ἀξιοθέητα. καὶ οἱ τε περὶ τὸν Ἀπρίην ἐπὶ
τοὺς Αἰγυπτίους ἦσαν καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀμασιν ἐπὶ
τοὺς ξείνους. ἐν τε δὴ Μωμέμφι πόλι ἐγένοντο ἀμ-
φότεροι καὶ πειρήσεσθαι ἐμελλον ἀλλήλων.

Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἐπτὰ γένηα, καὶ τούτων οἱ μὲν 164
ἱερεῖς, οἱ δὲ μάχιμοι κεκλέαται, οἱ δὲ βουκόλοι, οἱ δὲ
συνῶται, οἱ δὲ κάπηλοι, οἱ δὲ ἐρμηνέες, οἱ δὲ κυβερ-
νῆται. γένηα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι, οὐνόματα
δὲ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτῶν
καλέονται μὲν Καλασιρίες τε καὶ Ἐρμοτύβιες, ἐκ νομῶν
δὲ τῶνδ' εἰσὶ· κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἰγυπτος ἅπασα
διακρίνεται. Ἐρμοτυβίων μὲν οἷδε εἰσὶ νομοί· Βουσι- 165
ρίτης, Σαῖτης, Χερμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἡ Προ-
σωπίτις καλεομένη, Ναθῶ τὸ ἥμισυ. ἐκ μὲν τούτων
τῶν νομῶν Ἐρμοτύβιες εἰσὶ, γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλεί-
στους ἐγένοντο, ἑκατὶδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βα-
ναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδέν, ἀλλ' ἀνεῖνται ἐς τὸ
μάχιμον. Καλασιρίων δὲ οἷδε ἄλλοι νομοί εἰσὶ· Θη- 166
βαῖος, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος,
Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουῖτης, Ὀνου-
φίτης, Ἀνύσιος, Μυεκφορίτης· οὗτος ὁ νομὸς ἐν νήσῳ
οἰκίει, ἀντίον Βουβάστιος πόλιος. οὗτοι δὲ οἱ νομοὶ
Καλασιρίων εἰσὶ, γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους ἐγένοντο,
πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. οὐδὲ τούτοις ἐξεστὶ
τέχνην ἐπασκῆσαι οὐδεμίαν, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπα-
σκεύουσι μούνα, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος. εἰ μὲν 167

- νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασιν οἱ Ἕλλη-
 νες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι, ὁρέων καὶ Θρήκας καὶ
 Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς καὶ σχεδὸν πάντας
 τοὺς βαρβάρους ἀποτιμωτέρους τῶν ἄλλων ἡγούμενους
 πολιητέων τοὺς τὰς τέχνας μανθάνοντας καὶ τοὺς ἐκγό-
 νους τούτων, τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξίεων
 γενναίους νομίζοντας εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν
 πόλεμον ἀνειμένους. μεμαθήκασιν δ' ὧν τοῦτο πάντες
 οἱ Ἕλληνες καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι, ἥκιστα δὲ
 168 Κορίνθιοι ὄνουνται τοὺς χειροτέχνους. γέρεα δὲ σφι ἦν
 τάδε ἐξαραιρημένα μούνοισι Αἰγυπτίων πάρεξ τῶν ἱρέων,
 ἄρουραι ἐξαίρετοι δυνάδεκα ἐκάστω ἀτελέες. ἡ δὲ ἄρουρα
 ἑκατὸν πηχέων ἐστὶ Αἰγυπτίων πάντη, ὃ δὲ Αἰγύπτιος
 πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ
 τοῖσι ἅπασιν ἦν ἐξαραιρημένα, τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ
 ἑκαρποῦντο καὶ οὐδαμὰ ὄντοί· Καλασιρίων χίλιοι καὶ
 Ἑρμοτυβίων ἐδορυφόρεον ἐνιαυτὸν ἕκαστοι τὸν βασιλέα·
 τούτοιςιν ὧν τάδε πάρεξ τῶν ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδото
 ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη, ὀπτοῦ σίτου σταθμὸς πέντε μνέαι
 ἐκάστω, κρεῶν βοέων δύο μνέαι, οἴνου τέσσερες ἀρου-
 στῆρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδото.
 169 Ἐπεῖτε δὲ συνιόντες ὃ τε Ἀπρίης ἄγων τοὺς ἐπι-
 κούρους καὶ ὁ Ἄμασις πάντας Αἰγυπτίους ἀπίκοντο
 ἐς Μώμεμφιν πόλιν, συνέβαλον· καὶ ἐμαχέσαντο μὲν
 εὖ οἱ ξεῖνοι, πληθεῖ δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἐόντες κατὰ
 τοῦτο ἐσώθησαν. Ἀπρίεω δὲ λέγεται εἶναι ἥδε διὰ
 νοία, μηδ' ἂν θεὸν μιν μηδένα δύνασθαι παῦσαι τῆς
 βασιληίης· οὕτω ἀσφαλέως ἐωντῷ ἰδρῶσθαι ἐδόκει. καὶ
 δὴ τότε συμβαλὼν ἐσώθη καὶ ζωγρηθεὶς ἀπήχθη ἐς
 Σαῖν πόλιν, ἐς τὰ ἐωντοῦ οἰκία πρότερον ἐόντα, τότε

δὲ Ἀμάσιος ἤδη βασιλῆα. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασιλεῦσι, καὶ μιν Ἀμασις εὖ περιεῖπε· τέλος δὲ μεμφομένων Αἰγυπτίων ὥς οὐ ποιεοί δίκαια τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἑωυτῷ ἐχθιστον, οὕτω δὴ παραδιδοῖ τὸν Ἀπρίην τοῖσι Αἰγυπτίοις. οἱ δὲ μιν ἀπέπνιξαν καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρωίῃσι ταφῇσι. αἱ δὲ εἰσι ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ἔθαψαν δὲ Σαῖται πάντας τοὺς ἐκ νομοῦ τούτου γενομένους βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱρῷ. καὶ γὰρ τὸ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα ἑκαστέρω μὲν ἐστὶ τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τούτου προπατόρων, ἐστὶ μέντοι καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱεροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη καὶ ἡσχημένη στύλοις τε φοίνικας τὰ δένδρεα μεμιμημένοις καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ ἐν τῇ παστάδι διξὰ θυρώματα ἔστηκε, ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἐστὶ. εἰσὶ δὲ 170 καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι ἐπὶ τοιούτῳ πρηγματι ἐξαγορεύειν τοῦνομα ἐν Σαῖ, ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ὀπισθε τοῦ νηοῦ, παντὸς τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐχόμεναι τοίχου. καὶ ἐν τῷ τεμένει ὀβελοὶ ἐστᾶσι μεγάλοι λίθινοι, λίμνη τέ ἐστὶ ἐχομένη λιθίνῃ κρηπιδὶ κεκοσμημένη καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλῳ καὶ μέγαθος, ὥς ἔμοι ἐδόκεε, ὅση περ ἢ ἐν Δήλῳ ἢ τροχοειδὲς καλεομένη. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δεικνῆλα τῶν παθόντων 171 αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. περὶ μὲν νυν τούτων εἰδότε μοι ἐπὶ πλέον ὥς ἕκαστα αὐτῶν ἔχει, εὖστομα κείσθω. καὶ τῆς Δήμητρος τελετῆς πέρι, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι, καὶ ταύτης μοι πέρι εὖστομα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὁσίη ἐστὶ λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν

τελετήν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαροῦσαι καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας· μετὰ δὲ ἑξαναστάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Λωριέων ἐξαπώλετο ἡ τελετή, οἱ δὲ ὑπόλειφθέντες Πελοποννησίων καὶ οὐκ ἑξαναστάντες Ἀρκάδες διέσωζον αὐτήν μῦνοι.

- 172 Ἀπρίεω δὲ ὧδε καταραιρεμένου ἐβασίλευσε Ἀμασις, νομοῦ μὲν Σαῖτεω ἑὸν, ἐκ τῆς δὲ ἦν πόλις, οὐνομά οἱ ἐστὶ Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατῴνοντο τὸν Ἀμασιν Αἰγύπτιοι καὶ ἐν σὺνδεμῇ μοίρῃ μεγάλη ἦγον, ἅτε δὴ δημότην τὸ πρὶν εἶναι καὶ οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ σοφίῃ αὐτοῦς ὁ Ἀμασις, οὐκ ἀγνωμοσύνη προσηγάργετο. ἦν οἱ ἄλλα τε ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπτῆρ χρούσεος, ἐν τῷ αὐτὸς τε ὁ Ἀμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τοὺς πόδας ἐκάστοτε ἐναπενίζοντο· τοῦτον κατ' ὧν κόψας ἔγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποίησατο καὶ ἵδρυσεν τῆς πόλιος ὅκου ἦν ἐπιτηδεότατον· οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τῷγαλμα ἐσέβοντο μεγάλως· μαθὼν δὲ ὁ Ἀμασις τὸ ἐκ τῶν ἀστῶν ποιεύμενον, συγκαλέσας Αἰγυπτίους ἐξέφηνε φᾶς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τῷγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἐνεμέειν τε καὶ ἐνουρέειν καὶ πόδας ἐναπονίζεσθαι, τότε δὲ μεγάλως σέβεσθαι. ἤδη ὧν ἔφη λέγων ὁμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτῇρι πεποιημέναι· εἰ γὰρ πρότερον εἶναι δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρεόντι εἶναι αὐτῶν βασιλεύς· καὶ τιμᾶν τε καὶ προμηθέεσθαι ἑωυτὸν ἐκέλευε. τοιοῦτῳ μὲν τρόπῳ προσηγάργετο τοὺς
- 173 Αἰγυπτίους ὥστε δικαιοῦν δουλεύειν. ἐχρᾶτο δὲ καταστάσι πρηγμάτων τοιῆδε· τὸ μὲν ὄρθριον μέχρι ὅτεν πληθώρας ἀγορῆς προθύμως ἔπρησσε τὰ προσφερόμενα πρήγματα, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἐπινέ τε καὶ κατέσκαπτε

τοὺς συμπότας καὶ ἦν μάταιός τε καὶ παιγνιήμων.
 ἀχθεσθέντες δὲ τούτοισι οἱ φίλοι αὐτοῦ ἐνουθέτεον
 αὐτὸν τοιαύδε λέγοντες· ὦ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτοῦ
 προέστηκας ἐς τὸ ἔργαν φαῦλον προάγων σεωυτόν· σὲ
 γὰρ χρῆν ἐν θρόνῳ σεμνῷ σεμνὸν θωκέοντα δι' ἡμέ-
 ρης πρήσσειν τὰ πρήγματα, καὶ οὕτω Αἰγύπτιοι τ' ἂν
 ἠπιστέατο ὡς ὑπ' ἀνδρὸς μεγάλου ἄρχονται, καὶ ἄμει-
 νον σὺ ἂν ἤκουες· νῦν δὲ ποιέεις οὐδαμῶς βασιλικά.
 ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε αὐτούς· Τὰ τόξα οἱ ἐκτημένοι,
 ἐπεὰν μὲν δέονται χρᾶσθαι, ἐντανύουσι, ἐπεὰν δὲ
 χρήσωνται, ἐκλύουσι. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον
 ἐντεταμένα εἴη, ἐκραγείη ἂν, ὥστε ἐς τὸ θεόν οὐκ ἂν
 ἔχοιεν αὐτοῖσι χρᾶσθαι. οὕτω δὲ καὶ ἀνθρώπου κατὰ-
 στασις· εἰ ἐθέλοι κατεσπουδάσθαι αἰεὶ μηδὲ ἐς παιγνήην
 τὸ μέρος ἐωυτόν ἀνιέναι, λάθοι ἂν ἦτοι μανεῖς ἢ ὁ γε
 ἀπόπληκτος γενόμενος. τὰ ἐγὼ ἐπιστάμενος μέρος ἐκα-
 τέρω νέμω. ταῦτα μὲν τοὺς φίλους ἀμείψατο. λέγεται 174
 δὲ ὁ Ἄμασις, καὶ ὅτε ἦν ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης ἦν καὶ
 φιλοσκώμμων καὶ οὐδαμῶς κατεσπουδασμένος ἀνὴρ·
 ὅπως δὲ μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ εὐπαθέοντα τὰ
 ἐπιτήδεα, κλέπτεσκε ἂν περιῶν. οἱ δ' ἂν μιν φάμενοι
 ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα ἀρνεύμενον ἄγεσκον ἐπὶ
 μαντήϊον, ὅκου ἐκάστοισι εἴη. πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἡλί-
 σκετο ὑπὸ τῶν μαντηῶν, πολλὰ δὲ καὶ ἀπέφευγε. ἐπεῖτε
 δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίησε τοιαύδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν
 θεῶν ἀπέλυσαν μὴ φῶρα εἶναι, τούτων μὲν τῶν ἱρῶν
 οὔτε ἐπεμέλετο οὔτε ἐς ἐπισκευὴν ἐδίδου οὐδέν, οὐδὲ
 φοιτέων ἔθνε ὡς οὐδενὸς ἐοῦσι ἀξίοισι ψευδέα τε
 μαντήϊα ἐκτημένοισι· ὅσοι δὲ μιν κατέδησαν φῶρα εἶναι,
 τούτων δὲ ὡς ἀληθῆς θεῶν ἐόντων καὶ ἀψευδέα μαν-

175 τῆμα παρεχομένων τὰ μάλιστα ἐπεμέλετο. καὶ τοῦτο
 μὲν ἐν Σαίῃ τῇ Ἀθηναίῃ προπύλαια θωμάσια οἷα ἐξε-
 ποίησε, πολλὸν πάντας ὑπερβαλλόμενος τῷ τε ὕψει καὶ
 τῷ μεγέθει, ὅσων τε τὸ μέγαθος λίθων ἐστὶ καὶ ὁκοίων
 τέων· τοῦτο δὲ κολοσσούς μεγάλους καὶ ἀνδρόσφιγγας
 περιμήκειας ἀνέθηκε, λίθους τε ἄλλους ἐς ἐπισκευὴν
 ὑπερφυέας τὸ μέγαθος ἐκόμισε. ἡγάγετο δὲ τούτων
 τοὺς μὲν ἐκ τῶν κατὰ Μέμφιν ἰουσιέων λιθοτομιέων,
 τοὺς δὲ ὑπερμεγάρθειας ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος πλόου
 καὶ εἴκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σαίος. τὸ δὲ οὐκ
 ἦκιστα αὐτῶν ἀλλὰ μάλιστα θωμάζω, ἐστὶ τόδε· οἰκημα
 μουνόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, καὶ τοῦτο
 ἐκόμιζον μὲν ἐπ' ἑτα τρία, δισχίλιοι δὲ οἱ προσετε-
 τάχατο ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ οὗτοι ἅπαντες ἦσαν κυβερ-
 νῆται. τῆς δὲ στέγης ταύτης τὸ μὲν μῆκος ἑξωθέν
 ἐστὶ εἰς τε καὶ εἴκοσι πήχεις, εὖρος δὲ τεσσαρεσκαί-
 δεκα, ὕψος δὲ ὀκτώ. ταῦτα μὲν τὰ μέτρα ἑξωθεν τῆς
 στέγης τῆς μουνολίθου ἐστὶ, ἀτὰρ ἑσωθεν τὸ μῆκος
 ὀκτωκαίδεκα πήχεων καὶ πυγόνος, [τὸ δὲ εὖρος δυώ-
 δεκα πήχεων], τὸ δὲ ὕψος πέντε πήχεων ἐστὶ. αὕτη
 τοῦ ἱεροῦ κέεται παρὰ τὴν ἑσοδον. ἑσω γάρ μιν ἐς τὸ
 ἱερόν φασι τῶνδε εὔνεκα οὐκ ἐσελκύσαι· τὸν ἀρχιτέκτονα
 αὐτῆς ἐλκομένης τῆς στέγης ἀναστενάξαι οἷά τε χρόνου
 ἐγγεγονότος πολλοῦ καὶ ἀχθόμενον τῷ ἔργῳ, τὸν δὲ
 Ἄμασιν ἐνθύμιον ποιησάμενον οὐκ ἔαν ἔτι προσωτέρω
 ἐλκύσαι. ἦδη δὲ τινες λέγουσι ὡς ἄνθρωπος διεφθάρη
 ὑπ' αὐτῇ τῶν τις αὐτὴν μοχλευόντων, καὶ ἀπὸ τούτου
 176 οὐκ ἐσελκυσθῆναι. ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοις
 ἱεροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἐλλογίμοις ἔργα τὸ μέγα-
 θος ἀξιοθέητα, ἐν δὲ καὶ ἐν Μέμφι τὸν ὑπτιον κείμενον

κολοσσόν τοῦ Ἑφαιστείου ἔμπροσθε, τοῦ πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι τὸ μῆκος. ἐπὶ δὲ τῷ αὐτῷ βάθρῳ ἑστᾶσι Αἰθιοπικοῦ ἑόντες λίθου δύο κολοσσοί, εἴκοσι ποδῶν τὸ μέγεθος ἑὼν ἑκάτερος, ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν τοῦ μεγάλου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος καὶ ἐν Σάι, κείμενος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ἐν Μέμφι. τῇ Ἰσι τε τὸ ἐν Μέμφι ἱερὸν Ἀμασίς ἐστι ὁ ἐξοικοδομήσας, ἑὸν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον.

Ἐπ' Ἀμάσιος δὲ βασιλεὺς λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα 177
 δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρας τοῖσι ἀνθρώποισι, καὶ πόλιν ἐν αὐτῇ γενέσθαι τὰς ἀπάσας τότε δισμυρίας τὰς οἰκεομένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἀμασίς ἐστι ὁ καταστήσας, ἀποδεικνύει ἕτερος ἑκάστον τῷ νομάρχῃ πάντα τινὰ Αἰγυπτίων ὅθεν βιοῦνται· μὴ δὲ ποιεῦντα ταῦτα μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζόην ἰθύνεσθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτου τοῦτον τὸν νόμον Ἀθηναίοις ἔθετο· τῷ ἐκεῖνοι ἐς αἰεὶ χρέωνται, ἑόντι ἀμώμῳ νόμῳ. φιλέλλην δὲ γενόμενος 178
 ὁ Ἀμασίς ἄλλα τε ἐς Ἑλλήνων μετεξετέρους ἀπεδέξατο καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνευμένοις ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Νάυκρατιν πόλιν ἐνοικῆσαι, τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοις αὐτῶν οἰκέειν αὐτοῦ δὲ ναυτιλλομένοις, ἔδωκε χώρους ἐνιδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τὸ μὲν νυν μέγιστον αὐτῶν τέμενος καὶ ὀνομαστότατον ἑὸν καὶ χρησιμώτατον, καλούμενον δὲ Ἑλλήνιον, αἶδε πόλιές εἰσι αἱ ἰδρυμέναι κοινῇ, Ἰώνων μὲν Χίος καὶ Τέως καὶ Φώκαια καὶ Κλαζομεναί, Ἀσωρίων δὲ Ῥόδος καὶ Κνίδος καὶ Ἀλικαρνησὸς καὶ Φάσηλις, Αἰολέων δὲ ἡ Μυτιληναίων μούνη. τούτων μὲν ἐστι τοῦτο τὸ τέμενος, καὶ

προστάτας τοῦ ἐμπορίου αὐταὶ αἱ πόλεις εἰσι αἱ παρ-
 έχουσαι· ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλεις μεταποιεῦνται, οὐδὲν
 σφι μετέον μεταποιεῦνται. χωρὶς δὲ Αἰγινῆται ἐπὶ
 ἐσπυρίων ἰδρύσαντο τέμενος Διός, καὶ ἄλλο Σάμιοι Ἡφης
 179 καὶ Μιλήσιοι Ἀπόλλωνος. ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μούνη
 Ναύκρατις ἐμπόριον καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ
 τις ἐς τῶν τι ἄλλο στομάτων τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, χρῆν
 ὁμόσαι μὴ μὲν ἐκόντα ἐλθεῖν, ἀπομόσαντα δὲ τῇ νηὶ
 αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν· ἢ εἰ μὴ γε οἶά τε εἴη
 πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλέειν, τὰ φορτία ἔδεε περιάγειν
 ἐν βάρισι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύ-
 180 κρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο. Ἀμφικτυό-
 νων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νῦν ἔοντα νηὸν
 τριηκοσίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι (ὁ γὰρ πρότερον
 ἔων αὐτόθι αὐτόματος κατεκρή), τοὺς Δελφοὺς δὴ
 ἐπέβαλλε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος παρασχεῖν.
 πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλεις ἐδωτίνασον,
 ποιεῦντες δὲ τοῦτο οὐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτου ἠνεί-
 καντο. Ἀμασις μὲν γάρ σφι ἔδωκε χίλια στυπτηγῆς
 τάλαντα, οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες εἰκοσι
 μνέας.

181 Κυρηναίοισι δὲ Ἀμασις φιλόνητά τε καὶ συμμαχίην
 συνεθήκατο. ἐδικαίωσε δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθεν, εἴτε
 ἐπιθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικός, εἴτε καὶ ἄλλως φιλό-
 ητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δὲ ὧν, οἱ μὲν λέ-
 γουσι Βάττου, οἱ δὲ Ἀρκεσίλειω θυγατέρα, οἱ δὲ Κριτο-
 βούλου ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου, τῇ οὖνομα ἦν Λαδίκη.
 τῇ ἐπεῖτε συγκλίνοιτο ὁ Ἀμασις, μίσγεσθαι οὐκ οἶός
 τε ἐρίνετο, τῇσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεῖτε δὲ
 πολλὸν τοῦτο ἐρίνετο, εἶπε ὁ Ἀμασις πρὸς τὴν Λαδίκην

ταύτην καλεομένην· Ὡ γύναι, κατὰ με ἐφάρμαξας, καὶ ἔστι τοι οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν πασέων. ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπεῖτε οἱ ἀρνευμένη οὐδὲν ἐρίνετο προηύτερος ὁ Ἄμασις, εὐχεται ἐν τῷ νόῳ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἣν οἱ ὑπ' ἐκείνην τὴν νύκτα μιχθῇ ὁ Ἄμασις, τοῦτο γὰρ οἱ κακοῦ εἶναι μήχος, ἄγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν αὐτίκα οἱ ἐμίχθη ὁ Ἄμασις. καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἦδη, ὁκότε ἔλθοι πρὸς αὐτήν, ἐμίσγετο καὶ κάρτα μιν ἔστειρξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τὴν εὐχὴν τῇ θεῷ· ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, τὸ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν σόον, ἔξω τετραμμένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος. ταύτην τὴν Λαδίκην, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου καὶ ἐπύθετο αὐτῆς ἥτις εἴη, ἀπέπεμψε ἄσινέα ἐς Κυρήνην.

Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἄμασις ἐς τὴν Ἑλ-182
λάδα, τοῦτο μὲν ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ἐπίχρουσον Ἀθη-
ναίης καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ γραφῇ εἰκασμένην, τοῦτο δὲ
τῇ ἐν Αἰνῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα καὶ θώ-
ρηκα λίνεον ἀξιοθέητον, τοῦτο δ' ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ
εἰκόνας ἑωυτοῦ διφασίας ξυλίνας, αἱ ἐν τῷ νηῷ τῷ
μεγάλῳ ἰδρύατο ἔτι καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὅπισθε τῶν
θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε κατὰ ξεινίην τὴν
ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος, ἐς δὲ Αἰνῶν
ξεινίης μὲν οὐδεμιᾶς εἵνεκεν, ὅτι δὲ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Αἰνῳ
τὸ τῆς Ἀθηναίης λέγεται τὰς Δαναοῦ θυγατέρας ἰδρύ-
σασθαι προσσχούσας, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου
παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἄμασις. εἴλε δὲ Κύπρον
πρῶτος ἀνθρώπων καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρον ἀπα-
γωγὴν.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΘΑΛΕΙΑ.

- 1 ΕΠΙ τοῦτον δὴ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἥρχε καὶ Ἑλλήνων Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε· πέμψας Καμβύσης εἰς Αἴγυπτον κήρυκα αἵτεε Ἀμασιν θυγατέρα, αἵτεε δὲ ἐκ συμβουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἀμάσι ἐπρηξε ταῦτα ὅτι μιν ἐξ ἀπάντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱητρῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικὸς τε καὶ τέκνων ἐκδοτον ἐποίησε εἰς Πέρσας, ὅτε Κῦρος πέμψας παρὰ Ἀμασιν αἵτεε ἱητρὸν ὀφθαλμῶν, ὃς εἶη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ἐπιμεμφόμενος ὁ Αἰγύπτιος ἐνῆγε τῇ συμβουλῇ κλεύων αἰτέειν τὸν Καμβύσεια Ἀμασιν θυγατέρα, ἵνα ἢ δοῦς ἀνιῶτο ἢ μὴ δοῦς Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἀμασις τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος καὶ ἀρρωδέων οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι οὔτε ἀρνήσασθαι· εὖ γὰρ ἠπίστατο ὅτι οὐκ ὥς γυναῖκά μιν ἔμελλε Καμβύσης ἔξειν ἀλλ' ὥς παλλακὴν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος ἐποίησε τάδε· ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέος θυγάτηρ κάρτα μεγάλη τε καὶ εὐειδής,

μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη, οὖνομα δέ οἱ ἦν Νίτητις.
 ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις κοσμήσας ἐσθῆτί τε
 καὶ χρυσῷ ἀποπέμπει ἐς Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα.
 μετὰ δὲ χρόνον ὥς μιν ἠσπάζετο πατρώθεν ὀνομάζων,
 λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς· ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος
 ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις, ὅς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας
 ἀπέπεμψε, ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα διδούς, ἐοῦσαν τῇ ἀλη-
 θείῃ Ἀπρίῳ, τὸν ἐκεῖνος ἐόντα ἑωυτοῦ δεσπότην μετ'
 Αἰγυπτίων ἐπαναστὰς ἐφόνευσε. τοῦτο δὴ τὸ ἔπος καὶ
 αὕτη ἡ αἰτία ἐγγενομένη ἤγαγε Καμβύσεα τὸν Κύρου
 μεγάλως θυμωθέντα ἐπ' Αἰγυπτίον. οὕτω μὲν νυν
 λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκηεῦνται Καμβύσεα, 2
 φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίῳ θυγατρὸς γε-
 νέσθαι· Κύρου γὰρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ Ἀμασιν
 ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεα. λέγοντες δὲ
 ταῦτα οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὲν οὐδὲ λέληθε αὐτοὺς
 (εἰ γάρ τινες καὶ ἄλλοι, τὰ Περσέων νόμιμα ἐπιστέα-
 ται καὶ Αἰγύπτιοι), ὅτι πρῶτα μὲν νόθον οὐ σφι νόμος
 ἐστὶ βασιλεῦσαι γνησίον παρεόντος, αὐτίς δὲ ὅτι Κασ-
 σανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης,
 ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ
 παρατράπουσι τὸν λόγον προσποιούμενοι τῇ Κύρου
 οἰκίῃ συγγενέες εἶναι. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. λέ- 3
 γεται δὲ καὶ ὁδε λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός, ὡς τῶν
 Περσίδων γυναικῶν ἐσελθοῦσά τις παρὰ τὰς Κύρου
 γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ Κασσανδάνῃ παρεστέωτα τέκνα
 εὐειδέα τε καὶ μεγάλα, πολλῷ ἐχρᾶτο τῷ ἐπαίνῳ ὑπερ-
 θωμάζουσα, ἡ δὲ Κασσανδάνη, ἐοῦσα τοῦ Κύρου γυνή,
 εἶπε τάδε· Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα ἐοῦσαν
 Κύρος ἐν ἀτιμίῃ ἔχει, τὴν δὲ ἀπ' Αἰγύπτου ἐπίκρητον

ἐν τιμῇ τίθεται. τὴν μὲν ἀχθομένην τῇ Νιτήτι εἰπεῖν
 ταῦτα, τῶν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμ-
 βύσεια· Τοιγάρ τοι, ὦ μῆτερ, ἐπεὶ ἐγὼ γένωμαι ἀνὴρ,
 Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω κάτω θήσω, τὰ δὲ κάτω ἄνω.
 ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὥς δέκα κου γεγονότα, καὶ
 τὰς γυναῖκας ἐν θώματι γενέσθαι· τὸν δὲ διαμνημο-
 νεύοντα οὕτω δὴ, ἐπεῖτε ἀνδρώθη καὶ ἔσχε τὴν βασι-
⁴ λήην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ' Αἰγυπτον στρατιήν. συνή-
 νεικε δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρήγμα γενέσθαι ἐς τὴν
 ἐπιστράτευσιν ταύτην· ἦν τῶν ἐπικούρων Ἀμάσιος ἀνὴρ
 γένος μὲν Ἀλικαρνησσεύς, οὖνομα δὲ οἱ [ἦν] Φάνης,
 καὶ γνώμην ἱκανὸς καὶ τὰ πολέμια ἄλκιμος. οὗτος ὁ
 Φάνης μεμφόμενός κού τι Ἀμάσι ἐκδιδρῆσκει πλοῖον
 ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύσῃ ἐλθεῖν ἐς λόγους.
 οἷα δὲ ἔόντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικούροισι λόγου οὐ
 σμικροῦ ἐπιστάμενόν τε τὰ περὶ Αἰγυπτον ἀτρεκέστατα,
 μεταδιώκει ὁ Ἀμασις σπουδὴν ποιούμενος ἐλεῖν, μετα-
 διώκει δὲ τῶν εὐνούχων τὸν πιστότατον ἀποστείλας
 τριήρεϊ κατ' αὐτόν, ὃς αἰρᾷ μιν ἐν Λυκίῃ, ἐλὼν δὲ
 οὐκ ἀνήγαγε ἐς Αἰγυπτον· σοφίῃ γάρ μιν περιῆλθε ὁ
 Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς φυλάκους ἀπαλλάσσετο
 ἐς Πέρσας. ὁρμημένῳ δὲ στρατεύεσθαι Καμβύσῃ ἐπ'
 Αἰγυπτον καὶ ἀπορέοντι τὴν ἔλασιν, ὅπως τὴν ἄνυδρον
 διεκπερά, ἐπελθὼν φράζει μὲν καὶ τὰ ἄλλα τὰ Ἀμάσιος
 πρήγματα, ἐξηγέεται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὧδε παραινέων,
 πέμψαντα παρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλέα δέεσθαι τὴν διέξ-
⁵ οδὸν οἱ ἀσφαλέα παρασχεῖν. μούνη δὲ ταύτῃ εἰσὶ
 φανεραὶ ἐσβολαὶ ἐς Αἰγυπτον· ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι
 οὖρων τῶν Καδύτιος πόλιός ἐστι Σύρων τῶν Παλαι-
 στίνων καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος εἰσὶ πόλιος,

ὥς ἐμοὶ δοκέει, Σαρδίῳ οὐ πολλῷ ἐλάσσονος, ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιός ἐστι τοῦ Ἀραβίου, ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου αὐτὶς Σύρων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὕρος τεύει ἐς θάλασσαν· ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἴγυπτος. τὸ δὴ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος καὶ Κασίου τε ὕρος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τούτῳ οὐκ ὀλίγον χωρίον ἀλλὰ ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν, ἄνυδρόν ἐστι θεινῶς. τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπτον ναυτιλλο- 6 μένων ἐννευνώκασι, τούτῳ ἐρχομαι φράσω. ἐς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης καὶ πρὸς ἐκ Φοινίκης κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δι' ἔτεος, καὶ ἐν κεράμιον οἴνηρόν ἀριθμῷ κεινὸν οὐκ ἔστι ὥς λόγῳ εἰπεῖν ἰδέσθαι. κοῦ δῆτα, εἴποι τις ἄν, ταῦτα ἀναισιμούνται; ἐγὼ καὶ τούτῳ φράσω. δεῖ τὸν μὲν δήμαρχον ἕκαστον ἐκ τῆς ἐσωτοῦ πόλιος συλλέξαντα πάντα τὸν κέραμον ἄγειν ἐς Μέμφιν, τοὺς δὲ ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἄνυδρα τῆς Συρίας κομίζειν πλήσαντας ὕδατος. οὕτω ὁ ἐπιφοιτέων κέραμος καὶ ἐξαιρεόμενος ἐν Αἰγύπτῳ ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται ἐς Συρίην. οὕτω μὲν νυν 7 Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβολὴν ταύτην παρασκευάσαντες ἐπ' Αἴγυπτον, κατὰ δὴ τὰ εἰρημένα σάξαντες ὕδατι, ἐπεῖτε τάχιστα παρέλαβον Αἴγυπτον. τότε δὲ οὐκ ἐόντος κω ὕδατος ἐτοίμου, Καμβύσης πνθόμενος τοῦ Ἀλικαρνησέος ξείνου, πέμψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγγέλους καὶ δεηθεὶς τῆς ἀσφαλείης ἐτυχε, πίστις δούς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτοῦ. σέβονται δὲ Ἀράβιοι 8 πίστις ἀνθρώπων ὅμοια τοῖσι μάλιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τρόπῳ τοιῷδε· τῶν βουλομένων τὰ πιστὰ ποιέ-

εσθαι ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἐστεῶς
 λίθῳ ὅξεί τὸ ἔσω τῶν χειρῶν παρὰ τοὺς δακτύλους
 τοὺς μεγάλους ἐπιτάμνει τῶν ποιευμένων τὰς πίστις,
 καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱματίου ἑκατέρου κροκῦδα
 ἀλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ κειμένους λίθους ἑπτά,
 τοῦτο δὲ ποιέων ἐπικαλεῖ τε τὸν Διόνυσον καὶ τὴν
 Οὐρανίην. ἐπιτελέσαντος δὲ τούτου ταῦτα ὁ τὰς πίστις
 ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι παρεγγυᾷ τὸν ξεῖνον ἢ καὶ
 τὸν ἀστόν, ἣν πρὸς ἀστόν ποιέηται, οἱ δὲ φίλοι καὶ
 αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιοῦσι σέβεσθαι. Διόνυσον δὲ
 θεῶν μῦθον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγέονται εἶναι καὶ
 τῶν τριῶν τὴν κούρην κείρεσθαι φασὶ κατὰ περ αὐτὸν
 τὸν Διόνυσον κεκάρθαι· κείρονται δὲ περιτρόχαλα,
 ὑποξυρῶντες τοὺς κροτάφους. ὀνομάζουσι δὲ τὸν μὲν
 9 Διόνυσον Ὀροτάλτ, τὴν δὲ Οὐρανίην Ἀλιλάτ. ἐπεὶ ὦν
 τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι παρὰ Καμβύσεω ἀπι-
 γμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἀράβιος, ἐμνηχανᾶτο τοιαύδε· ἀσκούς
 καμήλων πλήσας ὕδατος ἐπέσαξε ἐπὶ τὰς ζωὰς τῶν κα-
 μήλων πάσας, τοῦτο δὲ ποιήσας ἤλασε ἐς τὴν ἄνυδρον
 καὶ ὑπέμενε ἐνθαῦτα τὸν Καμβύσεω στρατόν. οὗτος
 μὲν ὁ πιθανώτερος τῶν λόγων εἴρηται, δεῖ δὲ καὶ τὸν
 ἥσσον πιθανόν, ἐπεὶ γε δὴ λέγεται, ῥηθῆναι. ποταμός
 ἐστὶ μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ τῷ οὐνομα Κόρυς, ἐκδιδόι
 δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ
 τούτου δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν
 Ἀραβίων, ῥαψάμενον [τῶν] ὠμοβοέων καὶ [τῶν] ἄλλων
 δερμάτων ὀχετὸν μήκει ἐξικνεύμενον ἐς τὴν ἄνυδρον,
 ἀγαγεῖν διὰ δὴ τούτων τὸ ὕδωρ, ἐν δὲ τῇ ἀνύδρῳ
 μεγάλας δεξαμενὰς ὀρύξασθαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ
 σώζωσι. ὁδὸς δ' ἐστὶ δυνάδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ πο-

ταμοῦ ἐς ταύτην τὴν ἄνυδρον. ἄγειν δέ μιν δι' ὀχετῶν [τριῶν] ἐς τριῶν χωρία.

Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλομένῳ στόματι τοῦ Νείλου 10
ἑστρατοπεδεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμάσιος παῖς, ὑπο-
μένων Καμβύσεα. Ἀμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα
Καμβύσης ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον, ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ
Ἀμασις τέσσερα καὶ τεσσεράκοντα ἔτεα ἀπέθανε, ἐν
τοῖσι οὐδέν οἱ μέγα ἀνάρσιον πρῆγμα συνηνείχθη.
ἀποθανὼν δὲ καὶ ταριχευθεὶς ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι
τῇσι ἐν τῷ ἱερῷ, τὰς αὐτὰς οἰκοδομήσατο. ἐπὶ Ψαμμη-
νίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύοντος Αἴγύπτου φάσμα
Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ Θῆβαι
αἱ Αἰγύπτιαί, οὔτε πρότερον οὐδαμὰ ὕσθεισαι οὔτε
ὑστερον τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὥς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ
γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παράπαν· ἀλλὰ
καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακάδι. οἱ δὲ Πέρσαι 11
ἐπεῖτε διεξέλασαντες τὴν ἄνυδρον ἵζοντο πέλας τῶν
Αἰγυπτίων ὥς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ἐπίκουροι οἱ
τοῦ Αἰγυπτίου, εἶοντες ἄνδρες Ἕλληνές τε καὶ Κᾶρες,
μεμφόμενοι τῷ Φάνῃ ὅτι στρατὸν ἤγαγε ἐπ' Αἴγυπτον
ἀλλόθροον, μηχανῶνται πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε· ἦσαν
τῷ Φάνῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ καταλελειμμένοι, τοὺς
ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ ἐς ὕψιν τοῦ πατρὸς
κρητῆρα ἐν μέσῳ ἔστησαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων,
μετὰ δὲ ἀγινέοντες κατὰ ἓνα ἕκαστον τῶν παίδων
ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. διὰ πάντων δὲ διεξελθόντες
τῶν παίδων οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτόν,
ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ ἐπίκουροι οὕτω δὴ
συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς καὶ πεσόντων
[ἑξ] ἀμφοτέρων [τῶν στρατοπέδων] πλήθει πολλῶν

- 12 ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. θῶμα δὲ μέγα εἶδον πυθό-
 μενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων· τῶν γὰρ ὀστέων περικεχυ-
 μένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων
 (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἔκειτο τὰ ὀστέα, ὡς ἐχω-
 ρίσθη κατ' ἀρχάς, ἐτέρωθι δὲ τῶν Αἰγυπτίων) αἱ μὲν
 τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀσθενέες οὕτω ὥστε, εἰ
 θέλεις ψήφῳ μούνη βαλεῖν, διατετρανέεις, αἱ δὲ τῶν
 Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραί, μόγις ἂν λίθῳ παίσας
 διαρρήξεις. αἴτιον δὲ τούτου τόδε ἔλεγον, καὶ ἐμέ γε
 εὐπετέως ἐπειθον, ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν αὐτίκα ἀπὸ παι-
 δίων ἀρξάμενοι ξυρῶνται τὰς κεφαλὰς καὶ πρὸς τὸν
 ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. τούτῳ δὲ τούτῳ καὶ τοῦ
 μὴ φαλακροῦσθαι αἰτιὸν ἔστι· Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις
 ἐλαχίστους ἴδοιτο φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τού-
 τοις μὲν δὴ τούτῳ ἔστι αἴτιον ἰσχυρὰς φορέειν τὰς
 κεφαλὰς, τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, ὅτι ἀσθενέας φορέουσι τὰς
 κεφαλὰς, αἴτιον τόδε· σκητροφέουσι ἐξ ἀρχῆς πύλους
 τιάρας φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα [έόντα εἶδον].
 εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὅμοια τούτοις ἐν Παπρήμῃ τῶν ἄμα
 Ἀχαιμένει τῷ Δαρείου διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρῳ τοῦ
 13 Αἰβυος. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης ὡς ἐτράποντο,
 ἔφευγον οὐδενὶ κόσμῳ. κατεilhθέντων δὲ ἐς Μέμφιν
 ἐπεμπε ἀνὰ ποταμὸν Καμβύσης νέα Μυτιληναίην κή-
 ρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσῃν, ἐς ὁμολογίην προκαλεό-
 μενος Αἰγυπτίους. οἱ δὲ ἐπεῖτε τὴν νέα εἶδον ἐσελ-
 θούσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἄλλες ἐκ τοῦ τεύχεος
 τὴν τε νέα διέφθειραν καὶ τοὺς ἄνδρας κρεουργηδὸν
 διασπάσαντες ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν
 μετὰ τούτῳ πολιορκεόμενοι χρόνῳ παρέστησαν, οἱ δὲ
 προσεχέες Αἰβυες δείσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον

γεγονότα παρέδосαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητὶ καὶ φόρον
 τε ἐτάξαντο καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὥς δὲ Κυρηναῖοι καὶ
 Βαρκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως καὶ οἱ Αἰβυες, ἕτερα τοι-
 αῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Αἰβύων
 ἐλθόντα δῶρα φιλοφρόνως ἐδέξατο, τὰ δὲ παρὰ Κυρη-
 ναίων ἀπικόμενα μεμφθεῖς, ὥς ἐμοὶ δοκεί, ὅτι ἦν
 ὀλίγα (ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντακοσίας μνέας ἀργυρίου
 οἱ Κυρηναῖοι), ταύτας δρασσόμενος αὐτοχειρὶ διέ-
 σπειρε τῇ στρατιῇ. ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ ἀπ' ἧς παρέλαβε τὸ 14
 τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς τὸ προά-
 στειον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων Ψαμμή-
 νιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας σὺν
 ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ποιέων
 τοιάδε· στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δουληίῃ
 ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδαρ ἔχουσαν ὕδρηιον, συνέπεμπε δὲ καὶ
 ἄλλας παρθένους ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώτων, ὁμοίως
 ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέως. ὥς δὲ βοῇ τε καὶ κλαυθμῷ
 παρήσαν αἱ παρθένοι παρὰ τοὺς πατέρας, οἱ μὲν ἄλλοι
 πάντες ἀνεβῶν τε καὶ ἀντέκλαιον ὀρῶντες τὰ τέκνα
 κεκακωμένα, ὁ δὲ Ψαμμήνιτος προιδὼν καὶ μαθὼν
 ἔκρυψε ἐς τὴν γῆν. παρελθουσέων δὲ τῶν ὕδροφόρων,
 δευτέρᾳ οἱ τὸν παῖδα ἔπεμπε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων
 δισχιλίων τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχόντων, τοὺς τε αὐχένας
 κάλῳ δεδεμένους καὶ τὰ στόματα ἐγκεχαλινωμένους.
 ἦγοντο δὲ ποινήν τίσοντες Μυτιληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι
 ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηί· ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασι-
 λῆμοι δικασταί, ὑπὲρ ἀνδρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων
 τῶν πρώτων ἀνταπόλλυσθαι. ὁ δὲ ἰδὼν παρεξιώντας
 καὶ μαθὼν τὸν παῖδα ἀγόμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων
 Αἰγυπτίων τῶν περικατημένων αὐτὸν κλαιόντων καὶ

δεινὰ ποιεύντων, τῶντὸ ἐποίησε τὸ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. παρελθόντων δὲ καὶ τούτων συνήνεικε ὥστε τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπηλικέστερον, ἐκπεπτωκότα ἐκ τῶν ἐόντων ἔχοντά τε οὐδὲν εἰ μὴ ὅσα πτωχὸς καὶ προσαιτέοντα τὴν στρατιήν, παριέναι Φαμμήνιτον τε τὸν Ἀμάσιος καὶ τοὺς ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Φαμμήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα καὶ καλέσας ὀνομαστί τὸν ἐταῖρον ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν. ἦσαν δ' ἄρα αὐτοῦ φύλακοι, οἳ τὸ ποιεύμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου ἐπ' ἐκάστη ἐξόδῳ Καμβύσῃ ἐσημαινον. θωμάσας δὲ ὁ Καμβύσης τὰ ποιεύμενα πέμψας ἄγγελον εἰρώτα αὐτὸν λέγων τάδε· Δεσπότης σε Καμβύσης, Φαμμήνιτε, εἰρωτᾷ διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὀρέων κεκακωμένην καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον στείχοντα οὔτε ἀνέβωσας οὔτε ἀπέκλυσας, τὸν δὲ πτωχὸν οὐδὲν σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πνυθάνεται, ἐτίμησας; ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρώτα, ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε· Ὡ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκῆμα ἦν μέζω κακὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν, τὸ δὲ τοῦ ἐταίρου πένθος ἄξιον ἦν δακρύνων, ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων ἐκπεσὼν ἐς πτωχήνῃν ἀπίκται ἐπὶ γήραος οὐδῶ. καὶ ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ὑπὸ τούτου εὖ δοκέειν σφι εἰρηῆσθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύνειν μὲν Κροῖσον (ἐτετεύχεε γὰρ καὶ οὗτος ἐπισπόμενος Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον), δακρύνειν δὲ Περσέων τοὺς παρεόντας, αὐτῶ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἰκτὸν τινα καὶ ἀντίκα κελεύειν τὸν τέ οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων σῶζειν καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ 15 προαστείου ἀναστήσαντας ἄγειν παρ' ἑωυτόν. τὸν μὲν δὴ παῖδα εὖρον οἱ μετιόντες οὐκέτι περιεόντα ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα, αὐτὸν δὲ Φαμμήνιτον ἀναστή-

σαντες ἤγον παρὰ Καμβύσεα· ἐνθα τοῦ λοιποῦ δια-
 τὰτο ἔχων οὐδὲν βίαιον. εἰ δὲ καὶ ἠπιστήθη μὴ πολυ-
 προηγουένειν, ἀπέλαβε ἂν Αἴγυπτον ὥστε ἐπιτροπεύειν
 αὐτῆς, ἐπεὶ τιμὰν ἐώθασι Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς
 παῖδας· τῶν, εἰ καὶ σφεων ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσι γε
 παισὶ αὐτῶν ἀποδιδούσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν
 καὶ ἕλλοισι ἔστι σταθμώσασθαι ὅτι τοῦτο οὕτω νεο-
 μίकाσι ποιεῖν, ἐν δὲ [δὴ] καὶ τῷδε, τῷ [Αἴβυρος] Ἰνάρω
 παιδὶ Θαννύρα, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν,
 καὶ τῷ Ἀμυρταίου Πανσίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε
 τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν· καίτοι Ἰνάρω γε καὶ Ἀμυρταίου
 οὐδαμοί κω Πέρσας κακὰ πλέω ἐργάσαντο. νῦν δὲ
 μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμμήνιτος ἔλαβε τὸν μισθόν·
 ἀπιστὰς γὰρ Αἴγυπτίους ἦλω, ἐπεῖτε δὲ ἐπάϊστος ἐγέ-
 νετο ὑπὸ Καμβύσειω, αἷμα ταύρου πίων ἀπέθανε παρα-
 χορήμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε. Καμβύσης δὲ ἐκ 16
 Μέμφιος ἀπίκετα ἐς Σάιν πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι
 τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεῖτε γὰρ ἐσῆλθε ἐς τὰ τοῦ Ἀμά-
 σιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος
 νέκυν ἐκφέρειν ἔξω· ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπιτελέα ἐγένετο,
 μαστιγοῦν ἐκέλευε καὶ τὰς τρίχας ἀποτίλλειν καὶ κεν-
 τροῦν τε καὶ τᾶλλα πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεῖτε δὲ καὶ
 ταῦτα ἔκαμον ποιεῦντες (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς ἄτε τετα-
 ριχευμένος ἀντεῖχε τε καὶ οὐδὲν διεχέετο), ἐκέλευσέ μιν
 ὁ Καμβύσης κατακαῦσαι, ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρ-
 σαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι τὸ πῦρ. τὸ ὦν κατα-
 καίειν τοὺς νεκροὺς οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισί ἐστι,
 Πέρσῃσι μὲν δι' ὃ περ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι
 λέγοντες νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἴγυπτίοισι δὲ νερό-
 μισται τὸ πῦρ θηρίον εἶναι ἔμψυχον, πάντα δὲ αὐτὸ

κατεσθίειν τὰ περ ἂν λάβῃ, πλησθὲν δὲ [αὐτὸ] τῆς
 βορῆς συναποθνήσκειν τῷ κατεσθιομένῳ. οὐκ ὦν θη-
 ρίοισι νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστι τὸν νέκυν διδόναι· καὶ
 διὰ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ εὐλέων
 καταβρωθῇ. οὕτω [δὲ] οὐδετέροισι νομιζόμενα ἐνε-
 τέλλετο ποιεῖν ὁ Καμβύσης. ὥς μέντοι Αἰγύπτιοι
 λέγουσι, οὐκ Ἄμασις ἦν ὁ ταῦτα παθὼν, ἀλλὰ ἄλλος
 τῶν τις Αἰγυπτίων ἔχων τὴν αὐτὴν ἡλικίην Ἀμάσι, τῷ
 λυμαινόμενοι Πέρσαι ἐδόκεον Ἀμάσι λυμαίνεσθαι. λέ-
 γουσι γάρ ὥς πυθόμενος ἐκ μαντηίου ὁ Ἄμασις τὰ
 περὶ ἑωυτὸν ἀποθανόντα μέλλοι γίνεσθαι, οὕτω δὲ
 ἀκεόμενος τὰ ἐπιφερόμενα τὸν μὲν ἄνθρωπον τοῦτον
 τὸν μαστιγωθέντα ἀποθανόντα ἔθαψε ἐπὶ τῇσι θύρῃσι
 ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ θήκης, ἑωυτὸν δὲ ἐντετείλατο τῷ παιδί
 ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὥς μάλιστα θεῖναι. αἱ μὲν νυν ἐκ
 τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὗται αἱ ἐς τὴν ταφὴν τε καὶ τὸν
 ἄνθρωπον ἔχουσαι οὗ μοι δοκεῖν ἀρχὴν γενέσθαι,
 ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύπτιοι σεμνοῦν.

- 17 Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο τριφασίας
 στρατηίας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους καὶ ἐπὶ Ἀμμωνίους
 καὶ ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημένους δὲ Λι-
 βύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ. βουλευομένῳ δέ οἱ ἔδοξε
 ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρατὸν ἀποστέλ-
 λειν, ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους τοῦ πεζοῦ ἀποκρίναντα, ἐπὶ
 δὲ τοὺς Αἰθίοπας κατόπτας πρῶτον, ὁψομένους τε τὴν
 ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένην εἶναι ἡλίου τρά-
 πεξαν εἰ ἔστι ἀληθῶς, καὶ πρὸς ταύτῃ τὰ ἄλλα κατο-
 ψομένους, δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας τῷ βασιλεῖ αὐ-
 18 τῶν. ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου τοιήδε τις λέγεται εἶναι·
 λειμῶν ἐστι ἐν τῷ προαστείῳ ἐπίπλεος κρεῶν ἐφθῶν

πάντων τῶν τετραπόδων, ἐς τὸν τὰς μὲν νύκτας ἐπι-
 τηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέλει ἑκάστους
 ἔοντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυσθαι προσιόντα
 τὸν βουλόμενον· φάναι δὲ τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τὴν
 γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἑκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα
 τοῦ ἡλίου καλεομένη λέγεται εἶναι τοιῷδε. Καμβύση 19
 δὲ ὥς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐτίκα μετε-
 πέμπτο ἐξ Ἑλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυοφάγων ἄν-
 δρων τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν
 ᾧ δὲ τούτους μετήρισαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ τὴν Καρ-
 χηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατόν. Φοινίκες δὲ οὐκ
 ἔφασαν ποιῆσειν ταῦτα· ὀρκίοισί τε γὰρ μεγάλοισι ἐν-
 δεδέσθαι καὶ οὐκ ἂν ποιέειν ὅσια ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς
 ἑωυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βουλομένων
 οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδόνιοι μὲν
 νυν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. Καμ-
 βύσης γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίον προσφέρειν Φοινίξι, ὅτι
 σφέας τε αὐτοὺς ἐδεδώκεσαν Πέρσῃσι καὶ πᾶς ἐκ Φοι-
 νίκων ἥρητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύ-
 πριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον.
 ἐπεῖτε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἑλεφαντίνης ἀπίκοντο 20
 οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθίοπας ἐντει-
 λάμενός τε τὰ λέγειν χοῆν καὶ δῶρα φέροντας πορφύ-
 ρεόν τε εἶμα καὶ χρύσειον στρεπτὸν περιανχένιον καὶ
 ψέλια καὶ μύρου ἀλάβαστρον καὶ φοινικηίου οἶνον
 κάδον. οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι ἐς τοὺς ἀπέπεμπε ὁ Καμ-
 βύσης λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνθρώπων
 πάντων. νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτοὺς φασι
 κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ δὴ καὶ κατὰ
 τὴν βασιληίην τοιῷδε· τὸν ἂν τῶν ἀστῶν κρίνωσι

μέγιστόν τε εἶναι καὶ κατὰ τὸ μέγεθος ἔχειν τὴν ἰσχύν,
 21 ταῦτον [ἄξιουσιν] βασιλεύειν. ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς
 ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, διδόντες τὰ δῶρα
 τῷ βασιλεῖ αὐτῶν ἔλεγον τάδε· Βασιλεὺς ὁ Περσέων
 Καμβύσης, βουλόμενος φίλος καὶ ξεῖνός τοι γενέσθαι,
 ἡμέας τε ἀπέπεμψε ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων καὶ
 δῶρα ταῦτά τοι διδοῖ τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται
 χρεώμενος. ὁ δὲ Αἰθίοψ μαθὼν ὅτι κατόπται ἤκοιεν,
 λέγει πρὸς αὐτοὺς τοιάδε· Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς
 δῶρα ὑμέας ἐπεμψε φέροντας προτιμῶν πολλοῦ ἐμοὶ
 ξεῖνος γενέσθαι, οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα (ἤκετε γὰρ
 κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς) οὔτε ἐκείνος ἀνὴρ ἐστὶ δί-
 καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' ἂν ἐπεθύμησε χάριος
 ἄλλης ἢ τῆς ἑωυτοῦ, οὔτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀνθρώ-
 πους ἤγε ὑπ' ὧν μηδὲν ἡδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον
 τόδε διδόντες τάδε ἔπεα λέγετε· βασιλεὺς ὁ Αἰθιοπῶν
 συμβουλεύει τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἔπειαν οὕτω εὐπετέως
 ἔλκωσι [τὰ] τόξα Πέρσαι ἐόντα μεγάθει τοσαῦτα, τότε
 ἐπ' Αἰθιοπας τοὺς μακροβίους πλήθει ὑπερβαλλόμενον
 στρατεύεσθαι· μέχρι δὲ τούτου θεοῖσι εἰδέναι χάριν,
 οἳ οὐκ ἐπὶ νόον τράπουσι Αἰθιοπῶν παισὶ γῆν ἄλλην
 22 προσκτιᾶσθαι τῇ ἑωυτῶν. ταῦτα δὲ εἰπας καὶ ἀνελθὼν τὸ
 τόξον παρέδωκε τοῖσι ἤκουσι. λαβὼν δὲ τὸ εἶμα τὸ
 πορφύρεον εἰρώτα ὃ τι εἶη καὶ ὅπως πεποιημένον.
 εἰπόντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθείην περὶ τῆς
 πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολεροὺς μὲν τοὺς ἀνθρώ-
 πους ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτῶν τὰ εἶματα. δεύτερα
 δὲ τὸν χρύσειον εἰρώτα στρεπτόν τὸν περιανχένιον καὶ
 τὰ ψέλια. ἐξηγεομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὸν κό-
 σμον αὐτῶν γελάσας ὁ βασιλεὺς καὶ νομίσας εἶναί σφρα

πέδας εἶπε ὥς παρ' ἑωντοῖσί εἰσι ῥωμαλεώτεραι τού-
των πέδαι. τρίτον δὲ εἰρώτα τὸ μύρον· εἰπόντων δὲ
τῆς ποιήσιος πέρι καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐτὸν λόγον τὸν
καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὥς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπί-
κετο καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποιήσιν, ὑπερησθὲις τῷ
πόματι ἐπείρετο ὃ τι τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς καὶ χρό-
νον ὁκόσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζῶει. οἱ δὲ σιτέ-
εσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπον, ἐξηγησάμενοι τῶν πυρῶν
τὴν φύσιν, ὀγδῶκοντα δὲ ἔτεα ζόης πλήρωμα ἀνδρὶ
μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθίοψ ἔφη
οὐδὲν θωμάζειν εἰ σιτεόμενοι κόπρον ἔτεα ὀλίγα ζώ-
ουσι· οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας, εἰ
μὴ τῷ πόματι ἀνέφερον, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοις
τὸν οἶνον· τούτῳ γὰρ ἑωντοὺς ὑπὸ Περσέων ἐσσοῦ-
σθαι. ἀντειρομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων 23
τῆς ζόης καὶ διαίτης πέρι, ἔτεα μὲν ἐς εἰκοσί τε καὶ
ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ἀπικνέεσθαι, ὑπερβάλλειν
δὲ τινὰς καὶ ταῦτα, σίτησιν δὲ εἶναι κρέα ἐφθὰ καὶ
πόμα γάλα. θῶμα δὲ ποιευμένων τῶν κατασκόπων
περὶ τῶν ἐτέων ἐπὶ κρήνην σφι ἠγγῆσασθαι, ἀπ' ἧς
λουόμενοι λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατὰ περ εἰ ἐλαίου
εἶη· ὅξειν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὥς εἰ ἰών. ἀσθενὲς δὲ τὸ
ὔδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δὴ τι ἔλεγον εἶναι οἱ
κατάσκοποι ὥστε μηδὲν οἶόν τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπι-
πλέειν, μήτε ξύλον μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρό-
τερα, ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ
ὔδωρ τοῦτο εἰ σφί ἐστι ἀληθέως οἶόν τι λέγεται, διὰ
τοῦτο ἂν εἶεν, τούτῳ τὰ πάντα χρεώμενοι, μακρόβιοι.
ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων ἀγαγεῖν σφέας ἐς
δισμωτήριον ἀνδρῶν, ἐνθα τοὺς πάντας ἐν πέδησι

χρυσέησι δεδέσθαι. ἔστι δὲ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι
 πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. θεησά-
 μενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον ἐθεήσαντο καὶ τὴν τοῦ
 24 ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. μετὰ δὲ ταύτην τελευταίας
 ἐθεήσαντο τὰς θήκας αὐτῶν, αἷ λέγονται σκευάζεσθαι
 ἐξ ὑέλου τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὶ τὸν νεκρὸν ἰσχνήνωσι,
 εἴτε δὴ κατὰ περ Αἰγύπτιοι εἴτε ἄλλως κως, γνῶσαν-
 τες ἅπαντα αὐτὸν γραφῇ κοσμέουσι, ἑξομοιῶντες τὸ
 εἶδος ἐς τὸ δυνατόν, ἔπειτα δὲ οἱ περιστᾶσι στήλην ἐξ
 ὑέλου πεποιημένην κοίλην· ἡ δὲ σφι πολλὴ καὶ εὐεργὸς
 ὁρῦσεται· ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ ἐνεῶν διαφαίνεται ὁ
 νέκυς, οὔτε ὁδμὴν οὐδεμίαν ἄχαριν παρεχόμενος οὔτε
 ἄλλο ἀεικὲς οὐδέν· καὶ ἔχει πάντα φανερά ὁμοίως αὐτῷ
 τῷ νέκυϊ. ἐνιαυτὸν μὲν δὴ ἔχουσι τὴν στήλην ἐν τοῖσι
 οἰκίοις οἱ μάλιστα προσήκοντες πάντων τε ἀπαρχό-
 μενοι καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες· μετὰ δὲ ταῦτα ἔκκο-
 25 μίσαντες ἰστᾶσι περὶ τὴν πόλιν. θεησάμενοι δὲ τὰ
 πάντα οἱ κατάσκοποι ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω. ἀπαγγει-
 λάντων δὲ ταῦτα τούτων ἀντίκα ὁ Καμβύσης ὀργὴν
 ποιησάμενος ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας, οὔτε παρα-
 σκενὴν σίτου οὐδεμίαν παραγγείλας, οὔτε λόγον ἑωυτῷ
 δοὺς ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι· οἶα
 δὲ ἐμμανὲς τε ἔων καὶ οὐ φρενήρης, ὥς ἤκουε τῶν
 Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο, Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρε-
 όντας αὐτοῦ ταύτῃ τάξας ὑπομένειν, τὸν δὲ πεζὸν πάντα
 ἅμα ἀγόμενος. ἐπεῖτε δὲ στρατευόμενος ἐγένετο ἐν
 Θήβῃσι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὥς πέντε μυριάδας, καὶ
 τούτοις μὲν ἐνετέλλετο Ἀμμωνίους ἐξανδραποδισαμέ-
 νους τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι, αὐτὸς δὲ
 τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν ἦγε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν

δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διεληλυθέναι τὴν στρα-
τινὴν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἶχον σιτίων ἐχόμενα
ἐπελελοιόπεε, μετὰ δὲ τὰ σιτία καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε
κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης
ἐγνωσιμάχεε καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατόν, ἐπὶ τῇ ἀρ-
χῇθεν γενομένῃ ἀμαρτάδι ἦν ἂν ἀνὴρ σοφός· νῦν δὲ
οὐδένα λόγον ποιούμενος ἦε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. οἱ δὲ
στρατιῶται ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν,
ποιηφαγέοντες διέζωον, ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπί-
κοντο, δεινὸν ἔργον αὐτῶν τινες ἐργάσαντο· ἐκ δεκά-
δος γὰρ ἕνα σφέων αὐτῶν ἀποκληρώσαντες κατέφαγον.
πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δείσας τὴν ἀλληλο-
φαγίην, ἀπείλς τὸν ἐπ' Αἰθίοπας στόλον ὀπίσω ἐπο-
ρεύετο καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ
στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ καταβὰς ἐς Μέμφιν τοὺς Ἑλ-
ληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν.

Ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἐπρηξε, οἱ δ' 26
αὐτῶν ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεί-
τε ὁρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγω-
γούς, ἀπικόμενοι μὲν φανεροί εἰσι ἐς Ὅασιν πόλιν, τὴν
ἔχουσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχριωνίης φυλῆς λεγόμενοι
εἶναι, ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβέων διὰ
ψάμμον, ὀνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ Ἑλλήνων
γλῶσσαν Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦτον τὸν χῶρον
λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατόν, τὸ ἐνθεῦτεν δέ, ὅτι μὴ
αὐτοὶ Ἀμμώνιοι καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες, ἄλλοι οὐ-
δένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτῶν· οὔτε γὰρ ἐς τοὺς
Ἀμμωνίους ἀπίκοντο οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται
δὲ καὶ τάδε ὑπ' αὐτῶν Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀά-
σιος ταύτης λέναι διὰ τῆς ψάμμον ἐπὶ σφείας, γενέσθαι

τε αὐτοὺς μεταξὺ κού μάλιστα αὐτῶν τε καὶ τῆς Ὀά-
 σιος, ἄριστον αἰρεομένοισι αὐτοῖσι ἐπιπνεῦσαι νότον
 μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον, φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου
 καταχῶσαι σφεας, καὶ τρόπῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι.
 Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρα-
 27 τῆς ταύτης. ἀπιγμένοι δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν ἐφάνη
 Αἰγυπτίοισι ὁ Ἄπις, τὸν Ἕλληνες Ἐπαφον καλέουσι·
 ἐπιφανέος δὲ τούτου γενομένου αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι
 εἵματά τε ἐφόρεον τὰ κάλλιστα καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι.
 ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύ-
 σης, πάγχυ σφέας καταδόξας ἐωντοῦ κακῶς προήξαντος
 χαρμόσυνα ταῦτα ποιέειν, ἐκάλεε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς
 Μέρφιως· ἀπικομένων δὲ ἐς ὅψιν εἶρετο ὃ τι πρότερον
 μὲν ἐόντος αὐτοῦ ἐν Μέρφι ἐποίουν τοιοῦτο οὐδὲν Αἰ-
 γύπτιοι, τότε δὲ ἐπεὶ αὐτὸς παρεῖη τῆς στρατιῆς πληθὸς
 τι ἀποβαλὼν. οἱ δὲ ἔφραζον ὥς σφι θεὸς εἴη φανείς
 διὰ χρόνον πολλοῦ ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι, καὶ ὥς ἐπεὰν
 φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες ὁρτάζοιεν.
 ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης ἔφη ψεύδεσθαι σφεας καὶ
 28 ὥς ψευδομένους θανάτῳ ἐξημίλιν. ἀποκτείνας δὲ τού-
 τους δευτέρᾳ τοὺς ἱεῖας ἐκάλεε ἐς ὅψιν. λεγόντων δὲ
 κατὰ ταῦτὰ τῶν ἱεῶν οὐ λήσειν ἔφη αὐτὸν εἰ θεὸς
 τις χειροῇθης ἀπιγμένος εἴη Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ
 εἰπας ἀπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἄπιν τοὺς ἱεῖας. οἱ μὲν
 δὴ μετήισαν ἄξουντες. ὁ δὲ Ἄπις οὗτος ὁ Ἐπαφος γί-
 νεται μόσχος ἐκ βοδὸς ἣτις οὐκέτι οἷη τε γίνεται ἐς
 γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι
 σέλας ἐπὶ τὴν βούν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατίσχειν καὶ μιν
 ἐκ τούτου τίττειν τὸν Ἄπιν. ἔχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος
 ὁ Ἄπις καλεόμενος σημήια τοιάδε, ἐὼν μέλας ἐπὶ μὲν

τῷ μετώπῳ λευκὸν τετράγωνον, ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου αἰε-
τὸν εἰκασμένον, ἐν δὲ τῇ οὐρῇ τὰς τρίχας διπλᾶς, ὑπὸ
δὲ τῇ γλῶσση κάνθαρον. ὥς δὲ ἤγαγον τὸν Ἄπιν οἱ 29
ἱερεῖς, ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος
τὸ ἐγγχειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἄπιος
παῖτι τὸν μηρόν· γελάσας δὲ εἶπε πρὸς τοὺς ἱερεῖς· Ὡ
κακαὶ κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἔναιμοί τε καὶ
σαρκώδεις καὶ ἐπαῖοντες σιδηρίων; ἄξιός μὲν Αἰγυ-
πτίων οὗτός γε ὁ θεός· ἀτὰρ τοι ὑμεῖς γε οὐ χαί-
ροντες γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε. ταῦτα εἰπας ἐντετέλατο
τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι τοὺς μὲν ἱερεῖς ἀπομαστιγῶσαι,
Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν ἂν λάβῃσι ὀρτάζοντα
κτείνειν. (ἥ) ὀρτὴ μὲν δὴ διελέλυτο Αἰγυπτίοισι, οἱ
δὲ ἱερεῖς ἐδικαιεύντο, ὁ δὲ Ἄπης πεπληγμένος τὸν μη-
ρὸν ἔφθινε ἐν τῷ ἱερῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν
τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τρώματος ἔθαψαν οἱ ἱερεῖς λάθρῃ
Καμβύσεω.

Καμβύσης δέ, ὥς λέγουσι Αἰγύπτιοι, αὐτίκα διὰ 30
τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον φρενήρης.
καὶ πρῶτα μὲν [τῶν κακῶν] ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν
Σμέρδιν ἐόντα πατρός καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς, τὸν ἀπέ-
πεμψε εἰς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ τόξον
μοῦνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἴρυσσε, τὸ
παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἡνειακὸν οἱ Ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ
ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. ἀποικομένου
ᾧ ἐς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος εἶδε ὅψιν ὁ Καμβύσης ἐν
τῷ ὕπνῳ τοιγύδε· ἐδόκεε οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περ-
σέων ἀγγέλλειν ὥς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιλικῷ ἰζόμενος
Σμέρδης τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψάύσειε. πρὸς ᾧ
ταῦτα δεισας περὶ ἐκείνου μή μιν ἀποκτείνας ὁ ἀδελ-

φειδς ἄρχη, πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας, ὅς ἦν οἱ ἀνὴρ Περσέων πιστότατος, ἀποκτενέοντά μιν. ὁ δὲ ἀναβὰς ἐς Σοῦσα ἀπέκτεινε Σμέρδιν, οἱ μὲν λέγουσι ἐπ' ἄγρην ἐξαγαγόντα, οἱ δὲ ἐς τὴν Ἑρυνθρὴν θάλασσαν προκαγαγόντα καταποντῶσαι. πρῶτον μὲν δὴ λέγουσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο, δεύτερον δὲ ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν ἐπισπομένην οἱ ἐς Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοικίεε καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεῇ. ἐγήμε δὲ αὐτὴν ᾧδε· οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικίειν Πέρσαι· ἠράσθη μίης τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσῃς καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἐωθότα ἐπενύεε ποιήσῃν, εἰρετὸ καλέσας τοὺς βασιλῆεις δικαστὰς εἰ τις ἔστι κελεύων νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικίειν. οἱ δὲ βασιλῆιοι δικασταὶ κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς ὃ ἀποθάνωσι ἢ σφι παρευρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι τούτου· οὗτοι δὲ τοῖσι Πέρσησι δίκας δικάζουσι καὶ ἐξηγηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς τοὺτους ἀνακέεται. εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσεω ὑπεκρίνοντο αὐτῷ οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα, φάμενοι νόμον οὐδένα ἐξευρίσκειν ὃς κελεύει ἀδελφεῇ συνοικίειν ἀδελφόν, ἄλλον μέντοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἐξεῖναι ποιεῖν τὸ ἂν βούληται. οὕτω οὕτε τὸν νόμον ἔλυσαν δείσαντες Καμβύσεα, ἵνα τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρεξέυρου ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελφείας. τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσῃς ἐγήμε τὴν ἐρωμένην, μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεήν· τούτων δῆτα τὴν νεωτέρην ἐπισπομένην οἱ ἐπ' Αἴγυπτον κτείνει. ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διξὸς ὥσπερ

περὶ Σμέρδιος λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν λέγουσι
 Καμβύσεια συμβαλεῖν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός,
 θεωρεῖν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην, νικωμένου δὲ
 τοῦ σκύλακος ἀδελφεὸν αὐτοῦ [ἄλλον σκύλακα] ἀπορ-
 ρήξαντα τὸν δεσμὸν παραγενέσθαι οἱ, δύο δὲ γενομέ-
 νους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ σκύμνου.
 καὶ τὸν μὲν Καμβύσεια ἤδεσθαι θεώμενον, τὴν δὲ παρ-
 ημένην δακρύειν. Καμβύσεια δὲ μαθόντα τοῦτο ἐπει-
 ρέσθαι διότι δακρύει, τὴν δὲ εἰπεῖν ὥς ἰδοῦσα τὸν
 σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα δακρύσειε, μνη-
 σθεῖσά τε Σμέρδιος καὶ μαθοῦσα ὥς ἐκείνῳ οὐκ εἴη ὁ
 τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ ἔπος φασὶ
 αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσειῳ, Αἰγύπτιοι δὲ ὥς
 τραπέξῃ παρακατημένων λαβοῦσαν θρίδακα τὴν γυναῖκα
 περιτίλαι καὶ ἐπανειρέσθαι τὸν ἄνδρα κότερον περιτε-
 τιλένη ἢ θρίδαξ ἢ δασέα εἴη καλλίων, καὶ τὸν φάναι
 δασέα, τὴν δὲ εἰπεῖν· Ταύτην μέντοι κοτὲ σὺ τὴν
 θρίδακα ἐμιμήσαο, τὸν Κύρου οἶκον ἀποψιλώσας. τὸν
 δὲ θυμωθέντα ἐμπηδῆσαι αὐτῇ ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ, καὶ
 μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἴκη- 33
 λους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὴ διὰ τὸν Ἄπιν εἴτε
 καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἔωθε ἀνθρώπους κακὰ καταλαμ-
 βάνειν· καὶ γάρ τινα ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέ-
 γεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἱρὴν ὀνομάζουσιν τινες.
 οὐ νῦν τοι αἰεὶς οὐδὲν ἦν τοῦ σώματος νοῦσον με-
 γάλην νοσέοντος μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν. τάδε δ' 34
 ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη· λέγεται γὰρ εἰπεῖν
 αὐτὸν πρὸς Προξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα καὶ οἱ
 τὰς ἀγγελίας (ἐσ)εφόρεε οὗτος, τούτου τε ὁ παῖς οἶνο-
 χος ἦν τῷ Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὕτη οὐ σμικρὴ,

εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε· Πηγήασπες, κοῖόν μὲ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἄνδρα τίνος τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται; τὸν δὲ εἰπεῖν· Ὡ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέαι, τῇ δὲ φιλοινίῃ σέ φασι πλέονως προσκείσθαι. τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων, τὸν δὲ θυμωθέντα τοισίδε ἀμείβεσθαι· Νῦν ἄρα μὲ φασι Πέρσαι οἶνω προσκείμενον παραφρονέειν καὶ οὐκ εἶναι νοήμονα. οὐδ' ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀληθέες. πρότερον γάρ δὴ ἄρα Περσέων οἱ συνέδρων ἐόντων καὶ Κροίσου εἴρετο Καμβύσης κοῖός τις δοκέει ἀνὴρ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα· οἱ δὲ ἀμείβοντο ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρός· τά τε γὰρ ἐκείνου πάντα ἔχειν αὐτὸν καὶ προσεκτῆσθαι Αἰγυπτίον τε καὶ τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν ταῦτα ἔλεγον, Κροῖσος δὲ παρεῶν τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει εἶπε πρὸς τὸν Καμβύσεα τάδε· Ἐμοὶ μὲν νυν, ὦ παῖ Κῦρον, οὐ δοκέεις ὅμοιος εἶναι τῷ πατρί· οὐ γὰρ κῶ τοι ἐστὶ υἱὸς οἷον σὲ ἐκείνος κατελίπετο. ἤσθη τε ταῦτα ἀκού-
 35 σας ὁ Καμβύσης καὶ ἐπαίνειε τὴν Κροίσου κρίσιν. τούτων δὴ ὦν ἐπιμνησθέντα ὀργῇ λέγειν πρὸς τὸν Πηγήασπεα· Σύ νυν μάθε εἰ λέγουσι Πέρσαι ἀληθέα εἶτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι· εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ τοῦδε ἐστεῶτος ἐν τοῖσι προθύροισι βαλὼν τύχῳ μέσης τῆς καρδίας, Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν· ἦν δὲ ἀμάρτω, φάναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθέα καὶ ἐμὲ μὴ σωφρονέειν. ταῦτα δὲ εἰπόντα καὶ διατείναντα τὸ τόξον βαλεῖν τὸν παῖδα, πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς ἀνασχίζειν αὐτὸν κελεύειν καὶ σκέψασθαι τὸ βλήμα· ὡς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εὑρεθῆναι ἐνεόντα τὸν οἰστὸν, εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς γελάσαντα

καὶ περιχαρέα γενόμενον· Πρῆξασπες, ὥς μὲν ἐγὼ τε οὐ μαίνομαι Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δηλὰ τοι γέγονε· νῦν δέ μοι εἰπέ, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτω ἐπίσκοπα τοξεύοντα; Πρῆξάσπεα δὲ ὁρῶντα ἄνδρα οὐ φρενήρεα καὶ περὶ ἑωυτῷ δειμαίνοντα εἰπεῖν· Δέσποτα, οὐδ' ἂν αὐτὸν ἔγωγε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω ἂν καλῶς βαλεῖν. τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο, ἑτέρωθι δὲ Περσέων ὁμοίους τοῖσι πρώτοισι δυώδεκα ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέω ἑλὼν ζῶντας ἐπὶ κεφαλὴν κατώρυξε. ταῦτα δέ μιν ποιέοντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ 36 Ἄνδρ' νοουθετῆσαι τοισίδε τοῖσι ἔπεσι· ὦ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτραπε, ἀλλ' ἴσχε καὶ καταλαμβάνε σεωντόν· ἀγαθόν τοι πρόνοον εἶναι, σοφὸν δὲ ἢ προμηθεῖ· σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας σεωντοῦ ποληήτας ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέω ἑλὼν, κτείνεις δὲ παῖδας. ἦν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιήης, ὅρα ὅπως μὴ σε ἀποστήσονται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατήρ σός Κῦρος ἐνέτέλλετο πολλὰ κελεύων σε νοουθετεῖν καὶ ὑποτίθεσθαι ὅ τι ἂν εὐρίσκω ἀγαθόν. ὁ μὲν δὴ εὐνοίην φαίνων συνεβούλευε οἱ ταῦτα, ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε· Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς συμβουλεύειν, ὅς χρηστῶς μὲν τὴν σεωντοῦ πατρίδα ἐπειρόπενσας, εὖ δὲ τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ συνεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀράξῃ ποταμὸν διαβάντα ἵεναι ἐπὶ Μασσαγέτας βουλομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς τὴν ἡμετέραν, καὶ ἀπὸ μὲν σεωντόν ὦλεσας τῆς σεωντοῦ πατρίδος κακῶς προστάς, ἀπὸ δὲ [ὦλεσας] Κῦρον πειθόμενόν σοι· ἀλλ' οὔτι χαίρων, ἐπεὶ τοι καὶ πάλαι ἐς σὲ προφάσιός τευ ἐδεόμην ἐπιλαβέσθαι. ταῦτα δὲ εἰπας ἐλάμβανε τὸ τόξον ὥς κατατοξεύσων αὐτόν, Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν ἔθηκε ἔξω· ὁ δὲ ἐπέιτε τοξεῦσαι

οὐκ εἶχε, ἐντεείλατο τοῖσι θεράπονσι λαβόντας μιν ἀποκτείνειν. οἱ δὲ θεράποντες ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ κατακρύπτουσι τὸν Κροῖσον ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ ὥστε, εἰ μὲν μεταμελήσῃ τῷ Καμβύσῃ καὶ ἐπιζητήῃ τὸν Κροῖσον, οἱ δὲ ἐκφήναντες αὐτὸν δῶρα λάμψονται ζωάγρια Κροῖσου, ἣν δὲ μὴ μεταμέλῃται μηδὲ ποθέῃ μιν, τότε καταχρᾶσθαι. ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον, καὶ οἱ θεράποντες μαθόντες τοῦτο ἐπηγγέλλοντο αὐτῷ ὥς περιεῖη. Καμβύσης δὲ Κροῖσῳ μὲν συνήδεσθαι ἔφη περιεόντι, ἐκείνους μέντοι τοὺς περιποιήσαντας οὐ κα-
 37 ταπροΐξεσθαι ἀλλ' ἀποκτενέειν· καὶ ἐποίησε ταῦτα. ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς συμμάχους ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέμφι καὶ Θήκας τε παλαιὰς ἀνοίγων καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς· ἐν δὲ δὴ καὶ ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἦλθε καὶ πολλὰ τῷ ἀγάλματι κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τῷγαλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταῖκοισι ἐμπερέεσταν, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρῶρῃσι τῶν τριηρέων περιάγουσι. ὅς δὲ τούτους μὴ ὅπως, ἐγὼ δέ οἱ σημανέω· πυγμαῖον ἀνδρὸς μίμησις ἐστὶ. ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τῶν Καβείρων τὸ ἱρὸν, ἐς τὸ οὐ θεμιτὸν ἐστὶ ἐσιέναι ἄλλον γε ἢ τὸν ἱρέα· ταῦτα δὲ τὰ ἀγάλματα καὶ ἐνέπρησε πολλὰ κατασκάψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὅμοια τοῦ Ἡφαίστου· τού-
 38 του δὲ σφεας παῖδας λέγουσι εἶναι. πανταχῇ ὧν μοι δηλὰ ἐστὶ ὅτι ἐμάνη μέγας ὁ Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱροῖσί τε καὶ νομαίοισι ἐπεχείρησε καταγελᾶν. εἰ γὰρ τις προθεῖη πᾶσι ἀνθρώποισι ἐκλέξασθαι κελύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἐλοίατο ἕκαστοι τοὺς ἑωυτῶν· οὕτω νομί-

ζουσι πολλόν τι καλλίστους τοὺς ἑωυτῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκ ὦν οἶκός ἐστι ἄλλον γε ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθεςθαι. ὥς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρεστι σταθμώσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε· Δαρεῖος ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρόντας εἶρετο ἐπὶ κόσῳ ἂν χρήματι βουλοίατο τοὺς πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι· οἱ δὲ ἐπ' οὐδενὶ ἔφασαν ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἱ τοὺς γονέας κατεσθίουσι, εἶρετο, παρόντων τῶν Ἑλλήνων καὶ δι' ἐρμηνέος μαυθανόντων τὰ λεγόμενα, ἐπὶ τίνι χρήματι δεξαίαιτ' ἂν τελευτῶντας τοὺς πατέρας κατακαίειν πυρί· οἱ δὲ ἀμβώσαντες μέγα εὐφημέειν μιν ἐκέλευον. οὕτω μὲν νυν ταῦτα νενομισται, καὶ ὁρθῶς μοι δοκее Πίνδαρος ποιῆσαι νόμον πάντων βασιλέα φήσας εἶναι.

KAMBTΣΕΩ δὲ ἐπ' Αἰγύπτου στρατευομένου ἐποιή- 39
σαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατήϊν ἐπὶ Σάμον τε καὶ Πολυκράτεα τὸν Αἰάκεος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαναστάς, καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ διασάμενος τὴν πόλιν τοῖσι ἀδελφείοις Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἔνειμε, μετὰ δὲ τὸν μὲν αὐτῶν ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον Συλοσῶντα ἐξελάσας ἔσχε πᾶσαν Σάμον, ἰσχων δὲ ξεινίην Ἀμάσι τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ συνεθήκατο, πέμπων τε δῶρα καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ' ἐκείνου. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτεος τὰ πρήγματα ἠὔξετο καὶ ἦν βεβωμένα ἀνὰ τε τὴν Ἰωνίην καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα· ὅκον γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρει εὐτυχέως. ἔκτητο δὲ πεντηκοντέρους τε ἑκατὸν

καὶ χιλίους τοξότας. ἔφερε δὲ καὶ ἦγε πάντας διακρί-
νων οὐδένα· τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χαριεῖσθαι μᾶλλον
ἀποδιδούς τὰ ἔλαβε ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβών. συχνὰς μὲν
δὴ τῶν νήσων ἀραιροῖκε, πολλὰ δὲ καὶ τῆς ἡπείρου
ἄστεα. ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους πανστρατιῇ βοηθέοντας
Μιλησίοισι ναυμαχίῃ κρατήσας εἶλε, οἳ τὴν τάφρου
περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ πᾶσαν δεδεμένοι ὥρουσαν.
40 καὶ κως τὸν Ἀμασιν εὐτυχέων μεγάλως ὁ Πολυκράτης
οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλὰ οἱ τοῦτ' ἦν ἐπιμελές. πολλῷ δὲ
ἔτι πλευνός οἱ εὐτυχίης γινομένης γράψας ἐς βιβλίον
τάδε ἐπέστειλε ἐς Σάμον· Ἀμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει.
ἡδὺ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσ-
σοντα, ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι,
τὸ θεῖον ἐπισταμένῳ ὥς ἐστι φθονερόν. καὶ κως βού-
λομαι καὶ αὐτὸς καὶ τῶν ἂν κήδωμαι τὸ μὲν τι εὐτυ-
χέειν τῶν πρηγμάτων, τὸ δὲ προσπταίειν, καὶ οὕτω
διαφέρειν τὸν αἰῶνα ἐναλλὰξ πρήσσων ἢ εὐτυχέειν τὰ
πάντα. οὐδένα γάρ κω λόγῳ οἶδα ἀκούσας ὅστις ἐς
τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόρριξος, εὐτυχέων τὰ
πάντα. σὺ ὦν νῦν ἐμοὶ πειθόμενος ποιήσον πρὸς τὰς
εὐτυχίας τοιάδε· φροντίσας τὸ ἂν εὖρης ἐόν τοι πλεί-
στου ἄξιον καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομένῳ μάλιστα τὴν ψυχὴν
ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε οὕτω ὅπως μηκέτι ἥξει ἐς
ἀνθρώπους. ἦν τε μὴ ἐναλλὰξ ἥδη τῷπὸ τούτου αἱ
εὐτυχίαι τοι τῆσι πάθῃσι προσπίπτωσι, τρόπῳ τῷ ἔξ
41 ἐμεῦ ὑποκειμένῳ ἀκέο. ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυ-
κράτης καὶ νόῳ λαβὼν ὥς οἱ εὖ ὑπετίθετο Ἀμασις,
ἐδίξητο ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀσκηθεῖν ἀπολο-
μένῳ τῶν κειμηλίων, διζήμενος δ' εὗρισκε τόδε· ἦν οἱ
σφρηγὶς τὴν ἐφόρει χρυσόδετος, σμαράγδου μὲν λίθου

εοῦσα, ἔργον δὲ ἦν Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου.
 ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποβαλεῖν, ἐποίησε τοιάδε·
 πεντηκόντερον πληρώσας ἀνδρῶν ἐσέβη ἐς αὐτήν, μετὰ
 δὲ ἀναγαρεῖν ἐκέλευε ἐς τὸ πέλαγος· ὥς δὲ ἀπὸ τῆς
 νήσου ἐκὰς ἐγένετο, περιελόμενος τὴν σφρηγίδα πάν-
 των ὁρώντων τῶν συμπλῶν ῥίπτει ἐς τὸ πέλαγος.
 τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπέπλεε, ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία
 συμφορῇ ἐχρᾶτο. πέμπτη δὲ ἡ ἕκτη ἡμέρῃ ἀπὸ τοῦ-
 των τάδε οἱ συνήνεικε γενέσθαι· ἀνὴρ ἄλιεὺς λαβὼν
 ἰχθὺν μέγαν τε καὶ καλὸν ἡξίου μιν Πολυκράτει δῶρον
 δοθῆναι· φέρων δὲ ἐπὶ τὰς θύρας Πολυκράτει ἔφη
 ἐθέλειν ἐλθεῖν ἐς ὕψιν, χωρήσαντος δὲ οἱ τοῦτου ἔλεγε
 διδοῦς τὸν ἰχθύν· Ὡ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἔλων οὐκ
 ἐδικαίωσα φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ γε ἔων ἀποχειρο-
 βίτος, ἀλλὰ μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς
 ἀρχῆς· σοὶ δὲ μιν φέρων δίδωμι. ὁ δὲ ἡσθεὶς τοῖσι
 ἔπεσι ἀμείβεται τοισίδε· Κάρτα τε εὖ ἐποίησας καὶ
 χάρις διπλή τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δῶρου· καὶ σε ἐπὶ
 δεῖπνον καλέομεν. ὁ μὲν δὲ ἄλιεὺς μέγα ποιεύμενος
 ταῦτα ἦγε ἐς τὰ οἰκία, τὸν δὲ ἰχθύν τάμνοντες οἱ θε-
 ράκοντες εὐρίσκουσι ἐν τῇ νηδύι αὐτοῦ ἐνεοῦσαν τὴν
 Πολυκράτεος σφρηγίδα. ὥς δὲ εἰδόν τε καὶ ἔλαβον
 τάχιστα, ἔφερον κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκράτην,
 διδόντες δὲ οἱ τὴν σφρηγίδα ἔλεγον ὅτεφ τρόπῳ εὐ-
 ρέθη. τὸν δὲ ὥς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γρά-
 φει ἐς βιβλίον πάντα τὰ ποιήσαντά μιν οἷα καταλελά-
 βηκε, γράψας δὲ ἐς Αἴγυπτον ἐπέδθηκε. ἐπιλεξάμενος
 δὲ ὁ Ἀμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πολυκράτεος
 ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἶη ἀνθρώπῳ
 ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρῆγματος καὶ

ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσῃεν μέλλοι Πολυκράτης εὐτυχέων
 τὰ πάντα, ὅς καὶ τὰ ἀποβάλλει εὐρίσκει. πέμψας δὲ
 οἱ κήρυκα εἰς Σάμον διαλύεσθαι ἔφη τὴν ξεινίην. τοῦδε
 δὲ εἵνεκεν ταῦτα ἐποίησε, ἵνα μὴ συντοχίης δεινῆς τε
 καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης αὐτὸς ἀλγήσειε
 44 τὴν ψυχὴν ὡς περὶ ξείνου ἀνδρός. ἐπὶ τοῦτον δὴ ὦν
 τὸν Πολυκράτεα εὐτυχέοντα τὰ πάντα ἐστρατεύοντο
 Λακεδαιμόνιοι ἐπικαλεσαμένων τῶν μετὰ ταῦτα Κυδω-
 νίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων. πέμψας δὲ
 κήρυκα λάθρῃ Σαμίων Πολυκράτης παρὰ Καμβύσεια
 τὸν Κύρου συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδέχθη
 ὅπως ἂν καὶ παρ' ἑωυτὸν πέμψας εἰς Σάμον δέοιτο
 στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων προθύμως
 ἐπεμπε εἰς Σάμον δεησόμενος Πολυκράτεος στρατὸν
 ναυτικὸν ἅμα πέμψαι ἑωυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ ἐπι-
 λέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπώπτευσε μάλιστα εἰς ἐπανά-
 στασιν ἀπέπεμπε τεσσεράκοντα τριήρεσι, ἐντειλάμενος
 45 Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. οἱ μὲν δὴ
 λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος
 οὐκ ἀπικέσθαι εἰς Αἴγυπτον, ἀλλ' ἐπεῖτε ἐγένοντο ἐν
 Καρπάθῳ πλείοντες, δοῦναι σφίσι λόγον, καὶ σφι ἄδειν
 τὸ προσωτέρω μηκέτι πλέειν· οἱ δὲ λέγουσι ἀπικομέ-
 νους τε εἰς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους ἐνθεῦτεν αὐ-
 τοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ εἰς τὴν Σάμον Πολυ-
 κράτης νηυσὶ ἀντιάσας εἰς μάχην κατέστη· νικήσαντες
 δὲ οἱ κατιόντες ἀπέβησαν εἰς τὴν νῆσον, πεζομαχήσαντες
 δὲ ἐν αὐτῇ ἐσώθησαν καὶ οὕτω δὴ ἔπλεον εἰς Λακε-
 δαίμονα. εἰσὶ δὲ οὗ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου νικῆσαι
 Πολυκράτεα, λέγοντες ἐμοὶ δοκέειν οὐκ ὀρθῶς. οὐδὲν
 γὰρ ἔδει σφέας Λακεδαιμονίους ἐπικαλέεσθαι, εἰ περ

αὐτοὶ ἦσαν ἱκανοὶ Πολυκράτεα παραστήσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις οὐδὲ λόγος αἰρέει, τῷ ἐπικούροί τε μισθωτοὶ καὶ τοξόται οἰκῆριοι ἦσαν πλήθει πολλοί, τοῦτον ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων ἐόντων ὀλίγων ἐσσωθῆναι· τῶν δ' ὑπ' ἐωυτῷ ἐόντων πολιητέων τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεωσοίκους συνειλήσας εἶχε ἐτοίμους, ἣν ἄρα προδιδῶσι οὗτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, ὑποπρῆσαι αὐτοῖσι νεωσοίκοις. ἐπεῖτε δὲ οἱ 46 ἐξελασθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος ἀπίκοντο ἐς τὴν Σάαρτην, καταστάντες ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγον πολλὰ οἷα κάρτα δεόμενοι. οἱ δέ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσι ὑπεκρίναντο τὰ μὲν πρῶτα λεχθέντα ἐπιλεληθῆναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνιέναι. μετὰ δὲ ταῦτα δεύτερα καταστάντες ἄλλο μὲν εἶπον οὐδέν, θύλακον δὲ φέροντες ἔφασαν τὸν θύλακον ἀλφίτων δέεσθαι. οἱ δέ σφι ὑπεκρίναντο τῷ θυλάκῳ περιεργάσθαι· βοηθεῖν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι. καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι 47 ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ Σάμον, ὥς μὲν Σάμιοι λέγουσι, εὐεργεσίας ἐκτίνοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ Μεσσηνίους, ὥς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω τιμωρῆσαι δεομένοις Σαμίοις ἐστρατεύοντο ὥς τίσασθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος τῆς ἀρπαγῆς, τὸν ἥγον Κροίσῳ, καὶ τοῦ θώρηκος, τὸν αὐτοῖσι Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς ἔπεμψε δῶρον. καὶ γὰρ θώρηκα ἐλήσαντο τῷ προτέρῳ ἔτει ἢ τὸν κρητῆρα οἱ Σάμιοι, ἐόντα μὲν λίνεον καὶ ξύων ἐνυφασμένων συγχῶν, κεκοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρλοῖσι ἀπὸ ξύλου· τῶν δὲ εἵνεκα θωμάσαι ἄξιον, ἀρπεδόνῃ ἐκάστη τοῦ θώρηκος ποιέει· ἐοῦσα γὰρ λεπτή ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἐωυτῇ τριηκοσίας καὶ ἐξήκοντα, πάσας

φανερὰς. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Αἰνῳ ἀνέ-
 48 θηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἀμάσις. συνεπελάβοντο δὲ τοῦ
 στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ὥστε γενέσθαι καὶ Κο-
 ρίνθιοι προθύμως· ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε
 ἐκ τῶν Σαμίων γενόμενον τρίτῃ γενεῇ πρότερον τοῦ
 στρατεύματος τούτου, [κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ
 κρητῆρος τῇ ἀρπαγῇ γεγονός]. Κερκυραίων γὰρ παῖ-
 δας τριηκοσίους ἀνδρῶν τῶν πρώτων Περίανδρος ὁ
 Κυψέλου ἐς Σάρδις ἀπέπεμψε παρὰ Ἀλνάττεα ἐπ' ἐκ-
 τομῇ· προσσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων
 τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν
 λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν τοὺς
 παῖδας ἐδίδαξαν ἱεροῦ ἄψασθαι Ἀρτέμιδος, μετὰ δὲ οὐ
 περιορῶντες ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱεροῦ, σιτίων
 δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων Κορινθίων, ἐποίησαντο οἱ
 Σάμιοι δρτήν, τῇ καὶ νῦν ἐτι χρέωνται κατὰ ταῦτά·
 νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἱκέτενον οἱ
 παῖδες, ἴστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἡιδέων,
 ἰστάντες δὲ τοὺς χοροὺς τρωκτὰ σησάμου τε καὶ μέ-
 λιτος ἐποίησαντο νόμον φέρεσθαι, ἵνα ἀρπάζοντες οἱ
 τῶν Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ
 τόδε ἐγίνετο, ἐς ὃ οἱ Κορινθιοὶ τῶν παιδῶν οἱ φύ-
 λακοὶ οἶχοντο ἀπολιπόντες· τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον
 49 ἐς Κέρκυραν οἱ Σάμιοι. εἰ μὲν νυν Περίανδρου τε-
 λευτήσαντος τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἦν πρὸς τοὺς
 Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν συνελάβοντο τοῦ στρατεύ-
 ματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης εἵνεκεν τῆς αἰτίας. νῦν
 δὲ αἰεὶ ἐπεῖτε ἐκτισαν τὴν νῆσον, εἰς ἀλλήλοισι διά-
 φοροὶ ἔόντες ἑαυτοῖσι. τούτων ὧν εἵνεκεν ἀπεμνησι-
 κάκεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορινθιοὶ. ἀπέπεμπε δὲ ἐς

Ἐσθλὸς ἐπ' ἑκτομῇ Περίανδρος τῶν πρώτων Κερκυ-
 ραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας τιμωρεύμενος· πρότεροι
 γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτάσθαλον
 τοιήσαντες. ἐπεῖτε γὰρ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν 50
 Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήνδε οἱ ἄλλην
 συνέβη πρὸς τῇ γεγονυῖᾳ γενέσθαι· ἦσαν οἱ ἐκ Με-
 λίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν ἑπτακαίδεκα, ὁ δὲ
 ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγυνώς. τούτους ὁ μητροπάτωρ Προ-
 κλῆς, ἑὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μεταπεμψάμενος παρ'
 ἑωυτὸν ἐφιλοφρονέετο, ὥς οἶκος ἦν θυγατρὸς ἑόντας
 ἧς ἑωυτοῦ παῖδας. ἐπεῖτε δὲ σφεας ἀπεπέμπετο, εἶπε
 τροπέμπων αὐτούς· Ἄρα ἴστε, ὦ παῖδες, ὅς ὑμῶν τὴν
 μητέρα ἀπέκτεινε; τοῦτο τὸ ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος
 αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ
 οὐνομα ἦν Ἀνκόφρων, ἠλγησε ἀκούσας οὕτω ὥστε
 ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον ἄτε φονέα τῆς μητρὸς
 τὸν πατέρα οὔτε προσεῖπε, διαλεγομένῳ τε οὔ τι προσ-
 διελέγετο ἱστορέοντί τε λόγον οὐδένα ἐδίδου. τέλος
 δὲ μιν περιθύμως ἔχων ὁ Περίανδρος ἐξελαύνει ἐκ
 τῶν οἰκίων. ἐξελάσας δὲ τοῦτον ἱστόρει τὸν πρεσβύ- 51
 τερον τὰ σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη. ὁ δὲ οἱ ἀπη-
 γέετο ὥς σφεας φιλοφρόνως ἐδέξατο, ἐκείνου δὲ τοῦ
 ἔπεος τό σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε, ἅτε οὐ νόῳ
 λαβὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ οὐδεμίαν μηχαν-
 νὴν ἔφη εἶναι μὴ οὗ σφι ἐκείνου ὑποθέσθαι τι, ἐλι-
 πάρεε τε ἱστορέων. ὁ δὲ ἀναμνησθεὶς εἶπε καὶ τοῦτο.
 Περίανδρος δὲ νόῳ λαβὼν [καὶ τοῦτο] καὶ μαλακὸν
 ἐνδιδόναι βουλόμενος οὐδέν, τῇ ὁ ἐξελασθεὶς ἐπ' αὐ-
 τοῦ παῖς δίαιταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγγελον
 ἀπηγόρευε μὴ μιν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ ὅκως ἀπε-

λαυνόμενος ἔλθοι ἐς ἄλλην οἰκίην, ἀπηλαύνει' ἂν καὶ
 ἀπὸ ταύτης, ἀπειλέοντός τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δε-
 ξαμένοισι καὶ ἐξέργειν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δ'
 ἂν ἦι ἐπ' ἐτέρην τῶν ἐταίρων· οἱ δὲ ἅτε Περιάνδρου
 52 ζῶντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδέκοντο. τέ-
 λος δὲ ὁ Περιάνδρος κήρυγμα ἐποίησατο, ὅς ἂν ἢ οἰ-
 κίοισι ὑποδέξηται μιν ἢ προσδιαλεχθῇ, ἱρὴν ζημίην
 τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσῃν δὴ εἶπας. πρὸς
 ὧν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι οὔτε
 οἰκίοισι δέκεσθαι ἤθελε· πρὸς δὲ οὐδὲ αὐτὸς ἐκείνος
 ἐδικαίου πειρᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ διακαρτερέων ἐν
 τῇσι στοιῇσι ἐκαλινδέετο. τετάρτῃ δὲ ἡμέρῃ ἰδὼν μιν
 ὁ Περιάνδρος ἀλυσίησί τε καὶ ἀσιτήσι συμπεπτωκότα
 οἴκτειρε· ὑπεῖς δὲ τῆς ὀργῆς ἦι ἀσσον καὶ ἔλεγε· Ὡ
 παῖ, κότερα τούτων αἰρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν
 ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ νῦν
 ἐγὼ ἔχω, ταῦτα εἶντα τῷ πατρὶ ἐπιτήδεον παραλαμ-
 βάνειν; ὅς ἔων ἐμός τε παῖς καὶ Κορίνθου τῆς εὐδαί-
 μονος βασιλεὺς ἀλήτην βίον εἶλεν, ἀντιστατέων τε καὶ
 ὀργῇ χρεώμενος ἐς τὸν σε ἥκιστα ἐχρῆν. εἰ γάρ τις
 συμφορὴ ἐν αὐτοῖσι γέγρονε, ἐξ ἧς ὑποψίην ἐς ἐμέ ἔχεις,
 ἐμοὶ τε αὕτη γέγρονε καὶ ἐγὼ αὐτῆς τὸ πλεῦν μέτοχός
 εἰμι, ὅσῳ αὐτός σφεα ἐξεργασάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ
 φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶ ἢ οἴκτειρεσθαι, ἅμα τε ὁκοῖόν
 τι ἐς τοὺς τοκέας καὶ ἐς τοὺς κρέσσοντας τεθυμῶσθαι,
 ἅπιθι ἐς τὰ οἰκία. Περιάνδρος μὲν τούτοις αὐτὸν
 κατελάμβανε, ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα,
 ἔφη δέ μιν ἱρὴν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ ἑωυτῷ ἐς λό-
 γους ἀπικόμενον. μαθὼν δὲ ὁ Περιάνδρος ὥς ἔπορὸν
 τι τὸ κακὸν εἶη τοῦ παιδὸς καὶ ἀνέκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν

μιν ἀποπέμπεται στείλας πλοῖον εἰς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε γὰρ καὶ ταύτης. ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν πενθερὸν Προκλέα, ὡς τῶν παρεόντων οἱ πρηγμάτων ἔδοντα αἰτιώτατον, καὶ εἴλε μὲν τὴν Ἐπίδανρον, εἴλε δὲ αὐτὸν Προκλέα καὶ ἐξώγηρε. ἐπεὶ δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος ὃ τε Περίανδρος 53 παρηβίκεε καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ οὐκ ἔτι εἶναι δυνατὸς τὰ πρήγματα ἐπορᾶν τε καὶ διέπειν, πέμψας εἰς τὴν Κέρκυραν ἀπεκάλεε τὸν Ἀνκόφρωνα ἐπὶ τὴν τυραννίδα· ἐν γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἔνώρα, ἀλλὰ οἱ κατεφαίνετο εἶναι νωθέστερος. ὁ δὲ Ἀνκόφρων οὐδὲ ἀνακρίσιος ἤξιωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίανδρος δὲ περιεχόμενος τοῦ νεηνίεω δεύτερα ἀπέστειλε ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφεήν, ἑωυτοῦ δὲ θυγατέρα, δοκέων μιν μάλιστα ταύτῃ ἂν πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύτης καὶ λεγούσης· ὦ παῖ, βούλειαι τὴν τε τυραννίδα εἰς ἄλλους πεσεῖν καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς διαφορηθέντα μᾶλλον ἢ αὐτὸς σφεα κατελθὼν ἔχειν; ἀπιδι εἰς τὰ οἰκία, παῦσαι σεωυτὸν ζημιῶν. φιλοτιμίῃ κτῆμα σκαιόν· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ. πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθεῖσι. πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῴα διζήμενοι τὰ πατρῴα ἀπέβαλον. τυραννὶς χρήμα σφαλερόν, πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταί εἰσι, ὁ δὲ γέρον τε ἤδη καὶ παρηγηκώς· μὴ θῷς τὰ σεωυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοις. ἡ μὲν δὴ τὰ ἐπαγωγότατα διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἔλεγε πρὸς αὐτόν, ὁ δὲ ὑποκρινόμενος ἔφη οὐδαμὰ ἤξειν εἰς Κόρινθον, ἔστ' ἂν πυνθάνηται περιέοντα τὸν πατέρα. ἀπαγγειλάσης δὲ ταύτης ταῦτα τὸ τρίτον Περίανδρος κήρυκα πέμπει βουλόμενος αὐτὸς μὲν εἰς Κέρκυραν ἵκειν, ἐκεῖνον δὲ ἐκέλευε εἰς Κόρινθον

ἀπικόμενον διάδοχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. κατα-
νέσαντος δ' ἐπὶ τούτοις τοῦ παιδὸς ὁ μὲν Περίανδρος
ἐστέλλετο εἰς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ εἰς τὴν Κό-
ρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα,
ἵνα μὴ σφί περὶ Περίανδρος εἰς τὴν χώραν ἀπίκηται, κτεί-
νουσιν τὸν νεηνίσκον. ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος
Κερκυραίους ἐτιμωρέετο.

- 54 Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὥς ἀπίκοντο, ἐπο-
λιόρκεον Σάμον· προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος τοῦ
μὲν πρὸς θαλάσση ἐστειώτος πύργου κατὰ τὸ προάστειον
τῆς πόλιος ἐπέβησαν, μετὰ δὲ αὐτοῦ βοηθήσαντος Πο-
λυκράτεος χειρὶ πολλῇ ἀπηλάσθησαν. κατὰ δὲ τὸν
ἐπάνω πύργον τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχιος τοῦ ὄρεος ἐπεόντα
ἐπεξῆλθον οἳ τε ἐπικούροι καὶ αὐτῶν Σαμίων συχνοί,
δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγου χρόνου
55 ἔφευγον ὀπίσω· οἱ δὲ ἐπισπόμενοι ἔκτεινον. εἰ μὲν
νυν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὅμοιοι ἐγένοντο ταύ-
την τὴν ἡμέρην Ἀρχίη τε καὶ Αὐκώπη, αἰρέθη ἂν Σάμος.
Ἀρχίης γὰρ καὶ Αὐκώπης μῦθοι συνεσπεσόντες φεύ-
γουσι εἰς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοις καὶ ἀποκλημισθέντες
τῆς ὀπίσω ὁδοῦ ἀπέθανον ἐν τῇ πόλει τῇ Σαμίων. τρίτῳ
δὲ ἀπ' Ἀρχίω τούτου γεγονότι ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίων
τοῦ Ἀρχίω αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συνεγενόμην (δήμου γὰρ
τούτου ἦν), ὃς ξείνων πάντων μάλιστα ἐτίμα τε Σα-
μίους καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον τοῦνομα τεθῆναι,
ὅτι οἱ ὁ πατήρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀριστεύσας ἐτελεύ-
τησε. τιμᾶν δὲ Σαμίους ἔφη, διότι ταφῆναί οἱ τὸν
56 πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὥς
σφι τεσσαεράκοντα ἐγερόνεσαν ἡμέραι πολιορκέουσι Σά-
μον εἰς τὸ πρόσω τε οὐδὲν προεκόπτετο τῶν πρηγμά-

ων, ἀπαλλάσσονται ἐς Πελοπόννησον. ὥς δὲ ὁ ματαιό-
 ερος λόγος ὄρηται λέγεσθαι, Πολυκράτεα ἐπιχώριον
 ὀμισμα κόψαντα πολλὸν μολύβδου καταχρυσώσαντα
 οὐναί σφι, τοὺς δὲ δεξαμένους οὕτω δὴ ἀπαλλάσσε-
 θαι. ταύτην πρώτην στρατιὴν ἐς τὴν Ἀσίην Λακε-
 αιδόνιοι Δωριεὺς ἐποίησαντο. οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυ- 57
 κράτεα στρατευσάμενοι Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι
 αὐτοὺς ἀπολείπειν ἐμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς
 Σίφνον· χρημάτων γὰρ ἐδέοντο, τὰ δὲ τῶν Σιφνίων
 κρήγματα ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ νησιωτέων
 ἀλλίστα ἐπλούτεον, ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ
 χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων, οὕτω ὥστε ἀπὸ τῆς
 ἐκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημάτων θησαυρὸς
 ν Δελφοῖσι ἀνακέεται ὅμοια τοῖσι πλουσιωτάτοις·
 αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἐκάστῳ χρήματα διε-
 ξέμοντο. ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θησαυρὸν, ἐχρέωντο
 ὧ χρηστηρίῳ εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἷά τε
 ἴσθι πολλὸν χρόνον παραμένειν· ἡ δὲ Πυθίη ἐχρησέ-
 σφι τάδε·

Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήια λευκὰ γένηται
 Δεύκοφρὺς τ' ἀγορῇ, τότε δὴ δεῖ φράδμονος ἀνδρός
 Φράσσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.
 τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ ἀγορῇ καὶ τὸ πρυτανήιον
 Παρίῳ λίθῳ ἡσχημένα. τοῦτον τὸν χρησμόν οὐκ οἷοι 58
 εἶ ἦσαν γινῶναι οὔτε τότε ἰθὺς οὔτε τῶν Σαμίων ἀπι-
 γγμένων. ἐπεῖτε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον προσί-
 ᾤχον οἱ Σάμιοι, ἐπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρέσβεας ἄγου-
 σαν ἐς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἄπασαι αἱ νέες ἦσαν
 μιλτηλιφές· καὶ ἦν τοῦτο τὸ ἡ Πυθίη προηγόρευε
 τοῖσι Σιφνίοισι φυλάξασθαι τὸν ξύλινον λόχον κελεύ-

οὐδὰ καὶ κηρυκὰ ἐρυθρόν. ἀπικομένοι ὧν οἱ ἀγγελοὶ
 ἐδέοντο τῶν Σιφνίων δέκα τάλαντά σφι χοῆσαι· οὐ
 φασκόντων δὲ χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι οἱ Σάμιοι
 τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δ' ἰθὺς ἦκον
 οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι ἐσώ-
 θησαν, καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκληρίσθησαν τοῦ ἄστεος
 ὑπὸ τῶν Σαμίων· καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα ἑκατὸν τά-
 59 λαντα ἔπρηξαν. παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον ἀντὶ χρη-
 μάτων παρέλαβον, Ἰθρέην τὴν ἐπὶ Πελοποννήσῳ, καὶ
 αὐτὴν Τροιζηνίοισι παρακατέθεντο· αὐτοὶ δὲ Κυδω-
 νίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν οὐκ ἐπὶ τοῦτο πλείοντες,
 ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελῶντες ἐκ τῆς νήσου. ἐμείναν δ'
 ἐν ταύτῃ καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πέντε, ὥστε τὰ
 ἱρὰ τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἑόντα νῦν οὗτοί εἰσι οἱ ποιήσαντες
 καὶ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἔκτω δὲ ἔτει Αἰγινῆται
 αὐτοὺς ναυμαχίῃ νικῆσαντες ἠνδραποδίσαντο μετὰ Κρη-
 τῶν καὶ τῶν νεῶν καπρίους ἐχουσέων τὰς προφρας
 ἠκρωτηρίασαν καὶ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Ἀθηναίης
 ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες Σα-
 μίοισι Αἰγινῆται. πρότεροι γὰρ Σάμιοι ἐπ' Ἀμφικρά-
 τεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ στρατευσάμενοι ἐπ' Αἰγι-
 ναν μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινῆτας καὶ ἑπαῖον ὑπ'
 ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτία αὕτη.

60 Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία
 ἐστὶ μέγιστα ἀπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα, ὕρεός τε
 ὑψηλοῦ ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυιάς, τούτου
 ὕργμα κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μήκος
 τοῦ ὀρύγματος ἐπὶ τὰ στάδιοί εἰσι, τὸ δὲ ὕψος καὶ εὖρος
 ὁκτώ ἑκάτερον πόδες. διὰ παντὸς δὲ αὐτοῦ ἕλλο ὕρ-
 γμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώρκεται, τρίπουν δὲ τὸ εὖρος,

δι' οὗ τὸ ὕδωρ ὀχετευόμενον διὰ σωλήνων παραγίνεται ἐς τὴν πόλιν ἀγόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρεύς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν ἐστὶ, δεύτερον δὲ περὶ λιμένα χώμα ἐν θαλάσσῃ, βάθος κατὰ εἰκοσι ὀργυρίων, μῆκος δὲ τοῦ χώματος μέζον δύο σταδίων. τρίτον δὲ σφι ἐξέργασται νηὸς μέριστος πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοῦ ἀρχιτέκτων προῶτος ἐγένετο Ροῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. τούτων εἵνεκεν μάλλον τι περὶ Σαμίων ἐμήκνῃ.

Καμβύσῃ δὲ τῷ Κύρου χρονίζοντι περὶ Αἴγυπτον⁶¹ καὶ παραφρονήσαντι ἐπανιστέεται ἄνδρες μέγροι δύο ἀδελφεοί, τῶν τὸν ἕτερον κατελελοίπεε τῶν οἰκίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὴ ὢν οἱ ἐπανέστη μαθὼν τε τὸν Σμέρδιος θάνατον ὥς κρύπτοιτο γενόμενος, καὶ ὥς ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν Περσέων, οἱ δὲ πολλοὶ περιεόντα μιν εἰδείησαν. πρὸς ταῦτα βουλεύσας τάδε ἐπεχείρησε τοῖσι βασιλήιοισι· ἦν οἱ ἀδελφεός, τὸν εἶπά οἱ συνεπαναστῆναι, οἷῳς μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύσης, ἔοντα ἑωυτοῦ ἀδελφεόν, ἀπέκτεινε. ἦν τε δὴ ὅμοιος εἶδος τῷ Σμέρδι καὶ δὴ καὶ σῆνομα τῶντ' εἶχε Σμέρδιν. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μέγρος Πατιζεΐθης ὥς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶσε ἄγων ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ διέπεμπε καὶ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον προερέοντα τῷ στρατῷ ὥς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ λοιποῦ ἄλλ' οὐ Καμβύσεω. οἳ τε δὴ ὢν ἄλλοι κήρυκες προηγό-⁶²ρευον ταῦτα καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ' Αἴγυπτον ταχθεὶς (εὐ-ρισκε γὰρ Καμβύσεα καὶ τὸν στρατὸν ἔοντα τῆς Συρίης

ἐν Ἀγβατάνοισι) προηγόρευε στὰς ἐς μέσον τὰ ἐντε-
ταλμένα ἐκ τοῦ μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα
ἐκ τοῦ κήρυκος καὶ ἐλπίσας μιν λέγειν ἀληθῆα αὐτός
τε προδεδούσθαι ἐκ Πρηξάσπεος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν
ὥς ἀποκτενέοντα Σμέρδιον οὐ ποιῆσαι ταῦτα), βλέψας
ἐς τὸν Πρηξάσπεα εἶπε· Πρηξάσπερ, οὕτω μοι διέπρη-
ξας τό τοι προσέθηκα πρήγμα; ὁ δὲ εἶπε· ὦ δέσποτα,
οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθῆα, ὅπως κοτέ σοι Σμέρδις ἀδελ-
φὸς ὁ σὸς ἐπανέστηκε, οὐδὲ ὅπως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ
ἀνδρὸς νεῖκός τοι ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν. ἐγὼ γὰρ
αὐτὸς ποιήσας τὰ σὺ με ἐκέλευες ἔθασπά μιν χερσὶ τῆσι
ἐμεωντοῦ. εἰ μὲν νυν οἱ τεθνεῶτες ἀνισταῖσι, προσ-
δέκεό τοι καὶ Ἀστυάργεα τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι·
εἰ δ' ἔστι ὥσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μὴ τί τοι ἐκ γε ἐκείνου
νεώτερον ἀναβλάσθῃ. νῦν ὦν μοι δοκεῖ μεταδιώξαν-
τας τὸν κήρυκα ἐξετάζειν εἰρωτῶντας παρ' ὅτεν ὅκων
⁶³προαγορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλεὺς ἀκούειν. ταῦτα
εἰπάντος Πρηξάσπεος (ἤρεσε γὰρ Καμβύσῃ) αὐτίκα
μεταδίωκτος γενόμενος ὁ κήρυξ ἦκε· ἀπιγμένον δέ μιν
εἶρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε· Ὠνθρωπε, φῆς γὰρ ἦκειν
παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος. νῦν ὦν εἰπας
τὴν ἀληθείην ἀπιδι χαίρων, κότερα αὐτός τοι Σμέρδις
φαινόμενος ἐς ὕψιν ἐνετέλλετο ταῦτα ἢ τῶν τις ἐκείνου
ὕπηρετέων. ὁ δὲ εἶπε· Ἐγὼ Σμέρδιον μὲν τὸν Κύρου,
ἐξ ὅτεν βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς Αἴγυπτον, οὐκ ὠ-
πάπα· ὁ δέ μοι μάρος, τὸν Καμβύσης ἐπίτροπον τῶν
οἰκίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα ἐνετείλατο, φῶς Σμέρδιον
τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέμενον εἶπαι πρὸς
ὁμέας. ὁ μὲν δὴ σφι ἔλεγε οὐδὲν ἐπικατεψευσμένος,
Καμβύσης δὲ εἶπε· Πρηξάσπερ, σὺ μὲν οἶα ἀνὴρ ἀγαθὸς

ποιήσας τὸ κελευόμενον αἰτίην ἐκπέφευγας· ἐμοὶ δὲ τίς
 ἂν εἴη Περσέων ὁ ἐπανεστεῶς ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρ-
 διος οὐνόματος; ὁ δὲ εἶπε· Ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι
 τὸ γεγονὸς τοῦτο, ὦ βασιλεῦ· οἱ μάγοι εἰσί τοι οἱ ἐπαν-
 εστεῶτες, τὸν τε ἔλιπες μελεδωνόν τῶν οἰκίων, Πατι-
 ξείθης καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις. ἐνθαῦτα ἀκού- 64
 σάντα Καμβύσεα τὸ Σμέρδιος οὐνομα ἔτυψε ἡ ἀληθεὶς
 τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδόκεε ἐν τῷ ὕπνῳ
 ἀπαγγεῖλαι τινά οἱ ὥς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς τὸν βασι-
 λῆιον θρόνον ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν
 δὲ ὥς μέτην ἀπολωλεκῶς εἴη τὸν ἀδελφεόν, ἀπέκλαιε
 Σμέρδιν, ἀποκλαύσας δὲ καὶ περιημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ
 συμφορῇ ἀναθρόσκει ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐν νόφ' ἔχων τὴν
 ταχίστην ἐς Σοῦσα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸν μάγον. καί
 οἱ ἀναθρόσκοντι ἐπὶ τὸν ἵππον τοῦ κολεοῦ τοῦ ξίφους
 ὁ μύκης ἀποπίπτει, γυμνωθὲν δὲ τὸ ξίφος παῖει τὸν
 μηρόν· τραυματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο τῇ αὐτὸς πρότερον
 τὸν τῶν Αἰγυπτίων θεὸν Ἄπιν ἐπληξε, ὥς οἱ καιρὴν
 ἔδοξε τετύφθαι, εἴρετο ὁ Καμβύσης ὅ τι τῇ πόλι οὐ-
 νομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι Ἀγβάτανα. τῷ δὲ ἔτι πρό-
 τερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτοῦς πόλιος ἐν Ἀγβατάνοισι
 τελευτήσκειν τὸν βίον. ὁ μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μηδικαῖσι
 Ἀγβατάνοισι ἐδόκεε τελευτήσκειν γηραιός, ἐν τοῖσί οἱ
 ἦν τὰ πάντα πρήγματα, τὸ δὲ χρηστήριον ἐν τοῖσι ἐν
 Συρίῃ Ἀγβατάνοισι ἔλεγε ἄρα. καὶ δὴ ὥς τότε ἐπει-
 ρόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὐνομα, ὑπὸ τῆς συμ-
 φορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ μάγου ἐκπεπληγμένος καὶ τοῦ
 τραύματος ἐσωφρόνησε, συλλαβὼν δὲ τὸ θεοπρόπιον
 εἶπε· Ἐνθαῦτα Καμβύσεα τὸν Κύρον ἐστὶ πεπρωμένον
 τελευτᾶν. τότε μὲν τοσαῦτα, ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὥς 65

εἰκοσι μεταπεμψάμενος Περσέων τῶν παρεόντων τοὺς
 λογιμωτάτους ἔλεγέ σφι τάδε· ὦ Πέρσαι, καταλελά-
 βηκέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἐκρουπιον πρηγμάτων,
 τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γὰρ ἔων ἐν Αἰγύπτῳ
 εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμὰ ὕφελον ἰδεῖν·
 ἐδόκεον δέ μοι ἄγγελον ἐλθόντα ἐξ οἴκου ἀγγέλλειν
 ὥς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον ψαύσειε
 τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δείσας δὲ μὴ ἀπαιρεθῶ τὴν
 ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφεοῦ, ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώ-
 τερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπότηϊ φύσι οὐκ ἐνῆν ἄρα τὸ
 μέλλον γίνεσθαι ἀποτράπειν, ἐγὼ δὲ ὁ μάταιος Πρη-
 ξάσπεια ἀποπέμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτενέοντα Σμέρδιν.
 ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσοῦτου ἀδεῶς διαιτώμην,
 οὐδαμὰ ἐπιλεξάμενος μὴ κοτέ τις μοι Σμέρδιος ὑπα-
 ραιρημένον ἄλλος ἐπανασταίῃ ἀνθρώπων. παντὸς δὲ
 τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι ἀμαρτῶν ἀδελφροκτόνος τε οὐδὲν
 δεόν γέγονα καὶ τῆς βασιληΐης οὐδὲν ἥσσον ἐστέρημαι.
 Σμέρδις γὰρ δὴ ἦν ὁ μάγος τὸν μοι ὁ δαίμων προέ-
 φαινε ἐν τῇ ὄψι ἐπαναστήσεσθαι. τὸ μὲν δὴ ἔργον
 ἐξεργασταί μοι, καὶ Σμέρδιν τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν
 ἐόντα λογίζεσθε· οἱ δὲ ὑμῖν μάγοι κρατέουσι τῶν βασι-
 λῆων, τὸν τε ἔλιπον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων καὶ ὁ ἐκεί-
 νου ἀδελφεὸς Σμέρδις. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν
 ἐμεῦ αἰσυχρὰ πρὸς τῶν μάγων πεπονθότος τιμωρέειν
 ἐμοί, οὗτος μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν
 ἐωντοῦ οἰκηιοτάτων· τούτου δὲ μηκέτι ἐόντος, δεύτερα
 τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὦ Πέρσαι, γίνεται μοι ἀναγκαιότατον
 ἐντέλλεσθαι τὰ θέλω μοι γενέσθαι τελευτῶν τὸν βίον·
 καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκῆπτω θεοὺς τοὺς βασιλῆϊοὺς
 ἐπικαλέων καὶ πᾶσιν ὑμῖν καὶ μάλιστα Ἀχαιμενιδέων

τοῖσι παρεοῦσι, μὴ περιδεῖν τὴν ἡγεμονίην αὐτῆς ἐς
 Μήδους περιελθοῦσαν, ἀλλ' εἴτε δόλῳ ἔχουσι αὐτὴν
 κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμέων, εἴτε καὶ
 σθένει τῷ κατεργασάμενοι, σθένει κατὰ τὸ καρτερόν
 ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν γῆ τε καρ-
 πὸν ἐκφέρει καὶ γυναικὲς τε καὶ ποῦναι τίκτοιεν, ἐοῦσι
 ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μὴ δὲ ἀνασώσαμέ-
 νοισι τὴν ἀρχὴν μηδ' ἐπιχειρήσασι ἀνασώζειν τὰ ἐναντία
 τούτοις ἀρῶμαι ὑμῖν γενέσθαι, καὶ πρὸς ἐτι τούτοις
 τὸ τέλος Περσέων ἐκάστῳ ἐπιγενέσθαι οἷον ἐμοὶ ἐπι-
 γέγρονε. ἅμα τε εἰπας ταῦτα ὁ Καμβύσης ἀπέκλαιε
 πᾶσαν τὴν ἐσωτοῦ προῆξιν. Πέρσαι δὲ ὡς τὸν βασιλέα 66
 εἶδον ἀνακλαύσαντα, πάντες τὰ τε ἐσθῆτος ἐχόμενα
 εἶχον, ταῦτα κατηρεῖκοντο καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνῳ διε-
 χρέοντο. μετὰ δὲ ταῦτα ὡς ἐσφακέλισέ τε τὸ ὄστέον
 καὶ ὁ μηρὸς τάχιστα ἐσάπη, ἀπήνευκε Καμβύσεα τὸν
 Κύρου, βασιλεύσαντα μὲν τὰ πάντα ἐπὶ ἕτεα καὶ πέντε
 μῆνας, ἔπαιδα δὲ τὸ παράπαν ἔοντα ἔρσηνος καὶ θή-
 λεος γόνου. Περσέων δὲ τοῖσι παρεοῦσι ἀπιστὴ πολλή
 ὑπεκέχυτο τοὺς μάγονς ἔχειν τὰ πρήγματα, ἀλλ' ἡπι-
 στέατο ἐπὶ διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσεα τὰ εἶπε περὶ τοῦ
 Σμέρδιος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσι-
 κόν. οὗτοι μὲν νυν ἡπιστέατο Σμέρδιν τὸν Κύρου 67
 βασιλέα ἐνεστεῶτα· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Προξάσσης ἔξαρ-
 νος ἦν μὴ μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδιν· οὐ γὰρ ἦν οἱ
 ἀσφαλὲς Καμβύσεω τετελευτηκότος φάναι τὸν Κύρου
 νῖδον ἀπολωλέκεναι αὐτοχειρίῃ. ὁ δὲ δὴ μάγος τελευ-
 τήσαντος Καμβύσεω ἀδεῶς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ
 ὁμωνύμου Σμέρδιος τοῦ Κύρου, μῆνας ἐπὶ τοὺς ἐπι-
 λοίπους Καμβύση ἐς τὰ ὀκτὼ ἕτεα τῆς πληρώσεως· ἐν

τοῖσι ἀπεδέξατο ἐς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πάρεξ αὐτῶν Περσέων. διαπέμψας γὰρ ὁ μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τῶν ἤρχε προεῖπε ἀτελείην 68 εἶναι στρατηγὴς καὶ φόρου ἐπ' ἕτεα τρία. προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτίκα ἐνιστάμενος ἐς τὴν ἀρχήν, ὁγδόῳ δὲ μηνὶ ἐγένετο κατάδηλος τρόπῳ τοιῷδε· Ὀτάνης ἦν Φαρνάσπεω μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χρήμασι ὅμοιος τῷ πρώτῳ Περσέων· οὗτος ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπώπτευσε τὸν μάγον ὡς οὐκ εἶη ὁ Κύρου Σμέρδις ἀλλ' ὅς περ ἦν, τῇδε συμβαλλόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοῖτα ἐκ τῆς ἀκροπόλιος καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὕψιν ἑαυτῷ οὐδένα τῶν λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δὲ μιν ἐποίεε τάδε· ἔσχε αὐτοῦ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὖνομα ἦν Φαιδύμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ μάγος καὶ ταύτη τε συνοίκεε καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὴ ὦν ὁ Ὀτάνης παρὰ ταύτην τὴν θυγατέρα ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεω ἀνθρώπων κοιμῶτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου εἴτε μετὰ ἄλλον τευ. ἡ δὲ οἱ ἀντέπεμπε φαρμένη οὐ γινώσκειν· οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ιδέσθαι οὐδαμᾶ οὔτε ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ Ὀτάνης λέγων· Εἰ μὴ αὐτῇ Σμέρδιν τὸν Κύρου γινώσκεις, σὺ δὲ παρὰ Ἀτόσσης πύθου ὅτεω τούτῳ συνοικέει αὐτῇ τε ἐκείνῃ καὶ σύ· πάντως γὰρ διήκου τον γε ἑαυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει. ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ· Οὔτε Ἀτόσση δύναμαι ἐς λόγους ἔλθειν οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν ιδέσθαι τῶν συγκατημένων γυναικῶν· ἐπεῖτε γὰρ τάχιστα οὗτος ὦνθρωπος, ὅστις κοτέ ἐστι, παρέλαβε τὴν βασιληίην, διέσπειρε

ἡμέας ἄλλην ἄλλη τάξας. ἀκούοντι δὲ ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ⁶⁹
 μᾶλλον κατεφαίνετο τὸ πρῆγμα. τρίτην δὲ ἀγγελίην
 ἐσπέμπει παρ' αὐτὴν λέγουσαν ταῦτα· Ὁ θυγάτηρ, δεῖ
 σε γεγонуῖαν εὖ κίνδυνον ἀναλαβέσθαι τὸν ἂν ὁ πατήρ
 ὑποδύνειν κελεύη· εἰ γὰρ δὴ μὴ ἔστι ὁ Κύρου Σμέρ-
 δις ἀλλὰ τὸν καταδοκέω ἐγώ, οὔτοι μιν σοί τε συγκοι-
 μώμενον καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα δεῖ χαίροντα
 ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὦν ποιήσον
 τάδε· ἐπεὰν σοι συνεύδῃ καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνω-
 μένον, ἄφασον αὐτοῦ τὰ ὦτα· καὶ ἦν μὲν φαίνεται
 ἔχων ὦτα, νόμιζε σεωυτὴν Σμέρδι τῷ Κύρου συνοι-
 κέειν, ἦν δὲ μὴ ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι. ἀντι-
 πέμπει πρὸς ταῦτα ἡ Φαιδύμη φαμένη κινδυνεύσειν
 μέγας, ἦν ποιῇ ταῦτα· εἰ γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ
 ὦτα ἔχων, ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἰδέναι
 ὥς ἄλστώσει μιν· ὅμως μέντοι ποιήσειν ταῦτα. ἡ μὲν
 δὴ ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσεσθαι, τοῦ δὲ
 μάγου τούτου τοῦ Σμέρδιος Κῦρος ὁ Καμβύσεω ἄρ-
 χων τὰ ὦτα ἀπέταμε ἐπ' αἰτίῃ δὴ τινι οὐ σμικρῇ. ἡ
 ὦν δὴ Φαιδύμη αὕτη, ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πάντα
 ἐπιτελέουσα τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρί, ἐπεῖτε αὐτῆς μέρος
 ἐγίνετο τῆς ἀπίξιος παρὰ τὸν μάγον (ἐν περιτροπῇ γὰρ
 δὴ αἱ γυναῖκες φοιτῶσι τοῖσι Πέρσησι), ἐλθοῦσα παρ'
 αὐτὸν ἠῦδε, ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς τοῦ μάγου ἤφασε
 τὰ ὦτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς ἀλλ' εὐπετέως οὐκ
 ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὥς ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε,
 πέμψασα ἐσήμηνε τῷ πατρὶ τὰ γενόμενα. ὁ δὲ Ὀτά-⁷⁰
 νης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γωβρὺν, Περσέων τε
 πρῶτους ἐόντας καὶ ἐωυτῷ ἐπιτηδεοτάτους ἐς πίστιν,
 ἀπηγῆσατο πᾶν τὸ πρῆγμα· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπώ-

πτενον οὕτω τοῦτο ἔχειν, ἀνευείκαντος δὲ τοῦ Ὀτάνεω
 τοὺς λόγους ἐδέξαντο. καὶ ἔδοξε σφι ἕκαστον ἄνδρα
 Περσέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον ὅτεα πιστεύει μά-
 λιστα. Ὀτάνης μὲν νυν ἐσάγεται Ἰνταφρένεα, Γωβρόνης
 δὲ Μεγάβυζον, Ἀσπαθίνης δὲ Ἰθάρνεα. γεγυότων δὲ
 τούτων ἔξ παραγίνεται ἐς τὰ Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστά-
 σπεος ἐκ Περσέων ἥκων· τούτων γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ πατήρ
 ὕπαρχος. ἐπεὶ ὦν οὗτος ἀπίκετο, τοῖσι ἔξ τῶν Περ-
 71 σέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσεταιρίσασθαι. συνελθόντες
 δὲ οὗτοι ἔόντες ἐπὶ τὰ ἐδίδουσαν σφίσι πίστις καὶ λόγους.
 ἐπεῖτε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι,
 ἔλεγέ σφι τάδε· Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον μὲν αὐτὸς μόνος
 ἐπίστασθαι, ὅτι τε ὁ μάγος εἶη ὁ βασιλεύων καὶ Σμέρ-
 δις ὁ Κύρου τετελεύτηκε· καὶ αὐτοῦ τούτου εἵνεκεν
 ἦκω σπουδῇ ὡς συστήσω ἐπὶ τῷ μάγῳ θάνατον. ἐπεῖτε
 δὲ συνήνευκε ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι καὶ μὴ μόνον
 ἐμέ, ποιεῖν αὐτίκα μοι δοκέει καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι·
 οὐ γὰρ ἄμεινον. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης· Ὡ παῖ
 Ὑστάσπεος, εἰς τε πατρὸς ἀγαθοῦ καὶ ἐκφαίνειν οἶκας
 σεωντὸν ἔοντα τοῦ πατρὸς οὐδὲν ἤσσω· τὴν μέντοι
 ἐπιχειρήσιν ταύτην μὴ οὕτω συντάχυνε ἀβούλως, ἀλλ'
 ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λάμβανε· δεῖ γὰρ πλεῖνας
 γενομένους οὕτω ἐπιχειρεῖν. λέγει πρὸς ταῦτα Δα-
 ρεῖος· Ἄνδρες οἱ παρεόντες, τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἔξ
 Ὀτάνεω εἰ χρήσεσθε, ἐπίστασθε ὅτι ἀπολέσεσθε κάκιστα·
 ἔξοίσει γὰρ τις πρὸς τὸν μάγον, ἰδίῃ περιβαλλόμενος
 ἑωυτῷ κέρδεα. μάλιστα μὲν νυν ὠφέιλετε ἐπ' ὑμέων
 αὐτῶν βαλλόμενοι ποιεῖν ταῦτα· ἐπεῖτε δὲ ὑμῖν ἀνα-
 φέρειν ἐς πλεῖνας ἐδόκεε καὶ ἐμοὶ ὑπερέθεσθε, ἢ ποιέω-
 μεν σήμερον ἢ ἴστε ὑμῖν ὅτι ἦν ὑπερπέσῃ ἢ νῦν ἡμέρῃ,

ὥς οὐκ ἄλλος φθὰς ἑμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφρα
 αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν μάγον. λέγει πρὸς ταῦτα 72
 Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὥρα σπερχόμενον Δαρεῖον· Ἐπαίτε
 ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζεις καὶ ὑπερβάλλεσθαι οὐκ
 ἔῃς, ἴθι ἐξηγέο αὐτὸς ὅτεω τρόπῳ πάριμεν ἔς τὰ βα-
 σιλήια καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖσι. φυλακὰς γὰρ δὴ
 διεσπεώσας οἰδὰς κου καὶ αὐτός, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ'
 ἀκούσας· τὰς τέῳ τρόπῳ περήσομεν; ἀμείβεται Δαρεῖος
 τοισίδε· Ὀτάνη, ἥ πολλά ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἶά τε
 δηλωῶσαι, ἔργῳ δέ· ἄλλα δ' ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οἶά τε,
 ἔργον δὲ οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ
 ἴστε φυλακὰς τὰς κατεσπεώσας ξούσας οὐδὲν χαλεπὰς
 παρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ ἡμέων ἐόντων τοιῶνδε οὐ-
 δεῖς ὅστις οὐ παρήσει, τὰ μὲν κου καταιδέμενος ἡμέας,
 τὰ δέ κου καὶ δειμαίνων· τοῦτο δὲ ἔχω αὐτὸς σκηψιν
 εὐπρεπεστάτην τῇ πάριμεν, φὰς ἔρτι τε ἡκεῖν ἐκ Περ-
 σέων καὶ βούλεσθαι τι ἔπος παρὰ τοῦ πατρὸς σημῆναι
 τῷ βασιλείῃ. ἔνθα γὰρ τι δεῖ ψεῦδος λέγεσθαι, λεγέσθω.
 τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα οἳ τε ψευδόμενοι καὶ οἳ τῇ
 ἀληθείῃ διαχρεώμενοι. οἳ μὲν γε ψεύδονται τότε ἐπεὶ
 τι μέλλωσι τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες κερδήσεσθαι, οἳ δ'
 ἀληθίζονται ἵνα τι τῇ ἀληθείῃ ἐπισπάσωνται κέρδος
 καὶ τι μᾶλλον σφι ἐπιτρέπηται. οὕτω οὐ ταῦτ' ἀσκέ-
 οντες τῶντοῦ περιεχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι
 μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὅ τε ἀληθιζόμενος ψευδῆς εἴη καὶ
 ὁ ψευδόμενος ἀληθής. ὅς ἂν μὲν νυν τῶν πυλουρῶν
 ἐκὼν παρή, αὐτῷ οἳ ἄμεινον ἔς χρόνον ἔσται· ὅς δ'
 ἂν ἀντιβαίνειν πειρᾶται, διαδεικνύσθω ἐνθαῦτα ἔων
 πολέμιος, καὶ ἔπειτα ὥσάμενοι ἔσω ἔργου ἐχώμεθα.
 λέγει Γωβρύης μετὰ ταῦτα· Ἄνδρες φίλοι, ἡμῖν κότε τς

κάλλιον παρέξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ εἰ γε μὴ οἶοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν; ὅτε γε ἀρχόμεθα μὲν ἔοντες Πέρσαι ὑπὸ Μήδου ἀνδρὸς μάγου, καὶ τούτου ὧτα οὐκ ἔχοντος. ὅσοι τε ὑμέων Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγέροντο, πάντως καὶ μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν τὸν βίον μὴ πειρωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν· τὰ τότε οὐκ ἐνεδεκόμεθα, ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἐδοκέομεν εἰπεῖν Καμβύσεια. νῦν ὦν τίθεμαι ψῆφον πεῖθεσθαι Δαρείῳ καὶ μὴ διαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἄλλ' ἢ ἰόντας ἐπὶ τὸν μάγον ἰδέως. ταῦτα εἶπε Γωβρόνης, καὶ πάντες ταύτῃ αἶνεον.

- 74 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλευόντο, ἐγίνετο κατὰ συντυχίην τάδε. τοῖσι μάγοισι ἔδοξε βουλευομένοισι Πρηξάσπεα φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθεε πρὸς Καμβύσειω ἀνάρσια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολλέεε, καὶ διότι μῦθος ἠπίστατο τὸν Σμέρδιος τοῦ Κύρου θάνατον αὐτοχειρὶ μιν ἀπολέσας, πρὸς δ' ἔτι ἔοντα ἐν αἵνῃ μεγίστη τὸν Πρηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τούτων δὴ μιν εἵνεκεν καλέσαντες φίλον προσεκτῶντο πίστι τε λαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἣ μὲν ἕξειν παρ' ἑωυτῷ μὴδ' ἐξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφῶν ἀπάτην ἐς Πέρσας γεγонуῖαν, ὑπισχνεύμενοι τὰ πάντα οἱ μυρία δώσειν. ὑποδεκομένου δὲ τοῦ Πρηξάσπεος ποιήσειν ταῦτα, ὥς ἀνέπεισάν μιν οἱ μάγοι, δεύτερα προσέφερον, αὐτοὶ μὲν φάμενοι Πέρσας πάντας συγκαλέειν ὑπὸ τὸ βασιλήιον τεῖχος, κείνον δ' ἐκέλευον ἀναβάντα ἐπὶ πύργον ἀγορεύσαι ὥς ὑπὸ τοῦ Κύρου Σμέρδιος ἄρχονται καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλον. ταῦτα δὲ οὕτω ἐνετελλόντο ὥς πιστοτάτου δῆθεν ἔοντος αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμην ὥς

περιεῖν ὁ Κύρου Σμέρδης, καὶ ἐξαρηνησαμένου τὸν φό-
νον αὐτοῦ. φαρμένου δὲ καὶ ταῦτα ἐτοίμου εἶναι ποι- 75
εἶν τοῦ Πρηξάσπεος συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ μάγοι
ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργου καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον.
ὁ δὲ τῶν μὲν ἐκεῖνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν
ἐκὼν ἐπελήθετο, ἀρξάμενος δὲ ἀπ' Ἀχαιμένεος ἐγενε-
λόγησε τὴν πατριὴν τὴν Κύρου, μετὰ δὲ ὡς ἐς τοῦτον
κατέβη, τελευτῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κύρος Πέρσας πε-
ποιήκοι, διεξελθὼν δὲ ταῦτα ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην,
φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν (οὐ γάρ οἱ εἶναι ἀσφα-
λὲς λέγειν τὰ γενόμενα), ἐν δὲ τῷ παρόντι ἀναγκαίην
μιν καταλαμβάνειν φαίνειν· καὶ δὴ ἔλεγε τὸν μὲν Κύ-
ρου Σμέρδην ὡς αὐτὸς ὑπὸ Καμβύσει ἀναγκαζόμενος
ἀποκτείνεει, τοὺς μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρσῃσι δὲ
πολλὰ ἐπαρησάμενος εἰ μὴ ἀνακτῆσαι αὐτὸν ὁπίσω τὴν
ἀρχὴν καὶ τοὺς μάγους τισαῖατο, ἀπῆκε ἑαυτὸν ἐπὶ
κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηξάσπης
μὲν νῦν ἔων τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος οὕτω
ἐτελεύτησε.

Οἱ δὲ δὴ ἐπὶ τῶν Περσέων ὡς ἐβουλεύσαντο αὐ- 76
τίκα ἐπιχειρεῖν τοῖσι μάγοισι καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι,
ἦσαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πρηξάσπεα
πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ
στείχοντες ἐγίνοντο καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγονότα
ἐπυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ ἐδίδοσαν
αὐτοῖς σφίσι λόγους, οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνεα πάλιν
κελεύοντες ὑπερβάλλεσθαι μηδὲ οἰδεόντων τῶν πρη-
γμάτων ἐπιτίθεσθαι, οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον αὐτίκα τε
λεῖναι καὶ τὰ δεδογμένα ποιέειν μηδὲ ὑπερβάλλεσθαι.
ὠθιζομένων δ' αὐτῶν ἐφάνη ἰσθήκων ἐπὶ ζεύγεα δύο

αἰγυπιδῶν ζεύγεα διώκοντα καὶ τίλλοντά τε καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἐπὶ τὴν τε Δαρείου πάντες αἰνεον γνώμην καὶ ἔπειτα ἤρισαν ἐπὶ τὰ βασιλῆα τε
 77 θαρσσηκότες τοῖσι ὄρνυσι. ἐπιστᾶσι δὲ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγίνετο οἶόν τι Δαρεῖω ἢ γνώμῃ ἔφερε· καταιδεόμενος γὰρ οἱ φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρώτους καὶ οὐδὲν τοιοῦτο ὑποπιεύοντες ἐξ αὐτῶν ἐσεσθαι, παρίεσαν θείῃ πομπῇ χρεωμένους, οὐδ' ἐπειρώτα οὐδεὶς ἐπεῖτε δὲ καὶ παρηλθον ἐς τὴν αὐλήν, ἐνέκυρσαν τοῖς τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοις, οἱ σφεας ἰστόροισι ὅ τι θέλοντες ἤμοιεν· καὶ ἅμα ἰστορέοντες τούτους τοῖς πυλουργοῖσι ἀπέειλεν ὅτι σφέας παρήκαν, ἰσχον τε βουλομένους τοὺς ἐπὶ ἐς τὸ πρόσω παριέναι. οἱ δὲ διακελευσάμενοι καὶ σπασάμενοι τὰ ἐγχειρίδια τούτους μετὰ τοὺς ἰσχοντας αὐτοῦ ταύτῃ συγκεντεύουσι, αὐτοὶ δὲ ἤμ
 78 σκαν δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα. οἱ δὲ μάγοι ἔτυχον ἀμφοτέροι τῇνικαῦτα ἔοντες τε ἔσω καὶ τὰ ἀπὸ Πηρηϊάσπεος γενόμενα ἐν βουλῇ ἔχοντες. ἐπεὶ ὧν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεθορυβημένους τε καὶ βοῶντας, ἀνά τ' ἔδραμον πάλιν ἀμφοτέροι, καὶ ὥς ἔμαθον τὸ ποιούμενον, πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο. ὁ μὲν δὴ αὐτῶν φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος, ὁ δὲ πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο ἐνθαῦτα δὴ συνέμισγον ἀλλήλοισι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτῶν, ἔοντων τε ἀγχοῦ τῶν πολεμίων καὶ προσκειμένων, ἦν χρηστὰ οὐδέν· ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἡμύνητο καὶ τοῦτο μὲν Ἰσπαθίνην παίει ἐς τὸν μηρόν· τοῦτο δὲ Ἰνταφρένεα ἐς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἐστερήθη μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐκ τοῦ τρώματος ὁ Ἰνταφρένης, οἱ μὲντοι ἀπέθανε γε. τῶν μὲν δὴ μάγων οὔτερος τρωματίζει τούτους, ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεῖτε οἱ τὰ τόξα οὐδέ

χρηστὰ ἐγίνετο, ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς θύρας. καὶ οἱ συνεσπίπτουσι τῶν ἐπὶ τὰ δύο, Δαρεῖος τε καὶ Γωβρύης· συμπλακέντος δὲ Γωβρύεω τῷ μάγῳ ὁ Δαρεῖος ἐπεστεῶς ἠπόρεε οἷα ἐν σκότει, προμηθεόμενος μὴ πλήξῃ τὸν Γωβρύην. ὁρέων δὲ μιν ἀργὸν ἐπεστεῶτα ὁ Γωβρύης εἶρετο ὅ τι οὐ χρεῖται τῇ χειρί· ὁ δὲ εἶπε· Προμηθεόμενος σέο, μὴ πλήξω· Γωβρύης δὲ ἀμείβετο· "Ωθαι τὸ ξίφος καὶ δι' ἀμφοτέρων. Δαρεῖος δὲ πειθόμενος ὥσέ τε τὸ ἐγχειρίδιον καὶ ἔτυχέ κως τοῦ μάγου. ἀποκτείναντες δὲ 79 τοὺς μάγους καὶ ἀποταμόντες αὐτῶν τὰς κεφαλὰς τοὺς μὲν τρωματίας ἑωυτῶν αὐτοῦ λείπουνσι καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν καὶ φυλακῆς τῆς ἀκροπόλιος, οἱ δὲ πέντε αὐτῶν ἔχοντες τῶν μάγων τὰς κεφαλὰς ἔθρον ἔξω, βοῇ τε καὶ πατάγῳ χρεώμενοι, καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο ἐξηγεόμενοί τε τὸ πρῆγμα καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλὰς· καὶ ἅμα ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν μάγων τὸν ἐν ποσὶ γινόμενον. οἱ δὲ Πέρσαι μαθόντες τό τε γεγονὸς ἐκ τῶν ἐπὶ καὶ τῶν μάγων τὴν ἀπάτην ἐδικαίουν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιεῖν, σπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια ἔκτεινον ὅκου τινὰ μάγον εὕρισκον· εἰ δὲ μὴ νύξ ἐπελθοῦσα ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα μάγον· ταύτην τὴν ἡμέρην θεραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερέων καὶ ἐν αὐτῇ ὁρτὴν μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ κέκληται ὑπὸ Περσέων μαγοφόνια, ἐν τῇ μάγου οὐδένα ἔξεστι φανῆναι ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑωυτοὺς οἱ μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην ταύτην.

Ἐπεὶ δὲ κατέστη ὁ θόρυβος καὶ ἐντὸς πέντε ἡμε- 80
ρέων ἐγένετο, ἐβουλευόντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι μά-

γοισι περὶ τῶν πάντων πρηγμάτων, καὶ ἐλέχθησαν
 λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν.
 Ὅτάνης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ
 πρήγματα, λέγων τάδε· Ἐμοὶ δοκεῖ ἓνα μὲν ἡμέων
 μούναρχον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδὺ οὔτε ἀγα-
 θόν. εἶδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσῃ ὕβριον ἐπ' ὅσον
 ἐπεξῆλθε, μετεσχήκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος.
 κῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρτημένον μουναρχίῃ, τῇ
 ἔξεστι ἀνευθύνῳ ποιέειν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν
 ἄριστον ἀνδρῶν πάντων σπάντα ἐς ταύτην τὴν ἀρχὴν
 ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν
 γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ
 ἀρχῇθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα ἔχει
 πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ ὕβρις κεκορημένος ἔρδει
 πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα, τὰ δὲ φθόνῳ. καίτοι ἄνδρα γε
 τύραννον ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε πάντα τὰ
 ἀγαθὰ· τὸ δὲ ὑπεναντίον τούτου ἐς τοὺς πολιήτας πέ-
 φυκε· φθονέει γὰρ τοῖσι ἀρίστοις περιουσί τε καὶ
 ζῶουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοις τῶν ἀστῶν, διαβο-
 λὰς δὲ ἄριστος ἐνδέκεσθαι. ἀναρμοστότατον δὲ πάν-
 των· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωμάξης, ἄχθεται ὅτι
 οὐ κάρτα θεραπεύεται, ἦν τε θεραπεύῃ τις κάρτα, ἄ-
 χθεται ὥστε θωπί. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων·
 νόμαί τε κινέει πάτρια καὶ βιάται γυναῖκας κτείνει
 τε ἀκρίτους. πλῆθος δὲ ἄρχον πρῶτα μὲν οὔνομα
 πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην, δεύτερα δὲ τούτων
 τῶν ὁ μούναρχος ποιεῖ οὐδέν· πάλῳ μὲν ἀρχὰς ἄρχει,
 ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλευματα δὲ πάντα ἐς τὸ
 κοινὸν ἀναφέρει. τίθεμαι ὦν γνώμην μετέντας ἡμέας
 μουναρχίην τὸ πλῆθος ἀέξειν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐν

τὰ πάντα. Ὅτάνης μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐσέ-
 φερε, Μεγάβυζος δὲ ὀλιγαρχίῃ ἐκέλευε ἐπιτράπειν, λέ- 81
 γων τάδε· Τὰ μὲν Ὅτάνης εἶπε τυραννίδα παύων,
 λελέχθω κάμοι ταῦτα, τὰ δ' ἐς τὸ πλῆθος ἄνωγε φέ-
 ρειν τὸ κράτος, γνώμης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε· ὁμίλου
 γὰρ ἀχρηίου οὐδέν ἐστι ἄσυνετώτερον οὐδὲ ὑβριστό-
 τερον. καίτοι τυράννου ὕβριν φεύγοντας ἄνδρας ἐς
 δῆμον ἀκολάστου ὕβριν πεσεῖν ἐστὶ οὐδαμῶς ἀνασχε-
 τόν. ὁ μὲν γὰρ εἴ τι ποιεῖ, γινώσκων ποιεῖ, τῷ δὲ
 οὐδὲ γινώσκειν ἐνι· κῶς γὰρ ἂν γινώσκοι ὅς οὗτ' ἐδι-
 δάχθη οὔτε εἶδε καλὸν οὐδὲν [οὐδ'] οἰκίῳ, ὥθειε τε
 ἐμπεσὼν τὰ πρήγματα ἔνευ νόου, χεიმάρῳ ποταμῷ
 εἰκελος; δῆμῳ μὲν νυν, οἷ Πέρσῃσι κακὸν νοέουσι,
 οὔτοι χράσθων, ἡμεῖς δὲ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέ-
 ξαντες ὁμίλῃν τούτοισι περιθέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ
 δὴ τούτοισι καὶ αὐτοὶ ἐνεσόμεθα, ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν
 οἶκος ἄριστα βουλευμάτων γίνεσθαι. Μεγάβυζος μὲν δὴ
 ταύτην γνώμην ἐσέφερε, τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο
 γνώμην, λέγων· Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος ἐς 82
 τὸ πλῆθος ἔχοντα δοκέει ὀρθῶς λέξαι, τὰ δὲ ἐς ὀλι-
 γαρχίην οὐκ ὀρθῶς· τριῶν γὰρ προκειμένων καὶ πάν-
 των τῶν λέγω ἀρίστων ἑόντων, δῆμου τε ἀρίστου καὶ
 ὀλιγαρχίης καὶ μουνάρχου, πολλῷ τοῦτο προέχειν λέγω.
 ἀνδρὸς γὰρ ἐνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν φανείη·
 γνώμη γὰρ τοιαύτη χρεώμενος ἐπιτροπεύοι ἂν ἀμωμή-
 τως τοῦ πλῆθους, σιγῶτό τε ἂν βουλευμάτων ἐπὶ δυσμε-
 νέας ἄνδρας οὕτω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ πολλοῖσι
 ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς τὸ κοινὸν ἔχθρα ἰδία ἰσχυρὰ
 φιλεῖ ἐγγίνεσθαι· αὐτὸς γὰρ ἕκαστος βουλόμενος κο-
 ρυφαῖος εἶναι γνώμῃσί τε νικᾷν ἐς ἔχθρα μεγάλα ἀλλή-

λοισι ἀπικνέονται, ἐξ ὧν στασίεις ἐγγίνονται, ἐκ δὲ τῶν στασιῶν φόνος, ἐκ δὲ τοῦ φόνου ἀπέβη ἐς μοναρχίην, καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε ὅσῳ ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. δήμου τε αὖ ἄρχοντος ἀδύνατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι· κακότητος τοίνυν ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ ἔχθρα μὲν οὐκ ἐγγίνεται τοῖσι κακοῖσι, φιλῖαι δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες τὰ κοινὰ συγκύψαντες ποιεῦσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γίνεται ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους παύσῃ· ἐκ δὲ αὐτῶν θωμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ δήμου, θωμαζόμενος δὲ ἂν ὧν ἐφάνη μόνναρχος ἐὼν· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μοναρχίη κράτιστον. ἐνὶ δὲ ἑπεὶ πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν, κόθιν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίῃ ἐγένετο καὶ τεῦ θόντος; κότερα παρὰ δήμου ἢ ὀλιγαρχίης ἢ μοναρχου; ἔχω τοίνυν γνώμην ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἓνα ἄνδρα τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν, χωρὶς τε τούτου πατρίους νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εἶ· οὐ γὰρ ἄμεινον.

- 88 Γνωμαι μὲν δὴ τρεῖς αὐται προεκέατο, οἱ δὲ τέσσερες τῶν ἐπτά ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ. ὡς δὲ ἐσώθη τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης Πέρσῃσι ἰσονομίην σπεύδων ποιῆσαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε· "Ἄνδρες στασιῶται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἓνα γέ τινα ἡμέων βασιλέα γενέσθαι, ἥτοι κλήρω γε λαχόντα, ἢ ἐπιτρεψάντων τῷ Περσέων πλήθει τὸν ἂν ἐκεῖνο ἔληται, ἢ ἄλλῃ τινὶ μηχανῇ· ἐγὼ μὲν νυν ὑμῖν οὐκ ἐναγωνιεῦμαι· οὔτε γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω· ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε ὑπ' οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ οὔτε οἱ ἅπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι. τούτου εἰπαντος ταῦτα ὡς συνεχώρεον οἱ ἔξ ἐπὶ τούτοις, οὗτος μὲν δὴ σφι οὐκ ἐνηγωνίζετο ἀλλ' ἐκ τοῦ μέσου

κατήστο. καὶ νῦν αὕτη ἡ οἰκίη διατελέει μούνη ἔλευ-
 θέρῃ ἐοῦσα Περσέων καὶ ἄρχεται τοσαῦτα ὅσα αὐτῇ
 θέλει, νόμους οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. οἱ δὲ 84
 λοιποὶ τῶν ἐπὶ ἐβουλεύοντο ὥς βασιλέα δικαιοτάτα
 στήσονται. καὶ σφι ἔδοξε Ὀτάνῃ μὲν καὶ τοῖσι ἀπὸ
 Ὀτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, ἣν ἐς ἄλλον τινα τῶν ἐπὶ
 ἔλθῃ ἢ βασιληίῃ, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδι-
 κὴν ἔτεος ἐκάστου καὶ τὴν πᾶσαν θωρεὴν ἣ γίνεται ἐν
 Πέρσῃσι τιμιωτάτῃ. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσάν οἱ
 δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ πρῆγμα
 καὶ συνέστησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἐξαίρετα,
 τὰδε δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν, παριέναι ἐς τὰ βα-
 σιληία πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἐπὶ ἄνευ ἐσαγγε-
 λείας, ἣν μὴ τυγχάνῃ εὐδῶν μετὰ γυναικὸς βασιλεὺς,
 γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τῷ βασιλεῖ ἢ ἐκ τῶν
 συνεπαναστάντων. περὶ δὲ τῆς βασιληίης ἐβούλευσαν
 τοιόνδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρῶ-
 τος φθέγγηται ἐν τῷ προαστείῳ αὐτῶν ἐπιβεβηκότων,
 τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληίην.

Δαρεῖω δὲ ἦν ἱπποκόμος ἀνὴρ σοφός, τῷ οὖνομα 85
 ἦν Οἰβάργης· πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεῖτε διελύθη-
 σαν, ἔλεξε Δαρεῖος τὰδε· Οἰβάρης, ἡμῖν δέδοκται περὶ
 τῆς βασιληίης ποιέειν κατὰ τὰδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος
 πρῶτος φθέγγηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι αὐτῶν ἐπανα-
 βεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληίην. νῦν ὦν εἰ
 τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὥς ἂν ἡμεῖς σχῶμεν τοῦτο
 τὸ γέρας καὶ μὴ ἄλλος τις. ἀμείβεται Οἰβάργης τοισίδε·
 Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ τοί ἐστι ἢ βασιλέα
 εἶναι ἢ μὴ, θάρσει τούτου εἵνεκεν καὶ θυμὸν ἔχε ἀγα-
 θόν, ὥς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος πρὸ σεῦ ἔσται· τοιαῦτα

ἔχω φάρμακα. λέγει Δαρειός· Εἰ τοίνυν τι τοιοῦτο ἔχεις σοφισμα, ὥρῃ μηχανᾶσθαι καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι, ὥς τῆς ἐπιούσης ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἐστί. ἀκούσας ταῦτα ὁ Οἰβάρεθς ποιέει τοιόνδε· ὥς ἐγίνετο ἡ νύξ, τῶν θηλέων ἵππων μίαν, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔδτεργε μάλιστα, ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ προάστειον κατέδησε καὶ ἐπήγαγε τὸν Δαρείου ἵππον καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιῆγε ἀργχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγχρίμπτων τῇ θηλέῃ, τέλος 86 δὲ ἐπῆγε ὀχεῦσαι τὸν ἵππον. ἅμ' ἡμέρῃ δὲ διαφωσκούσῃ οἱ ἔξ κατὰ συννεθήκαντο παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵππων· διεξελαυνόντων δὲ κατὰ τὸ προάστειον, ὥς κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἐγίνοντο ἵνα τῆς παροιχομένης νυκτὸς κατεδέδετο ἡ θήλεα ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος προσδραμὼν ἐχρεμέτισε· ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιήσαντι ἀστραπὴ ἐξ αἰθρίης καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγενόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ ἐτελέωσέ μιν ὥσπερ ἐκ συνθέτου τευ γενόμενα· οἱ δὲ καταθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων προσεκύνηον τὸν Δαρεῖον.

87 Οἱ μὲν δὴ φασι τὸν Οἰβάρεθ ταῦτα μηχανήσασθαι, οἱ δὲ τοιάδε (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρω λέγεται ὑπὸ Περσέων), ὥς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄρθρων ἐπιψαύσας τῇ χειρὶ ἔχοι αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὥς δὲ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους, τὸν Οἰβάρεθ τοῦτον ἐξείραντα τὴν χεῖρα πρὸς τοῦ Δαρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενεῖκαι, τὸν δὲ αἰσθόμενον φριμάξασθαι τε καὶ χρεμετίσαι.

88 Δαρειός τε δὴ ὁ Ὑστάσπεος βασιλεὺς ἀπεδέδεκτο, καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι πλην Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου καὶ ὕστερον αὐτοῖς Καμβύσεω. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμὰ κατήκουσαν ἐπὶ δου-

λουσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο παρέντες Καμ-
 βύσεια ἐπ' Αἴγυπτον· ἀεκόντων γὰρ Ἀραβίων οὐκ ἂν
 ἐσβάλοιεν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. γάμους τε τοὺς πρῶ-
 τους ἐγάμει Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν δύο θυ-
 γατέρας Ἀτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστώνην, τὴν μὲν Ἀτοσσάν
 προσυνοικήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ καὶ αὐτῇ
 τῷ μέγῳ, τὴν δὲ Ἀρτυστώνην παρθένον. ἑτέραν δὲ
 Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα ἔγημε, τῇ οὖνομα ἦν
 Πέρμυς· ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυγατέρα, ἣ
 τὸν μέγαν κατὰδῆλον ἐποίησε. δυνάμιός τε πάντα οἱ
 ἐπιμπλέατο. πρῶτον μὲν νυν τύπον ποιησάμενος λί-
 θινον ἔστησε· ζῶον δὲ οἱ ἐνὶ ἡνίκα ἵππεύς, ἐπέγραψε
 δὲ γράμματα λέγοντα τάδε· Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπερος σὺν
 τε τοῦ ἵππου τῇ ἀρετῇ (τὸ οὖνομα λέγων) καὶ Οἰβά-
 ρεος τοῦ ἵπποκόμου ἐκτῆσατο τὴν Περσέων βασιληίην.
 ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι ἀρχὰς κατεστήσατο εἰ- 89
 κοσι. τὰς αὐτοὶ καλέουσι σατραπείας· καταστήσας δὲ
 τὰς ἀρχὰς καὶ ἄρχοντας ἐπιστήσας ἐτάξατο φόρους οἱ
 προσιέναι κατὰ ἔθνεά τε καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς
 πλησιοχώρους προστάσσων, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσ-
 εχέας τὰ ἐκαστέρῳ ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς
 δὲ καὶ φόρων πρόσδοτον τὴν ἐπέτειον κατὰ τάδε διεῖλε·
 τοῖσι μὲν αὐτῶν ἀργύριον ἀπαγινέουσι εἰρητο Βαβυ-
 λώνιον σταθμὸν τάλαντον ἀπαγινέειν, τοῖσι δὲ χρυσίον
 ἀπαγινέουσι Εὐβοϊκόν. τὸ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον
 δύναται Εὐβοϊδας ἐβδομήκοντα καὶ ὀκτὼ μνέας. ἐπὶ
 γὰρ Κύρου ἄρχοντος καὶ αὐτῇ Καμβύσειᾳ ἦν κατεστη-
 κὸς οὐδὲν φόρου πέρι, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον· διὰ δὲ
 ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ φόρου καὶ παραπλήσια ταύτῃ
 ἄλλα λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος,

Καμβύσης δὲ δεσπότης, Κῦρος δὲ πατήρ, ὁ μὲν ὅτι
 ἐκαπήλευε πάντα τὰ πρήγματα, ὁ δὲ ὅτι χαλεπὸς τε
 ἦν καὶ ὀλίγωρος, ὁ δὲ ὅτι ἥπιός τε καὶ ἀγαθὰ σφι
 90 πάντα ἐμηχανήσατο. ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων καὶ Μαγνή-
 των τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ Αἰολέων καὶ Καρῶν καὶ
 Λυκίων καὶ Μιλησίων καὶ Παμφύλων (εἰς γὰρ ἦν οἱ
 τεταγμένος οὗτος φύρος) προσήιε τετρακόσια τάλαντα
 ἀργυρίου. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτός οἱ νομὸς κατεστήκει·
 ἀπὸ δὲ Μυσῶν καὶ Λυδῶν καὶ Λασιονίων καὶ Καβα-
 λίων καὶ Ὑγεννέων πεντακόσια τάλαντα· νομὸς δεύ-
 τερος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων τῶν ἐπὶ δεξιὰ
 ἐσπλέοντι καὶ Φρυγῶν καὶ Θρηάκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ
 καὶ Παφλαγόντων καὶ Μαριανδυνῶν καὶ Συρίων ἐξή-
 κοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ἦν φύρος· νομὸς τρίτος
 οὗτος. ἀπὸ δὲ Κιλικίων ἵπποι τε λευκοὶ ἐξήκοντα καὶ
 τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἰς γινόμενος, καὶ τάλαντα
 ἀργυρίου πεντακόσια. τούτων δὲ τεσσαεράκοντα μὲν
 καὶ ἑκατὸν ἐς τὴν φρουρέουσαν ἵππον τὴν Κιλικίην
 χώραν ἀναισιμοῦτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἐξήκοντα Λα-
 91 ρείῳ ἐφοίτα· νομὸς τέταρτος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ποσει-
 δηίου πόλιος, τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἰκίσε ἐπ'
 οὐροισι τοῖσι Κιλικίων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ
 ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων
 (ταῦτα γὰρ ἦν ἀτελέα), πεντήκοντα καὶ τριηκόσια τάλ-
 λαντα φύρος ἦν· ἐστὶ δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη
 τε πᾶσα καὶ Συρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη καὶ Κύ-
 προς· νομὸς πέμπτος οὗτος. ἀπ' Αἰγύπτου δὲ καὶ
 Λιβύων τῶν προσεχέων Αἰγύπτῳ καὶ Κυρήνης τε καὶ
 Βάρκης (ἐς γὰρ τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὐταὶ ἐνεκο-
 σμέατο) ἑπτακόσια προσήιε τάλαντα, πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς

Μοίριος λίμνης γινομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγίνετο ἐκ τῶν
 ἰχθύων· τούτου τε δὴ χωρὶς τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ
 ἐπιμετρεομένου σίτου προσήιε ἑπτακόσια τάλαντα· σίτου
 γὰρ δυοκαίδεκα μυριάδας Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ
 Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέρφι κατοικημένοισι καταμετρέ-
 ουσι καὶ τοῖσι τούτων ἐπικούροισι· νομὸς ἕκτος οὗτος.
 Σατταγύδαι δὲ καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπα-
 ρύται ἐς τὸντὸ τεταγμένοι ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν
 τάλαντα προσέφερον· νομὸς ἕβδομος οὗτος. ἀπὸ Σού-
 σων δὲ καὶ τῆς ἑλλης Κισσίων χώρας τριηκόσια· νομὸς
 ὄγδοος οὗτος. ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσ- 92
 συρίας χιλιά οἱ προσήιε τάλαντα ἀργυρίου καὶ παῖδες
 ἑκτομῖαι πεντακόσιοι· νομὸς εἵνατος οὗτος. ἀπὸ δὲ
 Ἀγβατάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς καὶ Παρικανίων
 καὶ Ὀρθοκορυβαντίων πεντήκοντά [τε] καὶ τετρακόσια
 τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παν-
 σίκαι καὶ Παντίμαθοί τε καὶ Ααρεῖται ἐς τὸντὸ συμ-
 φέροντες διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἐνδέ-
 κατος οὗτος. ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν
 ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· νομὸς δυω-
 δέκατος οὗτος. ἀπὸ Πακτυκῆς δὲ καὶ Ἀρμενίων καὶ 93
 τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου τετρα-
 κόσια τάλαντα· νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος. ἀπὸ
 δὲ Σαγαρτίων καὶ Σαραγγέων καὶ Θαμαναίων καὶ
 Οὐτίων καὶ Μύκων καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰκούντων
 τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐν τῇσι τοὺς ἀνασπά-
 στους καλεομένους κατοικίξει βασιλεύς, ἀπὸ τούτων
 πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος· νομὸς τέταρ-
 τος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πεντή-
 κοντα καὶ διηκόσια ἀπαγίνεον τάλαντα· νομὸς πέμπτος

καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ καὶ Χοράσμοι καὶ
 Σόγδοι τε καὶ Ἀρειοὶ τριηκόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος
 94 καὶ δέκατος οὗτος. Παρικάνιοι δὲ καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐν
 τῆς Ἀσίας τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἑβ-
 δομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματιηνοῖσι καὶ Σάσπειρσι
 καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπετέτακτο τάλαντα· νομὸς
 ὅγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μόσχοισι δὲ καὶ Τιβαρη-
 νοῖσι καὶ Μάκρῳσι καὶ Μοσσυνοῖκοισι καὶ Μαροῖ
 τριηκόσια τάλαντα προεῖρητο· νομὸς εἵνατος καὶ δέκα-
 τος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθος τε πολλῷ πλείστον ἐστὶ
 πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων καὶ φόρον ἀπαγί-
 νεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια
 95 τάλαντα ψήγματος· νομὸς εἰκοστὸς οὗτος. τὸ μὲν δὴ
 ἀργύριον τὸ Βαβυλωνιον πρὸς τὸ Εὐβοϊκὸν συμβαλλό-
 μενον τάλαντον γίνεται ὀγδῶκοντα καὶ ὀκτακόσια καὶ
 εἰνακισχίλια τάλαντα, τὸ δὲ χρυσίον τρισκαίδεκαστάσιον
 λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα εὐρίσκεται ἐν Εὐβοϊκῶν τα-
 λάντων ὀγδῶκοντα καὶ ἑξακοσίῳ καὶ τετρακισχιλίῳ.
 τούτων ὧν πάντων συντιθέμενον τὸ πλῆθος Εὐβοϊκὰ
 τάλαντα συνελέγετο εἰς τὸν ἐπέτειον φόρον Ἀρείῳ
 μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἐξήκοντα·
 96 τὸ δ' ἐτι τούτων ἔλασσον ἀπιεῖς οὐ λέγω. οὗτος Ἀ-
 ρεῖῳ προσήιε φόρος ἀπὸ τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Αἰβύης
 ὀλιγαχόθεν. προϊόντος μέντοι τοῦ χρόνου καὶ ἀπὸ
 νήσων προσήιε ἄλλος φόρος καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ
 μέχρι Θεσσαλίας οἰκημένων. τοῦτον τὸν φόρον θη-
 σαυρίζει βασιλεὺς τρόπῳ τοιῷδε· εἰς πίθους κεραμένους
 τήξας καταχέει, πλήσας δὲ τὸ ἄγρος περιαιρέει τὸν κέ-
 ραμον. ἐπεὰν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτο
 ὅσον ἂν ἐκάστοτε δέηται.

Αὐται μὲν νυν ἀρχαί τε ἦσαν καὶ φόρων ἐπιτάξεις· 97
 ἡ Περσίς δὲ χώρα μούνη μοι οὐκ εἰρηται δασμοφό-
 ρος· ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώραν. οἷδε δὲ
 φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγί-
 νεον, Αἰθίοπες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης
 ἐλαύνων ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας κατεστρέψατο,
 οἳ περὶ τε Νύσῃν τὴν ἱοὴν κατοίκεται καὶ τῷ Διο-
 νύσῳ ἀνάγουσι τὰς ὀρτάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ
 πλησιόχωροι τούτοις σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ
 τῷ καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί, οἰκήματα δὲ ἔκτηνται κατέ-
 γαια. οἷτοι συναμφοτέροι διὰ τρίτου ἔτεος ἀγίνεον,
 ἀγινέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου
 χρυσίου καὶ διηκοσίας φάλαγγας ἐβένου καὶ πέντε
 παῖδας Αἰθίοπας καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους εἰ-
 κοσι. Κόλχοι δ' ἐτάξαντο ἐς τὴν δωρεὴν καὶ οἱ προσ-
 εχέες μέχρι Κανκάσιος ὕρεος (ἐς τοῦτο γὰρ τὸ ὕρος
 ὑπὸ Πέρσῃσι ἀρχεται, τὰ δὲ πρὸς βορέην ἄνεμον τοῦ
 Κανκάσιος Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει), οἷτοι ὦν
 δῶρα τὰ ἐτάξαντο ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ διὰ πεντετηρίδος
 ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀρά-
 βιοι δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν ἔτος.
 ταῦτα μὲν οἷτοι δῶρα πάρεξ τοῦ φόρου βασιλεῖ ἐκό-
 μιζον. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοί, 98
 ἐπ' οὗ τὸ ψῆγμα τῷ βασιλεῖ τὸ εἰρημένον κομίζουσι,
 τρόπῳ τοιῷδε κτώνται. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρας τὸ
 πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ψάμμος· τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν,
 τῶν καὶ περὶ ἄτρεκές τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἡῶ καὶ
 ἡλίου ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ
 Ἰνδοί· Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἐρημίη ἐστὶ διὰ
 τὴν ψάμμον. ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνηα Ἰνδῶν καὶ οὐκ

ὁμόφωνα σφίσι, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν νομάδες εἰσὶ, οἱ δὲ
 οὐ, οἱ δὲ ἐν τοῖσι ἔλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ καὶ
 ἰχθύας σιτέονται ὠμούς, τοὺς αἰρέουσι ἐκ πλοίων καλα-
 μίνων ὀρμώμενοι· καλάμου δὲ ἐν γόνυ πλοῖον ἕκαστον
 ποιεῖται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτα
 φλοῖνην· ἐπεὶ ἂν ἐκ τοῦ ποταμοῦ φλοῦν ἀμῆσονται καὶ
 κῶψωσι, τὸ ἐνθεῦτεν φορμῶν τρόπον καταπλέξαντες ὥς
 99 θώρηκα ἐνδύνουσι. ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡῶ
 οἰκέοντες τούτων νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσται ὠμῶν,
 καλέονται δὲ Παδαῖοι. νομαίοισι δὲ τοιοισίδε λέγον-
 ται χρᾶσθαι· ὅς ἂν κάμη τῶν ἀστῶν, ἥν τε γυνὴ ἥν
 τε ἀνὴρ, τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστα οἱ ὁμιλέ-
 οντες κτείνουσι, φάμεναι αὐτὸν τηκόμενον τῇ νούσῳ
 τὰ κρέα σφίσι διαφθείρεσθαι· ὁ δὲ ἄπαρνος ἐστὶ μὴ
 μὲν νοσέειν· οἱ δὲ οὐ συγγινωσκόμενοι ἀποκτείναντες
 κατευωχέονται. ἡ δὲ ἂν γυνὴ κάμη, ὡσαύτως αἱ
 ἐπιχρεώμεναι μάλιστα γυναῖκες ταῦτά τοῖσι ἀνδράσι
 ποιεῦσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες
 κατευωχέονται. ἐς δὲ τούτου λόγον οὐ πολλοὶ τινες
 αὐτῶν ἀπικνέονται· πρὶν γὰρ τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πί-
 100 πτοντα πάντα κτείνουσι. ἑτέρων δὲ ἐστὶ Ἰνδῶν ὅδε
 ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον οὔτε τι
 σπεύρουσι οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι, ποιηφάγε-
 ουσι δέ, καὶ αὐτοῖσι ἐστὶ ὅσον κέρχρος τὸ μέγαθος ἐν
 κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον, τὸ συλλέ-
 γοντες αὐτῇ τῇ κάλυκι ἔφουσί τε καὶ σιτέονται. ὅς δ'
 ἂν ἐς νοῦσον αὐτῶν πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἔρημον κέ-
 εται· φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτε ἀποθανόντος οὔτε κεί-
 101 νοντος. μῆξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα
 πάντων ἐμφανὴς ἐστὶ κατὰ περ τῶν προβάτων, καὶ τὸ

χρῶμα φορέουσι ὅμοιον πάντες καὶ παραπλήσιον Αἰ-
 θίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται ἐς τὰς γυναῖ-
 κας, οὐ κατὰ περ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐστὶ λευκὴ,
 ἀλλὰ μέλαινα κατὰ περ τὸ χρῶμα· τοιαύτην δὲ καὶ
 Αἰθίοπες ἀπίενται θορὴν. οὗτοι μὲν τῶν Ἰνδῶν ἑκα-
 στέρῳ τῶν Περσέων οἰκέουσι καὶ πρὸς νότου ἀνέμου
 καὶ Δαρείου βασιλέος οὐδαμὰ ὑπῆκουσαν. ἄλλοι δὲ 102
 τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πεκτυϊκῇ χώρῃ
 εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέω ἀνέμου
 κατοικημένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτριόισι παρα-
 πλησίην ἔχουσι δίαίταν· οὗτοι καὶ μαχιμώτατοί εἰσι
 Ἰνδῶν καὶ οἱ ἐπὶ τὸν χρυσὸν στελλόμενοι εἰσι οὗτοι·
 κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστι ἐρημίη διὰ τὴν ψάμμον. ἐν δὴ
 ᾧ τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες
 μεγάδεα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἄλωπέκων δὲ
 μέξονα· εἰσὶ γὰρ αὐτῶν καὶ παρὰ βασιλέϊ τῷ Περσέων
 ἐνθευτεν θηρευθέντες. οὗτοι ᾧ οἱ μύρμηκες ποιεύ-
 μενοι οἰκησιον ὑπὸ γῆν ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον κατὰ
 περ οἱ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι μύρμηκες κατὰ τὸν αὐτὸν τρό-
 πον, εἰσὶ δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοιότατοι· ἡ δὲ ψάμμος
 ἢ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσίτις. ἐπὶ δὴ ταύτην τὴν
 ψάμμον στέλλονται ἐς τὴν ἐρημον οἱ Ἰνδοί, ξευξάμενος
 ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σειρηφύρον μὲν ἑκατέρωθεν
 ἔρσενα παρέλκειν, θήλειαν δὲ ἐς μέσον· ἐπὶ ταύτην δὴ
 αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας ὅπως ἀπὸ τέκνων ὡς
 νεωτάτων ἀποσπάσας ξεύξει· αἱ γάρ σφι κάμηλοι ἵππων
 οὐκ ἦσσονες ἐς ταχυτήτά εἰσι, χωρὶς δὲ ἄχθια δυνα-
 τώτεροι πολλὸν φέρειν. τὸ μὲν δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι 103
 ἔχει ἡ κάμηλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι Ἑλλήσι οὐ συγ-
 γράφω· τὸ δὲ μὴ ἐπιστέαται αὐτῆς, τοῦτο φράσω.

κάμηλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσερας μη-
 ροὺς καὶ γούνατα τέσσερα, τὰ τε αἰδοῖα διὰ τῶν ὀπι-
 104 σθίων σκελέων πρὸς τὴν οὐρὴν τετραμμένα. οἱ δὲ
 δὴ Ἴνδοι τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξι τοιαύτῃ χρεώμενο
 ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χροῦσόν λελογισμένως ὅπως κανμά-
 των τῶν θερμοτάτων ἐόντων ἔσονται ἐν τῇ ἀρπαγῇ
 ὑπὸ γὰρ τοῦ κανμάτος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται
 ὑπὸ γῆν. θερμοτάτος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τούτοις τοῖς
 ἀνθρώποισι τὸ ἐωθινόν, οὐ κατὰ περ τοῖσι ἄλλοις
 μεσαμβρίας, ἀλλ' ὑπερτείλας μέχρι οὗ ἀγορῆς διαλύ-
 σιος. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῷ μᾶλλον ἢ τὴν
 μεσαμβρίην τὴν Ἑλλάδα, οὕτω ὥστε ἐν ὕδατι λόγοι
 αὐτούς ἐστι βρέχεσθαι τηνικαῦτα. μεσοῦσα δὲ ἡ ἡμέρα
 σχεδὸν παραπλησίως καίει τοὺς τε ἄλλους ἀνθρώπους
 καὶ τοὺς Ἴνδους. ἀποκλινομένης δὲ τῆς μεσαμβρίας
 γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατὰ περ τοῖσι ἄλλοις ὁ ἐωθινός
 καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἀπιὼν ἐπὶ μᾶλλον ψύχει, ἐς δὲ ἐπὶ
 105 δυσμῇσι ἔων καὶ τὸ κάρτα ψύχει. ἐπεὰν δὲ ἔλθωσιν
 ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἴνδοι ἔχοντες θυλάκια, ἐμπλήσαντες
 ταῦτα τῆς ψάμμου τὴν ταχίστην ἐλαύνουσι ὀπίσω
 αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες ὁδμῇ, ὥς δὴ λέγεται ὑπὸ Περ-
 σέων, μαθόντες διώκουσι. εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐδεν
 ἑτέρῳ ὅμοιον, οὕτω ὥστε, εἰ μὴ προλαμβάνειν τοὺς
 Ἴνδους τῆς ὁδοῦ ἐν ᾧ τοὺς μύρμηκας συλλέγεσθαι
 οὐδένα ἔν σφραων ἀποσώζεσθαι. τοὺς μὲν νυν ἔρσαντας
 τῶν καμήλων, εἶναι γὰρ ἡσσαντας θίειν τῶν θηλέων
 καὶ παραλύεσθαι ἐπελκομένους, οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέ-
 ρους· τὰς δὲ θηλέας ἀναμιμνησκομένας τῶν ἑλπιού-
 τέκνων ἐνδιδόναι μαλακὸν οὐδέν. τὸν μὲν δὴ πλεόν-
 τοῦ χροῦσοῦ οὕτω οἱ Ἴνδοι κτώνται, ὥς Πέρσαι

φασί· ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ὀρυσσόμενος.

Αἱ δ' ἐσχατιαὶ κως τῆς οἰκεομένης τὰ κάλλιστα¹⁰⁶ ἔλαχον, κατὰ περ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι κάλλιστα κεκρημένους ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ πρὸς τὴν ἡῶ ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδική ἐστι, ὥσπερ ὀλίγω πρότερον εἴρηκα· ἐν ταύτῃ τοῦτο μὲν τὰ ἔμψυχα, τετραπόδιά τε καὶ τὰ πετεινά, πολλῶ μέρω ἢ ἐν τοῖσι ἄλλοις χωρίοις ἐστι, πάρεξ τῶν Ἰππων (οὔτοι δὲ ἐσσοῦνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νησιῶν δὲ καλυμμένων Ἰππων), τοῦτο δὲ χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστί, ὁ μὲν ὀρυσσόμενος, ὁ δὲ καταφορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν, ὁ δὲ ὥσπερ ἐσήμενα ἀρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἴρια καλλονῇ τε προφέροντα καὶ ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι Ἴνδοι ἀπὸ τούτων τῶν δένδρεων χρέωνται. πρὸς δ' αὖ μεσαμβρίας¹⁰⁷ ἐσχάτη Ἀραβίῃ τῶν οἰκεομένων χωρέων ἐστί, ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τέ ἐστι μούνη χωρέων πασέων φνόμενος καὶ σμύρνη καὶ κασίη καὶ κινάμωμον καὶ λήδανον. ταῦτα πάντα πλὴν τῆς σμύρνης δυσπετέως κτῶνται οἱ Ἀράβιοι. τὸν μὲν γε λιβανωτὸν συλλέγουσι τὴν στύρακα θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἑλληνας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβάνουσι· τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ὕφεις ὑπόπτεροι, σμικροὶ τὰ μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἶδεα, φυλάσσουσι πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον, οὔτοι οἱ περ ἐπ' Αἰγυπτίον ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δένδρεων ἢ τῆς στύρακος τῷ καπνῷ. λέγουσι δὲ καὶ τόδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα ἂν γῆ ἐπίπλατο¹⁰⁸ τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ' αὐτοὺς οἶον

τι καὶ κατὰ τὰς ἐχίδνας [ἡπιστάμην] γίνεσθαι. καὶ
 κως τοῦ θείου ἢ προνοίῃ, ὥσπερ καὶ οἰκός ἐστι, ἐοῦσα
 σοφῇ, ὅσα μὲν [γὰρ] ψυχὴν τε δειλὰ καὶ ἐδῶδιμα
 ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκε, ἵνα μὴ ἐπιλίπη
 κατεσθιόμενα, ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνιηρά, ὀλιγόγονα.
 τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντὸς θηρεύεται θηρίου
 καὶ ὄρνιθος καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δὴ τι πολύγονόν
 ἐστὶ· ἐπικνύσκειται μόνον πάντων θηρίων, καὶ τὸ μὲν
 δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρί, τὸ δὲ ψιλόν, τὸ δὲ
 ἄρτι ἐν τῇσι μήτρῃσι πλάσσεται, τὸ δὲ ἀναιρέεται.
 τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι, ἡ δὲ δὴ λέαινα, ἐὼν ἰσχυ-
 ρότατον καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἐν
 τίκτουσα γὰρ συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. τὸ
 δὲ αἷτιον τούτου τόδε ἐστὶ· ἐπεὶ ὁ σκύμνος ἐν τῇ
 μητρὶ ἐὼν ἄρχηται διακινεόμενος, ὁ δὲ ἔχων ὄνυχας
 θηρίων πολλὸν πάντων ὀξύτατους ἀμύσσει τὰς μήτρας,
 αὐξόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐσικνέεται καταγράφων
 πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ καὶ τὸ παράπαν λείπεται
 109 αὐτέων ὕγιες οὐδέν. ὥς δὲ καὶ αἱ ἐχιδναί τε καὶ οἱ
 ἐν Ἀραβίοισι ὑπόπτεροι ὄφεις εἰ ἐγίνοντο ὥς ἡ φύσις
 αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν βιώσιμα ἀνθρώποισι· νῦν
 δ' ἐπεὶ θορυβούνται κατὰ ζεύγεα καὶ ἐν αὐτῇ ἡ ὁ
 ἔρσην τῇ ἐκποιήσῃ, ἀπιεμένου αὐτοῦ τὴν γονὴν ἢ
 θήλεα ἄπτεται τῆς δειρῆς καὶ ἐμφύσα οὐκ ἀνιεῖ πρὶν
 [ἂν] διαφάγη. ὁ μὲν δὴ ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ
 εἰρημένῳ, ἡ δὲ θήλεα τίσιν τοιήνδε ἀποτίνει τῷ ἔρ-
 σενι· τῷ γονεῖ τιμωρόντα ἔτι ἐν τῇ γαστρὶ ἐόντα τὰ
 τέκνα διεσθίει τὴν μητέρα, διαφαγόντα δὲ τὴν νηδὺν
 αὐτῆς οὕτω τὴν ἐκδυσιν ποιεῖται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφεις
 ἐόντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες τίκτουσί τε πᾶ καὶ

ἐκλέπουνσι πολλόν τι χρήμα τῶν τέκνων. αἱ μὲν νυν
ἐχιδναὶ κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν εἰσὶ, οἱ δὲ ὑπόπτεροι
ἑόντες ἄνθρωποι εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ·
κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.

Τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν ταῦτον οὕτω κτῶνται Ἀρά-110
βιοι, τὴν δὲ κασίην ὧδε· ἐπεὶ καταδήσονται βύρρησι
καὶ δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον
πλήν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην·
ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθύη, περὶ δὲ αὐτὴν καὶ
ἐν αὐτῇ αὐλίζεται κύν θηρία περρωτά, τῇσι νυκτερίσι
προσεύκεται μάλιστα, καὶ τέτριγε δεινόν, καὶ ἐς ἄλγην
ἄλκιμα· τὰ δεῖ ἀπαμνυμένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν
οὕτω δρέπειν τὴν κασίην. τὸ δὲ δὴ κινάμωμον ἔτι 111
τούτων θωμαστότερον συλλέγουσι· ὅκου μὲν γὰρ γί-
νεται καὶ ἥτις μιν γῆ ἢ τρέφουσά ἐστι, οὐκ ἔχουσι
εἰπεῖν, πλήν ὅτι λόγῳ οἰκότητι χρεώμενοι ἐν τοισίδε
χωρίοις φασὶ τινες αὐτὸ φύεσθαι ἐν τοῖσι ὁ Διόνυ-
σος ἐτρέφη. ὄρνιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν
ταῦτα τὰ κάρφεια τὰ ἡμεῖς ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες
κινάμωμον καλέομεν, φορέειν δὲ τὰς ὄρνιθας ἐς νεοσ-
σιὰς προσπεπλασμένας ἐκ πηλοῦ πρὸς ἀποκρήμοις
ὕρεσι, ἐνθα πρόσβασιν ἀνθρώπῳ οὐδεμίαν εἶναι. πρὸς
ᾧ δὴ ταῦτα τοὺς Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε, βοῶν
τε καὶ ὄνων τῶν ἀπογινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑπο-
ξυγίων τὰ μέλα διαταμόντας ὥς μέγιστα κομίζειν ἐς
ταῦτα τὰ χωρία καὶ σφεα θέντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιέων
ἀπαλλάσσεσθαι ἐκὰς αὐτέων· τὰς δὲ ὄρνιθας καταπε-
τομένας [αὐτῶν] τὰ μέλα τῶν ὑποξυγίων ἀναφορέειν
ἐπὶ τὰς νεοσσιὰς, τὰς δὲ οὐ δυναμένας ἴσχειν καταρ-
ρήνυσθαι ἐπὶ γῆν· τοὺς δὲ ἐπιόντας συλλέγειν οὕτω

τὸ κινάμωμον, συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων ἀπικνέεσθαι
 112 ἐς τὰς ἄλλας χώρας. τὸ δὲ δὴ λήσανον, τὸ καλέουσιν
 Ἀράβιοι λάσανον, ἐτι τούτου θωμασιώτερον γίνεται.
 ἐν γὰρ δυσοδρομίᾳ γινόμενον εὐωδέστατόν ἐστι· τῶν
 γὰρ αἰγῶν τῶν τράγων ἐν τοῖσι πώγωσι εὐρίσκεται
 ἐγγινόμενον οἶον γλοιὸς ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ'
 ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστί, θυμιασὶ τε μάλιστα τοῦτο
 Ἀράβιοι.

113 Τοσαῦτα μὲν θωμάτων περὶ εἰρήσθω, ἀπόξει δὲ
 τῆς χώρας τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὥς ἡδύ. δύο δὲ
 γένεα οἶων σφι ἐστί θώματος ἄξια, τὰ οὐδαμόθι ἐτέ-
 ρωθι ἐστί· τὸ μὲν αὐτῶν ἕτερον ἔχει τὰς οὐράς μα-
 κράς, τριῶν πηχέων οὐκ ἐλάσσονας, τὰς εἴ τις ἐπείη
 σφι ἐπέλκειν, ἔλκεα ἂν ἔχοιεν ἀνατριβομένων πρὸς τῇ
 γῇ τῶν οὐρέων· νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπί-
 σταται ξυλουργεῖν ἐς τοσοῦτο· ἀμαξίδας γὰρ ποιεῦντες
 ὑποδέουσι αὐτάς τῇσι οὐρήσι, ἐνὸς ἐκάστου κτήνεος
 τὴν οὐρὴν ἐπὶ ἀμαξίδα ἐκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ
 ἕτερον γένος τῶν οἶων τὰς οὐράς πλατέας φορέουσι
 καὶ ἐπὶ πῆχυν πλάτος.

114 Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίας παρήκει πρὸς δύ-
 νοντα ἥλιον ἡ Αἰθιοπική χώρα ἐσχάτη τῶν οἰκομένων·
 αὕτη δὲ χρυσόν τε φέρει πολλὸν καὶ ἐλέφαντας ἀμ-
 φιλαφίας καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια καὶ ἔβενον καὶ
 ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μακροβιωτάτους.

115 Αὗται μὲν νῦν ἐν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαὶ εἰσι καὶ ἐν
 τῇ Λιβύῃ· περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπέ-
 ρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν· οὔτε γὰρ
 ἔγωγε ἐνδέχομαι Ἡριδανὸν καλέεσθαι πρὸς βαρβάρων
 ποταμὸν ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βορρῇν ἄνε-

μον, ἀπ' ὅτεν τὸ ἤλεκτρον φοιτᾷν λόγος ἐστὶ, οὔτε
 νήσους οἶδα Κασσιτερίδας ἐούσας, ἐκ τῶν δ' κασσίτερος
 ἡμῖν φοιτᾷ. τοῦτο μὲν γὰρ ὁ Ἡριδανὸς αὐτὸ κατη-
 γορεύει τὸ οὐνομα ὡς ἐστὶ Ἑλληνικὸν καὶ οὐ βάρβαρον,
 ὑπὸ ποιητέῳ δέ τινος ποιηθέν· τοῦτο δὲ οὐδενὸς αὐ-
 τόπτω γενομένου δύναμαι ἀκοῦσαι, τοῦτο μελετῶν,
 ὅπως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα τῆς Εὐρώπης. ἐξ
 ἐσχάτης δ' ὧν ὅ τε κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾷ καὶ τὸ
 ἤλεκτρον. πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῶν τι 116
 πλείστος χρυσὸς φαίνεται ἐὼν. ὅπως μὲν γινόμενος,
 οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἶπαι, λέγεται δὲ ὑπὲρ
 τῶν γρυπῶν ἀρπάζειν Ἀριμασποὺς ἄνδρας μουννοφθάλ-
 μους. πείθομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅπως μουννόφθαλμοι
 ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην τοῖσι
 ἄλλοισι ἀνθρώποισι. αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ οἴκασι περι-
 κληίουσαι τὴν ἄλλην χώραν καὶ ἐντὸς ἀπέργουσαι τὰ
 κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι καὶ σπανιώτατα ἔχειν
 αὐτά.

Ἔστι δὲ πεδῖον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικεκλημένον ὕρεϊ 117
 πάντοθεν, διασφάγες δὲ τοῦ ὕρεος εἰσι πέντε· τοῦτο
 τὸ πεδῖον ἦν μὲν κοτε Χορασμίων, ἐν οὖροισι ἐὼν
 Χορασμίων τε αὐτῶν καὶ Ὑρκανίων καὶ Πάρθων καὶ
 Σαραγγέων καὶ Θαμαναίων, ἐπεῖτε δὲ Πέρσαι ἔχουσι
 τὸ κράτος, ἐστὶ τοῦ βασιλέως. ἐκ δὲ ὧν τοῦ περικλη-
 λόντος ὕρεος τούτου ῥέει ποταμὸς μέγας, οὐνομα δὲ οἷ
 ἐστὶ Ἀχης. οὗτος πρότερον μὲν ἄρδεσκε διαλελαμμένος
 πενταχοῦ τούτων τῶν εἰρημένων τὰς χώρας, διὰ δια-
 σφάγος ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοισι, ἐπεῖτε δὲ ὑπὸ τῷ
 Πέρσῃ εἰσί, πεπόνθασι τοιόνδε· τὰς διασφάγας τῶν
 ὀρέων ἐνδείμας δ' βασιλεὺς πύλας ἐπ' ἐκάστη διασφάγι

ἔσθῃσι, ἀποκεκλημμένου δὲ τοῦ ὕδατος τῆς διεξόδου τὸ πεδῖον τὸ ἐντὸς τῶν ὁρέων πέλαγος γίνεται, ἐνθιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδαμῇ ἐξήλυσιν. οἱ τῶν ὄντων περὶ ἔμπροσθε ἐώθεσαν χρᾶσθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι συμφορῇ μεγάλη διαχρέονται. τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ θεὸς ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις, τοῦ δὲ θέρους σπείροντες μελίνην καὶ σήσαμον χρηρίζονται τῷ ὕδατι. ἐπεὶ αὖν ὧν μηδὲν σφι παραδιδῶται τοῦ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς τοὺς Πέρσας αὐτοὶ τε καὶ γυναῖκες, στάντες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως βοῶσι ὠρυόμενοι, ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοις αὐτῶν μάλιστα ἐντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας. ἐπεὶ δὲ διάκορος ἡ γῆ σφῶν γένηται πίνουσα τὸ ὕδωρ, αὗται μὲν αἰπύλαι ἀποκληῖονται, ἄλλας δ' ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοις τοῖσι δεομένοις μάλιστα τῶν λοιπῶν. ὥς δ' ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα μεγάλα προησόμενος ἀνοίγει πάρεξ τοῦ φόρου. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

- 118 ΤΩΝ δὲ τῷ μάγῳ ἐπαναστάντων ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν ἐν αὐτῶν Ἰνταφρένεα κατέλαβε ὑβρίζοντα τάδε ἀποθανεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν· ἤθελε ἐς τὰ βασιλῆα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλεῖ· καὶ γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπαναστάσι τῷ μάγῳ ἔσοδον εἶναι παρὰ βασιλέα ἄνευ ἀγγέλου, ἣν μὴ γυναικὶ τυγχάνη μισγόμενος βασιλεύς. οὐκ ὧν δὴ Ἰνταφρένης ἐδικαίου οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι, ἀλλ' ὅτι ἦν τῶν ἐπὶ ἐσιέναι ἤθελε· ὁ δὲ πυλουργὸς καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος οὐ περιώρων, φάμενοι τὸν βασιλέα γυναικὶ μίσεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφρένης δοκέων σφέας ψεύδεα λέγειν ποιεῖν τοιᾶδε· σπασάμενος τὸν ἀκινάκην ἀποτάμνει αὐτῶν τὰ

τε ὅτα καὶ τὰς ῥίνας, καὶ ἀνείρας περὶ τὸν χαλινὸν
 τοῦ ἵππου περὶ τοὺς ἀνχένας σφέων ἔδῃσε καὶ ἀπῆκε.
 οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ δεικνύουσι ἑαυτοὺς καὶ τὴν αἰτίην ¹¹⁹
 εἶπον δι' ἣν πεπονθότες εἴησαν. Δαρεῖος δὲ ἄρρω-
 δήσας μὴ κοινῷ λόγῳ οἱ ἕξ πεπονηκότες ἑωσι ταῦτα,
 μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον ἀπεπειράτο γνώμης, εἰ
 συνέπαινοί εἰσι τῷ πεπονημένῳ. ἐπεῖτε δὲ ἐξέμαθε ὡς
 οὐ σὺν κείνοισι εἶη ταῦτα πεπονηκώς, ἔλαβε αὐτόν τε
 τὸν Ἰνταφρένεα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τοὺς οἰ-
 κήϊους πάντας, ἐλπίδας πολλὰς ἔχων μετὰ τῶν συγγε-
 νέων μιν ἐπιβουλεύειν οἱ ἐπανάστασιν, συλλαβὼν δέ
 σφεας ἔδῃσε τὴν ἐπὶ θανάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰντα-
 φρένεος φοιτῶσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως κλαίεσκε
 ἂν καὶ ὀδυρέσκετο· ποιεῦσα δὲ αἰεὶ τῷ αὐτῷ τοῦτο τὸν
 Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτεῖραί μιν, πέμψας δὲ ἄγγελον ἔλεγε
 τάδε· Ὁ γύναι, βασιλεὺς τοι Δαρεῖος διδοῖ ἕνα τῶν
 δεδεμένων οἰκήϊων ῥύσασθαι τὸν βούλει ἐκ πάντων.
 ἡ δὲ βουλευσαμένη ὑπεκρίνεται τάδε· Εἰ μὲν δὴ μοι
 διδοὶ βασιλεὺς ἐνὸς τὴν ψυχὴν, αἰρέομαι ἐκ πάντων
 τὸν ἀδελφεόν. πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα καὶ θα-
 μάσας τὸν λόγον πέμψας ἠγόρευε· Ὁ γύναι, εἰρωτᾷ σε
 βασιλεὺς τίνα ἔχουσα γνώμην τὸν ἄνδρα τε καὶ τὰ
 τέκνα ἐγκαταλιποῦσα τὸν ἀδελφεόν εἴλεν περιεῖναι τοι,
 ὃς καὶ ἄλλοτριώτερός τοι τῶν παίδων καὶ ἡῶσον κεχα-
 ρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι. ἡ δ' ἀμείβετο τοισίδε· Ὁ
 βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι ἂν ἕλλος γένοιτο, εἰ δαίμων
 ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα, εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· πατὴρ
 δὲ καὶ μητὴρ οὐκέτι μεν ζώντων ἀδελφεὸς ἂν ἕλλος
 οὐδενὶ τρόπῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη
 ἔλεξα ταῦτα· εὐ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνὴ

καὶ οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέετο καὶ τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον, ἡσθεὶς αὐτῇ, τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε πάντας. τῶν μὲν δὴ ἐπὶ εἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀπολώλεε.

- 120 ΚΑΤΑ δὲ κου μάλιστα τὴν Καμβύσεια νοῦσον ἐγίνετο τάδε. ὑπὸ Κύρον κατασταθεὶς ἦν Σαρδίῳ ὑπαρχος Ὀροΐτης ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος ἐπεθύμησε πρήγματος οὐκ ὀσίου· οὔτε γὰρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μάταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου οὐδὲ ἰδὼν πρότερον ἐπεθύμει λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι, ὥς μὲν οἱ πλεῖνες λέγουσι, διὰ τοιγύδε τινὰ αἰτίην· ἐπὶ τῶν βασιλέος θυρέων κατήμενον τὸν τε Ὀροΐτη καὶ ἄλλον Πέρσην τῷ οὐνομα εἶναι Μιτροβάτεα, νομοῦ ἄρχοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νείκεα συμπεσεῖν· κρινομένων δὲ περὶ ἄρετῆς εἰπεῖν τὸν Μιτροβάτεα τῷ Ὀροΐτῃ προφέροντα· Σὺ γὰρ ἐν ἀνδρῶν λόγῳ, ὃς βασιλεῖ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῷ νομῷ προσκειμένην οὐ προσεκτήσαιο, ὥδ᾽ ἐπὶ τι εὐοῦσαν εὐπετέα χειρωθῆναι, τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων πεντεκαίδεκα ὀπλίτησι ἐπαναστὰς ἔσχε καὶ νῦν αὐτῆς τυραννεύει. οἱ μὲν δὴ μὴν φασὶ τοῦτο ἀκούσαντα καὶ ἀλγίσαντα τῷ ὀνειδέει ἐπιθυμῆσαι οὐκ οὔτω τὸν εἰπαντα ταῦτα τίσασθαι ὥς Πολυκράτεα πάντως ἀπολέσαι, δι' ὅντινα
- 121 ἁκῶς ἤκουσε. οἱ δὲ ἐλάσσονες λέγουσι πέμψαι Ὀροΐτην ἐς Σάμον κήρυκα ὅτεν δὴ χρήματος δεησόμενον (οὐ γὰρ ὦν δὴ τοῦτό γε λέγεται), καὶ τὸν Πολυκράτη τυχεῖν κατακείμενον ἐν ἀνδρεῶνι, παρεῖναι δὲ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τήιον· καὶ κως εἶτε ἐκ προνοίας αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροΐτεω πρήγματα, εἶτε καὶ συντυχίῃ τις τοιαύτη ἐπεγένετο· τὸν τε γὰρ κήρυκα

τὸν Ὅροίτεω παρελθόντα διαλέγεσθαι καὶ τὸν Πολυ-
κράτεα (τυχεῖν γὰρ ἀπεστραμμένον πρὸς τὸν τοίχον)
οὔτε τι μεταστραφῆναι οὔτε ὑποκρίνασθαι. αἰτίαι μὲν ¹²²
δὴ αὗται διφάσαι λέγονται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυ-
κράτεος γενέσθαι, πάρεστι δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις
βούλεται αὐτέων. ὁ δὴ ὦν Ὅροίτης ἰζόμενος ἐν Μα-
γνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου ποταμοῦ οἰκημένη ἐπεμπε
Μύρσον τὸν Γύγεω ἄνδρα Ἀνδρὸν ἐς Σάμον ἀγγελίην
φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκράτεος τὸν νόον. Πολυ-
κράτης γὰρ ἔστι πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων ὃς
θαλασσοκρατεῖν ἐπενοήθη, πάρεξ Μίνω τε τοῦ Κνωσ-
σίου καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος πρότερος τούτου ἦρξε τῆς
θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνθρωπίνης λεγομένης γενεῆς Πο-
λυκράτης [ἔστι] πρῶτος, ἐλπίδας πολλὰς ἔχων Ἰωνίης
τε καὶ νησίων ἄρξειν. μαθὼν ὦν ταῦτά μιν διανοεῖ-
μενον ὁ Ὅροίτης πέμψας ἀγγελίην ἔλεγε τάδε· Ὅροίτης
Πολυκράτει ὧδε λέγει. πυνθάνομαι ἐπιβουλεύειν σε
πρήγμασι μεγάλοισι καὶ χρήματά τοι οὐκ εἶναι κατὰ
τὰ φρονήματα. σύ νυν ὧδε ποιήσας ὀρθώσεις μὲν
σεωυτόν, σώσεις δὲ καὶ ἐμέ· ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς Καμ-
βύσης ἐπιβουλεύει θάνατον καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται
σαφηνέως. σύ νυν ἐμὲ ἐκκομίσας αὐτὸν καὶ χρήματα,
τὰ μὲν αὐτῶν αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ ἐμὲ ἔα ἔχειν· εἵνεκέν
τε χρημάτων ἄρξεις ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος. εἰ δέ μοι
ἀπιστέεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον ὅστις τοι
πιστότατος τυγχάνει ζῶν, τῷ ἐγὼ ἀποδέξω. ταῦτα ¹²³
ἀκούσας Πολυκράτης ἤσθη τε καὶ ἐβούλετο· καὶ κως
ἰμείρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως, ἀποπέμπει πρῶτα
κατοφύμενον Μαιάνδριον Μαιανδρίου ἄνδρα τῶν ἀστών,
ὃς οἱ ἦν γραμματιστής· ὃς χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον

τούτων τὸν κόσμον τὸν ἐκ τοῦ ἀνδρεῶνος τοῦ Πολυ-
 κράτεος εἶντα ἀξιοθέητον ἀνέθηκε πάντα ἐς τὸ Ἵφραιον.
 ὁ δὲ Ὀροίτης μαθὼν τὸν κατάσκοπον εἶντα προσδόκι-
 μον ἐποίησε τοιαύδε· λάρνακας ὀκτὼ πληρώσας λίθων
 πλήν κάρτα βραχέος τοῦ περὶ αὐτὰ τὰ χεῖλεα, ἐπιπολῆς
 τῶν λίθων χρυσὸν ἐπέβαλε, καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας
 εἶχε ἐτοίμας. ἔλθων δὲ ὁ Μαιάνδριος καὶ θεησάμενος
 124 ἀπήγγελλε τῷ Πολυκράτει. ὁ δὲ πολλὰ μὲν τῶν μαν-
 τίων ἀπαγορευόντων πολλὰ δὲ τῶν φίλων ἐστέλλετο
 αὐτὸς ἀπιέναι, πρὸς δὲ καὶ ἰδοῦσης τῆς θυγατρὸς ὕψιν
 ἐνυπνίου τοιγύδε· ἐδόκεε οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἡέρε
 μετέωρον εἶντα λουῖσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, χρίεσθαι
 δὲ ὑπὸ τοῦ Ἡλίου. ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὕψιν παντοίῃ
 ἐγίνετο μὴ ἀποδημῆσαι τὸν Πολυκράτεια παρὰ τὸν
 Ὀροίτεια, καὶ δὴ καὶ ἰόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόν-
 τερον ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ οἱ ἠπέιλησε, ἣν σῶς ἀπονο-
 στήσῃ, πολλὸν μιν χρόνον παρθενεύεσθαι. ἡ δὲ
 ἠρήσατο ἐπιτελέα ταῦτα γενέσθαι· βούλεσθαι γὰρ παρ-
 θενεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πατρὸς ἐστερεῖσθαι.
 125 Πολυκράτης δὲ πάσης συμβουλῆς ἀλογήσας ἔπλεε παρὰ
 τὸν Ὀροίτεια, ἅμα ἀγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν
 ἐταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημοκῆδεα τὸν Καλλιφῶντος
 Κροτωνιήτην ἄνδρα, ἰητρὸν τε εἶντα καὶ τὴν τέχνην
 ἀσκέοντα ἄριστα τῶν κατ' ἐωυτόν. ἀπικόμενος δὲ ἐς
 τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης διεφθάρη κακῶς, οὔτε
 11 ἐωυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν ἐωυτοῦ φρονημάτων· ὅτι γὰρ
 μὴ οἱ Συρηκοσίων γενόμενοι τύραννοι, οὐδὲ εἰς τῶν
 ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράννων ἄξιός ἐστι Πολυκράτει
 μεγαλοπρεπεῖην συμβληθῆναι. ἀποκτείνας δὲ μιν οὐκ
 ἀξίως ἀπηγγέσιος Ὀροίτης ἀνεσταύρωσε· τῶν δὲ οἱ

ἐπομένων ὅσοι μὲν ἦσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, κελεύων σφέας
 ἑωυτῷ χάριν εἰδέναι ἐόντας ἐλευθέρους, ὅσοι δὲ ἦσαν
 ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι τῶν ἐπομένων, ἐν ἀνδραπόδων
 λόγῳ ποιεύμενος εἶχε. Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος
 ἐπετέλεε πᾶσαν τὴν ὄψιν τῆς θυγατρὸς· ἐλοῦτο μὲν
 γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς, ὅπως ὅιοι, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου
 ἀνιείς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώματος ἱμάδα. Πολυκράτης
 μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, [τῇ
 οἱ Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς προεμαντεύσατο.]

Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυ- 126
 κράτης τίσιες μετήλθον. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσειω
 θάνατον καὶ τῶν μάγων τὴν βασιληίην μένων ἐν τῇσι
 Σάρδισι Ὀροίτης ὠφέλεε μὲν οὐδὲν Πέρσας ὑπὸ Μή-
 δων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ
 ταραχῇ κατὰ μὲν ἐκτείνε Μιτροβάτεα τὸν ἐκ Δασκυ-
 λείου ὑπαρχον, ὅς οἱ ὠνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτηα
 ἔχοντα, κατὰ δὲ τοῦ Μιτροβάτεω τὸν παῖδα Κρανά-
 σπην, ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους, ἄλλα τε ἐξύβρισε
 παντοῖα καὶ τινα ἀγγελιηφόρον ἐλθόντα Δαρείου παρ'
 αὐτόν, ὥς οὐ πρὸς ἡδονήν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλλόμενα,
 κτείνει μιν ὀπίσω κομιζόμενον ἄνδρας οἱ ὑπείσας κατ'
 ὁδόν, ἀποκτείνας δὲ μιν ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος 127
 δὲ ὥς ἔσχε τὴν ἀρχήν, ἐπεθύμει τὸν Ὀροίτεα τίσασθαι
 πάντων τε τῶν ἀδικημάτων εἵνεκεν καὶ μάλιστα Μι-
 τροβάτεω καὶ τοῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰδέης στρα-
 τὸν ἐπ' αὐτόν οὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ὥτε οἰδεόντων ἐπι-
 τῶν πρηγμάτων καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχήν καὶ τὸν
 Ὀροίτεα μεγάλην τὴν ἰσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν, τὸν
 χίλιοι μὲν Περσέων ἐδορυφόρεον, εἶχε δὲ νομὸν τὸν
 τε Φρύγιον καὶ Αὐδίον καὶ Ἰωνικόν. πρὸς ταῦτα δὴ

ὦν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο· συγκαλέσας Περσέων τοὺς λογισμωτάτους ἐλεγέ σφι τάδε· ὦ Πέρσαι, τίς ἄν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστάς ἐπιτελέσειε σοφίῃ καὶ μὴ βίῃ τε καὶ δμίλῳ; ἔνθα γὰρ σοφίης δεῖ, βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς (ἔν) μοι Ὀροίτεα ἢ ζῶντα ἀγάγοι ἢ ἀποκτείνειε; ὃς ὠφέλησε μὲν κω Πέρσας οὐδέν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν δύο ἡμέων ἥιστωςε, Μιτροβάτεια τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ, τοῦτο δὲ τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν καὶ πεμπομένους ὑπ' ἐμεῦ κτείνει, ὕβριν οὐκ ἀνάσχετον φαίνων. πρὶν τι ὦν μέζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας κακόν, καταλαμπτέος
 128 ἐστὶ ἡμῖν θανάτω. Δαρεῖος μὲν ταῦτα ἐπειρώτα, τῷ δὲ ἄνδρες τριήκοντα ὑπέστησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιεῖν ταῦτα. ἐρίζοντας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε κελεύων πάλλεσθαι· παλλομένων δὲ λαγχάνει ἐκ πάντων Βαραῖος ὁ Ἀρτόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαραῖος ποιεῖ τάδε· βιβλία γραψάμενος πολλὰ καὶ περὶ πολλῶν ἔοντα πρηγμάτων σφρηγιδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρείου, μετὰ δὲ ἦγε ἔχων ταῦτα εἰς τὰς Σάρδις. ἀπικόμενος δὲ καὶ Ὀροίτεω εἰς ὕψιν ἐλθὼν τῶν βιβλίων ἔν ἕκαστον περιαιρεόμενος ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιληῖῳ ἐπιλέγεσθαι· γραμματιστὰς δὲ βασιληῖους οἱ πάντες ὑπαρχοὶ ἔχουσι· ἀποπειρώμενος δὲ τῶν δορυφόρων ἐδίδου τὰ βιβλία ὁ Βαραῖος, εἰ οἱ ἐνδεξαίετο ἀπόστασιν ἀπὸ Ὀροίτεω. δρέων δὲ σφειας τὰ τε βιβλία σεβομένους μεγάλως καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἔτι μεζύνως, διδοῖ ἄλλο ἐν τῷ ἐνῆν ἔπεα τάδε· ὦ Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυφορέειν Ὀροίτεα. οἱ δὲ ἀκούσαντες τούτων μετήκάν οἱ τὰς αἰχμάς. ἰδὼν δὲ τοῦτό σφειας ὁ Βαραῖος παιδομένους τῷ βιβλίῳ,

ἐνθαῦτα δὴ θαρσύνσας τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων διδοὶ τῷ γραμματιστῇ, ἐν τῷ ἐγγράπτῳ· Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίτεα. οἱ δὲ δορυφόροι ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινάκας κτείνουσι παραντίκα μιν. οὕτω δὴ Ὀροίτεα τὸν Πέρσῃν Πολυκράτεος τοῦ Σαμίῳν τίσιες μετήλθον.

Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτεω¹²⁹ χρημάτων ἐς τὰ Σοῦσα συνήνεικε χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον βασιλέα Δαρεῖον ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρῶσκοντα ἀπ' ἵππου στραφῆναι τὸν πόδα. καὶ κως ἰσχυροτέρως ἐστράφη· ἡ γάρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑωυτοῦ ἔχειν Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἰητρικὴν, τούτοισι ἐχρᾶτο. οἱ δὲ στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι τὸν πόδα κακὸν μέζον ἐργάζοντο. ἐπ' ἐπτά μὲν δὴ ἡμέρας καὶ ἐπτά νύκτας ὑπὸ τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ Δαρεῖος ἀγρυπνίῃσι εἶχετο, τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντί οἱ φλαύρως παρακούσας τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδισι τοῦ Κροτωνιῆτεω Δημοκίδεος τὴν τέχνην ἀγγέλλει τῷ Δαρείῳ· ὁ δὲ ἄγει μιν τὴν ταχίστην παρ' ἑωυτὸν ἐκέλευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραπόδοις ὅκον δὴ ἀπημελημένον, παρῆγον ἐς μέσον πέδας τε ἔλκοντα καὶ ῥάκεσι ἐσθιμένον. σταθέντα δὲ ἐς μέσον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος τὴν¹³⁰ τέχνην εἰ ἐπίσταιτο· ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο, ἀρρωδέων μὴ ἑωυτὸν ἐκφήνας τὸ παράπαν τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστερημένος. κατεφάνη τε τῷ Δαρείῳ τεχνάζειν ἐπιστάμενος καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν ἐκέλευσε μάστιγας τε καὶ κέντρα παραφέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὧν ἐκφαίνει, φᾶς ἀτρεκέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι,

ὁμιλήσας δὲ ἰητροῦ φλαύρως ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ ὥς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλληνικοῖσι ἱήμασι χρεώμενος καὶ ἥπια μετὰ τὰ ἰσχυρὰ προσάγων ὕπνου τὴν λαγχάνειν ἐποίησε καὶ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγίεια μιν εἶντα ἀπέδεξε, οὐδαμὰ ἔτι ἐλπίζοντα ἀρτίπουν ἔσεσθαι. θεωρεῖται δὴ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρειὸς πεδέων χρυσέων δύο ξεύγεσι· ὁ δὲ μιν ἐπείρετο εἰ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν ὑγίεια ἐποίησε. ἡσθεῖς δὲ τῷ ἔπει ὁ Δαρειὸς ἀποπέμπει μιν παρὰ τὰς ἐωντοῦ γυναικάς. παράγοντες δὲ οἱ εὐνοῦχοι ἔλεγον πρὸς τὰς γυναικάς ὡς βασιλεῖ οὗτος εἴη ὅς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. ὑποτύπτουσα δὲ αὐτέων ἐκάστη φιάλῃ τοῦ χρυσοῦ ἐς θήκην ἐδώρετο Δημοκίδεα οὕτω δὴ τι δαψιλέεω θεωρεῖ ὡς τοὺς ἀποπίπτοντας ἀπὸ τῶν φιαλέων στατήρας ἐπόμενος ὁ οἰκέτης, τῷ οὐνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο καὶ οἱ χρῆμα πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη.

- 131 Ὁ δὲ Δημοκίδης οὗτος ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀπυγμένος Πολυκράτει ὁμίλησε· πατρὶ συνέλχεται ἐν τῇ Κρότωνι ὀργὴν χαλεπῶ· τοῦτον ἐπείτε οὐκ ἐδύνατο φέρειν, ἀπολιπὼν οἶχετο εἰς Αἴγιναν. καταστάς δὲ ἐς ταύτην [τῇ] πρώτῃ ἔτει ὑπερεβάλετο τοὺς ἄλλους ἰητρούς, ἀσκευής περ ἐὼν καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν τέχνην ἐστὶ ἐργαλῆα. καὶ μιν δευτέρῃ ἔτει ταλάντων Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθοῦνται, τρίτῃ δὲ ἔτει Ἀθηναῖοι ἑκατὸν μνέων, τετάρτῃ δὲ ἔτει Πολυκράτης δυὼν ταλάντων. οὕτω μὲν ἀπίκετο εἰς τὴν Σάμον, καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἥκιστα Κροτωνιῆται ἰητροὶ εὐδοκίμησαν· [ἐγένετο γὰρ ὧν τοῦτο ὅτε πρῶτοι μὲν Κροτωνιῆται ἰητροὶ ἐλέγοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι, δεύτεροι δὲ Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ Ἀργεῖοι

ἡκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι]. τότε δὲ ὁ 132
 Δημοκίδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξηισάμενος Δαρεῖον
 οἰκόν τε μέγιστον εἶχε καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεὺς ἐγε-
 γόνηε, πλήν τε ἐνὸς τοῦ ἐς Ἑλλήνας ἀπιέναι πάντα
 τὰλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν τοὺς Ἀγυπτίους ἡ-
 τρούς, οἱ βασιλεῖα πρότερον ἰῶντο, μέλλοντας ἀνασκο-
 λοπιεῖσθαι ὅτι ὑπὸ Ἑλλήνος ἡτροῦ ἐσώθησαν, τού-
 τους βασιλεῖα παραιτησάμενος ἐρρύσατο· τοῦτο δὲ μάν-
 τιν Ἥλειον Πολυκράτει ἐπισπόμενον καὶ ἀπημελημένον
 ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοις ἐρρύσατο. ἦν δὲ μέγιστον πρῆ-
 γμα Δημοκίδης παρὰ βασιλεῖ.

Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα τάδε ἄλλα συνή- 133
 νεικε γενέσθαι· Ἀτόσση τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δα-
 ρεῖον δὲ γυναικὶ ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφνυμα, μετὰ δὲ
 ἐκράγην ἐνέμετο πρῶσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν ἔλασ-
 σον, ἡ δὲ κρύπτουσα καὶ αἰσχυννομένη ἐφραζε οὐδενί,
 ἐπεῖτε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Δημοκίδεα
 καὶ οἱ ἐπέδεξε. ὁ δὲ φᾶς ὑγιέα ποιήσειν ἐξορκοὶ μιν
 ἢ μὲν οἱ ἀντυπουργήσειν ἐκείνην τοῦτο τὸ ἂν αὐτῆς
 δεηθῇ, δεήσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα ἐς αἰσχύνην
 ἐστὶ φέροντα. ὥς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα ἰώμενος 134
 ὑγιέα ἀπέδεξε, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δημο-
 κίδεος ἡ Ἀτόσσα προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δαρεῖω λόγον
 τοιούτῃ· Ὁ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν τοσαύτην κάττησαι,
 οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος οὔτε δύναμιν Πέρσῃσι.
 οἶκός δέ ἐστι ἄνδρα καὶ νέον καὶ χρημάτων μεγάλων
 δεσπότην φαίνεσθαι τι ἀποδεικνύμενον, ἵνα καὶ Πέρ-
 σαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ' ἀνδρὸς ἄρχονται. ἐπ' ἀμφοτέρω
 δέ τοι φέρει ταῦτα ποιεῖν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι
 ἐπίστανται ἄνδρα εἶναι τὸν προεστεῶτα καὶ ἵνα τρι-

βωνται πολέμῳ μὴδὲ σχολὴν ἔχοντες ἐπιβουλεύουσιν·
 νῦν γὰρ ἂν τι καὶ ἀποδέξαιτο ἔργον, ἕως νέος εἴς
 κίνη· αὐξομένῳ γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ
 φρένες, γηράσκοντι δὲ συγγηράσκουσι καὶ ἐς τὰ
 γματα πάντα ἀπαμβλύνονται. ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐ-
 δαχῆς ἔλεγε, ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε· ὦ γύναι, π-
 ὅσα περ αὐτὸς ἐπινοέω ποιήσειν εἰρηκας· ἐγὼ
 βεβούλευμαι ζεύξας γέφυραν ἐκ τῆσδε τῆς ἡπείρου
 τὴν ἑτέραν ἡπείρου ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι·
 ταῦτα ὀλίγου χρόνου ἔσται τελεύμενα. λέγει Ἄλκιβ-
 τίδε· Ὅρα νυν, ἐπὶ Σκύθας μὲν τὴν πρώτην
 ἔασον· οὗτοι γάρ, ἐπεὰν σὺ βούλῃ, ἔσονται τοι·
 μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι. ἐπιθυμέω γὰρ
 πυνθανομένη Λακαίνας τέ μοι γενέσθαι Θερραπ-
 καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικὰς καὶ Κορινθίας. ἔχει
 ἄνδρα ἐπιτηδεότατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι τε ἐκ
 τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον ὅς σε
 πόδα ἐξήσματο. ἀμείβεται Δαρεῖος· ὦ γύναι,
 τοίνυν τοι δοκέει τῆς Ἑλλάδος ἡμέας πρῶτα ἀπ-
 ρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκέει Περσέων πρῶτον
 νον εἶναι ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέγεις πέμψαι ἐς αὐ-
 οὐ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἐξαγγελέουσι ἕκαστα
 ἡμῖν· καὶ ἔπειτα ἐξεπιστάμενος ἐπ' αὐτοὺς τρέψω.
 135 ταῦτα εἶπε καὶ ἅμα ἔπος τε καὶ ἔργον ἐποίησε.
 γὰρ τάχιστα ἡμέρη ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἅ-
 δοκίμους πεντεκαίδεκα ἐντετέλλετό σφι ἐπομένους
 μοκῆδεϊ διεξελθεῖν τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἑλλ-
 ὅκως τε μὴ διαδρῆσεται σφας ὁ Δημοκῆδης, ἀλλ'
 πάντως ὀπίσω ἀπάξουσιν. ἐντειλάμενος δὲ τοι-
 ταῦτα, δευτέρα καλέσας αὐτὸν Δημοκῆδεα ἐδέετο

ὅπως ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι Πέρσῃσι ὀπίσω ἤξει· δῶρα δέ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι ἀδελφείοισι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπιπλα λαβόντα ἄγειν, φῶς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν· πρὸς δὲ ἐς τὰ δῶρα ὀλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι πλήσας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεσθαι. Δαρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοί, ἀπ' οὐδενὸς δολεροῦ νόου ἐπαγγέλλετο οἱ ταῦτα, Δημοκίδης δὲ δείσας μὴ εὖ ἐκπειρώτο Δαρεῖος, οὔτι ἐπιδραμὼν πάντα τὰ διδόμενα ἐδέκετο, ἀλλὰ τὰ μὲν ἑωυτοῦ κατὰ χώρην ἔφη καταλείπειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι, τὴν μέντοι ὀλκάδα, τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο ἐς τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφείοισι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ καὶ τούτῳ ταῦτ' ὁ Δαρεῖος ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ θάλασσαν. καταβάντες δὲ οὗτοι ἐς Φοινίκην καὶ Φοι-
 νίκης ἐς Σιδῶνα πόλιν αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι καὶ γαυλοῦ μέγαν παντοίων ἀγαθῶν· παρεσκευασμένοι δὲ πάντα ἔπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα, προσίσχοντες δὲ αὐτῆς τὰ παραθαλάσσια ἐθη-
 εῦντο καὶ ἀπεργάζοντο, ἐς ὃ τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ ὀνομαστὰ θηησάμενοι ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίας ἐς Τάραντα. ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ῥησιτώνης τῆς Δημοκίδεος Ἀριστοφιλί-
 δης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς τοῦτο μὲν τὰ πηδάλια παρέλυσεν τῶν Μηδικῶν νεῶν, τοῦτο δὲ αὐτοὺς τοὺς Πέρσας εἰρξε ὥς κατασκόπους δῆθεν ἔοντας· ἐν τῷ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐπασχον, ὁ Δημοκίδης ἐς τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπιγμένου δὲ ἤδη τούτου ἐς τὴν ἑωυτοῦ ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσεν τοὺς Πέρσας καὶ τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν ἀπέδωκέ σφι. πλείοντες δὲ ἐνθεῦτεν οἱ Πέρ-
 σαι καὶ διώκοντες Δημοκίδεα ἀπικνέονται ἐς τὴν

Κρότωνα, εὐρόντες δὲ μιν ἀγοράζοντα ἄπτοντο αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιτέων οἱ μὲν καταρρωδέοντες τὰ Περσικά πρήγματα προΐεναι ἔτοιμοι ἦσαν, οἱ δὲ ἀντάπτοντό τε καὶ τοῖσι σκυτάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρσας προΐσχομένους ἔπεα τάδε· Ἄνδρες Κροτωνιῆται, ὁρᾶτε τὰ ποιέετε· ἄνδρα βασιλέος δορυπέτην γενόμενον ἔξαιρέσθε. κῶς ταῦτα βασιλεὺς Δαρεῖω ἐκχρήσει περιβρίσθαι; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ ποιούμενα ἔξει καλῶς, ἢν ἀπέλῃσθε ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε προτέρην στρατεύσόμεθα πόλιν; τίνα δὲ προτέρην ἀνδραποδίζεσθαι πειρησόμεθα; ταῦτα λέγοντες τοὺς Κροτωνιῆτας οὐκ ὦν ἐπειθον, ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δημοκίδεα καὶ τὸν γαῦλον τὸν ἅμα ἤγοντο ἀπαιρεθέντες ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδ' ἔτι ἐξήτησαν τὸ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμαθεῖν, ἐστερημένοι τοῦ ἡγεμόνος. τοσόνδε μέντοι ἐνετείλατό σφι Δημοκίδης ἀναγομένοισι, κελεύων εἰπεῖν σφεας Δαρεῖω ὅτι ἄρμους τὴν Μίλωνος θυγατέρα Δημοκίδης γυναῖκα. τοῦ γὰρ δὴ παλαιστέω Μίλωνος ἦν οὖνομα πολλὸν παρὰ βασιλῆϊ. κατὰ δὲ τοῦτό μοι δοκεῖ σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον τελέσας χρήματα μεγάλα Δημοκίδης, ἵνα φανῇ
 138 πρὸς Δαρεῖον ἔων καὶ ἐν τῇ ἑωυτοῦ δόκιμος. ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότωνος οἱ Πέρσαι ἐκπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην, καὶ σφεας δουλεύοντας ἐνθαῦτα Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος φυχὰς θυσάμενος ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἔτοιμος ἦν διδόναι τοῦτο ὃ τι βούλοιτο αὐτός. Γίλλος δὲ αἰρέεται κάτοδόν οἱ ἐς Τάραντα γενέσθαι, προαπηγησάμενος τὴν συμφορὴν· ἵνα δὲ μὴ συνταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἦν δι' αὐτὸν στόλος μέγας πλέῃ ἐπὶ τὴν Ἰταλίην,

Κνιδίους μούρους ἀποχρᾶν οἱ ἔφη τοὺς κατὰγοντας γίνεσθαι, δοκέων ἀπὸ τούτων ἐόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων μάλιστα δὴ τὴν ἀτοκὸν οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπετέλεε· πέμψας γὰρ ἄγγελον εἰς Κνίδον κατὰγειν σφέας ἐκέλευε Γύλλον εἰς Τάραντα· πειθόμενοι δὲ Δαρείῳ Κνιδιοὶ Ταραντίνους οὐκ ὦν ἔπειθον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν προσφέρειν. ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη, οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐκ τῆς Ἀσίης εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατὰσκοποὶ ἐγένοντο.

META δὲ ταῦτα Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἰρέει, 139
πολίων πασέων πρῶτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιόνδε τινὰ αἰτίην· Καμβύσεω τοῦ Κύρου στρατενομένου ἐπ' Αἴγυπτον ἄλλοι τε συχνοὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὥς οἰκός, κατ' ἐμπορίην, [οἱ δὲ στρατευόμενοι,] οἱ δὲ τινες καὶ αὐτῆς τῆς χώρας θεηταί· τῶν ἦν καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰάκεος, Πολυκράτεος τε ἐὼν ἀδελφεὸς καὶ φεύγων ἐκ Σάμου. τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίῃ τις τοιήδε· λαβίων χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν ἠγρόραζε ἐν τῇ Μέμφι. ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσεω καὶ λόγον οὐδενὸς καὶ μεγάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος καὶ αὐτὴν προσελθὼν ᾤνετο. ὁ δὲ Συλοσῶν δρέων τὸν Δαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμέοντα τῆς χλανίδος, θεῖῃ τύχῃ χρωόμενος λέγει· Ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐδενὸς χρήματος, δίδωμι δὲ ἄλλως, εἰ περ οὕτω δεῖ γενέσθαι πάντως τοι· αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος παραλαμβάνει τὸ εἶμα. ὁ μὲν δὴ Συλοσῶν ἠπίστατο τοῦτό οἱ ἀπολωλέναι δι' εὐνηθείην. ὥς δὲ τοῦ 140
χρόνου προβαίνοντος Καμβύσης τε ἀπέθανε καὶ τῷ

μέγῳ ἐπανεστήσαν οἱ ἐπὶ καὶ ἐκ τῶν ἐπὶ Δαρείου
 τὴν βασιληίην ἔσχε, πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν ὡς ἡ βα-
 σιληίη περιεληλύθει ἐς τοῦτον τὸν ἄνδρα τῷ κοτὲ
 αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεηθέντι τὸ εἶμα. ἀναβὰς
 δὲ ἐς τὰ Σοῦσα ἔζετο ἐς τὰ πρόθυρα τῶν βασιλέος
 οἰκίων καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα
 ἀκούσας ὁ πυλουργὸς τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ θωμάσας λέγει
 πρὸς αὐτόν· Καὶ τίς ἐστὶ Ἑλλήνων εὐεργέτης τῷ ἐγὼ
 προκαιδεῦμαι, νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβηκε
 δ' ἢ τις ἢ οὐδεὶς κω παρ' ἡμέας αὐτῶν, ἔχω δὲ χρέος
 ὡς εἰπεῖν οὐδὲν ἀνδρὸς Ἑλληνος· ὅμως δὲ αὐτὸν παρά-
 γετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων λέγει ταῦτα. παρήγε ὁ
 πυλουργὸς τὸν Συλοσῶντα, σπάντα δὲ ἐς μέσον εἰρώ-
 των οἱ ἑρμηνέες τίς τε εἴη καὶ τί ποιήσας εὐεργέτης
 φησὶ εἶναι βασιλέος. εἶπε ὦν ὁ Συλοσῶν πάντα τὰ
 περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα καὶ ὡς αὐτὸς εἴη κείνος ὁ
 δοῦς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· Ὡς γενναιότατε
 ἀνδρῶν, σὺ κείνος εἰς ὃς ἐμοὶ οὐδεμίαν ἔχοντί κω
 δύναμιν ἔδωκας, εἰ καὶ σμικρά, ἀλλ' ὦν ἴση γε ἡ χάρις
 ὁμοίως ὡς εἰ νῦν κοθέν τι μέγα λάβοιμι. ἀντ' ὦν τοι
 χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον δίδωμι, ὥς μὴ κοτέ τοι
 μεταμελήσῃ Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος εὖ ποιήσαντι. λέγει
 πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν· Ἐμοὶ μῆτε χρυσόν, ὦ βασιλεῦ,
 μῆτε ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν
 πατρίδα Σάμον, τὴν νῦν ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυ-
 κράτεος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτῳ ἔχει δοῦλος ἡμέ-
 τερος, ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε φόβου καὶ ἐξανδραπο-
 141 δίσιος. ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος ἀπέστειλλε στρατιὴν τε
 καὶ στρατηγὸν Ὀτάνεα ἀνδρῶν τῶν ἐπὶ γενόμενον,
 ἐντειλάμενος, ὅσων ἐδέηθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποι-

εἶν ἐπιτελέα. καταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης
 ἔστειλε τὴν στρατιήν. τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος δ¹⁴²
 Μαιανδρίου εἶχε τὸ κράτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Πολυ-
 κράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν· τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βου-
 λομένῳ γενέσθαι οὐκ ἐξεγένετο. ἐπειδὴ γάρ οἱ ἐξαγ-
 γέλθη ὁ Πολυκράτεος θάνατος, ἐποίεε τοιάδε· πρῶτα
 μὲν Διὸς Ἐλευθερίου βωμὸν ἰδρύσατο καὶ τέμενος περὶ
 αὐτὸν οὖρισε τοῦτο τὸ νῦν ἐν τῷ προαστείῳ ἐστὶ· μετὰ
 δέ, ὥς οἱ ἐπεποιήτο, ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν
 ἀσίων ἔλεξε τάδε· Ἐμοί, ὥς ἴστε καὶ ὑμεῖς, σκηπτρον
 καὶ δύναμις πᾶσα ἡ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καὶ μοι
 παρέχει νῦν ὑμέων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ τὰ τῷ πέλας ἐπι-
 πλῆσσω, αὐτὸς κατὰ δύναμιν οὐ ποιήσω· οὔτε γάρ μοι
 Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑαυτῷ
 οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιεῖ. Πολυκράτης μὲν νῦν
 ἐξέπλησε μοῖραν τὴν ἑαυτοῦ, ἐγὼ δὲ ἐς μέσον τὴν ἀρ-
 χὴν τιθεὶς ἰσονομίην ὑμῖν προαγορεύω. τοσάδε μέντοι
 δικαίῳ γέρεα ἑμεαυτῷ γενέσθαι, ἐκ μὲν γε τῶν Πολυ-
 κράτεος χρημάτων ἐξαίρετα ἕξ τάλαντά μοι γενέσθαι,
 ἱρωσύνην δὲ πρὸς τούτοις αἰρεῖσθαι αὐτῷ τέ μοι καὶ
 τοῖσι ἀπ' ἑμεῦ αἰεὶ γινομένοις τοῦ Διὸς τοῦ Ἐλευ-
 θερίου, τῷ αὐτὸς τε ἱρὸν ἰδρυσάμεν καὶ τὴν ἑλευθε-
 ρίην ὑμῖν περιτίθῃμι. ὁ μὲν δὴ ταῦτα τοῖσι Σαμίοις
 ἐπαγγέλλετο, τῶν δὲ τις ἐξαναστὰς εἶπε· Ἄλλ' οὐδ'
 ἄξιός εἰς σὺ γε ἡμέων ἄρχειν, γεγονώς τε κακῶς καὶ
 ἔων ὄλεθρος, ἀλλὰ μᾶλλον ὅπως λόγον δώσεις τῶν
 μετεχειρίσας χρημάτων. ταῦτα εἶπε ἔων ἐν τοῖσι ἀστοῖσι¹⁴³
 δόκιμος, τῷ οὖνομα ἦν Τελέσαρχος. Μαιάνδριος δὲ
 νόῳ λαβὼν ὥς, εἰ μετήσει τὴν ἀρχήν, ἄλλος τις ἀντ'
 αὐτοῦ τύραννος καταστήσεται, οὐ δὴ τι ἐν νόῳ εἶχε

- μετιέναι αὐτήν, ἀλλ' ὥς ἀνεχώρησε ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον ὥς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων, συνέλαβέ σφεας καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδεδέετο, Μαιάνδριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος. ἐλπίζων δὲ μιν ἀποθανέσθαι ὁ ἀδελφεός, τῷ οὐνομα ἦν Λυκάρητος, ἵνα εὐπετεστέρας κατάσχη τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγματα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας· οὐ γὰρ δὴ, ὥς οἰκασι, ἐβούλοντο εἶναι ἐλεύθεροι.
- 144 ἐπειδὴ ὧν ἀπίκοντο ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι κατὰγοντες Συλοσῶντα, οὔτε τίς σφι χεῖρας ἀνταίρεται, ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἔτοιμοι οἱ τοῦ Μαιανδρίου στασιῶται καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς νήσου. καταινέσαντος δ' ἐπὶ τούτοις Ὀτάνεω καὶ σπείσαμένου τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρόνους
- 145 θέμενοι κατεναντίον τῆς ἀκροπόλιος κατέετο. Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαρρότερος, τῷ οὐνομα ἦν Χαρίλεως· οὗτος ὁ τι δὴ ἑξαμαρτῶν ἐν γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ πρησόμενα καὶ διακύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὥς εἶδε τοὺς Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέγων Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπακούσας δὲ ὁ Μαιάνδριος λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἔγειν παρ' ἑωυτόν. ὥς δὲ ἄχθη τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακίζων μιν ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσησι, λέγων τοιάδε· Ἐμὲ μὲν, ὃ κάκιστε ἀνδρῶν, ἔόντα σεωντοῦ ἀδελφεοῦ καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ δήσας γοργύρης ἡξίωσας, ὁρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλουτάς τέ σε καὶ ἄνοικον ποιέοντας οὐ τολμᾶς τίσασθαι, οὕτω δὴ τι ἔόντας εὐπετέας χειρωθῆναι; ἀλλ' εἰ τοι σύ σφεας καταρρώδηκας, ἐμοὶ δὲς τοὺς ἐπικούρους, καὶ σφεας

ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξιος· αὐτὸν δὲ σε ἐκ-
 πέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἔτοιμός εἰμι. ταῦτα ἔλεξε ὁ Χα- 146
 ρίλεως· Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε τὸν λόγον, ὥς μὲν ἐγὼ
 δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἀπικόμενος ὥς δόξαι
 τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν περιέσεσθαι τῆς βασιλέως, ἀλλὰ
 φθονήσας μᾶλλον Συλοσῶντι εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἀπο-
 λάμψεσθαι ἀκέραιον τὴν πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρ-
 σας ἤθιλε ὥς ἀσθενέστατα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα
 καὶ οὕτω παραδιδόναι, εὖ ἐξεπιστάμενος ὥς παθόντες
 οἱ Πέρσαι κακῶς προσεμπικρανέεσθαι ἔμελλον τοῖσι
 Σαμίοισι, εἰδὼς τε ἑωυτῷ ἀσφαλέα ἐκδύσιν ἐοῦσαν ἐκ
 τῆς νήσου τότε ἐπεὰν αὐτὸς βούληται· ἐπεποιήτο γάρ
 οἱ κρυπτῇ διωρυξὶ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θά-
 λασσαν. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς
 Σάμου, τοὺς δ' ἐπικούρους πάντας ὀπλίσας ὁ Χαρίλεως
 καὶ ἀναπετάσας τὰς πύλας ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας οὔτε
 προσδεκομένους τοιοῦτο οὐδὲν δοκούντας τε δὴ πάντα
 συμβεβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ἐπίκουροι τῶν Περσέων
 τοὺς διφροφορευμένους τε καὶ λόγου πλείστου ἔοντας
 ἔκτεινον. καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἐποίουν, ἡ δὲ ἄλλη
 στρατιὴ ἢ Περσικὴ ἐπεβοήθειε, πιεζεύμενοι δὲ οἱ ἐπί-
 κουροι ὀπίσω κατειλήθησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν. Ὅτάνης 147
 δὲ ὁ στρατηγὸς ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπονθότας
 ἐντολὰς [τε] τὰς Δαρείος οἱ ἀποστέλλων ἐνετέλλετο,
 μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων μήτε ἀνδραποδίζεσθαι
 ἀπαθέα τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νήσον Συλοσῶντι,
 τούτων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπελανθάνετο,
 ὁ δὲ παρηγγεῖλε τῇ στρατιῇ πάντα τὸν ἄν λάβῃσι, καὶ
 ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτείνειν. ἐνθαῦτα τῆς στρα-
 τικῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον, οἱ δὲ ἔκτεινον

- πάντα τὸν ἐμποδὼν γινόμενον, ὁμοίως ἐν τε ἱρῶ καὶ
 148 ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δ' ἀποδράς ἐκ τῆς Σάμου ἐκ-
 πλέει εἰς Λακεδαιμόνα· ἀπικόμενος δὲ εἰς αὐτὴν καὶ
 ἀνενεικάμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε ἐποίει τοιάδε· ὅπως
 ποτήρια ἀργύρεά τε καὶ χρύσεια προθέοιτο, οἱ μὲν θε-
 ράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά, ὁ δ' ἂν τὸν χρόνον
 τοῦτον τῷ Κλεομένει τῷ Ἀναξανδρίδῃ ἐν λόγοισι ἐὼν,
 βασιλεύοντι Σπάρτης, προῆγέ μιν εἰς τὰ οἰκία· ὅπως δὲ
 ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθώμαξέ τε καὶ ἐξε-
 πλήσσετο· ὁ δὲ ἂν ἐκέλευε αὐτὸν ἀποφέρεισθαι αὐτῶν
 ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δις καὶ τρίς εἶπαντος Μαιαν-
 δρίου ὁ Κλεομένης δικαιότατος ἀνδρῶν γίνεται, ὃς
 λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδικαίουν, μαθὼν δὲ ὡς ἄλ-
 λοισι διδοὺς τῶν ἀστῶν εὐρήσεται τιμωρίην, βὰς ἐπὶ
 τοὺς ἐφόρους ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ τὸν ξεῖνον
 τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα
 μὴ ἀναπείσῃ ἢ αὐτὸν ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιήτεων κακὸν
 γενέσθαι. οἱ δ' ὑπακούσαντες ἐξεκήρυξαν Μαιάνδριον.
 149 τὴν δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι παρέδωκαν
 Συλοσῶντι ἔρημον ἐοῦσαν ἀνδρῶν. ὅστερ' οὖν μέντοι
 χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτάνης ἐκ
 τε ὕψιος ὀνείρου καὶ νοῦσου ἢ μιν κατέλαβε νοσῆσαι
 τὰ αἰδοῖα.
 150 Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένου
 Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, κάρτα εὖ παρεσκευασμένοι· ἐν
 ὅσῳ γὰρ ὁ τε μέγρος ἦρχε καὶ οἱ ἐπὶ ἀπανέστησαν,
 ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ εἰς τὴν πολιορ-
 κίην παρεσκευάδατο. καὶ κως ταῦτα ποιεῦντες ἐλάνθαν
 νον. ἐπεῖτε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐποίησαν
 τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες γυναῖκα ἕκαστος μίαν

προσεξαίρετο τὴν ἐβούλετο ἐκ τῶν ἑωντοῦ οἰκίων,
 τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγαγόντες ἀπέπνιξαν· τὴν δὲ
 μίαν ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαίρετο. ἀπέπνιξαν δὲ αὐτάς,
 ἵνα μὴ σφραγίσκῃ τὸν σῖτον ἀναισιμώσῃσι. πυθόμενος δὲ 151
 ταῦτα ὁ Δαρεῖος καὶ συλλέξας πᾶσαν τὴν ἑωντοῦ δύνα-
 μιν ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς, ἐπελάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βα-
 βυλῶνα ἐπολιόρκει φρουρίζοντας οὐδὲν τῆς πολιορκίης.
 ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ
 Βαβυλώνιοι κατωρχέοντο καὶ κατέσκαπτον Δαρεῖον καὶ
 τὴν στρατιὰν αὐτοῦ, καὶ τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος·
 Τί κἀτήσθῃ, ὦ Πέρσαι, ἐνθαῦτα, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσ-
 σεσθῃ; τότε γὰρ αἰρήσετε ἡμέας, ἐπεὶ ἡμίονοι τέκωσι
 τοῦτο εἶπε τῶν τις Βαβυλωνίων, οὐδαμὰ ἐλπίζων ἂν
 ἡμίονον τεκεῖν. ἐπτά δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυ- 152
 θότος ἤδη ὁ Δαρεῖός τε ἡσχαλλε καὶ ἡ στρατιὰ πᾶσα
 οὐ δυνατὴ εἶδεν ἐλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους. καίτοι πάντα
 σοφίσματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκει ἐς αὐτούς
 Δαρεῖος· ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐδύνατο ἐλεῖν σφραγίσ, ἄλλοις
 τε σοφίσμασι πειρησάμενος καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἰλέ
 σφραγίσ, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἦσαν ἐν
 φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφραγίσ οἶός τε ἦν ἐλεῖν.
 ἐνθαῦτα εἰκοστῷ μηνὶ Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου τούτου 153
 ὅς τῶν ἐπτά ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν μάγον κατελόν-
 των, τούτου τοῦ Μεγαβύζου παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέ-
 ρας τότε· τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων μία ἔτεκε. ὥς δὲ
 οἱ ἐξαγγέλθη καὶ ὑπὸ ἀπιστίας αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε
 τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι ἰδοῦσι μηδενὶ φράζειν τὸ
 γεγονός ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου
 ἔρηματα, ὅς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὶ ἡμίονοι τέ-
 κωσι, τότε τὸ τεῖχος ἀλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φή-

μὴν Ζωπύρῳ ἐδόκεε εἶναι ἀλώσιμος ἡ Βαβυλῶν· σὺν
 γὰρ θεῷ ἐκείνόν τε εἰπεῖν καὶ ἑωυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμί-
 154 νον. ὥς δὲ οἱ ἐδόκεε μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυλῶνι
 ἀλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείου ἀπεπνυθάνετο εἰ περὶ
 πολλοῦ κάρτα ποιεέται τὴν Βαβυλῶνα ἐλεῖν. πυθόμε-
 νος δὲ ὥς πολλοῦ τιμῷτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅπως αὐ-
 τὸς τε ἔσται ὁ ἐλὼν αὐτὴν καὶ ἑωυτοῦ τὸ ἔργον ἔσται·
 κάρτα γὰρ ἐν [τοῖσι] Πέρσησι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς τὸ
 πρόσω μεγάθεος τιμῶνται. ἄλλω μὲν νυν οὐκ ἐφράζετο
 ἔργῳ δυνατὸς εἶναι μιν ὑποχειρίην ποιῆσαι, εἰ δ' ἑω-
 τὸν λωβησάμενος αὐτομολήσειε ἐς αὐτούς. ἐνθαῦτα ἐν
 ἐλαφρῷ ποιησάμενος ἑωυτὸν λωβᾶται λῶβην ἀνήκεστον·
 ἀποταμὼν γὰρ ἑωυτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα καὶ τὴν
 κόμην κακῶς περικείμεας καὶ μαστιγώσας ἦλθε παρὰ
 155 Δαρείου. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἤνειακ' ἰδὼν ἄνδρα
 δοκιμώτατον λελωβημένον, ἐκ τε τοῦ θρόνου ἀναπη-
 δήσας ἀνέβωσέ τε καὶ εἰρετό μιν ὅστις εἴη ὁ λωβησά-
 μενος καὶ ὅ τι ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε· Οὐκ ἔστι οὗτος
 ἀνὴρ ὅτι μὴ σύ, τῷ ἐστὶ δύναμις τοσαύτη ἐμὲ δὴ ὥδε
 διαθεῖναι, οὐδέ τις ἀλλοτρίων, ᾧ βασιλεῦ, τάδε ἔργα-
 σται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἐμεωυτόν, δεινὸν τι ποιούμενος
 Ἀσσυρίους Πέρσησι καταγελᾶν. ὁ δ' ἀμείβετο· Ὡς σχε-
 τλιώτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχίστῳ οὖνομα τὸ κάλ-
 λιστον ἔδεν, φᾶς διὰ τοὺς πολιορκεομένους σεωυτὸν
 ἀνηκέστως διαθεῖναι· τί δ', ᾧ μάταιε, λελωβημένον σεῦ
 θᾶσσον οἱ πολέμιοι παραστήσονται; κῶς οὐκ ἐξέπλωσας
 τῶν φρενῶν σεωυτὸν διαφθείρας; ὁ δὲ εἶπε· Εἰ μὲν
 τοι ὑπερετίθεα τὰ ἔμελλον ποιήσειν, οὐκ ἔν με περι-
 εἶδες· νῦν δ' ἐπ' ἐμεωυτοῦ βαλόμενος ἔπραξα. ἤδη ὦν
 ἦν μὴ τῶν σῶν δεήσει, αἰρέομεν Βαβυλῶνα. ἐγὼ μὲν

γὰρ ὥς ἔχω αὐτομολήσω ἐς τὸ τεῖχος καὶ φήσω πρὸς
 αὐτοὺς ὥς ὑπὸ σεῦ τάδε πέπονθα. καὶ δοκέω πείσας
 σφέας ταῦτα ἔχειν οὕτω τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δέ,
 ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύ-
 της ἐς δεκάτην ἡμέρην τῆς σεωυτοῦ στρατιῆς, τῆς οὐ-
 δεμία ἐσται ὥρη ἀπολλυμένης, ταύτης χιλίους τάξον
 κατὰ τὰς Σεμιράμιος καλεομένας πύλας· μετὰ δὲ αὐτῆς
 ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς ἐβδόμην ἄλλους μοι τάξον δισχι-
 λίους κατὰ τὰς Νινίων καλεομένας πύλας· ἀπὸ δὲ τῆς
 ἐβδόμης διαλείπειν εἴκοσι ἡμέρας καὶ ἔπειτα ἄλλους
 κάτισον ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλδαίων καλεομένας πύλας
 τετρακισχιλίους. ἐχόντων δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν
 τῶν ἀμυνούντων μήτε οὗτοι, πλὴν ἐγχειριδίων· τοῦτο
 δὲ ἔαν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἰκοστὴν ἡμέρην ἰδέως τὴν
 μὲν ἄλλην στρατιὴν κελεύειν πέριξ προσβάλλειν πρὸς
 τὸ τεῖχος, Πέρσας δὲ μοι τάξον κατὰ τε τὰς Βηλίδας
 καλεομένας καὶ Κισσίας πύλας· ὥς γὰρ ἐγὼ δοκέω,
 ἐμὸ μεγάλα ἔργα ἀποδεξαμένου τά τε ἄλλα ἐπιτρέ-
 ψονται ἐμοὶ Βαβυλώνιοι καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς
 βαλανάγρας· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἐμοὶ τε καὶ Πέρσῃσι με-
 λήσει τὰ δεῖ ποιεῖν. ταῦτα ἐντειλάμενος ἦτε ἐπὶ τὰς 156
 πύλας, ἐπιστρεφόμενος ὥς δὴ ἀληθέως αὐτόμολος.
 ὁρῶντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι
 κατέτρεχον κάτω καὶ ὀλίγον τι παρακλίναντες τὴν ἐτέ-
 ρην πύλην εἰρώτων τίς τε εἴη καὶ ὅτεν θεόμενος ἦκοι.
 ὁ δὲ σφι ἠγόρευε ὥς εἴη τε Ζώπυρος καὶ αὐτομολέοι
 ἐς ἐκείνους. ἦγον δὴ μιν οἱ πύλαιοι, ταῦτα ὥς ἤκου-
 σαν, ἐπὶ τὰ κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων· καταστὰς δὲ ἐπ'
 αὐτὰ κατοικτίζετο, φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ
 ἐπεπόνθεε ὑπ' ἑωυτοῦ, παθεῖν δὲ ταῦτα διότι συμ-

βουλευσαί οἱ ἀπανιστάναι τὴν στρατιήν, ἐπεῖτε οὐδεὶς
 πόρος ἐφαίνετο τῆς ἀλώσιος. Νῦν τε, ἔφη λέγων, ἐγὼ
 ὑμῖν, ὦ Βαβυλώνιοι, ἤκω μέγιστον ἀγαθόν, Δαρεῖω δὲ
 καὶ τῇ στρατιῇ [καὶ Πέρσῃσι] μέγιστον κακόν· οὐ γὰρ
 δὴ ἐμέ γε ὧδε λωβησάμενος καταπροΐξεται· ἐπίσταμαι
 δ' αὐτοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων. τοι-
 157 αῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὁρῶντες ἄνδρα τῶν ἐν
 Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ὧτων ἐστερημένον
 μάστιγι τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον, πάγχυ ἐλπίσαντες
 λέγειν μιν ἀληθεῖα καὶ σφι ἤκειν σύμμαχον ἐπιτράπε-
 σθαι ἔτοιμοι ἦσαν τῶν ἐδέετο σφέων· ἐδέετο δὲ στρα-
 τιῆς. ὁ δὲ ἐπεῖτε αὐτῶν τοῦτο παρέλαβε, ἐποίησε τὰ περ
 τῷ Δαρεῖω συνεθήκατο· ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ
 τὴν στρατιήν τῶν Βαβυλωνίων καὶ κυκλωσάμενος τοὺς
 χιλίους τοὺς πρώτους ἐνετείλατο Δαρεῖω τάξαι, τού-
 τους κατεφόνευσε. μαθόντες δὲ ἡμῖν οἱ Βαβυλώνιοι
 τοῖσι ἔπειτα τὰ ἔργα παρεχόμενον ὅμοια, πάγχυ περι-
 χαρές ἐόντες πᾶν δὴ ἔτοιμοι ἦσαν ὑπηρετεῖν. ὁ δὲ
 διαλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένους αὐτῷ ἐπιλεξάμενος
 τῶν Βαβυλωνίων ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δα-
 ρείου στρατιωτῶν τοὺς δις χιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ
 τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι πάντες Ζώπυρον εἶχον
 ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ αὐτῷ διαλιπὼν τὰς συγκει-
 μένας ἡμέρας ἐξήγαγε ἐς τὸ προειρημένον καὶ κυκλω-
 σάμενος κατεφόνευσε τοὺς τετρακισχιλίους. ὥς δὲ καὶ
 τοῦτο κατέργαστο, πάντα δὴ ἦν [ἐν] τοῖσι Βαβυλωνί-
 οισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρχης τε οὗτός σφι καὶ τειχο-
 158 φύλαξ ἀπεδέδεκτο. προσβολὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ
 συγκείμενα ποιευμένου πέριξ τὸ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ
 πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ

Βαβυλώνιοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ τεῖχος ἡμύνοντο τὴν
 Δαρείου στρατιὴν προσβάλλουσαν, ὃ δὲ Ζώπυρος τὰς
 τε Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεόμενας πύλας ἀναπετάσας
 ἐσήκε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων
 οἳ μὲν εἶδον τὸ ποιηθέν, οὗτοι μὲν ἔφευγον ἐς τοῦ
 Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν, οἳ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν
 τῇ ἑωυτοῦ τάξει ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ οὗτοι ἔμαθον
 προδεδομένοι. Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον 159
 αἰρέθη, Δαρεῖος δὲ ἐπεῖτε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων,
 τοῦτο μὲν σφεων τὸ τεῖχος περιεῖλε καὶ τὰς πύλας
 πάσας ἀπέσπασε (τὸ γὰρ πρότερον ἔλων Κῦρος τὴν
 Βαβυλῶνα ἐποίησε τούτων οὐδέτερον), τοῦτο δὲ ὁ Δα-
 ρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς κορυφαίους μάλιστα ἐς τρισχι-
 λίους ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι
 ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν. ὥς δ' ἔξουσι γυναῖκας
 οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γενεὴ ὑπογίνηται, τὰδε Δα-
 ρεῖος προιδὼν ἐποίησε (τὰς γὰρ ἑωυτῶν, ὥς καὶ κατ'
 ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι τοῦ σίτου
 προορῶντες)· ἐπέταξε τοῖσι περιοίκοισι ἔθνεσι γυναῖκας
 ἐς Βαβυλῶνα κατιστάναι, ὅσας δὴ ἑκάστοισι ἐπιτάσσων,
 ὥστε πέντε μυριάδων τὸ κεφαλαῖωμα τῶν γυναικῶν
 συνῆλθε. ἐκ τούτων δὲ τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυ-
 λῶνιοι γεγόνاسι. Ζωπύρου δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περ- 160
 σέων ὑπερεβάλετο παρὰ Δαρείῳ κριτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον
 γενομένων οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ Κῦρος μόνος·
 τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περσέων ἡξίωσέ κω ἑωυτὸν συμβα-
 λεῖν. πολλάκις δὲ Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀπο-
 δέξασθαι, ὥς βούλοιτο ἂν Ζώπυρον εἶναι ἀπαθεία τῆς
 αἰκείης μᾶλλον ἢ Βαβυλωνάς οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ εὐσῇ
 προσγενέσθαι. ἐτίμησε δὲ μιν μέγας· καὶ γὰρ ὁδῶς

οἱ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι ἔστι τιμῶ-
τατα καὶ τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι
μέχρι τῆς ἐκείνου ζόης καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζω-
πύρου δὲ τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ
ἀντία Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγα-
βύζου δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας ἡύτο
μόλησε ἐκ Περσέων.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ
ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ
ΕΠΗΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ἐπὶ 1
Σκύθας αὐτοῦ Δαρείου ἔλασις. ἀνθεύσης γὰρ τῆς
Ἀσίης ἀνδράσι καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων ἐπε-
θύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρό-
τεροι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν καὶ νικήσαντες μάχη
τοὺς ἀντιουμένους ὑπῆρξαν ἀδικίης. τῆς γὰρ ἄνω Ἀσίης
ἦρξαν, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Σκύθαι ἔτεα δυῶν
δέοντα τριήκοντα. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώκοντες ἐσέ-
βαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους·
οὗτοι γὰρ πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι ἦρχον τῆς Ἀσίης.
τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας ὀκτῶ καὶ εἴκοσι ἔτεα
καὶ διὰ χρόνου τοσούτου κατιόντας ἐς τὴν σφετέρην
ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος τοῦ Μηδικοῦ· εὖρον γὰρ
ἀντιουμένην σφίσι στρατιὴν οὐκ ὀλίγην· αἱ γὰρ τῶν
Σκυθῶν γυναῖκες, ὥς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον
πολλόν, ἐφοίτων παρὰ τοὺς δούλους. τοὺς δὲ δούλους 2
οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι τοῦ γάλακτος εἵνεκεν τοῦ
πίνουσι, ποιεῦντες ὧδε· ἐπεὰν φυσητῆρας λάβωσι ὅσπερ
νοῦς, αὐλοῖσι προσεμφερεστάτους, τούτους ἐσθέντες ἐς

τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα φυσῶσι τοῖσι στόμασι.
 ἄλλοι δὲ ἄλλων φυσῶντων ἀμέλγουσι. φασὶ δὲ τοῦδε
 εἵνεκα τοῦτο ποιεῖν· τὰς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσῶ-
 μένας τῆς ἵππου καὶ τὸ οὐθαρ κατέσθαι. ἐπεὰν δὲ
 ἀμέλξωσι τὸ γάλα, ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήια κοῖλα
 καὶ περιστίζαντες κατὰ τὰ ἀγγήια τοὺς τυφλοὺς δυνέ-
 ουσι τὸ γάλα, καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρύ-
 σαντες ἡγεῦνται εἶναι τιμιώτερον, τὸ δ' ὑπιστάμενον
 ἥσσον τοῦ ἑτέρου. τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὸν ἄν-
 λάβωσι οἱ Σκύθαι ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρόται εἰσὶ
 3 ἀλλὰ νομάδες. ἐκ τούτων δὴ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ
 τῶν γυναικῶν ἐπετράφη νεότης, οἱ ἐπεῖτε ἔμαθον τὴν
 σφετέρην γένεσιν, ἠντιοῦντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν
 Μήδων. καὶ πρῶτα μὲν τὴν χώραν ἀπετάμοντο, τάφρου
 ὀρυζάμενοι εὐρέαν κατατείνουσιν ἐκ τῶν Ταυρικῶν
 ὁρέων ἐς τὴν Μαιῆτιν λίμνην, τῇ πέρα ἐστὶ μεγίστη·
 μετὰ δὲ πειρωμένοισι ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθησι ἀντι-
 κατιζόμενοι ἐμάχοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλάκις καὶ
 οὐ δυναμένων οὐδὲν πλέον ἔχειν τῶν Σκυθῶν τῇ
 μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἔλεξε τάδε· Οἶα ποιεῦμεν, ἄνδρες
 Σκύθαι. δούλοισι τοῖσι ἡμετέροισι μαχόμενοι αὐτοὶ τε
 κτεινόμενοι ἐλάσσονες γινόμεθα καὶ ἐκείνους κτείνοντες
 ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν ἄρξομεν. νῦν ὧν μοι δοκεῖ
 αἰχμὰς μὲν καὶ τόξα μετεῖναι, λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ
 ἵππου τὴν μάστιγα λέναι ἄσσουν αὐτῶν. μέχοι μὲν γὰρ
 ὦραν ἡμέας ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὅμοιοί τε
 καὶ εἰς ὁμοίων ἡμῖν εἶναι· ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μάστιγας
 ἀντὶ ὅπλων ἔχοντας, μαθόντες ὥς εἰσὶ ἡμέτεροι δούλοι
 4 καὶ συγγινόντες τοῦτο οὐκ ὑπομενέουσι. ταῦτα ἀκού-
 σαντες οἱ Σκύθαι ἐποίησαν ἐπιτελέα· οἱ δ' ἐκπλαγένης

τῷ γινομένῳ τῆς μάχης τε ἐπελάθοντο καὶ ἐφευγον. οὕτω οἱ Σκυῖται τῆς τε Ἀσίας ἤρξαν καὶ ἐξελασθέντες αὐτὶς ὑπὸ Μήδων κατηλθον τρόπον τοιούτῳ εἰς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίσασθαι βουλόμενος συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στράτευμα.

Ὡς δὲ Σκυῖται λέγουσι, νεώτατον ἀπάντων ἔθνέων 5 εἶναι τὸ σφέτερον, τοῦτο δὲ γενέσθαι ὥδε· ἄνδρα γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐούσῃ ἐρήμῳ τῷ οὐνομα εἶναι Ταργιτᾶον· τοῦ δὲ Ταργιτᾶου τούτου τοὺς τοκέας λέγουσι εἶναι, ἑμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι δ' ὦν, Αἶα τε καὶ Βορυσθένης τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα. γένεος μὲν τοιούτου δὴ τινος γενέσθαι τὸν Ταργιτᾶον, τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Αἰπόξαν καὶ Ἀρπόξαν καὶ νεώτατον Κολάξαν. ἐπὶ τούτων ἀρχόντων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρύσεια ποιήματα, ἕροτρον τε καὶ ξυγὸν καὶ σάγαριν καὶ φιάλην, πεσεῖν εἰς τὴν Σκυθικὴν. καὶ τῶν ἰδόντα πρῶτον τὸν πρεσβύτατον ἄσσον ἰέναι βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν, τὸν δὲ χρυσὸν ἐπιόντος καίεσθαι. ἀπαλλαχθέντος δὲ τούτου προσιέναι τὸν δεύτερον, καὶ τὸν αὐτὶς ταῦτά ποιεῖν. τοὺς μὲν δὴ καιόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι, τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι, καὶ μιν ἐκείνον κομίσαι εἰς ἑωυτοῦ· καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς πρὸς ταῦτα συγγνόντας τὴν βασιληίην πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. ἀπὸ μὲν δὴ Αἰποξάδος γεγονέναι 6 τούτους τῶν Σκυθῶν οἱ Αὐχάται γένος καλέονται, ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάδος οἱ Κατίαροί τε καὶ Τράσπιδες καλέονται, ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτῶν τοὺς βασιλέας, οἱ καλέονται Παραλάται· σύμπασιν δὲ εἶναι οὐνομα Σκολότους, τοῦ βασιλέος ἐπωνυμίην· Σκυθας

7 δὲ Ἕλληνες ὠνόμασαν. γεγονέναι μὲν νυν σφέας ὧδ' ἔχουσιν οἱ Σκυῖται, ἔτεα δὲ σφίσι ἐπέιτε γέγοντασι τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως Ταργιτάου ἐς τὴν Δαρείου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας χιλιῶν οὐ πλέω ἀλλὰ τοσαῦτα. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουν οἱ βασιλεῖς ἐς τὰ μάλιστα καὶ θυσίῃσι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὀργῇ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ, οὗτος λέγεται ὑπὸ Σκυθῶν οὐ διενικαυτίζειν· δίδοσθαι δέ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα ἂν ἴπῳ ἐν ἡμέρῃ μὴ περιελάσῃ αὐτός. τῆς δὲ χώρας ἐούσης μεγάλης τριφασίας τὰς βασιλῆας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑαυτοῦ καταστήσασθαι Κολάξαῖν καὶ τούτων μίαν ποιῆσαι μεγίστην, ἐν τῇ τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι. τὰ δὲ κατ' ὑπερθε πρὸς βορέην [λέγουσι] ἄνεμον τῶν ὑπεροίκων τῆς χώρας οὐκ οἶά τε εἶναι ἔτι προσωτέρω οὔτε ὄραν οὔτε διεξιέναι ὑπὸ πτερῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥερα εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκλήιοντα τὴν ὕψιν.

8 Σκυῖται μὲν ὧδε ὑπὲρ σφέων τε αὐτῶν καὶ τῆς χώρας τῆς κατ' ὑπερθε λέγουσι, Ἕλληνων δὲ οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες ὧδε. Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνας βοῦς ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην ἐοῦσαν ἐρήμην, ἦντινα νῦν Σκυῖται νέμονται. Γηρυόνα δὲ οἰκέειν ἔξω τοῦ Πόντου, κατοικημένον τὴν Ἕλληνες λέγουσι Ἐρυθρίαν νῆσον, τὴν πρὸς Γηδείοισι τοῖσι ἔξω Ἡρακλέων στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον γῆν περὶ πᾶσαν ὀρέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν Ἡρακλέα ὡς ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθικὴν χώραν

καλεομένην (καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ
 κρυμόν), ἐπειρυσάμενον τὴν λεοντήν κατυπνῶσαι, τὰς
 δὲ οἱ ἵππους [τὰς] ὑπὸ τοῦ ἄρματος νεμομένας ἐν
 τούτῳ τῷ χρόνῳ ἀφανισθῆναι θελή τύχῃ. ὥς δ' ἔγε- 9
 ρθῆναι τὸν Ἡρακλέα, δίζησθαι, πάντα δὲ τῆς χώρας
 ἐπεξελθόντα τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ἰλαιν καλεομέ-
 νην γῆν· ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὑρεῖν ἐν ἄντρον μιξοπάρ-
 ρθενόν τινα ἐχιδναν διφυέα, τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν
 γλουτῶν εἶναι γυναικός, τὰ δὲ ἐνεργθε ὄφιοσ. ἰδόντα
 δὲ καὶ θαυμάσαντα ἐπειρέσθαι μιν εἰ κου ἴδοι ἵππους
 πλανωμένας· τὴν δὲ φάναι ἐωυτὴν ἔχειν καὶ οὐκ ἀπο-
 δώσειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ οἱ μιχθῇ· τὸν δὲ Ἡρακλέα μι-
 χθῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ. κείνην τε δὴ ὑπερβάλ-
 λεισθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὥς πλεῖ-
 στον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλεῖ, καὶ τὸν κομισά-
 μενον ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι· τέλος δὲ ἀποδιδούσαν
 αὐτὴν εἰπεῖν· Ἴππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας ἐν-
 θάδε ἔσωσά τοι ἐγὼ, σῶστρα δὲ σὺ παρέσχε· ἔγω γὰρ
 ἐκ σέο παῖδας τρεῖς. τούτους, ἐπεὰν γένωνται τρόφιες,
 ὅ τι χρὴ ποιεῖν, ἐξηγέο σύ, εἴτε αὐτοῦ κατοικίξω
 (χώρας γὰρ τῆσδε ἔγω τὸ κράτος αὐτῇ) εἴτε ἀποπέμπω
 παρὰ σέ. τὴν μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρωτᾶν, τὸν δὲ λέγουσι
 πρὸς ταῦτα εἰπεῖν· Ἐπεὰν ἀνδρωθέντας ἴδῃ τοὺς παῖ-
 δας, τάδε ποιεύσῃ οὐκ ἂν ἀμαρτιάνοισ· τὸν μὲν ἂν ὕρξ
 αὐτῶν τόδε τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον καὶ τῷ ζω-
 στῇρι τῷδε κατὰ τάδε ζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε
 τῆς χώρας οἰκήτορα ποιεῖν· ὃς δ' ἂν τούτων τῶν ἐργων
 τῶν ἐντέλλομαι λείπηται, ἔκπεμπε ἐκ τῆς χώρας. καὶ
 ταῦτα ποιεύσα αὐτῇ τε εὐφρανέαι καὶ τὰ ἐντεταλμένα
 ποιήσεις. τὸν μὲν δὴ εἰρύσαντα τῶν τόξων τὸ ἕτερον 10

(δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα) καὶ τὸν ζωστήρα προδέξαντα παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν ζωστήρα ἔχοντα ἐπ' ἄκρης τῆς συμβολῆς φιάλην χρυσέην, δόντες δὲ ἀπαλλάσσεσθαι, τὴν δ', ἐπεὶ οἱ γενομένους τούτους παῖδας ἀνδρωθῆναι· τοῦτο μὲν σφί οὐνόματα θέσθαι τῷ μὲν Ἀγάθυρσον αὐτῶν, τῷ δ' ἐπομένῳ Γελωνόν· Σκύθην δὲ τῷ νεωτάτῳ, τοῦτο δὲ τῆς ἐπιστολῆς μνημμένην αὐτὴν ποιῆσαι τὰ ἐντεταλμένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων, τὸν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ οἶους τε γενομένους ἐξικέσθαι πρὸς τὸν προκειμένον ἕκθλον, οἴχεσθαι ἐκ τῆς χώρας ἐκβληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης, τὸν δὲ νεώτατον αὐτῶν Σκύθην ἐπιτελέσαντα καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ. καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθεω τοῦ Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς αἰεὶ βασιλεῖς γενομένους Σκυθίων, ἀπὸ δὲ τῆς φιάλης ἔτι καὶ ἐς τότε φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορέειν Σκύθας. [τὸ δὲ μῦθον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθη]. ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες λέγουσι.

- 11 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἔχων ὧδε, τῷ μάλιστα λεγομένῳ αὐτὸς πρόσκειμαι· Σκύθας τοὺς νομάδας οἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασσαγετῶν, οἴχεσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξην ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην (τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὕτη λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων), τοὺς δὲ Κιμμερίους ἐπιόντων Σκυθίων βουλευέσθαι ὥς στρατοῦ ἐπιόντος μεγάλου, καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχωρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρως, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν βασιλέων· τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην ὥς ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἴη μηδὲ πρὸς πολλοὺς μένοντας κινδυνεύειν, τὴν δὲ τῶν βασιλέων διαμάχεσθαι

περὶ τῆς χώρας τοῖσι ἐπιούσι. οὐκ ὦν δὴ ἐθέλειν
 πείθεσθαι οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον οὔτε τῷ
 δήμῳ τοὺς βασιλέας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βου-
 λεύεσθαι ἀμαχητὶ τὴν χώραν παραδόντας τοῖσι ἐπιούσι,
 τοῖσι δὲ βασιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἑωυτῶν κεῖσθαι ἀπο-
 θανόντας μηδὲ συμφεύγειν τῷ δήμῳ, λογισαμένους ὅσα
 τε ἀγαθὰ πεπόνθασι καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρί-
 δος κακὰ ἐπίδοξα καταλαμβάνειν. ὥς δὲ δόξαι σφι
 ταῦτα, διαστάντας καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους μά-
 χεσθαι πρὸς ἀλλήλους· καὶ τοὺς μὲν ἀποθανόντας
 πάντας ὑπ' ἑωυτῶν θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων
 παρὰ ποταμὸν Τύρην (καὶ σφρων ἔτι δῆλός ἐστι ὁ
 τάφος), θάψαντας δὲ οὕτω τὴν ἐξοδὸν ἐκ τῆς χώρας
 ποιέεσθαι, Σκύθας δὲ ἐπελθόντας λαβεῖν ἐρήμην τὴν
 χώραν. καὶ νῦν ἔστι μὲν ἐν τῇ Σκυδικῇ Κιμμέρια ¹²
 τεῖχεα, ἔστι δὲ πορθμῆια Κιμμέρια, ἔστι δὲ καὶ χώρα
 οὖνομα Κιμμερίη, ἔστι δὲ Βόσπορος Κιμμέριος καλεό-
 μενος. φαίνονται δὲ οἱ Κιμμέριοι φεύγοντες ἐς τὴν
 Ἀσίην τοὺς Σκύθας καὶ τὴν χειρσάνησον κτίσαντες, ἐν
 τῇ νῦν Σινώπῃ πόλις Ἑλλὰς οἰκῆται. φανεροὶ δὲ εἶσι
 καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν
 τὴν Μηδικήν, ἀμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμ-
 μέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφενγον, οἱ δὲ Σκύ-
 θαι ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες ἐδίωκον ἐς ὃ ἐσέ-
 βαλον ἐς τὴν Μηδικήν [γῆν], ἐς μεσόγαιαν τῆς ὁδοῦ
 τραφθέντες. οὗτος δὲ ἄλλος ξυνὸς Ἑλλήνων τε καὶ
 βαρβάρων λεγόμενος λόγος εἰρηται. ἔφη δὲ Ἀριστέης ¹³
 ὁ Καῦστροβίου ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπι-
 κέσθαι ἐς Ἰσσηδόνας φοιβόλαμπτος γενόμενος, Ἰσση-
 δόνων δὲ ὑπεροικέειν Ἀριμασποὺς ἄνδρας μονοφθάλ-

μους, ὑπὲρ δὲ τούτων τοὺς χρυσοφύλακας γρύπας, τούτων δὲ τοὺς Ὑπερβορέους κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας πλὴν Ὑπερβορέων ἀρξάντων Ἀριμασπῶν αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι ἐπιτίθεσθαι, καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς χώρας Ἰσσηδόνας, ὑπὸ δὲ Ἰσσηδόνων Σκύθας, Κιμμερίους δὲ οἰκέοντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ ὑπὸ Σκυθίων πιεζομένους ἐκλείπειν τὴν χώραν. οὕτω οὐδὲ οὗτος συμφέρεται περὶ τῆς χώρας ταύτης Σκύθησι.

- 14 Καὶ ὅθεν μὲν ἦν Ἀριστέης ὁ ταῦτα ποιήσας, εἰρη-
 ται· τὸν δὲ περὶ αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ
 καὶ Κυζίκῳ, λέξω. Ἀριστέην γὰρ λέγουσι, ἔοντα τῶν
 ἀστῶν οὐδενὸς γένος ὑποδεέστερον, ἐσελθόντα ἐς κνα-
 φήιον ἐν Προκοννήσῳ ἀποθανεῖν, καὶ τὸν κναφέα κατα-
 κληίσαντα τὸ ἐργαστήριον οἴχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι
 προσήκουσι τῷ νεκρῷ. ἐσκεδασμένον δὲ ἤδη τοῦ λόγου
 ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνεῶς εἶη ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφισ-
 βασίας τοῖσι λέγουσι ἀπικνέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνὸν
 ἤκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος, πάντα συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι
 ἐπὶ Κυζίκου καὶ ἐς λόγους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν
 ἐντεταμένως ἀμφισβαστεῖν, τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ
 νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναφήιον παρεῖναι ἔχοντας τὰ πρόσφορα
 ὡς ἀναιρησομένους. ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος οὔτε
 τεθνεῶτα οὔτε ζῶντα φαίνεσθαι Ἀριστέην. μετὰ δὲ
 ἐβδόμῳ ἔτει φανέντα αὐτὸν ἐς Προκόννησον ποιῆσαι
 τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεα καλέ-
 15 εται, ποιήσαντα δὲ ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα
 μὲν αἱ πόλεις αὗται λέγουσι, τάδε δὲ οἶδα Μεταποντί-
 νοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν
 τὴν δευτέραν Ἀριστέω ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ διηκο-

σίοισι, ὥς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὕρισκον. Μεταποντιῖνοι φασὶ αὐτὸν Ἀριστέην φανέντα σφι ἐς τὴν χώραν κελεύσαι βωμόν Ἀπόλλωνος ἰδρύνασθαι καὶ Ἀριστέῳ τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἰστάναι· φάναι γάρ σφι τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώραν, καὶ αὐτός οἱ ἔπεσθαι ὁ νῦν ἔων Ἀριστέης· τότε δέ, ὅτε εἶπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ. καὶ τὸν μὲν εἰπόντα ταῦτα ἀφανισθῆναι, σφέας δὲ Μεταποντιῖνοι λέγουσι ἐς Δελφοὺς πέμψαντας τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅ τι τὸ φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη. τὴν δὲ Πυθίην σφέας κελεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι, πειθόμενοισι δὲ ἄμεινον συνοίσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα ποιῆσαι ἐπιτελέα. καὶ νῦν ἔστηκε ἀνδριὰς ἐπωνυμίην ἔχων Ἀριστέῳ παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος, πέριξ δὲ αὐτὸν δάφναι ἐστᾶσι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἰδρυται. Ἀριστέῳ μὲν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω.

Τῆς δὲ γῆς τῆς πέρι ὅδε ὁ λόγος ὁρμηται λέγε- 16
σθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκέως ὅ τι τὸ κατύπερθε ἐστὶ· οὐδενὸς γὰρ δὴ αὐτόπτεω εἶδέναι φαμένου δύναμαι πνθέσθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης, τοῦ περ ὀλίγω πρότερον τούτων μνήμην ἐποιεύμην, οὐδὲ οὗτος προσωτέρω Ἰσσηδόνων ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων ἔφησε ἀπικέσθαι, ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φᾶς Ἰσσηδόνας εἶναι τοὺς ταῦτα λέγοντας. ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως ἐπὶ μακρότατον οἶοί τε ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἔξε- 17
κέσθαι, πᾶν εἰρήσεται. ἀπὸ τοῦ Βορυσθενεῖτέων ἐμ-
πορίου (τοῦτο γὰρ τῶν παραθαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς Σκυθίης), ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι

νέμονται ἐόντες Ἕλληνες Σκύθαι, ὑπὲρ δὲ τούτων ἄλλο
 ἔθνος οἷ Ἀλιζῶνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλι-
 πίδααι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτ' Ἀλιζῶνσι ἐπασκένουσι,
 σίτον δὲ καὶ σπείρουσι καὶ σιτέονται, καὶ κρόμμυα καὶ
 σκόροδα καὶ φακοὺς καὶ κέρχρους. ὑπὲρ δὲ Ἀλιζῶνων
 οἰκένουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἳ οὐκ ἐπὶ σιτήσιν σπείρουσι
 τὸν σίτον ἀλλ' ἐπὶ πρήσιν. τούτων δὲ κατ' ὑπερθε οἰ-
 κένουσι Νευροί, Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορέην ἄνεμον
 ἔρημος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ
 τὸν Ἰπτανιν ποταμὸν ἐστὶ ἔθνεα πρὸς ἐσπέρας τοῦ Βο-
 18 ρυσθένεος. ἀτὰρ διαβάντι τὸν Βορυσθένεα ἀπὸ θα-
 λάσσης πρῶτον μὲν ἡ Γλαίη, ἀπὸ δὲ ταύτης ἄνω ἰόντι
 οἰκένουσι Σκύθαι γεωργοί, τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκόντες
 ἐπὶ τῷ Ἰπάνι ποταμῷ καλέονσι Βορυσθενεῖτας, σφέας
 δὲ αὐτοὺς Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ὦν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι
 νέμονται τὸ μὲν πρὸς τὴν ἡῶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ,
 κατήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τῷ ὀνόματι κέεται Παντικάπης,
 τὸ δὲ πρὸς βορέην ἄνεμον πλόον ἀνὰ τὸν Βορυσθένεα
 ἡμερέων ἑνδεκα· ἡ δὲ κατ' ὑπερθε τούτων ἔρημος ἐστὶ
 ἐπὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἔρημον Ἀνδροφάγοι οἰκένουσι,
 ἔθνος ἐὼν ἴδιον καὶ οὐδαμῶς Σκυδικόν. τὸ δὲ τού-
 των κατ' ὑπερθε ἔρημος ἤδη ἀληθέως καὶ ἔθνος ἀνθρώ-
 19 πων οὐδέν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῶν
 γεωργῶν τούτων Σκυθέων διαβάντι τὸν Παντικάπην
 ποταμὸν νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπεί-
 ροντες οὐδὲν οὔτε ἀροῦντες· ψιλλὴ δὲ δεινδρέων ἡ πᾶσα
 αὕτη [γῆ] πλὴν τῆς Γλαίης. οἱ δὲ νομάδες οὗτοι τὸ
 πρὸς τὴν ἡῶ ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδὸν νέμονται
 20 χώρην κατατείνουσιν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. πέραν δὲ
 τοῦ Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλεῦμενα βασιλῆιά ἐστι καὶ

Σκύθαι οἱ ἄριστοί τε καὶ πλείστοι καὶ τοὺς ἄλλους
 νομίζοντες Σκύθας δούλους σφετέρους εἶναι· κατήκουσι
 δὲ οὗτοι τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην ἐς τὴν Ταυρικὴν, τὸ
 δὲ πρὸς ἡῶ ἐπὶ τε τάφρον, τὴν δὴ οἱ ἐκ τῶν τυφλῶν
 γενόμενοι ὠρυξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος
 τὸ ἐμπόριον τὸ καλεῖται Κρημνοί· τὰ δὲ αὐτῶν κατή-
 κουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς
 βορέην ἄνεμον τῶν βασιληῶν Σκυθέων οἰκέουσι Με-
 λαγχλαιοι, ἄλλο ἔθνος καὶ οὐ Σκυθικόν. Μελαγχλαι-
 νων δὲ τὸ κατύπερθε λίμναι καὶ ἔρημός ἐστι ἀνθρώ-
 πων, κατ' ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τάναϊν δὲ ποταμὸν ²¹
 διαβάντι οὐκέτι Σκυθική, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη τῶν λαξίων
 Σαυροματέων ἐστί, οἱ ἐκ τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς
 Μαιήτιδος λίμνης νέμονται τὸ πρὸς βορέην ἄνεμον,
 ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδόν, πᾶσαν ἐοῦσαν ψιλὴν καὶ
 ἄγρίων καὶ ἡμέρων δεινδρέων· ὑπεροικέουσι δὲ τούτων
 δευτέρην λάξιν ἔχοντες Βουδῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν
 δασέαν ὕλῃ παντοίῃ. Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς ²²
 βορέην ἐστὶ πρώτη μὲν ἔρημος ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδόν,
 μετὰ δὲ τὴν ἔρημον ἀποκλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώ-
 την ἄνεμον νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ
 ἰδιον· ζῶσι δὲ ἀπὸ θήρης. συνεχές δὲ τούτοις ἐν
 τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικημένοι εἰς τοῖσι οὐνομα
 κέεται Ἰύρκαι, καὶ οὗτοι ἀπὸ θήρης ζῶντες τρόπῳ τοι-
 ῷδε· λοχῶ ἐπὶ δένδρεον ἀναβάς, τὰ δὲ ἐστὶ πυκνὰ ἀνὰ
 πᾶσαν τὴν χώραν· ἵππος δὲ ἐκάστω δεδιδαγμένος ἐπὶ
 γαστέρα κείσθαι ταπεινότητος εἵνεκα ἑτοιμός ἐστι καὶ
 κύων· ἐπεὰν δὲ ἀπίδῃ τὸ θηρίον ἀπὸ τοῦ δεινδρέου,
 τοξεύσας [καὶ] ἐπιβάς ἐπὶ τὸν ἵππον διώκει, καὶ ὁ κύων
 ἔχεται. ὑπὲρ δὲ τούτων τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἀποκλίνοντι

οἰκέουσι Σκυθῆται ἄλλοι, ἀπὸ τῶν βασιλῆων Σκυθῶν
 ἀποστάντες καὶ οὕτω ἀπικόμενοι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον.
 23 μέχρι μὲν δὴ τῆς τούτων τῶν Σκυθῶν χώρας ἐστὶ ἡ
 καταλεχθεῖσα πᾶσα πεδιάς τε γῆ καὶ βαθυράιος, τὸ δ'
 ἀπὸ τούτου λιθώδης τέ ἐστι καὶ τρηχέα. διεξελθόντες
 δὲ καὶ τῆς τρηχέης χῶρον πολλὸν οἰκέουσι ὑπώρεαν
 ὀρέων ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες φα-
 λακροὶ ἐκ γενετῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλειοι
 ὁμοίως, καὶ σιμοὶ καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα, φωνήν
 δὲ ἰδίην ἔντες, ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ, ζῶντες
 δὲ ἀπὸ δενδρέων. ποντικὸν μὲν οὖνομα τῷ δενδρέῳ
 ἀπ' οὗ ζῶσι, μέγαθος δὲ κατὰ συνέκην μάλιστα κη-
 καρπὸν δὲ φορέει κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει· τοῦτο
 ἐπεὶ γένηται πέπον, σακκέουσι ἱματίοις, ἀπορρέει δὲ
 ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν, οὖνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντι
 ἐστὶ ἄσχν· τοῦτο καὶ λείχουσι καὶ γάλακτι συμμίσγοντες
 πίνουσι, καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τρυγὸς πα-
 λάθας συντιθεῖσι καὶ ταύτας σιτέονται. πρόβατα γάρ
 σφι οὐ πολλά ἐστὶ· οὐ γάρ τι σπουδαῖται αἱ νομαὶ αὐ-
 τόθι εἰσὶ. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοίκεται, τὸν μὲν
 χειμῶνα ἐπεὶ τὸ δένδρεον περικαλύψῃ πύλῳ στεγνῷ
 λευκῷ, τὸ δὲ θέρος ἔνεν πύλου. τούτους οὐδεὶς ἀδι-
 κέει ἀνθρώπων· ἱεροὶ γὰρ λέγονται εἶναι. οὐδέ τι
 ἀρήιον ὕπλον ἐκτίεται. καὶ τοῦτο μὲν τοῖσι περιοικέ-
 ονσι οὗτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες, τοῦτο δέ,
 ὅς ἂν φεύγων καταφύγῃ ἐς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδι-
 24 κέεται· οὖνομα δὲ σφί ἐστὶ Ἀργιππαῖοι. μέχρι μὲν νυν
 τῶν φαλακρῶν τούτων πολλὴ περιφανείη τῆς χώρας
 ἐστὶ καὶ τῶν ἐμπροσθε ἔθνέων· καὶ γὰρ Σκυθῶν τινὲς
 ἀπικνέονται ἐς αὐτούς, τῶν οὐ χαλεπὸν ἐστὶ πυνθέσθαι,

καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυσθένεος τε ἐμπορίου καὶ τῶν
 ἄλλων Ποντικῶν ἐμπορίων. Σκυθῶν δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι
 εἰς αὐτοὺς, δι' ἐπὶ ἐρμηνέων καὶ δι' ἐπὶ γλωσσέων
 διαπρήσσονται. μέχρι μὲν δὴ τούτων γινώσκεται, τὸ 25
 δὲ τῶν φαλακρῶν κατύπερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε
 φράσαι· ὄρεα γὰρ ὑψηλὰ ἀποτάμνει ἄβατα καὶ οὐδεὶς
 σφεα ὑπερβαίνει· οἱ δὲ φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, ἐμοὶ
 μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, οἰκέειν τὰ ὄρεα αἰγίποδας ἄν-
 δρας, ὑπερβάντι δὲ τούτους ἀνθρώπους ἄλλους οἱ τὴν
 ἐξάμηνον κατεύδουσι· τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέκομαι [τὴν]
 ἀρχήν. ἀλλὰ τὸ μὲν πρὸς ἡῶ τῶν φαλακρῶν γινώ-
 σκεται ἀτρεκέως ὑπὸ Ἰσσηδόνων οἰκεόμενον, τὸ μέντοι
 κατύπερθε πρὸς βορέην ἄνεμον οὐ γινώσκεται οὔτε τῶν
 φαλακρῶν οὔτε τῶν Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτῶν τού-
 των λεγόντων. νόμοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοσίδε λέγον- 26
 ται χρᾶσθαι· ἐπεὶ ἀνδρὶ ἀποθάνῃ πατήρ, οἱ προσή-
 κοντες πάντες προσάγουσι πρόβατα καὶ ἔπειτα ταῦτα
 θύσαντες καὶ καταταμόντες τὰ κρέα κατατάμνουσι καὶ
 τὸν τοῦ δεκομένου τεθνεῶτα γονέα, ἀναμίζαντες δὲ
 πάντα τὰ κρέα δαῖτα προτίθενται. τὴν δὲ κεφαλὴν
 αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες καταχρυσοῦσι καὶ
 ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπε-
 τείους ἐπιτελέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιεῖ, κατὰ
 περ Ἑλλήνες τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὗτοι
 λέγονται εἶναι, ἰσοκρατές δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι
 ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι, τὸ δὲ ἀπὸ 27
 τούτων τὸ κατύπερθε Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες τοὺς
 μονοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ τοὺς χρυσοφύλακας
 γρύπας εἶναι, παρὰ δὲ τούτων Σκύθαι παραλαβόντες
 λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθῶν ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν,

καὶ ὀνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμασπούς· ἄριμα
 28 γὰρ ἔν καλέουσι Σκύθαι, σποῦ δὲ ὀφθαλμόν. δυσχεί-
 μερος δὲ αὕτη ἢ καταλεχθεῖσα πᾶσα χώρα οὕτω δὴ τί
 ἐστὶ, ἐνθα τοὺς μὲν ὀκτῶ τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἶος
 γίνεται κρυμὸς, ἐν τοῖσι ὕδωρ ἐκχέας πηλὸν οὐ ποιή-
 σεις, πῦρ δὲ ἀνακαίων ποιήσεις πηλόν· ἢ δὲ θάλασσα
 πήγνυται καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Κιμμέριος, καὶ ἐπὶ
 τοῦ κρυστάλλου οἱ ἐντὸς τάφρου Σκύθαι κατοικημένοι
 στρατεύονται καὶ τὰς ἀμάξας ἐπελαύνουσι πέραν ἐς
 τοὺς Σίνδους. οὕτω μὲν δὴ τοὺς ὀκτῶ μῆνας διατε-
 λείει χειμῶν ἐὼν, τοὺς δ' ἐπιλοιπούς τέσσερας ψύχεα
 αὐτόθι ἐστὶ. κενώρισται δὲ οὗτος ὁ χειμῶν τοὺς τρό-
 πους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοισι χωρίοισι γινομένοισι χει-
 μῶσι, ἐν τῷ τὴν μὲν ὠραίην οὐκ ὕει λόγον ἄξιον
 οὐδέν, τὸ δὲ θέρος ὕων οὐκ ἀνιεῖ. βρонтаί τε ἥμος
 τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηνικαῦτα μὲν οὐ γίνονται, θέρεος
 δὲ ἀμφιλαφές· ἦν δὲ χειμῶνος βροντὴ γένηται, ὥς
 τέρας θωμάζεται· ὥς δὲ καὶ ἦν σεισμὸς γένηται, ἦν τε
 θέρεος ἦν τε χειμῶνος, ἐν τῇ Σκυθικῇ τέρας νενόμι-
 σται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦ-
 του, ἡμίονοι δὲ οὐδὲ ὄνοι οὐκ ἀνέχονται ἀρχὴν· τῇ δὲ
 ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῷ ἐστεῶτες ἀποσφακελίζουσι,
 29 ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχονται. δοκέει δέ μοι καὶ τὸ
 γένος τῶν βοῶν τὸ κόλον διὰ ταῦτα οὐ φύνει κέρεα
 αὐτόθι· μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ καὶ Ὀμήρου ἔπος
 ἐν Ὀδυσσείῃ ἔχον ὧδε·

Καὶ Διβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι,
 ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίνε-
 σθαι τὰ κέρεα. ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύνει
 30 κέρεα τὰ κτήνεα ἀρχὴν ἢ φύοντα φύνει μόγις. ἐνθαῦτα

μέν νυν διὰ τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα· θωμάζω δέ (προσθήκας γάρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐδίξητο) ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάση χώρῃ οὐ δύναται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χώρου ἐόντος οὔτε ἄλλον φανεροῦ αἰτίου οὔδεός. φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κατάρης τευ οὐ γίνεσθαι σφίσι ἡμίονους. ἀλλ' ἐπεὰν προσίῃ ἡ ὥρη κυῖσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτὰς καὶ ἔπειτά σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιείσι τοὺς ὄνους, ἐς ὃ ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί· ἔπειτα δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. περὶ δὲ τῶν πτερῶν τῶν Σκύ-
31 θαι λέγουσι ἀνάπλεον εἶναι τὸν ἥερα, καὶ τούτων εἵνεκα οὐκ οἶά τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἡπείρου οὔτε διεξιέναι, τήνδε ἔχω περὶ αὐτῶν γνώμην· τὰ κατ' ὑπερθε ταύτης τῆς χώρης αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσουσι δὲ τοῦ θέρους ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ οἶκός· ἦδη ὧν ὅστις ἀγχώθεν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσιν εἶδε, οἶδε τὸ λέγω· οἶκε γάρ ἢ χιῶν πτεροῖσι· καὶ διὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον ἐόντα τοιοῦτον ἀνοίκητα τὰ πρὸς βορέην ἐστὶ τῆς ἡπείρου ταύτης. τὰ ὧν πτερὰ εἰκάζοντας τὴν χιόνα τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιοίκους δοκέω λέγειν. ταῦτα μὲν νυν τὰ λέγεται μακρότατα εἴρηται.

Ὑπερβορέων δὲ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι
32 λέγουσι οὔτε τινὲς ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ ἄρα Ἰσσηδόνες. ὥς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὗτοι λέγουσι οὐδέν· ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὥς περὶ τῶν μονοφθάλμων λέγουσι. ἀλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἐστὶ περὶ Ὑπερβορέων εἰρημένον, ἐστὶ δὲ καὶ Ὀμήρῳ ἐν Ἐπιγόνουσι, εἰ δὴ τῷ ἐόντι γε Ὀμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε. πολλῷ δέ τι πλεῖστα περὶ αὐτῶν Ἀῆλιοι λέγουσι, φά-
33 μενοι ἱρὰ ἐνδεδεμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν ἐξ Ὑπερβορέων

φερόμενα ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας, ἀπὸ δὲ Σκυθίων
 ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐκάστους κο-
 μίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρας ἐκαστάτω ἐπὶ τὸν Ἀδρίην,
 ἐνθεῦτεν δὲ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμενα πρῶτους
 Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι, ἀπὸ δὴ τούτων κατα-
 βαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον καὶ διαπορεύεσθαι ἐς
 Εὐβοίαν, πόλιν τε ἐς πόλιν πέμπειν μέχρι Καρύστου,
 τὸ δ' ἀπὸ ταύτης ἐκλιπεῖν Ἀνδρον· Καρυστίους γὰρ
 εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τήνον, Τηνίους δὲ ἐς Ἀήλον.
 ἀπικνέεσθαι μὲν νυν οὕτω ταῦτα τὰ ἱρὰ λέγουσι ἐς
 Ἀήλον, πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμψαι φερούσας
 τὰ ἱρὰ δύο κόρας, τὰς ὀνομάζουσι Ἀήλιοι εἶναι Ὑπερ-
 ὄχην τε καὶ Λαοδίκην· ἅμα δὲ αὐτῇσι ἀσφαλείης εἵ-
 νεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν ἄνδρας
 πέντε πομπούς, τούτους οἱ νῦν Περφερέες καλέονται,
 τιμὰς μεγάλας ἐν Ἀήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑπερ-
 βορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστέειν,
 δευνὰ ποιευμένους εἰ σφας αἰεὶ καταλάμπεται ἀποστέλ-
 λοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, οὕτω δὴ φέροντας ἐς τοὺς
 οὖρους τὰ ἱρὰ ἐνδεδεμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ τοῖσι
 πλησιοχώροισι ἐπισκῆπτειν κελεύοντας προπέμπειν σφέα
 ἀπὸ ἐωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω προ-
 πεμπόμενα ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Ἀήλον· οἶδα δὲ
 αὐτὸς τούτοις τοῖσι ἱροῖσι τόδε ποιεύμενον προσφερές,
 τὰς Θρηίσσας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας, ἐπεὰν θύωσι
 τῇ Ἀρτέμιδι τῇ βασιλείῃ, οὐκ ἄνευ πυρῶν καλάμης
 34 ἐρδούσας τὰ ἱρὰ. καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταύτας οἶδα ποι-
 εύσας, τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτῃσι τῇσι ἐξ Ὑπερβορέων
 τελευτησάσῃσι ἐν Ἀήλῳ κείρονται καὶ αἱ κόραι καὶ οἱ
 παῖδες οἱ Ἀηλίων· αἱ μὲν πρὸ γάμου πλόκαμον ἀπο-

ταμνόμεναι καὶ περὶ ἄτρακτον ἐλίζασαι ἐπὶ τὸ σῆμα
 τιθεῖσι (τὸ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς τὸ Ἀρτεμίδιον ἐσιόντι
 ἀριστερῆς χειρὸς, ἐπιπέφυκε δὲ οἱ ἐλαίη), ὅσοι δὲ
 παῖδες τῶν Ἀηλίων περὶ χλόην τινὰ ἐλίζαντες τῶν
 τριχῶν [προ]τιθεῖσι καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸ σῆμα. αὐταὶ μὲν
 δὴ ταύτην τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν Ἀήλου οἰκητόρων,
 φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὐτῷ καὶ τὴν Ἀργὴν τε καὶ τὴν Ὠπιν, 35
 εἰούσας παρθένους ἐξ Ὑπερβορέων, κατὰ τοὺς αὐτοὺς
 τούτους ἀνθρώπους πορευομένας ἀπικέσθαι ἐς Ἀἴλον
 ἐπὶ πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαοδίκης. ταύτας μὲν
 νυν τῇ Εἰλειθυίῃ ἀποφερούσας ἀντὶ τοῦ ὠκυτόκου τὸν
 ἐτάξαντο φόρον ἀπικέσθαι, τὴν δὲ Ἀργὴν τε καὶ τὴν
 Ὠπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι καὶ
 σφι τιμὰς ἄλλας δεδόσθαι πρὸς σφέων· καὶ γὰρ ἀγεί-
 ρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομαζούσας τὰ οὐνόματα ἐν
 τῷ ὕμνῳ τὸν σφι Ὠλὴν ἀνὴρ Ἀνκίος ἐποίησε, παρὰ
 δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας ὑμνέειν
 Ὠπὶν τε καὶ Ἀργὴν ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας
 (οὗτος δὲ ὁ Ὠλὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιοὺς ὕ-
 μνους ἐποίησε ἐκ Ἀνκίης ἐλθὼν τοὺς ἀειδομένους ἐν
 Ἀήλῳ), καὶ τῶν μηρίων καταγριζομένων ἐπὶ τῷ βωμῷ
 τὴν σποδὸν ταύτην ἐπὶ τὴν θήκην τὴν Ὠπιός τε καὶ
 Ἀργῆς ἀναισιμοῦσθαι ἐπιβαλλομένην. ἡ δὲ θήκη αὐ-
 τῶν ἐστὶ ὕπισθε τοῦ Ἀρτεμίδιου, πρὸς ἧν τετραμ-
 μένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηλίων ἱστυητορίου.

Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων πέρι εἰρήσθω. τὸν γὰρ 36
 περὶ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέου
 οὐ λέγω, [λέγων] ὥς τὸν οἰστὸν περιέφερε κατὰ πᾶσαν
 γῆν οὐδὲν σιτεόμενος. εἰ δὲ εἰσι ὑπερβόρεοί τινες
 ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὁρέων

γῆς περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη καὶ οὐδένα
 ἔχοντως ἐξηγησάμενον. οἱ Ὁκεανὸν τε ῥέοντα γρά-
 πέριξ τὴν γῆν, εὐδοσαν κυκλοτερέα ὥς ἀπὸ τόρου
 τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιεύντων ἴσῃν. ἐν ὁ-
 γὰρ ἐγὼ δηλώσω μέγαθός τε ἐκάστης αὐτέων κα-
 τίς ἐστι ἐς γραφὴν ἐκάστη.

- 37 Πέρσαι οἰκέουσι κατήκοντες ἐπὶ τὴν νοτίην θά-
 σαν τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην· τούτων δ' ὑπερου-
 πρὸς βορέω ἀνέμου Μῆδοι, Μήδων δὲ Σάσπειροι·
 σπείρων δὲ Κόλχοι κατήκοντες ἐπὶ τὴν βορήνῃ
 λασσαν, ἐς τὴν Φᾶσις ποταμὸς ἐκδιδού. ταῦτα τε
 38 ἔθνεα οἰκέει ἐκ θαλάσσης ἐς θάλασσαν. ἐνθεὺς
 τὸ πρὸς ἐσπέρης ἄκται διφάσιαι ἀπ' αὐτῆς κα-
 νουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπηγήσομαι. ἐνθα
 ἡ ἄκτὴ ἡ ἑτέρα τὰ πρὸς βορέην ἀπὸ Φάσιος ἀρ-
 παρατέταται ἐς θάλασσαν παρὰ τε τὸν Πόντον καὶ
 Ἑλλήσποντον μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωικοῦ, τὰ δὲ
 νότου ἡ αὐτὴ αὕτη ἄκτὴ ἀπὸ τοῦ Μυριανδρικοῦ
 πρὸς τοῦ πρὸς Φοινίκῃ κειμένου τείνει τὰ ἐς θάλα-
 σσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκέει δ' ἐν τῇ ἄκτῃ
 39 ἔθνεα ἀνθρώπων τριήκοντα. αὕτη μὲν νυν ἡ
 τῶν ἀκτέων, ἡ δὲ δὴ ἑτέρα ἀπὸ Περσέων ἀρ-
 παρατέταται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, ἥ τε Περ-
 σίη καὶ ἀπὸ ταύτης ἐκδεκομένη ἡ Ἀσσυρίη καὶ ἀπὸ
 Συρίας ἡ Ἀραβία· λήγει δὲ αὕτη, οὐ λήγουσα
 νόμῳ, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον, ἐς τὸν Δαρ-
 τὸν Νείλου διώρυχα ἐσήγαγε. μέχρι μὲν νυν
 τῆς ἀπὸ Περσέων χώρος πλατὺς καὶ πολλὸς ἐστίν·
 δ' ἀπὸ Φοινίκης παρῇκει διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης
 ἄκτὴ αὕτη παρὰ τε Συρίην τὴν Παλαιστίνην καὶ

γυπτον, ἐς τὴν τελευτᾷ· ἐν τῇ ἔθνεά ἐστι τρία μῦνα.
 ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων τὰ πρὸς ἐσπέρης τῆς Ἀσίης 40
 ἔχοντά ἐστι, τὰ δὲ κατ' ὑπερθε Περσέων καὶ Μήδων
 καὶ Σασπείρων καὶ Κόλχων, τὰ πρὸς ἡῷ τε καὶ ἥλιον
 ἀρατέλλοντα, ἔνθεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα,
 πρὸς βορέῳ δὲ ἡ Κασπία τε θάλασσα καὶ ὁ Ἀράξης
 ποταμός, ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς
 Ἰνδικῆς οἰκέεται ἡ Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης ἔρημος
 ἡδὴ τὸ πρὸς τὴν ἡῷ, οὐδὲ ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἶον δὴ
 τι ἐστί. τοιαύτη μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί, ἡ δὲ 41
 Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἐτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου
 Λιβύη ἡδὴ ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νυν Αἰγυπτον ἡ ἀκτὴ
 αὕτη στεινὴ ἐστί· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τὴν
 Ἐρυθρὴν θάλασσαν δέκα μυριάδες εἰσὶ ὁργυῖων, αὗται
 δ' ἂν εἴεν χίλιοι στάδιοι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ στεينوῦ τού-
 του κάρτα πλατεῖα τυγχάνει ἐοῦσα ἡ ἀκτὴ ἥτις Λιβύη
 κέκληται.

Θωμάζω ὦν τῶν διουρισάντων καὶ διελόντων Λι- 42
 βύην τε καὶ Ἀσίην καὶ Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ
 διαφέροντα αὐτέων ἐστί· μήκει μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέ-
 ρας παρήκει ἡ Εὐρώπη, εὐρεος δὲ πέρι οὐδὲ συμβάλ-
 λειν ἄξιόν φαίνεται μοι εἶναι. Λιβύη μὲν γὰρ δημοῖ
 ἐωυτὴν ἐοῦσα περίορυτος, πλὴν ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν
 Ἀσίην οὐρίζει, Νεκῷ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως πρώτου
 τῶν ἡμεῖς ἴδμεν καταδέξαντος, ὃς ἐπεῖτε τὴν διώρυχα
 ἐπαύσατο ὁρύσσων τὴν ἐκ τοῦ Νείλου διέχουσιν ἐς
 τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέπεμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοί-
 οισι, ἐντειλάμενος ἐς τὸ ὀπίσω δι' Ἡρακλέων στηλέων
 διεκπλέειν ἕως ἐς τὴν βορρῆν θάλασσαν καὶ οὕτω ἐς
 Αἰγυπτον ἀπικνέεσθαι. ὁρμηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ

τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἔπλεον τὴν νοτιήν θάλασσαν
 ὅπως δὲ γίνοιτο φθινόπωρον, προσίσχοντες ἂν σπεί-
 ρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἑκάστοτε τῆς Αἰβύης πλέοντε
 γινοίαιτο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμητον· θερίσαντες δ' ἂν
 τὸν σίτον ἔπλεον, ὥστε δύο ἐτέων διεξεληθόντων τρίτα
 ἔτει κάμψαντες Ἡρακλέας στήλας ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον
 καὶ ἔλεγον ἑμοὶ μὲν οὐ πιστὰ, ἔλλω δὲ [δὴ] τέω, ὡς
 περιπλέοντες τὴν Αἰβύην τὸν ἥλιον ἔσχον ἐς τὰ δεξιὰ
 43 οὐτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ πρῶτον, μετὰ δὲ Καρχη-
 δόνιοι εἰσι οἱ λέγοντες, ἐπεὶ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος
 ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης οὐ περιέπλωσε Αἰβύην, ἐπ' αὐτὸ
 τοῦτο πεμφθεὶς, ἀλλὰ δείσας τὸ τε μῆκος τοῦ πλόου
 καὶ τὴν ἐρημίην ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπετέλεσε τὸν
 ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἄεθλον. θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου
 τοῦ Μεγαβύζου ἐβίησατο παρθένον· ἔπειτα μέλλοντος
 αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκοιοπιεῖσθαι ὑπὸ
 Ξέρξεω βασιλέως ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος εὐῶσα Δα-
 ρεῖον ἀδελφεὴν παραιτήσατο, φῶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην
 ἐπιθήσειν ἢ περ ἐκείνου. Αἰβύην γὰρ οἱ ἀνάγκην ἔσε-
 σθαι περιπλέειν, ἐς ὃ ἂν ἀπικήται περιπλέων αὐτὴν ἐς
 τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξεω ἐπὶ
 τούτοις ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον καὶ λα-
 βὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τούτων ἔπλεε ἐπὶ Ἡρα-
 κλέας στήλας· διεκπλώσας δὲ καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτή-
 ριον τῆς Αἰβύης τῷ οὐνομα Σολόεις ἐστί, ἔπλεε πρὸς
 μεσαμβρίην, περήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι
 μησί, ἐπεῖτε τοῦ πλεῦνος αἰεὶ ἔδεε, ἀποστρέψας ὀπίσω
 ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ
 βασιλέα Ξέρξην ἔλεγε φῶς τὰ προσωτάτω ἀνθρώπους
 σμικροὺς παραπλέειν ἑσθῆτι φοινικίῃ διαχρεωμένους,

οἱ δὲ ὅπως σφεῖς καταγοῖατο τῇ νηὶ φεύγεσκον πρὸς τὰ ὄρεα καταλείποντες τὰς πόλεις· αὐτοὶ δὲ ἀδικεῖν οὐδὲν ἐσιόντες, πρόβατα δὲ μούνα ἐξ αὐτῶν λαμβάνειν. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Αἰβύην παντελῶς αἴτιον τόδε ἔλεγε, τὸ πλοῖον τὸ πρόσω οὐ δυνατόν ἐτι εἶναι προβαίνειν ἀλλ' ἐνίσχασθαι. Ξέρξης δὲ οὐ [οἱ] συγγινώσκων λέγειν ἀληθῆα οὐκ ἐπιτελέσαντά τε τὸν προκείμενον ἔκθλον ἀνεσκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν. τούτου δὲ τοῦ Σατάσπεος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμον, ἐπεῖτε ἐπύθτετο τάχιστα τὸν δεσπότην τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ κατέσχε, τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὖνομα ἔκων ἐπιλήθομαι.

Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη, ὅς 44
βουλούμενος Ἰνδὸν ποταμόν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος οὗτος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἄλλους τε τοῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθείην ἐρέειν καὶ δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ ὀρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς ἔπλεον κατὰ ποταμὸν πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θάλασσαν, διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλέοντες τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνεύονται ἐς τοῦτον τὸν χώρον ὅθεν ὁ Αἴγυπτίῳ βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας τοὺς πρότερον εἶπα ἀπέστειλε περιπλέειν Αἰβύην. μετὰ δὲ τούτους περιπλώσαντας Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος καὶ τῇ θαλάσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίης, πλὴν τὰ πρὸς ἡλίον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνεύρηται ὅμοια παρεχομένη τῇ Αἰβύῃ.

Ἡ δὲ Εὐρώπῃ πρὸς οὐδαμῶν φανερὴ ἐστὶ γινω- 45
σκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἡλίον ἀνατέλλοντα οὔτε τὰ πρὸς

βορέην, εἰ περίρρυτός ἐστι· μήκει δὲ γινώσκεται
 ἀμφοτέρως παρήκουσα. οὐδ' ἔχω συμβαλέσθαι ἐπὶ
 μῆϊ εὐόσῃ γῇ οὐνόματα τριφάσια κέεται, ἐπὶ
 ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε
 γύπτιος ποταμὸς ἐτέθη καὶ Φᾶσις ὁ Κόλχος
 Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαιήτην καὶ Πορθμήϊα τὰ
 μέρια λέγουσι), οὐδὲ τῶν διουρισάντων τὰ οὐν
 πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο τὰς ἐπωνυμίας. ἦδ'
 Αἰβύη μὲν ἐπὶ Αἰβύης λέγεται ὑπὸ τῶν πολλῶν
 νῶν ἔχειν τὸ οὐνομα γυναικὸς αὐτόχθονος, ἡ δὲ
 ἐπὶ τῆς Προμηθέος γυναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ
 τοῦ μὲν μεταλαμβάνονται τοῦ οὐνόματος Ἀνδοί
 μενοι ἐπὶ Ἀσίῳ τοῦ Κότυος τοῦ Μάνεω κεκλη-
 τὴν Ἀσίην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθέος Ἀσίης
 ὅτεν καὶ τὴν ἐν Σάρδισι φυλὴν κεκληθῆσθαι Ἀ-
 ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη οὔτε εἰ περίρρυτός ἐστι γινώ-
 πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων, οὔτε ὁκόθεν τὸ οὐνομα
 τοῦτο, οὔτε ὅστις οἱ ἦν ὁ θέμενος φαίνεται, εἰ μὴ
 τῆς Τυρίας φήσομεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὐνομα
 χώραν· πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνώνυμος ὥσπερ αἰ-
 ραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ τῆς Ἀσίης τε φαίνεται εὐδο-
 οὐκ ἀπικομένη ἐς τὴν γῆν ταύτην ἥτις νῦν ὑπὸ
 νῶν Εὐρώπη καλεῖται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς
 τὴν, ἐκ Κρήτης δὲ ἐς Ἀνκίην. ταῦτα μὲν νῦν
 τοσοῦτο εἰρήσθω· τοῖσι γὰρ νομιζομένοισι αὐτῶν
 σόμεθα.

- 46 Ὁ δὲ Πόντος ὁ Εὐξείνιος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύ-
 Δαρεῖος, χωρέων πασέων παρέχεται ἔξω τοῦ Σ-
 κοῦ ἔθνεα ἀμαθέστατα· οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς
 Πόντου οὐδὲν ἔχομεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι

ἄνδρα λόγιον οἶδαμεν γενόμενον, πάρεξ τοῦ Σκυθικοῦ
 ἔθνεος καὶ Ἀναχάρσιος. τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν
 τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπίνων προηγήτων σοφώτατα
 πάντων ἐξεύρηται τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τὰ μέντοι ἄλλα
 οὐκ ἄγμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφι ἀνεύρηται ὥστε
 ἀποφυγεῖν τε μηδένα ἐπελθόντα ἐπὶ σφέας, μὴ βουλο-
 μένους τε ἐξευρεθῆναι καταλαβεῖν μὴ οἶόν τε εἶναι·
 τοῖσι γὰρ μήτε ἄσπεα μήτε τεῖχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλλὰ
 φερέοικοι ἐόντες πάντες ἔωσι ἱπποτοξόται, ζῶντες μὴ
 ἀπ' ἀρότου ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τε σφι ἢ ἐπὶ
 ζευγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴησαν οὗτοι ἅμαχοί τε καὶ ἄπο-
 ροὶ προσμίσγειν; ἐξεύρηται δέ σφι ταῦτα τῆς τε γῆς 47
 εὐρύτης ἐπιτηδέης καὶ τῶν ποταμῶν ἐόντων σφι συμ-
 μάχων· ἢ τε γὰρ γῆ εὐρύσα πεδίας αὕτη ποιῶδης τε
 καὶ εὐνδρός ἐστι, ποταμοὶ τε δι' αὐτῆς ῥέουσι οὐ πολλῶ
 τεῶ ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διωρύνων.
 ὅσοι δὲ ὀνομαστοὶ τέ εἰσι αὐτῶν καὶ προσπλωτοὶ ἀπὸ
 θαλάσσης, τούτους ὀνομανέω. Ἰστρος μὲν πεντάστομος,
 μετὰ δὲ Τύρης τε καὶ Ὑπανίς καὶ Βορουσθένης καὶ Παν-
 τικάπης καὶ Ὑπάκυρις καὶ Γέρρος καὶ Τάναϊς· ῥέουσι
 δὲ οἷδε κατὰ τὰδε. Ἰστρος μὲν ἐὼν μέγιστος ποταμῶν 48
 πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἐωντῷ ῥέει
 καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος, πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἐσπέρας
 τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ ῥέων κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέ-
 γουε, ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ
 δὲ οἷδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες, διὰ μὲν γε τῆς Σκυ-
 θικῆς χώρας πέντε μὲν οἱ ῥέοντες, τὸν τε Σκύθαι Πό-
 ρατα καλέουσι, Ἑλληνες δὲ Πυρετόν, καὶ ἄλλος Τιά-
 ραντος καὶ Ἀραρός τε καὶ Νάπαρις καὶ Ὀρδησσός. ὁ
 μὲν πρῶτος λεχθεὶς τῶν ποταμῶν μέγας καὶ πρὸς ἡῶ

ῥέων ἀνακοινοῦνται τῷ Ἰστρῷ τὸ ὕδωρ, ὁ δὲ δεύτερος
 λεχθεὶς Τιάραντος πρὸς ἐσπέρας τε μᾶλλον καὶ ἐλάσ-
 σων, ὁ δὲ δὴ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησ-
 σὸς διὰ μέσον τούτων ἰόντες ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἰστρον.
 οὗτοι μὲν αὐθιγενεῖς Σκυθικοὶ ποταμοὶ συμπληθύνουσι
 αὐτόν, ἐκ δὲ Ἀγαθύρων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμ-
 49 μίσγεται τῷ Ἰστρῷ, ἐκ δὲ τοῦ Αἴμον τῶν κορυφῶν
 τρεῖς ἄλλοι μεγάλοι ῥέοντες πρὸς βορρῆν ἄνεμον ἐσβάλ-
 λουσι ἐς αὐτόν, Ἀτλας καὶ Αὔρας καὶ Τίβισις· διὰ δὲ
 Θρηάκης καὶ Θρηάκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες Ἀθρυς
 καὶ Νόης καὶ Ἀρτάνης ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν Ἰστρον· ἐκ δὲ
 Παιόνων καὶ ὄρεος Ῥοδόπης Σχίος ποταμὸς μέσον
 σχίζων τὸν Αἴμον ἐκδιδοὶ ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ
 ῥέων πρὸς βορρῆν ἄνεμον Ἀγγρος ποταμὸς ἐσβάλλει ἐς
 πεδῖον τὸ Τριβαλλικὸν καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγου, ὁ δὲ
 Βρόγγος ἐς τὸν Ἰστρον· οὕτω ἀμφοτέρους ἔοντας με-
 γάλους ὁ Ἰστρος δέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώρας
 Ὀμβρικών Κάρπις ποταμὸς καὶ ἄλλος Ἀλπις πρὸς βο-
 ρρῆν ἄνεμον καὶ οὗτοι ῥέοντες ἐκδιδοῦσι ἐς αὐτόν.
 ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἰστρος, ἀρξά-
 μενος ἐκ Κελτῶν, οἳ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ
 Κύνητας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ· ῥέων δὲ διὰ
 πάσης τῆς Εὐρώπης ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθικῆς ἐσ-
 50 βάλλει. τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων καὶ ἄλλων πολ-
 λῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ γίνεται ὁ Ἰστρος
 ποταμῶν μέγιστος, ἐπεὶ ὕδωρ γε ἓν πρὸς ἓν συμβάλ-
 λειν ὁ Νεῖλος πλήθει ἀποκρατέει· ἐς γὰρ δὴ τοῦτον
 οὔτε ποταμὸς οὔτε κρήνη οὐδεμία ἐκδιδοῦσα ἐς πληθὺς
 οἱ συμβάλλεται. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει ἐν τε θέρει καὶ χει-
 μῶνι ὁ Ἰστρος κατὰ τοιόνδε τι, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ· τοῦ

μὲν χειμῶνός ἐστι ὅσος περ ἐστὶ, ὀλίγω τε μέζων τῆς
 ἐωυτοῦ φύσιος γίνεται· ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τοῦ χει-
 μῶνος πάμπαν ὀλίγω, νιφετῷ δὲ πάντα χρᾶται. τοῦ
 δὲ θέρους ἡ χιὼν ἡ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα, ἐοῦσα
 ἀμφιλαφής, τηκομένη πάντοθεν ἐκδιδοῖ ἐς τὸν Ἰστρον.
 αὕτη τε δὴ ἡ χιὼν ἐκδιδοῦσα ἐς αὐτὸν συμπληθύνει καὶ
 ὕμβροι πολλοὶ τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ· ὕει γὰρ δὴ τὸ
 θέρος. ὅσῳ δὲ πλεον ἐπ' ἐωυτὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλ-
 κεται ἐν τῷ θέρει ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμ-
 μισγόμενα τῷ Ἰστρῷ πολλαπλήσιά ἐστι τοῦ θέρους ἢ
 περ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα ἀντισήκωσις
 γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι ἔοντα.

Εἰς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκυθισί ἐστι ὁ 51
 Ἰστρος, μετὰ δὲ τοῦτον Τύρης, ὃς ἀπὸ βορέω μὲν
 ἀνέμου ὀρμαῖται, ἄρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης
 ἣ οὐρίζει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ τὴν Νευρίδα γῆν. ἐπὶ
 δὲ τῷ στόματι αὐτοῦ κατοικῶνται Ἕλληνες, οἱ Τυρῖται
 καλέονται. τρίτος δὲ Ὑπανις ποταμὸς ὀρμαῖται μὲν ἐκ 52
 τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης τὴν περίεξ
 νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δὲ ἡ λίμνη
 αὕτη ὀρθῶς μήτηρ Ὑπάνιος. ἐκ ταύτης ὧν ἀνατέλλων
 ὁ Ὑπανις ποταμὸς ῥέει ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον
 βραχὺς καὶ γλυκὺς ἐστὶ, ἀπὸ δὲ τούτου πρὸς θαλάσσης
 τεσσάρων ἡμερέων πλόον πικρὸς αἰνῶς. ἐκδιδοῖ γὰρ
 ἐς αὐτὸν κρήνη πικρή, οὕτω δὴ τι ἐοῦσα πικρή, ἢ με-
 γάλει σμικρὴ ἐοῦσα κινῶ τὸν Ὑπανιν, ἔοντα ποταμὸν
 ἐν ὀλίγοις μέγαν. ἐστὶ δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν οὐροισι
 χώρας τῆς τε ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλιζώνων· οὐ-
 νομα δὲ τῇ κρήνῃ καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ Σκυθιστὶ
 μὲν Ἐξαμπαῖος, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Ἰραὶ

ὁδοί. συνάγουσι δὲ τὰ τέρματα ὃ τε Τύρης καὶ ὁ Ἵπανις κατὰ Ἀλιζώνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἀποστρέψας
 58 ἐκάτερος ῥέει εὐρύνων τὸ μέσον. τέταρτος δὲ Βορυσθένης ποταμός, ὃς ἐστὶ μέγιστός τε μετὰ Ἰστρον τούτων καὶ πολυαρκέστατος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας οὔτι μούνου τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τούτω γὰρ οὐκ οἶά τέ ἐστι συμβαλεῖν ἄλλον ποταμόν· τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος, ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐκομιδεστάτας κτήνεσι παρέχεται ἰχθύας τε ἀρίστους διακριδὸν καὶ πλείστους, πίνεσθαι τε ἡδιστός ἐστι, ῥέει τε καθαρὸς παρὰ θολεροῖσι, σπόρος τε παρ' αὐτὸν ἄριστος γίνεται, ποίη τε, τῇ οὐ σπείρεται ἢ χώρη, βαθυτάτη. ἄλλες τε ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτόματοι πηγύνονται ἄπλετοι. κῆτέα τε μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρίχευσιν, ἄλλα τε πολλὰ θωμάσαι ἄξια. μέχοι μὲν νυν Γέροου χώρου, ἐς τὸν τεσσεράκοντα ἡμερέων πλόος ἐστί, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου, τὸ δὲ κατ' ἡμέρας δι' ὧν ῥέει ἀνθρώπων οὐδείς ἔχει φράσαι· φαίνεται δὲ ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν Σκυθίων τὴν χώραν· οὗτοι γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἡμερέων πλόον νέμονται. μούνου δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγὰς, δοκέω δέ, οὐδὲ οὐδείς Ἑλλήνων. ἀρχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης ῥέων γίνεται καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ἵπανις ἐς τώυτ' ἔλος ἐκδιδούς. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν τούτων ἐὼν ἔμβολον τῆς χώρας Ἰππόλεω ἄκρη καλεῖται, ἐν δὲ αὐτῷ ἱρὸν Διμήτρος ἐνίδρυσται· πέρην δὲ τοῦ ἱροῦ ἐπὶ τῷ Ἵπανι Βορυσθενεῖται κατοίκεται.

αὐτὰ μὲν τὰ ἀπὸ τούτων τῶν ποταμῶν, μετὰ δὲ τοῦ- 54
 οὗ πέμπτος ποταμὸς ἄλλος τῷ ὀνόματι Παντικάπης·
 ἔχει δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ
 μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθέneos νέμονται οἱ
 εὐεργοὶ Σκύθαι, ἐκδιδού δὲ ἐς τὴν Ἑλαίην, παραμει-
 ἄμενος δὲ ταύτην τῷ Βορυσθένει συμμίσγεται. ἔκτος 55
 ἔστι Ἑλάκωρις ποταμὸς, ὃς ὁρμᾶται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ
 ἑσῶν δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων ἐκδιδού κατὰ
 Καρκινίτιν πόλιν, ἐς δεξιὴν ἀπέργων τὴν τε Ἑλαίην
 καὶ τὸν Ἀχιλλήιον δρόμον καλεόμενον. ἑβδομος δὲ 56
 ἕρτος ποταμὸς ἀπέσχισται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθέneos
 κατὰ τοῦτο τῆς χώρας ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης.
 ἀπέσχισται μὲν νυν ἐκ τούτου τοῦ χώρου, ὄνομα δὲ
 χει τὸ περὶ ὁ χώρος αὐτός, ἕρτος, ῥέων δὲ ἐς θά-
 λασσαν οὐρίζει τὴν τε τῶν νομάδων χώραν καὶ τὴν
 τῶν βασιληῶν Σκυθέων, ἐκδιδού δὲ ἐς τὸν Ἑλάκωριν.
 ὀγδοὺς δὲ δὴ Τάναϊς ποταμὸς, ὃς ῥέει τἀνέκαθεν ἐκ 57
 λίμνης μεγάλης ὁρμώμενος, ἐκδιδού δὲ ἐς μέγαν ἐπὶ
 λίμνην καλεομένην Μαιήτιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς
 βασιληῖους καὶ Σαυρομάτας. ἐς δὲ Τάναϊν τοῦτον ἄλ-
 λος ποταμὸς ἐσβάλλει τῷ ὀνόματι ἔστι Ἑρπύς. τοῖσι μὲν 58
 δὴ ὀνομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δὴ τι οἱ Σκύθαι ἐσκεν-
 ῥάται, τοῖσι δὲ κτήνεσι ἢ ποιῇ ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυ-
 θικῇ ἔστι ἐπιχολωτάτη πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν·
 ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἔστι σταθμώσασθαι ὅτι
 τοῦτο οὕτω ἔχει.

Τὰ μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὐπορά ἐστι, τὰ δὲ 59
 λοιπὰ νόμαια κατὰ τὰδε σφι διακέεται. θεοὺς μὲν μόν-
 ούς τοῦσδε ἱλάσκονται, Ἰστίην μὲν μάλιστα, ἐπὶ δὲ
 Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι

γυναῖκα, μετὰ δὲ τούτους Ἀπόλλωνα τε καὶ οὐρανίην
 Ἀφροδίτην καὶ Ἡρακλέα καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πάν-
 τες Σκῦθαι νενομίκασι, οἱ δὲ [καλεόμενοι] βασιλῆας
 Σκῦθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. ὀνομάζεται δὲ
 Σκυθιστὶ Ἰστίη μὲν Ταβιτί, Ζεὺς δὲ ὀρθότατα κατὰ
 γνώμην γε τὴν ἐμὴν καλεόμενος Παπαῖος, Γῆ δὲ Ἀπί.
 Ἀπόλλων δὲ Οἰτύσυρος, οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτη Ἀργίμ-
 πασα, Ποσειδέων δὲ Θαγιμασάδας. ἀγάλματα δὲ καὶ
 βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιεῖν πλὴν Ἄρεϊ
 60 τούτῳ δὲ νομίζουσι. θυσίῃ δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκεν
 περὶ πάντα τὰ ἱρὰ ὁμοίως, ἐρδομένη ὥδε· τὸ μὲν ἱρήιον
 αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς ἐμπροσθίους πόδας ἔστηκεν,
 ὃ δὲ θυῶν ὕπισθε τοῦ κτήνεος ἑστέως σπάσας τὴν ἀρ-
 χὴν τοῦ στρόφου καταβάλλει μιν, πίπτοντος δὲ τοῦ
 ἱρήιου ἐπικαλέει τὸν θεὸν τῷ ἂν θυῇ καὶ ἔπειτα βρόχῳ
 περὶ ὧν ἔβαλε τὸν ἀνχένα, σκυταλίδα δὲ ἐμβαλὼν
 περιάγει καὶ ἀποπνίγει, οὔτε πῦρ ἀναλαύσας οὔτε
 καταρξάμενος οὔτ' ἐπισπείσας· ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀπο-
 61 δείρας τρώπεται πρὸς ἔψησιν. τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθι-
 κῆς αἰνῶς ἀξύλου ἐούσης ὥδέ σφι ἐς τὴν ἔψησιν τῶν
 κρεῶν ἐξεύρηται. ἑπεὶ ἂν ἀποδείρωσι τὰ ἱρήια, γυμνοῦσι
 τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα δὲ ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν
 τύχωσι ἔχοντες, ἐς λέβητας ἐπιχωρίους, μάλιστα Λε-
 σβίοισι κρητῆρσι προσεικέλους, χωρὶς ἢ ὅτι πολλῶ μὲ-
 ζοντας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες ἔψουσι ὑποκαίοντες τὰ
 ὀστέα τῶν ἱρήιων· ἣν δὲ μὴ σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ
 ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱρήιων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα
 καὶ παραμύξαντες ὕδωρ ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα. τὰ δὲ
 αἰθεται κάλλιστα, αἱ δὲ γαστέρες χωρέουσι εὐπετέως
 τὰ κρέα ἐψιλωμένα τῶν ὀστέων· καὶ οὕτω βοῦς τε

ἑαυτὸν ἐξέψει καὶ τᾶλλα ἱρήμια ἑαυτὸ ἕκαστον. ἐπεὰν δὲ ἐψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχνων ἀπαρξάμενος ῥίπτει ἐς τὸ ἐμπροσθε. θύουσι δὲ καὶ τὰ ἄλλα πρόβατα καὶ ἵππους μάλιστα.

Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι καὶ 62 ταῦτα τῶν κτηνέων, τῷ δὲ Ἄρει ὧδε· κατὰ νομοὺς ἑκάστοισι ἐν τῷ ἀρχηγῷ ἐσίδρυνταί σφι Ἄρεος ἱρὸν τοιόνδε· φρυγάνων φάκελοι συννενέαται ὅσον τε ἐπὶ σταδίους τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἔλασσον. ἄνω δὲ τούτου τετράγωνον ἕπεδον πεποιήται, καὶ τὰ μὲν τρία τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἐν ἐπιβατόν. ἔτεος δὲ ἑκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐπινέουσι φρυγάνων· ὑπονοστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χειμῶνων. ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος ἱδρυνταὶ ἀρχαῖος ἑκάστοισι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρεος τὸ ἄγαλμα. τούτω δὲ τῷ ἀκινάκῃ θυσίας ἐπετείους προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων, καὶ δὴ καὶ τοισίδ' ἐτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσους ἂν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἓνα θύουσι τρόπῳ οὐ τῷ αὐτῷ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑτεροῖῳ· ἐπεὰν γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι κατὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς ἄγρος καὶ ἔπειτα ἀνενείκοντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν φρυγάνων καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκεω. ἔνω μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο, κάτω δὲ παρὰ τὸ ἱρὸν ποιενῶσι τάδε· τῶν ἀποσφαγέντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιὸς ὤμους πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ ἐς τὸν ἡέρα ἰεῖσι καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἱρήμια ἀπαλλάσσονται· χεὶρ δὲ τῇ ἂν πέσῃ κέεται καὶ χωρὶς ὁ νεκρός.

- 63 Θυσίαι μὲν νυν αὐταί σφι κατεστᾶσι, ὑσὶ δὲ
οὐδὲν νομίζουσι οὐδὲ τρέφειν ἐν τῇ χώρῃ τὸ παρ
64 θέλουσι. τὰ δ' ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφι διακα
ἐπεὰν τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλλῃ ἀνὴρ Σκύθης
αἵματος ἐμπίνει· ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ
τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπει
μὲν γὰρ κεφαλὴν τῆς ληΐης μεταλαμβάνει τὴν ἄ
βωσι, μὴ ἐνείκας δὲ οὐ. ἀποδείρει δὲ αὐτήν τ
τοιῶδε· περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα καὶ λαβὸ
τῆς κεφαλῆς ἐκσείει, μετὰ δὲ σαρκίσας βοὸς π
δέψει τῇσι χερσί, ὀργάσας δὲ αὐτὸ ἅτε χειρόμα
ἐκτιηται, ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν
ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει καὶ ἀγάλλεται· ὅς γ
πλεῖστα [δέρματα] χειρόμακτρα ἔχῃ, ἀνὴρ ἄριστος
κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτῶν ἐκ τῶν ἀποδερμάτων
χλαίνας ἐπείνυσθαι ποιεῦσι, συρράπτοντες κατ
βαίτας· πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς γ
νεκρῶν ἐόντων ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὄνυξι καλύ
τῶν φαρετρέων ποιεῦνται· δέρμα δὲ ἀνθρώπου
παχὺ καὶ λαμπρὸν ἦν ἄρα, σχεδὸν δερμάτων π
λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ καὶ ὕλους ἄ
ἐκδείραντες καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύλων ἐπ' ἵππο
65 ριφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενόμισται,
δὲ τὰς κεφαλὰς, οὔτι πάντων ἀλλὰ τῶν ἐχθ
ποιεῦσι τὰδε· ἀποπρίσας [ἕκαστος] πᾶν τὸ ἐνερθ
ὄφρυον ἐκκαθαίρει· καὶ ἦν μὲν ἡ πένης, ὁ δὲ ἐ
ὠμοβοέην μούνην περιτείνας οὕτω χρᾶται, ἦν
πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοέην περιτείνει, ἔσωθεν δὲ
χρυσῶσας οὕτω χρᾶται ποτηρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦ
ἐκ τῶν οἰκητῶν, ἦν σφι διάφοροι γένωνται καὶ ἦ

ρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόν-
 ον τῶν ἄν λόγον ποιήηται, τὰς κεφαλὰς ταύτας παρα-
 ἔρει καὶ ἐπιλέγει ὥς οἱ ἔοντες οἰκήιοι πόλεμον προσ-
 ᾔτηκοντο καὶ σφῶν αὐτὸς ἐπεκράτησε, ταύτην ἀνδρα-
 καθίην λέγοντες. ἅπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ὁ νο- 66
 ἀρχῆς ἕκαστος ἐν τῷ ἔωυτοῦ νομῷ κληρῶ κρητῆρα
 ἔνουν, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθῶν τοῖσι ἄνδρες
 ολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι· τοῖσι δ' ἄν μὴ κατεργα-
 μένον ἢ τοῦτο, οὐ γέονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ'
 τιμωμένοι ἀποκατέαται· ὄνειδος δὲ σφί ἐστι μέγιστον
 οὔτο· ὅσοι δὲ ἄν αὐτῶν καὶ κάρτα πολλοὺς ἄνδρας
 ραιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύλικας ἔχοντες
 πίνουσι ὁμοῦ.

Μάντιες δὲ Σκυθῶν εἰσὶ πολλοί, οἳ μαντεύονται 67
 ῥάβδοις ἰτεῖνῃσι πολλῇσι ᾧδε· ἐπεὰν φακέλους ῥάβδων
 ἐγγάλους ἐνείκωνται, θέντες χαμαὶ διεξιέλίσσουσι αὐ-
 ούς, καὶ ἐπὶ μίαν ἑκάστην ῥάβδον τιθέντες θεσπίζουσι,
 ἅμα τε λέγοντες ταῦτα συνειλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω
 καὶ αὖτις κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μὲν σφί ἡ μαν-
 τικὴ πατρωίη ἐστί, οἳ δὲ Ἑνάρεες οἱ ἀνδρόγυννοι τὴν
 Ἀφροδίτην σφίσι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι· φιλύρης ὦν
 ρλοιῶ μαντεύονται· ἐπεὰν τὴν φιλύρην τρίχα σχίσῃ,
 διαπλέκων ἐν τοῖσι δακτύλοις τοῖσι ἔωυτοῦ καὶ διαλύων
 ἁρῶ. ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθῶν κάμῃ, μεταπέμ- 68
 πεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς εὐδοκίμεοντας
 μάλιστα, οἳ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ μαντεύονται· καὶ λέ-
 γουσι οὗτοι ὥς τὸ ἐπίπαν μάλιστα τάδε, ὥς τὰς βασι-
 ληίας ἰστίας ἐπιώρρηκε ὃς καὶ ὅς, λέγοντες τῶν ἀστῶν
 τὸν ἄν δὴ λέγωσι. τὰς δὲ βασιληίας ἰστίας νόμος Σκυ-
 θῆσι τὰ μάλιστά ἐστι ὁμνῦναι τότε ἐπεὰν τὸν μέγιστον

ὄρκον ἐθέλωσι ὁμνῦναι. αὐτίκα δὲ διαλελαμμένος ἄγεται οὗτος τὸν ἄνδρην φῶσι ἐπιορκῆσαι, ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες ὥς ἐπιορκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιλῆας ἰστίαις καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει ὁ βασιλεὺς· ὁ δὲ ἀρνέεται, οὐ φάμενος ἐπιορκῆσαι, καὶ δεινολογέεται. ἀρνεομένου δὲ τούτου ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους διπλησίους μάντιας· καὶ ἦν μὲν καὶ οὗτοι ἐσορῶντες ἐς τὴν μαντικὴν καταδήσωσι ἐπιορκῆσαι, τοῦ δὲ ἰδέως τὴν κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι, ἄλλοι πάρεισι μάντιες καὶ μάλα ἄλλοι· ἦν ὦν οἱ πλεῖνες τὸν ἀνθρώπον ἀπολύσωσι, δέδοκται τοῖσι πρῶτοις τῶν μαντίων
 69 αὐτοῖσι ἀπολλυσθαι. ἀπολλῦσι δῆτα αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν ἕμαξαν φρυγάνων πλήσωσι καὶ ὑποξέξωσι βοῦς, ἐμποδίσαντες τοὺς μάντιας καὶ χεῖρας ὀπίσω δῆσαντες καὶ στομῶσαντες κατεργνῶσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα, ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ ἀπιεῖσι φοβήσαντες τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὲ συγκатаκαίονται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ περικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτῶν ὁ θυμὸς κατακαυθῇ. κατακαίουσι δὲ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας, ψευδομάντιας καλέοντες. τοὺς δ' ἄνδρας ἀποκτείνει βασιλεὺς, τούτων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενά κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικεῖ.

- 70 Ὅρκια δὲ ποιεῖνται Σκύθαι ὧδε πρὸς τοὺς ἄνδρας· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγγέαντες αἶμα συμμίσγουσι τῶν τὸ ὄρκιον ταμνομένων, τύψαντες ὑπέατι ἢ ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος καὶ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκην καὶ

διστοὺς καὶ σάγαριν καὶ ἀκόντιον· ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλὰ καὶ ἔπειτα ἀποπνύουσι αὐτοὶ τε οἱ τὸ ὄρκιον ποιέμενοι καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι.

Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροισί εἰσι, ἐς ὃ ὁ 71 Βορυσθένης ἐστὶ προσπλωτός. ἐνθαῦτα, ἐπεὶ σφι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεύς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον, ἔτοιμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν, κατακεκρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχισθεῖσαν καὶ καθαρθείσαν, πλὴν κυτέρου κεκομμένου καὶ θυμῆματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ἀννήσου, συνεροραμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. οἱ δὲ ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρὸν, ποιῶσι τὰ περ οἱ βασιλῆιοι Σκύθαι· τοῦ ὥτος ἀποτάμνονται, τρίχας περικείμεναι, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον καὶ ὄνα καταμύσσονται, διὰ τῆς ἀριστερῆς χειρὸς διστοὺς διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν τῇ ἀμάξῃ τοῦ βασιλέως τὸν νέκυν ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἄρχουσι· οἱ δὲ σφι ἔπονται ἐς τοὺς πρότερον ἦλθον. ἐπεὶ δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοις εἰσι τῶν ἐθνέων τῶν ἄρχουσι καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα, ἐπεὶ θέωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκησι ἐπὶ στιβάδος, παραπήξαντες αἰχμὰς ἐνθεν καὶ ἐνθεν τοῦ νεκροῦ ξύλα ὑπερτείνουσι καὶ ἔπειτα ὀψὲ καταστεγάζουσι, ἐν δὲ τῇ λοιπῇ εὐρυχωρίῃ τῆς θήκης τῶν παλλακέων τε μίαν ἀποπνύξαντες θάπτουσι καὶ τὸν οἶνοχόον καὶ μάγειρον καὶ ἱπποκόμον καὶ διήκονον καὶ ἀγγελιηφόρον καὶ ἱππους καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχὰς καὶ φιῶλας χρυσέας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται. ταῦτα δὲ ποι-

ἦσαντες χοῦσι πάντες χῶμα [μέγα], ἀμιλλώμ
 72 προθυμεόμενοι ὥς μέγιστον ποιῆσαι. ἐνιαυτοῦ
 φερομένου αὐτῖς ποιεῦσι τοιόνδε· λαβόντες τῶν
 θεραπόντων τοὺς ἐπιτηδεοτάτους (οἱ δὲ εἰσι
 ἐγγενεές· οὗτοι γὰρ θεραπεύουσι τοὺς ἂν αὐτῶν
 σιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώνητοι δὲ οὐκ εἰσὶ σφ
 ποντες), τούτων ὧν τῶν διηκόνων ἐπεὰν ἀπὸ
 πεντήκοντα καὶ ἵππους τοὺς καλλιστεύοντα
 κοντα, ἐξελόντες αὐτῶν τὴν κοιλίην καὶ καθήρα
 πιπλᾶσι ἀχύρων καὶ συρράπτουσι· ἀψίδος δὲ ἢ
 δύο ξύλα στήσαντες ὑπτίον καὶ τὸ ἕτερον ἢ
 ἀψίδος ἐπ' ἕτερα δύο, καταπήξαντες τρόπῳ
 πολλὰ ταῦτα, ἔπειτα τῶν ἵππων κατὰ μήκεα ξύλα
 διελάσαντες μέχρι τῶν τραχήλων ἀναβιβάζουσιν
 ἐπὶ τὰς ἀψίδας· τῶν δὲ αἱ μὲν πρότεραι ἀψῖ
 χουσι τοὺς ὦμους τῶν ἵππων, αἱ δὲ ὕπισθε π
 μηροὺς τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεα
 φότερα κατακρέμαται μετέωρα. χαλινοὺς δὲ κα
 ἐμβαλόντες ἐς τοὺς ἵππους κατατείνουσι ἐς τὸ
 αὐτῶν καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάλων δέουσι. τῶν δὲ
 νίσκων τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πεντήκοντα
 στον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, ὧδε ἀναβι
 ἐπεὰν νεκροῦ ἐκάστου παρὰ τὴν ἄκανθαν ξύλο
 διελάσῃσι μέχρι τοῦ τραχήλου· κάτωθεν δὲ
 τοῦ ξύλου τούτου τὸ ἐς τόρμον πηγνύουσι το
 ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαντες δὲ κ
 73 σῆμα ἱππέας τοιούτους ἀπελάνουσι. οὕτω
 βασιλέας θάπτουσι, τοὺς δὲ ἄλλους Σκυθας, ἐπ
 θάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτάτω προσήκον
 τοὺς φίλους ἐν ἀμάξῃσι κειμένους, τῶν δὲ ἕκασ

δεκόμενος εὐωχέει τοὺς ἐπομένους καὶ τῷ νεκρῷ πάντων παρατιθεῖ τῶν καὶ τοῖσι ἄλλοισι· ἡμέρας δὲ τεσσαράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπειτα θάπτονται. θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι καθαίρονται τρόπῳ τοιῷδε· σμησάμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ ἐκπλυνάμενοι ποιεῦσι περὶ τὸ σῶμα τάδε· ἐπεὶ ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ ταῦτα πύλους εἰρινέους περιτείνουσι, συμφράξαντες δὲ ὥς μάλιστα λίθους ἐκ πυρὸς διαφανέας ἐσβάλλουσι ἐς σκάφην κειμένην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πύλων. ἔστι δὲ σφι κάρναβις φρυομένη ἐν τῇ 74 χώρῃ πλὴν παχύτητος καὶ μεγάλτεος τῷ λίνῳ ἐμφερεστιάτη. ταύτῃ δὲ πολλῷ ὑπερφέρει ἡ κάρναβις. αὕτη καὶ αὐτομάτῃ καὶ σπειρομένη φύεται, καὶ ἐξ αὐτῆς Θρήικες μὲν καὶ εἴματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοισι ὁμοιώτατα. οὐδ' ἂν, ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴῃ αὐτῆς, διαγνοίῃ λίνου ἢ καννάβιος ἔστι· ὅς δὲ μὴ εἶδὲ καὶ τὴν κανναβίδα, λίνεον δοκῇσει εἶναι τὸ εἶμα. ταύτης ὧν οἱ Σκύθαι τῆς 75 καννάβιος τὸ σπέρμα ἐπεὶ λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ τοὺς πύλους καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρί· τὸ δὲ θυμιάται ἐπιβαλλόμενον καὶ ἀτμίδα παρέχεται τοσαύτην ὥστε Ἑλληνικὴ οὐδεμία ἂν μιν πυρὶν ἀποκρατήσκει. οἱ δὲ Σκύθαι ἀράμενοι τῇ πυρὶν ὠρύονται· τοῦτό σφι ἀντὶ λουτροῦ ἔστι· οὐ γὰρ δὴ λούονται ὕδατι τὸ παράπαν τὸ σῶμα· αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν ὕδαρ παραχέουσαι κατασώχουσι περὶ λίθον τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου καὶ κέδρου καὶ λιβάνου ξύλου, καὶ ἔπειτα τὸ κατασωχόμενον τοῦτο παχὺ ἐὼν καταπλάσσονται πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον· καὶ ἅμα μὲν εὐωδίῃ σφέας ἀπὸ τούτου ἰσχει, ἅμα δὲ ἀπαιρέουσαι τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ τὴν καταπλαστὴν γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπραί.

- 76 Δεινικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι
 φεύγουσι, μήτε τέων ἄλλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἥκιστα
 ὥς διέδεξαν Ἀναχάρσι τε καὶ δεύτερα αὐτῖς Σκύλι
 τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις ἐπεῖτε γῆν πολλὴν θεωρή-
 σας καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολλὴν ἐκομι-
 ζετο ἐς ἡθια τὰ Σκυθίων, πλέων δὲ Ἑλλησπόντου
 προσίσχει ἐς Κυζικόν, καὶ εὔρε γὰρ τῇ Μητρὶ τῶν
 θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνοὺς ὁρτὴν [κάρτα] με-
 γαλοπρεπέως, εὔξατο τῇ Μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις, ἦν σῶ-
 καὶ ὑγίης ἀπονοστήσῃ ἐς ἑωυτοῦ, θύσειν τε κατὰ ταῦτα
 κατὰ ὥρα τοὺς Κυζικηνοὺς ποιεῦντας καὶ παννυχίδας
 στήσειν. ὥς δὲ ἀπῆκετο ἐς τὴν Σκυθικὴν, καταδύς ἐ-
 τὴν καλεομένην Ἰλαίην (ἥ δ' ἐστὶ μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλ-
 λείου ὁδόν, τυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δεινδρέων παν-
 τοίων πλέη), ἐς ταύτην δὴ καταδύς ὁ Ἀνάχαρσις τὴν
 ὁρτὴν ἐπετέλεε πᾶσαν τῇ θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων καὶ
 ἐκδησάμενός ἀγάλματα. καὶ τῶν τις Σκυθίων καταφρα-
 σθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα ἐσήμηνε τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ
 ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπικόμενος ὥς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποι-
 εῦντα ταῦτα, τοξεύσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. καὶ νῦν ἦν τι
 εἰρηται περὶ Ἀναχάρσιος, οὗ φασὶ μιν Σκύθαι γινώ-
 σκειν, διὰ τοῦτο ὅτι ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν Ἑλλάδα καὶ
 ξεινικοῖσι ἔθεσι διεχρήσατο. ὥς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τύμνῳ
 τοῦ Ἀριαπίθους ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν Ἰδανθύρσου
 τοῦ Σκυθίων βασιλέως πάτρων, παῖδα δὲ εἶναι Γνού-
 ρου τοῦ Ἀύκου τοῦ Σπαργαπίθους. εἰ δὲ ταύτης ἦν
 τῆς οἰκίης ὁ Ἀνάχαρσις, ἴστω ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ ἀπο-
 θανῶν Ἰδανθύρσος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου, Σαύλιος δὲ
 77 ἦν ὁ ἀποκτείνας Ἀνάχαρσιν. καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα
 λόγον ἄλλον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὥς ὑπὸ

τοῦ Σκυθέων βασιλέος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς τῆς Ἑλλάδος μαθητὴς γένοιτο, ὀπίσω τε ἀπονοστήσας φαίη πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα Ἕλληνας πάντας ἀσχόλους εἶναι ἐς πᾶσαν σοφίην πλὴν Λακεδαιμονίων, τούτοισι δὲ εἶναι μόνουσι σωφρόνως δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λόγον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπλασται ὑπ' αὐτῶν Ἑλλήνων, ὁ δ' ὦν ἀνὴρ ὥσπερ πρότερον εἰρέσθη διεφθάρη. οὗτος μὲν νυν οὕτω δὴ τι ἐπρηξε διὰ ξεινικά τε νόμαια καὶ Ἑλληνικάς ὁμιλίας. πολλοῖσι δὲ κάρτα ἔτεσι ὥστε- 78 ρον Σκύλης ὁ Ἀριαπείδεος ἔπαθε παραπλήσια τούτῳ. Ἀριαπείδει γὰρ τῷ Σκυθέων βασιλεί γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης· ἐξ Ἰστριηνῆς δὲ γυναικὸς οὗτος γίνεται καὶ οὐδαμῶς ἐγγωρίης, τὸν ἡ μήτηρ αὕτη γλῶσσαν τε Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδασκε. μετὰ δὲ χρόνῳ ὥστερον Ἀριαπείδης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπείδεος τοῦ Ἀγαθύρσων βασιλέος, Σκύλης δὲ τὴν τε βασιληίην παρέλαβε καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ οὐνομα ἦν Ὀποίη. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποίη ἀστή, ἐξ ἧς ἦν Ὅρικος Ἀριαπείδει παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύλης διαίτῃ οὐδαμῶς ἠρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικά μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ παιδεύσιος τῆς ἐπεπαίδευτο, ἐποίηε τε τοιοῦτο· εὔτε ἀγάγοι τὴν στρατιὴν τὴν Σκυθέων ἐς τὸ Βορυσθενεϊτέων ἕστυ (οἱ δὲ Βορυσθενεῖται οὗτοι λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἶναι Μιλησίους), ἐς τούτουξ ὅπως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὴν μὲν στρατιὴν καταλίπεσκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτὸς δὲ ὅπως ἔλθοι ἐς τὸ τείχος καὶ τὰς πύλας ἐγκλησίσειε, τὴν στολὴν ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν λάβεσκε ἂν Ἑλληνίδα ἐσθῆτα, ἔχων δ' ἂν ταύτην ἠγόραζε οὔτε δορυφόρων ἐπομένων οὔτε ἄλλου οὐδενός (τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσαν, μὴ τίς

μιν Σκυθέων ἰδοὶ ἔχοντα ταύτην τὴν στολήν), καὶ τὰλλα
 ἔχρᾱτο διαίτη Ἑλληνικῇ καὶ θεοῖσι ἰσὰ ἐποίεε κατὰ νό-
 μους τοὺς Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρίψειε μῆνα ἢ πλεον
 τούτου, ἀπαλλάσσετο ἐνδὺς τὴν Σκυθικὴν στολήν
 ταῦτα ποίεσκε πολλάκις, καὶ οἰκία τε ἐδείματο ἐν Βο-
 70 ρυσθένει καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρίην. ἐπεὶ τε
 δὲ ἔδεέ οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τοι-
 ῆσδε· ἐπεθύμησε Διονύσῳ Βακχεῖῳ τελεσθῆναι· μέλ-
 λοντι δὲ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν ἐγένετο φάσμα
 μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενεϊτέων τῇ πόλει οἰκίης με-
 γάλης καὶ πολυτελέος περιβολή, τῆς καὶ ὀλίγῳ τι πρό-
 τερον τούτων μνήμην εἶχον, τὴν πέριξ λευκοῦ λίθου
 σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν· ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέ-
 σκηψε βέλος. καὶ ἡ μὲν κατεκᾶη πᾶσα, Σκύλης δὲ οὐδὲν
 τούτου εἵνεκα ἦσσαν ἐπετέλεσε τὴν τελετὴν. Σκύθαι
 δὲ τοῦ βακχεύειν πέρι Ἑλλήσι ὀνειδίζουσι· οὐ γὰρ φασὶν
 οἶκός εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον ὅστις μαίνεται
 ἐνάγει ἀνθρώπους. ἐπεὶ τε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακχεῖῳ ὁ
 Σκύλης, διεδρήστυε τῶν τις Βορυσθενεϊτέων πρὸς
 τοὺς Σκύθας λέγων· Ἡμῖν γὰρ καταγελάτε, ὦ Σκύθαι,
 ὅτι βακχεύομεν καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν οὗτος
 ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακ-
 χεύει τε καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε,
 ἐπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δέξω. εἶποντο τῶν Σκυθέων οἱ
 προεστέωτες, καὶ αὐτοὺς ἀναγκῶν ὁ Βορυσθενεϊτῆς
 λάθρῃ ἐπὶ πύργον κάτισε. ἐπεὶ τε δὲ παρήιε σὺν τῷ
 θιάσῳ ὁ Σκύλης καὶ εἰδὼν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι,
 κάρτα συμφορὴν μεγάλην ἐποίησαντο, ἐξελθόντες δὲ
 80 ἐσήμαινον πάσῃ τῇ στρατιῇ τὰ ἰδοιεν. ὥς δὲ μετὰ
 ταῦτα ἐξήλαυε ὁ Σκύλης ἐς ἦθεα τὰ ἑωυτοῦ, οἱ Σκύθαι

προσθησάμενοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γε-
γονότα ἐκ τῆς Τήρειω θυγατρὸς, ἐπανιστέατο τῷ Σκύλῃ.
ὁ δὲ μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἐωυτῷ καὶ τὴν αἰτίην δι'
ἣν ἐποιέετο, καταφεύγει ἐς τὴν Θρηίκην. πυθόμενος
δὲ ὁ Ὀκταμασάδης ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην·
ἐπεῖτε δὲ ἐπὶ τῷ Ἰστρῷ ἐγένετο, ἠντίασάν μιν οἱ Θρήικες,
μελλόντων δὲ αὐτῶν συνάπτειν ἐπεμψε Σιτάλκης παρὰ
τὸν Ὀκταμασάδην λέγων τοιάδε· Τί δεῖ ἡμέας ἀλλήλων
πειρηθῆναι; εἰς μὲν μεν τῆς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δέ
μεν ἀδελφεόν. σὺ δέ μοι ἀπόδος τοῦτον, καὶ ἐγὼ σοὶ
τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι· στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κιν-
δυνεύσης μήτ' ἐγώ. ταῦτά οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπε-
κηρυκέετο· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς
Σιτάλκῃ πεφευγὼς τοῦτον. ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καται-
νέει ταῦτα, ἐκδοὺς δὲ τὸν ἐωυτοῦ μήτρῳ Σιτάλκῃ
ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν Σκύλην. καὶ Σιτάλκης μὲν παρα-
λαβὼν τὸν ἀδελφεὸν ἀπήγετο, Σκύλῃ δὲ Ὀκταμασάδης
αὐτοῦ ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν. οὕτω μὲν περιστέλ-
λουσι τὰ σφέτερα νόμια Σκύθαι, τοῖσι δὲ παρακτω-
μένοισι ξεινικοὺς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια διδοῦσι.

Πληθὸς δὲ τὸ Σκυθίαν οὐκ οἶός τε ἐγενόμην ἀτρε- 81
κέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ ἀρι-
θμοῦ ἤκουον· καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναί σφας καὶ
ὀλίγους ὥς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε μέντοι ἀπέφαινον μοι
ἐς ὅψιν· ἔστι μεταξὺ Βορυσθένης τε ποταμοῦ καὶ Ὑπά-
νιος χῶρος, οὖνομα δέ οἱ ἔστι Ἐξαμπαῖος, τοῦ καὶ ὀλί-
γῳ τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, φάμενος ἐν αὐτῷ
κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ ἀπορρέον
τὸν Ὑπανν ἀποτον ποιεῖν. ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ κέεται
χαλκήιον, μεράθει καὶ ἐξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ στόματι τοῦ

- Πόντου χρητῆρος, τὸν Πανσανίης ὁ Κλεομβρότου ἀνέ-
 θηκε. ὃς δὲ μὴ εἶδέ κω τοῦτον, ᾧδε δηλώσω· ἑξακοσίους
 ἀμφορέας εὐπετέως χωρεῖ τὸ ἐν Σκυθίῃσι χαλκήϊον·
 πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλκήϊον ἐστὶ δακτύλων
 ἑξ. τοῦτο ᾧν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι.
 βουλούμενον γὰρ τὸν σφέτερον βασιλέα, τῷ οὖνομα εἶναι
 Ἀριάνταν, [τοῦτον] εἰδέναι τὸ πλήθος τὸ Σκυθέων κε-
 λεύειν μιν πάντας Σκύθας ἀρδίον ἕκαστον μίαν ἀπὸ τοῦ
 ὀϊστοῦ κομίσαι· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλει.
 κομισθῆναι τε δὴ χρῆμα πολλὸν ἀρδίων καὶ οἱ δόξαι ἑξ
 αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντι λιπέσθαι· ἐκ τούτων δὴ
 μιν τὸ χαλκήϊον ποιῆσαι τοῦτο καὶ ἀναθεῖναι ἐς τὸν
 Ἐξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλήθους τοῦ Σκυ-
 82 θέων ἤκουον. θαυμάσια δὲ ἡ χώρα αὕτη οὐκ ἔχει,
 χωρὶς ἢ ὅτι ποταμούς τε πολλῶ μεγίστους καὶ ἀριθμὸν
 πλείστους. τὸ δὲ ἀποθωμάσαι ἄξιον καὶ πάρεξ τῶν πο-
 ταμῶν καὶ τοῦ μεγάλθους τοῦ πεδίου παρέχεται, εἰρήσε-
 ται· ἔχνος Ἡρακλέος φαίνουσι ἐν πέτρῃ ἐνεόν, τὸ οἴκε-
 μὲν βήματι ἀνδρός, ἐστὶ δὲ τὸ μέγαθος δίπηχυν, παρὰ
 τὸν Τύρην ποταμόν. τοῦτο μὲν νυν τοιοῦτό ἐστι, ἀνα-
 βήσομαι δὲ ἐς τὸν κατ' ἀρχὰς ἦια λέξων λόγον.
- 83 Παρασκευαζομένου Δαρείου ἐπὶ τοὺς Σκύθας καὶ
 ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας τοῖσι μὲν πεζὸν
 στρατόν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι δὲ ζευγνύναι τὸν
 Θρηάκιον Βόσπορον, Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, ἀδελφεὸς
 ἑὸν Δαρείου, ἐχρήριζε μηδαμῶς αὐτὸν στρατιὴν ἐπὶ Σκύ-
 θας ποιέεσθαι, καταλέγων τῶν Σκυθέων τὴν ἀπορίην.
 ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπειθε συμβουλευῶν οἱ χρηστά, ὁ μὲν ἐπέ-
 παντο, ὁ δέ, ἐπειδὴ οἱ τὰ πάντα παρεσκεύαστο, ἔξῃ-
 84 λαυνε τὸν στρατὸν ἐκ Σούσων. ἐνθαῦτα τῶν Περσέων

Οἰόβαζος ἐδεήθη Δαρείου τριῶν ἐόντων οἱ παίδων καὶ πάντων στρατευομένων ἓνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δὲ οἱ ἔφη ὡς φίλῳ ἐόντι καὶ μετρίῳ δεομένῳ πάντας τοὺς παῖδας καταλείψειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος περιχαρὴς ἦν, ἐλπίζων τοὺς υἰέας στρατιῆς ἀπολελύσθαι, ὁ δὲ ἐκέλευσε τοὺς ἐπὶ τούτων ἐπεστεῶτας ἀποκτείνειν πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγέντες αὐτοῦ ταύτη ἐλείποντο, Δαρείος δὲ ἐπέιτε πο- 85 ρευόμενος ἐκ Σούσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἵνα ἔξευκτο ἢ γέφυρα, ἐνθεῦτεν ἐσβάς ἐς νέα ἔπλεε ἐπὶ τὰς Κυανέας καλυμμένας, τὰς πρότερον πλαγκτὰς Ἑλληνέες φασὶ εἶναι, ἐξόμενος δὲ ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ ἐθνήϊτο τὸν Πόντον, ἐόντα ἀξιοθέητον· πελαγέων γάρ ἀπάντων πέφυκε θωμασιώτατος, τοῦ τὸ μὲν μῆκος στάδιοι εἰσι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι, τὸ δὲ εὖρος, τῇ εὐρύτατος αὐτὸς ἑωντοῦ, στάδιοι τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου τοῦ πελάγους τὸ στόμα ἐστὶ εὖρος τέσσερες στάδιοι, μῆκος δὲ τοῦ στόματος, ὁ αὐχὴν, τὸ δὴ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃ δὴ ἔξευκτο ἢ γέφυρα, ἐπὶ σταδίους εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐστὶ· τείνει δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος. ἢ δὲ Προποντίς, ἐοῦσα εὖρος μὲν σταδίων πεντακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐόντα στενότητα μὲν ἐπὶ σταδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίους. ἐκ- 86 διδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγους τὸ δὴ Αἰγαῖον καλέεται. μεμέτρηται δὲ ταῦτα ὧδε· νηὺς ἐπὶ- 86 παν μάλιστα κη κατανύει ἐν μακρομερίῃ ὀργυιᾶς ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ ἑξακισμυρίας. ἥδη ὦν ἐς μὲν Φᾶσιν ἀπὸ τοῦ στόματος (τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου μακρότατον) ἡμερέων ἑννέα πλόος ἐστὶ καὶ νυκτῶν

ὁκτώ· αὗται ἔνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται, ἐκ δὲ τῶν ὀργυιέων τούτων στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι εἰσι. ἐς δὲ Θεμισκύρην τὴν ἐπὶ Θερμώδοντι ποταμῷ ἐκ τῆς Σινδικῆς (κατὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου εὐρύτατον) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλόος· αὗται δὲ τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα ὀργυιέων γίνονται, στάδιοι δὲ τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. ὁ μὲν νυν Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορος τε καὶ Ἑλλησποντος οὕτω τέ μοι μεμετρέεται καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφυκάσι, παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος [οὗτος] ἐκδιδοῦσαν ἐς αὐτὸν οὐ πολλῷ τερῷ ἐλάσσῃ ἐωντοῦ.

87 ἡ Μαιῆτις τε καλέεται καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου. ὁ δὲ Δαρεῖος ὥς ἐθέησατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδροκλέης Σάμιος· θεησάμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον στήλας ἑστησε δύο ἐπ' αὐτῷ λίθου λευκοῦ, ἐνταμὼν γράμματα ἐς μὲν τὴν Ἀσσύρια, ἐς δὲ τὴν Ἑλληνικά, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε· ἦγε δὲ πάντα τῶν ἦρχε· τούτων μυριάδες ἐξηριθμῆθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ, ἑβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι, νέες δὲ ἑξακόσθαι συνελέχθησαν. τῇσιν μὲν νυν στήλῃσι ταύτῃσι Βυζάντιοι κομίσαντες ἐς τὴν πόλιν ὕστερον τούτων ἐχρήσαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἐνὸς λίθου· οὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τοῦ Διονύσου τὸν νηὸν ἐν Βυζαντίῳ γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. τοῦ δὲ Βοσπόρου ὁ χώρος τὸν ἔξευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὥς ἐμοὶ δοκεῖν συμβαλλομένῳ, μέδον ἐστὶ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱεροῦ.

88 Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα ἡσθεὶς τῇ σχεδίῃ τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο πᾶσι

δέκα. ἀπ' ὧν δὴ Μανδροκλέης ἀπαρχήν, ζῶα γραψάμενος πᾶσαν τὴν ξεῦξιν τοῦ Βόσπορου καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν προεδρίῃ κατήμενον καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα γραψάμενος ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἥραιον, ἐπιγράψας τάδε·

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε
Μανδροκλέης Ἥρῃ μνημόσυνον σχεδίσας,
Αὐτῷ μὲν στέφανον περιθεῖς, Σαμίοισι δὲ κῦδος,
Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.

ταῦτα μὲν νυν τοῦ ξεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα ἐγένετο, Δαρεῖος δὲ θωρησάμενος Μανδροκλέα διέβαινε 89 ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι παραγγείλας πλέειν ἐς τὸν Πόντον μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ, ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὸν Ἰστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευγνύντας τὸν ποταμόν· τὸ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Ἑλλησπόντιοι. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς τὰς Κυανέας διεκπλώσας ἐπλεε ἰθὺ τοῦ Ἰστρου, ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ ποταμόν δυὼν ἡμερέων πλόον ἀπὸ θαλάσσης τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐκ τοῦ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἰστρου, ἐξεύγνυε. Δαρεῖος δὲ ὥς διέβη τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν σχεδίσην, ἐπορεύετο διὰ 90 τῆς Θρηάκης, ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τέαρου ποταμοῦ τὰς πηγὰς ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς. ὁ δὲ Τέαρος λέγεται ὑπὸ τῶν περιοίκων εἶναι ποταμῶν ἄριστος τὰ τε ἄλλα (τὰ) ἐς ἅκεσιν φέροντα καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ δυὼν δέουσai τεσσεράκοντα, ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ῥέουσai· καὶ αἱ μὲν αὐτέων εἰσὶ ψυχραί, αἱ δὲ θερμαί. ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτάς ἐστι ἴση ἐξ Ἡραίου τε πόλιος τῆς

- παρὰ Περίνθῳ καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ
 πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρῃ. ἐκδιδοὶ δὲ ὁ Τέαρ
 οὗτος ἐς τὸν Κοντάδεσδον ποταμόν, ὃ δὲ Κοντάδεσδ
 ἐς τὸν Ἀγριάνην, ὃ δὲ Ἀγριάνης ἐς τὸν Ἑβρον, ὃ
 91 ἐς θάλασσαν τὴν παρ' Αἴνῳ πόλιν. ἐπὶ τοῦτον ὦν τ
 ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος ὡς ἐστρατοπεδεύσαι
 ἡσθελς τῷ ποταμῷ στήλην ἔστησε καὶ ἐνθαῦτα, γρά
 ματα ἐγγράψας λέγοντα τάδε· Τέαρου ποταμοῦ κεφαλ
 ὕδωρ ἄριστόν τε καὶ κάλλιστον παρέχονται πάντι
 ποταμῶν· καὶ ἐπ' αὐτὰς ἀπύκετο ἐλαύνων ἐπὶ Σκύθ
 στρατὸν ἀνὴρ ἄριστός τε καὶ κάλλιστος πάντων ἀνθρ
 πων, Δαρεῖος ὁ Ἰστιάσπεος, Περσέων τε καὶ πάσ
 τῆς ἡπείρου βασιλεύς. ταῦτα δὴ ἐνθαῦτα ἐγγράφ
 92 Δαρεῖος δὲ ἐνθεύτεν ὁρμηθεὶς ἀπύκετο ἐπ' ἄλλον π
 ταμὸν τῷ οὐνομα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρουσέ
 ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίη
 τοιόνδε· ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ ἐκέλευε πάν
 ἄνδρα λίθον ἓνα παρεξιόντα τιθέναι ἐς τὸ ἀποδε
 γμένον τοῦτο χωρίον. ὥς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπει
 λεσε, ἐνθαῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων κατα
 93 πὼν ἀπήλαυνε τὴν στρατιήν. πρὶν δὲ ἀπικέσθαι
 τὸν Ἰστρον, πρῶτους αἰρέει Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντα
 οἱ μὲν γὰρ τὸν Σαλμυδησσὸν ἔχοντες Θρηῖκες καὶ ὕπ
 Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίας πόλιν οἰκημένοι, κ
 λεύμενοι δὲ Σκυρμιάδαι καὶ Νισαῖοι, ἀμαχητὶ σφε
 αὐτοὺς παρέδωκαν Δαρείῳ· οἱ δὲ Γέται πρὸς ἀγνωμ
 σύνην τραπόμενοι αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηῖκων ἐ
 94 τες ἀνδρηότατοι καὶ δικαιοτάτοι. ἀθανατίζουσι
 τόνδε τὸν τρόπον· οὔτε ἀποθνήσκουσιν ἑωυτοὺς νο
 ζουσι ἵεναι τε τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Ζάλμοξιν δ

μονα. οἱ δὲ αὐτῶν τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάξουσιν Γε-
 βελέξιν. διὰ πεντετηρίδος δὲ τὸν πάλῳ λαχόντα αἰεὶ
 σφέων αὐτῶν ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάλμοξιν,
 ἐντελλόμενοι τῶν ἂν ἐκάστοτε δέωνται. πέμπουσι δὲ
 ᾧδε· οἱ μὲν αὐτῶν ταχθέντες ἀκόντια τρία ἔχουσι,
 ἄλλοι δὲ διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου παρὰ τὸν
 Ζάλμοξιν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες
 αὐτὸν μετέωρον ῥιπτεύουσι ἐς τὰς λόγχας. ἦν μὲν δὴ
 ἀποθάνη ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ ἵλεος ὁ θεὸς δοκεῖ εἶναι·
 ἦν δὲ μὴ ἀποθάνη, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φά-
 μενοί μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι, αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον
 ἄλλον ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἔτι ζῶντι. οὗτοι
 οἱ αὐτοὶ Θρηῖκες καὶ πρὸς βροντὴν τε καὶ ἀστραπὴν
 τοξεύοντες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀπειλέουσι τῷ θεῷ,
 οὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτε-
 ρον. ὥς δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον 95
 οἰκούντων Ἑλλήνων καὶ Πόντου, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 ἔοντα ἄνθρωπον δουλεύσαι ἐν Σάμῳ, δουλεύσαι δὲ
 Πυθαγόρῃ τῷ Μνησάρχῳ· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν γενό-
 μενον ἐλεύθερον χρήματα κτήσασθαι συχνά, κτησά-
 μενον δὲ ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἑωυτοῦ· ὥτε δὲ κακοβίῳ
 τε ἔόντων τῶν Θρηῖκων καὶ ὑπαφρονεστέρων, τὸν
 Ζάλμοξιν τοῦτον ἐπιστάμενον δίκαιάν τε Ἰάδα καὶ
 ἥθεα βαθύτερα ἢ κατὰ Θρηῖκας, οἷα Ἑλλησί τε ὁμι-
 λήσαντα καὶ Ἑλλήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ
 Πυθαγόρῃ, κατασκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδο-
 κεύοντα τῶν ἀστῶν τοὺς πρώτους καὶ εὐωχέοντα ἀνα-
 διδάσκειν ὥς οὔτε αὐτὸς οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ οὔτε
 οἱ ἐκ τούτων αἰεὶ γινόμενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἤξουσιν
 ἐς ᾧρον τοῦτον ἵνα αἰεὶ περιεόντες ἔξουσιν τὰ πάντα

ἀγαθά. ἐν ᾧ δὲ ἐποίεε τὰ καταλεχθέντα καὶ ἔλεγε
 ταῦτα, ἐν τούτῳ κατάγαιον οἶκημα ἐποιέετο. ὥς δέ οἱ
 παντελέως εἶχε τὸ οἶκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἡφα-
 νίσθη, καταβὰς δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαιον οἶκημα δια-
 τῆτο ἐπ' ἔτεα τρία. οἱ δὲ μιν ἐπόθειον τε καὶ ἐπένθειον
 ὥς τεθνεῶτα· τετάρτῳ δὲ ἔτει ἐφάνη τοῖσι Θρήξι, καὶ
 οὕτω πιθανά σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάλμοξις. ταῦτά
 96 φασί μιν ποιῆσαι. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ
 καταγαίου οἰκήματος οὔτε ἔπιστέω οὔτε ὦν πιστεύω τι
 λίην, δοκέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τὸν Ζάλμοξιν
 τοῦτον γενέσθαι Πυθαγόρεω. εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάλ-
 μοξις ἄνθρωπος, εἴτε ἐστὶ δαίμων τις Γέτησι οὗτος
 ἐπιχώριος, χαιρέτω. οὗτοι μὲν δὴ τρόπῳ τοιούτῳ χρεώ-
 μενοι ὥς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Περσέων, εἶποντο τῷ ἄλλῳ
 στρατῷ.

97 Δαρεῖος δὲ ὥς ἀπύκετο καὶ ὁ πεζὸς ἅμ' αὐτῷ στρα-
 τὸς ἐπὶ τὸν Ἰστρον, ἐνθαῦτα διαβάντων πάντων Δα-
 ρεῖος ἐκέλευσε τοὺς (τε) Ἴωνας τὴν σχεδὴν λύσαντας
 ἔπεσθαι κατ' ἡπειρον ἑαυτῷ καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν
 στρατόν. μελλόντων δὲ τῶν Ἰώνων λύειν καὶ ποιεῖν
 τὰ κελευόμενα Κῶης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἑὸν
 Μυτιληναίων, ἔλεξε Δαρεῖω τάδε, πυθόμενος πρότερον
 εἰ οἱ φίλον εἴη γνώμην ἀποδέκεσθαι παρὰ τοῦ βουλο-
 μένου ἀποδείκνυσθαι· Ὡ βασιλεῦ, ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις
 στρατεῦεσθαι τῆς οὔτε ἀρηρομένου φανήσεται οὐδὲν
 οὔτε πόλις οἰκεομένη· σύ νυν γέφυραν ταύτην ἔα κατὰ
 χώραν ἐστάναι, φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τούτους οἱ περ
 μιν ἔξευξαν. καὶ ἦν τε κατὰ νόον προήξαμεν εὐρόντες
 Σκύθας, ἐστὶ ἀποδος ἡμῖν, ἦν τε καὶ μὴ σφεας εὐρεῖν
 δυνώμεθα, ἢ γε ἔποδος ἡμῖν ἀσφαλῆς· οὐ γὰρ ἐδεισά-

κω μὴ ἐσσωθέωμεν ὑπὸ Σκυθίων μάχῃ, ἀλλὰ μᾶλλον
 μὴ οὐ δύναμενοι σφεας εὐρεῖν πάθωμέν τι ἁλώμενοι.
 καὶ τάδε λέγειν φαίη τις ἂν με ἔμεωντοῦ εἴνεκεν, ὥς
 καταμένω· ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν τὴν εὐρισκον ἀρίστην
 σοί, βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω, αὐτὸς μέντοι ἔσομαι τοι
 καὶ οὐκ ἂν λειφθείην. κάρτα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ Δα-
 ρεῖος καὶ μιν ἀμείβετο τοισίδε· Ξεῖνε Λέσβιε, σωθέντος
 ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν ἐμὸν ἐπιφάνηθί μοι πάντως,
 ἵνα σε ἀντὶ χρηστῆς συμβουλῆς χρηστοῖσι ἔργοισι
 ἀμείψωμαι. ταῦτα εἰπας καὶ ἀπάψας ἄμματα ἐξήκοντα 98
 ἐν ἱμάντι, καλέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράννους
 ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη
 ἀποδεχθεῖσα ἐς τὴν γέφυραν μετείσθω μοι, ἔχοντες δὲ
 τὸν ἱμάντα τόνδε ποιεέτε τάδε· ἐπεὶ ἐμὲ ἴδητε τά-
 χιστα πορευόμενον ἐπὶ Σκυθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι
 τοῦ χρόνου λύετε ἄμμα ἐν ἐκάστης ἡμέρης· ἦν δὲ ἐν
 τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῖν αἱ
 ἡμέραι τῶν ἀμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέραν αὐ-
 τῶν. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεῖτε οὕτω μετέδοξε, φυλάσ-
 σετε τὴν σχεδὴν, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίας τε καὶ
 φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιεῦντες ἐμοὶ μεγά-
 λως χαριεῖσθε. Δареῖος μὲν ταῦτα εἰπας ἐς τὸ πρόσω
 ἠπείγετο.

Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηίκη τὸ ἐς θάλασσαν 99
 προκίετα. κύλπου δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης ἡ Σκυ-
 θική τε ἐκδέκεται καὶ ὁ Ἰστρος ἐκδιδοῖ ἐς αὐτήν, πρὸς
 εὐρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. τὸ δὲ ἀπὸ Ἰστροῦ
 ἔρχομαι σημανέων τὸ πρὸς θάλασσαν αὐτῆς τῆς Σκυ-
 θικῆς χώρας ἐς μέτροσιν. ἀπὸ Ἰστροῦ αὕτη ἦδη (ἡ)
 ἑρχαίη Σκυθίη ἐστὶ, πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον

ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος·
 τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν
 φέρουσιν, εὐρύνουσι ὁρεϊνὴν τε χώραν καὶ προκειμένην
 τὸ ἐς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος μέχρι χει-
 ροῦ σουήσου τῆς τρηχέως καλεομένης· αὕτη δὲ ἐς θάλασ-
 σαν τὴν πρὸς ἀπὸ ἡλίου τὴν ἄνεμον κατήκει. ἔστι γὰρ
 τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρη τῶν οὐρῶν ἐς θάλασσαν
 φέρονται, τὴν τε πρὸς μεσαμβρίην καὶ τὴν πρὸς τὴν
 ἡῶν, κατὰ περ τῆς Ἀττικῆς χώρας· καὶ παραπλήσιον
 ταύτῃ καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὥς ἐστι
 τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοῖαν
 τὸν γουνὸν τὸν Σουνιακόν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον [τὴν
 ἄκρην] ἀνέχοντα, τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστον
 δήμου. λέγω δὲ ὥς εἶναι ταῦτα σμικρὰ μεγάλους
 συμβαλεῖν. τοιοῦτο ἡ Ταυρικὴ ἔστι. ὅς δὲ τῆς Ἀττι-
 κῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώσω
 ὥς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἰηπυγες ἀρξά-
 μενοι ἐκ Βρεντεσίον λιμένος ἀποταμοῖατο μέχρι Τά-
 ραντος καὶ νεμοῖατο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέγων ταῦτα
 πολλὰ λέγω παρόμοια τοῖσι ἄλλοις οἴκε ἡ Ταυρικὴ
 100 τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς ἤδη Σκύθαι τὸ κατ' ὑπερθε-
 τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσσης τῆς ἡοίης νέ-
 μονται, τοῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμερίου τὰ πρὸς ἐσπέ-
 ρης καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος μέχρι Τανάδος
 ποταμοῦ, ὅς ἐκδιδοῖ ἐς μύχον τῆς λίμνης ταύτης. ἤδη
 ὦν ἀπὸ μὲν Ἰστρου τὰ κατ' ὑπερθε ἐς τὴν μεσόγειον
 φέρονται ἀποκληῖται ἡ Σκυθικὴ ὑπὸ πρώτων Ἀγα-
 θύρων, μετὰ δὲ Νευρῶν, ἔπειτα δὲ Ἀνδροφάγων.
 101 τελευταίων δὲ Μελαγχλαίων. ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς
 ὥς εὐρύς τετραγώνου, τῶν δύο μερῶν κατηκόντων

ἐς θάλασσαν, πάντῃ ἴσον τό τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον
καὶ τὸ παρὰ τὴν θάλασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἰστρου ἐπὶ Βο-
ρουσθένεια δέκα ἡμερέων ὁδός, ἀπὸ Βορουσθένεος τε ἐπὶ
τὴν λίμνην τὴν Μαιῆτιν ἑτέρων δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ
θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς
κατύπερθε Σκυθῶν οἰκημένους εἴκοσι ἡμερέων ὁδός.
ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμερησίῃ ἀνὰ διηκόσια στάδια συμβέ-
βληται μοι. οὕτω ἂν εἴῃ τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια
τετρακισχιλίων σταδίων καὶ τὰ ὄρθια τὰ ἐς τὴν μεσό-
γαιαν φέροντα ἑτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν
γῆ αὕτη ἐστὶ μέγαθος τοσαύτη.

Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον ὥς οὐκ οἶοί τε 102
εἶσι τὸν Δαρείου στρατὸν ἰθυμαχίῃ διώσασθαι μῦνοι,
ἐπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους· τῶν δὲ καὶ
δὴ οἱ βασιλεῖς συνελθόντες ἐβουλεύοντο ὥς στρατοῦ
ἐπελύνοντος μεγάλου. ἦσαν δὲ οἱ συνελθόντες βασι-
λεῖς Ταύρων καὶ Ἀγαθύρων καὶ Νευρῶν καὶ Ἀνδρο-
φάγων καὶ Μελαγχλαίων καὶ Γελωνῶν καὶ Βουθίνων
καὶ Σαυροματέων. τούτων Ταῦροι μὲν νόμοισι τοιοι- 103
σίδε χρέωνται· θύουσι μὲν τῇ παρθένῳ τοὺς τε ναυ-
ηγροὺς καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναχθέντες τρόπο
τοιῷδε· καταρξάμενοι ῥοπάλῳ παίουσι τὴν κεφαλὴν.
οἱ μὲν δὴ λέγουσι ὥς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ ὠθέ-
ουσι κάτω (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἵδρυνται τὸ ἱρόν), τὴν δὲ
κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι, οἱ δὲ κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν
ὁμολογέουσι, τὸ μέντοι σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ
κρημνοῦ λέγουσι ἀλλὰ γῇ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα
ταύτην τῇ θύουσι λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν
τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. πολεμίους δὲ ἄνδρας τοὺς ἂν
χειρώσωνται ποιεῦσι τάδε· ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλὴν

ἀποφέρεται ἐς τὰ οἰκία, ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου
ἀναπείρας ἰστίῃ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσιν πολλόν,
μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς καπνοδόκης· φασὶ δὲ τούτους
φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπεραιωρέεσθαι. ᾧσι δὲ
104 ἀπὸ ληΐης τε καὶ πολέμου. Ἀγάθυρσοι δὲ ἄβροτάτοι
ἄνδρες εἰσὶ καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα, ἐπὶκοῖνον δὲ
τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν ποιεῦνται, ἵνα κασίγνητοί τε
ἀλλήλων ἔωσι καὶ οἰκίηοι ἐόντες πάντες μήτε φθονῶ
μήτ' ἔχθρῃ χρέωνται ἐς ἀλλήλους. τὰ δὲ ἄλλα νόμοιαι
105 Θορήξι προσκεχωρήκασιν. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέ-
ωνται Σκυθικοῖσι, γενεῇ δὲ μὴ πρότερόν σφεας τῆς
Δαρειίου στρατηλασίης κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώραν
πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων. ὄφιας γάρ σφι πολλοὺς μὲν ἢ χώραν
ἀνέφαινε, οἱ δὲ πλεῖνες ἄνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων
ἐπέπεσον, ἐς ὃ πιεζόμενοι οἰκήσαν μετὰ Βουδίνων τὴν
ἐωντῶν ἐκλιπόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι
ρόητες εἶναι. λέγονται γάρ ὑπὸ Σκυθῶν καὶ Ἑλλή-
νων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων ὥς ἔτεος ἐκά-
στου ἅπαξ τῶν Νευρῶν ἕκαστος λύκος γίνεται ἡμέρας
ὀλίγας καὶ αὐτίς ὀπίσω ἐς τὸν τόπον κατίστανται. ἐμὲ μὲν
νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι, λέγουσι δὲ οὐδὲν
106 ἦσσαν, καὶ ὁμνῶσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἄγρι-
ώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἦθεα, οὔτε δίκην
νομίζοντες οὔτε νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δὲ
εἰσὶ, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην, γλῶσ-
σαν δὲ ἰδίην ἔχουσι, ἀνθρωποφαγέουσι δὲ μοῦνοι τοῦ-
107 τῶν. Μεγάγχλαινοι δὲ εἵματα μὲν μέλανα φορέουσι
πάντες, ἐπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι, νόμοισι δὲ
108 Σκυθικοῖσι χρέωνται. Βουδῖνοι δέ, ἔθνος ἐὼν μέγα
καὶ πολλόν, γλαυκόν τε πᾶν ἰσχυρὸς ἐστί καὶ πυρρὸν.

όλις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυλίνη, οὖνομα δὲ τῇ
 πόλι ἐστὶ Γελωνός· τοῦ δὲ τείχεος μέγαςτος κῶλον
 καστον τριήκοντα σταδίων ἐστὶ, ὑψηλὸν δὲ καὶ πᾶν
 ὕλινον, καὶ οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι καὶ τὰ ἱρά. ἐστι
 ἄρ δὴ αὐτόθι Ἑλληνικῶν θεῶν ἱρὰ Ἑλληνικῶς κατε-
 κευασμένα ἀγάλμασί τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηοῖσι ξυλί-
 νοισι, καὶ τῷ Διονύσῳ τριετηρίδας ἀνέγουσι καὶ βακ-
 χεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνες,
 ὅκ τῶν δὲ ἐμπορίων ἐξαναστάντες οἰκήσαν ἐν τοῖσι
 Βουδῖνοισι· καὶ γλώσση τὰ μὲν Σκυθικῇ, τὰ δὲ Ἑλ-
 ληνικῇ χρέωνται. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ 109
 χρέωνται καὶ Γελωνοί, οὐδὲ δίαίτα ἡ αὐτή· οἱ μὲν γὰρ
 Βουδῖνοι ἐόντες αὐτόχθονες νομάδες τέ εἰσι καὶ φθει-
 ροτραγέουσι μῦθοι τῶν ταύτη, Γελωνοὶ δὲ γῆς τε
 ἐργάται καὶ σιτοφάγοι καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲν
 τῇν ιδέην ὅμοιοι οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μέντοι Ἑλλή-
 νων καλέονται καὶ οἱ Βουδῖνοι Γελωνοί, οὐκ ὀρθῶς
 καλούμενοι. ἡ δὲ χώρα σφέων πᾶσά ἐστι δασέα ἰδίῃσι
 παντοίῃσι· ἐν δὲ τῇ ἰδίῃ τῇ πλείστῃ ἐστὶ λίμνη μεγάλη
 τε καὶ πολλή καὶ ἔλος καὶ κάλαμος περὶ αὐτήν. ἐν δὲ
 ταύτῃ ἐνύδριες ἀλίσκονται καὶ κάστορες καὶ ἄλλα θηρία
 τετραγωνοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρνας
 παραρράπτεται, καὶ οἱ ὄρχεις αὐτοῖσί εἰσι χρήσιμοι ἐς
 ὑστερέων ἄκεσιν. Σαυροματέων δὲ πέρι ὧδε λέγεται. 110
 ὅτε Ἑλληνες Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο (τὰς δὲ Ἀμαζόννας
 καλέουσι Σκύθαι Οἰόρπατα, δύναται δὲ τὸ οὖνομα
 τοῦτο κατὰ Ἑλλάδα γλώσσαν ἀνδροκτόνοι· οἷός γὰρ
 καλέουσι ἄνδρα, τὸ δὲ πατὰ κτείνειν), τότε λόγος τοῦς
 Ἑλληνας νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμάδουτι μάχῃ ἀπο-
 πλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας

- ἐδυνέατο ζωογῆσαι, τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιθεμ
 ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν α
 οὐδὲ πηδαλλίοισι χρᾶσθαι οὐδὲ ἰστίοισι οὐδὲ εἰρ
 ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ
 καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιή
 ἐπὶ Κρημνούς. οἱ δὲ Κρημνοὶ εἰσι γῆς τῆς Σκυ
 τῶν ἐλευθέρων. ἐνθαῦτα ἀποβαῖσαι ἀπὸ τῶν πλ
 αὶ Ἀμαζόνες ὁδοιπόρεον ἐς τὴν οἰκεομένην. ἐντυ
 σαι δὲ πρώτῳ ἱπποφορβίῳ τοῦτο διήρπασαν καὶ
 111 τούτων ἱπαζόμεναι ἐληγίζοντο τὰ τῶν Σκυθέων.
 Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα· οὔτε
 φωνὴν οὔτε ἐσθῆτα οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλ
 θώματι ἦσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν, ἐδόκεον δ' αὐτὰς
 ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ
 αὐτὰς ἐποιεῦντο. ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν
 τησαν οἱ Σκύθαι καὶ οὕτω ἐγνώσαν ἐούσας γυναι
 βουλευομένοισι τῶν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν οὐ
 τρώπῳ ἔτι αὐτάς, ἐωντῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀποπέ
 ἐς αὐτάς, πληθὺς εἰκάσαντας ὅσαι περ ἐκείναι
 τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκείνων
 ποιέειν τὰ περ ἂν καὶ ἐκείναι ποιέωσι· ἦν δὲ αὐ
 διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφεύγειν δέ· ἐπεὶ
 παύσονται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρατοπεδεύει
 ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι βουλόμενοι ἐξ αὐ
 112 παίδας ἐκγενήσεσθαι. ἀποπεμφθέντες δὲ οἱ νεην
 ἐποίουν τὰ ἐντεταλμένα. ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὐτοὺ
 Ἀμαζόνες ἐπ' οὐδεμιῇ δηλήσι ἀπιγμένους, ἔων χαί
 προσεχώρεον δὲ πλησιαιτέρῳ τὸ στρατόπεδον τῷ
 τοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστη. εἶχον δὲ οὐδέν οὐδ
 νεηνίσκοι, ὥσπερ οὐδὲ αὶ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ τὰ

καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζόην ἔξωον τὴν αὐτὴν ἐκείνησι,
 τηρεύοντες τε καὶ ληιζόμενοι. ἐποίησαν δὲ αἱ Ἀμαζόνες 113
 τὴν μεσαμβρίην τοιόνδε· ἐγίνοντο σποράδες κατὰ
 αἶαν τε καὶ δύο, πρόσω δὴ ἀπ' ἀλλήλων ἐς εὐμαρείην
 ἐποσκιδνάμεναι. μαθόντες δὲ καὶ οἱ Σκύθαι ἐποίησαν
 τὸ αὐτὸ τοῦτο. καὶ τις μουνωθεισέων τινὶ αὐτέων ἐνε-
 ρήμπετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπωθέετο ἀλλὰ περιεῖθε
 ῥήσασθαι. καὶ φωνῆσαι μὲν οὐκ εἶχε (οὐ γὰρ συν-
 ῥέσαν ἀλλήλων), τῇ δὲ χειρὶ ἔφραξε ἐς τὴν ὑστεραίην
 ἔλθειν ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον καὶ ἕτερον ἄγειν, σημαίνουσα
 δύο γενέσθαι καὶ αὐτὴ ἑτέραν ἄξειν. ὁ δὲ νεηνίσκος
 ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα πρὸς τοὺς λοιπούς· τῇ δὲ
 ὑστεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον αὐτός τε οὗτος καὶ ἕτερον
 ἦγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὗρε δευτέραν αὐτὴν ὑπομένου-
 σαν. οἱ δὲ λοιποὶ νεηνίσκοι ὥς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ
 αὐτοὶ ἐκτιλώσαντο τὰς λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. μετὰ 114
 δὲ συμμίζαντες τὰ στρατόπεδα οἴκεον ὁμοῦ, γυναῖκα
 ἔχων ἕκαστος ταύτην τῇ τὸ πρῶτον συννεμίχθη. τὴν δὲ
 φωνὴν τὴν μὲν τῶν γυναικῶν οἱ ἄνδρες οὐκ ἔδυνάτο
 μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον.
 ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας
 τάδε οἱ ἄνδρες· Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσιες.
 νῦν ὧν μηκέτι πλεῖνα χρόνον ζόην τοιήνδε ἔχωμεν,
 ἀλλ' ἀπελθόντες ἐς τὸ πλῆθος διαιτώμεθα· γυναῖκας
 δὲ ἔξωμεν ὑμέας καὶ οὐδαμὰς ἄλλας. αἱ δὲ πρὸς ταῦτα
 ἔλεξαν τάδε· Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκέειν μετὰ
 τῶν ὑμετέρων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμια ἡμῖν
 τε καὶ κείνησί ἐστι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομεν τε καὶ ἀκοντί-
 ζομεν καὶ ἵππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικῆα οὐκ ἐμάθο-
 μεν· αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες τούτων μὲν οὐδὲν τῶν

- ἡμεῖς κατελέξαμεν ποιεῦσι, ἔργα δὲ γυναικῆα
 ζονται μένουσαι ἐν τῇσι ἀμάξῃσι, οὐτ' ἐπὶ θ
 λουσαι οὔτε ἄλλῃ οὐδαμῇ. οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα
 νῆσι συμφέρεσθαι. ἀλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας
 ἡμέας καὶ δοκέειν εἶναι δίκαιοι, ἐλθόντες παρὰ
 τοκέας ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος, καὶ ἐ
 115 ἐλθόντες οἰκέωμεν ἐπ' ἡμέων αὐτῶν. ἐπεὶ θοντο
 ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεῖτε δὲ ἀπολαχ
 τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον ἦλθον ὀπίσω παρὰ
 Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς αὐτοὺς τάδε· Ἐ
 ἔχει φόβος τε καὶ δέος, ὅπως χρηὴ οἰκέειν ἐν τῷ
 χώρῳ τοῦτο μὲν ὑμέας ἀποστερησάσας πατέρων, τ
 δὲ τὴν γῆν τὴν ὑμετέρεην δηλησαμένας πολλά.
 ἐπεῖτε ἀξιούτε ἡμέας γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιεέτε
 ἡμῖν· φέρετε ἔξαναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε κα
 116 ρήσαντες Τάναϊν ποταμὸν οἰκέωμεν. ἐπεὶ θοντο
 ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν
 πόρεον πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερέων
 τοῦ Τανάϊδος ὁδόν, τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης
 Μαιήτιδος πρὸς βορέην ἄνεμον. ἀπικόμενοι δ
 τοῦτον τὸν χώρον ἐν τῷ νῦν κατοίκηται, οἰκ
 τοῦτον. καὶ διαίτῃ ἀπὸ τούτου χρέωνται τῇ π
 τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες, καὶ ἐπὶ θήρη
 ἵππων ἐκφοιτῶσαι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι καὶ χωρὶς
 ἀνδρῶν, καὶ ἐς πόλεμον φοιτῶσαι καὶ στολὴν τὴν α
 117 τοῖσι ἀνδράσι φορέουσai. φωνῇ δὲ οἱ Σαυρο
 νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικίζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ
 χαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέμαθον αὐτὴν αἱ Ἀμα
 τὰ περὶ γάμων δὲ ὧδέ σφι διακέσται· οὐ γὰρ
 παρθένος οὐδεμία πρὶν ἂν τῶν πολεμίων ἀνδρα

τείνη. αἱ δὲ τινες αὐτέων καὶ τελευτῶσι γηραιὰ πρὶν
ἡμασθαι, οὐ δύναμεναι τὸν νόμον ἐκπλήσαι.

Ἐπὶ τούτων ὧν τῶν καταλεχθέντων ἔθνέων τοὺς 118
βασιλέας ἀλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθῶν οἱ ἄγγε-
λοι ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὥς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τὰ
ν τῇ ἡπείρῳ τῇ ἐτέρῃ πάντα κατέστραπται, γέφυραν
εὐξας ἐπὶ τῷ ἀνέμῳ τοῦ Βοσπόρου διαβέβηκε ἐς τήνδε
τὴν ἡπειρον, διαβὰς δὲ καὶ καταστρεψάμενος Θρήικας
γεφυροῖ ποταμὸν Ἰστρον, βουλόμενος καὶ τάδε πάντα
ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. Ὑμεῖς ὧν μηδενὶ τρόπῳ ἐκ
τοῦ μέσου κατήμενοι περιίδητε ἡμέας διαφθαρέντας,
ἀλλὰ τὸντὸ νοήσαντες ἀντιάζωμεν τὸν ἐπιόντα. οὐκ
ὧν ποιήσετε ταῦτα; ἡμεῖς μὲν πιεζόμενοι ἢ ἐκλείψομεν
τὴν χώραν ἢ μένοντες ὁμολογίῃ χρησόμεθα. τί γὰρ
παύσωμεν μὴ βουλομένων ὑμέων τιμωρέειν; ὑμῖν δὲ
οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἐλαφρότερον· ἡκεῖ γὰρ ὁ Πέρ-
σης οὐδέν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας ἢ οὐ καὶ ἐπ' ὑμέας,
οὐδέ οἱ καταχρήσει ἡμέας καταστρεψαμένῳ ὑμέων ἀπέ-
χεσθαι. μέγα δὲ ὑμῖν λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρέο-
μεν· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας μούνοὺς ἐστρατηλάτεις ὁ Πέρσης
τίσασθαι τῆς πρόσθε δουλοσύνης βουλόμενος, χρῆν
αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων ἀπεχόμενον ἵεναι οὕτω ἐπὶ
τὴν ἡμετέραν, καὶ ἂν ἐδήλου πᾶσι ὥς ἐπὶ Σκύθας
ἐλαύνει καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεῖτε τά-
χιστα διέβη ἐς τήνδε τὴν ἡπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν
γινομένους ἡμεροῦται πάντας. τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει
ὑπ' ἑωυτῷ Θρήικας καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλη-
σιοχώρους Γέτας. ταῦτα Σκυθῶν ἐπαγγελλομένων 119
ἐβουλεύοντο οἱ βασιλεῖς οἱ ἀπὸ τῶν ἔθνέων ἦγοντες,
καὶ σφειων ἐσχίσθησαν αἱ γνώμαι. ὁ μὲν Γελωνὸς καὶ

ὁ Βουδίνος καὶ ὁ Σαυρομάτης κατὰ τὸν αὐτὸν γενόμενον ὑπεδέκοντο Σκύθῃσι τιμωρήσειν, ὁ δὲ Ἀγάθυρος Νευρός καὶ Ἀνδροφάγος καὶ οἱ τῶν Μελαγχλά καὶ Ταύρων τὰδε Σκύθῃσι ὑπεκρίναντο· Εἰ μὲν ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρσας καὶ ἔσαντες πολέμου, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν δέεσθαι γειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὁρθὰ, καὶ ἡμεῖς ὑπαικούσαντες τὸν αὐτὸν ἂν ὑμῖν ἐπρήσομεν. νῦν δὲ ὑμεῖς ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν ἄνευ ἡμεῶν ἐπεκράτετε Περσέων ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς παρεδίδου· ἐκεῖνοι, ἐπεὶ σφέας αὐτὸς θεὸς ἐγείρει, τὴν δὲ γῆν ὑμῖν ἀποδιδούσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε τι τότε ἡδίκηκα τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδὲν οὔτε νῦν πρότεροι καὶ νῦν σόμεθα ἀδικεῖν. ἦν μὲντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἄρξην τε ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς οὐ περιοψόμεθα. ὁ δὲ τοῦτο ἰδὼμεν, μενέομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι· γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ἐπὶ αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους.

- 120 Ταῦτα ὡς ἀπενευχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, λένοντο ἰθυμαχίην μὲν μηδεμίαν ποιέεσθαι ἐκ τῶν φανεῶς, ὅτε δὴ σφι οὗτοί γε σύμμαχοι οὐκ ἔγνωσαν, ὑπεξιόντες δὲ καὶ ὑπεξελαύνοντες τὰ φρεσὶ παρεξίοιεν αὐτοὶ καὶ τὰς κρήνας συγχοῦν, τὴν γῆν τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρίβειν, διχοῦ σφέας διελόντες πρὸς μὲν τὴν μίαν τῶν μοιρέων, τῆς ἐβασίλευσε πασις, προσχωρέειν Σαυρομάτας· τούτους μὲν δὴ ἔγνωσαν, ἦν ἐπὶ τοῦτο τράπηται ὁ Πέρσης, ἰθὺν Ταύρου ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην ὑποφεύγοντας λαύνοντός τε τοῦ Πέρσεω ἐπιόντας διώκειν. αὐτὸς σφι μία ἦν μοῖρα τῆς βασιλείης, τεταγμένη τῇ

ἤν ὁδὸν ἣ περ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασιληῶν,
 τὴν τε μεγάλην τῆς ἡρχε Ἰδάνθυρος καὶ τὴν τρίτην
 τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθούσας ἐς τὸν καὶ
 Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγενομένων, ἡμέρης καὶ
 τούτους ὁδῷ προέχοντας τῶν Περσέων ὑπεξάγειν, ὑπὲρ
 τὰς τε καὶ ποιεῖν τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα μὲν
 οὖν ὑπάγειν σφέας ἰθὺς τῶν χωρέων τῶν ἀπειπαμένων
 τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολεμώ-
 σωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον τὸν
 πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἀέκοντας ἐκπολεμῶσαι· μετὰ δὲ
 τοῦτο ὑποστρέφειν ἐς τὴν σφετέρην καὶ ἐπιχειρεῖν,
 ἣν δὴ βουλευομένοισι δοκέη. ταῦτα οἱ Σκυθαὶ βου- 121
 λευσάμενοι ὑπηντίαζον τὴν Δαρείου στρατιήν, προδρο-
 μους ἀποστέλλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίστους. τὰς
 δὲ ἀμάξας ἐν τῇσί σφι διαιτᾶτο τὰ τέκνα τε καὶ αἱ
 γυναῖκες πᾶσαι καὶ τὰ πρόβατα [πάντα], πλὴν ὅσα σφι
 ἐς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ὑπολιπόμενοι τὰ ἄλλα
 ἅμα τῇσι ἀμάξεσσι προέπεμψαν, ἐντειλάμενοι αἰεὶ τὸ
 πρὸς βορῇ ἐλαύνειν. ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζετο, τῶν 122
 δὲ Σκυθέων οἱ πρόδρομοι ὥς εὗρον τοὺς Πέρσας ὅσον
 τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ Ἰστρου,
 οὗτοι μὲν τούτους εὐρόντες ἡμέρης ὁδῷ προέχοντες
 ἐστρατοπεδεύοντο τὰ ἐκ τῆς γῆς φνύμενα λεαίνοντες.
 οἱ δὲ Πέρσαι ὥς εἶδον ἐπιφανεῖσαν τῶν Σκυθέων τὴν
 ἵππον, ἐπήισαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπαγόντων. καὶ ἔπειτα
 (πρὸς γὰρ τὴν μίαν τῶν μοιρέων ἴθυσαν) οἱ Πέρσαι
 ἐδίωκον πρὸς ἡῶ τε καὶ τοῦ Τανάιδος. διαβάντων δὲ
 τούτων τὸν Τανάιν ποταμὸν οἱ Πέρσαι ἐπιδιαβάντες
 ἐδίωκον, ἐς δὲ τῶν Σαυροματέων τὴν χώραν διεξελ-
 θόντες ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων. ὅσον μὲν δὴ 123

χρόνον οἱ Πέρσαι ἤισαν διὰ τῆς Σκυθικῆς
 Σαυρομάτιδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν σίνεσ
 τῆς χώρας εἰσῆς χέρσου· ἐπεῖτε δὲ ἐς τὴν το
 δίνων χώραν ἐσέβαλλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐντυχ
 ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότες τῶν Βουδίνων κα
 νωμένου τοῦ τείχεος πάντων, ἐνέπρησαν αὐτό
 δὲ ποιήσαντες εἶποντο αἰεὶ τὸ πρόσω κατὰ στ
 ὃ διεξελθόντες ταύτην ἐς τὴν ἔρημον ἀπίκοντ
 ἔρημος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν, κ
 ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας, εἰσὶσα πληθὺς ἐ
 ρέων ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται
 ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν τέσσερες μεγάλοι ῥέον
 Μαιητέων ἐκδιδοῦσι ἐς τὴν λίμνην τὴν κα
 Μαιῆτιν, τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, Ἀύκος,

- 124 Τάναϊς, Σύργις. ἐπεὶ ὧν ὁ Δαρεῖος ἦλθε ἐς
 μον, παυσάμενος τοῦ δρόμου ἴδρυσεν τὴν στρα
 ποταμῷ Ὁάρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας ὀκτὼ τείχε
 μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα, σταδίου
 κοντα μάλιστα κη, τῶν ἔτι ἐς ἐμὲ τὰ ἐρείπια
 ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτράπετο, οἱ δι
 Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατύπερθε ὑπέστρεφο
 Σκυθικήν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τὸ παρ
 οὐκέτι ἐφαντάζοντό σφι, οὕτω δὴ ὁ Δαρεῖος
 μὲν ἐκεῖνα ἡμέτερα μετῆκε, αὐτὸς δὲ ὑποστ
 πρὸς ἐσπέρην, δοκέων τούτους τε πάντας τοὺς

- 125 εἶναι καὶ πρὸς ἐσπέρην σφέας φεύγειν. ἐλα
 τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν ὥς ἐς τὴν Σκυθι
 κατο, ἐνέκυρσε ἀμφοτέρωσι τῆσι μοίρῃσι τῶν
 ἐντυχῶν δὲ ἐδίωκε ὑπεκφέροντας ἡμέρας ὁδῷ
 γὰρ ἀνίει ἐπιὼν ὁ Δαρεῖος, οἱ Σκύθαι κατὰ τ

λευμένα ὑπέφευγον ἐς τῶν ἀπειπαμένων τὴν σφετέρην
 συμμαχίην, πρώτην δὲ ἐς τῶν Μελαγχλαίων τὴν γῆν.
 ὥς δὲ ἐσβαλόντες τούτους ἐτάραξαν οἱ τε Σκύθαι καὶ
 οἱ Πέρσαι, κατηγέοντο οἱ Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων
 τοὺς χώρους, ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων ὑπῆγον ἐπὶ
 τὴν Νευρίδα, ταρασσομένων δὲ καὶ τούτων ἦσαν ὑπο-
 φεύγοντες οἱ Σκύθαι ἐς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγάθυρσοι
 δὲ ὁρῶντες καὶ τοὺς ὁμόρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθέων
 καὶ τεταραγμένους, πρὶν ἢ σφι ἐσβαλεῖν τοὺς Σκύθας
 πέμψαντες κήρυκα ἀπηγόρευον Σκύθησι μὴ ἐπιβαίνειν
 τῶν σφετέρων οὖρων, προλέγοντες ὥς εἰ πειρήσονται
 ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγάθυρσοι
 μὲν προείπαντες ταῦτα ἐβοήθηον ἐπὶ τοὺς οὖρους,
 ἐρύκειν ἐν νόφῃ ἔχοντες τοὺς ἐπιόντας· Μελαγχλαινοὶ
 δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ ἐσβαλόντων τῶν Σκυ-
 θέων ἅμα Σκύθησι οὔτε πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο ἐπιλα-
 θόμενοι τε τῆς ἀπειλῆς ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέῳ
 ἐς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι. οἱ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν
 τοὺς Ἀγαθύρσους οὐκέτι ἀπείπαντας ἀπικνέοντο, οἱ δὲ
 ἐκ τῆς Νευρίδος χώρας ἐς τὴν σφετέρην κατηγέοντο
 τοῖσι Πέρσῃσι. ὥς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐρίνετο καὶ οὐκ 126
 ἐπαύετο, πέμψας Δαρεῖος ἱππεὰ παρὰ τὸν Σκυθέων
 βασιλέα Ἰδάνθυρσον ἔλεγε τάδε· Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί
 φεύγεις αἰεὶ, ἐξέόν τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιεῖν; εἰ μὲν
 γὰρ ἀξιόχρεος δοκέεις εἶναι σεωυτῷ τοῖσι ἐμοῖσι πρή-
 γμασι ἀντιωθῆναι, σὺ δὲ στάς τε καὶ πανσάμενος πλά-
 νης μάχεσθαι· εἰ δὲ συγγινώσκειαι εἶναι ἡσσαν, σὺ δὲ
 καὶ οὕτω πανσάμενος τοῦ δρόμου δεσπότη τῷ σῷ δῶρα
 φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ ἔλθῃ ἐς λόγους. πρὸς ταῦτα 127
 ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰδάνθυρσος ἔλεγε τάδε· Οὕτω τὸ

ἔμὸν ἔχει, ὦ Πέρσας· ἐγὼ οὐδένα καὶ ἀνθρώπων δὲ
 ἔφυγον οὔτε πρότερον οὔτε νῦν σὲ φεύγω· οὐδὲ
 νεώτερόν εἰμι ποιήσας νῦν ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἐὰν
 ποίειν. ὅ τι δὲ οὐκ αὐτίκα μάχομαί τοι, ἐγὼ
 τοῦτο σημανέω· ἡμῖν οὔτε ἄστεα οὔτε γῆ πεφυτευ-
 ἔστι, τῶν πέρι δειδόντες μὴ ἄλῳ ἢ καρῇ ταχύ-
 συμμίσγοιμεν ἂν ἐς μάχην [ὑμῖν]· εἰ δὲ θέοι πά-
 ρ' ἐς τοῦτο κατὰ τάχος ἀπικνέεσθαι, τυγχάνουσι
 εὐόντες τάφοι πατρώιοι. φέρετε, τούτους ἀνευρό-
 συγχέειν πειρᾶσθε αὐτούς, καὶ γνῶσεσθε τότε
 ὑμῖν μαχησόμεθα περὶ τῶν τάφων εἴτε καὶ οὐ μα-
 χησόμεθα. πρότερον δέ, ἦν μὴ ἡμέας λόγος αἰρέειν
 συμμίζομέν τοι. ἀμφὶ μὲν μάχῃ τοσαῦτα εἰρήνη
 δεσπότας δὲ ἐμοὺς ἐγὼ Δία τε νομίζω τὸν ἔμὸν
 γονον καὶ Ἰστίην τὴν Σκυθῶν βασιλείαν μόνον
 εἶναι. σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δώρων γῆς τε καὶ ὕδατος δὲ
 πέμψω τοιαῦτα ὅλα σοὶ πρόπει ἐλθεῖν, ἀντὶ δὲ τοῦ
 δεσπότης ἔφησας εἶναι ἐμός, κλαίειν λέγω. [τοῦτό
 ἢ ἀπὸ Σκυθῶν ῥήσις]. ὁ μὲν δὴ κῆρυξ οἰχώκεε ἀ-
 128 λέων ταῦτα Δαρείῳ, οἱ δὲ Σκυθῶν βασιλεῖς ἀ-
 σάντες τῆς δουλοσύνης τὸ οὔνομα ὀργῆς ἐπλήσθη
 τὴν μὲν δὴ μετὰ Σαυροματέων μοῖραν ταχθεῖσαν,
 ἦρχε Σκόπασις, πέμπουσι Ἰωσι κελεύοντες ἐς λό-
 γον ἀπικέσθαι, τούτοις οἱ τὸν Ἰστρον ἐξευγμένον ἐφ-
 ρεον· αὐτῶν δὲ τοῖσι ὑπολειπομένοις ἔδοξε πλε-
 ον μὲν μηκέτι Πέρσας, σῖτα δὲ ἐκάστοτε ἀναιρεομέν-
 ἐπιτίθεσθαι. νωμῶντες ὦν σῖτα ἀναιρεομένους
 Δαρείου ἐποίεον τὰ βεβουλευμένα. ἡ μὲν δὴ ἵπ-
 πον αἰεὶ τράπεσκε ἡ τῶν Σκυθῶν, οἱ δὲ
 Περσῶν ἱππόται φεύγοντες ἐσέπιπτον ἐς τὸν πε-

οὐδὲ πεζὸς ἂν ἐπεκούρει· οἱ δὲ Σκύθαι ἐσαράξαντες
τὴν ἵππον ὑπέστρεφον, τὸν πεζὸν φοβεόμενοι. ἐποιέ-
οντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλησίως προσβολὰς οἱ
Σκύθαι. τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε ἦν σύμμαχον καὶ 129
τοῖσι Σκυθῇσι ἀντίξουν ἐπιτιθεμένοισι τῷ Δαρρείῳ
στρατοπέδῳ, θῶμα μέγιστον ἐρέω, τῶν τε ὕων ἢ φωνῇ
καὶ τῶν ἡμιόνων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ ὄνον οὔτε ἡμί-
ονον γῇ ἢ Σκυθικῇ φέρει, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδι-
λῶται· οὐδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τὸ παρὰ-
παν οὔτε ὄνος οὔτε ἡμίονος διὰ τὰ ψύχεα. ὑβρίζοντες
ὧν οἱ ὄνοι ἐτάρασσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθέων. πολ-
λάκις δὲ ἐπελαυνόντων ἐπὶ τοὺς Πέρσας μεταξὺ ὅπως
ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὕων τῆς φωνῆς, ἐταράσσοντό
τε ὑποστρεφόμενοι καὶ ἐν θῶματι ἔσκον, ὀρθὰ ἰστάντες
τὰ ὦτα, ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς τοιαύ-
της οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ σμικρόν
τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου. οἱ δὲ Σκύθαι ὅπως τοὺς 130
Πέρσας ἴδοιεν τεθορυβημένους, ἵνα παραμένοιέν τε
ἐπὶ πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ καὶ παραμένοντες
ἀνιψάτο τῶν πάντων ἐπιδεέες ἔοντες, ἐποίηον τοιαύδε·
ὅπως τῶν προβάτων τῶν σφετέρων αὐτῶν καταλίποιν
μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν ὑπεξήλαινον ἐς ἄλλον
χώρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελθόντες λάβεσκον τὰ πρό-
βατα καὶ λαβόντες ἐπηρεύοντο ἂν τῷ πεποιημένῳ.
πολλάκις δὲ τοιούτου γινομένου τέλος Δαρρεῖός τε ἐν 131
ὑπορήσει εἶχετο καὶ οἱ Σκυθέων βασιλεῖς μαθόντες
τοῦτο ἔπεμπον κήρυκα δῶρα Δαρρεῖῳ φέροντα ὕρνιθά
τε καὶ μὲν καὶ βάτραχον καὶ ὀϊστοὺς πέντε. Πέρσαι
δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶρα ἐπειρώτεον τὸν νόον τῶν
διδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη οἱ ἐπεστάλλαι ἄλλο ἢ δόντα

- τὴν ταχίστην ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς
 ἐκέλευε, εἰ σοφοὶ εἴσι, γινῶναι τὸ θέλει τὰ δῶ
 132 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι ἐβουλευόντο.
 μὲν νυν ἡ γνώμη ἦν Σκυθας ἐωυτῷ διδόναι
 αὐτοὺς καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ, εἰκάζων τῇδε
 μὲν ἐν γῇ γίνεται καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώ-
 μενος, βάτραχος δὲ ἐν ὕδατι, ὄρνις δὲ μά-
 ῖππῳ, τοὺς δὲ οἰστοὺς ὥς τὴν ἐωυτῶν ἀλκῇ
 δοῦσι. αὕτη μὲν Δαρεῖω ἀπεδέδεκτο ἡ γνώ-
 στήκεε δὲ ταύτῃ τῇ γνώμῃ ἡ Γωβρύεω, τῶ
 τῶν ἐπὶ τὰ ἐνὸς τῶν τὸν μάγον κατελόντων,
 τὰ δῶρα λέγειν· Ἦν μὴ ὄρνιθες γενόμενοι
 εἰς τὸν οὐρανόν, ὧ Πέρσαι, ἡ μύες γενόμε-
 τῆς γῆς καταδύητε, ἡ βάτραχοι γενόμενοι
 μνας ἐσπηδήσητε, οὐκ ἀπονοστήσετε ὀπίσω
 133 τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι. Πέρσαι μὲν δὲ
 δῶρα εἰκάζον, ἡ δὲ Σκυθῶν μία μοῖρα ἡ
 πρότερον μὲν παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην
 τότε δὲ ἐπὶ τὸν Ἰστρον Ἰωσι εἰς λόγους ἐ-
 ἀπείκετο ἐπὶ τὴν γέφυραν, ἔλεγε τὰδε· Ἄνδρες
 ἐλευθερίην ἤκομεν [ὑμῖν] φέροντες, ἦν πέρ
 ἐσακούειν. πυνθανόμεθα γὰρ Δαρεῖον ἐντείλει
 ἐξήκοντα ἡμέρας μούνας φρουρήσαντας τὴν
 αὐτοῦ μὴ παραγενομένου ἐν τούτῳ τῷ χρό-
 λάσσεσθαι εἰς τὴν ὑμετέραν. νῦν ὧν ὑμεῖς
 εὖντες ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίας
 πρὸς ἡμέων· τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμε-
 ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε. οὗτοι μὲν νυν ὡς
 νων Ἰώνων ποιήσιν ταῦτα ὀπίσω τὴν ταχίσ-
 134 γοντο, Πέρσησι δὲ μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα

ἐντετάχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῶ καὶ
 ἵπποισι ὥς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύ-
 θησι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διήμξε· τῶν δὲ ὥς ἕκαστοι
 ὄρων τὸν λαγὸν ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυ-
 θέων καὶ βοῇ χρεωμένων εἶρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντι-
 πολέμων τὸν θόρυβον· πνυθόμενος δὲ σφειας τὸν λαγὸν
 διώκοντας εἶπε ἄρα πρὸς τοὺς περ ἐώθεε καὶ τὰ ἄλλα
 λέγειν· Οὗτοι ὦνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσιν,
 καὶ μοι νῦν φαίνεται Γωβρύης εἰπεῖν περὶ τῶν Σκυ-
 θικῶν δώρων ὀρθῶς. ὥς ὦν οὕτω ἤδη δοκούντων καὶ
 αὐτῷ μοι ἔχειν, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ ὅπως ἀσφαλείως ἢ
 κομιδῇ ἡμῖν ἔσται τὸ ὀπίσω. πρὸς ταῦτα Γωβρύης
 εἶπε· ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμην
 τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην, ἐλθὼν δὲ μᾶλλον
 ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. νῦν ὦν
 μοι δοκέει, ἐπεὶ ἀντάχιστα νῦν ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας τὰ
 πυρὰ ὥς ἐώθαμεν καὶ ἄλλοτε ποιεῖν, τῶν στρατιω-
 τέων τοὺς ἀσθινεστάτους ἐς τὰς καλαιπωρίας ἐξαπα-
 τήσαντας καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσαντας ἀπαλ-
 λάσσεσθαι, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἰθῦσαι Σκύθας
 λύσαντας τὴν γέφυραν, ἢ καὶ τι ἴωσι δόξαι τὸ ἡμέας
 οἶόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι. Γωβρύης μὲν ταῦτα συν-
 εβούλευε, μετὰ δὲ νῦν τε ἐγένετο καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο 135
 τῇ γνώμῃ ταύτῃ· τοὺς μὲν καματηροὺς τῶν ἀνδρῶν
 καὶ τῶν ἦν ἐλάχιστος ἀπολλυμένων λόγος, καὶ τοὺς
 ὄνους πάντας καταδήσας κατέλιπε αὐτοῦ ταύτῃ ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ· κατέλιπε δὲ τοὺς τε ὄνους καὶ τοὺς ἀσθε-
 νείας τῆς στρατιῆς τῶνδε εἵνεκεν, ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοῇν
 παρέχωνται· οἱ δὲ ἄνθρωποι ἀσθινεῖς μὲν εἵνεκεν
 κατελείποντο, προφάσιος δὲ τῆσδε δηλαδὴ, (ὥς) αὐτὸς

μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ ἐπιθήσεσθαι μ
 τοῖσι Σκύθησι, οὗτοι δὲ τὸ στρατόπεδον τοῦτον
 χρόνον ῥυοῖατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολειπομένοισι ὑπ
 μενος ὁ Δαρεῖος καὶ πυρὰ ἐκκαύσας τὴν ταχ
 ἠπείγετο ἐπὶ τὸν Ἴστρον. οἱ δὲ ὄνιοι ἐρημωθέντες
 ὁμίλου οὕτω δὴ μᾶλλον πολλῷ ἴεσαν τῆς φωνῆς, α
 οντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων πᾶγχυ κατὰ χώρη
 136 πιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. ἡμέρης δὲ γενομένης γυν
 οἱ ὑπολειφθέντες ὥς προδεδομένοι εἶδεν ὑπὸ Δαρ
 χεῖράς τε προετείνοντο τοῖσι Σκύθησι καὶ ἔλεγον
 κατήκοντα· οἱ δὲ ὥς ἤκουσαν ταῦτα, τὴν ταχ
 συστραφέντες, αἱ τε δύο μοῖραι τῶν Σκυθῶν καὶ
 μετὰ Σανροματέων καὶ Βουδῖνοι καὶ Γελωνοί, ἐδί
 τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ Ἴστρον. ἅτε δὲ τοῦ Περσ
 μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος πεζοῦ στρατοῦ καὶ τὰς ὁ
 οὐκ ἐπισταμένου ὥστε οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν,
 δὲ Σκυθικοῦ ἱππότεω καὶ τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ
 σταμένου ἀμαρτόντες ἀλλήλων, ἐφθῆσαν πολλῷ οἱ
 θαι τοὺς Πέρσας ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικόμενοι. μαθ
 δὲ τοὺς Πέρσας οὐκ ἂν ἀπιγμένους ἔλεγον πρὸς
 Ἴωνας ἐόντας ἐν τῇσι νηυσί· Ἄνδρες Ἴωνες, ο
 ἡμέραι ὑμῖν τοῦ ἀριθμοῦ διοίχηνται καὶ οὐ πο
 δίκαια ἔτι παραμένοντες. ἀλλ' ἐπεὶ πρότερον δε
 νοντες ἐμένετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον τὴν ταχ
 ἄπιτε χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύ
 εἰδότες χάριν. τὸν δὲ πρότερον ἐόντα ὑμέων δεσπ
 ἡμεῖς παραστησόμεθα οὕτω ὥστε ἐπὶ μηδαμῶς
 137 ἀνθρώπους αὐτὸν στρατεύεσθαι. πρὸς ταῦτα Ἴ
 ἐβουλεύοντο. Μιλτιάδεω μὲν τοῦ Ἀθηναίου, στρα
 γέοντος καὶ τυραννεύοντος Χερσονησιτέων τῶν

Ἑλλησπόντῳ, ἣν γνώμη πείθεσθαι Σκύθῃσι καὶ ἔλευ-
 τεροῦν Ἰωνίην, Ἰστιαίου δὲ τοῦ Μιλησίου ἐναντίῃ
 αὐτῇ, λέγοντος ὥς νῦν μὲν διὰ Δαρείου ἕκαστος αὐ-
 τῶν τυραννεύει πόλις, τῆς Δαρείου δὲ δυνάμις κατα-
 εθείσης οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἶός τε ἔσεσθαι ἄρχειν
 ὅτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν· βουλήσεσθαι γὰρ ἑκάστην
 ὦν πόλιον δημοκρατέεσθαι μᾶλλον ἢ τυραννεύεσθαι.
 Ἰστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀποδεικνυμένου ἀντίκα
 πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύτην τὴν γνώμην,
 πρότερον τὴν Μιλτιάδεω αἰρεόμενοι. ἦσαν δὲ οὗτοι 138
 οἱ διαφέροντές τε τὴν ψῆφον καὶ ἔοντες λόγου πρὸς
 βασιλέος, Ἑλλησποντίων μὲν τύραννοι Δάφνις τε Ἀβυ-
 δηνὸς καὶ Ἰπποκλὸς Λαμφακηνὸς καὶ Ἡρόφαντος Πα-
 ριηνὸς καὶ Μητρόδωρος Προκοννήσιος καὶ Ἀρισταγόρης
 Κυζικηνὸς καὶ Ἀρίστων Βυζάντιος· οὗτοι μὲν [ἦσαν]
 οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου, ἀπ' Ἰωνίης δὲ Στράττις τε Χίος
 καὶ Ἀλάκης Σάμιος καὶ Λαοδάμας Φωκαεὺς καὶ Ἰστι-
 αῖος Μιλήσιος, τοῦ ἣν γνώμη ἡ προκειμένη ἐναντίῃ
 τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων δὲ παρὴν λόγιμος μόνος
 Ἀρισταγόρης Κυμαῖος. οὗτοι ὦν ἐπέιτε τὴν Ἰστιαίου 139
 αἰρέοντο γνώμην, ἔδοξέ σφι πρὸς ταύτῃ τάδε ἔργα τε
 καὶ ἔπεα προσθεῖναι, τῆς μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατὰ
 τοὺς Σκύθας ἔοντα, λύειν δὲ ὅσον τόξενυμα ἐξικνέεται,
 ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι ποιεῦντες μηδὲν καὶ οἱ
 Σκύθαι μὴ πειρώατο βιώμενοι [καὶ βουλόμενοι] δια-
 βῆναι τὸν Ἰστρον κατὰ τὴν γέφυραν, εἰπεῖν τε λύοντας
 τῆς γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυθικὴν ἔχον ὥς πάντα ποιή-
 σουσι τὰ Σκύθῃσι ἔστι ἐν ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέ-
 θηκαν τῇ γνώμῃ, μετὰ δὲ ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἰστι-
 αῖος τάδε λέγων· Ἄνδρες Σκύθαι, χρηστὰ ἦκατε φέ-

αι δὲ διζήμενοι καὶ τὸ δεύτερον ἡμαρτον τῶν Περσέων,
καὶ τοῦτο μὲν, ὥς ἔοντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους
καὶ ἀνανδροτάτους κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώ-
πων, τοῦτο δέ, ὥς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιεύμενοι,
υδράποδα φιλοδέσποτά φασι εἶναι καὶ ἄδρηστα μά-
στα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπέροπται.

Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηίκης πορευόμενος ἀπίκετο 143
Σηστὸν τῆς Χερσονήσου· ἐνθεύτεν δὲ αὐτὸς μὲν
ἐβῆ τῆσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν
ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον ἄνδρα Πέρσῃν, τῷ Δαρεΐδῳ
οὔτε ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἶπας ἐν Πέρσῃσι ἔπος·
ὀργισμένον Δαρείου ῥοιᾶς τρώγειν, ὥς ἄνοιξε τάχιστα
τὴν πρώτην τῶν ῥοιέων, εἶρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς
Αρτάβανος ὃ τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσοῦτο πλῆθος γενέ-
σθαι ὅσοι ἐν τῇ ῥοιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε Μεγα-
βάζου ἂν οἱ τοσοῦτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι
ἢ ἄλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι
ταῦτά μιν εἶπας ἐτίμα, τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατη-
γὸν ἔχοντα τῆς στρατιῆς τῆς ἑωυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας.
οὗτος δὲ ὁ Μεγάβαζος εἶπας τότε τὸ ἔπος ἐλίπετο 144
ἀθάνατον μνῆμην πρὸς Ἑλλησποντίων· γενόμενος γὰρ
ἐν Βυζαντίῳ ἐπύθετο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Καλ-
ληδονίους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίων, πυθόμενος
δὲ ἔφη Καλληδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν
ἔοντας τυφλοὺς· οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλίωνος παρῶντος
κτίξειν χώραν τὸν αἰσχίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυ-
φλοί. οὗτος δὴ ὢν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λει-
πθεὶς ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων τοὺς μὴ μηδίζοντας
κατεστρέφετο.

Οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἔρησσε, τὸν αὐτὸν δὲ τοῦ- 145

τον χρόνον ἐγίνετο ἐπὶ Λιβύην ἄλλος στρατιῶ-
 στόλος, διὰ πρόφασιν τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι προ-
 σάμενος πρότερον τάδε. τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπὶ
 παίδων παῖδες ἐξελασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν
 Βραυρῶνος ληισαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας
 τούτων ἐξελασθέντες ἐκ Αἰγύπτου οἰχοντο πλέον
 Λακεδαιμόνα, ἰζόμενοι δὲ ἐν τῷ Τηϋρέτῳ πῦρ ἀ-
 Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες ἄγγελον ἔπεμπον πεν-
 τίνες τε καὶ ὁκόθεν εἰσί· οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰ-
 ἔλεγον ὥς εἶησαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν
 τῇ Ἀργοῖ πλεόντων ἡρώων, προσσχόντας δὲ
 ἐς Αἰγύπτου φυτεύσαι σφέας. οἱ δὲ Λακεδαιμό-
 νιοι κοότες τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυέων, πέ-
 τὸ δεύτερον εἰρώτων τί θέλοντες ἤκοιεν τε
 χώραν καὶ πῦρ αἰθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν ὑπὸ Π-
 ἐκβληθέντες ἤκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιοτά-
 εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δέεσθαι δὲ οἰκέ-
 τούτοις μοῖραν τε τιμῶν μετέχοντες καὶ τ-
 ἀπολαχόντες. Λακεδαιμονίοις δὲ ἔαδε δέκεσθαι
 Μινύας ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί, μάλιστα δὲ
 σφέας ὥστε ποιεῖν ταῦτα τῶν Τυνδαριδέων ἢ
 ἐν τῇ Ἀργοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας γῆς
 ὁσαν καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτοὶ
 γάμους ἔγνησαν, τὰς δὲ ἐκ Αἰγύπτου ἤγοντο ἐ-
 146 ἄλλοις. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεληθόντος αὐ-
 Μινύαι ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιληΐης μεταίτεον
 ἄλλα ποιεῦντες οὐκ ὅσια. τοῖσι δὲ Λακεδαι-
 ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτείνειν, συλλαβόντες δὲ σφεί-
 βαλον ἐς ἑρκτήν. κτείνουσι δὲ τοὺς ἄν κτείνω-
 Λακεδαιμόνιοι νυκτός, μετ' ἡμέραν δὲ οὐδένα.

μελλόν σφεας καταχρήσεσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μινυέων, εἶναι ἀσταί τε καὶ τῶν πρώτων παρτιητέων θυγατέρες, ἐσελθεῖν τε ἐς τὴν ἐρχτὴν καὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἐκάστη τῷ ἐωντῆς ἀνδρί. αἱ δὲ σφεας παρήκαν, οὐδένα δόλον δοκέοντες ἐξ αὐτέων σεσθαι. αἱ δὲ ἐπεῖτε ἐσῆλθον, ποιεῦσαι τοιαύδε· πῦσαν ἣν εἶχον ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι αὐταὶ τὴν ὧν ἀνδρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινυαὶ ἐνδύντες τὴν γυναικῆν ἐσθῆτα ὥστε γυναῖκες ἐξήρισαν ἕξω, ἐκφυγόντες ἐν τρόπῳ τοιούτῳ ἴζοντο αὐτὶς ἐς τὸ Τηϋγετον. τὸν 147
ἐν αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος τοῦ Πισαμενοῦ τοῦ Θερεσάνδρου τοῦ Πολυνείκεος ἐστελλεῖς ἀποικίην ἐκ Λακεδαιμόνος. ἦν δὲ ὁ Θήρας οὗτος, γένος ἐὼν Καδμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι Ἀριστοδήμου παισὶ Εὐρυσθένει καὶ Προκλέϊ· ἐόντων δ' αὖτε τῶν παίδων τούτων νηπίων ἐπιτροπαίην εἶχε ὁ Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιληίην. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχήν, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιεύμενος ἄρχεσθαι ὅπ' ἄλλων, ἐπεῖτε ἐγένεσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μένειν ἐν τῇ Λακεδαιμόνι ἀλλ' ἀποπλεύσεσθαι ἐς τοὺς συγγενέας. ἦσαν δὲ ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένη νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρου τοῦ Ποικίλειω ἀνδρὸς Φοινίκος. Κάδμος γάρ ὁ Ἀγῆνορος Εὐρώπην διζόμενος προσέσχε ἐς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην· προσσχόντι δὲ εἶτε δὴ οἱ ἡ χώρα ἤρесе, εἶτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων καὶ δὴ καὶ τῶν ἐωντοῦ συγγενέων Μεμβλιάρου. οὗτοι ἐνέμοντο τὴν Καλλίστην καλεομένην ἐπὶ γενεάς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλθεῖν

- 148 ἐκ Λακεδαιμόνος, ὅκτις ἀνδρῶν. ἐπὶ τούτους δὲ
 ὁ Θήρας λεὼν ἔχων ἀπὸ τῶν φυλέων ἔστελλε, ἐκ
 κήσων τούτοις καὶ οὐδαμῶς ἐξελθὼν αὐτοὺς ἀλλὰ
 οἰκηιεύμενος. ἐπεῖτε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκδράντες
 τῆς ἐρκτῆς ἴζοντο ἐς τὸ Τηϋγετον, τῶν Λακεδαιμόνων
 βουλευομένων σφέας ἀπολλύναι παραιτέεται ὁ Θ
 ὅπως μήτε φόνος γένηται, αὐτὸς τε ὑπεδέκετό
 ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρας. συγχωρησάντων δὲ τῇ γῇ
 τῶν Λακεδαιμονίων τρισὶ τριηκοντέροισι ἐς τοὺς
 βλιάρου ἀπογόνους ἐπλωσε, οὔτι πάντας ἔγων
 Μινύας ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ γὰρ πλεῖνες οὐ
 ἐτράποντο ἐς τοὺς Παρωρεήτας καὶ Καύκωνας, τοὺς
 δὲ ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρας σφέας αὐτοὺς ἐξ
 διεῖλον, καὶ ἐπειτα ἔκτισαν πόλιας τάσδε ἐν αὐτῇ
 Ἀέπρεον, Μάκιστον, Φρίξας, Πύργον, Ἐπιον, Νο
 τούτων δὲ τὰς πλεῖνας ἐπ' ἐμέο Ἡλείοι ἐπόρθον
 τῇ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ οἰκιστέῳ Θήρα ἡ ἐπωνυμία
 149 νετο. ὁ δὲ παῖς οὐ γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι
 γαρῶν ἔφη αὐτὸν καταλείψειν ὅν ἐν λύκοισι· ἐπ
 ἔπειρος τούτου οὖνομα τῷ νεηνίσκῳ τούτῳ Οἰό
 ἐγένετο, καὶ κως τὸ οὖνομα τοῦτο ἐπεκράτησε. Ο
 κου δὲ γίνεται Αἰγεύς, ἐπὶ οὗ Αἰγεῖδαι καλέ
 φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ
 ἀνδράσι οὐ γὰρ ὑπέμειναν τὰ τέκνα, ἰδρύσαντες
 θεοπροπίου Ἐρινύων τῶν Λαῖου τε καὶ Οἰδίου
 ἱρόν. καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέμεινε τῶντὸ τοῦτο καὶ
 Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι.
 150 Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνων
 Θηραίοισι κατὰ ταῦτά λεγούσι, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου
 νοι Θηραῖοι ὥδε γενέσθαι λεγούσι. Γρίννος δὲ Αἰσά

ὧν Θήρα τούτου ἀπόγονος καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς
 νήσου, ἀπίκετο ἐς Δελφοὺς ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος
 κατόμβην· εἶποντο δέ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιητέων
 καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν γένος Εὐφη-
 αίδης τῶν Μιννέων. χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βα-
 σιλείῳ τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων χοῦ ἢ Πυθίῃ κτίζειν
 ἐν Λιβύῃ πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· Ἐγὼ μὲν,
 ὦναξ, πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ καὶ βαρὺς αἰρεσθῆναι·
 σὺ δὲ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ταῦτα ποιεῖν.
 ἥμα τε ἔλεγε ταῦτα καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττον. τότε
 μὲν τοσαῦτα, μετὰ δὲ ἀπελθόντες ἀλογίην εἶχον τοῦ
 χρηστηρίου, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη οὔτε
 τολμῶντες ἐς ἀφανὲς χοῦμα ἀποστέλλειν ἀποικίην.
 ἔπειτ' δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ὕε τὴν Θήρην, ἐν τοῖσι 151
 τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ πλὴν ἐνὸς ἕξαν-
 άνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προέφερε ἢ
 Πυθίῃ τὴν ἐς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεῖτε δὲ κακοῦ οὐδὲν
 ἦν σφι μῆχος, πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους διζημέ-
 νους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη ἐς Λι-
 βύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὔτοι ἀπίκοντο καὶ
 ἐς Ἴτανον πόλιν, ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορ-
 φυρέῃ τῷ ὀνόματι ἦν Κορώβιος, ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων
 ἀπενειχθεὶς ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην καὶ Λιβύης ἐς Πλα-
 τεάν νήσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἤγον ἐς Θή-
 ρην, ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατὰσκοποι ἄνδρες τὰ πρῶτα
 οὐ πολλοί· κατηγησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου ἐς τὴν
 νήσον ταύτην δὴ τὴν Πλατέαν τὸν μὲν Κορώβιον λεί-
 πουσι, σιτία καταλιπόντες ὅσων δὴ μηνῶν, αὐτοὶ δὲ
 ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς
 νήσου. ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τοῦ 152

συγκειμένου τὸν Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ
 νηὺς Σαμίνη, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλέουσας
 Αἰγύπτου ἀπηνεύχθη ἐς τὴν Πλατέαν ταύτην· π
 μενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν π
 λόγον σιτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι. αὐτοὶ δὲ
 χθόντες ἐκ τῆς νήσου καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου ἐπ
 ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτη ἀνέμῳ. καὶ οὐ γὰρ ἀνέ
 πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες ἀπίκον
 Ταρτησσόν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἔμπο
 τοῦτο ἦν ἀκήρατον τοῦτον τὸν χρόνον, ὥστε ἀπ
 στήσαντες οὗτοι ὀπίσω μέγιστα δὴ Ἑλλήνων π
 τῶν ἡμεῖς ἀτρεκέλην ἴδμεν ἐκ φορτίων ἐκέρδησαν,
 γε Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος Αἰγινήτην· τούτῳ
 οὐκ οἶά τέ ἐστι ἐρίσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν ὁ
 τὴν τῶν ἐπικερδίων ἐξελόντες ἕξ τάλαντα ἐποίησ
 χαλκήιον κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον· περίξ δὲ α
 γρυπῶν κεφαλαὶ πρόκροσσοί εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν ε
 Ἡραῖον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκίους κολοσ
 ἐπταπήχεας, τοῖσι γούνασι ἐρηρυσμένους. Κυρηναῖοι
 δὲ καὶ Θηραῖοι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἐ
 153 πρῶτα φιλίαι μεγάλαι συνεκρήθησαν. οἱ δὲ Θη
 ἐπεῖτε τὸν Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ ἀπίκον
 τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὥς σφι εἶη νῆσος ἐπὶ Λ
 ἐκτισμένη. Θηραῖοι δὲ ἔαδε ἀδελφεόν τε ἀπ' ὁ
 φεοῦ πέμπειν πάλῳ λαγχάνοντα καὶ ἀπὸ τῶν χά
 ἀπάντων ἐπὶ ἑὸντων ἄνδρας, εἶναι δὲ σφεων καὶ
 μόνῃ καὶ βασιλέᾳ Βάττον. οὕτω δὴ στέλλουσι
 πεντηκοντέρους ἐς τὴν Πλατέαν.
 154 Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι, τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ λόγου
 συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναῖοι. Κυρηναῖοι

τὰ περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θηραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ὁαξὸς πόλις, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεὺς, ὃς ἐπὶ θυγατρὶ ἀμήτορι τῇ οὐνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἐγημε ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεσελθοῦσα ἐδδικαίον καὶ τῷ ἔργῳ εἶναι μητρυνὴ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσά τε κακὰ καὶ πᾶν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη, καὶ τέλος μαχλοσύνην ἐπενείκασά οἱ πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. ὁ δὲ ἀναγνώσθεις ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἔργον οὐκ ὁσίων ἐμαχανάτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ Θεμίσων ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος ἐν τῇ Ὁαξῷ· τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος παραλαβὼν ἐπὶ ξείνια ἔξορκοῖ ἢ μὲν οἱ διηκονήσειν ὅ τι ἂν δεηθῇ. ἐπεῖτε δὴ ἐξώρκωσε, ἀγαγὼν οἱ παραδιδοῖ τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα καὶ ταύτην ἐκέλευε καταποντῶσαι ἀπαργόντα. ὁ δὲ Θεμίσων περιημεκτήσας τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὄρκου καὶ διαλυσάμενος τὴν ξεινίην ἐποίησε τοιάδε· παραλαβὼν τὴν παιδα ἀπέπλεε, ὥς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ πελάγει, ἀποσιεύμενος τὴν ἐξόρκωσιν τοῦ Ἐτεάρχου σχοινίοισι αὐτὴν διαδήσας κατήγε ἐς τὸ πέλαγος, ἀνασπᾶσας δὲ ἀπῖκετο ἐς τὴν Θήρην. ἐνθεῦτεν δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν 155 Πολύμνηστος, εὖν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλυκεύετο. χρόνου δὲ περιούντος ἐξεγένετό οἱ παῖς ἰσχύφωτος καὶ τραυλός, τῷ οὐνομα ἐτέθη Βάττος, ὥς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι, ὥς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ μετωνομάσθη, ἐπεῖτε ἐς Λιβύην ἀπῖκετο, ἀπὸ τε τοῦ χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε τὴν ἐπωνυμίην ποιούμενος· Λίβυες γὰρ βασιλέα βάττον καλέουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω θεσπίζουσιν τὴν Πυθίην καλέσαι μιν Λιβυκῇ γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν

Λιβύη. ἐπεῖτε γὰρ ἠνδρώθη οὗτος, ἦλθε ἐπὶ περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτῶντι δέ οἱ χρᾶ τάδε·

Βάττ', ἐπὶ φωνὴν ἦλθες· ἄναξ δέ σε Φοῖβο

Ἔς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα, ὥσπερ εἰ εἴποι Ἑλλάδι γλώσση χρεωμένη· ἐπὶ φωνὴν ἦλθες. ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε· μὲν ἦλθον παρὰ σὲ χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς μοι ἄλλα ἰαδύνατα χρᾶς, κελεύων Λιβύην τέφρῳ δυνάμι, κοίῃ χειρί; ταῦτα λέγων οὐκ ἐπὶ οἱ χρᾶν· ὥς δὲ κατὰ ταῦτά ἐθέσπιξέ οἱ καὶ 156 οἴχετο μεταξὺ ἀπολιπὼν ὁ Βάττος ἐς τὴν Θηραίαν· δὲ αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραῖοι φέρετο παλιγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συνθήκας οἱ Θηραῖοι ἐπεμπον ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε συγκτίζουσαν· Κυρῆνην τῆς Λιβύης ἄμεινον προήξειν. ἀπέστειλεν οὖν ταῦτα τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι δύο πεντηκονταπλῶσαντες δὲ ἐς τὴν Λιβύην οὗτοι, οὐ γὰρ ποιεῶσι ἄλλο, ὁπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θηραίαν· δὲ Θηραῖοι καταγομένους ἔβαλλον καὶ οὐκ ἐπὶ προσίσχειν, ἀλλ' ὁπίσω πλέειν ἐκέλευον. οἱ οὖν καζόμενοι ὁπίσω ἀπέπλεον καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐν Λιβύῃ κειμένην τῇ οὐνομα, ὥς καὶ πρότερον εἰσὶν ἡ Πλατεά. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἢ νῆσος τῇ νήσῳ ναίων πόλι.

157 Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γὰρ σφιν συνεφέρετο, ἓνα αὐτῶν καταλιπόντες οἱ λοιποὶ ἀπέπλεον ἐς Δελφοὺς, ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸν ἱερὸν ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην

οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκέοντες. ἡ δὲ Πυθίη σφει-
ρὸς ταῦτα χρᾶ τάδε·

Αἰ τὺ ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἄμεινον,

Μὴ ἐλθὼν ἐλθόντος, ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σευ.

κούσαντες δὲ τούτων οἱ ἄμφι τὸν Βάττον ἀπέπλεον
πίσω· οὐ γὰρ δὴ σφεας ἀπεί οὗ θεὸς τῆς ἀποικίης,
οἷν δὴ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν Λιβύην. ἀπικόμενοι δὲ
τὴν νῆσον καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον ἐκτίσαν αὐ-
τῆς τῆς Λιβύης χώρον ἀντίον τῆς νήσου τῷ οὐνομα-
ν Ἀξιορις, τὸν νάπαι τε κάλλισται ἐπ' ἀμφοτέρω συγ-
κλήουσιν καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει. τοῦ- 158
τον οἶκεον τὸν χώρον ἔξ ἔτεα· ἐβδόμῳ δέ σφεας ἔτει
παραιτησάμενοι Αἴβνες ὥς ἐς ἀμείνονα χώρον ἄξουσιν,
ἐκγνώσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δέ σφεας ἐνθεῦτεν οἱ Αἴ-
βνες ἀναστήσαντες πρὸς ἐσπέρην, καὶ τὸν κάλλιστον
τῶν χώρων ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, συμ-
μετροησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης νυχτὸς παρήγον.
ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ οὐνομα Ἰρασα. ἀγαγόντες δὲ
σφεας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος εἶπαν·
Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδευον οἰκέειν· ἐν-
θαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται. ἐπὶ μὲν νυν Βάττου 159
τε τοῦ οἰκιστέω τῆς ζόης, ἄρξαντος ἐπὶ τεσσεράκοντα
ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρχεσίλεω, ἄρξαντος ἐκ-
καίδεκα ἔτεα, οἶκεον οἱ Κυρηναῖοι ἔόντες τοσοῦτοι ὅσοι
ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν· ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου,
Βάττου τοῦ εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πάντας
ᾤκησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλέειν συνοικήσοντας Κυ-
ρηναίοισιν Λιβύην· ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ Κυρηναῖοι ἐπὶ
τῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἔχοντα·

Ὅς δέ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ

Γὰς ἀναδαιομένας, μετὰ οἱ ποκά φάμι μελήσειν. συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην πε-
 ταμνόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περίοικοι Αἰβυες καὶ ὁ βασι-
 λεὺς αὐτῶν τῷ οὐνόμα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώρας
 στερισκόμενοι καὶ περιυβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων
 πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδωκαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίην
 τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ συλλέξας στρατὸν Αἰγυπ-
 τίων πολλὸν ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην. οἱ δὲ Κυρη-
 ναῖοι ἐκστρατεύσαντες ἐς Ἰρασά χωρὸν καὶ ἐπὶ κυρήνην
 Θέστιν συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι καὶ ἐκ-
 κησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρότερος
 [οἱ] Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων καὶ παραχρεώμενοι διεφθάρ-
 σαν οὕτω ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ἀπενόστησαν
 Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι καὶ ταῦτα ἐπιμ-
 160 φόμενοι Ἀπρίην ἀπέδτησαν ἀπ' αὐτοῦ. τούτου δὲ τῷ
 Βάττου παῖς γίνεται Ἀρχεσίλεως, ὃς βασιλεύσας πρὸς
 τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφεοῖσι ἐστασίασε, ἐς ὃ μιν οὗτοι ἀπο-
 λπόντες οἰχοντο ἐς ἄλλον χωρὸν τῆς Αἰβύης καὶ ἐ-
 ἑωυτῶν βαλλόμενοι ἔκτισαν πόλιν ταύτην ἣ τότε
 νῦν Βάρκη καλεῖται· κτίζοντες δ' ἅμα αὐτὴν ἀπὸ τῶν
 ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς Αἰβυας. μετὰ δὲ Ἀρχεσίλεως
 ἐς τοὺς ὑποδεξαμένους τε τῶν Αἰβύων καὶ ἀποστάν-
 τοὺς αὐτοὺς τούτους ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Αἰβυες δὴ
 σάντες αὐτὸν οἰχοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς ἡοίους τῶν
 Αἰβύων. ὁ δὲ Ἀρχεσίλεως εἶπετο φεύγουσι, ἐς ὃν
 Λεύκωνί τε τῆς Αἰβύης ἐγένετο ἐπιδιώκων καὶ ἔδωκε
 τοῖσι Αἰβυσι ἐπιθέσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν
 τοὺς Κυρηναίους τοσοῦτο ὥστε ἑπτακισχιλίους ὁπλί-
 Κυρηναίων ἐνθαῦτα πεσεῖν. μετὰ δὲ τὸ τρῶμα τοῦ
 Ἀρχεσίλεως μὲν κάμνοντά τε καὶ φάρμακον πιπνύοντά

ἀδελφεὸς Λέαρχος ἀποπνίγει, Λέαρχον δὲ ἡ γυνὴ ἡ Ἱρκεσίλῃω δόλῳ κτείνει, τῇ οὖνομα ἦν Ἑρυνξώ. διέ- 161
 ἔξατο δὲ τὴν βασιληίην τοῦ Ἀρκεσίλῃω ὁ παῖς Βάτ-
 τος, χωλὸς τε ἐὼν καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι
 τὴν καταλαβοῦσαν συμφορὴν ἐπεμπον ἐς Δελ-
 τοὺς ἐπειρησομένους ὅτινα τρόπον καταστησάμενοι
 ἄλλιστα ἂν οἰκέοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ Μαντι-
 νίης τῆς Ἀρκάδων καταρτιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἰτεον
 οἱ Κυρηναῖοι, καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν
 ἐστῶν δοκιμώτατον, τῷ οὖνομα ἦν Δημῶναξ. οὗτος
 ὢν ὠνὴρ ἀπικόμενος ἐς τὴν Κυρήνην καὶ μαθὼν ἕκαστα
 τοῦτο μὲν τριφύλους ἐποίησέ σφεας, τῇδε διαθείς·
 θηραίων μὲν καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοῖραν ἐποίησε,
 ἄλλην δὲ Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν, τρίτην δὲ νη-
 ριωτῶν πάντων· τοῦτο δὲ τῷ βασιλεῖ Βάττω τεμένεα
 ἐξελὼν καὶ ἱρῶσύνας τὰ ἄλλα πάντα τὰ πρότερον εἶχον
 οἱ βασιλεῖς ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε. ἐπὶ μὲν δὴ τοῦ- 162
 του τοῦ Βάττου οὕτω διετέλεε εὐόντα, ἐπὶ δὲ τοῦ τού-
 του παιδὸς Ἀρκεσίλῃω πολλὴ ταραχὴ περὶ τῶν τιμῶν
 ἐγένετο. Ἀρκεσίλῃως γὰρ ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ
 Φερετίμης οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κατὰ ὁ Μαντινεὺς Δη-
 μῶναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτεε τὰ τῶν προγόνων γέρεα.
 ἐνθεντεν στασιάζων ἐσώσθη καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον, ἡ δὲ
 μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμίνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. τῆς δὲ
 Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον ἐπεκράτεε Εὐέλθων, ὅς
 τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμμητήριον, ἐὼν ἀξιοθέητον, ἀνέθηκε,
 τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ κέεται. ἀπικομένη δὲ
 παρὰ τοῦτον ἡ Φερετίμη ἐδέετο στρατιῆς ἢ κατάξει
 σφέας ἐς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ
 στρατιὴν οἱ ἐδίδου· ἡ δὲ λαμβάνουσα τὸ διδόμενον

καλὸν μὲν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ
δοῦναί οἱ δεομένην στρατιήν· καὶ τοῦτο γὰρ
τῷ διδομένῳ ἔλεγε, τελευταῖόν οἱ ἐξέπεμψε.
Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσειον καὶ ἡλακάτην,
καὶ εἴριον· ἐπειπάσης δὲ αὐτὶς τῆς Φερετῆς
ἔπος ὁ Εὐέλθων ἔφη τοιοῦτοῖσι γυναῖκας

163 ἄλλ' οὐ στρατιῇ. ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως τοῦτον τῶν
ἑὼν ἐν Σάμῳ συνήγειρε πάντα ἄνδρα ἐπὶ
δασμῷ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ
Δελφούς Ἀρκεσίλεως χρησόμενος τῷ χρηστῷ
κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ τάδε· Ἐπὶ μὲν
Βάττους καὶ Ἀρκεσίλεως τέσσερας, ὅκτις ἄνδρες
διδότ' ὑμῖν Δοξίης βασιλεύειν Κυρήνης· πλὴν
τούτου οὐδὲ πειρᾶσθαι παραινέει. σὺ μὲν
εἶναι κατελθὼν ἐς τὴν σεωντοῦ. ἦν δὲ τῇ
εὐρύης πλέην ἀμφορέων, μὴ ἐξοπτήσης τοὺς
ἄλλ' ἀπόπεμπε κατ' οὖρον· εἰ δὲ ἐξοπτήσε
μινον, μὴ ἐσέλθῃς ἐς τὴν ἀμφίρρυτον· εἰ δὲ

164 θανέαι καὶ αὐτὸς καὶ ταῦρος ὁ καλλιστεύων
Πυθίῃ Ἀρκεσίλεω χρᾶ. ὁ δὲ παραλαβὼν τὸν
Σάμου κατῆλθε ἐς τὴν Κυρήνην καὶ ἐπικρο-
τησάτων τοῦ μαντηίου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ
τοὺς ἀντιστασιώτας αἶτεε τῆς ἑωντοῦ φυγῆς.
οἱ μὲν τὸ παράπαν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάσσον-
τες, δὲ τινὰς χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλεως ἐς Κ-
στείλε ἐπὶ διαφθορῇ. τούτους μὲν νυν Κνίδος
χθέντας πρὸς τὴν σφετέρην ἐρρύσαντο καὶ
ἀπέστειλαν· ἑτέρους δὲ τινὰς τῶν Κυρηναίων
γον μέγαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδὼν
περινήσας ὁ Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. μαθὼν

εργαζόμενοι τὸ μαντήιον ἐὼν τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη
 οὐκ ἔα εὐρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆ-
 σαι, ἔργετο ἐκὼν τῆς [τῶν] Κυρηναίων πόλιος, δειμαί-
 νων τε τὸν κεκρησμένον θάνατον καὶ δοκέων ἀμφίρ-
 ροντον τὴν Κυρήνην εἶναι. εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα
 ἑωυτοῦ, θυγατέρα δὲ τῶν Βαρκαίων τοῦ βασιλέως, τῷ
 οὐνομα ἦν Ἀλάξειρ· παρὰ τοῦτου ἀπικνέεται, καὶ μιν
 Βαρκαῖοί τε ἄνδρες καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τινὲς
 καταμαθόντες ἀγοράζοντα κτείνουσι, πρὸς δὲ καὶ τὸν
 πενθερὸν αὐτοῦ Ἀλάξειρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν εἶτε
 ἐκὼν εἶτε ἀέκων ἁμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ ἐξέπλησε μοι-
 ραν τὴν ἑωυτοῦ. ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, ἕως μὲν ὁ 165
 Ἀρκεσίλεως ἐν τῇ Βάρκῃ διαιτᾷτο ἐξεργασμένος ἑωυτῷ
 κακόν, ἡ δὲ εἶχε αὐτῇ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ
 καὶ τὰλλα νεμομένη καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα. ἐπεῖτε
 δὲ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα,
 φεύγουσα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γάρ οἱ ἐκ τοῦ
 Ἀρκεσίλεω εὐεργεσίαι ἐς Καμβύσεια τὸν Κύρου πεποι-
 μέναι· οὗτος γάρ ἦν ὁ Ἀρκεσίλεως ὃς Κυρήνην Καμ-
 βύσῃ ἔδωκε καὶ φόρον ἐτάξατο. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴ-
 γυπτον ἡ Φερετίμη Ἀρνανδεῶ ἱκέτις ἵξετο, τιμωρῆσαι
 ἑωυτῇ κελεύουσα, προϊσχυομένη πρόφασιν ὥς διὰ τὸν
 μηδισμόν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε. ὁ δὲ Ἀρνανδῆς ἦν οὗτος 166
 τῆς Αἰγύπτου ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσεια κατεστέως, ὃς
 ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παρισούμενος Δαρεῖω διεφθάρη.
 πυνθόμενος γάρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνη-
 μόσυνον ἑωυτοῦ λιπέσθαι τοῦτο τὸ μὴ ἄλλῳ εἶη βα-
 σιλεῖ κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον, ἐς ὃ ἔλαβε τὸν
 μισθόν. Δαρεῖος μὲν γάρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπε-
 ψήσας ἐς τὸ δυνατώτατον νόμισμα ἐκόψατο, Ἀρνανδῆς

- δὲ ἔρχων Αἰγύπτου ἀργύριον τὸντο τοῦτο
καὶ νῦν ἐστὶ ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἄρυν
μαθὼν δὲ Δαρεῖός μιν ταῦτα ποιεῦντα, α
167 ἄλλην ἐπενείκας ὥς οἱ ἐπανίσταίτο, ἀπέκτειν
δὲ οὗτος ὁ Ἀρυνάνδης κατοικτεῖρας Φερετίμη
αὐτῇ στρατὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ
ζὸν καὶ τὸν ναυτικόν· στρατηγὸν δὲ τοῦ μέ
Ἄμασιν ἀπέδεξε ἄνδρα Μαράφιον, τοῦ δὲ
Βάδρην ἐόντα Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ
στεῖλαι τὴν στρατιήν, ὁ Ἀρυνάνδης πέμψας
Βάρκην κήρυκα ἐπυνθάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρ
ἀποκτείνας. οἱ δὲ Βαρκαῖοι αὐτοὶ ὑπεδέκοντο
πολλὰ τε γὰρ καὶ κακὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ.
μενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρυνάνδης οὕτω δὴ τὴν
ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ. αὕτη μὲν ν
πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγίνετο, ἀπεπέμπετο δὲ
τιή, ὥς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Λιβύων καταστροφῇ.
γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παντοῖα ἐστί, καὶ
αὐτῶν ὀλίγα βασιλέος ἦν ὑπήκοα, τὰ δὲ πλέα
τιξε Δαρείου οὐδέν.
- 168 Οἰκέουσι δὲ κατὰ τάδε Αἰβυες. ἀπ' Αἰγύ
ξάμενοι πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κατο
οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται,
δὲ φορέουσι οἴην περ οἱ ἄλλοι Αἰβυες. αἱ δὲ
αὐτῶν ψέλιον περὶ ἑκατέρῃ τῶν κνημέων φορέο
κεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομᾶσαι, τοὺς φθεῖρα
λάβωσι τοὺς ἐωυτῆς ἑκάστη ἀντιδάκνει καὶ οὔτε
οὔτοι δὲ μούνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται, κα
σιλέει μούνοι τὰς παρθένους μελλούσας συνοικ
δεικνύουσι· ἢ δὲ ἂν τῷ βασιλεῖ ἀρεστὴ γέννη

ούτου διαπαρθενεύεται. παρήκουσι δὲ οὗτοι οἱ Ἀδρυ-
 αχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμένος τῷ ὄνῳμα Πλυ-
 ῶς ἐστὶ. τούτων δὲ ἔχονται Γίλιγάμαι, νεμόμενοι 169
 ἤν πρὸς ἐσπέρην χώραν μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν
 τῷ μεταξὺ τούτου χώρῳ ἢ τε Πλατέα νήσος ἐπικέε-
 αι, τὴν ἐκτίσαν Κυρηναῖοι, καὶ ἐν τῇ ἡπείρῳ Μενε-
 αῖος λιμὴν ἐστὶ καὶ Ἄξιρις, τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἴκουν·
 καὶ τὸ σίλφιον ἔρχεται ἀπὸ τούτου. παρήκει δὲ ἀπὸ
 Πλατέης νήσου μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ σίλ-
 φιον. νόμοισι δὲ χρέωνται οὗτοι παραπλησίοις τοῖσι
 ἑτέροις. Γίλιγαμέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης 170
 Ἀσβύσται· οὗτοι ὑπὲρ Κυρήνης οἰκέουσι. ἐπὶ θά-
 λασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσβύσται· τὸ γὰρ παρὰ θά-
 λασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ
 ἥμισυ ἀλλὰ μάλιστα Λιβύων εἰσὶ, νόμους δὲ τοὺς
 Πλεῦρας μιμέσθαι ἐπιτηδεύουσι τοὺς Κυρηναίων. Ἀσβυ- 171
 στέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Ἀύσχίσαι· οὗτοι
 ὑπὲρ Βάρκης οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατ'
 Εὐεσπερίδας. Ἀύσχισέων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρας οἰκέ-
 ουσι Βάκαλες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ θάλασ-
 σαν κατὰ Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης· νόμοισι δὲ
 τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐ- 172
 σχισέων δὲ τούτων τὸ πρὸς ἐσπέρης ἔχονται Νασαμῶ-
 νες, ἔθνος ἐὼν πολλόν, οἱ τὸ θέρος καταλείποντες ἐπὶ
 τῇ θαλάσῃ τὰ πρόβατα ἀναβαίνουσι εἰς Αὐγίλα χώραν
 ὑποριεῦντες τοὺς φοίνικας· οἱ δὲ πολλοὶ καὶ ἀμφιλα-
 φέες πεφύκασι, πάντες ἐόντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀτ-
 τελέβους ἐπεὰν θηρεύσωσι, ἀνήνυαντες πρὸς τὸν ἥλιον
 καταλέουσι καὶ ἔπειτα ἐπὶ γάλα ἐπιπάσσοντες πίνουσι.
 γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος ἐπίκοινον

αὐτέων τὴν μίξιν ποιεῦνται τρόπῳ παραπλησίῳ τῷ καὶ
 Μασσαγέται· ἐπεὰν σκίπωνα προστήσωνται, μίσγονται.
 πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασαμῶνος ἄνδρὸς νόμος ἐστὶ τὴν
 νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων διεξελθεῖν τῶν δαι-
 τυμόνων μισγομένην· τῶν δὲ ὥς ἑκαστός οἱ μιχθῇ, δι-
 δοῖ δῶρον τὸ ἂν ἔχη φερόμενος ἐξ οἴκου. ὀρκίοισι δὲ
 καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιγῶδε· ὁμνύουσι μὲν τοὺς παρὰ
 σφίσι ἄνδρας δικαιωτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους
 γενέσθαι, (ὁμνύουσι) τῶν τύμβων ἀπτόμενοι, μαντεύ-
 ονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ σήματα καὶ
 κατενξάμενοι ἐπικατακοιμῶνται· τὸ δ' ἂν ἴδῃ ἐν τῇ ὄψι
 ἐνύπνιον, τούτῳ χρᾶται. πίστισι δὲ τοιγασίδε χρέωνται· ἐκ
 τῆς χειρὸς διδοῖ πιεῖν καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἐτέρου πίνει·
 ἣν δὲ μὴ ἔχωσι ὑγρὸν μηδέν, οἱ δὲ τῆς χαμᾶθεν σπο-
 173 δοῦ λαβόντες λείχουσι. Νασαμῶσι δὲ προσδόμουροί εἰσι
 Ψύλλοι. οὗτοι ἐξαπολώλασι τρόπῳ τοιγῶδε· ὁ νότος
 σφι πνέων ἄνεμος τὰ ἔλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξηύηνε, ἣ δὲ
 χώρα σφι πᾶσα ἐντὸς ἐοῦσα τῆς Σύρτιος ἦν ἄνυδρος· οἱ
 δὲ βουλευσάμενοι κοινῷ λόγῳ ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νό-
 τον (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες), καὶ ἐπεῖτε
 ἐρίνοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσέ σφεας.
 ἐξαπολομένων δὲ τούτων ἔχουσι τὴν χώραν οἱ Νασα-
 174 μῶνες. τούτων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον ἄνεμον ἐν
 τῇ θηριώδει οἰκέουσι Γαράμαντες, οἱ πάντα ἄνθρω-
 πον φεύγουσι καὶ παντὸς ὁμιλίην, καὶ οὔτε ὄπλον ἐ-
 175 κτέεται ἀρήριον οὐδὲν οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιστέεται. οὗτοι
 μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμῶνων, τὸ δὲ παρὰ
 τὴν θάλασσαν ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Μάκαι, οἱ λό-
 φους κείρονται, τὸ μὲν μέσον τῶν τριχῶν ἀνιέντες αὐ-
 ξεσθαι, τὰ δὲ ἐνθεν καὶ ἐνθεν κείροντες ἐν χοῦ, ἐς δὲ

τὸν πόλεμον στρουθῶν καταγαίων δορὰς φορέουσι προβλήματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κῖνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου καλυμμένου Χαρίτων ἐς θάλασσαν ἐκδιδοί. ὁ δὲ λόφος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἰδησί ἐστι, εὐόσης τῆς ἄλλης τῆς προκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς· ἀπὸ θαλάσσης δὲ ἐς αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοι εἰσι. Μακέων δὲ τούτων ἐχόμενοι Γινδᾶνές εἰσι, τῶν αἱ γυναῖκες περισφύρια δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φορεῖ κατὰ τοιόνδε τι, ὥς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα περισφύριον περιδέεται· ἢ δ' ἂν πλείστα ἔχη, αὕτη ἀρίστη δέδοκται εἶναι ὥς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖσα. ἀκτὴν δὲ προέχουσαν ἐς τὸν πόντον τούτων τῶν Γινδᾶνων νέμονται Λωτοφάγοι, οἳ τὸν καρπὸν μοῦνον τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζῶουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρπὸς ἐστὶ μέγαθος ὅσον τε τῆς σχίνου, γλυκύτητα δὲ τοῦ φοίνικος τῷ καρπῷ προσείκελος. ποιεῦνται δὲ ἐκ τοῦ καρποῦ τούτου οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον. Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ θάλασσαν ἔχονται Μάχλυνες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ ἥσσόν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποταμὸν μέγαν τῷ οὐνομα Τρίτων ἐστὶ· ἐκδιδοί δὲ οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα· ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἐνὶ τῇ οὐνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι φασι λόγιον εἶναι κτίσαι.

Ἔστι δὲ καὶ ὁδε λόγος λεγόμενος, Ἰήσωνα, ἐπεὶ τε οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλῳ ἢ Ἀργῷ, ἐσθιέμενον ἐς αὐτὴν ἄλλην τε ἐκατόμβην καὶ δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον περιπλέειν Πελοπόννησον, βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι. καὶ μιν, ὥς πλέοντα γενέσθαι κατὰ Μαλήν, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορέην καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην· πρὶν δὲ κατιδέσθαι γῆν, ἐν τοῖσι βράχεσι γενέσθαι

λίμνης τῆς Τριτωνίδος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξ
 λόγος ἐστὶ φανῆναι Τρίτωνα καὶ κελεύειν τὸν
 ἑαυτῷ δοῦναι τὸν τρίποδα, φάμενόν σφι καὶ τὸ
 δέξειν καὶ ἀπήμονας ἀποστελέειν. πειθομένους
 Ἰήσονος οὕτω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν βραχέων
 ναι τὸν Τρίτωνα σφι καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι
 ἑαυτοῦ ἱρῷ ἐπιθεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι καὶ τῷ
 Ἰήσωνι σημήναντα τὸν πάντα λόγον, ὥς ἐπεὰν τ
 ποδα κομίσῃται τῶν τις ἐκγόνων τῶν ἐν τῇ Ἀργ
 πλεόντων, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκῆσαι περὶ τ
 τωνίδα λίμνην Ἑλληνίδας πᾶσαν εἶναι ἀνάγκην.
 ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων κρῦ
 τρίποδα.

- 180 Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Ἀνσέες
 δὲ καὶ οἱ Μάχλυνες πέριξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην
 οῦσι, τὸ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ
 Μάχλυνες τὰ ὀπίσω κομῶσι τῆς κεφαλῆς, οἱ δὲ
 τὰ ἔμπροσθε. ὁρτῇ δὲ ἐνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ π
 αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι μάχονται πρὸς ἀλλήλας
 τε καὶ ξύλοισι, τῇ ἀντιγενεὶ θεῷ λέγουσαι τὰ
 ἀποτελέειν, τὴν Ἀθηναίην καλέομεν. τὰς δὲ
 σκούδας τῶν παρθένων ἐκ τῶν τρωμάτων ψευδ
 νους καλέουσι. πρὶν δὲ ἀνεῖναι αὐτὰς μάχεσθαι
 ποιεῦσι κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύουσαν ἐ
 κοσμήσαντες κυνέη τε Κορινθίῃ καὶ πανοπλίῃ Ἑ
 καὶ ἐπ' ἄρμα ἀναβιβάσαντες περιάγουσι τὴν
 κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσμεον τὰς πα
 πρὶν ἢ σφι Ἑλληνας παροικισθῆναι, οὐκ ἔχω εἰπ
 κέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι κοσμέεσθαι αὐτ
 γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνος φ

χθαι ἐς τοὺς Ἑλληνας. τὴν δὲ Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης, καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πατρὶ δοῦναι ἑαυτὴν τῷ Διί, τὸν δὲ Δία ἑαυτοῦ μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι, μῖξιν δὲ ἐπικούνουν τῶν γυναικῶν ποιεῖνται, οὔτε συνοικέοντες κτηνηδόν τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδρὸν γένηται, συμφοιτέουσιν ἐς τῶντ' οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός, καὶ τῷ ἂν οἴκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται.

Οὗτοι μὲν οἱ παραθαλάσσιοι τῶν νομάδων Λιβύων ¹⁸¹ εἰρέεται, ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ θηριώδης ἐστὶ Λιβύη, ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδους ὀφρὺ ψάμμου κατήκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίεων ἐπ' Ἡρακλέας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὀφρὺ ταύτῃ μάλιστα διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ ἄλως ἐστὶ τρύφεα κατὰ χόνδρους μεγάλους ἐν κολωναῖσι, καὶ ἐν κορυφῇσι ἐκάστου τοῦ κολωνοῦ ἀνακοντίζει ἐκ μέσου τοῦ ἄλως ὕδωρ ψυχρόν καὶ γλυκύ, περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἔσχατοι πρὸς τῆς ἐρήμου καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδους, πρῶτοι μὲν ἀπὸ Θηβέων διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ Ἀμμώνιοι, ἔχοντες τὸ ἱερὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαιέος Διός· καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβῃσι, ὡς καὶ πρότερον εἰρηται μοι, κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τῷγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἕλλο σφι ὕδωρ κρηναῖον ἐόν, τὸ τὸν μὲν ὕρθρον γίνεται χλιαρόν, ἀγορῆς δὲ πληθυνούσης ψυχρότερον· μεσαμβρίῃ τέ ἐστὶ καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν. τηνικαῦτα δὲ ἕρδουσι τοὺς κήπους· ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρας ὑπίαται τοῦ ψυχροῦ, ἐς δ' οὕεται τε ὁ ἥλιος καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὼν ἐς τὸ θερμόν ἐς μέσας νύκτας πελάζει, τηνικαῦτα δὲ ξέει ἀμβολάδην· παρέρχονται τε μέσαι νύκτες καὶ

- ψύχεται μέχρι ἐς ἡῶ. ἐπικλήσιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη
 182 ται ἡλίου. μετὰ δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς ὀφρύ
 ψάμμου δι' ἄλλων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, κολωνός
 ἐστὶ ὅμοιος τῷ Ἀμμωνίῳ καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι
 αὐτὸν οἰκέουσι· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ οὖνομα Ἀ
 ἐστὶ. ἐς τοῦτον τὸν χώρον οἱ Νασαμῶνες ὁπωρ
 183 τοὺς φοίνικας φοιτέουσι. ἀπὸ δὲ Αὐγίλων δι
 ἡμερέων ἄλλων ὁδοῦ ἕτερος ἄλός κολωνός καὶ ὕδ
 φοίνικες καρποφόροι πολλοί, κατὰ περ καὶ ἐν τοῖ
 ροῖσι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ τοῖσι
 Γαράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρὸς, οἱ ε
 ἄλλα γῆν ἐπιφορέοντες οὕτω σπείρουσι. συντομ
 δ' ἐστὶ ἐς τοὺς Λωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡ
 ἐς αὐτοὺς ὁδός ἐστι, ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμ
 γίνονται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσί· τὰ κέρα
 κεκυφότεα ἐς τὸ ἔμπροσθε. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχ
 τες νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθε οὐκ οἰοί τέ εἰ
 εμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ
 διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο καὶ τὸ
 ἐς παχύτητά τε καὶ τριψιν. οἱ Γαράμαντες δὲ οὐτ
 τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τεθρί
 οἱ γὰρ τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχιστοι α
 πων πάντων εἰσὶ τῶν ἡμεῖς πέρι λόγους ἀποφ
 νους ἀκούομεν. σιτέονται δὲ οἱ τρωγλοδύται ὅγ
 σαύρας καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν· γλῶσσαν δὲ
 μὴ ἄλλη παρομοίην νενομίκασι, ἀλλὰ τετρίγασ
 184 περ αἱ νυκτερίδες. ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἄλλω
 ἡμερέων ὁδοῦ ἄλλος ἄλός τε κολωνός καὶ ὕδωρ, καὶ
 ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι τοῖσι οὖνομά ἐστι
 ραντες, οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μῦνοι ἀνθρώπων τῶν

όμεν· ἀλέσει μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὖνομα, ἐνὶ
 ἑκάστῳ αὐτῶν οὖνομα οὐδὲν κέεται. οὔτοι τῷ ἡλίῳ
 περβάλλονται καταρῶνται καὶ πρὸς τούτοις πάντα τὰ
 ἰσχυρὰ λοιδοροῦνται, ὅτι σφέας καίων ἐπιτρίβει, αὐτοὺς
 καὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν χώραν αὐτῶν. μετὰ δὲ δι'
 ἄλλων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ ἄλλος κολωνὸς ἄλος καὶ ὕδωρ,
 καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ ἄλος
 οὗτου ὄρος τῷ οὖνομά [ἐστι] Ἀτλας. ἔστι δὲ στεινὸν
 καὶ κυκλοτερές πάντῃ, ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέγεται
 ὅτι τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ἰδέσθαι· οὐδέ-
 ποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα οὔτε θέρους οὔτε χει-
 μῶνος. τοῦτον κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ ἐπιχώ-
 ριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ ὄρους οἱ ἄνθρωποι οὔτοι
 ὀνόματι ἐγένοντο· καλεῖνται γὰρ δὴ Ἀτλαντες. λέ-
 γονται δὲ οὔτε ἐμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι οὔτε ἐνύπνια
 ὄραν. μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων ἔχω τὰ 185
 οὐνόματα τῶν ἐν τῇ ὀφρῷ κατοικημένων καταλέξαι,
 τὸ δ' ἀπὸ τούτων οὐκέτι. διήκει δ' ὧν ἡ ὀφρῷ μέχρι
 Ἡρακλέων στηλέων καὶ τὸ ἔξω τούτων. ἔστι δὲ ἄλος τε
 καὶ μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ καὶ ἄνθρωποι
 οἰκέοντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοις πᾶσι ἐκ τῶν ἐλίνων χόν-
 δρων οἰκοδομέεται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Αἰβύης ἀνομβρὰ
 ἐστι· οὐ γὰρ ἂν ἐδυνάετο μένειν οἱ τοῖχοι ἐόντες ἄλι-
 νοι, εἰ ὕε. ὁ δὲ ἄλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος
 τὸ εἶδος ὁρῶσεται. ὑπὲρ δὲ τῆς ὀφρῆς ταύτης, τὸ πρὸς
 νότον καὶ ἐς μεσόγαιαν τῆς Αἰβύης, ἔρημος καὶ ἄνυδρος
 καὶ ἄθνηρος καὶ ἀνομβρος καὶ ἄξυλός ἐστι ἡ χώρα, καὶ
 ἰκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν.

Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύ- 186
 πτου νομάδες εἰσὶ κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται Αἰ-

βυες, καὶ θηλέων τε βοῶν οὐτι γευόμενοι, διότι περ
 οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὅς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν
 θηλέων οὐδ' οἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσι πατέ-
 σθαι διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἰσιν, ἀλλὰ καὶ νηστηίας αὐτῇ
 καὶ ὁρτὰς ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες
 187 οὐδὲ ὕων πρὸς τῇσι βουσι γεύονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω
 ἔχει, τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρας τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι
 νομάδες εἰσὶ Αἰβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώ-
 μενοι, οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες οἷόν τι καὶ οἱ
 νομάδες ἐώθασι ποιεῖν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Αἰβύων νο-
 μάδες, εἰ μὲν πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἰπεῖν,
 ποιεῦσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τοιάδε· τῶν παιδίων τῶν σφε-
 τέρων, ἐπεὶ τετραέτεα γένηται, οἷσπῃ προσβάτων καί-
 ουσι τὰς ἐν τῇσι κορυφῇσι φλέβας, μετεξέτεροι δὲ αὐ-
 τῶν τὰς ἐν τοῖσι κροτάφοισι, τοῦδε εἵνεκα ὥς μὴ σφεας
 ἐς τὸν πάντα χρόνον καταρρέον φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς
 δηλέηται. καὶ διὰ τοῦτο σφέας λέγουσι εἶναι ὑγιηροτά-
 τους. εἰσὶ γὰρ ὥς ἀληθέως Αἰβυες ἀνθρώπων πάν-
 των ὑγιηρότατοι τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο,
 οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, ὑγιηρότατοι δ' ὦν εἰσὶ. ἦν δὲ
 καίουσι τὰ παιδία σπασμὸς ἐπιγένηται, ἐξεύρηται σφι
 ἄκος· τράγου οὐρον σπείδαντες ῥύονται σφεα. λέγω
 188 δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰβυες. θυσίαι δὲ τοῖσι νο-
 μάσι εἰσὶ αἷδε· ἐπεὶ τοῦ ὥτος ἀπάρξωνται τοῦ κτήνεος,
 ῥιπτεύουσι ὑπὲρ τὸν δόμον, τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἀπο-
 στρέφουσι τὸν ἀνχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σε-
 λήνῃ μούνοισι. τούτοις μὲν νυν πάντες Αἰβυες θύουσι,
 ἀτὰρ οἱ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες τῇ Ἀθηναίῃ
 189 μάλιστα, μετὰ δὲ τῷ Τρίτῳ καὶ τῷ Ποσειδέωνι. τὴν
 δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθη-

ναίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες· πλὴν γὰρ ἢ ὅτι σκυτίνη ἢ ἐσθῆς τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῆσι οὐκ ὄφίης εἰσι ἀλλὰ ἱμάντινοι, τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ τὸντοῦτο ἔσταλται. καὶ δὴ καὶ τὸ οὖνομα κατηγορεῖ ὅτι ἐκ Λιβύης ἦκει ἢ στολὴ τῶν Παλλαδίων· αἰγέας γὰρ περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα θυσανωτάς αἱ Λίβυσσαι, κεχριμέναις ἐρευνθεδάνω, ἐκ δὲ τῶν αἰγέων τούτων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. δοκεῖ δ' ἔμοιγε καὶ ἡ ὁλολυγὴ ἐπὶ ἱροῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέσθαι· κάρτα γὰρ ταύτῃ χρέωνται αἱ Λίβυσσαι καὶ χρέωνται καλῶς. καὶ τέσσερας ἵππους συξεγγύναι παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες ¹⁹⁰ κατὰ περ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων· οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι, φυλάσσοντες, ἐπεὰν ἀπὴν τὴν ψυχὴν, ὅπως μιν κατίσουσι μηδὲ ὕπτιος ἀποθανέται. οἰκήματα δὲ σύμπληκτα ἐξ ἀνθερίων ἐννευμένων περὶ σχοίνους ἐστί, καὶ ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοις οὗτοι χρέωνται.

Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ ¹⁹¹ Ἀυσέων ἐχονται ἀροτῆρες ἡδὴ Λίβυες καὶ οἰκίας νομίζοντες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὖνομα κέεται Μάξυες, οἱ τὰ ἐπὶ δεξιὰ τῶν κεφαλῶν κομῶσι, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ κείρουσι, τὸ δὲ σῶμα χρίονται μίλτω. φασὶ δὲ οὗτοι εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. ἡ δὲ χώρα αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἢ πρὸς ἐσπέρην πολλῶν θηριωδεστέρη τε καὶ θασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρας. ἡ μὲν γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμονται, ἐστὶ ταπεινὴ τε καὶ ψαμμώδης μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἡ τῶν ἀροτήρων,

ποιέειν. μιλουῦνται δ' ὧν πάντες οὗτοι καὶ πιθηκοφα-
 γέουσι· οἱ δέ σφι ἄφθονοι ὅσοι ἐν τοῖσι ὄρεσι γίνου-
 νται. κατὰ τούτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι κείσθαι 195
 νῆσον τῇ οὔνομα εἶναι Κύραυν, μῆκος μὲν διακο-
 σίων σταδίων, πλάτος δὲ στενὴν, διαβατὸν ἐκ τῆς ἡπεί-
 ρου, ἐλαιῶν τε μεστὴν καὶ ἀμπέλων. λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ
 εἶναι, ἐκ τῆς αἰ παρθένοι τῶν ἐπιχωρίων πτεροῖσι ὀρ-
 νίδων κεκριμένοισι πίσσῃ ἐκ τῆς ἰλῦος ψῆγμα ἀναφέ-
 ρουσι χρυσοῦ. ταῦτα εἰ μὲν ἔστι ἀληθέως οὐκ οἶδα, τὰ
 δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν πᾶν, ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ
 ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ
 ὤρων. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῖνες αἱ λίμναι αὐτόθι, ἡ δ' ὧν
 μεγίστη αὐτέων ἐβδομήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ
 διόργυιός ἐστι· ἐς ταύτην κοντὸν κατιεῖσι ἐπ' ἄκρῳ μυρ-
 σίνην προσδήσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρ-
 σίνῃ πίσσαν, ὁδμὴν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτον, τὰ δ' ἄλλα
 τῆς Πιερικῆς πίσσης ἀμείνω· ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρω-
 ρυγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης· ἐπεὰν δὲ ἀθροίσωσι συκινῇ,
 οὕτω ἐς τοὺς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὃ τι
 δ' ἂν ἐσπέσῃ ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰὸν ἀναφαίνεται
 ἐν τῇ θαλάσῃ· ἡ δὲ ἀπέχει ὥς τέσσερα στάδια ἀπὸ τῆς
 λίμνης. οὕτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Αἰβύῃ
 κειμένης οἰκότα ἐστὶ ἀληθεῖη. λέγουσι δὲ καὶ τάδε 196
 Καρχηδόνιοι, εἶναι τῆς Αἰβύης χῶρόν τε καὶ ἀνθρώπους
 ἕξω Ἑρακλέων σπηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἐπεὰν
 ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπεξῆς
 παρὰ τὴν κυματωγὴν, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα τύφειν κα-
 πνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους ἰδομένους τὸν καπνὸν ἰέναι
 ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων χρυ-
 σὸν τιθέναι καὶ ἔξαναχωρεῖν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων.

τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάντας σκέπτεσθαι, καὶ ἦν φαίνηται σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀνελόμῃ ἀπαλλάσσονται, ἦν δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβάντες ὀπίσω ἐπλοῖα κατέεσται, οἱ δὲ προσελθόντες ἄλλον πρὸς ἔθηκον χρυσόν, ἐς ὃ ἂν πείθωσι. ἀδικεῖν δὲ οὐδὲν οὐκ οὐκ. οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἄπτεσθαι ἔστιν ἂν σφι ἀπισωθῇ τῇ ἀξίῃ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκεῖ τῶν φορτίων ἄπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσοῦ λάβωσι.

- 197 Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὄντας· καὶ τούτων οἱ πολλοὶ βασιλέος τοῦ Μήδων οὐκ ἔστιν οὐτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. τόσον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνηα νέμεται τὴν καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, καὶ τὰ δύο αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο οὐ, Αἰβυες καὶ Αἰθίοπες αὐτόχθονες, οἱ μὲν τὰ πρὸς βορέω, οἱ δὲ τὰ πρὸς νότον τῆς Λιβύης οἰκέοντες, Φοίνικες δὲ ἑλκύντες.
- 198 Ἕλληνες ἐπήλυδες. δοκέει δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναι ἢ Λιβύῃ σπουδαίῃ ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ πλεονεξῆσθαι, πλὴν Κίνυπος μόνῃς· τὸ γὰρ δὴ οὐνομα ἢ γῆ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίᾳ ἀρίστη γέων Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν οὐδὲ οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ· μελάγγραιός τε γὰρ ἔστι ἐπυδρος πίδαξι, καὶ οὔτε αὐχμοῦ φροντίζουσα οὐκ ἔστι οὔτε ὕμβρον πλέω πιούσα δεδήληται· ὕεται γὰρ ταῦτα τῆς Λιβύης· τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ αὐτὰ μέτρα τῇ Βαβυλωνίῃ γῇ κατίσταιται. ἀγαθὴ γῆ καὶ τὴν Εὐεσπερίται νέμονται· ἐπ' ἑκατοστά· ἐπεὶ αὐτὴ ἐωυτῆς ἄριστα ἐνείκη, ἐκφέρει, ἢ δὲ
- 199 τῇ Κίνυπι ἐπὶ τριηκόσια. ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναία

ώρη, ἐοῦσα ὑψηλοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ νο-
 ᾶδες νέμονται, τρεῖς ὥρας ἐν ἑωυτῇ ἀξίας θώματος.
 πρῶτα μὲν γὰρ τὰ παραθαλάσσια τῶν καρπῶν ὀργᾶ
 μᾶσθαι τε καὶ τρυγᾶσθαι· τούτων τε δὴ συγκεκομι-
 μένων τὰ ὑπὲρ τῶν θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὀργᾶ
 συγκομίζεσθαι, τὰ βουνοὺς καλέουσι· συγκεκόμισται τε
 ὕτος ὁ μέσος καρπὸς καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπεριτάτῃ τῆς
 ῆς πεπαίνεται τε καὶ ὀργᾶ, ὥστε ἐκπέποται τε καὶ
 καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς καὶ ὁ τελευταῖος συμ-
 μαραγίνεται. οὕτω ἐπ' ὅκτω μηνας Κυρηναίους ὁπώρα
 πέχει. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτο εἰρήσθω.

Οἱ δὲ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι ἐπεῖτε ἐκ τῆς 200
 Αἰγύπτου σταλέντες ὑπὸ Ἀρνανδεω ἀπύκατο ἐς τὴν
 Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν ἐπαγγελλόμενοι ἐκδι-
 δόναί τοὺς αἰτίους τοῦ φόβου τοῦ Ἀρχεσίλεω· τῶν δὲ
 πάντων γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον, οὐκ ἐδέκοντο τοὺς
 λόγους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆ-
 νας ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια φέροντα
 ἐς τὸ τεῖχος καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιεῦμενοι. τὰ
 μὲν νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε ἐπιχάλακω ἀσπίδι,
 ὥδε ἐπιφρασθεὶς· περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τεύχεος
 προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλεως. τὰ μὲν δὲ ἄλλα
 ἔσκε κωφὰ πρὸς τὰ προσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυσσόμενα
 ἤχέεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀντορύσσοντες δ' ἂν
 παύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἐκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεωρυ-
 χήοντας. τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη, τὰς δὲ προσβο-
 λὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. χρόνον δὲ δὴ πολλὸν 201
 τριβομένων καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν καὶ οὐκ
 ἦσαν τῶν Περσέων Ἀμασις ὁ στρατηγὸς τοῦ πεζοῦ
 μηχανᾶται τοιαύδε· μαθὼν τοὺς Βαρκαίους ὥς κατὰ μὲν

τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἵρετοί εἶεν, δόλῳ δὲ αἵρετοί, ποιεῖν
 τοιάδε· νυκτὸς τάφρην ὀρύξας εὐρέαν ἐπέτεινε ξύλα
 ἄσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς, κατύπερθε δὲ ἐπιπολῆς τῶν ξύ-
 λων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, ποιεῶν τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσόπεδον.
 ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρκαίους.
 οἱ δὲ ἀσπαστῶς ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφι ἔαδε ὁμολογίῃ
 χρῆσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιήνδε τινά,
 ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὄρκια, ἔστ' ἂν ἡ
 γῇ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μένειν τὸ ὄρκιον κατὰ χώραν, καὶ
 Βαρκαίους τε ὑποτελέειν φάναι ἀξίην βασιλεῖ καὶ Πέρ-
 σας μὴδὲν ἄλλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίους. μετὰ δὲ τὸ
 ὄρκιον Βαρκαῖοι μὲν πιστεύσαντες τούτοις αὐτοὶ τε
 ἐξήρισαν ἐκ τοῦ ἔσπετος καὶ τῶν πολεμίων ἔων παριέναι
 ἐς τὸ τεῖχος τὸν βουλόμενον, τὰς πάσας πύλας ἀνοίξαν-
 τες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρυπτὴν γέφυραν
 ἔθρον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος. κατέρρηξαν δὲ τοῦδε εἵνεκα
 τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν, ταμόντες
 τοῖσι Βαρκαίοις χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὄρκιον ὅσον ἂν
 ἡ γῇ μένῃ κατὰ τότε εἴχε· καταρρήξασι δὲ οὐκέτι ἔμενε
 202 τὸ ὄρκιον κατὰ χώραν. τοὺς μὲν νῦν αἰτιωτάτους τῶν
 Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, ἐπεὶτε οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρ-
 εδόθησαν, ἀνεσκολόπισε κύκλῳ τοῦ τεύχεος, τῶν δὲ
 σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς ἀποταμοῦσα περιέστιξε καὶ
 τούτοις τὸ τεῖχος· τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων
 λήην ἐκέλευε θέσθαι τοὺς Πέρσας, πλὴν ὅσοι αὐτῶν
 ἦσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ φόνου οὐ μεταίτιοι· τού-
 203 τοῖσι δὲ τὴν πόλιν ἐπέτρεψε ἡ Φερετίμη. τοὺς ὧν δὴ
 λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι
 ἀπῆσαν ὀπίσω· καὶ ἐπεὶτε ἐπὶ τῇ Κυρηναίων πόλει
 ἐπέστησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι ἀποσιεύμενοι δι-

εξῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης δὲ τῆς στρα-
τιῆς Βάρκης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς
ἐκέλευε αἰρέειν τὴν πόλιν, Ἀμασις δὲ ὁ τοῦ πεζοῦ οὐκ
ἔα· ἐπὶ Βάρκην γὰρ ἀποσταλῆναι μούνην Ἑλληνίδα
πόλιν· ἐς ὃ διεξελθοῦσι καὶ ἰζομένοισι ἐπὶ Διὸς Ἀν-
καίου ὄχθον μετεμέλησέ σφι οὐ σχοῦσι τὴν Κυρήνην.
καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον παριέναι ἐς αὐτήν, οἱ δὲ
Κυρηναῖοι οὐ περιώρων. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι οὐδενὸς
μαχομένου φόβος ἐνέπεσε, ἀποδραμόντες δὲ ὅσον ἐξή-
κοντα στάδια ἴζοντο. ἰδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ
ταύτῃ ἦλθε παρὰ Ἀρυνάνδεω ἄγγελος ἀποκαλέων αὐ-
τούς. οἱ δὲ Πέρσαι Κυρηναίων δεηθέντες ἐπόδιά σφι
δοῦναι ἔτυχον, λαβόντες δὲ ταῦτα ἀπαλλάσσοντο ἐς
τὴν Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνθεῦτεν αὐτοὺς
Αἰθῖες τῆς τε ἐσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς σκευῆς τοὺς
ὑπολειπομένους αὐτῶν καὶ ἐπελκομένους ἐφόνευσον, ἐς
ὃ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο. οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς 204
τῆς Αἰθῆς ἑκαστάτῳ ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ
ἠνδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύ-
πτου ἀνασπάστους ἐποίησαν παρὰ βασιλέα· βασιλεὺς δέ
σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίας χώρας κώμην ἐγκατοι-
κῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὔνομα ἔθεντο Βάρκην, ἥ
περ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν οἰκεομένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίῃ.

Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὖ τὴν ζόην κατέπλεξε. ὥς 205
γὰρ δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Αἰθῆς τισαμένη τοὺς Βαρκαίους
ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶσα γὰρ
εὐλέων ἐξέζησε, ὥς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίην ἰσχυραὶ τιμω-
ρίαι πρὸς θεῶν ἐπίφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὲ Φερετίμης
τῆς Βάττον τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρίη ἐγένετο ἐς
Βαρκαίους.

HERODOTI

HISTORIARUM LIBRI IX.

EDIDIT

HENR. RUDOLPH. DIETSCH.

EDITIO ALTERA.

CURAVIT

H. KALLENBERG.

VOL. II.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

MDCCCLXXXVII.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

LIPSIÆ: TYPIS B. G. TEUBNERI.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

PRAEFATIO

Novae editionis criticae Herodoti quae apud Weidmannos sub finem proximi anni prodiit Steinius mihi tam mature mittendum curavit exemplar, ut ex ea ad verba huius editionis constituenda fructum capere mihi liceret; qua liberalitate me maxime sibi obligavit. Quas igitur lectiones illum virum doctissimum seu codicum auctoritatem secutum recepisse seu ut coniectura repertas proposuisse in sequentibus adnoto, eas ex illa editione petivi.

In indice qui hoc volumen claudit nonnullas res a Dietschio receptas delevi, multa correxi, plura etiam e Steinii indice addidi.

Berolini m. Mart. a. MDCCCLXXXV.

H. Kallenberg.

LIBER V.

1. ἐπολεον [οἱ Παλιόνες] Cob. — τὸ ἔργον Pr(sv)z; τὸ om. cet. libri, Stein; fortasse recte. — 2. τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβας Prsz, Μεγ. τὸν στρατὸν cet. libri; suspicor Μεγ. (ὁ Μεγ.) e margine irrepsisse. — Θρηίκην καταστρέφεισθαι del. Mehler, Cob. — 3. [κατὰ] τῶντὸ Krueg. — κατὰ πάντα; Krueg. suspic. τὰ πάντα vel πάντα vel καὶ τὰ πάντα (rs). — 4. ἐπιτελέονσι, Cob. ἐπιτηδεύουσι. — ἀνηγεόμενοι, Bek. ἀπηγ. — 6. δὲ et καὶ (bis) om. rsv, del. Gomperz, Cob. (conf. II 35); ὠνέονται [τὰς γυναῖκας] Stein. — πολέμου τε καὶ suspic. Stein (ed. IV). — 8. χέαντες, Naber χώσαντες. — 9. ἔτι τῆς χώρης Prsz; τῆς χώρης ἔτι cet. libri, Stein. — αὐτήν (post οἰκείοντες) et verba τὰ πέρεν ἤδη τοῦ Ἰστρον (τὰ et ἤδη om. ABCd) secl. Stein. — ἐσθῆτι δέ; Prsz δὲ om., Gomperz del. — ἄπιρος; Bek. suspic. ἄπορος. — verba σιγύννας usque ad finem capitis damnat Wessel. — 11. Bek. δημότης δέ. — 12. ἐν τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην Pr(sv)z (conf. VII 33); ἐς τὴν Ἀσίην ἐν τῆς Εὐρώπης cet. libri, Stein (conf. VII 174). — [ἦν] Πύργος et [οἶ] ἐπεῖτε Cob. — πρὸς τῶν; Stein. suspic. πρὸς ἄλλων. — τῶν τινος διαφόρων Krueg. suspic. — 13. τίνες δὲ libri, τίνες τε Abicht. — εἶσαν in Pr(sv)z extat ante αὐτόθι, in cet. libris (Stein) post γυναῖκες. — 14. γράφει γρ. Μεγαβάξω, Prsz γράφει γρ. πρὸς Μεγάβαξον. — τέκνα τε καὶ γυναῖκας Pr(sv)z; τὰ τέκνα τε (B¹ds om. τε) καὶ τὰς γυν. cet. libri, Stein. — 15. ἐσβάλλοντας scripsi; ἐμβάλλοντας ABC, Stein; ἐσβαλόντας cet. libri. — Μεγαβάξον στρατὸν secl. Naber. — Σιροπαῖονες rs, σειροπαῖονες vel -αῖονες cet. libri; Σιροπαῖονες Holsten, Stein. — 16. περὶ τε Πάγγαιον ABCd, περὶ τὸ π. cet. libri; verba καὶ Δόβηρας κτλ. cum Steinio seclusi. —

κατακημένους ἐξαίρειν ὧδε; Abicht ἐξ. κατ. ὧ., Cob. κατ. ὧ.
 5. — καταπακτῆς; Reiske suspic. καταρρακτῆς, Wessel. κατα-
 ρακτῆς; Stein καταπακτῆς. — 17. πρῶτα Prsvz; πρῶτον cet.
 libri, Stein. — ὑπερβάντα libri, ὑπερβάντι Abicht. — 18. Δαρείω
 βασιλεῖ om. s, del. Gomperz; βασιλεῖ om. rv, quod solum de-
 verim; neque minus offensionis habet Δαρείω β. in c. 17.
 tein paucis infra Δαρείω post βασιλεῖ secl. — ἡμῖν γὰρ νόμος
 Krueg. suspic. — 19. σὺ μὲν, ὦ πάτερ Prsvz; ὦ πάτερ, σὺ μὲν
 et. libri, Stein. — πρήσσειν ABCd, Stein; πρήξειν cet. libri
 et add. — 20. ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος; ABd, Stein ταῦτα
 εἶπας ὁ Ἀ. — τῷ λόγῳ (in Ppr. ante ὡς γυναικα) in suspicionem
 vocat Valek. — 21. τῷ στρατηγῷ Valek., τῶν στρατηγῶν libri.
 22. [οὔτω] τυγχάνω Krueg. — ὥς εἰσι Ἕλληνες del. Cobet. —
 ἁγῶνα Ἑλλήνων rsv; ἁγῶνα Ἑλληνοδίκαι cet. libri, Stein. —
 23. ἐς Σάρδεις r(sv)z; ἐς τὰς Σ. cet. libri, Stein. — μισθὸν
 δωρεὴν libri; δωρεὴν aut ante μισθὸν collocandum aut delen-
 dum censent Dobree et Cob.; δωρεὴν secl. Gomperz, Stein. —
 εἰνῶ τε ἔοντι καὶ σοφῶ? — 24. ἄγγελον πέμψας Pr(sv)z, πέμψας
 ἄγγελον cet. libri; ἄγγελον nonne est delendum (conf. I 91;
 V 80; V 72, 84; VI 37)? — ἀπικομένῳ δέ οἱ; ABCd om. οἱ,
 γε pro οἱ; an ἀπικομένου δέ? — Krueg. suspic. καὶ σὲ ἐς
 λόγους μοι, Cob. καὶ ἐς λ. σοί. — 25. ἀνθρωπίνην Dind. (ἀν-
 θρωπὴν Pollux), ἀνθρωπινήν libri. — 27. post τελευτᾷ aliquid
 intercidisse putat Valek.; μισεύμενοι ὑπὸ πάντων (Xen. Hell.
 7, 35) suppl. Cob. — τὸν post στρατὸν om. ABCd, del.
 Gomperz, Cob., Stein. — λιποστρατίον Cob. pro λιποστρατῆς.
 28. οὗτος μὲν νυν Pr(sv)z; οὗτος δὲ cet. libri, Stein. —
 ἄνεως de la Barre, ἄνεως vel ἄνεος libri. — ἐν ἀνεστηκῆν
 Reiske; ἐν in libris deest; ἀνεστηκῆς τῆς χώρης suspic. Dietsch.
 29. ἐνρόντες τοιούτους suspic. Stein. — τοὺς πρὶν στασιά-
 ζοντας del. Gomperz. — 30. τὸν Δαρείδης ABCd, τὸν ὁ Δ. cet.
 libri, edd. — δύναμιν τινα, Cob. δύναμιν ἵνα [καί]. — ὑμῖν
 (post Ἀρταφ.) om. Pr(sv)z, plerique edd., servavit Stein —
 31. φυνάδας ἐξ αὐτῆς; aut ἐξ αὐτῆς delendum (= Cob.) aut
 τοὺς adiciendum censet Krueg.; an φεύγοντας? — ταῦτα μὲν
 γὰρ δίκαιον, Prs ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια. — παρέχειν Prsvz;

παρέχειν ἐστὶ cet. libri, Stein. — ἐξηγητῆς libri, ἐσηγητῆς Madvig. — 33. ἐκ Μιλήτων τόν τε Ἀριστ. Pr(sy), τόν τε Ἀριστ. ἐκ τῆς Μιλήτων cet. libri; ἐκ (τῆς) Μιλήτων nonne delendum est? — πρόφασιν μὲν Naber. — κεφαλὴν ποιεῦντας; Stein suspic. κεφ. διέλκοντας. — ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρου Pr(sy); τ. ε. ὁ Ἀρ. cet. libri, Stein. — 34. οὐδὲν τι πάντως suspic. Krueg. — κατὰ τάχος Dietsch; „καὶ σιτία καὶ ποτὰ καὶ τὸ τεῖχος ἐσάξαντο SPFa (= sBCP), καὶ τεῖχος Ald. et add. seqq. quae qui defenderunt, ita explicaverunt, ut καὶ σῖτα καὶ ποτὰ cum παρεσκευάσαντο coniungerent, et ἐσάξαντο (ab σάττειν ductum) idem esse atque ἐφράξαντο dicerent, quod ipsum restituendum censuit Hoeger Actt. Mon. III p. 492 sq. at ei rationi id obstat, quod σάττεσθαι de refarciendo nusquam alibi dictum est (nam aliud est ἀποσάττειν, quod afferunt Harporation, false Herodoti locum libri VI laudans, et Suidas). quare alii καὶ eiciendum censuerunt et τὸ τεῖχος cum ἐσάξαντο coniunxerunt, false id ab ἐσάγειν factum putantes, cum aor. I verbi ἄγειν apud antiquiores Graecos in usu non fuisse dudum demonstraverit Lob. ad Phryn. p. 287 (cfr. eiusdem Parerg. p. 736, Buttm. Gr. Gr. I p. 521, Bred. p. 351). iam cum καὶ ante τὸ τεῖχος omnes libri tueantur, nec tamen casu ortum videatur, cum Herodotus saepius σιτία σάττεσθαι dixerit (vid. Schweigh. Lex. s. v.), cum denique σῖτα καὶ ποτὰ plerumque coniungantur, non disiungantur (cfr. c. 65), equidem κατὰ τάχος emendandum censeo, quam coniecturam quondam probavit Hermannus.“ — 35. ἀρρωδέων δέ; nonne δῆ? — σημῆναι [ἀποσῆναι] Gomperz. — 36 βασιλεῖ τῷ Περσέων Bek.; β, τῶν Π. libri, Stein; τῶν Π. del. Gomperz. — ναυκρατέες [τῆς θαλάσσης] Krueg., ναυκράτορες [τ. θ.] Cob. — τὴν δύναμιν τὴν Μιλ. AB cod. Cantabr., τὴν δ. τῶν Μ. Cs2; τὴν δ. τὴν τῶν Μ. cet. libri (auctt. Schweigh. et Gaisf.); τὴν δ. τῶν Μ. Stein variis lectt. non adnotatis. — εἶχε ἐλπίδας, Cob. ἔχειν ἐλ. — τοῖσι χρήμασι Stein; artic. in libris deest. — 39. ἔξεο Schaefer, ἐκ σέο vel ἐκσέο libri; ἔξες Eltz. — 41. post ἀληθὲν λόγῳ addendum ἐν γαστρὶ aut ἔχουσαν mutandum in κνέουσαν censet Cob. — Κλειόμβροτόν τε s; τε om. cet. libri, Stein. — [τῷ]

εἰς Stein; pro καὶ quod antecedit Krueg. ἡ suspic.; verba
 αὐτὸ δ. ἐπ. γυνή del. Cob. — 42. ἐς Κίνυπα, Stein ἐς Λι-
 νύην; idem Κίνυπα ante ποταμὸν adiecit; Krueg. suspic. πο-
 ταμὸν Κίνυπα. — Μακίων τε Λιβύων Niebuhr, M. τε καὶ Λ.
 libri. — 44. χρηστά secl. Krueg. — ταῦτα δ' αὖ Bek., ταῦτα
 ἐ οὐχ vel οὐκ libri; ταῦτα δὲ Wessel., Stein; ταῦτα δὲ ὦν
 De la Barre, Schaefer; ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι Gomperz. —
 45. Κράθιν et Κραδίην Wessel., κραστίν et κραστίην libri. —
 48. ἐβασίλευσε Krueg., ἐβασίλευε libri. — 49. ἀρετῆς [πέρι]
 Krueg. — αὐτοὶ ἂν σχοίητε suspic. Stein. — ὑποκρινέσθαι el
 50 ὑποκρίσιος Bek., ἀποκρ. libri. — 50. ἀγαγεῖν, Gomperz
 ἀναγαγεῖν. — 51. ἐς οὐ libri (ἐσοῦσα C), Stein; ἐς δ plerique
 add. — 52. οὐραν τῶν Κιλικίων; nonne οὐρ. τ. Κιλικίων? —
 post σταθμοὶ εἶσι τέσσαρες De la Barre suppl. καὶ τριήκοντα,
 παρασάγγαι δὲ ἐπὶ καὶ τριήκοντα καὶ ἑκατόν; Stein verba ἐκ
 ἐ ταύτης [τῆς Ἀρμενίης] ἐσβάλλοντι ἐς τὴν Ματινην γῆν
 σταθμοὶ εἶσι τέσσαρες una cum verbis a De la Barre suppletis
 transposuit post φυλακτήριον ἐν αὐτοῖσι. — καὶ τῆς Ἀρμενίης
 post Κιλικίης) om. sv, del. Gomperz; malim τε addere. —
 55. τῷ ἑωντοῦ πάθει del. Jacobs, Gomperz, Stein, Abicht. —
 57. Φοινίκων secl. Stein. — οὐ ante πολλῶν addendum censet
 Madvig; ὀλίγων postulant Scheibe, Cob. — 58. τῶν χώρων
 χωρίων Cδ, χωρῶν AB) delendum censet Krueg., secl. Stein;
 τῶν χωρίων Wessel. — μετέβαλλον ABd, Stein; μετέβαλον cet.
 libri. — οἱ ante Ἴωνες (om. Cdz) seclusi. — 59. τρισὶ Dobree,
 plerique add.; τισι libri, Stein. — in hexametro ἑὼν libri, ἰὼν
 Bergler, ἑόντ' Valek., alii alia. — ἂν εἴη Pz; εἴη ἂν cet. libri.
 Stein. — 61. Stein suspic. ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ. — τρίποδ' αὐτὸς
 Schweigh., τρίπ. αὐτὸν libri; τρίποδ' αὐτόθ' suspic. Stein. —
 Ἐγγελέας L. Dind., ἐγγέλεας libri. — 62. δεῖ δὲ Psz, δεῖ δὴ
 cet. libri; δεῖ δὲ δὴ suspic. Stein. — κάτοδος libri, ἡ κάτοδος
 Schaefer; κατ. delendum censet Krueg. — λειψύδριον, Cob.
 λειψύδριον. — τε (ante νηὸν) cum Kruegero seclusi. — συγκαί-
 μένον, Krueg. et Cob. συγκαίμενον. — 63. οἱ Ἀθηναῖοι, Schweigh.
 οἱ Λακεδαιμόνιοι. — προσφέρειν, Bek. προσφαίνειν. — ξείνους
 Schaefer (conf. Bred. p. 67); ξεινίους libri, Stein. — Γονναῖον

Wachsmuth, Abicht; *Κονιαῖον* libri; *Κυντιναῖον* suspic. Stein. — *ἐμνηχανῶντο* Lhardy, *ἐμνηχανέατο* libri; *ἐμμενηχανέατο* suspic. Matthiae, Stein. — ante *Ἀγχιμολλίου* Valek. suppl. *τῶν δὲ Λακεδαιμονίων* vel *τῶν δὲ ἄλλων*, post *Ἀγχ.* Cob. *καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ*. — 65. *ἐπὶ τούτου δὲ καὶ τὸ οὐνομα* suspic. Stein. — 67. *ἐκβάλοι*, Dobree et Cob. *ἐκβάλλῃ*. — *κεῖνον δὲ λευστήρα* Stein. — 69. *Κλεισθένης* (post *Ἀθηναῖος*) et post pauca *Κλεισθένης* del. Cob. — *τότε πάντων* plerique libri (*τότε πάντων κύριον* A² marg., *τότε πάντα* s); *πάντων, τότε* Schaefer et Gomperz; *τότε πάντως* Bek.; *τότε ἐπανίων* Abicht; *μεταδιδούς* vel aliquid simile excidisse suspic. Stein. — *δέκα δὲ delendum* censent Madvig, Krueg.; *καὶ δὴ pro δέκα δὲ* Bake, Cob. — *κατένεμε*, Stein et Cob. *κατένειμε*. — 70. *ἐν διδαχῇ τοῦ Ἰσαγόρεω*; malim *ἐκ θ. τῆς Ἰ.* — 72. *τῆς Θεοῦ*, Pd *τοῦ Θεοῦ*. — *κληδόνι* Dind.; *κληδόνι* libri, Stein. — *Δελφὸν* Paulmier, *ἀδελφεὸν* libri. — 73. *πρὸς* delevit Schweigh., retinuerat Dietsch. — *κοῦ γῆς* Stein, *πῇ γῆς* sv, *κοῖ γῆς* cet. libri. — *αὐτοὺς* (post *ἀπαλλάσσεσθαι*) om. sv, del. Gomperz. — 74. *Ἰσαγόρην* [βροντόμενος] Cob. — *τὸν Ἀθηναίων* Stein; *τὸν Ἀθηναῖον* AB, *τῶν Ἀθηναίων* cet. libri. — 75. *τὰ δίκαια*, Stein *δίκαια*. — *μετεβάλλοντο*, Pz non male *μετέβαλλον*. — 76. post *δρθῶς* Abicht Naberum secutus *πρῶτος* adiecit; melius, ut opinor, Cob. *γενόμενος πρῶτος*. — 77. *στρατηγὴν*; ABd *στρατιγὴν*, fortasse recte. — *βοηθοὺς* rsv; *βοιωτοὺς* cet. libri, Stein. — *ἐν πέδαις* A² rsv (*ἐς πέδας* cet. libri) in suspicionem vocat Krueg., secl. Stein; mea quidem sententia in verbis *ἐς πέδας* (*ἐν πέδαις* correctoris videtur) aliquid latet. — *ἀντίον* [δὲ] Krueg. — *πρῶτα* *ἐσιόντι* Prsvz; *πρῶτον* *ἐς*. cet. libri, recentt. edd. (conf. c. 17). — 80. *ἀγχισίων* Pr(sv)z; *ἀγχισίων* cet. libri, Stein. — 81. *ἐσίνοντο* A²; *ἐσικνέοντο* A¹ B¹, Stein; *ἐσινέοντο* cet. libri. — 82. *ἐν Ἀθήνῃσι*; Pr(sv)z *ἐν* om., ABCd *ἐν Ἀθήναις*; glossema videtur; idem censet Cob. — *ἔφερε* AB¹ Cd; *ἔφερε καρπὸν* cet. libri, Stein. — 83. *ὥστε δὴ* Pr(sv); *δὴ* om. cet. libri, Stein. — *τῆς τε Δαμῆς καὶ τῆς Ἀύξησῆς* et paucis supra *οἱ Ἀλγινῆται* (post *ἐλάμβανον*) del. Cob. — *κερτόμοισι* Pr(sv)z; *κερτομίοισι* ABd (-ίῃσι C), Stein. — 84. *οὐκ ἐπετέλεον*; Schweigh. *οὐκέτι* *ἐτ.*

Palm οὐκέτι ἐπιτ. — δίκαιοι Bek., alii; δίκαιον libri, Stein. — ἐρήσσεσθαι ἐκέλευον del. Cob. — 85. τούτους cum Kruegero exclusi; τριηκοσίους coniecit Abicht. — πεμφθέντες rsv, Gomperz; ἀποπεμφ. cet. libri, edd.; locus est valde corruptus. pro μὴ legitur in rsv νηέ, pro τούτους in B²rsv ταυτέων, pro ἐπειρώντι in AB¹Cd πειρᾶν. — 86. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω λέγονσι γενέσθαι Pr(sv)z (conf. I 21, 171, 181); νυν om. et γενέσθαι ante λέγονσι collocatum (= IV 150) cet. libri, Stein. — ἀπαμύνασθαι rsv; ἀπαμόνεσθαι cet. libri, Stein. — ἐς οὐ libri, Stein; ἐς plerique edd. — Ἀγινῆται λέγονσι del. Cob. — 87. pro πνυθόμενας δὲ τὰς γυν. B²rsv τὰς δὲ γυν. sine πνυθομ.; praeterea om. rsv ἀνδρῶν et καὶ ante κεντεύσας et τι post δεινότερον; quae omnia non desiderari concedendum est. — ὄκη vel ὀκη Prsz (οἴκη v); ὄκου cet. libri, Stein. — αἱ τῶν Ἀθ. γυναῖκες; artic. τῶν nonne est delendus (conf. c. 92 η)? — 88. [καὶ] πρὸς ταῦτα [ἔτι] τόδε ποιῆσαι Abicht; ἔτι τόδε ποιῆσαι secl. Stein. — ἐκ τούτου Krueg.; ἐκ τότε s, ἐκ τε τούτου cet. libri. — 89. πρὸς Ἀγινητέων rsv; ὕπ. Αἴγ. cet. libri, Stein. — 90. ἔτι τε; Krueg. suspic. ἔτι δέ. — Ἀθηνέων ἀκροπόλιος? — καταλειφθέντας δὲ ὁ Kl. ἀνέλαβε del. Gomperz. — 91. πειθαρχέσθαι, Cob. πειθαρχεῖν. — ἂν γίνοιτο rsvz; ἂν om. cet. libri, transposuit post ἀσώροπον Stein. — μαθόντες [δὲ] Gomperz; δὲ om. B²Prsvz; μαθ. δὴ Krueg. — ἐς ὃ καταφ. οἱ Πεισ. del. Wessel. — ὥς γε ἐκμιμαθήκασι Abicht; ὥσπερ ἐκμ. Stein suspic. — σφεας ἡμῶν ἀνιόμενοι B²rsv; σφεας in σφεα correxit Eltz, quod probant Krueg., Cob., Gomperz; σφεας ἡμῶν ἀνιόμενοι τιμωσάσθαι cet. libri, Stein. — 92. Σωσικλέης B²Prsvz; Σωκλέης cet. libri, Stein (eadem varietas est in libris c. 93); utra forma sit praeferenda, decerni non potest. — ἐλεξε τὰδε; rs ἐλεγε τὰδε, fortasse rectius. — 92 β. οὔτοι Βαχχ.; Madvig suspic. οἱ B. vel οἱ τότε B. — 92 γ. Ἡετίων Pr(sv)z; ὁ Ἡ. cet. libri, Stein. — τὸ παιδίον (post λαβόντᾱ) om. rsv, Gomperz. — οὕτω δὲ διεξήλθε; in sv τε, in z δὴ (sic Stein 1884) extat pro δέ; hoc fortasse recte. — ἐγγινόμενον; Stein suspic. ἐγγενομένου. — 92 δ. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο sv; τὰ δὴ καὶ ἐγένετο cet. libri, Stein. — ἐσελθοῦσι B²Prsvz, Cob.; ἐλθοῦσι cet. libri,

Stein. — οἷά τε rsv; τε om. cet. libri, Stein. — 92ε. ἀνὴρ
 ἐγένετο B²Rsvz, ἦν ἀνὴρ ACd. — δέ τι Krueg.; δὲ ABd,
 δ' ἔτι Pr(sv)z; Bek. suspic. δ' ἔτι πλείους vel πλεῦνας. —
 92η. ὑπερόχους s, Bred.; ὑπειρόχους cet. libri, Stein. — ἱματίων;
 Prav, Cob. εἰμάτων. — 93. οἷά τε rsv; τε om. cet. libri, Stein.
 — 94. οὕτω μὲν ταῦτα Pr(sv); οὕτω μὲν τοῦτο cet. libri, Stein.
 — ὁ Μακεδὼν rsv; ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς cet. libri, Stein. —
 [τὸν] ἔωτοῦ Stein. — ἐπὶ χρόνον συχνόν; z non male χρόνον
 ἐπὶ συχνόν. — συνεπερήξαντο, Krueg. et Cob. συνεξεπερήξαντο. —
 96. ἀποφ. Ἀθηναῖοι; ABd, Stein ἀποφ. οἱ Ἀθ. — 97. ταῦτα
 Schweigh., ταῦτα libri. — πολλοὺς γάρ; Gomperz π. ἄρα. —
 ἀρχὴ κακῶν, Pravz ἀρχαὶ κακῶν; Cob. ἀρχέκακοι (Plut.). —
 98. παῖδας καὶ γυναῖκας; fortasse rectius rsv τέκνα καὶ γυν. —
 99. τῶν ἄλλων ἀστῶν; ABCd, Stein τῶν ἀστῶν ἄλλον. — 100.
 τῆς ὁδοῦ om, Pr(sv)z. — 101. ἔχοντες Wessel., ἔχοντος libri. —
 τὸ Τρωῶλον καλ. z; τὸν Τ. καλ. libri, Stein. — 102. σκηπτόμενοι
 Πέρσαι ABC; σκηπτ. οἱ Π. cet. libri, Stein. — 103. ἐπι-
 καλεομένου Gronov, ἐπικαλεομένους libri. — τιμωρήσειν σφι
 Stein („an sphi ἔτι?“), τιμ. σφίσι libri. — 105. ἐμπειρησθαι,
 Pravz ἐμπερησθῆναι. — 106. τὸν δ' Α. κατ. χρόνον ἤδη πολλὸν
 secl. Stein. — ἀπεστέρηκε rsv; ἀπεστέρησε cet. libri, Stein. —
 τοιοῦτό τι ἐπρήχθη; Prav, Stein τούτων τι ἐπ. — ἐκδύσεσθαι
 Naber, Cob., Krueg.; ἐκδύσασθαι libri, Stein. — 108. ταῦτα
 Ὀνήσιλος ABCd; ταῦτα δ' Ὀν. cet. libri, edd. — 109. ἡ Πέ-
 σση ἡ Φοίνιξι seclusi cum Cobeto et Gomperzio; om. rsv. —
 111. ὁπῶν Dind.; ὁπῶν libri, Stein. — προσφερέστερον, s
 προυφερέστερον; Stein suspic. προσφορέστερον. — ἀξιοχρεόν Stein,
 ἀξιοχρεω libri. — 112. συνηλθον rsv; συνηλθε cet. libri, Stein;
 an συμπεσόντες? idem Stein (1884) suspic. — [αὐτὸν] τὸν Ἀρ-
 τήβιον Gomperz; αὐτὸν om. rsv. — 113. μαχ. δὲ καὶ τῶν ἄλλων
 εἰδ Gomperz. — ἐποίειον Prav; ἐποίηε cet. libri, Stein. — 114.
 ἐνέπλησε; s, Schaefer, Dietsch, Gomperz ἐνέπλησαν. — 117.
 ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη AB¹Cd, Stein, Abicht (ed. Tauchn.); idem
 ex coniectura Krueg.; ἐπ' ἡμέρας ἐκάστης B²Pravz; ἐπ' ἡμέρῃ
 ἐκάστην Madvig; μίαν excidisse suspic. Stein. — 118. ἀρίστη;
 Krueg. suspic. ἡ ἀρίστη. — λογιζόμενος vel simile aliquid ante

σεσθαι PRsvz; πείσεσθαι εἰσι cet. libri, Stein. — οἷα Krueg. suspic. οἶως pro οἶα, Dobree οἶα ἀστρατηγῆς; in B²Rs extat στρατιῇ. — 13. ταῦτα γινόμενα B²I Cantabr.; ταῦτα τὰ γιν. cet. libri, Stein. — λόγους PRsz; λόγους ὁ Αλ. cet. libri, Stein. — Cob. transpos. ἐδέκοντο τοὺς λόγους post Συλοσῶντος deleto λόγους q post ἔπειπε. — εὖ τε ἐπιστάμενοι Rsvz (εὐτε P); cet. libri, εὖ [δὲ] Stein; γε suspic. Gomperz. — τὸν secl. Wessel., Stein; τὸ Δαρείου Eltz, τοῦ Δαρείου I ἄλλο σφι; Krueg. suspic. ἄλλ' ἄλλο σφι. — οὐ βα Stein; ἀρνευμένους Rsv, Valla, plerique edd. — ἐν Σάμιοι Stein; οἱ Σ. om. PRsz. — 14. ἡ ἀγαθοὶ del. τὸ κοινὸν τὸ Σεμίον Rsv; τὸ κοινὸν τῶν Σ. cet. libri. τὰ αὐτὰ ταῦτα del. Cob. — 15. οἱ παρεῖχοντο μὲν Gomperz; οἱ μὲν γὰρ παρ. cet. libri, edd. — τοῖς αὐτῶν; Schweigh. suspic. αὐτοὶ pro αὐτῶν, Gomperz. delendum censet. — νεῶν (post σφετέρων) om. ABC. — 16. νυκτός τε γάρ; Stein optime adiecit γάρ et in Θεσμοφορίων, ἐνθαῦτα; in libris Θεσμοφορίων. ἐν οὗτοι μὲν νυν; ABC, Stein οὗτοι μὲν τοίνυν. — 18. ῥύσσοντες; Rsv om. καί, fortasse recte. — 19. ὅτε ὁπότε cet. libri, ὁκότε Stein. — ὁ νηὸς PR(sv)z; cet. libri, Stein. — 20. καλῶμένη om. ABCd. — Stein (Strab. p. 253), λαόν vel λαὸν libri. — τούτοις ματι; Dobree τῷ delendum censet; Krueg. μηδὲν s μηδένα. — 22. τοῖσι τι ἔχουσι, Rs τοῖσι τε ἔχ.; Krueg. pro τι aut cum Valek. τοῖσι παχέσι scribendum censet. Σάμιοι τε B²Rsv, Gomperz; Σ. γὰρ cet. libri, Stein. τε γὰρ Bek. — τότε; Rsz ὅστε, P ὥστε; Abicht ὥστε τὴν πόλιν ἐωντῶν; om. ἐωντῶν Rsv, Krueg., Gomperz. δήσας; Naber et Krueg. suspic. ἐν πείδησι δήσας. Stein, ἔννοχον libri. — μεταλαβεῖν, B²PRsz λαβεῖν. ἐν τῇ ναυμαχίᾳ Reiske, τῶν pro τὴν libri; Stein de 26. περὶ Μίλητον, Stein περὶ τὴν Μίλητον; artic. o auctore ABCd, Schweigh. et Gaisf. auett. cet. libri. λιμαινούσης Reiske, δειμαινούσης libri. — ἐκ τοῦ

B² Rsvz ἐς τοῦ Α., a Dietschio olim receptum. — 29. τό τε
 ὄψις; CPz, Krueg. τότε δὴ. — μετίεις Rsv; μετεις cet. libri,
 Stein. — συγκειντηθήσεσθαι; Krueg. suspic. συγκειντήσεσθαι. —
 μετίεις Rsv; μετεις cet. libri, Stein. — 30. ἄχθη ἀγόμενος, Krueg.
 ἄλθε ἄγ., Dindorf. et Cob. (ἀνήχθη Bred.) ἀνάχθη ἄγ. — 31.
 πᾶσι τῶν; Krueg. suspic. τῶν τινα. — αἰρέοντες, Cob. αἰρεον. —
 32. ἀντὶ εἶναι libri, Stein; ἀντὶ τοῦ εἶναι Valck., plerique edd.
 — τοῖσι post αὐτοῖσι del. Bek. — οὕτω δὴ z, οὕτω δὲ PR;
 οὕτω τε ABCd, Stein. — 33. αὐτοῖσι Πέρσῃσι ABCds; αὐτοῖσι
 τοῖσι Π. cet. libri, Stein. — εἶσι δὲ αἶ, PRsvz B corr. om.
 αἶ. — οἴκησαν, Schaefer οἴκισαν. — προσσχόντες Schaefer, προ-
 σχόντες libri. — ἐσπλάουν; Pz ἐσπλάουν ταύτου, B² Rs ταύτου
 ἐσπλάουν; cet. libri ταύτου om. — 35. ἐδυνάστενέ τε ABCd;
 τε om. cet. libri, γε correxit Reiske. — πᾶν οἶ το μαντ. B² Rsv;
 οἶ om. cet. libri, Stein. — ποιέοι Dietsch; ποιοῖ Rsv, ποι εἴη
 d; ποιοῖη cet. libri, Stein; ποιῇ Dobree, ποιέη Dindorf. —
 ἔπεισε ὁ λόγος, Rs ὁ om. — 36. Ὀλυμπιάδα ἀναραιρηκώς? —
 37. τὸ θέλει libri, Stein; τί θ. H. Stephanus, alii; εἶπαι Abicht;
 εἶπαι libri, Stein. — [ἀπειλεῖ] ἐκτρέφειν Cob. — 38. παιδὶ se-
 clusi cum Cobeto. — ἐγγίνεται; B², Cob. ἐγγίνεται. — 39. ἐπὶ
 Χερσονήσῳ; Stein. suspic. τὰ ἐπὶ X. — αὐτοῦ Κίμωνος Rsv,
 K. αὐτοῦ cet. libri; secl. Κίμωνος Stein et Cob. — κατ' οἶκον
 (vel κατοίκον) ABCd; κατ' οἴκους cet. libri, edd.; an κατ'
 οἶκον? — ἐπιτιμέων, Cob. πενθέων. — συλλυπηθησόμενοι, Cob.
 συλλυπησόμενοι. — τὴν ante θρυγατέρᾳ om. Rsv, fortasse recte.
 — 40. οὗτος δέ; Krueg. suspic. οὗτος δὴ. — τῶν κατεχόντων
 PR(sv)z; τῶν καταλοβόντων cet. libri, Stein. — τρίτῳ μὲν γὰρ
 ἔπει ταύτων libri; πρὸ ante ταύτων Stein inseruit. — ἔφευγε
 ABCd, ἔφευγε Χερσονήσῳ PRsz, Stein; ἔφ. ἀπὸ Χερσονήσῳ AB;
 iam Schweigh. Χερ. (ἀπὸ Χερ.) ex scholio irrepsisse suspicatus est.
 — καὶ μιν οἱ Δόλογοι Rsv, καὶ ἐκείνον οἱ Δ. C; καὶ ἐκείνον Δ.
 AB, Stein. — 41. κατεῖλον διώκοντες; Krueg. suspic. εἶλον
 καταδιώκοντες. — κελεύων secl. Cob., Krueg. — 42. δασίδικοι;
 s δωσιδικοι, quod probat Cob. — σφέων μετρήσας PR(sv)z;
 μετρήσας σφέων cet. libri, Stein. — τοῦς καλέουσι οἱ Π. τὰ
 τριήκοντα στάδια Naber expunxit; mihi artic. οἱ offensionem est.

— τὸ ante καὶ πρότερον deleuit Stein. — 43. τοῦτον Μακρόνιος; in s τοῦτον om., in P post M. (lectio ex codice R a Steinio non allata est); nesci perz pronomen recte deleverit. — ἄλλῃσι om. Rsv perz. — ἀποδεκόμενοι; Naber ἔνδεκ., fortasse λέγεται γὰρ κατὰ sv; γὰρ om. R; κατὰ om. cet. libri. — 45. Μακρόνιος δέ; nonne M. δέ τε? — οὐ μὲν Krueg. (conf. IV 205, VI 72); οὐ μέντοι οὐδὲ cet. libri. — περὶ τὸν Ἄθων z; fortasse recte. — 46. τὸ τεῖχος; τό τε τεῖχος. — 47. ἐπὶ τοῦ Θάσου P¹Rsv; ἀπὸ libri, Stein. — τὰς πάσας; om. τὰς PRsvz, Gomperz. — δοκέοντες τε Stein; τε om. Pz, plerique edd. — ἔχοντες Eust., Stein; ἔχοντες R; ἐπέχοντας cet. libri, Abt suspic. Krueg. — τῶν ante Ἀλγινητέων (om. PRsvz). — 52. τότε ἔοντας; Krueg. suspic. τότε ἄρχοντας, Stein. — τέλει ἔοντας. — λέγειν ταῦτα (ante βουλομένην) idem adnotat expectare se ἀρνευμένην vel aliquando λέγειν δ' οὐ τι βουλομένην, εἰ; Cob. οὐ βουλομένην σθαι, Cob. στήσασθαι. — τὸν γεραίτερον; Stein suspic. — ὁκότερον τῶν παιδίων Rsv; ὁκ. τῶν παίδων cet. libri. — καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν spuria esse cens. Stein. — B²R(sv)z; om. cet. libri, Stein; iam Schweigh. irrepsisse suspicatus est. — 53. γὰρ δὴ om. PRsv Stein, Krueg. — μέχρι μὲν PR(sv)z; μ. μὲν δὲ Stein. — τοῦ θεοῦ ἀπεόντος del. Gomperz, — Cob. Ἀμφιτρούωνος. — τῶν Δωριέων; artic. delere Plut. mor. p. 857). — 55. κατελάβοντο, Cob. κατέλαβον πόλεμόν γε Rsv; γε om. cet. libri, Stein. — ἐξοδίοις; Cob. ἐξόδοις. — ὁκόσοις ἂν ᾦν Stein. — PRsvz, plerique edd. — πάντων PR(sv)z; πάντα Stein. — 57. θυσίῃ PR(sv) et δημοτελῆς B²PRsv et δημοτελῆ cet. libri. — πρῶτον ἄρχεσθαι, Reiske πρῶτων ἄρχ. — δαιτυμόνεσι (AB σσ) libri, Stein Dindorf, alii. — ἀνὰ πάσας B²Psvz; ἀνὰ om. ceterae quoque, Stein. — πατρούχον, Cob. παμούχον. — 58. τοῦ AB¹d; τοῦ κοινοῦ τῶν cet. libri, edd. — κατὰ

οὐκ κατατάμνεσθαι. — ἀριθμῶ, Gomperz ἀριθμόν. — καὶ
 ὅτων Σπαρτ. om. Rsv, Dietsch, Gomperz. — τούτῳ δέ, Reiske
 οὗτου δέ. — οὐκ ἴσταιται; Krueg. suspic. οὐκ κατίσταιται. —
 9. συμφέρονται δὲ ἄλλο ABCd; συμφ. δὲ ἄλλο οὗται cet. libri,
 Stein. — 60. οὐ κατὰ λαμπ., Krueg. οὐδὲ κατὰ λαμπ. — 61.
 ποιεργαζόμενον Eltz, προσεργ. libri. — φθόνῳ τε καὶ suspic.
 Stein. — ἱσοῦ post Φοιβήιον susp. hab. Krueg. — φορέει
 ABCd φέρει post παιδίον del. Cob. — 62. ἔρωσ ABCd; ἡ
 ἔρωσ cet. libri, Stein. — 63. συμβαλόμενος AB; συμβαλλ. cet.
 libri, Stein. — ὁ δὲ παῖς, Rs ὃ τε παῖς; fortasse ὁ δέ τε π. —
 οὐθετο οὐνομα αὐτῷ ABCd; αὐτῷ οὖν. ἔθ. cet. libri, edd. —
 64. δι' ᾧ Struve; διὰ τὸ Rs, διὰ τὰ cet. libri; διὰ τὰ...
 expleverim διὰ τοιήνδε (τινὰ) αἰτίην“ Stein. — 65. μάλιστα;
 Krueg. suspic. ἐς τὰ μάλ. — κατόμννται Δημαρήτῳ ABCd,
 Stein; κατ. Δημαρήτου PR(sv)z, plerique edd. — 66. ὁ Δη-
 μαρήτος; Rs ὁ om. — ἀνοίστον B², ἀνωίστον cet. libri. —
 ἐγείσθαι susp. hab. Stein. — 67. αὐτὸς seclusi; om. CPpr.sd,
 extat in AB post βασιλεύς, in P corr. Rz ante βασιλεύς. —
 68. λέγων τοιάδε; ABd, Stein τοιάδε λέγων (C τρία δὲ λ.). —
 69. ὁ μοι δοὺς PR(sv)z; μοι ὁ δοὺς cet. libri, Stein. — βούλει;
 Rsv, Cob. ἐβούλεο. — τῇ δέ σευ, Abicht τὰ δέ σευ. — ὡς αὐτὸς
 Ἰσρίστων; Gomperz αὐτὸς ὁ (om. Rsv) del. — τοὺς δέκα μῆνας
 del. Gomperz, retinuit Stein. — καὶ αὐτὸς Ἰσρίστων PRz, (sv καὶ
 om.); καὶ αὐτὸς ὁ Ἰρ. cet. libri, Stein. — ἀνοίη libri, Stein;
 ἐγνοίη Valek., plerique edd. — sub finem capitis παιδας secl.
 Naber, Mehler, Cob. — 70. τῷ λόγῳ φάς, Rsv τῷ λ. φήσας; an
 τὸν λόγον φήσας; — πορεύεται; Rs πορεύεσθαι, fortasse rectius;
 Cob. ὡς deletο infinitivum recipi iubet. — αὐτὸν ἀπαιρέονται
 Rsv; αὐτοῦ ἀπ. cet. libri, Stein. — 71. ἐοῦσαν Μενίου μὲν
 B²PR(sv)z; τὴν ἐοῦσαν Μενίου cet. libri, Stein; et τὴν et
 μὲν delendum censeo. — 72. χειρῖδι (Cob. χειρῖδι) πλήη Wessel,
 χειρὶ διπλῇ libri. — ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην (ἐν Τεγέῃ Rsv); for-
 tasse ἔφηνγε δὲ ἐν Τεγέῃ. — ἐν ταύτῃ; Krueg. suspic. ἐνθαῦτα
 vel ταύτῃ. — 73. ὠδῶθη ABR, Stein; ὠρθῶθη s, Krueg.;
 ὠδῶθη C, εὐδῶθη P; εὐ ὠδῶθη Abicht. — ἐς γῆν τὴν
 Ἀττικὴν; om. γῆν sv, Gomperz, Dietsch. — κατατίθενται PRs;

παραιτίθ. cet. libri, Stein. — 74. ἐξορκοῦν A², Reisk A¹B¹, ἐξώρκον d, ἐξορκῶν cet. libri. — ἐν γὰρ ταύτῃ suspic. Stein. — λέγεται εἶναι τῶν Ἀρκάδων AB¹c τῶν cet. libri; ὑπὸ τῶν Ἀρ. Wessel., Stein (1884) glossema videtur. — 75. Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα Κλεο. Λακεδ. cet. libri, Stein; Κλειο. nonne est del. ἐς Σπάρτην (in s ἐν Σπάρτῃ idque ante δείσαντες o seclusi cum Cobeto. — αὐτὸν post κατελθόντα δὲ del. Gomperz. — μανίῃ (C μανίῃ), B²PRsz μαμανιάς. — τοῦ φυλάκον τὰ πρῶτα ABCd, τὰ πρῶτα λάκον (R τοῦ περ. τ. φ.) cet. libri; seclusi τοῦ φυλάκον B², plerique edd.; αὐτῇ CPz, Stein, αὐτῇ ποιήσει Schweigh., ποιήσῃ(v) libri. — ἦν γάρ; St. ἦν δέ. — περὶ Δημόρητον; AB(C?), Stein περὶ Δημόρητον γενόμενα λέγειν PR(sv)z, λέγειν γενόμενα AB (A Cd); seclusi γενόμενα cum Gomperzio (item Stein Ἀθηναῖοι ABCd; Ἀθ. μούνοι cet. libri, Stein. — φηλῆς Rsv; Στυμφαλίδος cet. libri, Stein; Στυμφαλὶς que recentt. edd. — ὁφανεῖς, Cob. ἄφανεῖς. — ἀπὸ PRsvz, Krueg., Gomperz; ἀπ. δ' ὧν cet. libri, Stein seclusi post μετὰ δέ; extat in Rs ante δέ, in cet. δέ. — 77. Σήπεια Rsv; ἡσίπεια A, |||σίπεια B, ἡ σήπεια Stein. — τοῦτ' ante τῷ νέεται del. Cob. μένων; z, Cob. ἐπ' ἐσομένων. — τριέλκτος; AB ἀέλκτος. — 78. ὁ κῆρυξ (post σημήνη) secl. Naber δ' ἐτι P(sv?)z; π. δέ τι R, Stein; π. δὲ cet. libri. — μενον δὲ αὐτὸν... ἀπηγόρευε; Cob. ἀπείργε; fortasse dum est βουλομένου δὲ αὐτὸν vel βουλομένου δὲ οὐ — 82. εἶλε P corr. Rsv; εἶλον cet. libri, Stein (1884) γε δῆ; Krueg. suspic. πρὶν ἢ. — ταῦτα λέγων ABCd in cet. libris extat, cum Steinio delevi. — ἀπέφυγε διέφυγε cet. libri, Stein. — 84. ἐσβαλεῖν dz, ἐμβαλεῖν cet. libri, Stein. — πειρῶν ἐσβάλλειν; Krueg. πειρῶν ex περῶν ortum et ἐσβάλλειν delendum est Σκύθας post αὐτοὺς μὲν et τοὺς Σπαρτιώτας κελεύει κελεύειν Krueg. quoque in suspicionem vocat. — 85.

², Cob. Θεαρίδης. — ἀνὴρ δόκιμος ex Rs recepi (conf. III 75. 63, VI 88); δόκιμος ἀνὴρ cet. libri, Stein. — βούλεσθε CPz, βουλευέσθαι B, βουλεύεσθε ARsd, Stein. — ἐσβάλωσι, Csn ββ.; ABd, Stein ἐμβ.; Krueg. ἐσβαλέωσι. — 86. οἱ δ' Ἀθηναῖοι BC, Stein; δ' om. cet. libri — παραθήκη in hoc capite uenter constanter Rsn (B² ter, teste Stobaeo bis); παρακαταθήκη cet. libri, quod Stein recepit nisi quod, invitum ut videatur, primo loco κατα- om. — 86α. δικαιοσύνης βουλόμενος R(sν)z; βουλ. δικ. cet. libri, Stein. — 86β. τάδε τὰ σύμβολα; Gomperz τὰ del. — οὔτε με; Bek. et Krueg. οὐδέ με. — οὐλομαί τι; Krueg. suspic. βούλ. δέ. — 86γ. ποιούμενοι PR(sν)z; ποιησάμενοι cet. libri, Stein. — ἴσχειν ABCd, Stob., Stein; χεῖν cet. libri, ἔχειν Cob. — 87. πεντετηρεῖς B²Rsn, Schoemann ex coniectura; πεντήρης cet. libri. — λοχίσαντες [ὧν] Stein. — 88. μηχανήσασθαι, B²Rsn μηχανᾶσθαι; ἀπ μηχανήσασθαι? — προτέρην; z, Krueg. πρότερον. — 89. δωτήν Rsn; δωρεήν cet. libri, Stein. — 90. οἰκῆσαι; Naber ἐνοικῆσαι. — 91. τὴν θεόν; Rsn τὸν θεόν, fortasse recte. — χεῖρες δὲ κείναι B²PR(sν)z; αἱ χεῖρες δὲ ἐκείναι cet. libri, Stein. — ἐπιπαστήρσι B²PRsz; ἐπισπάστρῳσι AB¹d (ἐπιπάστρῳσι C), Stein. — 92. σφέας αὐτούς; PRsnz αὐτούς om., Gomperz del. — τοὺς αὐτοὺς καὶ Rs, Struve, Stein (1884); τοὺς αὐτοὺς τοὺς καὶ cet. libri, plerique recentt. edd. — διὰ δὴ ταῦτα PRsz; διὰ δὴ ὧν σφι ταῦτα cet. libri, Stein. — verba ἀνὴρ ᾧ ὄνομα om. PRsz, reiecit Struve; item Stein (1884), qui ante πεντάεθλον inseruit ἀνὴρ. — ἐπασκῆων corruptum videtur. — 93. art. et ante Ἀθηναίοισι et ante ἀνδράσι om. PR(sν)z, retinuit Stein. — 94. ἀδελφιδέον δὲ ἑωυτοῦ suspic. Stein. — 95. ἐς τὰς νέας om. B²Rsn, del. Gomperz. — Ἰάριον, Gebhardt Ἰακρον vel Ἰακρίην; Stein suspic. παρὰ τὸ vel παρὰ τε τὸ Ἰάριον. — μάλιστα (post δείσαντες) om. P¹Rsn, fortasse recte. — τῷ προτέρῳ ἔτει, Dobree τρίτῳ πρότερον ἔτει. — 96. post πρότερον supplendum censet Stein ἔπαθον ὑπ' αὐτῶν, ἐνθαῦτα. — 97. πρὸς τὴν νῆσον; B²PRsz, Stein πρὸς τὴν Ἀῆλον. — καὶ ἄπιτε, Cob. κάπιτε. — 98. verba καὶ ἐν χρησμῷ usque ad εἰσοῦσαν om. AB¹Cd, reiecit iam Gronov; verba sequentia secl. Wessel.,

alii, servavit Stein. — μέγας ἀρῆιος; Bek. suspic. μέγα ἀρ. — 99. στρατεύεσθαι; Dobree, Naber, Cob. στρατεύσεσθαι. — 100. τοῖς ante κληρονομήοντας adiecit Krueg. — ὁ Νόθωνος; ABCd ὁ om., fortasse recte. — 101. Ταμόνας Valck., plerique edd.; Τέμενος libri, Stein. — Αἰγίλια PR(sv)z, plerique edd.; Αἰγίλια cet. libri, Stein; an Αἰγίλια? — ἐς ταῦτα τὰ χωρία PRsvz; ἐς om. cet. libri, Stein; nescio an verba ἐς ταῦτα τὰ χωρία delenda sint. — Κυνέω Dind., Bred.; Κυνέον libri, Stein. — 102. ὀλίγας ἡμέρας; fortasse rectius Rs ἡμέρας ὀλίγας. — ἐς τὴν Ἀττικὴν PR(sv)z(C?); ἐς γῆν τὴν Ἀ. cet. libri, Stein. — κατέργοντες; Dietsch κατοργέοντες, Madvig καταγρόντες; „an forte κατεπίγοντες (aut κατασπέρχοντες cum ONitzschio) τε τὸν πλοῦτον;“ Stein. — artic. ante Μαροθῶν delevi; om. Rsv, ὁ P corr. z, ἡ cet. libri. — χωρίον in suspicionem vocat Stein. — 103. τῷ Κίμωνι; om. τῷ Rsv, Gomperz. — Μιλτιάδεω Μιλτιάδης, Krueg. M. Μιλτιάδην (sic R). — 104. καὶ ὑπὸ δικαστήριον Rsv; καὶ om. cet. libri, Stein. — αὐτὸν ante ἀγαγόντες om. Rsv, Suidas, Gomperz. — 105. Φειδιππίδην; Rsv, Valla Φιλίππίδην, quam formam commendat Spengel. — ἡμεροδρόμον dsz; ἡμεροδρόμην cet. libri (v quoque), Stein. — αὐτός τε; Krueg. suspic. αὐτός γε. — ἤδη σφι Schaefer, ἤδη σφίσι vel σφίσι ἤδη libri; σφι ἤδη Stein. — καταστάντων σφι; Stein καταστ. σφίσι. — 106. εἰνάτη, εἰνάτη δέ; Cob. εἰνάτη, οἱ δέ (Plut. εἰνάτη om.). — 107. ἐν τῷ ὕπνῳ seclusi cum Gomperzio (item Stein 1884); haec verba om. ABCd, extant post τοιήνδε in Ppr., ante τοιήνδε in cet. libris. — Αἰγίλιαν B²PR(sv)z; Αἰγίλιην cet. libri, Stein. — δέ τί μοι; Stein suspic. δ' ἔτι μοι. — 108. ἀναιρέατο Bek.; ἀναιρέατο Rsv, ἀνερέοντο B¹, ἀνερέατο B², ἀναιρέοντο cet. libri. — paucis supra artic. ante Ἀθηναῖοι om. B²sv, Gomperz; artic. nonne etiam paucis infra ante Πλαταιέss delendus est? — κατὰ εὐνοίην PR(sv)z, κατὰ τὴν εὐνοίαν Ad; κ. τ. εὐνοίην C, Stein; κατὰ ||| εὐνοίαν B; ad κατὰ εὐ. οὕτω τὴν Πλ? — ἐστράτεον P¹Rs; ἐστρατεύοντα cet. libri, edd. — Ἀσωπὸν αὐτόν; nonne Ἀ. παταμόν? — 109. Stein (1884) συμβαλεῖν (ὀλίγους γὰρ εἶναι) στρατῇ τῇ Μήδων [συμβάλειν]. — ἦν δὲ τότε; Bek. ἦν τε τότε. — λειποναι secl. Stein.

Cob. — δέδεκται B², ex conjectura Reiske, quem secuti sunt Eltz, Dietsch, Cob.; δέδονται libri, Stein. — ἐς σέ τοι Eltz, Dietsch, Stein; ἐς σέ τι libri. — τῶν μὲν κελυνόντων συμβάλλειν vel συμβαλεῖν, -εῖν), τῶν δὲ οὐ Dietsch, Bred., Krueg., Cob.; inf. συμβάλλειν sequitur κελυνόντων in Rsv, om. in cet. libris; post οὐ in omnibus libris συμβάλλειν vel ξυμβ. vel συμβαλεῖν legitur; Stein τῶν μὲν κελ., τῶν δὲ οὐ συμβάλλειν. — τὴν ἀντιπαραβολὴν ἀποσπενδόντων Reiske adiecit; τῇ addendum et ἔλη dedendum Cob. censet. — 111. ἀπὸ ταύτης γάρ; Stein γὰρ secl., ἄρα Krueg. suspic. — ἐς τὰς πανηγύριδας ABCd, Stein; ἄς om. PRz; καὶ πανηγύριδας s, plerique edd. — 112. ἀνδρας τοὺς Krueg.; τοὺς ἀνδρας libri, Stein; τοὺς del. Cob.; ἀνδρας m. d. — 113. ἀμφότερα seclasi, om. PRsz. — ἐπὶ τὴν θάλασσαν PRsvz; ἐς τὴν θ. cet. libri, Stein. — 114. Καλλίμαχος (sv)z; om. cet. libri, del. Stein. — ἐπιλαβόμενος PR(sv)z; ἐπιλαμβανόμενος cet. libri, Stein. — 115. αἰτίη B²RSvz, αἰτίην cet. libri, Plut.; ἔσχε B²PSvz, ἔσχον Plut., ἔσχεν cet. libri; ἐν Ἀθηναίοισι ABd, ἐν om. cet. libri; αἰτίην δὲ ἔσχε ἐν Stein (1884); αἰτίη δὲ ἔσχε ἐν plerique edd. — 116. τάχιστα, quod iam Valek. in suspicionem vocavit, del. Mehler, Cob. — 118. ἡγή, quod exstat in PR(sv)z post Φοινίσσῃ, in cet. libris ante Φ., seclusi; om. Suidas. — 119. ἀρύσσονται; L. Dind. ἀρύσσονται, Cob. ὀρύσσονται, Matthiae et Krueg. ἀρύονται. — τὸ δὲ ἔλαιον; Cob. „τὸ δὲ ἔλαιον . . . (ἔλαιον) αἶ Πέρσαι; repetitum ἔλαιον peperit lacunam.“ in sz post ἔλαιον legitur συνάγουσαι ἐν ἀγγείοις τὸ et post καλέουσαι in eisdem libris τοῦτο omissum est. — cap. 122 om. AB¹Cd¹, secl. plerique edd. — 123. τοὺς λοιποὺς (τ. ὑπολοίπους R, τ. ὑπολοίπους Psz) iam Wessel. in suspicionem vocavit. — 124. ἐκ γε ἄν; ABd ἄν om., Cob. ἐκ γε δή. — 125. post καθόρους requiritur τι (sic Stein 1884) vel δέ. — πλησάμενοι χρυσοῦ PR(sv)z; πλ. τοῦ χρυσοῦ cet. libri; τοῦ χρ. secl. Stein. — καὶ πρὸς ἕτερόν τι ἀναφέρεται οὐκ ἐλάσσων AB¹Cd; κ. π. ἑτέροισί μιν δωρ. οὐκ ἐλάσσωνι cet. libri. — 126. ὁ Σικυώνιος cod. Cantabr., Schaefer, plerique edd.; ὁ Σικυνώνιος cet. libri, Stein, quod si rectum est, vox τύραννος nonne est delenda? — πρότερον ἦν; om. ἦν

ABCD, fortasse recte. — 127, verba οὗτος δὲ ἐκ τοῦ
 secl. Krueg.; μῶνος addendum censet post κόλπον
 pro δὲ et hoc loco et infra (οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης
 postulat. — 128. τῇ συνιστῇ Bred.; συνεστοῖ Rv,
 συνέσει s; συνεστίη (vel ξυνεστίη) cet. libri, Stein;
 σισι L. Dind.; τῇ συνιστιῇ ἐπειρᾶτο suspic. Stein.
 ἐποίη; Stein suspic. πάντα τε ταῦτα ἐπ.; Madvig
 suppl. ἐπιστίους. — ἠρέσκοντο οἱ libri, ἠρέσκοντό οἱ
 129. κατέχων, Madvig καθελών. — ἀποστρυγέων γαμβροί
 ἀπ. γαμ. ἂν cet. libri, Stein. — 131. κρίσι P, κρίσις
 κρίσιος cet. libri, Stein. — ἐδόκεε δέ; Krueg. suspic.
 132. μᾶλλον; Stein suspic. καὶ μᾶλλον. — ἐπιστρατεύεται
 (στρατεύσεται s), ἐπιστρατεύεται cet. libri. — λέγων
 παρέδωκεν, Cob. ἔδωκεν. — 133. ὑπῆρξαν πρότερον
 suspic. Stein. — τριήρεϊ Rsv; τριήρεσι cet. libri,
 λόγους s, plerique edd.; λόγων cet. libri, Stein. — ἐς
 ABCd, Stein ἐπ' ἣν ἐπ. — μὴ οἱ δῶσι B²PRsv
 δῶσι cet. libri, Stein, qui suspic. μὲν οὐ δῶσι. — οὐ
 στήσειν svz, οὐ παναστήσειν R, οὐκ ἀπονοστήσειν
 ἀργυρίον οὐδὲ ABCd, Cob., Stein; ἀργυρίου οὐδὲν
 [ἀργυρίου] οὐδὲ Krueg. — τοῦτο (ante ἐμνη.) om. sv,
 perz. — 134. ἐς ὅσιν Μιλτιάδεω; nonne ἐς ὅσιν
 διερχόμενον Stein, qui suspic. διέρποντα; ἀπικόμενον
 plerique edd. — ἔρκος libri, τὸ ἔρκος Schaefer. —
 Stein suspic. γίνεσθαι. — 135. καταχρήσονται BR
 Stein; καταχρήσονται cet. libri, plerique edd. —
 σαμένην ABCd, ὡς ἐξ. cet. libri. — 136. ἔσχον; Krueg.
 εἶχον. — προκ. δὲ αὐτοῦ; Cob. del. αὐτοῦ; καὶ τ
 αἴρεσιν del. Valck., Cob. — 137. τὴν σφίσι(ν) αὐτοῖς
 Stein; αὐτοῖσι del. plerique edd.; σφι pro σφίσι
 Πελασγοῖσι suppl. post ἔδωκεν Stein. — αὐτοὶ Ἀθηναῖοι
 αὐτοὶ om., Gomperz del. — τε καὶ τοὺς παῖδας om. sv,
 edd. — ἐπιχειρήσειν; B², Reiske ἐπιχειρήσιν. — παρ
 libri, παρὲν ἑωντοῖσι Stein. — 138. τὰς τῶν Ἀθηναίων
 τας; nonne τῶν vel τῶν Ἀθ. est delendum? — 139
 Cob. δικαιῶσι. — πάντων; Gomperz (Suidas) παντοίων

παν PRsvz; om. cet. libri, Stein. — 140. τὰ πάντα PRsvz; πάντα cet. libri, Stein. — ἐν Ἑλλησπόντῳ Rsv; ἐπ' Ἑλλ. et. libri, Stein. — artic. ante Πελαγοὶ (om. Rs) delevi.

LIBER VII.

1. ἡ ἀγγελίη dz; art. om. cet. libri, Stein. — παρῆχον Rs; παρῆχειν cet. libri, Stein; an utrumque est delendum? — καὶ δοῖα (om. ABCd), secl. Dietsch, retinuit Stein. — στρατευσομένων sv, στρατενομένων cet. libri, secl. Stein. — 2. Γαβρόεω θυγατρὶς; Stein δὲ excidisse suspic. — νομιζόμενον libri, Stein; νομιζόμενα B², Eust., plerique edd. — 3. βασιλεύοντί τε Stein suspic. — βασιλεύσαι ἂν Stein; ἐβασίλευσε(ν) ἂν Rsv; δοκέειν CPz. — 4. Δαρεῖον secl. Stein; fortasse melius Δαρείος supra Δαρείος (extat in CPz ante Ξ., in cet. libris post Ξ.) deletur. — 5. ἀλλ' εἰ ABCd, Stein; ἀλλὰ cet. libri. — λόγος; art. om. sv, del. Gomperz. — περικαλλῆς PRsvz; περικαλλῆς εἶη cet. libri, Stein. — 6. ἀνέπεισε Ξέρξης PRsvz, Ξέρξην idque post ποιῆειν ταῦτα cet. libri; suspicor μιν intercidisse, cuius loco Ξ. in margine archetypi scriptum fuerat. — ἂν καὶ Ἀλενάδαι recepi ex PRs; τῶν καὶ οἱ Ἀ. cet. libri, edd. — Λήμνῳ Krueg., λήμνου libri. — ἀφανιζοῖατο libri, ἀφανισοῖατο Naber, ἀφανιοῖατο Krueg. — σφάλμα; Stein suspic. σφάλμα. — 7. πᾶσαν om. PRs, del. Cob. — 8α. κατεργάσαντό τε Naber. — πατήρ τε ἐμὸς libri, Stein; πατήρ τε ὁ ἐμὸς Dion., plerique edd. — θρόνον τοῦτον Rs, Dion. (cod. Ambr.), Stein; θρόνον, τοῦτο cet. libri. — κῦδος ἡμῖν Rs, Dion.; κῦδος ἡμῖν τε cet. libri, κ. τε ἡμῖν Stein. — 8β. Δαρεῖον θέοντα Rsv, Dion.; quae in cet. libris antecedunt πατέρα τὸν ἐμὸν Stein recepit. — ἐξεγένετο οἱ s, Paris. 1634 et 2933 (conf. c. 4); ἐξ. αὐτῷ cet. libri, Stein. — ἀπικόμενοι om. Dion., secl. Krueg.; ἀπισταμένῳ Reiske. — ἐπίστασθε Dion., Krueg.; τὰ ἐπίστασθε libri, Stein. — 8γ. τούτων μέντοι libri, Dion.; τ. μὲν δὲ Bek., τ. μὲν Krueg., τ. μὲν τοίνυν Stein. — νέμονται χώρην, Krueg. suspic. ν. τὴν χώρην. — 8δ. ἰδιοβουλεύειν Rs, Bred., Dietsch quondam, Cob.; ἰδιοβουλεύειν cet. libri, plerique

add.; *ιδίῃ* βουλεύειν Lobeck. — 9. *γενομένων*; *προγενομένων*; idem paucis infra καὶ ὅτι Ἰωνας ante ἔχομεν secl. Naber. — 9β. *γε* post καίτοι secl. Krueg. — *Μακεδονίης* Rs; *Μακ. γῆς* cet. 10γ. *προφέρων* plerique libri, Stein; *προσφέρων* s. *ἐγὼ τε* Bek., *ἐγὼ* PRsz; *ἔγωγε* cet. libri, Stein. *ἔων*, Krueg. π. *ἦν*. — 10α. *ἐλέσθαι*, Madvig *ἔχε* ρενον, Cob. *ἀπηγόρεον*. — *Συκοῦδας τοὺς νομάδας πολλὸν ἔτι ἀμείνονας* Rsv; *ἔτι* om. cet. libri, *συνήνεικέ σε* Stein. — *Δάτι τε* Naber. — *ἐμβάλωσι*; Stein suspic. — 10γ. *πατήρ σός*; Bek. π. *ὁ σός*. — *ἦντι ἡναντιώθη* cet. libri, Stein. — 10η. *Μαρδόνιος* Nabero. — *παρεόντος* PR, *παρεόντα* s, *παρεόντα* cet. libri, Stein; *παρεόντι ἐπηγορέων* Abicht. — 11. Cob. *ἀποβαίνῃ*. — 11. *κακῶ τε καὶ* Rs; *τε οὐ* Stein. — post *Ἀριαράμνεω τοῦ Τεῖσπιω* excidi *βύσειω* Stein suspic. — 13. *ἔλεγε* PRsvz; *ἔλεξε* ce — *ἀκούσαντι μέντοι* libri, *ἀκ. μὲν δὴ* Bek. suspic. del. Naber, secl. Stein. — 14. *ποιούμενος* Rsv cet. libri, Stein. — *ἀκούσας*; *εἰ* Stein interpunct *τάβανον καλέοντα* PRsz; *ἐπὶ Ἀρ. καλ.* cet. libri, Stein. secl. Krueg. — *ἀπικομένῳ δέ οἱ*; PRsz om. *οἱ*, an *ἀπικομένου δέ*? — *ἐφρόνεον* ABCd; *ἔσωφρόν* Stein. — *ἔγνω* δὲ secl. Mehler, Cobet. — *οὐδὲ* suspic. *οὐδὲ ὦν*. — *συνέπαινον ἔον* Rsv; *συνεπαι* Stein. — 16. *τῷ πρώτῳ οἱ* Rsv; *τῷ et οἱ* om. cet. — 16α. *ἀναιρέω*, Cob. *αἰρέω*. — 16β. *ἔωντα*, Cob. *πλανῆσθαι αὐταὶ* Reiske, π. *αὐταὶ* libri. — *τά τι* *τά τις*. — 10γ. *θεῖον* Schweigh.; *θεοῦ* libri, Stein. Schaefer, *οὐκὲ* vel *οὐκ* vel *οὐχὲ* libri. — *σὲ δὲ* libri, Stein. — *ἥδη δεῖ ἐμὲ* Schaefer, *εἰ δὴ δεῖ* *ἐμὲ* Bek.; *ἥδη ἢ ἐμὲ* ABCd, *ἥδη ἔημι* (vel *ἔημι*) *εἶπε τάδε* PRsvz; *τάδε* om. cet. libri, Stein. — *σὺ δὴ*; suspicionem movet *ἄρα*; Stein suspic. *εἶπε* — 18. *ταῦτά τε δὴ* z; *δὴ* om. Rsv, Stein; *τε οὐ* supra scr. *δὴ* P. — *τούτων λεχθέντων* PRsvz;

et. libri, Stein. — φθορή τις καταλ.; ABCd, Stein καταλ. τις
 φθορή. — συστρατενόμενος; Stein suspic. συστρατενσάμενος. —
 9. κρινάντων δὲ ταύτη R(sv)z (P?); χρ. δὲ ταῦτα cet. libri,
 tein; conf. I 120. — 20. κατὰ τὰ λεγόμενα Krueg. in suspi-
 cionem vocat. — τὸ πρὸς μεσαμβ. Bek., τοῦ π. μ. libri. — 21.
 ὅδ' ἔτεραι PRsvz; οὐδ' εἰ ἔτεραι cet. libri, Stein. — γενό-
 μαι PR(sv)z; προσγενόμεναι cet. libri, Stein, qui suspic
 προγ. — οὐκ ἔξαι libri, Stein; οὐκ del. Cob., Gomperz. —
 in om. PRaz, secl. Valck. et Krueg. — ἅμα (om. ABCd)
 στρατευομένοισι, Madvig τοῖσι στρατ. — 25. ἄλλον ἄλλῃ Rsv;
 ἄλλα ἄλλῃ cet. libri, Stein. — τὸν δὲ ὦν πλεῖστον; Stein suspic
 ὃν δὴ ὦν αἶτον ol μὲν ἐς. — 26. πόρον; Rsv πόρον, quod
 Cob. tuetur. — παρεγέγοντο PR(sv)z; ἀπέκοντο cet. libri, Stein.
 — ἐν τῇ πόλι secl. Valck. — 27. τὴν βασιλέος; Stein suspic.
 ἦν τε β.; idem τῇ τε πλατανίστῳ. — 28. αὐτὸς δεύτερά, Krueg.
 αὐτῆς δ., Tournier αὐτὸν δ. — ἐξεμάθον, Stein ἐξεμάνθονον. —
 γεωπιδίων; Ps, Stein γεωπέδων (R γεοπέδων). — 30. αἰεὶ τὸ
 πρόσσω (= IV 123, IX 57); ABCd, Stein τὸ πρόσσω αἰεὶ. — τῶν
 Φρυγῶν καὶ Λυδῶν, Rsv τῶν λ. καὶ φρ.; Stein suspic. τε καί.
 — 31. μελεδωνῶ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ; Cob. ἀνδρὶ del., Stein ἀθα-
 νάτῳ secl. — 32. ἀκριβέως Cob. del.; om. Rv (in s verba βου-
 λόμενος usque ad finem capitis desunt), ἀκριβῶς cet. libri. —
 33. παχέα Stein, qui suspic. πλατεά; Rsv(Valla) τραχεία, Tzetz.
 τραχεῖα, plerique edd. τηχεά. — Ἀβύδῳ, Krueg. Ἀβύδον. —
 Ἀθηναίων libri, Ἀθηναῖοι Stein. — ἔργα om. ABC, Stein. —
 34. τὴν δὲ Rsv, Gomperz; τὴν δ' ἐτέρην cet. libri, edd. —
 35. ἐπικέσθαι corruptum videtur. — δὲ ὦν ABd, Bek. ex con-
 jectura; δὴ ὦν cet. libri. — δολερῶ Eldick, δολερῶ libri. —
 36. ἀνακωχέῃ, Reiske ἀνακωχεύωσι. — εὔρου libri; ξεφύρου
 homo quidam doctus (Allgem. Litteraturz. a. 1802 p. 26),
 Stein. — καὶ τριχοῦ libri; καὶ τριηρέων τριχοῦ Petavius; καὶ
 τριηρέων Allgem. Litteraturz. a. 1802, Stein. — ἡ αὐτὴ Reiske;
 ἦν ἡ αὐτὴ Δ² marg., Stein; ἦν αὐτῇ libri; nescio an etiam in
 sequenti versu ἦν delendum sit (legitur in PR(sv)z post
 ἐμβρ., in cet. libris ante ἐμβρ.). — καὶ ol ἵπποι secl. Stein. —
 38. ἂν τι σεῦ Rs, Eltz, Stein; ἐν τι τεῦ (vel τί τευ) cet. libri;

ἄν τεν Suevern, plerique edd. — ἦ τὸ; Stein suspic. ἦ
 ἄγε PRsz; ἄγευ cet. libri, Stein. — 39. σέο, Krueg.
 40. τοῦτο post τούτων om. ABCd, fortasse recte. —
 ABCd; σύμμικτος στρατός cet. libri, Stein. — οὐ
 μένοι in suspicionem vocant Valck., Naber, Cob.
 secl. Krueg. — προηγεῦντο μὲν δῆ; Psz, Stein προ
 R προ. μὲν. — verba ἐς τὴν γῆν ex c. 41 adiecta
 (conf. c. 55); pro τρέψαντες Stein suspic. τράποντες. —
 PR(sv)z; ἐπιβαίνει cet. libri, Stein. — παῖς ἀνδρῶν
 PR(sv)z; ἀνδ. II. π. cet. libri, Stein. — 41. οὐ
 Schweigh., διέλειπτο Schaefer; διέλειπε PRsz, Stein
 τε ABd (διελείπτε τε C). — 42. Καρήνην Steph. Byz.
 vel κάρνην libri. — 43. τὸν Σκάμανδρον Rsv, pler
 ποταμόν Σκ. cet. libri, Stein. — ἐνέπεσε, ABCd ἐ
 'Πόλτειον Pd z(sv?); 'Πόλτιον cet. libri, Stein. — 44.
 μέση; Rsv, Stob. om. μέση; Stein „μέση fortasse co
 — αὐτῷ ταύτῃ, Abresch αὐτοῦ ταύτῃ. — 48. κατὰ
 (conf. I 77); ABRsv, Stein τὸ om. — 49. στρατὸς
 Stein suspic. στρατοῦ ταύτου. — τὸν λιμένα secl.
 ἀλλὰ; Stein suspic. ἀλλὰ πολλούς. — γῇ δῆ s, Wesse
 γῇ δὲ cet. libri; γῇ Herold, Stein. — εὐπρηξίης δὲ R
 Stein; εὐπε. γὰρ cet. libri. — 50. παθεῖν; Krueg.
 ποιεῖν. — προηγάζοντο; Krueg. suspic. προήγαγον. —
 νέων (Valla) Schaefer, alii; Ἀθηναίων libri, Stein
 περιποιῆσαι Naber. — τέκνα τε καὶ cod. Cantab., τ
 Rsz; τε om. cet. libri, Stein. — 53. γίνεσθαι PR(sv)z
 cet. libri, Stein. — τῶνδε δέ; Stein suspic. τῶνδε δι
 σίδα γῆν R(sv)z (usitatus II. τὴν γῆν); Πέρσας
 Stein. — 54. ἐθέλοντες Krueg. secl. — 56. ἐπέειπε
 ἐπεὶ cet. libri, Stein. — 57. τῇδε τοῦτο; PR(sv)z
 non desideratur. — ἀγανρότατα, Cob. γανρότατα; Na
 — 59. ἐξαριθμῆσαι; sv ἐναριθμῆσαι, quod tuentur S
 Cob. — τελευταία, Stein τελευτᾶ. — 60. συναγα
 συναγάγοντο v, συνηγάγοντο Pz, ξυνηγάγοντο C; συ
 AB, Stein. — συννάξαντες Reiske; συνάξαντες AB
 (ξυν)άψαντες cet. libri. — 61. ante λεπίδος suppl

ὠρηκας, Reiske ὦν ὑπεράνω ἐφόρεον θώρηκας ἀπύ, Stein ὑπὸ
 ἔ θώρηκας πεποιημένους. — τούτου δὴ Stein, τούτου δὲ libri.
 — 63. τῇσι Αἰγυπτίῃσι; Stein supplendum censet μαχαίρησι
 (conf. c. 91). — καλέονται; PR(sv)z ἐκαλέοντο. — τούτων δὲ
 et. Χαλδ. secl. Stein. — Ἀρταχάδω Stein, ἀρταχάδω libri. —
 64. ἀξίνας Wessel. suspect. hab., Naber del. — 67. ἔχοντες
 ἐνέπεπον PR(sv)z (conf. c. 83); ἐνέπ. ἔχ. cet. libri, Stein. —
 Ἰθαμύτρεω Schweigh.; Ἰθαμύτρεω ABd, θαμύτρεω C, ἱθαμύτρεω
 et. libri. — 69. τόξα δὲ εἶχον; Krueg. secl. δέ; idem c. 65
 initio δὲ secl. — τὸ δὲ ἡμῖν scripsi; τὸ δὲ (vel δ') ἕτερον ἡμ.
 PR(sv)z; τὸ δὲ ἄλλο ἡμ. cet. libri, Stein. — Δαρείου τε καὶ
 suspic. Stein. — 72. ἐστρατεύοντο nonne est transponendum
 post κράνεα πεπλ. ἔχοντες? videtur in archetypo excidisse (om.
 sv), — ἀσπίδας δὲ et αἰχμὰς δὲ PR(sv)z, utroque loco τε cet.
 libri; δέ — τε Stein. — Σύριοι Bred., σύροι libri. — 73. ἐς
 θούρας deleui cum Gomperzio. — 76. lacunam esse primus co-
 gnovit Pauw; Πισίδας δὲ ἀσπίδας excidisse putat Stein. —
 νυκτοεργέας Athen. (XI p. 486) emendavit; λυκτοεργέας PRsvz,
 νυκτοεργέας cet. libri. — 81. ἤρχον μὲν; PRsvz μὲν om., for-
 tasse recte. — 82. καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτάνεω rectius infra
 post ἀντιψοὶ legi Stein censet. — 83. ἐξέλιπε; Stein suspic.
 ἐκλίποι. — 84. ἱππέυει; Stein suspic. ἱππευε. — μετεξέτεροι
 Wessel., plerique recentt. edd.; μετεξέτεροι ἔνιοι Rs; ἔνιοι cet.
 libri, Stein. — 85. post φωνῇ adiciendum esse χρεώμενον Περ-
 σικῇ Stein censet. — ταύτῃσι πιάωνοι, PRs τῇσι πιάωνοι. —
 86. Κάσπιοι, Reiz Κάσπειροι, Larcher Κάσιοι, Stein Πάκτιναι. —
 ταχυτήτας PRsz, Cob. ταχυτήτι. — 88. περιέπεσε, PRsz ἐν-
 έπεσε; Abicht συμφορῇ ἐνέπεσε ἀνεθελήτω. — PRsvz ἐποίησαν
 οἱ οὐκέτι ὡς ἐκέλευε· ἐς τὸν χώρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν
 διαπότην (-εα z) ἀπαγαγόντες (ἀγαγόντες Rsv) σὺν τοῖσι γού-
 ροις. — 89. Σύριοι Bred., συρίοις libri. — τέκους CPd; τό-
 χους cet. libri, Stein. — 90. ἐσταλάτο Dobree; ἐσταλάδατο
 Rsv, Eust.; ἐστελάδατο cet. libri. — κιθῶνας; Pauw κιθάριας
 (Pollux X 163). — 91. λαισήμιά τε libri, λαισ. δὲ Stein; quod
 sequitur εἶχον post κεφαλῇσι transponendum mihi videtur;
 c. 79 post κεφ. idem verbum videtur intercuisse. — καὶ κι-

θῶνας; Valck., Krueg. καὶ secl. — μὲν seclusi (om. R^s); Stein
 δέ. — Ἀμφιλόζω καὶ Κάλχαντι; nonne τε adiciendum? — 92.
 δέρματα et αἰωρεύμενα PR^{svz}, Eust.; δέρμα et αἰωρεύμενον
 cet. libri, Stein. — 95. verba κατὰ τὸν αὐτὸν usque ad Ἀθη-
 τῶν del. Gomperz. — λοιποὶ οἱ Wessel., λοιποὶ libri. — 96.
 ἐπάξιοι v, Portus ex coniectura; ἀπάξιοι cet. libri. — στρα-
 τηγοὶ οἱ sv, στρατ. γε οἱ R, στρατ. τε οἱ cet. libri; στρατ. οὐ
 τε Stein suspic. — 97. οἷδε om. ABCd, del. Stein. — post
 ἑπαγωγὰ πλοῖα in R^s(v?) μικρά, in cet. libris μακρά legitur;
 utrumque mihi suspicionem movet. — 98. οἱ ὀνομαστότατοι
 cod. Cantabr., plerique edd.; οἱ om. cet. libri, Stein. — Ματτήν
 BCd, ματτήν A, μάπην cet. libri. — 99. verba τῶν μὲν νυν
 usque ad ἀναγκαζόμενος suspectae originis videntur Steinio. —
 [τῆς] μάλιστα Stein. — ἐστρατεύετο, Cob. συνεστρ. — 100.
 ἡριθμῆθη Schaefer, ἡρίθμησε libri. — 101. χρήσωμαι AB, Bek.
 ex coniectura; χρήσομαι cet. libri. — 102. κελεύεις ABC, Stob.;
 με κελεύεις cet. libri. — 103. οἶον, Krueg. κοῖον. — εἰρημένος
 PR^{(sv)z}; λεγόμενος cet. libri, Stein. — 103. περὶ ἓνα, Valck.
 παρὰ ἓνα. — ἐλάσσονες ἴοντες; Krueg. suspic. ἐλ. ἴοντες. —
 παρ' ἡμῖν ABCd, παρ' ἡμῖν μὲν μόνοις cet. libri; Stein
 suspic. μόνους μόνοις. — 104. post ἐστοργῶς ἐκείνους inter-
 cidisse aliquid (velut δὲ μισέων vel δὲ ἀποστοργέων) suspic.
 Stein. — πατήρ δὲ σός, Bek. π. δὲ ὁ σός. — ἑκαστός φησι;
 Valck., alii ἕκ. φασι. — τὰλλα (ABCd ἔμα), Reiske ἄλλα. —
 νῦν δὲ PR^{(sv)z}; νῦν τε cet. libri, Stein. — 106. μόνῳ om.
 ABCd, secl. Stein. — ἐν τῇ Θρηίκῃ; Stein suspic. ἐν τε Θ.
 διὰ τοῦτο δέ, Stein διὰ τοῦτο δή. — 107. μάλιστα om. P¹R^{svz}.
 — αἰνῆς μεγάλης suspic. Krueg. — ὑπὸ Ἀθηναίων τε καὶ
 suspic. Stein. — 108. ἐσπέρης Stein; ἐσπέρην dz, ἐσπέρη vel
 ἐσπέρη plerique libri. — 109. Μαρωνείης τε suspicor. — ἐσι-
 εῖσι Schweigh., ἐσεῖσι libri. — Τραῦδος; Stein suspic. Τραῦδος.
 — ἰόν; Stein suspic. Θασίων. — 115. τούτων τε ἑκαστον
 suspic. Stein. — οἰκημένους secl. Krueg. — 116. ὁρέων αὐτοῦς
 R^{sv}, ὁρ. καὶ τοὺς cet. libri; ὁρ. καὶ αὐτοὺς Reiske, Stein. —
 in fine capitis excidisse suspic. Larcher ἤδη γενόμενον, Gom-
 perz σπενύδοντας, Stein ὡς ἔσπευσαν ὥστε γενέσθαι; Krueg. del.

ἀκούων. — 118. ὅκον γε PR(sv)z; γε om. cet. libri. — ὀποδοχέος ἀραιρημένος suspic. Stein. — 119. ἐκ πολλοῦ τε Stein suspic. — παραπλησίως secl. Krueg. — ποιευμένων Stein ex libris, Madvig ex Siesybii coniectura; ποιούμενον PR(sv)z. — ἐστέον, Rsv σιτεύεσκον. — ἔσκε seclusi (om. ABCd); Stein suspic. μένεσκε. — ἀγάγοιεν, Naber διαγάγοιεν. — ἀλλ' ἅπαντα φερόμενοι suspic. Stein. — 121. ὅμως (Valla „tamen“) Reiske, ὁμοίως libri. — τὸν ναυτικὸν στρατὸν, Stein τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. — 122. ἀπιέμενος; Krueg. suspic. ἀπειμένος. — Ἐλληγίδας τε ABRs, τε om. cet. libri; Ἑλλ. γε Stein. — 123. ναυτ. στρατ. ὁ Ξέρξης secl. Stein. — Κανατραῖον R (κανάστραιον s); Καναστραῖν cet. libri, Stein. — Λισαί, Stein Λῖσα. — 124. Ἐχέιδωρον Is. Vossius, χεῖδωρον libri (c. 127 ἐχέιδωρος Rsv, χεῖδωρος cet. libri); Χεῖδωρον (-ος) Stein. — διὰ Μογδονίης τῆς χ.? — 127. ἀπό τε Θέρμης suspicor. — Λυδίω, Cob. Λοιδίω. — ῥέεθρον seclusi (conf. c. 129). — ἀντέχρησε, Madvig ἀπέχρησε vel ἀντέσχε (item c. 187). — 128. ἐς Περραιβούς, AB ἔστε pro ἐς; Stein suspic. ἔστ' ἐπί; an ἐς τε (dz) est recipiendum? — 129. τὸ δὲ παλαιόν, Rsv τὸ δὲ πάλαι. — ἐφαίνετο Rsv; φαίνεται cet. libri, Stein. — 130. ἦδε αὐτῇ Abresch, ἀλλ' ἦ αὐτῇ Matthiae, ἦδε αὐτῇ libri. — ἔξω, Schaefer ἔσω. — ὑπόβρυχα Rs; ὑποβρυχεία (B ὑποβρύχεια) cet. libri, Stein; fortasse ὑποβρύχια (conf. I 189). — ἀπὸ παντός; Rsv, Cob. ὑπὸ παντός. — 132. ἀειράμενος, Naber ἀνταειράμενος. — 133. αἰτησιν κήρυκας, d κήρυκας αἰτησιν; s (solus?) om. κήρυκας, fortasse recte. — ἐσβαλόντες ABC; ἐμβ. cet. libri, Stein. — εἶπαι; ABd, Stein εἰπαί τι. — 134. Ταλθυβίων Rsvz; om. cet. libri, Stein. — τίσαι, Rsv τίσειν. — τῶν Δαρείων Reiske, τῶ Δ. libri. — 135. εἶρετο λέγων Rsv; λέγων om. cet. libri, Stein. — ὁράτε γάρ; Stein secl. γάρ. — 136. πρὸς αὐτῶν Rsv; ἅπ' αὐτῶν cet. libri, Stein. — οὐδ' ὥθεόμενοι Valck. — λέγουσι δὲ Krueg. — 137. Νικόλαν; Bred. Νικόλεων. — ἐκ τῆς μήμιος del. Gomperz. — οἱ [γάρ] πεμφθέντες Gomperz, Stein (1884); γάρ om. Rs. — 138. γῆν τε καὶ H. Steph.; τε om. libri, Stein. — 139. τὸ ἀληθές; PR(sv)z τᾶληθές; Schaefer, plerique edd. τᾶληθές. — τοῦτο (Rs τοῦ) τὸ Ἑλλ.; Cob. del.

τοῦτο. — 140. φεύγ^ς, Reiske φύγ^ς ἐς. — ἀζηλα,
 ἀϊδηλα. — δεσόμενοι, Clem. Alex. ῥεεῦμενοι. — 141
 Rsv; ἱκετηρίην (vel -αν) cet. libri, Stein. — ταῦτα
 ταῦτα δὴ (Rsz δὲ om., in A rasum). — ἔτι τοί; St
 ἔτι οἱ. — 142. αἶδε αἶ suspic. Krueg. — τῶν Ἀθηναίων
 τῶν Ἀθηναίων libri, Stein; del. Cob. — κατὰ τὸν
 del. Gomperz, κατὰ solum Krueg. deletum volebat.
 Stein suspic. ἔπεα δύο. — 143. πᾶν ὁρθῶς; Krueg
 πᾶν ὁρθῶς. — ἔόντως Reiske, ἔόν κως libri. — ὁ
 θείη Σ. del. Cob. — σύμπαν εἶπαι Gomperz, σύμ
 libri. — 144. Krueg. interpunxit δραχμάς, τότε; Co
 del. — ἔσωσε τότε PRz (s om.); ἔσωσε ἐς τὸ τότε
 Stein. — 145. τῶν Ἑλλήνων τῶν Schaefer, verba
 τῶν, quae in libris post Ἑλλάδα extant, secl. Bek
 Ἑλλήνων [τῶν] Valck., Stein. — βουλευομένοιαι α
 αὐτ. βουλ.; fortasse αὐτοῖσι delendum est. — ἐγ
 (vel ἐγκεχειρημένοι vel ἐγκεχειρημένοι) Reiske, ἐγ
 libri; ἐγγεγραμένοι Bek., ἐνηργημένοι Madvig. — πέρ
 ἄλλους) et φρονήσαντες del. Cob. — Ἑλληνικῶν τῶ
 suspic. Ἑλλ. ὄτεων. — 147. σφέας τὴν ἰδίην ἐλ.; Kr
 τὴν ἐλ. — τῇδε ἄλλη suspic. Schweigh., recepit
 plerique edd.; τῇ γε ἄλλη libri, Stein. — 148. γίν
 γενέσθαι cet. libri, Stein. — Λακεδαιμονίων τε
 Stein; melius fortasse ὑπὸ τε Α. καλ. — μετὰ δέ; St
 τότε δέ. — 149. καὶ περ secl. Stein. — artic. ante
 clusi; om. ABCd. — 150. λέγεται (ante εἰπεῖν) de
 nonne γεγονότα δέ; — 151. ἐμμένει PR(sv)z; ἐμμένει
 ABCd; ἐμμένει ἐθέλοναι Stein. — 152. Ἀργεῖοι λέγ
 om. λέγουσι, fortasse recte. — ἐγκύψαντες Rsv, St
 ἐσκ. cet. libri. — ἐσηνείκοντο, Stein ἐσενεικάλατο. —
 Gomperz; οὕτω οὐκ Rsv, οὕτω δὴ οὐκ cet. libri; οὐ
 Stein (οὐδὲ pro οὐκ iam Krueg.). — artic. ante Λακε
 delevi; om. PRsz. — 153. ὁ ἐν Γέλλῃ; Schaefer
 Reiske ἐν Γέλλῃ; Stein suspic. ὁ οὐκ ἔτι γενομένου
 Ἀντιφῆμου Jos. Scaliger; Ἀντιφῆμου libri. — ἢ αὐτ
 suspic. ἢ εἰ (vel πῇ) αὐτός. — θῶμα μὲν αὖ καὶ

ruæg. — artic. ante ἅπαντος secl. Valck., Krueg. — οὕτω
 ἐν νυν libri, οὗτος μὲν νυν Stein. — 154. post Ἱπποκράτης
 liquid intercidisse putant Valck., Bek., alii; ὅς del. Reiske;
 post Παταίκον supplendum Θήρωνος δὲ πατρὸς vel simpliciter
 ἰός Stein censet. — ταύτων πλήν; Rs, Valla πασέων πλήν;
 ἢ ταύτων πασέων πλήν? — ἀπέφυγε Eltz, πέφυγε libri, διέφυγε
 Stein. — 156. οἱ πάντα Reiske, ἅπαντα libri. — ἀνέβλαστον
 P^{vy}z, ἐκβλαστον Rs; ἐβλαστον AB, Stein. — ἀργῶν ἐς τὰς
 Σ. Bek., ἄγων ἐς τὰς Σ. libri. — 157. τε καὶ Ἀθηναῖοι Rs
 (ν τε om.); om cet. libri, del. Stein. — τὸν γὰρ ἐπιόντα; Koen
 ἀρ post πάντας collocandum censet, — ἦκεις libri, γὰρ ad-
 ciendum Bek. suspic., Stein adiecit. — ἦκεις μεγάλως Reiske,
 ἢ. μεγάλης libri. — ἡμέων οἱ μὲν; ABCd, Stein οἱ μὲν ἡμέων.
 — 158. ἐπαυρέσεις v (ἐπαυρέσες R, ἐπαυρέσις s), ἐπαυρέσεις
 Σ; ἐπαυρήσεις cet. libri, Stein. — καὶ ἀπύκται del. Cob. —
 159. σὺ δὲ μὴ βοηθέειν Rsv, βοηθεῖ pro βοηθέειν cet. libri;
 μὴ δὲ pro μὴ ABqz; σὺ δὲ μηδὲ βοηθεῖ Stein. — 160. initio
 ἐπεστραμμένος Valck. — πείσεις; Rsv, Stob. ἐπείσας, fortasse
 recte. — ἐπιῇ Stein, ἐπὶ libri. — 162. ἀμείβεται scripsi,
 ἀμείβετο libri. — verba οὗτος δὲ usque ad finem capituli
 damnant Wessel., alii; τὸ ἐθέλει λέγειν ceteris servatis eicienda
 censent Eltz, Stein; τὸ δὲ ὄημα vel τοῦτο δὲ ὄημα τόδε (sic
 Rs) ἐθέλει λέγειν scriptum fuisse suspic. Dietsch. — 163. τα-
 σαῦτα PR(sv)z; τοιαῦτα cet. libri, Stein. — τῇ πεσέεται Struve;
 ῇ libri, Krueg. κῇ pro τῇ; item c. 168. — 164. ἀλλὰ ἀπὸ ABCd,
 Thom.; ἀλλ' ὑπὸ cet. libri, fortasse recte. — μετὰ Σαμίων
 R(sv); παρὰ Σαμίων cet. libri, Stein; an μετὰ Σαμίους? —
 συνήδες ἐνεοῦσαν Naber. — κρατήσας γάρ; Herold γὰρ del. —
 ἅπαντα τὰ χρ. Schaefer; πάντα τὰ χρ. Rsv; ἀπὸ πάντα τὰ χρ.
 cet. libri, Stein. — 165. τῶν ἐν Σικελίῃ PR(sv)z; τῶν ἐν τῇ
 Σ. cet. libri, Stein. — Σαρδονίων Valck., σαρδόνων libri. —
 166. πυνθάνομαι del. Cob. — 167. οἰκίσι Koen, εἰκόνι vel
 εἰκόνι libri. — ἐν τῇ Σικ. seclusi cum Cobeto; om. P^rRs. —
 ἐθύετο καὶ secl. Abicht; καὶ ἐκαλλιερέετο secl. Krueg., Stein. —
 ὡς Κερχ. καὶ Συρ. seclusi cum Steinio; καὶ Συρ. om. PRsz. —
 ἐν πάσῃ; Stein suspic. ἐν πολλῇσι. — 168. ἀπίνατο Rsv;

ἀπίκοντο cet. libri, Stein. — δουλεύουσιν, Cob. δουλεύειν. — ἀντιοῦσθαι Rv; ἐναντιοῦσθαι cet. libri, Stein. — 169. ἐπιμέμψεσθε (Rsv μέμψεσθε), Reiske οὐ τι μέμψεσθε. — Μενέλεος (μενέλεω R); Μενελάου cet. libri, Stein. — 170. nonne ἔτησιν τήν? — Θεοῦ σφέας cod. Cantabr., Reiske; θ. σφι z Stein; θ. σφε cet. libri. — οἰκίσαι Schaefer, οἰκῆσαι libri. — ἀναγκαζόμενοι; Madvig ἀναχαζόμενοι vel φεύγειν ἀναγκαζόμενοι. — τριαχίλιοι οὕτω libri; οὕτω del. Reiske; οὗτοι suspic. Gomperz, ἀριθμῶ vel ἔοντες Stein. — 171. ἀντὶ τούτων Rsv ἀπὸ τ. cet. libri, Stein. — in fine capitis Stein suspic. νέμεσθαι. Κρήτας μὲν. — 172. οὐ γὰρ τοι sz; οὐ γὰρ τι cet. libri, Stein. — 173. μεταξὺ δὲ Ὀλ. κτλ.; aut ἔοντα cum Steinio aut δὲ cum Kruegero secludendum est. — οὐ (ante τοῦ βασιλέως) om. z, del. Cob. — verba σημαίνοντας usque ad νέμεσθαι del. Naber. — 176. ἅμα μῖα Rsv; μῖα om. cet. libri, Stein qui post ἑωυτῶν intercidisse putat χώρης καὶ μούνη. — 176 τοῦτο μὲν τὸ Ἀρτεμίσιον interpunxit Stein. — τὸ (ante στεινότητων) secl. Krueg. — τῆς ἄλλης; Stein suspic. τῆς Μηλίδος. ὠφελὸν del. Valck. — ἐς τὴν χώραν Rsv; ἐπὶ τ. χ. cet. libri Stein. — 177. ἅπαντα; ABCd, Stein πάντα. — 178. ὑπὲρ τῶν ἑωυτῶν suspic. Stein. — 179. ὁ Ξέρξης suspic. Krueg. — 180. τὴν πρόρην Rsv; τῆς πρ. cet. libri, Stein. — διαδέξιον Madvig ὀρνίθα δέξιον. — 182. ἐκβολὰς Bek.; ἐμβ. Rsz, ἐμβ. P, ἐσβ. cet. libri. — 183. λείποντες (λειπόντες C); Dulac, Cob. λιπόντες. — ἐπέπλεον, PRsv ἔπλεον. — πανήμεροι Krueg. — 184. εἰρέθη, z μοι εἰρέθη. — 185. οἱ ἐν τῶν νήσων Stein. — 186. ἐκείνοισι om. s, ἐκείνησι z. — 188. ὄρμεον τὸ scripsi, ὠρμέοντο vel ὄρμεοντο libri. — 189. περὶ τὸν Ἀθῶν? — καὶ πρότερον τότε suspic. Stein. — ἀπελθόντες, Krueg. κατελθόντες. — 190. αὕτη ἐγένετο χρηστή Rs, ἐγένετο χρηστή αὕτη Ppr.; αὕτη om. ABCd, del. Abicht, retinuit Stein. — χρόσει del. Valck. — 191. διαφθειρομένων secl. Stein. — βοῆσαι Madvig, χοῆσαι Reiske, γοῆσαι Bek.; γόησι libri, Stein. — πρὸς τι, Rsv πρὸς δέ. — 193. εἶτε, libri εἶτ'. — ἀπήσειν Dind.; ἀφήσειν libri, Stein. — Ἀφεται Dind.; Ἀφέται libri, Stein. — 194. ἔσεσθαι, Reiske περιέσεσθαι, Madvig ἦδεσθαι. — 195. ὁ Παρίων

στρατηγός aut ὁ Πάριος [στρατηγός] scribendum videtur. — 196. ἀπίκοντο, Rsvdz ἀπίκετο. — τῶν τε ἑωντοῦ Stein. — τῆς Θεσσαλίας; Bek. suspic. τῆς Θεσσαλικῆς. — ἐλείποντο Bek., ἐλίποντο libri. — 197. δς ἂν αἰεὶ Naber. — λήϊτον Valck., πρῆτανήϊον libri. — artic. οἱ (ante Ἀχαιοὶ) seclusi; om. Rs. — ὡς τε ἔτι Borh.; ὡς τ' ἔτι Schaefer, Stein; ὥστε R, ὥστε τε vel ὡς τέ τι cet. libri. — artic. τῶν (ante μελλόντων) seclusi; om. Rv (τούτων om. s); τῶν μελλόντων τούτων P; τούτων τ. μ. cet. libri, Stein. — ἐστέλλοντο; Rs ἐσελθόντες. — ὡς θύεται τε ἐξηγγέοντο; verba sunt corrupta; Krueg. [ὡς θύεται τε] ἐξήγοντο; idem ὡς (ante σὺν) secl. — 198. ἄβατα, Reiske ἄβατα τά. — Ἡρακλέϊ PRsz; τῷ Ἡ. cet. libri (v quoque), Stein. — 200. μούνη μία PR, μία μούνη s; μία om. ABd, Valla, Stein. — Φοίνικός τε suspic. Stein. — 201. οἱ δὲ [δῆ] Stein. — νότον τε Naber. — 202. τῆς Ἀρχαδίας; suspicor τῆς Ἀρχαδικῆς. — Μυκηνέων Stein suspic., μυκηναίων libri. — 203. πρὸς τε τούτοις suspic. Stein. — τῶν ἐς; Stein suspic. τῶν ἄλλων τῶν ἐς. — ἂν (post πεσεῖν) Krueg. secl. — 204. κατὰ πόλιν, Rs κ. πόλεις; cet. libri, Stein κ. πόλιας. — ἐκάστων; Stein suspic. ἐκάστοις. — ὁ Λακεδαιμόνιος suspic. Stein. — Λεωβότῳ Stein, λεωβότῳ libri. — 205. τῆς φροντίδος; malim φροντίδος τῆς. — ἔοντος, Naber περιέοντος. — τοὺς (ante κατεστιῶτας) seclusi cum Gomperzio. — 207. περισπερχθέντων Valck.; περισπερχέοντων libri, Stein; περισπερχέων ἔοντων Schaefer. — 208. ὀκόσοι (ABCD ὄσοι); qz ὀκόσοι τε, fortasse recte. — ἐκύρησε Valck.; ἐνεκύρησε libri, Stein. — 209. παρσκευάζοντο revocavi ex Rs(v?) pro παρασκευάζοντο. — ἀπικόμενον δέ μιν; Rsv μιν om.; fortasse ἀπικόμενον δέ. — λέγοντα τῇ περ Wessel., λ. τὰ περ (R τὰ om.) libri; λ. κατὰ περ Reiske. — τὰ πρήγματα Krueg. — ἔχων οὕτω; PR(sv) οὕτω ἔχων, C. ἔχων om.; fortasse in archet. fuerat οὕτος. — τούτους γε, PR(sv)z τούτους τε. — βασιλήην τε καλλίστην Rs, Valla; βασ. τε καὶ καλλ. πόλιν cet. libri. — 210. παρήκε(v) Rsv; παρεξήκε cet. libri, Stein. — ἀπῆλυνον Rs; ἀπηλάνοντο (vel ἀπέλ.) cet. libri, Stein. — 211. τε χώρῳ om. Rs, fortasse recte; idem Krueg. videtur sensisse. — 212. προσόδοις; Stein

suspici. περιόδοισι. — εὕρισκον del. Madvig. — 213. libri, ὅς μέγα Stein; ὥστε μέγα Krueg. suspici. — τῶν ὄντων ἐς τὴν Π. συλλ. ex margine irrepsisse Reiske. Ἀμφικτυόνων secl. Stein. — 214. verba τῶν Ἑλλήνων susmovent. — φυγόντα Ἐπ. διὰ ταύτην suspici. Stein. — Ὀνήτης, Cob. ἀτραπὸν τις; Reiske οὐκ ἔων pro ἔδω. 215. artic. ante Ἐπιόλης delevi; om. ABCd. — αἰσθαι; BRsd, Stein κατεργάσασθαι. — οἱ ἐπιχώρι suspici. Stein. — 216. τῷ τε ὄρει suspici. Stein. — αἱ Μηλιέων (om. PRsvz) seclusi. — Μελαμπύγου I μελαμπυγον libri. — artic. ante στεινότατον secl. I. 217. καὶ οἷ, Rs οἱ om. — εἴρηται ABCd, δεδήλωται — 218. οὐδέν σφι AB(C?); οὐδένα σφι cet. libri, 219. ἐπὶ δὲ Valck., ἐπεὶ δὲ libri. — 220. λέγεται δὲ καὶ om. libri. — αὐτῷ δέ; nonne τε adiciendum est μην (vel τὴν γν.) πλεῖστος Valek., Gomperz; τῇ γ libri. — ἥσθητο libri, αἴσθητο Lhardy; ἐφράσθη susp — ἐλείπετο, Krueg. ἐπείπετο. — ἐνέχρηστο z; ἐνέχρητο tasse recte. — χρᾶ ἔχοντα ὧδε Schweigh.; in lib ἔχοντα (om. s) χρᾶ λέγοντα ὧδε (s τάδε pro ὧδε); λέγοντα ὧδε. — Ἡρακλέος PRsvz; Ἡρακλέους cet. li — οὔρος; Stein suspici. οὔρον. — 221. τοῦτον τὸν Be libri, Stein. — ἀπέλιπε PRs (κατέλιπε qz), ἀπελείπετο 222. artic. οἱ (ante ἀποπεμπ.) seclusi; om. ABCd, 223. οἱ δὲ ἀνὰ τὰς πρ. ἡμέρας; Stein „οἱ δὲ aptius p legentur.“ — 224. ἀξίων damnabat Valck., Krueg., genetivum requirit; Stein suspici. ἀξίων λόγον vel ἀξίω 225. καὶ ὑπὲρ Schaefer, ὑπὲρ libri. — 226. ἄριστος ἀνὴρ ἄριστος cet. libri, Stein. — τοσοῦτο; P τοσοῦτό τοσοῦτο τό. — 228. ἢ ὑπό; Schaefer ἢ τοὺς ὑπό; Krue τοὺς οἰχομένους post οἴχεσθαι intercidisse. — κλει κλειτοῖο. — ἡγεμόνας, Stein ἡγεμόνα. — verba ἔξω ἐπίγραμμα secl. Krueg. — 229. μεμετιμένοι τε PRsv cet. libri, Stein. — ἄγειν ἑωυτὸν suspici. Krueg., rec — λιποψυχέοντα AB, λειποψ. cet. libri, φιλοψυχ. Va μῦνον libri, ἢ μῦνον Stein. — ἀλγήσαντα CPv; α

ABRs, Stein. — *νῦν δὲ* Rs, Krueg.; *νυνὶ δὲ* cet. libri, Stein. — 231. *Λακεδαιμόνα Ἀριστόδημος* PRsz; *Λακ. ὁ Ἀρ.* cet. libri, edd. — *ὄνειδός τε εἶχε;* ABd, Stein *εἶχε ὄνειδός τε;* paucis infra Stein *ὄνειδος δέ.* — 233. *ἀναγκαίης [ἐχόμενοι]* utroque loco Cob. — *βασιλέϊ. ὥστε;* Plut. *ὥστε om., βασιλέος τε* R; *β. ὡς τε* Bek. — 234. *ὁ δὲ εἶπε;* libri et edd. *ὁ δ' εἶπε.* — *μακάριστά κη' οὔτοι* Schaefer. — 235. *Λάκαιναν χώραν, ἔστι [δὲ]* Krueg. — *μέζον ἂν* Stein. — *οἶόν τοι* ABP, *οἶόν τι* cet. libri; *αν τι* est recipiendum et post τοιοῦτο collocandum? — *ἐκ ταύτης,* R(sv)z *ἐκ ταύτης ὧν.* — *οἰκήριον* ex margine videtur irrepsisse. — 236. *τῶν νέες* corruptum videtur; τῷ Valck., τῷ γε vel τοῦ γε Dietsch, *ἐκ τῶν* Bähr., *τῆσέ τοι νέες* vel *τῆσι τῶν νεῶν* Stein. — *τιθέμενος εὐ γνώμην ἔχε* (sic sz, plerique edd.); *ἔχων* PRz, *ἔχω* cet. libri; *τιθέμενον* et *ἔχω* Stein; suspicor τὰ σεωντοῦ δὲ *τιθέμενος, εἰ γνώμην ἔχεις, κτλ.* — *οὐδὲν* (ABCd *οὐδὲ ἔν*); Stein suspic. *οὐ μή.* — *ἀκεῖνται* Stein (*ἀκέσσονται* Reiske), *ἀνιένται* libri. — 237. *κακολογίης πέρι,* ABCd *περὶ κακ.*; Krueg., quem Stein secutus est, *del. περὶ.* — *ἵχισθαι* Rsv (*ἀπέχεσθαι* A²), *περιέχεσθαι* cet. libri; *πέρι, ἵχισθαι* Stein. — 238. *δῆλα δέ μοι* suspic. Krueg. — 239. totum caput secl. Krueg. — *κινᾶν, Naber ἐκινᾶν.*

LIBER VIII.

2. *ἦσαν μὲν ὧν* (PR οὖν); ABd, Stein om. *ὧν.* — *δοσὺν πληθὺς* Abicht (*δοσὺν τὸ πλ.* Reiske); *ὡς τὸ πλ.* libri, Stein. — 3. *ἐπὶ συμμαχίην,* Rsv *ἐπὶ τήν σ.*; *αν τήν ἐπὶ συμμαχίην?* — *μέγα τε πεπ.* suspic. Stein. — *διωσάμενοι* Bek.; *δὴ ὥσ.* libri, Stein. — 4. *ἐβούλευον* Rsv, Plut.; *ἐβουλεύοντο* cet. libri, Stein; *αν ἐβούλευον τὸν* vel *τό?* — 5. *Κορίνθιος στρατηγῶν τῶν λοιπῶν* scripsi; *Κορίνθιος στρατηγός* libri (*τῶν λοιπῶν* om. PRsv); *ὁ Κορίνθιος στρατηγός τ. λ.* Suid., Stein; *Κορινθίων στρατηγός τ. λ.* Schaefer. — *πληγέντες* Rsz; *πάντες* cet. libri, Stein. — *Ἀθηνέων* Bek., *Ἀθηναίων* libri. — in fine capitis τὰ χρήματα (om. Rs) seclusi. — 6. *ἐκφεύξεσθαι;* Stein suspic. *φεύξεσθαι.* — 7. *ὀφθείησαν* ABCd, *ὀφθείωσι* cet. libri. — 8. *ἕως τότε* Cob. pro *ὡς*

τότε. — ἐσήμαινε PRsvd; ἐσήμηνε cet. libri, Stein. — 11. nescio an ἄνδρα (om. Rsv) delendum sit; ne τῶν βαρβάρων quidem, in eisdem codicibus om., desideratur. — *Ἀσχαρίου* ABsv, αἰσχροῦ cet. libri; *Ἀσχροῦ* Bred. — αὐτῷ seclusi cum Cobeto. — *χώρον*, Rs *χώραν*. — 12. ἐξεφορέοντο Rsv; ἐξεφύροντο cet. libri, Stein. — 13. τοιαύτη ἡ νῆξ Schaefer, Stein. — ἐγένετο R(sv)z; ἐγένετο cet. libri, Stein. — 15. δεινόν τε ποιησάμενοι? — οὕτω σφι, Rsv οὕτω σφέας. — τὰς αὐτὰς ταύτας ἡμέρας Rs (conf. VII 151), ταῖς αὐταῖς ἡμέραις plerique libri; τὰς αὐτὰς ἡμέρας v, Stein. — 16. ἀγωνιζόμενοι, Schweigh. ἀγωνισσόμενοι. — 19. artic. ante Θεμ. (om. Rs) seclusi. — εἶψαν ἂν Werfer. — *θάλασσαν*, ταύτη Rs; *θάλασσαν ταύτην* cet. libri, Stein. — εἶναι σφι PRsz; σφι εἶναι cet. libri, Stein; an σφι delendum? — τὴν σφετέρην στρατιὴν suspic. Stein. — τοῖσι ἑωυτοῦ ἑκαστον Cob.; idem paucis infra πρὸς ἀνακαταστάμενοι. — 20. προσεσάξαντο R(sv)z; προσεσάξαντο cet. libri, Stein. — 21. κατήρες [ἔτοιμον] Bek. — εἰ παλήσειε, Valek. εἰ τι πταίσειε. — *Λεωνίδην* τε? — 22. ἐπελέξαντο; Krueg. ἐπιλέγονται; idem suspic. ἔξεσθε pro ἔξεσθε. — ὑμεῖς δὲ ἐν, PR(sv)z γε pro δέ. — 24. καὶ ἐλθόντα; Rs om. καί, fortasse recte. — 25. πάντας δὲ ἠπιστέατο τοὺς κειμένους εἶναι [πάντας] Cob. — νεκροὶ secl. Stein; idem suspic. μόννοι. — τέσσαρες χιλιάδες del. Heraeus, retinuit Stein. — 26. τὸ ἄεθλον secl. Stein; an artic. solus est delendus? — αἰεὶ διδόμενον Gomperz. — *Τριτανταλχμῆς* Rs, Valla; *Τιγράνης* cet. libri, Stein. — 27. ἐνέχοντες svz; ἔχοντες cet. libri, Stein. — 30. recepi ex Rs οὐ ταῦτα; cet. libri, edd. om. οἷ. — 32. οἰκημένην Stein, οἰκουμένην libri. — 33. νῦν ἔστι Rsz, cod. Cantabr.; νῦν ἐστὶ cet. libri, Stein. — 34. ἐς Βοιωτοὺς καὶ Βοιωτῶν ἐς suspicor. — *Βοιωτοὶ* delendum censet Krueg. — 35. τὸ ἐν Δελφοῖσι moleste repetitum. — *ἔλιπε*; Krueg. suspic. *ἐπιπλε*. — 36. θεός σφεα suspic. Stein. — 37. ἀγχοῦ τε R(sv)dz; τε om. cet. libri, Stein. — κατέλαβον; Reiske, Stein κατέβαλον. — 38. ἔχοντας del. Reiske, ἰόντας pro ἔχοντας Koen; μέζονα ἢ κατ' ἀνθρώπον φύσιν ἔχοντας Wessel.; φύσιν ἔχοντας del. Cob. — 40. ποιήσεσθαι PR(sv)z; ποιήσασθαι cet. libri, Stein. — τῆς Πρ-

ὁπώνησον Schaefer, plerique add.; καὶ τὴν π. Rs, ἐς vel εἰς
 ἣν π. cet. libri, ὡς τὴν II. Stein. — 41. ὀπεκθέσθαι del.
 Gomperz. — καὶ δὴ καὶ ὡς Rsv; καὶ δὴ ὡς cet. libri, Stein. —
 ἐελιτόεσσα ἔστι, Rs ἔστι μελιτ.; an ἔστι est delendum? — αὐτῇ
 ἡ, Stein αὐτῇ δὴ ἡ. — Τροϊζήνα et c. 42 Τροϊζήνος Cd;
 Τροϊζήνα, -ος cet. libri, Stein. — 42. Εὐρυκλειδεω Cs; ὁ Εὐρ.
 cet. libri, Stein. — γένεός γε Rsv; γε om. cet. libri, Stein. —
 43. τὸντὸ Bred.; τὸ αὐτὸ libri, edd. (conf. c. 45). — τὸ καὶ ἐπ'
 ἀρτ. R(sv)z, δ καὶ κτλ. cet. libri; τὸ om. Stein, fortasse rectius
 conf. c. 45). — 44. ὀνομαζόμενοι δέ? — ἐκλήθησαν, Rsv
 ἐπεκλ. — 46. δνοκαίδεα intercidesse post πεπληρωμένοι νέας
 suspic. Stein, δέκα Cob. — γεγονότες seclusi. — Κύνθιοι
 Wessel.; κύνθιοι vel κίνθιοι libri. — πρὸς δὲ τούτοις καὶ
 Σερφίοι suspic. Stein. — 47. Θεσπρωτῶν τε? — 50. ἐλλήλυθε
 Werfer, ἐλλήλυθε libri. — 53. ἔξοδος Gomperz, ἔσοδος libri. —
 τὴν ἐν (Rsv ἐπὶ) τῇ ἡπείρῳ; nonne τὴν γε ἐν? — πρὸ om.
 Rsv, Cob.; fortasse recte. — κατὰ ταῦτα; Stein suspic. κατὰ
 αὐτο. — καίτοι περ; seclusi cum Cobeto τοι (om. Rsv). —
 ἐπὶ (ἐς Rs) τὴν ἀκρόπολιν seclusi cum Cobeto. — 54. ἐνετέλ-
 λητο ταῦτα secl. Krueg. — 56. Ἀθηνέων Bek.; Ἀθηναίων libri.
 Stein. — ὥστε Rsv; ὡς cet. libri, Stein. — 57. οὐ ται Bek.,
 οὐτοι Rsv; οὐτ' cet. libri, Stein. — τὰς νέας (post ἀπαίρωσι)
 secl. Stein. — οὐδὲ περὶ μιῆς Plut. — 58. κάρτα τε Rs, Stein;
 κάρτα δὴ z, κάρτα δὲ cet. libri; fortasse κάρτα τε δὴ (conf.
 I 189). — κοινόν τι; Krueg. suspic. κοινοῦντά τι. — ἀνέγνωσέ
 μιν suspic. Stein. — 59. τὸν ante λόγον del. Cob., Gom-
 perz. — ἐν (ante τοῖσι λόγοισι) secl. Krueg. — Κορινθίων
 scripsi, κορίνθιος libri. — 60. ἡπίως [πρὸς] Krueg.; aut
 πρὸς spurium aut ἀμείψατο censet Stein. — λόγοισι ἀνα-
 γνῶντες Krueg., λέγουσι ἐν. libri. — ἐς τὸ (libri ὅ) ἥμισυ
 Struve; ἐς deletum volebat Krueg.; ἀνάγειν supplendum ante
 νέας Stein censet; idem βραδυτέρας suspic. pro βαρυτέρας,
 Matthiae βραχυτέρας. — ἅμα γάρ libri, ἅμα δὲ Stein. — 60β.
 ἐν τοῦ πολέμου secl. Stein. — 60γ. γίνεσθαι εἰδ suspic. Krueg.
 — 61. Ἀδείμαντος secl. Stein. — 62. μὲν μετέειν Werfer. —
 63. ἀντιδιδάσκω seclusi cum Cobeto. — ἀνάγη Rsv; ἀγάγη

cet. libri, Stein. — ταύτην δέ; Krueg. ταύτην δὴ (sic s); Stein
 suspic. τ. δὲ ὦν. — 65. μεταρσιωθέν, Cob. μεταρσιον ἀρθέν. —
 ἐπὶ τὸ στρατ.; Rsv ἐς τὸ στρατ., fortasse rectius. — οὕτω δὲ
 Stein, οὕτω δὲ libri. — 66. ἀπινόμενοι (om. Rs) seclusi. —
 Θεοσιέων τε καὶ CPbz; τε om. cet. libri, Stein. — ἐπεμνήσθην;
 ABC, Stein ἐπεμνήσθημεν. — 67. βασιλεὺς seclusi cum Co-
 beto. — 68 α. κακίστην γενομένην et ἀποδεξαμένην ABC. —
 ἀνδρῶν secl. Stein. — 68 β. Ἀθηναίων libri, Ἀθηναίων Plut. —
 69. ἔα Reiske, ἔα libri. — ἀγαιόμενοι; BCPpr. sv, Stein ἀγρό-
 μνοι. — ἀνακρίσι, Rsv κρίσει. — 71. τὰ δυνατὰ secl. Krueg.
 — ἐσπεφορέοντο Rsv; ἐσπεφόντο cet. libri, Stein. — 73. νῦν
 τῇ Schaefer; νῦν τε libri, Stein, qui secl. οἴκεον. — γῆν ἄλλο-
 τρήν suspic. Krueg. — Ἐρμιῶν (vel -ῶν) ABR; ἔρμιῶνη A⁹C,
 ἔρμιῶνη Psvdz. — ἀρχόμενοι del. Cob.; ὅπο ante τοῦ χρόνου
 inserendum censet Schweigh. — περίοικοι Rsv, οἱ περίοικοι
 cet. libri; καὶ οἱ περ. Stein secl. — 74. τὸν δρόμον Eust.,
 δρόμον libri; del. Lobeck, Stein. — τέως Reiske, ἕως libri. —
 ποιούμενοι; PRsvz, Cob. ποιούμενος. — τῶν αὐτῶν; Krueg.
 suspic. τῶν πρακτέων vel ποιητέων. — 75. ἔργων, Rsvz ἔργον.
 — οὐτ' ἔτι Schaefer; οὐτέτι R (οὐτέ τι sv); οὐτε cet. libri,
 Stein. — τοὺς τε τὰ ὑμέτερα suspic. Stein. — 76. Φυττάλειαν
 seclusi cum Cobeto. — ἀπεβίβασαν Rsv; ἀπεβιβάσαντο cet.
 libri, Stein. — τῆς ante ναυμαχίης (om. PRsz) seclusi. — 77.
 totum caput seclusi cum Kruegero et Gomperzio. — πρήγματα;
 Stein suspic. ῥήματα. — πιδέσθαι AP, πείθεσθαι B, τίθεσθαι
 Ob, πνθέσθαι z (in R lacuna); πλέσθαι Düntzer. — ἐς τοιαῦτα
 μὲν ἐσβλέψας suspic. Stein; idem paucis infra τολμῶ οὔτε τι
 vel tol. οὐδέν. — 79. προακηκόεε Matthiae, προακήκοε libri. —
 80. τάδε ποιούμενα suspic. Krueg. — ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα
 seclusi cum Kruegero. — 81. ταῦτα ἔλεγε; Krueg., Stein ἐν-
 θαῦτα ἔλεγε. — διεκπλῶσαι Naber. — 82. ἀνὴρ Τήνιος Krueg.,
 ἀνὴρ libri. — σὺν δὴ ὦν suspic. Krueg. — 83. ῥήμασι secl.
 Stein. — τε δὴ διέφαινε Wessel., τε δὴ ἔφαινε AB; τε διέφαινε
 cet. libri, Stein. — πάντα τὰ Dobree, Gomperz; τὰ om. libri,
 edd. — οὗτοι μὲν δὴ; Stein suspic. οὗτοί τε δὴ. — ἀπάσας οἱ
 Ἕλληνες sv(R?)z; οἱ om. ABC(P?), Stein. — 84. ἐπὶ secl. Bek.

defendit Stein. — ἀνακρινύσσεσθε Naber, (Valla). — 85. τοῦδε δὲ Reiske, τοῦδε vel τοῦ δὲ libri. — χάρη et πολλῇ P, χάρη et πολλή cet. libri; χάρη οἱ ἐδ. πολλή z, non male. — 86. καὶ κατὰ τάξιν Stein; in libris καὶ doest. — οὔτε τεταγμ. Baiter, οὐ τεταγμ. libri. — 87. μετεξετέρονς secl. Stein. — ἀνδρῶν δὲ Καλυνδέων? — ἔχω γε, s. ἔγωγε ἔχω. — 88. ὥστε διαφνυεῖν suspic. Stein. — 89. Ξέρεω δὲ ἑών? — οἱ μὴ Krueg.; καὶ μὴ libri, Stein. — 90. τινες Φοινίκων H. Stephanus, τινες φοίνικες libri. — ἄτε δὲ P^m, Krueg.; ἄτε δὴ libri. — δέ τι Bek., δ' ἔτι vel δὲ ἔτι libri. — φίλος ἑών, Abresch φίλος Ἰώνων ἑών. — Ἰσχευόου H. Stephanus, ἰσχέον libri. — 92. ἡ νηὺς ἡ Σιδ. Stein. — 93. verba ἦσαν δὲ καὶ usque ad finem capitis secl. Krueg. — 94. τὸν Κορινθίων Naber (Plat. mor. p. 870); τὸν Κορίνθιον libri, Stein. — τὰ ἱστία; artic. secl. Krueg. — τῇδε δέ; Stein et Madvig suspic. τῇ δὴ. — ὡς αὐτοί; Stein suspic. καὶ ὡς αὐτοί. — ἐπικρατῆσαι libri, ἐπικρατήσαντες Stein. — τε post οἶοι del. Cob. — 96. ἀποπλησθῆναι Stein, ἀποπλήσθαι Buttmann, ἀποπεπλήσθαι Abicht, ἀποπλησαι libri. — φρῆξοναι Kuhn, φρέξοναι libri. — 97. εὖ secl. Krueg. — 98. ἡ ἡ Schaefer, ἡ libri. — κατ' ἄλλον καὶ ἄλλον suspic. Krueg., in textum recepit Stein (Valla „aliud atque aliud“). — ἐν Ἑλλησι Stein. — 99. ὡς τάς τε; Cob. requirit ὥστε; an τε quod sequitur τάς transponendum est? — κατερρήξαντο, Cob. κατηρεῖξαντο. — ἐπεσελθοῦσα Reiske, Stein; ἐπεξελθοῦσα libri. — Stein requirit καὶ ante βοῇ et τε post τοῦς; facilius fortasse βοῇ δέ τε. — 100. τὸν πάντα τὸν Krueg. — γινόμενον pro γενόμενον Bek.; γινόμενα suspic. Stein. — ποίεις; R ποίειν (ποίειν s), fortasse rectius. — ἐν Πέρσησί τοί τι Valck., ἐν π. τοῖσι libri (ἐν τοῖσι π. Rs); antea οὐδὲ γὰρ Stein, οὐδὲν γὰρ libri. — 101. ὑποκρινέσθαι Bred., ἀποκρινέσθαι libri. — νῦν τε; Krueg. τε in suspicionem vocat; Stein suspic. νῦν ἄγε. — 102. νοεῖν λέγει suspic. Stein. — εὖ κειμένων Wessel. pro ἐκεῖνων. — περὶ οἶκον τὸν σὸν aut dele cum Steinio et Abichtio aut insere τῶν cum Kruegero. — 103. verba καὶ πᾶσαι suspecta videntur. — 104. verba οἱ δὲ Πηδασέες usque ad Ἑρμότιμος ἦν del. Valck. — 105. κατεκτήσατο; Cob., Krueg. κατεκτῆσατο. — ἐκάρμων,

Reiske ἐκταμών. — 106. μὲν seclusi (om. Rsv). — τῶν ξμῶν τις Rsv, rectius fortasse τῶν τις ξμῶν; cet. libri, Stein τῶν ξμῶν τίς σε προγόνων. — μέμφεσθαι Cob., Madvig; μέμφασθαι libri, edd. — 107. ἐκέλευε Rsv; ἐκέλευσε cet. libri, Stein. — πειρώμενον secl. Krueg. — τῆς ἡπείρου ταύτης; Rsv τῆς ἡπείρου, ταύτας; an τῆς ἡπείρου ταύτη; — 108. σφεῖς (sic z, σφέας Rsv; σφι cet. libri, Stein) κακὸν (sic Rsv; κακῶν cet. libri, Stein) τὴν Ἑλλάδα plerique edd.; ἐργασαίετο Dind. (ἐργάσατο R, -σαιντο sz, -σαιτο cet. libri, Stein). — μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, Rs ἐν τῇ Εὐρ. μ.; verba ἐν τ. E. ex fine capitis addita videntur. — τὸν Ἑλλήνων καρπὸν scripsi; τὸν τῶν E. κ. AB, Stein; τῶν E. κ. cet. libri et edd. — ἔλθῃ; ABCb, Stein ἔλθοι. — ἐκέλευε del. Cob. — 109. ποιήσεσθαι; BRs, Stein ποιήσασθαι. — 110. οἱ ἐπειδὴ PRsz; οἱ ἐπεῖτε cet. libri, Stein. — ὁ Ἀθηναῖος seclusi; Θεμ. ὁ Ἀθ. σοί plerique libri, Stein; Θεμ. τοι Ἀθ. omisso σοί R(?)sv. — 111. αἶ Ἀθῆναι; artic. om. Rsv, fortasse rectius. — εὐδαίμονες, αἶ καὶ Stein. — οὐδέποτε γὰρ ἂν Dobree; in libris ἂν deest. — οὐ δόντες χρήματα; ABC, Stein οὐ δ. τὰ χρ. — 112. χρεώμενοι τοῖσι καὶ πρὸς βασιλέα ABCb, Stein; χρ. λόγοισι τ. κ. π. Ἀνδρίους cet. libri et edd.; χρεώμενοι del. Cob., Madvig (Gronov). — 113. ἀνωρίην PRsvz; ἀνωρίη cet. libri, Stein; ἀωρίη Cob. — καὶ τὴν ἵππον Rsv; καὶ τὴν ἄλλην ἵππον cet. libri, Stein. — ἐν δέ; B²R, Stein ἔν δέ (AB¹ ἔν δέ). — πληθὸς μὲν PR(sv)z; τὸ πληθὸς μὲν cet. libri, Stein. — 115. καὶ κατ' οὐστinas ἀνθρ. secl. Krueg. — τὸν τε φλοιὸν suspic. Stein. — verba ταῦτα δ' ἐποίηον ὑπὸ λιμοῦ mihi suspicionem movent. — ἐπιλαβών, Cob. ὑπολαβών. — διεφθαρεις s, ἐφθαρεις cet. libri, Stein. — 116. Θρηῖς secl. Stein. — 117. καὶ οὐδένα τε κόσμον Stein; καὶ in libris deest; an τε quod extat post σιτία (om. PRsz) delendum et οὐδένα δὲ scribendum est? — 118. ἐπ' Ἡρόνα; nonne ἐς Ἡρόνα? — χροσέφ στεφάνω Rsv; χροσέφ στεφάνῃ cet. libri, Stein. — 119. ἔλλως R(sv?), ἔλλος cet. libri; ὁ ἔλλος suspic. Stein. — ἐκ τοῦ καταστρ. Rsv; ἐπὶ τοῦ καταστρ. cet. libri, Stein. — ὅπως, Madvig κῶς. — 120. τοῦ τε Στρυμόνος? sed et hoc caput et antecedens suspicionem movent magnam (conf. Krueg.). — 124. ante Εὐρυβιάδῃ sup-

delendum ἀνδραγαθίης μὲν vel ex Plut. Them. 17 ἀνδρηίης μὲν
 censet Stein. — καλλιστεύοντι Rsv; καλλιστεύσαντι cet. libri,
 Stein. — 127. Βοττιαῖοι οἱ R(sv)z; οἱ om. cet. libri, Stein. —
 128. περὶ τὰς γλυφίδας Valck. ex Aenea. — καταπλήξαι, Rsv
 καταπλέξαι. — 129. καὶ τῆς πλημμυρίδος secl. Valck. — ἐς τοῦ
 Ποσειδέωνος ex Rsv recepi; τοῦ Π. ἐς cet. libri, edd. — 130.
 περιγενόμενος Krueg.; ὁ om. libri, Stein. — Ἀρταχάειω Stein,
 Ἀρταχάου libri. — Ἰθαμίτῃς Wessel., ὁ ἀμίτῃς vel ὁ ἀμίτῃς
 libri; Ἀρταύντεω αὐτοῦ suspic. Krueg. — 131. Χαρίλῃω Stein,
 Χαρίλλου vel χαρίλλου libri. — Πολυδέκτῃω Valck., πολυδέκτεος
 libri. — Εὐρωπῶντος, Valck. Εὐρωπῶντος; post hoc nomen
 τοῦ Σῶον inseruit Borh. (Meursius). — ἐπὶ pro δυνῶν Paul-
 nier, Stein. — 132. καταπλῶσαι; Stein suspic. ἀναπλῶσαι. —
 133. ἐχειμάζει; Krueg. suspic. ἐχειμέρισε. — Εὐρωπέα; Stein
 suspic. Εὐρωμέα. — 135. τότε δὲ Wessel.; τότε δὲ libri, Stein.
 — ἐλθεῖν γὰρ Gomperz. — ἔπεσθαι δὲ οἱ: Rsvz om. οἱ. —
 ἐν δώματι ἐνέχεσθαι suspic. Krueg. — 136. τὸ οὖνομα τὸ μη-
 τροπέτορος PRsv. — Ἀλάβανδα, Steph. Byz. Ἀλάβαστρα. — ἄμα
 δὲ cod. Cantabr., Wessel.; ἄμα τε cet. libri. — post εὐτεργέτης
 Reiske suppl. Ἀθηναίων; facilius Stein πρόξενός τε εἴη. —
 137. ἦσαν δὲ Rsv; ἦσαν γὰρ cet. libri, Stein, qui verba ἡ δὲ
 γυνή . . . ἔπεσσε ante ἦσαν γὰρ κτλ. transposuit. — ὀπιῶν AB,
 ὀπιῶτο cet. libri. — φέροι ἐς R(sv)z; om. ἐς cet. libri, Stein. —
 ἐν γῆς τῆς ἑωντοῦ; Rsvd om. γῆς. — δέξας ἐς suspic. Stein. —
 138. τις τῶν παρῆδρων; Krueg. suspic. τῶν τις π.; at verba
 τῶν παρ. suspicionem movent. — ἀπ' Ἀργεος aut delendum
 aut in ἀπ' ἀρχῆς mutandum censet Krueg. — 139. ἐγένετο,
 Rsvz ἐγγόνεε. — 140. Ἀλέξανδρος Apr. Rsvz; ὁ Ἀλ. cet.
 libri, Stein. — 140α. ἐς ἐμὲ ἐξ ἐκείνων, Rsv ἐξ ἐκείνων ἐς
 ἐμὲ; an delendum est ἐξ ἐκείνων? — αἴτιον libri, ἀντίον Valck.
 — νῦν τί interpunxit Bek.; νῦν τί Stein. — ἀντασιρόμενοι
 R(sv)z; ἀσιρόμενοι cet. libri, Stein. — καὶ νικήσητε del. Cob.
 — καταλύσασθαι secl. Stein. — 140β. ἐξαίρετον μεταλχμιόν τε
 ABPsv; ἐξαίρετον τε μετ. R; ἐξαίρετόν τι μετ. z. — ταῦτα
 ἔλεξε, Rsv τοσαῦτα ἔλεξε. — 141. πνθόμενοι τε; nonne δέ? —
 142. οὔτε γε (R γε om.), Werfer οὔτι γε. — ἀρχὴν Schaefer,

ἀρχῆς libri; ἀρχῆθεν Wessel., Stein. — τούτων ἀπάντων (Rsv πάντων); Krueg. suspic. τ. ἀπεόντων, Schaefer τ. ἀπαντώντων; Reiske suppl. ἄνευ, Stein suspic. πάρεξ vel χωρίς pro ἄλλως. — ὅμην δέ γε Rsv; γε om. cet. libri, Stein. — 143. ἐλευθέρους γλιχόμενοι, P^rRs(v)z ἐλευθερίην σκεπτόμενοι. — ὡς Ἰθ. λέγουσι del. Cob. — ἐν τὴν πέρ Cob. — 144. ἐς (vel εἰς) ἡμέας ἔχουσαν Rsv; πρὸς ἡμ. ἐοῦσαν cet. libri, Stein. — ἐπεὰν Bred.; ἐπειδὴν libri, Stein. — ἡμέας καιρὸς ἐστί Wessel.

LIBER IX.

2. καὶ συνεβ. αὐτῷ del. Cob. — καταστρέφεται Steger, καταστρέφηται libri. — χαλεπά; Stein suspic. χαλεπούς. — ἀπαντα; ABCd, Stein πάντα. — βουλευματα ABCd; ἰσχυρὰ βουλευματα cet. libri, Stein; an σχίσαις pro ἔξεις? — 3. δεινὸς τις Rsv; τις om. cet. libri, Stein. — ὅς; Stein suspic. ὁ δέ; Krueg. aliquid intercidisse putat. — 4. προσέχων; Krueg. suspic. προσδοκῶν. — ἐλπίσας Rsv; ἐλπίζων cet. libri, Stein. — Rsv πάσης τῆς Ἀττικῆς χώρας καὶ ἐούσης ἤδη ὅπ' ἑαυτῷ. — 5. ὡς οἱ excerpt. Paris.; οἱ om. libri, Stein. — προσφέρει Krueg.; προσφέρει libri, Stein. — 6. ἐσβαλόντα qz; εἰβ. P; εἰβ. cet. libri, Stein. — 7. καὶ ἦδη; Schaefer καὶ δὴ; Madvig τὸ τεῖχος σφι τὸ ἐν τῷ Ἰ. ἐτειχέσθω. — ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης secl. Stein. — τὸ διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ suspic. Stein. — τὸν Πέρσην secl. cum Kruegero. — ἐσβαλόντα; AB προσβαλόντα, Stein προσεβαλόντα. — ἐμαχέσασθαι Rsv; μαχέσασθαι cet. libri, Stein. — 8. ὑποκρινέσθαι Cob., ὑποκρίνεσθαι AB; ὑποκρίνασθαι cet. libri, Stein. — 9. τὸν δὴ οἱ Ἰθ. ἔλεγον secl. Stein. — ἀκούσας δὲ ABCd; ἀκούσας δὲ ταῦτα cet. libri. — 10. ἐν φρενὶ λαβόντες Rsz. — καὶ ἐπὶ . . . ἐλλώτων om. Rsv, del. Wessel. — μὲν νυν Rsv; νυν om. cet. libri, Stein. — πολλὸν τινα χρόνον Ra, Cob.; π. χρ. τ. cet. libri, Stein, qui suspic. ἔτι χρ. — 11. ἐπὶ τὴν (Pz τῆς) ἑαυτοῦ ἕκαστος secl. Krueg. — τῇ ἂν s, Struve; ἐπὶ τὴν PRz, ἐπὶ ἣν ABCd, ἐπ' ἣν Stein. — ὥστε οὐκ εἰδότες suspic. Krueg. — τὼντὸ τοῦτο ἐποίουν suspecta hab. Stein; ὀπλῖται om. Rsv. — 13. τοῦ χρόνου om. s, del.

Cob. — πάντα λόγον ABC; τὸν π. λ. cet. libri. — καὶ δάλλους R(sv)z; καὶ om. cet. libri, Stein. — ἐν χώρῃ Schweigh.; ἐν in libris deest. — 14. πρόδρομον Schweigh.; πρόδρομος libri. — θέλων (om. Paris. 1635 et 2933) del. Schaefer, Krueg., Cob. — 15. ἐχόμενος seclusi cum Cobeto; ἐχόμενος βουλόμενος P^mR(sv)z; ἐχόμενος sine βουλ. cet. libri, Stein. — στρατοπέδω; B²OPd, Stein στρατῶ. — τοῦτο ἐποιέτω del. Cob.; τὸντὸ [ἐποιέτω] suspic. Krueg., τὸντὸ τοῦτο ἐπ. Gomperz. — τεταγμένον, Reiske τεταμένον. — 16. κλῖναι, Reiske κλιθῆναι. — [τοῖς] περιγενομένους Cob. — τε ἄμα Rs; ἄμα τε cet. libri, Stein. — ἐστὶ (post ὁδόν) seclusi; om. P¹, post ἀνθρώποισι extat in Rs. — τοῦ Ὀρχομενίου Θερασάνδρου R(sv)z; art. om. cet. libri, Stein. — 17. (ἐμῇδιζον γὰρ δὴ σφόδρα καὶ οὗτοι) οὐκ ἐκόντες Stein; idem ἤδη suspic. pro δὴ. Schweigh. σφόδρα delendum censet. καὶ οὗτοι οὐ σφόδρα, ἀλλ' ὅπ' ἀναγκαιῆς Gomperz. — ἱππέας seclusi; ἱππέας δ' M. ἐκέλευε Rs; δ' M. ἱππέας ἐκέλευσε cet. libri, Stein. — ὥς δὲ ἐποίησαν Rsv; ἐπεὶ δὲ ἐπ. cet. libri, Stein. — 18. ἐπαίτε Rsv; ἐπεὶ cet. libri, Stein. — ἔστασαν Pz (ἔστασαν Cb); ἔστησαν AB Rsv, Stein. — 19. Λακεδαιμονίων secl. Stein. — τῶν ἱσῶν secl. Krueg. — ἐκαλλιερέε, τὸ Suevern, ἐκαλλιερέετο libri. — φρασθέντες τε Schaefer. — 20. χροσά-λινόν τε καὶ R(sv)z; τε om. cet. libri (P τε suprascr.), Stein. — προσβάλλοντες v, Eust., Stein; προσβαλόντες cet. libri. — 21. Μεγαρέες λέγουσι ὧδε suspic. Stein. — 22. τὸν γε νικρὸν Rsv; γε om. cet. libri, Stein. — 23. ἀλλ' ἄμα πάντας Rsv; ἀλλὰ πάντας cet. libri, Stein. — δύο στάδια; Krueg. suspic. δέκα στάδια. — 25. ἐτίμων ἀποθανόντα Rs, ἀποθανόντα ἐτίμων cet. libri. — ἐθάρασαν Rsv; ἐθάρασαν τε cet. libri, Stein. — τῶν δὴ εἵνεκα καὶ [ταῦτα ἐποίησεν] ἐκλείποντες Krueg. — εὐδρότερος ἔων suspic. Krueg. — 26. πολλὸς ὠθισμός Rsv Pauptascer.; πολλῶν ὠθ. cet. libri, Stein. — νέον; Krueg. suspic. νῦν; idem τότε δ' εὐρόμεθα. — ἀγορεύασθαι, Grashof ἀγορήσασθαι. — κάτωδον τὴν ἐς Πε.; — ἐκ πάντων τῶν συμ. ABd, Stein; artic. om. cet. libri. — Φηγέας; Stein suspic. Κηφέας. — ἐν Πελοποννησίῳ; ABC ἐν Πελοποννησίῳ τε; Stein ἐν Π. γε. — 27. καὶ παλαιὰ suspic. Stein. — καὶ post

ἀναγκαίως et artic. ante Ἰσθμῷ requirō. — τούτους πρότερον Rs; τοῦτο μὲν τούτους πρ. cet. libri, Stein. — 28. ἔστασαν (vel ἔστασαν) bis PRsvz pro ἔστησαν. — 29. συνάπαντες Rsv; σύμπαντες cet. libri, Stein. — τῶν ἀπάντων τῶν μαχίμων Stein. — ὡς ἔόντων ἐπὶ περὶ ἕκαστον ἄνδρα delere malim. — 30. τοῦ δὲ σύμπαντος Ἑλληνικοῦ Rsv, τοῦ δὲ συμπ. τοῦ Ἑλλ. cet. libri; τοῦ δὲ συμπ. στρατοῦ τοῦ Ἑλλ. suspic. Stein. — 31. verba τὸν ταύτῃ φέοντα nonne sunt delenda? — καὶ τοὺς Τεγεῆτας Rs; καὶ om. cet. libri, Stein. — ἦν αὐτῶν Pauw, ἦν αὐτοῦ libri. — Μηλιάς καὶ PRsz; M. τε καὶ cet. libri, Stein. — 32. τε καὶ Μυσῶν καὶ Θρηάκων Rs; τε καὶ Θ. καὶ M. cet. libri, Stein. — ἀπεικάσαι PRsd; ἐπεικάσαι cet. libri, plerique edd. — 33. κατὰ τε ἔθνη Rsv; τε om. cet. libri, Stein. — Κλυτιάδην del. Valck. — λεωσφέτερον (AB λεὼ σφέτερον); Reiske λεῶ σφέτερον, Cob. πολήτην σφετ., Naber νεωστί σφετ. — δεινὰ τε ἐπ. suspic. Stein. — 34. αἰτεόμενον Reiske, αἰτεομένους Stein, αἰτεόμενος libri. — πολλῶ πλεῦνες τῶν γ. R(sv)z. — 35. πάντα συγκεχώρειν Schaefer; πάντως συν. libri, Stein, qui suspic. μάντιος, συν. — Ἰθάμῃ Paulmier, Ἰσθμῷ vel τῷ Ἰσθμῷ libri. — οἶκος δὲ ἔστ. κατ. τῶν π. ἐγώνων secl. Krueg. — 37. οὐ αὐτοῦ; malim πρὸς αὐτοῦ. — ταρσὸν ἑωυτοῦ; Krueg. secl. ἑωυτοῦ, Stein suspic. αὐτοῦ. — ὥστε φυλασσόμενος Rsv; ὡς φυλ. cet. libri, Stein. — οὕτω ὥστε; ABC, Stein οὕτω ὡς. — συγκεκρημένον Reiske; συγκεχωρη(σ)μένον Rsv; συγκεκρυμένον cet. libri, Stein. — 38. μὲν νυν Rs; μέντοι cet. libri, Stein. — 39. οὐ ante φειδόμενον om. Rsz, del. Cob. et Gomperz. — 41. πολλὸν δὲ καὶ (sic CPdz, καὶ om. cet. libri) ἄγρυπνόν τε (ν om. τε) καὶ ἐκπ.; Stein suspecta hab. τε καὶ ἐκπώματα. — 42. αὐτὸς Μαρκ.; Rsv αὐτὸς τε M., Gomperz αὐτὸς γε M. — οὐδὲ ἀπολεόμεθα Gomperz. — 43. ἐστὶ post μάχην om. C (auctore Schweigh.), in z extat post Βάνιδι; del. Schweigh., Stein. — 45. λέγω δὴ ὦν suspic. Krueg. — οἱ βάρεβαροι Rsv, οἱ βάρεβ. ἐξαίφνης Ppr.; ἐξ. οἱ β. cet. libri, Stein. — 46. πρόσφερετε Cob. — ἀλλὰ γὰρ Rs; γὰρ om. cet. libri, Stein. — 48. τάξιν ἐκλ. Rsv; στάσιν ἐκλ. cet. libri, Stein. — μούνοι μόνιμοι Koen. — 49. ὑπεκρίνεται Rsv; ὑπεκρίνατο cet. libri, Stein. —

ἱστοξέοντες Rsv; τοξέοντες cet. libri, Stein. — τοῦ Ἀσσοῦ, CP ἀπὸ τοῦ Ἀ. — 51. μὴ ποιεύμενοι Rsv; μὴ om. cet. libri, Stein. — [ὁ] ποταμὸς Stein; verba νῆσος δὲ usque ad τὸντὸ secl. Krueg. — 52. ἐς τὴν δὴ Rsv; δὴ om. cet. libri, Stein. — 53. Πιτανήττω Koen; Πιταρητέων libri, Stein. — ταῦτ' ἀραινομένου, Rsv ταῦτα πενωμένου. — 54. παρηγόρεον libri omnes, Stein. c. 55 παρηγόρεον PRsz, Cob.; παρηγορεύοντο cet. libri, Stein. — 55. μούρους Λακεδαιμονίων Schaefer, μόνους λακεδαιμονίους libri. — ξέλους, ξέλους λέγων τοὺς βαρβάρους R; alterum ξέλους om. cet. libri, Stein; ξέλν. λ. τ. β. del. Werfer, alii. — τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ABC corr., Stein; idem suppleendum suspic. τραπόμενος; Krueg. secl. πρὸς τε et ὁ Πανσανῆς. — 57. ἀρχὴν γε Schweigh., ἀρχὴν τε libri. — ἰδέη τέχνη; aut τέχνη delendum aut ἰδέη μὴ τέχνη scribendum censet Madvig. — 58. ἐτι τί, Krueg. ἐτι τι. — καταρωσθήσαντα δὲ suspic. Krueg. — 59. κατὰ στίβον τὸν Ἑλλήνων? — ἕκαστος εἶχον R(sv)bz; ἕκαστοι εἶχον cet. libri, Stein; ἕκαστος εἶχε Cob. — 60. δέδεκται Cob.; δέδοκται libri, Stein. — 61. ἐπιπτον δὲ libri (δ' AB, δι' C), Stein; ἐπιπτόν τε vulgo. — 62. κατὲ ἐγένετο AB; κ. ἐγένετο cet. libri, Stein. — μάχη ἰσχυρὴ Ppr.Rs; ἡ μάχη ἰσχ. cet. libri, Stein (conf. c. 70). — ἀντίοι ἕστασαν suspic. Stein. — [πρὸς] ἀνεπιστήμονες ἦσαν Krueg.; malim ἦσαν delere. — 63. ἀγῶνα (Rs ἀγῶνας) ἐποίησαν; Stein suspic. τὸν ἀγῶνα ἐπ. — 64. τὸ τοῖσι Σπαρτιάταις Rs; fortasse excidit γενόμενον. — Ἀριμνήστου Rs, Plut. Arist. 19; Ἀριμνήστου cet. libri, Stein. — 65. ἐς τε τὸ στρατ. suspic. Stein. — ἐν τῷ βεβήλῳ; artic. fortasse est delendus (conf. Thuc. IV 97). — τὸ ἱερὸν del. Valck., ἀνάκτορον (P corr. Rsv ἀνεκτόριον) del. Bred., utrumque retinuit Stein. — 66. ἱστρατήγες Ἀρτάβαζος ABC; ἱστρ. ὁ Ἀρτ. cet. libri, Stein. — verba ἀπὸ τῆς μάχης nonne delenda sunt? — κατηρημένως AB (-ος CPδ), κατηρητισμένως R (-ος sv?). — ξύλινον τεῖχος s; om. τεῖχος cet. libri, Stein; rectius abest τεῖχος, ut opinor, post Θηβαίων. — 67. ante καὶ τῶν ἄλλων Stein non interpunxit; Krueg. suspic. διαμαχεσάμενοι et ἀποδεξάμενοι. — 68. ὅτε καὶ τοὺς Πέρσας suspic. Stein. — 69. οἱ Θηβαίων ἱππῶται Rs; οἱ τῶν Θ. ἱπ. cet. libri,

Stein. — 70. ἤρειπον b2; ἤρειπον cet. libri, Stein. — οὐδέ τις αὐτῶν ἀλκῆς Stein. — χώρῳ (C pr. R χρόνῳ) secl. Krueg. — 71. ἰσχυρότατον PRsz; ἰσχυρότερον cet. libri, Stein. — ὀνειδός τε καὶ suspic. Stein. — Σπαρτιῆται Krueg.; ὁ Σπαρτιήτης ABC, Stein, qui suspic. ὁ Πιτανήτης; σπαρτιήτης cet. libri. — ἐκλιπόντα Rsv; ἐκλείποντα cet. libri, Stein. — 73. ἐὼν δήμου Koen; ἐκ δήμον libri (s om. ἐκ), Stein. — 74. ἀπικνεύμενοι ἐς μάχην suspic. Stein. — ἐπίσημον ἄγκυραν Rsv; ἐπίσημον om. cet. libri, Stein. — 75. ὅτε περινατημένων Rs, Krueg. ex conjectura; ὅτι περ. cet. libri, Stein. — 76. αἱ ἀμφίπολοι Reiske. — [ἐς] τόδε Krueg. — Stein adnot. ἐν Kō z, ἐκ κῶ R, ἐν κῶ ceteri; Schweigh. ἐκ Kō F (= C), ἐκ Kō Pb (= d) ἐν Kō ceteri; Gaisfordio auctore in s εἶχεν legitur ante ἐν Kō; si deleveris ἐν Kō, non repugno. — ταῦτα εἶπας sv(R?); ταῦτα δὲ εἶπας cet. libri, Stein. — τότε μὲν μιν suspic. Bek. — ἀπικέσθαι (om. Rs) seclusi cum Kruegero. — 77. μετὰ ταῦτα secl. Krueg. — 78. ὁ Πυθίῳ R(sv); ὁ om. cet. libri, Stein. — ἐὼν τὰ πρῶτα Cob., Stein; ἐὼν deest in libris. — τετιμωρήσεται Suevern, τετιμώρησαι libri. — 79. ταῦτά Bek.; ταῦτα libri, Stein. — τετιμωρήσεται ψυχῇσί γε Gomperz. — 80. οὐδὲ εἰς Rsv; οὐδεὶς cet. libri, Stein. — 81. τὸν ἄγκυρον PR(sv)z; τὸν om. cet. libri, Stein. — ἅλαντα; Stein suspic. ἄρματα. — τε καὶ ἐδόθη om. Rsv, del. Cob.; forsitan recte. — 82. τὴν M. κατασκευήν, Athen. τὴν M. παρασκ.; Schweigh. suspic. τὴν M. σκηνήν. — ἀρτοκόπους, Cob. ἀρτοπόπους (Athen. ἀρτοποιούς). — καθὼς del. Abicht, Gomperz; καὶ Schaefer, κατὰ Bred., ὡς καὶ Stein. — τοῦ δέλπρον τὴν παρασκευήν R(sv) Athen.; τὴν om. cet. libri, Stein. — τὸν Πανσανίην (post εἶπειν) del. Cob. — τοῦ Μήδων Schaefer; τοῦ Μήδων ἡγεμόνος s; τοῦ Μήδων ἡγεμόνος cet. libri, Stein; τοῦ Μήδων βασιλῆος z; τοῦδε quod antecedit in plerisque libris om. Rs, Athen., retinuit Stein. — ἐς ἡμέας; suspicor ὡς ἡμέας; an ἀπαιρησόμενος est delendum? — 83. ἔτι τούτων Valck., ἐπὶ τούτων libri; τούτων ἐπὶ τῶν νεκρῶν κτλ. Stein. — κατὰ τὸ ἄνω [τῆς γνώθου] et paucis infra τοὺς τε προσθίους καὶ γομφίους Stein; verba ἐφάνη δὲ καὶ τόδε usque ad (c. 84) τρόπον ταιούτω ἐφάνη secl. Krueg.

(Gomperz). — 85. *ἰρένας* et *ἰρένες* Valek., *ἰρέας* et *ἰρέες* libri (αβ-AB). — *δοοις καὶ φαίνονται* suspic. Krueg. — *δεηθέντων Ἀγι-
νητέων* PRsz; *δεηθ. τῶν Ἀγ.* cet. libri, Stein. — 86. *στρατεύεσθαι*,
ABC *στρατεύειν*. — 87. *ἡμεῖς δὲ ἡμέας* Krueg. — 88. *διω-
θέεσθαι*, Rs *διώσασθαι*, Cob. *σωθήσεσθαι*. — 89. *οἶετα* secl.
Cob. — *κατὰ τάχος τὴν* scripsi; *κατὰ τάχιστα* s, *κατὰ ταχίστην*
cet. libri; *κατὰ τάχος* Stein. — *κατὰ πόδας ἔμευ*, Krueg. κ. π.
μεν; fortasse *ἔμευ* (om. Rs) est delendum. — *Θρηίκων τε*
R(sv); *τε* om. cet. libri, Stein. — 90. *τὸ ἐν Μονάλῃ* suspic.
Krueg. — *ἐπειδὴ γὰρ* PRsz; *ἐπεὶ γὰρ δὴ* cet. libri, Stein. —
91. *ὁ ξεῖνος ὁ* (CP ὁ om.) *Σάμιος* et *θεοῦ ποιεῦντος* del. Gom-
perz. — *τί τοι τὸ οὖνομα*; Rs τὸ om., fortasse recte. — *τὸν
ἡγησίστρατον* (sic Rs; *τὸν ἡγησιστράτον* cet. libri, Stein) suspecta
hab. Valck., Naber, Gomperz, Cob. — 92. *οἱ μὲν δύο* suspic.
Bek.; „nec peius μὲν ἄλλοι: ni potius verba μετὰ — ποιούμενος
abicienda sunt“ Stein. — *τοῦ τὸν πατέρα* Rsv; *τοῦτον τὸν
πατέρα* cet. libri, Stein; *Εὐήμιον* quod nomen sequitur nonne
melius abest? Stein transposuit *Εὐήμιον κατέλαβε*. — 93. *παρὰ
Χῶνα ποταμὸν* Stein (ex Theognosto). — *χώρης* secl. Stein. —
κατανομίσαντας (s pr.) et *κατανομίσαντα* (R) Reiske. — *τὴν
φυλακὴν παρελθόντες* R(sv) Psuprascr. — *ἀλλ' ὥς*; Krueg. *ἀλλ'*
secl. (s *ὥς δέ*); Stein suspic. *ἀλλὰ πως*. — *καρπὸν* (om. Rs)
seclusi cum Abichtio. — *ἐπεῖτε* Reiske, *ἐπειτα* libri. — verba
ἐπειτα usque ad *ἔφραζον* secl. Krueg.; *τοὺς προφήτας* et *οἱ δὲ
αὐτοῖσι ἔφραζον* secl. Stein; idem secl. paucis infra καὶ δι-
καιοῖ. — *Εὐήμιον* (post *προβάτων*) suspectum videtur. — *τελο-
μένων*; Stein suspic. *ἐπιτελ.* — 94. *προέθεσαν*, Cob. *προσέθεσαν*.
— *τῶν ἀστῶν ἀνδράσι τρισὶ* Gomperz. — *δώσειν* secl. Stein. —
τὸ ἐνθεῦτεν suspic. Krueg.; *ἐποίηε, τὸ ἐνθεῦτεν* Stein. — 95.
Καλάμοισι Larcher ex Athenaeo; *λαμίνοισι* Rs; *Καλαμίσοισι* cet.
libri, Stein. — *Ἰωνίην τε* R; fortasse aliquid intercidit. —
ἔρμα τε Stein. — 97. nonne melius *παρὰ τῶν Ποτυνίων τὸ
ἱόν*? — *Γαλσωνά τε ποταμὸν* suspic. Stein. — *ἔστι ἱόν* Rsv;
ἔστι om. cet. libri, Stein. — *καὶ ὥς νικῆσαντες* κτλ. secl.
Krueg.; γὰρ *παρεσκ.* secl. Stein. — 98. *ἐν ἀπορίῃ* Rsv; *ἐν* om.
cet. libri, Stein. — *τὰ ἄλλα* Rsv; *τὰ* om. cet. libri, Stein. —

ἐπὶ τῆς Μυκάλης; malim ἐπὶ τὴν Μυκάλην vel ἐπὶ Μυκάλης. —
δοιοι Rsv; οἱ cet. libri, Stein. — Ἡρῆς Roscher; Ἡβῆς libri
edd. — ἐπακούσας Bek.; ἑσακούσας ABC, ἀκούσας cet. libri
paucis infra ἐπακούσαντος Rsv, Bek.; ἀκούσαντος cet. libri
Stein utroque loco praepositionem om. — αὐτὸς δὲ τοῦτον ἐὼς
τυγχ. νόος τοῦ κηρύγματος suspic. Stein; verba αὐτὸς δὲ οὗτος
usque ad finem capitis seclusi cum Kruegero. — 99. ἐποίησε
δὲ τοῦτο τοῦδε suspic. Krueg., recepit Stein; verba ἐποίησε
usque ad finem enuntiati del. Gomperz. — 100. παρεσκευάσατο
Reiske, Bek.; παρεσκευάδατο libri, Stein. — αὐτῆς secl. Krueg.
συμπύπτοντος pro συμπιπτούσης Reiske, alii. — 101. πρὶν
Rsv. — ὡς τῶν Ἑλλήνων; Krueg. suspic. ὡς τῶν ἄλλων Ἑλλ.
vel ὡς τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι Ἑλλ., Stein ἐκείνη vel ἄλλων sup-
plendum censet. — 102. ἔτι del. Schaefer, ante περιήσασθαι
transponendum censet Steger. — ὁρθία, Stein ὁρθά. — ἡμῶν
νοτιό τε; Krueg. suspic. οἱ δ' ἡμύνοντο. — οὕτω φερόμενός
Gomperz. — [συν]επισπόμενοι Cob. — 103. ὁ στρατηγὸς Περ-
suspic. Krueg., Σικωνίων (vel ὁ Σικωνίους) στρατηγὸς Περ-
Stein. — τῶν δὲ Σαρίων Rsv; τῶν τε Σ. cet. libri, Stein. —
104. ἐκ τῶν Περσέων Valek.; ἐκ deest in libris. — δὴ ἴφριον
z, διέφερον libri. — κτείνοντες del. Gomperz. — 105. Εὐθόνην
AB εὐθόνου, R εὐθύνου. — 106. ἐμπορία (ABCδ ἐμπόλιον
Stein ἐμπολαῖα; idem antea suspic. ἐγκρατέες εἶησαν. — οὐδὲ
Πελοποννησίους Schweigh., οὐδὲ πελοποννησίοισι libri; „an deest
προσέχειν?“ Stein. — ἐς τὸ συμμ. ἑσπεποίησαντο suspic. Krueg.
idem ἢ μὲν ἐμμενέειν. — 107. τὰ ἄκρα τε Rsv; τε om. cet.
libri, Stein. — Ἀρταῶντα secl. Stein. — δορυφόροι Μασίστα
R(sv)dz, fortasse rectius. — Κιλικίης; Krueg. suspic. Ανκίης. —
108. προσέφερε Rsv; προσεφίετο cet. libri, Stein. — 109.
αἰτήσαι ὑπισχνέτο, R αἰτήσεσθαι ὑπισχνέται; Cob. αἰτήσαι
ὑπ.; Madvig πᾶν ἂν et αἰτήσαι. — εἰκαζούση z; εἰκαζούσα
libri, quod tuetur Gomperz. — 110. ἐν ἡμέρῃ Rsv, Athen.
ἐν om. cet. libri, Stein. — 111. σὺ γὰρ εἰς suspic. Stein. —
112. τὴν γυναῖκα τὴν Μασίστω R(sv)z; τ. γ. τοῦ Μ. cet. libri
Stein; pro τοῦ Ξέρξεω malim cum Kruegero τοῦς Ξ. — 113.
ἑστειργόν τε R(sv)dz; τε om. cet. libri, Stein. — 114. δια-

βαλόντες Rs; διαβάντες cet. libri, Stein. — 116. δεινός τε CRs; δεινός δὲ cet. libri, Stein; an δέ τε? — χρήματα τὰ ἐξ Ἑλ. suspic. Stein; idem διέβαλε pro διεβάλετο et τῆς δίκης pro δίκης. — δοῦναι ἀνδρὸς οἶνον seclusi cum Gomperzio. — ἀφυλάκτω sv (ἀφυλάκτω R); ἀφύκτως cet. libri, Stein. — 117. ἐπεὶ δὲ πολιορκέουσι suspic. Krueg. — ἡσχαλλον Rds; καὶ ἡσχαλλον cet. libri, Stein. — 118. τὸ ὕπισθε suspic. Stein. — πόλιν ἔσχον suspic. Krueg. — 119. ἐκφυγόντα Rsv; ἐκφεύγοντα cet. libri, Stein. — ἄλλω τρόπῳ del. Gomperz. — ὡς κατελαμβάνοντο z, edd. vett., Gomperz, Stein; καὶ ὡς κατ. libri. — 120. τίνεσθαι; v σίνεσθαι, Rs σινέεσθαι, Valck. τίννεσθαι. — ἀποινά οἱ τ. ἐθ. ἐπιθεῖναι; Pauw μοι pro οἱ; ABC ἐπιχθῆναι pro ἐπιθεῖναι, Eltz ὑποστῆναι, Dietsch ἀντιθεῖναι, Krueg. ἀποτίσαι. — τῶν ἔλαβον χρημάτων suspic. Stein. — ὁ νόος z; ὁ om. libri, Stein. — πρὸς σανίδας Dobree, πρὸς deest in libris; σανίδι Reiske. — τοῦ Ἀρταῦκτεω; fortasse αὐτοῦ Ἀρταῦκτεω; an τοῦσι Ἀρτ.? — 121. ἐπὶ πλέον Werfer, ἔτι πλέον libri. — 122. κατελὼν Ἀστυάγεια del. Gomperz; pro σοὶ s, cod. Palat. 152 σύ. — σχόντες; Rsv, Gomperz ἔχοντες. — μαλακοὺς ἀνδρας Rsv; ἄνδρας om. cet. libri, Stein.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

ΟΙ ΔΕ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέντες ἵππο
ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους μὲν
Περινθίους Ἑλλησποντίων οὐ βουλομένους ὑπηκόους
εἶναι Δαρείου κατεστρέψαντο, περιεφθέντας πρότερον
καὶ ὑπὸ Παίωνων τρηχέως. οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος
ΠΑΪΟΝΕΣ χρήσαντος τοῦ θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περιν-
θίους, καὶ ἦν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσονται σφεας
οἱ Περινθιοὶ ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρέειν,
ἦν δὲ μὴ ἐπιβώσωνται, μὴ ἐπιχειρέειν, ἐποίηον οἱ
ΠΑΪΟΝΕΣ ταῦτα. ἀντικατιζομένων δὲ τῶν Περινθίων
ἐν τῷ προαστείῳ, ἐνθαῦτα μονομαχίῃ τριφασίῃ ἐκ
προκλήσιός σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἄνδρὶ καὶ
ἵππον ἵππῳ συνέβαλον καὶ κύνα κυνί. νικίωντων δὲ
τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὥς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες,
συνεβάλοντο οἱ ΠΑΪΟΝΕΣ τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο
εἶναι καὶ εἰπὼν κου παρὰ σφίσι αὐτοῖσι· Νῦν ἂν εἴη
ὁ χρησμὸς ἐπιτελόμενος ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον.
οὕτω τοῖσι Περινθίοισι παιωνίσασι ἐπιχειροῦσι οἱ
ΠΑΪΟΝΕΣ καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν καὶ ἔλιπόν σφεων
ὀλίγους. τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παίωνων πρότερον γενόμενα 2

ᾧδε ἐγένετο· τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γινομένων τῶν Περινθίων οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαξος ἐπεκράτησαν πλήθει. ὥς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρηνθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαξος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλεῖ· ταῦτα γὰρ οἱ ἐνετέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφεσθαι.

- 3 ΘΡΗΙΚΩΝ δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι μετὰ γε Ἰνδοῦς πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἄρχοιτο ἢ φρονέοι κατὰ τούτῳ, ἕμαχόν τ' ἂν εἴη καὶ πολλῶ κρᾶτιστον πάντων ἔθνέων κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι καὶ ἀμήχανον μὴ κοτε ἐγγένηται· εἰσὶ δὴ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. οὐνόματα δ' ἔχουσι πολλὰ κατὰ χώρας ἕκαστοι, νόμοισι δὲ οὗτοι παραπλησίοισι πάντες χρεώνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων καὶ Τραυσῶν
- 4 καὶ τῶν κατύπερθε Κρησιτωναίων οἰκούντων. τούτων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ποιεῦσι, εἴρηται μοι· Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταῦτά τοις ἄλλοις Θρηήξι ἐπιτελέουσι, κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι τοιάδε· τὸν μὲν γενόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ ἐπεῖτε ἐγένετο ἀναπλῆσαι κακὰ, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπήμια πάντα πάθεια, τὸν δ' ἀπογενόμενον παίζοντες τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύπτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων
- 5 κακῶν ἑξαπαλλαχθεῖς ἐστι ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. οἱ δὲ κατύπερθε Κρησιτωναίων ποιεῦσι τοιάδε· ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολλὰς· ἐπεὶ ὧν τις αὐτῶν ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν καὶ φίλων σπουδαί ἰσχυραὶ περὶ τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός· ἢ δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα

ὑπὸ τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σφάζεται ἐς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ οἰκηιοτάτου ἑωυτῆς, σφαχθεῖσα δὲ συνθάπτεται τῷ ἀνδρὶ· αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὄνειδος γάρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται.

Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηίκων ἐστὶ ὁδε νόμος· πα- 6
λέουσι τὰ τέκνα ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς [δὲ] παρθένους οὐ φυλάσσουνσι, ἀλλ' ἐῷσι τοῖσι αὐταῖς βούλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουνσι· [καὶ] ὠνέονται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. [καὶ] τὸ μὲν ἐστίχθαι εὐγενὲς κέκριται, τὸ δὲ ἄστικτον ἀγεννές. ἀργὸν εἶναι κάλλιστον, γῆς δὲ ἐργάτην ἀτιμότερον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληιστύος κάλλιστον. οὗτοι μὲν σφεων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσὶ. θεοὺς δὲ σέβονται μύνηνους τοῦσδε, Ἄρεα καὶ 7
Διόνυσον καὶ Ἀρτεμιν· οἱ δὲ βασιλεῖς αὐτῶν, πάρεξ τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν καὶ ὁμνύουσι μῦνον τοῦτον καὶ λέγουσι γεγρονέναι ἀπὸ Ἑρμῆω ἑωυτούς. ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν 8
εἰσὶ αἷδε· τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθεῖσι τὸν νεκρὸν καὶ παντοῖα σφάζαντες ἱρήια εὐωχέονται, προκλαύσαντες πρῶτον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες, χῶμα δὲ χέαντες ἀγῶνα τιθεῖσι παντοῖον, ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἄεθλα τίθεται κατὰ λόγον μουννομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηίκων εἰσὶ αἷδε.

Τὸ δὲ πρὸς βορέῳ ἐτι τῆς χώρας ταύτης οὐδεὶς 9
ἔχει φράσαι τὸ ἀτρεκές, οἵτινές εἰσι ἄνθρωποι οἰκέοντες αὐτήν, ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἰστροῦ ἐρημος χώρα φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπειρος. μύνηνους δὲ δύναμαι πυνθέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἰστροῦ ἀνθρώπους τοῖσι οὐνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρεωμένους Μηδικῇ.

- τοὺς δὲ ἵππους αὐτῶν εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶμα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν, σμικροὺς δὲ καὶ σιμοὺς καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν, ζευγνυμένους δὲ ὑπ' ἄρματα εἶναι ὀξυτάτους· ἄρματηλατίειν δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τούτων τοὺς οὖρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῇ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι· ὅπως δὲ οὗτοι Μήδων ἄποικοι γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι, γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. σιγύννας δ' ὧν καλέουσι Αἴγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκούντες τοὺς καπήλους, Κύπριοι δὲ τὰ δόρατα. ὥς δὲ Θορήκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσι τὰ πέτρην τοῦ Ἰστρου, καὶ ὑπὸ τούτων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ προσωτέρω. ἐμοὶ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκότα· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσκριτα· ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον ἀοίκητα δοκεῖ εἶναι διὰ τὰ ψύχεα. ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρας ταύτης πέρι λέγεται, τὰ παραθαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίησε.
- 11 Δαρεῖος δὲ ὥς διαβὰς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκετο ἐς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίας καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ Μυτιληναίου Κώεω, μεταπεμψάμενος δὲ σφεας ἐς Σάρδις ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἰστιαῖος, ἅτε τυραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσεχρήριζε, αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνῶν, βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρέεται, ὁ δὲ Κώης, οἷά τε οὐ τύραννος δημότης τε ἑὼν, αἰτέει Μυτιλήνης τυραννεῦσαι. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι 12 οὗτοι μὲν κατὰ εἶλοντο ἐτράποντο, Δαρεῖον δὲ συνήρεικε

πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον ἐπιθυμῆσαι ἐντείλασθαι Μεγα-
 βάζω Παίονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώ-
 πης ἐς τὴν Ἀσίην· ἣν Πίργης καὶ Μαντύης ἄνδρες
 Παίονες, οἳ ἐπεῖτε Δαρεῖος διέβη ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ
 ἐθέλοντες Παίωνων τυραννεύειν ἀπικνέονται ἐς Σάρδις,
 ἅμα ἀρόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ εὐειδέα. φυλά-
 ξαντες δὲ Δαρεῖον προκατιζόμενον ἐς τὸ προάστειον
 τὸ τῶν Λυδῶν ἐποίησαν τοιόνδε· σκευάσαντες τὴν
 ἀδελφεὴν ὥς εἶχον ἄριστα ἐπ' ὕδωρ ἔπεμπον ἄγρος
 ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον
 ἐπέλκουσαν καὶ κλώθουσαν λίνου. ὥς δὲ παρεξήιε ἡ
 γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δαρείῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ
 ἦν οὔτε Λύδια τὰ ποιούμενα ἐκ τῆς γυναικός, οὔτε
 πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὥς οἱ
 ἐγένετο, τῶν δορυφόρων τινὰς πέμπει κελεύων φυλάξαι
 ὅ τι χρήσεται τῷ ἵππῳ ἢ γυνὴ. οἱ μὲν δὴ ὀπισθε
 εἶποντο, ἡ δὲ ἐπεῖτε ἀπύκετο ἐπὶ τὸν ποταμόν, ἤρσε
 τὸν ἵππον, ἄρσασα δὲ καὶ τὸ ἄγρος τοῦ ὕδατος ἐμπλη-
 σαμένη τὴν αὐτὴν ὁδὸν παρεξήιε, φέρουσα τὸ ὕδωρ
 ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν
 ἵππον καὶ στρέφουσα τὸν ἄτρακτον. θωμάζων δὲ ὁ 13
 Δαρεῖος τὰ τε ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων καὶ τὰ
 αὐτὸς ὥρα, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε ἑωυτῷ ἐς ὄψιν, ὥς
 δὲ ἄχθη, παρῆσαν καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς οὐ κη πρόσω
 σκοπιὴν ἔχοντες τούτων. εἰρωτῶντος δὲ τοῦ Δαρεῖου
 ὁποδαπὴ εἴη, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες καὶ
 ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεὴν. ὁ δ' ἀμείβετο, τίνες
 δὲ οἱ Παίονες ἄνθρωποι εἴσι καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι,
 καὶ τί κείνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδις. οἱ δὲ οἱ
 ἔφραζον ὥς ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δῶσοντες σφέας αὐτούς,

- εἶη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πεπολι-
 σμένη, ὃ δὲ Στρυμὼν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου,
 εἶησαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι. οἱ μὲν
 δὴ ταῦτα ἕκαστα ἔλεγον, ὃ δὲ εἰρώτα εἰ καὶ πᾶσαι
 εἶησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργάτιδες. οἱ δὲ καὶ
 τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν· αὐτοῦ γὰρ ὦν
 14 τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο. ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει
 γράμματα Μεγαβάξω, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρα-
 τηγόν, ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡθέων Παίονας
 καὶ παρ' ἑωυτὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ
 γυναῖκας αὐτῶν. αὐτίκα δὲ ἱππεὺς ἔθεε φέρων τὴν
 ἀγγελίην ἐπὶ τὸν Ἑλλησπόντον, περαιωθεὶς δὲ διδοῖ τὸ
 βιβλίον τῷ Μεγαβάξω. ὃ δὲ ἐπιλεξάμενος καὶ λαβὼν
 ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιο-
 15 νίην. πυνθόμενοι δὲ οἱ Παίονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας
 λέναι, ἀλισθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης, δο-
 κέοντες ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐσβάλλοντας.
 οἱ μὲν δὴ Παίονες ἦσαν ἔτοιμοι τὸν Μεγαβάξου στρατὸν
 ἐπιόντα ἐρύκειν, οἱ δὲ Πέρσαι πυνθόμενοι συναλίσθαι
 τοὺς Παίονας καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσ-
 σοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται,
 λαθόντες δὲ τοὺς Παίονας ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλιας
 αὐτῶν, εὐούσας ἀνδρῶν ἐρήμους· οἷα δὲ κεινῆσι ἐπύ-
 πεσόντες εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παίονες ὥς ἐπύ-
 θοντο ἔχομένας τὰς πόλιας, αὐτίκα διασκεδασθέντες
 κατ' ἑωυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο καὶ παρεδίδosan σφέας
 αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. οὕτω δὴ Παίωνων Σιροπαλονίης
 16 ἐξ ἡθέων ἐξαναστάντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. οἱ δὲ
 περὶ τε Πάγγαιον ὕρος [καὶ Δόβηρας καὶ Ἀγριᾶνας

καὶ Ὀδομάντους] καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάξου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν ὧδε· ἱκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐξευγμένα ἐν μέσῃ ἔστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἡπείρου στενὴν ἔχοντα μὴ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι ἱκρίοισι τὸ μὲν κού ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πολιῆται, μετὰ δὲ νόμῳ χρεώμενοι ἰστιάσι τοιῶδε· κομίζοντες ἐξ ὕρεος τῷ οὐνομά ἐστι Ὀρβηλος κατὰ γυναικα ἐκάστην ὃ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπὸστησι· ἄγεται δὲ ἕκαστος συχνὰς γυναικας. οἰκέουσι δὲ τοιοῦτον τρόπον, κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἱκρίων καλύβης τε ἐν τῇ διαιτᾷ καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἱκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παιδία θέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτῳ, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθῦς· τῶν δὲ πληθὺς ἐστὶ τοσοῦτο ὥστε, ὅταν τὴν θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατιεὶ σχοίνῳ σπυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ἐπισχῶν ἀνασπᾷ πλήρηα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἦγοντο ἐς τὴν Ἀσίην, 17 Μεγάβαξος δὲ ὧς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην ἄνδρας ἐπὶ Πέρσας, οἳ μετ' αὐτὸν ἐκείνον ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρὰ Ἀμύντην αἰτήσαντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. ἐστὶ δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντομος ἄρτια ἐς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον ἐξ οὗ ὕστερον τούτων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκάστης

ἐφοίτα, μετὰ δὲ τὸ μέταλλον Δύσωρον καλεόμενον
 18 ὅρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μακεδονίῃ. οἱ δὲ Πέρσαι
 οἱ πεμφθέντες οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὥς ἀπίκοντο,
 αἷτεον ἐλθόντες ἐς ὅψιν τὴν Ἀμύντεω Δαρείῳ βασιλεῖ
 γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτά τε ἐδίδου καὶ σφειας
 ἐπὶ ξείνια καλέει, παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγα-
 λοπρεπὲς ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὥς δὲ
 ἀπὸ δεῖπνου ἐγίνοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι
 τάδε· Ξεῖνε Μακεδῶν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσῃσι,
 ἐπεὰν δεῖπνον προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλ-
 λακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι παρέδρους·
 σὺ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαιο, μέγας δὲ
 ξεινίζεις, διδοῖς δὲ βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ,
 ἔπει νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης·
 ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι οὐκ οὗτος, ἀλλὰ
 κεραιώμεθα ἀνδρας γυναικῶν· ἐπεὶτε δὲ ὑμεῖς ἐόντες
 δεσπότες προσχρηρίζετε τούτων, παρέσται ὑμῖν καὶ
 ταῦτα. εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς
 γυναῖκας. αἱ δ' ἐπεὶτε καλεόμεναι ἦλθον, ἐπέξῃς ἀν-
 τίαι ἴζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐνθαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδο-
 μενοι γυναῖκας εὐμόρφους ἔλεγον πρὸς Ἀμύντην φά-
 μενοι τὸ ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν εἶναι σοφόν· κρέσσον
 γὰρ εἶναι ἀρχῇθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναῖκας ἢ ἐλθούσας
 καὶ μὴ παριζομένας ἀντίας ἴζεσθαι ἀλγυθόνας σφίδι
 ὀφθαλμῶν. ἀναγκαζόμενος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρ-
 ἰζειν· πειθομένων δὲ τῶν γυναικῶν αὐτίκα οἱ Πέρσαι
 μαστῶν τε ἔπιοντο οἷα πλεόνως οἰνωμένοι καὶ κού τις
 19 καὶ φιλέειν ἐπειράτο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὁρώων
 ἀτρέμας εἶχε, καίπερ δυσφορέων, οἷα ὑπερδαιμάνων
 τοὺς Πέρσας· Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω παρῶν τῶ

καὶ ὁρέων ταῦτα, ὅτε νέος τε ἔων καὶ κακῶν ἀπαθής, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἶός τε ἦν, ὥστε δὲ βαρέως φέρων εἶπε πρὸς Ἀμύντην τάδε· Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶκε τῇ ἡλικίᾳ ἀπίων τε ἀναπαύεο μηδὲ λιπάρει τῇ πόσι· ἐγὼ δὲ προσμένων αὐτοῦ τῇδε πάντα τὰ ἐπιτήδεια παρέξω τοῖσι ξείνοισι. πρὸς ταῦτα συνιείς Ἀμύντης ὅτι νεώτερα πρήγματα πρήσσειν μέλλοι Ἀλέξανδρος, λέγει· ὦ παῖ, σχεδὸν γάρ σευ ἀνακαιομένου συνίημι τοὺς λόγους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιεῖν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σευ χρηρίζω μηδὲν νεοχμῶσαι κατ' ἄνδρας τούτους, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας, ἀλλὰ ἀνέχεν ὁρέων τὰ ποιούμενα· ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαι τοι. ὥς δὲ ὁ Ἀμύντης χρηρίσας τούτων οἰχώκεε, λέγει 20 ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· Γυναικῶν τούτων, ὦ ξεῖνοι, ἔστι ὑμῖν πολλὴ εὐπετεία, καὶ εἰ πάσῃσι βούλεσθε μίσγεσθαι καὶ ὁκόσῃσι ὦν αὐτέων. τούτου μὲν περὶ αὐτοὶ ἀποσημανέετε· νῦν δέ, σχεδὸν γὰρ ἤδη τῆς κοίτης ὥρη προσέρχεται ὑμῖν καὶ καλῶς ἔχοντας ὑμέας ὁρέω μέθης, γυναικας ταύτας, εἰ ὑμῖν φίλον ἔστί, ἅπετε λούσασθαι, λουσαμένας δὲ ὀπίσω προσδέκεσθε. εἰπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἦσαν οἱ Πέρσαι, γυναικας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε εἰς τὴν γυναικίην, αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ ἀριθμὸν ἄνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῇτι σκευάσας καὶ ἐγχειρίδια δαύς παρῆγε ἔσω, παράγων δὲ τούτους ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε· ὦ Πέρσαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελέῃ ἰστιῆσθαι· τὰ τε γὰρ ἔλλα ὅσα εἶχομεν, καὶ πρὸς τὰ οἶά τε ἦν ἐξευρόντας παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρεστι, καὶ δὴ καὶ τόδε τὸ πάντων μέριστον, τὰς τε ἐωντῶν μητέρας καὶ τὰς ἀδελφεὰς ἐπιδαψιλευόμεθα

ὑμῖν, ὥς παντελέως μάθῃτε τιμώμενοι πρὸς ἡμέων
τῶν πέρ ἐστε ἄξιοι, πρὸς δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμψαντι
ἀπαγγείλητε ὥς ἀνὴρ Ἕλλην, Μακεδόνων ὑπαρχος, εὖ
ὑμᾶς ἐδέξατο καὶ τραπέξῃ καὶ κοίτῃ. ταῦτα εἶπας
Ἀλέξανδρος παρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα ὥς
γυναιῖκα τῷ λόγῳ· οἱ δέ, ἐπεῖτε σφέων οἱ Πέρσαι ψαύειν
ἐπειρῶντο, διεργάζοντο αὐτούς.

- 21 Καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μῶρῳ διεφθάρησαν, καὶ
αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπῆνῃ αὐτῶν· εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ
ὀχήματα καὶ θεράποντες καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή·
πάντα δὴ ταῦτα ἅμα πᾶσι ἐκείνοισι ἠφάνιστο. μετὰ
δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον ζήτησις τῶν ἀνδρῶν
τούτων μεγάλη ἐκ τῶν Περσέων ἐγένετο, καὶ σφας
Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χορήματά τε δοὺς πολλὰ
καὶ τὴν ἐωντοῦ ἀδελφεὴν τῇ οὔνομα ἦν Γυγαίῃ· δοὺς
δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ ἀνδρὶ Πέρσῃ,
τῶν διζημένων τοὺς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν
νυν τῶν Περσέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς
22 ἐσιγήθη. Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περ-
δίκκω γεγονότας, κατὰ περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε
οὕτω τυγχάνω ἐπιστάμενος καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπισθε
λόγοισι ἀποδέξω ὥς εἰσὶ Ἕλληνες, πρὸς δὲ καὶ οἱ τὸν
ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἐγνώσαν
εἶναι. Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου καὶ κατα-
βάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο οἱ ἀντιθευσόμενοι Ἑλλήνων
ἐξεργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι
τὸν ἀγῶνα ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ ἐπειδὴ
ἀπέδεξε ὥς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλληνα καὶ
ἀγωνιζόμενος στάδιον συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα
μὲν νυν οὕτω κη ἐγένετο.

Μεγάβαζος δὲ ἄγων τοὺς Παίονας ἀπίκετο ἐπὶ 23
τὸν Ἑλλήσποντον, ἐνθεῦτεν διαπεραιωθεὶς ἀπίκετο ἐς
Σάρδεις. ἅτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἰστιαίου τοῦ Μιλη-
σίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν [δωρεὴν]
φυλακῆς τῆς σχεδίνης, ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου
παρὰ Στρυμόνα ποταμόν, τῷ οὖνομά ἐστι Μύρκινος,
μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ Ἰστιαίου,
ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παίονας,
ἔλεγε Δαρείῳ τάδε· ὦ βασιλεῦ, κοῖόν τι χρῆμα ἐποίη-
σας, ἀνδρὶ Ἑλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δοὺς ἐγκτί-
σασθαι πόλιν ἐν Θορικήῃ, ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσιμος
ἔστι ἄφθονος καὶ πολλοὶ κωπέες καὶ μέταλλα ἀργύρεα,
ὅμιλός τε πολλὸς μὲν Ἑλλήν περιουκίει, πολλὸς δὲ
βάρβαρος, οἳ προστάτεω ἐπιλαβόμενοι ποιήσουσι τοῦτο
τὸ ἂν κείνος ἐξηγέηται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. σύ
νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιεῦντα, ἵνα
μὴ οἰκηῶ πολέμῳ συνέχῃ. τρόπῳ δὲ ἡπίῳ μεταπεμ-
ψάμενος παῦσον· ἐπεὰν δὲ αὐτοῦ περιλάβῃς, ποιέειν
ὅπως μηκέτι κείνος ἐς Ἑλλήνας ἀπίζεται. ταῦτα λέγων 24
ὁ Μεγάβαζος εὐπετέως ἔπειθε Δαρεῖον ὡς εὖ προορέων
τὸ μέλλον γίνεσθαι. μετὰ δὲ πέμψας ἄγγελον ἐς τὴν
Μύρκινον ὁ Δαρεῖος ἔλεγε τάδε· Ἰστιάϊε, βασιλεὺς
Δαρεῖος τάδε λέγει· ἐγὼ φροντίζων εὐρίσκω ἐμοί τε
καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι εἶναι οὐδένα σεῦ ἄνδρα
εὐνοέστερον, τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι ἀλλ' ἔργοισι οἶδα
μαθῶν. νῦν ὦν, ἐπινοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατ-
εργάσασθαι, ἀπικέό μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερ-
θέωμαι. τούτοις τοῖσι ἔπεσι πιστεύσας ὁ Ἰστιάϊος
καὶ ἅμα μέγα ποιούμενος βασιλέος σύμβουλος γενέ-
σθαι ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε

- Δαρείος τάδε· Ἰστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκα· ἐπεῖτε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθῶν καὶ σὺ μοι ἐγένεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν βραχεῖ ἐπεξήτησα ὥς σε ἰδεῖν τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι, ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τιμιώτατον ἀνὴρ φίλος συνετός τε καὶ εὖνοος, τὰ τοι ἐγὼ καὶ ἀμφοτέρα συνειδὼς ἔχω μαρτυρεῖν ἐς πράγματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος, τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι· Μίλητον μὲν ἔα καὶ τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηίκῃ πόλιν, σὺ δέ μοι ἐπόμενος ἐς Σοῦσα ἔχε τὰ περ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσιτος ἐὼν καὶ
 25 σύμβουλος. ταῦτα Δαρείος εἶπας καὶ καταστήσας Ἀρταφρένεα ἀδελφεὸν ἐαυτοῦ ὁμοπάτριον ὑπαρχον εἶναι Σαρδίῳν, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα ἅμα ἀγόμενος Ἰστιαῖον, ὅτάνεα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν εἶναι τῶν παραθαλασσίῳν ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πατέρα Σισάμνην βασιλεὺς Καμβύσης γενόμενον τῶν βασιλικῶν δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπείην, σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέσμα ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἴζων ἐδίκασε· ἐντανύσας δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐντειλάμενός οἱ
 26 μεμνησθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ δικάζει. οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης, ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦτον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γενόμενος Μεγαβάξω τῆς στρατηγίης Βυζαντίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους, εἶλε δὲ Ἄντανδρον τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῆ, εἶλε δὲ Λαμπώνιον, λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νέας εἶλε Ἀῆμυόν τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφο-
 27 τέρας ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν οἰκομένης. οἱ μὲν δὴ*

Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ καὶ ἀρμυρόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν, τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτῶν οἱ Πέρσαι ὑπαρχον ἐπιστάσι Λυκάρητον τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. οὗτος δὲ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ τελευτᾷ. . . . αἰτία δὲ τούτου ἦδε· πάντας ἠνδραποδίξετο καὶ κατεστρέφετο, τοὺς μὲν λιποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν [τὸν] ἀπὸ Σκυθέων ὑπίσω ἀποκομιζόμενον.

Οὗτος μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας, 28 μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ἀνεσις κακῶν ἦν, καὶ ἦρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ τῶν νήσων προέφερε, τοῦτο δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτῇ τε ἐωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα καὶ δὴ καὶ τῆς Ἰωνίης ἦν πρόσχημα, κατύπερθε δὲ τούτων ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μάλιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν· τούτους γὰρ καταρτιστήρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων εἶλοντο οἱ Μιλήσιοι. κατήλλαξαν δὲ 29 σφεας ὧδε Πάριοι· ὥς ἀπίκοντο αὐτῶν ἄνδρες οἱ ἕριστοι ἐς τὴν Μίλητον, ὧρων γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν αὐτῶν βούλεσθαι διεξιλθεῖν τὴν χώραν. ποιεῦντες δὲ ταῦτα καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅπως τινὰ ἰδοιεν ἐν ἀνεστηκνίῃ τῇ χώρῃ ἄγρον εὖ ἐξεργασμένον, ἀπεγράφοντο τὸ οὖνομα τοῦ δεσπύτεω τοῦ ἄγρου. διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν καὶ σπανίους εὗρόντες τούτους, ὥς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλίην ποιησάμενοι ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν τῶν εὗρον τοὺς ἄγρους εὖ ἐξεργασμένους· δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφεας

ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων· τοὺς δὲ ἄλλους
 Μιλησίους τοὺς πρὶν στασιάζοντας τούτων ἔταξαν πεί-
 30 θεσθαι. Πάριοι μὲν νυν Μιλησίους οὕτω κατήρτισαν·
 τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πολλῶν ὧδε ἤρχετο κακὰ γίνεσθαι
 τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν παχέων ὑπὸ
 τοῦ δήμου, φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον. τῆς δὲ
 Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἔων Ἀρισταγόρης ὁ Μολ-
 παγόρεω, γαμβρός τε ἔων καὶ ἀνεψιὸς Ἰστιαίου τοῦ
 Αὐσαγόρεω, τὸν Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατείχε. ὁ γὰρ
 Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου καὶ ἐτύγχανε τοῦτον τὸν
 χρόνον ἔων ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι
 πρὶν ἰόντες τῷ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν
 Μίλητον ἐδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρεω, εἰ κως αὐτοῖσι παρά-
 σχοι δύναμιν τινα καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἐσωτῶν. ὁ δὲ
 ἐπιλεξάμενος ὥς, ἦν δι' αὐτοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν πό-
 λιν, ἄρξει τῆς Νάξου, σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην
 τὴν Ἰστιαίου, τούδε σφι λόγον προσέφερε· Αὐτὸς μὲν
 ὑμῖν οὐ φερέγγυός εἰμι δύναμιν παρασχεῖν τοσαύτην
 ὥστε κατὰγειν ἀεκόντων τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Να-
 ξίων· πυνθάνομαι γὰρ ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι
 εἶναι καὶ πλοῖα μακρὰ πολλὰ· μηχανήσομαι δὲ πᾶσαν
 σπουδὴν ποιεύμενος. ἐπινοέω δὲ τῇδε. Ἀρταφρένης
 μοι τυγχάνει ἔων φίλος· ὁ δὲ Ἀρταφρένης ὑμῖν Ἰστά-
 σπεος μὲν ἐστὶ παῖς, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέως ἀδελφεός,
 τῶν δ' ἐπιθαλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων,
 ἔχων στρατιὴν τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν
 δοκέω τὸν ἄνδρα ποιήσειν τῶν ἂν χρηρίζωμεν. ταῦτα
 ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι προσέθεσαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσ-
 σειν τῇ δύναιτο ἄριστα καὶ ὑπὶσχεσθαι δῶρα ἐκέλευον
 καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ ὥς αὐτοὶ διαλύσονται, ἐλπίδας

πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσιν τοὺς Ναξίους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι, ὥς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας· τῶν γὰρ νήσων τούτων τῶν Κυκλάδων οὐδεμία καὶ ἦν ὑπὸ Δαρείῳ. ἀπικόμενος δὲ 31 ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδις λέγει πρὸς τὸν Ἀρταφρένεια ὡς Νάξος εἴη νήσος μεγάθεϊ μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλὴ τε καὶ ἀγαθὴ καὶ ἀρχοῦ Ἰωνίης, χρήματα δὲ ἐνὶ πολλὰ καὶ ἀνδράποδα. Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτην τὴν χώραν στρατηλάτης, κατάγων ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοὶ ταῦτα ποιήσαντι τοῦτο μὲν ἔστι ἔτοιμα παρ' ἐμοὶ χρήματα μεγάλα πάρεξ τῶν ἀναισιμωμάτων τῇ στρατῇ (ταῦτα μὲν γὰρ δίκαιον ἡμέας τοὺς ἄγοντας παρέχειν), τοῦτο δὲ νήσους βασιλεῖ προσκτιῆσαι αὐτὴν τε Νάξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡρτημένας, Πάρον καὶ Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυκλάδας καλευμένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμώμενος εὐπετέως ἐπιθῆσαι Εὐβοίῃ, νήσῳ μεγάλῃ τε καὶ εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου καὶ κάρτα εὐπετέϊ αἰρεθῆναι. ἀποχωρῶσι δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πάσας χειρώσασθαι. ὁ δὲ ἀμείβετο αὐτὸν τοισίδε· Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλέος ἐξηγητὴς γίνεαι προηγμάτων ἀγαθῶν καὶ ταῦτα εὖ παραινέεις πάντα, πλὴν τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. ἀντὶ δὲ ἑκατὸν νεῶν διηκοσίαί τοι ἔτοιμοι ἔσονται ἅμα τῷ ἔασι. δεῖ δὲ τούτοισι καὶ αὐτὸν βασιλέα συνέπαινον γίνεσθαι. ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης 32 ὥς ταῦτα ἤκουσε, περιχαρὴς ἔων ἀπῆγε ἐς Μίλητον, ὁ δὲ Ἀρταφρένης, ὥς οἱ πέμψαντι ἐς Σοῦσα καὶ ὑπερθέντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δαρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν διηκοσίας τριήρας, πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεξε Μεγα-

βάτην ἄνδρα Πέρσῃν τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἑωυτοῦ τε καὶ
 Δαρείου ἀνεψιόν, τοῦ Πανσανίης ὁ Κλεομβρότου Λακε-
 δαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθής γέ ἐστι ὁ λόγος, ὑστέρῳ χρόνῳ
 τούτων ἡρμόσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος
 τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατηγὸν
 Ἀρταφρένης ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ τὸν Ἀριστα-
 33 γόρην. παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης τὸν τε Ἀρισταγόρην
 ἐκ τῆς Μιλήτου καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Ναξίους
 ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου, ἐπεῖτε δὲ ἐγένετο ἐν
 Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας ἐς Κανύκασα, ὡς ἐνθεῦτεν βορρῇ
 ἀνέμῳ ἐς τὴν Νάξον διαβάλοι. καὶ οὐ γὰρ ἔδεε τούτῳ
 τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι, πρῆγμα τοιούδε συνη-
 νείχθη γενέσθαι· περιόντος Μεγαβάτεω τὰς ἐπὶ τῶν
 νεῶν φυλακὰς ἐπὶ νεὸς Μυνδίας ἔτυχε οὐδεὶς φυλάσσω·
 ὁ δὲ δεινὸν τι ποιησάμενος ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους
 ἐξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης τῆς νεὸς, τῷ οὐνομα ἦν
 Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι διὰ θαλαμῆς διελόντας τῆς νεὸς
 κατὰ τοῦτο, ἔξω μὲν κεφαλὴν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ
 σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ Σκύλακος ἐξαγγέλλει τις τῷ
 Ἀρισταγόρῃ ὅτι τὸν ξεῖνόν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβά-
 της δῆσας λυμαίνοιτο. ὁ δ' ἐλθὼν παραιτέτο τὸν Πέρ-
 σην, τυγχάνων δὲ οὐδενὸς τῶν ἐδέετο αὐτὸς ἐλθὼν
 ἔλυσε. πυθόμενος δὲ κάρτα δεινὸν ἐποιήσατο ὁ Μεγα-
 βάτης καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρισταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε· Σοὶ δὲ
 καὶ τούτοις τοῖσι πρῆγμασι τί ἐστι; οὐ σε ἀπέστειλε
 Ἀρταφρένης ἐμέο πείθεσθαι καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κε-
 λεύω; τί πολλὰ πρήσσεις; ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ
 δὲ θυμωθεὶς τούτοις, ὡς νύξ ἐγένετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον
 πλοίῳ ἄνδρας φράσσοντας τοῖσι Ναξίοις πάντα τὰ παρ-
 34 ὄντα σφί πρῆγματα. οἱ γὰρ ὧν Νάξιοι οὐδὲν πάντως

προσεδέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὀρμήσεσθαι. ἐπεὶ μέντοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσηνείκοντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκησόμενοι καὶ σῖτα καὶ ποτὰ κατὰ τάχος ἐσάξαντο. καὶ οὗτοι μὲν παρεσκευάζοντο ὡς παρεσομένου σφι πολέμου, οἱ δ' ἐπεῖτε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο καὶ ἐπολιόρκεον μῆνας τέσσαρας. ὡς δὲ τὰ τε ἔχοντες ἦλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα κατεδεδαπάνητό σφι, καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίμωτο πολλά, τοῦ πλεῦνός τε ἐδέετο ἢ πολιορκίῃ, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἡπειρον, κακῶς πρήσσοντες. Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν 35 τῷ Ἀρταφρόνῃ ἐκτελέσαι· ἅμα δὲ ἐπίεξέ μιν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρώδεέ τε τοῦ στρατοῦ πρήξαντος κακῶς καὶ Μεγαβᾶτη διαβεβλημένος, ἔδοκεέ τε τὴν βασιληίην τῆς Μιλήτου ἀπαιρεθῆσεσθαι. ἀρρωδέων δὲ τούτων ἕκαστα ἐβουλεύετο ἀπόστασιν· συνεῖπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπὶ χθαι ἐκ Σούρων παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρην ἀπὸ βασιλέος. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος βουλόμενος τῷ Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλῶς σημῆναι ὥστε φυλασσομένων τῶν ὁδῶν, ὁ δὲ τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τὴν κεφαλὴν ἐστιξε καὶ ἀνέμεινε ἀναφῶναι τὰς τρίχας, ὡς δὲ ἀνέφυσαν τάχιστα, ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον ἐντειλόμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν, ἐπεὰν δὲ ἀπύκηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρήσαντά μιν τὰς τρίχας κατιδέσθαι ἐς τὴν κεφαλὴν· τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἀπόστασιν. ταῦτα

δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίεε συμφορὴν ποιεύμενος μεγάλην τῷ
 ἑαυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι· ἀποστάσιος ὢν γινώσκων
 μένης πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασσαν
 μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου οὐδαμῶς
 αὐτὴν ἤξειν ἔτι ἐλογίζετο.

- 36 Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα διανοεύμενος ἀπέπεμπε
 τὸν ἄγγελον, Ἀρισταγόρῃ δὲ συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου
 πάντα ταῦτα συνελθόντα. ἐβουλεύετο ὢν μετὰ τοῖς
 στασιωτέων, ἐκφύνας τὴν τε ἑαυτοῦ γνώμην καὶ
 παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες
 γνώμην κατὰ τὸ αὐτὸ ἐξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι,
 Ἐκαταῖος δ' ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλιν
 μον βασιλεῖ τῷ Περσέων ἀναιρέεσθαι, καταλέγων
 τε ἔθνεα πάντα τῶν ἤρχε Δαρεῖος καὶ τὴν δύναμιν
 αὐτοῦ· ἐπεῖτε δὲ οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευσε
 ποιεῖν ὅπως ναυκρατέες τῆς θαλάσσης ἔσονται. ἄλλοι
 μὲν νυν οὐδαμῶς ἔφη λέγων ἐνορᾶν ἐσόμενον τοῦ
 (ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν Μιλησίων ἐοῦσαν
 ἀσθενέα), εἰ δὲ τὰ χρήματα καταιρεθείη τὰ ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ
 τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος ὁ Ἀνδρὸς ἀνέθηκε, πο-
 λὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσειν τῆς θαλάσσης, καὶ οὐκ
 αὐτοὺς τε ἔξειν (τοῖσι) χρήμασι χρᾶσθαι καὶ τοὺς πολέμους
 οὐ συλήσειν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα
 ὥς δεδήλωται μοι ἐν τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. αὕτη μὲν
 δὴ οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι
 ἕνα τε αὐτῶν πλώσαντα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον
 τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόν, ἐὼν ἐνθαῦτα, συλλαβάνειν
 πειραῶσθαι τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατιω-
 37 τηγούς. ἀποπεμφθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατ' αὐτὸ τοῦ
 καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ὀλίαντον Ἰβανώλλιος Μυλασ-

καὶ Ἰστιαῖον Τύμνεω Τερμερέα καὶ Κώην Ἐρξάνδρου, τῷ Δαρείῳ Μυτιλήνην ἐδώρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδew Κυμαῖον καὶ ἄλλους συγχροῦς, οὕτω δὴ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ μηχανώμενος. καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραννίδα ἰσονομίην ἐποίει τῇ Μιλήτῳ, ὥς ἂν ἐκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπιστάτατο, μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τῷ αὐτῷ τοῦτο ἐποίει, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος ποιέεσθαι τῇσι πόλεσι ἐξεδίδον, ἕλλον ἐς ἄλλην πόλιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώην μὲν νυν Μυτι- 38 ληναῖοι ἐπεῖτε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαρόντες κατέλευσαν, Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτῶν ἀπῆκαν· ὥς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνες ἀπείσαν. τυράννων μὲν νυν κατάπαυσις ἐγίνετο ἀνὰ τὰς πόλεις, Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὥς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγούς ἐν ἐκάστη τῶν πολιῶν κελεύσας ἐκάστους καταστήσαι, δευτέρῳ αὐτὸς ἐς Λακεδαιμόνα τριήρει ἀπόστολος ἐγίνετο· ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινός οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδριδῆς μὲν ὁ Λέοντος οὐκ- 39 ἔτι περιεὼν ἐβασίλευε ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε, Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδριδew εἶχε τὴν βασιληίην, οὐ κατ' ἀνδραγαθίην σχὼν ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδριδῆ γὰρ ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑωυτοῦ θυγατέρα καὶ ἐούσης ταύτης οἱ καταθυμίας παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τούτου δὲ τοιούτου ἔοντος οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν· Εἰ τοι σὺ σεωυτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν τοῦτο ἔστι οὐ περιopτέον, γένος τὸ Εὐρουσθένεος γενέσθαι ἐξίτη-

λον. σύ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεῖτε τοι οὐ τίκτη
 ἔξω, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποιέων ταῦτα Σπαρτιήτης
 ἀδήσεις. ὁ δ' ἀμείβετο φᾶς τούτων οὐδέτερα ποιήσεις
 ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλευεῖν παραινέοντας, τὴν
 ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν ἀναμάρτητον ἐωυτῷ, ταύτην ἀπ
 40 ἔντα ἄλλην ἐσαγαγέσθαι· οὐδέ σφι πείσεσθαι. πρὸ
 ταῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι πρὸς
 ἔφερον Ἀναξανδρίδην τάδε· Ἐπεὶ τοίνυν τοι περιεχόμενός
 σε ὀρώμεν τῆς ἔχεις γυναικός, σύ δὲ ταῦτα ποίεις κα
 μὴ ἀντίβαινε τούτοισι, ἵνα μὴ τι ἄλλοιόν περὶ σε
 Σπαρτιῇται βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις ο
 προσδεόμεθά σευ τῆς ἐξέσιος, σύ δὲ ταύτῃ τε πάντ
 ὄσα νῦν παρέχεις πάρεχε καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσα
 γαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. ταῦτά κη λεγόντων συνεχώ
 ρησε ὁ Ἀναξανδρίδης, μετὰ δὲ γυναῖκας ἔχων δύο διζώ
 41 ἰστίας οἶκεε, ποιέων οὐδαμῶς Σπαρτιητικά. χρόνου δ
 οὐ πολλοῦ διελθόντος ἡ ἐσώστερον ἐπελθοῦσα γυν
 τίκει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ αὕτη τε ἔφεδρο
 βασιλέα Σπαρτιήτῃσι ἀπέφαινε καὶ ἡ προτέρη γυνὴ τὸ
 πρότερον χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα τότε κως ἐκύησε, συ
 τυχή ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσαν δὲ αὐτὴν ἀληθεῖ λόγῳ
 οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκῆιοι πυνθόμενοι ὥχλει
 φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως βουλομένην ὑποβαλε
 σθαι. δεινὰ δὲ ποιούντων αὐτῶν, τοῦ χρόνου συντά
 μνοντος, ὑπ' ἀπιστίας οἱ ἔφοροι τίκτουςαν τὴν γυναῖκα
 περιζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὥς ἔτεκε Λωριέα, ἰδέω
 ἴσχει Λεωνίδην καὶ μετὰ τοῦτον ἰθὺς ἴσχει Κλεόμβρο
 τον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτόν τε καὶ
 Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ Κλεομένεα τεκοῦσα καὶ [τὸ
 δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνή, ἐοῦσα θυγάτηρ Πρινητάδης

τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον. ὁ μὲν δὴ 42
 Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ φρενήρης ἀκρομανής
 τε, ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλίκων πάντων πρῶτος, εὖ
 τε ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαθήν αὐτὸς σχήσων τὴν βασι-
 λειάν. ὥστε ὦν οὕτω φρονέων, ἐπειδὴ ὁ τε Ἀναξανδρί-
 δης ἀπέθανε καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ
 ἐστήσαντο βασιλέα τὸν πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δω-
 ριεὺς δεινὸν τε ποιούμενος καὶ οὐκ ἄξιῶν ὑπὸ Κλεομέ-
 νους βασιλεύεσθαι, αἰτήσας λεὼν Σπαρτιήτας ἤγε ἐς
 ἀποικίην, οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος
 ἐς ἦντινα γῆν κτίσων ἦν, οὔτε ποιήσας οὐδὲν τῶν νομι-
 ζομένων. οἱα δὲ βαρέως φέρων, ἀπείε ἐς τὴν Λιβύην τὰ
 πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄνδρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δὲ
 ἐς Κίνυπα οἰκίσε χῶρον κάλλιστον τῶν Λιβύων παρὰ
 (Κίνυπα) ποταμόν. ἐξελασθεὶς δὲ ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτει
 ὑπὸ Μακέων τε Λιβύων καὶ Καρχηδονίων ἀπίκετο ἐς
 Πελοπόννησον. ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀντιχάρης ἀνὴρ Ἐλεώνιος 43
 συνεβούλευσε ἐκ τῶν Λαῖου χρησμῶν Ἡράκλειαν τὴν
 ἐν Σικελίᾳ κτίζειν, φᾶς τὴν Ἑρυνκος χώραν πᾶσαν εἶναι
 Ἡρακλειδέων αὐτοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. ὁ δὲ ἀκούσας
 ταῦτα ἐς Δελφοὺς οἶχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ
 αἰρήει ἐπ' ἣν στέλλεται χώραν· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ αἰ-
 ρήσειν. παραλαβὼν δὲ Δωριεὺς τὸν στόλον τὸν καὶ ἐς
 Λιβύην ἤγε ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. τὸν χρόνον 44
 δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρίται, σφέας τε αὐτοὺς καὶ
 Τηλυν τὸν ἑωυτῶν βασιλέα ἐπὶ Κρότωνα μέλλειν στρα-
 τεύεσθαι, τοὺς δὲ Κροτωνιήτας περιδεέας γενομένους
 δεηθῆναι Δωριέος σφίσι τιμωρῆσαι καὶ τυχεῖν δεηθέν-
 τας· συστρατεύεσθαι τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα καὶ
 συλεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν Συβαρίται λέγουσι

ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, Κροτωνιῆται
 δὲ οὐδένα σφίσι φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβέσθαι τοῦ πρὸ
 Συβαρίτας πολέμου εἰ μὴ Καλλίην τῶν Ἰαμιδέων μά-
 τιν Ἠλείον μῦνον, καὶ τοῦτον τρόπῳ τοιῷδε· παρὰ
 Τήλυος τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀποδράντα ἀπικέσθαι
 παρὰ σφέας, ἐπεῖτε οἱ τὰ ἱρὰ οὐ προεχώρει χρηστὴν
 45 θυομένην ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δ' αὖ οὔτοι λέγουσι
 μαρτύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε, Συ-
 βαρίται μὲν τέμενός τε καὶ νηὸν ἔοντα παρὰ τὸν ξηρὸν
 Κροῆτιν, τὸν ἰδρύσασθαι συνελόντα τὴν πόλιν Δωριέ-
 λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κροαδίῃ, τοῦτο δὲ αὐτὸς
 Δωριεὺς τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιεῖντα
 ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη· εἰ γὰρ δὲ
 μὴ παρέπρηξε μηδέν, ἐπ' ὃ δὲ ἐστάλη ἐποίησε, εἴλετο
 τὴν Ἐρυκίνην χώραν καὶ ἑλὼν κατέσχε, οὐδ' ἂν αὐτὸς
 τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. οἱ δ' αὖ Κροτωνιῆται ἀπο-
 δεικνύσι Καλλίην μὲν τῷ Ἠλείῳ ἐξαίρετα ἐν γῇ τῇ Κρο-
 τωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι ἐνέμονται·
 οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι, Δωριεὶ δὲ καὶ τοῖσι Δωριέ-
 ἀπογόνοισι οὐδέν. καίτοι εἰ συνεπελάβετό γε τοῦ Συ-
 βαριτικοῦ πολέμου Δωριεὺς, δοθῆναι ἂν οἱ πολλαπλήσι
 ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτῶν μαρτύρια
 ἀποφαίνονται· καὶ πάρεστι, ὅκοτέροισί τις πείθεται αὐ-
 46 τῶν, τούτοις προσχωρεῖν. συνέπλεον δὲ Δωριεὶ καὶ
 ἄλλοι συγκρίσται Σπαρτιητέων, Θεσσαλὸς καὶ Παρα-
 βάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων, οἱ ἐπεῖτε ἀπίκοντο
 παντὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέθανον μάχῃ ἑσσω-
 θέντες ὑπὸ τε Φοινίκων καὶ Ἑγεσταίων· μῦνος δὲ Εὐρυ-
 λέων τῶν συγκριστέων περιεγένετο τούτου τοῦ πάθους
 συλλαβῶν δὲ οὗτος τῆς στρατιῆς τοὺς περιγενομένους

ἔσχε Μινῶν τὴν Σελινουσίῳ ἀποικίην καὶ συνελευ-
 θέρου Σελινουσίου τοῦ μουνάρχου Πειθαγόρου. μετὰ
 δέ, ὡς τοῦτον κατεῖλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σε-
 λινοῦντος καὶ ἐμουνάρχησε χρόνον ἐπ' ὀλίγον· οἱ γάρ
 μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάντες ἀπέκτειναν καταφυγόντα
 ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βωμόν. συνέσπετο δὲ Δωριεὶ καὶ 47
 συναπέθανε Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω Κροτωνιήτης ἀνὴρ,
 ὃς ἀρμოსάμενος Τήλυος τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα ἔφυγε
 ἐκ Κρότωνος, ψευσθεὶς δὲ τοῦ γάμου οἶχeto πλέων ἐς
 Κυρήνην, ἐκ ταύτης δὲ ὁρμώμενος συνέσπετο οἰκῆν τε
 τριήρεϊ καὶ οἰκῆν ἀνδρῶν δαπάνη, ἐὼν τε Ὀλυμπιονί-
 κης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἑαυτόν. διὰ δὲ
 τὸ ἑαυτοῦ κάλλος ἠνείκατο παρὰ Ἑρεσταίων τὰ οὐδεὶς
 ἄλλος· ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἠρώιον ἰδρυσάμενοι
 θυσίῃσι αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τρόπῳ 48
 τοιούτῳ ἐτελεύτησε· εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ
 Κλεομένεος καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευσε ἄν
 Λακεδαιμόνος· οὐ γάρ τινα πολλὸν χρόνον ἤρξε ὁ Κλεο-
 μένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἅπαις, θυγατέρα μούνην λιπών,
 τῇ οὖνομα ἦν Γοργώ.

Ἀπικνέεται δ' ὧν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραν- 49
 νος ἐς τὴν Σπάρτην Κλεομένεος ἔχοντας τὴν ἀρχήν·
 τῷ δὴ ἐς λόγους ἦιε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων
 χάλκεον πῖνακα ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περιόδῳ ἐνετέμνητο
 καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος
 δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τάδε·
 Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ θωμάσῃς τῆς
 ἐνθαῦτα ἀπίξις· τὰ γὰρ κατήκοντά ἐστι τοιαῦτα· Ἰώ-
 νων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ' ἐλευθέρων ὄνειδος καὶ
 ἄλλος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν

ὑμῖν, ὅσῳ προέστατε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὦν πρὸς
 τῶν Ἑλληνίων ῥύσασθε Ἴωνας ἐκ δουλοσύνης,
 ὁμαίμονας. εὐπετέως δὲ ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρέει
 οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι ἄλκιμοί εἰσι, ὑμεῖς τε τὰ
 πόλεμον ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἢ τ
 αὐτῶν ἐστὶ τοιήδε, τόξα καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξ
 δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας καὶ κυρβασίας ἐ
 κεφαλῇσι. οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναι εἰσι. ἐστὶ
 ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἡπειρον ἐκείνην νεμομένοισι ὅσ
 τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι, ἀπὸ χρυσοῦ ἀρξαμένοισι
 ρος καὶ χαλκὸς καὶ ἐσθῆς ποικίλη καὶ ὑποζυγία
 ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλόμενοι αὐτοὶ ἀν
 κατοίκηνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι ὥς ἐγὼ οἶ
 Ἴωνων μὲν τῶνδε οἶδε Λυδοί, οἰκέοντές τε
 ἀγαθὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες. δεικνύς δ
 ταῦτα ἐς τῆς γῆς τὴν περίοδον, τὴν ἐφέρετο
 πίνακι ἐντετμημένην. Λυδῶν δέ, ἔφη λέγων ὁ ἄ
 γόρης, οἶδε ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς τὴν ἡῶ,
 προβατώτατοί τε ἐόντες πάντων τῶν ἐγὼ οἶ
 πολυκαρπώτατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται Καππαδόκα
 ἡμεῖς Συρίους καλέομεν· τούτοις δὲ πρόσουροι ἱ
 κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήνδε, ἐν τῇ ἦδε ἰ
 νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τάλαντα βασιλεῖ τῷ
 τειον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλικῶν δὲ τῶνδε
 Ἀρμένιοι οἶδε, καὶ οὗτοι ἐόντες πολυπρόβατοι,
 νίων δὲ Ματιηνοὶ χώραν τήνδε ἔχοντες. ἔχε
 τούτων γῇ ἦδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ παρὰ ποταμὸν
 Χοάσπην κείμενά ἐστι τὰ Σοῦσα ταῦτα, ἐνθα
 λεύς τε μέγας δίαιταν ποιέεται, καὶ τῶν χρημᾶ
 θησαυροὶ ἐνθαυτὰ εἰσι· ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν

θαρσέοντες ἤδη τῷ Διὶ πλούτου πέρι ἐρίζετε. ἀλλὰ
 περὶ μὲν χώρας ἄρα οὐ πολλῆς οὐδὲ οὕτω χρηστῆς
 καὶ οὐρῶν σμικρῶν χρεὼν ἔστι ὑμέας μάχας ἀνα-
 βάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους ἔοντας ἰσοπαλέας καὶ
 Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους, τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενον
 ἔστι οὐδὲν οὔτε ἀργύρου, τῶν πέρι καὶ τινα ἐνάγει
 προθυμίῃ μαχόμενον ἀποθνήσκειν· παρέχον δὲ τῆς
 Ἀσίας πάσης ἄρχειν εὐπετέως, ἄλλο τι αἰρήσεσθε;
 Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε, Κλεομένης δὲ ἀμείβετο
 τοισίδε· ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην
 ἡμέρην ὑποκρινέεσθαι. τότε μὲν ἐς τοσοῦτο ἤλασαν· 50
 ἐπεῖτε δὲ ἡ κυρίῃ ἡμέρῃ ἐγένετο τῆς ὑποκρίσιος καὶ
 ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον, εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν
 Ἀρισταγόρην ὁκόσων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων
 ὁδὸς εἰη παρὰ βασιλέα. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, τᾶλλα ἔων
 σοφὸς καὶ διαβάλλων ἐκείνουν εὔ, ἐν τούτῳ ἐσφάλῃ· χρεὼν
 γὰρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἔόν, βουλόμενόν γε Σπαρτιῆτας
 ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει δ' ὦν τριῶν μηνῶν
 φᾶς εἶναι τὴν ἄνοδον. ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον
 λόγον τὸν ὁ Ἀρισταγόρης ὥρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ,
 εἶπε· ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ
 δύντος ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐεπέα λέγεις Λακε-
 δαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν
 ὁδὸν ἀγαγεῖν. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἶπας ἦιε 51
 ἐς τὰ οἰκία, ὁ δὲ Ἀρισταγόρης λαβὼν ἱκετηρίην ἦιε ἐς
 τοῦ Κλεομένεος, ἐσελθὼν δὲ ἔσω ἅτε ἱκετεῦν ἐπ-
 ακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα τὸ παι-
 διον· προσεστίηκε γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγάτηρ,
 τῇ οὖνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δέ οἱ καὶ μῦνον τέκνον
 ἐτύγχανε ἔδν ἐτέων ὀκτῶ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης

δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται μὴδὲ ἐπισχεῖν τοῦ παιδίου εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἄρχετο ἐκ δέκα τάλαντων ὑπισχνόμενος, ἣν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν ἐδέετο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος προέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς ὃ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδέδεκτο καὶ τὸ παιδίον ἠὲ δάξατο. Πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξεῖνος, ἦν μὴ ἀποστὰς ἴης. ὅ τε δὴ Κλεομένης ἡσθεὶς τοῦ παιδίου τῇ παραινέσει ἦε ἐς ἕτερον οἶκημα καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσεται τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπὶ πλεον ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνύδου τῆς παρὰ βασιλεία.

- 52 Ἐχει γὰρ ἄμφι τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε· σταθμοὶ τε πανταχῇ εἰσι βασιλῆμοι καὶ καταλύσεις κάλλιστα, διὰ οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλές. διὰ μὲν γε Λυδίας καὶ Φρυγίας σταθμοὶ τείνοντες εἰκοσὶ εἰσι, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐννεήκοντα καὶ ἥμισυ. ἐκδέκεται δὲ ἐκ τῆς Φρυγίας ὁ Ἄλως ποταμός, ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη καὶ οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμὸν, καὶ φυλακτήριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην καὶ ταύτῃ πορευομένῳ μέχρι οὖρων τῶν Κιλικίων σταθμοὶ δυὼν δέοντές εἰσι τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὖροισι διξὰς τε πύλας διεξελάῃς καὶ διξὰ φυλακτήρια παραμείψαι. ταῦτα δὲ διεξελάσαντι καὶ διὰ τῆς Κιλικίας ὁδὸν ποιευμένῳ τρεῖς εἰσι σταθμοί, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ ἥμισυ. οὖρος δὲ Κιλικίας καὶ τῆς Ἀρμενίας ἐστὶ ποταμός νηυσιπέρητος, τῷ ὄνομα Εὐφροήτης. ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίᾳ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγῶν πεντεκαίδεκα,

παρασάγγαι δὲ ἕξ καὶ πεντήκοντα καὶ ἡμισυ, καὶ φυλα-
 κτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσιπέρητοι τέσσερες
 διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεῦσαι
 ἔστι, πρῶτος μὲν Τίγρης, μετὰ δὲ δευτέρος τε καὶ
 τρίτος ὧντὸς ὀνομαζόμενος, οὐκ ὧντὸς ἑὼν ποταμὸς
 οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων· ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτῶν
 καταλεχθεὶς ἐξ Ἀρμενίων ῥέει, ὁ δ' ὕστερος ἐκ Ματι-
 νῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὖνομα ἔχει Γύνδης,
 τὸν Κύρος διέλαβέ ποτε ἐς διώρυγας ἐξήκοντα καὶ τριη-
 κοσίας. ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντι ἐς τὴν
 Ματινην γῆν σταθμοὶ εἰσι τέσσερες ἐκ δὲ
 ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώραν μεταβαίνουντι ἑνδεκα
 σταθμοί, παρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσεράκοντα καὶ
 ἡμισύ ἔστι ἐπὶ ποταμὸν Χοάσπην, ἔοντα καὶ τοῦτον
 νηυσιπέρητον, ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι
 οἱ πάντες σταθμοὶ εἰσι ἑνδεκα καὶ ἑκατὸν. καταγωγαὶ
 μὲν νυν σταθμῶν τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα
 ἀναβαίνουντι· εἰ δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασι- 53
 λήῃ τοῖσι παρασάγγῃσι καὶ ὁ παρασάγγης δύναται
 τριήκοντα στάδια, ὥσπερ οὗτός γε δύναται ταῦτα, ἐκ
 Σαρδίων στάδια ἔστι ἐς βασιλίῃα τὰ Μεμνόνια καλεό-
 μενα πεντακόσια καὶ τρισχίλια καὶ μύρια παρασαγγέων
 ἔοντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ
 καὶ ἑκατὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη διεξιούσι ἀναισι-
 μούνται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐνενηήκοντα. οὕτω τῷ Μιλη- 54
 σίῳ Ἀρισταγόρῃ εἰπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακε-
 δαιμόνιον εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τὴν παρὰ
 βασιλέα ὀρθῶς εἰρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τού-
 των ἔτι δίζηται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἕξ
 Ἐφέσου ἐς Σάρδις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτη.

καὶ δὴ λέγω σταδίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούδων (τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστυ καλεῖται) τεσσαράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τεσσαράκοντα καὶ πεντακόσιοι στάδιοι, καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μηκύνεται ἡ τρίμηνος ὁδός.

- 55 Ἀπελαινόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης ἦε ἐς τὰς Ἀθήνας γενομένης τυράννων ὧδε ἐλευθέρως· ἐπεὶ Ἰππάρχου τὸν Πεισιστράτου, Ἰππῆω δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεόν, ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου [τῷ ἐώντοῦ πάθει] ἐναργεστάτην κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμόδιος, γένος ἐόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἔτεα τέσσερα οὐδὲν ἥσσαν
- 56 ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρὸ τοῦ. ἡ μὲν νυν ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἡδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἰππάρχος ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν καὶ εὐειδέα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα·

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ·

Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

ταῦτα δέ, ὥς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανερός ἦν ὑπερτιθέμενος ὄνειροπόλοισι· μετὰ δὲ ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

- 57 Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἦσαν οἱ φονέες οἱ Ἰππάρχου, ὥς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετρίας τὴν ἀρχήν, ὥς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὐρίσκω, ἦσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην, οἶκεον δὲ τῆς χώρας ταύτης ἀπολαχόντες τὴν Ταναγκρικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων οἱ Γεφυραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες

ἐτράποντο ἐπ' Ἀθηνέων. Ἀθηναῖοι δέ σφεας ἐπὶ ῥη-
τοῖσι ἐδέξαντο σφέων αὐτῶν εἶναι πολιήτας, πολλῶν
τεσων καὶ οὐκ ἀξιαπηγῆτων ἐπιτάξαντες ἐργεσθαι. οἱ 58
δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἦσαν
οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ οἰκήσαντες ταύτην τὴν
χώρην ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας καὶ δὴ
καὶ γράμματα, οὐκ ἔοντα πρὶν Ἑλλήσι ὥς ἐμοὶ δοκέειν,
πρῶτα μὲν τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ
δὲ χρόνου προβαίνοντος ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλλον καὶ
τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. περιοίκεον δέ σφεας τὰ
πολλὰ τῶν χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες·
οἱ παραλαβόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμ-
ματα, μεταρρυθμίσαντές σφεων ὀλίγα ἐχρέωντο, χρεώ-
μενοι δὲ ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε ἐσαγα-
γόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικῆα κεκλήσθαι.
καὶ τὰς βίβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ
[οἱ] Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπάνι βίβλων ἐχρέωντο διφθέ-
ρῃσι αἰγέησί τε καὶ οἰέησι· ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ
πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι.
εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήα γράμματα ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ 59
Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν
ἐπὶ τρίποσι τρισὶ ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὅμοια
ἔοντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι. ὁ μὲν δὴ εἷς τῶν τριπόδων
ἐπίγραμμα ἔχει

Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν ἔων ἀπὸ Τηλεβοάων.

ταῦτα ἡλικίην ἂν εἴη κατὰ Λάϊον τὸν Λαβδάκου τοῦ
Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. ἕτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξα- 60
μέτρῳ τόνῳ λέγει·

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηβόλῳ Ἀπόλλωνι

Νικήσας ἀνέθηκε τειν περικαλλὲς ἔργαλμα.

Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἰπποκόωντος, εἰ δὴ οὗτός γε ἐστὶ
 ὁ ἀναθεὶς καὶ μὴ ἄλλος τῷ αὐτῷ οὐνομα ἔχων τῷ Ἰπο-
 61 κόωντος, ἡλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαῖου. τρίτος
 δὲ τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸς εὐσκόπων Ἀπόλλωνι

Μουναρχέων ἀνέθηκε τεῖν περικαλλὲς ἄγαλμα.

ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μου-
 ναρχέοντος ἐξανιστέεται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων καὶ τρά-
 πονται ἐς τοὺς Ἑγγελέας, οἳ δὲ Γεφυραῖοι ὑπολει-
 φθέντες ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωρεῖν ἐς Ἀθήνας·
 καὶ σφι ἰρὰ ἐστὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἰδρυμένα, τῶν οὐδὲν
 μετὰ τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα
 τῶν ἄλλων ἱρῶν καὶ δὴ καὶ Ἀχαιῆς Δῆμητρος ἱρὸν
 τε καὶ ὕργια.

62 Ἡ μὲν δὴ ὕψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου καὶ οἱ
 Γεφυραῖοι ὕθην ἐγερόνεσαν, τῶν ἦσαν οἱ Ἰππάρχου
 φουέες, ἀπήγηταί μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἐτι ἀνα-
 λαβεῖν τὸν κατ' ἀρχὰς ἦια λέξων λόγον, ὥς τυράννων
 ἐλευθερώθησαν Ἀθηναῖοι. Ἰπλίῳ τυραννεύοντος καὶ
 ἐμπικραινομένου Ἀθηναίοισι διὰ τὸν Ἰππάρχου θάνατον
 Ἀλκμεωνίδαι, γένος ἔοντες Ἀθηναῖοι καὶ φεύγοντες Πει-
 σιστρατίδας, ἐπεῖτε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀθηναίων
 φυγάσι περρωμένοις κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρει
 [κάτοδος], ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως πειρώμενοι κατ-
 εἶναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λειψύδριον τὸ
 ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμεωνίδαι
 πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι παρ' Ἀμφι-
 κτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν
 νῦν ἔοντα, τότε δὲ οὐκω, τοῦτον ἐξοικοδομῆσαι. οἷα
 δὲ χρημάτων εὖ ἤκοντες καὶ ἔοντες ἄνδρες δόκιμοι

ἀνέκαθεν ἔτι, τὸν [τε] νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παρα-
 δείγματος κάλλιον, τὰ τε ἄλλα καὶ συγκειμένου σφι
 παρίνου λίθου ποιέειν τὸν νηόν, Παρίου τὰ ἐμπροσθε
 αὐτοῦ ἐξεποίησαν. ὥς ὢν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, 63
 οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν
 Πυθίην χρήμασι, ὅπως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες
 εἴτε ἰδίῳ στόλῳ εἴτε δημοσίῳ χρησόμενοι, προσφέρειν
 σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὥς
 σφι αἰεὶ τῷτὸ πρόφαντον ἐγίνετο, πέμπουσι Ἀρχι-
 μόλιον τὸν Ἀστέρος, ἑόντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον,
 σὺν στρατῷ ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνέων,
 ὅμως καὶ ξείνους σφι ἑόντας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ
 θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμ-
 πουσι δὲ τούτους κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ
 προσσχὼν ἐς Φάληρον τὴν στρατιὴν ἀπέβησε, οἱ δὲ
 Πεισιστρατίδαι προπνυθιανόμενοι ταῦτα ἐπεκαλέοντο
 ἐκ Θεσσαλίας ἐπικουρίην· ἐπεποίητο γάρ σφι συμμα-
 χίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δέ σφι δεομένοισι ἀπ-
 ἐμειψαν κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι χιλίην τε ἵππον καὶ
 τὸν βασιλέα τὸν σφέτερον Κινέην ἄνδρα Γονναῖον·
 τοὺς ἐπέτε εἶσχον συμμάχους οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχα-
 νῶντο τοιάδε· κείραντες τῶν Φαληρέων τὸ πεδίον καὶ
 ἱππασίμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν χώρον ἐπήκαν τῷ
 στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἄλλους
 τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀρχι-
 μόλιον, τοὺς δὲ περιγενομένους αὐτῶν ἐς τὰς νέας
 κατέρξαεν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαίμονος
 οὕτω ἀπῆλλαξε, καὶ Ἀρχιμολίου εἰςὶ ταφαὶ τῆς Ἀττι-
 κῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Κυνο-
 σάργει. μετὰ δὲ Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες 64

ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατιᾶς
ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδριδεά.
οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στείλαντες ἀλλὰ κατ' ἡπειρον
τοῖσι ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσα-
λῶν ἵππος πρώτη προσέμιξε καὶ οὐ μετὰ πολλὸν ἐτρο-
πετο, καὶ σφεων ἔπεσον ὑπὲρ τεσσσεράκοντα ἄνδρας.
οἱ δὲ περιγεγόμενοι ἀπαλλάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ
Θεσσαλίῃς. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἕστυ ἄμ-
'Αθηναίων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐπο-
λιόρκει τοὺς τυράννους ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελα-
65 στικῷ τείχεϊ. καὶ οὐδέν τι πάντως ἂν ἐξεῖλον τοῦ
Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι· οὔτε γὰρ ἐπέδρη
ἐπενόεον ποιήσασθαι, οἱ τε Πεισιστρατίδαι σίτοισι καὶ
ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε ἂν ἡμέ-
ρας ὀλίγας ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νῦν δὲ
συντυχίῃ τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ ἡ αὐτὴ
αὕτη σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ ἔξω τῆς χώρας οἱ
παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἤλωσαν. τοῦτο δὲ ὡς
ἐγένετο, πάντα αὐτῶν τὰ πρήγματα συνετετάρακτο.
παρέστησαν δὲ ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, ἐπ' οἷα
ἐβούλουντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρησι ἐκχω-
ρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δὲ ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον
τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπὶ
ἔτεα ἕξ τε καὶ τριήκοντα, ἐόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέκαθε
Πύλιοι τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτῶν γεγονότες καὶ
οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἱ πρότερον ἐπὶ
ἡλυδες ἐόντες ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ τοῦ
του δὲ καὶ τῶντο οὖνομα ἀπεμνημόνευσε Ἰπποκράτης
τῷ παιδὶ θέσθαι τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστορος
Πεισιστράτου ποιεύμενος τὴν ἐπωνυμίην. οὕτω μὲν

Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἐπαθον ἀξιώχρεα ἀπηγήσιοι πρὶν ἢ Ἰωνίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου καὶ Ἀρισταγόρην τὸν Μιλήσιον ἀπικόμενον εἰς Ἀθήνας χρῆσαι σωείων βοηθέειν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

Ἀθῆναι, ἐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλα- 66
χθεῖσαι τυράννων ἐγίνοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε ἀνὴρ Ἀλκμεωνίδης, ὅς περ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι, καὶ Ἰσαγόρης Τισάνδρου οἰκίης μὲν ἔων δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι· θύουσι δὲ οἱ συγγενεές αὐτοῦ Αἰὼν Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυνάμιος, ἐσσοῦμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν δῆμον προσεταιρίζεται. μετὰ δὲ τετραφύλους ἔοντας Ἀθη-
ναίους δεκαφύλους ἐποίησε, τῶν Ἴωνος παίδων Γε-
λέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὀπλητος ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας, ἐξευρών δὲ ἑτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐπιχωρίων, πάρεξ Αἰάντος· τοῦτον δέ, ὅτε ἀστυγέλτονα καὶ σύμμαχον, ξεῖνον ἔοντα προσέθετο. ταῦτα δέ, δοκέειν ἐμοί, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος 67
τὸν ἑαυτοῦ μητροπάτορα Κλεισθένεα τὸν Σικυνῶνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας τοῦτο μὲν ῥαψωδοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυνῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντα ὑμνεῖται· τοῦτο δέ, ἡρώιον γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυνωνίων Ἀδρησίου τοῦ Ταλαοῦ, τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἔοντα Ἀργεῖον ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρας. ἐλθὼν δὲ εἰς Δελφοὺς ἐρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλῃ τὸν Ἀδρησίου· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶς φᾶσα Ἀδρησίου μὲν εἶναι Σικυνωνίων βασιλέα,

ἐκεῖνον δὲ λευστήρα. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτο
 παρεδίδου, ἀπελθὼν ὀπίσω ἐφρόντιζε μηχανὴν
 ὃ Ἄδρηστος ἀπαλλάξεται. ὥς δέ οἱ ἐξευρησθὰς
 πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας ἔφη θέλειν ἐπαι
 Μελάνιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδωκεν
 ἀγαρόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον
 οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανίῳ καὶ μιν ἴδον
 θάυτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν
 ἱππον ὁ Κλεισθένης (καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγ
 ὥς ἔχθιστον ἐόντα Ἀδρήστῳ, ὃς τὸν τε ἄδρα
 Μηκιστέα ἀπεκτόνεε καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα
 δέ οἱ τὸ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὀρθό
 στου ἀπελόμενος ἔδωκε τῷ Μελανίπῳ. οἱ δὲ
 νιοι ἐώθεσαν μεγαλωστὶ κάρτα τιμᾶν τὸν Ἀ
 ἢ γὰρ χώρη ἦν αὕτη Πολύβου, ὁ δὲ Ἄδρη
 Πολύβου θυγατριδέος, ἅπαις δὲ Πόλυβος
 διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τὰ τε δὴ ἄλλα οἱ
 νιοι ἐτίμων τὸν Ἀδρηστον καὶ δὴ πρὸς τὰ πάθ
 τραγικοῖσι χοροῖσι ἐγέραιρον, τὸν μὲν Διόν
 τιμῶντες, τὸν δὲ Ἀδρηστον. Κλεισθένης δὲ
 μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην θυ
 68 λανίπῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἀδρηστον οἱ ἐπεποίη
 δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖς
 νίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα οἱ
 ἐνθά καὶ πλεῖστον κατεγέλασε τῶν Σικων
 γὰρ ὅς τε καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μετατιθ
 τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἐωυτοῦ φυλῆς
 δὲ τὸ οὐνομα ἀπὸ τῆς ἐωυτοῦ ἀρχῆς ἔθετο
 μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο, ἕτεροι δὲ Τῆτο
 δὲ Ὀνεᾶται, ἕτεροι δὲ Χοιρεᾶται. τούτοις τοῖς

μασι τῶν φυλέων ἐχρέωντο οἱ Σικυῶνιοι καὶ ἐπὶ Κλει-
σθένεος ἄρχοντος καὶ ἐκείνου τεθνεώτος ἔτι ἐπ' ἔτεα
ἐξήκοντα· μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες με-
τέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Ἀυμα-
νάτας, τετάρτους δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρή-
στου παιδὸς Αἰγιαλέος τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι κεκλη-
σθαι Αἰγιαλέας.

Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυῶνιος Κλεισθένης ἐπεποιή- 69
κε, ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἑὼν τοῦ Σικυω-
νίου τούτου θυγατριδέος καὶ τὸ οὔνομα ἐπὶ τούτου
ἔχων, δοκέειν ἐμοὶ καὶ οὗτος ὑπεριδῶν Ἴωνας, ἵνα μὴ
σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὁμώνυμον
Κλεισθένεα ἐμιμήσατο. ὥς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων
δῆμον πρότερον ἀπωσμένον τότε πάντων πρὸς τὴν
ἑωυτοῦ μοῖραν προσεθήκατο, τὰς φυλάς μετωνόμασε
καὶ ἐποίησε πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων. δέκα τε δὴ φυ-
λάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς
δήμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς. ἦν τε τὸν δῆμον
προσθέμενος πολλῶ κατύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων.
ἐν τῷ μέρει δὲ ἐσσούμενος ὁ Ἰσαγόρης ἀντιτεχνᾷται 70
τάδε· ἐπικαλέεται Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, γενό-
μενον ἑωυτῷ ξεῖνον ἀπὸ τῆς Πεισιστράτιδέων πολιορ-
κίης. τὸν δὲ Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν παρὰ τοῦ
Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ
Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα ἐξέβαλλε Κλεισθένεα
καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐνα-
γέας ἐπιλέγων. ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδασχῆς
τοῦ Ἰσαγόρεω· οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμεωνίδαι καὶ οἱ συστα-
σιῶται αὐτῶν εἶχον αἰτίην τοῦ φόνον τούτου, αὐτὸς
δὲ οὐ μετείχε οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ. οἱ δ' ἐναγέες 71

Ἀθηναίων ὡς ἐνομασθήσαν· ἦν Κυλλών τῶν Ἀθη-
ναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης. οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκό-
μησε, προσποιησάμενος δὲ ἑταιρήειν τῶν ἡλικιωτέων
καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη, οὐ δυνάμενος δὲ
ἐπικρατῆσαι ἱκέτης ἵζετο πρὸς τὸ ἄγαλμα. τούτους
ἀνιστάσι μὲν οἱ πρυτάνεις τῶν ναυκράρων, οἱ περ
ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύους πλὴν θανάτου·
φρονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίῃ ἔχει Ἀλκμεωνίδας. ταῦτα
πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο.

- 72 Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλλε Κλεισθένεα
καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέσχε·
μετὰ δὲ οὐδὲν ἦσσαν παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεο-
μένης οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ, ἀπικόμενος δὲ ἀγῆλα τέει
ἐπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσα-
γόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας δεύτερον τὴν βουλὴν κατα-
λύειν ἐπειρᾶτο, τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω στα-
σιώτησι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς
βουλῆς καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι ὃ τε Κλεομένης
καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνου-
σι τὴν ἀκρόπολιν. Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ
αὐτὰ φρονήσαντες ἐπολιόρκειον αὐτοὺς ἡμέρας δύο·
τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρας ὅσοι
ἦσαν αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεο-
μένει ἡ φήμη· ὥς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν μέλλων
δὴ αὐτὴν κατασχῆσαι, ἦι ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ ὡς
προσερέων· ἡ δὲ ἱρεὶν ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου πρὶν
ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμείψαι εἶπε· ὦ ξεῖνε Λακεδαι-
μόνιε, πάλιν χώρει μὴδὲ ἔσιθι ἐς τὸ ἱρόν· οὐ γὰρ
θεμιτὸν Δωριεῦσι παριέναι ἐνθαῦτα. ὁ δὲ εἶπε· ὦ
γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριεὺς εἰμι ἀλλ' Ἀχαιοός. ὁ μὲν δὴ

τῇ κληδόνι οὐδὲν χρεώμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ τότε
 πάλιν ἐξέπιπτε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων· τοὺς δὲ
 ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἐν δὲ
 αὐτοῖσι καὶ Τιμησίθεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν
 καὶ λήματος ἔχοιμ' ἂν μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν
 δεδεμένοι ἐτελεύτησαν, Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα 73
 Κλεισθένεα καὶ τὰ ἑπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα
 ὑπὸ Κλεομένεος μεταπεμψάμενοι πέμπουσι ἀγγέλους ἐς
 Σάρδεις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρ-
 σης· ἠπιστέατο γάρ σφι [πρὸς] Λακεδαιμονίους τε καὶ
 Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἑπικομένων δὲ τῶν ἀγ-
 γέλων ἐς τὰς Σάρδεις καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα
 Ἀρταφρένης ὁ Ὑστάσπεος Σαρδίων ὑπαρχος ἐπειρώτα
 αἰνέες ἔόντες ἄνθρωποι καὶ κοῦ γῆς αἰκημένοι δεοῖατο
 Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι, πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν
 ἀγγέλων ἀπεκορύφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ
 Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην
 σφι συνετίθετο, εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς
 ἐκέλευε. οἱ δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλόμενοι
 διδόναι ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσα-
 σθαι. οὗτοι μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τὴν ἑστυῶν αἰτίας
 μεγάλας εἶχον.

Κλεομένης δὲ ἐπιστάμενος περιυβρίσθαι ἔπεσι καὶ 74
 ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοπον-
 νήσου στρατόν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει, τίσασθαι
 δὲ ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἰσαγόρην
 βουλόμενος τύραννον καταστήσαι· συνεξῆλθε γάρ οἱ
 οὗτος ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ
 μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς Ἐλευσίνα καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συν-
 θήματος Οἰνόην αἰρέουσι καὶ Ὑστιάς, δῆμους τοὺς ἐσχά-

τους τῆς Ἀττικῆς, Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἕτερα ἐσίνοντο
 ἐπιόντες χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δέ, καίπερ
 ἀμφιβολήν ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐσ-
 ὕστερον ἐμελλον μνήμην ποιήσεσθαι, Πελοποννησίοισι
 75 δὲ ἐοῦσι ἐν Ἐλευσίνι ἀντία ἔθεντο τὰ ὄπλα. μελλόν-
 των δὲ συνάψειν τὰ στρατόπεδα εἰς μάχην Κορίνθιοι
 μὲν πρῶτοι σφίσι αὐτοῖσι δόντες λόγον ὥς οὐ ποιεοίεν
 τὰ δίκαια μετεβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο, μετὰ
 δὲ Δημάργτος ὁ Ἀρίστωνος, ἔων καὶ οὗτος βασιλεὺς
 Σπαρτιητέων, καὶ συνεξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ
 Λακεδαιμόνος καὶ οὐκ ἔων διάφορος ἐν τῷ πρόσθε
 χρόνῳ Κλεομένει. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης
 ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ μὴ ἐξεῖναι ἔπεσθαι ἀμφοτέ-
 ρους τοὺς βασιλέας ἐξιούσης στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφό-
 τεροι εἶποντο· παραλνυμένου δὲ τούτων τοῦ ἑτέρου
 καταλείπεσθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον· πρὸ
 τοῦ γὰρ δὴ καὶ οὗτοι ἀμφοτέροι ἐπὶ κλητοῖ σφι ἔοντες
 εἶποντο. τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίνι ὄρῶντες οἱ λοιποὶ
 τῶν συμμάχων τοὺς τε βασιλέας τῶν Λακεδαιμονίων
 οὐκ ὁμολογέοντας καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν
 76 οἶχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι, τέταρτον δὴ τοῦτο
 ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Λωριέες, δις τε ἐπὶ πολέμῳ
 ἐσβαλόντες καὶ δις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθους τοῦ Ἀθη-
 ναίων, πρῶτον μὲν ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκησαν (οὗτος
 ὁ στόλος ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων ὀρθῶς
 ἂν καλέοιτο), δεύτερον δὲ καὶ τρίτον ὅτε ἐπὶ Πεισι-
 στρατιδέων ἐξέλασιν ὀρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπύκοντο,
 τέταρτον δὲ τότε ὅτε εἰς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων
 Πελοποννησίους ἐσέβαλε· οὕτω τέταρτον τότε Λωριέες
 77 ἐσέβαλον εἰς Ἀθήνας. διαλυθέντος ὧν τοῦ στόλου

τούτου ἀκλεῶς ἐνθαῦτα Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι
 πρῶτα στρατήϊν ποιεῦνται ἐπὶ Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ δὲ
 τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθέουσι ἐπὶ τὸν Εὐρύπουν. Ἀθη-
 ναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοηθοὺς ἔδοξε πρότερον τοῖσι
 Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρῆειν. συμβάλ-
 λουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πολλῶ
 ἐκράτησαν, κάρτα δὲ πολλοὺς φονεύσαντες ἐπτακοσίους
 αὐτῶν ἐξώγησαν. τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρης οἱ
 Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὐβοίαν συμβάλλουσι καὶ
 τοῖσι Χαλκιδεῦσι, νικήσαντες δὲ καὶ τούτους τετρακις-
 χιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν ἵπποβοτέων τῇ χώρῃ λεί-
 πουσι· οἱ δὲ ἵπποβοταὶ ἐκαλέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλ-
 κιδέων. ὅσους δὲ καὶ τούτων ἐξώγησαν, ἅμα τοῖσι
 Βοιωτῶν ἐξωγρημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ [ἐν πέδαις]
 δῆσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν σφας δίμνεως ἀποτιμη-
 σάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτῶν, ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀν-
 εκρέμασαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν, αἱ περ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ
 ἦσαν περιεοῦσαι, κρεμᾶμεναι ἐκ τειχέων περιπεφλεν-
 σμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ μεγάρου
 τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένου. καὶ τῶν λύτρων τὴν
 δεκάτην ἀνέβηκαν ποιησάμενοι τέθριππον χάλκεον· τὸ
 δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔσθηκε πρῶτα ἐσιόντι ἐς τὰ προ-
 πύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει· ἐπιγέγραπται δὲ οἱ τάδε·

Ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες

Παῖδες Ἀθηναίων ἐργασιν ἐν πολέμῳ

Δεσμῶ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβησαν ὕβριν·

Τῶν ἵππους δεκάτην Παλλὰδι τάσδ' ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν ἠϋξήντο· δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν 78
 μόνον ἀλλὰ πανταχῇ ἡ ἰσχυροῦς ὥς ἐστὶ χοῦμα σπου-
 δαῖον, εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύμενοι μὲν οὐδαμῶν

τῶν σφέας περιοικεόντων ἦσαν τὰ πολέμια ἀμείνους,
 ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων μακρῷ πρῶτοι ἐγένοντο.
 ὁηλοῖ ὦν ταῦτα ὅτι κατεχόμενοι μὲν ἐθελοκάκεον ὥς
 δεσπότῃ ἐργαζόμεναι, ἐλευθερωθέντων δὲ αὐτοὺς ἔκα-
 79 στος ἑαυτῷ προεθυμέετο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μὲν
 νυν ταῦτα ἔπραξον, Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεὸν
 ἔπεμπον, βουλόμενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυ-
 θίῃ ἀπὸ σφέων μὲν αὐτῶν οὐκ ἔφη αὐτοῖσι εἶναι
 τίσιν, ἐς πολύφημον δὲ ἐξενείκοντας ἐκέλευε τῶν ἄρχι-
 στα δέεσθαι. ἀπελθόντων ὦν τῶν θεοπρόπων ἐξέφερον
 τὸ χρηστήριον ἀλίην ποιησάμενοι· ὥς ἐπυνθάνοντο δὲ
 λεγόντων αὐτῶν τῶν ἄρχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι
 ἀκούσαντες τούτων· Οὐκ ὦν ἄρχιστα ἡμέων οἰκέουσι
 Ταναγραῖοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπῖες; καὶ οὗτοί
 γε ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι προθύμως συνδιαφέρουσι
 τὸν πόλεμον. τί δει τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον
 80 μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον. τοιαῦτα ἐπιλεγομένων
 εἶπε δὴ κατεμαθὼν τις· Ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ
 θέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήιον. Ἀσωποῦ λέγονται γε-
 νέσθαι θυγατέρες Θήβῃ τε καὶ Αἰγίνα· τούτων ἀδελ-
 φῶν ἐουσέων δοκέω ἡμῖν Αἰγινητέων δέεσθαι τὸν
 θεὸν χρῆσαι τιμωρητῆρων γενέσθαι. καὶ οὐ γάρ τις
 ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκεε φαίνεσθαι, αὐτίκα πέμ-
 ψαντες ἐδέοντο Αἰγινητέων, ἐπικαλούμενοι κατὰ τὸ
 χρηστήριόν σφι βοηθέειν, ὥς ἐόντων ἀρχιστέων, οἱ δέ
 σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν
 81 ἔφασαν. πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν
 συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων καὶ τρηχέως περιεφθέντων
 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων αὐτῖς οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες τοὺς
 μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδοσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο.

Αἰγινῆται δὲ εὐδαιμονίῃ τε μεγάλη ἐπαερόθεντες καὶ ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους, τότε Θηβαίων δεηθέντων πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτῶν Βοιωταῖσι ἐπιπλώσαντες μακροῖσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν κατὰ μὲν ἔστυραν Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίας πολλοὺς δήμους, ποιεῦντες δὲ ταῦτα μεγάλως Ἀθηναίους ἐδίνοντο.

Ἡ δὲ ἔχθρη ἢ προοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ 82 τῶν Αἰγινητέων ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυριοῖσι ἢ γῇ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδάυριοι ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἢ δὲ Πυθίῃ σφέας ἐκέλευε Δαμῖης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἰδρύσασθαι καὶ σφι ἰδρυσάμενοισι ἄμεινον συνοῖσεσθαι. ἐπειρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδάυριοι κότερα χαλκοῦ ποιεῶνται τὰ ἀγάλματα ἢ λίθου· ἢ δὲ Πυθίῃ οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδάυριοι Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἰσωτάτας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὥς ἐλαῖαι ἦσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατὰ χρόνον ἐκείνου ἢ ἐν Ἀθήνῃσι. οἱ δὲ ἐπὶ τοισίδε δώσειν ἔφασαν ἐπ' ᾧ ἀπάξουσι ἕτερος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ Πολιάδι ἰσὰ καὶ τῷ Ἐρεχθεῖ· καταινέσαντες δὲ ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδάυριοι τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαϊέων τούτων ποιησάμενοι ἰδρύσαντο· καὶ ἢ τε γῇ σφι ἔφερε καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. τοῦτον δ' ἐτι τὸν χρόνον καὶ πρὸ τοῦ 83 Αἰγινῆται Ἐπιδαυρίων ἤκουον τὰ τε ἄλλα καὶ δίκας διαβαίνοντες ἐς Ἐπίδαυρον ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε νέας τε

πηξάμενοι καὶ ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι ἀπέσ-
 τῶν Ἐπιδαυρίων. ἅτε δὲ ἔόντες διάφοροι
 αὐτούς, ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἔόντες,
 τὰ ἀγάλματα ταῦτα τῆς τε Δαμίης καὶ τῆς
 ὑπαιρέονται αὐτῶν, καὶ σφεα ἐκόμισάν τε
 σκντο τῆς σφετέρης χώρας ἐς τὴν μεσόγαιαν
 μὲν ἔστι οὖνομα, στάδια δὲ μάλιστα κη ἀπὸ
 ὧς εἰκοσι ἀπέχει. ἰδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ
 θυσίῃσι τέ σφεα καὶ χοροῖσι γυναικῆσι
 ἰλάσκοντο, χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρ-
 μόνων δέκα ἀνδρῶν· κακῶς δὲ ἡγόρευον
 ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς δὲ ἐπιχωρίας γυναῖ-
 δες καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι αἱ αὐταὶ ἱεροεργί-
 84 σφι καὶ ἄρρητοι ἱεροεργίαι. κλεφθέντων δὲ
 ἀγαλμάτων οἱ Ἐπιδαυριοὶ τοῖσι Ἀθηναίοις
 ἔθεντο οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαντες δὲ οἱ Ἀθη-
 νιον τοῖσι Ἐπιδαυρίοις· οἱ δὲ ἀπέφαινον
 οὐκ ἀδικέοιεν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχοι-
 ματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτελέειν τὰ συνέθεν-
 ἐστερῆσθαι αὐτῶν, οὐ δίκαιοι εἶναι ἀποφέρει
 τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεσθαι
 πρὸς ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Αἰγιναν πέμψ-
 αῖτεον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν
 85 καὶ Ἀθηναίοις εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθη-
 νων λέγουσι μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆναι
 μὴ τῶν ἁστῶν [τούτους] οἱ πεμφθέντες
 κοινοῦ καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἰγιναν τὰ ἀγάλμα-
 ὡς σφετέρων ξύλων ἔοντα ἐπειρῶντο ἐκ τῶν
 ἔξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωνται. οὐ δὲ
 δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτῶν κρατῆσαι, πε-

σχοινία ἔλκειν τὰ ἀράγματα, καὶ σφι ἔλκουσι βροντὴν
 τε καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς δὲ
 τριηρίτας τοὺς ἔλκοντας ὑπὸ τούτων ἄλλοφρονῆσαι,
 παθόντας δὲ τοῦτα κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους,
 ἐς ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειφθέντα ἀνακομισθῆναι αὐτὸν
 ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέ- 86
 σθαι, Αἰγινῆται δὲ οὐ μὴ νηὶ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους
 (μίαν μὲν γὰρ καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μῆς, καὶ εἰ σφίσι
 μὴ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες, ἀπαμύνασθαι ἂν εὐπετέως),
 ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφίσι ἐπὶ τὴν χώραν,
 αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι καὶ οὐ ναυμαχεῖναι. οὐκ ἔχουσι
 δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἥσσονες συγ-
 γινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχείῃ κατὰ τοῦτο εἶξαν,
 οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν.
 Ἀθηναίους μὲν νυν, ἐπεῖτε σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατ-
 ἵστατο, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν τράπεσθαι πρὸς τὰ
 ἀράγματα, οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βάρδρων
 αὐτὰ οὕτω δὴ περιβαλομένους σχοινία ἔλκειν, ἐς ὃ
 ἔλκόμενα τὰ ἀράγματα ἀμφοτέρω τῶντὸ ποιῆσαι, ἐμοὶ
 μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δέ τῳ· ἐς γούνατα γὰρ
 σφι αὐτὰ πεσεῖν, καὶ τὸν ἀπὸ τούτου χρόνον δια-
 τελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιεῖν,
 σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πυθομένους τοὺς Ἀθη-
 ναίους ὥς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύεσθαι, ἐτοιμούς
 Ἀργεῖους ποιεέσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβάναι
 ἐς τὴν Αἰγιναίην καὶ παρεῖναι βοηθέοντας σφίσι τοὺς
 Ἀργεῖους καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου διαβάντας ἐς
 τὴν νῆσον καὶ οὐ προακηκόσι τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπι-
 πεσεῖν ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν, ἅμα τε ἐν
 τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμὸν

- 87 αὐτοῖσι. λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε
 νητέων τάδε, ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθη-
 μοῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτῶν ἐς τὴν Ἀτ-
 σθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι αὐτῶν τὸ
 στρατόπεδον διαφθειράντων τὸν ἕνα τοῦτον
 σθαι, Ἀθηναῖοι δὲ τοῦ δαιμονίου· περιγενέσθαι
 οὐδὲ τοῦτον τὸν ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπον
 κομισθεὶς ἄρα ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπήγγελλε τὴν
 πυθομένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἰγιναν
 σαμένων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμένας κεῖναι
 ἐξ ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον
 λαβούσας καὶ κεντεύσας τῇσι περόνησι τῶν
 εἰρωτᾶν ἐκάστην αὐτέων ὅκη εἶη ὁ ἑωυτῆς ἀ-
 τοῦτον μὲν οὕτω διαφθαρεῖναι, Ἀθηναίοισι
 πάθεος δεινότερόν τι δόξαι εἶναι τὸ τῶν
 ἔργον. ἄλλω μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεω ζημιᾶν
 γυναῖκας, τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλον αὐτέων
 Ἰάδα· ἐφόρεον γάρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀ-
 γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα, τῇ Κορινθίῃ παρὰ
 τάτην· μετέβαλον ὧν ἐς τὸν λίνεον κιθῶνα
 88 περόνησι μὴ χρέωνται. ἔστι δὲ ἀληθεὶς λόγος
 νοῖσι οὐκ Ἰὰς αὕτη ἢ ἐσθῆς τὸ παλαιὸν ἄλλοι
 ἐπεὶ ἢ γε Ἑλληνικὴ ἐσθῆς πᾶσα ἢ ἀρχαίη τα-
 κῶν ἢ αὐτὴ ἦν τὴν νῦν Δωρίδα καλέομεν.
 Ἀργεῖοισι καὶ τοῖσι Αἰγινήτησι καὶ πρὸς
 τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι παρὰ σφίσι ἕκατε
 περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι τοῦ τότε κα-
 μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν θεῶν τούτων
 μάλιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναῖκας, Ἀττικὸν δὲ
 ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρὸν μήτε κέραμοι

χυτρίδων ἐπιχωριέων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἐκ τόσου κατ' ἔριν τὴν Ἀθηναίων περόνας ἐτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ.

Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινῆτας ἐξ Ἀθηναίων 89
γενομένης ἀρχὴ κατὰ εἴρηται ἐγένετο. τότε δὴ Θηβαίων ἐπικαλομένων προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθηον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται δὲ ἐδῆιουν τῆς Ἀττικῆς τὰ παραθαλάσσια, καὶ Ἀθηναίοισι ὀρμημένοισι ἐπ' Αἰγινῆτας στρατεύεσθαι ἦλθε μαντήιον ἐκ Δελφῶν ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινητέων ἀδικίου τριήκοντα ἔτεα τῷ ἐνὶ καὶ τριηκοστῷ Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας ἄρχεσθαι τοῦ πρὸς Αἰγινῆτας πολέμου, καὶ σφι χωρήσειν τὰ βούλονται· ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύωνται, πολλὰ μὲν σφεας ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ ποιήσιν, τέλος μέντοι καταστρέψεσθαι. ταῦτα ὥς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπέδεξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἴδονται, τριήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέσχοντο ἀκούσαντες ὅπως χρεὼν εἴη ἐπισχεῖν πεπονθότας πρὸς Αἰγινητέων ἀνάρσια. ἐς τιμωρίην δὲ παρασκευαζόμενοισι αὐτοῖσι 90
ἐκ Λακεδαιμονίων πρῆγμα ἐγειρόμενον ἐμπόδιον ἐγένετο. πυνθόμενοι γὰρ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμεωνιδέων ἐς τὴν Πυνθίην μεμηχανημένα καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυνθίης ἐπὶ σφέας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφίσι ἐόντας ἐξεληλάκεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις οὐδεμία ἐφαίνετο πρὸς Ἀθηναίων. ἐτι τε πρὸς τούτοις ἐνῆγόν σφεας οἱ χρησμοὶ

λέγοντες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖς
 Ἀθηναίων, τῶν πρότερον μὲν ἦσαν ἀδελφεοί,
 Κλεομένηος κομίσαντος εἰς Σπάρτην ἐξέμαθον
 σατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀκρο-
 τοὺς χρησμούς, τοὺς ἔκτεντο μὲν πρότερον οἱ
 στρατῖδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱερῷ
 91 λειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. τότε δὲ
 ἔλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς καὶ
 Ἀθηναίους ὥρων αὐξομένους καὶ οὐδαμῶς
 εἶοντας πείθεσθαι σφίσι, νόῳ λαβόντες ὥς ἔλ-
 μὲν εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀττικὸν ἰσόροπον τῷ
 ἂν γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος
 καὶ πειθαρχέεσθαι ἔτοιμον, μαθόντες [δὲ]
 ἕκαστα μετεπέμποντο Ἰππῖην τὸν Πεισιστράτην
 Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, εἰς ὃ καταφεύγει
 Πεισιστρατῖδαι]. ἐπεῖτε δὲ σφι Ἰππίης κα-
 ῆκε, μεταπεμφάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων
 λους ἔλεγόν σφι Σπαρτιῆται τάδε· ἄνδρες σ-
 συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὁρθ-
 αερθέντες γὰρ κιβδήλοισι μαυτηίοισι ἄνδρας
 εἶοντας ἡμῖν τὰ μάλιστα καὶ ἀναδεκομένους ὑπὸ
 παρέξειν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος
 σαμεν, καὶ ἔπειτα ποιήσαντες ταῦτα δήμῳ αὐ-
 παρεδώκαμεν τὴν πόλιν, ὅς ἐπεῖτε δι' ἡμέας
 ρωθεὶς ἀνέκυψε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν βασιλέα
 περιυβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύσας αὐξάνειν
 ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ περίοικοι αὐτῶν
 καὶ Χαλκιδεῖς, τάχα δὲ τις καὶ ἄλλος ἐκμε-
 ἁμαρτών. ἐπεῖτε δὲ ἐκεῖνα ποιήσαντες ἡμάρτον
 πειρησόμεθά σφρα ἅμα ὑμῖν ἀκρόμενοι· αὐ-

τούτου εἵνεκεν τόνδε τε Ἰππὶν μετεπεμψάμεθα καὶ
 ὑμέας ἀπὸ τῶν πολλῶν, ἵνα κοινῶ τε λόγῳ καὶ κοινῶ
 σιόλῳ ἐσαγαγόντες αὐτὸν ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποδῶμεν τὰ
 καὶ ἀπειλόμεθα. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον, τῶν δὲ συμ- 92
 μάχων τὸ πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μὲν
 νυν ἄλλοι ἡσυχίην ἤγρον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλέης
 ἔλεξε τάδε· Ἡ δὴ ὅ τε οὐρανὸς ἐνερθεῖ ἐστὶ τῆς γῆς α
 καὶ ἡ γῆ μετέωρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἄνθρωποι
 νομὸν ἐν θαλάσῃ ἔχουσι καὶ ἰχθύες τὸν πρότερον
 ἄνθρωποι, ὅτε γε ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσοκρατίας
 καταλύοντες τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις κατὰγειν παρα-
 σκευάζεσθε, τοῦ οὔτε ἀδικώτερόν ἐστι οὐδὲν κατ'
 ἀνθρώπους οὔτε μαιφονώτερον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε
 δοκεῖ ὑμῖν εἶναι χρηστὸν ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς
 πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι τύραννον καταστησάμενοι παρὰ
 σφίσι αὐτοῖσι οὕτω καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίξῃσθε κατ-
 ιστάναι· νῦν δὲ αὐτοὶ τυράννων ἄπειροι ἐόντες καὶ
 φυλάσσοντες τοῦτο δεινότατα ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέ-
 σθαι, παραχρᾶσθε ἐς τοὺς συμμάχους· εἰ δὲ αὐτοὶ
 ἔμπειροι ἔατε κατὰ περ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ
 γνώμας ἀμείνονας συμβαλέσθαι ἢ περ νῦν. Κοριν-
 θίοισι γὰρ ἦν πόλιος κατάστασις τοιήδε· ἦν ὀλιγαρχία, β
 καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν,
 ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγροντο ἐξ ἀλλήλων, Ἀμφίονι δὲ ἐόντι
 τούτων τῶν ἀνδρῶν γίνεται θυγάτηρ χολή· οὔνομα
 δέ οἱ ἦν Αἰβδα. ταύτην Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε
 γῆμαι, ἰσχεῖ Ἡετίων ὁ Ἐχεκράτεος, δῆμον μὲν ἔων ἐκ
 Πέτρης, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινείδης.
 ἐκ δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς οὐδ' ἐξ ἄλλης παῖδες
 ἐγίνοντο, ἐστάλη ὦν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα

δὲ αὐτὸν ἰδέως ἢ Πυθίῃ προσαγορεύει τοισίδε τοῖς
ἔπεσι·

Ἡετίων, οὔτις σε τίει πολύτιτον ἔοντα.

Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται

Ἀνδράσι μουνάρχοισι, δικαίῳσει δὲ Κόρινθον.

ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡετίωνι ἐξαγγέλλεται κως τοῖς
Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γενόμενον χρηστῆ
ριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, φέρου τε ἐς τὸν αὐτὸν καὶ
τὸ τοῦ Ἡετίωνος καὶ λέγον ὧδε·

Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει, τέξει δὲ λέοντα

Καρτερὸν ὠμηστήν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει

Ταῦτά νυν εὖ φράξεσθε, Κορίνθιοι, οἳ περὶ καλῇ

Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.

γ τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι πρότερον γενόμενον
ἦν ἀτέκμαρτον, τότε δὲ τὸ Ἡετίωνι γενόμενον ὡς
ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν ἐὼν συν
ωδὸν τῷ Ἡετίωνος. συνέντες δὲ καὶ τοῦτο εἶχον ἐ
ῆσυχίῃ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡετίωνι γίνεσθαι
γόνον διαφθεῖραι. ὥς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ τάχιστα, πέμ
πουσι σφέων αὐτῶν δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατ'
οἰκῆτο Ἡετίων ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενο
δὲ οὗτοι ἐς τὴν Πέτρην καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν
τὴν Ἡετίωνος αἴτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα εἰδὼς
τε οὐδὲν τῶν εἵνεκα ἐκεῖνοι ἀπικοῖατο καὶ δοκέουσα
σφεας φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἵνεκα αἰτέειν φέρουσα
ἐνεχείρισε αὐτῶν ἐνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο κατ'
ὁδὸν τὸν πρῶτον αὐτῶν λαβόντα τὸ παιδίον προσουδί
σαι. ἐπεὶ ὧν ἔδωκε φέρουσα ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα τῶν
ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ παιδίον, καὶ τὸν φρα
σθέντα τοῦτο οἰκτὸς τις ἰσχει ἀποκτεῖναι, κατοικτεῖρας

δὲ παραδιδού τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ τῷ τρίτῳ. οὕτω δὴ δι-
 ἐξήλθε διὰ πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον, οὐδενὸς
 βουλομένου διεργάσασθαι. ἀποδόντες ὦν ὀπίσω τῇ
 τεκούσῃ τὸ παιδίον καὶ ἐξεληθόντες ἔξω, ἑστεῶτες ἐπὶ
 τῶν θυρέων ἀλλήλων ἔπτοντο καταιτιώμενοι καὶ μάλι-
 στα τοῦ πρώτου λαβόντος, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ
 δεδομένα, ἐς ὃ δὴ σφι χρόνου ἐγγινομένου ἔδοξε
 αὐτῖς παρελθόντας πάντας τοῦ φόνου μετίσχειν. ἔδει δ'
 δὲ ἐκ τοῦ Ἡετίωνος γόνου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστειν.
 ἡ Λάβδα γὰρ πάντα ταῦτα ἤκουε ἑστεῶσα πρὸς αὐτῇσι
 τῇσι θύρῃσι· δεισάσα δὲ μὴ σφι μεταδόξῃ καὶ τὸ δεύ-
 τερον λαβόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατα-
 κρύπτει ἐς τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς
 κυψέλην, ἐπισταμένη ὥς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν
 ἀπικνεοίατο, πάντα ἐρευνήσειν μέλλοιεν· τὰ δὴ καὶ
 ἐγένετο. ἐσελθούσιν δὲ καὶ διζημένοισιν αὐτοῖσιν ὥς οὐκ
 ἐφαίνετο, ἔδοκεε ἀπαλλάσσεσθαι καὶ λέγειν πρὸς τοὺς
 ἀποπέμψαντας ὥς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκείνοι ἐνετεί-
 λαντο. οἱ μὲν δὴ ἀπελθόντες ἔλεγον ταῦτα· Ἡετίωνι ε'
 δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς ἠϋξάνετο, καὶ οἱ διαφυγόντι
 τοῦτον τὸν κίνδυνον ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην
 Κύπελος οὖνομα ἐτέθη. ἀνδρωθέντι δὲ καὶ μαντευο-
 μένῳ Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελ-
 φοῖσι, τῷ πίσυνος γενόμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε
 Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς ὅδε ἦν·

Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,

Κύπελος Ἡετίδης, βασιλεὺς κλειτοῖο Κορίνθου,

Αὐτὸς καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.

τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν, τυραννέουσας δὲ ὁ
 Κύπελος τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν

Κορινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησεν
 πολλῶ δέ τι πλείστους τῆς ψυχῆς. ἄρξαντος δὲ τούτου
 ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα καὶ διαπλέξαντος τὸν βίον εὖ δια-
 δοχὸς οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γίνεται
 ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν ἡπιώτερος
 τοῦ πατρὸς, ἐπεῖτε δὲ ὠμίλησε δι' ἀγγέλων Θρασύ-
 βούλῳ τῷ Μιλήτιον τυράννῳ, πολλῶ ἔτι ἐγένετο Κυ-
 ψέλου μαιφονώτερος. πέμψας γὰρ παρὰ Θρασύβουλου
 κήρυκα ἐπυνθάνετο ὄντινα ἂν τρόπον ἀσφαλέστατον
 καταστησάμενος τῶν πρηγμάτων κάλλιστα τὴν πόλιν
 ἐπιτροπεύοι. Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ
 Περίανδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ ἄστεος, ἐσβὰς δὲ ἐς ἄρουραν
 ἐσπαρμένην ἄμα τε διεξήγε τοὺς λήιον ἐπειρωτέων
 καὶ ἀναποδίζων τὸν κήρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου
 ἄπιξιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ ὅπως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύνων
 ὑπερέχοντα, κολούων δὲ ἔρριπτε, ἐς δὲ τοῦ λήιου
 κάλλιστόν τε καὶ βαθυτάτον διέφθειρε τρόπον τοιούτον
 διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδὲν
 ἀποπέμπει τὸν κήρυκα. νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκα
 ἐς τὴν Κόρινθον ἦν πρόθυμος πυνθάνεσθαι τὴν ὑπο-
 θήκην ὁ Περίανδρος. ὁ δὲ οὐδέν οἱ ἔφη Θρασύβουλος
 ὑποθέσθαι, θαυμάζειν τε αὐτοῦ παρ' οἷόν μιν ἄνδρα
 ἀποπέμψειν, ὥς παραπλήγῃ τε καὶ τῶν ἑωυτοῦ σινο-
 μωρον, ἀπηγεόμενος τὰ περὶ πρὸς Θρασύβουλου ὑπώπε-
 η Περίανδρος δὲ συνιὲς τὸ ποιηθὲν καὶ νόμῳ ἰσχὼν ὥς
 οἱ ὑπετίθετο Θρασύβουλος τοὺς ὑπερόχους τῶν ἀστυ-
 φρονεῦειν, ἐνθαῦτα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοῦ
 πολιήτας. ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ
 διώκων, Περίανδρός σφρα ἀπετέλεε, μὴ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ
 ἔδυσε πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας διὰ τὴν ἑωυτοῦ

γυναῖκα Μελίσσαν. πέμφαντι γάρ οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκρομαντήριον παρακαταθήκης πέρι ξεινικῆς οὔτε σημαίνειν ἔφη ἡ Μελίσσα ἐπιφανεῖσα οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται χώρῳ ἢ παρακαταθήκη· ὄριον τε γὰρ καὶ εἶναι γυμνή· τῶν γάρ οἱ συγκατέθεψε ἱματίων ὕφελος εἶναι οὐδὲν οὐ κατακαυθέντων· μαρτύριον δέ οἱ εἶναι ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἵπνον Περιάνδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ (πιστὸν γάρ οἱ ἦν τὸ συμβόλαιον, ὃς νεκρῷ ἐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη), ἰθέως δὴ μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποιήσατο ἐς τὸ Ἑραιοὺς ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ ὡς ἐς ὀρτὴν ἦσαν κόσμος τῷ καλλίστῳ χρεώμεναι, ὃ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους ἀπέδυσέ σφεας πάσας ὁμοίως, τὰς τε ἐλευθέρους καὶ τὰς ἀμφιπόλους, συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα Μελίσσῃ ἐπενχόμενος κατέκαιε. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι καὶ τὸ δεύτερον πέμφαντι ἔφρασε τὸ εἶδωλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν κατέθηκε χώρον τοῦ ξείνου τὴν παρακαταθήκην. τοιοῦτο μὲν ὑμῖν ἐστὶ ἡ τυραννίς, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιούτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους τό τε αὐτίκα θῶμα μέγα εἶχε ὅτε ὑμέας εἶδομεν μεταπεμπομένους Ἰππὶν, νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θωμάζομεν λέγοντας ταῦτα, ἐπιμαρτυρόμεθά τε ἐπικαλέμενοι ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους μὴ κατιστάναι τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις. οὐκ ὦν παύσεσθε ἀλλὰ πειρήσεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατάρχοντες Ἰππὶν· ἴστε ὑμῖν Κορινθίους γε οὐ συναινέοντας.

Σωσικλῆς μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλεξε 93
ταῦδε, Ἰππὶς δὲ αὐτὸν ἀμείβετο τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας

θεοὺς ἐκείνῳ, ἥ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπι-
 ποθήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἤκωσι ἡμέραι αἱ κύ-
 ριαι ἀνιᾶσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἰππῆς μὲν τούτοις ἀμεί-
 ψατο οἷά τε τοὺς χρησμούς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξεπ-
 στάμενος· οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τέως μὲν εἶχο-
 ἔν ἡσυχίῃ σφέας αὐτούς, ἐπεῖτε δὲ Σωσικλέος ἤκουσα
 εἰπεντος ἐλευθέρως, ἅπας τις αὐτῶν φωνὴν ῥήξα
 αἰρέετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην, Ἀκαδεαίμονιός
 τε ἐπεμαρτύροντο μὴ ποιεῖν μηδὲν νεώτερον περ
 94 πόλιν Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη, Ἰππὴ δ'
 ἐνθεῦτεν ἀπελευνομένῳ ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακε-
 δὼν Ἀνθεμουῖντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δ'
 τούτων μὲν οὐδέτερον αἰρέετο, ἀνεχώρει δὲ ὀπίσω ἐς
 Σίγειον, τὸ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μυτιλη-
 ναίων, κρατήσας δὲ αὐτοῦ κατέστησε τύραννον εἶνα
 παῖδα τὸν ἑωυτοῦ νόθον Ἠγησίστρατον, γεγονότα ἐ-
 Ἀργείης γυναικός, ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρῆλαβ'
 παρὰ Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γὰρ ἔκ τε Ἀχιλλήϊον
 πόλιος ὁρμώμενοι καὶ Σιγείου ἐπὶ χρόνον συχνὸν Μυ-
 τιληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι, οἱ μὲν ἀπαιτέοντες τὴν
 χώραν, Ἀθηναῖοι δὲ οὔτε συγγινωσκόμενοι ἀποδει-
 κνύντες τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν τῇ
 Ἰλιάδος χώρης ἢ οὐ καὶ σφίσι καὶ τοῖσι ἄλλοις, ὅσοι
 Ἑλλήνων συνεπρήξαντο Μενέλεω τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς
 95 πολεμεόντων δὲ σφρων παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν
 τῇσι μάχῃσι, ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς συμ-
 βολῆς γενομένης καὶ νικῶντων Ἀθηναίων αὐτὸς μὲν
 φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχυουσι Ἀθηναῖοι κα-
 σφρα ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ
 ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας ἐπιτιθεῖ ἐς Μυτι-

λήνην ἐξαγγελλόμενος τὸ ἔωυτοῦ πάθος Μελανίπῳ
 ἀνδρὶ ἑταίρῳ. Μυτιληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατ-
 ἤλλαξε Περίανδρος ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διαιτητῇ
 ἐπειράποντο· κατήλλαξε δὲ ὧδε, νέμεσθαι ἑκατέρους
 τὴν ἔχουσι. Σίγειον μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθη-
 ναίοισι. Ἰππίας δὲ ἐπεῖτε ἀπίκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος 96
 ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν χρῆμα ἐκίνεε, διαβάλλων τε τοὺς
 Ἀθηναίους πρὸς τὸν Ἀρταφρένεα καὶ ποιέων ἅπαντα
 ὅπως αἱ Ἀθηναὶ γενοίατο ὑπ' ἑωυτῷ τε καὶ Δαρείῳ.
 Ἰππίας τε δὴ ταῦτα ἔρησε καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυνθό-
 μενοι ταῦτα πέμπουσι ἐς Σάρδις ἀγγέλους, οὐκ ἔωντες
 τοὺς Πέρσας πείθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι. ὁ δὲ
 Ἀρταφρένης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σόοι εἶναι,
 καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἰππίην, οὐκ ὦν δὴ ἐνεδέκοντο
 τοὺς λόγους ἀποφερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεχομέ-
 νοισι δὲ σφι ἐδέδοκτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσησι
 πολεμίους εἶναι.

Νομίζουσι δὲ ταῦτα καὶ διαβεβλημένοισι ἐς τοὺς 97
 Πέρσας ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀριστα-
 γόρης ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελασθεὶς
 ἐκ τῆς Σπάρτης ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ ἡ πόλις
 τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ ἐπὶ τὸν
 δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης ταῦτά ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ
 περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ τοῦ πολέμου
 τοῦ Περσικοῦ, ὥς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι
 εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἰησαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε
 καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὥς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων
 εἰσὶ ἄποικοι, καὶ οἰκὸς σφεας εἴη ῥύεσθαι δυναμένους
 μέγα. καὶ οὐδὲν ὃ τι οὐκ ὑπίσχето οἷα κάρτα δεό-
 μενος, ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφεας. πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι

εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεομένεια μὲν τὸν
 Λακεδαιμόνιον μούνον οὐκ οἶδ' τε ἐγένετο διαβάλλειν,
 τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι
 μὲν δὴ ἀναπεισθέντες ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀπο-
 στείλαι βοηθοὺς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτῶν
 εἶναι Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν εἶντα τὰ πάντα
 δόκιμον. αὐταὶ δὲ αἱ νέες ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλησί
 98 τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας καὶ
 ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ
 Ἴωσι μὲν οὐδεμία ἐμελλε ὠφελίῃ ἔσσεσθαι (οὐδ' ὧν
 οὐδὲ τούτου εἵνεκα ἐποίηε ἀλλ' ὅπως βασιλέα Δαρεῖον
 λυπήσειε), ἐπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς
 Παίονας τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους
 γενομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης
 χῶρόν τε καὶ κώμην ἐπ' ἑωυτῶν, ὅς ἐπειδὴ ἀπίκετο ἐς
 τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες Παῖονες, ἐπεμψέ με
 Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος σωτηρίην ὑποθησό-
 μενον ὑμῖν, ἣν περ βούλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ
 Ἰωνίῃ πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλέος, καὶ ὑμῖν παρέχει
 σῶζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέραν αὐτῶν· μέχρι μὲν θαλάσσης
 αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἡμῖν ἤδη μελήσει.
 ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παῖονες κάρτα τε ἀσπαστὸν
 ἐποίησαντο καὶ ἀναλαβόντες παῖδας καὶ γυναῖκας ἐπ-
 ἐδίδρηνσκον ἐπὶ θάλασσαν· οἱ δὲ τινες αὐτῶν καὶ κατ-
 ἔμειναν ἀρρωδήσαντες αὐτοῦ. ἐπεῖτε δὲ οἱ Παῖονες
 ἀπίκοντο ἐπὶ θάλασσαν, ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν.
 ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ κατὰ πόδας ἐληλύθει Περσέων
 ἵππος πολλὴ διώκουσα τοὺς Παίονας· ὥς δὲ οὐ κατ-
 ἔλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι ὅπως
 ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παῖονες τοὺς λόγους οὐκ

ἐνεδέκοντο, ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χίοι σφεας ἐς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν· ἐνθεῦτεν δὲ πεζῇ κομιζόμενοι ἀπίκοντο ἐς Παιονίην.

Ἀρισταγόρης δέ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπίκοντο 99 εἰκοσι νηυσί, ἕμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας, οἱ οὖν τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο ἀλλὰ τὴν αὐτῶν Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες (οἱ γὰρ δὴ Μιλησιοὶ πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλκιδέας πόλεμον συνδιήνειακον, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι ἀντία Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθειον), οὗτοι ὦν ἐπεῖτε σφι ἀπίκοντο καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρῆσαν, ἐποιέετο στρατήην ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδεις. αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ, στρατηγούς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν ἑαυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπῖνον καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν Ἑρμόφαντον. ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες 100 ἐς Ἐφεσον πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορησσῶ τῆς Ἐφεσίης, αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιούμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καῦστριον, ἐνθεῦτεν ἐπεῖτε ὑπερβάντες τὸν Τρωῶλον ἀπίκοντο, αἰρέουσι Σάρδεις οὐδενός σφι ἀντιωθέντος, αἰρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος τὰλλα πάντα· τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφρένης ἔχων ἀνδρῶν δύναμιν οὐκ ὀλίγην. τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας 101 σφέας τὴν πόλιν ἔσχε τόδε. ἦσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι αἱ μὲν πλεῖνες καλάμιναι, ὅσαι δ' αὐτέων καὶ πλίνθιναι ἦσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. τούτων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὥς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὼν τὸ πῦρ ἐπενέμετο τὸ ἅστυ πᾶν. καιομένου δὲ τοῦ ἅστεος οἱ Ἄνδρῳ τε καὶ ὕσῳ Περσέων

ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρὸς καὶ οὐκ ἔχοντες ἐξ-
 ἡλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ
 ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμόν, ὅς σφι ψῆγμα χρυσοῦ κατα-
 φορέων ἐκ τοῦ Τιμῶλου διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει καὶ
 ἔπειτα ἐς τὸν Ἑρμόν ποταμόν ἐκδιδοί, ὃ δὲ ἐς θάλασ-
 σαν· ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν
 ἀθροιζόμενοι οἱ τε Ἀνδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι ἠναγκάζοντο
 ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες ὁρῶντες τοὺς μὲν ἀμυνομένους
 τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλήθει πολλῶ προσφερο-
 μένους ἐξανεχώρησαν δείσαντες πρὸς τὸ ὕρος τὸ Τιμῶλον
 καλεόμενον, ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλλάσσοντο ἐπὶ
 102 τὰς νέας. καὶ Σάρδιες μὲν ἐνεπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι
 καὶ ἱρὸν ἐπιχωρίης θεοῦ Κυβήβης, τὸ σκηπτόμενοι
 Πέρσαι ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ ἐν Ἑλλήσει ἱερά.
 τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλυος ποταμοῦ νομοὺς
 ἔχοντες προπυνθανόμενοι ταῦτα συνηλίζοντο καὶ ἐβόη-
 θεον τοῖσι Ἀνδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκέτι
 ἐόντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι, ἐπόμενοι δὲ κατὰ στίβον
 αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντετάχθησαν μὲν οἱ
 Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ πολλὸν ἐσώθησαν. καὶ πολ-
 λούς αὐτῶν οἱ Πέρσαι φονεύουσι, ἄλλους τε ὀνομα-
 στούς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδην στρατηγέοντα Ἑρε-
 τριέων, στεφανηφόρους τε ἄρῳνας ἀναραιοηκότα καὶ
 ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηρίου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ
 αὐτῶν ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς
 πόλεις.

103 Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο· μετὰ δὲ Ἀθηναῖοι
 μὲν τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας ἐπικαλεομένον
 σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ οὐκ ἔφασαν

τιμωρήσειν σφι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης
στερηθέντες (οὕτω γάρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δα-
ρείου) οὐδὲν δὴ ἥσσουν τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον
ἐσκευάζοντο. πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλησποντον Βυ-
ζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις πάσας τὰς ταύτῃ ὑπ'
ἑωυτοῖσι ἐποίησαντο, ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλη-
σποντον Καρίας τὴν πολλὴν προσεκλήσαντο σφίσι σύμ-
μαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον πρότερον οὐ βουλο-
μένην συμμαχεῖν, ὥς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδις, τότε σφι
καὶ αὕτῃ προσεγένετο. Κύπριοι δὲ ἐθέλονταί σφι πάντες 104
προσεγένοντο πλὴν Ἀμαθουσίω· ἀπέστησαν γὰρ καὶ
οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. ἦν Ὀνήσιλος Γόργου μὲν τοῦ
Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεός νεώτερος, Χέρσιος δὲ
τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὦνῆρ πολ-
λάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο ἀπ-
ίστασθαι ἀπὸ βασιλέος, τότε δέ, ὥς καὶ τοὺς Ἴωνας
ἐπύθετο ἀπεστάναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐνῆγε. ὥς δὲ
οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαυτά μιν φυλάξας ἐξελθόντα
τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος ἅμα τοῖσι ἑωυτοῦ
στασιώτῃσι ἀπεκλήισε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ
στερηθεὶς τῆς πόλιος ἔφυγε ἐς Μήδους, Ὀνήσιλος δὲ
ἦρχε Σαλαμῖνος καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συν-
απίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε, Ἀμαθου-
σίους δὲ οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι ἐπολιόρκει
προσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκει Ἀμαθοῦντα, βασιλέν 105
δὲ Δαρείω ὥς ἐξαγγέλθη Σάρδις ἀλούσας ἐμπερησθαι
ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γενέ-
σθαι τῆς συλλογῆς ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι τὸν
Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτόν, ὥς

ἐπύθτετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εἰδότες ὥς οὗτοί γε οὐ καταπροΐξονται ἀποσιάντες, εἰσθαι οὔτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι, μετὰ δὲ πυθόμενοι αἰτῆσαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα ὀϊστὸν ἀνὰ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀπείναι, καὶ μιν ἐς τὸν ἥερα βάλλοντα εἰπεῖν· ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίς σθαι, εἰπαντα δὲ ταῦτα προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπεύοντων δείπνου προκειμένου αὐτῷ ἐς τρις ἐκάστοτε εἰπεῖν.

106 Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων. προστάξας δὲ ταῦτα εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἰστιαίου τὸν Μιλήσιον, τὸν Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν· Πυνθάνομα Ἰστιαίε, ἐπίτροπον τὸν σόν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρεψα νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα· ἄνδρας γάρ με ἐκ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγὼν καὶ Ἴωνας σὺν αὐτοῖς τοὺς δάσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίησαν, τούτους ἀνὴρ γνῶσας ἅμα ἐκείνοισι ἔπεισθαι Σαρδίῳ με ἀπεστέρεγκον νῦν ὦν κῶς τοι ταῦτα φαίνεται ἔχειν καλῶς; κῶς ἂν εὖ ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων τοιοῦτό τι ἐπρήχθῃ; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωντὸν ἐν αἰτῇ ἔχῃς. εἶπε πρὸς ταῦτα Ἰστιαῖος· Βασιλεῦ, κοῖτον ἐφθέγγξαις ἔπος; ἐμὲ βουλευσάμενον πρήγμα ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἐμελλε λυπηρὸν ἀνασχῆσιν; τί δ' ἂν ἐπιδιζήμενος ποιέοιμι ταῦτα, ταῦτα δὲ ἐνδείης ἐών; τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσα περ σοί, πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιεῦμαι ἄλλ' εἰ περ τι τοιοῦτο οἷον σὺ εἰρηκας πρήσσει ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἐωντοῦ βαλόμενον πεποιθέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέχομαι τὸν λόγον ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώτερον πρήξουσιν περὶ πρήγματα τὰ σά· εἰ δ' ἄρα τι τοιοῦτον ποιέουσιν καὶ σὺ τὸ ἐὼν ἀκήκοας, ὦ βασιλεῦ, μάθης οἷον

πρῆγμα ἐργάσαιο ἐμέ ἀπὸ θαλάσσης ἀνάσπαστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἶκαςι ἐμεῦ ἐξ ὀφθαλμῶν σφι γενομένου ποιῆσαι τῶν πάλαι ἡμερον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ οὐδεμία πόλις ὑπεκίνησε. νῦν ὦν ὡς τάχος ἄπες με πορευθῆναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι κεῖνά τε πάντα καταρτίσω ἐς τὰντὸ καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτου τὸν ταῦτα μηχανησάμενον ἐργχειρίθεται παραδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ νόον τὸν σὸν ποιήσας θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλείους μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσεσθαι τὸν ἔχων κithῶνα καταβήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶν νῆσον τὴν μεγίστην δασμοφόρον ποιήσω. Ἰστιαῖος 107 μὲν λέγων ταῦτα διέβαλλε, Δαρεῖος δὲ ἐπέιθεται καὶ μιν ἀπεί, ἐντειλάμενος, ἐπεὰν τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελέα ποιῇ, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα.

Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίῃ τε περὶ τῶν Σαρδίῶν παρὰ 108 βασιλέα ἀνῆκε καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας Ἰστιαίῳ ἐς λόγους ἦλθε καὶ Ἰστιαῖος μεμετιμένος ὑπὸ Δαρείου ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ ἐγίνετο τάδε· πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνησίῳ Ἀμαθουσίοις ἐξαγγέλλεται νηυσὶ στρατιὴν πολλὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον ἄνδρα Πέρσῃν προσδόκιμον ἐς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα Ὀνήσιλος κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην ἐπικαλεύμενός σφεας. Ἴωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὴν βουλευσάμενοι ἤκον πολλῷ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρῆσαν ἐς τὴν Κύπρον καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης ἦσαν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ· τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες περιέπλεον τὴν ἄκρην αἱ καλεῦνται Κληίδες τῆς Κύπρου. τούτου δὲ τοιούτου γινομένου ἔλεξαν οἱ 109 τύραννοι τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς

στρατηγούς· Ἄνδρες Ἴωνες, αἴρεσιν ὑμῖν δίδομεν
 ἡμεῖς οἱ Κύπριοι ὁκοτέροισι βούλεσθε προσφέρεισθαι,
 [ἢ Πέρσῃσι ἢ Φοίνιξι]. εἰ μὲν γὰρ περὶ βούλεσθε
 ταχθέντες Περσέων διαπειρᾶσθαι, ὥρῃ ἂν εἴη ὑμῖν
 ἐκβάντας ἐκ τῶν νεῶν τάσσεσθαι περὶ, ἡμέας δὲ ἐς
 τὰς νέας ἐσβαίνειν τὰς ὑμετέρας Φοίνιξι ἀνταγωνιευ-
 μένους· εἰ δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειρᾶ-
 σθαι, ποιεῖν χρεόν ἐστι ὑμέας, ὁκότερα ἂν δὴ τού-
 των ἔλῃσθε, ὅπως τὸ κατ' ὑμέας ἔσται ἢ τε Ἴωνίῃ καὶ
 ἢ Κύπρῳ ἐλευθέρῃ. εἶπαν Ἴωνες πρὸς ταῦτα· Ἡμέας
 δὲ ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰόνων φυλάζοντας τὴν
 θάλασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παρα-
 δόντες αὐτοὶ περὶ Πέρσῃσι προσφερώμεθα. ἡμεῖς μὲν
 νυν ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρη-
 στοί. ὑμέας δὲ χρεόν ἐστι ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάσχετε
 δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας ἀγα-
 110 θούς. Ἴωνες μὲν τούτοις ἀμείψαντο· μετὰ δὲ ἡκόντων
 ἐς τὸ πεδῖον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων διέτασσον
 οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους
 κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες, Σαλαμι-
 νίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον ἀντέτασσον
 Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν Περσέων ἐθε-
 111 λοντὴς ἀντετάσσετο Ὀνήσιλος. ἤλαυνε δὲ ἵππον ὁ
 Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον πρὸς ὀπλίτην ἵστασθαι ὀρθόν.
 πυθόμενος ὧν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γάρ οἱ ὑπασπι-
 στῆς γένος μὲν Κάρ, τὰ δὲ πολέμια κάρτα δόκιμος
 καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον· Πυνθά-
 νομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἱστάμενον ὀρθόν καὶ ποσὶ
 καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἂν προσενειχθῇ·
 σὺ ὧν βουλευσάμενος εἶπεν ἀντίκα ὁκότερον βούλει

φυλάξας πλήξαι, εἴτε τὸν ἵππον εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον.
 εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπείων αὐτοῦ· Ὁ βασιλεῦ, ἔτοιμος
 μὲν ἐγὼ εἰμι ποιεῖν καὶ ἀμφοτέρω καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν
 καὶ πάντως τὸ ἂν σὺ ἐπιτάσῃς· ὥς μέντοι ἔμοιγε δοκεῖ
 εἶναι τοῖσι σοῖσι πράγμασι προσφερέστερον, φράσω.
 βασιλέα μὲν καὶ στρατηγὸν χρεὸν εἶναί φημι βασιλεῖ
 τε καὶ στρατηγῷ προσφέρεσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλγῃς
 ἄνδρα στρατηγόν, μέγα τοι γίνεται, καὶ δεύτερα, ἦν
 σὲ ἐκείνος, τὸ μὴ γένοιτο, ὑπὸ ἀξιοχρέου καὶ ἀπο-
 θανεῖν ἡμίσεα συμφορῇ· ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἐτέ-
 ροισί τε ὑπηρέτησι προσφέρεσθαι καὶ πρὸς ἵππον· τοῦ
 σὺ τὰς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῇς· ἐγὼ γάρ τοι ὑπο-
 δέχομαι μὴ μιν ἄνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐν-
 ἀντίον. ταῦτα εἶπε, καὶ μετακτίκα συνέμισγε τὰ στρα- 112
 τόπεδα πεζῇ καὶ νηυσί· νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες ἄκροι
 γενόμενοι ταύτην τὴν ἡμέραν ὑπερεβάλουντο τοὺς Φοί-
 νικας, καὶ τούτων Σάμιοι ἠρίστευσαν· πεζῇ δέ, ὥς
 συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ
 δὲ τοὺς στρατηγούς ἀμφοτέρους τάδε ἐγίνετο· ὥς προσ-
 ἐφέρετο πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου
 κατήμενος, ὁ Ὀνήσιλος κατὰ συνειδήκατο τῷ ὑπασπιστῇ
 παῖει προσφερόμενον [αὐτὸν] τὸν Ἀρτύβιον· ἐπιβαλόντος
 δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα,
 ἐνθαῦτα ὁ Κὰρ δρεπάνῳ πλήξας ἀπαράσσει τοῦ ἵππου
 τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν Περ-
 σέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ· μαχομένων 113
 δὲ καὶ τῶν ἄλλων Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κουρίου,
 προδιδού ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑαυτὸν οὐ σμι-
 κρήν. οἱ δὲ Κουριεῖς οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργεῖων
 ἵπποιοι. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων ἀντίκα καὶ τὰ

- Σαλαμινίων πολεμιστήρια ἄρματα τῶντὸ τοῖσι Κου-
 ριεῦσι ἐποίεον. γινομένων δὲ τούτων κατυπέρτερο
 ἦσαν οἱ Πέρσαι τῶν Κυπρίων. τετραμμένον δὲ τὸ
 στρατοπέδου ἄλλοι τε ἐπεσον πολλοὶ καὶ δὴ καὶ Ὀνη-
 σιλὸς τε ὁ Χέρσιος, ὅς περ τὴν Κυπρίων ἀπόστασι
 ἐπρῆξε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκνυρος ὁ Φιλο-
 κύπρου, Φιλοκύπρου δὲ τούτου τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος
 ἀπικόμενος ἐς Κύπρον ἐν ἔπεσι αἶνεσε τυράννων μάλι-
 114 στα. Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρ-
 κησε, ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθούντα
 καὶ μιν ἀνεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένη
 δὲ τῆς κεφαλῆς καὶ ἤδη εὐρύσης κοίλης ἐσμὸς μελίσ-
 σέων ἐσθὺς ἐς αὐτὴν κηρίων μιν ἐνέπλησε. τοῦτο
 δὲ γενομένου τοιούτου (ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ
 Ἀμαθούσιοι) ἐμαντεύθη σφι τὴν μὲν κεφαλὴν κατ-
 ελόντας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὥς ἦρωι ἀνὰ πᾶν
 ἔτος, καὶ σφι ποιεῦσι ταῦτα ἄμεινον συνοίσεσθαι.
 115 Ἀμαθούσιοι μὲν νυν ἐποίουν ταῦτα καὶ τὸ μέγρ-
 ὀν ἐμεῦ, Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντες ἐπεὶ
 ἔμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα καὶ
 τὰς πόλεις τῶν Κυπρίων πολιορκευμένας τὰς ἄλλας
 πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλέ-
 τοις Σαλαμινίους παραδόντας, ἀντίκα μαθόντες οἱ
 Ἴωνες ταῦτα ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν
 Κύπρῳ πολιῶν ἀντέσχε χρόνον ἐπὶ πλεῖστον πολιορ-
 κευμένη Σόλοι, τὴν πέριξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος
 πέμπτῳ μηνὶ εἶλον οἱ Πέρσαι.
- 116 Κύπριοι μὲν δὴ ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γενόμενοι
 αὐτοὶ ἐκ νέης κατεδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ ἔχων Δα-
 ρείου θυγατέρα καὶ Ὑμαίης τε καὶ Ὀτάνης, ἄλλοι

Πέρσαι στρατηγοί, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγα-
 τέρας, ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους
 Ἰώνων καὶ ἐσαράξαντες σφεας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ
 ὡς ἐπεκράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις
 ἐπόρθεον. Δαυρίσης μὲν τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν 117
 Ἑλλησπόντῳ πόλεις εἶλε μὲν Δάρδανον, εἶλε δὲ Ἀβυδὸν
 τε καὶ Περκώτην καὶ Λάμψακον καὶ Παισὸν· ταύτας
 μὲν ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη αἶρεε, ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντί
 οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν ἦλθε ἀγγελίη τοὺς Κᾶρας τὸν
 Ἰῶσι φρονήσαντας ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποστρέ-
 ψας ὦν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ἤλαυνε τὸν στρατὸν ἐπὶ
 τὴν Καρίην. καὶ κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγγέλθη 118
 πρότερον ἢ τὸν Δαυρίσιν ἀπικέσθαι. πνθόμενοι δὲ
 οἱ Κᾶρες συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε στηλάς καλεο-
 μένας καὶ ποταμὸν Μαρσύην, ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἰδριάδος
 χώρας ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοί. συλλεχθέντων δὲ
 τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε πολλαὶ
 καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ Πιξωδάρου τοῦ
 Μανσώλου ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τοῦ Κιλικίων βασι-
 λέος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς
 ἡ γνώμη ἔφερε διαβάνας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρας
 καὶ κατὰ νώτου ἔχοντας τὸν ποταμὸν οὕτω συμβάλ-
 λειν, ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω φεύγειν οἱ Κᾶρες αὐτοῦ
 τε μένειν ἀναγκαζόμενοι γινοίετο ἐτι ἀμείνονες τῆς
 φύσεως. αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι
 Πέρσῃσι κατὰ νώτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον
 ἢ σφίσι, δηλαδὴ ἦν φυγὴ τῶν Περσέων γένηται καὶ
 καὶ ἐσσωθῶσι τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ ἀπονοστήσουσι ἐς
 τὸν ποταμὸν ἐσπίπτοντες. μετὰ δὲ παρεόντων καὶ 119
 διαβάντων τὸν Μαίανδρον τῶν Περσέων ἐνθαῦτα ἐπὶ

τῷ Μαρσύῃ ποταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσῃσι
 Κᾶρες καὶ μάχην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν καὶ ἐπὶ χρόνῳ
 πολλόν, τέλος δὲ ἐσώθησαν διὰ πλῆθος. Περσέων
 μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ ἐς
 μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ διαφυγόντες αὐτῶν κατειλη-
 θησαν ἐς Αάβραυνδα ἐς Διὸς στρατίου ἱρόν, μέγα τε
 καὶ ἅγιον ἄλσος πλατανίστων. μῦνοι δὲ τῶν ἡμεῶν
 ἴδμεν Κᾶρες εἰσι οἱ Διὶ στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι.
 κατειληθέντες δὲ ὧν οὗτοι ἐνθαῦτα ἐβουλευόντο περὶ
 σωτηρίας, ὁκότερα ἢ παραδόντες σφέας αὐτοὺς Πέρ-
 σῃσι ἢ ἐκλιπόντες τὸ παράπαν τὴν Ἀσίην ἄμεινον
 120 πρήξουσι. βουλευομένοισι δὲ σφι ταῦτα παραγίνοι-
 ται βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι.
 ἐνθαῦτα δὲ τὰ μὲν πρότερον οἱ Κᾶρες ἐβουλευόν-
 μετήκαν, οἱ δὲ αὐτῖς πολεμέειν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο
 καὶ ἐπιούσῃ τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλουσι καὶ μαχε-
 σάμενοι ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσώθησαν· πεσόν-
 των δὲ τῶν πάντων πολλῶν μάλιστα Μιλήσιοι ἐπλή-
 121 γησαν. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ τραῦμα ἀνέλαβόν τε καὶ
 ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυνθόμενοι γὰρ ὥς στρα-
 τεύεσθαι ὁρμέεται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις σφέων
 ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδόν, ἐς τὴν ἐμπεσόντες
 οἱ Πέρσαι νυκτὸς διεφθάρησαν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ
 στρατηγοὶ αὐτῶν, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισι-
 μάχης· σὺν δέ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγῃ
 τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἴβα-
 νώλλιος ἀνὴρ Μυλασεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περ-
 122 σέων οὕτω διεφθάρησαν, Ἰρμαίης δὲ καὶ αὐτὸς ἰὼν
 τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς Σάρδεις στρατευσαμένους
 Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προποντίδα εἶλε Κίον τὴν

Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελών, ὥς ἐπύθτετο τὸν Ἑλλή-
 σποντον ἐκκλειοπέναι Δαυρίσῃν καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ
 Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα ἐπὶ τὸν Ἑλλή-
 σποντον ἤγε τὸν στρατόν, καὶ εἶλε μὲν Αἰολέας πάντας
 ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἶλε δὲ Γέργιδας τοὺς ὑπο-
 λειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν. αὐτός τε Ὑμαίης
 αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα νόυσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι.
 οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε, Ἀρταφρένης δὲ ὁ 123
 Σαρδίῳν ὑπαρχος καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς
 ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην καὶ τὴν προσεχέα Αἰολίδα
 στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν Κλαζομενᾶς αἰρέουσι,
 Αἰολέων δὲ Κύμην. ἀλίσκομένων δὲ τῶν πολίων, ἦν 124
 γάρ, ὥς διέδεξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ
 ἄκρος, ὃς ταράξας τὴν Ἰωνίην καὶ ἐγκερασάμενος
 πρήγματα μεγάλα ὀρησμὸν ἐβούλευε ὀρέων ταῦτα·
 πρὸς δὲ οἱ καὶ ἀδύνατα ἐφάνη βασιλέα Δαρεῖον ὑπερ-
 βαλέσθαι· πρὸς ταῦτα δὴ ὧν συγκαλέσας τοὺς συ-
 στασιώτας ἐβουλευέτο, λέγων ὥς ἄμεινον σφίσι εἴη
 κρησφύργετόν τι ὑπάρχον εἶναι, ἣν ἄρα ἐξωθέωνται ἐκ
 τῆς Μιλήτου, εἴτε δὴ ὧν ἐς Σαρδῶν ἐκ τοῦ τύπου
 τούτου ἄγοι ἐς ἀποικίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἥδω-
 νων, τὴν Ἰστιάδος ἐτείχεε παρὰ Δαρεῖου δωρεὴν λα-
 βῶν. ταῦτα ἐπειρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίου μὲν 125
 νυν τοῦ Ἠγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιουῦ, τούτων μὲν
 ἐς οὐδετέραν στέλλειν ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ
 τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἔγειν, ἣν
 ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὀρμώ-
 μενον κατελεύσεσθαι ἐς τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ 126
 Ἐκαταῖος συνεβούλευε, αὐτῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλειίστη
 γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ

Μίλητον ἐπιτράπει Πυθαγόρη ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δο-
κίμῳ, αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πάντα τὸν βουλόμενον
ἔπλεε ἐς τὴν Θρηίκην καὶ ἔσχε τὴν χώραν ἐπ' ἣν
ἔστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμώμενος ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηί-
κων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ,
πόλιν περικατήμενος καὶ βουλομένων τῶν Θρηίκων
ὑποσπόνδων ἐξιέναι.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΚΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΕΡΑΤΩ.

ΑΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας οὕτω 1
τελευτᾷ, Ἰστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος μεμετιμένος
ὑπὸ Δαρείου παρῆν ἐς Σάρδις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν
ἐκ τῶν Σούσων εἶρετο Ἀρταφρένης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος
κατὰ κοῖόν τι δοκέει Ἰωνας ἀπεστάναι· ὁ δὲ οὔτε
εἰδέναι ἔφη ἐθώμαξέ τε τὸ γεγονὸς ὥς οὐδὲν δῆθεν
τῶν παρεόντων πρηγμάτων ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Ἀρτα-
φρένης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτρε-
κείην τῆς ἀποστάσιος· Οὕτω τοι, Ἰστιαῖε, ἔχει κατὰ
ταῦτα τὰ πρήγματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρραψας μὲν σύ,
ὑπεδήσατο δὲ Ἀρισταγόρης. Ἀρταφρένης μὲν ταῦτα ἐς 2
τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε, Ἰστιαῖος δὲ δείσας ὥς συν-
ιέντα Ἀρταφρέnea ὑπὸ τὴν πρώτην ἐπελθοῦσαν νύκτα
ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασιλέα Δαρεῖον ἐξηπατηκῶς·
ὃς Σαρδῶ νῆσον τὴν μεγίστην ὑποδεξάμενος κατεργά-
σασθαι ὑπέδυνε τῶν Ἰώνων τὴν ἡγεμονίην τοῦ πρὸς
Δαρεῖον πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον ἐδέσθη ὑπὸ Χίων,
καταγνωσθεὶς πρὸς αὐτῶν νεώτερα πρήσσειν πρήγματα
ἐς αὐτοὺς ἐκ Δαρείου. μαθόντες μέντοι οἱ Χῖοι τὸν
πάντα λόγον, ὥς πολέμιος εἴη βασιλεῖ, ἔλυσαν αὐτόν.

5*

3 ἐνθαῦτα δὴ εἰρωτώμενος ὑπὸ τῶν Ἰωνῶν ὁ Ἰστιαῖος
 κατ' ὃ τι προθύμως οὕτω ἐπέστειλε τῷ Ἀρισταγόρῃ
 ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος καὶ κακὸν τοσοῦτον εἶη Ἴωνας
 ἐξεργασμένος, τὴν μὲν γενομένην αὐτοῖσι αἰτίην οὐ
 μάλα ἐξέφαινε, ὃ δὲ ἔλεγέ σφι ὥς βασιλεὺς Δαρείος
 ἐβουλεύσατο Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας ἐν τῇ Ἰωνίῃ
 κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ ἐν τῇ Φοινίκῃ, καὶ τούτων εἵνεκα
 ἐπιστείλειε. οὐδέν τι πάντως ταῦτα βασιλέος βουλευ-
 4 σαμένου ἐδειμάτου τοὺς Ἴωνας. μετὰ δὲ ὁ Ἰστιαῖος
 δι' ἀγγέλου ποιεύμενος Ἑρμίππου ἀνδρὸς Ἀταρνεῖτω
 τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐοῦσι Περσέων ἔπεμπε βιβλία ὥς
 προλελεσχηνευμένων αὐτῷ ἀποστάσιος πέρι. ὃ δὲ Ἑρ-
 μιππος πρὸς τοὺς μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ
 ἐνεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφρένῃ. ὃ δὲ μαθὼν ἅπαν
 τὸ γινόμενον ἐκέλευε τὸν Ἑρμιππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ
 Ἰστιαίου δοῦναι φέροντα τοῖσί περ ἔφερε, τὰ δὲ ἁμοι-
 βαῖα τὰ παρὰ τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἰστιαίῳ
 ἐωυτῷ δοῦναι. τούτων δὲ γενομένων φανερῶν ἀπ-
 5 ἔκτεινε ἐνθαῦτα πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφρένης. περὶ
 Σάρδισ μὲν δὴ ἐγίνετο ταραχὴ, Ἰστιαῖον δὲ ταύτης
 ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος Χίοι κατήγον ἐς Μίλητον,
 αὐτοῦ Ἰστιαίου δεηθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι ἄσμενοι
 ἀπαλλαχθέντες καὶ Ἀρισταγόρῳ οὐδαμῶς πρόθυμοι
 ἦσαν ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὴν χώραν, οἷά τε
 ἐλευθερίας γενσάμενοι. καὶ δὴ νυκτὸς γὰρ ἐούσης
 βίῃ ἐπειράτο κατιῶν ὁ Ἰστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον, τιτρώ-
 σκεται τὸν μηρὸν ὑπὸ τευ τῶν Μιλησίων. ὃ μὲν δὴ
 ὥς ἀπωστὸς τῆς ἐωυτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς
 τὴν Χίον· ἐνθεῦτεν δέ, οὐ γὰρ ἔπειθε τοὺς Χίους
 ὥστε ἐωυτῷ δοῦναι νέας, διέβη ἐς Μυτιλήνην καὶ

Ιεσβίους δοῦναί οἱ νέας. οἱ δὲ πληρώσαντες
 νήρεας ἔπλεον ἅμα Ἰστιαίῳ ἐς Βυζάντιον, ἐν-
 ῥὲ ἰζόμενοι τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλεούσας τῶν
 ἄμβρανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτῶν Ἰστιαίῳ ἔφασαν
 εἶναι πεῖθεσθαι.

Ἰαῖος μὲν νυν καὶ Μυτιληναῖοι ἐποίενυ ταῦτα· 6
 Μίλητον αὐτὴν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν
 προσδόκιμος· συστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ
 ῥέων καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπεδον ἤλαννον
 Μίλητον, τᾶλλα πολίσματα περὶ ἐλάσσονος
 εἶναι. τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες μὲν ἦσαν προ-
 οἱ, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι νεωστὶ
 ἁρμένοι καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν 7
 ἦν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον,
 δὲ πυνθανόμενοι ταῦτα ἔπεμπον προβούλους
 αὐτῶν ἐς Πανιώνιον. ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι
 οὐ τὸν χῶρον καὶ βουλευομένοισι ἔδοξε πεζὸν
 αὐτὸν μὴ συλλέγειν ἀντίξοον Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ
 ῥέσθαι αὐτοὺς Μιλησίους, τὸ δὲ ναυτικὸν πλη-
 τολιπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν, πληρώσαντας
 ἔγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λάδην προναυμαχί-
 Μιλήτου· ἡ δὲ Λάδη ἐστὶ νῆσος σμικρὴ ἐπὶ τῇ
 Μιλησίων κειμένη. μετὰ δὲ ταῦτα πεπληρω- 8
 τῇσι νηυσὶ παρήσαν οἱ Ἴωνες, σὺν δέ σφι καὶ
 οἱ Λέσβον νέμονται· ἐτάσσοντο δὲ ὧδε· τὸ
 ῥὸς τὴν ἡῶ εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας
 εἶναι ὀγδῶκοντα· εἶχοντο δὲ τούτων Πριηνέες
 καὶ νηυσὶ καὶ Μυήσιοι τρισὶ νηυσί, Μυησίων δὲ
 εἶχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσί, Τηίων δὲ εἶχοντο
 αὐτὸν νηυσί· πρὸς δὲ τούτοισι Ἐρυθραῖοί τε

Λεσβιοὶ νηυσὶ ἐροδομήκοντα· τελευταῖοι δὲ ἑταροδυντο
ἔχοντες τὸ πρὸς ἐσπέρην κέρας Σάμιοι ἐξήκοντα νηυσὶ.
πάντων δὲ τούτων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο τρεῖς
9 καὶ πεντήκοντα καὶ τριηκόσiai τριήρεις. αὗται μὲν
Ἰώνων ἦσαν, τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν
ἦσαν ἑξακόσiai. ὥς δὲ καὶ αὗται ἀπίατο πρὸς τὴν
Μιλησίην καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ
Περσέων στρατηγοὶ πνυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων
νεῶν καταρρώδησαν μὴ οὐ δύνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέ-
σθαι, καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μίλητον οἰοί τε ἔωσι ἐξελεῖν
μὴ οὐκ ἐόντες ναυκράτορες, πρὸς τε Δαρείου κινδυ-
νεύσωσι κακὸν τι λαβεῖν. ταῦτα ἐπιλεγόμενοι συλ-
λέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἱ ὑπ' Ἀριστα-
γόρῳ μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχέων
ἐφευγον ἐς Μήδους, ἐτύγγανον δὲ τότε συστρατευό-
μενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον, τούτων τῶν ἀνδρῶν τοὺς
παρεόντας συγκαλέσαντες ἔλεγόν σφι τάδε· Ἄνδρες
Ἰῶνες, νῦν τις ὑμέων εὖ ποιήσας φανήτω τὸν βασι-
λέως οἶκον· τοὺς γὰρ ἑαυτοῦ ἕκαστος ὑμέων πολίτας
πειράσθω ἀποσχίζων ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμβαχικοῦ. προί-
σχόμενοι δὲ ἐπαγγείλασθε τάδε, ὥς πείσονται τε ἄχαρι
οὐδὲν διὰ τὴν ἀπόστασιν, οὐδέ σφι οὔτε τὰ ἱρὰ οὔτε
τὰ ἴδια ἐμπεπρήσεται, οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσιν οὐδὲν ἢ
πρότερον εἶχον· εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἱ δὲ
πάντως διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε ἤδη σφι λέγετε
ἐπηρεάζοντες, τὰ περ σφέας κατέξει, ὥς ἐσσωθέντες τῇ
μάχῃ ἑξανδραποδιεῦνται καὶ ὥς σφεων τοὺς παῖδας
ἐκτομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀνασπάστους ἐς

Βάκτρα, καὶ ὥς τὴν χώραν ἄλλοισι παραδώσομεν. οἱ 10
 μὲν δὴ ἔλεγον τάδε, τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι δι-
 ἔπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτοῦ ἐξαγγελλόμενος.
 οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐταὶ αἱ ἀγγελίαι,
 ἀγνωμοσύνη τε διεχρέωντο καὶ οὐ προσίεντο τὴν προ-
 δοσίην, ἑωυτοῖσι δὲ ἕκαστοι ἐδόκεον μούνοισι ταῦτα
 τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μὲν νυν ἰδέως
 ἀπικομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγίνετο·
 μετὰ δὲ τῶν Ἰώνων συλληχθέντων ἐς τὴν Λάδην ἐγί- 11
 νοντο ἀγοραί, καὶ δὴ κοῦ σφι καὶ ἄλλοι ἡγορόωντο,
 ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαιεὺς [στρατηγὸς] Διονύσιος λέγων
 τάδε· Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα.
 ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροισι ἢ δούλοισι, καὶ
 τούτοισι ὥς δογητέησι· νῦν ὦν ὑμεῖς ἦν μὲν βούλησθε
 ταλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν πόνος ὑμῖν
 ἔσται, οἰοί τε δὲ ἔσεσθε ὑπερβαλόμενοι τοὺς ἐναντίους
 εἶναι ἐλευθέροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε καὶ ἀταξίῃ διαχρή-
 σησθε, οὐδεμίαν ὑμέων ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ δώσειν ὑμέας
 δίκην βασιλεῖ τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ' ἐμοὶ τε πείθεσθε
 καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέψατε· καὶ ὑμῖν ἐγώ, θεῶν
 τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέκομαι ἢ οὐ συμμίξιν τοὺς πολε-
 μίους ἢ συμμίσγοντας πολλὸν ἐλασσώσεσθαι. ταῦτα 12
 ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπονσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διο-
 νυσίῳ. ὁ δὲ ἀνάγων ἕκαστοτε ἐπὶ κέρας τὰς νέας, ὅπως
 τοῖσι ἐρέτῃσι χρήσαιτο διέκπλοον ποιούμενος τῇσι νηυσὶ
 δι' ἀλλήλων καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὀπλίσειε, τὸ λοιπὸν τῆς
 ἡμέρης τὰς νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων, παρείχε τε τοῖσι
 Ἴωσι πόνον δι' ἡμέρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἐπὶ
 ἐπείθοντό τε καὶ ἐποίουν τὸ κελευόμενον, τῇ δὲ ἐπὶ
 ταύτῃσι οἱ Ἴωνες, οἷα ἀπαθές ἐόντες πόνων τοιούτων

- τετρουμένοι τε ταλαιπωρήσιν τε καὶ ἡλίῳ, ἔλεξαν πρὸς
 ἑαυτοὺς τάδε· Τίνα δαιμόνων παραβάντες τάδε ἀνα-
 πίμπλαμεν; οἵτινες παραφρονήσαντες καὶ ἐκπλώσαντες
 ἐκ τοῦ νόου ἀνδρὶ Φωκαίῳ ἀλαζόνι, παρεχομένῳ νέας
 τρεῖς, ἐπιτρέψαντες ἡμέας αὐτοὺς ἔχομεν· ὁ δὲ παρα-
 λαβὼν ἡμέας λυμάνεται λύμῃσι ἀνηκέστοισι, καὶ δὴ
 πολλοὶ μὲν ἡμέων ἐς νοῦσους πεπτώκασι, πολλοὶ δὲ
 ἐπίδοξοι τὸν τοῦτο πείσεσθαι· πρὶν τε τούτων τῶν
 κακῶν ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὅ τι ὦν ἄλλο παθεῖν ἐστί,
 καὶ τὴν μέλλουσαν δουλητήν ὑπομεῖναι ἥτις ἐστί, μάλ-
 λον ἢ τῇ παρεούσῃ συνέχεσθαι. φέρετε, τοῦ λοιποῦ
 μὴ πειθώμεθα αὐτοῦ. ταῦτα ἔλεξαν, καὶ μετὰ ταῦτα
 αὐτίκα πείθεσθαι οὐδεὶς ἤθελε, ἀλλ' οἷα στρατιῇ σκη-
 νὰς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ ἐσκηνητροφέοντο καὶ ἐσ-
 βαίνειν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς τὰς νέας οὐδ' ἀναπειράσθαι.
- 13 μαθόντες δὲ ταῦτα γινόμενα ἐκ τῶν Ἰώνων οἱ στρα-
 τηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ' Αἰάκεος τοῦ
 Συλοσῶντος κείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε λόγους
 Αἰάκης κελευόντων τῶν Περσέων, δεόμενός σφεων ἐκ-
 λιπεῖν τὴν Ἰώνων συμμαχίην, οἱ Σάμιοι ὦν ὁρῶντες
 ἐοῦσαν ἅμα μὲν ἀταξίην πολλήν ἐκ τῶν Ἰώνων ἐδέ-
 κοντο τοὺς λόγους, ἅμα δὲ κατεφαίνεται σφι εἶναι ἀδύ-
 νατα τὰ βασιλέος πρήγματα ὑπερβαλέσθαι, εὖ τε ἐπι-
 στάμενοι ὥς εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπερβαλοῖατο
 [τὸν Δαρεῖον], ἄλλο σφι παρέσται πενταπλήσιον. προ-
 φάσιος ὦν ἐπιλαβόμενοι, ἐπεῖτε τάχιστα εἶδον τοὺς
 Ἰῶνας οὐ βουλομένους εἶναι χρηστούς, ἐν κέρδει
 ἐποιεῦντο περιποιῆσαι τὰ τε ἱρὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ
 ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτεν τοὺς λόγους ἐδέκοντο
 [οἱ Σάμιοι], παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκεος,

ὕρανος δὲ ἐὼν Σάμου ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀριστα-
 ὄρεω ἀπεστέρητο τὴν ἀρχὴν κατὰ περ οἱ ἄλλοι τῆς
 ὠνίης τύραννοι. τότε ὦν ἐπεὶ ἐπέπλεον οἱ Φοίνικες, 14
 Ἰῶνες ἀντανῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὥς
 ἔκαστος καὶ ἀγχοῦ ἐγίνοντο καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸ
 νυθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράφαι οἱ τινες τῶν
 ὦνων ἐγίνοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμα-
 χίᾳ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ καταιτιῶνται. λέγονται δὲ
 Ἰάμιοι ἐνθαῦτα κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκῃα
 εὐράμενοι τὰ ἰστίᾳ ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξιος ἐς τὴν
 Ἰάμον, πλὴν ἔνδεκα νεῶν. τούτων δὲ οἱ τριήραρχοι
 κατέμενον καὶ ἐναυμάχεον ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρα-
 τηγοῖσι· καὶ σφι τὸ κοινὸν τὸ Σαμίων ἔδωκε διὰ τοῦτο
 ὁ προῆγμα ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρόθεν ὥς ἀνδράσι
 γαστοῖσι γενομένοισι, καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ
 γορῇ. ἰδόμενοι δὲ καὶ Αἰσβιοὶ τοὺς προσεχέας φεύ-
 οντας τῶντο ἐποίεον τοῖσι Σαμίοισι· ὥς δὲ καὶ οἱ
 πλεῖνες τῶν Ἰώνων ἐποίεον τὰ αὐτὰ ταῦτα. τῶν δὲ 15
 παραμεινάντων ἐν τῇ ναυμαχίᾳ περιέφθησαν τρηχύ-
 ατα Χίοι ὥς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ
 θελοκακέοντες· οἱ παρείχοντο μὲν, ὥσπερ καὶ πρό-
 τερον εἰρέσθη, νέας ἑκατὸν καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων
 ἄνδρας τεσσεράκοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύον-
 τας· ὁρῶντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προ-
 διδόντας οὐκ ἐδικαίεον γίνεσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτῶν
 ὅμοιοι, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων συμμάχων μεμουνωμένοι διεκ-
 πλέοντες ἐναυμάχεον, ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας
 συχνὰς ἀπέβαλον τῶν σφετέρων [νεῶν] τὰς πλεῖνας.
 Χίοι μὲν δὴ τῇσι λοιπῇσι τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς
 τὴν ἑωυτῶν, ὅσοισι δὲ τῶν Χίων ἀδύνατοι ἦσαν αἱ 16

νέες ὑπὸ τρωμάτων, οὔτοι δὲ ὥς ἐδιώκοντο, καταφυγάνουσι πρὸς τὴν Μυκάλην. νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτην ἐποκείλαντες κατέλιπον, οἱ δὲ περὶ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἡπείρου. ἐπειδὴ δὲ ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ Χῖοι, νυκτὸς τε γὰρ ἀπύκατο ἐς αὐτὴν καὶ ἐόντων τῆσι γυναιξὶ αὐτόθι θεσμοφορίων, ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἐφεῖοι, οὔτε προακηκοότες ὥς εἶχε περὶ τῶν Χίων ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶπας καὶ ἵεναι ἐπὶ τὰς γυναῖκας ἐξεβοήθεον πανδημεὶ καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους.

- 17 οὔτοι μὲν νυν τοιαύτησι περιέπιπτον τύχησι· Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαιεὺς ἐπεῖτε ἔμαθε τῶν Ἰώνων τὰ προήγματα διεφθαρμένα, νέας ἐλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, εὖ εἰδὼς ὥς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ· ὁ δὲ ἰθέως ὥς εἶχε ἐπλεε ἐς Φοινίκην, γαύλους δὲ ἐνθαῦτα καταδύσας καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ ἐπλεε ἐς Σικελίην, ὁρμώμενος δὲ ἐνθεῦτεν ληιστῆς κατεστῆκεε Ἑλλήνων μὲν οὐδενός, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν.

- 18 Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεῖτε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τείχεα καὶ παντοίας μηχανὰς προσφέροντες αἰρέουσι κατ' ἄκρης ἔκτῳ ἔτει ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρεω· καὶ ἠνδραποδίσαντο τὴν πόλιν, ὥστε συμπεσεῖν τὸ πάθος τῷ χρηστηρίῳ τῷ ἐς
19 Μίλητον γενομένῳ. χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίας τῆς πόλιος τῆς σφετέρης ἐχορήσθαι ἐπίκοινον χρηστήριον, τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὴν δὲ παρενθήκην ἔχρησε ἐς Μιλησίους. τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἐπεὰν κατὰ τοῦτο

γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι, τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεοῦσι ἔχρησε, ἔχει ὧδε·

Καὶ τότε δὴ, Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
Πολλοῖσιν δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ,
Σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νύφουσι κομήταις,
Νηοῦ δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὅτε γε ἄνδρες μὲν οἱ πλεῖνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐρίνοντο, ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι, ὁ νηὸς τε καὶ τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δ' ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου ἐποίησάμην. ἐνθεῦτεν οἱ ζωορρη- 20 θέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ σφεας Δαρεῖος κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας κατοίκησε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσῃ, ἐν Ἀμπῇ πόλει, παρ' ἣν Τίγρης ποταμὸς παραρρέων ἐς θάλασσαν ἐξεῖ. τῆς δὲ Μιλησίων χώρας αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδῖον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδοσαν Καρσί Πηδασεῦσι ἐκτῆσθαι. παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλη- 21 σίοισι πρὸς Περσέων οὐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην Συβαρίται, οἱ Λαόν τε καὶ Σκίδρου οἴκεον τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβάριος γὰρ ἀλούσης ὑπὸ Κροτωνιητέων Μιλήσιοι πάντες ἡβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς καὶ πένθος μέγα προσεδθήκαντο· πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀλλήλησι ἐξενώθησαν. οὐδὲν ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι· Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπεραχθεσθέντες τῇ Μιλήτου ἀλώσει τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δράμα Μιλήτου ἄλωσιν καὶ διδάξαντι ἐς δάκρυά τε ἐπεσε τὸ θέντρον καὶ ἐξημῖώσαν

μιν ὥς ἀναμνήσαντα οἰκῆια κακὰ χιλήσι δραχ
καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δρα

- 22 Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἡγήμωτο· Σαμί
τοῖσι τι ἔχουσι τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν
τηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθὲν οὐδαμῶς ἤρεσκε, ἐ
δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, π
σφι ἐς τὴν χώραν ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκην
ἀποικίην ἐκπλέειν μηδὲ μένοντας Μήδοισί τε καὶ Ἀ
δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης τὸν
χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλου
εκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτὴν, βουλόμε
αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἡ δὲ Καλὴ αὕτη
καλομένη ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίῃ
τραμμένη τῆς Σικελίης. τούτων ὧν ἐπικαλομένους
Σάμιοι μόνου Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δὲ σφι Ἰ
23 σίων οἱ ἐκπεφευγότες. ἐν ᾧ τοιούδε δὴ τι συν
γενέσθαι· Σάμιοί τε [γὰρ] κομιζόμενοι ἐς Σικ
ἐγίνοντο ἐν Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπιζεφυρίοισι καὶ
κλαῖοι αὐτοὶ τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὖνο
Σκύθης, περικατέατο πόλιν τῶν Σικελῶν ἐξελεῖν
λόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος
ξίλεως, τότε ἔων διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμ
τοῖσι Σαμίοισι ἀναπεῖθει ὥς χρεὸν εἶη Καλὴν
ἀκτὴν, ἐπ' ἣν ἔπλεον, εἴην χαίρειν, τὴν δὲ Ζά
σχεῖν, εὐῶσαν ἔρημον ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ
Σαμίων καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ
κλαῖοι, ὥς ἐπύθοντο ἐχομένην τὴν πόλιν ἑαυτῶν,
θεὸν αὐτῇ καὶ ἐπεκαλέοντο Ἴπποκράτεια τὸν
τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι οὗτος σύμμαχος. ἐπεὶ
αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἴπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἦκε βοή

ὄθην μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων ὥς ἀπο-
 ὄντα τὴν πόλιν ὁ Ἴπποκράτης πεδήσας καὶ τὸν
 λφρον αὐτοῦ Πυθογένεα ἐς Ἴνυκα πόλιν ἀπέπεμψε,
 δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους κοινολογησάμενος τοῖσι
 μίοισι καὶ ὄρκους δοὺς καὶ δεξάμενος προέδωκε.
 θὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημένος ὅδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάν-
 τῶν ἐπίπλων καὶ ἀνδραπόδων τὰ ἡμίσεα μετα-
 δεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα
 ποκράτεα λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν
 γκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ εἶχε δήσας,
 δὲ κορυφαίους αὐτῶν τριηκοσίους ἔδωκε τοῖσι
 μίοισι κατασφάξαι. οὐ μέντοι οἱ γε Σάμιοι ἐποίησαν
 ὅσα. Σκύθης δὲ ὁ τῶν Ζαγκλαίων μούναρχος ἐκ τῆς 24
 υκος ἐκδιδρῆσκει ἐς Ἰμέρην, ἐκ δὲ ταύτης παρῆν ἐς
 Ἀσίην καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλέα Δαρείον. καὶ μιν
 μισε Δαρείος πάντων ἀνδρῶν δικαιοτάτον εἶναι,
 ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἑαυτὸν ἀνέβησαν· καὶ γὰρ
 ραιτησάμενος βασιλέα ἐς Σικελίην ἀπίκετο καὶ αὐτὶς
 τῆς Σικελίης ὀπίσω παρὰ βασιλέα, ἐς ὃ γῆραι μέγα
 βιος ἔων ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ ἀπαλ-
 χθέντες Μήδων ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην
 ριβεβλέατο. μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μι- 25
 του γενομένην Φοίνικες κελευσάντων Περσέων κατ-
 ον ἐς Σάμον Αἰάκεια τὸν Συλοσῶντος ὥς πολλοῦ τε
 ον γενόμενον σφίσι καὶ μεγάλα κατεργασάμενον·
 Σαμίοισι μούνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου
 τὴν ἔκλειψιν τῶν νεῶν τὴν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ οὔτε
 πόλιν οὔτε τὰ ἱερὰ ἐνεπρόσθη. Μιλήτου δὲ ἀλούσης
 τίκα Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι, τὰς μὲν ἐθελοντήν τῶν
 λίων ὑποκυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο.

- 26 Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγίνετο, Ἰστιαίῳ δὲ τῷ Μι-
λησίῳ ἔοντι περὶ Βυζάντιον καὶ συλλαμβάνοντι τὰς
Ἰώνων ὀλκάδας ἐκπλεούσας ἐκ τοῦ Πόντου ἐξαγγέ-
λεται τὰ περὶ Μίλητον γενόμενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐλ-
λήσποντον ἔχοντα πρήγματα ἐπιτράπει Βισάλτῃ Ἀπολ-
λοφάνεος παιδὶ Ἀβυθηνῷ, αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους ἐς
Χίον ἔπλεε, καὶ Χίων φρουρῇ οὐ προσιεμένη μιν συν-
έβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρας. τού-
των τε δὴ ἐφόνευσε συχνούς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων,
οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἰστιαῖος ἔχων
τούς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολίχνης τῆς Χίων ὁρμώ-
27 μενος. φιλέει δέ κως προσημαίνειν, εὖτ' ἂν μέλλῃ
μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι· καὶ γὰρ Χίοισι
πρὸ τούτων σημήια μεγάλα ἐγένετο. τοῦτο μὲν σφι
πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν νεηνιέων ἑκατὸν δύο μῦνοι
τούτων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ ὀκτώ τε καὶ ἐνενήκοντα
αὐτῶν λοιμοὺς ὑπολαβῶν ἀπήνηκε· τοῦτο δὲ ἐν τῇ
πόλι τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγον πρὸ τῆς ναυ-
μαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι ἐνέπεσε ἡ στέγη,
ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παιδῶν εἰς μῦνος ἀπέφυγε.
ταῦτα μὲν σφι σημήια ὁ θεὸς προέδεξε, μετὰ δὲ ταῦτα
ἡ ναυμαχίη ὑπολαβοῦσα ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε, ἐπὶ
δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἰστιαῖος Λεσβίους ἄγων·
κεκακωμένων δὲ τῶν Χίων καταστροφὴν εὐπετέως αὐτῶν
28 ἐποιήσατο. ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ
Θάσον ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνούς. περικα-
τημένῳ δὲ οἱ Θάσον ἦλθε ἀγγελίη ὥς οἱ Φοίνικες ἀνα-
πλέουσιν ἐκ τῆς Μιλήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθό-
μενος δὲ ταῦτα Θάσον μὲν ἀπόρθητον λείπει, αὐτὸς
δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἠπειέγεται ἄγων πᾶσαν τὴν στρατὴν.

ἐκ Λέσβου δὲ λιμαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς πέρην δια-
 βαίνει, ἐκ τοῦ Ἀταρνέος ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον τὸν τε
 ἐνθεύτεν καὶ τὸν ἐκ Καϊκου πεδίου τὸν τῶν Μυσῶν.
 ἐν δὲ τούτοις τοῖς χωρίοις ἐτύγγανε ἔων Ἀρπαγος
 ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης, ὅς οἱ
 ἀποβάντι συμβαλὼν αὐτόν τε Ἰστιαῖον ζωγροῖ ἔλαβε
 καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλέον διέφθειρε. ἐξωγρήθη 29
 δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὧδε· ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖς Πέρ-
 σεσι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρας, οἱ μὲν
 συνέστασαν χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον
 ὀρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖς Ἕλλησι· τό τε δὴ ἔργον
 τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο, καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλή-
 νων ὁ Ἰστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέσθαι ὑπὸ βασιλέος
 διὰ τὴν παρεῖσαν ἀμαρτιάδα φιλοψυχίην τοιγύδε τινὰ
 ἀναιρέεται· ὡς φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀνδρὸς
 Πέρσεω καὶ ὡς καταιρεόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐμελλε συγ-
 κεντηθῆσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετιεῖς καταμηνύει
 ἑωυτὸν ὡς εἴη Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος. εἰ μὲν νυν, ὡς 30
 ἐξωγρήθη, ἄχθη ἀρόμενος παρὰ βασιλέα Δαρεῖον, ὁ δὲ
 οὐτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν δοκέειν ἐμοί, ἀπῆκέ τ' ἂν
 αὐτῷ τὴν αἰτίην· νῦν δέ μιν αὐτῶν τε τούτων εἵνεκα
 καὶ ἵνα μὴ διαφυγῶν αὐτὶς μέγας παρὰ βασιλεῖ γένηται,
 Ἀρταφρένης τε ὁ Σαρδίῳ ὑπαρχος καὶ ὁ λαβὼν Ἀρ-
 παγος, ὡς ἀπίκετο ἀρόμενος ἐς Σάρδις, τὸ μὲν αὐτοῦ
 σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν
 ταριχεύσαντες ἀνήνεικαν παρὰ βασιλέα Δαρεῖον ἐς
 Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα καὶ ἐπαιτησά-
 μενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας ὅτι μιν οὐ ζῶντα ἀν-
 ήγαγον ἐς ὕψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἰστιαίου
 λούσαντάς τε καὶ περιστείλαντας εὖ ἐνετείλατο θάψαι

- ὥς ἀνδρὸς μεγάλως ἑαυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι εὐεργέτω.
- 31 τὰ μὲν περὶ Ἰστιάϊον οὕτω ἔσχε· ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων χειμερίσας περὶ Μίλητον τῷ δευτέρῳ ἔτει ὥς ἀνέπλωσε, αἰρέει εὐπετέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἡπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅπως δὲ λάβοι τινὰ τῶν νήσων, ὥς ἐκάστην αἰρέοντες οἱ βάρβαροι ἐσαγῆνενον τοὺς ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον· ἀνὴρ ἀνδρὸς ἀψάμενος τῆς χειρὸς ἐκ θαλάσσης τῆς βορηῆς ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι καὶ ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νήσου διέρχονται ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. αἰρεον δὲ καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλιας τὰς Ἰάδας κατὰ ταῦτά, πλὴν οὐκ ἐσαγῆνενον
- 32 τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἶά τε ἦν. ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπηπίλησαν τοῖσι Ἰωσι στρατοπεδενομένοισι ἐναντία σφίσι. ὥς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολίων, παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέταμνον καὶ ἐποίηυν ἀντὶ εἶναι ἐνόρχιας εὐνούχους καὶ παρθένους τὰς καλλιστενούσας ἀνασπάστους παρὰ βασιλέα· ταῦτά τε δὴ ἐποίηυν καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἱροῖσι. οὕτω δὴ τὸ τρίτον Ἴωνες κατεδουλώθησαν, πρῶτον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δις δὲ ἐπεξῆς τότε ὑπὸ Περσέων.
- 33 Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσόμενος ὁ ναυτικὸς στρατὸς τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι τοῦ Ἑλλησπόντου αἶρεε πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιὰ αὐτοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια ἦν γεγονότα κατ' ἡπείρου. εἰσὶ δὲ αἱ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἶδε τοῦ Ἑλλησπόντου, Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλις συχναὶ ἔννεισι, καὶ Πέρινθος καὶ τὰ τείχεα τὰ ἐπὶ Θρηάκης καὶ Σηλυμβρόῃ τε καὶ Βυζάντιον. Βυζάντιον

μὲν νυν καὶ οἱ πέρηθε Καλχηδόνιοι οὐδ' ὑπέμειναν
ἐπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ' οἶχοντο ἀπολιπόντες
τὴν σφετέρην ἕσω ἐς τὸν Εὐξεινον πόντον, καὶ ἐν-
θαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἴκησαν· οἱ δὲ Φοίνικες
κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς καταλεχθείσας
τράπονται ἐπὶ τε Προκόννησον καὶ Ἀρτάκην, πυρὶ δὲ
καὶ ταύτας νείμαντες ἔπλεον αὖτις ἐς τὴν Χερσόνησον
ἐξαιρήσοντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πολιῶν, ὅσας πρό-
τερον προσσχόντες οὐ κατέσυραν. ἐπὶ δὲ Κύζικον οὐ-
δὲ ἔπλωσαν ἀρχήν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἐτι πρότερον
τοῦ Φοινίκων ἐσπλῶον ἐγερόνεσαν ὑπὸ βασιλείᾳ Οἰ-
βάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες, τῷ ἐν Δασκυλείᾳ
ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρδίας πόλιος, τὰς
ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνικες.

Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ 34
Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύ-
την πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου τρόπῳ τοιῷδε·
εἶχον Δόλογχοι Θρηῖκες τὴν Χερσόνησον ταύτην. οὗτοι
ὦν οἱ Δόλογχοι πιεσθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων ἐς
Δελφοὺς ἐπεμψαν τοὺς βασιλέας περὶ τοῦ πολέμου
χρησόμενους. ἡ δὲ Πυθίῃ σφι ἀνεῖλε οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι
ἐπὶ τὴν χώραν τοῦτον ὃς ἂν σφεας ἀπιόντας ἐκ τοῦ
ἱεροῦ πρῶτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογχοι
τὴν ἱερὴν ὁδὸν διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἦισαν· καί
σφεας ὥς οὐδείς ἐκάλεε, ἐκτράπονται ἐπ' Ἀθηνέων. ἐν 35
δὲ τῇσι Ἀθήνησι τηνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν κράτος
Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευέ γε καὶ Μιλτιάδης ὁ
Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκαθεν
ἐπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς, τὰ δὲ νεώτερα
Ἀθηναῖος, Φιλαίου τοῦ Αἰαντος παῖδος, γενομένου

πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. οὗτος ὁ
 δὲ κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροις τοῖσι ἐκωτοῦ
 τοὺς Δολόγκους παριόντας ἐσθῆτα ἔχοντας οὐκ ἐ-
 καὶ αἰχμὰς προσεβώσατο καὶ σφι προσελθούσιν
 γέλαιτο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμε-
 ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μα-
 ἐκφήναντες δὲ ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν περὶ
 Μιλτιάδεα δὲ ἀκούσαντα παραντίκα ἔπεισε ὁ λό-
 ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ καὶ βουλῇ
 ἐκποδῶν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐστάλη ἐς Δελφοὺς ἐπ-
 μενος τὸ χρηστήριον εἰ ποιεῖν τά περ αὐτοῦ οἱ
 36 καὶ προσεδέοντο. κελευούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης
 δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, Ὀλύμπια ἀναραιορηκ-
 τερον τούτων τεθρίππῳ, τότε παραλαβὼν Ἀθ-
 πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου ἐπ-
 τοῖσι Δολόγκοις καὶ ἔσχε τὴν χώραν. καὶ μιν οἱ
 γόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μ-
 τείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου ἐκ Καρδίας
 ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφεας οἱ Ἀψινθιοὶ δη-
 ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώραν. εἰσὶ δὲ οὗτοι σταδίων
 καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ
 ἢ Χερσόνησος ἔσω πᾶσά ἐστι σταδίων εἴκοσι καὶ
 87 κοσίῳ τὸ μῆκος. ἀποτείχισας ὦν τὸν ἀνχένα τ-
 σονήσου ὁ Μιλτιάδης καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπος
 τῷ ὥσάμενος τῶν λοιπῶν πρώτοις ἐπολέμησε
 κηνοῖσι. καὶ μιν οἱ Αἰμψακηνοὶ λοχήσαντες ο-
 ζωγρίῃ. ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροίσῳ τῷ Ἀνδρῷ ἐν-
 γεγυνάσ· πυθόμενος ὦν ὁ Κροῖσος ταῦτα πέμπω
 γόρευε τοῖσι Αἰμψακηνοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα
 μὴ, σφέας πίτυος τρόπον ἀπείλειε ἐκτρίψειν. πλ-

οὐκ ἔστι δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοις τὸ θέλει τὸ
 εἶπαι τό σφι ἠπεύλησε ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπου
 τρέφειν, μόγις κατὰ μαθῶν τῶν τις πρεσβυτέρων εἶπε
 ἔόν, ὅτι πίτυς μούνη πάντων δεινδρέων ἐκκοπεῖσα
 λαστὸν οὐδένα μετρεῖ ἀλλὰ πανώλεθρος ἐξαπόλλυται,
 εἰσάγοντες ὧν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον λύσαντες μετήκαν
 Μιλτιάδεα. οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκφεύγει, μετὰ 38
 τὴν τελευτᾷ ἅπαις, τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα παρα-
 ούς Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ [παιδὶ] ὁμομη-
 ού. καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσωνησίται θύουσι ὡς
 ὁμοῖος οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἱππικὸν τε καὶ γυμνικὸν ἐπι-
 τᾶσι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι.
 οὐλέμου δὲ ἔόντος πρὸς Λαμψακηνοῦς καὶ Στησαγόρην
 κατέλαβε ἀποθανεῖν ἅπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν
 ἐλέκει ἐν τῷ πρυτανίῳ πρὸς ἀνδρὸς αὐτομόλου μὲν
 λόγῳ, πολεμίῳ δὲ καὶ ὑποθερμότερου τῷ ἔργῳ.
 τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω τρόπῳ τοιῷδε, ἐν 39
 ταῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρεω δὲ τοῦ
 τελευτήσαντος ἀδελφεοῦ, καταλαμφόμενον τὰ πρήγματα
 καὶ Χερσωνήσου ἀποστέλλουσι τριήρεϊ οἱ Πεισιστρατί-
 αι, οἱ μιν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίουν εὖ ὡς οὐ συνει-
 ότες δῆθεν τοῦ πατρὸς [Κίμωνος] αὐτοῦ τὸν θάνατον,
 ὃν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὡς ἐγένετο. Μιλτιά-
 δης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσώνησον εἶχε κατ' οἴκους,
 ὃν ἀδελφεὸν Στησαγόρην δηλαδὴ ἐπιτιμέων. οἱ δὲ
 Χερσωνησίται πυρθανόμενοι ταῦτα συνελέχθησαν ἀπὸ
 τῶν πολίων οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν, κοινῇ
 ἐπὶ στόλῳ ἀπικόμενοι ὡς συλλυπηθησόμενοι ἐδέθησαν
 πρὸς αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσώνησον πεν-
 τακοσίους βόσκων ἐπικούρους καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ

- 40 Θρηίκων βασιλέος τὴν θυγατέρα Ἠγησιπύλην.
 δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε
 Χερσόνησον, κατελάμβανε δὲ μιν ἐλθόντα ἄλλοι
 κατεχόντων προηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ
 (πρὸ) τούτων Σκύθας ἐκφεύγει· Σκύθαι γὰρ οἱ νεώτεροι
 ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλέος Δαρείου συνεστράφησαν
 ἤλασαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης. τούτους ἐπὶ
 οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης ἐφευγε [Χερσόνησον]
 ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν καὶ μιν οἱ Δόριοι
 κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτει πρὸς
 41 ἐγγερόνεε τῶν τότε μιν κατεχόντων, τότε δὲ πυνθί-
 μενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ πληρώσασθαι
 ρεας πέντε χρημάτων τῶν παρεόντων ἀπέπλεε
 Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὁρμήθη ἐκ Καρδίας πόλιος,
 διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου· παραμείβετό τε τὴν Χερ-
 σον καὶ οἱ Φοίνικες οἱ περιπίπτουσι τῇσι νηυσί.
 μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσερσι τῶν νεῶν
 φεύγει εἰς Ἰμβρον, τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν
 λον διώκοντες οἱ Φοίνικες. τῆς δὲ νεὸς ταύτης
 τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μη-
 οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηίκος ἐὼν θυγατρὸς
 ἐξ ἄλλης. καὶ τοῦτον ἄμα τῇ νηὶ εἶλον οἱ Φοίνικες
 καὶ μιν πυνθόμενοι ὥς εἴη Μιλτιάδεω παῖς ἀντι-
 παρὰ βασιλέα, δοκέοντες· χάριτα μεγάλην κατα-
 σθαι, ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν
 Ἰωσί πεῖθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθησι, ὅτε οἱ
 θαι προσεδέοντο λύσαντας τὴν σχεδίνην ἀποπλέειν
 ἐωυτῶν. Δαρεῖος δὲ, ὥς οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν Μι-
 δεῶ ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μητίοχον
 θὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτήσιν ἔδωκε καὶ Π.

κα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέα-
Μιλτιάδης δὲ ἐξ Ἰμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας.
Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν 42
λέον ἐγένετο τούτων ἐς νεῖκος φέρων Ἴωσι, ἀλλὰ
μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο τούτου τοῦ
Ἀρταφρένης ὁ Σαρδίῳ ὑπαρχος μεταπεμφάμενος
ἐκ τῶν πόλεων συνθήκας σφίσι αὐτοῖσι τοῦς
ἡνάγκασε ποιέεσθαι, ἵνα δοσίδικοι εἶεν καὶ μὴ
λοὺς φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἡνάγκασε
καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ παρασάγγας,
καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα στάδια, κατὰ
τούτους μετρήσας φόρους ἔταξε ἐκάστοισι, οὐ κατὰ
διατελέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεὶ
καὶ ἐς ἐμὲ ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφρένεος· ἐτά-
σαν δὲ σχεδὸν κατὰ ταῦτά τὰ καὶ πρότερον εἶχον.
σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι τῶν 43
καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλέος Μαρ-
δόνος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν
μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ
κόν, ἡλικίην τε νέος ἔων καὶ νεωστὶ γεγαμηκῶς
λέος Δαρτείου θυγατέρα Ἀρτοζώστην. ἄγων δὲ
στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος ἐπεῖτε ἐγένετο ἐν τῇ
αἰῇ, αὐτὸς μὲν ἐπιβὰς ἐπὶ νεὸς ἐκομίζετο ἅμα τῇσι
σι νηυσί, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγέμονες
ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην
ετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον
ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι Ἑλλήνων Περσέων
ἐπὶ τὸ ὅτι ἀνεα γνώμην ἀποδέξασθαι ὡς χρεὸν εἴη
κρατέεσθαι Πέρσας· τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώ-
καταπαύσας πάντας ὁ Μαρδόνιος δημοκρατίας κατ-

ἴστα ἐς τὰς πόλεις. ταῦτα δὲ ποιήσας ἠπεύγετο
 Ἑλλήσποντον. ὥς δὲ συνελέχθη μὲν χρῆμα πολὺ
 συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλός, διαβί-
 νηυσί τὸν Ἑλλήσποντον ἐπορεύοντο διὰ τῆς
 44 ἐπορεύοντο δὲ ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας.
 ὧν σφι πρόσχημα ἦσαν τοῦ στόλου, ἀτὰρ ἐν-
 τες ὕσας ἂν πλείστας δύνωνται καταστρέφε-
 Ἑλληνίδων πολίων, τοῦτο μὲν δὴ τῇσι νηυσὶ
 οὐδὲ χεῖρας ἀνταειραμένους κατεστρέψαντο,
 τῷ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσιν
 προσεκλήσαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθ-
 σφι ἦν ἤδη ὑποχείρια γεγονότα. ἐκ μὲν δὴ Θ-
 βαλόντες πέρην ὑπὸ τὴν ἠπειρον ἐκομίζοντο
 Ἀκάνθου, ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμώμενοι τὸν Ἄλ-
 βαλλον. ἐπιπεσὼν δὲ σφι περιπλέουσι βορέης ἂν-
 τε καὶ ἄπορος κάρτα τρηχέως περιέσπε πλήθος
 τῶν νεῶν ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄλφειον. λέγεται
 τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας ε-
 ἶναι, δύο μυριάδας ἀνθρώπων· ὥστε γὰρ θηρι-
 οσύνης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν
 μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμε-
 πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἳ δὲ αὐτῶν
 ἐπιστέατο κατὰ τοῦτο διεφθείροντο, οἳ δὲ ὅτι
 45 δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἐπρησσε, Μαρδόνιος
 τῷ πεζῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίᾳ νυ-
 γοὶ Θρήικες ἐπεχείρησαν· καὶ σφῶν πολλοὺς
 οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τρωματίζου-
 οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέ-
 δὴ πρότερον ἀπανέστη ἐκ τῶν χωρέων τοῦ
 δόνιος πρὶν ἢ σφῶν ὑποχειρίους ἐποιήσατο

έντοι καταστρεψάμενος ἀπῆγε τὴν στρατιὴν ὀπίσω, ἔτε
 ᾧ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύγους καὶ τῷ
 αὐτικῷ μεγάλως περὶ Ἀθῶν. οὗτος μὲν νυν ὁ στόλος
 ἰσχυρῶς ἀγωνισάμενος ἀπαλλάχθη ἐς τὴν Ἀσίην. δευ- 46
 ῥῳ δὲ ἔτει τούτων ὁ Δαρεῖος πρῶτα μὲν Θασίους
 μαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγειτόνων ὡς ἀπόστασιν
 ἠχανώατο, πέμψας ἄγγελον ἐκέλευέ σφας τὸ τεῖχος
 ἐριαίρειν καὶ τὰς νέας ἐς Ἀβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ
 ἢ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορ-
 θθέντες καὶ προσόδων ἐουσέων μεγάλων ἐχρέωντο
 οἷσι χρήμασι νέας τε ναυπηγεύμενοι μακρὰς καὶ τεῖχος
 ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσδοδος σφι ἐγί-
 στο ἐκ τε τῆς ἠπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μὲν
 τῶν ἐκ Σκαπτῆς Ὑλῆς τῶν χρυσέων μετάλλων τὸ
 ἐπίπαν ὀγδώκοντα τάλαντα προσήιε, ἐκ δὲ τῶν ἐν
 αὐτῇ Θάσῳ ἐλάσσω μὲν τούτων, συχνὰ δὲ οὕτω ὥστε
 ὁ ἐπίπαν Θασίοισι ἐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι προσήιε ἀπὸ
 τῆς ἠπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἔτεος ἐκάστου διη-
 ῥόσια τάλαντα, ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε, τριηκόσια.
 ἔδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα, καὶ μακροῦ ἦν 47
 αὐτῶν θωμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον οἱ μετὰ
 ῥάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἣτις νῦν ἐπὶ τοῦ
 ῥάσου τούτου τοῦ Φοίνικος τὸ οὔνομα ἔσχε. τὰ δὲ
 ἑτάλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα ἐστὶ τῆς Θάσου μεταξὺ
 Μινύρων τε χώρου καλεομένου καὶ Κοινύρων, ἀντίον
 τῆς Σαμοθρηίκης, ὅρος μέγα ἀνεστραμμένον ἐν τῇ ξητῇ.
 οὗτο μὲν νῦν ἐστὶ τοιοῦτο, οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλεῖ 48
 ἐλεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατεῖλον καὶ τὰς
 νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς Ἀβδηρα.

Μετὰ δὲ τοῦτο ἀπεπειράτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλή-

νων ὅ τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν ἔων
 παραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὦν κήρυκα
 λους ἄλλη τάξας ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων α
 βασιλείῃ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴ
 λάδα ἔπεμπε, ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς
 τοῦ δασμοφόρους πόλεις τὰς παραθαλασσίους, κε
 49 νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι.
 τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα καὶ τοῖσι ἤκουσι ἐ
 Ἑλλάδα κήρυξι πολλοὶ μὲν ἡπειρωτέων ἔδοσαν τὰ
 σχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ νησιῶται ἐς
 ἀπικολάτο αἰτήσαντες. οἳ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται δι
 γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ καὶ δὴ καὶ Αἰγινῇται.
 ἤσασι δέ σφι ταῦτα ἰδέως Ἀθηναῖοι ἐπεκέατο, δ
 τίς τε ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας δεδω
 ὥς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρατεύονται, καὶ ἅ
 προφάσιος ἐπελάβοντο, φοιτέοντές τε ἐς τὴν Σπ
 κατηγορεῖν [τῶν] Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν πε
 50 τες τὴν Ἑλλάδα. πρὸς ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην
 μένης ὁ Ἀναξανδρίδῃω, βασιλεὺς ἔων Σπαρτι
 διέβη ἐς Αἰγιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγιν
 τοὺς αἰτιωτάτους. ὥς δὲ ἐπειρᾶτο συλλαμβάνων,
 τε δὴ ἐγίνοντο αὐτῷ ἀντίξοοι τῶν Αἰγινητέων,
 δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα, ὅς οὐκ ἔφ
 τὸν οὐδένα ἄξιον χαίροντα Αἰγινητέων· ἄνευ γὰρ
 Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιέειν ταῦτα, ὑπ' Ἀθη
 ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γὰρ ἂν μιν τῷ
 βασιλείῃ ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐ
 στολῆς τῆς Δημοκρήτου. Κλεομένης δὲ ἀπελαυν
 ἐκ τῆς Αἰγίνης εἶρετο τὸν Κριὸν ὅ τι οἱ εἴη τὸ οὐ
 ὁ δὲ οἱ τὸ ἔδον ἔφρασε. ὁ δὲ Κλεομένης πρὸς

Ἦδη νῦν καταχαλκοῦ, ὦ κριέ, τὰ κέρεια, ὥς συν-
ενος μεγάλῳ κακῷ.

Εν δὲ τῇ Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων 51
ρητος ὁ Ἀρίστωνος διέβαλλε τὸν Κλεομένεα, ἔων
εὖς καὶ οὗτος Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς ὑπο-
έρης, κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεεστέρης (ἀπὸ γὰρ
κυτοῦ γέγονασι), κατὰ πρεσβυγενεΐην δὲ κως τε-
αι μᾶλλον ἢ Εὐρυσθένεος. Λακεδαιμόνιοι γὰρ 52
γγέοντες οὐδενὶ ποιητῇ λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδη-
τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοθαίου τοῦ Ὑλλου βα-
οντα ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτην τὴν χώραν τὴν νῦν
ται, ἀλλ' οὐ τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ
ον οὐ πολλὸν Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ
μα εἶναι Ἀργεΐην· θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι
Ἀντεσίωνος τοῦ Τισαμενοῦ τοῦ Θερσάνδρου τοῦ
νείκεος· ταύτην δὲ τεκεῖν δίδυμα, ἐπιδύοντα δὲ
Ἀριστόδημον τὰ τέκνα νούσῳ τελευτᾶν. Λακεδαι-
ους δὲ τοὺς τότε ἔοντας βουλευσάμενοι κατὰ νόμον
εἰ τῶν παίδων τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι· οὐκ
ή σφεας ἔχειν ὁκότερον ἔλονται, ὥστε καὶ ὁμοίων
σων ἔόντων· οὐ δυναμένους δὲ γινῶναι, ἢ καὶ
τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δὲ οὐδὲ ἀν-
φάναι διαγινώσκειν· εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάρτα
ν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἰ κως ἀμφοτέρω γε-
το βασιλέες. τοὺς ὦν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν,
έοντας δὲ πέμπειν ἐς Δελφοὺς ἐπειρησομένους ὃ
ρήσονται τῷ πρῆγματι. τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν
ἀμφοτέρω τὰ παιδία ἡγήσασθαι βασιλέας, τιμᾶν
ἄλλον τὸν γεραίτερον. τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταῦτά
ἀνελεῖν, τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἀπαρέουσι οὐδὲν

ἤσσουν ὅπως ἐξεύρωσι αὐτῶν τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσσήνιον τῷ ὄννομα εἶναι Πανίτην· ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τάδε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην ὁκότερον τῶν παιδίων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ ἦν μὲν κατὰ ταῦτα φαίνεται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πᾶν ἔξειν ὅσον τι καὶ δίζηνται καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν, ἦν δὲ πλανᾶται καὶ ἐκείνη ἐναλλάξ ποιεῦσα, δηλὰ σφι ἔσεσθαι ὥς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν οἶδε, ἐπ' ἄλλην τε τραπέσθαι σφέας ὁδόν. ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιήτας κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων λαβεῖν κατὰ ταῦτα τιμῶσαν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδύναν τῶν γυναικὲν ἐφυλάσσετο. λαβόντας δὲ τὸ παιδίον τὸ τιμώμενον πρὸς τῆς γειναμένης ὥς ἔον πρότερον τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ ὄννομα τεθῆναι Εὐρυσθένεα, τῷ δὲ [νεωτέρῳ] Προκλέα. τούτους ἀνδρωθέντας αὐτοὺς τε ἀδελφεοὺς ἔοντας λέγουσι διαφόρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων γενο-
 53 μένους ὥσαύτως διατελέειν. ταῦτα μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι μοῦνοι Ἑλλήνων, τάδε δὲ κατὰ τὰ λεγόμενα ὑπ' Ἑλλήνων ἐγὼ γράφω, τούτους [γὰρ δὴ] τοὺς Δωριέων βασιλέας μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δανέης, τοῦ θεοῦ ἀπεόντος, καταλεγομένους ὀρθῶς ὑπ' Ἑλλήνων καὶ ἀποδεικνυμένους ὥς εἰσὶ Ἕλληνες· ἥδη γὰρ τηνικαῦτα ἐς Ἕλληνας οὗτοι ἐτέλειον. ἔλεξα δὲ μέχρι Περσέος τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔπεστι ἐπωνυμίῃ Περσεί· οὐδεμία πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλεῖ Ἀμφιτρύων· ἥδη ὧν ὀρθῶς λόγῳ χρῶμεν· μέχρι Περσέος ὀρθῶς εἰρηταί μοι· ἀπὸ δὲ Δανέης

ἧς Ἀκρισίου καταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐ-
 τῶν φαινοίετο ἂν ἔοντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες
 Αἰγύπτιοι ἰθαγενεές. ταῦτα μὲν νυν κατὰ Ἕλληνες λέ- 54
 γουσι γεγενηλόγηται, ὥς δὲ ὁ παρὰ Περσέων λόγος
 λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσεύς, ἔων Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἑλ-
 λην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι· τοὺς δὲ Ἀκρισίου
 γε πατέρας ὁμολογέοντας κατ' οἰκηιότητα Περσέϊ οὐ-
 δέν, τούτους δὲ εἶναι, κατὰ περ Ἕλληνες λέγουσι, Αἰ-
 γυπτίους. καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τούτων εἰρήσθω· 55
 ὃ τι δέ, ἔοντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὃ τι ἀποδεξάμενοι ἔλα-
 βον τὰς Δωριέων βασιλῆας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτῶν
 εἴρηται, ἔασομεν αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο,
 τούτων μνήμην ποιήσομαι.

Γέρεά τε δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῇται δε- 56
 δῶκασι· ἱρωςύνας δύο, Διὸς τε Λακεδαίμονος καὶ Διὸς
 οὐρανίου, καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν ἂν βούλωνται
 χώραν, τούτου δὲ μηδέν εἶναι Σπαρτιητέων διακωλυ-
 τήν, εἰ δὲ μή, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγρῳ ἐνέχεσθαι· στρατευ-
 ομένων δὲ πρώτους ἰέναι τοὺς βασιλέας, ὑστάτους δὲ
 ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας ἐπὶ στρατιῆς φυ-
 λάσσειν αὐτούς· προβάτοις δὲ χρᾶσθαι ἐν τῇσι ἐξο-
 δήσῃσι ὀκόσοισι ἂν ὦν ἐθέλωσι, τῶν δὲ θυομένων ἀπάν-
 των τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας.
 ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια, τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρηναῖα κατὰ 57
 τάδε σφι δέδοται· ἣν θυσίῃ τις δημοτελὴς ποιέηται,
 πρώτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἵξιν τοὺς βασιλέας καὶ ἀπὸ
 τούτων πρῶτον ἔρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας ἑκατέρῳ
 τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι· καὶ σπονδαρ-
 χίας εἶναι τούτων καὶ τῶν τυθέντων τὰ δέρματα. νεο-
 μηνίας δὲ [ἀνά] πάσας καὶ ἐβδόμης ἱσταμένου τοῦ μη-

νὸς δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱερῶν τέλεον ἑκατέρῳ
 ἐς Ἀπόλλωνος καὶ μέδιμνον ἀλφίτων καὶ οἴνου τετάρ-
 την Λακωνικὴν, καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας
 ἐξαιρέτους· καὶ προξείνους ἀποδεικνύναι τούτοις προσ-
 κείσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν καὶ Πυθίους
 αἰρέεσθαι δύο ἑκάτερον· οἳ δὲ Πύθιοι εἰσι θεοπρόποι
 ἐς Δελφούς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια
 μὴ ἔλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἀπο-
 πέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοίνικας
 ἑκατέρῳ καὶ οἴνου κοτύλην, παρεούσι δὲ διπλήσια πάντα
 δίδοσθαι· τῷτὸ δὲ τοῦτο καὶ πρὸς ἰδιωτέων κληθέν-
 τας ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι· τὰς δὲ μαντησίας τὰς γινομένας
 τούτους φυλάσσειν, συνειδέναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους·
 δικάζειν δὲ μούρους τοὺς βασιλέας τοσάδε μοῦνα· πα-
 τρούχου τε παρθένου πέρι, ἐς τὸν ἱκνέεται ἔχειν, ἥν
 αὐτὴ περὶ ὃ πατὴρ αὐτὴν ἐγγυήσῃ, καὶ ὁδῶν δημοσίων
 πέρι· καὶ ἥν τις θετὸν παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων
 ἐναντίον ποιέεσθαι· καὶ παρίξειν βουλευούσι τοῖσι γέ-
 ρουσι, εὐοῦσι δυὼν δέουσι τριήκοντα. ἥν δὲ μὴ ἔλθοσι,
 τοὺς μάλιστα σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ
 τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους τιθεμένους, τρίτην
 58 δὲ τὴν ἐωυτῶν. ταῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδο-
 ται ἐκ τοῦ κοινοῦ τοῦ Σπαρτιητέων, ἀποθανοῦσι δὲ
 τὰδε· ἱππέες περιαγγέλλουσι τὸ γεγονὸς κατὰ πᾶσαν
 τὴν Λακωνικὴν, κατὰ δὲ τὴν πόλιν γυναῖκες περιου-
 σαι λέβητα κροτέουσι. ἐπεὰν ᾧ τούτο γένηται τοιοῦτο,
 ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἐκάστης ἑλευθέρους δύο καταμαίνε-
 σθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο
 ζημίαι μεγάλαι ἐπικέσται. νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοις
 κατὰ τῶν βασιλέων τοὺς θανάτους ἐστὶ ὧντος καὶ τοῖσι

βαρβάροις τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ· τῶν γὰρ ὧν βαρβάρων οἱ πλεῖνες τῷ αὐτῷ νόμῳ χρέωνται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων. ἐπεὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαιμόνος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῶ τῶν περιοίκων ἀναγκαστοὺς εἰς τὸ κῆδος ἵεναι· τούτων ὧν καὶ τῶν εἰλώτων καὶ αὐτῶν Σπαρτιητέων ἐπεὰν συλλεχθέωσι εἰς τὸντο πολλὰι χιλιάδες, σύμμιγα τῆσι γυναιξὶ κόπτονται τε τὰ μέτωπα προθύμως καὶ οἰμωγῇ διαχρέωνται ἀπλῆτῳ, φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπογενόμενον τῶν βασιλέων, τοῦτον δὴ γενέσθαι ἄριστον. ὅς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδωλον σκευάσαντες ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἐπεὰν δὲ θάψωσι, ἀγορῇ δέκα ἡμερέων οὐκ ἴσταται σφι οὐδ' ἀρχαιρεσίῃ συνίξει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας. συμφέρονται δὲ ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσῃσι· ἐπεὰν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗτος ὁ ἐσιὼν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ ἢ τῷ δημοσίῳ ὥφειλε. ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστάμενος βασιλεὺς τὸν προοφειλόμενον φόρον μετιεῖ τῆσι πόλεσι πάσῃσι. συμφέρονται δὲ καὶ τὰδε Αἰγυπτίοις Λακεδαιμόνιοι· οἱ κήρυκες αὐτῶν καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέχονται τὰς πατρώας τέχνας, καὶ αὐλητῆς τε αὐλητέῳ γίνεται καὶ μάγειρος μαγείρου καὶ κήρυξ κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνήν ἐπιτιθέμενοι ἄλλοι σφέας παρακλήσουσι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.

TOTE δὲ τὸν Κλεομένηα ἔδοντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προεργαζόμενον ὁ Δημόκριτος διέβαλε, οὐκ Αἰγινητέων οὕτω κηδόμενος ὥς φθόνῳ

καὶ ἄγῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ νοστήσας ἀπ' Αἰγίνης ἐβούλενε τὸν Δημάορτον παῦσαι τῆς βασιλείης, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν ποιεύμενος· Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ καὶ γήμαντι γυναικας δύο παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. καὶ οὐ γὰρ συνεγινώσκετο αὐτὸς τούτων εἶναι αἷτιος, γαμέει τρίτην γυναῖκα. ὧδε δὲ γαμέει. ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνὴρ, τῷ προσέκειτο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ καλλίστη μακροῦ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν, καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη ἐξ αἰσχίστης γενομένη. ἐοῦσαν γάρ μιν τὸ εἶδος φλαύρην ἢ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, πρὸς δὲ καὶ ὀρῶσα τοὺς γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα ἕκαστα μαθοῦσα ἐπιφράζεται τοιάδε· ἐφόρεε αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρόν· τὸ δ' ἐστὶ ἐν τῇ Θεράπνῃ καλεομένη, ὑπερθε τοῦ Φοιβηίου ἱεροῦ· ὅπως δὲ ἐνείκειε ἢ τροφὸς, πρὸς τε τῷ γαλμα ἴστα καὶ ἐλίσσεται τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δὴ κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ἐπιφανῆναι, ἐπιφανεῖσαν δὲ ἐπειρέσθαι μιν ὃ τι φέρει ἐν τῇ ἀγκάλῃ, καὶ τὴν φράσαι ὥς παιδίον φορέει· τὴν δὲ κελεύσαι οἱ δέξαι, τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπειρήσθαι γὰρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι· τὴν δὲ πάντως ἐωντῇ κελεύειν ἐπιδέξαι. ὀρῶσαν δὲ τὴν γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ἰδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν δέξαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλὴν εἶπαι ὥς καλλιστεύσει πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μεταπεσεῖν τὸ εἶδος. γαμέει δὲ δὴ μιν ἐς γάμον ὥρην

επικομένην Ἀγητος ὁ Ἀλκείδεω, οὗτος δὴ ὁ τοῦ Ἀρί-
 στωνος φίλος. τὸν δὲ Ἀρίστων ἀκνίζε ἄρα τῆς γυναι- 62
 κὸς ταύτης ἔρωσ· μηχανᾶται δὴ τοιάδε· αὐτὸς τε τῷ
 ἑταίρῳ, τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὐτῇ, ὑποδέκεται δωτιύνην δώ-
 σειν τῶν ἑωυτοῦ πάντων ἔν, τὸ ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος ἔλη-
 γαι, καὶ τὸν ἑταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τὴν
 ὁμοίην διδόναι. ὁ δὲ οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί,
 ὁρῶν ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, καταινέει ταῦτα·
 ἐπὶ τούτοις δὲ ὄρκους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ αὐτὸς τε ὁ
 Ἀρίστων ἔδωκε τοῦτο, ὃ τι δὴ ἦν, τὸ εἴλετο τῶν κει-
 μηλίων τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἀγητος, καὶ αὐτὸς τὴν ὁμοίην
 ἡμέτερον φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἑταί-
 ρου τὴν γυναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ πλὴν τού-
 του μόνου τὰ ἄλλα ἔφη καταινέσαι· ἀναγκαζόμενος
 μέντοι τῷ τε ὄρκῳ καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ ἀπει-
 ἐπάγεσθαι. οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα 63
 ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέραν ἀποπεμψάμενος. ἐν δὲ οἱ χρόνοι
 ἐλάσσονι καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ
 αὕτη τίκει τοῦτον δὴ τὸν Δημόρητον. καὶ τίς οἱ τῶν
 οἰκετέων ἐν θώκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων ἐξαγ-
 γέλλει ὥς οἱ παῖς γέγονε. ὁ δὲ ἐπιστάμενός τε τὸν χρό-
 νον τῷ ἡγάγετο τὴν γυναῖκα καὶ ἐπὶ δακτύλων συμ-
 βαλόμενος τοὺς μῆνας εἶπε ἀπομόσας· Οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη.
 τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι, πρῆγμα μέντοι οὐδὲν
 ἐποίησαντο τὸ παραυτίκα· ὁ δὲ παῖς ἠῤῥετο, καὶ τῷ
 Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε· παῖδα γὰρ τὸν Δη-
 μόρητον ἐς τὰ μάλιστά οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημόρητον
 δὲ οὖνομα ἔθετο αὐτῷ διὰ τόδε· πρότερον τούτων παν-
 δημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι, ὥς ἀνδρὶ εὐδοκιμέοντι
 διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γενό-

μένων, ἀρὴν ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι· διὰ τοῦτο
 64 μὲν οἱ τὸ οὖνομα Δημάρετος ἐτέθη. χρόνου δὲ προϊ-
 όντος Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρετος δὲ ἔσχε τὴν
 βασιληίην. ἔδεε δέ, ὥς οἴκε, ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα
 καταπαῦσαι Δημάρετον τῆς βασιληίης, δι' ἣ Κλεομένει
 διεβλήθη μεγάλως πρότερόν τε ὁ Δημάρετος ἀπαγα-
 γῶν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἑλευσίνος καὶ δὴ καὶ τότε ἐπ'
 Αἰγινητέων τοὺς μηδίσαντας διαβάντος Κλεομένεος.
 65 ὁρμηθεὶς ὦν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένης συντίθεται
 Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἄγιος, ἐόντι οἰκίῃς τῆς
 αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἦν αὐτὸν καταστήσῃ βα-
 σιλεῖα ἀντὶ Δημαρήτου, ἔψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας. ὁ δὲ
 Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γεγυνώς
 διὰ πρῆγμα τοιόνδε· ἀρμολαμένον Λευτυχίδεω Πέρκα-
 λον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα ὁ Δη-
 μάρετος ἐπιβουλεύσας ἀποστερέει Λευτυχίδα τοῦ γάμου,
 φθάσας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἀρπάσας καὶ σχῶν γυναικα.
 κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἐχθρη ἡ ἐς τὸν Δη-
 μάρετον ἐγεγόνεε, τότε δὲ ἐκ τῆς Κλεομένεος προθυ-
 μίης ὁ Λευτυχίδης κατόμνυται Δημαρήτῳ, φᾶς αὐτὸν
 οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἐόντα
 παῖδα Ἀρίστωνος. μετὰ δὲ τὴν κατομοσίην ἐδίδωκε ἀνα-
 σώζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος, τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε ὅτε οἱ
 ἐξηγγεῖλε ὁ οἰκίτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ συμβαλό-
 μενος τοὺς μῆνας ἀπώμοσε, φᾶς οὐκ ἑαυτοῦ μιν εἶναι.
 τούτου δὴ ἐπιβατεύων τοῦ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης
 ἀπέφαινε τὸν Δημάρετον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα
 οὔτε ἰκνευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους
 μάρτυρας παρεχόμενος κείνους οἳ τότε ἐτύγχανον πά-
 ρεδροί τε ἐόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος.

ἔλος δὲ ἰόντων περὶ αὐτῶν νεικέων ἔδοξε Σπαρτιή- 66
 ησι ἐπειρέσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι εἰ Ἀρί-
 στωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρετος. ἀνοίστου δὲ γενομένου
 ἡ προνοίης τῆς Κλεομένης ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα
 κροσποιέεται Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου,
 ἑνδρα ἐν Δελφοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον, ὁ δὲ Κό-
 βων Περίαλλαν τὴν πρόμαντιν ἀναπείθει τὰ Κλεομένης
 βούλετο λέγεσθαι λέγειν. οὕτω δὴ ἡ Πυθίη ἐπειρω-
 τῶντων τῶν θεοπρόπων ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι
 Δημάρετον παῖδα. ὕστερῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα
 ἐγένετο ταῦτα, καὶ Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν καὶ
 Περίαλλα ἡ πρόμαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς. κατὰ μὲν 67
 δὴ Δημαρήτου τὴν κατάπαυσιν τῆς βασιληΐης οὕτω
 ἐγένετο, ἔφευγε δὲ Δημάρετος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους
 ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος· μετὰ τῆς βασιληΐης τὴν κατάπαυ-
 σιν ὁ Δημάρετος ἦρχε αἰρεθεὶς ἀρχήν. ἦσαν μὲν δὴ
 γυμνοπαῖδες, θεωμένου δὲ τοῦ Δημαρήτου ὁ Λευ-
 τυλίδης, γεροντὸς ἤδη [αὐτὸς] βασιλεὺς ἀντ' ἐκείνου,
 ἀπέμφας τὸν θεράποντα ἐπὶ γέλωτί τε καὶ λάσθῃ εἰρώτα
 τὸν Δημάρετον ὁκοῖόν τι εἴη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασι-
 λεύειν. ὁ δὲ ἀλγῆσας τῷ ἐπειρωτήματι εἶπε φᾶς αὐτὸς
 μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρησθαι, κείνον δὲ οὐ, τὴν
 μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἄρξειν Λακεδαιμονίοισι ἢ
 μυρίης κακότητος ἢ μυρίης εὐδαιμονίης. ταῦτα δὲ
 εἶπας καὶ κατακαλυψάμενος ἦμε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ
 ἑωυτοῦ οἰκία, αὐτίκα δὲ παρασκευασάμενος ἔθυε τῷ
 Διὶ βοῦν, θύσας δὲ τὴν μητέρα ἐκάλεσε. ἐπικομένη δὲ 68
 τῇ μητρὶ ἔσθεις ἐς τὰς χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχχνων κατι-
 κέτευε, λέγων τοιάδε· ὦ μῆτερ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων
 καταπτόμενος ἱκετεύω καὶ τοῦ ἑρκείου Διὸς τοῦδε

φράσαι μοι τὴν ἀληθείην, τίς μεύ ἐστι πατήρ ὁρθῶ λόγῳ. Λευτυχίδης μὲν γάρ ἔφη ἐν τοῖσι νεῖκεσι λέγων κνέουσάν σε ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς οὕτω ἐλθεῖν παρὰ Ἀρίστωνα, οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες φασί σε ἐλθεῖν παρὰ τῶν οἰκετέων τὸν ὀνοφορβόν, καὶ ἐμὲ ἐκείνου εἶναι παῖδα. ἐγὼ σε ὦν μετέροχομαι τῶν θεῶν εἰπεῖν τῶληθές· οὔτε γάρ, εἴ περ πεποίηκάς τι τῶν λεγομένων, μούνη δὴ πεποίηκας, μετὰ πολλέων δέ· ὅ τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ ὡς Ἀρίστωνι σπέρμα παιδοποιὸν οὐκ ἐνῆν· τεκεῖν γάρ ἂν οἱ καὶ τὰς προ-
69 τέρας γυναῖκας. ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε, ἡ δὲ ἀμείβετο τοισίδε· ὦ παῖ, ἐπεῖτε με λιτῇσι μετέροχαι εἰπεῖν τὴν ἀληθείην, πᾶν ἐς σὲ κατειρήσεται τῶληθές. ὡς με ἡγάγετο Ἀρίστων ἐς ἑωυτοῦ, νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἦλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστωνι, συν-
ευνηθὲν δὲ τοὺς στεφάνους τοὺς εἶχε ἐμοὶ περιετίθει, καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετὰ ταῦτα Ἀρίστων. ὡς δέ με εἶδε ἔχουσιν στεφάνους, εἰρώτα τίς εἴη ὁ μοι δοῦς· ἐγὼ δὲ ἐφάρμην ἐκείνον· ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο· ἐγὼ δὲ κατωμνύμην, φαιμένη αὐτὸν οὐ ποιεῖν καλῶς ἀπαρνεόμενον· ὀλίγῳ γάρ τι πρότερον ἐλθόντα καὶ συνευνηθέντα δοῦναί μοι τοὺς στεφάνους. ὁρέων δέ με κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων ἔμαθε ὡς θείον εἶη τὸ προῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν οἱ στέφανοι ἐφάνησαν ἔοντες ἐκ τοῦ ἡρωίου τοῦ παρὰ τῇσι θύρῃσι τῇσι αὐλείῃσι ἰδρυμένου, τὸ καλέουσι Ἀστροβάκον, τοῦτο δὲ οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναίρεον εἶναι. οὕτω, ὦ παῖ, ἔχεις πᾶν, ὅσον τι καὶ βούλει πυνθέσθαι. ἡ γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας, καὶ τοι πατήρ ἐστι Ἀστροβάκος ὁ ἥρωας ἢ Ἀρίστων· ἐν γάρ σε τῇ νυκτὶ

αὐτῇ ἀναιρέομαι. τῇ δὲ σευ μάλιστα κατάπτονται οἱ
 ἄχθροί, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ σὺ
 ἡγγέλθης γεγεννημένος, πολλῶν ἀκούοντων οὐ φήσειέ
 τε ἑωυτοῦ εἶναι (τὸν χρόνον γάρ, [τοὺς δέκα μῆνας],
 οὐδέκω ἐξήκειν) αἰδρεῖν τῶν τοιούτων κείνος τοῦτο
 ἐπερριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι γάρ γυναῖκες καὶ ἐννεά-
 μηνα καὶ ἐπτάμηνα, καὶ οὐ πᾶσαι δέκα μῆνας ἐκτελέ-
 σασαι· ἐγὼ δὲ σέ, ὦ παῖ, ἐπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ
 καὶ αὐτὸς Ἀρίστων οὐ μετὰ πολλὸν χρόνον ὡς ἀνοίη
 τὸ ἔπος ἐκβάλοι τοῦτο. λόγους δὲ ἄλλους περὶ γενέ-
 σιος τῆς σεωυτοῦ μὴ δέκεο· τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα
 ἱσκήκω. ἐκ δὲ ὀνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ
 τοῖσι ταῦτα λέγουσι τίκτοιεν αἱ γυναῖκες παῖδας. ἢ 70
 μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε, ὁ δὲ πυθόμενός τε τὰ ἐβού-
 λετο καὶ ἐπόδια λαβὼν ἐπορεύετο εἰς Ἥλιν, τῷ λόγῳ
 φᾶς ὡς εἰς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πο-
 ρεύεται. Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑποτοπηθέντες Δημάρη-
 τον δρησμῷ ἐπιχειρεῖν ἐδίωκον. καὶ κως ἔφθῃ εἰς
 Ζακύνθον διαβάς ὁ Δημάρητος ἐκ τῆς Ἥλιδος. ἐπι-
 διαβάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῦ τε ἄπτοντο καὶ
 τοὺς θεράποντας αὐτὸν ἀπαιροῦνται. μετὰ δέ, οὐ γὰρ
 ἐξεδίδοσαν αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι, ἐνθεῦτεν διαβαίνει εἰς
 τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε
 αὐτὸν μεγαλωστί καὶ γῆν τε καὶ πόλιν εἰδωκε. οὕτω
 ἀπῆκετο εἰς τὴν Ἀσίην Δημάρητος καὶ τοιαύτῃ χρησά-
 μενος τύχῃ, ἄλλα τε Λακεδαιμονίοισι συχνὰ ἐργασί-
 τε καὶ γνώμῃσι ἀπολαμπρυνθεῖς, ἐν δὲ δὴ καὶ Ὀλυμ-
 πιάδα σφι ἀνελόμενος τεθρίπῳ προσέβαλε, μῦθος
 τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασιλέων ἐν Σπάρτῃ
 ποιήσας.

- 71 Δευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρεος Δημαρχήτου κατα-
σθέντος διεδέξατο τὴν βασιληίην, καὶ οἱ γίνεται
Ζευξίδημος, τὸν δὴ Κυνίσκον μετεξέτεροι Σπαρτιῶ-
ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρ-
τῃ, ἀλλὰ Δευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδην.
Δευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξιδήμου γαμέει δευτε-
ρογενεῖαν Εὐρυδάμην, εὐφύσκει Μενίου [μὲν] ἀδελφόν
Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα, ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίν-
εσθαι, οὐδὲν, θυγάτηρ δὲ Λαμπιτῶ, τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζε-
72 δήμου γαμέει δόντος αὐτῷ Δευτυχίδεω. οὐ μὲν
Δευτυχίδης κατεγήρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν τοι-
σὶν Ἀθηναίοις ἐξέτισε· ἐστρατήγησε Λακεδαιμονί-
ᾳ ἐς Θεσσαλίην, παρεὼν δὲ οἱ πάντα ὑποχείρια ποι-
εῖσθαι ἐδώροδόκησε ἀργυρίου πολλόν. ἐπ' αὐτοφ-
θόντι δὲ ἀλοῦς αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπικατήμενος
ρίδι πλὴν ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης ὑπὸ δικα-
σίου ὑπαρχοῦς, καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη· ἔφυγε
73 ἐς Τεγέην καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν
ἔγενετο χρόνῳ ὕστερον· τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομ-
ῶντι τὸ ἐς τὸν Δημάρχον προῆγμα, αὐτίκα πα-
λαβὼν Δευτυχίδα ἦγε ἐπὶ τοὺς Αἰγινῆτας, δεινόν
σφι ἔγκοτον διὰ τὸν προπηλακισμόν ἔχων. οὕτως
οὔτε οἱ Αἰγινῆται, ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἡκόν-
τες ἐπ' αὐτούς, ἐδικαίουν ἔτι ἀντιβαίνειν, ἐκεῖνοί τε
λεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων τοὺς πλείστους ἀξ-
ιοὺς καὶ πλούτους καὶ γένει ἡγῶν, καὶ ἄλλους καὶ δὴ
Κριόν τε τὸν Πολυκρίτου καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀρι-
στέως, οἳ περ εἶχον μέγιστον κράτος· ἀγαρόντες
σφίας ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν παραθήκην κατατίθεντο
τοὺς ἐχθίστους Αἰγινῆται Ἀθηναίους.

Μετὰ δὲ ταῦτα Κλεομένεια ἐπάϊστον γενόμενον 74
 ἀκοτεχνήσαντα ἐς Δημάρτητον δεῖμα ἔλαβε Σπαρτι-
 ῶων καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεῦτεν δὲ ἀπικό-
 νουτος ἐς τὴν Ἀρκαδίην νεώτερα ἐπρησσε πρήγματα,
 συμιστὰς τοὺς Ἀρκαδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, ἄλλους τε
 ῥακούς προσάγων σφι ἣ μὲν ἔψεσθαί σφεας αὐτῷ τῇ
 ν ἐξηγέται, καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν πρό-
 τυμος ἦν τῶν Ἀρκαδῶν τοὺς προεστεῶτας ἀγινέων
 ῥορκοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγε-
 ται εἶναι τῶν Ἀρκαδῶν τὸ Στυγὸς ὕδωρ, καὶ δὴ καὶ
 ὅτι τοιούδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον ἐκ πέτρης
 ῥτάζει ἐς ἄγκος, τὸ δὲ ἄγκος αἵμασιγῆς τις περιθέει
 ῥύκλος. ἣ δὲ Νώνακρίς, ἐν τῇ ἣ πηγὴ αὕτη τυγχάνει
 ῥοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίας πρὸς Φενεῶ. μαθόντες 75
 δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεια ταῦτα πρήσσοντα κατῆγον
 αὐτὸν δεισαντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι [ἐς Σπάρτην] τοῖσι
 καὶ πρότερον ἤρχε. κατελθόντα δὲ [αὐτὸν] ἀντίκα
 ὑπέλαβε μανίῃ νοῦσος, ἔοντα καὶ πρότερον ὑπομαργό-
 τερον· ὅπως γάρ τεω ἐντύχοι Σπαρτιτῶων, ἐνέχρανε
 ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σιῆπτρον. ποιέοντα δὲ αὐτὸν ταῦτα
 καὶ παραφρονήσαντα ἔδησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ·
 ὁ δὲ δεθεὶς τὸν φύλακον μονυωθέντα ἰδὼν τῶν ἄλλων
 αἰτέει μάχαιραν· οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα [τοῦ
 φυλάκου] διδόναι ἀπέειλε τά μιν λυθεὶς ποιήσει, ἐς ὃ
 δεισας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν γὰρ τῶν τις εἰλώ-
 των) διδοῖ οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλαβὼν
 τὸν σίδηρον ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑωυτὸν λωβώ-
 μενος· ἐπιτάμων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας προ-
 ἔβαινε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς, ἐκ δὲ τῶν
 μηρῶν ἐς τε τὰ ἰσχία καὶ τὰς λαπέρας, ἐς ὃ ἐς τὴν

γαστέρα ἀπίκετο καὶ ταύτην καταχορδεύων ἀπέθανε
 τρόπῳ τοιούτῳ, ὥς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων,
 ὅτι τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δημάρητον [γενό-
 μενα] λέγειν, ὥς δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευ-
 σίνα ἐσβαλὼν ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν, ὥς δὲ
 Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱεροῦ αὐτῶν τοῦ Ἄργου Ἀργείων τοὺς
 καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων κατέκοπτε καὶ
 76 αὐτὸ τὸ ἄλλος ἐν ἀλογίῃ ἔχων ἐνέπρησε. Κλεομένης
 γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι ἐχρήσθη Ἄργος αἰρή-
 σειν. ἐπεῖτε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν
 Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφηλίδος λίμνης
 (τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν
 ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἀργεῖ, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη
 τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσθαι), ἀπικόμενος
 ὧν ὁ Κλεομένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον ἐσφαγιάζετο
 αὐτῷ. καὶ οὐ γὰρ ἐκαλλιέρεε οὐδαμῶς διαβαίνειν μιν,
 ἄρασθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἐρασῖνου οὐ προδιδόντος τοὺς
 πολήτας, Ἀργεῖους μέντοι οὐδ' ὥς χαιρήσειν. μετὰ
 δὲ [ταῦτα] ἐξαναχωρήσας τὴν στρατιὴν κατήγαγε ἐς
 Θυρέην, σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσῃ ταῦρον πλοίοισι
 σφεας ἤγαγε ἐς τε τὴν Τιρυνθίην χώραν καὶ Ναυπλίην.
 77 Ἀργεῖοι δὲ ἐβοήθειον πυνθανόμενοι ταῦτα ἐπὶ θάλασσαν.
 ὥς δὲ ἀρχοῦ μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δὲ ἐν
 τούτῳ τῷ κέεται Σήπεια οὖνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα
 ἀπολιπόντες ἴζοντο ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐν-
 θαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην
 οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἵρεθέωσι. καὶ γὰρ
 δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε τὸ χρηστήριον, τὸ
 ἐπικόινᾳ ἔχρησε ἡ Πυθίη τούτοις τε καὶ Μιλησίοις
 λέγον ὧδε·

Ἄλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενά νικήσασα
 Ἐξελάσῃ καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται,
 Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει.
 Ὡς ποτέ τις ἑρέει καὶ ἐπεσσομένων ἀνθρώπων·
 Δεινὸς ὄφρις τριέλικτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθεῖς.
 αὐτὰ δὴ πάντα συνελθόντα τοῖσι Ἀργείοισι φόβον
 ἀρεῖχε. καὶ δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῶν
 οὐλεμίων χρᾶσθαι, δόξαν δέ σφι ἐποίευν τοιόνδε·
 ὡς ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημαῖνοι τι Λακεδαιμο-
 νίοισι, ἐποίευν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τῶντ' οὗτο. μαθὼν 78
 ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργεῖους ὁκοῖόν τι ὁ
 φέτερος κήρυξ σημήνει, παραγγέλλει σφι, ὅταν ση-
 μήνῃ ὁ κήρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας
 ἅ ὅπλα χωρέειν εἰς τοὺς Ἀργεῖους. ταῦτα καὶ ἐγένετο
 πιτελέα ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων· ἄριστον γὰρ ποιευ-
 ῖνοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος ἐπεκέατο,
 καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτῶν, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦ-
 ς εἰς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας περιζόμενοι
 φύλασσαν. ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε· 79
 ἄνδρων αὐτομόλους ἄνδρας καὶ πυνθανόμενος τούτων ἐξ-
 κάλεε πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τῶν Ἀργείων
 οὓς ἐν τῷ ἱερῷ ἀπεργμένους, ἐξεκάλεε δὲ φᾶς αὐτῶν
 χεῖν τὰ ἄποινα· ἄποινα δὲ ἐστὶ Πελοποννησίοισι δύο
 ἀνέαι τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον ἐκτίνειν.
 κατὰ πεντήκοντα δὴ ὦν τῶν Ἀργείων ὥς ἐκάστους
 ἀκαλεῦμενος ὁ Κλεομένης ἐκτείνει. ταῦτα δὲ ὡς γινό-
 μενα ἐλελήθεε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένει· ἅτε
 ἄρ πικροῦ ἐόντος τοῦ ἄλσεος οὐκ ὤρων οἱ ἐντὸς τοὺς
 ἐκτὸς ὅ τι ἔπραττον, πρὶν γε δὴ αὐτῶν τις ἀναβάς
 ἐπὶ δένδρῳ κατεῖδε τὸ ποιούμενον. οὐκ ὦν δὴ ἔτι

- 80 καλεόμενοι ἐξήσαν. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ τῶν εἰλώτων περιnéειν ὕλη τὸ ἄλσος, τῶν δὲ πειθομένων ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη ἐπειρετο τῶν τινα αὐτομόλων τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος· ὁ δὲ ἔφη Ἄργου εἶναι. ὁ δὲ ὥς ἤκουσε, ἀναστενάζας μέγα εἶπε· ὦ Ἀπολλὼν χρηστήριε, ἥ μεγάλως με ἠπάτηκας φάμενος Ἄργος αἰρήσειν· συμβάλλομαι δ' ἐξήκειν μοι τὸ χρη-
- 81 στήριον. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Κλεομένης τὴν μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι εἰς Σπάρτην, χιλλοὺς δὲ αὐτὸς λαβὼν τοὺς ἀριστεὰς ἦγε εἰς τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ὁ ἱεὺς ἀπηγόρευε, φᾶς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱεῖα ἐκέλευε τοὺς εἰλώτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιγῶσαι καὶ αὐτὸς ἔθυσε· ποιήσας δὲ ταῦτα ἀπῆγε εἰς τὴν
- 82 Σπάρτην. νοστήσαντα δὲ μιν ὑπῆγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, φάμενοί μιν δωροδοκήσαντα οὐκ ἐλεῖν τὸ Ἄργος, παρεὼν εὐπετέως μιν ἐλεῖν. ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος οὔτε εἰ ἀληθεῖα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἶπαι, ἔλεξε δ' ὦν φάμενος, ἐπεῖτε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱρὸν εἶλε, δοκέειν οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν τοῦ θεοῦ χρησμόν· πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δικαιοῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρὶν γε δὴ ἱροῖσι χρῆσθαι καὶ μάθῃ, εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδόι εἴτε οἱ ἐμποδὼν ἔστηκε· καλλιερευμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι, μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκείην, ὅτι οὐκ αἰρέει τὸ Ἄργος· εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἰρέειν ἂν κατ' ἄκρης τὴν πόλιν, ἐκ τῶν στηθέων δὲ λάμψαντος πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι. ταῦτα λέγων πιστά τε καὶ οἰκότες ἔδοκεε Σπαρτιήτησι λέγειν καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώκοντας.

Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχηρώθη οὕτω ὥστε οἱ δοῦλοι 83
 πάντων ἔσχον πάντα τὰ πρήγματα ἄρχοντες τε καὶ
 διέποντες, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες.
 ἔπειτ' αὖ σφεας οὗτοι ἀνακτώμενοι ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ
 Ἄργος ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι μάχῃ ἔσχον
 ἴρουνθα. τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους,
 ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέαν-
 δρος, γένος ἑὸν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίας· οὗτος τοὺς
 δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότῃσι. ἐκ τού-
 του δὴ πόλεμός σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχνόν, ἐς ὃ δὴ
 μάστιγι οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

Ἀργεῖοι μὲν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεά φασι μα- 84
 νέντα ἀπολέσθαι κακῶς, αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆταί φασι ἐκ
 δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι
 δὲ ὁμιλήσαντά μιν ἀκρητοπότην γενέσθαι καὶ ἐκ τούτου
 μανῆναι. Σκύθας γάρ τοὺς νομάδας, ἐπεῖτε σφι Λα-
 ρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν, μετὰ ταῦτα μεμονόμηναι
 μιν τίσασθαι, πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην συμμαχίην τε
 ποιέσθαι καὶ συντίθεσθαι ὡς χρεὸν εἴη αὐτοὺς μὲν
 τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μη-
 δικὴν ἐσβάλλειν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν
 ἐξ Ἐφέσου ὁρμωμένους ἀναβαίνειν καὶ ἔπειτα ἐς τῶντ' ὅ
 πάντων. Κλεομένεα δὲ λέγουσι ἠκόντων τῶν Σκυθέων
 ἐπὶ ταῦτα ὁμιλέειν σφι μεζόνως, ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον
 τοῦ ἱκνεομένου μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτῶν·
 ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. ἔκ τε
 τούτου, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὶ ζωρότερον βούλονται
 πειρᾶν, Ἐπισκύθιδον λέγουσι. οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ
 περὶ Κλεομένεα λέγουσι· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τίσιν ταύτην
 ὃ Κλεομένης Δημαρῆτ' ἐκτίσαι.

85

Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος ὡς ἐπύθοντο Αἰγυπιοὶ νῆται, ἔπεμπον εἰς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ὀμήρων ἐχομένων Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες ἔγνωσαν περιυβρίσθαι Αἰγυπῆτας ὑπὸ Λευτυχίδεω, καὶ μιν καὶ ἐκρίναν ἐκδοτον ἄγεσθαι εἰς Αἴγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ἐχομένων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγυπιοῦν τὸν Λευτυχίδα εἰπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπύππεος, ἐὼν ἐν Σπάρτῃ ἀνὴρ δόκιμος· Τί βούλεσθε ποιεῖτε ἀνδρες Αἰγυπῆται; τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἐκδοτον γενόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὁμοφρονεῖτε, χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅπως ἐξ ὑστέρῃ μὴ τι ὑμῖν, ἣν ταῦτα πρήσσητε, πανώλεθρον κακὸν ἐκτελεσθῇ τὴν χώραν ἐσβάλλωσι. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγυπιοὶ ἔδχοντο τῆς ἀγωγῆς, ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαντο τοιῆς ἐπισπόμενον Λευτυχίδα εἰς Ἀθήνας ἀποδοῦναι Αἰγυπιοῖς νήτησι τοὺς ἀνδρας. ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπαίτεε τὴν παραθήκην, οἱ δ' Ἀθηναῖοι προφάσιαις εἶλκον οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι, φάνηκε δὲ δύο σφέας ἔοντας βασιλέας παραθέσθαι καὶ οὐ

86

α καιοῦν τῷ ἑτέρῳ ἄνευ τοῦ ἑτέρου ἀποδιδόναι· οὐ γὰρ ἐπὶ τῶν ἐμῶν δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων ἔλεξε σφι Λευτυχίδης τάδε· ὦ Ἀθηναῖοι, ποιεέτε μὲν ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί· καὶ γὰρ ἀποδιδόντες ποιεέτε ὅσια καὶ μὴ ἀποδιδόντες τὰ ἐναντία τούτων· ὁκοῖον μέντοι τι ἐν Σπάρτῃ συνηνείχθη γενέσθαι περὶ παραθήκης, βούλεσθαι ὑμῖν εἶπαι. λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαιμόνῳ κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν ἀπ' ἐμοῦ Γλαῦκον Ἐπικύδεος παῖδα. τοῦτον τὸν ἄνδρα φασὶν ἔσθαι τὰ τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα καὶ δὴ

ἀκούειν ἄριστα δικαιοσύνης πέρι πάντων ὅσοι τὴν
 Λακεδαίμονα τοῦτον τὸν χρόνον οἴκεον. συνενειχθῆ-
 ναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἰκνευμένῳ τάδε λέγομεν, ἄνδρα
 Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην βούλεσθαι οἱ ἐλθεῖν
 ἐς λόγους, προῖσχόμενον τοιαύδε· Εἰμὶ μὲν Μιλήσιος.
 ἦκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, δικαιοσύνης βουλόμενος ἀπο-
 λαῦσαι. ὥς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλλην Ἑλλάδα,
 ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην τῆς σῆς δικαιοσύνης ἦν λόγος
 πολλός, ἐμεωντῶ λόγους ἐδίδουν καὶ ὅτι ἐπικίνδυνός
 ἐστι αἰεὶ κοτε ἢ Ἰωνίῃ, ἢ δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλέως
 ὀδρυσμένη, καὶ διότι χρήματα οὐδαμὰ τοὺς αὐτοὺς ἔστι
 ὁρᾶν ἔχοντας. ταῦτά τε ὦν ἐπιλεγομένῳ καὶ βουλευο-
 μένῳ ἔδοξέ μοι τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίας ἐξαργυ-
 ρώσαντα θέσθαι παρὰ σέ, εὖ ἐξεπισταμένῳ ὥς μοι
 κείμενα ἔσται παρὰ σοὶ σόα. σὺ δὴ μοι καὶ τὰ χρή-
 ματα δέξαι καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶζε λαβών· ὅς δ'
 ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτέῃ, τούτῳ ἀποδοῦναι. ὁ μὲν δὴ β
 ἀπὸ Μιλήτου ἦκων ξεῖνος τοσαῦτα ἔλεξε, Γλαῦκος δὲ
 ἐδέξατο τὴν παραθήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. χρόνου
 δὲ πολλοῦ διελθόντος ἦλθον ἐς Σπάρτην τούτου τοῦ
 παραθεμένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες, ἐλθόντες δὲ ἐς
 λόγους τῷ Γλαύκῳ καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα ἀπ-
 αῖτεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέετο ἀντυποκρινόμενος
 τοιαύδε· Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα οὔτε με περιφέρει
 οὐδὲν εἰδέναι τούτων τῶν ὑμεῖς λέγετε, βούλομαι τε
 ἀναμνησθεῖς ποιεῖν πᾶν τὸ δίκαιον· καὶ γὰρ εἰ ἔλα-
 βον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι, καὶ εἰ γε ἀρχὴν μὴ ἔλαβον,
 νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. ταῦτα ὦν
 ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τέταρτον μῆνα ἀπὸ
 τοῦδε. οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιούμενοι ἀπ- γ

αλλάσσουντο ὥς ἀπεστερημένοι τῶν χρημάτων, Γλαῦκός δὲ ἐπορεύετο εἰς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρησόμενῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ δὴ τὰ χρήματα ληίστηται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖς τοῖσι ἐπεσι·

Γλαῦκ' Ἐπικυδείδῃ, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω
Ὅρκῳ νικῆσαι καὶ χρήματα ληίσσασθαι.

Ὅμνυ', ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὖορκον μένει ἄνδρ'
Ἄλλ' Ὅρκου πάϊς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἐπὶ χειρὶ
Οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰς ὃ καὶ πᾶσι
Συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα.

Ἄνδρὸς δ' εὖορκον γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν παρ' αὐτῷ αἰτέετο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ῥηθέντων. ἡ δὲ Πυθίη αὐτὸν τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ποιῆσαι ἴσον δύναντο.

ὁ Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλησίους ἀποδιδούσιν αὐτῷ τὰ χρήματα. τοῦ δὲ εἵνεκα ὁ λόγος ἔσθ' ὅδε, ὅτι Ἀθηναῖοι, ὁρμήθη λέγεσθαι εἰς ὑμέας, εἰσέεται· Γλαῦκον νῦν οὔτε τι ἀπόγονον ἔστι οὐδὲν οἰστική οὐδεμίαν νομιζομένη εἶναι Γλαῦκον, ἐκτέτριπτε πρόοριζος ἐκ Σπάρτης. οὕτω ἀγαθὸν μηδὲ νοέεσθαι περὶ παραθήκης ἄλλο γε ἢ ἀπαιτούντων αὐτῷ διδόναι. Δευτυχίδης μὲν εἶπας ταῦτα, ὥς οἱ οὐκ οὔτω ἐσήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι νῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦναι δὲ τῶν εἰς Ἀθηναίους ὕβρισαν Θηβαίοισι χαριζόμενοι ἐποίησαν τοιόνδε· μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι ἀξιούντες ἀδικέεσθαι, ὥς τιμωρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο. καὶ ἦν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι περὶ τειρηρὶς ἐπὶ Σουνίῳ, λοχήσαντες ὧν τὴν θεωρίδα

ἕλλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων, λαβόντες
 ἐ τοὺς ἄνδρας ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα 88
 ῥὸς Αἰγινητέων οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ τὸ πᾶν
 ηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτησι. καὶ ἦν γὰρ Νικόδρομος
 Κνοίθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ ἀνὴρ δόκιμος, οὗτος
 εμψόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτησι προτέρην ἑωυτοῦ ἐξ-
 λασιῶν ἐκ τῆς νήσου, μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους
 ναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθη-
 ναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, φράσας ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπι-
 ρειρήσει καὶ ἐκείνους ἐς τὴν ἡκύν δεήσει βοηθέοντας.
 μετὰ ταῦτα καταλαμβάνει μὲν κατὰ συνεθήκατο Ἀθη-
 ναίοισι ὁ Νικόδρομος τὴν παλαιὴν καλεομένην πόλιν,
 Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται ἐς δέον· οὐ γὰρ ἔτυχον 89
 εἶδοναι νέας σφι ἀξιόμαχοι τῇσι Αἰγινητέων συμβαλεῖν.
 ἐν ᾧ ὧν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσαι σφίσι νέας, ἐν
 τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἦσαν
 ἄρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα, Ἀθη-
 ναίοισι διδοῦσι δεόμενοισι εἰκοσι νέας, διδοῦσι δὲ
 πενταδράχμους ἀποδόμενοι· δωτίνην γὰρ ἐν τῷ νόμῳ
 οὐκ ἔξην δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι
 καὶ τὰς σφετέρας, πληρώσαντες ἑβδομήκοντα νέας τὰς
 ἁπάσας, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἰγίνα καὶ ὑστέρησαν ἡμέρῃ
 μιῇ τῆς συγκειμένης. Νικόδρομος δέ, ὥς οἱ Ἀθηναῖοι 90
 ἐς τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς ἐκ-
 διδρῆσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης· σὺν δέ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν
 Αἰγινητέων εἶποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι
 ἔδοσαν. ἐνθεῦτεν δὲ οὗτοι ὁρμώμενοι ἔφερόν τε καὶ
 ἤγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον
 ἐγίνετο, Αἰγινητέων δὲ οἱ παχέες ἐπαναστάntος τοῦ 91
 δήμου σφι ἕμα Νικοδρόμῳ ἐπεκράτησαν, καὶ ἐπειτά

σφεας χειρωσάμενοι ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τοῦ
 δὲ καὶ ἄγος σφι ἐγένετο, τὸ ἐκθύσασθαι οὐκ οἷοι
 ἐγίνοντο ἐπιμηχανώμενοι, ἀλλ' ἐφθησαν ἐκπεσόν-
 πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ἴλεον γενέσθαι
 θεόν. ἑπτακοσίους γὰρ δὴ τοῦ δήμου ζωγρήσαν-
 ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες, εἰς δὲ τις τούτων ἐκφυγὼν
 δεσμὰ καταφεύγει πρὸς πρόθυρα Δῆμητρος θε-
 φόρου, ἐπιλαβόμενος δὲ τῶν ἐπισπαστήρων εἶχετο.
 δὲ ἐπεῖτε μιν ἀποσπάσαι οὐκ οἷοί τε ἀπέλκοντες
 νοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἦγον οὕτω, χα-
 92 δὲ κεῖναι ἐμπεφυκυῖαι ἦσαν τοῖσι ἐπισπαστήρσι. τα-
 μὲν νυν σφέας αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο, ἡ
 ναίοισι δὲ ἤκουσι ἐναυμάχησαν νηυσὶ ἐβδομήκο-
 ἐσσωθέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεκαλέοντο τοὺς αὐ-
 [τοὺς] καὶ πρότερον, Ἀργεῖους. καὶ δὴ σφι οὗτοι
 οὐκέτι βοηθέουσι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγιναῖαι νέες ἀνα-
 λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργο-
 χώραν καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι· συναπέβη-
 δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνιέων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ τα-
 ἐσβολῇ. καὶ σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη χί-
 τάλαντα ἐκτίσαι, πεντακόσια ἑκατέρους. Σικυῶνιοι
 νυν συγγνόντες ἀδικῆσαι ὡμολόγησαν ἑκατὸν τάλαν-
 ἐκτίσαντες ἀξήμιοι εἶναι, Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγ-
 σκοντο ἡδὲν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὴ ταῦτα δε-
 νοῖσι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἐτι ἐ-
 θεε, ἐθέλονται δὲ ἐς χιλίους· ἦγε δὲ αὐτοὺς στρα-
 [τὴν] ὅν οὖνομα] Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκεύ-
 τούτων οἱ πλεῖνες οὐκ ἀπενύστησαν ὀπίσω, ἀλλ'
 λεύτησαν ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτοὺς δὲ ὁ σ-
 τηγὸς Εὐρυβάτης μονομαχίην ἐπασκέων τρεῖς

ἄνδρας τρόπῳ τοιούτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρ-
του Σωφάνειος τοῦ Δεκελείος ἀποθνήσκει. Αἰγινῇ- 93
ται δὲ ἰοῦσι ἀτάκτοισι Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι
νηυσὶ ἐνίκησαν καὶ σφεων νέας τέσσαρας αὐτοῖσι ἄν-
δράσι εἶλον.

Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγι-
νῆτας, ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἔωτοῦ ἐποίησε, ὥστε ἀναμιμνή- 94
σκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος μεμνησθῆναι μιν τῶν
Ἀθηναίων καὶ Πεισιστρατιδέων προσκατημένων καὶ
διαβαλλόντων Ἀθηναίους, ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δα-
ρεῖος ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος καταστρέφεσθαι
τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ.
Μαρδόκιον μὲν δὴ φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ παρα-
λύει τῆς στρατηγίης, ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας
ἀπέστειλε ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δαίτην τε,
ἔοντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφρένεια τὸν Ἀρταφρένους
παῖδα, ἀδελφιδέον ἑωυτοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε
ἑξακκοσίους Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν ἀνάγειν ἑωυτῷ
ἐς ὅσιν τὰ ἀνδράποδα. ὥς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ 95
ἀποδεχθέντες πορευόμενοι παρὰ βασιλέος ἀπίκοντο τῆς
Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήιον πεδῖον, ἅμα ἀρόμενοι πεζὸν
στρατὸν πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρα-
τοπεδευόμενοι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς
ὁ ἐπιταχθεὶς ἐκάστοισι, παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἱππα-
γωγοὶ νέες, τὰς τῷ προτέρῳ ἔτει προεῖπε τοῖσι ἑωυτοῦ
δασμοφόροισι Δαρεῖος ἐτοιμάζειν. ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς
ἵππους ἐς ταύτας καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες
ἐς τὰς νέας ἐπλεον ἑξακοσίησι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην.
ἐνθεῦτεν δὲ οὐ παρὰ τὴν ἡπειρον εἶχον τὰς νέας ἰδὺ
τοῦ τε Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Θρηίκης, ἀλλ' ἐκ Σάμου

- ὁρμώμενοι παρὰ τε Ἰκάριον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόον
 ἐποιεῦντο, ὥς μὲν ἔμοι δοκέειν, δαίσαντες μάλιστα τὸν
 περίπλοον τοῦ Ἰθάω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτει ποιεύμενοι
 ταύτῃ τὴν κομιδὴν μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δὲ
 καὶ ἡ Νάξος σφέας ἠνάγκαζε πρότερον οὐκ ἀλοῦσα.
 96 ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι προσ-
 ἔμειξαν τῇ Νάξῳ (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπεῖχον
 στρατεύεσθαι οἱ Πέρσαι), μεμνημένοι τῶν πρότερον
 οἱ Νάξιοι πρὸς τὰ ὄρεα οἶχοντο φεύγοντες οὐδὲ ὑπ-
 ἔμειναν. οἱ δὲ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατ-
 ἔλαβον αὐτῶν, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν.
 ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο.
 97 ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίεον, οἱ Ἀῆλιοι ἐκλιπόντες
 καὶ αὐτοὶ τὴν Ἀῆλον οἶχοντο φεύγοντες εἰς Τήνον.
 τῆς δὲ στρατιῆς καταπλεούσης ὁ Δαῖτις προπλώσας οὐκ
 ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ
 πέρην ἐν τῇ Ῥηναίῃ· αὐτὸς δὲ πυθόμενος ἵνα ἦσαν
 οἱ Ἀῆλιοι, πέμπων κήρυκα ἠγόρευέ σφι τάδε· Ἄνδρες
 ἱεροί, τί φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ἐπιτήδεα καταγνόντες
 κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτό γε φρονέω
 καὶ μοι ἐκ βασιλέος ὧδε ἐπέσταλται, ἐν τῇ χώρῃ οἱ δύο
 θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν δίνεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν
 χώρην μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν καὶ ἅπιτε
 ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε. ταῦτα
 μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Ἀηλίοισι, μετὰ δὲ λιβανωτοῦ
 τριηκόσια τάλαντα κατανήσας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίσε.
 98 Δαῖτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας ἐπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ
 τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἰωνας καὶ
 Αἰολέας· μετὰ δὲ τοῦτον ἐνθεῦτεν ἐξαναχθέντα Ἀῆλος
 ἐκινήθη, ὥς ἔλεγον Ἀῆλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα

ἔχει ἑμεῦ σεισθείσα. καὶ τοῦτο μὲν κοινὸν τέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφαινε ὁ θεός. ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος καὶ Ξέρξεω οὗ Δαρείου καὶ Ἀρτοξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τούτων ἐπεξῆς γενεῶν, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῇ γενόμενα, τὰ δὲ π' αὐτῶν τῶν κορυφαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμεούντων. οὕτω οὐδὲν ἦν αἰεὶς κινηθῆναι Δῆλον τὸ πρὶν οὐσαν ἀκίνητον. [καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε·

Κινήσω καὶ Δῆλον ἀκίνητόν περ ἑοῦσαν.

ὕνεται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνόματα, Δαρείος ἐρξίης, Ξέρξης ἀρήιος, Ἀρτοξέρξης μέγας ἀρήιος. τούτους μὲν δὴ τοὺς βασιλέας ὧδε ἂν ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἑλληνες καλέοιεν.] οἱ δὲ 99 ἄρβαροι ὥς ἀπήειραν ἐκ τῆς Δήλου, προσέσχον πρὸς ἑαυτοὺς νήσους, ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὴν τε παρελάβανον καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάβανον. ὥς δὲ περιπλέοντες τὰς νήσους προσέσχον καὶ ἐς Κάρυτον (οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδίδουσαν οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλιας ἀστυγείτουας στρατεύεσθαι, λέγοντες Ἐρετριάν τε καὶ Ἀθήνας), ἐνθαῦτα τούτους ἐπολιόρκεόν τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην. Ἐρετριεῖς δὲ πυνθανόμενοι τὴν στρα- 100 τιὴν τὴν Περσικὴν ἐπὶ σφέας ἐπιπλέουσιν Ἀθηναίων ἀπείκασαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείκασαν τὴν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους (τούς) κληρουχέοντας τῶν ἱπποβοτέων Χαλκιδέων τὴν

χώραν, τούτους σφι διδοῦσι τιμωρούς. τῶν δὲ Ἑρε-
 τριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα, οἳ μετεπέμποντο
 μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διφασίας ιδέας. οἳ μὲν
 γὰρ αὐτῶν ἐβουλεύοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα
 τῆς Εὐβοίης, ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἰδια κέρδεα προσδεκό-
 μενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι προδοσίην ἐσκευά-
 ζοντο. μαθὼν δὲ τούτων ἑκάτερα ὥς εἶχε Αἰσχίνης
 ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἑρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει
 τοῖσι ἡκούσι Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρή-
 γματα, προσεδέετό τε ἀπαλλάσσεσθαι σφεας ἐς τὴν
 σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἳ δὲ Ἀθηναῖοι
 101 ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλευσάντι πείθονται. καὶ οὗτοι
 μὲν διαβάντες ἐς Ὠρωπὸν ἔσωζον σφέας αὐτούς· οἳ
 δὲ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἑρε-
 τρικῆς χώρας κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰγί-
 λια, κατασχόντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χωρία ἀντίκα ἵπ-
 πους τε ἐξεβάλλοντο καὶ παρεσκευάζοντο ὥς προσοι-
 σόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἳ δὲ Ἑρετρίεες ἐπεξελθεῖν
 μὲν καὶ μαχέσασθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλὴν, εἰ κως
 δὲ διαφυλάξαιεν τὰ τείχεα, τούτου σφι πέρι ἔμελε,
 ἐπεῖτε ἐνίκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ
 γινομένης καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος ἐπιπτον ἐπὶ ἑξ
 ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐφορ-
 βός τε ὁ Ἀλκιμάχου καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέω ἄνδρες
 τῶν ἀστῶν δόκιμοι προδιδούσι τοῖσι Πέρσησι. οἳ
 δὲ ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν τοῦτο μὲν τὰ ἱρὰ συλή-
 σαντες ἐνέπρησαν, ἀποτινύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατα-
 καυθέντων ἱρῶν, τοῦτο δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἡνδραπο-
 102 δίσαντο κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς. χειρωσάμενοι δὲ
 τὴν Ἑρέτριαν καὶ ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας ἔπλεον ἐς

ἤν Ἀττικὴν, κατέρχοντες τε πολλὸν καὶ δοκέοντες
 αὐτὰ τοὺς Ἀθηναίους ποιήσιν τὰ καὶ τοὺς Ἑρε-
 ριάς ἐποίησαν. καὶ ἦν γὰρ Μαραθῶν ἐπιτηδεύτατον
 ὠρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιππεῦσαι καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἑρε-
 ρίης, ἐς τοῦτό σφι κατηγέετο Ἰππίης ὁ Πεισιστράτου.
 Ἀθηναῖοι δὲ ὥς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθηον καὶ αὐτοὶ 103
 τὸν Μαραθῶνα. ἦγον δὲ σφας στρατηγοὶ δέκα,
 ὧν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα
 ὁὖν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγεῖν ἐξ Ἀθηνέων Πεισί-
 στρατον τὸν Ἱπποκράτεος. καὶ αὐτῷ φεύγοντι Ὀλυμ-
 πιάδα ἀνελέσθαι τεθρίπῳ συνέβη, καὶ ταύτην μὲν
 ἦν νίκην ἀνελόμενόν μιν τῶντὸ ἐξευεΐκασθαι τῷ ὁμο-
 ηγητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ δὲ τῇ ὑστέρῃ Ὀλυμ-
 πιάδι τῆσι αὐτῇσι ἵπποισι νικῶν παραδιδοῖ Πεισι-
 στρατῷ ἀνακηρυχθῆναι, καὶ τὴν νίκην παρὲς τούτῳ
 κατήλθε ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ ὑπόσπονδος. καὶ μιν ἀνελό-
 μενον τῆσι αὐτῇσι ἵπποισι ἄλλην Ὀλυμπιάδα κατέλαβε
 ἐποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, οὐκέτι περι-
 όόντος αὐτοῦ Πεισιστράτου· κτείνουσι δὲ οὗτοί μιν
 κατὰ τὸ πρυτανήιον νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. τέ-
 θηπται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς διὰ
 Κοίλης καλεομένης ὁδοῦ· καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι
 τετράφαται αὐταὶ αἱ τρεῖς Ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι.
 ἐποίησαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἤδη τῶντὸ τοῦτο Εὐαγρό-
 ρεω Λάκωνος, πλέω δὲ τούτων οὐδαμαί. ὁ μὲν δὲ
 πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἦν
 τῇ Χερσονήσῳ, ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι ἐν
 Ἀθήνῃσι, τοῦνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσο-
 νήσου Μιλτιάδεω Μιλτιάδης. οὗτος δὲ ὧν τότε ὁ 104

Μιλτιάδης ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου καὶ ἐκπε-
 γὼς διπλόον θάνατον ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα
 γὰρ οἱ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρ
 βρου περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγ-
 παρὰ βασιλέα· ἅμα δὲ ἐκφυγόντα τε τούτους
 ἀπικόμενον ἐς τὴν ἑωυτοῦ δοκέοντά τε εἶναι ἐν
 τηρίῃ ἤδη, τὸ ἐνθευτέν μιν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξά-
 καὶ ὑπὸ δικαστήριον [αὐτὸν] ἀγαγόντες ἐδίωξαν
 ραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ
 τους στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἰρ-
 ὑπὸ τοῦ δήμου.

- 105 Καὶ πρῶτα μὲν ἔόντες ἐτι ἐν τῷ ἄστει οἱ
 τηροὶ ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιπ-
 Ἀθηναίων μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τ
 τοῦτο μελετῶντα· τῷ δὴ, ὥς αὐτός τε ἔλεγε Φ
 πίδης καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελλε, περὶ τὸ Παρθ-
 ὕρος τὸ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πᾶν περιπίπτει. βώσαν
 τὸ οὔνομα τοῦ Φειδιππίδεω τὸν Πᾶνα Ἀθηνα-
 κελεῦσαι ἀπαγγεῖλαι, δι' ὃ τι ἑωυτοῦ οὐδεμίαν
 μέλειν ποιεῦνται, ἔντος εὐνόου Ἀθηναίοισι καὶ
 λαχῇ γενομένου σφι ἤδη χρησίμου, τὰ δ' ἐτι καὶ
 μένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι καταστάντων σ
 ἤδη τῶν πρηγμάτων, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθέα
 σαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει Πανὸς ἱρόν, καὶ αὐτὸν
 ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετείουσι καὶ λα-
 106 ἰλάσκονται. τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγ-
 Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν
 φανῆναι, δευτεραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἵ-
 Σπάρτη, ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγ-
 Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι

θῆσαι καὶ μὴ περιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι
 Ἑλλήσι δουλοσύνη περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρ-
 βάρων· καὶ γὰρ νῦν Ἑρετριά τε ἡνδραπόδισται καὶ
 πόλι λογίμῃ ἡ Ἑλλὰς γέγονε ἀσθενεστέρα. ὁ μὲν δὴ
 σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελλε, τοῖσι δὲ ἕαδε μὲν βοη-
 θέειν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δέ σφι ἦν τὸ παραυτίκα
 ποιεῖν ταῦτα οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον· ἦν
 γὰρ ἱσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη, εἰνάτῃ δὲ οὐκ ἐξ-
 ελεύσεσθαι ἔφασκαν μὴ οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου.
 οὗτοι μὲν νυν τὴν πανσέληνον ἔμενον, τοῖσι δὲ βαρ- 107
 βάροισι κατηγέετο Ἰππίας ὁ Πεισιστράτου ἐς τὸν Μα-
 ραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν [ἐν τῷ
 ὕπνῳ] τοιγύδε· ἐδόκεε ὁ Ἰππίας τῇ μητρὶ τῇ ἑωντοῦ
 συνευνηθῆναι. συνεβάλετο ὧν ἐκ τοῦ ὀνείρου κατ-
 ελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀνασώσάμενος τὴν ἀρχὴν
 ἐλευτήσῃ ἐν τῇ ἑωντοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ὄψιος
 συνεβάλετο ταῦτα, τότε δὲ κατηγεόμενος τοῦτο μὲν τὰ
 ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἑρετρίης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν
 Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν, τοῦτο δὲ καταγο-
 μένας ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὄρμιζε οὗτος, ἐκ-
 βάντας τε ἐς γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καὶ οἱ
 ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε παρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως
 ἢ ὡς ἐώθεε· οἷα δὲ οἱ πρεσβυτέρω ἐόντι τῶν ὀδόντων
 οἱ πλεῦνες ἐσείοντο. τούτων ὧν ἕνα τῶν ὀδόντων
 ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βήξας· ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον
 αὐτοῦ ἐποιέετο σπουδὴν πολλὴν ἐξευρεῖν. ὥς δὲ οὐκ
 ἐφαίνετό οἱ ὁ ὀδὼν, ἀναστενάξας εἶπε πρὸς τοὺς παρα-
 στάτας· Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρα ἐστὶ οὐδέ μιν δυνησό-
 μεθα ὑποχειρίην ποιήσασθαι· ὁκόσον δὲ τί μοι μέρος
 μετῆν, ὁ ὀδὼν μετέχει. Ἰππίας μὲν δὴ ταύτῃ τὴν 108

ὄψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθέναι· Ἀθηναίοισι δὲ τε-
 ταγμένοισι ἐν τεμένει Ἡρακλέος ἐπῆλθον βοηθέοντες
 Πλαταιέες πανδημεί· καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας
 αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόρους
 ὑπὲρ αὐτῶν [οἱ] Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναραι-
 ρέατο· ἔδοσαν δὲ ὧδε. πιεζέμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ
 Πλαταιέες ἐδίδοσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένει τε
 τῷ Ἀναξανδρίδῃ καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτούς.
 οἱ δὲ οὐ δεκόμενοι ἔλεγόν σφι τάδε· Ἡμεῖς μὲν ἐκα-
 στέρῳ τε οἰκέομεν καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γίνοιτ' ἂν
 ἐπικουρίῃ ψυχρή· φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἐξανδρα-
 ποδισθέντες ἢ τινα πυθίσθαι ἡμέων. συμβουλευόμεν
 δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιο-
 χῶροισί τε ἀνδράσι καὶ τιμωρέσιν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι.
 ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ κατὰ εὐνοίην
 οὔτῳ τῶν Πλαταιέων ὥς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους
 ἔχειν πόρους συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι
 μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον, οἱ δὲ οὐκ
 ἠπίσθησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἱρὰ ποιούντων τοῖσι θυώ-
 δεκα θεοῖσι ἱκέται ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐδίδοσαν
 σφέας αὐτούς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα ἐστράτεον
 ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας· Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθηον. μελ-
 λόντων δὲ συνάπτειν μάχην Κορίνθιοι οὐ περιεῖδον,
 παρατυχόντες δὲ καὶ καταλλάξαντες ἐπιτρεψάντων ἀμ-
 φοτέρων οὖρισαν τὴν χώραν ἐπὶ τοισίδε, ἔαν Θηβαίους
 Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους εἰς Βοιωτοὺς τελέειν.
 Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο, Ἀθη-
 ναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί, ἐπιθέμενοι δὲ
 ἐσώθησαν τῇ μάχῃ. ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς
 οἱ Κορίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὄρους, τούτους

υπερβάντες τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποίησαντο οὖρον Θη-
 βαίοισι πρὸς Πλαταιέας εἶναι καὶ Ὑσιάς. ἔδοσαν μὲν
 δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ
 ἐλθόντων, ἤκου δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες.
 τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνώ- 109
 αι, τῶν μὲν οὐκ ἐόντων συμβάλλειν (ὀλίγους γὰρ εἶναι
 στρατιῇ τῇ Μήδων συμβάλλειν), τῶν δὲ καὶ Μιλτιάδεω
 κελευόντων. ὥς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο καὶ ἐνίκα ἡ χεῖ-
 ρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ ἐνδέκατος ψηφι-
 δοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχεῖν
 τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πολέμαρχον
 ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι), ἦν δὲ τότε πολέμαρχος
 Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος, πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης
 ἔλεγε τάδε· Ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, ἐστὶ ἡ καταδου-
 λῶσαι Ἀθήνας ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα μνημόσυνα λι-
 ἐσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον οἷα οὐδὲ Ἀρμό-
 διός τε καὶ Ἀριστογείτων [λείπουσι]. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ
 οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἤκουσι μέγιστον,
 καὶ ἦν μὲν γε ὑποκύνψωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδεκται τὰ
 πείσονται παραδεδομένοι Ἰππῆι, ἦν δὲ περιγένηται
 αὕτη ἡ πόλις, οἷα τέ ἐστι πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πο-
 λίων γενέσθαι. κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἷά τέ ἐστι γενέ-
 σθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τοι τούτων ἀνήκει τῶν πρηγμάτων
 τὸ κύρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι φράσω. ἡμέων τῶν στρα-
 τηγῶν ἐόντων δέκα δίχα γίνονται αἱ γνώμαι, τῶν μὲν
 κελευόντων συμβάλλειν, τῶν δὲ οὐ. ἦν μὲν νυν μὴ
 συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα στάσιν μεγάλην διασεῖσειν
 ἐμπεσοῦσαν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα ὥστε μηδίσαι·
 ἦν δὲ συμβάλωμεν πρὶν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετ-
 ἐξετέροισι ἐγγενέσθαι, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων οἰοί τέ

εἶμεν περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὦν πάντα ἐς
 σὲ νῦν τείνει καὶ ἐκ σέο ἡρτῆται· ἦν γὰρ σὺ γνώμη
 τῇ ἐμῇ προσθῆ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη καὶ πόλις
 πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἦν δὲ τὴν τῶν ἀποσπενδόντων
 τὴν συμβολὴν ἔλη, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγα-
 110 θῶν τὰ ἐναντία. ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης προσ-
 κτάται τὸν Καλλίμαχον· προσγενομένης δὲ τοῦ πολε-
 μάρχου τῆς γνώμης ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ
 οἱ στρατηγοὶ τῶν ἡ γνώμη ἔφερε συμβάλλειν, ὥς ἐκά-
 στου αὐτῶν ἐγίνετο πρυτανιή τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ
 παρεδίδοσαν· ὁ δὲ δεκόμενος οὔτι καὶ συμβολὴν ἐποιέετο,
 111 πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανιή ἐγένετο. ὥς δὲ ἐς ἐκεῖνον
 περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε οἱ Ἀθηναῖοι ὥς
 συμβαλέοντες· τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρας ἡγγέετο ὁ πολέ-
 μαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε οὕτω τοῖσι
 Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν.
 ἡγεομένου δὲ τούτου ἐξεδέκοντο ὥς ἀριθμέοντο αἱ
 φυλαί, ἐχόμεναι ἀλλήλων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο,
 ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιέες. ἀπὸ ταύτης
 γὰρ σφι τῆς μάχης Ἀθηναίων θυσίας ἀναγόντων ἐς
 τὰς πανηγύριος τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένας
 κατεύχεται ὁ κῆρυξ ὁ Ἀθηναῖος ἅμα τε Ἀθηναίοισι
 λέγων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ
 τασσομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι ἐγίνετο
 τοιούδε τι· τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ
 στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ἐπὶ τάξις
 ὀλίγας, καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον, τὸ
 112 δὲ κέρας ἐκάτερον ἔσσωτο πλήθει. ὥς δὲ σφι διετέ-
 τακτο καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλά, ἐνθαῦτα ὥς ἀπεί-
 θησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρβάρους.

ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτῶν
 ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι ὀρῶντες δρόμῳ ἐπιόντας παρ-
 εσκευάζοντο ὥς δεξόμενοι, μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι
 ἐπέφερον καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὀρῶντες αὐτοὺς ὀλίγους,
 καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους οὔτε ἵππου ὑπαρ-
 χούσης σφι οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρ-
 βαροι κατείλαζον· Ἀθηναῖοι δὲ ἐπεῖτε ἀθρόοι προσ-
 ἔμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι
 μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν δρόμῳ ἐς
 πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθιῆτά τε
 Μηδικὴν ὀρῶντες καὶ ἄνδρας τοὺς ταύτην ἐσθιημένους·
 τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλησι καὶ τὸ οὖνομα τὸ Μῆδων
 φόβος ἀκούσαι. μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι χρό- 113
 νος ἐγένετο πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου
 ἐνίκων οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι
 ἐτετάχατο· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι καὶ
 ῥῆξαντες ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν, τὸ δὲ κέρας ἐκά-
 τερον ἐνίκων Ἀθηναῖοι τε καὶ Πλαταιεῖς. νικῶντες δὲ
 τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων, τοῖσι
 δὲ τὸ μέσον ῥῆξασι αὐτῶν συναγαγόντες τὰ κέρεα [ἀμ-
 φότερα] ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. φεύγουσι δὲ
 τοῖσι Πέρσῃσι εἶποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασ-
 σαν ἀπικόμενοι πῦρ τε αἶτεον καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν
 νεῶν. καὶ τοῦτο μὲν ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος 114
 [Καλλίμαχος] διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός,
 ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλεως ὁ Θρασύλεω·
 τοῦτο δὲ Κυνέγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα ἐπιλαβό-
 μενος τῶν ἀφλάστων νεός, τὴν χεῖρα ἀποκοπεῖς πελέκει
 πίπτει, τοῦτο δὲ ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοὶ τε καὶ ὀνο-
 μαστοί. ἐπὶ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ 115

τοιῷδε Ἀθηναῖοι, τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἐξα-
κρουσάμενοι καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου ἐν τῇ ἑλ-
τὰ ἐξ Ἑρετρίης ἀνδράποδα, περιέπλεον Σούνιον, β-
λόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄσ-
αίτιν δὲ ἔσχε Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμεωνιδέων μῆχα
αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τούτους γὰρ συνθεμέν-
τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξαι ἀσπίδα ἐοῦσι ἤδη ἐν τῇ

- 116 νηυσί. οὗτοι μὲν δὴ περιέπλεον Σούνιον· Ἀθηναῖοι
δὲ ὥς ποδῶν εἶχον [τάχιστα] ἐβοήθεον ἐς τὸ ἄστυ,
ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἦκ-
καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ
Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάργει. οἱ
βάρβαροι τῇσι νηυσὶ ὑπεραιωρηθέντες Φαλήρου (το-
γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων) ὑπὲρ τοῦ
ἀνακωχεύσαντες τὰς νέας ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσ-
117 ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν β-
βάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἀνδρ-
Ἀθηναίων δὲ ἑκατὸν καὶ ἐνενηκοντα καὶ δύο. ἔπε-
μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι· συνήνεικε δὲ αὐτόθι θῶ-
γενέσθαι τοιόνδε, Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κ-
φαγόρεω ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γ-
μενον ἀγαθὸν τῶν ὁμμάτων στερηθῆναι, οὔτε π-
γέντα οὐδὲν τοῦ σώματος οὔτε βληθέντα, καὶ
λοιπὸν τῆς ζώης διατελεῖν ἀπὸ τούτου τοῦ χρό-
εόντα τυφλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν περὶ τοῦ πάθ-
ῆκουσα τοιόνδε τινὰ λόγον, ἄνδρα οἱ δοκέειν ὀπλί-
ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πά-
σκιάζειν· τὸ δὲ φάσμα τοῦτο ἑωυτὸν μὲν παρεξελθ-
τὸν δὲ ἑωυτοῦ παραστάτην ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν
Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

Δᾶτις δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ εἰς τὴν 118
 Ἀσίην, ἐπεῖτε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ
 ὕπνῳ. καὶ ἦτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται, ὁ δέ, ὥς
 ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν,
 οὐρὼν δὲ ἐν Φοινίσσῃ [νῆϊ] ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυ-
 σωμένον ἐπνυθάνετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἴη, πυθό-
 μενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱεροῦ, ἔπλεε τῇ ἑωυτοῦ νῆϊ εἰς Δῆ-
 λον· καὶ ἀπύκατο γὰρ τηνικαῦτα οἱ Δῆλιοι ὀπίσω εἰς τὴν
 νῆσον, κατατίθεται τε εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἄγαλμα καὶ ἐντέλ-
 λεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα εἰς Δῆλιον τὸ
 Θηβαίων· τὸ δ' ἐστὶ ἐπὶ θαλάσῃ Χαλκίδος καταντίον.
 Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε, τὸν δὲ ἀν-
 δριάντα τοῦτον Δῆλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλὰ μιν δι'
 ἑτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ θεοπροπίου ἐκομίσαντο
 ἐπὶ Δῆλιον. τοὺς δὲ τῶν Ἑρετριέων ἀνδραποδισμέ- 119
 νους Δᾶτις τε καὶ Ἀρταφρένης, ὥς προσέσχον εἰς τὴν
 Ἀσίην πλέοντες, ἀνήγαγον εἰς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ
 Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἑρε-
 τριάς, ἐνείχε σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης
 προτέρων τῶν Ἑρετριέων· ἐπεῖτε δὲ εἶδε σφεας ἀπ-
 αχθέντας παρ' ἑωυτὸν καὶ ἑωυτῷ ὑποχειρίους ἔοντας,
 ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδέν, ἀλλὰ σφεας τῆς Κισθίης
 γῶρης κατοίκισε ἐν σταθμῷ ἑωυτοῦ τῷ οὐνομά ἐστι
 Ἀρδέρικκα, ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους στα-
 δίους ἀπέχοντι, τεσσαράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος τὸ
 παρέχεται τριφασίας ἰδέας· καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἄλας
 καὶ ἔλαιον ἀρύσσονται ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῷδε· ἀντλέε-
 ται μὲν κηλωνήρῳ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ ἡμισυ ἄσκοῦ οἱ
 προσδέδεται· ὑποτύψας δὲ τούτῳ ἀντλέει καὶ ἔπειτα
 ἐγγέει εἰς δεξαμενὴν· ἐκ δὲ ταύτης εἰς ἄλλο διαχεόμενον

- τράπεται τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ
 οἱ ἄλλες πηγνυνται παραυτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον . . .
 Πέρσαι καλέουσι τοῦτο ῥαδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν καὶ
 ὁδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. ἐνθαῦτα τοὺς Ἑρετριεῖς
 κατοίκησε βασιλεὺς Δαρείος, οἷ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχεν
 τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν.
 120 τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑρετριέας ἔσχε οὕτω· Λακεδαιμονίους
 δὲ ἦκον εἰς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν πανσέληνον
 ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν, οὕτω ὥστε τὴν
 ταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὕστερον
 ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς ἰμείροντο ὅμως θεήσασθαι
 τοὺς Μήδους· ἐλθόντες δὲ εἰς τὸν Μαραθῶνα ἐθελο-
 σαντο. μετὰ δὲ αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἐργά-
 σθαι αὐτῶν ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.
 121 Θῶμα δέ μοι καὶ οὐκ ἐνδέχομαι τὸν λόγον, ἅπαντες
 κμεωνίδας ἂν κοτε ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ συνθημάτων
 ἀσπίδας, βουλομένους ὑπὸ βαρβάροις εἶναι Ἀθη-
 ναίους καὶ ὑπὸ Ἰππῇ· οὔτινες μᾶλλον ἢ ὁμοίως Καλλί-
 πῳ Φαινίππῳ, Ἰππονίκῳ δὲ πατρί, φαίνονται μισοῦ-
 τύραννοι ἔοντες. Καλλίης τε γὰρ μῦθος Ἀθηναίων
 ἀπάντων ἐτόλμα, ὅπως Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τοῦ
 Ἀθηνέων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τῷ
 δημοσίῳ ὠνέεσθαι, καὶ τᾶλλα τὰ ἐχθίστα ἐς αὐτὸν
 122 πάντα ἐμνηχανᾶτο. [Καλλίεω δὲ τούτου ἄξιον πολλὸν
 τοῦ μνήμην εἶναι πάντα τινὰ ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ
 προλελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα
 τοῦτο δὲ τὰ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐποίησε· Ἰππῳ νικήσας, τὸν
 Θρίππῳ δὲ δεύτερος γενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον
 ἀνελόμενος, ἐφανερώθη εἰς τοὺς Ἕλληνας πάντας δὴ
 πᾶν ἡσὶ μεγίστησι. τοῦτο δὲ κατὰ τὰς ἐώντων θυγα-

τέρας εούσας τρεῖς οἷός τις ἀνὴρ ἐγένετο· ἐπειδὴ γὰρ
ἐγίνοντο γάμου ὥραιαι, ἔδωκέ σφι δωρεὴν μεγαλοπρε-
πεστάτην ἐκείνησί τε ἔχαρίσατο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν
Ἀθηναίων τὸν ἐκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἑωυτῇ ἐκλέξασθαι,
ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρί.] καὶ οἱ Ἀλκμεωνίδαι ὁμοίως¹²³
ἢ οὐδὲν ἦσαν τούτου ἦσαν μισοτύραννοι. θῶμα ὦν
μοι καὶ οὐ προσίεμαι τὴν διαβολήν, τούτους γε ἀνα-
δέξαι ἀσπίδα, οἵτινες ἔφευγόν τε τὸν πάντα χρόνον
τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον
Πεισιστρατίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας
οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῶ μᾶλλον ἢ περ
Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν
γὰρ ἐξηγρίωσαν τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατιδῶν Ἰπ-
παρχον ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν [τοὺς
λοιπούς] τυραννεύοντας, Ἀλκμεωνίδαι δὲ ἐμφανέως
ἠλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἦσαν οἱ τὴν
Πυθίην ἀναπαίδαντες προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι
ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὥς μοι πρότερον δεδήλωται.
ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπιμεμφόμενοι Ἀθηναίων τῷ δήμῳ¹²⁴
προεδίδουσιν τὴν πατρίδα. οὐ μὲν ὦν ἦσαν σφρων
ἄλλοι δοκιμώτεροι ἐν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες οὐδ' οἱ
μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ λόγος αἰρέει ἀναδεχθῆ-
ναι ἐκ γε ἂν τούτων ἀσπίδα ἐπὶ τοιούτῳ λόγῳ. ἀν-
εδέχθη μὲν γὰρ ἀσπίς, καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως
εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ· ὅς μέντοι ἦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω
προσώτερον εἰπεῖν τούτων.

Οἱ δὲ Ἀλκμεωνίδαι ἦσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν¹²⁵
λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμέωνος καὶ
αὐτῆς Μεγακλέος ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο
μὲν γὰρ Ἀλκμέων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Ἀν-

δοῖσι παρὰ Κροῖσον ἀπικνεομένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι συμπρήκτωρ τε ἐγίνετο καὶ συνελάμβανε προθύμως, καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Ἀνδῶν τῶν ἐς τὰ χρηστήρια φοιτούντων ἑωυτὸν εὖ ποιέειν μεταπέμπεται ἐς Σάρδεις, ἀπικόμενον δὲ δωρέεται χρυσῷ τὸν ἂν δύνηται τῷ ἑωυτοῦ σώματι ἐξενείκασθαι ἐσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμέων πρὸς τὴν δωρεήν, ἐοῦσαν τοιαύτην, τοιάδε ἐπιτηδεύσας προσέφερε· ἐνδὺς κιθῶνα μέγαν καὶ κόλπον βαθὺν καταλιπόμενος τοῦ κιθῶνος, κοθόρνους τοὺς εὗρισκε εὐρυτάτους ἔοντας ὑποδησάμενος ἦι ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο, ἐσπεσὼν δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος πρῶτα μὲν παρέσαξε παρὰ τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὕσον ἐχώρεον οἱ κόθορνοι, μετὰ δὲ τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος καὶ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα ἐξῆι ἐκ τοῦ θησαυροῦ, ἔλκων μὲν μόγις τοὺς κοθόρνους, παντὶ δὲ τῷ οἰκῶς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τοῦ τό τε στόμα ἐβέβυστο καὶ πάντα ἐξώγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσηλθε, καὶ οἱ πάντα τε ἐκεῖνα διδοῖ καὶ πρὸς ἕτερον δωρέεται οὐκ ἐλάσσῳ ἐκείνων. οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκὴ αὕτη μεγάλως, καὶ ὁ Ἀλκμέων οὕτως οὕτω τε-
 126 θριπποτροφήσας Ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται· μετὰ δέ, γενεῇ δευτέρῃ ὕστερον, Κλεισθένης μιν ὁ Σικυῶνος τύραννος ἐξήειρε, ὥστε πολλῷ ὀνομαστοτέρην γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἑλλήσι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένει γὰρ τῷ Ἀριστωνύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω γίνεται θυγάτηρ τῇ οὐνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων ἀπάντων ἐξευρὼν τὸν ἄριστον, τοῦτῳ γυναικὰ προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὧν ἔόντων καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίπῳ ὁ

Κλεισθένης κήρυγμα ἐποίησατο, ὅστις Ἑλλήνων ἑαυτὸν
 ἴξιοι Κλεισθέneos γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἐξηκοστὴν
 ἡμέρην ἢ καὶ πρότερον ἐς Σικυῶνα ὡς κυρώσοντος
 Κλεισθέneos τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς
 ἄρξαμένου ἡμέρης. ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε
 αὐτοῖσι ἦσαν καὶ πάτρῃ ἐξαγκωμένοι, ἐφοίτεον μνη-
 στῆρες· τοῖσι Κλεισθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστρον
 ποιησάμενος ἐπ' αὐτῷ τούτῳ εἶχε. ἀπὸ μὲν δὴ Ἰτα-
 λίας ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς
 ἐπὶ πλείστον δὴ χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπίκετο (ἡ δὲ Σύ-
 βαρις ἥκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα), καὶ Σιρίτης
 Λάμαχος Ἀμύριος τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. οὗτοι
 μὲν ἀπὸ Ἰταλίας ἦλθον, ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου
 Ἀμφίμνηστος Ἐπιστροφὸν Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ
 τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε Τιτόρμου τοῦ
 ὑπερφύντος τε Ἑλλήνας ἰσχύϊ καὶ φηγόντος ἀνθρώ-
 πους ἐς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰτωλίδος χώρας, τούτου
 τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου
 Φεῖδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου παῖς Λεωκίδης, Φεῖ-
 δωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πελοποννησίοις
 καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἀπάντων, ὃς ἐξ-
 ἀναστήσας τοὺς Ἑλλήνων ἀγωνοθέτας αὐτὸς τὸν ἐν
 Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε, τούτου τε δὴ παῖς καὶ Ἀμίαν-
 τος Λυκούργου Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἀξὴν ἐκ
 Παίου πόλιος Λαφάνης Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου
 τε, ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέγεται, τοὺς Διοσκούρους
 οἰκίοις καὶ ἀπὸ τούτου ξεινοδοκέοντος πάντας ἀνθρώ-
 πους, καὶ Ἠλεῖος Ὀνομαστὸς Ἀγαίου. οὗτοι μὲν δὴ
 ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον, ἐκ δὲ Ἀθηνέων ἀ-
 ἴκοντο Μεγακλῆς τε ὁ Ἀλκμέωνος τούτου τοῦ παρὰ

- Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος Ἴπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἰδὲι προφέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἑρετρίης ἀνθεύσης τοῦτον τὸν χρόνον Λυσάνης οὗτος δὲ ἀπὸ Εὐβοίης μόνος. ἐκ δὲ Θεσσαλίας ἦλθον τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κραννώνιος, ἐκ δὲ Μολοσσῶν Ἀλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες
- 128 ἀπικομένων δὲ τούτων ἐς τὴν προειρημένην ἡμέραν ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτῶν ἀνεπύθετο καὶ γένος ἑκάστου, μετὰ δὲ κατέχων ἐνιαυτὸν διεπειρᾶτο αὐτῶν τῆς τε ἀνδραγαθίας καὶ τῆς ὀργῆς καὶ παιδευσίος τε καὶ τρόπου, καὶ ἐνὶ ἑκάστῳ ἴσων ἐσυνουσίην καὶ συνάπασιν· καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἐξαγνέων ὅσοι ἦσαν αὐτῶν νεώτεροι, καὶ τό γε μέγιστον ἐν τῇ συνιστίῃ διεπειρᾶτο· ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτούς, τοῦτον πάντα ἐποίεε καὶ ἅμα ἐξεκίνηζε μεγαλοπρεπέως. καὶ δὴ κου μάλιστα τῶν μνηστῆρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπὸ Ἀθηνέων ἀπιγμένοι, καὶ τούτων μᾶλλον Ἴπποκλείδης ὁ Τισάνδρου καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθεν τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἦν
- 129 προσήκων. ὥς δὲ ἡ κυρία ἐγένετο τῶν ἡμερέων τῇ τε κατακλίσιος τοῦ γάμου καὶ ἐκφάσιος αὐτοῦ Κλεισθένεος τὸν κρίνειν ἐκ πάντων, θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης εὐώχεε αὐτούς τε τοὺς μνηστῆρας καὶ Σικωνίους πάντας. ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγίνοντο, οἱ μνηστῆρες ἔριν εἶχον ἀμφὶ τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγόμενῳ ἐς τὸ μέσον. προλούσης δὲ τῆς πόσιος κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἴπποκλείδης ἐκέλευσέ οἱ τὸν ἀύλητὴν ἀύλησαι ἐμμελείην, πειθομένου δὲ τοῦ ἀύλητέω ὠρχήσατο. καὶ κως ἑωυτῷ μὲν ἀρεστῶς ὠρχέτο ὁ Κλεισθένης δὲ ὁρέων ὅλον τὸ πρῆγμα ὑπώπτευσεν

μετὰ δὲ ἐπισχῶν ὁ Ἴπποκλείδης χρόνον ἐκέλευσέ τινα
 τράπεζαν ἐσενεῖλαι, ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέξης πρῶτα
 μὲν ἐπ' αὐτῆς ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχημάτια, μετὰ δὲ
 ἄλλα Ἀττικά, τὸ τρίτον δὲ τὴν κεφαλὴν ἐρείσας ἐπὶ
 τὴν τράπεζαν τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε. Κλεισθένης
 δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἀπο-
 στηγέων γαμβρόν οἱ ἔτι γενέσθαι Ἴπποκλείδα διὰ τὴν
 τε ὀρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην κατεῖχε ἑωυτόν, οὐ
 βουλόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν· ὥς δὲ εἶδε τοῖσι σκέ-
 λεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος εἶπε·
 ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπωρχήσαό γε μὲν τὸν γάμον. ὁ
 δὲ Ἴπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε· Οὐ φροντὶς Ἴππο-
 κλείδῃ. ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο ὀνομάζεται· Κλει- 130
 σθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος ἔλεξε ἐς μέσον τάδε·
 Ἄνδρες παιδὸς τῆς ἐμῆς μνηστήρες, ἐγὼ καὶ πάντας
 ὑμέας ἐπαινέω καὶ πᾶσι ὑμῖν, εἰ οἶδόν τε εἶη, χαρι-
 ζοίμην ἔν, μὴτ' ἔνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων μῆτε
 τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων· ἀλλ' οὐ γὰρ οἷά τέ
 ἐσσι μῆς πέρι παρθένου βουλευόντα πᾶσι κατὰ νόον
 ποιεῖν, τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαννομένοισι τοῦδε τοῦ
 γάμου τάλαντον ἀργυρίου ἐκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς
 ἀξιώσεως εἵνεκα τῆς ἐξ ἐμεῦ γῆμαι καὶ τῆς ἐξ οἴκου
 ἀποδημίας, τῷ δὲ Ἀλκμέωνος Μεγακλέϊ ἐγγυῶ παῖδα
 τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων. φα-
 μένον δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος ἐκεκύρωτο ὁ γάμος
 Κλεισθένεϊ. ἀμφὶ μὲν κρίσι τῶν μνηστήρων τοσαῦτα 131
 ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμεωνίδαι ἐβῶσθησαν ἀνὰ τὴν
 Ἑλλάδα. τούτων δὲ συνοικησάντων γίνεται Κλεισθέ-
 νης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι
 καταστήσας, ἔχων τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος

τοῦ Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλῆς καὶ Ἰπποκράτης, ἐκ δὲ Ἰπποκράτους Μεγακλῆς τε ἄλλος καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένους Ἀγαρίστη ἔχουσα τὸ οὖνομα, ἣ συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος καὶ ἔγκυος ἐοῦσα εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ· ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ.

- 132 ΜΕΤΑ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρῶμα γενόμενον Μιλτιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκίμων παρὰ Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὔξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἐβδομήκοντα καὶ στρατιήν τε καὶ χρήματα Ἀθηναίους, οὐ φράσας φησὶ ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύσεται χώραν, ἀλλὰ φὰς αὐτοῦ καταπλουτιεῖν ἣν οἱ ἔπωνται· ἐπὶ γὰρ χώραν τοιαύτην δὴ τινα ἄξιον ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἀφθονοῦν οἴσονται· λέγων τοιαῦτα αἶτες τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοις ἐπαερθέντες παρέδωκαν. παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιήν ἐπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν ἔχων ὥς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευσόμενοι τριήρεϊ ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόσχημα λόγου ἦν, ἀτὰρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Παρίοις διὰ Αὐσαγόρην τὸν Τισίω, ἐόντα γένος Πάριον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσην. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἐπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ ἐπολιόρκει Παρίους κατειλημένους ἐντὸς τείχεος, καὶ ἐσπέμπων κήρυκα αἶτες ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἣν μὴ οἱ δῶσι, οὐκ ἀπαναστήσκειν τὴν στρατιήν πρὶν ἢ ἐξέλθωσφάας. οἱ δὲ Πάριοι ὅπως μὲν τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργύριον οὐδὲ διανοεῦντο, οἱ δὲ ὅπως διαφυλάξουσιν τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο, ἄλλα τε ἐπιφραζόμενοι καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἑκάστοτε ἐπίμαχον

τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξηείρετο διπλήσιον τοῦ
 ἀρχαίου. ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες 134
 Ἕλληνες λέγουσι, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέ-
 σθαι ᾧδε λέγουσι· Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς
 λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, εὐῶσαν μὲν Παρίην γέ-
 νος, οὖνομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν, εἶναι δὲ ὑποζάκορον
 τῶν χθονίων θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὕψιν Μιλ-
 τιάδεω συμβουλευσαι, εἰ περὶ πολλοῦ ποιεέται Πάρον
 ἐλεῖν, τὰ ἂν αὐτῇ ὑποθῇται, ταῦτα ποιεῖν. μετὰ δὲ
 τὴν μὲν ὑποθέσθαι, τὸν δὲ διερχόμενον ἐπὶ τὸν κο-
 λωνόν τὸν πρὸ τῆς πόλιος ἑόντα τὸ ἔρκος θεσμο-
 φόρον Δῆμητρος ὑπερθορεῖν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας
 ἀνοῖξαι, ὑπερθορόντα δὲ ἰέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον ὃ τι
 δὴ ποιήσονται ἐντός, εἴτε κινήσονται τι τῶν ἀκινήτων
 εἴτε ὃ τι δὴ κοτε πρήξονται· πρὸς τῇσι θύρῃσι τε γενέ-
 σθαι καὶ πρόκατε φρίκης αὐτὸν ὑπελθοῦσης ὀπίσω
 τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἵεσθαι, καταθρόσκοντα δὲ τὴν αἵμα-
 σίην τὸν μηρὸν σπασθῆναι. οἱ δὲ αὐτὸν τὸ γόνυ
 προσπταῖσαι λέγουσι. Μιλτιάδης μὲν νυν φλαύρως 135
 ἔχων ἀπέπλεε ὀπίσω, οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων
 οὔτε Πάρον προσκτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἔξ
 καὶ εἴκοσι ἡμέρας καὶ δηιώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ
 πυθόμενοι ὥς ἡ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμὼ Μιλ-
 τιάδῃ κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν ἀντὶ τούτων τιμω-
 ρήσασθαι θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφούς, ὥς σφεας
 ἥσυχίῃ τῆς πολιορκίης ἔσχε· ἐπεμπον δὲ ἐπειρησο-
 μένους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον τῶν θεῶν
 τὴν ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρίδος ἄλωσιν
 καὶ τὰ ἐς ἔρσενα γόνον ἔρρητα ἰρὰ ἐκφήνασαν Μιλ-
 τιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίῃ οὐκ ἔα, φᾶσα οὐ Τιμοῦν εἶναι

τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν
 μὴ εὖ, φανήναί οἱ τῶν κακῶν κατηγεμόνα. Παρίοισι
 136 μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε· Ἀθηναῖοι δὲ ἐν
 Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστήσαντα ἔσχον ἐν στόμασι,
 οἳ τε ἄλλοι καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρωνος, ὃς
 θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα ἐδίωκε
 τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκεν. Μιλτιάδης δὲ αὐτὸς
 μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο (ἦν γὰρ ἀδύνατος ὥστε
 σηπομένου τοῦ μηροῦ), προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν
 κλίνῃ ὑπεραπελογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν
 Μαραθῶνι γενομένης πολλὰ ἐπιμεμνημένοι καὶ τὴν
 Ἀἴμνον αἵρεσιν, ὥς ἔλων Ἀἴμνον τε καὶ τισάμενος
 τοὺς Πελασγοὺς παρέδωκε Ἀθηναίοισι. προσγενομέ-
 νου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θα-
 νάτου, ζημιώσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα
 ταλάντοισι, Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα σφακελίσαντός
 τε τοῦ μηροῦ καὶ σαπέντος τελευτᾷ, τὰ δὲ πεντήκοντα
 τάλαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων.

137 Ἀἴμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὧδε ἔσχε· Πε-
 λασγοὶ ἐπείτε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξεβλή-
 θησαν, εἴτε ὦν δὴ δικαίως εἴτε ἀδίκως· τοῦτο γὰρ
 οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἐκαταῖος μὲν
 ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως·
 ἐπείτε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώραν, τὴν σφι
 ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν ἐοῦσαν ἔδοσαν οἰκῆσαι μισθὸν τοῦ
 τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτε ἔληλαμένον, ταύ-
 τὴν ὥς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην εὖ, τὴν
 πρότερον εἶναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδεὸς ἀξίην, λα-
 βεῖν φθόνον τε καὶ ἥμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαύ-
 νειν αὐτοὺς οὐδεμίαν ἄλλην πρόφασιν προῖσχομένους

τοὺς Ἀθηναίους. ὥς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, δι-
 καίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασγοὺς
 ὑπὸ τῷ Ὑμησῶ ἐνθεῦτεν ὁρμωμένους ἀδικεῖν τάδε·
 φοιτᾶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέρως θυγατέρας [τε καὶ τοὺς
 παῖδας] ἐπ' ὕδωρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον· οὐ γὰρ
 εἶναι τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι καὶ οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι
 Ἑλλησι οἰκέτας· ὅπως δὲ ἔλθοιεν αὐταί, τοὺς Πελα-
 σγοὺς ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγοψυχίας βιάσθαι σφείας.
 καὶ ταῦτα μέντοι σφι οὐκ ἀποχρᾶν ποιεῖν, ἀλλὰ τέλος
 καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρήσειν φανῆναι ἐπ' αὐτο-
 φῶρ. ἔωντοὺς δὲ γενέσθαι τοσοῦτῳ ἐκείνων ἄνδρας
 ἀμείνονας, ὅσῳ παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πε-
 λασγοὺς, ἐπεὶ σφείας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐθε-
 λῆσαι, ἀλλὰ σφι προεῖπεν ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. τοὺς
 δὲ οὕτω δὴ ἐκχωρήσαντας ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ
 δὴ καὶ Ἀῆμνον. ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἐκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα
 δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι Ἀῆμνον 138
 τότε νεμόμενοι καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμω-
 ρήσασθαι, εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτάς,
 πεντηκοντέρους κτησάμενοι ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραν-
 ρῶνι ἀγούσας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας, ἐν-
 θεῦτεν δὲ ἀρπάσαντες τούτων πολλὰς οἰχοντο ἀπο-
 πλέοντες καὶ σφείας ἐς Ἀῆμνον ἀγαγόντες παλλακὰς
 εἶχον. ὥς δὲ τέκνων αὐταὶ αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθη-
 σαν, γλῶσσαν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τοὺς Ἀθη-
 ναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγε-
 σθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἤθελον,
 εἰ τε τύπτοιό τις αὐτῶν ὑπ' ἐκείνων τινός, ἐβοήθειον
 τε πάντες καὶ ἐτιμώρεον ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν
 τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδικαίευν καὶ πολλῶ ἐπεκρά-

τεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ ἑωυτοῖσι λό-
 γους ἐδίδουσιν· καὶ σφι βουλευομένοισι δεινὸν τι ἐσ-
 ἔδυνε, εἰ δὴ διαγινώσκειεν σφίσι τε βοηθέειν οἱ
 παῖδες πρὸς τῶν κουριδιέων γυναικῶν τοὺς παῖδας
 καὶ τούτων ἀντίκα ἄρχειν πειρώατο, τί δὴ ἀνδρω-
 θέντες δῆθεν ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἔδοξε σφι κτείνειν
 τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. ποιεῦσαι
 δὴ ταῦτα, προσαπολλύνουσι δὲ σφεων καὶ τὰς μητέρας.
 ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου καὶ τοῦ προτέρου τούτων,
 τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες τοὺς ἄμα θόαντι ἄνδρας
 σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισται ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα
 139 τὰ σχέτλια ἔργα πάντα Αἰήνια καλέεσθαι. ἀποκτεί-
 νασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖδας τε
 καὶ γυναῖκας οὔτε γῇ καρπὸν ἔφερε οὔτε γυναῖκες
 τε καὶ ποῖμναι ὁμοίως ἔτικτον καὶ πρὸ τοῦ. πιεζό-
 μενοι δὲ λιμῷ καὶ ἀπαιδίῃ ἐς Δελφοὺς ἐπεμπον-
 λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ
 Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας διδόναι ταύ-
 τας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθόν τε δὴ
 ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο
 βουλόμενοι διδόναι παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Ἀθη-
 ναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανίῳ κλίνην στρώσαντες ὥς
 εἶχον κάλλιστα καὶ τράπεζαν ἐπιπλήν ἁγαθῶν πάν-
 των παραθέντες ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώραν
 σφίσι παραδιδόναι οὕτω ἔχουσιν. οἱ δὲ Πελασγοὶ
 ὑπολαβόντες εἶπαν· Ἐπεὰν βορέῃ ἀνέμῳ αὐτημερὸν
 ἐξανύσῃ νηὺς ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέραν, τότε
 παραδώσομεν, [τοῦτο εἶπαν] ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι
 ἀδύνατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται
 140 πολλὸν τῆς Αἰήνου. τότε μὲν τοσαῦτα· ἔτεσι δὲ

κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τούτων, ὥς ἡ Χερσόνησος
ἢ ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο ὑπὸ Ἀθηναίοισι, Μιλτιά-
δης ὁ Κίμωνος ἐτησιέων ἀνέμων κατεστηκότων νηὶ
κατανύσας ἐξ Ἑλαιοῦντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ ἐς τὴν
Ἀἴμνον προηγόρευε ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πε-
λασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας τὸ χρηστήριον, τὸ
οὐδαμὰ ἥλπισαν σφίσι Πελασγοὶ ἐπιτελέεσθαι. Ἡφαι-
στιέες μὲν νυν ἐπείθοντο, Μυριναῖοι δὲ οὐ συγγι-
νωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν ἐπολιορ-
κέοντο, ἐς ὃ καὶ οὗτοι παρέστησαν. οὕτω δὴ τὴν
Ἀἴμνον ἔσχον Ἀθηναῖοι τε καὶ Μιλτιάδης.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ
ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΠΟΛΤΜΝΙΑ.

- 1 ΕΠΕΙ ΔΕ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλέα Δαρείου τὸν Ὑστάσπεος καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένου τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδεις ἐσβολήν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίεε καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλεις ἐτοιμάζειν στρατιήν, πολλῷ πλέω ἐπιτάσσων ἐκάστοισι ἢ πρότερον παρεῖχον, καὶ νέας τε καὶ ἵππους καὶ σῖτον [καὶ πλοῖα]. τούτων δὲ περιαγγελλομένων ἡ Ἀσίη ἐδονέετο ἐπὶ τρία ἔτεα, καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων ὥς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων καὶ παρασκευαζομένων. τετάρτῳ δὲ ἔτει Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσειω δουλωθέντες ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο καὶ
- 2 ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. στελλομένου δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας τῶν παιδων αὐτοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὥς δεῖ μιν ἀποδέξαντα βασιλέα κατὰ τὸν Περσέων νόμον οὕτω στρατεύεσθαι. ἦσαν γὰρ Δαρεῖω καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρης γυναικός,

βρύεω θυγατρός, καὶ βασιλεύσαντι ἐξ Ἀτόσσης τῆς
 ἑτέρας. τῶν μὲν δὴ προτέρων ἐπρέ-
 μυν Ἀρτοβαζάνης, τῶν δὲ ἐπιγενομένων Ξέρξης. ἔον-
 τος δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς ἐστασίαζον, ὁ μὲν Ἀρτο-
 ζάνης κατ' ὃ τι πρεσβύτατός τε εἴη παντὸς τοῦ
 γένους καὶ ὅτι νομιζόμενον εἴη πρὸς πάντων ἀνθρώ-
 πων τὸν πρεσβύτατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν, Ξέρξης δὲ ὡς
 ἰσχυρότης τε παῖς εἴη τῆς Κύρου θυγατρός καὶ ὅτι
 ἰσχυρὸς εἴη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσησι τὴν ἐλευθε-
 ρίαν. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου καὶ γνώμην
 ἔχοντος κατὰ τῶν τούτοις καὶ Δημάρετος ὁ Ἀρί-
 στου ἀναβιβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν
 Σάρτη βασιλείης καὶ φυγὴν ἐπιβαλὼν ἐωυτῷ ἐκ
 κτεδαίμενος. οὗτος ὢν κλυτός τῶν Δαρείου
 ἰδὼν τὴν διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει,
 ῥῆξιν συνεβούλευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς
 τὸς μὲν γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι καὶ ἔχοντι
 Περσῶν κράτος, Ἀρτοβαζάνης δὲ ἐτι ἰδιώτῃ ἔοντι
 κρείσσον· οὐκ ὦν οὔτε οἶκός εἴη οὔτε δίκαιον ἄλλον
 πρὸ τοῦ γέρας ἔχειν πρὸ ἐωυτοῦ, ἐπεὶ γε καὶ ἐν Σάρτη,
 ἣν ὁ Δημάρετος ὑποτιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ἣν
 μὲν προγεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφάξαι
 βασιλεύσαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ὑψίγονος ἐπιγένηται, τοῦ
 ἐπιγενομένου τὴν ἐκδεξιν τῆς βασιλείης γίνεσθαι. χρη-
 σίμως δὲ Ξέρξῃ τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ γινούς ὁ
 κρείστος ὡς λέγοι δίκαια βασιλέα μιν ἀπέδεξε. δο-
 εῖν δέ μοι, καὶ ἄνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεύ-
 σαι ἂν Ξέρξης· ἡ γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος.
 ἀπέδεξας δὲ βασιλέα Πέρσησι Ξέρξην Δαρείος ὁρμᾶτο
 ἀποστρατεύεσθαι. ἀλλὰ γὰρ μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου

ἀπόστασιν τῷ ὑστέρω ἔτει παρασκευαζόμενον συνή-
 αὐτὸν Δαρείον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἔξ τε καὶ
 κοντα ἔτεα, ἀποθανεῖν, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο οὔτε
 ἀπεστεῶτας Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρήσαι.
 ἀποθανόντος δὲ Δαρείου ἡ βασιληίη ἀνεχώρησε ἐς
 5 παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξην. ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ
 τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχὰς οὐ
 τεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατιῆς ἄγε-
 παρῶν δὲ καὶ δυνάμενος παρ' αὐτῷ μέγιστον
 σέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ὅς ἦν Ξέρξει μὲν
 ψιός, Δαρείου δὲ ἀδελφεῆς παῖς, τοιούτου λόγου ἐ-
 λέγων· Δέσποτα, οὐκ οἰκός ἐστι Ἀθηναίους ἐργ-
 μένους πολλὰ δὴ κακὰ Πέρσας μὴ οὐ δοῦναι οὐ
 τῶν ἐποίησαν. ἀλλ' εἰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις
 περ ἐν χερσὶ ἔχεις· ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον τὴν
 υβρίσασαν στρατηλάτεις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἵνα λόγ-
 σε ἔχη πρὸς ἀνθρώπων ἀγαθὸς καὶ τις ὑστερον
 λάσσηται ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι. οὗτος
 οἱ ὁ λόγος ἦν τιμωρός, τοῦδε δὲ τοῦ λόγου παρε-
 κην ποιέεσκετο τήνδε, ὥς ἡ Εὐρώπη περικαλλῆς
 καὶ δένδρεα παντοῖα φέρει τὰ ἡμέρα, ἀρετὴν τε
 6 βασιλεῖ τε μούνῳ θνητῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι. ταῦτα
 οἷα νεωτέρων ἔργων ἐπιθυμητὴς εἶναι καὶ θέλων
 τῆς Ἑλλάδος ὑπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσας
 καὶ ἀνέπεισε Ξέρξην ὥστε ποιέειν ταῦτα· συνέλαβεν
 καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα γενόμενα ἐς τὸ πείθεσθαι Ξέρ-
 τοῦτο μὲν ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευ-
 ἀπιγμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλέα πᾶσαν περ
 μίην παρεχόμενοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα (οἱ δὲ Ἀλευ-
 οὔτοι ἦσαν Θεσσαλίας βασιλεῖς), τοῦτο δὲ Πεισι-

τιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτῶν λόγων
 ἔχοντες τῶν καὶ Ἀλενᾶδαι, καὶ δὴ τι πρὸς τοῦτοις
 ἔτι πλέον προσωρέοντό οἱ. ἔχοντες Ὀνομάκριτον,
 ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρη-
 σμῶν τῶν Μουσαίου, ἀνεβεβήκεισαν, τὴν ἐχθρὴν προ-
 καταλυσάμενοι· ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πει-
 σιστρατεύου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνέων, ἐπ' αὐτοφώρῳ
 κλοῦς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέως ἐμποιέων ἐς τὰ Μου-
 σαίου χρησμὸν ὥς αἱ ἐπὶ Δήμῳ ἐπικείμεναι νῆσοι
 ἀφανιζοίαιτο κατὰ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξηλάσέ μιν ὁ
 Ἰππαρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. τότε δὲ
 συναναβὰς ὅκως ἀπίκοιτο ἐς ὕψιν τὴν βασιλέως, λεγόν-
 των τῶν Πεισιστρατιδέων περὶ αὐτοῦ σεμνοῦς λόγους
 κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον
 τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν, ὁ δὲ τὰ εὐτυχέ-
 ῃσι κατέλεγε, τὸν τε Ἑλλήσποντον ὥς ζευ-
 χθῆναι χρεὸν εἶη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τὴν τε ἔλασιν
 ἔξηγεόμενος. οὗτός τε δὴ χρησμῶδέων προσεφέρετο,
 καὶ οἱ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλενᾶδαι γνώμας
 ἀποδεικνύμενοι. ὥς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύε- 7
 σθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτει μετὰ
 τὸν θάνατον τὸν Δαρείου πρῶτα στρατιὴν ποιεῖται
 ἐπὶ τοῖς ἀπεστεῶτας. τούτους μὲν νυν καταστρεψά-
 μενος καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλὴν δουλοτέραν ποιήσας
 ἐπὶ Δαρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαιμένει, ἀδελφεῷ μὲν
 ἑωυτοῦ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μὲν νυν ἐπι-
 τροπεύοντα Αἰγύπτου χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσεν Ἰνά-
 ρος ὁ Ψαμμητίχου ἀνὴρ Αἴβυς. Ξέρξης δὲ μετὰ 8
 Αἰγύπτου ἄλωσιν ὥς ἐμελλε ἐς χεῖρας ἄξεισθαι τὸ
 στράτευμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, σύλλογον ἐπὶ κλητὸν

Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθη-
ταί σφειων καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ τὰ θέλει. ὥς δὲ
α συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τὰδε· Ἄνδρες Πέρσαι,
οὔτ' αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθεὶς
παραδεξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι. ὥς γὰρ ἐγὼ πυν-
θάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμὰ καὶ ἡτρεμίσαμεν,
ἐπεὶτε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήνδε παρὰ Μήδων,
Κύρου κατελόντος Ἀστυάργεα· ἀλλὰ θεὸς τε οὕτω ἄγει
καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέπουσι συμφέρεται ἐπὶ τὸ
ἅμεινον. τὰ μὲν νυν Κύρος τε καὶ Καμβύσης πατήρ
τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργάσαντο καὶ προσεκτήσαντο ἔθνεα,
ἐπισταμένοισι εὖ οὐκ ἔν τις λέγοι. ἐγὼ δὲ ἐπεὶτε παρ-
έλαβον τὸν θρόνον τοῦτον, ἐφρόντιζον ὅπως μὴ λεί-
ψομαι τῶν πρότερον γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε μηδὲ
ἐλάσσῃ προσκτῆσομαι δύναμιν Πέρσῃσι· φροντίζων δὲ
εὐρίσκω ἅμα μὲν κῦδος ἡμῖν προσγινόμενον χώραν τε
τῆς νῦν ἐκτῆμεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φλαυροτέραν
παμφοροτέραν τε, ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ τίσιν γινο-
μένην. διὸ ὑμέας νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω
β προήσσειν ὑπερθέωμαι ὑμῖν. μέλλω ξεύξας τὸν Ἑλλή-
σποντον ἑλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλ-
λάδα, ἵνα Ἀθηναίους τιμωρήσωμαι ὅσα δὴ πεποιήκασι
Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. ὥρᾱτε μὲν νυν καὶ
Δαρεῖον ἰθύοντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τού-
τους. ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε καὶ οὐκ ἐξεγένετό οἱ
τιμωρήσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλ-
λων Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι πρὶν ἢ ἔλω τε
καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας, οἷ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν
ἐμόν ὑπῆρξαν ἄδिका ποιέοντες. πρῶτα μὲν ἰς Σάρδις
ἔλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ

ἡμετέρῳ, [ἀπικόμενοι] ἐνέπρησαν τὰ τε ἄλσεα καὶ τὰ
 ἱρά· δεύτερα δὲ ἡμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὴν σφετέρην
 ἀποβάοντας, ὅτε Δαίτις τε καὶ Ἀρταφρένης ἐστρατήγεον,
 ἐπίστασθέ κού πάντες. τούτων μέντοι εἵνεκα ἀνὰ γ-
 τημαὶ ἐπ' αὐτοὺς στρατεύεσθαι, ἀγαθὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι
 τοσάδε ἀνευρίσκω λογιζόμενος· εἰ τούτους τε καὶ τοὺς
 τούτοισι πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, οἱ Πέλοπος
 τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώραν, γῆν τὴν Περσίδα ἀπο-
 δέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὁμουρέουσιν. οὐ γὰρ δὴ
 χώραν γε οὐδεμίαν κατόψεται ἥλιος ὁμυρον ἐοῦσαν
 τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν
 χώραν θήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης.
 πυνθάνομαι γὰρ ὧδε ἔχειν, οὔτε τινα πόλιν ἀνδρῶν
 οὐδεμίαν οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι,
 τὸ ἡμῖν οἶόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τούτων τῶν
 κατέλεξα ὑπεξαραιρημένων. οὕτω οἱ τε ἡμῖν αἵτιοι
 ἔξουσι δούλιον ζυγὸν οἱ τε ἀναίτιοι. ὑμεῖς δ' ἂν μοι δ
 τάδε ποιέοντες χαρίζοισθε. ἐπεὶ ὑμῖν σημήνω τὸν
 χρόνον ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, προθύμως πάντα τινα ὑμέων
 χρήσει παρεῖναι· ὅς ἂν δὲ ἔχων ἥκη παρεσκευασμένον
 στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ τιμιώτατα νομέ-
 ζεται εἶναι ἐν ἡμετέρου. ποιητέα μὲν νυν ταῦτά ἐστι
 οὕτω· ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλέειν ὑμῖν δοκέω, τίθημι τὸ
 προῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων ὑμέων τὸν βουλό-
 μενον ἀποφαίνεσθαι. ταῦτα εἰπας ἐπαύετο. μετ' αὐτὸν θ
 δὲ Μαρδόκιος ἔλεγε· ὦ δέσποτα, οὐ μόνον εἰς τῶν
 γενομένων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσομένων,
 ὅς τὰ τε ἄλλα λέγων ἐπίκεο ἄριστα καὶ ἀληθέστατα
 καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους οὐκ
 ἑάσεις καταγελάσαι ἡμῖν ἐόντας ἀναξίους. καὶ γὰρ

δεινὸν ἂν εἴη προῆγμα, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς
 Αἰθιοπίας τε καὶ Ἀσσυρίους ἄλλα τε ἔθνεα πολλὰ
 μεγάλα ἀδικήσαντα Πέρσας οὐδέν, ἀλλὰ δύνανται
 κτᾶσθαι βουλόμενοι, καταστρεψάμενοι δούλους ἔχοντες.
 Ἕλληνας δὲ ὑπάρξαντας ἀδικίης οὐ τιμωρησόμενοι
 τί δεῖσαντες; κοίην πλήθεος συστροφὴν; κοίην
 α χρημάτων δύναμιν; τῶν ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην
 ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύναμιν ἐοῦσαν ἀσθενείᾳ· ἔχοντες
 δὲ αὐτῶν παῖδας καταστρεψάμενοι, τούτους οἳ ἐν
 ἡμετέρῃ κατοικημένοι Ἴωνες τε καὶ Αἰολεὺς καὶ
 Ῥιέες καλέονται. ἐπειρήθην δὲ καὶ αὐτὸς ἦδη ἐπε-
 νων ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους ὑπὸ πατρὸς τοῦ
 κελευσθεῖς, καὶ μοι μέχρι Μακεδονίης ἐλάσαντι
 ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι οὐ
 β ἠντιώθη ἐς μάχην. καίτοι [γε] ἐώθασιν Ἕλληνες
 πυνθάνομαι, ἀβουλότατα πολέμους ἴστασθαι ὑπὸ
 ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος. ἐπεὶ γὰρ ἀλλή-
 λους πόλεμον προεῖπωσι, ἐξευρόντες τὸ κάλλιστον χαλκόν
 καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο κατιόντες μάχονται, ὥστε
 κακῶ μεγάλῳ οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ
 ἐσσομένων οὐδὲ λέγω ἀρχήν, ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται.
 τοὺς χρῆν, ἐόντας ὁμογλώσσους, κήρυξι τε
 χρεωμένους καὶ ἀγγέλοισι καταλαμβάνειν τὰς διαφάσεις
 καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ μάχησι· εἰ δὲ πάντως ἔθεε
 μέειν πρὸς ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρῆν τῇ ἐκάτερου
 δυσχειρωτότατοι καὶ ταύτῃ πειρᾶν. τρόπῳ τοίνυν
 χρηστῷ Ἕλληνες διαχρεώμενοι ἐμέο ἐλάσαντος
 Μακεδονίης οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτον λόγον ὥστε μάχε-
 γ σοὶ δὲ δὴ μέλλει τις, ὥ βασιλεῦ, ἀντιώσεσθαι πόλιν
 προφέρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας

τάς ἀπάσας· ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο
 ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα· εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ
 ὑσθεῖην γνώμη καὶ ἐκεῖνοι ἐπαερθέντες ἀβουλίη
 ἐν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὥς εἴμεν ἀνθρώ-
 ῳ ἀριστοὶ τὰ πολέμια. ἔστω δ' ὧν μηδὲν ἀπεί-
 αυτόματον γὰρ οὐδέν, ἀλλ' ἀπὸ πείρης πάντα
 ὅποισι φιλέει γίνεσθαι.

Μαρδόνιος μὲν τοσαῦτα ἐπιλέησας τὴν Ξέρξεω 10
 ἡν ἐπέπαντο· σιωπῶντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων
 ὁ τολμώντων γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ
 ἰαμένῃ, Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως ἐὼν
 τῷ δὴ καὶ πίσυνος ἐὼν ἔλεγε τάδε· ὦ βασιλεῦ, α
 ἐχθρῶν μὲν γνωμέων ἀντιέων ἀλλήλησι οὐκ
 τὴν ἀμείνω αἰρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρη-
 χράσθαι, λεχθῆναι δὲ ἔστι, ὥσπερ τὸν χρυσὸν
 κήρατον αὐτὸν μὲν ἐπ' ἐωυτοῦ οὐ διαγινώσκομεν,
 δὲ παρατρίψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκομεν
 ἰαμένῳ. ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ
 Δαρείῳ ἡγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας,
 οὐδαμῶτι γῆς ἄστὶ νέμοντας· ὁ δὲ ἐλπίζων
 τοὺς νομάδας καταστρέψεσθαι ἐμοί τε οὐκ
 ετο, στρατευσάμενός τε πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς τῆς
 τῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δέ, ὦ βασιλεῦ, μέλ-
 ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἔτι ἀμείνονας ἢ
 τας, οἳ κατὰ θάλασσαν τε ἀριστοὶ καὶ κατὰ γῆν
 νται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι δεινόν, ἐμέ σοι
 ὄν ἐστι φράζειν. ζεύξας φῆς τὸν Ἑλλήσποντον β
 στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα. καὶ
 αὐτὸς συνήνεκε ἦτοι κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θάλασσαν
 θῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρω· οἳ γὰρ ἄνδρες λέ-

γονται εἶναι ἄλκιμοι, πάρεστι δὲ καὶ σταθμώσασθαι.
 εἰ στρατιήν γε τοσαύτην σὺν Δάτι καὶ Ἀρταφρένῃ
 ἐλθοῦσαν εἰς τὴν Ἀττικὴν χώραν μῦνοι Ἀθηναῖοι
 διέφθειραν. οὐκ ὦν ἀμφοτέρῃ σφι ἐχώρησε· ἀλλ' ἦν
 τῇσι νηυσὶ ἐμβάλωσι καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ πλέωσι
 εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν γέφυραν.
 γ τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεται δεινόν. ἐγὼ δὲ οὐδεμιᾶν
 σοφίῃ οἰκίῃ αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι, ἀλλ' οἷόν μοι
 ἡμέας ὀλίγον ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατήρ σός
 ξεύξας Βόσπορον τὸν Θρηάκιον, γεφυρώσας δὲ ποταμὸν
 Ἰστρὸν διέβη ἐπὶ Σκύθας. τότε παντοιοὶ ἐγένοντο
 Σκύθαι θεόμενοι Ἰώνων λῦσαι τὸν πόρον, τοῖσι ἐπὶ
 εἰτέτραπτο ἡ φυλακὴ τῶν γεφυρέων τοῦ Ἰστρου. καὶ
 τότε γε Ἰστιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος εἰ ἐπέσπετο τῶν
 ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ μηδὲ ἡντιώθῃ, διέργαστο
 ἂν τὰ Περσέων πρήγματα. καίτοι καὶ λόγῳ ἀκούσαι
 δεινόν, ἐπ' ἀνδρὶ γε ἐνὶ πάντα τὰ βασιλέος πρήγματα
 δ γεγενῆσθαι. σὺ ὦν μὴ βούλευ εἰς κίνδυνον μηδένα
 τοιοῦτον ἀπικέσθαι μηδεμιᾶς ἀνάγκης εἰσόδου, ἀλλὰ
 ἐμοὶ πεῖθου· νῦν μὲν τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον·
 αὐτίς δέ, ὅταν τοι δοκῇ, προσκεψάμενος ἐπὶ σεαυτοῦ
 προαγόρευε τὰ τοι δοκῇ εἶναι ἄριστα. τὸ γὰρ εὖ
 βουλευέσθαι κέρδος μέγιστον εὐρίσκω ἔόν· εἰ γὰρ καὶ
 ἐναντιωθῇναί τι θέλει, βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἦσσαν
 εὖ, ἔσσωται δὲ ὑπὸ τῆς τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βου-
 λευσάμενος αἰσχροῶς, εἴ οἱ ἡ τύχῃ ἐπίσποιτο, εὖρημα
 εὖρηκε, ἦσσαν δὲ οὐδὲν οἱ κακῶς βεβούλευται. δρᾶς
 τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὥς κερανοὶ ὁ θεὸς οὐδὲ ἑᾶ φαν-
 τάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδὲν μιν κνίζει· δρᾶς δὲ ὥς
 εἰς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα

ἀποσκήπτει τὰ βέλεα. φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερ-
 έχοντα πάντα κολούειν. οὕτω δὲ καὶ στρατὸς πολλὸς
 ὑπὸ ὀλίγου διαφθείρεται κατὰ τοιόνδε· ἐπεὶ σφι ὁ
 θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλλῃ ἢ βρουτήν, δι' ὧν ἐφθά-
 ρησαν ἀναξίως ἑωυτῶν. οὐ γὰρ ἐὰ φρονέειν μέγα ὁ
 θεὸς ἄλλον ἢ ἑωυτόν. ἐπειχθῆναι μὲν νυν πᾶν πρῆγμα
 τίκτει σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαι φιλέουσι γίνε-
 σθαι· ἐν δὲ τῷ ἐπισχεῖν ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ παρὰ
 τίκα δοκέοντα εἶναι, ἀλλ' ἀνὰ χρόνον ἐξεύροι τις ἄν.
 σοὶ μὲν δὴ ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλεύω· σὺ δέ, ὦ ἡ
 παῖ Γωβρύεω [Μαρδόνιε], παῦσαι λέγων λόγους μα-
 ταιίους περὶ Ἑλλήνων οὐκ ἔόντων ἀξίων φλαύρως
 ἀκούειν. Ἑλληνας γὰρ διαβάλλων ἐπαίρεις αὐτὸν
 βασιλέα στρατεύεσθαι· αὐτοῦ δὲ τούτου εἵνεκα δοκέεις
 μοι πᾶσαν προθυμίην ἐκτείνειν. μὴ νυν οὕτω γένηται.
 διαβολὴ γάρ ἐστι δεινότατον, ἐν τῇ δύο μὲν εἰσι οἱ
 ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικέμενος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλ-
 λων ἀδικεῖ οὐ παρεόντος κατηγορέων, ὁ δὲ ἀδικεῖ
 ἀναπειθόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ· ὁ δὲ δὴ ἀπεὼν
 τοῦ λόγου τάδε ἐν αὐτοῖσι ἀδικέεται, διαβληθεὶς τε
 ὑπὸ τοῦ ἑτέρου καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου κακὸς
 εἶναι. ἀλλ' εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας
 τούτους στρατεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτοὺς ἐν
 ἡγεσί τοῖσι Περσέων μενέτω, ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων
 παραβαλλομένων τὰ τέκνα στρατηλάτεις αὐτοὺς σὺ ἐπι-
 λεξάμενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις καὶ λαβὼν στρατιὴν
 ὁκόσῃν τινὰ βούλει. καὶ ἦν μὲν τῇ σὺ λέγεις ἀνα-
 βαίνῃ βασιλεῖ τὰ πρῆγματα, κτεινέσθων οἱ ἔμοι παῖδες,
 πρὸς δὲ αὐτοῖσι καὶ ἐγώ· ἦν δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ
 σοὶ ταῦτα πασχόντων, σὺν δέ σφι καὶ σύ, ἦν ἀπο-

νοστήσης. εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύνειν οὐκ ἐθέλησεις· σὺ δὲ πάντως στρατεύμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἀκούσεσθαι τινά φημι τῶν αὐτοῦ τῇδε ὑπολειπομένων· Μαροδόνιον, μέγα τι κακὸν ἐξεργασάμενον Πέρσας, ὑπὸ κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφερέμενον ἢ κου ἐν γῇ τῇ Ἀθηναίων ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων, εἰ μὴ ἄρ' οὐ καὶ πρότερον κατ' ὁδόν, γνόντα ἐπ' οἴους ἄνδρας ἀνθρώπων γινώσκεις στρατεύεσθαι βασιλέα.

- 11 Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε, Ξέρξης δὲ θυμῷ θειᾷ ἀμείβεται τοισίδε· Ἀρτάβανε, πατὴρ εἰς τοῦ ἐμοῦ ἀδελφεός· τοῦτό σε ῥύσεται μηδὲνα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων. καὶ τοι ταύτην τὴν ἀτιμίην προστίθημι· ἔονται κακῶ τε καὶ ἀθύρῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοιγε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα αὐτοῦ τε μένειν ἕμα τῇσι γυναιξί· ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο ὅσα περ εἶπα ἐπιτελέσω. μὴ γάρ εἴην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος τοῦ Ἀρσάμεος τοῦ Ἀριαράμνεω τοῦ Τεῖσπεος τοῦ Κύρου τοῦ Καμβύσεω τοῦ Τεῖσπεος τοῦ Ἀχαιμέμεος γεγενημένος μὴ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους, εὖ ἐπιστάμενος ὅτι ἐγὼ καὶ ἡμεῖς ἡσυχίην ἄξομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα στρατεύσονται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ χρή σταθμώσασθαι τοῖσι ὑπαργμένοισι ἐξ ἐκείνων, οἳ Σάρδις τὴν ἐνέπρησαν καὶ ἤλασαν ἐς τὴν Ἀσίην. οὐκ ὦν ἐξαναχωρέειν οὐδετέροισι δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποιεῖν ἢ παθεῖν προκέεται ἄγῶν, ἵνα ἢ τάδε πάντα ὑπὸ Ἑλλήνων ἢ ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γένηται· τὸ γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἔχθρης ἐστί. καλὸν ὦν προπεπονθότας ἡμεῖς τιμωρέειν ἤδη γίνεται, ἵνα καὶ τὸ δεινὸν τὸ πείσομα τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ' ἄνδρας τούτους, τοὺς γὰρ καὶ Πέλοψ ὁ Φρύξ, ἐὼν πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος

κατεστρέψατο οὕτω ὥς καὶ ἐς τόδε αὐτοί τε ὠνθρο-
ποι καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεφασμένου
καλέονται.

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἐλέγετο, μετὰ δὲ εὐφρόνη 12
τε ἐγίνετο καὶ Ξέρξην ἔκνιζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη·
νυκτὶ δὲ βουλὴν διδοὺς πάγχυ εὗρισκέ οἱ οὐ προῆγμα
εἶναι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. δεδογμένων δέ
οἱ αὐτῖς τούτων κατύπνωσε, καὶ δὴ κου ἐν τῇ νυκτὶ
εἶδε ὄψιν τοιήνδε, ὥς λέγεται ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε
ὁ Ξέρξης ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα
εἰπεῖν· Μετὰ δὴ βουλευέαι, ὦ Πέρσαι, στράτευμα μὴ
ἄρειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, προείπας ἀλίζειν Πέρσας στρα-
τόν; οὔτε ὦν μεταβουλευόμενος ποίεις εὖ, οὔτε ὁ
συγγνωσόμενός τοι πάρα· ἄλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ἐβου-
λεύσαιο ποίειν, ταύτην ἴθι τῶν ὁδῶν. τὸν μὲν ταῦτα
εἰπόντα ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποπτάσθαι, ἡμέρης δὲ ἐπι- 13
λαμψάσης ὄνειρου μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποιέετο,
ὁ δὲ Περσέων συναλίσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε,
ἔλεγέ σφι τάδε· Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχετε
ὅτι ἀγχίστροφα βουλευόμεναι· φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἔμεων-
τοῦ πρώτα οὐκᾶ ἀνήκω, καὶ οἱ παρηγορεόμενοι ἐκεῖνα
ποιέειν οὐδένα χρόνον μευ ἀπέχονται. ἀκούσαντι μὲν-
τοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης παραντίκα μὲν ἡ νεότης
ἐπέξεσε, ὥστε ἀεικέστερα ἀπορροῦσαι ἔπεα ἐς ἄνδρα προ-
σβύτερον ἢ χρεόν· νῦν μέντοι συγγνωὺς χρήσομαι τῇ
ἐκείνου γνώμῃ. ὥς ὦν μεταδεδογμένον μοι μὴ στρα-
τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἥσυχοι ἔστε. Πέρσαι μὲν
ὥς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρηκότες προσεκύνεον· νυκτὺς 14
δὲ γενομένης αὐτῖς τὸν ὄνειρον τῷ Ξέρξῃ κατυπνω-
μένῳ ἔλεγε ἐπιστάν· Ὡ παῖ Δαρείου, καὶ δὴ φαίνεαι

- ἐν Πέρσῃσί τε ἀπειπάμενος τὴν στρατηλασίην καὶ τὰ
 ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐδενὶ ποιούμενος λόγῳ ὥς παρ' οὐδενὸς
 ἀκούσας. εὖ νυν τόδ' ἴσθι, ἣν περ μὴ αὐτίκα στρα-
 τηλατέης, τάδε τοι ἔξ αὐτῶν ἀνασχήσει· ὥς καὶ μέγα
 καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω καὶ ταπεινὸς
 15 ὀπίσω κατὰ τάχος ἔσειαι. Ξέρξης μὲν περιδεὴς γενόμε-
 νος τῇ ὄψι ἀνὰ τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης καὶ πέμπε
 ἄγγελον [ἐπὶ] Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπικομένῳ δέ οἱ
 ἔλεγε Ξέρξης τάδε· Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ παραντίκα μὲν
 οὐκ ἐφρόνεον εἰπας ἐς σὲ μάταια ἔπεα χρηστῆς εἴνεκα
 συμβουλίας· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων
 ἔγνων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἔοντα τὰ σὺ ὑπεθήκαο
 οὐκ ὧν δυνατὸς τοί εἰμι ταῦτα βουλόμενος ποιεῖν·
 τετραμμένῳ γάρ δὴ καὶ μετεγνωκότε ἐπιφοιτέον ὕνειρον
 φαντάζεται μοι, οὐδαμῶς συνέπαινον ἔδον ποιεῖν μὲν
 ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαν οἴχεται. εἰ ὧν θεός
 ἔστι ὁ ἐπιπέμπων καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ ἔστι γενέ-
 σθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτήσεται καὶ
 σοὶ τῶντ' οὗτο ὕνειρον, ὁμοίως καὶ ἐμοὶ ἐντελλό-
 μενον. εὐρίσκω δὲ ὧδε ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ λάβοι
 τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν καὶ ἐνδὺς μετὰ τοῦτο ἵξοιο ἐ-
 τὸν ἐμὸν θρόνον καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ κατυπνώ-
 16 σεις. Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε, Ἀρτάβανος δὲ οὐ
 τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα οὐκ ἀξιεύ-
 μενος ἐς τὸν βασιλῆμον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος ὥς ἡραγὰ
 α ζετο εἰπας τάδε ἐποίησε τὸ κελεύόμενον· Ἴσον ἐκείνῳ
 ὧ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν τε εὖ καὶ τὰ
 λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πεῖθεσθαι· τὰ δὲ καὶ ἀμφο-
 τέρα περιήκοντα ἀνθρώπων κακῶν ὁμιλίας σφάλλονται
 κατὰ περ τὴν πάντων χρησιμωτάτην ἀνθρώποισι θά

λασσαν πνεύματά φασι ἀνέμων ἐμπίπτοντα οὐ περι-
 ορᾶν φύσι τῇ ἑωυτῆς χρᾶσθαι. ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα πρὸς
 σεῦ κακῶς οὐ τοσοῦτο ἔδρακε λύπη, ὅσον γνωμέων δύο
 προκειμένων Πέρσῃσι, τῆς μὲν ὕβριν αὐξανούσης, τῆς
 δὲ καταπανούσης καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἶη διδά-
 σκειν τὴν ψυχὴν πλέον τι διζῆσθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ
 παρεόντος, τοιούτων προκειμένων γνωμέων ὅτι τὴν
 σφαλερωτέραν σεωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι ἀναιρέο. νῦν β
 ὦν, ἐπειδὴ τέτραψαι ἐπὶ τὴν ἀμείνω, φῆς τοι μετιέντι
 τὸν ἐπ' Ἑλληνας στόλον ἐπιφοιτᾶν ὕνειρον θεοῦ τινος
 πομπῇ, οὐκ ἑώντά σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ'
 οὐδὲ ταῦτά ἐστι, ὦ παῖ, θεῖα· ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς
 ἀνθρώπους πεπλανημένα τοιαῦτά ἐστι οἷά σε ἐγὼ δι-
 δάξω, ἔτεσι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος ἑὼν· πεπλανη-
 σθαι αὐταὶ μάλιστα ἐώθασι αἱ ὕψιες τῶν ὀνειράτων,
 τὰ τις ἡμέρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας
 ταύτης τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα εἶχομεν μετὰ
 χεῖρας. εἰ δὲ ἄρα μὴ ἐστὶ τοῦτο τοιοῦτο οἷον ἐγὼ γ
 διαιρέω, ἀλλὰ τι τοῦ θείου μετέχον, σὺ πᾶν αὐτὸ
 συλλαβὼν εἰρηκας· φανήτω γὰρ δὴ καὶ ἐμοί, ὡς καὶ
 σοί, διακελευόμενον. φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλον μοι
 ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα ἢ οὐ καὶ τὴν ἐμήν,
 οὐδέ τι μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ ἢ οὐ καὶ
 ἐν τῇ ἐμῇ, εἰ πέρ γε καὶ ἄλλως ἐθέλει φανῆναι. οὐ
 γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε εὐηθείης ἀνήκει τοῦτο, ὅ τι δὴ
 κοτέ ἐστὶ τὸ ἐπιφαινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε
 δόξει ἐμὲ ὀρῶν σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον.
 εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται οὐδὲ ἀξιώσει
 ἐπιφανῆναι, οὔτε ἦν τὴν ἐμήν ἐσθῆτα ἔχω οὔτε ἦν
 τὴν σὴν, σὲ δὲ ἐπιφοιτήσει, τοῦτο ἤδη μαθητέον ἐσται·

εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσῃ γε συνεχέως, φαίην ἂν καὶ αὐτὸ
θεῖον εἶναι. εἰ δέ τοι οὕτω δεδόχῃται γίνεσθαι καὶ
οὐκ οἶά τε αὐτὸ παρατρέψαι, ἀλλ' ἤδη δεῖ ἐμὲ ἐν κοίτῃ
τῇ σῇ κατυπνῶσαι, φέρε, τούτων ἐξ ἐμεῦ ἐπιτελευμέ-
νων φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου τῇ παρεούσῃ

- 17 γνώμῃ χρήσομαι. τοσαῦτα εἶπας Ἀρτάβανος, ἐλπίζων
Ξέρξην ἀποδέξειν λέγοντα οὐδέν, ἐποίησε τὸ κελευόμενον·
ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα καὶ ἰζόμενος ἐ-
πὶ τὸν βασιλῆιον θρόνον ὥς μετὰ ταῦτα κοῖτον ἐποιέετο.
ἦλθέ οἱ κατυπνιωμένῳ τῷντ' ὄνειρον τὸ καὶ παρὰ
Ξέρξην ἐφοίτα, ὑπερστὰν δὲ τοῦ Ἀρταβάνου εἶπε τάδε·
Ἄρα σὺ δὴ κείνος εἰς ὃ ἀποσπεύδων Ξέρξην στρα-
τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ὥς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ
ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ μετέπειτα οὔτε ἐς τὸ παραινόμενον
καταπροΐξαι ἀποτράπων τὸ χρεὼν γενέσθαι, Ξέρξην
δὲ τὰ δεῖ ἀνηκουστέοντα παθεῖν, αὐτῷ ἐκείνῳ δεδῆ-
18 λωται. ταῦτά τε δὴ ἐδόκει Ἀρτάβανος τὸ ὄνειρον
ἀπειλέειν καὶ θερμοῖσι σιδηρίοισι ἐκκαίειν αὐτοῦ μέλ-
λειν τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὅς ἀμβώσας μέγα ἀναθρό-
σκει καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὥς τὴν ὕψιν οἱ τοῦ ἐνυ-
πνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δευτέρᾳ οἱ λέγει τάδε·
Ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἶα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολλὰ
τε καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσσόνων, οὐκ
ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἶκειν, ἐπιστάμενος ὡς
κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν, μεμνημένος μὲν τὸ
ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρον στόλον ὥς ἐπρηξε, μεμνημένος
δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τὸν Καμβύσεω, συστρατευό-
μενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας. ἐπιστάμενος ταῦτα
γνώμην εἶχον ἀτρεμίζοντά σε μακαριστὸν εἶναι πρὸς
πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ δαιμονίῃ τις γίνεται ὁρμή

καὶ Ἕλληνας, ὥς οἴκε, φθορὴ τις καταλαμβάνει θεή-
λατος, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς τράπομαι καὶ τὴν γνώμην
μετατίθεμαι, σὺ δὲ σήμηνον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ
θεοῦ πεμπόμενα, χαρᾶσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρῶ-
τοις προειρημένοις ἐς τὴν παρασκευὴν, ποίεε δὲ οὕτω
ὅπως τοῦ θεοῦ παραδιδόντος τῶν σῶν ἐνδεήσει μηδέν.
τούτων λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαερθέντες τῇ ὕψι, ὥς
ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα
Πέρσῃσι καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποσπεύδων
μοῦνος ἐφαίνετο, τότε ἐπισπεύδων φανερός ἦν.

Ὀρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν μετὰ ταῦτα 19
τρίτῃ ὕψι ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι ἔκριναν
ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν δουλεύσειν τέ οἱ
πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὕψις ἦν ἥδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης
ἐστεφανῶσθαι ἐλαίῃς θαλλῶ, ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς
κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν, μετὰ δὲ ἀφανισθῆναι
περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον. κρινάντων
δὲ ταύτῃ τῶν μάγων Περσέων τε τῶν συλλεχθέντων
ἀντίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἑωυτοῦ ἀπελάσας
εἶχε προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοις, θέλων
αὐτὸς ἕκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν, καὶ Ξέρξης
τοῦ στρατοῦ οὕτω ἐπάγεσθαι ποιεῖται, χῶρον πάντα
ἐρευνῶν τῆς ἡπείρου. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἁλώσιος ἐπὶ 20
μὲν τέσσερα ἔτεα πλήρεια παραρτέετο στρατιὴν τε καὶ
τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ, πέμπων δὲ ἔτεϊ ἀνομένῳ
ἐστρατηλάτῃ χειρὶ μεγάλῃ πλήθεος. στόλων γὰρ τῶν
ἡμεῖς ἴδμεν πολλῶ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο, ὥστε
μήτε τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μηδένα
φαίνεσθαι μήτε τὸν Σκυθικόν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους
διώκοντες ἐς τὴν Μηδικὴν χώραν ἐσβαλόντες σχεδὸν

πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίας καταστρεψάμενοι ἐνέμοντο
 τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρεῖος ἐτιμωρέετο, μήτε κατὰ
 τὰ λεγόμενα τὸν Ἀτρειδέων ἐς Ἴλιον μήτε τὸν Μυσῶν
 τε καὶ Τευκρῶν τὸν πρὸ τῶν Τρωικῶν γενόμενον, οἱ
 διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον τοὺς τῶν
 Θρηίκας κατεστρέψαντο πάντας καὶ ἐπὶ τὸν Ἴονιον
 πόντον κατέβησαν μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τὸ πρὸ
 21 μεσαμβρίας ἤλασαν. αὗται αἱ πᾶσαι οὐδ' ἕτεραι πρὸς
 ταύτησι γενόμεναι στρατηλασίαι μῆς τῆσδε [οὐκ] ἄξιαι
 τί γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίας ἔθνος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα
 Ξέρξης; κοῖον δὲ πινόμενόν μιν ὕδωρ οὐκ ἐπέλιπε
 πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν γὰρ νέας παρὰ
 εἶχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ἵπποισι
 προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἵππαργῶν πλοῖα ἕμα στρατευο-
 μένοισι, τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν
 22 τοῖσι δὲ σῖτά τε καὶ νέας. καὶ τοῦτο μὲν, ὥς προσ-
 παισάντων τῶν πρώτων περιπλεόντων περὶ τὸν Ἀθων
 προετοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων κού μάλιστα ἐς τὸν Ἀθων
 ἐν γὰρ Ἐλαιοῦντι τῆς Χερσονήσου ὄρμου τριήρεις
 ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμώμενοι ὤρυσσον ὑπὸ μαστίγων παντο-
 δαποὶ τῆς στρατιῆς, διάδοχοι δ' ἐφοίτων· ὤρυσσον δὲ
 καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀθων κατοικημένοι. Βουβάρης δὲ
 Μεγαβάριος καὶ Ἀρταχάης ὁ Ἀρταίου ἄνδρες Πέρσης
 ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου. ὁ γὰρ Ἀθως ἐστὶ ὄρος μέγ-
 αλον τε καὶ ὀνομαστόν, ἐς θάλασσαν κατήκον, οἰκημένο
 ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἡπειρον τὸ
 ὄρος, χερσονησοειδὲς τέ ἐστι καὶ ἰσθμὸς ὥς θυώδεα
 σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι ἐν
 θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀπὸ
 Τορώνης. ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς τὸν τελευτᾷ

Ἀθῶς, Σάνη πόλις Ἑλλάς οἰκηται, αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης,
 ἔσω δὲ τοῦ Ἀθῶ οἰκημένοι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώ-
 τιδας ἀντὶ ἡπειρωτίδων ὥρμητο ποιέειν· εἰσὶ δὲ αἶδε,
 Διον, Ὀλόφνξος, Ἀκρόθρων, Θύσσοις, Κλεωναί. πόλις
 μὲν αὗται αἱ τὸν Ἀθῶν νέμονται, ὥρυσσον δὲ ἔδε 23
 δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ
 Σάνην πόλιν σχοινοτενὲς ποιησάμενοι, ἐπεῖτε ἐγίνετο
 βαθέα ἡ διῶρυξ, οἱ μὲν κατώτατα ἔστεῳτες ὥρυσσον,
 ἕτεροι δὲ παρεδίδουσαν τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλ-
 λουσι κατύπερθε ἔστεῳσι ἐπὶ βάθρων, οἱ δ' αὖ ἐκδεκό-
 μενοι ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι
 δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον. τοῖσι μὲν νυν ἄλλουσι
 πλὴν Φοινίκων καταρρηγνύμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύ-
 γματος πόνον διπλήσιον παρείχον· ἅτε γὰρ τοῦ τε
 ἄνω στόματος καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμέ-
 νων ἔμελλέ σφι τοιοῦτο ἀποβήσεσθαι. οἱ δὲ Φοινίκες
 σοφίην ἔν τε τοῖσι ἄλλουσι ἐργοῖσι ἀποδείκνυνται καὶ
 δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ· ἀπολαχόντες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι
 ἐπέβαλλε, ὥρυσσον τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διῶρυχος
 ποιεῖντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτὴν τὴν διῶρυχα
 γενέσθαι, προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου συνῆγον αἰεὶ·
 κάτω τε δὴ ἐγίνετο καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι ἄλλουσι τὸ ἔργον.
 ἐνθαῦτα δὲ λειμῶν ἐστί, ἵνα σφι ἀγορὴ τε ἐγίνετο
 καὶ πρητήριον· σῖτος δέ σφι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς
 Ἀσίης ἀληλεσμένος. ὥς μὲν ἐμὲ συμβαλλόμενον εὐρί- 24
 σκειν μεγαλοφροσύνης εἵνεκεν αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν
 ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυσθαι καὶ μνημό-
 συνα λιπέσθαι· παρεὼν γὰρ μηδένα πόνον λαβόντας
 τὸν ἰσθμὸν τὰς νῆας διειρύσαι, ὀρύσσειν ἐκέλευε διῶ-
 ρυχα τῇ θαλάσῃ εὐρὸς ὥς δύο τριήρεας πλέειν ὁμοῦ

- ἐλαστρεομένας. τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοις τοῖσι περ
 τὸ ὄρυγμα, προσετέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν
 25 ξεύξαντας γεφυρῶσαι. ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπο-
 παρεσκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινον
 καὶ λευκολίνου, ἐπιτάξας Φοῖνιξί τε καὶ Αἰγυπτίοις
 καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμῇναι
 στρατιῇ μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα
 ἀναπυθόμενος δὲ τοὺς χώρους καταβάλλειν ἐκέλευε
 ἐπιτηδεύτατον εἶη, ἄλλον ἄλλῃ ἀγινέοντας ὀλκάσει
 καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίας πανταχόθεν. τὸν
 ὦν πλείστον ἐς Λευκὴν ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θωρηκῆς
 ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς Τυρόδιξαν τὴν Περιινθίων, οἱ δὲ
 Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ
 Μακεδονίην διατεταγμένοι.
- 26 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο
 ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἄπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξης ἐ-
 ρεύετο ἐς Σάρδεις, ἐκ Κριτάλλων ὑρμηθεὶς τῶν
 Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἰρητο συλλέγεσθαι πᾶσι
 τὸν κατ' ἡπείρου μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξης πορ-
 εῦσθαι στρατόν. ὃς μὲν νυν τῶν ὑπάρχων στρατῶν κ-
 λιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν τὰ προκείμενα παρὰ βασιλῆ-
 ῳ ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρ-
 τούτου περὶ ἐλθόντας οἶδα. οἱ δὲ ἐπεῖτε διαβά-
 τὸν Ἄλυν ποταμὸν ὠμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐ-
 πορευόμενοι παρεγέγοντο ἐς Κελαινάς, ἵνα πηγαὶ αὐ-
 διδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος
 ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὖνομα τυγχάνει ἐὼν Καταρρήκη·
 ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων
 τὸν Μαίανδρον ἐκιδδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληίου
 Μαρσύεω ἀσκήσας [ἐν τῇ πόλει] ἀνακρέμαται, τὸν

Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνα-
 κρεμασθῆναι. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὑποκατήμενος Πύθιος 27
 ὁ Ἄτυος ἀνὴρ Λυδὸς ἐξείνισε τὴν βασιλέως στρατιὴν
 πᾶσαν ξεινίοισι μερίστοισι καὶ αὐτὸν Ξέρξην, χρήματά
 τε ἐπαγγέλλετο βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν.
 ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου εἶρετο Ξέρξης Περ-
 σέων τοὺς παρεόντας τίς τε ἐὼν ἀνδρῶν Πύθιος καὶ
 κόσα χρήματα ἐκτιμῆμενος ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ
 εἶπαν· Ὁ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι ὅς τοι τὸν πατέρα Λα-
 ρείον ἐδώρῃσατο τῇ πλατανίστῃ τῇ χρυσῇ καὶ τῇ
 ἀμπέλῳ· ὅς καὶ νῦν ἐστὶ πρῶτος ἀνθρώπων πλούτῳ
 τῶν ἡμεῖς ἴδμεν μετὰ σέ. θωμάσας δὲ τῶν ἐπέων τὸ 28
 τελευταῖον Ξέρξης αὐτὸς δεύτερα εἶρετο Πύθιον ὁκόσα
 οἱ εἴη χρήματα. ὁ δὲ εἶπε· Ὁ βασιλεῦ, οὔτε σε ἀπο-
 κρύψω οὔτε σκήψομαι τὸ μὴ εἰδέναι τὴν ἐμεωυτοῦ
 οὐσίην, ἀλλ' ἐπιστάμενός τοι ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεῖτε
 γὰρ τάχιστα σε ἐπνυθόμην ἐπὶ θάλασσαν καταβαίνοντα
 τὴν Ἑλληνίδα, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον
 χρήματα ἐξέμαθον, καὶ εὖρον λογιζόμενος ἀργυρίου
 μὲν δύο χιλιάδας εἰσάδας μοι ταλάντων, χρυσίου δὲ
 τετρακοσίας μυριάδας στατήρων Λαρεϊκῶν, ἐπιδεούσας
 ἐπὶ χιλιάδων. καὶ τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῶ
 δέ μοι ἀπὸ ἀνδραπόδων τε καὶ γεωπεδίων ἀρκέων ἐστὶ
 βλός. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, Ξέρξης δὲ ἡσθεῖς τοῖσι εἰρη-
 μένοισι εἶπε· Ξεῖνε Λυδέ, ἐγὼ ἐπεῖτε ἐξηλθὼν τὴν 29
 Περσίδα χώρην, οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τόδε ὅστις
 ἠθέλησε ξείνια προθεῖναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις
 ἐς ὕψιν τὴν ἐμὴν καταστάς αὐτεπάγγελτος ἐς τὸν πό-
 λεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω σεῦ.
 σὺ δὲ καὶ ἐξείνισας μεγάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν καὶ

χρήματα μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐτῶν
 γέρεα τοιάδε δίδωμι· ξεινόν τέ σε ποιεῦμαι ἑμὸν καὶ
 τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοὶ τῶν στατήρων ἀποπλήσω
 παρ' ἑμεωυτοῦ θοὺς τὰς ἑπτὰ χιλιάδας, ἵνα μὴ τοὶ
 ἐπιδεέες ἔωσι αἱ τετρακόσiai μυριάδες ἑπτὰ χιλιάδων,
 ἀλλὰ ἥ τοι ἀπαρτιλογίη ὑπ' ἑμέο πεπληρωμένη. ἔκτησό
 τε αὐτὸς τὰ περ αὐτὸς ἐκτήσαιο, ἐπίστασό τε εἶναι αἰεὶ
 τοιοῦτος· οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιεῦντι οὔτε ἐς τὸ παρεῶν
 οὔτε ἐς χρόνον μεταμελήσει.

- 30 Ταῦτα δὲ εἶπας καὶ ἐπιτελέα ποιήσας ἐπορεύετο
 αἰεὶ τὸ πρόσω. Ἄνανα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν
 παραμειβόμενος καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἅλης γίνονται, ἀπ-
 ἴκετο ἐς Κολοσσάς πόλιν μεγάλην Φρυγίης· ἐν τῇ
 Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα γῆς ἐσβάλλων ἀφανίζεται·
 ἔπειτα διὰ σταδίων ὥς πέντε μάλιστα κη ἀναφανό-
 μενος ἐκδίδοι καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ
 Κολοσσέων ὁ στρατὸς ὁρμώμενος ἐπὶ τοὺς οὖρους τῶν
 Φρυγῶν καὶ Λυδῶν ἀπἴκετο ἐς Κύδραρα πόλιν, ἐνθα
 31 στηλή καταπεπηγυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροίσου, κατα-
 μηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὖρους. ὥς δὲ ἐκ τῆς
 Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ
 καὶ τῆς μὲν ἐς ἀριστερὴν ἐπὶ Καρίης φερούσης, τῆς
 δὲ ἐς δεξιὴν ἐς Σάρδεις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι
 τὸν Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται καὶ ἵεναι
 παρὰ Καλλάτηβον πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημοεργοὶ μέλι
 ἐκ μυρίκης τε καὶ πυροῦ ποιεῦσι, ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης
 τὴν ὁδὸν εὗρε πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα δωρη-
 σάμενος κόσμῳ χρυσέῳ καὶ μελεδωνῷ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ
 ἐπιτρέψας δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπἴκετο ἐς τῶν Λυδῶν τὸ
 32 ἄστυ. ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδεις πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε

μήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ
καὶ προερέοντας δειπνα βασιλεῖ παρασκευάζειν· πλὴν
οὔτε ἐς Ἀθήνας οὔτε ἐς Λακεδαιμόνα ἀπέπεμπε ἐπὶ
τῆς αἰτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ. τῶνδε δὲ εἵνεκα τὸ
δεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι πρότε-
ρον οὐκ ἔδοσαν Λαρεῖω πέμψαντι, τούτους πάγχυ ἐδόκει
πρῶτε δεισάντας δῶσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ τοῦτο ἐκ-
μαθεῖν [ἀκριβέως] ἔπεμπε.

Μετὰ δὲ ταῦτα παρεσκευάζετο ὡς ἔλων ἐς Ἀβύδον. 33
οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐξεύγνυσαν ἐκ τῆς
Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς
ἐν Ἑλλήσπόντῳ, Σηστοῦ τε πόλιος μεταξὺ καὶ Μαδύ-
ρου, ἀκτὴ παχέα ἐς θάλασσαν κατήκουσα Ἀβύδῳ κατ-
αντίον, ἔνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῷ,
ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος στρατηγοῦ Ἀθηναίων,
Ἀρταῦκην ἄνδρα Πέρσῃν λαβόντες Σηστοῦ ὑπαρχον
ἔλονται πρὸς σανίδα διεπασσάλευσαν, ὅς καὶ ἐς τοῦ
Πρωτεσίλεω τὸ ἱερὸν ἐς Ἐλαιοῦντα ἀγινεόμενος γυναι-
κας ἀθέμιστα [ἔργα] ἔρδεσκε. ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν 34
ἐξ Ἀβύδου ὁρμώμενοι ἐγεφύρουν τοῖσι προσέκειτο, τὴν
μὲν λευκολίνου Φοῖνικες, τὴν δὲ βυβλίνην Αἰγύπτιοι.
ἔστι δὲ ἑπτὰ στάδιοι ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ
ἤδη ἐξευγμένου τοῦ πόρου ἐπιγενόμενος χειμῶν μέγας
συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε. ὥς δ' ἐπύθετο 35
Ξέρξης, δεινὰ ποιούμενος τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε
παραηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πληγὰς καὶ κατεῖναι ἐς
τὸ πέλαγος πεδέων ζευγος. ἤδη δὲ ἤκουσα ὥς καὶ
στυγέας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε στίξοντας τὸν Ἑλλή-
σποντον. ἐνετέλλετο δὲ ὦν ῥαπίζοντας λέγειν βάρ-
βαρά τε καὶ ἀτάσθαλα· Ὡς πικρὸν ὕδωρ, δεσπότης

τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι μιν ἠδίκησας οὐδὲ
 πρὸς ἐκείνου ἄδικον παθόν. καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης
 διαβήσεται σε, ἣν τε σύ γε βούλῃ ἣν τε μή· σοὶ δὲ
 κατὰ δίκην ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει ὥς ἐόντι καὶ
 θολερῷ καὶ ἄλμυρῷ ποταμῷ. τήν τε δὴ θάλασσαν
 ἐνετέλλετο τούτοις ζημιούν καὶ τῶν ἐπεστεώτων τῶν
 36 ξεῦξι τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλὰς. καὶ
 οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον τοῖσι προσέκειτο αὕτη ἡ ἄχαρι
 τιμή, τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐξεύγνυσαν· ἐξεύ-
 γνυσαν δὲ ὧδε· πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συν-
 θέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐξή-
 κοντιά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν ἑτέραν τεσσαρεσ-
 καίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας
 τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακωχεύῃ τὸν
 τόνον τῶν ὅπλων· συνθέντες δὲ ἀγκύρας κατήκα-
 περιμήκειας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἑτέρας τῶν
 ἀνέμων εἵνεκεν τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἑτέ-
 ρης πρὸς ἑσπέρας τε καὶ τοῦ Αἰγαίου εὗρου τε καὶ
 νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑπόφασιν κατέλιπον τῶν
 πεντηκοντέρων καὶ τριηρέων τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τοὺς
 Πόντου ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι καὶ
 ἐκ τοῦ Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες κατέτεινον
 ἐκ γῆς στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα, οὐκέτι
 χωρὶς ἐκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δια-
 σάμενοι ἐς ἑκατέρην, τέσσαρα δὲ τῶν βυβλίνων. πα-
 χύτης μὲν ἡ αὐτὴ καὶ καλλονή, κατὰ λόγον δὲ [τῆν]
 ἐμβριθέστερα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἴλεκε
 ἐπειδὴ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμούς ξύλων κατα-
 πρίσαντες καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίας τῷ εὗρει
 κόσμῳ ἐτίθεισαν κατύπερθε τῶν ὅπλων τοῦ τόνου

θέντες δὲ ἐπέξῃς ἐνθαῦτα αὐτοῖς ἐπέξεύγνου. ποιή-
 σαντες δὲ ταῦτα ὕλην ἐπεφόρησαν, κόσμῳ δὲ θέντες
 καὶ τὴν ὕλην γῆν ἐπεφόρησαν, κατανάξαντες δὲ καὶ
 τὴν γῆν φραγμὸν παρείρυσαν ἐνθεν καὶ ἐνθεν, ἵνα
 μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα
 καὶ οἱ ἵπποι]. ὥς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρώων κατεσκεύα- 37
 πτο καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἱ τε χυτοὶ περὶ τὰ στό-
 ματα τῆς διώρυχος, οἱ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν,
 ἵνα μὴ πίμπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ
 αὐτὴ ἡ διώρυξ παντελέως πεποιημένη ἀγγέλλετο, ἐν-
 θαῦτα χειμερίσας ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ
 στρατὸς ἐκ τῶν Σαρδίῳ ὀρμᾶτο ἐλθὼν ἐς Ἀβυδὸν.
 ὀρμημένῳ δὲ οἱ ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
 ἔαρον ἀφανῆς ἦν οὐτ' ἐπινεφέλων ἐόντων αἰθρίας τε
 καὶ μάλιστα, ἀντὶ ἡμέρης τε νυξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ
 καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο, καὶ
 εἶρετο τοὺς μάγους τὸ θέλοι προφαίνειν τὸ φάσμα.
 οἱ δὲ ἔφραζον ὥς Ἑλλησι προδεικνύει ὁ θεὸς ἐκλειψιν
 τῶν πολλῶν, λέγοντες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα,
 σελήνην δὲ σφέων. ταῦτα πυθόμενος ὁ Ξέρξης περι-
 χαρῆς ἔων ἐποιέετο τὴν ἔλασιν. ὥς δ' ἐξήλαυνε τὴν 38
 στρατιήν, Πύθιος ὁ Ἀνδὸς καταρρωδήσας τὸ ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ φάσμα ἐπαερθεὶς τε τοῖσι δωρήμασι ἐλθὼν
 παρὰ Ξέρξην ἔλεγε τάδε· ὦ δέσποτα, χρησας ἔν τι
 σεῦ βουλομένην τυχεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει
 εἶν ὑπουργῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα γενόμενον. Ξέρξης δὲ
 πᾶν μᾶλλον δοκέων μιν χρησίσειν ἢ τὸ ἐδεήθη, ἔφη τε
 ὑπουργήσειν καὶ δὴ ἀγορεύειν ἐκέλευε ὅτεν δέοιτο. ὁ
 δὲ ἐπεῖτε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσύνσας τάδε· ὦ δέ-
 σποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἰόντες πέντε, καὶ σφεις

- καταλαμβάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. σὺ δέ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἦκοντα οἰκτεῖρας τῶν μοι παίδων ἕνα παράλυσον τῆς στρατιῆς τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν χρημάτων ἢ μελεδωνός. τοὺς δὲ τέσσερας ἄγε ἅμα
- 39 σεωυτῷ καὶ πρήξας τὰ νοεῖς νοστήσειας ὀπίσω. κάρτα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης καὶ ἀμείβετο τοισίδε· Ὁ κακὸς ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας ἐμεῦ στρατευομένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἄγοντος παῖδας ἐμούς καὶ ἀδελφεούς καὶ οἰκηίους καὶ φίλους μνήσασθαι περὶ σέο παιδός, ἑὼν ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρῆν πανοικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; εὖ νῦν τόδ' ἐξεπίστασο, ὥς ἐν τοῖσι ὡς τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός, ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας τέρψιος ἐμπιπλεῖ τὸ σῶμα, ὑπεναντία δὲ τούτοισι ἀκούσας ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νῦν χρηστὰ ποιήσας ἔτερά τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὐεργεσίῃσι βασιλέα οὐ καυχήσεαι ὑπερβαλίσθαι· ἐπεῖτε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπευ, τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμψαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὺ μὲν γάρ καὶ τοὺς τέσσερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἐνός, τοῦ περιέχειαι μάλιστα, τῇ ψυχῇ ζημιώσεται. ὥς δὲ ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προσετέτακτο ταῦτα πρήσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν πρεσβύτατον μέσον διαταμεῖν, διαταμόντας δὲ τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι τὸ μὲν ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δ' ἐπ' ἀριστερά, καὶ ταύτην
- 40 διεξιέναι τὸν στρατόν. ποιησάντων δὲ τούτων τούτου, μετὰ ταῦτα διεξῆγε ὁ στρατός. ἡγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια, μετὰ δὲ τούτους στρατός παντοίων ἐθνέων ἀναμῖξ, οὐ διακεκριμένοι· τῇ δὲ ὑπερημίσεις ἦσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο, καὶ οὐ

συνέμισγον οὗτοι βασιλείῃ. προηγεῦντο μὲν δὴ ἱππότες
 χίλιοι ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ
 αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι,
 τὰς λόγχας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δὲ ἱροὶ
 Νησαῖοι καλούμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλ-
 λιστα. Νησαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε· ἔστι
 πεδῖον μέγα τῆς Μηδικῆς τῷ οὐνομά ἐστι Νήσαιον.
 τοὺς ὧν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδῖον
 τοῦτο. ὀπισθε δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων ἄρμα Διὸς
 ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπποι μὲν εἴλκον λευκοὶ ὀκτώ,
 ὀπισθε δὲ αὐτῶν ἵππων εἶπετο περὶ ἡνίοχος ἐχόμενος
 τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γάρ οἱ ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον
 ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ ὀπισθε αὐτὸς Ξέρξης
 ἐπ' ἄρματος ἵππων Νησαίων· παρεβέβηκε δὲ οἱ ἡνίο-
 χος τῷ οὐνομα ἦν Πατιράμφης, Ὀτάνεω παῖς ἀνδρὸς
 Πέρσεω.

Ἐξήλασε μὲν οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης, μετεκ- 41
 βαίνεσκε δέ, ὅπως μιν λόγος αἰρέει, ἐκ τοῦ ἄρματος
 ἐς ἀρμάμαξαν. αὐτοῦ δὲ ὀπισθε αἰχμοφόροι Περσέων
 οἱ ἀριστοὶ τε καὶ γενναιότατοι χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς
 λόγχας ἔχοντες, μετὰ δὲ ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων
 ἀπολελεγμένη, μετὰ δὲ τὴν ἵππον ἐκ τῶν λοιπῶν Περ-
 σέων ἀπολελεγμένοι μυριοί. οὗτος περὶ ἦν· καὶ τού-
 των χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαρωστήρων
 ῥοιᾶς εἶχον χρυσέας καὶ πέριξ συνεκλήιον τοὺς ἄλλους,
 οἱ δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τούτων ἔοντες ἀργυρέας ῥοιᾶς
 εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιᾶς καὶ οἱ ἐς τὴν γῆν τρέ-
 ποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἄγχιστα ἐπόμενοι Ξέρξη.
 τοῖσι δὲ μυριοῖσι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη.
 μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο καὶ δύο σταδίους, καὶ

- 42 ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὄμιλος ἦε ἀναμίξ. ἐποιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Ἀνδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ τε ποταμὸν Καῖκον καὶ γῆν τὴν Μυσίην, ἀπὸ δὲ Καϊκου ὁρμώμενος, Κάνη ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος ἐς Καρήνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο Ἀτραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὴν Πελασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἰδην δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χεῖρα ἦε ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν οἱ ὑπὸ τῇ Ἰδῇ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ πρηστήρες ἐπεσπίπτουσι καὶ τινα αὐτοῦ ταύτῃ συχνὸν ὄμιλον δα
- 43 ἐφθειραν. ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ ποταμὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεῖτε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ῥέεθρον οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος, ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν ποταμὸν ὥς ἀπῆκετο Ξέρξης ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη ἡμέρον ἔχων θεήσασθαι. θεησάμενος δὲ καὶ πνθόμενος ἐκείνων ἕκαστον τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσσε βοῦς χιλίας, χοῆς δὲ οὐ μᾶλοι τοῖσι ἤρωσι ἔχραντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοις νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθιεύτην, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοῦν τειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον καὶ Δάρδανον, ἥ περ δὲ Ἀβύδῳ ὁμονοῦς ἐστὶ, ἐν δεξιῇ δὲ Γέργιθας Τευκρούς
- 44 Ἐπεὶ δ' ἐγένετο ἐν Ἀβύδῳ, ἠθέλησε Ξέρξης ιδεῖσθαι πάντα τὸν στρατὸν. καὶ προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ (ἐποίησαν δὲ Ἀβυθῆνοι ἐντειλαμένου πρότερον βασιλέως), ἐνθαῦτα ὥς ἕζετο, κατορέων ἐπὶ τῆς ἡρόνου ἐθνεῖτο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας, θηεύμενος δὲ ἡμέρῃ τῶν νεῶν ἄμιλλαν γινομένην ιδεῖσθαι. ἐπεὶ δ'

ἐγένετό τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἦσθη τε τῇ
 ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. ὥς δὲ ὦρα πάντα μὲν τὸν 45
 Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας
 δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυθηνῶν πεδιά ἐπὶ πλεῖα ἀνθρώ-
 πων, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης ἐκιντὸν ἐμακάρισε, μετὰ δὲ
 τοῦτο ἐδάκρυσε. μαθὼν δὲ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτριος, 46
 ὅς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως οὐ συμ-
 βουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, οὗτος
 ὦνῆρ φρασθεὶς Ξέρξην δακρύσαντα εἶρετο τάδε· ὦ
 βασιλεῦ, ὥς πολλὸν ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο
 νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον· μακαρίσας γὰρ σεαυτὸν
 δακρύεις. ὁ δὲ εἶπε· Ἐσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατ-
 οικτεῖραι ὥς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ
 τούτων γε ἐόντων τοσούτων οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος
 περιέσται. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· Ἔτερα τούτου παρὰ
 τὴν ζόην πεπόνθαμεν οἰκτροτέρα. ἐν γὰρ οὕτω βραχεὶ
 βίῳ οὐδεὶς οὕτω ἀνθρώπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε,
 οὔτε τούτων οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται
 πολλάκις καὶ οὐκ ἄπαξ τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον
 ἢ ζῶειν. αἳ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι καὶ αἱ
 νοῦσοι συνταράσσουσαι καὶ βραχὺν ἐόντα μακρὸν δο-
 κεῖν εἶναι ποιεῦσαι τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος
 μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζόης καταφυγὴ αἰρετωτάτη τῷ
 ἀνθρώπῳ γέγυρε, ὁ δὲ θεὸς γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα
 φθονερός ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται ἐὼν. Ξέρξης δὲ ἀμεί- 47
 βετο λέγων· Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρωπηλῆς
 πέρι, ἐούσης τοιαύτης, οἴην περ σὺ διαίρεάι εἶναι,
 παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνώμεθα χρηστὰ ἔχοντες
 πρήγματα ἐν χερσὶ· φράσον δέ μοι τόδε· εἰ τοι ἡ
 ὄψις τοῦ ἐκνυπνίου μὴ ἐναργὴς οὕτω ἐφάνη, εἴχες ἂν

τὴν ἀρχαίην γνώμην, οὐκ ἔων με στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέστης ἄν; φέρε τοῦτό μοι ἀτρεκέως εἰπέ. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· Ὡ βασιλεῦ, ὅψις μὲν ἐπιφανεῖσα τοῦ ὀνείρου, ὥς βουλόμεθα ἀμφοτέρου τελευτήσεις· ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τόδε δείματός εἰμι ὑπόπλεος οὐδ' ἐντὸς ἡμεωντοῦ, ἄλλα τε πολλὰ ἐπιλεγόμενος καὶ δὴ καὶ ὀρέων τοι δύο τὰ μέγιστα πάντων ἐόντα πολεμιώτατα. Ξέρξης δὲ πρὸς ταῦτα ἀμείβετο τοισίδε· Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦτα λέγει εἶναι δύο μοι πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ πεζὸς μεμπτός κατὰ τὸ πλῆθος ἐστὶ, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στρατεύμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ ἡμετέρου, ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεσθαι τοῦ ἐκείνων, καὶ συναμφοτέρα ταῦτα; εἰ γάρ τοι ταύτῃ φαίνεται ἐνδεέστερα εἶναι τὰ ἡμέτερα πρήγματα, στρατοῦ ἢ ἄλλου τις τὴν ταχίστην ἄγερσιν ποιεόιτο. ὁ δ' ἀμείβετο λέγων· Ὡ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦτον, ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, μέμποιτ' ἂν οὔτε τῶν νεῶν τὸ πλῆθος. ἦν τε πλεῦνας συλλέξης, τὰ δύο τοι τὰ λέγοντα πολλῶ ἔτι πολεμιώτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα ἐστὶ γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἐστὶ λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμῶθι, ὥς ἐγὼ εἰκάξω, ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος δεξάμενός σευ τοῦτο τὸ ναυτικὸν φερέγγυον ἔσται διασῶσαι τὰς νέας. καίτοι οὐκ ἔνα αὐτὸν δεῖ εἶναι [τὸν λιμένα], ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν τὴν ἡπειρόν παρ' ἣν δὴ κομίζεαι. οὐκ ὦν δὴ ἐόντων τοι λιμένων ὑποδεξίω, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσιν καὶ οὐκ ὦνθρωποι τῶν συμφορέων. καὶ δὴ τῶν δύο τοι τοῦ ἐτέρου εἰρημένου τὸ ἕτερον ἐρχομαι ἐρέων. γῆ δὴ πολεμίῃ τῇδε τοι κατίσταται· εἰ θέλῃς

τοι μηδὲν ἀντίξουν καταστήναι, τοσούτω τοι γίνεται
 πολεμιωτέρη ὅσῳ ἂν προβαίνης ἑκάστῳ, τὸ πρόσω
 αἰεὶ κλεπτόμενος· εὐπρηξίης δὲ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι
 οὐδεμία πληθώρα. καὶ δὴ τοι, ὥς οὐδενὸς ἐναντιευ-
 μένου, λέγω τὴν χώραν πλεῦνα ἐν πλεῦνι χρόνῳ γινο-
 μένην λιμὸν τέξεσθαι. ἀνὴρ δὲ οὕτω ἂν εἴη ἄριστος,
 εἰ βουλευόμενος μὲν ἄρρωθεοί, πᾶν ἐπιλεγόμενος πεί-
 σεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη. ἀμείβεται
 Ξέρξης τοισίδε· Ἀρτάβανε, οἰκίτως μὲν σύ γε τούτων 50
 ἑκαστα διαιρέει, ἀτὰρ μήτε πάντα φοβέο μήτε πᾶν
 ὁμοίως ἐπιλέγεις. εἰ γάρ οἱ βούλοιο ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπεσ-
 φερομένῳ πρήγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιή-
 σειας ἂν οὐδαμὰ οὐδέν· κρέσσον δὲ πάντα θαρσέοντα
 ἡμῖν τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον ἢ πᾶν χρῆμα προ-
 δειμαίνοντα μηδαμὰ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς
 πᾶν τὸ λεγόμενον μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξεις, σφάλλε-
 σθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία τού-
 τοις λέξας. τοῦτο μὲν νῦν ἐπ' ἰσῆς ἔχει· εἰδέναι δὲ
 ἀνθρώπου ἔοντα κῶς χρὴ τὸ βέβαιον; δοκέω μὲν οὐδα-
 μῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοις ποιέειν ὥς τὸ ἐπίπαν
 φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα, τοῖσι δὲ ἐπιλεγόμενοις τε
 πάντα καὶ ὀκνεοῦσι οὐ μάλα ἐθέλει. ὁρᾷς τὰ Περ-
 σέων πρήγματα ἐς ὃ δυνάμιος προκεχώρηκε. εἰ τοί-
 νυν ἐκείνοι οἱ πρὸ ἑμεῦ γενόμενοι βασιλεῖς γνώμῃσι
 ἐχρέωντο ὁμοίῃσι καὶ σύ, ἢ μὴ χρεώμενοι γνώμῃσι
 τοιαύτησι ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους, οὐκ
 ἂν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ κιν-
 δύνους ἀναρριπτέοντες ἐς τοῦτό σφεα προηγάρντο.
 μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοις κινδύνοις ἐθέλει κατ-
 αιρέεσθαι. ἡμεῖς τοίνυν ὁμοιούμενοι ἐκείνοισι ὥρην

τε τοῦ ἔτεος καλλίστην πορευόμεθα καὶ καταστρεψά-
 μενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε
 λιμῶ ἐντυχόντες οὐδαμόθι οὔτε ἄλλο ἄχαρι οὐδὲν πα-
 θόντες. τοῦτο μὲν γὰρ αὐτοὶ πολλὴν φοβὴν φερό-
 μενοι πορευόμεθα, τοῦτο δέ, τῶν ἂν κου ἐπιβέωμεν
 γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῖτον ἔξομεν· ἐπ' ἀρο-
 51 τήρας δὲ καὶ οὐ νομάδας στρατευόμεθα ἄνδρας. λέγει
 Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα· ὦ βασιλεῦ, ἐπεῖτε ἀρρωδέειν
 οὐδὲν ἔἴς προήγμα, σὺ δέ μεν συμβουλίην ἐνδεξαι·
 ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν προηγμάτων πλεῦνα
 λόγον ἐκτείνειν. Κῦρος ὁ Καμβύσεω Ἰωνίην πᾶσαν
 πλὴν Ἀθηνέων κατεστρέψατο δασμοφόρον εἶναι Περ-
 σῆσι. τούτους ὦν τοὺς ἄνδρας συμβουλεύω τοι μηδε-
 μιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας· καὶ γὰρ ἄνευ
 τούτων οἰοί τε εἶμεν τῶν ἐχθρῶν κατυπέρτεροι γίνε-
 σθαι. ἢ γὰρ σφεας, ἣν ἔπωνται, δεῖ ἀδικωτάτους
 γίνεσθαι καταδουλουμένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δίκαιο-
 τάτους συνελευθεροῦντας. ἀδικώτατοι μὲν νυν γινό-
 μενοι οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι, δικαιο-
 τатоι δὲ γινόμενοι οἰοί τε δηλήσασθαι μέγας τὴν
 σὴν στρατιὴν γίνονται. ἐς θυμὸν ὦν βάλευ καὶ τὸ
 παλαιὸν ἔπος ὥς εὔ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχῇ πᾶν
 52 τέλος καταφαινεσθαι. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Ξέρξης·
 Ἀρτάβανε, τῶν ἀπεφήναο γνωμέων σφάλλει κατὰ
 ταύτην δὴ μάλιστα, ὅς Ἵωνας φοβέαι μὴ μεταβάλλωσι,
 τῶν ἔχομεν γνῶμα μέγιστον, τῶν σύ τε μάρτυς γίνεαι
 καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐπὶ Σκύθας,
 ὅτι ἐπὶ τούτοις ἢ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο δια-
 φθεῖραι καὶ περιποιῆσαι· οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πιστό-
 τητα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν. πάρεξ δὲ τούτου, ἐν

τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ χρήματα οὐδ' ἐπιλέγεσθαι χρόν νεώτερόν τι ποιήσειν. οὕτω μὴδὲ τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν σῶξε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν καὶ τυραννίδα τὴν ἐμὴν· σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνῳ ἐκ πάντων σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτρέπω.

Ταῦτα εἶπας καὶ Ἀρτάβανον ἀποστέλλας ἐς Σοῦσα 53 δεύτερον μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους· ἐπεὶ δέ οἱ παρήσαν, ἔλεγέ σφι τάδε· ὦ Πέρσαι, τῶνδ' ἐγὼ ὑμέων χρηρίζων συνέλεξα, ἄνδρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ πρόσθε ἐργασμένα Πέρσῃσι, ἐόντα μεγάλα τε καὶ πολλοῦ ἄξια, ἀλλ' εἰς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες προθυμίην ἔχωμεν· ξυνὸν γὰρ πᾶσι τοῦτο ἀγαθὸν σπεύδεται. τῶνδε δὲ εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου ἐντεταμένως· ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ' ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθοὺς, τῶν ἣν κρατήσωμεν, οὐ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῇ κοτε ἀνθρώπων. νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι οἳ Περσίδα γῆν λελόγχασι.

Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρεσκευάζοντο ἐς τὴν 54 διάβασιν, τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον τὸν ἥλιον ἐθέλοντες ἰδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμὴμά τε παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταρίζοντες καὶ μυρσίγησι στορνύντες τὴν ὁδόν. ὥς δ' ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσῆς φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν εὐχετο πρὸς τὸν ἥλιον μηδεμίαν οἱ συντυχίην τοιαύτην γενέσθαι, ἢ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. εὐξάμενος δὲ ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ χρύσειον κρητῆρα καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην καλέουσι. ταῦτα οὐκ

ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι οὔτε εἰ τῷ ἡλίῳ ἀνατιθεὶς
κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος οὔτε εἰ μετεμέλησέ οἱ τὸν Ἑλλή-
σποντον μαστιγώσαντι καὶ ἀντὶ τούτων τὴν θάλασσαν
55 ἰδωρέετο. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, διέβαινον κατὰ
μὲν τὴν ἐτέρην τῶν γεφυρέων τὴν πρὸς τοῦ Πόντου
ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ
Αἰγαῖον τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ θεραπευή. ἡγέοντο δὲ πρῶτα
μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι, ἐστεφανωμένοι πάντες, μετὰ δὲ
τούτους ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων. ταύ-
την μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι, τῇ δὲ ὑστεραίῃ πρῶτοι
μὲν οἱ τε ἱππῶται καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τράποντες
ἐστεφάνωντο δὲ καὶ οὗτοι. μετὰ δὲ οἱ τε ἵπποι οἱ
ἱροὶ καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱρόν, ἐπὶ δὲ αὐτὸς τε Ξέρξης
καὶ οἱ αἰχμοφόροι καὶ οἱ ἱππῶται οἱ χίλιοι, ἐπὶ δὲ
τούτοισι ὁ ἄλλος στρατὸς. καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο
ἐς τὴν ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕστατον δια-
βῆναι βασιλέα πάντων.

56 Ξέρξης δὲ ἐπεῖτε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθηίτο
τὸν στρατὸν ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ
στρατὸς αὐτοῦ ἐν ἐπτὰ ἡμέρησι καὶ ἐν ἐπτὰ εὐφρό-
νησι, ἐλινύσας οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦτα λέγεται Ξέρ-
ξεω ἤδη διαβεβηκότος τὸν Ἑλλήσποντον ἄνδρα εἰπεῖν
Ἑλλησπόντιον· Ὡ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ
καὶ οὐνομα ἀντὶ Διὸς Ξέρξην θέμενος ἀνάστατον τὴν
Ἑλλάδα θέλεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ
γὰρ ἄνευ τούτων ἔξην τοι ποιεῖν ταῦτα.

57 Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὀρμημένοισι τέρας
σφι ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησατο
καίπερ εὐσύμβλητον εἶν· ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν.
εὐσύμβλητον ὦν τῇδε τοῦτο ἐγένετο, ὅτι ἔμελλε μὲν

ἄλλαν στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρότατα
 καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ περὶ ἑωυτοῦ τρέχων
 ἤξειν ἐς τὸν αὐτὸν χώρον. ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ
 τέρας ἔοντι ἐν Σάρδισι· ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον
 διζὰ ἔχουσιν αἰδοῖα, τὰ μὲν ἔρσενος, τὰ δὲ θηλέος·
 κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσενος. τῶν ἀμφοτέρων 58
 λόγον οὐδένα ποιησάμενος τὸ πρόσω ἐπορεύετο, σὺν
 δέ οἱ ὁ πεζὸς στρατός. ὁ δὲ ναυτικός ἔξω τὸν Ἑλλη-
 σποντον πλέων παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσ-
 σων τοῦ πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἐσπέρην ἔπλεε, ἐπὶ
 Σαρπηδονίης ἄκρης ποιούμενος τὴν ἄπιξιν, ἐς τὴν
 αὐτῷ προεῖρητο ἀπικομένῳ περιμένειν· ὁ δὲ κατ' ἡπει-
 ρον στρατός πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο
 τὴν ὁδὸν διὰ τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν
 Ἑλλης τάφον τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρ-
 δίην πόλιν, διὰ μέσης δὲ πορευόμενος πόλιος τῇ
 οὖνομα τυγχάνει ἐὼν Ἀγορή. ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων
 τὸν κόλπον τὸν Μέλαντα καλούμενον καὶ Μέλαντα πο-
 ταμόν, οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον
 ἀλλ' ἐπιλιπόντα, τοῦτον τὸν ποταμὸν διαβάς, ἐπ' οὗ
 καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, ἦε πρὸς
 ἐσπέρην, Αἰνὸν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορίδα
 λίμνην παρεξιών, ἐς ὃ ἀπῖκετο ἐς Δορίσκον. ὁ δὲ 59
 Δορίσκος ἐστὶ τῆς Θρηίκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίων μέγας,
 διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας Ἐβρος· ἐν τῷ τεϊχός
 τε ἐδέδμητο βασιλῆιον τοῦτο τὸ δὴ Δορίσκος κέκληται,
 καὶ Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ κατεστήκει ὑπὸ Δαρείου
 ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεῖτε ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο.
 ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξει ὁ χώρος εἶναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι
 τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατόν, καὶ ἐποίεε ταῦτα.

τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένους ἐς Δορίσκον οἱ ναύαρχοι κελεύσαντος Ξέρξεω ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν, ἐν τῷ Σάλλῃ τε Σαμοθρηκίῃ πεπόλισται πόλιν καὶ Ζώνῃ, τελευταία δὲ αὐτοῦ Σέρρειον ἄκρῃ ὀνομαστή. ὁ δὲ χῶρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν κατασχόντες τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελκύναντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν 60 ἐποίεετο. ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρείχον πληθὸς ἐς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν τὸ ἀτρεκές (οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων), σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ τὸ πληθὸς ἐφάνη ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηρίθμησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον· συναγαγόντες ἐς ἓνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων καὶ συννάξαντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον περιέγραψαν ἑξωθεν κύκλον· περιγράψαντες δὲ καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους αἵμασιπν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον, μέχρι οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμησαν. ἀριθμήσαντες δὲ κατὰ ἔθνηα διέτασσον.

61 Οἱ δὲ στρατευόμενοι οἵδε ἦσαν, Πέρσαι μὲν ὧδε ἐσκενασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας καλεομένους, πέλους ἀπαγέας, περὶ δὲ τὸ σῶμα κιθῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὕψιν ἰχθυοειδέος, περὶ δὲ τὰ σκέλεα ἀναξυρίδας, ἀντὶ δὲ ἀσπίδων γέρορα· ὑπὸ δὲ φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμὰς δὲ βραχέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα, ὀιστοὺς δὲ καλὰ μίνους, πρὸς δὲ ἐργχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρεύμενα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο

Ὅτανεα τὸν Ἀμήστριος, πατέρα τῆς Ξέρξεω γυναικὸς.
 ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ
 μέντοι σφέων αὐτῶν καὶ τῶν περιοίκων Ἀρταῖοι. ἐπεὶ
 δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα
 τὸν Βῆλον καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην,
 γίνεται αὐτῷ παῖς τῷ οὖνομα ἔθετο Πέρσῃν, τοῦτον
 δὲ αὐτοῦ καταλείπει· ἐτύγχανε γὰρ ἅπαις ἔων ὁ Κη-
 φεὺς ἔρσηνος γόνου. ἐπὶ τούτου δὴ τὴν ἐπωνυμίην
 ἔσχον. Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἔστρα- 62
 τεύοντο· Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστὶ καὶ οὐ Περ-
 σική. οἱ δὲ Μῆδοι ἔρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην
 ἄνδρα Ἀχαιμενίδην, ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων
 Ἄριοι, ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθη-
 νέων ἐς τοὺς Ἀρίους τούτους μετέβαλον καὶ οὗτοι τὸ
 οὖνομα. αὐτοὶ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίς-
 σιοι δὲ στρατευόμενοι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι
 ἐσκευάδατο, ἀντὶ δὲ τῶν πύλων μιτρηφόροι ἦσαν. Κίς-
 σίων δὲ ἦρχε Ἀνάφης ὁ Ὅτανεω. Τρκάνιοι δὲ κατὰ
 περ Πέρσαι ἐσεσάχατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγά-
 πικον τὸν Βαβυλῶνος ὕστερον τούτων ἐπιτροπεύσαντα.
 Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι 63
 εἶχον χάλκεά τε κράνεα καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινα
 βάρβαρον οὐκ εὐαπήγητον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ
 ἐγχειρίδια παραπλήσια τῇσι Αἰγυπτίῃσι εἶχον, πρὸς δὲ
 ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ καὶ λινέους θώρηκας.
 οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων καλέονται Σύριοι, ὑπὸ δὲ
 τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. [τούτων δὲ μεταξὺ
 Χαλδαῖοι.] ἦρχε δὲ σφεων Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχάεω.
 Βάκριοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀρχοτάτω τῶν 64
 Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ καλάμῖνα ἐπι-

χώρια καὶ αἰχμὰς βραχέας. Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι περὶ
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας ἐς ὃξὺ ἀπηγμέναις ὀρθὰς
 εἶχον πεπηγνίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐνεδεδυκέσαν, τόξα δὲ
 ἐπιχώρια καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ καὶ ἀξίνας σαγάραις
 εἶχον. τούτους δὲ ἔοντας Σκύθας Ἀμυργίους Σάκας
 ἐκάλεον· οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι
 Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Ὑστάσπης ὁ
 65 Δαρεῖου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύρου. Ἴνδοι δὲ εἵματα
 μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλά-
 μινα εἶχον καὶ ὀιστοὺς καλαμίνας· ἐπὶ δὲ σίδηρος ἦν.
 ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἦσαν οὕτω Ἴνδοί, προσετετάχατο
 66 δὲ συστρατευόμενοι Φαρναζάδῳ τῷ Ἀρταβάτῳ. Ἄριοι
 δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἦσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ
 ἄλλα κατὰ περ Βάκτριοι. Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης
 ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ καὶ Χοράσμιοι καὶ Σόγδοι τε
 καὶ Γανδάριοι καὶ Σαδίκαι τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες
 τὴν καὶ Βάκτριοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ ἦρχον οἶδε,
 Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων Ἀρτάβαξος ὁ Φαρνάκης,
 Σόγδων δὲ Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου, Γανδαρίων δὲ καὶ Δα-
 67 δικέων Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρνας
 τε ἐνδεδυκότες καὶ τόξα ἐπιχώρια καλάμινα ἔχοντες καὶ
 ἀκινάκας ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο,
 ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελ-
 φεόν, Σαραγγαὶ δὲ εἵματα μὲν βεβαμμένα ἔχοντες ἐν-
 ἔπρεπον, πέδιλα δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ
 καὶ αἰχμὰς Μηδικάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερσενδάτης
 ὁ Μεγαβάξου. Πάκτυες δὲ σισυρνοφόροι τε ἦσαν καὶ
 τόξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρ-
 68 χοντα παρείχοντο Ἀρταύτην τὸν Ἰθαμίτρεω. Οὗτιοι
 δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἦσαν

κατά περ Πάκτυες. τούτων δὲ ἦρχον οἶδε, Οὐτίων
 ἔν καὶ Μύκων Ἀρσαμένης ὁ Δαρεῖον, Παρικανίων
 ὁ Σιρομίττης ὁ Ολοβάξου. Ἀράβιοι δὲ χειρὰς ὑπέζω- 67
 ἔνοι ἦσαν, τόξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δεξιὰ.
 Ἀκρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμ-
 ἔνοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοίνικος σπάθης πεποιημένα,
 Ἀκρά, τετραπηχέων οὐκ ἐλάσσω, ἐπὶ δὲ καλαμίνουσ
 στοῦς σμικρούς, ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπὶ λίθος ὀξύς
 πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς σφρηγίδας γλύφουσι· πρὸς δὲ
 ἄχμας εἶχον, ἐπὶ δὲ κέρας δορκάδος ἐπὶ ὄξυ πεποι-
 ἔνον τρόπον λόγχης· εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά.
 οὗ δὲ σώματος τὸ μὲν ἡμισυ ἐξηλείφοντο γύψῳ ἰόντες
 μάχην, τὸ δὲ ἡμισυ μίλτω. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιο-
 ῶν τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ
 Δαρεῖον (τε) καὶ Ἀρτυστώνης τῆς Κύρου θυγατρὸς, τὴν
 ἀλίστα στέρξας τῶν γυναικῶν Δαρεῖος εἰκὼ χρυσέην
 φυρήλατον ἐποίησατο. τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτου
 Αἰθιοῶν καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης, οἱ δὲ ἀπὸ ἡλίου το
 νατολέων Αἰθίοπες (διεξοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο) προσ-
 τετάχατο τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν
 οἷσι ἐτέροισι, φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μόνον· οἱ μὲν
 ἀπὸ ἡλίου Αἰθιοῶν ἰδυτρίχες εἰσι, οἱ δ' ἐκ τῆς
 ἰβύτης οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων.
 οὗτοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας Αἰθιοῶν τὰ μὲν πλέω κατὰ
 ἑρ Ἰνδοὶ ἐσεσάχατο, προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶχον
 πὶ τῇσι κεφαλῇσι σὺν τε τοῖσι ὥσθι ἐκδεδαρμένα καὶ
 ἡ λοφιῇ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφου ἡ λοφιὴ κατέχρα, τὰ
 ὦτα τῶν ἵππων ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον· προβλήματα
 ἔαντ' ἀσπίδων ἐποιεῦντο γεράνων δοράς. Αἰβυες 71
 ἔσκευήν μὲν σκυτίνην ἦσαν ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ

ἐπικαυτοῖσι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρεῖχοντο Μασ-
 72 σάγην τὸν Ὀαρίζον. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο ἐπὶ
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα πεπλεγμένα ἔχοντες, ἀσπίδας
 δὲ σμικρὰς αἰχμὰς τε οὐ μεγάλας, πρὸς δὲ ἀκόντια καὶ
 ἐγχειρίδια, περὶ δὲ τοὺς πόδας πέδιλα ἐπιχώρια ἐς
 μέσσην κνήμην ἀνατείνοντα. Αἴγνες δὲ καὶ Ματιηνοὶ
 καὶ Μαριανδυνοὶ τε καὶ Σύριοι τὴν αὐτὴν ἔχοντες
 Παφλαγόσι ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύριοι οὗτοι ὑπὸ
 Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μὲν
 νυν καὶ Ματιηνῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε, Μα-
 ριανδυνῶν δὲ καὶ Αἰγύων καὶ Συρίων Γωβρόης ὁ
 73 Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστίωνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω
 τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσ-
 σοντες. οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκα-
 λέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον Εὐρωπήιοι ἐόντες σύνοικοι
 ἦσαν Μακεδόσι, μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην ἅμα τῇ
 χώρῃ καὶ τὸ οὖνομα μετέβαλον [ἐς Φρύγας]. Ἀρμέ-
 νιοι δὲ κατὰ περ Φρύγες ἐσεσάχατο, ἐόντες Φρυγῶν
 ἄποικοι. τούτων συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δα-
 74 ρείου ἔχων θυγατέρα. Αὐδοὶ δὲ ἀγχοτάτω τῶν Ἑλλη-
 νικῶν εἶχον ὅπλα. οἱ δὲ Αὐδοὶ Μηλίονες ἐκαλεῦντο
 τὸ πάλαι, ἐπὶ δὲ Αὐδοῦ τοῦ Ἄττος ἔσχον τὴν ἐπωνυ-
 μίην, μεταβαλόντες τὸ οὖνομα. Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεα ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμικ-
 ρὰς, ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο ἐπικαυτοῖσι. οὗτοι δὲ
 εἰσι Αὐδῶν ἄποικοι, ἀπ' Ὀλύμπου δὲ ὄρεος καλέονται
 Ὀλυμπιηνοί. Αὐδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφρένης
 ὁ Ἀρταφρένεος, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δατί.
 75 Θρήικες δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἁλωπεκέας ἔχοντες
 ἐστρατεύοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα κινθῶνας, ἐπὶ δὲ χειρὰς

περιβεβλημένοι ποικίλας, περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ
 τὰς κνήμας πέδιλα νεβρῶν, πρὸς δὲ ἀκόντιά τε καὶ
 πέλτας καὶ ἐγχειρίδια σμικρά. οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν
 εἰς τὴν Ἀσίην ἐκλήθησαν Βιθυνοί, τὸ δὲ πρότερον
 ἐκαλέοντο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, Στυρμόνιοι, οἰκέοντες
 ἐπὶ Στυρμόνι· ἐξαναστήναι δὲ φασὶ ἐξ ἡθέων ὑπὸ
 Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρηάκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ
 ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρταβάνου ἀσπίδας δὲ ὠμο- 76
 βοῖνας εἶχον σμικράς, καὶ προβόλους δύο λυκιοεργέας
 ἕκαστος εἶχε, ἐπὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα·
 πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι ὠτά τε καὶ κέρα προσῆν βοὸς
 χάλκεα, ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι· τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι
 φοινικέοισι κατειλίχато. ἐν τούτοισι τοῖσι ἀνδράσι
 Ἄρεός ἐστι χρηστήριον. Καβηλέες δὲ οἱ Μηῖονες, Λα- 77
 σόνιοι δὲ καλούμενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευήν,
 τὴν ἐγὼ, ἐπεὶ ἀν κατὰ τὴν Κιλικίων τάξιν διεξιὼν γένω-
 μαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμὰς τε βραχέας
 εἶχον καὶ εἵματα ἐνεπεπορπέατο· εἶχον δὲ αὐτῶν τόξα
 μετεξέτεροι Λύκια, περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι ἐκ διφθε-
 ρέων πεποιημένας κυνέας. τούτων πάντων ἦρχε Βά-
 δρης ὁ Ὑστάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι 78
 κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικράς·
 λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι. Τιβαρηνοὶ δὲ καὶ Μάκρωνες
 καὶ Μοσσύνιοι κατὰ περ Μόσχοι ἐσκενασμένοι ἐστρα-
 τεύοντο. τούτους δὲ συνέτασσον ἄρχοντες οἵδε, Μό-
 σχους μὲν καὶ Τιβαρηνοὺς Ἀριόμαρδος ὁ Λαφείου τε
 παῖς καὶ Πάρμνος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου, Μάκρωνας
 δὲ καὶ Μοσσυνόικους Ἀρταῦκτης ὁ Χοράσμιος, ὃς Ση-
 στὸν τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπετρόπευε. Μᾶρες δὲ ἐπὶ 79
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον,

ἄσπίδας δὲ δερματῖνας σμικρὰς καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἄσπίδας δὲ ὠμοβοτῖνας σμικρὰς αἰχμὰς τε βραχεάς, πρὸς δὲ καὶ μαχαίρας εἶχον. Μαρκῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φαρανδάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες κατὰ περὶ Κόλχοι ὠπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ Μα-
 80 σίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε. τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ἐκ τῆς Ἑρυνθρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίζει βασιλεύς, ἀρχοτάτω τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθιῆτά τε καὶ ὄπλα. τούτων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρκδόντης ὁ Βαραίου, ὃς ἐν Μυκάλη στρατηγέων δευτέρῳ ἔτει τούτων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ.

81 Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἡπειρον στρατευόμενά τε ἔθνεα καὶ τεταγμένα ἐς τὸν πεζόν. τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ ἦρχον μὲν οὗτοι οἱ περ εἰρέεσθαι καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἐξαριθμήσαντες οὗτοι ἦσαν καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες, ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἦσαν ἄλλοι σημαντόρες. ἦσαν μὲν δὴ οὗτοι οἱ περ εἰρέεσθαι ἄρχον-
 82 τες, ἐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ Μαρκδονίδος τε ὁ Γωβρύεω καὶ Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτάνεω. Δαρείου ἀμφότεροι οὗτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξης δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί, καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς καὶ Γέργης ὁ Ἀριάξου καὶ Μεγάβυζος
 83 ὁ Ζωπύρου. οὗτοι ἦσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος πεζοῦ χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτων Περσέων τῶν ἀπολελεγεμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὑδάρνης

ὁ Ὑδάρνεος, ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι ἐπὶ τοῦδε· εἴ τις αὐτῶν ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν ἢ θανάτῳ βιηθεὶς ἢ νοῦσφ, ἄλλος ἀνὴρ ἀραίρητο, καὶ ἐγίνοντο οὐδαμὰ οὔτε πλεῦνες μυριάων οὔτε ἐλάσσονες, κόσμον δὲ πλεῖστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι καὶ αὐτοὶ ἄριστοι ἦσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἥ περ εἴρηται, χωρὶς δὲ χρυσὸν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέπρεπον. ἄρμαμάξας τε ἄρμα ἤγοντο, ἐν δὲ παλλακὰς καὶ θεραπήλην πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κάμηλοί τε καὶ ὑποζύγια ἤγον.

Ἰππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρ- 84
εἶχετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα, Πέρσαι μὲν τὴν αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτῶν· πλὴν ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι εἶχον μετεξέτεροι αὐτῶν καὶ χάλκεα καὶ σι-
δήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα. εἰσὶ δὲ τινες νομάδες 85
ἄνθρωποι, Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυικῆς· οἱ παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα οὔτε σιδήρεα ἔξω ἐγχειριδίων, χρέωνται δὲ σει-
ρήσι πεπλεγμένησι ἐξ ἱμάντων. ταύτησι πύσυννοι ἔρχον-
ται ἐς πόλεμον· ἡ δὲ μάχη τούτων τῶν ἀνδρῶν ἦδε·
ἐπεὰν συμμίσγῃσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς ἐπ' ἄκρῳ βρόχους ἐχούσας· ὅτεν δ' ἂν τύχη, ἦν τε ἵππου ἦν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἑωυτὸν ἔλκει· οἱ δὲ ἐν ἔρκεσι ἐμ-
παλασσόμενοι διαφθείρονται. τούτων μὲν αὕτη ἡ μάχη, καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι δὲ τὴν περ 86
ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευὴν, καὶ Κίςσιοι ὡσαύτως. Ἴνδοι δὲ σκευὴ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἤλαυνον

- δὲ κέλητας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἄρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτριοι δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατὰ περ ἐν τῷ πεζῷ· ἤλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἄρματα. ὥς δ' αὐτως Κάσπιοι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἤλαυνον δὲ
- 87 πάντες καμήλους ταχυτῆτα οὐ λειπομένους ἵππων. ταῦτα τὰ ἔθνεα μούνα ἱππεύει, ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πᾶρες τῶν καμήλων καὶ τῶν ἁρμάτων. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἱππῆες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα, Ἀράβιοι δὲ ἐσχατοὶ ἐπετετάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὔτι ἀνεχομένων τὰς καμήλους ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ
- 88 φοβέοιτο τὸ ἱππικόν. ἵππαρχοι δὲ ἦσαν Ἀρμαμίδρης τε καὶ Τίδαιος Δάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συν-ἱππαρχος Φαρνούχης κατελέλειπτο ἐν Σαρδίσι νοσέων. ὥς γὰρ ὀρμῶντο ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ συμφορὴν περιέπεσε ἀνεθέλητον. ἐλαύνοντι γὰρ οἱ ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων, καὶ ὁ ἵππος οὐ προϊδὼν ἐφοβήθη τε καὶ στὰς ὀρθὸς ἀπεσείσατο τὸν Φαρνούχεια, πεσὼν δὲ αἰμὰ τε ἤμεε καὶ ἐς φθίσιν περιήλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν ὥς ἐκέλευε· ἀπαγαγόντες οἱ οἰκέται ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότην, ἐν τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.
- 89 Τῶν δὲ τριηρέων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διηκόσιαι καὶ χίλια, παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἷδε, Φοίνικες μὲν σὺν Σύροις τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ τριηκοσίας, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῆσι κεφαλῇσι

κυνέας εἶχον ἀγχοτάτω πεποιημένας τρόπον τὸν Ἑλλη-
 νικόν, ἐνδεδυκότες δὲ θώρηκας λινέους, ἄσπίδας δὲ
 οὐκ ἐχούσας εἶχον καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοί-
 νικες τὸ παλαιὸν οἶκεον, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ
 Ερυνθρῇ θαλάσῃ, ἐνθεῦτεν δὲ ὑπερβάντες τῆς Συρίας
 οἰκέουσιν τὸ παρὰ θάλασσαν. τῆς δὲ Συρίας τοῦτο τὸ
 χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν Παλαιστίνῃ καλέε-
 ται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι
 δὲ εἶχον περὶ μὲν τῆσι κεφαλῇσι κράνεα χηλευτά,
 ἄσπίδας δὲ κοίλας, τὰς ἰσχυρὰς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δό-
 ρατά τε ναύμαχα καὶ τύκους μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος
 αὐτῶν θωρηκοφόροι ἦσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον.
 οὗτοι μὲν οὕτω ἐστάλατο, Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας 90
 πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὧδε. τὰς μὲν
 κεφαλὰς εἰλίχατο μίτρησι οἱ βασιλεῖς αὐτῶν, οἱ δὲ
 ἄλλοι εἶχον κιθῶνας, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Ἑλληνες.
 τούτων δὲ τοσάδε ἔθνεά εἰσι, οἱ μὲν ἀπὸ Σαλαμῖνος
 καὶ Ἀθηνέων, οἱ δὲ ἀπὸ Ἀρκαδίας, οἱ δὲ ἀπὸ Κύθνου,
 οἱ δὲ ἀπὸ Φοινίκης, οἱ δὲ ἀπὸ Αἰθιοπίας, ὡς αὐτοὶ
 Κύπριοι λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας.
 οὗτοι δ' αὖ περὶ μὲν τῆσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, 91
 λαισῆιά τε εἶχον ἀντ' ἄσπίδων, ὠμοβοέης πεποιημένα,
 καὶ κιθῶνας εἰρινέους ἐνδεδυκότες· δύο δὲ ἀκόντια
 ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτω τῆσι Αἰγυπτίῃσι
 μαχαίρησι πεποιημένα. οὗτοι [μὲν] τὸ παλαιὸν Ὑπα-
 χαιοὶ ἐκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήμερος ἀνδρός
 Φοίνικος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριή-
 κοντα παρείχοντο νέας Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευα-
 σμένοι. οἱ δὲ Πάμφυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης
 ἀποσκεδασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι 92

- δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἔδοντες καὶ κνημιδοφόροι, εἶχον δὲ τόξα κρανείνα καὶ δίστους καλαμίνους ἁπτέρους καὶ ἀκόντια, ἐπὶ δὲ αἰγὸς δέρματα περὶ τοὺς ὤμους αἰωρεύμενα, περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πῖλους πετροῖσι περιεστεφανωμένους· ἐργχειρίδια δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γερονότες, ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίωνος
- 93 ἀνδρὸς Ἀθηναίου ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Δωριέες δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικὰ ὅπλα καὶ γερονότες ἀπὸ Πελοποννήσου. Κᾶρες δὲ ἑβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Ἑλληνες ἐσταλμένοι, εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐργχειρίδια. οὗτοι δὲ οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο,
- 94 ἐν τοῖσι πρῶτοισι τῶν λόγων εἴρηται. Ἴωνες δὲ ἑκατὸν νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὥς Ἑλληνες. Ἴωνες δὲ ὅσον μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην Ἀχαιὴν καὶ πρὶν ἢ Δαναὸν τε καὶ Εὐθύον ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, ὥς Ἑλληνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες, ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Εὐθύου
- 95 Ἴωνες. νησιῶται δὲ ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας, ὀπλισμένοι ὥς Ἑλληνες. καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὕστερον δὲ Ἴωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ δυωδεκαπόλιες Ἴωνες οἱ ἀπ' Ἀθηνέων. Αἰολέες δὲ ἑξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὥς Ἑλληνες καὶ τὸ πάλαι καλούμενοι Πελασγοί, ὥς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ πλὴν Ἀβυδηνῶν (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ προσετέτακτο ἐκ βασιλέος κατὰ χώραν μένουσι φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων) οἱ δὲ λοιποὶ οἱ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἦσαν ὥς Ἑλληνες. οὗτοι δὲ Ἰώνων καὶ

Λαυριέων ἄποικοι. ἐπεβάτευσεν δὲ ἐπὶ πασέων τῶν 96
νεῶν Πέρσαι καὶ Μῆδοι καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἄριστα
πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες καὶ Φοινίκων Σι-
δώνιοι. τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς τὸν πεζὸν τεταγμέ-
νοισι αὐτῶν ἐπῆσαν ἐκάστοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες, τῶν
ἐγὼ, οὐ γὰρ ἀναγκαίῃ ἐξέρογομαι ἐς ἱστορίης λόγον,
οὐ παραμέμνημαι. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἐκάστου ἐπάξιον
ἦσαν οἱ ἡγεμόνες, ἐν τε ἔθνει ἐκάστῳ ὅσαι περ πόλεις
τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. εἶποντο δὲ ὥς οὐ στρα-
τηγοὶ ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατεύομενοι δοῦλοι, ἐπεὶ
στρατηγοὶ τε οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος καὶ ἄρχοντες
τῶν ἐθνέων ἐκάστων, ὅσοι αὐτῶν ἦσαν Πέρσαι, εἰρέα-
ταί μοι. τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον [οἶδε,] Ἀριαβί- 97
γνης τε ὁ Δαρείου καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω καὶ
Μεγάβαξος ὁ Μεγαβάτεω καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου,
τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς Ἀριαβίγνης ὁ
Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυ-
πτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμ-
φοτέρων ἀδελφεός, τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον
οἱ δύο. τριηκόντεροι δὲ καὶ πεντηκόντεροι καὶ κέρ-
κουροι καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα σμικρὰ συνελθόντα ἐς τὸν
ἀριθμὸν ἐφάνη τρισχίλια. τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετὰ 98
γε τοὺς στρατηγούς οἶδε ἦσαν οἱ ὀνομαστότατοι, Σι-
δώνιος Τετράμνηστος Ἀνύσου, καὶ Τύριος Ματτήν Σι-
ρώμου, καὶ Ἀράδιος Μέρβαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ
Συέννεσις Ὀρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα,
καὶ Κύπριοι Γόργος τε ὁ Χέρσιος καὶ Τιμῶναξ ὁ Τι-
μαγόρεω, καὶ Καρῶν Ἰστιαῖός τε ὁ Τύμνεω καὶ Πί-
γρης ὁ Τσσελδῶμου καὶ Λαμασίθυμος ὁ Κανδαύλειω.
τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ παραμέμνημαι ταξιάρχων ὥς 99

οὐκ ἀναγκαζόμενος, Ἀρτεμισίης δέ, τῆς μάλιστα θῶμα ποιεῖναι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικός, ἣτις ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρός αὐτὴ τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα καὶ παιδὸς ὑπάρχοντος νεηνίῳ ὑπὸ λήματος τε καὶ ἀνδρείης ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς ἐούσης οἱ ἀναγκαίης. οὖνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος, γένος δὲ ἐξ Ἀλικαρνησσοῦ τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητροθεν δὲ Κρήσας. ἡγεμόνευε δὲ Ἀλικαρνησσεῶν τε καὶ Κῶων καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδονίων, πέντε νέας παρεχομένη. καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας εὐδοξοτάτας παρείχετο, πάντων δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βασιλεὶ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πολλῶν ἡγεμονεύειν αὐτήν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν ἐὼν Ἀσωρικόν, Ἀλικαρνησσεῶς μὲν Τροίξηνιους, τοὺς δὲ ἄλλους Ἐπιδαυρίους.

- 100 Ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴρηται· Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἡριθμήθη τε καὶ διετάχθη ὁ στρατός, ἐπεθύμησε αὐτὸς σφεας διεξελάσας θεήσασθαι. μετὰ δὲ ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ ἔθνος ἐν ἑκάστον ἐπυνθάνετο, καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί, ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἐσχατὰ ἀπίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποιήτο, τῶν νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς νέα Σιδωνίην ἵζετο ὑπὸ σκηπῇ χρυσῇ καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς πρῶρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτέων τε ἑκάστας ὁμοίως καὶ τὸν πεζὸν καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγκούντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀνεκώχεον, τὰς πρῶρας ἐς γῆν τρέψαντες πάντες

μετωπηδὸν καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὥς ἐς πόλεμον. ὁ δ' ἐντὸς τῶν προφρέων πλέων ἐθνηίτο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ.

Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς 101
νεός, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστιωνος συντρα-
τευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καλέσας δ' αὐτὸν
εἶρετο τάδε· Δημάρητε, νῦν μοί σε ἡδύ τι ἐστὶ εἰρέ-
σθαι τὰ θέλω. σὺ εἰς Ἑλλήν τε, καὶ ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι
σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικνεομένων,
πόλιος οὐτ' ἐλαχίστης οὐτ' ἀσθενεστάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες ὑπο-
μενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι. οὐ γάρ, ὥς ἐγὼ
δοκέω, οὐδ' εἰ πάντες Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἐσπέρης
οἰκούντες ἄνθρωποι συλληχθείησαν, οὐκ ἀξιόμαχοί
εἰσι ἐμὲ ἐπιόντα ὑπομεῖναι, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι. θέλω
μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὁκοῖόν τι λέγεις περὶ αὐτῶν,
πυνθίσθαι. ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα, ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη·
βασιλεῦ, κότερα ἀληθείη χρήσωμαι πρὸς σέ ἢ ἡδονῇ;
ὁ δέ μιν ἀληθείη χρήσασθαι ἐκέλευε, φᾶς οὐδέν οἱ
ἀηδέστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἦν. ὥς 102
δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάρητος, ἔλεγε τάδε· Βασιλεῦ,
ἐπειδὴ ἀληθείη διαχρήσασθαι πάντως κελεύεις ταῦτα
λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἁλώ-
σεται, τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεὶ κοτε σύντροφός ἐστι,
ἀρετὴ δὲ ἑπακτός ἐστι, ἀπὸ τε σοφίης κατεργασμένη
καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεωμένῃ ἢ Ἑλλὰς τὴν τε
πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δεσποσύνην. αἰνέω μὲν
νῦν πάντας Ἕλληνας τοὺς περὶ ἐκείνους τοὺς Δωρι-
κοὺς χώρους οἰκημένους, ἔρχομαι δὲ λέξων οὐ περὶ
πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ Λακεδαιμονίων

μούνων, πρῶτα μὲν ὅτι οὐκ ἔστι ὅπως κοτὲ σοὺς δέ-
ξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλλάδι, αὐτὶς
δὲ ὡς ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην καὶ ἦν οἱ ἄλλοι Ἑλ-
ληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ δὲ πέρι μὴ
πύθῃ ὅσοι τινὲς ἐόντες ταῦτα ποιεῖν οἰοί· τέ εἰσι· ἦν
τε γὰρ τύχῳσι ἐξεστρατευμένοι χίλιοι, οὗτοι μαχήσου-
νταί τοι, ἦν τε ἐλάσσονες τούτων, ἦν τε καὶ πλεῖνες.

103 ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης γελάσας ἔφη· Δημάρητε, οἷον
ἐφθέγγξαι ἔπος, ἄνδρας χιλίους στρατιῇ τοσῶδε μαχή-
σεσθαι. ἄγε, εἰπέ μοι, σὺ φῆς τούτων τῶν ἀνδρῶν
βασιλεὺς αὐτοὺς γενέσθαι. σὺ ὦν ἐθελήσεις αὐτίκα
μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι; καίτοι εἰ τὸ πολι-
τικὸν ὑμῖν πᾶν ἔστι τοιοῦτο οἷον σὺ διαιρέεις, σέ γε
τὸν κείνων βασιλέα πρέπει πρὸς τὸ διπλήσιον ἀντι-
τάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους. εἰ γὰρ κείνων
ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀντάξιός
ἐστι, σέ δέ γε δίζημαι εἴκοσι εἶναι ἀντάξιον· καὶ οὕτω
μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σέο εἰρημένος. εἰ δὲ
τοιοῦτοί τε ἐόντες καὶ μεγάθια τοσοῦτοι, ὅσοι σὺ τε
καὶ οἱ παρ' ἐμὲ φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς λόγους, ἀνχέετε
τοσοῦτο, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ λόγος οὗτος εἰρη-
μένος ᾗ. ἐπεὶ φέρε ἰδῶ παντὶ τῷ οἰκότι· κῶς ἂν
δυναίετο χίλιοι ἢ καὶ μύριοι ἢ καὶ πεντακισμύριοι,
ἐόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως καὶ μὴ ὑπ' ἐνὸς
ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῶδε ἀντιστῆναι; ἐπεὶ τοι πλεῖ-
νες περὶ ἓνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι, ἐόντων ἐκά-
νων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἐνὸς ἀρχόμενοι
κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον γενοίετ' ἂν δειμαίνοντες
τοῦτον καὶ παρὰ τὴν ἐωντῶν φύσιν ἀμείνονες καὶ
ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μάστιγι ἐς πλεῖνας ἐλάσσονες

ἔόντες· ἀνειμένοι δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον οὐκ ἂν ποιεοίεν
 τούτων οὐδέτερα. δοκέω δὲ ἔργω καὶ ἀνισωθέντας
 πλήθει χαλεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μούνοισι μάχε-
 σθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις, ἔστι
 νε μὲν οὐ πολλὸν ἀλλὰ σπάνιον· εἰσὶ γὰρ Περσέων
 τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων οἳ ἐθελήσουσι Ἑλλήνων ἀνδράσι
 τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος πολλὰ φλυη-
 ρέεις. πρὸς ταῦτα Δημόκριτος λέγει· Ὡ βασιλεῦ, ἀρ- 104
 χῆθεν ἠπιστάμην ὅτι ἀληθείῃ χρεώμενος οὐ φίλα τοι
 ἐρέω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν τῶν λόγων τοὺς
 ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτῃσι. καί-
 τοι ὥς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τάδε ἔστοργῶς ἐκείνους,
 αὐτοὺς μάλιστα ἐξεπίσται, οἳ με τιμὴν τε καὶ γέρεα
 ἀπελόμενοι πατρῷα ἄπολιν τε καὶ φυγάδα πεποιήκασι,
 πατήρ δὲ σὸς ὑποδεξάμενος βίον τέ μοι καὶ οἶκον
 ἔδωκε. οὐκ ὦν οἶκός ἐστι ἄνδρα τὸν σῶφρονα εὐνοίην
 φαινομένην διωθέεσθαι, ἀλλὰ στέργειν μάλιστα. ἐγὼ
 δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι οἷός τε εἶναι μάχε-
 σθαι οὔτε δυοῖσι, ἐκῶν τε εἶναι οὐδ' ἂν μοννομα-
 χίοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίη εἴη ἢ μέγας τις ὁ ἐποτρύνων
 ἄγων, μαχοίμην ἂν πάντων ἥδιστα ἐνὶ τούτων τῶν
 ἀνδρῶν οἳ Ἑλλήνων ἕκαστός φησι τριῶν ἄξιος εἶναι.
 ὥς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ μὲν ἓνα μαχόμενοι
 οὐδαμῶν εἰσι κακίονες ἀνδρῶν, ἀλέες δὲ ἄριστοι ἀν-
 δρῶν ἀπάντων. ἐλεύθεροι γὰρ ἔόντες οὐ πάντα ἐλεύ-
 θεροί εἰσι· ἔπεστι γὰρ σφι δεσπότης νόμος, τὸν ὑπο-
 δειμαίνουσι πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοὶ σέ. ποιεῦσι
 γὰρ τὰ ἂν ἐκείνος ἀνώγη· ἀνώγει δὲ τῷ αὐτῷ αἰεὶ, οὐκ
 ἐὼν φεύγειν οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ μάχης, ἀλλὰ
 μένοντας ἐν τῇ τάξει ἐπικρατέειν ἢ ἀπόλλυσθαι. σοὶ

δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων φλυηρέειν, τᾶλλα σιγᾶν θέλω τὸ λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.

- 105 Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο, Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά τε ἔτρεψε καὶ οὐκ ἐποίησατο ὀργὴν οὐδεμίαν, ἀλλ' ἠπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν Ξέρξης καὶ ὑπαρχον ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστήσας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστω, τὸν δὲ ὑπὸ Δαρείου σταθέντα καταπαύσας, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν διὰ τῆς Θρη-
 106 κης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. κατέλιπε δὲ ἄνδρα τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ [μούνῳ] Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε ὥς ἀριστεύοντι πάντων ὅσους αὐτὸς κατέστησε ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους, πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος· ὥς δὲ καὶ Ἀρτοξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι. κατέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς ἐλάσιος ὑπαρχοὶ ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου πανταχῇ. οὗτοι ὦν πάντες, οἳ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξαιρέθησαν· τὸν δὲ ἐν Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοί κω ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν, πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ οἱ τὰ δῶρα πέμπεται
 107 παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. τῶν δὲ ἐξαίρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἄνακτον εἰ μὴ Βόγην μούνον τὸν ἐξ Ἱόνος. τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο καὶ τοὺς περιεόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα, ἐπεὶ καὶ ἄξιος αἵνου μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὃς ἐπειδὴ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὼν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοστήσαι ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ ἠθέλησε, μὴ δειλὴν δόξειε περιεῖναι

βασιλείῃ, ἀλλὰ διεκαρτέρεε ἐς τὸ ἔσχατον. ὥς δ' οὐδὲν
 ἔτι φορβῆς ἐνῆν ἐν τῷ τείχεϊ, συννήσας πυρὴν μεγάλην
 ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς
 καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ, μετὰ
 δὲ ταῦτα τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ
 τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα,
 ποιήσας δὲ ταῦτα ἑαυτὸν ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω
 μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Περ-
 σέων. Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν 108
 Ἑλλάδα, τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδῶν συστρα-
 τεύεσθαι ἠνάγκασε. ἐδεδούλωτο γάρ, ὥς καὶ πρότερόν
 μοι δεδήλωται, ἡ μέχρι Θεσσαλίας πᾶσα καὶ ἦν ὑπὸ
 βασιλείᾳ δασμοφόρος, Μεγαβάξου τε καταστρεψαμένου
 καὶ ὕστερον Μαρδονίου. παραμείβeto δὲ πορευόμενος
 ἐκ Δορίσκου πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηκίκα τείχεα, τῶν
 ἐσχάτη πεπόλισται πρὸς ἐσπέρας πόλις τῇ οὐνομά ἐστι
 Μεσαμβρίη. ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις Στρώμη,
 διὰ δὲ σφραγῶν τοῦ μέσου Αἰσος ποταμοῦ διαρρέει, ὃς
 τότε οὐκ ἀντέσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξει στρατῷ
 ἀλλ' ἐπέλιπε. ἡ δὲ χώρα αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο
 Γαλλαική, νῦν δὲ Βριαντική· ἔστι μέντοι τῷ δικαιο-
 τάτῳ τῶν λόγων καὶ αὕτη Κικόνων. διαβὰς δὲ τοῦ 109
 Αἰσος ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον ἀπεξηρασμένον πόλιας
 Ἑλληνίδας τάσδε παραμείβeto, Μαρώνειαν, Αἰκαίαν,
 Ἀβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξήιε καὶ κατὰ ταύτας
 λίμνας ὀνομαστὰς τάσδε, Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ
 Στρώμης κειμένην Ἰσμαρίδα, κατὰ δὲ Αἰκαίαν Βιστο-
 νίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσιεῖσι τὸ ὕδωρ, Τραυὸς τε
 καὶ Κόμφατος. κατὰ δὲ Ἀβδηρα λίμνην μὲν οὐδε-
 μίαν ἱοῦσαν ὀνομαστὴν παραμεΐψατο Ξέρξης, ποταμὸν

- δὲ Νέστον ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς
 χώρας ἰὼν τὰς ἡπειρωτίδας πόλεις παρήιε, τῶν ἐν μιῇ
 λίμνῃ ἑοῦσα τυγγάνει ὥσελ τριήκοντα σταδίων μάλιστα
 κη τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἄλμυρῇ·
 ταύτην τὰ ὑποζύγια μοῦνα ἀρδόμενα ἀνεξήσθη. τῇ
 δὲ πόλει ταύτῃ οὖνομά ἐστι Πίστυρος. ταύτας μὲν δὴ
 τὰς πόλεις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ
 110 εὐωνύμου χεῖρὸς ἀπέργων παρεξήιε, ἔθνεα δὲ Θρηίκων
 δι' ὧν τῆς χώρας ὁδὸν ἐποιέετο τοσάδε, Παῖτοι, Κί-
 κονες, Βίστουες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἑδωνοί, Σάτραι.
 τούτων οἱ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῇσι
 νηυσὶ εἶποντο· οἱ δὲ αὐτῶν τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες
 καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων οἱ ἄλλοι
 111 πάντες περὶ ἀναγκαζόμενοι εἶποντο. Σάτραι δὲ οὐδε-
 νὸς καὶ ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν,
 ἀλλὰ διατελεῦσι τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἰόντες ἐλεύθεροι
 μοῦνοι Θρηίκων· οἰκέουσί τε γὰρ ὄρεα ὑψηλά, ἰδησί
 τε παντοίησι καὶ χιόνι συνηρεφέα, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια
 ἄκροισι, οὗτοι οἱ τοῦ Διονύσου τὸ μαντήμιον εἰσι ἐκτη-
 μένοι. τὸ δὲ μαντήμιον τοῦτο ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν ὀρέων
 τῶν ὑψηλοτάτων, Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ προ-
 φητεύοντες τοῦ ἱεροῦ, πρόμαντις δὲ ἡ χρώσσα κατὰ περ
 ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον.
- 112 Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημένην δεύ-
 τερα τούτων παραμείβετο τεῖχεα τὰ Πιέρων, τῶν ἐνὶ
 Φάργῃς ἐστὶ οὖνομα καὶ ἑτέρῳ Πέργαμος. ταύτῃ μὲν
 δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τεῖχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς
 χεῖρὸς τὸ Πάργαιον ὄρος ἀπέργων, ἔδον μέγα τε καὶ
 ὑψηλόν, ἐν τῷ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ἐνὶ μέταλλα, τὰ
 νέμονται Πιέρεις τε καὶ Ὀδόμαντοι καὶ μάλιστα Σάτραι.

ὑπεροικέοντας δὲ τὸ Πάργαιον πρὸς βορρῶν ἀνέμου 113
 Παίονας Δόβηράς τε καὶ Παιόπλας παρεξιὼν ἦγε πρὸς
 ἐσπέρην, ἐς ὃ ἀπίκητο ἐπὶ ποταμὸν τε Στρυμόνα καὶ
 πόλιν Ἱδιόνα, τῆς ἔτι ζωὸς ἑὼν ἤρχε Βόγης, τοῦ περ
 ὀλίγῳ πρότερον τούτων λόγον ἐποιεύμην. ἡ δὲ γῆ
 αὕτη ἢ περὶ τὸ Πάργαιον ὕψος καλεῖται Φυλλίς, κατα-
 τείνουσα τὰ μὲν πρὸς ἐσπέρην ἐπὶ ποταμὸν Ἀγγίτην
 ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα, τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην
 τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα· ἐς τὸν οἱ Μάγοι
 ἐκαλλιερέοντο σφάζοντες ἵππους λευκοῦς. φαρμακεύ- 114
 σαντες δὲ τὰντα ἐς τὸν ποταμὸν καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς
 τούτοισι ἐν Ἐννέα ὁδοῖσι τῆσι Ἡδωνῶν ἐπορεύοντο
 κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εὐρόντες ἐξευγμένον.
 Ἐννέα δὲ ὁδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον τοῦτον κα-
 λέεσθαι τοσοῦτους ἐν αὐτῷ παῖδας τε καὶ παρθένους
 ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζώντας κατῴρυσσον. Περ-
 σικὸν δὲ τὸ ζώντας κατορύσσειν, ἐπεὶ καὶ Ἀμυστριν
 τὴν Ξέρξεω γυναῖκα πυνθάνομαι γηράσασαν δις ἐπὶ
 Περσέων παῖδας, ἐόντων ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ὑπὲρ
 ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῶ ἀντιχαρίζε-
 σθαι κατορύσσουσιν. ὥς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπο- 115
 ρεύετο ὁ στρατός, ἐνθαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἐστὶ
 αἰγιαλὸς ἐν τῷ οἰκημένην Ἀργίλον πόλιν Ἑλλάδα
 παρεξήγε· αὕτη δὲ καὶ ἡ κατῴπερθε ταύτης καλεῖται
 Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηίου ἐξ
 ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων ἦγε διὰ Συλῆος πεδίου καλεο-
 μένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμειβόμενος, καὶ
 ἀπίκητο ἐς Ἀκανθον, ἅμα ἀρόμενος τούτων ἕκαστον
 τῶν ἐθνέων καὶ τῶν περὶ τὸ Πάργαιον ὕψος οἰκεόν-
 των, ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα, τοὺς μὲν

- παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους ἐν νηυσὶ στρατενο-
 μένους, τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης περὶ ἐπομένους. τὴν
 δὲ ὁδὸν ταύτην, τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν
 ἤλασε, οὔτε συγγέουσι Θρήικες οὔτ' ἐπισπεύρουσι, σέ-
 βονται τε μέγας τὸ μέγρι ἐμεῦ. ὥς δὲ ἄρα ἐς τὴν
 116 Ἀκάνθου ἀπὶκατο, ξεινίην τε ὁ Ξέρξης τοῖσι Ἀκαν-
 θίοισι προεῖπε καὶ ἐδωρήσατο σφας ἐσθῆτι Μηδικῇ
 ἐπαίνεε τε, ὁρέων καὶ αὐτοὺς προθύμους ἔοντας ἐς τὸν
 117 πόλεμον καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων. ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἔοντος
 Ξέρξεω συνήνεικε ὑπὸ νόσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα
 τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἔοντα παρὰ Ξέρξην
 καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάλῃ τε μέγιστον ἔοντα
 Περσέων (ἀπὸ γὰρ πέντε πηγέων βασιλῆων ἀπέλειπε
 τέσσαρας δακτύλους) φωνέοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων,
 ὥστε Ξέρξην συμφορὴν ποιησάμενον μέγαν ἐξευεῖκαί
 τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι· ἐτυμβοχόεε δὲ πᾶσα ἡ
 στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ἐκ
 θεοπροπίου ὡς ἥρωι, ἐπονομάζοντες τὸ οὐνομα. βασι-
 λεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἀπολομένου Ἀρταχαίεω ἐποιέετο
 118 συμφορὴν· οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρα-
 τιὴν καὶ δειπνίζοντες Ξέρξην ἐς πᾶν κακοῦ ἀπὶκατο,
 οὕτω ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἴκων ἐγίνοντο, ὅκου γε
 Θασίοισι ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ πολιῶν τῶν σφετέ-
 ρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιὴν καὶ δειπνίσασθαι
 Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος, τῶν ἀστῶν ἀνὴρ
 δόκιμος ὅμοια τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς τὸ δεῖπνον τε-
 119 τρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. ὥς δὲ παρὰ
 πλησίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλεσι οἱ ἐπεστεῶτες ἀπ-
 εδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δεῖπνον τοιούδε τι
 ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον καὶ περὶ

πολλοῦ ποιευμένων. τοῦτο μὲν, ὥς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν κηρύκων τῶν περιαγγελλόντων, δασάμενοι σίτον ἐν τῇσι πόλεσι οἱ ἄστοι ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίησαν πάντες ἐπὶ μῆνας συχνοὺς· τοῦτο δὲ κτήνεα εἰσέτευον ἔξευρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὕρνιθας χερσαίους καὶ λιμναίους ἐν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοις, ἔς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήρια τε καὶ κρητῆρας ἐποίηϋντο καὶ τᾶλλα ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τιθέαται πάντα. ταῦτα μὲν αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοσίτοισι μετ' ἐκείνου ἐπεποιήτο, τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ τὰ ἐς φορβὴν μοῦνα τασσόμενα. ὅπως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιή, σκηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἐτοίμη ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιέεσκετο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ [ἔσκε] ὑπαίθριος. ὥς δὲ δείπνου γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχουσιν πόνον, οἱ δὲ ὅπως πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, τῇ ὕστεραίῃ τῇ τε σκηνὴν ἀνασπάσαντες καὶ τὰ ἐπιπλά πάντα λαβόντες οὕτω ἀπελαύνουσιν, λείποντες οὐδὲν ἀλλὰ φερόμενοι. ἔνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω ἔπος εὖ 120 εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι πανδημεὶ αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἰρὰ ἵζεσθαι ἰκέτας τῶν θεῶν παραιτεομένους καὶ τὸ λοιπὸν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ ἡμίσεα, τῶν τε παροιχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δὴς ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμισε σίτον αἰρέεσθαι· παρέχειν γάρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ ἄριστον προεῖρητο ὅμοια τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ὑπομένειν Ξέρξην ἐπιόντα ἢ καταμείναντας κάκιστα πάντων ἀνθρώπων διατριβῆναι.

121 Οἱ μὲν δὴ πιεζόμενοι ὅμως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπετέλεον, Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου ἐντελλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ ἀπῆκε ἀπ' ἐαυτοῦ πορεύεσθαι τὰς νέας, Θέρμῃ δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτῃ γὰρ ἐπυνθανέτο συντομώτατον εἶναι. μέχρ' οὖν γὰρ Ἀκάνθου ὧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο· τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης θασάμενος πάντα τὸν πεζὸν [στρατὸν], μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἵεναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαροδόνιος τε καὶ Μασίστης, ἑτέρῃ δὲ τεταγμένη ἦε τοῦ στρατοῦ τριτημορις τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Γέργις. ἡ δὲ τρίτῃ τῶν μοιρέων, μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς Ξέρξης, ἦε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγοὺς δὲ παρείχετο Σμερδομένεά τε καὶ Μεγάβυζον.

122 Ὁ μὲν νυν ναυτικὸς στρατὸς ὡς ἀπείθῃ ὑπὸ Ξέρξεω καὶ διεξέπλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἀθῶ γενομένην, διέχουσαν δὲ ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἀσσα τε πόλεις καὶ Πίλωρος καὶ Σίγγος καὶ Σάρτη οἰκηνται, ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τούτων τῶν πολλῶν στρατιῶν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπείμενος ἐς τὸν Θερμαῖον κόλπον, κάμπτων δὲ Ἀμπελον τὴν Τορωναίην ἄκρην παραμείβετο Ἑλληνίδας τάσδε πόλεις, ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιῶν παρελάμβανε, Τορώνην, Γαληψόν, Σερυβλήν, Μηκύβεροναν, Ὀλυνθον. ἡ μὲν νυν χώρα αὕτη Σι-
123 θωνίη καλεῖται. ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω συντάμνων ἀπ' Ἀμπελου ἄκρης ἐπὶ Καναστραῖον ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν

νάας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης καὶ
 Αφύτιος καὶ Νέης πόλιος καὶ Αἰγῆς καὶ Θεράμβω καὶ
 Σκιώνης καὶ Μένδης καὶ Σάνης· αὐταὶ γάρ εἰσι αἱ
 τὴν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην
 νεμόμεναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν ἔπλεε
 ἔς τὸ προειρημένον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ
 τῶν προσεχέων πολιῶν τῇ Παλλήνῃ, ὁμορρεουσέων δὲ
 τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ, τῇσι οὐνόματά ἐστι τάδε, Αἰπάξος,
 Κώμβρεια, Αἰσαί, Γίγωνος, Κάμψα, Σμιλα, Αἶνεια.
 ἡ δὲ τούτων χώρα Κροσσαιή ἐτι καὶ ἐς τόδε καλεῖται.
 ἄπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐτελεύτων καταλέγων τὰς πόλεις,
 ἄπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐτόν τε τὸν Θερμαῖον κόλπον ἐγί-
 νετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ ὁ πλόος καὶ γῆν τὴν Μυγδο-
 νίην, πλέων δὲ ἀπῖκετο ἔς τε τὴν προειρημένην Θέρμην
 καὶ Σίνδον τε πόλιν καὶ Χαλέστρην ἐπὶ τὸν Ἀξίον
 ποταμόν, ὃς οὐρίζει χώραν τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοτ-
 τιαΐδα, τῆς ἔχουσι τὸ παρὰ θάλασσαν, στεινὸν χωρίον,
 πόλεις Ἰχναι τε καὶ Πέλλα.

Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς αὐτοῦ περὶ Ἀξίον ποταμόν
 καὶ πόλιν Θέρμην καὶ τὰς μεταξὺ πόλεις
 τούτων περιμένων βασιλέα ἐστρατοπεδεύετο, Ξέρξης
 δὲ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου
 τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος ἐς τὴν
 Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς
 καὶ Κρηστωνικῆς ἐπὶ ποταμόν Ἐχειδωρον, ὃς ἐκ Κρη-
 στωναίων ἀρξάμενος ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρας καὶ
 ἐξίει παρὰ τὸ ἔλος τὸ ἐπ' Ἀξίῳ ποταμῷ. πορευο-
 μένων δὲ ταύτῃ λέοντες οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι αἰτοφά-
 ροισι καμήλοισι· καταφοιτέοντες γάρ οἱ λέοντες τὰς
 νύκτας καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἤθεα ἄλλον μὲν

- οὐδενὸς ἄπτοντο οὔτε ὑποζυγίου οὔτε ἀνθρώπου, οὐδὲ τὰς καμήλους ἐκεράϊζον μούνας. θωμάζω δὲ τὸ αἷτιον, ὃ τι κοτὲ ἦν τῶν ἄλλων τὸ ἀναγκάζον ἀπεχθόμενους τοὺς λέοντας τῇσι καμήλοισι ἐπιτίθεσθαι, τὴν μὴτε πρότερον ὁπώπεσαν θηρίου μῆτ' ἐπεπειρέατο αὐτοῦ. εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρεια ὑπερμεγέθη· ἐστὶ τὰ ἐς Ἑλληνας φοιτέοντα. οὗρος δὲ τοῖσι λέουσιν ἐστὶ ὃ τε δι' Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος καὶ δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος· οὔτε γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τοῦ Νέστου οὐδαμῶθι πάσης τῆς ἔμπροσθε Εὐρώπης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἐσπέρης τοῦ Ἀχελῷου ἐν τῇ ἐπιλοίπῳ ἡπείρῳ, ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺ τούτων τῶν ποταμῶν γίνονται. ὥς δὲ ἐς τὴν Θέρμην ἀπῆκετο ὁ Ξέρξης, ἴδρυσεν αὐτοῦ τὴν στρατιήν. ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδευόμενος τὴν παρὰ θάλασσαν χώραν τοσὴνδε, ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιν καὶ τῆς Μυγδονίης μέχρι Αὐδιδέω τε ποταμοῦ καὶ Ἀλιάκμονος, οἱ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαίδαν τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τὸντο [ῥέεθρον] τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοις τοῖσι χωρίοις οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν ἐκ Κρηστωναίων ῥέων Ἐχιδῶρος μόνος οὐκ ἀντήχρησε τῇ στρατῇ πινόμενος ἀλλ' ἐπέλιπε.
- 128 Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης ὄρεα τὰ Θεσσαλικά, τὸν τε Ὀλυμπον καὶ τὴν Ὀσσαν, μεγάλῃ τε ὑπερμήκειά ἐόντα, διὰ μέσου τε αὐτῶν ἀνέλωντα στενωπὸν πυνθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκούων τε ταύτῃ εἶναι ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπειθύμῃσε πλώσας θεήδασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ

ὅτι τὴν ἄνω ὁδὸν ἐμελλε ἔλawn διὰ Μακεδόνων τῶν
κατύπερθε οἰκημένων ἐς Περραιβοὺς παρὰ Γόννον
πόλιν· ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὥς
δὲ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα· ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην
νέα, ἐς τὴν περ ἐσέβαινε αἰεὶ ὅπως τι ἐθέλοι τοιοῦτο
ποιῆσαι, ἀνέδεξε σημήιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι,
καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο
καὶ ἐθεήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν
θώματι μεγάλῳ ἐνέσχετο, καλέσας δὲ τοὺς κατηγε-
μόνας τῆς ὁδοῦ εἶρετο εἰ τὸν ποταμὸν ἔστι παρatre-
ψαντα ἑτέρῃ ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν. τὴν δὲ Θεσσα- 129
λίην λόγος ἔστὶ τὸ παλαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε
συγκεκλημένην πάντοθεν ὑπερμήκεσι ὄρεσι. τὰ μὲν
γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἡῶ ἔχοντα τό τε Πήλιον ὄρος
καὶ ἡ Ὀσσα ἀποκληθεὶ συμμίσγοντα τὰς ὑπώρεας ἀλλή-
λοισι, τὰ δὲ πρὸς βορέῳ ἀνέμου Ὀλυμπος, τὰ δὲ πρὸς
ἐσπέρην Πίνδος, τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἄνεμον
νότον ἡ Ὀθρυς· τὸ μέσον δὲ τούτων τῶν λεχθέντων
ὄρέων ἡ Θεσσαλίη ἐστὶ ἐοῦσα κοίλῃ. ὥστε ὧν ποτα-
μῶν ἐς αὐτὴν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐσβαλλόντων, πέντε
δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πηνειοῦ καὶ Ἀπι-
δανοῦ καὶ Ὀνοχώνου καὶ Ἐνιπέος καὶ Παμίσου, οἱ
μὲν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν ὄρέων
τῶν περικληιόντων τὴν Θεσσαλίην ὀνομαζόμενοι δι'
ἐνὸς ἀλῶνος καὶ τούτου στεινοῦ ἔχρουν ἔχουσι ἐς
θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ ὕδωρ πάντες ἐς τὸ αὐτό.
ἐπεὶ δὲ συμμιχθῶσι τάχιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πη-
νειὸς τῷ σὺννόματι κατακρατέων ἀνωρύμους τοὺς ἄλ-
λους εἶναι ποιεῖ. τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἔοντος
κω τοῦ ἀλῶνος καὶ διεκρούου τούτου, τοὺς ποταμοὺς

τούτους καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιβηίδα λίμνην οὔτε ὀνομάζεσθαι κατὰ περ νῦν ῥέειν τε οὐδὲν ἦσσαν ἢ νῦν, ῥέοντας δὲ ποιεῖειν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νῦν Θεσσαλοὶ φασὶ Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, οἰκότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν καὶ τὰ διεστεῶτα ὑπὸ σεισμοῦ τοῦ θεοῦ τούτου ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι· ἔστι γὰρ σεισμοῦ ἔργον, ὥς ἐμοὶ ἐφαίνετο εἶναι, ἢ διάστασις τῶν ὁρέων.

- 130 Οἱ δὲ κατηγορούμενοι εἰρομένου Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἐξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ, ἐξεπιστάμενοι ἄτρεκέως εἶπον· Βασιλεῦ, ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ' ἦδε αὐτή· ὅρεσι γὰρ περιεστεφάνωται πᾶσα Θεσσαλία. Ξέρξην δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα· Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο γνωσιμαχέοντες καὶ τᾶλλα καὶ ὅτι χώρην ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ ταχυάλωτον· τὸν γὰρ ποταμὸν προῆγμα ἂν ἦν μόνον ἐπεῖναι σφραγὶς ἐπὶ τὴν χώρην, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα καὶ παρατρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥέεθρον, ὥστε Θεσσαλίην πᾶσαν ἔξω τῶν ὁρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι. ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλεῦεω παῖδας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων ἰόντες Θεσσαλοὶ ἔδοσαν ἑωυτοὺς βασιλεῖ, δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφραγὶς τοῦ ἔθνους ἐπαγγέλλεσθαι φιλίην. εἶπας δὲ ταῦτα καὶ θεησάμενος ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην.

- 131 Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς· τὸ γὰρ δὴ ὅρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τριτημορίς, ἵνα ταύτῃ διεξίη ἅπανσα ἡ στρατιὴ ἐς

Περραιβούς· οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς
 τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ γῆς αἰτήσιν ἀπίκατο οἱ μὲν κεινοί, οἱ
 δὲ φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ. τῶν δὲ δόντων ταῦτα 132
 ἐγένοντο οἶδε, Θεσσαλοί, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περραι-
 βοί, Λοκροί, Μάγνητες, Μηλιέες, Ἀχαιοὶ οἱ Φθιώται
 καὶ Θηβαῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ πλὴν Θεσπιέων τε
 καὶ Πλαταιέων. ἐπὶ τούτοισι οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὄρ-
 κιον οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειράμενοι. τὸ δὲ ὄρκιον
 ᾧδε εἶχε, ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἕλ-
 ληνες ἔοντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταστάντων σφι εὖ
 τῶν προηγημάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι
 θεῷ. τὸ μὲν δὴ ὄρκιον ᾧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι· ἐς δὲ 133
 Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε Ξέρξης ἐπὶ γῆς
 αἰτήσιν κήρυκας τῶνδε εἵνεκα· πρότερον Δαρείου πέμ-
 ψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο οἱ μὲν αὐτῶν τοὺς αἰτέοντας
 ἐς τὸ βάρβαρον, οἱ δ' ἐς φρέαρ ἐσβαλόντες ἐκέλευον
 γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν παρὰ βασιλέα. τού-
 των μὲν εἵνεκα οὐκ ἔπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας.
 ὅ τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας
 συνήνεικε ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι, πλὴν
 ὅτι σφέων ἡ χώρα καὶ ἡ πόλις ἐδηιώθη. ἀλλὰ τοῦτο
 οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι. τοῖσι δὲ 134
 ὧν Λακεδαιμονίοισι μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ
 Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυ-
 βίου ἱερόν, εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι [Ταλθυβίου] Ταλθυ-
 βιάδαι καλούμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκῆαί αἱ ἐκ Σπάρτης
 πᾶσαι γέρας δέδονται. μετὰ δὲ ταῦτα τοῖσι Σπαρτιή-
 τησι καλλιεργῆσαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο. τοῦτο δ'
 ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμ-
 φορῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἀλίης τε πολλάκις

συλλεγομένης καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις
 βούλοιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνή-
 σκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικό-
 λεω, ἄνδρες Σπαρτιῆται φύσι τε γερονότες εὖ καὶ
 χρήμασι ἀνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐθελονταὶ ὑπέδυσαν
 ποιήν τισαι Ξέρξῃ τῶν Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν
 Σπάρτῃ ἀπολομένων. οὕτω Σπαρτιῆται τούτους ὥς
 135 ἀποθανευσμένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. αὕτη τε ἡ
 τόλμα τούτων τῶν ἀνδρῶν θώματος ἀξίη καὶ τάδε
 πρὸς τούτοισι τὰ ἔπεα. πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα
 ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν
 γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν παραθαλασσίων ἀν-
 θρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὅς σφεας ξείνια προθέ-
 μενος ἰστία, ξεινίζων δὲ εἶρετο [λέγων] τάδε· Ἄνδρες
 Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλεῖ φίλοι γενέσθαι;
 ὁρᾶτε γὰρ ὥς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς
 τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέποντες.
 οὕτω δὲ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλεῖ
 (δεδοξώσθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοί),
 ἕκαστος ἂν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος δόντος βασιλέος.
 πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε· Ὑδάρνες, οὐκ ἐξ ἴσου
 γίνεται ἡ συμβουλίη ἢ ἐς ἡμέας τείνουσα. τοῦ μὲν
 γὰρ πεπειρημένος συμβουλευεῖς, τοῦ δὲ ἄπειρος ἐὼν·
 τὸ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίσται, ἐλευθερίας δὲ
 οὐκ ἔπειρήθης, οὐτ' εἰ ἔστι γλυκὺ οὐτ' εἰ μῆ. εἰ
 γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμβουλευοῖς
 136 ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέεσι. ταῦτα
 μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο· ἐνθεῦτεν δὲ ὥς ἀνέβησαν ἐς
 Σοῦσα καὶ βασιλεῖ ἐς ὅψιν ἦλθον, πρῶτα μὲν τῶν
 δορυφόρων κελευόντων καὶ ἀνάγκην σφι προσφερόντων

προσκυνέειν βασιλέα προσπίπτοντας οὐκ ἔφασαν ὠθεόμενοι πρὸς αὐτῶν ἐπὶ κεφαλὴν ποιήσκειν ταῦτα οὐδαμᾶ· οὔτε γὰρ σφίσι ἐν νόμῳ εἶναι ἄνθρωπον προσκυνέειν οὔτε κατὰ ταῦτα ἡκεῖν· ὥς δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δευτερά σφι λέγουσι τάδε καὶ λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα· Ὁ βασιλεῦ Μήδων, ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων ποινὴν ἐκείνων τίσοντας, λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Σέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης οὐκ ἔφη ὁμοιος ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συγγέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα ἀποκτείναντας κήρυκας, αὐτὸς δὲ τὰ ἐκείνοισι ἐπιπλήσσει ταῦτα οὐ ποιήσκειν, οὐδὲ ἀνταποκτείνας ἐκείνους ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίας. οὕτω ἡ 137
Ταλθυβίου μῆνις καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων ἐπαύσατο τὸ παραυτίκα, καίπερ ἀπονοστήσαντων ἐς Σπάρτην Σπερθιέω τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ ἐπηγέρθη κατὰ τὸν Πελοποννησίῳ καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὥς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασιλέα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν τε τὸν Βούλιος καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερθιέω, ὃς εἴλε Ἀλίας τοὺς ἐκ Τίρυνθος ὀλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν, δῆλον ὦν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα [ἐκ τῆς μῆνιος]· οἱ πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἀγγελοι ἐς τὴν Ἀσίην, προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω Θρηάκων βασιλέως καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πυθιέω ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, ἤλωσαν κατὰ

Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικὴν ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων, μετὰ δὲ αὐτῶν καὶ Ἀριστέας ὁ Ἀδαιμάντου Κορίνθιος ἀνὴρ.

Ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέως στόλου, ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. ἡ δὲ στρατηλασίη ἡ βασιλέως οὖνομα μὲν 138 εἶχε ὥς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, κατίετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ εἶχον θάρσος ὥς οὐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ οὐ δόντες ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιωμαχῶν δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντ- 139 ἀπεσθαι τοῦ πολέμου, μηδιζόντων δὲ προθύμως. ἐνθαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέρομαι γνώμην ἀποδέξασθαι ἐπιφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων ἀνθρώπων, ὅμως δέ, τῇ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἀληθές, οὐκ ἐπισχῆσω. εἰ Ἀθηναῖοι καταρρωδήσαντες τὸν ἐπιόντα κίνδυνον ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἢ καὶ μὴ ἐκλιπόντες ἀλλὰ μέναντες ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ, κατὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμολοῖ ἂν ἐπειρῶντο ἀντιεύμενοι βασιλεῖ. εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἠντιοῦτο Ξέρξῃ, κατὰ γὰρ ἂν τὴν ἡπειρον τοιάδε ἐγίνετο. εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κιθῶνες ἦσαν ἐληλαμένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοισι, προδοθέντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν συμμάχων οὐκ ἐκόντων ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαιῆς, κατὰ πόλιν ἐλίσκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, ἐμουνώθησαν, μουνωθέντες δὲ ἂν καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα μεγάλα ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα ἂν

ἔπαθον, ἢ πρὸ τοῦ ὀρῶντες ἂν καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας μηδίζοντας ὁμολογῇ ἂν ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξην. καὶ οὕτω ἂν ἐπ' ἀμφοτέρα ἢ Ἑλλὰς ἐγίνετο ὑπὸ Πέρσῃσι. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ δύναμαι πυθέσθαι ἥτις ἂν ἦν βασιλέος ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης. νῦν δὲ Ἀθηναίους ἂν τις λέγων σωτήρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἂν ἀμαρτάνοι τὸ ἀληθές· οὗτοι γὰρ ἐπὶ ὁκότερα τῶν πρηγμάτων ἐτράποντο, ταῦτα ῥέψειν ἔμελλε· ἐλόμενοι δὲ τὴν Ἑλλάδα περιεῖναι ἐλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπόν, ὅσον μὴ ἐμῇδισε, αὐτοὶ οὗτοι ἦσαν οἱ ἐπεγείραντες καὶ βασιλέα μετὰ γε θεοὺς ἀνωσάμενοι. οὐδέ σφεας χρηστήρια φοβερά ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες ἀνέσχοντο τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώραν δέξασθαι.

Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρό- 140
πους χρηστηριάζεσθαι ἦσαν ἔτοιμοι· καὶ σφι ποιή-
σασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα, ὥς ἐς τὸ μέγαρον
ἐσελθόντες ἴζοντο, χρᾶ ἢ Πυθίῃ, τῇ οὖνομα ἦν Ἀρι-
στονίκη, τάδε·

ὦ μέλει, τί κάθησθε; λιπὼν φεῦγ' ἔσχατα γαίης
Δώματα καὶ πόλιος τροχοειδὲς ἄκρα κάρηναι.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε πόδες νέατοί οὔτ' ὦν χεῖρες, οὔτε τι μέσσης
Λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει· κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει
Πῦρ τε καὶ ὀξὺς Ἄρης, Συριηγενὲς ἄρμα διώκων.
Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἀπολεῖ πυργώματα, κοῦ τὸ σὸν οἶον·
Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῶ πυρὶ δώσει,
Οἱ που νῦν ἰδρῶτι ῥεοῦμενοι ἐστήकाσι,

Δείματι παλλόμενοι, κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὁρόφοις
 Αἶμα μέλαν κέχυται, προῖδὸν κακότητος ἀνάγκης
 Ἄλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμῷ
 141 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι σφ
 φορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο. προβάλλουσι δὲ σφ
 αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου Τίμων ὁ Ἰ
 δροβούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὅμοια τῷ μα
 στα, συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίας λαβοῦσι δεύτερα αὐ
 ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὥς ἱκέτας. πειθο
 νοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι καὶ λέγουσι· Ὡς
 χρῆσον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθ
 τὰς ἱκετηρίας τάσδε τὰς τοι ἤκομεν φέροντες· ἢ
 τοι ἄπιμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῇδε μενέοι
 ἔστ' ἂν καὶ τελευτήσωμεν, ταῦτα δὲ λέγουσι ἢ π
 μαντις χρᾶ δεύτερα τάδε·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
 Δισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
 Σοὶ δὲ τόδ' αὐτίς ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσει
 Τῶν ἄλλων γὰρ ἀλίσκομένων ὅσα Κέκροπος οὐρ
 Ἐντὸς ἔχει κευθμῶν τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο,
 Τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύοπα Ζεὺς
 Μοῦνον ἀπόρρητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνή
 Μηδὲ σύ γ' ἱπποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόν
 Πολλὸν ἀπ' ἡπείρου στρατὸν ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρ
 Νῶτον ἐπιστρέψας· ἔτι τοί ποτε κἀντίος ἔσση.
 Ὡς θεῖη Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν
 Ἡ πον σκιδναμένης Δημήτερος ἢ συνιούσης.
 142 Ταῦτά σφι ἡπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ
 καὶ ἐδόκεε εἶναι, συγγραψάμενοι ἀπαλλάσσοντο ἐς
 Ἀθήνας. ὥς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελλ

ἐς τὸν δῆμον, γινῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ γίνονται διζη-
μένων τὸ μαντήιον καὶ αἶδε συνεστηκυῖαι μάλιστα
τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι δοκέειν σφίσι
τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι· ἡ γὰρ
ἀκρόπολις τὸ πάλαι τῶν Ἀθηνέων ῥηχρῶ ἐπέφρακτο.
οἱ μὲν δὴ [κατὰ τὸν φραγμὸν] συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ
ξύλινον τεῖχος εἶναι, οἱ δ' αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαί-
νειν τὸν θεόν, καὶ ταύτας παραρτέεσθαι ἐκέλευον τὰ
ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ὦν δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ
ξύλινον τεῖχος ἔσφαλλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα
ὕπὸ τῆς Πυθίης,

Ὡ θεῖη Σαλαμίς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν

Ἡ που σκιδναμένης Δημήτερος ἡ συνιούσης.

κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γινῶμαι τῶν φαμέ-
νων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι· οἱ γὰρ χρησμο-
λόγοι ταύτῃ ταῦτα ἐλάμβανον, ὥς ἀμφὶ Σαλαμίνα δεῖ
σφας ἐδωσθῆναι ναυμαχίην παρασκευασαμένους. ἦν 143
δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους νεώστὶ παρ-
ίων, τῷ οὖνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλῆς, παῖς δὲ Νεο-
κλέος ἐκαλέετο. οὗτος ὦν ἦρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς
χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιαύδε, εἰ ἐς Ἀθη-
ναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἐόντως, οὐκ ἂν οὕτω
μιν δοκέειν ἡπίως χρησθῆναι, ἀλλὰ ὧδε Ὡ σχετλίη
Σαλαμίς, ἀντὶ τοῦ Ὡ θεῖη Σαλαμίς, εἰ πέρ γε ἔμελλον
οἱ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῇ τελευτήσειν. ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς
πολεμίους τῷ θεῷ εἰρησθαι τὸ χρηστήριον συλλαμ-
βάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ' οὐκ ἐς Ἀθηναίους. παρα-
σκευάζεσθαι ὦν αὐτοὺς ὥς ναυμαχῆσοντας συνεβούλευε,
ὥς τούτου ἐόντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. ταύτῃ Θεμιστο-
κλέος ἀποφαινομένου Ἀθηναῖοι ταῦτα σφίσι ἐγνώσαν

- αἰρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων, οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ σύμπαν εἶπα οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώραν τῇ 144 Ἀττικῇν ἄλλην τινα οἰκίσειν. ἑτέρη τε Θεμιστοκλέης γνώμη ἔμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἠρίστευσε, ὅτε Ἀθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων ἐν τῷ κοινῷ τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσήλθε τῶν ἀπὸ Λαυρεείων ἐμελλόν λαβεσθαι ὀρχηδὸν ἕκαστος δέκα δραχμάς· τότε Θεμιστοκλέης ἀνέγνωσε Ἀθηναίους τῆς διαιρέσεως ταύτης παυσάμενους νέας τούτων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας ἐς τὸν πόλεμον, τὸν πρὸς Αἰγινήτας λέγων. οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστάς ἔδωκε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν ἐς θεόν δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὐταὶ τε δὴ αὖ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιοιθεῖσαι ὑπῆρχον, ἑτέρα τε ἔδεε προσναυπηγέσθαι. ἔδοξε τέ σφι μετὰ τῷ χρηστήριον βουλευομένοισι ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πανδημεί, τῷ θεῷ πειδομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι.
- 145 Τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγερόνεε· συλλεγομένων δὲ ἐς τὸντοῦ τῶν Ἑλλήνων τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα τὰ ἀμείνω φρονούντων καὶ δυνάμεντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἔδοκε βουλευομένοισι αὐτοῖσι πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τάς τε ἑχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἐόντας πολέμους· ἦσαν δὲ πρὸς τινας καὶ ἄλλους ἐγκεκρημένοι, ὁ δὲ ὢν μέγιστος Ἀθηναίοισι τε καὶ Αἰγινήταισι μετὰ δὲ πυνθανόμενοι Ξέρξην σὺν τῷ στρατῷ εἶνα ἐν Σάρδισι ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν

Ἀσίην τῶν βασιλέος προηγμάτων, ἐς Ἄργος τε ἀργέλους ὁμαιχμίην συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἐς τε Κέρκυραν κελεύσοντας βοηθεῖν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους, φρονήσαντες εἰ κως ἐν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικὸν καὶ εἰ συγκύψαντες τῶντ' ἀπὸ προήσσοιεν πάντες, ὥς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι Ἕλλησι. τὰ δὲ Γέλωνος προήγματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. ὥς 146 δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἐχθρας πρῶτα μὲν κατασκόπους πέμπουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ ἀπικόμενοί τε ἐς Σάρδις καὶ καταμαθόντες τὴν βασιλέος στρατιήν, ὥς ἐπείστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ ἀπήγοντο ὥς ἀπολεόμενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατεκέκριτο θάνατος, Ξέρξης δὲ ὥς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώμην πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἥν καταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶντας, ἄγειν παρ' ἑωυτόν. ὥς δὲ ἔτι περιέδοντας αὐτοὺς κατέλαβον καὶ ἦγον ἐς ὕψιν τὴν βασιλέος, τὸ ἐνθεῦτεν πυθόμενος ἐπ' οἷσι ἦλθον, ἐκέλευσέ σφας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵππον, ἐπεὶ δὲ ταῦτα θηγέμενοι ἔωσι πλήρεις, ἀποπέμπειν ἐς τὴν ἂν αὐτοὶ ἐθέλωσι χώραν ἀσινέας. ἐπιλέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε ταῦτα ἐνετέλλετο, ὥς εἰ 147 μὲν ἀπώλοντο οἱ κατάσκοποι, οὐτ' ἂν τὰ ἑωυτοῦ προήγματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες ἔοντα λόγου μέζω, οὐτ' ἂν τι τοὺς πολεμίους μέγα εἰδύναντο ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες· νοστήσαντων δὲ τούτων ἐς τὴν Ἑλλάδα δοκέειν ἔφη ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυτοῦ

πρήγματα πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου παραδώσειν σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεήσειν ἐπ' αὐτοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν. οἷκε δὲ αὐτοῦ αὕτη ἡ γνώμη τῇδε ἄλλη· ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρξης εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ διεκπλέοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἶριναν καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτοῦ ὥς ἐπύθοντο πολέμια εἶναι τὰ πλοῖα, ἔτοιμοι ἦσαν αἰρέειν αὐτά, ἐσβλέποντες ἐς τὸν βασιλέα ὁκότε παραγγελέει. ὁ δὲ Ξέρξης εἶρετο αὐτοὺς ὅκη πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπαν· Ἐς τοὺς σοὺς πολεμίους, ὧ δέσποτα, σίτον ἄγοντες. ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· Οὐκ ὦν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν ἐνθα περ καὶ οὗτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῳ; τί δῆτα ἀδικέουσι οὗτοι ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;

Οἱ μὲν νυν κατάσκοποι οὕτω θεησάμενοί τε καὶ
 148 ἀποπεμφθέντες ἐνόστησαν ἐς τὴν Εὐρώπην, οἱ δὲ
 συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ μετὰ τὴν ἀπό-
 πεμψιν τῶν κατασκόπων δεύτερα ἐπεμπον ἐς Ἄργος
 ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἐαυτοὺς γε-
 νέσθαι ὧδε· πυθέσθαι γὰρ ἀντίκα κατ' ἀρχὰς τὰ
 ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πυθό-
 μενοι δὲ καὶ μαθόντες ὥς σφεας οἱ Ἕλληνες πει-
 ρήσονται παραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσῃν, πέμψαι
 θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπειρησόμενους,
 ὥς σφι μέλλει ἄριστον ποιεῖνσιν γίνεσθαι· νεωστὶ
 γὰρ σφέων τεθνάναι ἑξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμό-
 νίων καὶ Κλεομένεος τοῦ Ἀναξανδρίδου, τῶν δὴ
 εἵνεκα πέμπειν. τὴν δὲ Πυθίην ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι
 ἀνελεῖν τάδε·

Ἐχθρὲ περικτιόνεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Εἶσω τὸν προβόλαιον ἔχων πεφυλαγμένος ἦσο

Καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσῃ.
ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον, μετὰ δὲ ὥς
ἔλθειν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπελθεῖν ἐπὶ
τὸ βουλευτήριον καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ
πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι ὥς ἔτοιμοί εἰσι Ἄρ-
γεῖοι ποιεῖν ταῦτα τριήκοντα ἔτα εἰρήνην σπεισά-
μενοι Λακεδαιμονίοισι καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ
πάσης τῆς συμμαχίας· καίτοι κατὰ γε τὸ δίκαιον γίνε-
σθαι τὴν ἡγεμονίην ἑωυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχρᾶν
κατὰ τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι. ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν 149
βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καίπερ ἀπαγορεύοντός σφι τοῦ
χρηστηρίου μὴ ποιεέσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμ-
μαχίην. σπουδὴν δὲ ἔχειν σπονδὰς γενέσθαι τριη-
κοντοετίδας, καίπερ τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι, ἵνα
δὴ σφι οἱ παῖδες ἀνδρωθέωσι ἐν τούτοις τοῖσι ἔτεσι.
μὴ δὲ σπονδέων ἐουσέων ἐπιλέγεσθαι, ἣν ἄρα σφέας
καταλάβῃ πρὸς τῷ γεγονότι κακῷ ἄλλο πταῖσμα πρὸς
τὸν Πέρσην, μὴ τὸ λοιπὸν ἔωσι Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι.
τῶν δὲ ἀγγέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ῥη-
θέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοισίδε, περὶ μὲν
σπονδέων ἀνοίσειν ἐς τοὺς πλεῦνας, περὶ δὲ ἡγεμο-
νίης αὐτοῖσι ἐντετάλθαι ὑποκρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν
σφίσι μὲν εἶναι δύο βασιλεῖς, Ἀργείοισι δὲ ἓνα· οὐκ
ὦν δυνατόν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης οὐδέτερον παῦσαι
τῆς ἡγεμονίης, μετὰ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμώψηφον
τὸν Ἀργεῖον εἶναι κωλύειν οὐδέν. οὕτω δὴ [οἱ] Ἄρ-
γεῖοί φασι οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτιητέων τὴν
πλεονεξίην, ἀλλ' ἐλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων

ἄρχεσθαι ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι, προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοισι πρὸ δύντος ἡλίου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρας, εἰ δὲ μὴ, περιέψεσθαι ὥς πολε-
 150 μους. αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τούτων πέρι λέγουσι· ἔστι δὲ ἕλλος λόγος λεγόμενος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ὥς Ξέρξης ἐπεμψε κήρυκα ἐς Ἀργος πρότερον ἢ περ ὀρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ τοῦτον λέγεται εἰπεῖν· Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει· Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσῃν εἶναι ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος τοῦ Δανάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφέος θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω ἂν ὦν εἴημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι. οὔτε ὦν ἡμέας οἶκος ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προγόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρέοντας ἡμῖν ἀντιξόους γίνεσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ἦν γὰρ ἐμοὶ γένηται κατὰ νόον, οὐδαμὸς μέξοντας ὑμέων ἄξω. ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργεῖους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, καὶ παραχρῆμα μὲν οὐδὲν ἐπαγγελλομένους μεταίτεειν, ἐπεὶ δὲ σφεας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω δὲ ἐπισταμένους ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι μεταίτεειν, ἵνα
 151 ἐπὶ προφάσιος ἡσυχίην ἄγωσι. συμπεσεῖν δὲ τούτοις καὶ τόνδε τὸν λόγον λεγουσί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τούτων· τυχεῖν ἐν Σούσοις τοῖσι Μεμνονίοισι ἐόντας ἐτέρου πρῆγματος εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἰππονίκου καὶ τοὺς μετὰ τούτου ἀναβάντας, Ἀργεῖους δὲ τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξην τὸν Ξέρξεω εἰ σφι ἐτι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξην φιλίην συνεκεράσαντο, ἢ

νομιζοίατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι. βασιλέα δὲ Ἀρτοξέρξην μάκιστα ἐμμένειν φάναι καὶ οὐδεμίαν νομίζειν πόλιν Ἀργεὸς φιλιωτέραν. εἰ μὲν νυν Ξέρξης 152 τε ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἀργεὸς καὶ Ἀργείων ἄγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρτοξέρξην περὶ φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἀποφαίνομαι ἄλλην γε ἢ τὴν περ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. ἐπίσταμαι δὲ τοσοῦτο ὅτι εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκῆια κακὰ ἐς μέσον συννευέικαιεν ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοισι, ἐγκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτῶν ἀποφεροίατο ὀπίσω τὰ ἐσηνεύκοντο. οὕτω οὐδ' Ἀργεῖοισι αἰσχιστα πεποιήται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαί γε μὲν οὐ παντάπασι ὀφείλω, καὶ μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα λόγον· ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὥς ἄρα Ἀργεῖοι ἦσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐστήκεε, πᾶν δὲ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης.

Τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται· ἐς δὲ τὴν Σικε- 153 λίην ἄλλοι τε ἀπῆκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίζοντες Γέλωνι καὶ δὴ καὶ ἀπὸ Λακεδαιμονίων Στάγροσ. τοῦ δὲ Γέλωνος τούτου πρόγονος, οἰκῆτωρ δ' ἐν Γέλῃ, ἦν ἐκ νήσου Τήλου τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κτιζομένης Γέλῃς ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ρόδου καὶ Ἀντιφήμου οὐκ ἐλείφθη. ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι ἱεροφάνται τῶν χθονίων θεῶν διετέλεον ἔοντες, Τηλίνεω ἐνός τευ τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ ταιῶδε· ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλῃς οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελῶν

στάσι ἑσσωθέντες. τούτους ὦν ὁ Τηλένης κατήγαγε
 εἰς Γέλην, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν δύναμιν ἀλλὰ ἰσο-
 τούτων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε ἢ αὐτὸς ἐκτί-
 σατο, τοῦτο δὲ οὐκ ἔχω εἰπεῖν. τούτοις δ' ὦν πίσυ-
 νος ἔων κατήγαγε, ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἰσο-
 φάνται τῶν θεῶν ἔσονται. θῶμά μοι ὦν καὶ τοῦτο
 γέγονε πρὸς τὰ πυνθάνομαι, κατεργάσασθαι Τηλένης
 ἔργον τοσοῦτο· τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς [τοῦ]
 ἅπαντος ἀνδρὸς νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῇ
 τε ἀγαθῇ καὶ θώμῃ ἀνδρηϊῆς· ὁ δὲ λέγεται πρὸς
 τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων τὰ ὑπεναντία τούτων
 πεφυκέναι θηλυδριῆς τε καὶ μαλακώτερος ἀνὴρ. οὗτοι
 154 μὲν νυν ἐκτίσατο τοῦτο τὸ γένος· Κλεάνδρου δὲ τοῦ
 Παντάρεος τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσεν
 μὲν Γέλῃς ἑπτὰ ἔτεα, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου
 ἀνδρὸς Γελῶν, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μοναρχίαν
 Ἰπποκράτης, Κλεάνδρου ἔων ἀδελφεός. ἔχοντας δὲ
 Ἰπποκράτες τὴν τυραννίδα ὁ Γέλων, ἔων Τηλένης
 τοῦ ἱεροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων καὶ Αἰνι-
 σιδήμου τοῦ Παταίκου ὃς ἦν δορυφόρος Ἰπποκρά-
 τος... μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπ-
 εδέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος· πολιορκέοντες
 γὰρ Ἰπποκράτες Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους καὶ
 Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνοους καὶ πρὸς Συρηκοσίους
 τε καὶ τῶν βαρβάρων συχνοὺς ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν τού-
 τοις τοῖσι πολέμοις ἔων ὁ Γέλων λαμπρότατος. τῶν
 δὲ εἶπον πολίων τούτων πλήν Συρηκουσέων οὐδεμίαν
 ἀπέφυγε δουλοσύνην πρὸς Ἰπποκράτες. Συρηκοσίους
 δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο μάχῃ ἑσσω-
 θέντας ἐπὶ ποταμῷ Ἐλώρῳ· ἐρρύσαντο δὲ οὗτοι ἐπὶ

τοισίδε καταλλάξαντες, ἐπ' ᾧ τε Ἴπποκράτει Καμαρίναν
 Συρηκοσίους παραδοῦναι. Συρηκοσίων δὲ ἦν Καμά- 155
 ρινα τὸ ἀρχαῖον. ὥς δὲ καὶ Ἴπποκράτεια τυραννεύ-
 σαντα ἴσα ἔταε τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀπο-
 θανεῖν πρὸς πόλιν Ὑβλη, στρατευσάμενον ἐπὶ τοὺς
 Σικελούς, οὕτω δὴ ὁ Γέλων τῷ λόγῳ τιμωρέων τοῖσι
 Ἴπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, οὐ βου-
 λομένων τῶν πολιητέων κατηκόων ἔτι εἶναι, τῷ ἔργῳ,
 ὥς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῶν, ἤρχε αὐτὸς ἀπο-
 στερήσας τοὺς Ἴπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ
 εὔρημα τοὺς γαμόρους καλεομένους τῶν Συρηκοσίων
 ἐκπεσόντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου καὶ τῶν σφετέρων δού-
 λων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν
 τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας ἔσχε
 καὶ ταύτας· ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκοσίων ἐπιόντι
 Γέλωνι παραδιδοῖ τὴν πόλιν καὶ ἑαυτόν. ὁ δὲ ἐπειτέ 156
 παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλῃς μὲν ἐπικρατέων λόγον
 ἐλάσσω ἐποιέετο, ἐπιτρέψας αὐτὴν Ἰέρωνι ἀδελφεῷ
 ἑαυτοῦ, ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἡσάν οἱ
 πάντα αἱ Συρήκουσαι. αἱ δὲ παραντίκα ἀνά τ' ἔδρα-
 μον καὶ ἀνέβλαστον· τοῦτο μὲν γὰρ Καμαριναίους
 ἔπαντας ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν πολιήτας ἐποίησε,
 Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κατέσκαψε, τοῦτο δὲ Γελῶν
 ὑπερημίσεας τῶν ἀστῶν τῶντὸ τοῖσι Καμαριναίοισι
 ἐποίησε· Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὥς πολιιορχειό-
 μενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν αὐτῶν
 παχέας, ἀειραμένους τε πόλεμον αὐτῷ καὶ προσδο-
 κώντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο, ἀγαγὼν ἐς τὰς Συρη-
 κούσας πολιήτας ἐποίησε· τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγα-
 ρέων, οὐκ ἔοντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου οὐδὲ

προσδεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαθὸν καὶ
 τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ
 Σικελίης. τὸντὸ δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σι-
 κελίῃ ἐποίησε διακρίνας. ἐποίηε δὲ ταῦτα τούτους
 ἀμφοτέρους νομίσας δῆμον εἶναι συνοίκημα ἀχαριτώ-
 τατον. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ τύραννος ἐγγόνεε μέγας
 157 ὁ Γέλων· τότε δ' ὥς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο
 ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ ἐς λόγους ἔλεγον
 τάδε· Ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι [τε καὶ Ἀθη-
 ναῖοι] καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι παραλαμφομένους σε
 πρὸς τὸν βάρβαρον· τὸν γὰρ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα
 πάντως κου πυνθάνεαι, ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει ζεύξας
 τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἡῶν στρατὸν
 ἐκ τῆς Ἀσίας στρατηλατήσῃ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρό-
 σχημα μὲν ποιεύμενος ὥς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν νόῳ
 δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι.
 σὺ δὲ δυνάμιός τε (γὰρ) ἦκεις μέγας καὶ μοῖρά τοι
 τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μετὰ ἄρχοντί γε Σικελίης,
 βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα καὶ συνελεν-
 θέρου. ἀλῆς μὲν γὰρ γενομένη πᾶσα ἡ Ἑλλὰς χεῖρ
 μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι ἐπιοῦσι·
 ἦν δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπροδιδῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι
 τιμωρεῖν, τὸ δὲ ὕγιαῖνον τῆς Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον,
 τοῦτο δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς.
 μὴ γὰρ ἐλπίσης, ἦν ἡμέας καταστρέψῃται ὁ Πέρσης
 μάχῃ κρατήσας, ὥς οὐκ ἦξει παρὰ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ
 τούτου φύλαξαι· βοηθέων γὰρ ἡμῖν σεωυτῷ τιμωρεῖς·
 τῷ δὲ εὖ βουλευθέντι πρήγματι τέλευτή ὥς τὸ ἐπίπαν
 158 χρηστή ἐθέλει ἐπιγίνεσθαι. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον,
 Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε· Ἄνδρες

Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην ἐτολήσατε ἐμὲ
σύμμαχον ἐπὶ τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἔλθειν.
αὐτοὶ δὲ ἐμεῦ πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ
συνεπάψασθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος συν-
ῆπτο, ἐπισκῆπτοντός τε τὸν Λωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδew
πρὸς Ἑγεσταίων φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑποτείνοντός τε
τὰ ἐμπόρια συνελευθεροῦν ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλα ὠφε-
λίας τε καὶ ἐπαυρέσεις γεγούνασι, οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα
ἦλθετε βοηθήσοντες οὔτε τὸν Λωριέος φόνον ἐκπρη-
ξόμενοι, τό τε κατ' ὑμέας τάδε ἅπαντα ὑπὸ βαρβά-
ροισι νέμεται. ἀλλὰ εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον
κατέστη. νῦν δὲ ἐπειδὴ περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ
ἀπῖκται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνηστis γέγνε.
ἀτιμής δὲ πρὸς ὑμέων κυρήσας οὐκ ὁμοιώσομαι ὑμῖν,
ἀλλ' ἔτοιμός εἰμι βοηθέειν παρεχόμενος δικησίας τε
τριήρεας καὶ δισμυρίους ὀπλίτας καὶ δισχιλὴν ἵππων
καὶ δισχιλίους τοξότας καὶ δισχιλίους σφενδονήτας καὶ
δισχιλίους ἵπποδρόμους ψιλούς· σῖτόν τε ἀπάσῃ τῇ
Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστ' ἂν διαπολεμήσωμεν, ὑποδέχομαι
παρέξειν. ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε τάδε ὑπίσχομαι, ἐπ' ᾧ
στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς
τὸν βάρβαρον· ἐπ' ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὐτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι
οὐτ' ἂν ἄλλους πέμψαιμι. ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἡνέσχετο
ὁ Σύναγρος εἶπέ τε τάδε· Ἡ κε μέγ' οἰμώξειε ὁ Πελο-
πίδης Ἀγαμέμνων πυνθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμο-
νίην ἀπαραιρηθῆναι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκοσίων.
ἀλλὰ τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅπως τὴν
ἡγεμονίην τοι παραδώσομεν. ἀλλ' εἰ μὲν βούλει βο-
ηθέειν τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων·
εἰ δ' ἄρα μὴ δικαιοῖς ἄρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βοηθέειν.

160 πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὥρα ἀπεστραμμένους
 τοὺς λόγους τοῦ Στάγρου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε
 ἐξέφαινε λόγον· Ὡς ξεῖνε Σπαρτιῆτα, οὐκ οἶδα κατιόντα
 ἀνθρώπων φιλεῖ ἐπανάγειν τὸν θυμόν. σὺ μέντοι
 ἀποδεξάμενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ οὐ με πείσεις
 ἀσχήμονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω
 περιέχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἴκους καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων
 περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἔοντα πολλαπλησίης ἡγεμόνα
 καὶ νεῶν πολλὸν πλεόνων. ἀλλ' ἐπεῖτε ὑμῖν ὁ λόγος
 οὕτω προσάντης κατίσταται, ἡμεῖς τι ὑπεῖξομεν τοῦ
 ἀρχαίου λόγου. εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγήοισθε,
 τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγὼ· εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τοῦ κατὰ θά-
 λασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ θέλω. καὶ ἢ τού-
 τοισι ὑμέας χρεὸν ἐστὶ ἀρκέεσθαι ἢ ἀπιέναι συμμάχων
 τοσῶνδε ἐρήμους. Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προετίνετο,
 161 φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν Λακεδαιμονίων
 ἀμείβετό μιν τοισίδε· Ὡς βασιλεῦ Συρηκοσίων, οὐκ
 ἡγεμόνος θεομένη ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψε ἡμέας πρὸς σέ,
 ἀλλὰ στρατιῆς. σὺ δὲ ὅπως μὲν στρατιῇν πέμψεις μὴ
 ἡγεύμενος τῆς Ἑλλάδος, οὐ προφαίνεις, ὥς δὲ στρα-
 τηγήσεις αὐτῆς, γλίσχαι. ὅσον μὲν νυν παντὸς τοῦ
 Ἑλλήνων στρατοῦ ἐδέεο ἡγέεσθαι, ἐξήρκεε ἡμῖν τοῖσι
 Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἔγειν, ἐπισταμένοισι ὥς ὁ Λάκων
 ἱκανὸς τοι ἔμελλε ἔσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀπο-
 λογεύμενος· ἐπεῖτε δὲ ἀπάσης ἀπελευννόμενος δέεαι τῆς
 ναυτικῆς ἀρχεῖν, οὕτω ἔχει τοι· οὐδ' ἦν ὁ Λάκων ἐπιῆ
 τοι ἀρχεῖν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν. ἡμετέρη γὰρ ἐστὶ
 αὕτη γε μὴ αὐτῶν βουλομένων Λακεδαιμονίων. τού-
 τοισι μὲν ὧν ἡγέεσθαι βουλομένοισι οὐκ ἀντιτείνομεν,
 ἄλλω τε παρήσομεν οὐδενὶ ναυαρχεῖν. μάτην γὰρ ἂν

ὥδε πάραλον Ἑλλήνων στρατὸν πλείστον εἴημεν ἐκτῆ-
 μένοι, εἰ Συρηκοσίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν
 τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος παρεχόμενοι,
 μοῦνοι δὲ ἐόντες οὐ μετανάσται Ἑλλήνων· τῶν καὶ
 Ὀμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον
 ἀπικέσθαι τάξαι τε καὶ διακοσμήσαι στρατόν. οὕτω
 οὐκ ὕνειδος οὐδὲν ἡμῖν ἐστι λέγειν ταῦτα. ἀμείβεται 162
 Γέλων τοισίδε· Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οἴκατε τοὺς μὲν
 ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξομένους οὐκ ἔξειν. ἐπεὶ
 τοίνυν οὐδὲν ὑπιέντες ἔχειν τὸ πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν
 φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι καὶ ἀγ-
 γέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἕαρ αὐτῇ
 ἐξαραιῖται. [οὗτος δὲ ὁ νόος τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλει
 λέγειν· δηλα γὰρ ὡς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστι τὸ ἕαρ δοκι-
 μώτατον, τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων στρατιῆς τὴν ἐωυτοῦ
 στρατιήν. στερισκομένην ὦν τὴν Ἑλλάδα τῆς ἐωυτοῦ
 συμμαχίης εἵκαζε ὡς εἰ τὸ ἕαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαραιρη-
 μένον εἴη.]

Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι τοσαῦτα τῷ 163
 Γέλωνι χρηματισάμενοι ἀπέπλεον· Γέλων δὲ πρὸς ταῦτα
 δέσας μὲν περὶ τοῖσι Ἑλλησι μὴ οὐ δύνωνται τὸν
 βάρβαρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν
 ποιησάμενος ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ
 Λακεδαιμονίων, ἑὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν
 τὴν ὁδὸν ἡμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἵχετο· ἐπεῖτε γὰρ τά-
 χιστα ἐπύθετο τὸν Πέρσην διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσπον-
 τον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κᾶδμον τὸν Σύν-
 θεω ἄνδρα Κῶν ἐς Δελφούς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ
 καὶ φιλίους λόγους, καραδοκῆσονται τὴν μάχην τῇ πε-
 σέεται, καὶ ἦν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τά τε χρήματα

αὐτῶ διδόναι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τῶν ἄρχει ὁ Γέλων,
 164 ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. ὁ δὲ Κάδμος οὗτος
 πρότερον τούτων παραδεξάμενος παρὰ πατρὸς τυραν-
 νίδα Κῳών εὖ βεβηκυῖαν, ἐκὼν τε εἶναι καὶ δεινοῦ
 ἐπιόντος οὐδενὸς ἀλλὰ ἀπὸ δικαιοσύνης ἐς μέσον Κῳοῖσι
 καταθεῖς τὴν ἀρχὴν οἶχετο ἐς Σικελίην, ἔνθα μετὰ Σα-
 μίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσ-
 σήνην μεταβαλοῦσαν τὸ ὄνομα. τοῦτον δὴ ὁ Γέλων
 τὸν Κάδμον καὶ τοιοῦτῳ τρόπῳ ἀπικόμενον διὰ δικαιο-
 σύνην, τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνήδее εὐόσαν, ἐπεμπε·
 ὃς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοισι δικαίοις τοῖσι ἐξ ἑωυτοῦ ἐργασμέ-
 νοις καὶ τότε οὐκ ἐλάχιστον τούτων ἐλίπετο· κρατήσας
 γὰρ μεγάλων χρημάτων τῶν οἱ Γέλων ἐπετράπετο,
 παρεὼν κατασχέσθαι οὐκ ἠθέλησε, ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες
 ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελάν-
 νων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπύκετο ἐς τὴν Σικελίην ἅπαντα
 165 τὰ χρήματα ἄγων. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν
 Σικελίῃ οἰκημένων, ὥς ὅμως καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ
 Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι,
 εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων
 μουνάρχου ἐξελασθεῖς ἐξ Ἰμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίπ-
 πον, τύραννος ἑὼν Ἰμέρης, ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον
 τοῦτον Φοινίκων καὶ Λιβύων καὶ Ἰβήρων καὶ Αἰγύων
 καὶ Ἑλισύων καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρνίων τριήκοντα
 μυριάδας καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος,
 Καρχηδονίων ἐόντα βασιλέα, κατὰ ξεινίην τε τὴν
 ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας καὶ μάλιστα διὰ τὴν
 Ἀναξίλεω τοῦ Κρητίνεω προθυμίην, ὃς Ἐργίου ἑὼν
 τύραννος, τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρους Ἀμίλκα ἐπ-
 ῆγε ἐπὶ τὴν Σικελίην τιμωρέων τῷ πενθερῷ Τηρίλλου

γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλεως, τῇ οὖνομα ἦν Κυδίππη.
 οὕτω δὴ οὐκ οἶόν τε γενόμενον βοηθεῖν τὸν Γέλωνα
 τοῖσι Ἑλλήσι ἀποπέμπειν εἰς Δελφοὺς τὰ χρήματα.
 πρὸς δὲ καὶ τάδε λέγουσι, ὥς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης 166
 ἐν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν
 τὸν Καρχηδόνιον καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἑλληνας τὸν
 Πέρσην. τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἐόντα πρὸς
 πατρός, μητρόθεν δὲ Συρηκόσιον, βασιλεύσαντά τε
 κατ' ἀνδραγαθήν Καρχηδονίων, ὥς ἡ συμβολή τε
 ἐγίνετο καὶ ὥς ἐσσοῦτο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθά-
 νομαι· οὔτε γὰρ ζῶντα οὔτε ἀποθανόντα φανῆναι οὐδα-
 μοῦ γῆς· τὸ πᾶν γὰρ ἐπεξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα.
 ἔστι δὲ ὑπ' αὐτῶν Καρχηδονίων ὃδε λόγος λεγόμενος, 167
 οἴκοτι χρεωμένων, ὥς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἑλλήσι
 [ἐν τῇ Σικελίῃ] ἐμάχοντο ἐξ ἡοῦς ἀρξάμενοι μέχρι
 δελίης ὥπλης (ἐπὶ τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἐλκύναι τὴν
 σύστασιν), ὁ δὲ Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων
 ἐν τῷ στρατοπέδῳ [ἐθύετο καὶ] ἐκαλλιερέετο ἐπὶ πυρῆς
 μεγάλης σώματα ὅλα καταγίζων, ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν
 ἑωυτοῦ γινομένην, ὥς ἔτυχε ἐπισπένδων τοῖσι ἱεροῖσι,
 ὥς ἐωυτὸν εἰς τὸ πῦρ· οὕτω δὴ κατακαυθέντα ἀφα-
 νισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκᾳ τρόπῳ εἴτε τοιούτῳ
 ὥς Φοίνικες λέγουσι, εἴτε ἑτέρῳ, [ὥς Καρχηδόνιοι
 καὶ Συρηκόσιοι], τοῦτο μὲν οἱ θύουσιν, τοῦτο δὲ μνή-
 ματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλεσι τῶν ἀποικί-
 δων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνι. τὰ μὲν ἀπὸ
 Σικελίης τοσαῦτα.

Κερκυραῖοι δὲ τάδε ὑποκρινάμενοι τοῖσι ἀγγέ- 168
 λοις τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβανον
 οἱ αὐτοὶ οἱ περ εἰς Σικελίην ἀπύκτο, λέγοντες τοὺς

αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ δὲ παραυτίκα μὲν ὑπὶσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, φράζοντες ὥς οὐ σφι περιοπτέη ἐστὶ ἡ Ἑλλὰς ἀπολλυμένη· ἦν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλεύσουσι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων· ἀλλὰ τιμωρητέον εἴη ἐς τὸ δυνατώτατον. ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσωπα· ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, ἄλλα νοέοντες ἐπλήρωσαν νέας ἑξήκοντα, μόρις δὲ ἀναχθέντες προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταΐναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχενον τὰς νέας, καρδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον τῇ πεσέεται, ἀελπιέοντες μὲν τοὺς Ἕλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσῃν κατακρατήσαντα πολλὸν ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐποίησαν ὧν ἐπίτηδες, ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσῃν λέγειν τοιάδε· ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς παραλαμβανόντων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόντες ἂν ἀλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἠθέλησαμεν τοι ἀντιοῦσθαι οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι. τοιαῦτα λέγοντες ἠλπιζον πλεον τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι· τὰ περ ἂν καὶ ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ. πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποιήτο, τῇ περ δὴ καὶ ἐχρήσαντο· αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθεον, ἔφασαν πληρῶσαι μὲν ἑξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλεῖν Μαλέην οὐκ οἶοί τε γενέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα καὶ οὐδεμὴ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας.

169 Κρητες δέ, ἐπεῖτε σφέας παρελάμβανον οἱ ἐπὶ τούτοις ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιούδε· πέμψαντες

κοινῇ θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπειρώτων εἴ
 σφι ἄμεινον τιμωρέουσι γίνεται τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ
 Πυθίῃ ὑπεκρίνατο· Ὡ νῆπιοι, ἐπιμέμφεσθε ὅσα ὑμῖν
 ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἐπεμψε μηνίων
 δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπρήξαντο αὐτῷ τὸν
 ἐν Καμικῷ θάνατον γενόμενον, ὑμεῖς δὲ ἐκείνοισι τὴν
 ἐκ Σπάρτης ἀρπασθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρβάρου γυ-
 ναῖκα. ταῦτα οἱ Κρήτες ὥς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν,
 ἔσχοντο τῆς τιμωρῆς. λέγεται γάρ Μίνων κατὰ ξή- 170
 τησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην τὴν νῦν Σι-
 κελίην καλεομένην ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ. ἀνὰ δὲ
 χρόνον Κρήτας θεοῦ σφέας ἐποτρύναντος, πάντας πλὴν
 Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομένους στόλῳ με-
 γάλῳ ἐς Σικανίην πολιορκεῖν ἐπ' ἔτα πέντε πόλιν
 Καμικόν, τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέμοντο. τέλος
 δὲ οὐ δυναμένους οὔτε ἔλειν οὔτε παραμένειν λιμῷ
 συνεστέωτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὥς δὲ κατὰ Ἰηπυ-
 γίην γενέσθαι πλείοντας, ὑπολαβόντα σφέας χειμῶνα
 μέγαν ἐκβαλεῖν ἐς τὴν γῆν· συναραχθέντων δὲ τῶν
 πλοίων (οὐδεμίαν γάρ σφι ἔτι κομιδὴν ἐς Κρήτην φαί-
 νεσθαι), ἐνθαῦτα Ἱέρην πόλιν κτίσαντας καταμεῖναι τε
 καὶ μεταβαλόντας ἀντὶ μὲν Κρητῶν γενέσθαι Ἱήπυγας
 Μεσσαπίους, ἀντὶ δὲ εἶναι νησιώτας ἡπειρώτας. ἀπὸ
 δὲ Ἱέρης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκίσαι, τὰς δὲ Ταραντῖνοι
 χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ἐξανιστάντες προσέπαισαν με-
 γάλῳ, ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος δὴ ἐγέ-
 νετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτῶν τε Ταραντίνων
 καὶ Ῥηγίνων, οἳ ὑπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου ἀναγκαζό-
 μενοι τῶν ἀστῶν καὶ ἀπικόμενοι τιμωροὶ Ταραντῖνοισι
 ἀπέθανον τρισχίλιοι οὕτω· αὐτῶν δὲ Ταραντίνων οὐκ

ἐπὶ ἄριθμός. ὁ δὲ Μίνυθος, οἰκίτης ἑὸν Ἀναξίλειω, ἐπίτροπος Ῥηγίου κατελέλειπτο, οὗτος ὃς περ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου καὶ Τεγέην τὴν Ἀρχάδων οἰκίσας ἀνέθηκε
 171 ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀνδριάντας. ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίους τε καὶ Ταραντίνους τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέγoue. ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθείσαν, ὡς λέγουσι Πραῖσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους καὶ μάλιστα Ἑλληνας, τρίτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνων τελευτήσαντα γενέσθαι τὰ Τρωικά, ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἔοντας Κρήτας τιμωροὺς Μενέλεω. ἀντὶ τούτων δὲ σφι ἀπονουστήσασι ἐκ Τροίης λιμὸν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι, ἔστε τὸ δεύτερον ἐρημωθείσης Κρήτης μετὰ τῶν ὑπολοίπων τρίτους αὐτὴν νῦν νέμεσθαι Κρήτας. ἡ μὲν δὴ Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦτα ἔσχε βουλομένους τιμωρέειν τοῖσι Ἑλλησι.

172 Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τὸ πρῶτον ἐμήδισαν, ὡς διέδεξαν, ὅτι οὗ σφι ἦν δανε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμηχανῶντο. ἐπεῖτε γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν τὸν Πέρσην ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους. ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἦσαν ἀλισμένοι πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολιῶν τῶν τὰ ἀμείνω φρονεουσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγελοι ἔλεγον· Ἄνδρες Ἑλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίῃ τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νῦν ἔτοιμοί εἰμεν συμφυλάσσειν, πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμέας στρατιὴν πολλήν, ὡς εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστασθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ· οὐ γάρ τοι προκατημένους τοσοῦτο

πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μύνουσι πρὸ ὑμέων δεῖ ἀπο-
 λέσθαι. βοηθέειν δὲ οὐ βουλόμενοι ἀναγκαίην ἡμῖν
 οὐδεμίαν οἷοί τέ ἐστε προσφέρειν· οὐδὰμὰ γὰρ ἀδυ-
 νασίης ἀνάγκη κρέσσω ἐφν. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα
 αὐτοὶ τινα σωτηρίην μηχανώμενοι. ταῦτα ἔλεγον οἱ
 Θεσσαλοί. οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλεύσαντο 173
 ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν πεζὸν στρατὸν
 φυλάξοντα τὴν ἐσβολήν. ὥς δὲ συνελέχθη ὁ στρατός,
 ἔπλεε δι' Εὐρύπου. ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαιίης ἐς
 Ἄλουν, ἀποβάς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ
 καταλιπὼν, καὶ ἀπῆκετο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολήν
 ἣ περ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει
 παρὰ ποταμὸν Πηνειόν, μεταξὺ δὲ Ὀλύμπου τε ὄρεος
 ἑόντα καὶ τῆς Ὀσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τῶν
 Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὀπλῖται συλλεγέντες, καὶ σφι
 προσῆν ἡ Θεσσαλῶν ἵππος. ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαι-
 μονίων μὲν Εὐαίνετος ὁ Καρήνου ἐκ τῶν πολεμάρχων
 ἀραιρημένος, γένεος μέντοι ἑὼν οὐ τοῦ βασιληίου, Ἀθη-
 ναίων δὲ Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας
 ἡμέρας ἐνθαῦτα· ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάν-
 δρου τοῦ Ἀμύντεω ἀνδρὸς Μακεδόνης συνεβούλευόν
 σφι ἀπαλλάσσεσθαι μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ κατα-
 πατηθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ ἐπιόντος, σημαίνοντες
 τὸ πλῆθος τε τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὥς δὲ οὗτοί
 σφι ταῦτα συνεβούλευον (χρηστὰ γὰρ ἐδόκεον συμ-
 βουλεύειν, καὶ σφι εὖνοος ἐφαίνετο ἑὼν ὁ Μακεδών),
 ἐπέιθοντο. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδίῃ ἦν τὸ πείθον,
 ὥς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην ἐοῦσαν ἐσβολήν ἐς Θεσσαλοὺς
 κατὰ τὴν ἑνω Μακεδονίην διὰ Περγαιβῶν κατὰ Γόννον
 πόλιν, τῇ περ δὴ καὶ ἐσέβαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω.

καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τὰς νέας ὀπίσω ἐπο-
 174 ρεύοντο ἐς τὸν Ἴσθμόν. αὕτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσα-
 λίην στρατιή, βασιλέος τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν
 Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ.
 Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων οὕτω δὴ ἐμήδισαν
 προθύμως οὐδ' ἔτι ἐνδοιαστῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρή-
 γμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖ ἄνδρες ἐόντες χρησιμώτατοι.

175 Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεῖτε ἀπίκατο ἐς τὸν Ἴσθμόν,
 ἐβουλευόντο πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου τῇ τε
 στήσονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἷοισι χώροισι. ἡ νι-
 κῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν
 φυλάξαι· στεινότερῃ γὰρ ἐφαίνεται ἐοῦσα τῆς ἐς Θεσσα-
 λίην καὶ ἅμα μία ἀρχότερῃ τε τῆς ἐκωτῶν. τὴν δὲ
 ἀτραπὸν, δι' ἣν ἤλωσαν οἱ ἀλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερ-
 μοπύλῃσι, οὐδὲ ἤδεσαν ἐοῦσαν πρότερον ἢ περ ἀπικό-
 μενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην
 ὦν ἐβουλευσάντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολὴν μὴ παρ-
 ιέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, τὸν δὲ ναυτικὸν
 στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἰσθμιαῖοτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον.
 ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ ὥστε πυνθάνεσθαι
 τὰ κατὰ ἑκατέρους ἐόντα, οἳ τε χῶροι οὕτω ἔχουσι·
 176 τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρη-
 κίου ἐξ εὐρέος συνάγεται ἐς στεινὸν ἐόντα τὸν πόρον
 τὸν μεταξὺ νήσου τε Σκιάθου καὶ ἡπείρου Μαγνησίης·
 ἐκ δὲ τοῦ στεινοῦ τῆς Εὐβοίης ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον
 δέκεται αἰγιαλός, ἐν δὲ Ἀρτέμιδος ἱρόν. ἡ δὲ αὖ
 διὰ Τρηχίνος ἑσόδος ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐστὶ τῇ στεινο-
 τάτῃ ἡμίπλεθρον. οὐ μέντοι κατὰ τοῦτό γε ἐστὶ τὸ
 στεινότατον τῆς χώρας τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἐμπροσθὲ τε
 Θερμοπυλέων καὶ ὕπισθε, κατὰ τε Ἀλπηνοῦς, ὕπισθε

ἔδοντας, ἐοῦσα ἀμαξιτὸς μούνη, καὶ ἔμπροσθε κατὰ
 Φοίνικα ποταμὸν ἀγχοῦ Ἀνθήλης πόλιος, ἄλλη ἀμα-
 ξιτὸς μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἐσπέ-
 ρης ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλόν, ἀνα-
 τεῖνον ἐς τὴν Οἶτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς ὁδοῦ
 θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεια. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ
 ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρους καλεῖν οἱ ἐπιχώ-
 ριοι, καὶ βωμὸς ἴδρυνται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδέ-
 δμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολάς, καὶ τό γε
 παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τεῖχος
 δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκή-
 σοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἐκτέεται. ἄτε
 δὴ περρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαι σφεας,
 τοῦτο προσφυλάξαντο οἱ Φωκέες καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερ-
 μὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἐσοδὸν, ὥς ἂν χαραδρωθῇ
 ὁ χώρος, πᾶν μηχανώμενοι ὅπως μὴ σφι ἐσβάλοιεν
 οἱ Θεσσαλοὶ ἐς τὴν χώραν. τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ
 ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ
 ἤδη ὑπὸ χρόνου ἔκειτο· τοῖσι δὲ αὖτις ὀρθώσασι
 ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρ-
 βαρον. κώμη δὲ ἔστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ
 οὔνομα· ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἑλ-
 ληνες. οἱ μὲν νυν χώροι οὗτοι τοῖσι Ἑλλήσι εἶναι 177
 ἐφαίνοντο ἐπιτηδεοί· ἅπαντα γὰρ προσκεψάμενοι καὶ
 ἐπιλογισθέντες ὅτι οὔτε πλήθει ἔξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρ-
 βαροι οὔτε ἵππῳ, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπ-
 ιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὥς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσῃ
 ἔοντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐστρα-
 τεύοντο αὐτῶν οἱ μὲν ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δὲ
 κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον.

178 Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθειον δια-
ταχθέντες, Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρηστηριάζ-
οντο τῷ θεῷ ὑπὲρ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρω-
δηκότες, καὶ σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὐχεσθαι· μεγάλους
γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Δελφοὶ
δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήιον πρῶτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι
βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐξήγγειλαν· τὰ χρη-
σθέντα αὐτοῖσι, καὶ σφι δεινῶς καταρρωδέουσι τὸν
βάρβαρον ἐξαγγέλλαντες χάριν ἀθάνατον κατέθεντο·
μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε
ἀπέδεξαν ἐν Θυίῃ, τῇ περ τῆς Κηφισοῦ θυγατρὸς
Θυίης τὸ τέμενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ ᾠδὸς οὗτος τὴν
ἐπωνυμίην ἔχει, καὶ θυσίῃσιν σφεας μετίσσαν. Δελφοὶ
μὲν δὴ κατὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους
ἐλάσκονται.

179 Ὁ Δὲ ναυτικὸς Ξέρξης στρατὸς ὁρμώμενος ἐκ
Θέρμης πόλιος παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἄριστα πλεούσῃσι
δέκα ἰθὺ Σκιαῶν, ἐνθα ἦσαν προφυλάσσουσαι νέας
τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγιναιή καὶ Ἀτ-
τική. προῖδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων ἐς
180 φρυγὴν ὤρμησαν. τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τῆς ἦρχε
Πρηξίλος, ἀντίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι·
καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα
ἀγαγόντες ἐπὶ τὴν πρῶτην τῆς νεὸς ἔσφαξαν, διαδέ-
ξιον ποιούμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ
κάλλιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ ὄνομα ἦν
181 Λέων· τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροιο. ἡ
δὲ Αἰγιναιή, τῆς ἐτρηιράρχε Ἀσωνίδης, καὶ τινὰ σφι
θόρυβον παρέσχε Πυθίῳ τοῦ Ἰσχενοῦ ἐπιβατεύον-
τος, ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέραν· ὅς

ἐπειδὴ ἡ νηὺς ἡλίσκετο ἐς τοῦτο ἀντείχε μαχόμενος ἐς
 ὃ κατεκρεουργήθη ἅπας. ὥς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε
 ἀλλ' ἦν ἔμπνοος, οἱ Πέρσαι, οἳ περ ἐπεβάτευσον ἐπὶ
 τῶν νεῶν, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιῆσαι μιν
 περὶ πλείστου ἐποίησαντο, σμύρνησί τε ἰώμενοι τὰ
 ἔλκεα καὶ σινδόνης βυσσίνης τελαμῶσι κατελίσσοντες·
 καὶ μιν, ὥς ὀπίσω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἐωντῶν στρατό-
 πεδον, ἐπεδείκνυσαν ἐκπαγλόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ,
 περιέποντες εὖ· τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηὶ
 ταύτῃ περιεῖπον ὥς ἀνδράποδα. αἱ μὲν δὴ δύο τῶν 182
 νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν· ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐτριηράρχου
 Φόρμος ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα ἐξοκέλλει ἐς τὰς
 ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ, καὶ τοῦ μὲν σκάφους ἐκράτησαν
 οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν οὐ. ὥς γὰρ δὴ τάχιστα
 ἐπώκειλαν τὴν νεά οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποθορόντες κατὰ
 Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομίσθησαν ἐς Ἀθήνας. ταῦτα 183
 οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίᾳ στρατοπεδευόμενοι πυν-
 θάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιάθου. πυθόμενοι δὲ καὶ
 καταρρωδήσαντες ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετορμίζοντο ἐς
 Χαλκίδα, φυλάζοντες μὲν τὸν Εὐριπον, λείποντες δὲ
 ἡμεροσκόπους περὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης. τῶν δὲ
 δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων τρεῖς ἐπήλασαν περὶ τὸ ἔρμα
 τὸ μεταξὺ ἑὸν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον
 δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι ἐπειδὴ στήλην λίθου
 ἐπέθησαν κομίσαντες ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὀρμηθέντες αὐτοὶ
 ἐκ Θέρμης, ὥς σφι τὸ ἐμποδὼν ἐγγεγόνεε καθαρὸν, ἐπ-
 ἐπλεον πάσῃσι τῇσι νηυσί, ἑνδεκα ἡμέρας παρέντες
 μετὰ τὴν βασιλέως ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἔρμα
 σφι κατηγήσατο ἑὸν ἐν πόρῳ μάλιστα Πάμμων Σκύ-
 ριος. πανημερὸν δὲ πλέοντες οἱ βάρβαροι ἐξανύουσι

τῆς Μαγνησίης χώρας ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἔοντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς.

- 184 Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων ἀπαθῆς τε κακῶν ἦν ὁ στρατός, καὶ πλῆθος ἦν τηνικαῦτα ἔτι, ὥς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκω, τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης, ἐουσέων ἑπτὰ καὶ διηκοσιέων καὶ χιλιέων, τὸν μὲν ἀρχαίου ἐκάστων τῶν ἔθνέων ἔοντα ὁμίλον τέσσερας καὶ εἰκοσι μυριάδας καὶ πρὸς χιλιάδα τε καὶ τετρακοσίους, ὥς ἀνὰ διηκοσίους ἄνδρας λογιζόμενοισι ἐν ἑκάστη νηί. ἐπεβάτευνον δὲ ἐπὶ τούτων τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχωρίων ἐπιβατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων τριήκοντα ἄνδρες. οὗτος ἄλλος ὁμιλος γίνεται τρισμῦριοι καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ πρὸς διηκόσιοί τε καὶ δέκα. προσθήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέρων, ποιήσας ὅ τι πλεον ἦν αὐτῶν ἢ ἔλασσον, ἂν' ὀγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα, ὥς καὶ πρότερον εἰρέσθη, τρισχίλια. ἤδη ὧν ἄνδρες ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες καὶ εἰκοσι. τοῦτο μὲν δὴ τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν, σύμπαν ἔον πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες δὲ ἔπεισι ἐπὶ ταύτῃσι ἑπτὰ καὶ πρὸς ἑκατοντάδες ἕξ καὶ δεκάς. τοῦ δὲ πεξοῦ ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγένοντο, τῶν δὲ ἱππέων ὀκτὼ μυριάδες. προσθήσω δ' ἔτι τούτοισι τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Αἰβύας, πλῆθος ποιήσας δισμυρίους ἄνδρας. καὶ δὴ τό τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεξοῦ πλῆθος συντιθέμενον γίνεται διηκόσιαί τε μυριάδες καὶ τριήκοντα καὶ μία καὶ πρὸς χιλιάδες ἑπτὰ

καὶ ἑκατοντάδες ἕξ καὶ δεκάς. τοῦτο μὲν τὸ ἕξ αὐτῆς
 τῆς Ἀσίης στρατεύμα ἔξαναχθὲν εἴρηται, ἄνευ τε τῆς
 θεραπείης τῆς ἐπομένης καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων
 καὶ ὅσοι ἐνέπλεον ταύτοις. τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης 185
 ἀρόμενον στρατεύμα ἔτι προσλογιστέα τούτῳ παντὶ
 τῷ ἐξηριθμημένῳ· δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν
 νυν οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν
 ἐπικειμένων τῇ Θρηίκῃ παρεῖχοντο εἴκοσι καὶ ἑκα-
 τόν. ἐκ μὲν νυν τούτων τῶν νεῶν ἄνδρες τετρακισ-
 χίλιοι καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζοὺ δὲ τὸν Θρηίκας
 παρεῖχοντο καὶ Παῖονες καὶ Ἑορδοὶ καὶ Βοττιαῖοι καὶ
 τὸ Χαλκιδικὸν γένος καὶ Βρύγοι καὶ Πίερες καὶ Μα-
 κεδόνες καὶ Περραιβοὶ καὶ Ἐνιῆνες καὶ Δόλοπες καὶ
 Μάγνητες καὶ Ἀχαιοὶ καὶ ὅσοι τῆς Θρηίκης τὴν παρα-
 λίην νέμονται, τούτων τῶν ἐθνέων τριήκοντα μυριάδας
 δοκέω γενέσθαι. αὗται ὧν αἱ μυριάδες ἐκείνησι προσ-
 τεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίης γίνονται αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν
 αἱ μάχιμοι μυριάδες διηκόσιαι καὶ ἑξήκοντα καὶ τέσ-
 σερες, ἔπεισι δὲ ταύτησι ἑκατοντάδες ἑκαίδεκα καὶ
 δεκάς. τοῦ μαχίμου δὲ τούτου ἔντος ἀριθμὸν τοσού- 186
 του τὴν θεραπείην τὴν ἐπομένην ταύτοις καὶ τοὺς
 ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀκάτοις ἔοντας καὶ μάλα ἐν τοῖσι
 ἄλλοις πλοίοις τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τού-
 τος τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας
 ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφεας ποιέω ἴσους ἐκείνοισι
 εἶναι καὶ οὔτε πλεῦνας οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν· ἐξισού-
 μενοι δὲ οὔτοι τῷ μαχίμῳ ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριά-
 δας ἐκείνοισι. οὕτω πεντακοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι
 καὶ ὀκτὼ καὶ χιλιάδας τρεῖς καὶ ἑκατοντάδας δύο καὶ
 δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἦγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέγχι

187 Σηπιάδος καὶ Θερμοπυλέων. οὗτος μὲν δὴ τοῦ συν-
 άπαντος τοῦ Ξέρξεω στρατεύματος ἀριθμός, γυναικῶν
 δὲ σιτοποιῶν καὶ παλλακέων καὶ εὐνούχων οὐδείς ἂν
 εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν· οὐδ' αὖ ὑποζυγίων τε καὶ τῶν
 ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν
 τῶν ἐπομένων, οὐδ' ἂν τούτων ὑπὸ πλήθεος οὐδείς
 ἂν εἴποι ἀριθμόν. ὥστε οὐδέν μοι θῶμα παρίσταται
 προδοῦναι τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν ἔστι ὧν, ἀλλὰ
 μᾶλλον ὅπως τὰ σιτία ἀντέχρησε θῶμά μοι μυριάσι
 τοσαύτησι. εὗρίσκω γὰρ συμβαλλόμενος, εἰ χοίνικα
 πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε καὶ μηδὲν πλεόν,
 ἔνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελεομένας ἐπ' ἡμέρῃ ἐκά-
 στη καὶ πρὸς τριηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους καὶ
 τεσσεράκοντα. γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι καὶ ὑπο-
 ζυγίοισι καὶ κυσὶ οὐ λογιζομαι. ἀνδρῶν δ' ἔουσέων
 τοσούτων μυριάδων κάλλεός τε εἵνεκα καὶ μεγάρθεος
 οὐδείς αὐτῶν ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν
 τοῦτο τὸ κράτος.

188 Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς ἐπεῖτε ὀρμηθεὶς ἐπλεε
 καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρας ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν
 μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἑόντα καὶ Σηπιάδος
 ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὄρμεον πρὸς γῆν,
 ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκαίνησι ἐπ' ἀγκυρέων· ὅτε γὰρ τοῦ αἰγια-
 λοῦ ἑόντος οὐ μεγάλου πρόκροσσαι ὄρμεον τὸ ἐς πόντον
 καὶ ἐπὶ ὀκτὼ νέας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω,
 ἅμα δὲ ὕρθρῳ ἐξ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας τῆς θα-
 λάσσης ζεσάσης ἐπέπεσέ σφι χειμῶν τε μέγας καὶ πολ-
 λὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίνην καλέουσι
 οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐτῶν
 αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε

ὄρμον, οἳ δ' ἐφθησαν τὸν χειμῶνα ἀνασπάσαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοὶ τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτῶν· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἴπνοὺς καλεομένους τοὺς ἐν Πηλῖῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον, αἱ δὲ ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξεβράσσοντο. ἦν δὲ τοῦ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον. λέγεται δὲ λόγος ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορέην ἐκ θεο-189
 προπίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφί ἐλλου χρηστη-
 ρίου τὸν γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι. Βορέης δὲ κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὠρεΐ-
 θνιαν τὴν Ἐρεχθίδος. κατὰ δὲ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθη-
 ναῖοι, ὡς φάτις ὄρηται, συμβαλλόμενοι σφίσι τὸν Βορέην γαμβρὸν εἶναι, ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι ὡς ἔμαθον ἀνξόμενον τὸν χειμῶνα ἢ καὶ πρὸ
 τούτου, ἐθύνοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τὸν τε Βορέην καὶ τὴν Ὠρεΐθνιαν τιμωρῆσαι σφίσι καὶ διαφθεῖραι
 τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἀθῶν. εἰ μὲν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὀρμεύουσι ὁ Βορέης ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οἳ δ' ὦν Ἀθηναῖοι σφίσι
 λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορέην πρότερον καὶ τότε ἐκεῖνα κατεργάσασθαι, καὶ ἱρὸν ἀπελθόντες Βορέω
 ἰδρύναντο παρὰ ποταμὸν Ἰλισθόν. ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ 190
 νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι διαφθαρῆναι, τετρακοσιέων οὐκ ἐλάσσονας, ἄνδρας τε ἀναριθμήτους χρημάτων τε πληθὺς ἀφθονον· ὥστε Ἀμεινοκλέϊ τῷ Κρητίνεω ἀνδρὶ Μάγνητι γηοχέοντι περὶ Σηπιάδα μεγάλως ἢ ναυηγίῃ
 [αὕτῃ] ἐγένετο χρηστή· ὅς πολλὰ μὲν χρύσεια ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκβρασσόμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύ-
 ρεα, θησαυροὺς τε τῶν Περσέων εὗρε, ἄλλα τε [χρύσεια]

ἄφατα χρήματα περιεβάλετο. ἀλλ' ὁ μὲν τᾶλλα οὐκ
 εὐτυχέων εὐρήμασι μέγα πλοῦσιος ἐγένετο· ἦν γάρ τις
 191 καὶ τοῦτον ἄχαρις συμφορὴ λυπεῦσα παιδοφόνος. σιτα-
 γωγῶν δὲ ὀλκάδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρο-
 μένων οὐκ ἐπὶν ἀριθμός, ὥστε δεισαντες οἱ στρατηγοὶ
 τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ μὴ σφι κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται
 οἱ Θεσσαλοί, ἕρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβά-
 λοντο. ἡμέρας γάρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς· τέλος δὲ ἔντομά
 τε ποιεῦντες καὶ καταεῖδοντες βοῇσι οἱ Μάγοι τῷ
 ἀνέμῳ, πρὸς τε τούτοισι καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νη-
 ρηῖσι θύοντες ἔπανσαν τετάρτη ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως
 αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἔδθον πυθόμενοι
 παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον ὥς ἐκ τοῦ χώρου τούτου
 ἀρπασθείη ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε ἅπασα ἡ ἀκτὴ ἡ Σηπιάς
 192 ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τε-
 τάρτη ἡμέρῃ ἐπέπαντο· τοῖσι δὲ Ἑλλήσι οἱ ἡμεροσκόποι
 ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρῃ
 ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν ὁ πρῶτος ἐγένετο, ἐσήμενον
 πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δὲ ὥς ἐπύθοντο,
 Ποσειδέωνι σωτῆρι εὐξάμενοι καὶ σπονδὰς προχέαντες
 τὴν ταχίστην ὀπίσω ἠπείλκοντο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίδιον,
 ἐλπίσαντες ὀλίγας τινὰς σφι ἀντιξόους ἔσεσθαι νέας.
 οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον ἐλθόντες περὶ τὸ Ἀρτεμίδιον
 ἐναυλόχεον, Ποσειδέωνος σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τού-
 193 του ἔτι καὶ ἔς τὸδε νομίζοντες· οἱ δὲ βάρβαροι, ὥς
 ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος καὶ τὸ κύμα ἔστρωτο, κατασπά-
 σαντες τὰς νέας ἔπλεον παρὰ τὴν ἡπειρον, κάμψαντες
 δὲ τὴν ἄκρην Μαγνησίης ἰδέαν ἔπλεον ἔς τὸν κόλπον
 τὸν ἐπὶ Παγασέων φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ
 κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἔνθα λέγεται τὸν Ἡρακλέα

καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰησούνος τε καὶ τῶν συνεταίρων
ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, εὐτε ἐπὶ τὸ κῶας
ἐπλεον ἐς Αἶαν τὴν Κολχίδα· ἐνθευτεν γὰρ ἐμελλον
ὑδρευσάμενοι ἐς τὸ πέλαγος ἀπήσειν, ἐπὶ τούτου δὲ τῷ
χώρῳ οὖνομα γέγονε Ἀφεταιί. ἐν τούτῳ ὦν ὕρμον οἱ
Ξέρξεω ἐποιεῦντο. πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νεῶν τούτων 194
ἐτυχόν τε ὑσταται πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι καὶ κως κατ-
εἶδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νέας. ἔδοξάν
τε δὴ τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βάρβαροι καὶ πλείοντες
ἐσέπεσον ἐς τοὺς πολεμίους· τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ
Κύμης τῆς Αἰολίδος ὑπαρχος Σανδῶκης ὁ Θαμασίον,
τὸν δὴ πρότερον τούτων βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπ' αἰτή-
τοιῇδε λαβὼν ἀνεσταύρωσε, ἐόντα τῶν βασιλῆων δικα-
στέων. ὁ Σανδῶκης ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε.
ἀνακρεμασθέντος ὦν αὐτοῦ λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος εὗρέ
οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἀμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον
τὸν βασιλῆιον· εὗρών δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος καὶ γνούς
ὥς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε.
βασιλέα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω διαφυγὼν μὴ ἀπολέσθαι
περιῆν, τότε δὲ ἐς τοὺς Ἑλλήνας καταπλώσας ἐμελλε
οὐ τὸ δεύτερον διαφυγὼν ἔσεσθαι· ὥς γὰρ σφεας
εἶδον προσπλέοντας οἱ Ἑλληνες, μαθόντες αὐτῶν τὴν
γινομένην ἀμαρτάδα ἐπαναχθέντες εὐπετέως σφεας
εἶλον. ἐν τούτων μὲν Ἀρίδωλις πλέων ἦλω, τύραννος 195
Ἀλαβάνδων τῶν ἐν Καρίῃ, ἐν ἑτέρῃ δὲ ὁ Πάφιος
στρατηγὸς Πενθύλος ὁ Δημονόου, ὃς ἦγε μὲν δυώ-
δεκα νέας ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφεων τὰς ἑνδεκα
τῷ χειμῶνι τῷ γενομένῳ κατὰ Σηπιάδα, μὴ τῇ περι-
γενομένῃ καταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦλω. τούτους οἱ
Ἑλληνες ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλουντο πυνθέσθαι ἀπὸ

τῆς Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων ἰσθμόν.

- 196 Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατός, πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τῶν εἶπον Σανδώκεα στρατηγέειν, ἀπίκοντο ἐς Ἀφειάς. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαιῆς ἐσβεβληκῶς ἦν καὶ δὴ τριταῖος ἐς Μηλιέας, ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἄμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑαυτοῦ, ἀποπειρώμενος καὶ τῆς Θεσσαλίας ἵππου, πυθόμενος ὥς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἑλλήσι· ἐνθα δὴ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλείποντο πολλόν. τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν Ὀνόχωνος μούνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον πινόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιῇ ποταμῶν ῥεόντων οὐδὲ ὅστις μέγιστος αὐτῶν ἐστὶ Ἡπιδανός, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε
- 197 εἰ μὴ φλαύρως. ἐς Ἄλωνα δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἀπικομένῳ Ξέρξῃ οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξηγέσθαι ἑλερόν οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἶρὸν τοῦ Λαφυστίου Διός, ὥς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμυχανήσατο Φοῖβῳ μύρον σὺν Ἰνοῖ βουλεύσας, μετέπειτα δὲ ὥς ἐκ θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἀέθλους τοιούσδε· ὃς ἂν ἦ τοῦ γένεος τούτου πρεσβύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι τοῦ λήϊτον αὐτοὶ φυλάκας ἔχουσι (λήϊτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτανήιον [οἱ] Ἀχαιοί)· ἦν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἐστὶ ὅπως ἔξαισι πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ· ὥς τε ἐτι πρὸς τούτοις πολλοὶ ἤδη τούτων [τῶν] μελλόντων θύσεσθαι δεισαντες οἴχοντο ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώραν, χρόνου δὲ προϊόντος ὀπίσω κατελθόντες ἦν ἀλίσκωνται ἐστέλλοντο ἐς τὸ πρυτανήιον· ὥς θύεται τε ἐξηγέοντο στέμμασι πᾶς πυκασθεὶς καὶ ὥς σὺν πομπῇ ἐξαχθεὶς. ταῦτα

δὲ πάσχουσι οἱ Κυτισσώρου τοῦ Φοῖβου παιδὸς ἀπο-
γονοί, διότι καθαρὸν τῆς χώρας ποιευμένων Ἀχαιῶν
ἐκ θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλον καὶ μελλόντων
μιν θύειν ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυτίσσωρος ἐξ Αἴης τῆς
Κολχίδος ἐρρυσάτο, ποιήσας δὲ τοῦτο τοῖσι ἐπιγενο-
μένοισι ἐξ ἑωυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ ἐνέβαλε. Ζέφυρος
δὲ ταῦτα ἀκούσας ὥς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγίνετο, αὐτὸς
τε ἔργετο αὐτοῦ καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε, τῶν
τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν οἰκίην ὁμοίως καὶ τὸ
τέμενος ἐσέβετο.

Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ καὶ τὰ ἐν Ἀχαιίῃ 198
ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἦε ἐς τὴν Μηλίδα παρὰ
κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ὄχλῃ ἀνὰ
πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον
ἔστι χώρος πεδινός, τῇ μὲν εὐρὺς, τῇ δὲ καὶ κάρτα
στεινός· περὶ δὲ τὸν χώρον ὄρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα
περικληθεὶς πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν, Τρηχίνια πέτραι
καλεόμεναι. πρώτη μὲν νυν πόλις ἔστι ἐν τῷ κόλπῳ
ἰόντι ἀπὸ Ἀχαιῆς Ἀντικύρη, παρ' ἣν Σπερχεῖος πο-
ταμὸς ῥέων ἐξ Ἐνιήνων ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ἀπὸ δὲ
τούτου διὰ εἰκοσὶ κον σταδίων ἄλλος ποταμὸς τῷ
ὄνομα κέεται Δύρας, τὸν βοηθέοντα Ἡρακλεῖ καιο-
μένῳ λόγος ἔστι ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου δι' ἄλ-
λων εἰκοσι σταδίων ἄλλος ποταμὸς ἔστι ὃς καλεῖται
Μέλας. Τρηχίς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου 199
ποταμοῦ πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτῃ δὲ καὶ εὐρύτατόν
ἔστι πάσης τῆς χώρας ταύτης ἐκ τῶν ὀρέων ἐς θά-
λασσαν, κατ' ἃ Τρηχίς πεπόλισται· δισχίλιά τε γὰρ
καὶ δισμύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἔστι. τοῦ δὲ ὄρους
τὸ περικληθεὶς τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην ἔστι διασφᾶξ

πρὸς μεσαμβρίην Τρηχίνας, διὰ δὲ τῆς διασφάγος
 Ἀσωπὸς ποταμὸς ῥέει παρὰ τὴν ὑπωρέην τοῦ ὄρεος.
 200 ἔστι δὲ ἄλλος Φοῖνιξ ποταμὸς οὐ μέγας πρὸς μεσαμ-
 βρίην τοῦ Ἀσωποῦ, ὃς ἐκ τῶν ὀρέων τούτων ῥέων ἐς
 τὸν Ἀσωπὸν ἐκδίδοι. κατὰ δὲ τὸν Φοῖνικα ποταμὸν
 στενωτάτον ἔστι· ἀμαξιτὸς γὰρ μούνη [μία] δέδμηται.
 ἀπὸ δὲ τοῦ Φοῖνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδια
 ἔστι ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοινικός (τε)
 ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τε ἔστι τῇ οὐνομα
 Ἀνθήλη κέεται, παρ' ἣν δὴ παραρρέων ὁ Ἀσωπὸς ἐς
 θάλασσαν ἐκδίδοι, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν τῷ
 Δήμητρος τε ἱερὸν Ἀμφικτυονίδος ἱδρυται καὶ ἔδραι
 εἰσὶ Ἀμφικτύοσι καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱερὸν.

201 Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μη-
 λίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ, οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες ἐν τῇ διόδῳ
 καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων
 Ἑλλήνων Θερμοπύλαι, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ
 περιοίκων Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι
 ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι, ἐπεκράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν
 πρὸς βορέην ἄνεμον ἐχόντων πάντων μέγχι Τρηχίνας,
 οἱ δὲ τῶν πρὸς νότον (τε) καὶ μεσαμβρίην φερόντων
 202 τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου. ἦσαν δὲ οἷδε Ἑλλήνων
 οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρ-
 τητέων τε τριηκόσιοι ὀπλίται καὶ Τεγεατέων καὶ Μαν-
 τινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἑκατέρων, ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς
 Ἀρκαδίας εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκα-
 δίας χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν Ἀρκαδῶν, ἀπὸ δὲ Κορίνθου
 τετρακόσιοι καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος διηκόσιοι καὶ Μυκη-
 νέων ὀγδῶκοντα. οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρ-
 ἦσαν, ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι καὶ

Θηβαίων τετρακόσιοι. πρὸς τούτοις ἐπικλητοὶ ἐγέ- 203
νοντο Λοκροὶ τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῇ καὶ Φω-
κέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέ-
σαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἤκοιεν
πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων
προσδόκιμοι πᾶσαν εἶεν ἡμέραν, ἥ θάλασσά τε σφι
εἶη ἐν φυλακῇ ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρεομένη καὶ
Αἰγινητέων καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέν-
των, καὶ σφι εἶη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι
τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἀλλ' ἄνθρωπον, εἶναι δὲ
θνητὸν οὐδένα οὐδὲ ἔσεσθαι τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινα-
μένῳ οὐ συνεμίχθη, τοῖσι δὲ μεγίστοις αὐτῶν μέγιστα
ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς εἶναι θνητὸν,
ἀπὸ τῆς δόξης πεσεῖν [ἄν]. οἱ δὲ ταῦτα πυνθανό-
μενοι ἐβόηθον ἐς τὴν Τροχίνα. τούτοις ἦσαν μὲν 204
καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιν ἐκάστων, ὁ δὲ
θωμαζόμενος μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος
ἡγεόμενος Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρί-
δεω τοῦ Λέοντος τοῦ Εὐρυκρατίδεω τοῦ Ἀναξάνδρου
τοῦ Εὐρυκράτεος τοῦ Πολυδώρου τοῦ Ἀλκαμένεος τοῦ
Τηλέκλου τοῦ Ἀρχέλειω τοῦ Ἠγησίλειω τοῦ Δορύσσου
τοῦ Λεωβώτew τοῦ Ἐχέστράτου τοῦ Ἡγίος τοῦ Εὐρυ-
σθένεος τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεο-
δαίου τοῦ Ὑλλου τοῦ Ἡρακλέος, κτησάμενος τὴν βασι-
ληίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου. διξὼν γάρ οἱ εἶν- 205
των πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δω-
ριεύς, ἀπελήλατο τῆς φροντίδος περὶ τῆς βασιληίης.
ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσηνος γόνου,
Δωριεύς τε οὐκέτι εἶντος ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ
τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ

βασιλῆϊ, καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρότου
 (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδω παῖς) καὶ δὴ
 καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. ὅς τότε ἦι ἐς Θερμο-
 πύλας ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε [τοὺς] κατεστεῶτας τριη-
 κοσίους καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἑόντες. παραλαβὼν
 δὲ ἀπῆκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισά-
 μενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου.
 τοῦδε δὲ εἵνεκα τούτους σπουδὴν ἐποιήσατο Λεωνίδης
 μούρους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως
 κατηγόρητο μηδίζειν· παρεκάλεε ὧν ἐς τὸν πόλεμον
 θέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψουσι εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ
 τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ ἄλλο-
 206 φρονέοντες ἔπεμπον. τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεω-
 νίδην πρῶτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους
 ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στρατεύωνται μηδὲ καὶ
 οὗτοι μηδίσωσι, ἣν αὐτοὺς πυνθάνωνται ὑπερβαλλο-
 μένους· μετὰ δέ, Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἐμελλόν
 ὁρτάσαντες καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ κατὰ
 τάχος βοηθέειν πανδημεί. ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν
 συμμάχων ἐνένωντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσιν·
 ἦν γὰρ κατὰ τὸντὸ Ὀλυμπιάς τούτοισι τοῖσι πρήγμασι
 συμπεσοῦσα· οὐκ ὧν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω δια-
 κριθήσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον ἔπεμπον
 τοὺς προδρόμους.

207 Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενένωντο ποιήσιν· οἱ δὲ
 ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς
 ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες ἐβουλεύοντο περὶ
 ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοις
 ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν
 φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ Φωκέων καὶ Λοκρῶν περισπερ-

χθόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ αὐτοῦ τε μένειν ἐψηφίζετο
 πέμπειν τε ἀγγέλους εἰς τὰς πόλεις κελεύοντάς σφι
 ἐπιβοηθῆειν, ὥς ἑόντων αὐτῶν ὀλίγων στρατὸν τὸν
 Μῆδων ἀλέξασθαι. ταῦτα βουλευομένων σφέων ἐπεμπε 208
 Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα ἰδέσθαι ὁκόσοι εἰσὶ καὶ ὅ
 τι ποιεοίεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἔων ἐν Θεσσαλίῃ ὥς ἑλι-
 σμένη εἴη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγῃ, καὶ τοὺς ἡγεμόνας
 ὥς εἴησαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης, ἔων γένος
 Ἡρακλείδης. ὥς δὲ προσήλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς τὸ στρα-
 τόπεδον, ἐθελήτο τε καὶ κατῶρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατό-
 πεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορ-
 θώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατιδέσθαι·
 ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος τὰ
 ὅπλα ἔκειτο. ἐτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαι-
 μόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὦρα γυμναζομένους
 τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους. ταῦτα
 δὴ θεώμενος ἐθώμαζε καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε, μαθὼν
 δὲ πάντα ἀτρεκέως ἀπήλυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην·
 οὔτε γὰρ τις ἐδίωκε ἀλογίης τε ἐκύρησε πολλῆς· ἀπελ-
 θὼν τε ἔλεγε πρὸς Ξέρξην τὰ περ ὁπώπεε πάντα.
 ἀκούων δὲ Ξέρξης οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἔόν, ὅτι 209
 παρεσκευάζοντο ὥς ἀπολεόμενοί τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ
 δύναμιν· ἀλλ' αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιεῖν,
 μετεπέμψατο Δημόκριτον τὸν Ἀρίστωνος, ἑόντα ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δέ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἕκαστα
 τούτων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιεύμενον πρὸς τῶν Λακε-
 δαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε· Ἦκουσας μὲν καὶ πρότερόν μεν,
 εἴτε ὁρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τού-
 των· ἀκούσας δὲ γέλωτά με ἔθεν λέγοντα τῇ περ ὥρων
 ἐκβησόμενα προήγματα ταῦτα. ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην

ἀσκέειν ἀντία σεῦ, βασιλεῦ, ἀγῶν μέγιστός ἐστι. ἄκου-
 σον δὲ καὶ νῦν. οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπίκαται μαχησόμενοι
 ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος
 γάρ σφι ἔχων οὕτω ἐστί· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν
 τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ἐπίστασο δέ,
 εἰ τούτους γε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι,
 ἐστὶ οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων τὸ σέ, βασιλεῦ, ὑπο-
 μενέει χεῖρας ἀνταειρόμενον· νῦν γὰρ πρὸς βασιληίην
 τε καλλίστην τῶν ἐν Ἑλλήσιν προσφέρειαι καὶ ἄνδρας
 ἀρίστους. κάρτα τε δὴ Ξέρξῃ ἄπιστα ἐφαίνεται τὰ λεγό-
 μενα εἶναι καὶ δεύτερα ἐπειρώτα ὄντινα τρόπον τοσούτου
 ἐόντες τῇ ἑωυτοῦ στρατιῇ μαχήσονται. ὁ δὲ εἶπε· ὦ
 βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὥς ἀνδρὶ ψεύστη, ἣν μὴ ταῦτά
 210 τοι ταύτῃ ἐκβῇ τῇ ἐγὼ λέγω. ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε
 τὸν Ξέρξην. τέσσερας μὲν δὴ παρῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων
 αἰεὶ σφεας ἀποδρῆσεσθαι· πέμπτη δέ, ὥς οὐκ ἀπαλ-
 λάσσοντο ἀλλὰ οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδεῖν τε καὶ ἀβουλίῃ
 διαχρεώμενοι μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μῆδους τε
 καὶ Κισσίους θυμωθεῖς, ἐντειλάμενός σφεας ζωγρή-
 σαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. ὥς δ' ἐσέπεσον
 φερόμενοι ἐς τοὺς Ἑλληνας οἱ Μῆδοι, ἐπιπτον πολλοί,
 ἄλλοι δ' ἐπесήσαν καὶ οὐκ ἀπήλυννον, καίπερ μεγά-
 λως προσπταίοντες. δῆλον δ' ἐποίησεν παντὶ τῷ καὶ
 οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ ὅτι πολλοὶ μὲν ἀνθρώποι
 εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγίνετο δὲ ἡ συμβολὴ δι' ἡμέ-
 211 ρης. ἐπεῖτε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείποντο, ἐνθαῦτα
 οὗτοι μὲν ὑπεξήσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπήσαν,
 τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεύς, τῶν ἦρχε Ἰθάρνης,
 ὥς δὴ οὗτοι γε εὐπετέως κατεργασόμενοι. ὥς δὲ καὶ
 οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἑλλήσιν, οὐδὲν πλέον ἐφείροντο

τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς ἀλλὰ τὰ αὐτά, ἅτε ἐν στε-
 νοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι καὶ δόρασι βραχυτέροισι
 χρεώμενοι ἢ περ οἱ Ἕλληνες καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει
 χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου,
 ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι
 ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅπως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἄλλες
 φεύγεσκον δῆθεν, οἱ δὲ βάρβαροι ὀρῶντες φεύγοντας
 βοῇ τε καὶ πατάγῳ ἐπήρισαν, οἱ δ' ἂν καταλαμβανόμενοι
 ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροισι, μεταστρε-
 φόμενοι δὲ κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περ-
 σέων· ἐπιπτον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα
 ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνάετο παραλαβεῖν οἱ Πέρ-
 σαι τῆς ἐσόδου πειρώμενοι καὶ κατὰ τέλεα καὶ παν-
 τοίως προσβάλλοντες, ἀπήλυνον ὀπίσω. ἐν ταύτῃσι 212
 τῇσι προσόδοις τῆς μάχης λέγεται βασιλεῖα θηεύμενον
 τρεῖς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῇ
 στρατιῇ. τότε μὲν οὕτω ἡγωνίσαντο, τῇ δ' ὕστεραίῃ
 οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον· ἅτε γὰρ ὀλίγων
 ἔόντων, ἐλπίσαντές σφεας κατατειρωματίσθαι τε καὶ
 οὐκ οἶους τε ἔσεσθαι ἐτι χεῖρας ἀνταείρασθαι συνέ-
 βαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξεις τε καὶ κατὰ ἔθνεα
 κεκοσμημένοι ἦσαν καὶ ἐν μέρει ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν
 Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ ὄρος ἐτάχθησαν φυλάξοντες
 τὴν ἀτραπὸν. ὥς δὲ οὐδὲν εὗρισκον ἀλλοιότερον οἱ
 Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνῶρων, ἀπήλυνον. ἀπορέον- 213
 τος δὲ βασιλεὺς ὃ τι χρήσεται τῷ παρεόντι πρήγματι,
 Ἐπιάτης ὁ Εὐρυδῆμον ἀνὴρ Μηλιεὺς ἦλθέ οἱ ἐς
 λόγους ὥς μέγα τι παρὰ βασιλεὺς δοκέων οἴσεσθαι,
 ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ ὄρους φέρουσαν
 ἐς Θερμοπύλας καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπομείναντας

Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους ἔφυγον
 εἰς Θεσσαλίην, καὶ οἱ φυγόντι ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων
 τῶν Ἀμφικτυόνων εἰς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων ἀργύριον
 ἐπεκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατήλθε γὰρ
 εἰς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω ἀνδρὸς Τρηχινίου.
 ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάτην
 δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπισθε λόγοις
 σημανέω, ἐτιμῆθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲ
 ἤσσαν. Ἐπιάτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε.
 214 ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὥς Ὀνήτης τε ὁ Φω-
 ναγόρεω ἀνὴρ Καρύστιος καὶ Κορυθαλλὸς Ἀντικυρεὺς
 εἰσι οἱ εἶπαντες πρὸς βασιλέα τούτους τοὺς λόγους κα-
 περηγησάμενοι τὸ ὄρος τοῖσι Πέρσησι, οὐδαμῶς ἔμοιγε
 πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρόνῳ σταθμώσασθαι, ὅτι
 οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκήρυξαν οὐκ ἐπὶ Ὀνή-
 τη τε καὶ Κορυθαλλῷ ἀργύριον ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάτῃ τῷ
 Τρηχινίῳ, πάντως κού τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι
 τοῦτο δὲ φεύγοντα Ἐπιάτην ταύτην τὴν αἰτίην οἶδα-
 μεν. εἰδεῖν μὲν γὰρ ἂν καὶ ἔων μὴ Μηλιεύς ταύτην
 τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμικληῶς εἶπεν
 ἀλλ' Ἐπιάτης γὰρ ἔστι ὁ περηγησάμενος τὸ ὄρος.
 215 κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφω. Ξέρξης
 δέ, ἐπεὶ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο Ἐπιάτης κατεργάσεσθαι
 αὐτίκα περιχαρὴς γενόμενος ἔπεμπε Ἰθάρνεα καὶ τῶν
 ἑστρατήγεε Ἰθάρνης. ὁρμέατο δὲ περὶ λύχνων ἀφ' ὧν
 ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεύροισιν
 μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες, ἐξευρόντες δὲ Θεσσαλοὶς
 κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φρά-
 ξαντες τείχει τὴν ἐσβολὴν ἤσαν ἐν σκέπῃ τοῦ πολέ-
 μου· ἐκ τε τόσου δὴ κατεδέδεκτο ἐοῦσα οὐδὲν χρησι-

Μηλιεῦσι. ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη· ἄρχεται μὲν 216
ἐπὶ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ῥέ-
οντος, οὖνομα δὲ τῷ ὄρει· τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τῶντὸ
έεται, Ἀνόπαια· τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν
τοῦ ὄρους, λήγει δὲ κατὰ τε Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην
οὔσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς [τῶν] Μηλιέων, καὶ κατὰ
Μελαμπύρου τε καλεόμενον λίθον καὶ κατὰ Κερκώπων
όρους, τῇ καὶ τὸ στενωτότατόν ἐστι. κατὰ ταύτην δὲ 217
τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσιν οἱ Πέρσαι τὸν Ἀσωπὸν
διαβάντες ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν
έχοντες ὄρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων.
ῥῶς τε δὴ διέφαινε καὶ οἱ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ
τοῦ ὄρους. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ ὄρους ἐφύλασσον, ὥς
καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Φωκέων χίλιοι ὀπλῖται,
νόμενοί τε τὴν σφετέρην χώραν καὶ φρουρέοντες τὴν
ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφύλασσετο ὑπὸ τῶν
εἴρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ ὄρους ἀτραπὸν ἐθελονταὶ Φω-
κέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύλασσον. ἔμαθον δέ 218
σφας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· ἀναβαίνοντες γὰρ
ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ ὄρος πᾶν ἔον δρυῶν ἐπίπλεον,
ἦν μὲν δὴ νηγεμίη, ψόφου δὲ γινομένου πολλοῦ, ὥς
αὐτὸς ἦν φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνὰ
τε ἔδραμον οἱ Φωκέες καὶ ἐνέδυνον τὰ ὄπλα, καὶ αὐ-
τικά οἱ βάρβαροι παρήσαν. ὥς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυ-
μένους ὄπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο· ἐλπόμενοι γὰρ οὐδέν
σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον ἐνεκύρησαν στρατῷ. ἐνθαῦτα
Τάαρης καταρρωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαι-
μόνιοι, εἶρετο Ἐπιάτην ὁποδὰπὸς εἶη ὁ στρατός. πυθό-
μενος δὲ ἀτρεκέως διέτασσε τοὺς Πέρσας ὥς ἐς μάχην.
οἱ δὲ Φωκέες ὥς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσι

τε καὶ πυκνοῖσι, οἷχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ ὄρεος τὸν
 κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὥς ἐπὶ σφέας ὁρμήθησαν ἀρχήν,
 καὶ παρεσκευάδατο ὥς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα
 ἐφρόνεον, οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτην καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι
 Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον
 219 τὸ ὄρος κατὰ τάχος. τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι
 Ἑλλήνων πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεριστίης ἐσιδὼν ἐς
 τὰ ἱρὰ ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἡοὶ σφαι
 θάνατον. ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγγεῖλαντες
 τῶν Περσέων τὴν περίοδον. οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς
 ἐσήμηναν, τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι καταδραμόντες
 ἀπὸ τῶν ἄκρων ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης. ἐνθαῦτα
 ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφῶν ἐσχίζοντο αἱ γνώ-
 μαι· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ
 ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες οἱ μὲν ἀπαλ-
 λάσσοντο καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτρά-
 ποντο, οἱ δὲ αὐτῶν ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρε-
 220 σκευάδατο. λέγεται δὲ καὶ ὥς αὐτὸς σφῶν ἀπέπεμψε
 Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρ-
 τητέων τοῖσι παρ᾽ οἷσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν
 τὴν τάξιν ἐς τὴν ἡλθον φυλάζοντες ἀρχήν. ταύτη καὶ
 μᾶλλον γνώμην πλείστὸς εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεῖτε ἦσθετο
 τοὺς συμμάχους ἰόντας ἀπροθύμους καὶ οὐκ ἐθέλου-
 τας συνδιακινδυνεύειν, κελεῦσαί σφῶν ἀπαλλάσσεσθαι,
 αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν. μένουσι δὲ αὐτοῦ
 κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίῃ οὐκ
 ἐξηλείφετο. ἐκέχρηστο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρ-
 τητήσιν χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα
 κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαιμονα ἀνάστατον
 γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἢ τὸν βασιλέα σφέων

ἀπολέσθαι. ταῦτα δὲ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι χρῶ-
 ἔχοντα ᾤδε·

Ἵμῖν δ', ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
 Ἦ μέγα ἔστυ ξρικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσεϊδῆσι
 Πέσθεται, ἢ τὸ μὲν οὐχί, ἄφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
 Πενθήσει βασιλῇ φθίμενον Λακεδαιμόνος οὔρος.
 Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
 Ἀντιβίην· Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἔφημι

Σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσσηται.
 ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην καὶ βουλόμενον
 κλέος καταθέσθαι μούνων Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι
 τοὺς συμμάχους μᾶλλον ἢ γνώμη διενειχθέντας οὕτω
 ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους. μαρτύριον δὲ μοι 221
 καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε, ὅτι καὶ
 τὸν μάντιν ὃς εἶπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστήν τὸν
 Ἀκαρυῆνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμ-
 ποδος, τοῦτον τὸν εἰπαντα ἐκ τῶν ἱσῶν τὰ μέλλοντά
 σφι ἐκβαίνειν, φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμπων,
 ἵνα μὴ συναπόληταί σφι. ὁ δὲ ἀποπεμπόμενος αὐτὸς
 μὲν οὐκ ἀπέλιπε, τὸν δὲ παῖδα συστρατενόμενον, ἔοντα
 οἱ μονογενέα, ἀπέπεμψε. οἱ μὲν νυν σύμμαχοι [οἱ] 222
 ἀποπεμπόμενοι οἰχοντό τε ἀπιόντες καὶ ἐπείθοντο Λεω-
 νίδῃ, Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μούνοι πα-
 ρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτων δὲ Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες
 ἔμενον καὶ οὐ βουλόμενοι (κατεῖχε γὰρ σφεας Λεωνί-
 δης ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιεύμενος), Θεσπιέες δὲ ἐκόντες
 μάλιστα, οἳ οὐκ ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ
 τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες
 συναπέθανον. ἐστρατήγεε δὲ αὐτῶν Δημόφιλος Δια-
 δρόμεω.

- 223 Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιή-
 σατο, ἐπισχὼν χρόνον ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθῶ-
 ρην πρόσοδον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλ-
 τεω οὕτω· ἀπὸ γὰρ τοῦ ὄρους ἡ κατάβασις συντομωτέρη
 τέ ἐστι καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλὸν ἢ περ ἡ περίο-
 δός τε καὶ ἀνάβασις. οἳ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρ-
 ξην προσήισαν καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνες, ὥς
 τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιεύμενοι, ἤδη πολλῶ μᾶλλον
 ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήισαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ ἀνχένος.
 τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο, οἱ δὲ ἀνὰ
 τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στεινόπορα ἐμά-
 χοντο. τότε δὲ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στευνῶν ἐπιπτον
 πλήθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων· ὕπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες
 τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα,
 αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐσε-
 πιπτον αὐτῶν ἐς τὴν θάλασσαν καὶ διεφθείροντο,
 πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων·
 ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἄτε γὰρ ἐπιστά-
 μενοι τὸν μέλλοντα σφίσι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν
 περιόντων τὸ ὄρος, ἀπεδείκνυντο ὁρώμεν ὅσον εἶχον
 μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ
 224 ἀτέοντες. δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτῶν τημι-
 καῦτα ἤδη ἐτύγγανε κατεηγότα, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι
 διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ
 τῷ πόνῳ πίπτει ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι
 μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὥς ἀν-
 δρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα, ἐπυθό-
 μην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ Περσέων
 πίπτουσι ἑνδεῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ὀνομαστοί, ἐν
 δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ

Ἐπεράνθη, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης
γεγονότες Δαρεῖω. ὁ δὲ Ἀρτάνης Δαρείου μὲν τοῦ
βασιλέως ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεος
παῖς· ὃς καὶ ἐκδιδούς τὴν θυγατέρα Δαρεῖω τὸν οἶκον
πάντα τὸν ἑωυτοῦ ἐπέδωκε, ὥς μούνου οἱ ἐούσης ταύ-
της τέκνου. Ξέρξῳ τε δὴ δύο ἀδελφοὶ ἐνθαῦτα πί- 225
πτουσι μαχόμενοι (καὶ) ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδα
Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμός ἐγένετο πολ-
λός, ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν
καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. τοῦτο δὲ συνε-
στήκεε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλῃ παρεγένοντο. ὥς δὲ
τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη
ἑτεροιοῦτο τὸ νεῖκος· ἐς τε γὰρ τὸ στενὸν τῆς ὁδοῦ
ἀνεχώρεον ὀπίσω καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος ἐλθόν-
τες ἴζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἅλεις οἱ ἄλλοι
πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ, ὅκου
νῦν ὁ λίθινος λέων ἐστήκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ
σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτῶν
ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατ-
έχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν ἐξ ἐναντίας
ἐπισπόμενοι καὶ τὸ ἐρυμα τοῦ τεύχεος συγχώσαντες,
οἱ δὲ περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν.

Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενό- 226
μένων ὅμως λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιή-
της Διηνέκης· τὸν τόδε φασὶ εἰπεῖν τὸ ἔπος πρὶν ἢ
συμμίξαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, πνθόμενον πρὸς τευ-
τῶν Τρηχινίων ὥς ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ το-
ξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν διστών ἀπο-
κρύπτουσι· τοσοῦτο πλήθος αὐτῶν εἶναι· τὸν δὲ οὐκ
ἐκπλαγέντα τούτοις εἰπεῖν, ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον τὸ

Μήδων πλῆθος, ὥς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχένιος
 ξείνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν
 ἥλιον ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη καὶ οὐκ
 ἐν ἡλίῳ. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιουτότροπα ἔπεά φασι
 Διηνέεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα.
 227 μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεύσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι
 δύο ἀδελφοί, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων Ὀρσιφάντου
 παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμεε μάλιστα τῷ ὄννομα
 228 ἦν Διδύραμβος Ἀρματίδεω. θαφθεῖσι δέ σφι αὐτοῦ
 ταύτῃ τῇ περ ἔπεσον καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι
 ἢ ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἴχεσθαι, ἐπιγέγρα-
 πται γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο

Ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται, τοῖσι δὲ Σπαρ-
 τιότησι ἰδίῃ·

Ὁ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε

Κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο, τῷ δὲ μάντι τόδε·

Μνῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι

Σπερχεῖδὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι,

Μάντιος, ὃς τότε Κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς

Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάν-
 τιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτύονές εἰσι σφεας οἱ ἐπικοσμή-
 σαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω Σιμωνίδης ὁ
 Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

229 Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὐρυτόν
 τε καὶ Ἀριστόδημον, παρὲν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι κοινῷ
 λόγῳ χρησαμένοισι ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην,

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὥς μεμετιμένοι τε ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Αἰωνίδεω καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον, ἢ εἰ γε μὴ ἐβούλοντο νοστήσαι, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι, παρεόν σφι τούτων τὰ ἕτερα ποίειν οὐκ ἐθέλησαι ὁμοφρονέειν, ἀλλὰ γνώμη διενειχθέντας Εὐρυτον μὲν πνυθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίοδον αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἰλωτα ἐς τοὺς μαχομένους, ὅπως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα οἰχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὄμιλον διαφθαρῆναι, Ἀριστόδημον δὲ λιποψυχέοντα λειφθῆναι. εἰ μὲν νυν ἦν μόνον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστήσαι ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφρων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδεμίαν προσθέσθαι· νῦν δὲ τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐθέλησαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μνηῖσαι μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέ- 230 γουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε, οἱ δὲ ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξέον αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην οὐκ ἐθέλησαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ περιγενέσθαι, τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην ἀποθανεῖν. ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα Ἀριστό- 231 δημος ὄνειδος τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε ἠτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων οὔτε διελέγετο, ὄνειδος τε εἶχε ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλούμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενειχθεῖσαν αἰτίην. λέγεται δὲ καὶ ἄλλον 232 ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων

τούτων περιγενέσθαι, τῷ οὖνομα εἶναι Παντίτην· νο-
 στήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἡτίμωτο, ἀπάγξα-
 233 σθαι. οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε,
 τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἔοντες ἐμάχοντο ὑπ'
 ἀναγκαίης ἐχόμενοι πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὡς
 δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρή-
 γματα, οὕτω δὴ, τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγο-
 μένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες τούτων χεῖρας
 τε προέτεινον καὶ ἤισαν ἄσπον τῶν βαρβάρων, λέγοντες
 τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι καὶ γῆν
 τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βασιλεῖ, ὑπὸ δὲ
 ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο καὶ ἀν-
 αῖτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλεῖ. ὥστε
 ταῦτα λέγοντες περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσα-
 λούς τούτων τῶν λόγων μάρτυρας. οὐ μέντοι τὰ γε
 πάντα εὐτύχησαν· ὡς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι
 ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας,
 τοὺς δὲ πλεῖν αὐτῶν κελεύσαντος Ξέρξεω ἔστιζον
 στίγματα βασιλῆα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεον-
 τιάδεω, τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα
 ἐφόνευσαν Πλαταιέες στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων
 τετρακοσίων καὶ σχόντα τὸ ἔστυ τὸ Πλαταιέων.

234 Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἡγω-
 νίσαντο, Ξέρξης δὲ καλέσας Δημόκριτον εἰρώτα ἀρξά-
 μενος ἐνθένδε· Δημόκριτε, ἀνὴρ εἰς ἀγαθός. τεκμαί-
 ρομαι δὲ τῇ ἀληθείᾳ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέβη
 οὕτω. νῦν δέ μοι εἰπέ, κόσσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ
 Λακεδαιμόνιοι, καὶ τούτων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέ-
 μα, εἴτε καὶ ἅπαντες. ὁ δὲ εἶπε· ὦ βασιλεῦ, πλῆθος
 μὲν πολλὸν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων καὶ πόλιες

πολλαί· τὸ δὲ θέλεις ἐκμαθεῖν, εἰδήσεις. ἔστι ἐν τῇ
 Λακεδαιμόνι Σπάρτῃ πόλις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων μά-
 λιστα, καὶ οὗτοι πάντες εἰσὶ ὅμοιοι τοῖσι ἐνθάδε μαχε-
 σαμένοισι· οἳ γε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι τούτοισι μὲν
 οὐκ ὅμοιοι, ἀγαθοὶ δέ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης· Δη-
 μάρετε, τέφρ' τροπῶ ἀπονητότατα τῶν ἀνδρῶν τούτων
 ἐπικρατήσομεν; ἴθι ἐξηγέο. σὺ γὰρ ἔχεις αὐτῶν τὰς
 διεξόδους τῶν βουλευμάτων, οἷα βασιλεὺς γενόμενος.
 ὁ δ' ἀμείβετο· Ὡ βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλευεαί μοι 235
 προθύμως, δίκαιόν με σοί ἐστι φράζειν τὸ ἄριστον.
 εἰ τῆς ναυτικῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστείλειας
 ἐπὶ τὴν Λάκωναν χώραν. ἔστι δὲ ἐπ' αὐτῇ νῆσος ἐπι-
 κειμένη τῇ οὐνομά ἐστι Κύθηρα, τὴν Χίλων ἀνὴρ παρ'
 ἡμῖν σοφώτατος γενόμενος κέρδος μέζον ἔφη εἶναι
 Σπαρτιήτησι κατὰ τῆς θαλάσσης καταδεδυκέναι μᾶλλον
 ἢ ὑπερέχειν, αἰεὶ τι προσδοκῶν ἀπ' αὐτῆς τοιοῦτο ἔσε-
 σθαι οἷόν τοι ἐγὼ ἐξηγέομαι, οὔτι τὸν σὸν στόλον
 προειδώς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν
 στόλον. ἐκ ταύτης τῆς νήσου ὀρμώμενοι φοβεόντων
 τοὺς Λακεδαιμονίους. παροίκου δὲ πολέμου σφι ἐόντος
 οἰκῆριον οὐδὲν δεινοὶ ἔσονται τοι μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος
 ἀλίσκομένης ὑπὸ τοῦ πεζοῦ βοηθέωσι ταύτῃ. κατα-
 δουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἀσθενὲς ἦδη τὸ
 Λακωνικὸν μῦνον λείπεται. ἦν δὲ ταῦτα μὴ ποιήης,
 τάδε τοι προσδόκα ἔσεσθαι· ἔστι τῆς Πελοποννήσου
 ἰσθμὸς στενός· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοπον-
 νησίων συνομοσάντων ἐπὶ σοὶ μάχας ἰσχυροτέρας ἄλλας
 τῶν γενομένων προσδέκεο ἔσεσθαι τοι. ἐκεῖνο δὲ ποιή-
 σαντι ἀμαχητὶ ὃ τε ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλεις προσ-
 χωρήσουσι. λέγει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης, ἀδελφεός 236

τε ἔων Ξέρξῳ καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγός,
 παρατυχὼν τε τῷ λόγῳ καὶ δείσας μὴ ἀναγνωσθῇ
 Ξέρξης ποιέειν ταῦτα· Ὡ βασιλεῦ, ὁρῶ σε ἀνδρὸς
 ἐνδεκόμενον λόγους ὃς φθονέει τοι εὖ πράσσοντι ἢ
 καὶ προδιδοῖ πράγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ καὶ τρύ-
 παιοι τοιοῦτοισι χρεώμενοι Ἕλληνες χαίρουσι· τοῦ τε
 εὐτυχέειν φθονέουσιν καὶ τὸ κρέσσον στυγέουσι. εἰ δ'
 ἐπὶ τῇσι παρεούσῃσι τύχῃσι, τῶν νέες νευανηγῆκασι
 τετρακόσιοι, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέδου τριηκοσίας ἀπο-
 πέμψεις περιπλέειν Πελοπόννησον, ἀξιόμαχοί τοι γί-
 νονται οἱ ἀντίπαλοι· ἀλλῆς δὲ ἔων ὁ ναυτικὸς στρατὸς
 δυσμεταχειρίστός τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν οὐκ
 ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται, καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ
 ἀρῇξει καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ ὁμοῦ πορευόμενος· εἰ
 δὲ διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσεαι ἐκείνοισι χρήσιμος οὔτε
 ἐκείνοι σοί. τὰ σεαυτοῦ δὲ τιθέμενος εὖ γνώμην ἔχε
 τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπιλέγεσθαι πράγματα, τῇ τε
 στήσονται τὸν πόλεμον τὰ τε ποιήσουσι ὅσοι τε πληθὸς
 εἰσιν. ἱκανοὶ γὰρ ἐκείνοί γε αὐτοὶ ἑαυτῶν πέρι φρον-
 τίξιν εἰσί, ἡμεῖς δὲ ἡμέων ὡσαύτως. Λακεδαιμόνιοι
 δὲ ἦν ἴωσι ἀντία Πέρσῃσι ἐς μάχην, οὐδὲν τὸ παρεὼν
 237 τρωμα ἀκεῦνται. ἀμείβεται Ξέρξης τοισίδε· Ἀχαίμενες,
 εὖ τέ μοι δοκέεις λέγειν καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρετος
 δὲ λέγει μὲν τὰ ἄριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοί, γνώμῃ μὲν-
 τοι ἔσσουνται ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ κείνῳ γε ἐνδέξομαι
 ὅπως οὐκ εὐνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πράγμασι, τοῖσί τε λεγο-
 μένοισι πρότερον ἐκ τούτου σταθμώμενος καὶ τῷ ἐόντι,
 ὅτι πολιήτης μὲν πολιήτῃ εὖ πράσσοντι φθονέει καὶ
 ἔστι δυσμενὴς τῇ σιγῇ, οὐδ' ἂν συμβουλευομένον τοῦ
 ἀστοῦ πολιήτης ἀνὴρ τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα εἶναι

βασιλέος γνώμην, ποιήσας δὲ ταῦτα ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον μηδὲν προῆγμα παρέχοι πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπίκετο ἐς τὴν Λακεδαιμόνα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὶν γε δὴ σφι, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνὴ Γοργῶ ὑπέθετο ἐπιφρασθεῖσα αὐτή, τὸν κηρὸν κινᾶν κελεύουσα, καὶ εὗρήσειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πειθόμενοι δὲ εὗρον καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλήσι ἐπέστειλαν. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι.]

ΠΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΟΥΔΟΥ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΟΥΡΑΝΙΑ.

ΟΙ ΔΕ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες ¹
ἦσαν οἷδε, Ἀθηναῖοι μὲν νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ
εἴκοσι καὶ ἑπτὰ· ὑπὸ δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίας Πλα-
ταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἔόντες, συνεπλήρουν τοῖσι
Ἀθηναίοισι τὰς νέας, Κορίνθιοι δὲ τεσσεράκοντα νέας
παρείχοντο, Μεγαρέες δὲ εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλή-
ρουν εἴκοσι, Ἀθηναίων σφι παρεχόντων τὰς νέας, Αἰγι-
νῆται δὲ ὀκτωκαίδεκα, Σικυῶνιοι δὲ δυοκαίδεκα, Λακε-
δαιμόνιοι δὲ δέκα, Ἐπιδαύριοι δὲ ὀκτώ, Ἐρετριέες δὲ
ἑπτὰ, Τροιζήνιοι δὲ πέντε, Στυρέες δὲ δύο καὶ Κήιοι δύο
τε νέας καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δέ σφι οἱ Ὀπούν-
τιοι ἐπεβοήθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑπτὰ. ἦσαν ²
μὲν ὧν οὗτοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον, εἴρηται
δέ μοι καὶ ὅσον πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο.
ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον
ἦν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσια καὶ ἑβδομή-
κοντα καὶ μία. τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος
ἔχοντα παρείχοντο Σπαρτιῆται Εὐρυβιάδην Εὐρυκλεί-
δεω· οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, ἦν μὴ ὁ Λάκων
ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἔψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ

- 3 λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι στράτευμα. ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν ἢ καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ἐπὶ συμμαχίην, ὥς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὸν εἶη ἐπιτράπειν. ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων εἶκον οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα πεποιημένοι περιεῖναι τὴν Ἑλλάδα καὶ γνόντες, εἰ στασιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὥς ἀπολέεται ἡ Ἑλλάς, ὁρθὰ νοεῦντες· στάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσούτῳ κἀκὶόν ἐστι ὕψω πόλεμος εἰρήνης. ἐπιστάμενοι ὦν αὐτὸ τοῦτο οὐκ ἀντέτεινον ἀλλ' εἶκον, μέχρι ὅσου κάρτα ἐδέοντο αὐτῶν, ὥς διέδεξαν· ὥς γὰρ διωσάμενοι τὸν Πέρσην περὶ τῆς ἐκείνου ἡδὴ τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν τὴν Πανσανίεω ὕβριν προῖσχόμενοι ἀπέιλοντο τὴν ἡγεμονίην τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο· τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι ὥς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἀφειτὰς καὶ στρατιῆς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὥς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρωδήσαντες δορησμὸν ἐβούλευον ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες δὲ σφεας οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω προσμεῖναι χρόνον ὀλίγον, ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκδέωνται. ὥς δ' οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πέλθουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῷ τριήκοντα ταλάντοις, ἐπ' ᾧ τε καταμείναντες πρὸ τῆς Εὐβοίης ποιήσουσιν τὴν ναυμαχίην. ὁ δὲ Θεμιστοκλέης τοὺς Ἑλληνας ἐπισχεῖν ὥδε ποιεῖ· Εὐρυβιάδῃ τούτων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα ὥς παρ' ἐωντοῦ δῆθεν διδούς, ὥς δὲ οἱ οὗτος ἀνεπέπειστο (Ἀδείμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου
- 4
5

Κορίνθιος στρατηγῶν τῶν λοιπῶν ἡσπαιρε μῦνος, φάμενος ἀποπλεύσεσθαι τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ οὐ παραμενέειν), πρὸς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπομόσας· Οὐ σὺ γε ἡμέας ἀπολείψεις, ἐπεὶ τοι ἐγὼ μέζω δῶρα δώσω ἢ βασιλεὺς ἂν τοι ὁ Μήδων πέμψει ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους. ταῦτά τε ἔμα ἡγόρευε καὶ πέμπει ἐπὶ τὴν νέα τὴν Ἀδειμάντου τάλαντα ἀργυρίου τρία. οὗτοί τε δὴ πληγέντες δῶροισι ἀναπεπεισμένοι ἦσαν καὶ τοῖσι Εὐβοεῦσι ἐκεχάριστο, αὐτὸς τε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκέρδηκε, ἐλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων, ἀλλ' ἠπιστέατο οἱ μεταλαβόντες τούτων τῶν χρημάτων ἐκ τῶν Ἀθηνέων ἐλθεῖν ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ [τὰ χρήματα].

Οὕτω δὴ κατέμεινάν τε ἐν τῇ Εὐβοίῃ καὶ ἐναυμά- 6
χῃσαν. ἐγένετο δὲ ὧδε· ἐπείτε δὴ ἐς τὰς Ἀφρετὰς περὶ δέιλην πρωίην γινομένην ἀπίκατο οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμισιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, πρόθυμοι ἦσαν ἐπιχειρεῖν, εἴ πως ἔλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἀντίης προσπλέειν οὐ κῶ σφι ἐδόκεε τῶνδε εἵνεκα, μὴ πως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες προσπλέοντας ἐς φυγὴν ὁρμήσειαν φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλαμβάνη· καὶ ἔμελλον δῆθεν ἐκφεύξεσθαι, ἔδει δὲ μηδὲ πυρφόρον τῷ ἐκείνων λόγῳ ἐκφυγόντα περιγενέσθαι. πρὸς 7
ταῦτα ὦν τάδε ἐμηχανῶντο· τῶν νεῶν ἀπασέων ἀποκρίναντες διηκοσίας περιέπεμπον ἕξωθεν Σκιαῶν, ὥς ἂν μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλέουσai Εὐβοίαν κατὰ τε Καφηρέα καὶ περὶ Γεραιστὸν ἐς τὸν Εὐριπον, ἵνα δὴ περιλάβοιεν οἱ μὲν ταύτη ἀπικόμενοι καὶ φράξαντες αὐτῶν τὴν ὀπίσω φέρουσαν ὁδόν, σφεῖς

δὲ ἐπισπόμενοι ἐξ ἐναντίας. ταῦτα βουλευσάμενοι ἀπέ-
 πεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας, αὐτοὶ οὐκ ἐν νόῳ
 ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἑλλήσι ἐπιθήσεσθαι,
 οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σύνθημά σφι ἐμέλλε φανήσεσθαι
 παρὰ τῶν περιπλεόντων ὡς ἠκόντων. ταύτας μὲν δὴ
 περιέπεμπον, τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀφετῇσι
 8 ἐποιεῦντο ἀριθμόν. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ οὗτοι
 ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν (ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατο-
 πέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δούτης τῶν τότε ἀν-
 θρώπων ἄριστος, ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ κατὰ Πή-
 λιον γενομένη πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι
 Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο), οὗτος ὁ
 Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομο-
 λήσειν ἐς τοὺς Ἑλληνας, ἀλλ' οὐ γὰρ οἱ παρέσχε ὡς
 τότε. ὅτε μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν ἔτι ἀπῖκετο ἐς
 τοὺς Ἑλληνας, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἀτρεκέως, θωμάζω δὲ
 εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα· λέγεται γὰρ ὡς ἐξ Ἀφε-
 τέων δὺς ἐς τὴν θάλασσαν οὐ πρότερον ἀνέσχε πρὶν
 ἢ ἀπῖκετο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, σταδίους μάλιστα κη
 τούτους ἐς ὀγδώκοντα διὰ τῆς θαλάσσης διεξελθών.
 λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέσι εἴκελα περὶ τοῦ
 ἀνδρὸς τούτου, τὰ δὲ μετεξέτερα ἀληθέα· περὶ μέντοι
 τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω πλοῖον μιν ἀπικέσθαι
 ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπῖκετο, ἀντίκα ἐσήμαινε
 τοῖσι στρατηγοῖσι τὴν τε ναυηγίην ὡς γένοιτο καὶ τὰς
 9 περιπεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὐβοίαν. τοῦτο δὲ
 ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες λόγον σφίσι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν.
 πολλῶν δὲ λεχθέντων ἐνῆκα τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ
 μέιναντάς τε καὶ αὐλισθέντας, μετέπειτα νύκτα μέσῃν
 παρέντας πορεύεσθαι καὶ ἀπαντᾶν τῇσι περιπλεούσῃσι

τῶν νεῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὥς οὐδεὶς σφι ἐπέπλεε, δεῖλιν ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες αὐτοὶ ἐπανέπλεον ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν αὐτῶν ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκ- 10 πλόου. ὁρῶντες δὲ σφεας οἳ τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ξέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐπιπλέοντας νηυσὶ ὀλίγησι, πάγχυ σφι μανίην ἐπενείκοντες ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας, ἐλπιδαντές σφεας εὐπετέως αἰρήσειν, οἰκότεα χάρτα ἐλπιδαντες, τὰς μὲν γε τῶν Ἑλλήνων ὁρῶντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἑσυντῶν πλήθει τε πολλαπλησίας καὶ ἄμεινον πλεούσας. καταφρονήσαντες ταῦτα ἐκυ- κλοῦντο αὐτοὺς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰώνων ἦσαν εὐνοοὶ τοῖσι Ἑλλησι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο συμφορὴν τε ἐποιεῦντο μεγάλην ὁρῶντες περιεχομένους αὐτοὺς καὶ ἐπιστάμενοι ὥς οὐδεὶς αὐτῶν ἀπονοστήσει· οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα. ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον, ἄμιλλαν ἐποιεῦντο ὅπως αὐτοὺς ἕκαστος πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἔλῶν δῶρα παρὰ βασιλέος λάμψεται· Ἀθη- ναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλείστος ἀνὰ τὰ στρα- 11 τόπεδα. τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὥς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν ἀντί- πρῶροι τοῖσι βαρβάροις γενόμενοι ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήγαγον, δεύτερα δὲ σημήναντος ἔργου εἶχοντο, ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες καὶ κατὰ στόμα. ἐνθαῦτα τριήκοντα νέας αἰρέουσι τῶν βαρβάρων καὶ τὸν Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸν Φι- λέονα τὸν Χέρσιος, λόγιμον ἑόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἴλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος, Λυκομήδης Αἰσχροῖου, καὶ τὸ ἀρι- στήμιον ἔλαβε οὗτος. τοὺς δ' ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ

- ἑτεροαλκίως ἀγωνιζομένους νύξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. οἱ
 μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλεον, οἱ δὲ
 βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφειάς, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνι-
 σάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Αἰήμιος
 μόνος τῶν σὺν βασιλεῖ Ἑλλήνων ἐόντων αὐτομολεῖ
 ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον
 12 ἔδοσαν [αὐτῷ] χάρον ἐν Σαλαμῖνι. ὥς δὲ εὐφρόνη
 ἐγεγόνεε, ἦν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρος, ἐγίνετο δὲ
 ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς καὶ σκληραὶ
 βρονταὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια
 ἐξεφορέοντο ἐς τὰς Ἀφειάς, καὶ περὶ τε τὰς προῆρας
 τῶν νεῶν εἰλέοντο καὶ ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν
 κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ ἀκούοντες ταῦτα
 ἐς φόβον κατιστέατο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι ἐς
 οἷα κακὰ ἦκον· πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαι σφεας ἔκ
 τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γενομένου κατὰ
 Πήλιον, ὑπέλαβε ναυμαχίῃ καρτερή, ἐκ δὲ τῆς ναυμα-
 χίης ὄμβρος τε λάβρος καὶ ρεύματα ἰσχυρὰ ἐς θάλασσαν
 13 ὀρημμένα βρονταὶ τε σκληραί. καὶ τούτοις μὲν τοιαύτῃ
 νύξ ἐγίνετο, τοῖσι δὲ ταχθεῖσι αὐτῶν περιπλέειν Εὐβοίαν
 ἢ αὐτὴ περ ἐοῦσα νύξ πολλὸν ἦν ἔτι ἀγριωτέρη, το-
 σούτῳ ὅσῳ ἐν πελάγει φερομένοις ἐπέπιπτε, καὶ τὸ
 τέλος σφι ἐγένετο ἄχαρι· ὥς γὰρ δὴ πλέουσι αὐτοῖσι
 χειμῶν τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο ἐοῦσι κατὰ τὰ Κοῖλα
 τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι καὶ οὐκ εἰδότες τῇ
 ἐφίροντο ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιέετό τε πᾶν
 ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὅπως ἂν ἐξισωθῇ τῷ Ἑλληνικῷ τὸ
 14 Περσικὸν μηδὲ πολλῷ πλεον εἴη. οὗτοι μὲν νυν περὶ
 τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο· οἱ δὲ ἐν Ἀφειῇσι
 βάρβαροι, ὥς σφι ἀσμένοις ἡμέρῃ ἐπέλαμψε, ἀτρέμας

τε εἶχον τὰς νέας καὶ σφι ἀπεχρᾶτο κακῶς πρήσσουσι
 ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ἐπ-
 εβοήθειον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικάι. αὐταί
 τε δὴ σφεας ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι καὶ ἅμα ἀγγελίη
 ἐλθοῦσα ὡς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλέοντες τὴν Εὐβοίαν
 πάντες εἶησαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γενομένου χει-
 μῶνος. φυλάξαντες δὴ τὴν αὐτὴν ὥρην πλέοντες ἐπ-
 έπεσον νηυσὶ Κιλίσσησι· ταύτας δὲ διαφθείραντες,
 ὡς εὐφρόνη ἐγένετο, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἀρτεμί-
 σιον. τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ δεινὸν τι ποιησάμενοι οἱ στρα- 15
 τηγοὶ τῶν βαρβάρων νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμαίνε-
 σθαι καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω δειμαίνοντες οὐκ ἀνέμειναν
 ἔτι τοὺς Ἑλληνας μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ παρακελευσάμενοι
 κατὰ μέσον ἡμέρας ἀνῆγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ
 ὥστε τὰς αὐτάς ταύτας ἡμέρας τὰς τε ναυμαχίας γίνε-
 σθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι.
 ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν περὶ τοῦ
 Εὐβοίου, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδην τὴν ἐσβολὴν
 φυλάσσειν. οἱ μὲν δὴ παρεκελεύοντο ὅπως μὴ παρή-
 σουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, οἱ δ' ὅπως τὸ
 Ἑλληνικὸν στράτευμα διαφθείραντες τοῦ πόρου κρα-
 τήσουσι. ὡς δὲ ταξάμενοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλεον, οἱ 16
 Ἑλληνες ἀτρέμας εἶχον πρὸς τῷ Ἀρτεμισίῳ. οἱ δὲ
 βάρβαροι μηνοειδὲς ποιήσαντες τῶν νεῶν ἐκυκλοῦντο,
 ὡς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν οἱ Ἑλληνες ἐπαν-
 έπλεον τε καὶ συνέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ
 παραπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγίνοντο. ὁ γὰρ Ξέρξεω στρατὸς
 ὑπὸ μεγάρθεός τε καὶ πλῆθεος αὐτοῦς ὑπ' ἐκωντοῦ ἐπιπτε,
 ταρασσομένων τε τῶν νεῶν καὶ περιπιπτουσέων περὶ
 ἀλλήλας· ὁμως μέντοι ἀντεῖχε καὶ οὐκ εἶκε· δεινὸν γὰρ

χοῖμα ἐποιεῦντο ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τράπεσθαι. πολλὰ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο· πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῷ δ' ἐτι πλεῦνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διέστησαν χωρὶς ἑκάτεροι.

- 17 Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξεω στρατιωτέων ἠρίστευσαν, οἳ ἄλλα τε μεγάλα ἔργα ἀπεδέξαντο καὶ νέας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον Ἑλληνίδα κέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἠρίστευσαν Ἀθηναῖοι καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδεω, ὃς δαπάνην οἰκίην παρεχόμενος ἐστρατεύετο ἀνδράσι τε διηκοσίοισι καὶ οἰκίῃ νηί.
- 18 Ὡς δὲ διέστησαν, ἄσμενοι ἑκάτεροι ἐς ὄρμον ἤπειγοντο. οἳ δὲ Ἕλληνες ὥς διακριθέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλάχθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον, τρηχέως δὲ περιεφθέντες, καὶ οὐκ ἔχιστοι Ἀθηναῖοι τῶν αἰ ἡμίσεαι τῶν νεῶν τετρωμένοι ἦσαν.
- 19 ὄρησμον δὴ ἐβούλευον ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. νόφ δ' ἔλαβὼν [ὁ] Θεμιστοκλέης ὥς εἰ ἀπορραγείη ἀπὸ τοῦ βαρβάρου τό τε Ἰωνικὸν φῦλον καὶ τὸ Καρικόν, οἷον τε εἶησαν τῶν λοιπῶν κατ' ὑπερθε γενέσθαι, ἔλαυνόντων τῶν Εὐβοέων πρόβατα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ταύτην συλλέξας τοὺς στρατηγούς ἔλεγέ σφι ὥς δοκέοι ἔχειν τινὰ παλάμην τῇ ἐλπίζοι τῶν βασιλέος συμμάχων ἀποστήσειν τοὺς ἀρίστους. ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτον παρεγύμνου, ἐπὶ δὲ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι τὰδ ποιητέα εἶναι σφι ἔλεγε, τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοέων καταθύνειν ὅσα τις ἐθέλοι (κρέσσον γὰρ εἶναι τὴν στρατιὴν ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους), παραίνεσθαι τε προεἰπεῖν τοῖσι ἑωυτῶν ἑκάστους πῦρ ἀνακαίειν· κομιδὴν

δὲ περί τὴν ὥρην αὐτῷ μελήσειν ὥστε ἀσινέας ἀπικέ-
σθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρεσέ σφι ποιέειν καὶ
αὐτίκα πῦρ ἀνακαυσάμενοι ἐτράποντο πρὸς τὰ πρό-
βατα. οἱ γὰρ Εὐβοέες παραχρησάμενοι τὸν Βάκιδος 20
χρησμὸν ὥς οὐδὲν λέγοντα, οὔτε τι ἐξεκομίσαντο οὐδὲν
οὔτε προεσάξαντο ὥς παρεσσομένου σφι πολέμου, περι-
πετέα τε ἐποίησαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα. Βά-
κιδι γὰρ ὧδε ἔχει περὶ τούτων ὁ χρησμός·

Φράζεο, βαρβαρόφωνος ὅταν ζυγὸν εἰς ἄλλα βάλλῃ

Βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἶγας.

τούτοισι οὐδὲν τοῖσι ἔπεσι χρησαμένοισι ἐν τοῖσι τότε
παρουσί τε καὶ προσδοκίμοισι κακοῖσι παρῇν σφι
συμφορῇ χρᾶσθαι πρὸς τὰ μέγιστα. οἱ μὲν δὴ ταῦτα 21
ἐπρήσσον, παρῇν δὲ ὁ ἐκ Τρηχίνος κατάσκοπος. ἦν
μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, γένος
Ἀντικυρεύς, τῷ προσετέτακτο, καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες
ἔτοιμον, εἰ παλήσειε ὁ ναυτικός στρατός, σημαίνειν
τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι· ὥς δ' αὐτως ἦν Ἀβρώ-
νιχος ὁ Λυσικλέος Ἀθηναῖος καὶ παρὰ Λεωνίδῃ ἔτοιμος
τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐοῦσι ἀγγέλλειν τριηκοντέρῳ, ἦν
τι καταλαμβάνῃ νεώτερον τὸν πεζόν. οὗτος ὢν ὁ
Ἀβρώνιχος ἀπικόμενός σφι ἐσήμαινε τὰ γεγονότα περὶ
Λεωνίδην καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δὲ ὥς ἐπύθοντο
ταῦτα, οὐκέτι ἐξ ἀναβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν,
ἐκομίζοντο δὲ ὥς ἕκαστοι ἐτάχθησαν, Κορίνθιοι πρῶτοι,
ὑστατοὶ δὲ Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἄριστα 22
πλευούσας ἐπιλεξάμενος Θεμιστοκλῆς ἐπορεύετο περὶ
τὰ πότιμα ὕδατα, ἐντάμνων ἐν τοῖσι λίθοις γράμματα,
τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ἐπὶ τὸ Ἀρτε-
μίσιον ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε· Ἄνδρες

- Ἴωνες, οὐ ποιεέτε δίκαια ἐπὶ τοὺς πατέρας στρατευόμενοι καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλοῦμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς ἡμέων γίνεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ἐστί τοῦτο μὴ δυνατόν ποιῆσαι, ὑμεῖς δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῶν ἔξεσθε καὶ αὐτοὶ καὶ τῶν Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιεῖν· εἰ δὲ μηδέτερον τούτων οἶόν τε γίνεσθαι, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μέζονος κατέξευχθε ἢ ὥστε ἀπίστασθαι, ὑμεῖς δὲ ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπεὶ ἀν συμμίσγωμεν, ἐθελοκακέετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γέροντες καὶ ὅτι ἀρχῆθεν ἢ ἐχθρῇ πρὸς τὸν βάρβαρον ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλῆς δὲ ταῦτα ἔγραφε, δοκέειν ἐμοί, ἐπ' ἀμφοτέρω νοέων, ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλέα Ἴωνας ποιήσῃ μεταβαλεῖν καὶ γενέσθαι πρὸς ἑαυτῶν, ἢ ἐπεῖτε ἀνευχεῖσθαι καὶ διαβληθῇ πρὸς Ξέρξην, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας καὶ τῶν ναυμαχιῶν αὐτοὺς
- 23 ἀπόσχη. Θεμιστοκλῆς μὲν ταῦτα ἐνέγραψε· τοῖσι δὲ βαρβάροισι ἀντίκα μετὰ ταῦτα πλοῖον ἦλθε ἀνὴρ Ἰστιαεὺς ἀγγέλλων τὸν θρησμὸν τὸν ἀπ' Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δ' ὑπ' ἀπιστίας τὸν μὲν ἀγγέλλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ, νέας δὲ ταχέας ἀπέστειλαν προκατοφόμενας· ἀπαγγειλάντων δὲ τούτων τὰ ἦν, οὕτω δὴ ἅμα ἡλίω σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἐπέπλεε ἀλγὸς ἐπὶ τὸ Ἀρτεμισιον. ἐπισχόντες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μέγροι μέσου ἡμέρης, τὸ ἀπὸ τούτου ἔπλεον ἐς Ἰστιαίην. ἀπικόμενοι δὲ τὴν πόλιν ἔσχον τῶν Ἰστιαίων καὶ τῆς Ἑλλοπίνης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἰστιαιώτιδος τὰς παραθαλασσίας
- 24 κώμας πάσας ἐπέδραμον. ἐνθαῦτα δὲ τούτων ἐόντων Ξέρξης ἐτοιμασάμενος τὰ περὶ τοὺς νεκροὺς ἐπεμπε ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα. προετοιμάσατο δὲ τὰδε· ὅσοι τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑαυτοῦ ἦσαν νεκροὶ ἐν

Θερμοπύλῃσι (ἦσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες), ὑπολιπό-
 μενος τούτων ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς τάφρους ὀρυ-
 ξάμενος ἔθαψε, φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν καὶ γῆν ἐπαμη-
 σάμενος, ἵνα μὴ ὀφθῇσαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ.
 ὥς δὲ διέβη ἐς τὴν Ἰστιαίην ὁ κῆρυξ, σύλλογον ποιη-
 σάμενος παντὸς τοῦ στρατοπέδου ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες
 σύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῷ βουλομένῳ ὑμῶν παρα-
 δίδοι ἐκλιπόντα τὴν τάξιν καὶ ἐλθόντα θεήσασθαι ὅπως
 μάχεται πρὸς τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων, οἳ ἤλπισαν
 τὴν βασιλέως δύναμιν ὑπερβαλέσθαι. ταῦτα ἐπαγγει- 25
 λαμένου, μετὰ ταῦτα οὐδὲν ἐγίνετο πλοῖων σπανιώ-
 τερον· οὕτω πολλοὶ ἠθέλον θεήσασθαι. διαπεραιω-
 θέντες δὲ ἐθηεῦντο διεξιόντες τοὺς νεκρούς· πάντες
 δὲ ἠπιστέατο τοὺς κειμένους εἶναι πάντας Λακεδαι-
 μονίους καὶ Θεσπιάας, ὀρῶντες καὶ τοὺς εἰλωτας. οὐ
 μὲν οὐδ' ἐλάνθανε τοὺς διαβεβηκότας Ξέρξης ταῦτα
 πρήξας περὶ τοὺς νεκρούς τοὺς ἑαυτοῦ· καὶ γὰρ δὴ
 καὶ γελοῖον ἦν· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κεί-
 μενοι, οἳ δὲ πάντες ἐκέατο ἄλλες συγκεκομισμένοι ἐς
 τὸ αὐτὸ χωρίον [τέσσερες χιλιάδες]. ταύτην μὲν τὴν
 ἡμέρην πρὸς θῆν ἐτράποντο, τῇ δ' ὕστεραίῃ οἳ μὲν
 ἀπέπλεον ἐς Ἰστιαίην ἐπὶ τὰς νέας, οἳ δὲ ἀμφὶ Ξέρξην
 ἐς ὁδὸν ὀρμέατο. ἤκον δὲ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' 26
 Ἀρκαδίας ὀλίγοι τινές, βίου τε δεόμενοι καὶ ἐνεργοὶ
 βουλόμενοι εἶναι. ἄγοντες δὲ τούτους ἐς ὅψιν τὴν
 βασιλέως ἐπυνθάνοντο οἳ Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλλήνων
 τί ποιοῖεν· εἷς δὲ τις πρὸ πάντων ἦν ὁ εἰρωτέων
 αὐτοὺς ταῦτα. οἳ δὲ σφι ἔλεγον ὡς Ὀλύμπια ἄγουσι
 καὶ θεωροῖεν ἄγωνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν. ὁ δὲ
 ἐπείρετο ὅ τι [τὸ ἄεθλον] εἴη σφι κείμενον περὶ ὅτεν

ἀγωνίζονται· οἱ δὲ εἶπον τῆς ἐλαίης τὸν διδόμενον
 στέφανον. ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην γενναιοτάτην Τρι-
 τανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου δειλίην ὤφλε πρὸς βασιλέος.
 πυνθανόμενος γὰρ τὸ ἄεθλον ἐὼν στέφανον ἀλλ' οὐ
 χρήματα, οὔτε ἠνέσχετο σιγῶν εἶπέ τε ἐς πάντας τὰδε·
 Παπαί, Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχησο-
 μένους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ χρημάτων τὸν ἀγῶνα ποιεῖνται
 27 ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς. τούτῳ μὲν δὴ ταῦτα εἶρητο· ἐν δὲ
 τῷ διὰ μέσον χρόνῳ, ἐπεῖτε τὸ ἐν Θερμοπύλῃσι τρώμα
 ἐγγέγονε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα ἐς Φω-
 κέας, ἅτε σφι ἐνέχοντες αἰεὶ χόλον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστά-
 του τρώματος καὶ τὸ κάρτα. ἐσβαλόντες γὰρ παν-
 στρατιῇ αὐτοὶ τε οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν
 ἐς τοὺς Φωκέας οὐ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον ταύτης
 τῆς βασιλέος στρατηλασίης ἐσώθησαν ὑπὸ τῶν Φω-
 κέων καὶ περιέφθησαν τρηχέως. ἐπεῖτε γὰρ κατελή-
 θησαν ἐς τὸν Παρνησσὸν οἱ Φωκέες ἔχοντες μάντιν
 Τελλίην τὸν Ἥλειον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης οὕτως σοφί-
 ζεται αὐτοῖσι τοιόνδε· γυνώσας ἄνδρας ἑξακοσίους
 τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, αὐτοὺς τε τούτους καὶ
 τὰ ὅπλα αὐτῶν, νυκτὸς ἐπεθήκατο τοῖσι Θεσσαλοῖσι,
 προεῖπας αὐτοῖσι, τὸν ἄν μὴ λευκανθίζοντα ἰδωνται,
 τοῦτον κτείνειν. τούτους ὧν αἷ τε φυλακαὶ τῶν Θεσ-
 σαλῶν πρῶται ἰδοῦσαι ἐφοβήθησαν, δόξασαι ἕλλα τι
 εἶναι τέρας, καὶ μετὰ τὰς φυλακάς αὐτῇ ἡ στρατιῇ
 οὕτω ὥστε τετρακισχίλιον κρατῆσαι νεκρῶν καὶ ἀσπλ-
 δων Φωκέας, τῶν τὰς μὲν ἡμισείας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν,
 τὰς δὲ ἐς Δελφούς· ἡ δὲ δεκάτη ἐγένετο τῶν χρημά-
 των ἐκ ταύτης τῆς μάχης οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἱ
 περὶ τὸν τρίποδα συνεστεῶτες ἔμπροσθε τοῦ νηοῦ τοῦ

ἐν Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἀβήσι ἀνακέαται.
 ταῦτα μὲν νῦν τὸν πεζὸν ἐργάσαντο τῶν Θεσσαλῶν 28
 οἱ Φωκέες πολιορκήοντας ἑαυτούς· ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς
 τὴν χώραν τὴν ἵππον αὐτῶν ἐλυμήναντο ἀνηκέστως.
 ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἣ ἐστὶ κατὰ Τάμπολιν, ἐν ταύτῃ
 τάφρον μεγάλην ὀρύξαντες ἀμφορέας κεινοὺς ἐς αὐτὴν
 κατέθηκαν, χοῦν δὲ ἐπιφορήσαντες καὶ ὁμοιώσαντες
 τῷ ἄλλῳ χώρῳ ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλοντας.
 οἱ δὲ ὥς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκέας φερόμενοι ἐσ-
 πέσον ἐς τοὺς ἀμφορέας. ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι τὰ σκέλεα
 διεφθάρησαν. τούτων δὴ σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες ἐγ- 29
 κοτον οἱ Θεσσαλοὶ πέμψαντες κήρυκα ἠγόρευον τάδε·
 Ὁ Φωκέες, ἥδη τι μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ εἶναι ὅμοιοι
 ἡμῖν. πρόσθε τε γὰρ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι, ὅσον χρόνον
 ἐκεῖνα ἡμῖν ἠνδανε, πλεον αἰεὶ κοτε ὑμέων ἐφερόμεθα,
 νῦν τε παρὰ τῷ βαρβάρῳ τοσοῦτο δυνάμεθα ὥστε ἐπ'
 ἡμῖν ἐστὶ τῆς γῆς ἐστερεῖσθαι καὶ πρὸς ἠνδραποδίσθαι
 ὑμέας· ἡμεῖς μὲντοι τὸ πᾶν ἔχοντες οὐ μνησικακέομεν,
 ἀλλ' ἡμῖν γενέσθω ἀντ' αὐτῶν πεντήκοντα τάλαντα
 ἀργυρίου, καὶ ὑμῖν ὑποδεκόμεθα τὰ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν
 χώραν ἀποτρέφειν. ταῦτά σφι ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσ- 30
 σαλοί. οἱ γὰρ Φωκέες μούνοι τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων
 οὐκ ἐμῆδιζον, κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ὥς ἐγὼ συμβαλ-
 λόμενος εὐρίσκω, κατὰ δὲ τὸ ἐχθρὸς τὸ Θεσσαλῶν. εἰ
 δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων ἠὔξον, ὥς ἐμοὶ δοκέειν,
 ἐμῆδιζον ἂν οἱ Φωκέες· οἱ ταῦτα ἐπαγγελλομένων
 Θεσσαλῶν οὔτε δώσειν ἔφασαν χρήματα παρέχειν τέ
 σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μῆδιζειν, εἰ ἄλλως βουλοίατο·
 ἀλλ' οὐκ εἶσεσθαι ἐκόντες εἶναι προδόται τῆς Ἑλλάδος.
 ἐπειδὴ δὲ ἀνημεῖχθησαν οὗτοι οἱ λόγοι, οὕτω δὴ οἱ 31

Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι ἐγένοντο ἡγε-
 μόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχι-
 νίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον· τῆς γὰρ Δωρίδος χώρας
 ποδεῶν στεινὸς ταύτῃ κατατείνει, ὥς τριήκοντα στα-
 δίων μάλιστα κῆ εὖρος, κείμενος μεταξὺ τῆς τε Μη-
 λίδος καὶ Φωκίδος χώρας, ἥ περ ἦν τὸ παλαιὸν Δρυο-
 πῖς· ἡ δὲ χώρα αὕτῃ ἐστὶ μητροπόλις Δωριέων τῶν
 ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα γῆν οὐκ
 ἐσίναντο ἐσβαλόντες οἱ βάρβαροι· ἐμήδιζόν τε γὰρ
 32 καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. ὥς δὲ ἐκ τῆς Δωρίδος
 ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοὺς μὲν τοὺς Φωκέας
 οὐκ αἰρέουσι. οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα
 τοῦ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν (ἐστὶ δὲ καὶ ἐπιτηδέη δέξα-
 σθαι ὄμιλον τοῦ Παρνησσοῦ ἢ κορυφή, κατὰ Νέωνα
 πόλιν κειμένη ἐπ' ἐωυτῆς, Τιθορέα οὖνομα αὐτῇ, ἐς
 τὴν δὴ ἀνηνέικαντο καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν)· οἱ δὲ πλεῖνες
 αὐτῶν ἐς τοὺς Ὀζόλας Λοκροὺς ἐξεκομίσαντο, ἐς Ἀμ-
 φισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκη-
 μένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώραν πᾶσαν ἐπέδραμον
 τὴν Φωκίδα· Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἦγον τὸν στρατὸν·
 33 ἐς τὰς πόλεις ἐνιέντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱρά. πορευόμενοι
 γὰρ ταύτῃ παρὰ τὸν Κηφισὸν ποταμὸν ἐδηρίουν πάντα,
 καὶ κατὰ μὲν ἔκασταν Δρυμὸν πόλιν, κατὰ δὲ Χαρά-
 δραν καὶ Ἐρωχον καὶ Τεθρώνιον καὶ Ἀμφίκαιαν καὶ
 Νέωνα καὶ Πεδιέας καὶ Τριτέας καὶ Ἐλάτειαν καὶ
 Ῥάμπολιν καὶ Παραποταμίους καὶ Ἀβας, ἐνθα ἦν ἱρὸν
 Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησαυροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι
 πολλοῖσι κατεσκευασμένον· ἦν δὲ καὶ τότε καὶ νῦν
 ἐστὶ χρηστήριον αὐτόθι· καὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν συλήσαντες

ἐνέπρησαν. καὶ τινὰς διώκοντες εἶλον τῶν Φωκέων
 πρὸς τοῖσι ὄρεσι, καὶ γυναικὰς τινὰς διέφθειραν μισγό-
 μενοι ὑπὸ πλήθεος. Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι 34
 οἱ βάρβαροι ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας. ἐνθευτεν δὲ ἤδη
 διακρινομένη ἡ στρατιὴ αὐτῶν ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλεῖ-
 στον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ
 πορευόμενον ἐπ' Ἀθήνας ἐσέβαλε ἐς Βοιωτούς, ἐς γῆν
 τὴν Ὀρχομενίων. Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιζε,
 τὰς δὲ πόλεις αὐτῶν ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι
 ἐσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες. ἐσωζον δὲ
 τῇδε, δῆλον βουλόμενοι ποιέειν Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μήδων
 Βοιωτοὶ φρονέοιεν. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων ταύτῃ
 ἐτράποντο, ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἡγεμόνας ἔχοντες ὁρμέατο 35
 ἐπὶ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ τὸν Παρνησσὸν
 ἀπέργοντες. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος,
 πάντα ἐσιναμώρεον· καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν
 ἐνέπρησαν καὶ Δαυλίων καὶ Αἰολιδέων. ἐπορεύοντο
 δὲ ταύτῃ ἀποσχισθέντες τῆς ἄλλης στρατιῆς τῶνδε
 εἵνεκα, ὅπως συλήσαντες τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι βα-
 σιλεὶ Ξέρξῃ ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δ' ἡπί-
 στατο τὰ ἐν τῷ ἱερῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης, ὥς
 ἐγὼ πυνθάνομαι, ἔμεινον ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοις ἐλιπε,
 πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ
 Ἀλυάττεω ἀναθήματα. οἱ δὲ Δελφοὶ πυνθανόμενοι 36
 ταῦτα ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκατο, ἐν δείματι δὲ με-
 γάλῳ κατεστεῶτες ἔμαντεύοντο περὶ τῶν ἱρῶν χρημά-
 των, εἴτε σφέα κατὰ γῆς καταρύξωσι εἴτε ἐκκομίσωσι
 ἐς ἄλλην χώραν. ὁ δὲ θεὸς σφείας οὐκ ἔα κινέειν, φᾶς
 αὐτοὺς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἐωυτοῦ προκατῆσθαι. Δελφοὶ
 δὲ ταῦτα ἀκούσαντες σφέων αὐτῶν πέρι ἐφρόντιζον.

τέκνα μὲν νυν καὶ γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαιὴν
 διέπεμψαν, αὐτῶν δὲ οἱ μὲν πλείστοι ἀνέβησαν ἐς τοῦ
 Παρνησσοῦ τὰς κορυφὰς καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον
 ἀνηνέικαντο, οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπεξ-
 ἤλθον. πάντες δὲ ὦν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν,
 37 πλὴν ἐξήκοντα ἀνδρῶν καὶ τοῦ προφήτεω. ἐπεὶ δὲ
 ἀρχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ἐπιόντες καὶ ἀπώρων τὸ
 ἱερόν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης, τῷ ὀνόματι ἦν Ἀκῆρατος,
 ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ
 μεγάρου ἐξενηνευγμένα ἱρά, τῶν οὐκ ὕσιον ἦν ἅπτε-
 σθαι ἀνθρώπων οὐδενί. ὁ μὲν δὴ ἤϊε Δελφῶν τοῖσι
 παρσοῦσι σημανέων τὸ τέρας· οἱ δὲ βάρβαροι ἐπειδὴ
 ἐγίνοντο ἐπειγόμενοι κατὰ τὸ ἱερόν τῆς Προνηΐης Ἀθη-
 ναίης, ἐπιγίνεται σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν γενο-
 μένου τέρεος. θῶμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάρτα ἐστί,
 ὅπλα ἀρήϊα αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ
 νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δευτέρα ἐπιγενόμενα καὶ
 διὰ πάντων φασμάτων ἄξια θωμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ
 γὰρ δὴ ἦσαν ἐπιόντες οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱερόν τῆς
 Προνηΐης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ
 κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ
 ἀπορραγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ πατάγῳ
 ἐς αὐτοὺς καὶ κατέλαβον συχνοὺς σφεων, ἐκ δὲ τοῦ
 ἱεροῦ τῆς Προνηΐης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο.
 38 συμμιγέντων δὲ τούτων πάντων φόβος τοῖσι βαρβά-
 ροῖσι ἐνεπεπτώκεε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φεύγοντάς
 σφεας, ἐπικαταβάντες ἀπέκτειναν πληθὺς τι αὐτῶν. οἱ
 δὲ περιεόντες ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφευγον. ἔλεγον δὲ οἱ
 ἀπονοστήσαντες οὗτοι τῶν βαρβάρων, ὥς ἐγὼ πυνθά-
 νομαι, ὥς πρὸς τούτοις καὶ ἄλλα ὥρων θεῖα· δύο γὰρ

ὀπλίτας μέζοντας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν [ἔχοντας] ἔπεσθαί σφι κτείνοντας καὶ διώκοντας. τούτους δὲ 39 τοὺς δύο Δελφοὶ λέγουσι εἶναι ἐπιχωρίους ἥρωας, Φυλάκον τε καὶ Αὐτόνοον, τῶν τὰ τεμένεά ἐστι περὶ τὸ ἱερόν, Φυλάκου μὲν παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατ' ὑπερθε τοῦ ἱεροῦ τῆς Προνηΐης, Αὐτονόου δὲ πέλας τῆς Κασταλῆς ὑπὸ τῇ Ταμπεΐῃ κορυφῇ. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνηησοῦ λίθοι ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἦσαν σόοι, ἐν τῷ τεμένει τῆς Προνηΐης Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς τὸ ἐνέσκηψαν διὰ τῶν βαρβάρων φερόμενοι. τούτων μὲν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται.

Ὁ ΔΕ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀργε- 40 μισίου Ἀθηναίων δεηθέντων ἐς Σαλαμίνα κατίσχει τὰς νῆας. τῶνδε δὲ εἵνεκα προσεδεήθησαν αὐτῶν σχεῖν πρὸς Σαλαμίνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ὑπεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς, πρὸς δὲ καὶ βουλευσῶνται τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλὴν ἐμελλον ποιήσεσθαι ὥς ἐψευσμένοι γνώμης. δοκέοντες γὰρ εὐρήσειν Πελοποννησίους πανδημεὶ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον, τῶν μὲν εὖρον οὐδὲν εἶναι, οἱ δὲ ἐπυνθάνοντο τὸν Ἰσθμὸν αὐτοὺς τειχέοντας, τὴν Πελοπόννησον περὶ πλείστου τε ποιευμένους περιεῖναι καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τὰ ἄλλα δὲ ἀπιέναι. ταῦτα πυνθανόμενοι οὕτω δὴ προσεδεήθησάν σφιν σχεῖν πρὸς τὴν Σαλαμίνα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν 41 Σαλαμίνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἑπιξιν κήρυγμα ἐποίησαντο, Ἀθηναίων τῇ τις δύναται σῶζειν τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οἱ μὲν

- πλείστοι ἐς Τροίξῃνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ ἐς Αἰγίνα, οἱ δὲ ἐς Σαλαμίνα. ἔσπευσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι τῷ χρηστηρίῳ τε βουλόμενοι ὑπηρετεῖν καὶ δὴ καὶ τοῦδε εἵνεκα οὐκ ἦκιστα· λέγουσι Ἀθηναῖοι ὄφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδαιτᾶσθαι ἐν τῷ ἱερῷ. λέγουσί τε ταῦτα καὶ δὴ καὶ ὥς ἐόντι ἐπιμήνια ἐπιτελέουσι προτιθέντες· τὰ δ' ἐπιμήνια μελιτόεσσα ἔστι. αὕτη δ' ἡ μελιτόεσσα ἐν τῷ πρόσθε αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη τότε ἦν ἄφανστος. σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱερείης μᾶλλον τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν ὥς καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπυῖης τὴν ἀκρόπολιν. ὥς δὲ σφι πάντα ὑπεξέκειτο, ἔπλεον ἐς τὸ στρατόπεδον.
- 42 ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμίνα κατέσχον τὰς νέας, συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανόμενος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροίξῃνος· ἐς γὰρ Πάγωνα τὸν Τροίξηνιων λιμένα προεῖρητο συλλέγεσθαι. συνέλεχθησάν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχουν καὶ ἀπὸ πολλῶν πλεύνων. ναύαρχος μὲν νυν ἐπὴν ὧντος ὅς περ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης Εὐρυκλείδew ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεός γε τοῦ βασιλεῖος ἑών. νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ
- 43 ἄριστα πλεούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. ἐστρατεύοντο δὲ οἷδε· ἐκ μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι ἑκκαίδεκα νέας παρεχόμενοι, Κορίνθιοι δὲ τῶντὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Σικυνῶνιοι δὲ πεντεκαίδεκα παρείχοντο νέας, Ἐπιδαύριοι δὲ δέκα, Τροίξῃνιοι δὲ πέντε, Ἐρμιονέες δὲ τρεῖς, ἐόντες οὗτοι πλην Ἐρμιονέων Δωρικόν τε καὶ Μακεδνὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Ἀρνοπίδος ὕστατα ὁρμηθέντες. οἱ δὲ Ἐρμιονέες εἰσὶ Δρύοπες, ὑπὸ Ἡρακλέος

τε καὶ Μηλιέων ἐκ τῆς νῦν Δωριίδος καλεομένης χώρας
 ἐξαναστάντες. οὗτοι μὲν νῦν Πελοποννησίων ἐστρα- 44
 τεύοντο, οἱ δὲ ἐκ τῆς ἐξω ἡπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν πρὸς
 πάντας τοὺς ἄλλους παρεχόμενοι νέας ὀγδῶκοντα καὶ
 ἑκατόν, μῦνοι· ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνευαμαχίσαν
 Πλαταιέες Ἀθηναίοισι διὰ τοιόνδε τι πρῆγμα· ἀπαλ-
 λασσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὥς
 ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς
 τὴν περαιῖν τῆς Βοιωτίας χώρας πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτρά-
 ποντο τῶν οἰκετέων. οὗτοι μὲν νῦν τούτους σώζοντες
 ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἐχόντων
 τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην ἦσαν Πελασγοί, ὀνομα-
 ζόμενοι Κραναοί, ἐπὶ δὲ Κέκροπος βασιλέος ἐκλήθησαν
 Κεκροπίδαι, ἐκδεξαμένου δὲ Ἐρεχθέος τὴν ἀρχὴν Ἀθη-
 ναῖοι μετωνομάσθησαν, Ἰῶνος δὲ τοῦ Ξούθου στρα-
 τάρχῃ γενομένου Ἀθηναίοισι ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου
 Ἰῶνες. Μεγαρέες δὲ τῷ αὐτῷ πληθῶμα παρείχοντο καὶ 45
 ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Ἀμπρακιῶται δὲ ἐπὶ νέας ἔχοντες
 ἐπεβοήθησαν, Λευκάδιοι δὲ τρεῖς, ἔθνος ἔοντες οὗτοι
 Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. νησιωτέων δὲ Αἰγινῆται τριῆ- 46
 κοντα παρείχοντο. ἦσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρω-
 μέναι νέες, ἀλλὰ τῇσι μὲν τὴν ἑωυτῶν ἐφύλασσαν,
 τριήκοντα δὲ τῇσι ἄριστα πλεούσῃσι ἐν Σαλαμῖνι ἐναυ-
 μάχισαν. Αἰγινῆται δὲ εἰσι Δωριέες ἀπὸ Ἐπιδαύρου·
 τῇ δὲ νῆσῳ πρότερον οὐνομα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ
 Αἰγινῆτας Χαλκιδέες τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἰκοσι παρεχό-
 μενοι καὶ Ἐρετριέες τὰς ἑπτὰ· οὗτοι δὲ Ἰῶνές εἰσι.
 μετὰ δὲ Κήιοι τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἔον Ἰωνι-
 κὸν ἀπὸ Ἀθηνέων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσαρας,
 ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιτεῶν,

- κατά περ οἱ ἄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐν-
τολέων ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἑλληνας Δημοκρίτου σπεύ-
σαντος, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου καὶ τότε τριηρα-
χέοντος· Νάξιοι δὲ εἰσι Ἴωνες ἀπὸ Ἀθηνέων [γεγονότες].
Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νέας τὰς περ ἐπ'
Ἀρτεμισίῳ, Κύθνιοι δὲ μίαν καὶ πεντηκόντερον, ἐόντες
συναμφοτέροι οὗτοι Δρύοπες. καὶ Σερίφιοί τε καὶ
Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο· οὗτοι γὰρ οὐκ ἔδο-
σαν μούνοι νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ.
47 οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ
Ἀχέροντος ποταμοῦ ἐστρατεύοντο· Θεσπρωτοὶ γὰρ εἰσι
δυοῦρέοντες Ἀμπρακιώτησι καὶ Λευκαδίοισι, οἳ ἐξ ἐσχά-
των χωρέων ἐστρατεύοντο. τῶν δὲ ἐκτὸς τούτων οἰκη-
μένων Κροτωνιῆται μούνοι ἦσαν οἳ ἐβοήθησαν τῇ
Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ μιῇ νηί, τῆς ἥρχε ἀνὴρ τρις
πυθιονίκης Φάϋλλος· Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί.
48 οἳ μὲν νυν ἄλλοι τριήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο,
Μήλιοι δὲ καὶ Σίφνιοι καὶ Σερίφιοι πεντηκοντέρους.
Μήλιοι μὲν, γένος ἐόντες ἀπὸ Λακεδαιμόνος, δύο παρ-
εἶχοντο, Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι, Ἴωνες ἐόντες ἀπ'
Ἀθηνέων, μίαν ἐκάτεροι. ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς
τῶν νεῶν, πᾶρεξ τῶν πεντηκοντέρων, τριηκόσθαι καὶ
ἐβδομήκοντα καὶ ὀκτώ.
- 49 Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμίνα συνήλθον οἱ στρατηγοὶ
ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολίων, ἐβουλεύοντο, προθέντος
Εὐρυβιάδεω γνώμην ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλούμενον,
ὅκου δοκέοι ἐπιτηδεότατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι
τῶν αὐτοὶ χωρέων ἐγκρατέες εἰσὶ· ἡ γὰρ Ἀττικὴ ἀπείτο
ἡδῆ, τῶν δὲ λοιπέων πέρι προετίθεε. αἱ γνώμαι δὲ
τῶν λεγόντων αἱ πλείεσται συνεξέπιπτον πρὸς τὸν

Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχεῖν πρὸ τῆς Πελοποννήσου, ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τόνδε, ὥς εἰ νικηθῶσι τῇ ναυμαχίᾳ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἔοντες πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρὴ οὐδεμία ἐπιφανήσεται, πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἕς τοὺς ἑαυτῶν ἑξοίσονται. ταῦτα τῶν ἀπὸ 50 Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγομένων ἐληλύθεε ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἀγγέλλων ἤκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ διὰ Βοιωτῶν τραπόμενος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν αὐτῶν ἐκλελοιπότες ἐς Πελοπόννησον καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἤκε τε ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐδήλιον. ἐνέπρησε δὲ Θεσπιῶν τε καὶ Πλάταιαν πυθόμενος Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμῇδιζον. ἀπὸ 51 δὲ τῆς διαβάσειος τοῦ Ἑλλησπόντου, ἐνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἵνα αὐτοῦ διατρίψαντες μῆνα, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἐτέροισι μῆσι ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἰρέουσι ἔρημον τὸ ἄστυ καὶ τινες ὀλίγους εὐρίσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱερῷ ἔοντας, ταμίας τε τοῦ ἱεροῦ καὶ πένητας ἀνθρώπους, οἱ φραξάμενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρῃσι τε καὶ ξύλοισι ἡμύνοντο τοὺς ἐπιόντας, ἅμα μὲν ὑπ' ἀσθενείης βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα, πρὸς δὲ αὐτοὶ δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήιον τὸ ἢ Πυθίῃ σφι ἔχρησε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι· αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ κρησφύγετον κατὰ τὸ μαντήιον καὶ οὐ τὰς νέας. οἱ δὲ 52 Πέρσαι ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν καταντίον τῆς ἀκροπόλιος ὕχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρήιον πάγον, ἐπολιόρκιον τρόπον τοιούδε· ὅπως στυππεῖον περὶ τοὺς οἰστοὺς περιθέντες ἄψειαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φράγμα. ἐνθαῦτα

Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι ὅμως ἡμύνοντο, καίπερ
 ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀπιγμένοι καὶ τοῦ φράγματος προ-
 δεδωκότος. οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδῶν προσ-
 φερόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέκοντο, ἀμυνόμενοι δὲ
 ἄλλα τε ἀντεμηχανῶντο καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν
 βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας ὀλοιστράχους ἀπλέσαν, ὥστε
 Ξέρξην ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἀπορήσει ἐνέχεσθαι οὐ
 53 δυνάμενόν σφεας ἐλεῖν. χρόνῳ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων
 ἐφάνη δὴ τις ἐξοδος τοῖσι βαρβάροισι· ἔδεε γὰρ κατὰ
 τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἐν τῇ ἡπείρῳ
 γενέσθαι ὑπὸ Πέρσῃσι. ἔμπροσθε ὦν πρὸ τῆς ἀκρο-
 πόλιος, ὅπισθε δὲ τῶν πυλέων καὶ τῆς ἀνόδου, τῇ δὴ
 οὔτε τις ἐφύλασσε οὔτ' ἂν ἤλπισε μὴ κοτέ τις κατὰ
 ταῦτα ἀναβαίῃ ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέβησάν τινες κατὰ
 τὸ ἱρὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καὶ [τοι]
 περ ἀποκρήμνου ἑόντος τοῦ χώρου. ὥς δὲ εἶδον αὐτοὺς
 ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι [ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν], οἱ μὲν
 ἐρρίπτεον ἑαυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω καὶ διεφθεί-
 ροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περ-
 σέων οἱ ἀναβεβηκότες πρῶτον μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς
 πύλας, ταύτας δὲ ἀνοίξαντες τοὺς ἱκέτας ἐφόνεον·
 ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱρὸν συλήσαντες
 54 ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν. σχὼν δὲ παντελῶς
 τὰς Ἀθήνας Ξέρξης ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα
 Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσάν σφι εὐπρηξίην.
 ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγ-
 καλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἑαυτῷ δὲ ἐπομέ-
 νους, ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θῦσαι τὰ ἱρὰ ἀνα-
 βάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν, εἴτε δὴ ὦν ὕψιν τινα ἰδὼν
 ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθυμῖόν οἱ ἐρένετο

ἐμπρήσαντι τὸ ἱρόν. οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων
 ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα. τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτων ἐπ-
 ἐμνήσθη, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ Ἐρε- 55
 χθεὸς τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηὸς, ἐν τῷ ἐλαίῳ
 τε καὶ θάλασσᾳ ἔνι, τὰ λόγος παρὰ Ἀθηναίων Ποσει-
 δέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρης
 μαρτύρια θεῖσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ
 ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευ-
 τέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος Ἀθηναίων οἱ θύειν
 ὑπὸ βασιλέος κελευόμενοι ὥς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱρόν, ὧρων
 βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὄσον τε πηχυαίου ἀναδεδρα-
 μηκότα. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὥς σφι ἐξαγγέλθη 56
 ὥς ἔσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον
 θόρυβον ἀπίκοντο ὥστε ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ
 κρυωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἐς τε
 τὰς νέας ἐσέπιπτον καὶ ἰστίᾳ αἰέροντο ὥς ἀποθνεύο-
 μενοι· τοῖσί τε ὑπολειπομένοισι αὐτῶν ἐκυρώθη πρὸ
 τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχεῖν. νύξ τε ἐρίνετο καὶ οὐ δια-
 λυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου ἐσέβαινον ἐς τὰς νέας.
 ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ἐπὶ τὴν νέα εἶρετο 57
 Μνησίφιλος ἀνὴρ Ἀθηναῖος ὃ τι σφι εἴη βεβουλευ-
 μένον. πυνθόμενος δὲ πρὸς αὐτοῦ ὥς εἴη δεδογμένον
 ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἰσθμόν καὶ πρὸ τῆς Πε-
 λοποννήσου ναυμαχεῖν, εἶπε· Οὐ τοι ἄρα, ἦν ἀπαεί-
 ρωσι τὰς νέας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ οὐδεμιῆς ἔτι
 πατρίδος ναυμαχήσεις· κατὰ γὰρ πόλεις ἕκαστοι τρέφον-
 ται, καὶ οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται
 οὔτε τις ἀνθρώπων ἄλλος ὥστε μὴ οὐ διασκεδασθῆναι
 τὴν στρατιήν· ἀπολέεται τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλήσι. ἀλλ'

εἴ τις ἔστι μηχανή, ἴθι καὶ πειρῶ διαχέαι τὰ βεβου-
 λευμένα, ἣν κως δύνῃ ἀναγνῶσαι Εὐρυβιάδην μετα-
 58 βουλεύσασθαι ὥστε αὐτοῦ μένειν. κάρτα τε τῷ Θεμιστο-
 κλείῃ ἤρесе ἡ ὑποθήκη καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος
 ἦε ἐπὶ τὴν νέαν τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ ἔφη
 ἐθέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμμῖξαι. ὁ δ' αὐτὸν ἐς
 τὴν νέαν ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν, εἴ τι θέλει. ἐνθαῦτα
 ὁ Θεμιστοκλῆς παριζόμενός οἱ καταλέγει ἐκεῖνά τε
 πάντα τὰ ἤκουσε Μνησιφίλου, ἑωυτοῦ ποιεύμενος, καὶ
 ἄλλα πολλὰ προστιθείς, ἐς ὃ ἀνέγνωσε χρηίζων ἕκ τε
 59 τῆς νεὸς ἐκβῆναι συλλέξαι τε τοὺς στρατηγούς ἐς τὸ
 συνέδριον. ὥς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυ-
 βιάδην προθεῖναι τὸν λόγον τῶν εἵνεκα συνήγαγε τοὺς
 στρατηγούς, πολλὸς ἦν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐν τοῖσι λόγοισι
 οἷα κάρτα δεόμενος. λέγοντος δὲ αὐτοῦ ὁ Κορινθίων
 στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε· ὦ Θεμιστοκλῆες,
 ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανιστάμενοι ῥαπίζονται. ὁ δὲ
 ἀπολνόμενος ἔφη· Οἱ δέ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στε-
 60 φανοῦνται. τότε μὲν ἡπίως [πρὸς] τὸν Κορίνθιον ἀμεί-
 ψατο, πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδην ἔλεγε ἐκείνων μὲν ἐτι
 οὐδὲν τῶν πρότερον λεχθέντων, ὥς ἐπεὶ ἀπαείρῃσι
 ἀπὸ Σαλαμῖνος διαδρήσονται· παρεόντων γὰρ τῶν συμ-
 μάχων οὐκ ἔφερέ οἱ κόσμον οὐδένα κατηγορεῖν· ὁ δὲ
 α ἄλλου λόγου εἶχετο, λέγων τάδε· Ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ
 σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἣν ἐμοὶ πείθῃ ναυμαχίην αὐτοῦ
 μένων ποιέεσθαι μηδὲ πειθόμενος τούτων τοῖσι λόγοισι
 ἀναζεύξης πρὸς τὸν Ἴσθμὸν τὰς νέας. ἀντίθες γὰρ
 ἐκάτερον ἀκούσας. πρὸς μὲν τῷ Ἴσθμῳ συμβάλλων
 ἐν πελάγει ἀναπεπταμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς τὸ ἥκιστα
 ἡμῶν σύμφορόν ἐστι νέας ἔχουσι βαρυτέρας καὶ ἀριθμὸν

ἐλάσσοντας· τοῦτο δὲ ἀπολέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα
 καὶ Αἰγίναν, ἣν περ καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχήσωμεν. ἅμα
 γὰρ τῷ ναυτικῷ αὐτῶν ἔψεται καὶ ὁ πεζὸς στρατός,
 καὶ οὕτω σφέας αὐτὸς ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον,
 κινδυνεύσεις τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι. ἦν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω β
 ποιήσης, τοσάδε ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ εὐρήσεις· πρῶτα
 μὲν ἐν στεινῷ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγησι πρὸς πολ-
 λάς, ἦν τὰ οἰκότες ἐκ τοῦ πολέμου ἐκβαίνῃ, πολλὸν
 κρατήσομεν· τὸ γὰρ ἐν στεινῷ ναυμαχεῖν πρὸς ἡμέων
 ἐστί, ἐν εὐρυχωρίῃ δὲ πρὸς ἐκείνων. αὐτῖς δὲ Σαλαμὶς
 περιγίνεται, ἐς τὴν ἡμῖν ὑπεκκίεσται τέκνα τε καὶ γυ-
 ναῖκες. καὶ μὲν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ καὶ
 περιέχεσθε μάλιστα· ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων προναυ-
 μαχήσεις Πελοποννήσου καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ, οὐδέ
 σφιας, εἰ περ εὖ φρονέεις, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόν-
 νησον. ἦν δέ γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπίζω γένηται καὶ νικῇ γ
 σωμεν τῇσι νηυσὶ, οὔτε ὑμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέδονται
 οἱ βάρβαροι οὔτε προβήσονται ἑκαστέρῳ τῆς Ἀττικῆς,
 ἀπίαςί τε οὐδενὶ κόσμῳ, Μεγάροισί τε κερδανέομεν
 περιεοῦσι καὶ Αἰγίνη καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ
 λόγιόν ἐστι τῶν ἐχθρῶν κατύπερθε γενέσθαι. οἰκότες
 μὲν νυνὶ βουλευομένοισι ἀνθρώποισι ὥς τὸ ἐπίπαν
 ἐθέλει γίνεσθαι· μὴ δὲ οἰκότες βουλευομένοισι οὐκ
 ἐθέλει οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρεῖν πρὸς τὰς ἀνθρωπῆας
 γνώμας. ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέος αὐτῖς ὁ Κορίν- 61
 θιος Ἀδείμαντος ἐπεφέρετο, σιγᾶν τε κελεύων τῷ μὴ
 εἶναι πατρὶς καὶ Εὐρυβιάδην οὐκ εἶων ἐπιψηφίζεин ἀπὸλι
 ἀνδρὶ· πόλιν γὰρ τὸν Θεμιστοκλέα παρεχόμενον οὕτω
 ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δὲ οἱ προέφερε,
 ὅτι ἡλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο Ἀθηναί. τότε δὴ ὁ

- Θεμιστοκλέης κεινόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλὰ καὶ κακὰ ἔλεγε, ἑωυτοῖσί τε ἐδήλου λόγῳ ὥς εἴη πόλις καὶ γῇ μέζων ἢ περ' ἐκείνοισι, ἔστ' ἂν διηκόσιν νέες σφι ἔωσι πεπληρωμένοι· οὐδαμὸς γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς ἐπιόντας ἀποκρούσεσθαι. σημαίνων δὲ ταῦτα τῷ λόγῳ διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδην, λέγων μᾶλλον ἐστραμμένα· Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ καὶ μένων ἐσθλὸς ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μὴ, ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα· πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέμου φέρουσι αἱ νέες. ἀλλ' ἐπεὶ πεῖθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσης, ἡμεῖς μὲν ὥς ἔχομεν ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας κομιεύμεθα ἐς Σίρην τὴν Ἰταλίην, ἣ περ' ἡμετέρη τέ ἐστι ἐκ παλαιοῦ ἐτι, καὶ λόγια λέγει ὑπ' ἡμέων αὐτὴν δεῖν κτισθῆναι· ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιῶνδε μουνωθέντες μεμνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων. ταῦτα δὲ Θεμιστοκλέος λέγοντος ἀνελθὼν δάσκετο Εὐρυβιάδης· δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσας ἄλλιστα τοὺς Ἀθηναίους [ἀνεδιδάσκετο], μὴ σφεας ἀλλ' ἀλίπωσι, ἣν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀνάγῃ τὰς νέας· αὐτῶν γὰρ Ἀθηναίων οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι λοιποί. ταύτην δὲ αἰρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μένοντος διανναυμαχέειν. οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμίνα ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεῖτε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρῆσαν ἔξοντο ὥς ναυμαχῆσοντες. ἡμέρη τε ἐγίνετο καὶ τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἐν τε τῇ γῇ καὶ ἐν θαλάσῃ. ἔδοξε δὲ σφι εὐξασθαι τοῖσι θεοῖσι καὶ ἐπικαλέεσθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὥς δὲ σφι ἔδοξε καὶ ἐποίησεν ταῦτα· εὐξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖς αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμίνος Αἰαντὰ τε καὶ Τελαμόνα ἐπεκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νέας ἀπέστελλον ἐς Αἴγιναν.

Ἔφη δὲ Δίκαιος ὁ Θεοκύδεος ἀνὴρ Ἀθηναῖος, 65
φυγάς τε καὶ παρὰ Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον
τὸν χρόνον, ἐπεῖτε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρα ὑπὸ τοῦ
πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἐοῦσα ἐρημος Ἀθηναίων,
τυχεῖν τότε ἔων ἅμα Δημαρῆτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν
τῷ Θριασίῳ πεδίῳ, ἰδεῖν δὲ κονιορτὸν χωρέοντα ἀπ’
Ἐλευσίνος ὡς ἀνδρῶν μάλιστα κῆ τρισμυρίων, ἀπο-
θωμάζειν τέ σφεας τὸν κονιορτὸν ὅτεων κοτε εἴη ἀν-
θρώπων, καὶ πρόκατε φωνῆς ἀκούειν, καὶ οἱ φαίνεσθαι
τὴν φωνὴν εἶναι τὸν μυστικὸν ἱακχον. εἶναι δ’ ἀδαή-
μονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσίνι γινομένων τὸν Δη-
μάρητον, εἰρέεσθαι τε αὐτὸν ὃ τι τὸ φθεγγρόμενον εἴη
τοῦτο. αὐτὸς δὲ εἰπεῖν· Δημάρητε, οὐκ ἔστι ὅπως οὐ
μέγα τι σίνος ἔσται τῇ βασιλέος στρατιῇ. τάδε γὰρ
ἀρίσθηλα, ἐρήμου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ
φθεγγρόμενον, ἀπ’ Ἐλευσίνος ἰὸν ἐς τιμωρίην Ἀθη-
ναίοισι τε καὶ τοῖσι συμμάχοισι. καὶ ἦν μὲν γε κατα-
σκήψῃ ἐς τὴν Πελοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλεῖ
καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἡπείρῳ ἔσται, ἦν δὲ ἐπὶ τὰς
νέας τράπηται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, τὸν ναυτικὸν στρατὸν
κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀποβαλεῖν. τὴν δὲ ὁρτὴν ταύτην
ἄγρουσι Ἀθηναῖοι ἀνὰ πάντα ἔτεα τῇ Μητρὶ καὶ τῇ
Κούρῃ, καὶ αὐτῶν τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν ἑλλων
Ἑλλήνων μυεῖται· καὶ τὴν φωνὴν τῆς ἀκούεις ἐν ταύτῃ
τῇ ὁρτῇ ἱακχάζουσι. πρὸς ταῦτα εἰπεῖν Δημάρητον·
Σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ τὸν λόγον τοῦτον εἴπῃς. ἦν
γὰρ τοι ἐς βασιλέα ἀνευειχθῇ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀπο-
βαλέεις τὴν κεφαλὴν, καὶ σε οὔτε ἐγὼ δυνήσομαι ῥύσα-
σθαι οὔτ’ ἄλλος ἀνθρώπων οὐδὲ εἷς. ἀλλ’ ἔχ’ ἥσυχος,
περὶ δὲ στρατιῆς τῆσδε θεοῖσι μελήσει. τὸν μὲν δὴ

ταῦτα παραινέειν, ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι νέφος καὶ μεταρσιωθὲν φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνος ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. οὕτω δὴ αὐτοὺς μαθεῖν ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. ταῦτα μὲν Δίκαιος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπτόμενος.

66

Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἐπειδὴ ἐκ Τρηχίνος θεησάμενοι τὸ τροῶμα τὸ Λακωνικὸν διέβησαν ἐς τὴν Ἰστιαίην, ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς ἔπλεον δι' Εὐρίπου, καὶ ἐν ἐτέρῃσι τρισὶ ἡμέρησι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ. ὥς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ἐλάσσονες ἔοντες ἀριθμὸν ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας κατὰ τε ἡπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ [ἀπικόμενοι], ἣ ἐπὶ τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας. ἀντιθῆσω γὰρ τοῖσι τε ὑπὸ τοῦ χειμῶνος αὐτῶν ἀπολομένοισι καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι τούσδε τοὺς τότε οὐκω ἐπομένους βασιλεῖς, Μηλιάς καὶ Ἀωριέας καὶ Λοκροὺς καὶ Βοιωτοὺς πανστρατιῇ ἐπομένους πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων, καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας, πλὴν τῶν πέντε πολίων τῶν ἐπεμνήσθην πρότερον τὰ οὐνόματα. ὅσῳ γὰρ δὴ προέβαινε ἐσωτέρῳ τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, 67 τοσοῦτῳ πλέω ἔθνεά οἱ εἶπετο. ἐπεὶ ὦν ἀπίκατο ἐς τὰς Ἀθήνας πάντες οὗτοι πλὴν Παρίων (Πάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθῳ ἐκαραδόκεον τὸν πόλεμον κῆ ἀποβήσεται), οἱ δὲ λοιποὶ ὥς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ἐπὶ τὰς νέας, ἐθέλων σφι συμμῖξαι τε καὶ πνθίσθαι τῶν ἐπιπλέοντων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προῖξετο, παρήσαν

μετάπεμπτοι οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νεῶν, καὶ ἕζοντο ὡς σφι βασιλεὺς ἐκάστω τιμὴν ἐδεδώκεε, πρῶτος μὲν ὁ Σιδώνιος [βασιλεὺς], μετὰ δὲ ὁ Τύριος, ἐπὶ δὲ ἄλλοι. ὡς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἕζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον εἰρώτα ἀποπειρώμενος ἐκάστου εἰ ναυμαχίην ποιεόιτο. ἐπεὶ 68 δὲ περιῶν εἰρώτα ὁ Μαρδόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τὸντο γνώμην ἐξεφέρουτο, κελεύοντες ναυμαχίην ποιεέσθαι, Ἀρτεμισίη δὲ τάδε ἔφη· Εἰπεῖν μοι πρὸς βασιλέα, Μαρδόνιε, ὡς α ἐγὼ τάδε λέγω, οὔτε κακίστη γενομένη ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ οὔτε ἐλάχιστα ἀποδεξαμένη. δέσποτα, τὴν δὲ εὐῶσαν γνώμην με δίκαιόν ἐστιν ἀποδείκνυσθαι, τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά. καὶ τοι τάδε λέγω, φεῖδεο τῶν νεῶν μηδὲ ναυμαχίην ποιεό· οἱ γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέσσουες τοσοῦτό εἰσι κατὰ θάλασσαν ὅσου ἄνδρες γυναικῶν. τί δὲ πάντως δεῖ σε ναυμαχίῃσι ἀνακινδυνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶν περ εἵνεκα ὁρμήθης στρατεύεσθαι, ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμποδῶν δέ τοι ἴσταται οὐδεὶς· οἱ δέ τοι ἀντέστησαν, ἀπῆλλαξαν οὕτω ὡς κείνους ἐπρεπε. τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω β ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν ἀντιπολέμων πρήγματα, τοῦτο φράσω· ἦν μὲν μὴ ἐπειχθῆς ναυμαχίην ποιεύμενος, ἀλλὰ τὰς νέας αὐτοῦ ἔχῃς πρὸς γῇ μένων ἢ καὶ προβαίνων ἐς τὴν Πελοπόννησον, εὐπετέως τοι, δέσποτα, χωρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἷοί τε πολλὸν χρόνον εἰσὶ τοι ἀντέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφεας διασκεδᾶς, κατὰ πόλεις δὲ ἕκαστοι φεύξονται. οὔτε γὰρ σίτος πάρα σφι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι,

οὔτε αὐτοὺς οἶκος, ἦν σὺ ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλεύ-
 νης τὸν πεζὸν στρατὸν, ἀτρεμίζειν τοὺς ἐκείθεν αὐτῶν
 ἤκοντας, οὐδὲ σφι μελήσει πρὸ τῶν Ἀθηνέων ναυμα-
 γ χεῖν. ἦν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῆς ναυμαχῆσαι, δειμαίνω μὴ
 ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακῶθεις τὸν πεζὸν προσδηλῆσται.
 πρὸς δέ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βάλεν, ὥς
 τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φι-
 λέουσι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι χρηστοί. σοὶ δὲ
 εἰσὶν ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων κακοὶ δοῦλοι εἰσί, οἳ ἐν
 συμμαχῶν λόγῳ λέγονται εἶναι, εἶντες Αἰγύπτιοί τε
 καὶ Κύπριοι καὶ Κίλικες καὶ Πάμφυλοι, τῶν ὀφελός
 69 ἐστὶ οὐδέν. ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρδόνιον, ὅσοι
 μὲν ἦσαν εὐνοοὶ τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο
 τοὺς λόγους ὥς κακόν τι πεισομένης πρὸς βασιλέος,
 ὅτι οὐκ ἔα ναυμαχίην ποιέεσθαι· οἳ δὲ ἀγαιόμενοί τε
 καὶ φθονέοντες αὐτῇ, ἅτε ἐν πρώτοισι τετιμημένης διὰ
 πάντων τῶν συμμαχῶν, ἐτέρποντο τῇ ἀνακρίσει ὥς
 ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ ἀνηνεύχθησαν αἱ γυνῶμαι
 ἐς Ξέρξην, κάρτα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ τῇ Ἀρτεμισίης,
 καὶ νομίζων ἔτι πρότερον σπουδαίην εἶναι τότε πολλῶ
 μᾶλλον αἶνεε. ὅμως δὲ τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε,
 τάδε καταδόξας, πρὸς μὲν Εὐβοίῃ σφέας ἐθελokaκέειν
 ὥς οὐ παρεόντος αὐτοῦ, τότε δὲ αὐτὸς παρεσκεύαστο
 θεήσασθαι ναυμαχέοντας.

70 Ἐπεὶ δὲ παρήγγελλον ἀναπλέειν, ἀνῆγον τὰς νέας
 ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχθέντες
 κατ' ἡσυχίην. τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησέ σφι ἡ ἡμέρη
 ναυμαχίην ποιήσασθαι· νύξ γὰρ ἐπεγένετο· οἳ δὲ
 παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. τοὺς δὲ Ἕλληνας
 εἶχε δέος τε καὶ ἄρρωδίη, οὐκ ἤκιστα δὲ τοὺς ἀπὸ

Πελοποννήσου· ἀρρώδεον δέ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλα-
μῖνι κατήμενοι ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν
μέλλοιεν, νικηθέντες τε ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορ-
κῆσονται, ἀπέντες τὴν ἑαυτῶν ἀφύλακτον. τῶν δὲ βαρ- 71
βάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρεούσαν νύκτα ἐπορεύετο ἐπὶ
τὴν Πελοπόννησον· καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχά-
νητο ὅπως κατ' ἡπειρον μὴ ἐσβάλοιεν οἱ βάρβαροι.
ὥς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ
Λεωνίδην ἐν Θερμοπύλῃσι τετελευτηκέναι, συνδρα-
μόντες ἐκ τῶν πολιῶν ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἵζοντο, καὶ σφι
ἐπὴν στρατηγὸς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδew, Λεω-
νίδew δὲ ἀδελφεός. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἴσθμῳ καὶ
συνγώσαντες τὴν Σικρωνίδα ὁδόν, μετὰ τοῦτο ὥς σφι
ἔδοξε βουλευομένοισι, οἰκοδόμεον διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ
τεῖχος. ἅτε δὲ ἐουσέων μυριάδων πολλέων καὶ παντὸς
ἀνδρὸς ἐργαζομένου ἦνετο τὸ ἔργον· καὶ γὰρ λίθοι
καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ φορμοὶ ψάμμου πλήρεις
ἐσεφορέοντο, καὶ ἐλίνυον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθή-
σαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρης. οἱ δὲ 72
βοηθήσαντες ἐς τὸν Ἴσθμὸν πανδημεὶ οἶδε ἦσαν Ἑλ-
λῆνων, Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Ἀρκάδες πάντες καὶ
Ἥλειοι καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυνῶνιοι καὶ Ἐπιδαύριοι
καὶ Φλιάσιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Ἐρμιονέες. οὗτοι
μὲν ἦσαν οἱ βοηθήσαντες καὶ ὑπεραρρωδέοντες τῇ
Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννη-
σίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παρ-
οιχάκεε ἦδη.

Οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτὰ. τούτων 73
δὲ τὰ μὲν δύο αὐτόχθονα ἔοντα κατὰ χώραν ἱδρύται
νῦν τῇ καὶ τὸ πάλαι οἶκεον, Ἀρκάδες τε καὶ Κυρνούριοι·

ἐν δὲ ἔθνος τὸ Ἀχαιῶν ἐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, ἐκ μέντοι τῆς ἑωυτῶν, οἰκέει δὲ τὴν ἄλλοτρίην. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνη αὐτῶν ἐπὶ τέσσαρα ἐπήλυδά ἐστι, Δωριεῖς τε καὶ Αἰτωλοὶ καὶ Δρυόπες καὶ Ἀθημνιοὶ. Δωριέων μὲν πολλαὶ τε καὶ δόκιμοι πόλεις, Αἰτωλῶν δὲ Ἥλις μούνη, Δρυόπων δὲ Ἑρμιῶν τε καὶ Ἀσίνη ἡ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ, Αθημνίων δὲ Παρωρεῖται πάντες. οἱ δὲ Κυνοῦριοι αὐτόχθονες ἔοντες δοκέουσι μῦθοι εἶναι Ἴωνες, ἐκδεδωρίενται δὲ ὑπὸ τε Ἀργείων ἀρχόμενοι καὶ τοῦ χρόνου, ἔοντες Ὀρνεῖται καὶ περιόικοι. τούτων ὧν τῶν ἐπὶ ἔθνεων αἱ λοιπαὶ πόλεις, πάρεξ τῶν κατέλεξα, ἐκ τοῦ μέσου κατέατο· εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι ἐμῆδιζον.

- 74 Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ τοιοῦτον πόνον συνέστασαν, ἅτε περὶ τοῦ παντὸς ἤδη (τὸν) δρόμον θέοντες καὶ τῆσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι ὅμως ταῦτα πυνθανόμενοι ἀρρώδεον, οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ὥς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ. τέως μὲν δὴ αὐτῶν ἀνὴρ ἀνδρὶ παραστὰς σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶμα ποιούμενοι τὴν Εὐρυβιάδω ἀβουλίην· τέλος δὲ ἐξεργάγῃ ἐς τὸ μέσον. σύλλογός τε δὴ ἐρίνετο καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτῶν, οἱ μὲν ὥς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὼν εἶη ἀποπλέειν καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ πρὸ χώρας δοριαλώτου μένοντας μάχεσθαι, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Αἰγινῆται καὶ
- 75 Μεγαρέες αὐτοῦ μένοντας ἀμύνεσθαι. ἐνθαῦτα Θεμιστοκλῆς ὥς ἔσσοῦτο τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐξελθὼν δὲ πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοῖον.

ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεόν, τῷ οὖνομα μὲν ἦν Σί-
 κιννος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστο-
 κλέος παίδων· τὸν δὴ ὕστερον τούτων τῶν πρηγμαίων
 Θεμιστοκλέης Θεσπία τε ἐποίησε, ὥς ἐπεδέκοντο οἱ
 Θεσπίες πολιήτας, καὶ χρήμασι ὕλβιον. ὃς τότε πλοῖον
 ἀπικόμενος ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγούς τῶν βαρβάρων
 τάδε· Ἐπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάτρη τῶν
 ἄλλων Ἑλλήνων (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλείας
 καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατ' ὑπερθε γίνε-
 σθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα) φράσσοντα ὅτι οἱ
 Ἕλληνες δρησὸν βουλευόμενοι καταρρωθηκότες, καὶ
 νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργον ἀπάντων ἐξεργά-
 σασθαι, ἦν μὴ περιύδητε διαδράντας αὐτούς. οὔτε
 γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσιν οὔτ' ἐτι ἀντιστήσονται
 ὑμῖν, πρὸς ἑωυτούς τε σφέας ὕψεσθε ναυμαχέοντας
 τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας καὶ τοὺς μή, ὁ μὲν
 ταῦτά σφι σημήνας ἐκποδὼν ἀπαλλάσσετο· τοῖσι δὲ 76
 ὥς πιστὰ ἐγίνετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μὲν ἐς τὴν
 νησίδα τὴν [Ψυττάλειαν] μεταξὺ Σαλαμῖνος τε κει-
 μένην καὶ τῆς ἠπείρου πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβί-
 βασαν· τοῦτο δέ, ἐπειδὴ ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνήγον
 μὲν τὸ ἀπ' ἐσπέρας κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλα-
 μῖνα, ἀνήγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνό-
 σουραν τεταγμένοι, κατεῖχόν τε μέχρι Μουνυχίης πάντα
 τὸν πορθμὸν τῇσι νησί. τῶνδε εἵνεκα ἀνήγον τὰς
 νέας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγεῖν ἔξῃ, ἀλλ' ἀπο-
 λαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτε-
 μίσιν ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυττά-
 λειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε
 εἵνεκα, ὥς ἐπεὰν γίνηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα

ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων (ἐν γὰρ δὴ πόρῳ [τῆς] ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἐσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος), ἵνα τοὺς μὲν περιποιέωσι, τοὺς δὲ διαφθείρωσι. ἐποίουν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὥς μὴ πυνθανοίατο οἱ ἐναντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῆς νυκτὸς οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες παραρτέοντο.

- 77 [Χρησιμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὥς οὐκ εἰσὶ ἀληθεές, οὐ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειραῖσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιαῦδε πρήγματα ἐσβλέψας.

Ἄλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσάουρον ἱερὸν ἀκτὴν νηυσὶ γεφυρώσωσι καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν, ἐλπίδι μαινομένη λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας, διὰ Δίκη σβέσσει κρατερὸν Κόρον, Ὑβριος υἱόν, δεινὸν μαιμώνοντα, δοκεῖντ' ἀνὰ πάντα πιθέσθαι. Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίζεται, αἷματι δ' Ἄρης πόντον φοινίξει. τότε ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἡμεῶς εὐρύοπα Κρονίδης ἐπάγει καὶ πότνια Νίκη.

ἐς τοιαῦτα μὲν καὶ οὕτω ἐναργέως λέγοντι Βάκιδι ἀντιλογίης χρησμῶν περὶ οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω οὔτε παρ' ἄλλων ἐνδέχομαι].

- 78 Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγίνετο ὦθισμός λόγων πολλός. ἥδεσαν δὲ οὐκᾶ ὅτι σφέας περιεκυκλοῦντο τῇσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι, ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὥρων αὐτοὺς τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώραν εἶναι.
- 79 συνεστηκότων δὲ τῶν στρατηγῶν ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ἐξωστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου, τὸν ἐγὼ νενόμικα, πυνθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνησι καὶ δικαιοτάτον. οὗτος ὦν ἦρ στὰς ἐπὶ τὸ συνέδριον ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἔδοντα μὲν ἐαυτῷ

σὺ φίλον, ἐχθρὸν δὲ τὰ μάλιστα· ὑπὸ δὲ μεγάρθεος
 τῶν παρεόντων κακῶν λήθην ἐκείνων ποιεύμενος ἐξεκα-
 λέετο, θέλων αὐτῷ συμμῖξαι. προακηκόεε δὲ ὅτι σπεύ-
 δοιεν οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς
 τὸν Ἴσθμόν. ὥς δὲ ἐξῆλθέ οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε
 Ἀριστείδης τάδε· Ἡμέας στασιάζειν χρεόν ἐστι ἐν τε
 τῷ ἄλλῳ καιρῷ καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε περὶ τοῦ ὀκότερος
 ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται. λέγω δέ
 τοι ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀπο-
 πλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐτό-
 πτης τοι λέγω γενόμενος ὅτι νῦν οὐδ' ἦν θέλωσι
 Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἰοί τε ἔσονται
 ἐκπλῶσαι· περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ.
 ἀλλ' ἐσελθὼν σφι ταῦτα σήμερον. ὁ δ' ἀμείβετο 80
 τοισίδε· Κάριτα τε χρηστὰ διακελεύεαι καὶ εὖ ἡγγρῆσαι·
 τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης γενό-
 μενος ἦκεις. ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιούμενα ὑπὸ
 Μήδων. ἔδεε γάρ, ὅτε οὐκ ἐκόντες ἠθέλον ἐς μάχην
 κατίστασθαι οἱ Ἕλληνες, ἀέκοντας παραστήσασθαι. σὺ
 δὲ ἐπεὶ περ ἦκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτὸς σφι
 ἡγγειλον. ἦν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν
 καὶ οὐ πείσω ὥς οὐ ποιούντων τῶν βαρβάρων ταῦτα.
 ἀλλὰ σφι σήμερον αὐτὸς παρελθὼν ὥς ἔχει. ἐπεὰν δὲ
 σημήνης, ἦν μὲν πείθωνται, [ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα,]
 ἦν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται, ὅμοιον ἡμῖν ἔσται·
 οὐ γὰρ ἔτι διαδρῆσονται, εἰ περ περιεχόμεθα παντα-
 χόθεν, ὥς σὺ λέγεις. ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀρι- 81
 στείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε ἦκειν καὶ μόγις ἐκ-
 πλῶσαι λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας· περιέχεσθαι γὰρ πᾶν
 τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν

Ξέρξεω· παραρτέεσθαι τε συνεβούλευε ὥς ἀλεξήσομένους. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπας μετεστήκεε, τῶν δὲ αὐτὶς ἐγίνετο λόγων ἀμφισβασίη· οἱ γὰρ πλεῖνες τῶν στρα-
 82 τηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἐσαγγελθέντα. ἀπιστεόντων δὲ τούτων ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ (Τήνιος) Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ἣ περ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι. σὺν δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νηὶ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμῖνα καὶ τῇ πρότερον ἐπ' Ἀρτεμίσιον τῇ Ἀθηναίῃ ἐξεπληροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἑλλήσι ἐς τὰς ὀγδῶκοντα καὶ τριη-
 κοσίας νέας· δύο γὰρ δὴ νεῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἄριθμόν.

83 Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι ὥς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν τῶν Τηνίων ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὥς ναυμαχί-
 σοντες. ἡὼς τε δὴ διέφαινε καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπι-
 βατέων ποιησάμενοι, προηγόρευε εὖ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης. τὰ δὲ ἔπεα ἦν πάντα (τά) κρέσσω τοῖσι ἥσσοσι ἀντιτιθέμενα, ὅσα δὴ ἐν ἀνθρώ-
 πον φύσι καὶ καταστάσι ἐγγίνεται· παραινέσας δὲ τού-
 των τὰ κρέσσω αἰρέεσθαι καὶ καταπλέξας τὴν ῥῆσιν, ἔσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νέας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσ-
 έβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης τριήρης, ἣ κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνθαῦτα ἀνῆγον τὰς νέας ἀπάσας
 84 οἱ Ἑλληνες. ἀναγομένοισι δὲ σφι ἀντίκα ἐπεκέατο οἱ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἑλληνες [ἐπὶ] πρύμνῃν ἀνεκρούοντο καὶ ὠκελλον τὰς νέας, Ἀμεινίης δὲ Παλ-
 ληνεὺς ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἐξαναχθεὶς νηὶ ἐμβάλλει. συμ-
 πλακείσης δὲ τῆς νεὸς καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγήναι.

οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι τῆς ναυμαχίης γενέσθαι τὴν ἀρχήν, Αἰγινῆται δὲ τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν εἰς Αἰγιναν, ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν. λέγεται δὲ καὶ τὰδε, ὥς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη, φανείσαν δὲ διακελεύσασθαι ὥστε καὶ ἅπαν ἀκοῦσαι τὸ τῶν Ἑλλήνων στρατόπεδον, ὀνειδίσασαν πρότερον τὰδε· Ὁ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρὺμνην ἀνακρούεσθε;

Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες (οὗτοι γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσῖνός τε καὶ ἐσπέρης κέρως), κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους Ἴωνες· οὗτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἐθελοκάκεον μέντοι αὐτῶν κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς ὀλίγοι, οἱ δὲ πλευνες οὐ. ἔχω μὲν νυν συχνῶν οὐνόματα τριηράρχων καταλέξαι τῶν νέας Ἑλληνίδας ἐλόντων, χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδὲν πλὴν Θεομήστορος τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε δὲ εἵνεκα μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐτυράννευσε καταστησάντων τῶν Περσέων, Φύλακος δὲ εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη καὶ χώρα ἐδωρήθη πολλῇ. οἱ δ' εὐεργέται βασιλέος ὁροσάγγαι καλέονται Περσιστί. περὶ μὲν νυν τούτους οὕτω εἶχε· τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκερατίζετο, αἱ μὲν ὑπ' Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ ὑπ' Αἰγινητέων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων (καὶ) κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὔτε τεταγμένων ἔτι οὔτε σὺν νόῳ ποιούντων οὐδέν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι οἷον περ ἀπέβη. καίτοι ἦσαν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν

ἡμέρην μακροῦ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑαυτῶν ἢ πρὸς Εὐβοίῃ,
 πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην, ἐδόκει
 87 τε ἕκαστος ἑαυτὸν θεήσασθαι βασιλέα. κατὰ μὲν δὴ
 τοὺς ἄλλους οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν ἀτρεκέως ὥς
 ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἡγωνίζοντο· κατὰ
 δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε μᾶλλον
 ἔτι παρὰ βασιλεί. ἐπειδὴ γὰρ ἐς θόρυβον πολλὸν ἀπίκετο
 τὰ βασιλέος πρῆγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ νηὺς ἡ
 Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νεὸς Ἀττικῆς· καὶ ἡ οὐκ ἔχουσα
 διαφυγεῖν, ἔμπροσθε γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νέες φί-
 λαι, ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε
 ἐοῦσα, ἔδοξε οἱ τόδε ποιῆσαι, τὸ καὶ συνήνευκε ποιη-
 σάσῃ· διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς φέρουσα ἐνέβαλε
 νηὶ φιλήνδρων τε Καλυνδέων καὶ αὐτοῦ ἐπιπλέοντος
 τοῦ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καὶ τι
 νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνει ἔτι περὶ Ἑλλήσποντον ἑόν-
 των, οὐ μέντοι ἔχω γε εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἐκ προνοίης
 αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τῶν Καλυνδέων
 κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηὺς. ὥς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ
 κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη διπλᾶ ἑαυτὴν ἀγαθὰ
 ἐργάσατο· ὃ τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νεὸς τριήραρχος ὥς
 εἶδε μιν ἐμβάλλουσιν νηὶ ἑνδρῶν βαρβάρων, νομίσας
 τὴν νέα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι ἢ αὐτομο-
 λεῖν ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, ἀπο-
 88 στρέψας πρὸς ἄλλας ἐτράπετο. τοῦτο μὲν τοιοῦτο αὐτῇ
 συνήνευκε γενέσθαι διαφυγεῖν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι,
 τοῦτο δὲ συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασαμένην ἀπὸ τούτων
 αὐτὴν μάλιστα εὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται γὰρ
 βασιλέα θεεύμενον μαθεῖν τὴν νέα ἐμβαλοῦσαν, καὶ δὴ
 τινα εἰπεῖν τῶν παρῶντων· Δέσποτα, ὁρᾷς Ἀρτεμισίην

ὥς εὖ ἀγωνίζεται καὶ νέει τῶν πολεμίων κατέδυνσε· καὶ τὸν ἐπειρέσθαι εἰ ἀληθῶς ἐστὶ Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον, καὶ τοὺς φάναι, σαφέως τὸ ἐπίσημον τῆς νεὸς ἐπισταμένους· τὴν δὲ διαφθαρεῖσαν ἠπιστέατο εἶναι πολεμίην. τὰ τε γὰρ ἄλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συνήνεικε ἐς εὐτυχίην γενόμενα καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξην δὲ εἰπεῖν λέγεται πρὸς τὰ φραζόμενα· Οἱ μὲν ἄνδρες γεγόνασί μοι γυναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες. ταῦτα μὲν Ξέρξην φασὶ εἰπεῖν. ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπὸ 89 μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεός, ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοὶ τε καὶ ὀνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, ὀλίγοι δὲ τινες καὶ Ἑλλήνων· ἅτε γὰρ νέειν ἐπιστάμενοι, τοῖσι αἱ νέες διεφθείροντο, οἱ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπιστάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὑπισθε τεταγμένοι, ἐς τὸ πρόσθε τῇσι νηυσὶ παριέναι πειρώμενοι ὥς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλεῖ, τῇσι σφετέρῃσι νηυσὶ φευγούσῃσι περιέπιπτον. ἐγένετο 90 δὲ καὶ τόδε ἐν τῷ θορόβῳ τούτῳ· τῶν τινες Φοινίκων, τῶν αἱ νέες διεφθάρησαν, ἐλθόντες παρὰ βασιλέα διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νέες, ὡς προδόντων. συνήνεικε ὦν οὕτω ὥστε Ἰόνων τε τοὺς στρατηγούς μὴ ἀπολέσθαι Φοινίκων τε τοὺς διαβάλλοντας λαβεῖν τοιόνδε μισθόν· ἔτι τούτων ταῦτα λεγόντων ἐνέβαλε νηὶ Ἀττικῇ Σαμοθρηκικῇ νηὺς. ἥ τε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο καὶ ἐπιφερομένη Αἰγυναίη

νηὺς κατέδυσσε τῶν Σαμοθρήκων τὴν νέα. ἅτε δὲ ἔόντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρήκες τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νεὸς βάλλοντες ἀπήραξαν καὶ ἐπέβησαν τε καὶ ἔσχον αὐτήν. ταῦτα γενόμενα τοὺς Ἰωνας ἐρρύσατο· ὥς γὰρ εἶδέ σφας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους ἐτράπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας οἷα ὑπερλυπεόμενός τε καὶ πάντας αἰτιώμενος, καὶ σφῶν ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γενόμενοι τοὺς ἀμείνονας διαβάλλωσι. ὅπως γὰρ τινα ἰδοὶ Ξέρξης τῶν ἑωυτοῦ ἔργου τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῷ ὄρει τῷ ἀντίον Σαλαμῖνος, τὸ καλεῖται Αἰγάλεως, ἀνεπνυθάνετο τὸν ποιήσαντα, καὶ οἱ γραμματισταὶ ἀνέγραφον πατρόθεν τὸν τριήραρχον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δέ τι καὶ προσεβάλετο φίλος ἔων Ἀριαράμνης ἀνὴρ Πέρσης παρεὼν τούτου τοῦ Φοινικίου πάθους.

- 91 Οἱ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτράποντο· τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον Αἰγινῆται ὑποστάντες ἐν τῷ πορθμῷ ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ θορύβῳ ἐκεράϊζον τὰς τε ἀντισταμένας καὶ τὰς φευγούσας τῶν νεῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλεούσας· ὅπως δέ τινες τοὺς Ἀθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι
- 92 ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινήτας. ἐνθαῦτα συνεκύρεον νέες ἢ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νέα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κριοῦ ἀνδρὸς Αἰγινήτεω νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ, ἢ περ εἴλε τὴν προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σκιαάθῃ τὴν Αἰγιναίην, ἐπ' ἧς ἐπλεε Πυθίης ὁ Ἰσχευόου, τὸν οἱ Πέρσαι κατακοπέντα ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαγλόμενοι· τὸν δὲ περιάγουσα ἅμα τοῖσι Πέρσησι

ἤλω νηὺς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθίην οὕτω σωθῆναι ἐς Αἰγίναν. ὥς δὲ ἐσεῖδε τὴν νέα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολύκριτος, ἔγνω τὸ σημήιον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος, καὶ βῶσας τὸν Θεμιστοκλέα ἐπεκερτόμησε ἐς τῶν Αἰγινητέων τὸν μηδισμόν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολύκριτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα· οἱ δὲ βάρβαροι τῶν αἰ νέες περιεγέροντο φεύγοντες ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐν δὲ τῇ ναυ- 93
μαχίᾳ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται, ἐπὶ δὲ Ἀθηναῖοι, ἀνδρῶν δὲ Πολύκριτός τε ὁ Αἰγινῆτης καὶ Ἀθηναῖοι Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος καὶ Ἀμεινίης Παλληνεύς, ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἐπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλέοι Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἰλέ μιν ἢ καὶ αὐτὸς ἤλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι παρεκεκέλευστο, πρὸς δὲ καὶ ἄεθλον ἔκειτο μύρια δραχμαί, ὃς ἂν μιν ζώην ἔλῃ· δεινὸν γάρ τι ἐποιεῦντο γυναῖκα ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ, ὥς πρότερον εἰρηται, διέφυγε· ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι, τῶν αἰ νέες περιεγερόμεσαν, ἐν τῷ Φαλήρῳ.

Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορινθίων στρατηγὸν λέγουσι 94
Ἀθηναῖοι αὐτίκα κατ' ἀρχάς, ὥς συνέμισγον αἰ νέες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ἱστία ἀειράμενον οἰχεσθαι φεύγοντα, ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὴν στρατηγίδα φεύγουσαν ὡσαύτως οἰχεσθαι. ὥς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι τῆς Σαλαμινίης κατὰ τὸ ἱερὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, περιπίπτειν σφι κέλητα θείῃ πομπῇ, τὸν οὔτε πέμψαντα φανῆναι οὐδένα, οὔτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι προσφέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῇδε δὲ συμβάλλονται εἶναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὥς γὰρ

ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νεῶν, τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος λέγειν τάδε· Ἀδεΐμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς νέας ἐς φυγὴν ὁρμησαι καταπροδοὺς τοὺς Ἑλληνας· οἱ δὲ καὶ δὴ νικῶσι ὅσον αὐτοὶ ἡρώντο ἐπικρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν. ταῦτα λεγόντων ἀπιστέειν γὰρ τὸν Ἀδεΐμαντον, αὐτὶς τάδε λέγειν, ὥς αὐτοὶ οἰοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὁμηροὶ ἀποθνήσκειν, ἣν μὴ νικῶντες φαίνονται οἱ Ἕλληνες. οὕτω δὴ ἀποστρέψαντα τὴν νέαν αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπ' ἐξεργασμένοισι ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. τούτους μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων, οὐ μέντοι αὐτοὶ γε Κορίνθιοι ὁμολογεύουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοισι σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι·

95 μαρτυρεῖ δέ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τοῦ καὶ ὀλίγω τι πρότερον τούτων ἐπεμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμῖνα γενομένῳ τάδε ἐποίησε· παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὀπλιτέων οἱ παρετετάχατο παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμίνης χώρας, γένος ἔοντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων, οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας.

96 Ὡς δὲ ἡ ναυμαχία διελέλυτο, κατειρύναντες ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτῃ ἐτύγγανε ἔτι ἔοντα, ἔτοιμοι ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην, ἐλπίζοντες τῇσι περιουήσῃσι νηυσὶ ἔτι χρῆσεσθαι βασιλέα. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ἄνεμος ξέφυρος ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν ἡϊόνα καλεομένην Κωλιάδα, ὥστε ἀποπλησθῆναι τὸν χρησμὸν τὸν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βάκιδι καὶ Μουσάλῳ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτῃ ἐξενει-

χθέντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τούτων
ἐν χρησμῷ Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρησμολόγῳ,
τὸ ἐλελήθες πάντας τοὺς Ἕλληνας,

Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φρούξουσι.

τοῦτο δὲ ἔμελλε ἀπελάσαντος βασιλέος ἔσεσθαι.

ΞΕΡΞΗΣ δὲ ὥς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας 97
μὴ τις τῶν Ἰώνων ὑποθῇται τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτοὶ
νοήσωσι πλέειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον λύσοντες τὰς γε-
φύρας καὶ ἀπολαμφθῆις ἐν τῇ Εὐρώπῃ κινδυνεύσῃ
ἀπολέσθαι, δρησμὸν ἐβούλενε· θέλων δὲ μὴ ἐπίδηλος
εἶναι μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ ἐς τὴν
Σαλαμίνα χῶμα ἐπειρᾶτο διαχοῦν, γαύλους τε Φοι-
νήκους συνέδεε, ἵνα ἀντί τε σχεδίνης ἔωσι καὶ τείχεος,
ἀρτέετό τε ἐς πόλεμον ὥς ναυμαχίην ἄλλην ποιησό-
μενος. ὁρῶντες δὲ μιν πάντες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσ-
σονται εὖ ἠπιστέατο ὥς ἐκ παντὸς νόου παρεσκευάσται
μένων πολεμήσειν· Μαροδόνιον δ' οὐδὲν τούτων ἐλάν-
θανε ὥς μάλιστα ἔμπειρον εἶντα τῆς ἐκείνου διανοίης.
ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίεε καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας
ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσάν σφι συμφορὴν. τούτων δὲ 98
τῶν ἀγγέλων ἔστι οὐδὲν ὅ τι θάσσον παραγίνεται
θνητὸν εἶν· οὕτω τοῖσι Πέρσησι ἐξεύρηται τοῦτο.
λέγουσι γὰρ ὥς ὄσων ἂν ἡμερέων ἢ ἡ πᾶσα ὁδός, το-
σοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεστᾶσι, κατὰ ἡμερησίην
ὁδὸν ἐκάστην ἵππος τε καὶ ἀνὴρ τεταγμένος· τοὺς
οὔτε νιφετός, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νύξ ἔργει μὴ
οὐ κατανύσαι τὸν προκείμενον αὐτῷ δρόμον τὴν ταχύ-
στην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν παραδιδοῖ τὰ ἐντεταλ-
μένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ· τὸ δὲ ἐν-
θεῦτεν ἤδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενα, κατὰ

περ Ἑλλησι ἡ λαμπαδηφορία τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ἐπι-
 τελέουσι. τοῦτο τὸ δράμημα τῶν ἵππων καλέονσι Πέρ-
 99 σαι ἀγγαρήιον. ἡ μὲν δὲ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη
 ἀπικομένη, ὥς ἔχοι Ἀθήνας Ξέρξης, ἔτερεψε οὕτω δι-
 τι Περσέων τοὺς ὑπολειφθέντας ὥς τὰς τε ὁδοὺς μυρ-
 σίνη πάσας ἐστόρεσαν καὶ ἐθυμίων θυμιάματα καὶ
 αὐτοὶ ἦσαν ἐν θυσίῃσι τε καὶ εὐπαθείῃσι· ἡ δὲ δευ-
 τέρη σφι ἀγγελίη ἐπεσελθοῦσα συνέχεε οὕτω ὥστε
 τοὺς κιδῶνας κατερρήξαντο πάντες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ
 ἐχρέωντο ἀπλῆτῳ, Μαρδόνιον ἐν αἰτίῃ τιθέντες. οὐκ
 οὕτω δὲ περὶ τῶν νεῶν ἀχθόμενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι
 ἐποίουν ὥς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ δειμαίνοντες.

100 Καὶ περὶ Πέρσας μὲν ἦν ταῦτα τὸν πάντα μεταξὺ
 χρόνον γενόμενον, μέχρι οὗ Ξέρξης αὐτὸς σφεας ἀπικό-
 μενος ἔπαυσε. Μαρδόνιος δὲ ὁρέων μὲν Ξέρξην συμ-
 φορὴν μεγάλην ἐκ τῆς ναυμαχίης ποιούμενον, ὑπο-
 πτεύων δὲ αὐτὸν ὀρησμὸν βουλευεῖν ἐκ τῶν Ἀθηνέων,
 φροντίσας πρὸς ἑαυτὸν ὥς δώσει δίκην ἀναγνώσας
 βασιλέα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ οἱ κρέσσον
 εἶη ἀνακινδυνεῦσαι ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα ἢ
 αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον ὑπὲρ μεγάλων αἰωρη-
 θέντα· πλεον μέντοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι
 τὴν Ἑλλάδα· λογισάμενος ὦν ταῦτα προσέφερε τὸν
 λόγον τόνδε· Δέσποτα, μήτε λυπέο μήτε συμφορὴν
 μηδεμίαν μεγάλην ποιεῖ τοῦδε τοῦ γεγονότος εἵνεκα
 πρήγματος. οὐ γὰρ ξύλων ἄγων ὁ τὸ πᾶν φέρων ἐστὶ
 ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων. σοὶ δὲ οὔτε τις
 τούτων τῶν τὸ πᾶν σφι ἤδη δοκεόντων κατεργάσθαι
 ἀποβὰς ἀπὸ τῶν νεῶν πειρήσεται ἀντιωθῆναι οὔτ' ἐκ
 τῆς ἡπείρου τῆσδε· οἱ τε ἡμῖν ἡντιώθησαν, ἔδοσαν

δίκας· εἰ μὲν νυν δοκέει, ἀντίκα πειρώμεθα τῆς Πελο-
 ποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ἐπισχεῖν, παρέχει ποίειν
 ταῦτα. μὴ δὲ δυσθύμει· οὐ γὰρ ἔστι Ἑλλησι οὐδεμία
 ἔκδυνσις μὴ οὐ δόντας λόγον τῶν ἐποίησαν νῦν τε καὶ
 πρότερον εἶναι σοὺς δούλους. μάλιστα μὲν νυν ταῦτα
 ποίει· εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευται αὐτὸν ἀπελαύνοντα
 ἀπάγειν τὴν στρατιήν, ἄλλην ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλήν.
 σὺ Πέρσας, βασιλεῦ, μὴ ποιήσης καταγελάστους γενέ-
 σθαι Ἑλλησι. οὐδὲ γὰρ ἐν Πέρσῃσί τοί τι δεδήληται
 τῶν πρηγμάτων, οὐδὲ ἔρέεις ὅκου ἐγενόμεθα ἄνδρες
 κακοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Κύπριοί
 τε καὶ Κίλικες κακοὶ ἐγένοντο, οὐδὲν πρὸς Πέρσας
 τοῦτο προσήκει τὸ πάθος. ἦδη ὦν, ἐπειδὴ οὐ Πέρσαι
 τοι αἰτιοὶ εἰσι, ἐμοὶ πείθεο· εἰ τοι δέδοκται μὴ παρα-
 μένειν, σὺ μὲν ἐς ἡθεα τὰ σεωντοῦ ἀπέλαυνε τῆς στρα-
 τιῆς ἀπάγων τὸ πολλόν, ἐμὲ δέ σοι χρητὴν τὴν Ἑλλάδα
 παρασχεῖν δεδουλωμένην, τριήκοντα μυριάδας τοῦ στρα-
 τοῦ ἀπολεξάμενον. ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης ὥς ἐκ κακῶν 101
 ἔχαρη τε καὶ ἤσθη, πρὸς Μαροδόνιον τε βουλευσάμενος
 ἔφη ὑποκρινέσθαι ὑκότερον ποιήσει τούτων. ὥς δὲ
 ἐβουλεύετο ἅμα Περσέων τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξέ οἱ
 καὶ Ἀρτεμισίην ἐς συμβουλίην μεταπέμψασθαι, ὅτι πρό-
 τερον ἐφαίνετο μούνη νοέουσα τὰ ποιητέα ἦν. ὥς δὲ
 ἀπῆκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστησάμενος τοὺς ἄλλους,
 τοὺς τε συμβούλους Περσέων καὶ τοὺς δορυφόρους,
 ἔλεξε Ξέρξης τάδε· Κελεύει με Μαροδόνιος μένοντα
 αὐτοῦ πειράσθαι τῆς Πελοποννήσου, λέγων ὥς μοι
 Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς οὐδενὸς μεταίτιοι πά-
 θεός εἰσι, ἀλλὰ βουλομένοισί σφι γένοιτ' ἂν ἀπό-
 δεξις. ἐμὲ ὦν ἢ ταῦτα κελεύει ποιεῖν, ἢ αὐτὸς ἐθέλει

τριήκοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος τοῦ στρατοῦ παρα-
 σχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην, αὐτὸν δὲ με-
 κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ εἰς ἡθρα τὰ
 ἑμέα. σὺ δὲν ἔμοι, καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίης εὖ
 συνεβούλευσας τῆς γενομένης οὐκ ἔῴσα ποιέεσθαι, νῦν
 τε συμβούλευσον ὑκότερα ποιέων ἐπιτύχω εὖ βουλευ-
 102 σάμενος. ὁ μὲν ταῦτα συνεβουλεύετο, ἡ δὲ λέγει
 τάδε· Βασιλεῦ, χαλεπὸν μὲν ἐστὶ συμβουλευομένῳ τυ-
 χεῖν τὰ ἄριστα εἶπασιν, ἐπὶ μέντοι τοῖσι κατήκονσι
 πρήγμασι δοκέει μοι αὐτὸν μὲν σε ἀπελαύνειν ὀπίσω,
 Μαρδόνιον δέ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέκεται ταῦτα ποιή-
 σειν, αὐτοῦ καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει. τοῦτο μὲν
 γάρ, ἣν καταστρέψῃται τὰ φησι θέλειν καὶ οἱ προχω-
 ρήσῃ τὰ νοέων λέγει, σὺν τῷ ἔργον, ᾧ δέσποτα, γίνε-
 ται· οἱ γὰρ σοὶ δοῦλοι κατεργάσαντο· τοῦτο δέ, ἣν τὰ
 ἐναντία τῆς Μαρδονίου γνώμης γένηται, οὐδεμία συμ-
 φορὴ μεγάλη ἔσται σέο τε περιέοντος καὶ ἐκείνων τῶν
 πρηγμάτων περὶ οἶκον τὸν σόν. ἣν γὰρ σύ τε περιῆς
 καὶ οἶκος ὁ σός, πολλοὺς πολλὰς ἀγῶνας δραμέονται
 περὶ σφέων αὐτῶν οἱ Ἕλληνες. Μαρδονίου δέ, ἣν τι
 πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται· οὐδέ τι νικῶντες οἱ Ἕλ-
 ληνες νικῶσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσαντες· σὺ δέ, τῶν
 εἵνεκα τὸν στόλον ἐποιήσας, πυρῶσας τὰς Ἀθήνας
 103 ἀπελᾶς. ἦσθι τε δὴ τῇ συμβουλίῃ Ξέρξης· λέγουσα
 γὰρ ἐπετύγχανε τὰ περ αὐτὸς ἐνόεε. οὐδὲ γὰρ εἰ
 πάντες καὶ πᾶσαι συνεβούλευον αὐτῷ μένειν, ἔμενε ἂν
 δοκέειν ἔμοι· οὕτω καταρρωδήκεε. ἐπαινέσας δὲ τὴν
 Ἀρτεμισίην ταύτην μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ
 παῖδας εἰς Ἑφεσον· νόθοι γὰρ τινες παῖδες οἱ συν-
 104 εἶποντο. συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον Ἑρμό-

τιμον, γένος μὲν ἰόντα Πηδασέα, φερόμενον δὲ οὐ τὰ
 δεύτερα τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλεῖ. [οἱ δὲ Πηδα-
 σέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἀλικαρνησοῦ. ἐν δὲ τοῖσι Πηδά-
 σοῖσι τούτοισι τοιόνδε συμφέρεται πρῆγμα γίνεσθαι·
 ἔπειν τοῖσι ἀμφικτυοσί πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι
 τῆς πόλιος μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι χαλεπὸν,
 τότε ἡ ἰρεΐη αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης φύει πάγωνα μέγαν.
 τοῦτο δὲ σφι δις ἤδη ἐγένετο. ἐκ τούτων δὴ τῶν 105
 Πηδασέων ὁ Ἑρμότιμος ἦν] τῷ μεγίστῃ τίσις ἤδη ἀδι-
 κηθέντι ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλόντα γὰρ
 αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων καὶ πωλεόμενον ὠνέεται Πανιώνιος
 ἀνὴρ Χίος, ὃς τὴν ζόην κατεστήσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιω-
 τάτων· ὅπως γὰρ κτήσαιο παῖδας εἶδεος ἐπαμμένους,
 ἐκτάμνων ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἐφεσον
 χρημάτων μεγάλων. παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώ-
 τεροί εἰσι οἱ εὐνούχοι πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης τῶν
 ἐνορχίων. ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολ-
 λούς, ἅτε ποιεύμενος ἐκ τούτου τὴν ζόην, καὶ δὴ καὶ
 τοῦτον. καὶ οὐ γὰρ τὰ πάντα ἐδυστύχῃ ὁ Ἑρμότιμος,
 ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλέα μετ' ἄλλων
 δώρων, χρόνου δὲ προϊόντος πάντων τῶν εὐνούχων
 ἐτιμήθη μάλιστα παρὰ Ξέρξῃ. ὥς δὲ τὸ στρατεύμα τὸ 106
 Περσικὸν ὄρμα βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ἔων ἐν Σάρ-
 δισι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατὰ δὴ τι πρῆγμα ὁ Ἑρμό-
 τιμος ἐς γῆν τὴν Μυσίην, τὴν Χίοι [μὲν] νέμονται,
 Ἀταρνεὺς δὲ καλέεται, εὐρίσκει τὸν Πανιώνιον ἐν-
 θαῦτα. ἐπιγνοὺς δὲ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλούς καὶ
 φιλίους λόγους, πρῶτα μὲν οἱ καταλέγων ὅσα αὐτὸς
 δι' ἐκεῖνον ἔχοι ἀγαθὰ, δεύτερα δὲ οἱ ὑπισχνεύμενος
 ἀντὶ τούτων ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσῃ, ἣν κομίσας τοὺς

οἰκέτας οἰκῇ ἐκείνῃ, ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς λόγους τὸν Πανιώνιον κομίσαι τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὥς δὲ ἄρα πανοικίῃ μιν περιέλαβε, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε· Ὁ πάντων ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων τὸν βίον κτησάμενε, τί σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς ἢ τῶν ἐμῶν τις ἐργάσατο, ἢ σὲ ἢ τῶν σῶν τινα, ὅτι με ἀντ' ἀνδρὸς ἐποίησας τὸ μηδὲν εἶναι; ἐδόκεές τε θεοὺς λήσσειν οἷα ἐμηχανῶ τότε· οἳ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐς χεῖρας τὰς ἐμάς, ὥστε σε μὴ μέμψεσθαι τὴν ἀπ' ἐμεῖο τοι ἐσομένην δίκην. ὥς δὲ οἱ ταῦτα ὠνείδισε, ἀχθέντων τῶν παίδων ἐς ὕψιν ἠναγκάζετο ὁ Πανιώνιος τῶν ἐωυτοῦ παίδων, τεσσέρων ἐόντων, τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν, ἀναγκαζόμενος δὲ ἐποίησε ταῦτα· αὐτοῦ τε, ὥς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νυν οὕτω περιῆλθε ἢ τε τίσις καὶ Ἑρμότιμος.

- 107 ΞΕΡΞΗΣ δὲ ὥς τοὺς παῖδας ἐπέτρεψε Ἀρτεμισίῃ ἀπάγειν ἐς Ἑφεσον, καλέσας Μαρδόνιον ἐκέλευέ μιν τῆς στρατιῆς διαλέγειν τοὺς βούλεται, καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὁμοία. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτο ἐγίνετο, τῆς δὲ νυκτὸς κελεύσαντος βασιλέος τὰς νέας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπῆγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὥς τάχως εἶχε ἕκαστος, διαφυλαξούσας τὰς σχεδίας πορευθῆναι βασιλεῖ. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἦσαν Ζωστῆρος πλείοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἡπείρου ταύτης, ἔδοξάν τε νέας εἶναι καὶ ἔφευγον ἐπὶ πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νέες εἶεν ἀλλ' ἄκραι, συλληχθέντες ἐκο-
- 108 μίζοντο. ὥς δὲ ἡμέρῃ ἐγίνετο, ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες

κατὰ χώραν μένοντα τὸν στρατὸν τὸν πεζὸν ἡλπίζον
καὶ τὰς νέας εἶναι περὶ Φάληρον, ἐδόκεόν τε ναυμα-
χῆσιν σφέας παραρτέοντό τε ὡς ἀλεξησόμενοι. ἐπεὶ
δὲ ἐπύθοντο τὰς νέας οἰχωκυίας, αὐτίκα μετὰ ταῦτα
ἐδόκεε ἐπιδιώκειν. τὸν μὲν νυν ναυτικὸν τὸν Ξέρξεω
στρατὸν οὐκ ἐπείδον διώξαντες μέχρι Ἀνδρου, ἐς δὲ
τὴν Ἀνδρον ἀπικόμενοι ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλῆς μὲν
νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο διὰ νήσων τραπομένους καὶ
ἐπιδιώξαντας τὰς νέας πλέειν ἰδέως ἐπὶ τὸν Ἑλλή-
σποντον λύσοντας τὰς γεφύρας· Εὐρυβιάδης δὲ τὴν
ἐναντίην ταύτη γνώμην ἐτίθετο, λέγων ὡς εἰ λύσουσι
τὰς σχεδίας, τοῦτ' ἂν μέγιστον πάντων σφεῖς κακὸν
τὴν Ἑλλάδα ἐργασαίαιτο. εἰ γὰρ ἀναγκασθεῖη ἀπο-
λαμφθεῖς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρωτό
ἂν ἡσυχίην μὴ ἄγειν, ὡς ἄγροντι μὲν οἱ ἡσυχίην οὔτε
τι προχωρεῖν οἶόν τε ἔσται τῶν πρηγμάτων οὔτε τις
κομιδὴ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῶ τέ οἱ ἡ στρατιὴ δια-
φθερέεται, ἐπιχειροῦντι δὲ αὐτῷ καὶ ἔργου ἐχομένῳ
πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἷά τε ἔσται προσχωρῆσαι
κατὰ πόλιν τε καὶ κατὰ ἔθνηα, ἦτοι ἀλισκομένων γε ἢ
πρὸ τούτου ὁμολογεόντων· τροφήν τε ἔξειν σφέας τὸν
ἐπέτειον αἰεὶ τὸν Ἑλλήνων καρπὸν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ
νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ οὐ μενεῖν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν
Πέρσην· ἐατέον ὦν εἶναι φεύγειν, ἐς ὃ ἔλθῃ φεύγων
ἐς τὴν ἑωυτοῦ· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ περὶ τῆς ἐκείνου ποιέ-
σθαι ἤδη τὸν ἄρῳνα ἐκέλευε. ταύτης δὲ εἶχοντο τῆς
γνώμης καὶ Πελοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ στρατηγοί.
ὡς δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει τοὺς γε πολλοὺς πλέειν ἐς 109
τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλῆς, μεταβαλὼν πρὸς
τοὺς Ἀθηναίους (οὗτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφυγότες

περιημέκτεον, ὁρμέατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλέειν
καὶ ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλόμενοι, εἰ ὧλλοι μὴ βου-
λοίατο) ἔλεγε σφι τάδε· Καὶ αὐτὸς ἤδη πολλοῖσι παρ-
εγενόμην καὶ πολλῷ πλέω ἀκήκοα τοιάδε γενέσθαι,
ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειληθέντας νενικημένους ἀνα-
μάχεσθαι τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν προτέραν κακότητα.
ἡμεῖς δέ (εὗρημα γὰρ εὗρήκαμεν ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ
τὴν Ἑλλάδα, νέφος τοσοῦτο ἀνθρώπων ἀνωσάμενοι)
μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγοντας. τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς
κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοὶ τε καὶ ἥρωες, οἳ ἐφθόνησαν
ἄνδρα ἓνα τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῦσαι,
έόντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον· ὃς τὰ τε ἱερὰ καὶ τὰ
ἴδια ἐν ὁμοίῳ ἐποιέετο, ἐμπιπράς τε καὶ καταβάλλων
τῶν θεῶν τὰ ἁγάλματα· ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπεμα-
στίγωσε πέδας τε κατήκε. ἀλλ' εὖ γὰρ ἔχει ἐς τὸ
παρεὼν ἡμῖν νῦν μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείναντας
ἡμέων τε αὐτῶν ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν οἰκετῶν· καί
τις οἰκίην τε ἀναπλασάσθω καὶ σπόρου ἀνακῶς ἐχέτω,
παντελέως ἀπελάσας τὸν βάρβαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔασι
καταπλέωμεν ἐπὶ Ἑλλησπόντου καὶ Ἰωνίης. ταῦτα ἔλεγε
ἀποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ἐς τὸν Πέρσην, ἵνα ἦν
ἄρα τί μιν καταλαμβάνη πρὸς Ἀθηναίων πάθος, ἔχῃ
110 ἀποστροφὴν· τὰ περ ὧν καὶ ἐγένετο. Θεμιστοκλῆς
μὲν ταῦτα λέγων διέβαλλε, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείθοντο·
ἐπειδὴ γὰρ καὶ πρότερον δεδογμένος εἶναι σοφὸς ἐφάνη
εἶναι ἀληθέως σοφός τε καὶ εὖβουλος, πάντως ἔτοιμοι
ἦσαν λέγοντι πείθεσθαι. ὥς δὲ οὗτοί οἱ ἀνεγνωσμένοι
ἦσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς ἄνδρας ἀπ-
έπεμπε ἔχοντας πλοῖον, τοῖσι ἐπίστευσε σιγαῖν ἐς πᾶσαν
βάσανον ἀπικνεομένοισι τὰ αὐτὸς ἐνετείλατο βασιλεῖ

φράσαι· τῶν καὶ Σίκυννος ὁ οἰκέτης αὐτῆς ἐγένετο· οἱ
ἐπειδὴ ἀπίκοντο πρὸς τὴν Ἀττικὴν, οἱ μὲν κατέμενον
ἐπὶ τῷ πλοίῳ, Σίκυννος δὲ ἀναβάς παρὰ Ξέρξην ἔλεγε
τάδε· Ἐπεμψέ με Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλῆος, στρατηγὸς
μὲν Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων ἄρι-
στος καὶ σοφώτατος, φράσσοντά τοι ὅτι Θεμιστοκλῆς
[ὁ Ἀθηναῖος] σοὶ βουλόμενος ὑπουργεῖν ἔσχε τοὺς
Ἕλληνας τὰς νέας βουλομένους διώκειν καὶ τὰς ἐν
Ἑλλησπόντῳ γεφύρας λύειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην
πολλὴν κομίζεο. οἱ μὲν ταῦτα σημῆναντες ἀπέπλεον¹¹¹
ὀπίσω· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεῖτε σφι ἀπέδοξε μὴτ' ἐπι-
διώκειν ἔτι προσωτέρῳ τῶν βαρβάρων τὰς νέας μὴτε
πλέειν ἐς τὸν Ἑλλησποντον λύδοντας τὸν πόρον, τὴν
Ἄνδρον περικατέατο ἐξελεῖν ἐθέλοντες. πρῶτοι γὰρ
Ἄνδριοι νησιωτέων αἰτηθέντες πρὸς Θεμιστοκλῆος χρή-
ματα οὐκ ἔδοσαν, ἀλλὰ προῖσχομένου Θεμιστοκλῆος
λόγον τόνδε, ὥς ἤκοιεν Ἀθηναῖοι περὶ ἑωυτοὺς ἔχοντες
δύο θεοὺς μεγάλους, Πειθῶ τε καὶ Ἀναγκαίην, οὕτω
τέ σφι κάρτα δοτέα εἶναι χρήματα, ὑπεκρίναντο πρὸς
ταῦτα λέγοντες ὥς κατὰ λόγον ἦσαν ἄρα αἱ Ἀθῆναι
μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονες καὶ θεῶν χρηστῶν ἤκοιεν
εὖ, ἐπεὶ Ἀνδρίους γε εἶναι γεωπεύνας ἐς τὰ μέγιστα
ἀνήκοντας, καὶ θεοὺς δύο ἀχρήστους οὐκ ἐκλείπειν
σφέων τὴν νῆσον ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρεῖν, Πενίην τε
καὶ Ἀμνηχανίην, καὶ τούτων τῶν θεῶν ἐπηβόλους ἔοντας
Ἀνδρίους οὐ δώσειν χρήματα· οὐδέποτε γὰρ (ἂν)
τῆς ἑωυτῶν ἀδυναμίας τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἶναι
κρέσσω. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ὑποκρινάμενοι καὶ οὐ
δόντες χρήματα ἐπολιορχέοντο. Θεμιστοκλῆς δέ, οὐ¹¹²
γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐσπέμπων ἐς τὰς ἄλλας

νήσους ἀπειλητηρίους λόγους αἶτεε χρήματα διὰ τῶν αὐτῶν ἀγγέλων [χρεώμενος λόγοισι] τοῖσι καὶ πρὸς βασιλέα ἐχρήσατο, λέγων ὥς εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτεόμενον, ἐπάξει τὴν στρατιὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ πολιορκέων ἐξαιρήσει. λέγων ταῦτα συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Παρίων, οἳ πυνθανόμενοι τὴν τε Ἄνδρου ὥς πολιορκέοιτο διότι ἐμῆδισε, καὶ Θεμιστοκλέα ὥς εἴη ἐν αἰνῇ μεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δεισάντες ταῦτα ἐπεμπον χρήματα. εἰ δὲ δὴ τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δέ τινες καὶ ἄλλους δοῦναι καὶ οὐ τούτους μόνους. καὶ τοὶ Καρυστιοῖσί γε οὐδὲν τούτου εἴνεκα τοῦ κακοῦ ὑπερβολὴ ἐγένετο· Πάριοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι ἱλασάμενοι διέφυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλῆς μὲν νυν ἐξ Ἄνδρου ὀρμώμενος χρήματα παρὰ νησιωτέων ἕκαστο λάθρη τῶν ἄλλων στρατηγῶν.

- 113 Οἱ δ' ἄμφι Ξέρξην ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ναυμαχίην ἐξήλαννον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ ἅμα μὲν προπέμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἄνωρίην εἶναι τοῦ ἔτεος πολεμέειν, χειμερίσαι τε ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου. ὥς δὲ ἀπίκατο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρῶτους μὲν τοὺς Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ (οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος), μετὰ δὲ τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλὴν, καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας καὶ Βακτρίους τε καὶ Ἰνδοὺς, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὴν ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα ὅλα εἴλετο, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι

εἶδεά τε ὑπῆρχε διαλέγων καὶ εἰ τέοισι τι χρηστὸν
 συνήδεε πεποιημένον· ἐν δὲ πλεῖστον ἔθνος Πέρσας
 αἶρετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφόρους,
 ἐπὶ δὲ Μήδους. οὗτοι δὲ πλῆθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες
 ἦσαν τῶν Περσέων, ῥώμῃ δὲ ἦσσονες· ὥστε σύμπαντας
 τριήκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἱππεῦσι. ἐν δὲ 114
 τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν τῷ Μαρδόνιος τε τὴν στρατιὴν
 διέκρινε καὶ Ξέρξης ἦν περὶ Θεσσαλίην, χρηστήριον
 ἐληλύθει ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξην αἰτέειν
 δίκας τοῦ Λεωνίδεω φόνου καὶ τὸ διδόμενον ἐξ ἐκείνου
 δέκεσθαι. πέμπουσι δὴ κήρυκα τὴν ταχίστην Σπαρ-
 τιῆται, ὃς ἐπειδὴ κατέλαβε ἐοῦσαν ἔτι πᾶσαν τὴν στρα-
 τιὴν ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν εἰς ὕψιν τὴν Ξέρξεω ἔλεγε
 τάδε· ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τέ σε καὶ
 Ἡρακλεῖδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου δίκας, ὅτι
 σφέων τὸν βασιλέα ἀπέκτεινας ὀνόμενον τὴν Ἑλλάδα.
 ὁ δὲ γελάσας τε καὶ κατασχὼν πολλὸν χρόνον, ὥς οἱ
 ἐτύγχανε παρεστὼς Μαρδόνιος, δεικνὺς ἐς τοῦτον εἶπε·
 Τοιγάρ σφι Μαρδόνιος ὃδε δίκας δώσει τοιαύτας οἷας
 ἐκείνοισι πρέπει. ὁ μὲν δὲ δεξιόμενος τὸ ῥηθὲν ἀπαλ- 115
 λάσσετο, Ξέρξης δὲ Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν
 αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ
 ἀπικνέεται εἰς τὸν πόρον τῆς διαβάσιος ἐν πέντε καὶ
 τεσσεράκοντα ἡμέρησι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς οὐδὲν
 μέρος ὥς εἰπεῖν. ὅκον δὲ πορευόμενοι γινοίατο καὶ
 κατ' οὔστινας ἀνθρώπους, τὸν τούτων καρπὸν ἀρπά-
 ζοντες ἐσιτέοντο· εἰ δὲ καρπὸν μηδένα εὔροιεν, οἱ δὲ
 τὴν ποίην τὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναφυομένην καὶ τῶν δρυ-
 δρέων τὸν φλοιὸν περιλέποντες καὶ τὰ φύλλα κατα-
 δρέποντες κατήσθιον, ὁμοίως τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν

ἀγρίων, καὶ ἔλειπον οὐδέν· ταῦτα δ' ἐποίησαν ὑπὸ λιμοῦ.
 ἐπιλαβὼν δὲ λοιμός τε τὸν στρατὸν καὶ δυσεντερὴν
 κατ' ὁδὸν διέφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτῶν
 κατέλειπε, ἐπιτάσσων τῇσι πόλεσι, ἵνα ἑκάστοτε γίνοιτο
 ἐλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, ἐν Θεσσαλίῃ τέ
 τινας καὶ ἐν Σίρῃ τῆς Παιονίης καὶ ἐν Μακεδονίῃ.
 ἔνθα καὶ τὸ ἱερὸν ἄρμα καταλιπὼν τοῦ Διός, ὅτε ἐπὶ
 τὴν Ἑλλάδα ἤλαυνε, ἀπὶ αὐτῶν οὐκ ἀπέλαβε, ἀλλὰ δόντες
 οἱ Παῖονες τοῖσι Θρηῖξι ἀπαιτέοντος Ξέρξεω ἔφασαν
 νεμομένας ἀρπασθῆναι ὑπὸ τῶν ἄνω Θρηίκων τῶν
 116 περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκημένων. ἔνθα καὶ
 ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς γῆς τε τῆς Κρηστανικῆς
 Θρηῖξ ἔργον ὑπερφυῖες ἐργάσατο· ὅς οὔτε αὐτὸς ἔφη
 τῷ Ξέρξῃ ἔκων εἶναι δουλεύσειν, ἀλλ' οἶχετο ἄνω ἐς
 τὸ ὄρος τὴν Ῥοδόπην, τοῖσί τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ
 στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. οἱ δὲ ἀλογήσαντες, ἢ
 ἄλλως σφι θυμὸς ἐγένετο θεήσασθαι τὸν πόλεμον,
 ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρησαν
 ἄσυνέες πάντες ἔξ ἐόντες, ἐξώρυσε αὐτῶν ὁ πατήρ τοὺς
 117 ὀφθαλμοὺς διὰ τὴν αἰτίην ταύτην. καὶ οὗτοι μὲν
 τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον· οἱ δὲ Πέρσαι ὥς ἐκ τῆς
 Θρηίκης πορευόμενοι ἀπίκοντο ἐπὶ τὸν πόρον, ἐπειγό-
 μενοι τὸν Ἑλλήσποντον τῇσι νηυσὶ διέβησαν ἐς Ἀβυδὸν·
 τὰς γὰρ σχεδίας οὐκ εὗρον ἔτι ἐντεταμένας ἀλλ' ὑπὸ
 χειμῶνος διαλελυμένας. ἐνθαῦτα δὲ κατεχόμενοι σιτία
 τε πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχανον, οὐδένα τε κόσμον
 ἐμπιπλάμενοι καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες ἀπέθνησκον τοῦ
 στρατοῦ τοῦ περιέοντος πολλοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ
 118 ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὅδε λόγος
 λεγόμενος, ὡς ἐπειδὴ Ξέρξης ἀπελαύνων ἔξ Ἀθηναίων

ἀπύκετο ἐπ' Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι
 ὁδοιπορήσει διεχρᾶτο, ἀλλὰ τὴν μὲν στρατιὴν Ὑδάρνεϊ
 ἐπιτρέπει ἀπάγειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δ' ἐπὶ
 νεὸς Φοινίσσης ἐπιβὰς ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλείοντα
 δέ μιν ἄνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυμα-
 τήην. καὶ δὴ μᾶλλον γάρ τι χειμαίνεσθαι γεμούσης
 τῆς νεὸς ὥστε ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπεόντων συχνῶν
 Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κομιζομένων, ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα
 πεισόντα τὸν βασιλέα εἰρέεσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτην
 εἰ τις ἔστι σφι σωτηρίη. καὶ τὸν εἶπαι· Δέσποτα, οὐκ
 ἔστι οὐδεμία, εἰ μὴ τούτων ἀπαλλαγὴ τις γένηται τῶν
 πολλῶν ἐπιβατέων. καὶ Ξέρξην λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα
 εἰπεῖν· Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις διαδεξάτω ὑμέων βασι-
 λέος κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ οἶκε εἶναι ἐμοὶ ἡ σωτη-
 ρίη. τὸν μὲν ταῦτα λέγειν, τοὺς δὲ προσκυνέοντας
 ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ τὴν νέα ἐπικουφισθεῖσαν
 οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὥς δὲ ἐκβῆναι
 τάχιστα ἐς γῆν τὸν Ξέρξην, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν
 ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχὴν, δωρήσασθαι χρυσέῳ στε-
 φάνῳ τὸν κυβερνήτην, ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπ-
 ὤλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. οὗτος δὲ ἄλλος 119
 λέγεται λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω νόστου, οὐδαμῶς ἔμοιγε
 πιστός, οὔτε ἄλλως οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ
 γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω εἰρέσθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς
 Ξέρξην, ἐν μυρίησι γνώμησι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξουν
 μὴ οὐκ ἂν ποιῆσαι βασιλέα τοιόνδε, τοὺς μὲν ἐκ τοῦ
 καταστρώματος καταβιβάσαι ἐς κοίλην νέα, ἔοντας
 Πέρσας καὶ Περσέων τοὺς πρώτους, τῶν δ' ἑρετέων
 ἔόντων Φοινίκων ὅκως οὐκ ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρ-
 σῃσι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν, ὥς καὶ

πρότερόν μοι εἴρηται, ὁδῶ χρεώμενος ἄμα τῷ ἄλλῳ
 120 στρατῷ ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. μέγα δὲ καὶ τότε
 μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐν τῇ ὀπίσω κομιδῇ
 ἀπικόμενος ἐς Ἀβδηρα καὶ ξεινίην τέ σφι συνθέμενος
 καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς ἀκινάκῃ τε χρυσῷ καὶ τιγρῇ
 χρυσοπάστῳ. καὶ ὥς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβδηρεῖται, λέγοντες
 ἔμοιγε οὐδαμῶς πιστά, πρῶτον ἐλύσατο τὴν ζώνην
 φεύγων ἐξ Ἀθηνέων ὀπίσω, ὥς ἐν ἀδείῃ εἶναι. τὰ δὲ
 Ἀβδηρα ἴδονται πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντου μᾶλλον ἢ τοῦ
 Στρυμόνος καὶ τῆς Ἠϊόνος, ὅθεν δὴ μὲν φασὶ ἐπι-
 βῆναι ἐπὶ τὴν νέα.

121 Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεῖτε οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο ἐξελεῖν
 τὴν Ἀνδρον, τραπόμενοι ἐς Κάρυστον καὶ δηιώσαντες
 αὐτῶν τὴν χώραν ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμίνα. πρῶτα
 μὲν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξείλον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ
 τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας, τὴν μὲν ἐς Ἴσθμὸν ἀναθεῖναι,
 ἣ περ ἔτι καὶ ἐς ἑμὲ ἦν, τὴν δὲ ἐπὶ Σούνιον, τὴν δὲ
 τῷ Αἴαντι αὐτοῦ ἐς Σαλαμίνα. μετὰ δὲ τοῦτο διεδά-
 σσαντο τὴν ληΐην καὶ τὰ ἀκροθίνια ἀπέπεμψαν ἐς Δελ-
 φούς, ἐκ τῶν ἐγένετο ἀνδριάς ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀκρω-
 τήριον νεός, εἶναι μέγαθος ὀνῶδεκα πηγέων· ἔστηκε δὲ
 122 οὗτος τῇ περ ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. πέμ-
 ψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφούς ἐπειρώτων
 τὸν θεὸν κοινῇ εἰ λελάβηκε πλήρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκρο-
 θίνια. ὁ δὲ παρ' Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων ἔφησε ἔχειν,
 παρὰ Αἰγινητέων δὲ οὐκ, ἀλλὰ ἀπαίτεε αὐτοὺς τὰ ἀρι-
 στηία τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυνθό-
 μενοι ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσεούς, οἱ ἐπὶ Ἰστοῦ χαλ-
 κέον ἐστᾶσι τρεῖς ἐπὶ τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κροίσου
 123 κρητήρος. μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς ληΐης ἔπλεον οἱ

Ἕλληνας ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀριστήρια δώσοντας τῷ ἀξιώ-
 τātῳ γενομένῳ Ἑλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὥς
 δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διένεμον τὰς ψήφους ἐπὶ
 τοῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύ-
 τερον κρίνοντας ἐκ πάντων, ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτῶν
 ἑωυτῷ ἐτίθετο τὴν ψήφον, αὐτὸς ἕκαστος δοκέων ἀρι-
 στος γενέσθαι, δεύτερα δὲ οἱ πολλοὶ συνεξέπιπτον Θεμι-
 στοκλέα κρίνοντας. οἱ μὲν δὴ ἐμουννοῦντο, Θεμιστο-
 κλῆς δὲ δευτερείοισι ὑπερεβάλλετο πολλόν. οὐ βου- 124
 λομένων δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ'
 ἀποπλεόντων ἑκάστων ἐς τὴν ἑωυτῶν ἀκρίτων, ὅμως
 Θεμιστοκλῆς ἐβῶσθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλόν
 Ἑλλήνων σοφώτατος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ὅτι δὲ
 νικῶν οὐκ ἐτιμήθη πρὸς τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχη-
 σάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαίμονα ἀπῆκετο
 θέλων τιμηθῆναι· καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν
 ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. ἀριστήρια μὲν νυν
 ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον, σοφίης δὲ καὶ
 ἀξιότητος Θεμιστοκλεῖ, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης·
 ἔδωκόν τε μιν ὅχρῳ τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστευόντι.
 αἰνέσαντες δὲ πολλὰ, προέπεμψαν ἀπὸντα τριηκόσιοι
 Σπαρτιητέων λογάδες, οὗτοι οἱ περ ἱππῆες καλέονται,
 μέχρι οὖρων τῶν Τεγεατικῶν. μούνου δὴ τοῦτον πάν-
 των ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Σπαρτιηταὶ προέπεμψαν.
 ὥς δὲ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀπῆκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, 125
 ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν
 Θεμιστοκλέος ἑών, ἄλλως δὲ οὐ τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν,
 φθόνῳ καταμαργέων ἐνείκεε τὸν Θεμιστοκλέα, τὴν ἐς
 Λακεδαίμονα ἔπιξιν προσφέρων, ὥς διὰ τὰς Ἀθήνας
 ἔχοι τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίῳ, ἀλλ' οὐ δι'

ἰωντόν. ὁ δέ, ἐπεῖτε οὐκ ἐπαύετο λέγων ταῦτα ὁ Τιμόδημος, εἶπε· Οὕτω ἔχει τοι· οὐτ' ἂν ἐγὼ ἐὼν Βελβινίτης ἐτιμήθην οὕτω πρὸς Σπαρτιητέων, οὐτ' ἂν σὺ, ὦνθρῳπε, ἐὼν Ἀθηναῖος.

- 126 Ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο, Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκειος, ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ πρόσθε ἐὼν, ἐκ δὲ τῶν Πλαταιικῶν καὶ μᾶλλον ἔτι γενόμενος, ἔχων ἕξ μυριάδας στρατοῦ τοῦ Μαρδόνιος ἐξελέξατο, προέπεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὥς δὲ ὁ μὲν ἦν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ δὲ ὀπίσω πορευόμενος κατὰ τὴν Παλλήνην ἐρίνετο, ἅτε Μαρδονίου τε χειμερίζοντος περὶ Θεσσαλίην τε καὶ Μακεδονίην καὶ οὐδέν κω κατεπείγοντος ἦκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον, οὐκ ἐδικαίου ἐντυχῶν ἀπεστεῶσι Ποτιδαιήτῃσι μὴ οὐκ ἐξανδραποδίσασθαι σφεας. οἱ γὰρ Ποτιδαιῆται, ὥς βασιλεὺς παρεξεληλάκει καὶ ὁ ναυτικός τοῖσι Πέρσῃσι οὐχώκει φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμίως, ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὥς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τὴν Παλ-
- 127 λήνην ἔχοντες. ἐνθαῦτα δὴ Ἀρτάβαζος ἐπολιόρκει τὴν Ποτιδαίαν. ὑποπτεύσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ ταύτην ἐπολιόρκει· εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐξαναστάντες ὑπὸ Μακεδόνων. ἐπεὶ δὲ σφεας εἶλε πολιορκέων, κατέσφαξε ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην, τὴν δὲ πόλιν παραδιδούῃ Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν καὶ τῷ Χαλκιδικῷ γένει, καὶ οὕτω Ὀλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον.
- 128 ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτάβαζος τῇ Ποτιδαίῃ ἐντεταμένως προσεῖχε, προσέχοντι δὲ οἱ προθύμως συντίθεται προδοσίην Τιμόδεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός, ὄντινα μὲν τρόπον ἀρχήν, ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν (οὐ

γὰρ ὦν λέγεται), τέλος μέντοι τοιαῦτα ἐγένετο· ὅπως
 βιβλίον γράψει ἢ Τιμόξεινος ἐθέλων παρὰ Ἀρτάβαζον
 πέμψαι ἢ Ἀρτάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, τοξεύματος παρὰ
 τὰς γλυφίδας περιειλίζαντες καὶ πτερώσαντες τὸ βιβλίον
 ἐτόξευον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπαίστος δὲ ἐγένετο
 ὁ Τιμόξεινος προδιδούς τὴν Ποτιδαίαν· τοξεύων γὰρ
 ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἁμαρτῶν τοῦ χωρίου
 τούτου βάλλει ἄνδρὸς Ποτιδαίητεω τὸν ὦμον, τὸν δὲ
 βληθέντα περιέδραμε ὁμιλος, οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν
 πολέμῳ, οἱ αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες, ὥς ἔμαθον
 τὸ βιβλίον, ἔφερον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς· παρὴν δὲ καὶ
 τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχίῃ. τοῖσι δὲ στρατη-
 γοῖσι ἐπιλεξαμένοισι τὸ βιβλίον καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον
 τῆς προδοσίης ἔδοξε μὴ καταπλῆξαι Τιμόξεινον προ-
 δοσίῃ τῆς Σκιωναίων πόλιος εἵνεκα, μὴ νομιζοίαιτο
 εἶναι Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προ-
 δόται. ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπαίστος ἐγεγόνει·
 Ἀρταβάξω δὲ ἐπειδὴ πολιορκέοντι ἐγεγόνεσαν τρεῖς 129
 μῆνες, γίνεται ἁμπατισ τῆς θαλάσσης μεγάλη καὶ χρόνον
 ἐπὶ πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τέναγος γενόμενον
 παρήμισαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὥς δὲ τὰς δύο μὲν μοῖρας
 διοδοιπορήκεσαν, ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι ἦσαν, τὰς διελ-
 θόντας χρῆν εἶναι ἔσω ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπὶ ἡλθε πλημ-
 μυρίς τῆς θαλάσσης μεγάλης, ὅση οὐδαμὰ καὶ, ὥς οἱ
 ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γινομένη. οἱ μὲν δὴ νέειν
 αὐτῶν οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο, τοὺς δὲ ἐπιστα-
 μένους οἱ Ποτιδαῖηται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν.
 αἴτιον δὲ λέγουσι Ποτιδαῖηται τῆς τε ῥηχίης [καὶ τῆς
 πλημμυρίδος] καὶ τοῦ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τόδε,
 ὅτι ἐς τοῦ Ποσειδέωνος τὸν νηὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ

ἐν τῷ προασταίῳ ἡσέβησαν οὗτοι τῶν Περσέων οἱ περ
καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης· αἴτιον δὲ τοῦτο
λέγοντες εὖ λέγειν ἔμοιγε δοκέουσι. τοὺς δὲ περιγενομέ-
νους ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην παρὰ Μαρδόνιον.

- 130 Οὗτοι μὲν οἱ προπέμψαντες βασιλέα οὕτω ἐπρηξαν.
ὁ δὲ ναυτικός ὁ Ξέρξης (ὁ) περιγεγόμενος, ὥς προσ-
έμιξε τῇ Ἀσίῃ φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος καὶ βασιλέα τε καὶ
τὴν στρατιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθμευσεν ἐς Ἄβυδον,
ἐχειμέριζε ἐν Κύμῃ. ἕαρος δὲ ἐπιλάμψαντος πρῶτος
συνελέγετο ἐς Σάμον· αἱ δὲ τῶν νεῶν καὶ ἐχειμέρισαν
αὐτοῦ· Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῖνες ἐπεβάτευσαν.
στρατηγοὶ δὲ σφι ἐπῆλθον Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου
καὶ Ἀρταῦντης ὁ Ἀρταχαιέω· συνῆρχε δὲ τούτοισι καὶ
ἀδελφιδέος αὐτοῦ Ἀρταῦντεω προσελομένου Ἰθαμίτρης.
ἅτε δὲ μεγάλως πληγέντες, οὐ προήμισαν ἀνωτέρω τὸ
πρὸς ἐσπέρης, οὐδ' ἐπηνάγκαζε οὐδεὶς, ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ
κατήμενοι ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποστῆ, νέας
ἔχοντες σὺν τῇσι Ἰάσι τριηκοσίας. οὐ μὲν οὐδὲ προσ-
εδέκοντο τοὺς Ἕλληνας ἐλεύσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην ἀλλ'
ἀποχρήσειν σφι τὴν ἐσωτῶν φυλάσσειν, σταθμεύμενοι
ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος ἀλλ'
ἄσμενοι ἀπαλλάσσοντο. κατὰ μὲν νυν τὴν θάλασσαν
ἐσσωμένοι ἦσαν τῷ θυμῷ, περὶ δὲ ἐδόκεον πολλῶ
κρατήσειν τὸν Μαρδόνιον. ἐόντες δὲ ἐν Σάμῳ ἅμα
μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι δυναίητο κακὸν τοὺς πολεμίους
ποιέειν, ἅμα δὲ καὶ ὠτακούστεον ὅκη πεσέεται τὰ Μαρ-
131 δονίου πράγματα. τοὺς δὲ Ἕλληνας τό τε ἕαρ γινώ-
μενον ἤγειρε καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἑών. ὁ μὲν
δὴ περὶ οὐκω συνελέγετο, ὁ δὲ ναυτικός ἀπίκητο ἐς
Αἴγιναν, νέες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ

καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρκος τοῦ Ἡγη-
σίλειω τοῦ Ἱπποκρατίδew τοῦ Λευτυχίδew τοῦ Ἀνα-
ξίλειω τοῦ Ἀρχιδήμου τοῦ Ἀναξανδριδew τοῦ Θεοπόμ-
που τοῦ Νικάνδρου τοῦ Χαρίλειω τοῦ Εὐνόμου τοῦ
Πολυδέκτew τοῦ Πρυτάνιος τοῦ Εὐρυφῶντος τοῦ Προ-
κλέος τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου
τοῦ Ἰλλου τοῦ Ἡρακλέος, ἐὼν τῆς ἐτέρης σκίης τῶν
βασιλέων. οὗτοι πάντες, πλὴν τῶν ἐπὶ τῶν μετὰ Λευ-
τυχίδew πρώτων καταλεχθέντων, οἱ ἄλλοι βασιλέες ἐγέ-
νοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξάνθιππος
ὁ Ἀρίφρωνος. ὥς δὲ παρεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι 132
αἱ νῆες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν
Ἑλλήνων, οἱ καὶ ἐς Σπάρτην ὀλίγω πρότερον τούτων
ἀπικόμενοι ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθεροῦν τὴν
Ἰωνίην· τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιληίδew ἦν· οἱ στα-
σιῶται σφίσι γενόμενοι ἐπεβούλεον θάνατον Στράττι
τῷ Χίου τυράννῳ, ἐόντες ἀρχὴν ἐπὶ τῷ ἐπιβουλεύοντες
δὲ ὥς φανεροὶ ἐγένοντο, ἐξευείκαντος τὴν ἐπιχείρησιν
ἐνὸς τῶν μετεχόντων, οὕτω δὴ οἱ λοιποὶ ἐξ ἐόντες
ὑπεξέσχον ἐκ τῆς Χίου καὶ ἐς Σπάρτην τε ἀπίκοντο καὶ
δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι
καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην· οἱ προήγαγον αὐτοὺς μόγισ
μέχρι Δήλου. τὸ γὰρ προσωτέρω πᾶν δεινὸν ἦν τοῖσι
Ἕλλησι οὔτε τῶν χώρων ἐοῦσι ἐμπειροῖσι, στρατιῆς
τε πάντα πλέα ἐδόκεε εἶναι· τὴν δὲ Σάμον ἐπιστέατο
δόξῃ καὶ Ἡρακλέας στήλας ἴσον ἀπέχειν. συνέπιπτε
δὲ τοιοῦτο ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους τὸ πρὸς ἐσπέρας
ἑνωτέρω Σάμον μὴ τολμᾶν καταπλῶσαι καταρροδη-
κότας, τοὺς δὲ Ἕλληνας χρηιζόντων Χίων τὸ πρὸς τὴν
ἡῶ κατωτέρω Δήλου. οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσε

- 133 σφραγίσαντες οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπλεον ἐς τὴν Ἀθήνην, Μαροδόnius δὲ περὶ τὴν Θεσσαλίην ἐχείμαζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμώμενος ἐπεμπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπέα γένος, τῷ οὐνομα ἦν Μῦς, ἐντειλάμενος πανταχῇ μιν χρησόμενον ἐλθεῖν, τῶν οἷά τε ἦν σφι ἀποπειρήσασθαι. ὃ τι μὲν βουλόμενος ἐκμαθεῖν πρὸς τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐντελλέμετο, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐ γὰρ ὧν λέγεται δοκέω δ' ἐγώ γε περὶ τῶν παρεόντων πρηγμάτων καὶ
- 134 οὐκ ἄλλων πέρι πέμψαι. οὗτος ὁ Μῦς ἐς τε Λεβάνθειαν φαίνεται ἀπικόμενος καὶ μισθῷ πείσας τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρα καταβῆναι παρὰ Τροφώνιον, καὶ ἐς Ἀβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρηστήριον· καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπύκειτο, τοῦτο μὲν τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο (ἐστὶ δὲ κατὰ περ ἐν Ὀλυμπίῃ ἱεροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι), τοῦτο δὲ ξεινὸν τινα καὶ οὐ Θηβαίων χρήμασι πείσας κατεκοίμησε ἐς Ἀμφιάρεω. Θηβαίων δὲ οὐδενὶ ἐξεστὶ μαντεύεσθαι αὐτόθι διὰ τὸδε· ἐκέλευσέ σφας ὁ Ἀμφιάρεως διὰ χρηστηρίων ποιούμενος ὁκότερα βούλονται ἐλέσθαι τούτων, ἔωντι ἢ ἅτε μάντι χρᾶσθαι ἢ ἅτε συμμάχῳ, τοῦ ἐτέρου ἀπεχομένους· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν εἶλοντο εἶναι. διὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἐξεστὶ Θηβαίων οὐδενὶ αὐτόθι ἐγκατα-
- 135 κοιμηθῆναι. τότε δὲ θῶμά μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται ὑπὸ Θηβαίων, ἐλθεῖν ἄρα τὸν Εὐρωπέα Μῦν, περιστροφώμενον πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τοῦ Πτώου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος. τοῦτο δὲ τὸ ἱερὸν καλεῖται μὲν Πτώον, ἐστὶ δὲ Θηβαίων, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαίδος λίμνης πρὸς ὄρεϊ ἀγχοτάτῳ Ἀκραιφίης πόλις. ἐς τοῦτο τὸ ἱερὸν ἐπεῖτε παρελθεῖν τὸν καλούμενον τοῦτον Μῦν, ἐπεσθαι δὲ οἱ τῶν ἀστῶν αἰρετοὺς ἄνδρας

τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ὡς ἀπογραφομένους τὰ θεσπιεῖν
 ἐμελλε, καὶ πρόκατε τὸν πρόμαντιν βαρβάρῳ γλώσση
 χρᾶν. καὶ τοὺς μὲν ἐπομένους τῶν Θηβαίων ἐν θώ-
 ματι ἔχεσθαι ἀκούοντας βαρβάρου γλώσσης ἀντὶ Ἑλλά-
 δος, οὐδὲ ἔχειν ὅ τι χρήσονται τῷ παρῶντι πρήγματι·
 τὸν δὲ Εὐρωπαϊά Μῦν ἐξαπαάσαντα παρ' αὐτῶν τὴν
 ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ προφήτεω γρά-
 φειν ἐς αὐτήν, φάναι δὲ Καρίῃ μιν γλώσση χρᾶν,
 συγγραψάμενον δὲ οἴχεσθαι ἀπιδόντα ἐς Θεσσαλίην.
 Μαρθόνιος δὲ ἐπιλεξάμενος ὅ τι δὴ λέγοντα ἦν τὰ 136
 χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἐπεμψε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας
 Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω ἄνδρα Μακεδόνα, ἅμα μὲν
 ὅτι οἱ προσκηδέες οἱ Πέρσαι ἦσαν (Ἀλεξάνδρου γὰρ
 ἀδελφεὴν Γυναιήν, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βουβάρης
 ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τῆς οἱ ἐγεγόνει Ἀμύντης ὁ ἐν
 τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὖνομα τοῦ μητροπάτορος, τῷ δὴ
 ἐκ βασιλέος τῆς Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη
 νέμεσθαι), ἅμα δὲ ὁ Μαρθόνιος πυθόμενος ὅτι πρό-
 ξινός τε εἶη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος ἐπεμπε. τοὺς
 γὰρ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε μάλιστα προσκτιήσεσθαι,
 λεῶν τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἶναι καὶ ἄλκιμον, τὰ τε
 κατὰ τὴν θάλασσαν συντυχόντα σφι παθήματα κατ-
 εργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἐπίστατο. τούτων
 δὲ προσγενομένων κατήλπιξε εὐπετέως τῆς θαλάσσης
 κρατήσειν, τὰ περ ἂν καὶ ἦν, πεζῇ τε ἐδόκεε πολλῶ
 εἶναι κρέσσων· οὕτω τε ἐλογίζετο κατύπερθε οἱ τὰ
 πρήγματα ἔσεσθαι τῶν Ἑλληνικῶν. τάχα δ' ἂν καὶ
 τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγοι, συμβουλεύοντα σύμ-
 μαχον τὸν Ἀθηναῖον ποιέεσθαι· τοῖσι δὲ πειθόμενος
 ἐπεμπε.

137

ΤΟΥ ΔΕ Ἀλεξάνδρου τούτου ἑβδομος γενέτωρ
 Περδίκκης ἐστὶ ὁ κτησάμενος τῶν Μακεδόνων τὴν
 τυραννίδα τρόπῳ τοιῷδε· ἐξ Ἀργεος ἔφυγον ἐς Ἰλλυ-
 ριοὺς τῶν Τημένου ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφεοί, Γαυάνης
 τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης, ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑπερ-
 βαλόντες ἐς τὴν ἕνω Μακεδονίην ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην
 πόλιν. ἐνθαῦτα δὲ ἐθήτενον ἐπὶ μισθῷ παρὰ τῷ βα-
 σιλεῖ, ὁ μὲν ἵππους νέμων, ὁ δὲ βοῦς, ὁ δὲ νεώτατος
 αὐτῶν Περδίκκης τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων. ἦσαν δὲ
 τὸ πάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνθρώπων ἀσθενεῖς
 χρήμασι, οὐ μόνον ὁ δῆμος. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέως
 αὐτῇ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε. ὅπως δὲ ὀπτῶν, ὁ ἄρτος
 τοῦ παιδὸς τοῦ θητός, Περδίκκew, διπλήσιος ἐγίνετο
 αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ αἰεὶ τῷτὸ τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε
 πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς. τὸν δὲ ἀκούσαντα ἐσῆλθε
 αὐτίκα ὥς εἴη τέρας καὶ φέροι ἐς μέγα τι. καλέσας
 δὲ τοὺς θήτας προηγόρευε σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς
 τῆς ἑωυτοῦ. οἱ δὲ τὸν μισθὸν ἔφασαν δίκαιοι εἶναι
 ἀπολαβόντες οὕτω ἐξιέναι. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς τοῦ
 μισθοῦ πέρι ἀκούσας, ἦν γὰρ κατὰ τὴν καπνοδόκην
 ἐς τὸν οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε θεοβλαβὴς γενό-
 μενος "Μισθὸν δὲ ὑμῖν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀπο-
 δίδωμι", δέξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὴ Γαυάνης τε καὶ
 ὁ Ἀέροπος οἱ πρεσβύτεροι ἔστασαν ἐκπεπληγμένοι, ὥς
 ἤκουσαν ταῦτα· ὁ δὲ παῖς, ἐτύγχανε γὰρ ἔχων μάχαιραν,
 εἶπας τάδε "Δεκόμεθα, ὦ βασιλεῦ, τὰ διδοῖς", περιγράφει
 τῇ μαχαίρῃ ἐς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον, περι-
 γράψας δέ, ἐς τὸν κόλπον τρεῖς ἀρυσάμενος τοῦ ἡλίου,
 138 ἀπαλλάσσετο αὐτὸς τε καὶ οἱ μετ' ἐκείνου. οἱ μὲν δὴ
 ἀπήμσαν, τῷ δὲ βασιλεῖ σημαίνει τις τῶν παρόρων

οἶδν τι χρῆμα ποιήσῃς ὁ παῖς καὶ ὥς σὺν νόῳ κείνων
ὁ νεώτατος λάβοι τὰ διδόμενα. ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας
καὶ ὄξυνθείς πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἱππέας ἀπολέοντας.
ποταμὸς δέ ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι οἱ τού-
των τῶν ἀνδρῶν ἐπ' Ἀργεὸς ἀπόγονοι σωτῆρι. οὗτος,
ἐπεῖτε διέβησαν οἱ Τημενίδαι, μέγας οὕτω ἐρρῶν ὥστε
τοὺς ἱππέας μὴ οἶους τε γενέσθαι διαβῆναι. οἱ δὲ
ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης οἴκησαν πέλας
τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορ-
δίεω, ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἐν ἑαστον ἔχον
ἐξήκοντα φύλλα, ὁδμῇ τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων.
ἐν τούτοισι καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποισι ἦλω, ὥς λέγε-
ται ὑπὸ Μακεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων ὕψος κέεται
Βέρμιον οὖνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ
ὄρμώμενοι, ὥς ταύτην ἔσχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν
ἄλλην Μακεδονίην. ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περδίκκεω 139
Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγένετο· Ἀμύντεω παῖς ἦν Ἀλέξανδρος,
Ἀμύντης δὲ Ἀλκέτεω, Ἀλκέτεω δὲ πατήρ ἦν Ἀέροπος,
τοῦ δὲ Φίλιππος, Φιλίππου δὲ Ἀργαῖος, τοῦ δὲ Περ-
δίκκης ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν.

Ἐργόμενε μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω 140
ὥς δὲ ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ Μαρ-
δονίου, ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιας τάδε
λέγει· Ἐμοὶ ἀγγελίη ἦκει παρὰ βασιλέος λέγουσα οὕτω·
Ἀθηναίοισι τὰς ἀμαρτάδας τὰς ἐς ἐμὲ ἐξ ἐκείνων γενο-
μένας πάσας μετήμι. νῦν τε ὧδε, Μαρδόνιε, ποίει·
τοῦτο μὲν τὴν γῆν σφι ἀπόδος, τοῦτο δὲ ἄλλην πρὸς
ταύτῃ ἐλέσθων αὐτοί, ἥντινα ἂν ἐθέλωσι, εὐόντες αὐτό-
νομοι. Ἰσά τε πάντα σφι, ἣν δὴ βούλονται γε ἐμοὶ
ὁμολογέειν, ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπρησα. τούτων

δὲ ἀπιγμένων ἀναγκαίως ἔχει μοι ποιεῖν ταῦτα, ἣν μὴ τὸ ὑμέτερον αἴτιον γένηται. λέγω δὲ ὑμῖν τάδε νῦν· τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλεῖ ἀνταειρόμενοι; οὔτε γὰρ ἂν ὑπερβάλαισθε οὔτε οἷοί τέ ἐστε ἀντίχειν τὸν πάντα χρόνον. εἶδετε μὲν γὰρ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἔργα, πυνθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν παρ' ἐμοὶ ἐούσαν δύναμιν, ὥστε καὶ ἣν ἡμέας ὑπερβάλῃσθε καὶ νικήσητε, τοῦ περ ὑμῖν οὐδεμία ἐλπίς εἴ περ εὖ φρονέετε, ἄλλη παρέσται πολλαπλησίη. μὴ ὦν βούλεσθε παρισκόμενοι βασιλεῖ στέρεσθαι μὲν τῆς χώρης, θέειν δὲ αἰεὶ περὶ ὑμέων αὐτῶν, ἀλλὰ καταλύσασθε. παρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι βασιλέος ταύτῃ ὀρμημένον. ἔστε ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμαιχμίην συνθέμενοι ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης.

β Μαροδόσιος μὲν ταῦτα, ὧ Ἀθηναῖοι, ἐντεταίκατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑμέας. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας ἐούσης ἐξ ἐμεῦ οὐδὲν λέξω (οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐκμάθοιτε), προσχρηγίζω δὲ ὑμέων πείθεσθαι Μαροδονίῳ. ἐνορέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἷοίσι τε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμέειν Ξέρξῃ. εἰ γὰρ ἐνώρων τοῦτο ἐν ὑμῖν, οὐκ ἂν κοτε εἰς ὑμέας ἦλθον ἔχων λόγους τούσδε· καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἢ βασιλέος ἐστὶ καὶ χεὶρ ὑπερμήκης. ἣν ὦν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε, μεγάλα προτεινόντων ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι, δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημένων τῶν συμμάχων πάντων αἰεὶ τε φθειρομένων μούνων, ἐξαίρετον μεταίχμιόν τε τὴν γῆν ἐκτιμμένων· ἀλλὰ πείθεσθε· πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ἀμαρτάδας ἀπειλὴς ἐθέλει φίλος γενέσθαι. Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα

ἔλεξε· Λακεδαιμόνιοι δὲ πυθόμενοι ἦκειν Ἀλέξανδρον 141
 εἰς Ἀθήνας εἰς ὁμολογίην ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθη-
 ναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων ὡς σφεας χρεόν
 ἐστὶ ἕμα τοῖσι ἄλλοισι Λωριεῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελο-
 ποννήσου ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε
 εἰδισαὺν μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐτίκα
 τέ σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους. καὶ δὴ συνέπιπτε ὥστε
 ὁμοῦ σφεων γίνεσθαι τὴν κατάστασιν· ἐπανέμειναν γὰρ
 οἱ Ἀθηναῖοι διατρίβοντες, εὖ ἐπιστάμενοι ὅτι ἔμελλον
 Λακεδαιμόνιοι πεύσεσθαι ἦκοντα παρὰ τοῦ βαρβάρου
 ἄγγελον ἐπ' ὁμολογίῃ, πυθόμενοί τε πέμπειν κατὰ
 τάχος ἀγγέλους. ἐπίτηδες ὧν ἐποίευν, ἐνδεικνύμενοι
 τοῖσι Λακεδαιμονίοισι τὴν ἐσωτῶν γνώμην. ὡς δὲ 142
 ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, διαδεξάμενοι ἔλεγον οἱ
 ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι· Ἡμέας δὲ ἐπεμψαν Λακεδαιμό-
 νιοι δεησομένους ὑμέων μήτε νεώτερον ποιέειν μηδὲν
 κατὰ τὴν Ἑλλάδα μήτε λόγους ἐνδέκεσθαι παρὰ τοῦ
 βαρβάρου. οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς οὔτε κόσμον
 φέρειν οὔτε γε ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ
 οἷον καὶ διὰ πάντων ἡμιστά πολλῶν εἵνεκα· ἡγείρατε
 γὰρ τόνδε τὸν πόλεμον ὑμεῖς οὐδὲν ἡμέων βουλομέ-
 νων, καὶ περὶ τῆς ὑμετέρης ἀρχῆν ὁ ἄγων ἐγένετο·
 νῦν δὲ φέρει καὶ εἰς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε
 τούτων ἐπάντων αἰτίους γενέσθαι δουλοσύνης τοῖσι
 Ἑλλήσι Ἀθηναίους οὐδαμῶς ἀνασχετόν, οὔτινες αἰεὶ καὶ
 τὸ πάλαι φαίνεσθε πολλοὺς ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων.
 πιεζυμένοισι μέντοι ὑμῖν συναχθόμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν
 ἰσπερήθητε διξῶν ἤδη καὶ ὅτι οἰκοφθόρησθε χρόνον
 ἤδη πολλόν. ἀντὶ τούτων δὲ ὑμῖν Λακεδαιμόνιοί τε
 καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναικάς τε καὶ τὰ εἰς

- πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἐχόμενα πάντα ἐπιθρέψειν,
 ἔστ' ἂν ὁ πόλεμος ὅδε συνεστήκη. μηδὲ ὑμέας Ἀλέξαν-
 δρος ὁ Μακεδῶν ἀναγνώσῃ, λείψας τὸν Μαρδονίου
 λόγον. τούτῳ μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα ἐστί· τύραννος
 γὰρ ἔων τυράννῳ συγκατεργάζεται· ὑμῖν δέ γε οὐ
 ποιητέα, εἰ περ εὖ τυγχάνετε φρονέοντες, ἐπιστάμενοισι
 ὥς βαρβάροισι ἐστι οὔτε πιστὸν οὔτε ἀληθὲς οὐδέν.
 143 ταῦτα ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν
 Ἀλέξανδρον ὑπεκρίναντο τάδε· Καὶ αὐτοὶ τοῦτό γε
 ἐπιστάμεθα ὅτι πολλαπλησίη ἐστὶ τῷ Μήδῳ δύναμις
 ἢ περ ἡμῖν, ὥστε οὐδὲν δεῖ τοῦτό γε ὀνειδίζειν. ἀλλ'
 ὅμως ἐλευθερίης γλιχόμενοι ἀμυννόμεθα οὕτω ὥκως
 ἂν καὶ δυνώμεθα. ὁμολογῆσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε
 σὺ ἡμέας πειρῶ ἀναπεῖθαι οὔτε ἡμεῖς πεισόμεθα. νῦν
 τε ἀπάγγελλε Μαρδονίῳ ὥς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ'
 ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἦν τῇ περ καὶ νῦν ἔρχε-
 ται, μήκοτε ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ· ἀλλὰ θεοῖσι τε
 συμμάχοισι πίσυνοί μιν ἐπέξιμεν ἀμυνόμενοι καὶ τοῖσι
 ἥρωσι, τῶν ἐκείνος οὐδεμίαν ὕπιν ἔχων ἐνέπρωσε τοὺς
 τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σύ τε τοῦ λοιποῦ λόγου
 ἔχων τοιούσδε μὴ ἐπιφαίνεο Ἀθηναίοισι, μηδὲ δοκῶν
 χρηστὰ ὑπουργεῖν ἀθέμιστα ἔρδειν παραίνες. οὐ γάρ
 σε βουλόμεθα οὐδὲν ἄχαρι πρὸς Ἀθηναίων παθεῖν.
 144 ἐόντα πρόξεινόν τε καὶ φίλον. πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον
 ταῦτα ὑπεκρίναντο, πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρτης ἀγγέ-
 λους τάδε· Τὸ μὲν δεῖσαι Λακεδαιμονίους μὴ ὁμολο-
 γήσωμεν τῷ βαρβάρῳ κάρτα ἀνθρωπῆιον ἦν. ἀτὰρ
 αἰσχυρῶς γε οἶκατε ἐξεπιστάμενοι τὸ Ἀθηναίων φρό-
 νημα ἀρρωδῆσαι, ὅτι οὔτε χρυσὸς ἐστὶ γῆς οὐδαμῶθι
 τοσοῦτος οὔτε χώρη κάλλει καὶ ἀρετῇ μέγα ὑπερφέρουσα.

τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι ἐθέλοιμεν ἂν μηδίσαντες καταδου-
 λῶσαι τὴν Ἑλλάδα. πολλά τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ
 τὰ διακωλύοντα ταῦτα μὴ ποιεῖν μηδ' ἦν ἐθέλωμεν,
 πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ
 τὰ οἰκήματα ἐμπεπορημένα τε καὶ συγκεχωσμένα, τοῖσι
 ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει τιμωρεῖν ἐς τὰ μέγιστα μᾶλλον
 ἢ περ ὁμολογέειν τῶ ταῦτα ἐργασαμένῳ, αὐτὶς δὲ τὸ
 Ἑλληνικόν, ἐὼν ὁμαιμόν τε καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θεῶν
 ἰδρύματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι ἡθεὰ τε ὁμότροπα, τῶν
 προδότας γενέσθαι Ἀθηναίους οὐκ ἂν εὖ ἔχοι. ἐπί-
 στασθὲ τε οὕτω, εἰ μὴ πρότερον ἐτυγχάνετε ἐπιστά-
 μενοι, ἔστ' ἂν καὶ εἰς περιῇ Ἀθηναίων, μηδαμὰ ὁμο-
 λογήσουντας ἡμέας Ξέρξῃ. ὑμέων μέντοι ἀγάμεθα τὴν
 προνοίην τὴν ἐς ἡμέας ἔχουσαν, ὅτι προείδετε ἡμέων
 οἰκοφθορημένων οὕτω ὥστε ἐπιθρέψαι ἐθέλειν ἡμέων
 τοὺς οἰκέτας. καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις ἐκπεπλήρωται,
 ἡμεῖς μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω ὅπως ἂν ἔχωμεν, οὐδὲν
 λυπέοντες ὑμέας. νῦν δέ, ὥς οὕτω ἐχόντων, στρατιὴν
 ὥς τάχιστα ἐκπέμπετε. ὥς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν, οὐκ
 ἐκὰς χρόνον παρέσται ὁ βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμε-
 τέρην, ἀλλ' ἐπεὶν τάχιστα πύθεται τὴν ἀγγελίην ὅτι
 οὐδὲν ποιήσομεν τῶν ἐκεῖνος ἡμέων προσεδέετο. πρὶν
 ὦν παρεῖναι ἐκεῖνον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἡμέας καιρὸς
 ἐστὶ προβοηθῆσαι ἐς τὴν Βοιωτίνην. οἱ μὲν ταῦτα
 ὑποκριναμένων Ἀθηναίων ἀπαλλάσσοντο ἐς Σπάρτην.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

- ¹ ΜΑΡΔΟΝΙΟΣ δέ, ὥς οἱ ἀπονοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὁρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας ἤγε τὴν στρατιὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας· ὅκον δὲ ἐκάστοτε γίνοιτο, τούτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίας ἡγεομένοισι οὔτε τὰ πρὸ τοῦ πεπρηγμένα μετέμελε οὐδὲν πολλῶ τε μᾶλλον ἐπῆγον τὸν Πέρσην, καὶ συμπροέπεμψε τε Θώρηξ ὁ Αἰγισαῖος Ξέρξην φεύγοντα καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ παρῆκε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν
- ² Ἑλλάδα. ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον τὸν Μαρδόνιον καὶ συνεβούλευον αὐτῷ λέγοντες ὥς οὐκ εἴη χῶρος ἐπιτηδεότερος ἐνστρατοπεδεύεσθαι ἐκείνου, οὐδὲ ἔων ἰέναι ἐκαστέρῳ, ἀλλ' αὐτοῦ ἰζόμενον ποιέειν ὅπως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέψεται. κατὰ μὲν γὰρ τὸ ἰσχυρὸν Ἑλληνας ὁμοφρονέοντας, οἳ περ καὶ πάρος ταῦτ' ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι καὶ ἅπασιν ἀνθρώποισι· Εἰ δὲ ποιήσεις τὰ ἡμεῖς παραινόμεν, ἔφασαν λέγοντες, ἔξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ ἐκείνων βουλεύματα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας ἐν τῇσι πόλεσι, πέμπων δὲ τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις·

ἐνθεῦτεν δὲ τοὺς μὴ τὰ σὰ φρονέοντας ῥηιδίως μετὰ
 τῶν στασιωτέων καταστρέψαι. οἱ μὲν ταῦτα συνεβού- 3
 λεον, ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο, ἀλλὰ οἱ δεινὸς τις ἐνέστακτο
 ἡμερος τὰς Ἀθήνας δεύτερα ἐλεῖν, ἅμα μὲν ὑπ' ἀγνω-
 μοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι διὰ νήσων ἐδόκεε βασιλεῖ
 δηλώσειν ἔοντι ἐν Σάρδισι ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὅς οὐδὲ
 τότε ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὔρε τοὺς Ἀθηναίους,
 ἀλλ' ἐν τε Σαλαμῖνι τοὺς πλείστους ἐπνυθάνετο εἶναι
 ἐν τε τῇσι νηυσί, αἰρέει τε ἔρημον τὸ ἄστυ. ἡ δὲ
 βασιλεὺς αἰρεσίς ἐς τὴν ὑστέρην τὴν Μαρδονίου ἐπι-
 στρατηγὴν δεκάμηνος ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνῃσι 4
 ἐγένετο ὁ Μαρδόnius, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μουρυχίδην
 ἄνδρα Ἑλλησπόντιον φέροντα τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς
 καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπόρ-
 θμευσε. ταῦτα δὲ τὸ δεύτερον ἀπέστειλλε προέχων μὲν
 τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίσας δὲ σφεας
 ὑπήσειν τῆς ἀγνωμοσύνης ὡς δοριαλώτου ἐούσης τῆς
 Ἀττικῆς χώρας καὶ ἐούσης ὑπ' ἐωντῶ. τούτων μὲν
 εἵνεκα ἀπέπεμψε Μουρυχίδην ἐς Σαλαμῖνα· ὁ δὲ ἀπικό- 5
 μενος ἐπὶ τὴν βουλὴν ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου. τῶν
 δὲ βουλευτέων Ανκίδης εἶπε γνώμην ὡς οἱ ἐδόκεε
 ἄμεινον εἶναι δεξαμένους τὸν λόγον τὸν σφι Μουρυ-
 χίδης προσφέρει ἐξευεῖλαι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ
 ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴτε δὴ δεδεδεγμένος
 χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε καὶ ταῦτά οἱ ἑάνδανε·
 Ἀθηναῖοι δὲ αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἳ τε ἐκ τῆς
 βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περιστάντες Αν-
 κίδην κατέλευσαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον
 Μουρυχίδην ἀπέπεμψαν ἄσινέα. γενομένου δὲ θυοῦ-
 βου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Ανκίδην, πνυθάνονται

τὸ γινόμενον αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων, διακελευσα-
 μένη δὲ γυνὴ γυναικὶ καὶ παραλαβοῦσα ἐπὶ τὴν Ἀν-
 κίδεω οἰκίην ἦσαν αὐτοκελές, καὶ κατὰ μὲν ἔλευσαν
 6 αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα. ἔς δὲ τὴν Σαλα-
 μῖνα διέβησαν οἱ Ἀθηναῖοι ὧδε· ἕως μὲν προσεδέκοντο
 ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἥξειν τιμωρήσονται σφι,
 οἱ δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερα
 τε καὶ σχολαίτερα ἐποίουν, ὁ δὲ ἐπιὼν καὶ δὴ ἐν τῇ
 Βοιωτίῃ ἐλέγετο εἶναι, οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσαντό τε
 πάντα καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἔς Σαλαμῖνα, ἔς Λακεδαί-
 μονά τε ἔπεμπον ἀγγέλους ἅμα μὲν μεμφομένους τοῖσι
 Λακεδαιμονίοισι ὅτι περιεῖδον ἐσβαλόντα τὸν βάρβαρον
 ἐς τὴν Ἀττικὴν ἀλλ' οὐ μετὰ σφέων ἠντίασαν ἐς τὴν
 Βοιωτίην, ἅμα δὲ ὑπομνήσοντας ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ
 Πέρσης μεταβαλοῦσι δώσειν, προεῖπαί τε ὅτι εἰ μὴ
 ἀμυνεῦσι Ἀθηναίοισι, ὥς καὶ αὐτοὶ τινα ἀλεωρὴν εὕρη-
 7 σονται. οἱ γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὄρταζόν τε τοῦτον
 τὸν χρόνον καὶ σφι ἦν Ὑακίνθια, περὶ πλείστου θ'
 ἡγου τὰ τοῦ θεοῦ πορσύνειν· ἅμα δὲ τὸ τεῖχος σφι,
 τὸ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον, καὶ ἤδη ἐπάλλξις ἐλάμβανε.
 ὥς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ'
 Ἀθηνέων, ἅμα ἀγόμενοι ἐκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ
 ἐκ Πλαταιέων, ἔλεγον τάδε ἐπελθόντες ἐπὶ τοὺς ἐφά-
 8 ρους· Ἐπεψαν ἡμεῖς Ἀθηναῖοι λέγοντες ὅτι ἡμῖν βασι-
 λεὺς ὁ Μῆδων τοῦτο μὲν τὴν χώραν ἀποδίδοι, τοῦτο
 δὲ συμμάχους ἐθέλει ἐπ' ἴσῃ τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι
 ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης, ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώραν
 πρὸς τῇ ἡμετέρῃ δίδοναι, τὴν ἂν αὐτοὶ ἐλώμεθα. ἡμεῖς
 δὲ Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες καὶ τὴν Ἑλλάδα
 δεινὸν ποιεύμενοι προδοῦναι οὐ καταινέσαμεν ἀλλ'

ἀπειπάμεθα, καίπερ ἀδικεόμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ κατα-
 προδιδόμενοι ἐπιστάμενοί τε ὅτι κερδαλεώτερόν ἐστι
 ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἢ περ πολεμέειν· οὐ μὲν
 οὐδὲ ὁμολογήσομεν ἐκόντες εἶναι. καὶ τὸ μὲν ἀπ'
 ἡμέων οὕτω ἀκίβδηλον νέμεται ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας.
 ὑμεῖς δὲ ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμο- β
 λογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεῖτε ἐξεμάθετε τὸ ἡμέτερον
 φρόνημα σαφέως, ὅτι οὐδαμὰ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα,
 καὶ διότι τεῖχος ὑμῖν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλαννόμενον ἐν
 τέλει ἐστι, καὶ δὴ λόγον οὐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιέ-
 σθε, συνθέμενοί τε ἡμῖν [τὸν Πέρσῃ] ἀντιώσεσθαι
 ἐς τὴν Βοιωτὴν προδεδώκατε, περιείδετε τε ἐσβαλόντα
 ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸν βάρβαρον. ἐς μὲν νυν τὸ παρὲν
 Ἀθηναῖοι ὑμῖν μνηνίσουσι· οὐ γὰρ ἐποιήσατε ἐπιτηδέως.
 νῦν δὲ ὅτι τάχος στρατιὴν ἅμα ἡμῖν ἐκέλευσαν ὑμέας
 ἐκπέμπειν, ὥς ἂν τὸν βάρβαρον δεκώμεθα ἐν τῇ Ἀττικῇ·
 ἐπειδὴ γὰρ ἡμάρτομεν τῆς Βοιωτῆς, τῆς γε ἡμετέρης 8
 ἐπιτηδεότατόν ἐστι ἐμμαχέσασθαι τὸ Θριάσιον πεδίον.
 ὥς δὲ ἄρα ἤκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς
 τὴν ὑστεραίην ὑποκρινέεσθαι, τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἐς τὴν
 ἑτέραν. τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐποίησαν, ἐξ ἡμέ-
 ρης ἐς ἡμέραν ἀναβαλλόμενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ
 τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχεον σπουδὴν ἔχοντες πολλὴν πάντες
 Πελοποννήσιοι, καὶ σφι ἦν πρὸς τέλος· οὐδ' ἔχω εἰπεῖν
 τὸ αἴτιον διότι ἀπικομένου μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακε-
 δόνος ἐς Ἀθήνας σπουδὴν μεγάλην ἐποίησαντο μὴ
 μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὥρην ἐποίησαντο οὐδε-
 μίαν, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτετείχιστο καὶ
 ἐδύκεον Ἀθηναίων ἐτι δέεσθαι οὐδέν· ὅτε δὲ Ἀλεξαν-
 δρος ἀπῆκετο ἐς τὴν Ἀττικὴν, οὐκ ἔτι ἀπετετείχιστο,

ἐργάζοντο δὲ μεγάλως καταρρωδηνότες τοὺς Πέρσας.
 9 τέλος δὲ τῆς τε ὑποκρίσιος καὶ ἐξόδου τῶν Σπαρτι-
 τέων ἐγένετο τρόπος τοιόσδε· τῇ προτεραίῃ τῆς ὑστάτης
 καταστάσιος μελλούσης ἐσεσθαι Χίλεος ἀνὴρ Τεγεήτης,
 δυνάμενος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων, τῶν ἐφόρων
 ἐπύθετο πάντα λόγον, τὸν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον.
 ἀκούσας δὲ ὁ Χίλεος ἔλεγε ἄρα σφι τάδε· Οὔτω ἔχει,
 ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναίων ἡμῶν ἐόντων μὴ ἀρθμίων,
 τῷ δὲ βαρβάρῳ συμμάχων, καίπερ τείχεος διὰ τοῦ
 Ἰσθμοῦ ἐληλαμένου κρατεροῦ, μεγάλαι κλισιάδες ἀνα-
 πεπτέαται ἐς τὴν Πελοπόννησον τῷ Πέρσῃ. ἀλλ' ἐσ-
 ακούσατε, πρὶν τι ἄλλο Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα φέρον
 10 τῇ Ἑλλάδι. ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε· οἱ δὲ φρενὶ
 λαβόντες τὸν λόγον αὐτίκα, φράσαντες οὐδὲν τοῖσι
 ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τῶν πολλῶν, νυκτὸς
 ἔτι ἐκπέμπουσι πεντακισχιλίους Σπαρτιτέων καὶ ἐπὶ
 περὶ ἕκαστον τάξαντες τῶν εἰλώτων, Πανσανίῃ τῷ
 Κλεομβρότου ἐπιτρέψαντες ἐξάγειν. ἐγένετο μὲν νυν
 ἡ ἡγεμονίῃ Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἀλλ' ὁ μὲν
 ἦν ἔτι παῖς, ὁ δὲ τούτου ἐπίτροπός τε καὶ ἀνεψιός.
 Κλεόμβροτος γὰρ ὁ Πανσανίεω μὲν πατήρ, Ἀναξαν-
 δρίδεω δὲ παῖς οὐκέτι περιῆν, ἀλλ' ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ
 Ἰσθμοῦ τὴν στρατιὴν τὴν τὸ τεῖχος δείμασαν μετὰ
 ταῦτα οὐ πολλὸν τινα χρόνον βιοῦς ἀπέθανε. ἀπῆγε
 δὲ τὴν στρατιὴν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ διὰ
 τόδε· θυομένῳ οἱ ἐπὶ τῷ Πέρσῃ ὁ ἥλιος ἀμανρωθή
 ἐν τῷ οὐρανῷ. προσαιρέεται δὲ ἑωυτῷ Πανσανίης
 Εὐρυάνακτα τὸν Δωριέος, ἄνδρα οἰκίης ἰόντα τῆς
 αὐτῆς. οἱ μὲν δὴ σὺν Πανσανίῃ ἐξεληλύθεσαν ἐξω
 11 Σπάρτης· οἱ δὲ ἄγγελοι, ὥς ἡμέρῃ ἐγεγόνεε, οὐδὲν

εἰδότες περὶ τῆς ἐξόδου ἐπῆλθον ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὴν ἑωυτοῦ ἕκαστος· ἐπελθόντες δὲ ἔλεγον τάδε· Ὑμεῖς μὲν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, αὐτοῦ τῇδε μένοντες Ὑακίνθια τε ἄγετε καὶ παίζετε, καταπροδόντες τοὺς συμμάχους· Ἀθηναῖοι δὲ ὥς ἀδικεόμενοι ὑπὸ ὑμέων χήτεϊ τε συμμάχων καταλύσονται τῷ Πέρσῃ οὕτω ὅπως ἂν δύνωνται. καταλυσάμενοι δέ, δηλα γὰρ ὅτι σύμμαχοι βασιλέος γινόμεθα, συστρατευσόμεθα τῇ ἂν ἐκεῖνοι ἐξηγέωνται. ὑμεῖς δὲ τὸ ἐνθεῦτεν μαθήσεσθε ὁκοῖον ἂν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαίνει. ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγγέλων οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ' ὄρκου καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ἐν Ὁρεσθείῳ στείχοντας ἐπὶ τοὺς ξείνους· ξείνους γὰρ ἐκάλεον τοὺς βαρβάρους. οἱ δὲ ὥς οὐκ εἰδότες ἐπειρώτων τὸ λεγόμενον, ἐπειρόμενοι δὲ ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἐόν, ὥστε ἐν θώματι γενόμενοι ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην διώκοντες· σὺν δὲ σφι τῶν περιόικων Λακεδαιμονίων λογάδες πεντακισχίλιοι ὀπλῖται τῶντὸ τοῦτο ἐποίησαν.

Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἠπείγοντο· Ἀργεῖοι δὲ 12 ἐπεῖτε τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Πανσανίῳ ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα τῶν ἡμεροδρομῶν ἀνευρόντες τὸν ἄριστον ἐς τὴν Ἀττικὴν, πρότερον αὐτοὶ Μαρδονίῳ ὑποδεξάμενοι στήσειν τὸν Σπαρτιήτην μὴ ἐξιέναι· ὅς ἐπεῖτε ἀπῆκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε· Μαρδόνιε, ἐπεμψάν με Ἀργεῖοι φράσσοντά τοι ὅτι ἐκ Λακεδαιμόνος ἐξεληλύθε ἡ νεότης, καὶ ὥς οὐ δύνατοὶ αὐτὴν ἰσχεῖν εἰς Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι. πρὸς ταῦτα τύγγανε εὖ βουλευόμενος. ὁ μὲν δὴ εἶπας ταῦτα ἀπαλλάσσετο ὀπίσω, Μαρδόνιος δὲ 13 οὐδαμῶς ἔτι πρόθυμος ἦν μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὥς

- ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν ἢ πυθέσθαι ἀνεκώχως
 θέλων εἰδέναι τὸ παρ' Ἀθηναίων, ὁκοῖόν τι πο-
 σουσι, καὶ οὔτε ἐπῆμαινε οὔτε εἰσίνετο γῆν τὴν Ἀ-
 κήν, ἐλπίζων διὰ παντὸς τοῦ χρόνου ὁμολογή-
 σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος πάντα λόγ-
 ον πρὶν ἢ τοὺς μετὰ Πανσανίεω ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐσβαλ-
 ῶν ἐπεξεχώρεε ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἰ κοῦ-
 ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν ἱερῶν
 πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας. ἐξήλανε δὲ τῶν
 εἵνεκεν, ὅτι οὔτε ἱππασίμη ἢ χώρα ἦν ἢ Ἀττικὴ
 τε νικῶτο συμβαλὼν, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν ὅτι μὴ κ-
 στεινόν, ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἰσχυ-
 ῶν ἐβουλεύετο ὧν ἐπαναχωρήσας ἐς τὰς Θήβας συμβα-
 λῶν 14 πρὸς πόλιν τε φιλήν καὶ (ἐν) χώρῃ ἱππασίμῃ. Μα-
 ρδονίῳ μὲν δὴ ἐπεξεχώρεε, ἥδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἔοντι α-
 ἤλθε ἀγγελίη πρόδρομον ἑλλην στρατιὴν ἵκειν ἐς
 Μεγάρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δὲ τα-
 ῦτον ἐβουλεύετο, [θέλων] εἰ ὥς τούτους πρῶτον ἔλοι. ὁ
 στρέψας δὲ τὴν στρατιὴν ἤγε ἐπὶ τὰ Μεγάρα· ἡ
 ἵππος προελθοῦσα κατιππάσατο χώραν τὴν Μεγά-
 ρων ἐς ταύτην δὴ ἑκαστάτῃ τῆς Εὐρώπης τὸ πρὸς ἡ-
 15 δύνοντος ἢ Περσικῇ αὕτῃ στρατιῇ ἀπῆκετο. μετὰ
 ταῦτα Μαρδονίῳ ἤλθε ἀγγελίη ὥς ἁλῆες εἶησαν
 Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. οὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύ-
 ῃ διὰ Δεκελῆς· οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο
 προσχώρους τῶν Ἀσωπίων, οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁ-
 δὴν ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας, ἐνθεῦτεν δὲ ἐς Τανάγραν.
 Τανάγρα δὲ νύκτα ἐναυλίσάμενος καὶ τραπόμενος
 ὕστεραίῃ ἐς Σκῶλον ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθα
 δὲ τῶν Θηβαίων καίπερ μηδιζόντων ἔκειρε τοὺς χώ-

οὔτι κατὰ ἔχθος αὐτῶν ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης [ἐχόμενος], βουλόμενος ἔρυνέ τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, καὶ ἦν συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαίνειν ὁκοῖόν τι ἐθέλοι, κρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρῆκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθρέων παρὰ Ὑσιᾶς, κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, παρὰ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον. οὐ μέντοι τό γε τεῖχος τοσοῦτο ἐποιέετο, ἀλλ' ὥς ἐπὶ δέκα σταδίους μάλιστα κη μέτῳπον ἕκαστον.

Ἐχόντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων Ἀτταρίνος ὁ Φρύωνος ἀνὴρ Θηβαῖος παρασκευασάμενος μεγάλως ἐκάλεε ἐπὶ ξείνια αὐτόν τε Μαρθόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους, κληθέντες δὲ οὗτοι εἶποντο. ἦν δὲ τὸ δεῖπνον ποιεύμενον ἐν Θήβησι. τάδε δὲ ἤδη τὰ ἐπίλοιπα ἤκουον Θερσάνδρου 16 ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταρίνου ἐπὶ τὸ δεῖπνον τοῦτο, κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἀνδρας πεντήκοντα, καὶ σφεων οὐ χωρὶς ἐκατέρους κλίνειν, ἀλλὰ Πέρσην τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἐκάστη. ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, διαπινόντων τὸν Πέρσην τὸν ὁμόκλινον Ἑλλάδα γλῶσσαν ἰέντα εἰρέσθαι αὐτόν ὁποδαπὸς ἐστὶ, αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὥς εἶναι Ὀρχομένιος. τὸν δὲ εἰπεῖν· Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τέ μοι καὶ ὁμόσπονδος ἐγένεο, μνημόσυνά τοι γνώμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω, ἵνα καὶ προειδὼς αὐτὸς περὶ σεαυτοῦ βουλευέσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα. ὁρᾷς τούτους τοὺς δαινυμένους Πέρσας καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἐλίπομεν ἐπὶ τῷ ποταμῷ στρατοπεδευόμενον; τούτων πάντων ὕψαι ὀλίγου τινὸς χρόνου διελθόντος

ὀλίγους τινὰς τοὺς περιγενομένους. ταῦτά τε ἅμα τὸν Πέρσην λέγειν καὶ μετιέναι πολλὰ τῶν δακρύων. αὐτὸς δὲ θαμάσας τὸν λόγον εἰπεῖν πρὸς αὐτόν· Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεόν ἐστι λέγειν καὶ τοῖσι μετ' ἐκείνουν ἐν αἰνῇ εἶναι Περσέων; τὸν δὲ μετὰ ταῦτα εἰπεῖν· Ξεῖνε, ὅ τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπων· οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδεὶς. ταῦτα δὲ Περσέων συχνοὶ ἐπιστάμενοι ἐπόμεθα ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένοι. ἐχθίστη δὲ ὁδὺν [ἐστὶ] τῶν ἐν ἀνθρώποισι αὕτη, πολλὰ φρονέοντα μηδενὸς κρατεῖν. ταῦτα μὲν τοῦ Ὀρχομενίου Θερασάνδρου ἤκουον, καὶ τάδε πρὸς τούτοις, ὥς αὐτὸς αὐτίκα λέγοι ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τὴν μάχην.

- 17 Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευομένου οἱ μὲν ἄλλοι παρείχοντο ἅπαντες στρατιὴν καὶ συνεσέβαλον ἐς Ἀθήνας ὅσοι περ ἐμῆδιζον Ἑλλήνων τῶν ταύτῃ οἰκημένων, μῦνοι δὲ Φωκέες οὐ συνεσέβαλον· ἐμῆδιζον γὰρ δὴ σφόδρα καὶ οὗτοι, οὐκ ἐκόντες ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης. ἡμέρησι δὲ οὐ πολλῇσι μετὰ τὴν ἐπιξιν τὴν ἐς Θήβας ὕστερον ἦλθον αὐτῶν ὀπλίται χίλιοι· ἦγε δὲ αὐτοὺς Ἀρμοκύδης ἀνὴρ τῶν ἀσίων δοκιμώτατος. ἐπεὶ δὲ ἀπύκατο καὶ οὗτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόוניος [ἱππέας] ἐκέλευέ σφεας ἐπ' ἐωντῶν ἐν τῷ πεδίῳ ἵζεσθαι. ὥς δὲ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα παρῆν ἵππος ἢ ἄπασα. μετὰ δὲ ταῦτα διεξῆλθε μὲν διὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ μετὰ Μήδων ἐόντος φήμη ὥς κατακοντιεῖ σφεας, διεξῆλθε δὲ δι' αὐτῶν Φωκέων τὸντο τοῦτο. ἐνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἀρμοκύδης παφαίνει λέγων τοιαύδε· ὦ Φωκέες,

πρόδηλα γὰρ ὅτι ἡμέας οὗτοι οἱ ἄνθρωποι μέλλουσι
 προόπτῳ θανάτῳ δώσειν, διαβεβλημένους ὑπὸ Θεσσα-
 λῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάξω· νῦν ἄνδρα πάντα τινὰ ὑμέων
 χρεόν ἐστὶ γενέσθαι ἀγαθόν· κρέσσον γὰρ ποιεῦντάς
 τι καὶ ἀμυνομένους τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα ἢ περ παρ-
 ἔχοντας διαφθαρῆναι αἰσχίστῳ μῶρῳ. ἀλλὰ μαθέτω
 τις αὐτῶν ὅτι ἔοντες βάρβαροι ἐπ' Ἑλλήσι ἀνδράσι
 φόνον ἔρραψαν. ὁ μὲν ταῦτα παραΐνεε· οἱ δὲ ἱππῆες 18
 ἐπεῖτε σφέας ἐκυκλώσαντο, ἐπήλαννον ὡς ἀπολέοντες,
 καὶ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὡς ἀπήθοντες, καὶ κού-
 τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ ἀντίοι ἔστασαν, πάντῃ συστρέ-
 ψαντες ἑαυτοὺς καὶ πυκνώσαντες ὡς μάλιστα. ἐνθαῦτα
 οἱ ἱππῶται ὑπέστρεφον καὶ ἀπήλαννον ὀπίσω. οὐκ ἔχω
 δ' ἄτρεκέως εἰπεῖν οὔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες τοὺς
 Φωκέας δεηθέντων Θεσσαλῶν, ἐπεὶ δὲ ὥρων πρὸς ἀλέ-
 ξησιν τραπομένους, δείσαντες μὴ καὶ σφίσι γένηται
 τρώματα, οὕτω δὴ ἀπήλαννον ὀπίσω (ὡς γὰρ σφι ἐν-
 ετείλατο Μαροδόσιος) οὕτ' εἰ αὐτῶν πειρηθῆναι ἠθέ-
 λησε εἰ τι ἀλκῆς μετέχουσι. ὡς δὲ ὀπίσω ἀπήλασαν
 οἱ ἱππῶται, πέμψας Μαροδόσιος κήρυκα ἔλεγε τάδε·
 Θαρσέετε, ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἔοντες ἀγα-
 θοί, οὐκ ὡς ἐγὼ ἐπυνθανόμην. καὶ νῦν προθύμως
 φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον· εὐεργεσίῃσι γὰρ οὐ νικῆ-
 σετε οὗτ' ὦν ἐμὲ οὔτε βασιλέα. τὰ περὶ Φωκῶν μὲν
 ἐς τοσοῦτο ἐγένετο· Λακεδαιμόνιοι δὲ ὡς ἐς τὸν Ἰσθμὸν 19
 ἦλθον, ἐν τούτῳ ἐστρατοπεδεύοντο. πυνθανόμενοι δὲ
 ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι τοῖσι τὰ ἀμείνω ἐάν-
 δανε, οἱ δὲ καὶ ὀρώντες ἐξιόντας Σπαρτιήτας, οὐκ
 ἰδικαίειν λείπεσθαι τῆς ἐξόδου [Λακεδαιμονίων]. ἐκ δὴ
 ὦν τοῦ Ἰσθμοῦ καλλιερησάντων [τῶν ἱρών] ἐπορεύοντο

πάντες καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἑλευσίνα· ποιήσαντες δὲ
 καὶ ἐνθαῦτα ἱρά, ὥς σφι ἐκαλλιέρεε, τὸ πρόσω ἐπο-
 ρεύοντο, Ἀθηναῖοι δὲ ἅμα αὐτοῖσι, διαβάντες μὲν ἐκ
 Σαλαμῖνος, συμμιγέντες δὲ ἐν Ἑλευσίνι. ὥς δὲ ἄρα
 ἀπίκοντο τῆς Βοιωτίας ἐς Ἐρυθρὰς, ἔμαθόν τε δὴ
 τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ στρατοπεδευομένους,
 φρασθέντες δὲ τοῦτο ἀντετάσσοντο ἐπὶ τῆς ὑπώρεης
 20 τοῦ Κιθαιρώνος. Μαρδόνιος δέ, ὥς οὐ κατέβαινον
 οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδῖον, πέμπει ἐς αὐτοὺς πᾶσαν τὴν
 ἵππον, τῆς ἱππάρχουε Μασίστιος εὐδοκιμέων παρὰ Πέρ-
 σησι, τὸν Ἕλληνες Μακίστιον καλέουσι, ἵππον ἔχων
 Νησαῖον χρυσοχάλινόν τε καὶ ἄλλως κεκοσμημένον
 καλῶς. ἐνθαῦτα ὥς προσήλασαν οἱ ἱππῶται πρὸς τοὺς
 Ἕλληνας, προσέβαλλον κατὰ τέλεα, προσβάλλοντες δὲ
 κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο καὶ γυναικάς σφας ἀπεκάλειν.
 21 κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες τῇ τε
 ἐπιμαχώτατον ἦν τοῦ χωρίου παντός, καὶ πρόσδοδος
 μάλιστα ταύτῃ ἐγίνετο τῇ ἵππῳ. προσβαλλούσης ὦν
 τῆς ἵππου οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ἐπὶ τοὺς
 στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων κῆρυκα, ἀπικόμενος δὲ ὁ
 κῆρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε· Μεγαρέες λέγουσι·
 Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοὶ εἶμεν τὴν Περ-
 σέων ἵππον δέκεσθαι μοῦνοι, ἔχοντες στάσιν ταύτην
 ἐς τὴν ἔστημεν ἀρχήν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρήν τε
 καὶ ἀρετὴν ἀντέχομεν καίπερ πιεζόμενοι. νῦν τε εἰ μὴ
 τινας ἄλλους πέμψετε διαδόχους τῆς τάξης, ἵστε ἡμέας
 ἐκλείποντας τὴν τάξιν. ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγελλε,
 Πανσανίης δὲ ἀπεπειράτο τῶν Ἑλλήνων εἰ τινες ἐθέ-
 λοιεν ἄλλοι ἐθελονταὶ ἰέναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον
 καὶ τάσσεσθαι διάδοχοι Μεγαρεῦσι. οὐ βουλομένων

ἄλλων Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο καὶ Ἀθηναίων οἱ
 λογάρδες, τῶν ἐλοχήγεε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμ-
 πύτιος ἦσαν οἱ τε ὑποδεξάμενοι καὶ οἱ πρὸ τῶν 22
 παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες,
 ὅτας προσελόμενοι. μαχομένων δέ σφρων ἐπὶ
 ἔλος τοιούδε ἐγένετο τῆς μάχης· προσβαλλούσης
 κατὰ τέλεα ὁ Μασιστίου προέχων τῶν ἄλλων
 λλεται τοξεύματι τὰ πλευρά, ἀλγήσας δὲ ἴστα-
 ρθὸς καὶ ἀποσείεται τὸν Μασίστιον. πεσόντι
 οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο. τὸν τε δὴ
 τοῦ λαμβάνουσι καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτεί-
 τ' ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι. ἐνεσκέυαστο γὰρ οὕτω
 ρηκα εἶχε χρύσειον λεπιδωτόν, κατύπερθε δὲ
 ηκος κιθῶνα φοινίκεον ἐνεδεδύκεε. τύπτοντες
 θώρηκα ἐποίευν οὐδέν, πρὶν γε δὴ μαθῶν
 οιεύμενον παίει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμόν. οὕτω
 τε καὶ ἀπέθανε. ταῦτα δὲ κως γινόμενα
 τοὺς ἄλλους ἱππέας· οὔτε γὰρ πεσόντα μιν
 τοῦ τοῦ ἵππου οὔτε ἀποθνήσκοντα, ἀναχω-
 ρομένης καὶ ὑποστροφῆς οὐκ ἔμαθον τὸ
 ν. ἐπεῖτε δὲ ἔστησαν, αὐτίκα ἐπόθεσαν, ὥς
 οδὲις ἦν ὁ τάσων· μαθόντες δὲ τὸ γεγονός,
 σάμενοι ἤλαυνον τοὺς ἵππους πάντες, ὥς ἂν
 νεκρὸν ἀνελοῖατο. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι 23
 κατὰ τέλεα προσελαύνοντας τοὺς ἱππέας ἄλλ'
 τας, τὴν ἄλλην στρατιὴν ἐπεβώσαντο. ἐν ᾧ
 ὅς ἅπας ἐπεβοήθηε, ἐν τούτῳ μάχη ὀξέα περὶ
 οὔ γίνεται. ἕως μὲν νυν μούνοι ἦσαν οἱ τριη-
 σσοῦντό τε πολλὸν καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον·
 οὐ τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ

ἰππόται ὑπέμενον, οὐδέ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν ἀνελεῖσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλους προσαπώλεσαν τῶν ἰππέων. ἀποστήσαντες ὧν ὅσον τε δύο στάδια ἐβουλεύοντο ὅ τι χρεὸν εἴη ποιεῖν· ἐδόκεε δέ σφι
 24 ἀναρχίης ἐούσης ἀπελαύνειν παρὰ Μαρδόνιον. ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον πένθος ἐποιήσαντο Μασιστίον πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον, σφέας τε αὐτοὺς κείροντες καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια οἰμῳγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ· ἄπασαν γὰρ τὴν Βοιωτὴν κατεῖχε ἡχὼ ὥς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου παρὰ τε Πέρσῃσι καὶ βασιλεί.

Οἱ μὲν νυν βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀπο-
 25 θανόντα ἐτίμων Μασίστιον· οἱ δὲ Ἕλληνες ὥς τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλλουσαν καὶ δεξάμενοι ὥσαντο, ἐθάρσυσαν πολλῷ μᾶλλον. καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἄμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρὸν παρὰ τὰς τάξεις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν θείης ἄξιος μεγάλθους εἵνεκα καὶ κάλλεος· τῶν δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίησαν· ἐκλείποντες τὰς τάξεις ἐφοίτων θηησόμενοι Μασίστιον. μετὰ δὲ ἔδοξε σφι ἐπικαταβῆναι ἐς Πλαταιάς· ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἔων ἐπιτηδεότερός σφι ἐνστρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταικὸς τοῦ Ἐρυθραίου τά τε ἄλλα καὶ εὐνδροτέρος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον καὶ ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην τὴν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐοῦσαν ἔδοξε σφι χρεὸν εἶναι ἀπικέσθαι καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα ἤισαν διὰ τῆς ὑπαρέης τοῦ Κιθαιρώνομος παρὰ Ὀσιᾶς ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, ἀπικόμενοι δὲ ἐτάσσοντο κατὰ ἔθνεα πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος

τοῦ ἥρωος διὰ ὄχθων τε οὐκ ὑψηλῶν καὶ ἀπέδου χω-
 ρίου. ἐνθαῦτα ἐν τῇ διατάξει ἐγένετο λόγων πολλὸς 26
 ὠδισμὸς Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων· ἐδικαίευν γὰρ
 αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρως, καὶ καινὰ καὶ
 παλαιὰ παραφέροντες ἔργα. τοῦτο μὲν οἱ Τεγεῆται
 ἔλεγον τάδε· Ἡμεῖς αἰεὶ κοτε ἀξιεύμεθα ταύτης τῆς
 τάξις ἐκ τῶν συμμάχων ἀπάντων, ὅσαι ἤδη ἔξοδοι
 κοιναὶ ἐγένοντο Πελοποννησίοις καὶ τὸ παλαιὸν καὶ
 τὸ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεῖτε Ἡρακλεῖδαι
 ἐπειρῶντο μετὰ τὸν Εὐρυσθέος θάνατον κατιόντες
 ἐς Πελοπόννησον. τότε εὐρόμεθα τοῦτο διὰ πρῆγμα
 τοιόνδε· ἐπεὶ μετὰ Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἑόντων
 ἐν Πελοποννήσῳ ἐκβοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἰζό-
 μεθα ἀντίοι τοῖσι κατιούσι, τότε ὦν λόγος Ὕλλον
 ἀγορεύσασθαι ὥς χρὲν εἴη τὸν μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ
 μὴ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντα, ἐκ δὲ τοῦ Πελοπον-
 νησίου στρατοπέδου τὸν ἂν σφέων αὐτῶν κρίνωσι
 εἶναι ἄριστον, τοῦτόν οἱ μονομαχῆσαι ἐπὶ διακειμέ-
 νοις. ἔδοξε τε τοῖσι Πελοποννησίοις ταῦτα εἶναι
 ποιητέα καὶ ἔταμον ὅρκιον ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε, ἦν μὲν
 Ὕλλος νικήσῃ τὸν Πελοποννησίον ἡγεμόνα, κατιέναι
 Ἡρακλείδας ἐπὶ τὰ πατρώια, ἦν δὲ νικηθῇ, τὰ ἔμπαλιν
 Ἡρακλείδας ἀπαλλάσσεσθαι καὶ ἀπάγειν τὴν στρατιὴν
 ἑκατὸν τε ἑτέων μὴ ζητῆσαι κάτοδον ἐς Πελοπόννησον.
 προεκρίθη τε δὴ ἐκ πάντων συμμάχων ἐθέλοντῆς Ἐχε-
 μος ὁ Ἡερόπου τοῦ Φηγέος, στρατηγός τε ἑὼν καὶ
 βασιλεὺς ἡμέτερος, καὶ ἐμονομαχῆσέ τε καὶ ἀπέκτεινε
 Ὕλλον. ἐκ τούτου τοῦ ἔργου εὐρόμεθα ἐν Πελοπον-
 νησίοις τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα μεγάλα, τὰ δια-
 τελέομεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρως τοῦ ἑτέρου αἰεὶ

ἡγεμονεύειν κοινῆς ἐξόδου γινομένης. ὑμῖν μὲν νυν,
 ὦ Ἀκαδεαίμονιοι, οὐκ ἀντιεύμεθα, ἀλλὰ διδόντες αἵρεσιν
 ὀκοτέρου βούλεσθε κέρους ἄρχειν παρίεμεν· τοῦ δὲ ἐτέ-
 ρου φαμὲν ἡμέας ἰκνέεσθαι ἡγεμονεύειν κατὰ περ ἐν τῷ
 πρόσθε χρόνῳ. χωρὶς τε τούτου τοῦ ἀπηγγημένου ἔργου
 ἀξιονικότεροί εἰμεν Ἀθηναίων ταύτην τὴν τάξιν ἔχειν.
 πολλοὶ μὲν γὰρ καὶ εὖ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν, ἄνδρες
 Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδονται, πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς
 ἄλλους. οὕτω ὦν δίκαιον ἡμέας ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας
 ἢ περ Ἀθηναίους· οὐ γάρ σφί ἐστι ἔργα οἷά περ ἡμῖν
 27 κατεργασμένα, οὔτ' ὦν καινὰ οὔτε παλαιά. οἱ μὲν
 ταῦτα ἔλεγον, Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο
 τάδε· Ἐπιστάμεθα μὲν σύνοδον τήνδε μάχης εἵνεκα
 συλλεγῆναι πρὸς τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ
 δὲ ὁ Τεγεήτης προέθηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τὰ
 ἑκατέροισι ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατέργασται χρηστά,
 ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμέας ὅθεν ἡμῖν
 πατρώϊόν ἐστι ἔοῦσι χρηστοῖσι αἰεὶ πρότοισι εἶναι μᾶλλον
 ἢ Ἀρκάσι. Ἡρακλείδας, τῶν οὗτοι φασὶ ἀποκτεῖναι τὸν
 ἡγεμόνα ἐν Ἰσθμῷ, τούτους πρότερον ἐξελαυννομένους
 ὑπὸ πάντων Ἑλλήνων ἐς τοὺς ἀπικοίατο φεύγοντες
 δουλοσύνην πρὸς Μυκηναίων, μοῦνοι ὑποδεξάμενοι τὴν
 Εὐρυπύλοισι ὕβριν κατείλομεν, σὺν ἐκείνοισι μάχῃ νική-
 σαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον. τοῦτο δὲ Ἀρ-
 γεῖους τοὺς μετὰ Πολυνείκεος ἐπὶ Θήβας ἐλάσαντας,
 τελευτήσαντας τὸν αἰῶνα καὶ ἀτάφους κειμένους, στρα-
 τευσάμενοι ἐπὶ τοὺς Καδμεῖους ἀνελέσθαι τε τοὺς νε-
 κρούς φαμεν καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρας ἐν Ἐλευσίνι.
 ἐστὶ δὲ ἡμῖν ἔργον εὖ ἔχον καὶ ἐς Ἀμαζονίδας τὰς
 ἀπὸ Θερμῳδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας κοτὲ ἐς γῆν τὴν

Ἀττικὴν· καὶ ἐν τοῖσι Τρωικοῖσι πόνοισι οὐδαμῶν ἐλεί-
 πόμεθα. ἀλλ' οὐ γάρ τι προέχει τούτων ἐπιμενῆ-
 σθαι· καὶ γὰρ ἂν χρηστοὶ τότε ἔοντες αὐτοὶ νῦν ἂν
 εἶεν φλαυρότεροι καὶ τότε ἔοντες φλαυροὶ νῦν ἂν εἶεν
 ἀμείνουρες. παλαιῶν μὲν νυν ἔργων ἄλις ἔστω· ἡμῖν
 δὲ εἰ μηδὲν ἄλλο ἐστὶ ἀποδεδεγμένον, ὥσπερ ἐστὶ πολλὰ
 τε καὶ εὖ ἔχοντα εἰ τέοισι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων, ἀλλὰ
 καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοί εἰμεν τοῦτο τὸ
 κέρας ἔχειν καὶ ἄλλα πρὸς τούτῳ, οὔτινες μῦνοι Ἑλ-
 λήνων δὴ μουννομαχήσαντες τῷ Πέρσῃ καὶ ἔργῳ το-
 σούτῳ ἐπιχειρήσαντες περιεγενόμεθα καὶ ἐνικήσαμεν
 ἔθνεα ἕξ τε καὶ τεσσαράκοντα. ἄρ' οὐ δίκαιοί εἰμεν
 ἔχειν ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μόνου τοῦ ἔργου;
 ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξις εἵνεκα στασιάζειν
 πρέπει, ἄρτιοί εἰμεν πείθεσθαι ὑμῖν, ὧ Λακεδαιμόνιοι,
 ἵνα δοκέει ἐπιτηδεότατον ἡμέας εἶναι ἐστάναι καὶ κατ'
 οὐστυνας· πάντῃ γὰρ τεταγμένοι πειρησόμεθα εἶναι
 χρηστοί. ἐξηγέσθε δὲ ὥς πεισομένων. οἱ μὲν ταῦτα 28
 ἀμείβοντο, Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέβρωσε ἅπαν τὸ στρα-
 τόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονικότερους εἶναι ἔχειν τὸ κέρας
 ἢ περ Ἀρκάδας. οὕτω δὲ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὑπερ-
 εβάλλοντο τοὺς Τεγεάτας.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ἐπιφοιτῶντές τε
 καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων· τὸ μὲν δεξιὸν κέρας
 εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τούτων δὲ τοὺς πεντα-
 κισχίλιους ἔοντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσον φιλοὶ τῶν
 εἰλώτων πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι, περὶ ἄνδρα ἕκα-
 στον ἐπὶ τεταγμένοι. προσεχέας δὲ σφίσι εἵλοντο ἐστά-
 ναι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεάτας καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ
 ἀρετῆς· τούτων δ' ἦσαν ὀπλίται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι.

μετὰ δὲ τούτους ἴσταντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι·
 παρὰ δὲ σφίσι εὗροντο παρὰ Πανσανίεω ἑστάναι Περ-
 δαιητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τρι-
 σίους· τούτων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἀρκάδες Ὀρχο-
 νιοι ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Σικυνῶνιοι τρισχίλιοι· τοὺς
 δὲ εἶχοντο Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι· παρὰ δὲ τού-
 τῳ Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι, Τροιζηνίων δὲ ἐχόμε-
 νον Λεπρεητέων διηκόσιοι, τούτων δὲ Μυκηναίων καὶ
 Ὀνυθίων τετρακόσιοι, τούτων δὲ ἐχόμενοι Φλιά-
 χίοι· παρὰ δὲ τούτους ἔστησαν Ἑρμιονέες τρι-
 σίοι· Ἑρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἐρετριέων
 καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Χαλκιδέες τε-
 τρακόσιοι, τούτων δὲ Ἀμπρακιωτέων πεντακόσιοι· με-
 τὰ τούτους Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔστη-
 σαν· τούτων δὲ ἐχόμενοι Παλλήες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης δι-
 σίοι· μετὰ δὲ τούτους Αἰγινήτων πεντακόσιοι
 ἔστησαν· παρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τε-
 τράκιστοι· εἶχοντο δὲ τούτων Πλαταιέες ἑξακόσιοι· τε-
 τράκιστοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρας ἔχο-
 ντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι· ἑστρατήγησε δ' αὐτῶν
 29 στεΐδης ὁ Αὐσιμάχου· οὗτοι, πλὴν τῶν ἑπτὰ
 ἑκάστον τεταγμένων Σπαρτιήτησι, ἦσαν ὀπλίται,
 πάντες ἔοντες ἀριθμὸν τρεῖς τε μυριάδες καὶ ὀ-
 χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες ἑπτὰ· ὀπλίται μὲν οἱ πά-
 συλλεγέστες ἐπὶ τὸν βάρβαρον ἦσαν τοσοῦτοι, ψι-
 λῶν δὲ πλῆθος ἦν τόδε, τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξις
 πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες ὡς ἔοντων ἑπτὰ
 ἑκάστον ἄνδρα, καὶ τούτων πᾶς τις παρήρητο ὡς
 πόλεμον· οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλή-
 ψιλοι, ὡς εἰς περὶ ἕκαστον ἔων ἄνδρα, πεντακό-
 σιοι.

καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἦσαν. ψιλῶν μὲν δὴ
 τῶν ἀπάντων μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἕξ τε μυριάδες
 καὶ ἑννέα χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες πέντε, τοῦ δὲ σύμ- 30
 παντος Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος εἰς Πλαταιάς σὺν
 τε ὑπλίτησι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι ἑνδεκα μυριάδες
 ἦσαν, μῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν κατα-
 δέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιδέων τοῖσι παρεούσι ἐξεπληροῦντο
 αἱ ἑνδεκα μυριάδες· παρήσαν γὰρ καὶ Θεσπιδέων ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ οἱ περιεόντες, ἀριθμὸν εἰς ὀκτακοσίους καὶ
 χιλίους· ὅπλα δὲ οὐδ' οὗτοι εἶχον.

Οὗτοι μὲν νυν ταχθέντες ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρα- 31
 τοπεδεύοντο· οἱ δὲ ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι ὥς ἀπ-
 ἐκήδενσαν Μασίστιον, παρήσαν, πυθόμενοι τοὺς Ἑλ-
 ληνas εἶναι ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν
 τὸν ταύτη ἔχοντα. ἀπικόμενοι δὲ ἀντετάσσοντο ὡς ὑπὸ
 Μαρδονίου· κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας.
 καὶ δὴ πολλὸν γὰρ περιῆσαν πλῆθει οἱ Πέρσαι, ἐπὶ
 τε τάξις πλεῦνας ἐκεκοσμέατο καὶ ἐπέιχον καὶ τοὺς
 Τεγεήτας. ἔταξε δὲ οὕτω· ὅ τι μὲν ἦν αὐτῶν δυνα-
 τώτατον πᾶν ἀπολέξας ἔστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων,
 τὸ δὲ ἀσθενέστερον παρέταξε κατὰ τοὺς Τεγεήτας.
 ταῦτα δ' ἐποίησε φραζόντων τε καὶ διδασκόντων Θη-
 βαίων. Περσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι
 δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαίητας καὶ Ὀρχο-
 μενίους τε καὶ Σικωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους ἔταξε
 Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροι-
 ξηνίους καὶ Λεπρεήτας τε καὶ Τιρυνθίους καὶ Μυκη-
 ναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους ἔστησε
 Ἰνδούς· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας
 καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους

- Σάκας ἔταξε, οὗ ἐπέσχον Ἀμπρακιώτας τε καὶ Ἀνακτορίους καὶ Λευκαδίους καὶ Παλλέας καὶ Αἰγινήτας. Σακίων δὲ ἐχομένους ἔταξε ἀντία Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων Βοιωτούς τε καὶ Δοκρούς καὶ Μηλιέας καὶ Θεσσαλοὺς καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ ὧν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμῆδισαν, ἀλλὰ τινες αὐτῶν καὶ τὰ Ἑλλήνων ἠὔξον περὶ τὸν Παρνησσὸν κατελιγμένοι, καὶ ἐνθεῦτεν ὁρμώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τὴν τε Μαρδονίου στρατιὴν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἔοντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς
- 32 περὶ Θεσσαλίην οἰκημένους κατὰ τοὺς Ἀθηναίους. ταῦτα μὲν τῶν ἔθνέων τὰ μέγιστα ὠνόμασται τῶν ὑπὸ Μαρδονίου ταχθέντων, τὰ περ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστου. ἐνῆσαν δὲ καὶ ἄλλων ἔθνέων ἄνδρες ἀναμεμιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Μυσῶν καὶ Θρηάκων τε καὶ Παιόνων καὶ τῶν ἄλλων, ἐν δὲ καὶ Αἰθιοπῶν τε καὶ Αἰγυπτίων οἳ τε Ἑρμοτύβιες καὶ οἱ Καλασίριες καλεόμενοι μαχαιροφόροι, οἳ περ εἰσὶ Αἰγυπτίων μῦνοι μάχιμοι. τούτους δὲ ἔτι ἐν Φαλήρῳ ἔων ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπεβιβάσατο, ἔοντας ἐπιβάτας· οὐ γὰρ ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἄμα Ξέρξῃ ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἦσαν τριήκοντα μυριάδες, ὥς καὶ πρότερον δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων οἶδε μὲν οὐδεὶς ἀριθμὸν (οὐ γὰρ ὧν ἠριθμήθησαν), ὥς δὲ ἀπεικᾶσαι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγῆναι εἰκάζω. οὗτοι οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν, ἣ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο.
- 33 Ὡς δὲ ἄρα πάντες οἱ ἐτετάχατο κατὰ τὰ ἔθνη καὶ κατὰ τέλεα, ἐνθαῦτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ ἀμφότεροι. Ἑλλήσι μὲν Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἦν ὁ

θυόμενος· οὗτος γὰρ δὴ εἶπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ
 μάντις· τὸν ἔοντα Ἥλειον καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων
 [Κλυτιάδην] Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο λεωσφέτερον.
 Τισαμενῶ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου
 ἀνείλε ἡ Πυθίη ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρήσεσθαι
 πέντε. ὁ μὲν δὴ ἁμαρτῶν τοῦ χρηστηρίου προσεῖχε
 γυμνασίοισι ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας, ἀσκέων
 δὲ πεντάεθλον παρὰ ἐν πάλαισμα ἔδραμε νικᾶν Ὀλυμ-
 πιάδα, Ἰερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν. Λακεδαι-
 μόνιοι δὲ μαθόντες οὐκ ἐς γυμνικοὺς ἀλλ' ἐς ἀγῶνας
 ἀγῶνας φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήιον, μισθῶ ἐπει-
 ρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἅμα Ἡρακλει-
 δέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολέμων. ὁ δὲ
 ὀρέων περὶ πολλοῦ ποιευμένους Σπαρτιήτας φίλον
 αὐτὸν προσθέσθαι, μαθὼν τοῦτο ἀντίμα, σημαίνων
 σφι ὡς ἦν μιν πολιήτην σφέτερον ποιήσονται τῶν
 πάντων μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ἐπ' ἄλλῳ μισθῶ
 δ' οὔ. Σπαρτιῆται δὲ πρῶτα μὲν ἀκούσαντες δεινὰ
 ἐποιεῦντο καὶ μετίεσαν τῆς χρησιμοσύνης τὸ παράπαν,
 τέλος δὲ δείματος μεγάλου ἐπικρεμαμένου τοῦ Περσι-
 κοῦ τούτου στρατεύματος κατὰ νιν μετιόντες. ὁ δὲ
 γνοὺς τετραμμένους σφέας οὐδ' οὕτω ἐτι ἔφη ἀρκέ-
 σθαι τούτοισι μούνοισι, ἀλλὰ δεῖν ἐτι τὸν ἀδελφεὸν
 ἑαυτοῦ Ἥγιῳ γίνεσθαι Σπαρτιήτην ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι
 λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ταῦτα δὲ λέγων οὗτος 34
 ἐμιμέετο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι βασιλήϊν τε καὶ
 πολιτήϊν αἰτεόμενον. καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους
 τῶν ἐν Ἀργεὶ γυναικῶν μανεισέων, ὡς μιν οἱ Ἀργεῖοι
 ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρους γυναῖκας
 τῆς νούσου, μισθὸν προτείνετο τῆς βασιληΐης τὸ

- ἡμῖν. οὐκ ἀνασχομένων δὲ τῶν Ἀργείων ἀλλ' ἀπιόντων, ὥς ἐμαίνοντο πλεῖνες τῶν γυναικῶν, οὕτω δὴ ὑποστάντες τὰ ὃ Μελάμπους προτείνετο ἦσαν δῶσοντές οἱ ταῦτα. ὃ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγεται ὀρέων αὐτοὺς τετραμμένους, φάς, ἦν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βίαντι μεταδῶσι τὸ τρίτημόριον τῆς βασιληΐης, οὐ ποιήσῃεν τὰ βούλονται. οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἀπειληθέντες
- 35 ἐς στεινὸν καταινέουσι καὶ ταῦτα. ὥς δὲ καὶ Σπαρτιῆται, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τοῦ Τισαμενοῦ, πάντως συνεχώρεόν οἱ. συγχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε σφι μαντευόμενος ἄγωνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὃ Ἥλειος, γενόμενος Σπαρτιήτης, συγκαταίρει. μῦνοι δὲ δὴ πάντων ἀνθρώπων ἐγένοντο οὗτοι Σπαρτιήτησι πολιῆται. οἱ δὲ πέντε ἄγωνες οἷδε ἐγένοντο, εἰς μὲν καὶ πρῶτος οὗτος ὃ ἐν Πλαταιῇσι, ἐπὶ δὲ ὃ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας τε καὶ Ἀργείους γενόμενος, μετὰ δὲ ὃ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρχάδας πάντας πλὴν Μαντινέων, ἐπὶ δὲ ὃ Μεσσηνίων ὃ πρὸς Ἰθώμῃ, ὕστατος δὲ ὃ ἐν Τανάργῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργείους γενόμενος· οὗτος δὲ ὕστατος κατεργάσθη τῶν πέντε ἁγώνων.
- 36 Οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἑλλήσι ὃ Τισαμενὸς ἁγόντων τῶν Σπαρτιητέων ἐμαντεύετο ἐν τῇ Πλαταιίδι. τοῖσι μὲν νυν Ἑλλήσι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱεῖ ἀμυνομένοις, διαβάσι δὲ τὸν Ἀσωπὸν καὶ μάχης ἄρχουσι οὗ
- 37 Μαρδονίῳ δὲ προθυμομένῳ μάχης ἄρχειν οὐκ ἐπιτήδεα ἐγίνετο τὰ ἱεῖ, ἀμυνομένῳ δὲ καὶ τούτῳ καλὰ. καὶ γὰρ οὗτος Ἑλληνικοῖσι ἱεροῖσι ἐχρᾶτο, μάντιν ἔχων Ἡγησίστρατον, ἄνδρα Ἥλειόν τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόντα λογιμώτατον, τὸν δὴ πρότερον τούτων Σπαρ-

τιῇται λαβόντες ἔδθησαν ἐπὶ θανάτῳ ὡς πεπονθότες
πολλὰ τε καὶ ἀνάρσια ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ ἐν τούτῳ τῷ
κακῷ ἐχόμενος, ὥστε τρέχων περὶ τῆς ψυχῆς πρό τε
τοῦ θανάτου πεισόμενος πολλὰ τε καὶ λυγρὰ, ἔργον
ἐργάσατο μέζον λόγου. ὥς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ
σιδηροδέτῳ, ἐσενειχθέντος κως σιδηρίου ἐκράτησε,
αὐτίκα δὲ ἐμηχανᾶτο ἀνδρηιότατον ἔργον πάντων τῶν
ἡμεῖς ἴδμεν· σταθμησάμενος γὰρ ὅπως ἐξελεύσεται οἱ
τὸ λοιπὸν τοῦ ποδός, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν ἑωυτοῦ.
ταῦτα δὲ ποιήσας, ὥστε φυλασσόμενος ὑπὸ φυλάκων,
διορύξας τὸν τοίχον ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας
πορευόμενος, τὰς δὲ ἡμέρας καταδύνων ἐς ὕλην καὶ
ἀνυλίζόμενος, οὕτω ὥστε Λακεδαιμονίων πανδημεὶ διζη-
μένων τρίτῃ εὐφρόνῃ γενέσθαι ἐν Τεγέῃ, τοὺς δὲ ἐν
θώματι μεγάλῳ ἐνέχεσθαι τῆς τε τόλμης, ὀρῶντας τὸ
ἡμίτομον τοῦ ποδὸς κείμενον κἀκείνον οὐ δυναμένους
εὑρεῖν. τότε μὲν οὕτω διαφυγὼν Λακεδαιμονίους κατα-
φεύγει ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν οὐκ ἀρθμίνην Λακεδαιμονίοισι
τοῦτον τὸν χρόνον· ὕγιης δὲ γενόμενος καὶ προσποιη-
σάμενος ξύλινον πόδα κατεστήκει ἐκ τῆς ἰσθμῆς Λακε-
δαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μέντοι ἔς γε τέλος οἱ συνήνεικε
τὸ ἔχθος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους συγκεκρημένον· ἦλθον γὰρ
μαντευόμενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀπέθανε. ὁ 38
μὲν νυν θάνατος ὁ Ἡγησιπιδράτου ὕστερον ἐγένετο τῶν
Πλαταιικῶν, τότε δὲ ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ Μαρδονίῳ μεμι-
σθωμένος οὐκ ὀλίγου ἐθύετό τε καὶ προεθυμέετο κατὰ
τε τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων καὶ κατὰ τὸ κέρδος. ὥς
δὲ οὐκ ἐκαλλιέρεε ὥστε μάχεσθαι οὔτε αὐτοῖσι Πέρσῃσι
οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων (εἶχον γὰρ
καὶ οὗτοι ἐπ' ἑωυτῶν μάντιν Ἰππόμαχον Λευκάδιον

ἄνδρα), ἐπιρρεόντων δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ γινομένων
 πλεύνων Τιμηγευίδης ὁ Ἑρπυος ἀνὴρ Θηβαῖος συνεβού-
 λευσε Μαρδονίῳ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κιθαιρώνος φυλάξαι
 λέγων ὥς ἐπιρρέουσι οἱ Ἕλληνες αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν
 39 καὶ ὥς ἀπολάμψοιτο συχνούς. ἡμέραι δὲ σφι ἀντι-
 κατημένοισι ἤδη ἐγεγόνεσαν ὁκτώ, ὅτε ταῦτα ἐκείνοι
 συνεβούλευε Μαρδονίῳ. ὁ δὲ μαθὼν τὴν παραίνεσιν
 εὖ ἔχουσιν, ὥς εὐφρόνη ἐγένετο, πέμπει τὴν ἵππον ἐ-
 τὰς ἐκβολὰς Κιθαιρωνίδας αἱ ἐπὶ Πλαταιέων φέρουσι
 τὰς Βοιωτοὶ μὲν Τρεῖς κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι
 δὲ Δρυὸς κεφαλὰς. πεμφθέντες δὲ οἱ ἱππῶται οὐ
 μάτην ἀπίκοντο· ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πεδῖον λαμβά-
 νουσι ὑποζύγια τε πεντακόσια, σιτία ἄγοντα ἀπὸ Πελο-
 ποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους οὗ εἶπον
 τοῖσι ξεύγεσι. ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγρην οἱ Πέρσαι
 ἀφειδέως ἐφόνεον, οὐ φειδόμενοι οὔτε ὑποζυγίων
 οὔθενος οὔτε ἀνθρώπου. ὥς δὲ ἄδην εἶχον κτείνοντες
 τὰ λοιπὰ αὐτῶν ἡλαυνον περιβαλλόμενοι παρὰ τε Μα-
 40 δόνιον καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον
 ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι
 μάχης ἄρξαι· μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπήρισαν οἱ
 βάρβαροι πειρώμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέ-
 τεροι. ἢ μὲντοι ἵππος ἢ Μαρδονίου αἰεὶ προσέκει-
 τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας· οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ὅτε μὲν
 δίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον καὶ
 αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου παρὰ
 δεκόμενοι Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι μάλα ἔσκον οἱ ἀπεδε-
 κνυντο ἀρετάς.

41 Μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα ἡμερῶν οὐδὲν ἐπὶ πλεῖ-
 ἐγένετο τούτων· ὥς δὲ ἐνδεκάτῃ ἐγεγόνεε ἡμέρῃ ἀντι-

κατημένοις ἐν Πλαταιῇσι, οἳ τε δὴ Ἕλληνες πολλῶ
 πλεῦνες ἐγερόνεσαν καὶ Μαροδόνιος περιημέκτεε τῇ
 ἔδρῃ. ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον Μαροδόνιος τε ὁ Γω-
 βρύεω καὶ Ἀρτάβαξος ὁ Φαρνάκειος, ὃς ἐν ὀλίγοις
 Περσέων ἦν ἀνὴρ δοκιμὸς παρὰ Ξέρξῃ. βουλευομένων
 δὲ αἷδε ἦσαν αἱ γνώμαι, ἡ μὲν Ἀρταβάξου ὥς χρεὸν
 εἶη ἀναξεύξαντας τὴν ταχίστην πάντα τὸν στρατὸν
 ἵνα ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων, ἐνθα σῖτόν τε σφι
 ἐσεννηεῖχθαι πολλὸν καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοις, κατ'
 ἡσυχίην τε ἱζομένους διαπρήσσεσθαι ποιεῦντας τάδε·
 ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἐπίσημον, πολλὸν δὲ καὶ
 ἄσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄργυρόν τε καὶ ἐκπώματα· τού-
 των φειδομένους μηδεὸς διαπέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας,
 Ἑλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστέωτας ἐν τῇσι πό-
 λις, καὶ ταχέως σφέας παραδώσειν τὴν ἐλευθερίην,
 μηδὲ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας. τούτου μὲν ἡ αὐτὴ
 ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ὥς προειδότες πλεῦν τι
 καὶ τούτου, Μαροδονίου δὲ ἰσχυροτέρῃ τε καὶ ἀγνωμο-
 νεστέρῃ καὶ οὐδαμῶς συγγινωσκομένῃ· δοκέειν τε γὰρ
 πολλῶ κρέσσονα εἶναι τὴν σφετέρην στρατιὴν τῆς Ἑλλη-
 νικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην μηδὲ περιορᾶν συλ-
 λεγομένους ἔτι πλεῦνας τῶν συλλελεγμένων, τὰ τε
 σφάγια τὰ Ἡγησιστράτου ἔαν χαίρειν μηδὲ βιάζεσθαι,
 ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλλειν. τοῦ- 42
 του δὲ οὕτω δικαιοῦντος ἀντέλεγε οὐδεὶς, ὥστε ἐκράτεε
 τῇ γνώμῃ· τὸ γὰρ κράτος εἶχε τῆς στρατιῆς οὗτος ἐκ
 βασιλέος, ἀλλ' οὐκ Ἀρτάβαξος. μεταπεμψάμενος ὦν
 τοὺς ταξιάρχους τῶν τελέων καὶ τῶν μετ' ἐωυτοῦ
 ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγοὺς εἰρώτα εἴ τι εἶδεῖεν
 λόγιον περὶ Περσέων ὥς διαφθερέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι.

σιγώντων δὲ τῶν ἐπικλήτων, τῶν μὲν οὐκ εἰδόντων
 τοὺς χρησμούς, τῶν δὲ εἰδόντων μὲν, ἐν ἀδείῃ δὲ
 οὐ ποιευμένων τὸ λέγειν, αὐτὸς Μαρδόνιος ἔλεγε·
 Ἐπεὶ τοίνυν ὑμεῖς ἢ ἴστε οὐδὲν ἢ οὐ τολμᾶτε λέ-
 γειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὥς εὖ ἐπιστάμενος. ἔστι λόγιον
 ὥς χρεὸν ἔστι Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα
 διαρπάσαι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν διαρ-
 παγὴν ἀπολέσθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν αὐτὸ τοῦτο
 ἐπιστάμενοι οὔτε ἴμεν ἐπὶ τὸ ἱρὸν τοῦτο οὔτε ἐπιχει-
 ρήσομεν διαρπάζειν, ταύτης τε εἵνεκα τῆς αἰτίας οὐκ
 ἀπολεόμεθα. ὥστε ὑμῶν ὅσοι τυγχάνουσιν εὖ νοοι ἐόντες
 Πέρσῃσι, ἥδεσθε τοῦδε εἵνεκα ὥς περιεσομένους ἡμέας
 Ἑλλήνων. ταῦτά σφι εἶπας δευτέρᾳ ἐσήμεναι παραρτέ-
 σθαι τε πάντα καὶ ἐγκρινέα ποιέεσθαι ὥς ἅμα ἡμέρῃ
 43 τῇ ἐπιούσῃ συμβολῆς ἐσομένης. τοῦτον δ' ἐγὼ γε τὸν
 χρησμόν, τὸν Μαρδόνιος εἶπε ἐς Πέρσας ἔχειν, ἐς Ἴλλυ-
 ρίους τε καὶ τὸν Ἑργελέων στρατὸν οἶδα πεποιημένον,
 ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἀλλὰ τὰ μὲν Βάκιδι ἐς ταύτην
 τὴν μάχην [ἐστὶ] πεποιημένα,

Τὴν δ' ἐπὶ Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίῃ
 Ἑλλήνων σύνοδον καὶ βαρβαρόφωνον ἰυγὴν,
 Τῇ πολλοὶ πεσέονται ὑπὲρ Λάχεσιν τε μόρον τε
 Τοξοφόρων Μήδων, ὅταν αἰσιμον ἡμᾶρ ἐπέλθῃ,
 ταῦτα μὲν καὶ παραπλήσια τούτοισι ἄλλα Μουσάων
 ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμώδων ποταμὸς ᾧ ἐπὶ
 44 μεταξὺ Τανάργης τε καὶ Γλίσαντος. μετὰ δὲ τὴν ἐπι-
 ρώτησιν τῶν χρησμῶν καὶ παραίνεσιν τὴν ἐκ Μαρδο-
 νίου νύξ τε ἐγίνετο καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο. ὥς δὲ
 πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλατο καὶ ἡσυχίῃ ἐδόκει εἶναι
 ἀνὰ τὰ στρατόπεδα καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν

ὑπὸ τῇ τῆνικαῦτα προσελάσας ἵπῳ πρὸς τὰς φυλακὰς
 τὰς Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγὸς τε
 ἔων καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίξητο τοῖσι στρατη-
 γοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῖνες
 παρέμενον, οἱ δ' ἔθεον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς, ἐλθόντες
 δὲ ἔλεγον ὡς ἄνθρωπος ἥκοι ἐπ' ἵππῳ ἐκ τοῦ στρα-
 τοπέδου τοῦ Μήδων, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν παραγνυνοῖ
 ἔπος, στρατηγούς δὲ ὀνομάζων ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους
 ἐλθεῖν. οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, ἀντίκα εἶποντο ἐς 45
 τὰς φυλακὰς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε·
 "Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθε-
 μαι, ἀπόροητα ποιεύμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας
 ἄλλον ἢ Πανσανίην, μὴ με καὶ διαφθείρητε· οὐ γάρ
 ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκηδόμην συναπάσης τῆς
 Ἑλλάδος. αὐτὸς τε γάρ Ἑλλήν γένος εἰμὶ τώρχατον καὶ
 ἀντ' ἐλευθέρης δεδουλωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ὄραν
 τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὲ ὦν ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ
 στρατῇ τὰ σφάγια οὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι·
 πάλαί γάρ ἂν ἐμάχεσθε. νῦν δὲ οἱ δέδοκται τὰ μὲν
 σφάγια ἔαν χαίρειν, ἅμα ἡμέρῃ δὲ διαφωσκούσῃ συμ-
 βολὴν ποιέεσθαι· καταρρώδηκε γάρ μὴ πλεῖνες συλ-
 λεχθῆτε, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. πρὸς ταῦτα ἐτοιμάζεσθε. ἦν
 δὲ ἄρα ὑπερβάλλεται τὴν συμβολὴν Μαρδόνιος καὶ μὴ
 ποιήνται, λιπαρέετε μένοντες· ὀλίγων γάρ σφι ἡμερῶν
 λείπεται σιτία. ἦν δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὃδε κατὰ νόον
 τελευτήσῃ, μνησθῆναί τινα χρή καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος
 πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκα οὕτω ἔργον παράβολον ἐργα-
 σμαι ὑπὸ προθυμίας, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν διά-
 νοιαν τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ἐπιπέσωσι ὑμῖν οἱ βάρ-
 βαροι μὴ προσδεκομένοισί κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος

- ὁ Μακεδών. ὁ μὲν ταῦτα εἶπας ἀπήλκυσε ὀπίσω ἐς
 46 τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἑωυτοῦ τάξιν· οἱ δὲ στρατηγοὶ
 τῶν Ἀθηναίων ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας ἔλεγον
 Πανσανίῃ τὰ περ ἤκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ τούτῳ
 τῷ λόγῳ καταρρωδήσας τοὺς Πέρσας ἔλεγε τάδε· Ἐπε-
 τοίνυν ἐς ἡῶ ἡ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεὸν ἐστὶ
 τοὺς Ἀθηναίους στήναι κατὰ τοὺς Πέρσας, ἡμέας δὲ
 κατὰ τοὺς Βοιωτοὺς τε καὶ τοὺς κατ' ὑμέας τεταγμέ-
 νους Ἑλλήνων, τῶνδε εἵνεκα· ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς
 Μήδους καὶ τὴν μάχην αὐτῶν ἐν Μαραθῶνι μαχεσά-
 μενοι, ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἰμεν καὶ ἀδάεες τούτων
 τῶν ἀνδρῶν· Σπαρτιητέων γὰρ οὐδεὶς πεπειρηται Μή-
 δων. ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροί εἰμεν
 ἀλλ' ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα χρεὸν ἐστὶ ἵεναι ὑμέας μετὰ
 ἐς τόδε τὸ κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον. πρὸς δὲ
 ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε· Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι
 ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεῖτε εἶδομεν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς
 Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἰπεῖν ταῦτα τὰ περ ὑμεῖς
 φθάνετε προφέρετε· ἀλλὰ γὰρ ἀρρωδέομεν μὴ ὑμῖν
 οὐκ ἡδέες γένωνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν αὐτοὶ ἐμνή-
 σθητε, καὶ ἡδομένοισι ἡμῖν οἱ λόγοι γεγόνασι καὶ ἔτοι-
 47 μοί εἰμεν ποιεῖν ταῦτα. ὥς δ' ἤρεσκε ἀμφοτέροις
 ταῦτα, ἡὼς τε διέφαινε καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξεις
 γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιούμενον ἐξαγορεύουσιν
 Μαρδονίῳ. ὁ δ' ἐπεῖτε ἤκουσε, αὐτίκα μετιστάναί κα
 αὐτὸς ἐπειρᾶτο, παράγων τοὺς Πέρσας κατὰ τοὺς Λακε-
 δαιμονίους. ὥς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γενόμενον
 Πανσανίης, γνοὺς ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω ἦγε τοὺς
 Σπαρτιητάς ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας· ὥς δ' αὕτως καὶ
 48 Μαρδόνιος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου. ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐ

τὰς ἀρχαίας τάξεις, πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς
 τοὺς Σπαρτιήτας ἔλεγε τάδε· ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς
 δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν τῇδε ἀνθρώ-
 πων, ἐκπαγλειομένων ὥς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου οὔτε
 τάξιν ἐκλείπετε, μένοντές τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐναντίους
 ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἄρ' ἦν οὐδὲν ἀληθές·
 πρὶν γὰρ ἢ συμμῖξαι ἡμέας ἐς χειρῶν τε νόμον ἀπικέ-
 σθαι, καὶ δὴ φεύγοντας καὶ τάξιν ἐκλείποντας ὑμέας
 εἶδομεν, ἐν Ἀθηναίοισι τε τὴν πρόπειραν ποιευμένους
 αὐτοὺς τε ἀντία δούλων τῶν ἡμετέρων τασσομένους.
 ταῦτα οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα, ἀλλὰ πλείστον
 δὴ ἐν ὑμῖν ἐψεύσθημεν· προσδεκόμενοι γὰρ κατὰ κλέος
 ὥς δὴ πέμψετε ἐς ἡμέας κήρυκα προκαλούμενοι καὶ
 βουλόμενοι μύνοισι Πέρσῃσι μάχεσθαι, ἄρτιοι ἔοντες
 ποιεῖν ταῦτα οὐδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας εὔρομεν
 ἀλλὰ πτώσσοντας μᾶλλον. νῦν ὦν ἐπειδὴ οὐκ ὑμεῖς
 ἤρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρχομεν. τί δὴ
 οὐ πρὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεῖτε δεδόξωσθε
 εἶναι ἄριστοι, πρὸ δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς ἴσοι πρὸς
 ἴσους ἀριθμὸν ἐμαχεσάμεθα; καὶ ἦν μὲν δοκέη καὶ
 τοὺς ἄλλους μάχεσθαι, οἱ δ' ὦν μετέπειτα μαχέσθων
 ὕστεροι· εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέοι ἀλλ' ἡμέας μούνοὺς ἀπο-
 χρᾶν, ἡμεῖς δὲ διαμαχεσώμεθα· ὁκότεροι δ' ἂν ἡμέων
 νικήσωσι, τούτους τῷ ἅπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν. ὁ μὲν 49
 ταῦτα εἶπας τε καὶ ἐπισχὼν χρόνον, ὥς οἱ οὐδεὶς οὐδὲν
 ὑπεκρίνετο, ἀπαλλάσσεται ὀπίσω, ἀπελθὼν δὲ ἐσήμαινε
 Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα. ὁ δὲ περιχαρὴς γενόμενος
 καὶ ἐπαερθεὶς ψυχρῇ νίκῃ ἐπῆκε τὴν ἵππον ἐπὶ τοὺς
 Ἑλληνας. ὥς δὲ ἐπήλασαν οἱ ἱππότες, εἰόνοντο πᾶσαν
 τὴν στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν ἐσακοντίζοντές τε καὶ

ἐστοξεύοντες ὥστε ἱπποτοξόται τε ἰόντες καὶ προσφέρεσθαι ἄποροι· τὴν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν τὸ στράτευμα τὸ Ἑλληνικόν, συνετάραξαν καὶ συνέχωσαν. ἦσαν μὲν ὧν κατὰ τὴν κρήνην Λακεδαιμόνιοι τεταγμένοι μούνοι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἑλλησποταῖοι· ἡ μὲν κρήνη πρόσω ἐρίνετο, ὥς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς ἀγχοῦ· ἐρυκόμενοι δὲ τοῦ Ἀσωποῦ οὕτω δὴ ἐπὶ τὴν κρήνην ἐφοίτων· ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γὰρ σφι οὐκ ἐξῆν ὕδωρ φορέεσθαι ὑπὸ τε τῶν ἱππέων καὶ τοξευμάτων.

- 50 Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ὅτε τοῦ τε ὕδατος στερηθείσης τῆς στρατιῆς καὶ ὑπὸ τῆς ἵππου ταρασσομένης, συνελέχθησαν περὶ αὐτῶν τε τούτων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες παρὰ Πανσάνην ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας. ἄλλα γὰρ τούτων τοιούτων ἰόντων μᾶλλον σφεας ἐλύπεε· οὔτε γὰρ σιτίειν εἶχον ἔτι, οἳ τέ σφεων ὀπέωνες ἀποπεμφθέντες ἐκ Πελοπόννησον ὥς ἐπισιτιεύμενοι ἀποκεκληρίατο ὑπὸ τῆς ἵππου, οὐ δύναμενοι ἀπικέσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον.
- 51 βουλευομένοισι δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἣν ὑπερβάλλωνται ἐκείνην τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν μνηστεύμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἰέναι. ἡ δὲ ἐστὶ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐπ' ἧς ἐστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίου ἀπέχουσα, πρὸ τῆς Πλαταιέων πόλιος. νῆσος δὲ οὕτω ἂν εἴη ἐν ἡπείρῳ σχιζόμενος ὁ ποταμὸς ἄνωθεν ἐκ τοῦ Κιθαιρώνος ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον περ τρία στάδια, καὶ ἔπειτα συμμίσγει ἐς τὸν τοῦ οὐνομα δέ οἱ Ὠερόη. θυγατέρα δὲ ταύτην λέγουσιν εἶναι Ἀσωποῦ οἱ ἐπιχώριοι. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χρόνον

ἐβουλευσάντο μεταναστῆναι, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχῃσι χρᾶσθαι ἀφθόνῳ καὶ οἱ ἵππες σφέας μὴ σινοῖατο ὥσπερ κατιθὺ ἐόντων· μετακινέσθαι τε ἐδόκεε τότε ἐπεὶ τῆς νυκτὸς ἢ δευτέρῃ φυλακῇ, ὥς ἂν μὴ ἰδοῖατο οἱ Πέρσαι ἐξορῳωμένους καὶ σφεας ἐπόμενοι ταρασσοῖεν οἱ ἱππῶται. ἀπικόμενων δὲ ἐς τὸν χῶρον τοῦτον, τὸν δὴ ἡ Ἀσωπὶς Ὠερόῃ περισχίζεται ῥέουσα ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ὑπὸ τὴν νύκτα ταύτην ἐδόκεε τοὺς ἡμίσεας ἀποστέλλειν τοῦ στρατοπέδου πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὥς ἀναλάβοιεν τοὺς ὀπείωνας τοὺς ἐπὶ τὰ σιτία οἰχομένους· ἦσαν γὰρ ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ἀπολελαμμένοι. ταῦτα 52 βουλευσάμενοι κείνην μὲν τὴν ἡμέρην πᾶσαν προσκειμένης τῆς ἵππου εἶχον πόνον ἄτρυτον· ὥς δὲ ἢ τε ἡμέρῃ ἔληγε καὶ οἱ ἵππες ἐπέπαυντο, νυκτὸς δὴ γινομένης καὶ εὐούσης τῆς ὥρης ἐς τὴν δὴ συνέκειτό σφι ἀπαλλάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀερθίντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσονται, ἐς μὲν τὸν χῶρον ἐς τὸν συνέκειτο οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες, οἱ δὲ ὥς ἐκινήθησαν, ἔφευγον ἄσμενοι τὴν ἵππον πρὸς τὴν Πλαταιέων πόλιν, φεύγοντες δὲ ἀπικνέονται ἐπὶ τὸ Ἡραῖον. τὸ δὲ πρὸ τῆς πόλεως ἐστὶ τῆς Πλαταιέων, εἴκοσι σταδίους ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἔθεντο πρὸ τοῦ ἱεροῦ τὰ ὅπλα. καὶ οἱ μὲν περὶ τὸ Ἡραῖον ἐστρατοπεδεύοντο, 53 Πανσανίης δὲ ὁρέων σφέας ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου παρήγγελλε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ἀναλαμβάνοντας τὰ ὅπλα ἰέναι κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας, νομίσας αὐτοὺς ἐς τὸν χῶρον ἰέναι ἐς τὸν συνεθήκαντο. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἦσαν τῶν ταξιάρχων πεύθεσθαι Πανσανίῃ, Ἀμομφάρετος δὲ ὁ Πολιάδεω λοχηγέων τοῦ Πιτανήτεω λόχου οὐκ ἔφη τοὺς ξείνους

φεύξεσθαι οὐδὲ ἐκὼν εἶναι αἰσχυνέειν τὴν Σπάρτην,
 εὐθώμαξέ τε ὀρέων τὸ ποιεύμενον ἅτε οὐ παραγενόμενος
 τῷ προτέρῳ λόγῳ. ὁ δὲ Πανσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ
 δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκείνους σφίσι,
 δεινότερον δὲ ἔτι κείνους ταῦτ' ἀναινομένου ἀπολιπεῖν
 τὸν λόχον τὸν Πιτανήτην, μὴ ἦν ἀπολίπωσι ποιεῦντες
 τὰ συνεθήκαντο τοῖσι ἄλλοις Ἕλλησι, ἀπόληται ὑπο-
 λειφθεὶς αὐτός τε Ἀμομφάρετος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ.
 ταῦτα λογιζόμενοι ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ
 Λακωνικὸν καὶ ἐπειρῶντο πείθοντές μιν ὥς οὐ χρεὼν
 54 εἶη ταῦτα ποιεῖν. καὶ οἱ μὲν παρηγόρεον Ἀμομφά-
 ρετον μοῦνον Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεατέων λελειμ-
 μένον, Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίεον τοιάδε· εἶχον ἀτρέμας
 σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐτάχθησαν, ἐπιστάμενοι τὰ Λακε-
 δαιμονίων φρονήματα ὥς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλοι
 λερόντων. ὥς δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἔπεμπον
 σφέων ἱππέα ὑπόμενον τε εἰ πορεύεσθαι ἐπιχειροῖεν
 οἱ Σπαρτιῆται, εἴτε καὶ τὸ παράπαν μὴ διανοεῦνται
 ἀπαλλάσσεσθαι, ἐπειρέσθαι τε Πανσανίην τὸ χρεὼν
 55 εἶη ποιεῖν. ὥς δὲ ἀπίκετο ὁ κῆρυξ ἐς τοὺς Λακεδαι-
 μονίους, ὥρα τέ σφεας κατὰ χώρην τεταγμένους καὶ
 ἐς νεῖκεα ἀπιγμένους αὐτῶν τοὺς πρώτους. ὥς γὰρ
 δὴ παρηγόρεον τὸν Ἀμομφάρετον ὃ τε Εὐρυάναξ καὶ
 ὁ Πανσανίης μὴ κινδυνεύειν μένοντας μούρους Λακε-
 δαιμονίων, οὐ κως ἐπειθον, ἐς ὃ ἐς νεῖκεά τε συμ-
 πεσόντες ἀπίκετο καὶ ὁ κῆρυξ τῶν Ἀθηναίων παρίστατό
 σφι ἀπιγμένος. νεικέων δὲ ὁ Ἀμομφάρετος λαμβάνει
 πέτρον ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσὶ καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν
 τῶν Πανσανίεω ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη μὴ
 φεύγειν τοὺς ξείνους[, ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους].

ὁ δὲ μαινόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκείνουν
 πρὸς τε τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἐν-
 τεταλμένα λέγειν ὁ Πανσανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα
 σφι πρήγματα, ἐκρήϊζέ τε τῶν Ἀθηναίων προσχωρήσαι
 τε πρὸς ἑαυτοὺς καὶ ποιέειν περὶ τῆς ἀπόδου τὰ περ
 ἂν καὶ σφεῖς. καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθη- 56
 ναίους· τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακρινομένους πρὸς ἑαυτοὺς
 ἤως κατελάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ
 Πανσανίης, οὐ δοκέων τὸν Ἀμομφάρετον λείψεσθαι
 τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀποστειχόντων, τὰ δὴ καὶ
 ἐγένετο, σημήνας ἀπῆγε διὰ τῶν κολωνῶν τοὺς λοι-
 πούς πάντας· εἶποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ
 ταχθέντες ἤισαν τὰ ἔμπαιιν ἢ Λακεδαιμόνιοι· οἱ μὲν
 γὰρ τῶν τε ὄχθων ἀντείχοντο καὶ τῆς ὑπώρεης τοῦ
 Κιθαιρώνος, φοβεόμενοι τὴν ἵππον, Ἀθηναῖοι δὲ κάτω
 τραφθέντες ἐς τὸ πεδίον. Ἀμομφάρετος δὲ ἀρχὴν τε 57
 οὐδαμὰ δοκέων Πανσανίην τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν
 περιείχετο αὐτοῦ μένοντας μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· προ-
 τερέοντων δὲ τῶν σὺν Πανσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς
 ἰδέη τέχνη ἀπολείπειν αὐτόν, ἀναλαβόντα τὸν λόχον
 τὰ ὅπλα ἤγε βάδην πρὸς τὸ ἄλλο στίφος. τὸ δὲ ἀπ-
 ελθὼν ὅσον τε δέκα στάδια ἀνέμενε τὸν Ἀμομφαρέτου
 λόχον, περὶ ποταμὸν Μολόεντα ἰδρυμένον Ἀργιόπιόν
 τε χῶρον καλούμενον, τῇ καὶ Δήμητρος Ἐλευσινίης
 ἱρὸν ἦσται· ἀνέμενε δὲ τοῦδε εἵνεκα, ἵνα ἦν μὴ ἀπο-
 λείπῃ τὸν χῶρον ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφαρέτος τε
 καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένωσι, βοηθεῖο ὀπίσω παρ'
 ἐκείνους. καὶ οἳ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφάρετον παρεγί-
 νοντό σφι καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων προσέκειτο
 πᾶσα. οἱ γὰρ ἱππῶται ἐποίηον οἶον καὶ ἐώθεσαν

ποιέειν αἰεὶ, ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κεινὸν ἐν τῷ ἔτε
τάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι προτέρησι ἡμέρησι, ἤλαντο
τοὺς ἵππους αἰεὶ τὸ πρόσω καὶ ἅμα καταλαβόντες
προσεκέατό σφι.

- 58 Μαροδόνιος δὲ ὥς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποικο
μένους ὑπὸ νύκτα εἶδέ τε τὸν χῶρον ἔρημον, καλέσας
τὸν Ληρισαῖον Θώρηκα καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ
Εὐρύπυλον καὶ Θρασυδήιον ἔλεγε· ὦ παῖδες Ἀλεύεω
ἔτι τί λέξετε τάδε ὁρῶντες ἔρημα; ὑμεῖς γὰρ οἱ πλη
σιόχωροι ἐλέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης
ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρῶτους· τοὺς πρότερόν
τε μετισταμένους ἐκ τῆς τάξιος εἰδετε, νῦν τε ὑπὸ τῇ
παροικομένῃ νύκτα καὶ οἱ πάντες ὁρῶμεν διαδράντας
διέδεξάν τε, ἐπεὶ σφεας ἔδεε πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρ
στοὺς ἀνθρώπων μάχῃ διακριθῆναι, ὅτι οὐδένες ἄρ
έοντες ἐν οὐδαμοῖσι ἐοῦσι Ἕλλησι ἐναπεδεικνύατο. κα
ὕμῃν μὲν ἐοῦσι Περσέων ἀπείροισι πολλὴ ἔκ γε ἐμεῖ
ἐγίνετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων τούτους τοῖσί τι κα
συνηδέατε· Ἀρταβάζου δὲ θῶμα καὶ μᾶλλον ἐποιεῦμεν
τὸ καὶ καταρρωδῆσαι Λακεδαιμονίους καταρρωδήσαντα
τε ἀποδέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὥς χρεὼν εἴη ἀνα
ξεύξαντας τὸ στρατόπεδον ἰέναι εἰς τὸ Θηβαίων ἥσαν
πολιορκησομένους· τὴν ἔτι πρὸς ἐμεῦ βασιλεὺς πεύ
σεται. καὶ τούτων μὲν ἑτέρῳθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ
ἐκείνοισι ταῦτα ποιεῦσι οὐκ ἐπιτρεπτέα ἐστί, ἀλλὰ διω
κτέοι εἰς τὸ ὃ καταλαμφθέντες δώσουσι ἡμῖν τῶν δι
59 ἐποίησαν Πέρσας πάντων δίκας. ταῦτα εἶπας ἤγε τοὺς
Πέρσας δρόμῳ διαβάντας τὸν Ἀσωπὸν κατὰ στίβοι
τῶν Ἑλλήνων ὥς δὴ ἀποδιδρησκόντων, ἐπεῖχέ τε ἐπ
Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούρους· Ἀθηναίους

γὰρ τραπομένους ἐς τὸ πεδίον ὑπὸ τῶν ὄχθων οὐ
 κατώρα. Πέρσας δὲ ὀρῶντες ὀρμημένους διώκειν τοὺς
 Ἕλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες
 αὐτίκα πάντες ἤειραν τὰ σημήια καὶ ἐδίωκον ὥς ποδῶν
 ἕκαστος εἶχον, οὔτε κόσμῳ οὔδενι κοσμηθέντες οὔτε
 τάξι. καὶ οὗτοι μὲν βοῇ τε καὶ ὀμίλῳ ἐπήισαν ὥς
 ἀναρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας· Πανσανίης δέ, ὥς προσ- 60
 ἔκειτο ἡ ἵππος, πέμψας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα
 λέγει τάδε· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προ-
 κειμένου ἐλευθέρην εἶναι ἢ δεδουλωμένην τὴν Ἑλλάδα,
 προδεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαι-
 μόνιοι καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὴν παροιχομένην
 νύκτα διαδράντων. νῦν ὧν δέδεκται τὸ ἐνθεῦτεν τὸ
 ποιητέον ἡμῖν· ἀμυνομένους γὰρ τῇ δυνάμεθα ἄριστα
 περιστέλλειν ἀλλήλους. εἰ μὲν νυν ἐς ὑμέας ὤρμησε
 ἀρχὴν ἡ ἵππος, χρῆν δὴ ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέων
 τὴν Ἑλλάδα οὐ προδιδόντας Τεγεῆτας βοηθέειν ὑμῖν·
 νῦν δέ, ἐς ἡμέας γὰρ ἅπαντα κεχώρηκε, δίκαιοί ἐστε
 ὑμεῖς πρὸς τὴν πιεζομένην μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμυ-
 νέοντες ἵεναι. εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς ὑμέας καταλελάβηκε
 ἀδύνατόν τι βοηθέειν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας
 ἀποπέμψαντες χάριν θέσθε. συνοίδαμεν δὲ ὑμῖν ὑπὸ
 τὸν παρεόντα τόνδε πόλεμον εἶναι πολλὸν προθυμο-
 τάτοις, ὥστε καὶ ταῦτα ἐσακούμεν. ταῦτα οἱ Ἀθη- 61
 ναῖοι ὥς ἐπύθοντο, ὀρμέατο βοηθέειν καὶ τὰ μάλιστα
 ἐπαμύνειν· καὶ σφι ἤδη στείχουσι ἐπιτίθενται οἱ ἀντι-
 ταχθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος γενομένων,
 ὥστε μηκέτι δύνασθαι βοηθῆσαι· τὸ γὰρ προσκειμένον
 σφεας ἐλύπεε. οὕτω δὴ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι
 καὶ Τεγεῆται, ἑόντες σὺν ψιλοῖσι ἀριθμὸν οἱ μὲν

πεντακισμύριοι, Τεγεῆται δὲ τρισχίλιοι (οὗτοι γὰρ οὐδαμὰ ἀπεσχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων), ἐσφαγιάζοντο ὡς συμβαλέοντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ οὐ γὰρ σφι ἐγίνετο τὰ σφάγια χρησιτά, ἐπιπτον δὲ αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ καὶ πολλῷ πλεῦνες ἐτρωματίζοντο· φράξαντες γὰρ τὰ γέρεα οἱ Πέρσαι ἀπίεσαν τῶν τοξευμάτων πολλὰ ἀφειδέως, οὕτω ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων ἀποβλέψαντα τὸν Πανσανίην πρὸς τὸ Ἥραιον τὸ Πλαταιέων ἐπικαλέσασθαι τὴν θεόν, χρηίζοντα μηδαμῶς σφέας ψευσθῆναι τῆς

62 ἐλπίδος. ταῦτα δ' ἐτι τούτου ἐπικαλομένου προεξαναστάντες πρότεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους, καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Πανσανίᾳ ἐγίνετο θυομένοισι τὰ σφάγια χρησιτά. ὡς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο, ἐχώρεον καὶ οὗτοι ἐπὶ τοὺς Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι τὰ τόξα μετέντες. ἐγίνετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρεα μάχη. ὡς δὲ ταῦτα ἐπεπτώκεε, ἥδη ἐγίνετο μάχη ἰσχυρὴ παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἐς ὃ ἀπίκοντο ἐς ὠθισμόν· τὰ γὰρ δόρατα ἐπιλαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήματι μὲν νυν καὶ ῥώμῃ οὐκ ἦσσαν οἱ Πέρσαι, ἄνοπλοι δὲ ἔόντες καὶ πρὸς ἀνεπιστήμονες ἦσαν καὶ οὐκ ὅμοιοι τοῖσι ἐναντίοις σοφίῃν. προ-

63 εξαΐσσοντες δὲ κατ' ἓνα καὶ δέκα καὶ πλεῖνές τε καὶ ἐλάσσονες συστρεφόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας καὶ διεφθείροντο. τῇ δὲ ἐτύγγανε αὐτὸς ἔων Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ ἔχων τε περὶ ἑαυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, αὐτῇ δὲ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντίους ἐπίεσαν. ὅσον μὲν νυν

χρόνον Μαρδόνιος περιῆν, οἱ δὲ ἀντείχον καὶ ἀμυνό-
 μενοι κατέβαλλον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων· ὥς δὲ
 Μαρδόνιος ἀπέθανε καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον,
 ἔον ἰσχυρότατον, ἔπεσε, οὕτω δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτρά-
 ποντο καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλεῖστον γάρ
 σφεας ἐδήλέετο ἢ ἐσθῆς, ἐρημος εἰδύσα ὀπλων· πρὸς
 γὰρ ὀπλίτας ἔοντες γυμνήτες ἀγῶνα ἐποιεῖντο. ἐνθαῦτα 64
 ἢ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω κατὰ τὸ χρηστή-
 ριον τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο καὶ
 νίκην ἀναιρέεται καλλίστην ἀपाσέων τῶν ἡμεῖς ἰδμεν
 Πανσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδριδέω. τῶν
 δὲ κατῦπερθέ οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἰρηται ἐς
 Λεωνίδην· ὧτοὶ γάρ σφι τυγχάνουσι ἔοντες. ἀπο-
 θνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀριμνήστου ἀνδρὸς ἐν
 Σπάρτῃ λογίμου, ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ
 ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους συνέβαλε ἐν Στενυκλήρῳ
 πολέμῳ ἔοντος Μεσσηνίοισι πᾶσι καὶ αὐτὸς τε ἀπ-
 έθανε καὶ οἱ τριηκόσιοι. ἐν δὲ Πλαταιῆσι οἱ Πέρσαι 65
 ὥς ἐτράποντο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφευγον οὐδένα
 κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἐωυτῶν καὶ ἐς τὸ τεῖχος
 τὸ ξύλινον τὸ ἐποίησαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαίδι. θῶμα
 δέ μοι ὅπως παρὰ τῆς Δήμητρος τὸ ἄλλος μαχομένων
 οὐδὲ εἰς ἐφάνη τῶν Περσέων οὔτε ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος
 οὔτε ἐναποθανῶν, περὶ τε τὸ ἱρὸν οἱ πλεῖστοι ἐν τῷ
 βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δέ, εἴ τι περὶ τῶν θείων πρη-
 γμάτων δοκέειν δεῖ, ἡ θεὸς αὐτῇ σφεας οὐκ ἐδέκετο
 ἐμπρήσαντας [τὸ ἱρὸν] τὸ ἐν Ἐλευσίνι ἀνάκτορον.

Αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ἐπὶ τοσοῦτο ἐγένετο· Ἀργά- 66
 βαζος δὲ ὁ Φαρνάκειος αὐτίκα τε οὐκ ἠρέσκετο κατ'
 ἀρχὰς λειπομένου Μαρδονίου ἀπὸ βασιλέος, καὶ τότε

πολλὰ ἀπαγορεύων οὐδὲν ἦννε, συμβάλλειν οὐκ ἔδω·
 ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε ὥς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι
 πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι. τῶν ἐστρα-
 τήγεε Ἀρτιάβαζος (εἶχε δὲ δύναμιν οὐκ ὀλίγην ἀλλὰ
 καὶ ἐς τέσσερας μυριάδας ἀνθρώπων περὶ ἑωυτόν),
 τούτους, ὅκως ἢ συμβολῇ ἐγίνετο, εὖ ἐξεπιστάμενος
 τὰ ἐμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατηρτη-
 μένως, παραγγείλας κατὰ τῶντὸ ἰέναι πάντας τῇ ἂν
 αὐτὸς ἐξηγέηται, ὅκως ἂν αὐτὸν ὁρῶσι σπουδῆς ἔχοντα.
 ταῦτα παραγγείλας ὥς ἐς μάχην ἦγε δῆθεν τὸν στρατόν·
 προτερέων δὲ τῆς ὁδοῦ ὦρα καὶ δὴ φεύγοντας τοὺς
 Πέρσας. οὕτω δὴ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο,
 ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτρόχαζε φεύγων οὔτε ἐς τὸ ξύλινον
 τεῖχος οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθι-
 67 λων ὥς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι. καὶ
 δὴ οὗτοι μὲν ταύτῃ ἐτράποντο· τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων
 τῶν μετὰ βασιλέος ἐθελokaκέοντων Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι
 ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν· οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν
 Θηβαίων, οὗτοι εἶχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην μαχό-
 μενοί τε καὶ οὐκ ἐθελokaκέοντες, οὕτω ὥστε τριηκόσιοι
 αὐτῶν οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ἐνθαῦτα ἔπεσον ὑπὸ Ἀθη-
 ναίων· ὥς δὲ ἐτράποντο καὶ οὗτοι, ἔφενγον ἐς τὰς
 Θήβας, οὐ τῇ περ οἱ Πέρσαι. καὶ τῶν ἄλλων συμ-
 μάχων ὁ πᾶς ὄμιλος οὔτε διαμαχεσάμενος οὐδενὶ οὔτε
 68 τι ἀποδεξάμενος ἔφενγον. δηλοῖ τέ μοι ὅτι πάντα τὰ
 πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρτητο ἐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε
 οὗτοι πρὶν ἢ καὶ συμμῖξαι τοῖσι πολεμίοισι ἔφενγον, ὅτι
 καὶ τοὺς Πέρσας ὤρων. οὕτω τε πάντες ἔφενγον πλην
 τῆς ἵππου τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Βοιωτῆς· αὕτη δὲ
 τοσαῦτα προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἰεὶ τε πρὸς τῶν

πολεμίων ἄγχιστα ἐοῦσα ἀπέργουσά τε τοὺς φίλους
φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. οἱ μὲν δὴ νικῶντες
εἶποντο τοὺς Ξέρξεω διώκοντές τε καὶ φονεύοντες· ἐν 69
δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοισι
Ἑλλησι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἥραιον καὶ ἀπο-
γενομένοισι τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γέγρονε καὶ νικῶεν
οἱ μετὰ Πανσανίεω· οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα, οὐδένα
κόσμον ταχθέντες, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους ἐτράποντο
διὰ τῆς ὑπωρέης καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσαν ἄνω
ἰθὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος, οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε
καὶ Φλιασίους διὰ τοῦ πεδίου τὴν λειοτάτην τῶν ὁδῶν.
ἐπεῖτε δὲ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες
καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ Θηβαίων ἱππότες
ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον ἤλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς
ἵππους, τῶν ἱππάρχει Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσ-
πεσόντες δὲ κατεστόρεσαν αὐτῶν ἑξακοσίους, τοὺς δὲ
λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὸν Κιθαιρῶνα. οὗτοι
μὲν δὴ ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο· οἱ δὲ Πέρσαι καὶ 70
ὁ ἄλλος ὄμιλος, ὥς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος,
ἔφθησαν ἐπὶ τοὺς πύργους ἀναβάντες πρὶν ἢ τοὺς
Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι, ἀναβάντες δὲ ἐφράζαντο
ὥς ἡδυνέατο ἄριστα τὸ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν
Λακεδαιμονίων κατεστήκεε σφι τειχομαχίῃ ἐρρωμενε-
στέρη. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ δ' ἡμύ-
νοντο καὶ πολλῷ πλεον εἶχον τῶν Λακεδαιμονίων ὥστε
οὐκ ἐπισταμένων τειχομαχεῖν· ὥς δέ σφι Ἀθηναῖοι
προσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρῇ ἐγίνετο τειχομαχίῃ καὶ
χρόνον ἐπὶ πολλόν. τέλος δὲ ἀρετῇ τε καὶ λιπαρίῃ
ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τεύχεος καὶ ἤρειπον, τῇ δὲ
ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες. πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται

ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὴν σκηνὴν τὴν Μαρδονίου οὗτοι ἦσαν οἱ διαρπάσαντες, τὰ τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς καὶ τὴν φάτιν τῶν ἵππων, εἰσῆσαν χαλκὴν πᾶσαν καὶ θέης ἄξιον. τὴν μὲν νῦν φάτιν ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ ἄλλα ἐς τὸν αὐτό, ὅσα περ ἔλαβον, ἐσήνεικαν τοῖσι Ἑλλήσι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι στίφος ἐποιήσαντο πεσόντος τοῦ τεύχεος, οὔτε τις αὐτῶν ἀλκῆς ἐμέμνητο ἀλύκταζόν τε οἷα ἐν ὀλίγῳ χώρῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλαὶ μυριάδες κατελιγμένοι ἀνθρώπων. παρὴν τε τοῖσι Ἑλλήσι φονεύειν οὕτω ὥστε τριήκοντα μυριάδων στρατοῦ, καταδευσέων τεσσέρων τὰς ἔχων Ἀρτάβαζος ἔφρευγε, τῶν λοιπέων μὴδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ εἰς καὶ ἐνενήκοντα, Τεγεγετέων δὲ ἑκατάδεκα, Ἀθηναίων δὲ δύο καὶ πεντήκοντα.

- 71 Ἡρόστευσε δὲ τῶν βαρβάρων περὶ μὲν ὁ Περσέων, ἵππος δὲ ἡ Σακίων, ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνιος· Ἑλλήνων δέ, ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεγετέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερεβάλλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλω μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημήνασθαι (ἅπαντες γὰρ οὗτοι τοὺς κατ' ἐώντους ἐνίκων), ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότατον προσηνεύχθησαν καὶ τούτων ἐκράτησαν. καὶ ἄριστος ἐγένετο μακρῷ Ἀριστόδημος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, ὃς ἐκ Θερμοπυλέων μούνος τῶν τριηκοσίων σωθεὶς εἶχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον ἡρίστευσαν Ποσειδώνιος τε καὶ Φιλοκύων καὶ Ἀμομφάρετος Σπαρτιῆται. καίτοι γενομένης λέσχης ὃς γένοιτο αὐτῶν ἄριστος, ἔγνωσαν οἱ παραγενόμενοι Σπαρτιητέων Ἀριστόδημον μὲν βουλούμενον φανερώως ἀποθανεῖν ἐκ

τῆς παρεούσης οἱ αἰτίης, λυσσῶντά τε καὶ ἐκλιπόντα
 τὴν τάξιν ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα, Ποσειδῶνιον δὲ
 οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν ἄνδρα γενέσθαι ἀγαθόν·
 τοσούτῳ τοῦτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ
 φθόνῳ ἂν εἴποιεν· οὗτοι δὲ τοὺς κατέλεξα πάντες,
 πλὴν Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ
 μάχῃ τίμιοι ἐγένοντο, Ἀριστόδημος δὲ βουλόμενος ἀπο-
 θανεῖν διὰ τὴν προειρημένην αἰτίην οὐκ ἐτιμήθη. οὗτοι 72
 μὲν τῶν ἐν Πλαταιῇσι ὀνομαστότατοι ἐγένοντο. Καλλι-
 κράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἐλθὼν ἀνὴρ κάλ-
 λιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μούνον
 αὐτῶν Λακεδαιμονίων ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων·
 ὅς, ἐπειδὴ ἐσφαγιάζετο Πανσανίης, κατήμενος ἐν τῇ
 τάξι ἐτρωματίσθη τοξεύματι τὰ πλευρά. καὶ δὴ οἱ
 μὲν ἐμάχοντο, ὁ δ' ἐξενηριγμένος ἐδυσθανάτεε τε καὶ
 ἔλεγε πρὸς Ἀρίμνηστον ἄνδρα Πλαταιέα οὐ μέλειν οἱ
 ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρή-
 σατο τῇ χειρὶ καὶ ὅτι οὐδὲν ἐστὶ οἱ ἀποδεδεγμένον ἔργον
 ἑωυτοῦ ἕξιον προθυμευμένου ἀποδέξασθαι. Ἀθηναίων 73
 δὲ λέγεται εὐδοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχίδεω, ἐὼν
 δήμου Δεκελεῖθεν, Δεκελείων δὲ τῶν κοτε ἐργασαμένων
 ἔργον χρήσιμον ἐς τὸν πάντα χρόνον, ὥς αὐτοὶ Ἀθη-
 ναῖοι λέγουσι. ὥς γὰρ δὴ τὸ πάλαι κατὰ Ἑλένης κοι-
 νὴν Τυνδαρίδαι ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν
 στρατοῦ πλήθει καὶ ἀνίστασαν τοὺς δήμους, οὐκ εἰδότες
 ἵνα ὑπεξέκειτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι τοὺς Δεκελείας,
 οἱ δὲ αὐτὸν Δέκελον ἀχθόμενόν τε τῇ Θησέος ὕβρι
 καὶ δειμαίνοντα περὶ πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγη-
 σάμενόν σφι τὸ πᾶν πρῆγμα κατηγήσασθαι ἐπὶ τὰς
 Ἀφίδνας, τὰς δὲ Τιτακός, ἐὼν αὐτόχθων, καταπροδιδοῖ

Τυνδαρίδῃσι. τοῖσι δὲ Δεκελεῦσι ἐν Σπάρτῃ ἀπὸ τού-
 του τοῦ ἔργου ἀτελείῃ τε καὶ προεδρίῃ διατελέει ἐς
 τόδε αἰεὶ ἔτι ἐοῦσα, οὕτω ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον
 τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων γενόμενον Ἀθη-
 ναίοισι τε καὶ Πελοποννησίοισι, σινομένων τὴν ἅλλην
 74 Ἀττικὴν Λακεδαιμονίῳ, Δεκελὲς ἀποσχέσθαι. τούτου
 τοῦ δήμου ἔων ὁ Σωφάνης καὶ ἀριστεύσας τότε Ἀθη-
 ναίων διξοὺς λόγους λεγομένους ἔχει, τὸν μὲν ὡς ἐκ
 τοῦ ξωστῆρος τοῦ θώρηκος ἐφόρει χαλκὴν ἀλύσι δεδε-
 μένην ἄγκυραν σιδηρῆν, τὴν ὅκως πελάσειε ἀπικνεύ-
 μενος τοῖσι πολεμίοισι βαλλέσκετο, ἵνα δὴ μιν οἱ πολέμιοι
 ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς τάξις μετακινήσαι μὴ δυναίαιτο· γι-
 νομένης δὲ φυγῆς τῶν ἐναντίων ἐδέδοκτο τὴν ἄγκυραν
 ἀναλαβόντα οὕτω διώκειν. οὗτος μὲν οὕτω λέγεται, ὁ
 δ' ἕτερος τῶν λόγων τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβα-
 τέων λέγεται, ὡς ἐπ' ἀσπίδος αἰεὶ περιθεούσης καὶ
 οὐδαμὰ ἀτρεμιζούσης ἐφόρει ἐπίσημον ἄγκυραν, καὶ
 75 οὐκ ἐκ τοῦ θώρηκος δεδεμένην σιδηρῆν. ἔστι δὲ καὶ
 ἕτερον Σωφάνει λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον, ὅτε περι-
 κατημένων Ἀθηναίων Αἰγίναν Εὐρυβάτην τὸν Ἀργεῖον,
 ἄνδρα πεντάεθλον, ἐκ προκλήσιος ἐφόνευσε. αὐτὸν δὲ
 Σωφάνεα χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε ἄνδρα γενό-
 μενον ἀγαθόν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα Δεάγρῳ
 τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἑδωνῶν ἐν Δάτῳ περὶ
 τῶν μετὰλλων τῶν χρυσέων μαχόμενον.

76 Ὡς δὲ τοῖσι Ἑλλήσι ἐν Πλαταιῇσι κατέστρωντο
 οἱ βάρβαροι, ἐνθαυτὰ σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος· ἣ
 ἐπειδὴ ἔμαθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας καὶ νικῶντας
 τοὺς Ἑλληνας, ἐοῦσα παλλακὴ Φαρανδάτεος τοῦ Τεά-
 σπιος ἀνδρὸς Πέρσεω, κοσμησαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ

αὐτὴ καὶ ἀμφίπολοι καὶ ἐσθῆτι τῇ καλλίστῃ τῶν παρεου-
 σέων, καταβάσα ἐκ τῆς ἀρμαμάξης ἐχώρει ἐς τοὺς Λακε-
 δαιμονίους ἐν τῇσι φονῇσι ὄντας, ὁρῶσα δὲ πάντα
 ἐκεῖνα διέποντα Πανσανίην, πρότερόν τε τὸ οὖνομα
 ἐξεπισταμένη καὶ τὴν πάτρην ὥστε πολλάκις ἀκούσασα,
 ἔγνω τε τὸν Πανσανίην καὶ λαβομένη τῶν γουνάτων
 ἔλεγε τάδε· Ὁ βασιλεῦ Σπάρτης, ῥῦσαί με τὴν ἱκέτιν
 αἰχμαλώτου δουλοσύνης. σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ὦνησας
 τούσδε ἀπολέσας τοὺς οὔτε δαιμόνων οὔτε θεῶν ὅπιν
 ἔχοντας. εἰμὶ δὲ γένος μὲν Κῶν, θυγάτηρ δὲ Ἑγη-
 τορίδεω τοῦ Ἀνταγόρεω. βίη δέ με λαβὼν ἐν Κῷ εἶχε
 ὁ Πέρσης. ὁ δὲ ἀμείβεται τοισίδε· Γύναι, θάρσει καὶ
 ὥς ἱκέτις καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτῳ τυγχάνεις ἀληθέα λε-
 γουσα καὶ εἰς θυγάτηρ Ἑγητορίδεω τοῦ Κῶου, ὅς ἐμοὶ
 ξείνος μάλιστα τυγχάνει ἔων τῶν περὶ ἐκείνους τοὺς
 χώρους οἰκημένων. ταῦτα εἰπας τότε μὲν ἐπέτρεψε
 τῶν ἐφόρων τοῖσι παρεούσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς
 Αἴγιαν, ἐς τὴν αὐτὴν ἤθελε [ἀπικέσθαι]. μετὰ δὲ τὴν 77
 ἀπῆλθεν τῆς γυναικὸς αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἀπίκοντο Μαν-
 τινέες ἐπ' ἐξεργασμένοισι· μαθόντες δὲ ὅτι ὕστεροι
 ἦκουσι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην
 ἄξιοί τε ἔφασαν εἶναι σφέας ζημιῶσαι. πυνθανόμενοι
 δὲ τοὺς Μήδους τοὺς μετὰ Ἀρταβάζου φεύγοντας, τού-
 τους ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίας· Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ
 ἔων φεύγοντας διώκειν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες ἐς τὴν
 ἑωυτῶν τοὺς ἡγεμόνας τῆς στρατιῆς ἐδίωξαν ἐκ τῆς
 γῆς. μετὰ δὲ Μαντινέας ἦκον Ἑλεῖοι, καὶ ὡσαύτως
 οἱ Ἑλεῖοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησάμενοι
 ἀπαλλάσσοντο· ἀπελθόντες δὲ καὶ οὗτοι τοὺς ἡγεμόνας
 ἐδίωξαν. τὰ κατὰ Μαντινέας μὲν καὶ Ἑλείους τοσαῦτα·

- 78 ἐν δὲ Πλαταιῇσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Αἰγινητέων ἦν Λάμπων ὁ Πυθίεω, Αἰγινητέων (ἐὼν) τὰ πρῶτα· ὃς ἀνοσιώτατον ἔχων λόγον ἴετο πρὸς Πανσανίην, ἀπικόμενος δὲ σπουδῇ ἔλεγε τάδε· Ὡ παῖ Κλεομβρότου, ἔργον ἔργασται τοι ὑπερφυῆς μέγαθός τε καὶ κάλλος, καὶ τοι θεὸς παρέδωκε ὀνσάμενον τὴν Ἑλλάδα κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σὺ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐπὶ τούτοις ποιήσον, ὅπως λόγος τέ σε ἔχη ἔτι μέζων καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται τῶν βαρβάρων μὴ ὑπάρχειν ἔργα ἀτάσθαλα ποίεων ἐς τοὺς Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμοπύλῃσι Μαρδόνιος τε καὶ Ξέρξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύρωσαν· τῷ σὺ τὴν ὁμοίην ἀποδιδούς ἐπαινον ἔξεις πρῶτα μὲν ὑπὸ πάντων Σπαρτιητέων, αὐτίς δὲ καὶ πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας τιτιμωρήσῃαι ἐς πατρῶν τὸν σὺν Λεωνίδῃ. ὁ μὲν δοκέων χαρίζεσθαι ἔλεγε τάδε, ὁ δ' ἀνταμείβετο
- 79 τοισίδε· Ὡ ξεῖνε Αἰγινῆτα, τὸ μὲν εὐνοέειν τε καὶ προσορᾶν ἄγαμαί σευ, γνώμης μέντοι ἡμάρτηκας χρηστῆς· ἐξαείρας γάρ με ὑποῦ καὶ τὴν πάτρην καὶ τὸ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν κατέβαλες παραινέων νεκρῷ λυμαίνεσθαι, καὶ ἦν ταῦτα ποίεω, φᾶς ἄμεινόν με ἀκούσεσθαι. τὰ πρόπει μᾶλλον βαρβάροισι ποίειν ἢ περ Ἑλλήσι· καὶ ἐκείνοισι δὲ ἐπιφθονέομεν. ἐγὼ δ' ὦν τούτου εἴνεκα μήτε Αἰγινήτῃσι ἔδοιμι μήτε τοῖσι ταῦτ' ἀρέσκειται, ἀποχρᾶ δέ μοι Σπαρτιήτῃσι ἀρεσκόμενον ὅσια μὲν ποίειν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν. Λεωνίδῃ δέ, τῷ με κελεύεις τιμωρῆσαι, φημί μέγας τιτιμωρῆσθαι, ψυχῇσί τε τῇσι τῶνδε ἀναριθμήτοις τετίμῃται αὐτός τε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι

τελευτήσαντες. σὺ μέντοι ἔτι ἔχων λόγον τοιόνδε μήτε προσέλθῃς ἔμοιγε μήτε συμβουλευέσῃς, χάριν τε ἴσθι ἔων ἀπαθής.

Ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ἀπαλλάσσετο· Πανσανίης 80 δὲ κήρυγμα ποιησάμενος μηδὲνα ἄπτεσθαι τῆς ληΐης, συγκομίζειν ἐκέλευε τοὺς εἰλωτας τὰ χρήματα. οἱ δὲ ἀνὰ τὸ στρατόπεδον σκιδνάμενοι εὗρισκον σκηναῖς κατεσκευασμένας χρυσῶ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους, κρητῆράς τε χρυσέους καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώματα· σάκκους τε ἐπ' ἀμαξέων εὗρισκον, ἐν τοῖσι λέβητες ἐφαίνοντο ἐνεόντες χρύσειοι τε καὶ ἀργύρειοι· ἀπὸ τε τῶν κειμένων νεκρῶν ἐσκύλευον ψέλια τε καὶ στρεπτοὺς καὶ τοὺς ἀκινάκας, ἔοντας χρυσέους, ἐπεὶ ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἐρίνετο οὐδὲ εἷς. ἐνθαῦτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς τοὺς Αἰγινῆτας οἱ εἰλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα αὐτῶν οὐκ οἶα τε ἦν κρύψαι· ὥστε Αἰγινῆτῃσι οἱ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐγένοντο, οἱ τὸν χρυσὸν ἄτε ἔοντα χαλκὸν δῆθεν παρὰ τῶν εἰλωτῶν ὠνέοντο. συμφορήσαντες δὲ τὰ χρήματα καὶ δεκάτην ἐξελόντες 81 τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνέτεθῆ ὁ ἐπὶ τοῦ τρικαρήνου ὄφις τοῦ χαλκέου ἐπεστεῶς ἄγχιστα τοῦ βωμοῦ, καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηγυν χάλκεον Δία ἀνέθηκαν, καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἐπτάπηγυν χάλκεος Ποσειδέων ἐξεγένετο, ταῦτα ἐξελόντες τὰ λοιπὰ διαίρεοντο καὶ ἔλαβον ἕκαστοι τῶν ἄξιοι ἦσαν, καὶ τὰς παλλακὰς τῶν Περσέων καὶ τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἀργυρὸν καὶ ἄλλα χρήματά τε καὶ ὑποζύγια. ὅσα μὲν νυνὶ ἐξαίρετα τοῖσι ἀριστεύεσσι αὐτῶν ἐν Πλαταιῇσι

ἐδόθη, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν, δοκέω δ' ἔγωγε καὶ
 τούτοισι δοθῆναι· Πανσανίη δὲ πάντα δέκα ἐξαιρέθη
 τε καὶ ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι, ὥς
 82 δὲ αὐτῶς καὶ τὰ ἄλλα χρήματα. λέγεται δὲ καὶ τάδε
 γενέσθαι, ὥς Ξέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος Μαρ-
 δονίῳ τὴν κατασκευὴν καταλίποι τὴν ἑωυτοῦ· Πανσα-
 νίην δὲν ὀρῶντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυσῶ τε
 καὶ ἀργύρῳ καὶ παραπετάσμασι ποικίλοισι κατεσκευα-
 σμένην κελεῦσαι τοὺς τε ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψο-
 ποιούς κατὰ ταῦτά [καθὼς] Μαρδονίῳ δείπνον παρα-
 σκευάζειν. ὥς δὲ κελευόμενοι οὗτοι ἐποίεον ταῦτα,
 ἐνθαῦτα τὸν Πανσανίην ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας
 καὶ ἀργυρέας εὖ ἐστρωμένας καὶ τραπέζας τε χρυσέας
 καὶ ἀργυρέας καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπέα τοῦ δεί-
 πνου, ἐκπλαγέντα τὰ προκείμενα ἀγαθὰ κελεῦσαι ἐπὶ
 γέλωτι τοὺς ἑωυτοῦ διηκόνους παρασκευάσαι Λακω-
 νικὸν δείπνον. ὥς δὲ τῆς θοίνης ποιηθείσης ἦν πολ-
 λὸν τὸ μέσον, τὸν Πανσανίην γελάσαντα μεταπέμψα-
 σθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς, συνελθόντων δὲ
 τούτων εἰπεῖν τὸν Πανσανίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέρην
 τοῦ δείπνου τὴν παρασκευὴν· "Ἄνδρες Ἕλληνες, τῶνδε
 εἵνεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῖν τοῦ
 Μήδου τὴν ἀφροσύνην δέξαι, ὃς τοιήνδε δόλαιταν ἔχων
 ἦλθε ἐς ἡμέας οὕτω διζυρὴν ἔχοντας ἀπαιρησόμενος.
 ταῦτα μὲν Πανσανίην λέγεται εἰπεῖν πρὸς τοὺς στρα-
 83 τηγούς τῶν Ἑλλήνων· ὕστερῳ μέντοι χρόνῳ μετὰ
 ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων εὖρον συχνοὶ θήκας χρυ-
 σοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων. ἐφάνη
 δὲ καὶ τότε ὕστερον ἔτι τούτων. τῶν νεκρῶν περι-
 ψιλωθέντων τὰς σάρκας (συνεφόρεον γὰρ τὰ ὀστέα οἱ

Πλαταιέες ἐς ἓνα χῶρον) εὐρέθη κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα
 ῥαφὴν οὐδεμίαν ἀλλ' ἐξ ἐνὸς ἐοῦσα ὁστέον· ἐφάνη δὲ
 καὶ γνάθος, καὶ τὸ ἄνω τῆς γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας
 μονοφυέας, ἐξ ἐνὸς ὁστέου πάντας, τοὺς τε ὀδόντας
 καὶ τοὺς γομφίους· καὶ πενταπήχεος ἀνδρὸς ὅστέα
 ἐφάνη. ἐπεῖτε δὲ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς 84
 ἠφάνιστο, ὑπ' ὅτεν μὲν ἀνθρώπων, τὸ ἀτρεκέες οὐκ ἔχω
 εἰπεῖν, πολλοὺς δέ τινας ἤδη καὶ παντοδαποὺς ἤκουσα
 θάψαι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας
 πολλοὺς παρὰ Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς διὰ
 τοῦτο τὸ ἔργον· ὅστις μέντοι ἦν αὐτῶν ὁ ὑπελόμενός
 τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ δύναμαι
 ἀτρεκέως πυθέσθαι. ἔχει δέ τινα φάτιν καὶ Διονυσιο-
 φάνης ἀνὴρ Ἐφέσιος θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁ μὲν 85
 τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη· οἱ δὲ Ἕλληνες ὥς ἐν Πλαταιῇσι
 τὴν λήνην διείλοντο, ἔθαπτον τοὺς ἑωυτῶν χωρὶς ἕκα-
 στοί. Λακεδαιμόνιοι μὲν τριζὰς ἐποιήσαντο θήκας·
 ἔνθα μὲν τοὺς ἱρένας ἔθαψαν, τῶν καὶ Ποσειδώνιος
 καὶ Ἀμομφάρετος ἦσαν καὶ Φιλοκύων τε καὶ Καλλι-
 κράτης. ἐν μὲν δὴ ἐνὶ τῶν τάφων ἦσαν οἱ ἱρένες, ἐν
 δὲ τῷ ἐτέρῳ οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ οἱ
 εἰλωτες. οὗτοι μὲν οὕτω ἔθαπτον, Τεγεῆται δὲ χωρὶς
 πάντας ἀλέας, καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἑωυτῶν ὁμοῦ, καὶ
 Μεγαρέες τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τῆς ἵππου δια-
 φθαρέντας. τούτων μὲν δὴ πάντων πλήρεις ἐγένοντο
 οἱ τάφοι· τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλα-
 ταιῇσι ἰόντες τάφοι, τούτους δέ, ὥς ἐγὼ πυυθάνομαι,
 ἐπαισχυνομένους τῇ ἀπεστοῖ τῆς μάχης ἑκάστους χῶ-
 ματα χῶσαι κεινὰ τῶν ἐπιγυνομένων εἵνεκεν ἀνθρώ-
 πων, ἐπεὶ καὶ Αἰγινητέων ἐστὶ αὐτόθι καλεόμενος

τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα δεηθέντων Αἰγινήτων χῶσαι Κλεάδην τὸν Αὐτοδίκου ἄνδρα Πλαταιέα, πρόξεινον ἔοντα αὐτῶν.

- 86 Ὡς δ' ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῇσι οἱ Ἕλληνες, αὐτίκα βουλευομένοισί σφι ἐδόκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας καὶ ἐξαιτέειν αὐτῶν τοὺς μηδίσαντας, ἐν πρώτοισι δὲ αὐτῶν Τιμηγενίδην καὶ Ἄτταγῖνον, οἳ ἀρχηγέται ἀνὰ πρώτους ἦσαν· ἦν δὲ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπανίστασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἐξέλωσι. ὥς δέ σφι ταῦτα ἔδοξε, οὕτω δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρκιον Θηβαίους, κελεύοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας· οὐ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι τὴν τε γῆν αὐτῶν
- 87 ἔταμνον καὶ προσέβαλλον πρὸς τὸ τεῖχος. καὶ οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε· Ἄνδρες Θηβαῖοι, ἐπειδὴ οὕτω δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπαναστήναι πολιορκέοντας ἢ ἐξέλωσι Θήβας ἢ ἡμέας αὐτοῖσι παραδῶτε, νῦν ὦν ἡμέων εἵνεκα γῆ ἡ Βοιωτὴ πλέω μὴ ἀναπλήσῃ, ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων χρηρίζοντες πρόσχημα ἡμέας ἐξαιτέονται, χρήματά σφι δῶμεν ἐκ τοῦ κοινοῦ (σὺν γὰρ τῷ κοιπῷ καὶ ἐμηδίσαμεν οὐδὲ μοῦνοι ἡμεῖς), εἰ δὲ ἡμέων ἀληθέως δεόμενοι πολιορκέουσι, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς ἀντιλογίην παρέξομεν. κάρτα τε ἔδοξε εὖ λέγειν καὶ ἐς καιρὸν, αὐτίκα τε ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς Πανσανίην οἱ Θηβαῖοι θέλοντες ἐκδιδόναι
- 88 τοὺς ἄνδρας. ὥς δὲ ὠμολόγησαν ἐπὶ τούτοις, Ἄτταγῖνος μὲν ἐκδιδρήσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Πανσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίας, φὰς τοῦ μηδισμοῦ παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταιτίους. τοὺς δὲ

ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδωσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἐδόκεον ἀντιλογίης τε κυρήσειν καὶ δὴ χρήμασι ἐπεποιθέσαν διωθέεσθαι· ὁ δὲ ὥς παρέλαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων τὴν στρατιὴν τὴν τῶν συμμάχων ἅπασαν ἀπῆκε καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε.

Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θήβησι γενόμενα· 89 Ἀρτάβαξος δὲ ὁ Φαρνάκεος φεύγων ἐκ Πλαταίων καὶ δὴ πρόσω ἐρίνεται. ἀπικόμενον δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ παρὰ σφέας ἐπὶ τε ξείνια ἐκάλεον καὶ ἀνειρώτων περὶ τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, οὐδὲν ἐπιστάμενοι τῶν ἐν Πλαταιῇσι γενομένων. ὁ δὲ Ἀρτάβαξος γινούς ὅτι, εἰ ἐθέλει σφι πᾶσαν τὴν ἀληθείην τῶν ἀγώνων εἰπεῖν, αὐτὸς τε κινδυνεύσει ἀπολέσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατὸς (ἐπιθήσεσθαι γάρ οἱ πάντα τινὰ οἶετο πυνθανόμενον τὰ γεγονότα), ταῦτα ἐκλογιζόμενος οὔτε πρὸς τοὺς Φωκέας ἐξηγόρευε οὐδὲν πρὸς τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε· Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες Θεσσαλοί, ὥς ἱρᾶτε, ἐπείγομαί τε κατὰ τάχος τὴν ἐλθὼν ἐς Θρηίκην καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς κατὰ τι πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶνδε· αὐτὸς δὲ ὑμῖν Μακρόνιος καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ οὗτος κατὰ πόδας ἐμεῦ ἐλαύνων προσδόκιμός ἐστι. τοῦτον καὶ ξεινίζετε καὶ εὖ ποιεῦντες φαίνεσθε· οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσι μεταμελήσει. ταῦτα δὲ εἰπας ἀπήλαυνε σπουδῇ τὴν στρατιὴν διὰ Θεσσαλίας τε καὶ Μακεδονίης ἰθὺς τῆς Θρηίκης, ὥς ἀληθέως ἐπειρόμενος καὶ τὴν μεσόγαίαν τάμνων τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑαυτοῦ συχνοὺς ὑπὸ Θρηίκων τε κατακοπέοντας κατ' ὁδὸν καὶ λιμῶ συνστάντας καὶ καμάτρ· ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι.

δὲ αὐτῆς ἡμέρας τῆς περ ἐν Πλαταιῇσι τὸ τρώμα ἐγένετο, συνεκύρησε γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ἐπεὶ δὲ γὰρ ἐν τῇ Ἀήλῳ κατέατο οἱ Ἕλληνες οἱ ἐν τῇσι νηυσὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου Ἀάμπων τε Θρασυκλέος καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατίδew καὶ Ἡγησί-στρατος Ἀρισταγόρεω, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάτρη τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφεων ἐπὶ τοὺς στρατηγούς ἔλεγε Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα, ὥς ἦν μούνον ἰδωνται αὐτοὺς οἱ Ἴωνες ἀποστήσονται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὥς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑπομενέουσι· ἦν δὲ καὶ ἄρα ὑπομείνωσι, οὐκ ἑτέραν ἔγρην τοιαύτην εὔρειν ἂν αὐτούς· θεούς τε κοινούς ἀνακαλέων προέτραιπε αὐτοὺς ῥύσασθαι ἄνδρας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης καὶ ἀπαμύναί τὸν βάρβαρον. εὐπετές τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γίνεσθαι· τὰς τε γὰρ νέας αὐτῶν κακῶς πλέειν καὶ οὐκ ἀξιωμαχοὺς κείνοισι εἶναι. αὐτοὶ τε, εἴ τι ὑποπτεύουσι μὴ δόλῳ αὐτοὺς προάγοιεν, ἔτοιμοι εἶναι ἐν τῇσι νηυσὶ

91 τῇσι ἐκείνων ἀγόμενοι ὁμηροὶ εἶναι. ὥς δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἶρετο Λευτυχίδης, εἴτε κληδόνος εἵνεκεν θέλων πυθέσθαι εἴτε καὶ κατὰ συντηχήν θεοῦ ποιεῦντος· Ὁ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὔνομα; ὁ δὲ εἶπε· Ἡγησίστρατος. ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, εἴ τινα ὥρμητο λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε· Δέχομαι τὸν οἶκόν σου [τὸν Ἡγησίστρατον], ὦ ξεῖνε Σάμιε. σὺ δὲ ἡμῖν ποίεε ὅπως αὐτός τε δοὺς πίστιν ἀποπλεύσει καὶ οἱ σὺν σοὶ ἑόντες οἶδε, ἥ μὲν Σαμίους ἡμῖν

προθύμους ἔδεσθαι συμμάχους. ταῦτά τε ἅμα ἡγό- 92
ρευε καὶ τὸ ἔργον προσῆγε· αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι
πίστιν τε καὶ ὄρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης περὶ πρὸς
τοὺς Ἑλλήνας.

Ταῦτα δὲ ποιήσαντες οἱ μὲν ἀπέπλεον· μετὰ σφέων
γὰρ ἐκέλευε πλέειν τὸν Ἥγησίστρατον, οἰωνὸν τὸ οὔνομα
ποιεῦμενος· οἱ δὲ Ἑλληνες ἐπισχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην
τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιερέοντο, μαντευομένου σφι Διηφόνου
τοῦ Εὐνήνιου ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης δὲ
τῆς ἐν Ἰονίῳ κόλπῳ, τοῦ τὸν πατέρα κατέλαβε Εὐνήνιον
πρῆγμα τοιόνδε· ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἱρὰ ἡλίου 93
πρόβατα, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκεται παρὰ ποταμόν,
ὅς ἐκ Λάκμονος ὄρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης [χώρης]
ἐς θάλασσαν παρ' Ὀρικὸν λιμένα, τὰς δὲ νύκτας ἀραι-
ρημένοι ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ γένει δοκιμώτατοι
τῶν ἀστέων, οὗτοι φυλάσσουσι ἐνιαυτὸν ἕκαστος· περὶ
πολλοῦ γὰρ δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα
ταῦτα ἐκ θεοπροπίου τινός· ἐν δὲ ἄντρῳ αὐλίζονται
ἀπὸ τῆς πόλιος ἐκᾶς. ἐνθα δὴ τότε ὁ Εὐνήνιος οὗτος
ἀραιρημένος ἐφύλασσε. καὶ κοτε αὐτοῦ κατακοιμί-
σαντος τὴν φυλακὴν παρελθόντες λύκοι ἐς τὸ ἄντρον
διέφθειραν τῶν προβάτων ὥς ἐξήκοντα. ὁ δὲ ὥς ἐπῆισε,
εἶχε σιγῇ καὶ ἔφραζε οὐδενί, ἐν νόῳ ἔχων ἀντικατα-
στήσειν ἄλλα πριάμενος. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολ-
λωνιήτας ταῦτα γενόμενα, ἀλλ' ὥς ἐπύθοντο, ὑπαγα-
γόντες μιν ὑπὸ δικαστήριον κατέκριναν, ὥς τὴν φυ-
λακὴν κατακοιμίσαντα, τῆς ὕψιος στερηθῆναι. ἐπεῖτε
δὲ τὸν Εὐνήνιον ἐξετύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα οὔτε
πρόβατά σφι ἔτικτε οὔτε γῇ ἔφερε ὁμοίως [καρπόν].
πρόφαντα δέ σφι ἔν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι

ἐρίνετο [ἔπειτα ἐπειρώτων τοὺς προφήτας τὸ αἴτιον
 τοῦ παρεόντος κακοῦ, οἱ δὲ αὐτοῖσι ἔφραζον] ὅτι ἀδί-
 κως τὸν φύλακον τῶν ἱρῶν προβάτων Εὐήμιον τῆς
 ὕψιμος ἐστέρησαν· αὐτοὶ γὰρ ἐπορμηῆσαι τοὺς λύκους,
 οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι τιμωρέοντες ἐκείνῳ πρὶν ἢ
 δίκας δῶσι τῶν ἐποίησαν ταύτας τὰς ἂν αὐτὸς ἔληται
 καὶ δικαιοῖ· τούτων δὲ τελεομένων αὐτοὶ δώσειν Εὐηνίῳ
 δόσιν τοιαύτην τὴν πολλοὺς μιν μακαριεῖν ἀνθρώπων
 94 ἔχοντα. τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτά σφι ἐχρήσθη, οἱ δὲ
 Ἀπολλωνιῇται ἀπόρρητα ποιησάμενοι προέθεσαν τῶν
 ἀστῶν ἀνδράσι διαπρῆξαι. οἱ δὲ σφι διέπρηξαν ὧδε·
 κατημένον Εὐηνίου ἐν θώκῳ ἐλθόντες οἱ παρίζοντο
 καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο, ἐς ὃ κατέβαινον συλλυ-
 πεύμενοι τῷ πάθει. ταύτῃ δὲ ὑπάρχοντες εἰρώτων τίνα
 δίκην ἂν ἔλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῇται δίκας ὑπο-
 στῆναι δώσειν τῶν ἐποίησαν. ὁ δὲ οὐκ ἀκηκοὺς τὸ
 θεοπρόπιον εἴλετο εἶπας εἰ τίς οἱ δοίη ἀγρούς, τῶν
 ἀστῶν ὀνομάσας τοῖσι ἡπίστατο εἶναι καλλίστους δύο
 κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ, καὶ οἰκησιν πρὸς τοῦ-
 τοῖσι τὴν ἥδε καλλίστην ἐοῦσαν τῶν ἐν τῇ πόλει·
 τούτων δὲ ἔφη ἐπήβολος γενόμενος τοῦ λοιποῦ ἀμή-
 νιτος εἶναι, καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν γενομένην.
 καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, οἱ δὲ πάρεδροι εἶπαν ὑπο-
 λαβόντες· Εὐήνιε, ταύτην δίκην Ἀπολλωνιῇται τῆς
 ἐκτυφλώσιος ἐκτίνουσί τοι κατὰ θεοπρόπια τὰ γενό-
 μενα. ὁ μὲν δὴ πρὸς ταῦτα δεινὰ ἐποιέετο, ἐνθεύτεν
 πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, ὡς ἐξαπατηθεῖς· οἱ δὲ
 πριάμενοι παρὰ τῶν ἐκτεμένων διδοῦσί οἱ τὰ εἴλετο.
 καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε
 95 καὶ ὀνομαστὸς γενέσθαι. τούτου δὴ ὁ Διήφορος ἔων

παῖς τοῦ Εὐηνίου ἀγόντων Κορινθίων ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἤδη δὲ καὶ τόδε ἤκουσα ὡς ὁ Διόφονος ἐπιβατεύων τοῦ Εὐηνίου οὐνόματος ἐξελάμβανε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἔων Εὐηνίου παῖς.

Τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὡς ἐκαλλιέργησε, ἀνῆγον τὰς νέας 96 ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τὴν Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμῆς πρὸς Καλάμοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὀρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἥραιον τὸ ταύτῃ παρεσκευάζοντο ἐς ναυμαχίην, οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι σφεας προσπλέειν ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἡπειρον τὰς νέας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν. βουλευομένοισι γὰρ σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι· οὐ γὰρ ὦν ἐδόκεον ὅμοιοι εἶναι· ἐς δὲ τὴν ἡπειρον ἀπέπλεον, ὅπως ἔωσι ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον εόντα ἐν τῇ Μυκάλῃ, ὅς κελεύσαντος Ξέρξεω καταλελειμμένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ Ἰωνίην ἐφύλασσε· τοῦ πληθὸς μὲν ἦν ἔξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τιγράνης, κάλλει τε καὶ μεγάλῃ ὑπερφέρων Περσέων. ὑπὸ τοῦτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνειρῶσαι τὰς νέας καὶ περιβαλέσθαι ἔρκος ἔρυμα τῶν νεῶν καὶ σφέων αὐτῶν κρησφύγετον. ταῦτα 97 βουλευσάμενοι ἀνῆγοντο. ἀπικόμενοι δὲ παρὰ τὸ τῶν Ποτινέων ἱρὸν τῆς Μυκάλῃς ἐς Γαίσιανά τε καὶ Σκολοπέοντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης [ἐστὶ] ἱρὸν, τὸ Φίλιστος ὁ Πασικλέος ἰδρύσατο Νεῖλεω τῷ Κόδρου ἐπισπόμενος ἐπὶ Μιλήτου κτιστύν, ἐνθαῦτα τὰς τε νέας ἀνείρυσαν καὶ περιεβάλλοντο ἔρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων, θένδρεα ἐκκόψαντες ἡμερα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἔρκος κατέπηξαν. καὶ παρεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι [καὶ ὡς νικῆσόντες· ἐπ' ἀμφοτέρα γὰρ ἐπιλεγόμενοι παρεσκευάζετο].

- 98 Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐπύθοντο οἰχωκότας τοὺς βαρ-
 βάρους ἐς τὴν ἡπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφευγόντων ἐν
 ἀπορίῃ τε εἶχοντο ὃ τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσονται
 ὀπίσω εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἑλλησπόντου. τέλος δὲ
 ἔδοξε τούτων μὲν μηδέτερα ποιεῖν, ἐπιπλέειν δὲ ἐπὶ
 τὴν ἡπειρον. παρασκευασάμενοι ὦν ἐς ναυμαχίην καὶ
 ἀποβάθρας καὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἔδεε ἔπλεον ἐπὶ τῆς Μυ-
 κάλης. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ στρατοπέδου
 καὶ οὐδείς ἐφαίνετό σφι ἐπαναγόμενος, ἀλλ' ὥρων νέας
 ἀνελκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν παρα-
 κεκριμένον παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ἐνθαῦτα πρῶτον μὲν
 ἐν τῇ νηὶ παραπλέων, ἐγγυρῖψας τῷ αἰγιαλῷ τὰ μά-
 λιστα, Δευτυχίδης ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε τοῖσι Ἴωσι
 λέγων· Ἄνδρες Ἴωνες, ὅσοι ὑμέων τυγχάνουσιν ἐπ-
 ακοῦντες, μάθετε τὰ λέγω· πάντως γὰρ οὐδὲν συν-
 ἦσουσι Πέρσαι τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὶ ἂν συμ-
 μίσγωμεν, μεμνησθαί τινα χρηὴ ἐλευθερίας μὲν πάντων
 πρῶτον, μετὰ δὲ τοῦ συνθήματος Ἑρῆς. καὶ τάδε ἴδτω
 καὶ ὁ μὴ ἐπακούσας ὑμέων πρὸς τοῦ ἐπακούσαντος.
 [ῶτος δὲ οὗτος ἔων τυγχάνει νόος τοῦ πράγματος καὶ
 ὁ Θεμιστοκλῆος ὁ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· ἥ γὰρ δὴ λαθόντα
 τὰ δῆματα τοὺς βαρβάρους ἔμελλε τοὺς Ἴωνας πείσειν,
 ἢ ἔπειτα ἀνευεχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους ποιήσειν
 99 ἀπίστους.] Δευτυχίδεω δὲ ταῦτα ὑποθεμένου δευτέρω
 δὴ τάδε ἐποίουν οἱ Ἕλληνες· προσσχόντες τὰς νέας
 ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο,
 οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζομέ-
 νους ἐς μάχην καὶ τοῖσι Ἴωσι παραινέσαντας, τοῦτο
 μὲν ὑπονοήσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν
 ἀπαιρέονται τὰ ὅπλα. οἱ γὰρ ὦν Σάμιοι ἀπικομένων

Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νηυσὶ τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους οἱ Ξέρξης, τοὺτους λυσάμενοι πάντας ἀποπέμπουσι ἐποδιάσαντες εἰς Ἀθήνας· τῶν εἵνεκεν οὐκ ἦκιστα ὑποψίην εἶχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ τὰς διόδους τὰς ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας προστάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν ὥς ἐπισταμένοισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώραν· ἐποίευν δὲ τούτου εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἔωσι. τοὺτους μὲν Ἰώνων, τοῖσι καὶ κατεδόκειον νεοχμὸν ἔν τι ποιέειν δυνάμιος ἐπιλαβομένοισι, τρόποισι τοιούτοις προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι, αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν τὰ γέρεα ἕρκος εἶναι σφίσι. ὥς δὲ ἄρα παρεσκεύαστο 100 τοῖσι Ἕλλησι, προσήσαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰούσι δὲ σφι φήμη τε ἐσέπτατο ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν καὶ κηρυκῆιον ἐφάνη ἐπὶ τῆς κυματωγῆς κείμενον· ἡ δὲ φήμη διήλθε σφι ὧδε, ὥς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατιὴν νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὴ πολλοῖσι τεκμηρίοισι ἔστι τὰ θεῖα τῶν προηγμάτων, εἰ καὶ τότε τῆς [αὐτῆς] ἡμέρης συμπιπτούσης τοῦ τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τοῦ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἔσεσθαι τρώματος φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ταύτῃ ἔσαπίκετο, ὥστε θαρσῆσαι τε τὴν στρατιὴν πολλῷ μᾶλλον καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν. καὶ τότε ἕτερον συνέπεσε 101 γενόμενον, Δήμητρος τεμένεια Ἐλευσινίης παρὰ ἀμφοτέρως τὰς συμβολὰς εἶναι· καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον ἐγίνετο, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γεγονέναι δὲ νίκην τῶν μετὰ Πανσάνειω Ἑλλήνων ὀρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε ἔλθοῦσα·

• τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι πρῶτ' ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγίνετο, τὸ δὲ ἐν Μυκάλλῃ περὶ δειλὴν. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι μηνὸς τε τοῦ αὐτοῦ, χρόνῳ οὐ πολλῷ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμνησάνουσι ἐγίνετο. ἦν δὲ Ἀρρωδίη σφι πρὶν τὴν φήμην ἐσαπικέσθαι, οὔτι περὶ σφέων αὐτῶν οὕτω ὥς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πταίσῃ ἢ Ἑλλάς. ὥς μέντοι ἢ κληδὼν αὕτη σφι ἐσέπτато, μᾶλλον τι καὶ ταχύτερον τὴν πρόσδοδον ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἐσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὥς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἄεθλα πρόέκειτο.

- 102 Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσεχέσι τούτοις τεταγμένοις μέχρι κου τῶν ἡμισέων ἢ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' αἰγιαλὸν τε καὶ ἄπεδον χῶρον, τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοις τεταγμένοις κατὰ τε χαράδραν καὶ ὄρεα. ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιήσαν, οὗτοι οἱ ἐπὶ τῷ ἐτέρῳ κέρεϊ [ἔτι] καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὄρθια ἦν τὰ γέρεα, ἡμύνοντό τε καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατός, ὅπως ἑωυτῶν γένηται τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρακελευσάμενοι ἔργον εἶχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρεα οὗτοι φερόμενοι ἐσέπεσον ἁλῆες ἐς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ χρόνον συχνὸν ἀμνύμενοι τέλος ἔφευγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυνῶνιοι καὶ Τροιζήνιοι (οὕτω γὰρ ἦσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι) [συν]επισπόμενοι συνεσέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὥς δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀραίρητο, οὔτ' ἔτι πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι πρὸς φυγὴν τε

ὁρμέατο οἱ ἄλλοι πλὴν Περσέων. οὗτοι δὲ κατ' ὀλί-
 γους γινόμενοι ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσ-
 πίπτουσι Ἑλλήνων. καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν
 δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταϋντης
 μὲν καὶ Ἰθαμίτρης, τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέοντες, ἀπο-
 φεύγουσι, Μαροδόντης δὲ καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς
 Τιγράνης μαχόμενοι τελευτῶσι. ἔτι δὲ μαχομένων τῶν 103
 Περσέων ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν
 καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχειρίζον. ἔπεσον δὲ καὶ αὐτῶν
 τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα, ἄλλοι τε καὶ Σικυνῶνιοι
 καὶ στρατηγὸς Περίλεως. τῶν δὲ Σαμίων οἱ στρα-
 τευόμενοι, ἔοντες τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ
 καὶ ἀπαραιρημένοι τὰ ὄπλα, ὥς εἶδον αὐτίκα κατ'
 ἀρχὰς γινομένην ἑτεραλκέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον
 ἐδυνέατο, προσωφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἑλλησι. Σα-
 μίους δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, οὕτω δὴ
 καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων ἐπέθεντο τοῖσι
 βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο μὲν (ἐκ) τῶν 104
 Περσέων τὰς διόδους τηρεῖν σωτηρίας εἵνεκά σφι, ὥς
 ἦν ἄρα σφέας καταλαμβάνη οἷά περ κατέλαβε, ἔχοντες
 ἡγεμόνας σώζωνται ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης. ἐτά-
 χθησαν μὲν νυν ἐπὶ τοῦτο τὸ πρῆγμα οἱ Μιλήσιοι
 τούτου τε εἵνεκεν καὶ ἵνα μὴ παρεόντες ἐν τῷ στρα-
 τοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιεοίεν· οἱ δὲ πᾶν τὸ ἐναντίον
 τοῦ προστεταγμένου ἐποίουν, ἄλλας τε κατηγεόμενοί
 σφι ὁδοὺς φεύγουσι, αἱ δὲ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους,
 καὶ τέλος αὐτοὶ σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι.
 οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη. ἐν 105
 δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι καὶ
 Ἀθηναίων Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθοίου, ἀνὴρ παγκράτιον

ἐπασκήσας. τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμόδουκον κατέλαβε ὕστερον
τούτων, πολέμου ἔοντος Ἀθηναίοισι τε καὶ Καρυστίοισι,
ἐν Κύρῳ τῆς Καρυστίνης χώρας ἀποθανόντα ἐν μάχῃ
καίεσθαι ἐπὶ Γεραιστῷ. μετὰ δὲ Ἀθηναίους Κορίνθιοι
καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυνῶνιοι ἡρίστευσαν.

106 Ἐπεῖτε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνες τοὺς πολλούς,
τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρ-
βάρων, τὰς νέας ἐνέπρησαν καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὴν
λήϊν προεξαγαρόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν, καὶ θησαυροὺς
τινας χρημάτων εὗρον· ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ
τὰς νέας ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλ-
ληνες ἐβουλεύοντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ
ὅκῃ χρεὸν εἴη τῆς Ἑλλάδος κατοικίσαι τῆς αὐτοὶ ἐγκρα-
τέες ἦσαν, τὴν δὲ Ἰωνίην ἀπεινὰ τοῖσι βαρβάροισι·
ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνεται σφί εἶναι ἑωυτούς τε Ἰώνων προ-
κατῆσθαι φρουρέοντας τὸν πάντα χρόνον, καὶ ἑωυτῶν
μὴ προκατημένων Ἴωνας οὐδεμίαν ἐλπίδα εἶχον χαί-
ροντας πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξιν. πρὸς ταῦτα
Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλει ἑοῦσι ἐδόκεε τῶν
μηδισάντων ἔθνέων τῶν Ἑλληνικῶν τὰ ἐμπόρια ἐξανα-
στήσαντας δοῦναι τὴν χώραν Ἴωσι ἐνοικῆσαι, Ἀθη-
ναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἀρχὴν Ἰωνίην γενέσθαι ἀνά-
στατον οὐδὲ Πελοποννησίους περὶ τῶν σφετέρων ἀπ-
οικιέων βουλεύειν· ἀντιτεινόντων δὲ τούτων προθύμως
εἶξαν οἱ Πελοποννήσιοι. καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ
Χίους καὶ Λεσβίους καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ
ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς τὸ συμμα-
χικὸν ἐποιήσαντο, πίστι τε καταλαβόντες καὶ ὀρκίοισι
ἐμμενέειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι. τούτους δὲ κατα-
λαβόντες ὀρκίοισι ἔπλεον τὰς γεφύρας λύσοντες· ἔτι

γὰρ ἐδόκεον ἐντεταμένους εὐρήσειν. οὗτοι μὲν δὴ ἐπ' 107
 Ἑλλησπόντου ἔπλεον· τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων
 ἐς τὰ ἄκρα τε τῆς Μυκάλης κατειληθέντων, ἐόντων
 οὐ πολλῶν, ἐρίνετο κομιδὴ ἐς Σάρδεις. πορευομένων δὲ
 κατ' ὁδὸν Μασίστης ὁ Δαρείου παρατυχὼν τῷ πάθει
 τῷ γεγονότι τὸν στρατηγὸν Ἀρταῦντην ἔλεγε πολλά τε
 καὶ κακά, ἄλλα τε καὶ γυναικὸς κακίῳ φὰς αὐτὸν εἶναι
 τοιαῦτα στρατηγήσαντα, καὶ ἄξιον εἶναι παντὸς κακοῦ
 τὸν βασιλέος οἶκον κακώσαντα. παρὰ δὲ τοῖσι Πέρ-
 σησι γυναικὸς κακίῳ ἀκοῦσαι δέννος μέριστός ἐστι. ὁ
 δὲ ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δεινὰ ποιεύμενος σπᾶται ἐπὶ
 τὸν Μασίστην τὸν ἀκινάκην, ἀποκτεῖναι θέλων. καί
 μιν ἐπιθέοντα φρασθεὶς Ξειναγόρης ὁ Πρηξίλεω ἀνὴρ
 Ἀλικαρνησσεύς, ὅπισθε ἐστεῶς αὐτοῦ Ἀρταῦντεω, ἀρ-
 πάξει μέσον καὶ ἐξαίρας παίει ἐς τὴν γῆν· καὶ ἐν
 τούτῳ οἱ δορυφόροι οἱ Μασίστεω προέστησαν. ὁ δὲ
 Ξειναγόρης ταῦτα ἐργάσατο χάριτα αὐτῷ τε Μασίστη
 τιθέμενος καὶ Ξέρξῃ, ἐκσώζων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκεί-
 νον· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Ξειναγόρης Κιλικίης πάσης
 ἦρξε δόντος βασιλέος. τῶν δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων
 οὐδὲν ἔτι πλέον τούτων ἐγένετο, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς
 Σάρδεις. ἐν δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἔων βασιλεὺς
 ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐπεῖτε ἐξ Ἀθηνέων προσ-
 πταίσας τῇ ναυμαχίῃ φυγῶν ἀπίκετο.

ΤΟΤΕ δὴ ἐν τῇσι Σάρδισι ἔων ἄρα ἦρα τῆς Μα- 108
 σίστεω γυναικὸς, ἐούσης καὶ ταύτης ἐνθαῦτα. ὥς δὲ
 οἱ προσπέμποντι οὐκ ἐδύνατο κατεργασθῆναι, οὐδὲ
 βίην προσέφερε προμηθεόμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασί-
 στην (τῶντὸ δὲ τοῦτο εἶχε καὶ τὴν γυναῖκα· εὖ γὰρ
 ἐπίστατο βίης οὐ τευξομένη), ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης

ἐργόμενος τῶν ἄλλων πρήσσει τὸν γάμον τοῦτον τῷ
 παιδί τῷ ἑωυτοῦ Δαρείῳ, θυγατέρα τῆς γυναικὸς
 ταύτης καὶ Μασίστεω, δοκέων αὐτὴν μᾶλλον λάμψε-
 σθαι ἢν ταῦτα ποιήσῃ. ἁρμόσας δὲ καὶ τὰ νομιζόμενα
 ποιήσας ἀπῆλυνε ἐς Σοῦσα. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖ τε ἀπίκετο
 καὶ ἡγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα, οὕτω δὲ
 τῆς Μασίστεω μὲν γυναικὸς ἐπέπαυτο, ὁ δὲ διαμειψά-
 μενος ἦρα τε καὶ ἐτύγχανε τῆς Δαρείου μὲν γυναικὸς,
 Μασίστεω δὲ θυγατρὸς· οὖνομα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ
 109 ἦν Ἀρταῦντη. χρόνον δὲ προϊόντος ἀνάπυστα γίνεται
 τρόπῳ τοιῷδε· ἐξυφήνασα Ἀμηστρις ἡ Ξέρξεω γυνὴ
 φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θῆης ἄξιον διδοῖ Ξέρξῃ.
 ὁ δὲ ἡσθεὶς περιβάλλεται τε καὶ ἐρχεται παρὰ τὴν Ἀρ-
 ταῦντην. ἡσθεὶς δὲ καὶ ταύτῃ ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι
 ὅ τι βούλεται οἱ γενέσθαι ἀντὶ τῶν αὐτῷ ὑπουργη-
 μένων· πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασαν. τῇ δὲ κακῶς
 γὰρ ἔδεε πανοικίῃ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπε Ξέρξῃ·
 Δώσεις μοι τὸ ἐν σε αἰτήσω; ὁ δὲ πᾶν μᾶλλον δο-
 κέων κείνην αἰτῆσαι ὑπισχνέετο καὶ ὤμοσε. ἡ δὲ ὡς
 ὤμοσε ἀδεῶς αἰτέει τὸ φᾶρος. Ξέρξης δὲ παντοῖος
 ἐγίνετο οὐ βουλόμενος δοῦναι, κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν,
 φοβεόμενος δὲ Ἀμηστριν, μὴ καὶ πρὶν κατεικαζούσῃ
 τὰ γινόμενα οὕτω ἐπευρεθῇ πρήσσαν· ἀλλὰ πόλις τε
 ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἔπλετον καὶ στρατόν, τοῦ ἔμμελλε
 οὐδεὶς ἄρξειν ἄλλ' ἢ ἐκείνη· Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ
 στρατὸς δῶρον. ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπειθε, διδοῖ τὸ φᾶρος.
 ἡ δὲ περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ δώρῳ ἐφόρεέ τε καὶ ἀγάλ-
 110 λετό. καὶ ἡ Ἀμηστρις πυνθάνεται μιν ἔχουσιν· μα-
 θοῦσα δὲ τὸ ποιεῦμενον τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ
 εἶχε ἔγκοτον, ἡ δὲ ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶναι

αἰτίην καὶ ταῦτα ἐκείνην πρήσσειν, τῇ Μασίστῳ γυναικὶ ἐβούλευε ὄλεθρον. φυλάξασα δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς Ξέρξην βασιλῆιον δεῖπνον προτιθέμενον (τοῦτο δὲ τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεὺς· οὐνομα δὲ τῷ δεῖπνῳ τούτῳ Περσιστί μὲν τυκτά, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν τέλεον· τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμᾶται μούνον βασιλεὺς καὶ Πέρσας ὠρέεται), ταύτην δὴ τὴν ἡμέρην φυλάξασα ἢ Ἀμυστροῖς χρηρίζει τοῦ Ξέρξεω δοθῆναι οἱ τὴν Μασίστῳ γυναῖκα. ὁ δὲ δεινὸν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο τοῦτο μὲν ἀδελφεοῦ γυναῖκα παραδοῦναι, τοῦτο δὲ ἀναιτίην ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου· συνῆκε γὰρ τοῦ εἵνεκεν ἐδέετο. τέλος μέντοι ἐκείνης τε λιπα-
 111
 ρεούσης καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξεργόμενος, ὅτι ἀτυχεῖναι τὸν χρηρίζοντα οὐ σφι δυνατόν ἐστι βασιλῆιον δεῖπνον προκειμένου, κάρτα δὴ ἀέκων κατανεύει καὶ παραδοὺς ποιεῖ ὧδε· τὴν μὲν κελεύει ποιεῖν τὰ βούλεται, ὁ δὲ μεταπεμφάμενος τὸν ἀδελφεὸν λέγει τάδε· Μασίστα, σὺ εἰς Δαρείου τε παῖς καὶ ἐμὸς ἀδελφεός, πρὸς δ' ἐτι τούτοις καὶ εἰς ἀνὴρ ἀγαθός· γυναικὶ δὴ ταύτῃ τῇ νῦν συνοικεῖς μὴ συνοίκεε, ἀλλὰ τοι ἀντ' αὐτῆς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν ἐμήν. ταύτῃ συνοίκεε· τὴν δὲ νῦν ἔχεις, οὐ γὰρ δοκέει ἐμοί, μὴ ἔχε γυναῖκα. ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωμάσας τὰ λεγόμενα λέγει τάδε· ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις ἄχρηστον, κελεύων με γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παῖδες τε νεηνίαι εἰσὶ καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ μίαν τῷ παιδί τῷ σεωυτοῦ ἡγάγεο γυναῖκα, αὐτὴ τέ μοι κατὰ νόον τυγχάνει κάρτα ἐοῦσα, ταύτην με κελεύεις μετέντα θυγατέρα τὴν σὴν γῆμαι; ἐγὼ δέ, βασιλεῦ, μεγάλα μὲν ποιεῦμαι ἀξιόμενος

θυγατρὸς τῆς σῆς, ποιήσω μέντοι τούτων οὐδέτερά·
 σὺ δὲ μηδαμῶς βιώῃ πρήγματος τοιοῦδε δεόμενος· ἀλλὰ
 τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ ἄλλος φανήσεται ἐμεῦ οὐδὲν
 ἤσσω, ἐμέ τε ἔα γυναικὶ τῇ ἐμῇ συνοικέειν. ὁ μὲν
 δὴ τοιούτοις ἀμείβεται, Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει
 τάδε· Οὕτω τοι, Μασίστα, πέπρηκται· οὔτε γὰρ ἂν τοι
 δοίην θυγατέρα τὴν ἐμὴν γῆμαι, οὔτε ἐκείνη πλεῦνα
 χρόνον συνοικήσεις, ὥς μάθης τὰ διδόμενα δέκεσθαι.
 ὁ δὲ ὥς ταῦτα ἤκουσε, εἶπας τοσόνδε ἐχώρει ἕξω· Δέ-
 112 σποτα, οὐ δὴ κού με ἀπώλεσας. ἐν δὲ τούτῳ τῷ διὰ
 μέσου χρόνῳ, ἐν τῷ Ξέρξης τῷ ἀδελφεῷ διελέγετο, ἡ
 Ἀμηστρις μεταπεμψαμένη τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω
 διαλυμαίνεται τὴν γυναῖκα τὴν Μασίστew· τοὺς τε μα-
 ξοὺς ἀποταμοῦσα κυσὶ προέβαλε καὶ ῥίνα καὶ ὦτα καὶ
 χεῖλεα καὶ γλῶσσαν ἐκταμοῦσα ἐς οἶκόν μιν ἀποπέμπει
 113 διαλελυμασμένην. ὁ δὲ Μασίστης οὐδὲν κω ἀκηκοὼς
 τούτων, ἐλπόμενος δὲ τί οἱ κακὸν εἶναι, ἐσπίπτει δρόμῳ
 ἐς τὰ οἰκία. ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα
 μετὰ ταῦτα συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ ἐπορεύετο
 ἐς Βάκτρα σὺν τε τοῖσι ἐωντοῦ υἱοῖσι καὶ δὴ κού
 τισι καὶ ἄλλοις ὥς ἀποστήσων νομὸν τὸν Βάκτριον
 καὶ ποιήσων τὰ μέγιστα κακῶν βασιλέα. τὰ περ ἂν
 καὶ ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκέειν, εἰ περ ἔφθη ἀναβὰς ἐς
 τοὺς Βακτρίους καὶ τοὺς Σάκας· καὶ γὰρ ἔστεργόν τέ
 μιν καὶ ἦν ὑπαρχος τῶν Βακτρίων. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης
 πυθόμενος ταῦτα ἐκείνον πρήσσοντα πέμψας ἐπ' αὐτὸν
 στρατὴν ἐν τῇ ὁδῷ κατέκτεινε αὐτόν τε ἐκείνον καὶ
 τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τὴν στρατὴν τὴν ἐκείνου.

Κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρξεω καὶ τὸν Μασί-
 114 στω θάνατον τοσαῦτα ἐγένετο· οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης

ὁρμηθέντες Ἕλληνες ἐπ' Ἑλλησπόντου πρῶτον μὲν
 περὶ Λεκτὸν ὕρμεον, ὑπὸ ἀνέμων ἀπολαμφθέντες, ἐν-
 θεῦτεν δὲ ἀπίκοντο ἐς Ἀβυδὸν καὶ τὰς γεφύρας εὗρον
 διαλελυμένας, τὰς ἐδόκεον εὐρήσειν ἐτι ἐντεταμέναις,
 καὶ τούτων οὐκ ἦκιστα εἵνεκεν ἐς τὸν Ἑλλησπόντου
 ἀπίκοντο. τοῖσι μὲν νυν ἀμφὶ Λευτυχίδην Πελοπον-
 νησίοισι ἔδοξε ἀποπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα, Ἀθηναίοισι
 δὲ καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ αὐτοῦ ὑπομείναντας
 πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. οἱ μὲν δὴ ἀπέπλεον, Ἀθη-
 ναῖοι δὲ ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβαλόντες ἐς τὴν Χερσό-
 νησον Σηστὸν ἐπολιόρκεον. ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην, 115
 ὥς ἐόντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύτῃ, συνῆλθον, ὥς
 ἤκουσαν παρεῖναι τοὺς Ἕλληνας ἐς τὸν Ἑλλησπόντου,
 ἐκ τε τῶν ἄλλων τῶν περιοικίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρ-
 δίης πόλιος Οἰόβαζος ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυ-
 ρέων ὕπλα ἐνθαῦτα ἦν κεκομικῶς. εἶχον δὲ ταύτην
 ἐπιχώριοι Αἰολεῖς, συνῆσαν δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν
 ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὄμιλος. ἐτυράννευε δὲ τοῦ- 116
 του τοῦ νομοῦ Ξέρξεω ὑπαρχος Ἀρταῦκτης, ἀνὴρ μὲν
 Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀτάσθαλος, ὃς καὶ βασιλέα ἐλαύν-
 οντα ἐπ' Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλειω τοῦ
 Ἰφίκλου χρήματα ἐξ Ἑλαιοῦντος ὑπελόμενος. ἐν γὰρ
 Ἑλαιοῦντι τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλειω τάφος τε
 καὶ τέμενος περὶ αὐτόν, ἐνθα ἦν χρήματα πολλὰ καὶ
 φιάλαι χρύσειαι καὶ ἀργύρεαι καὶ χαλκὸς καὶ ἐσθῆς
 καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταῦκτης ἐσύλησε βασιλέος
 δόντος. λέγων δὲ τοιαύδε Ξέρξην διεβάλετο· Δέσποτα,
 ἔστι οἶκος ἀνδρὸς Ἑλληνος ἐνθαῦτα, ὃς ἐπὶ γῆν τὴν
 σὴν στρατευσάμενος δίκης κυρήσας ἀπέθανε. τούτου
 μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα καὶ τις μάθῃ ἐπὶ γῆν τὴν σὴν

μὴ στρατεύεσθαι. ταῦτα λέγων εὐπετέως ἔμελλε ἀνα-
 πείσειν Ξέρξην [δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον], οὐδὲν ὑποτοπη-
 θέντα τῶν ἐκείνος ἐφρόνες. ἐπὶ γῆν δὲ τὴν βασιλέος
 στρατεύεσθαι Πρωτεσίλεων ἔλεγε νοέων τοιάδε· τὴν
 Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑωυτῶν εἶναι Πέρσαι καὶ τοῦ
 αἰεὶ βασιλεύοντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη, τὰ χρήματα ἔξ
 Ἐλαιοῦντος εἰς Σηστὸν ἐξεφόρησε καὶ τὸ τέμενος ἔσπειρε
 καὶ ἐνέμετο, αὐτὸς τε ὅπως ἀπίκοιτο εἰς Ἐλαιοῦντα, ἐν
 τῷ ἀδύτῳ γυναιξὶ ἐμίσγετο. τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ
 Ἀθηναίων οὔτε παρεσκευασμένος εἰς πολιορκίην οὔτε
 προσδεκόμενος τοὺς Ἕλληνας· ἀφυλάκτῳ δὲ κως αὐτῷ
 117 ἐπέπεσον. ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοισι σφι φθινόπωρον
 ἐπεγίνετο, ἥσχαλλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τε τῆς ἑωυτῶν
 ἀποδημέοντες καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν τὸ τεῖχος,
 ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅπως ἀπάγοιεν σφέας ὀπίσω·
 οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν πρὶν ἢ ἐξέλωσι ἢ τὸ Ἀθηναίων
 κοινόν σφεας μεταπέμψηται. οὕτω δὲ ἔστεργον τὰ
 118 παρεόντα. οἱ δὲ ἐν τῷ τείχει εἰς πᾶν ἤδη κακοῦ
 ἀπιγμένοι ἦσαν, οὕτω ὥστε τοὺς τόνους ἔφοντες τῶν
 κλινέων ἐσιτέοντο. ἐπεῖτε δὲ οὐδὲ ταῦτα ἔτι εἶχον,
 οὕτω δὲ ὑπὸ νύκτα οἴχοντο ἀποδράντες οἱ τε Πέρσαι
 καὶ ὁ Ἀρταῦκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὅπισθε τοῦ τείχεος
 καταβάντες, τῇ ἦν ἐρημότατον τῶν πολεμίων. ὥς δὲ
 ἡμέρη ἐγένετο, οἱ Χερσονησῖται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσή-
 μηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονός καὶ τὰς πύλας
 ἀνοιξαν. τῶν δὲ οἱ μὲν πλεῖνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν
 119 πόλιν εἶχον. Οἰόβαζον μὲν νυν ἐκφυγόντα εἰς τὴν
 Θρηάκην Θρήκες Ἀψίνθιοι λαβόντες ἔθυσαν Πλειστώρῳ
 ἐπιχωρίῳ θεῷ τρόπῳ τῷ σφετέρῳ, τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου
 ἄλλῳ τρόπῳ ἐφόνευσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταῦκην

ὕστεροι ὁρμηθέντες φεύγειν, ὥς κατελαμβάνοντο ὀλίγον
 ἔδοντες ὑπὲρ Αἰγὸς Ποταμῶν, ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ
 συχνὸν οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ ζῶντες ἐλάμφθησαν.
 καὶ συνδήσαντές σφεας οἱ Ἕλληνες ἤγαγον ἐς Σηστών,
 μετ' αὐτῶν δὲ καὶ Ἀρταῦκην δεδεμένον αὐτόν τε καὶ
 τὸν παῖδα αὐτοῦ. καὶ τῶν τῶν φυλασσόντων λέγεται 120
 ὑπὸ Χερσωνησιτέων ταρίχους ὀπτῶντι τέρας γενέσθαι
 τοιόνδε· οἱ τάριχοι ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε
 καὶ ἤσπαιρον ὅκως περ ἰχθύες νεοάλωτοι. καὶ οἱ μὲν
 περιχυθέντες ἐθώμαζον, ὁ δὲ Ἀρταῦκτης ὥς εἶδε τὸ
 τέρας, καλέσας τὸν ὀπτῶντα τοὺς ταρίχους ἔφη· Ξεῖνε
 Ἀθηναῖε, μὴδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο· οὐ γὰρ σοὶ
 πέφηνε, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἑλαιοῦντι Πρωτεσί-
 λεως ὅτι καὶ τεθνεῶς καὶ τάριχος ἐὼν δύναμιν πρὸς
 θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τίνεσθαι. νῦν ὦν ἔποινά οἱ
 τάδε ἐθέλω ἐπιθεῖναι, ἀντὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον
 ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ, ἀντὶ
 δ' ἐμεῶν τοῦ καὶ τοῦ παιδὸς ἀποδώσω τάλαντα διη-
 κόσια Ἀθηναίοισι περιγενόμενος. ταῦτα ὑπισχόμενος
 τὸν στρατηγὸν Ξάνθιππον οὐκ ἔπειθε· οἱ γὰρ Ἑλαιοῦ-
 σιοι τῷ Πρωτεσίλειω τιμωρόντες ἐδέοντό μιν κατα-
 χρησθῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος
 ἔφερε. ἀπαγαρόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἀκτὴν ἐς τὴν
 Ξέρξης ἔξευξε τὸν πόρον, οἱ δὲ λέγουσι ἐπὶ τὸν κολωνὸν
 τὸν ὑπὲρ Μαδύτου πόλιος, πρὸς σανίδας προσπασσαλεύ-
 σαντες ἀνεκρέμασαν, τὸν δὲ παῖδα ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ
 Ἀρταῦκτεω κατέλευσαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον 121
 ἐς τὴν Ἑλλάδα, τὰ τε ἄλλα χρήματα ἄγοντες καὶ δὴ καὶ
 τὰ ὅπλα τῶν γεφυρέων ὥς ἀναθήσοντες ἐς τὰ ἱερά. καὶ
 κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οὐδὲν ἐπὶ πλέον ταύτων ἐγένετο.

- 122 Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταύκτεω τοῦ ἀνακρεμασθέντος προπάτωρ Ἀρτεμβάρης ἐστὶ ὁ Πέρσῃσι ἐξηγησάμενος λόγου τὸν ἐκαῖνοι ὑπολαβόντες Κύρῳ προσήνεικαν λέγοντα τάδε· Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην διδοῖ, ἀνδρῶν δὲ σοί, Κῦρε, κατελὼν Ἀστυάγεια, φέρε, γῆν γὰρ ἐκτῆμεθα ὀλίγην καὶ ταύτην τρηχέαν, μεταναστάντες ἐκ ταύτης ἄλλην σχῶμεν ἀμείνω. εἰσὶ δὲ πολλὰ μὲν ἀστυγείτονες, πολλὰ δὲ καὶ ἐκαστέρω, τῶν μίαν σχόντες πλέοσι ἐσόμεθα θωμαστότεροι. οἶκός δὲ ἄρχοντας ἄνδρας τοιαῦτα ποιεῖν· κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει κάλλιον ἢ ὅτε γε ἀνθρώπων τε πολλῶν ἄρχομεν πάσης τε τῆς Ἀσίας· Κῦρος δὲ ταῦτα ἀκούσας καὶ οὐ θωμάσας τὸν λόγον ἐκέλευε ποιεῖν ταῦτα, οὕτω δὲ αὐτοῖσι παραίνεσε κελεύων παρασκευάζεσθαι ὥς οὐκέτι ἄρχοντας ἀλλ' ἀρξομένους· φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς ἄνδρας γίνεσθαι· οὐ γάρ τι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι καρπὸν τε θωμαστὸν φύειν καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγγνόντες Πέρσαι οἴχοντο ἀποστάντες, ἐσσωθέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κύρου, ἄρχειν τε εἴλοντο λυπρὴν οἰκέοντες μᾶλλον ἢ πεδιάδα σπείροντες ἄλλοισι δουλεύειν.

INDEX.

- Abae I, 46; VIII, 27, 33, 134.
 Abantes I, 146.
 Abaris IV, 36.
 Abdera I, 168; VI, 46, 47; VII, 109, 126; VIII, 120. Abderitae VII, 120; VIII, 120.
 Abrocomes VII, 224.
 Abronichus VIII, 21.
 Abydus V, 117; VII, 33, 34, 37, 43, 44, 147, 174; VIII, 117, 130; IX, 114. Abydeni VII, 44, 95.
 Acanthus VI, 44; VII, 115—117, 121, 124. Acanthii VII, 22, 116, 117.
 Acarnania II, 10; VII, 126.
 Acephali IV, 191.
 Aceratus VIII, 37.
 Acces III, 117.
 Achaei I, 145, 146; VIII, 47; IX, 26. pop. Achaicus VIII, 73. Achivi II, 120.
 Achaei Phthiotae VII, 132, 185, 197.
 Achaea Ceres V, 61.
 Achaemenes, auctor regiae Persarum stirpis, III, 75; VII, 11.
 Achaemenes, Darii Hystaspis f., III, 12; VII, 7, 97, 236, 237.
 Achaemenidae I, 125; III, 65.
 Achaeus II, 98.
 Achaia VII, 94; VIII, 36.
 Achaia Phthiotis VII, 173, 196—198.
 Achelous II, 10; VII, 126.
 Acheron V, 92 η; VIII, 47.
 Achilleus cursus, ὁ Ἀχιλλεύς δρόμος, IV, 55, 76.
 Achilleum V, 94.
 Acraephia VIII, 135.
 Acrisius, Danaës p., VI, 53, 54.
 Acrothoon VII, 22.
 Adieran IV, 159.
 Adimantus, Corinthius, VII, 137; VIII, 5, 59, 61, 94.
 Adrastus, Phryx, I, 35—45; Sicyonius, V, 67, 68.
 Adria I, 163; IV, 33; V, 9.
 Adymachidae IV, 168.
 Aea I, 2; VII, 193, 197.
 Aeaces, Polycratis p., II, 182; III, 39, 139; VI, 13. Sylosontis f., Sami tyrannus, IV, 138; VI, 13, 14, 22, 25.
 Aeacidae V, 80; VIII, 64, 83, 84.
 Aeacus V, 89; VI, 35.
 Aega VII, 123.
 Aegae I, 145.
 Aegaeae I, 149.
 Aegaeum mare II, 97, 113; IV, 85; VII, 36, 55.
 Aegaleus VIII, 90.
 Aegeus, Pandionis f., I, 173; Oeolyei f., IV, 149.
 Aegialees Pelasgi VII, 94. Sicyoniorum tribus, V, 68. Aegialeus V, 68.
 Aegicores V, 66.
 Aegidae IV, 149.
 Aegilea VI, 107.

- Aegilia VI, 101.
 Aegina, nymp̄ha, V, 80.
 Aegina et Aeginetae II, 178;
 III, 59, 131; V, 80—89; VI,
 35, 49, 50, 61, 64, 73, 85,
 87—94; VII, 144, 145, 147,
 203; VIII, 41, 46, 60, 64, 74,
 79, 81, 83, 84, 86, 91—93,
 122, 131, 132; IX, 28, 31, 75,
 76, 78—80, 85.
 Aegion I, 145.
 Aegira I, 145.
 Aegiroessa I, 149.
 Aegli III, 92.
 Aegos Potamoi IX, 119.
 Aegyptii et Aegyptus I, 1, 2,
 5, 30, 77, 105, 135, 140, 182,
 193, 198; II, 1—III, 47,
 61—65, 88, 91, 97, 126, 129,
 139, 140, 160; IV, 39, 41—44,
 47, 152, 159, 165—168, 180,
 186, 200, 203—205; VI, 6,
 53—55, 60; VII, 1, 2, 4, 5,
 7, 8, 25, 34, 69, 89, 97; VIII,
 17, 68, 100; IX, 32.
 (Aeimnestus IX, 64?)
 Aenea VII, 123.
 Aenesidemus VII, 154, 165.
 Aenus IV, 90; VII, 58.
 Aenyra VI, 47.
 Aeoles I, 6, 26, 28, 141, 149—152,
 157, 171; II, 1, 178; III, 1,
 90; IV, 89, 138; V, 94, 122,
 123; VI, 8, 28, 98; VII, 9,
 95; IX, 115. Aeolis V, 123;
 VII, 176.
 Aeolidarum oppidum VIII, 35.
 Aeolus VII, 197.
 Aëropus, Temeno natus, VIII,
 137. Macedo, VIII, 139. Te-
 geata, IX, 26.
 Aesanius IV, 150.
 Aeschines Eretriensis VI, 100.
 Aeschraeus VIII, 11.
 Aeschrionia III, 26.
 Aeschylus II, 156.
 Aesopus II, 134.
 Aethiopes et Aethiopia II, 11,
 22, 28—30, 42, 100, 104, 110,
 137—140, 146, 161; III, 17—26,
 30, 94, 97, 101, 114; IV, 183,
 197; VII, 9, 18, 69, 70, 90;
 IX, 32.
 Aëtion I, 14; V, 92.
 Aetolia VI, 127. Aetoli VIII, 73.
 Aetolus VI, 127.
 Agaeus VI, 127.
 Agamemnon I, 67; IV, 109;
 VII, 159.
 Agarista, Clisthenis f., VI,
 126—131. Periclis mater,
 VI, 131.
 Agasicles I, 144.
 Agathoergi I, 67.
 Agathyrsi IV, 48, 100, 102,
 104, 125. Agathyrssorum rex
 IV, 119.
 Agathyrsus IV, 10.
 Agbalus VII, 98.
 Agbatana, Mediae opp., I, 98,
 110, 153; III, 64, 92. Syriae
 opp., III, 62, 64.
 Agenor IV, 147; VII, 91.
 Agesilaus, Doryssi f., VII, 204;
 Hippocratidae f., VIII, 131.
 Agetus VI, 61, 62.
 Agis, Spartae rex, VII, 204;
 Menaris p., VI, 65.
 Aglaurus VIII, 53.
 Aglomachus IV, 164.
 Agora, opp., VII, 58.
 Agrianes, fl., IV, 90.
 Agrianes, pop., V, 16.
 Agrigentini VII, 165, 170.
 Agron I, 7.
 Agyllaei I, 167.
 Ajax Telamonius V, 66; VIII,
 64, 121. Philaei p., VI, 35.
 Alabanda, Phrygiae opp., (Ala-
 bastra?) VIII, 136.

- Alabanda, Cariae opp., VII, 195.
 Alalia I, 165, 166.
 Alarodii III, 94; VII, 79.
 Alazir IV, 164.
 Alizonas IV, 17, 52.
 Albae columnae (αἱ Λευκαὶ στήλαι) V, 118.
 Alcaeus, Hercules f., I, 7; poeta, V, 95.
 Alcamenes VII, 204.
 Alcenor I, 82.
 Alcetes VIII, 139.
 Alcibiades VIII, 17.
 Alcides VI, 61.
 Alcimachus VI, 101.
 Alcmeon I, 59; VI, 125, 127.
 Alcmeonidae I, 61, 64; V, 62—71, 90; VI, 115, 121—125, 131.
 Alcmene II, 43, 145.
 Alcon VI, 127.
 Alea, Minervae cognom., I, 66; IX, 70.
 Aleius campus (τὸ Ἀλῆιον πεδῖον) VI, 95.
 Aleuadae VII, 6, 130, 172; IX, 58.
 Alexander, Priami f., I, 3; II, 113—120. Macedo, V, 17—22; VII, 173, 175; VIII, 121, 136—144; IX, 1, 4, 8, 44—46.
 Alilat I, 131; III, 8.
 Alopecae V, 63.
 Alpeni VII, 176, 229. Alpenus VII, 216.
 Alpheus, Spartanus, VII, 227.
 Alps, fl., IV, 49.
 Alus VII, 173, 197.
 Alyattes I, 6, 16—25, 73, 74, 92, 93; III, 48; VIII, 35.
 Amasis, Aegypti rex, I, 30, 77; II, 43, 145, 154, 162—III, 4, 10, 14, 16, 40—47, 125. Persa, IV, 167, 201, 203.
 Amathus V, 105, 114. Amathusii V, 104, 108, 114, 115.
 Amazones IV, 110—117. Amazonides IX, 27.
 Amestris VII, 61, 114; IX, 109—112.
 Amiantus VI, 127.
 Aminias VIII, 84, (87), 93.
 Aminocles VII, 190.
 Ammonii II, 32, 42; III, 17, 25, 26; IV, 181, 182.
 Ammonis oraculum I, 46; II, 18, 32, 55; (IV, 181).
 Amompharetus IX, 53—57, 71, 85.
 Amorges V, 121.
 Ampa VI, 20.
 Ampelus VII, 122, 123.
 Amphiarus III, 91. eius oraculum I, 46, 49, 52, 92; VIII, 134.
 Amphicaea VIII, 33.
 Amphicrates III, 59.
 Amphictyon VII, 200.
 Amphictyones II, 180; V, 62; VII, 200, 213, 228.
 Amphictyonis, Ceres, VII, 200.
 Amphiloehus III, 91; VII, 91.
 Amphilytus I, 62.
 Amphimnestus VI, 127.
 Amphion V, 92.
 Amphissa VIII, 32, 36.
 Amphitruo II, 43, 44, 146; V, 59; VI, 53.
 Ampraciota VIII, 45, 47; IX, 28, 31.
 Amun II, 42.
 Amyntas, Macedo, V, 17—20, 94; VII, 173; VIII, 136, 139, 140. Persa, VIII, 136.
 Amyrgii VII, 64.
 Amyris VI, 127.
 Amyrtaeus II, 140; III, 15.
 Amythaon II, 49.
 Anacharsis IV, 46, 76, 77.

- Anacreon III, 121.
 Anactorii IX, 28, 31.
 Anagyrasius (Eumenes) VIII, 93.
 Anaphes VII, 62.
 Anaphlystus IV, 99.
 Anaua VII, 30.
 Anaxander VII, 204.
 Anaxandrides, Theopompi f., VIII, 131. Leontis f., I, 67; III, 148; V, 39—42, 64; VI, 50, 108; VII, 148, 158, 204, 205; VIII, 71; IX, 10, 64.
 Anaxilaus, Spartanus, VIII, 131.
 Rhegii tyrannus, VI, 23; VII, 165, 170.
 Anchimolius V, 63.
 Andreas VI, 126.
 Andrii VIII, 66, 111.
 Androbulus VII, 141.
 Androcrates IX, 25.
 Androdamas VIII, 85; IX, 90.
 Andromeda VII, 61, 150.
 Androphagi IV, 18, 100, 102, 106, 119, 125.
 Androsphinges II, 175.
 Andrus IV, 33; V, 31; VIII, 108, 111, 112.
 Aneristus, Sperthiae p., VII, 134. Sperthiae f., VII, 137.
 ἀγγαρχήτωρ (III, 126); VIII, 98.
 Angites VII, 113.
 Angrus IV, 49.
 anguilla in Aegypto sacra II, 72.
 anguis in arce Athenarum VIII, 41.
 animarum migrationes II, 123.
 annuli signatorii I, 195; III, 41.
 Anopaea VII, 216.
 antacaei IV, 53.
 Antagoras IX, 76.
 Antandrus V, 26; VII, 42.
 Anthela VII, 176, 200.
 Anthemus V, 94.
 Anthylla II, 97, 98.
 Antichares V, 43.
 Anticyra VII, 198, 213.
 Antidorus VIII, 11.
 Antiochus IX, 33.
 Antipater VII, 118.
 Antiphemus VII, 153.
 Anysis, rex Aegypti, II, 137, 140. urbs, II, 137. praefectura, II, 166.
 Anysus VII, 98.
 Aparytae III, 91.
 Apaturia I, 147.
 Aphetae VII, 193, 196; VIII, 4—14.
 Aphidnae IX, 73.
 Aphrodisias IV, 169.
 Aphthitana II, 166.
 Aphytis VII, 123.
 Api, dea Scytharum, IV, 59.
 Apidanus VII, 129, 196.
 Apis, deus Aegyptiorum, II, 153; III, 27—29, 33, 64. urbs II, 18.
 Apollo I, 50, 52, 69, 87, 90—92, 144 (182); II, 83, 144, 155, 156, 159, 178; III, 52; IV, 15, 59, 158, 163; V, 59—61; VI, 57, 80, 97, 118; VII, 26; VIII, 33, 36, 134, 135.
 Apollonia, opp. ad Pontum Euxinum, IV, 90, 93. opp. ad sinum Ionium, IX, 92—94.
 Apollophanes VI, 26.
 Apries II, 161—172; IV, 159.
 Apsinthii, VI, 34—37; IX, 119.
 Arabes et Arabia I, 131, 198; II, 8, 11, 12, 15, 19, 30, 73, 75, 124, 141, 158; III, 4, 7—9, 88, 91, 97, 107, 109—113; IV, 39; VII, 69, 86, 97, 184. Arab. sinus II, 11, 102, 158; IV, 39, 42, 43.
 Aradius (Merbalus) VII, 98.
 Ararus IV, 48.
 Araxes I, 201—216; III, 36; IV, 11, 40.

- Arcades et Arcadia I, 66, 67, 146; II, 171; IV, 161; V, 49; VI, 74, 83, 127; VII, 202; VIII, 26, 72, 73; IX, 27, 28, 35.
 Arcesilaus I. IV, 159. — II. II, 181; IV, 160. — III. IV, 162—165, 167, 200.
 Archander II, 98.
 Archandri urbs II, 97, 98.
 Archelai Sicyonii V, 68.
 Archelaus VII, 204.
 Archesistratidas IX, 90.
 Archias III, 55.
 Archidamus, Anaxandridae f., VIII, 131. Zeuxidami f., VI, 71.
 Archidice II, 135.
 Archilochus I, 12.
 Ardericca, vicus Assyriae, I, 185. vicus Cissiae, VI, 119.
 Ardys I, 15, 16, 18.
 Areopagus VIII, 52.
 Argadas V, 66.
 Argaeus VIII, 139.
 Arganthonius I, 163, 165.
 Arge IV, 35.
 Argia VI, 52.
 Argilus VII, 115.
 Argimpasa IV, 59.
 Argiopium IX, 57.
 Argippaei IV, 23.
 Argivi I, 31, 61, 82; III, 131; V, 49, 57, 61, 67, 68, 86—89, 113; VI, 19, 75—84, 92, 127; VII, 148—152; VIII, 73; IX, 12, 27, 34, 35.
 Argo IV, 145, 179; VII, 193.
 Argolici crateres IV, 152.
 Argolis I, 82; VI, 92.
 Argonautae IV, 145, 179.
 Argos I, 1, 5, 82; V, 67; VI, 76, 80—83; VII, 145—152; VIII, 137, 138; IX, 34.
 Argus, heros, VI, 75, 78, 80, 82.
 Ariabignes VII, 97; VIII, 89.
 Ariantas IV, 81.
 Ariapithes IV, 76—78.
 Ariaramnes VIII, 90. Teispis f., VII, 11.
 Ariazus VII, 82.
 Aridolis VII, 195.
 Ario III, 93; VII, 62, 66.
 arima IV, 27.
 Arimaspea IV, 14.
 Arimaspi III, 116; IV, 13, 27.
 Arimnestus, Spartanus, IX, 64.
 Plataeensis, IX, 72.
 Arionmardus, Caspiorum dux, VII, 67. Darii f., VII, 78.
 Arion I, 23, 24.
 Aripbron VI, 131, 136; VII, 33; VIII, 131.
 Arisba I, 151.
 Aristagoras, Cymaeus, IV, 138; V, 37, 38. Cyzicenus, IV, 138.
 Milesius, V, 30—38, 49—51, 54, 55, 65, 97—100, 124—126; VI, 1, 5, 9, 13, 18; VII, 8.
 Samius, IX, 90.
 Aristetas, Corinthius, VII, 137.
 Proconnesius, IV, 13—16.
 Aristides VIII, 79—82, 95; IX, 28.
 Aristocrates VI, 73.
 Aristocyprus V, 113.
 Aristodemus, Heraclida, IV, 147; VI, 52; VII, 204; VIII, 131. *ὁ τρεῖς*, VII, 229—231; IX, 71.
 Aristodicus I, 158, 159.
 Aristogiton V, 55; VI, 109, 123.
 Aristolaïdes I, 59.
 Aristomachus VI, 52; VII, 204; VIII, 131.
 Ariston, Byzantius, IV, 138.
 Spartanus, I, 67; V, 75; VI, 51, 61—66, 68, 69; VII, 3, 101, 209, 239.
 Aristonice VII, 140.
 Aristonymus VI, 126.
 Aristophantus VI, 66.

- Aristophilides III, 136.
 Arizanti I, 101.
 Armenia et Armenii I, 180,
 194; III, 93; V, 49, 52; VII, 73.
 Armenius mons I, 72.
 Arpoxais IV, 5, 6.
 Arsamenes VII, 68.
 Arsames, p. Hystaspis, I, 209;
 VII, 11, 224. f. Darii, VII, 69.
 artaba I, 192.
 Artabanus IV, 83, 143; VII,
 10—12, 15—18, 46—53, 66,
 (67), 75, 82; VIII, 26.
 Artabates VII, 65.
 Artabazus VII, 66; VIII, 126
 —129; IX, 41, 42, 58, 66, 70,
 77, 89.
 Artace IV, 14; VI, 33.
 Artachaees VII, 22, 117.
 Artachaees, Otaspis p., VII, 63.
 Artayntae p., VIII, 130. (Artachaeus?)
 Artaei VII, 61.
 Artaeus, Artachaeis p., VII, 22.
 Azanis p., VII, 66.
 Artanes, Darii fr., VII, 224.
 Artanes, fl. Thraciae, IV, 49.
 Artaphrenes, Darii fr., V, 25,
 30—33, 35, 73, 96, 100, 123;
 VI, 1, 4, 30, 42. Artaphrenis
 f., VI, 94, 119; VII, 8, 10, 74.
 Artayctes VII, 33, 78; IX,
 116—122.
 Artaynta IX, 108, 109.
 Artayntes, Artachaeis f., VIII,
 130; IX, 102, 107. Ithamitris
 f., VII, 67.
 Artembares, Medus, I, 114—116.
 Persa, IX, 122.
 Artemisia VII, 99; VIII, 68, 69,
 87, 88, 93, 101—103, 107.
 Artemisium VII, 175—177, 182,
 192—195; VIII, 2, 4—6, 8,
 11, 14, 16, 21—23, 40, 42, 45,
 46, 66, 76, 82.
 Artiscus IV, 62.
 Artobazanes VII, 2, 3.
 Artochmes VII, 73.
 Artontes, Bagaiei p., III, 128.
 Mardonii f., IX, 84.
 Artoxerxes VI, 98; VII, 106,
 151, 152.
 Artozostra VI, 43.
 Artybius V, 108, 110—113.
 Artyphius VII, 66, 67.
 Artystona III, 88; VII, 69, 72.
 Aryandes IV, 165—167, 200, 203.
 Aryenis I, 74.
 Asbystae IV, 170.
 Ascalon I, 105.
 aschy IV, 23.
 Asia, Promethei uxor, IV, 45.
 Asia I, 4, 6, 15, 16, 27, 72, 95,
 102—108, 130, 177, 192, 209;
 II, 16, 17, 103; III, 67, 88,
 90, 94, 96, 98, 115, 117, 137;
 IV, 1, 4, 11, 12, 36, 37, 40—45,
 143, 198; V, 12, 15, 17, 30,
 49, 50, 96, 97, 119; VI, 24,
 43, 45, 58, 70, 116, 118, 119;
 VII, 1, 9, 11, 20, 21, 25, 33,
 70, 73, 75, 93, 107, 135, 137,
 145, 146, 157, 174, 184, 185;
 VIII, 109, 118, 119, 136; IX,
 89, 116, 122.
 Asias, tribus Sardica, IV, 45.
 Asias, f. Cotyis, IV, 45.
 Asine VIII, 73.
 asmach II, 30.
 Asonides VII, 181.
 Asopii IX, 15.
 Asopodorus IX, 69.
 Asopus, deus, V, 80; IX, 51.
 Asopus, Boeotiae fl., VI, 108;
 IX, 15, 19, 30, 31, 36, 38, 40,
 43, 49, 51, 59. Trachiniae fl.,
 VII, 199, 200, 216, 217.
 Aspathines III, 70, 78; VII, 97.
 Assa VII, 122.
 Assesus I, 19, 22.

- Assyria et Assyrii I, 95,
 102—106, 131, 178, 185, 188,
 192—194, 199; II, 17, 30, 141,
 150; III, 92, 155; IV, 39;
 VII, 9, 63. literae Ass. IV, 87;
 merces Ass. I, 1. *Ἀσσυρίων*
 I, 184.
 Astacus V, 67.
 Aster V, 63.
 Astrobacus VI, 69.
 Astyages I, 46, 73—75, 91,
 107—130, 162; III, 62; VII, 8.
 Asychis II, 136.
 Atarantes IV, 184.
 Atarbechis II, 41.
 Atarneus I, 160; VI, 28, 29;
 VII, 42; VIII, 106.
 Athamas VII, 58, 197.
 Athenades VII, 213.
 Athenagoras IX, 90.
 Athenae et Athenienses passim.
 Athos VI, 44, 45, 95; VII, 22,
 37, 122, 123, 189.
 Athribitana, praefectura Aegy-
 pti, II, 166.
 Athrys IV, 49.
 Atlantes IV, 184, 185.
 Atlanticum mare I, 202.
 Atlas, fl., IV, 49. mons, IV, 184.
 Atossa III, 68, 88, 133, 134;
 VII, 2, 3, 64, 82.
 Atramyttium VII, 42.
 Atridae VII, 20.
 Attaginus IX, 15, 16, 86, 88.
 Attica passim.
 Atys, Manis f., I, 7, 94; VII,
 74. Croesi f., I, 34—45.
 Pythii p., VII, 27.
 Auchatae IV, 6.
 Augila IV, 172, 182, 183.
 Auras IV, 49.
 Auschisae IV, 171.
 Ἀβασίς IV, 180, 191.
 Autesion IV, 147; VI, 52.
 Autodiceus IX, 85.
 Antonous VIII, 39.
 Auxesia V, 82, 83.
 Axius VII, 123, 124.
 Axus, vid. Oaxus.
 Azanes VII, 66.
 Azen (Laphanes) VI, 127.
 Aziris IV, 157, 169.
 Azotus II, 157.
 Babylon et Babylonii I, 77,
 93, 153, 178—200; II, 109;
 III, 92, 150—160; VII, 62.
 baculi Babyl. I, 195.
 Babylonia I, 106, 192, 193;
 IV, 198.
 Babylonicum talentum III, 89,
 95.
 Bacales IV, 171.
 Bacchus I, 150; II, 29, 42, 47,
 49, 52, 123, 144—146, 156;
 III, 8, 97, 111; IV, 67, 79,
 87, 108; V, 7, 67; VII, 111.
 Bacchanalia IV, 79, 108.
 Bacchantium vox VIII, 65.
 Bacchica instituta II, 81.
 Bacchiadae V, 92.
 Bacis VIII, 20, 77, 96; IX, 43.
 Bactra VI, 9; IX, 113.
 Bactria (III, 92) IV, 204; IX, 113.
 Bactrii I, 153; III, 102; VII,
 64, 66, 86; VIII, 113; IX,
 31, 113.
 Badres, Pasargada, IV, 167, 203.
 Hystanis f., VII, 77.
 Bagaeus, Artontis f., III, 128.
 Mardontis p., VII, 80; VIII, 130.
 barathrum Athen. VII, 133.
 barba sacerdotis Minervae apud
 Pedasenses I, 175; VIII, 104.
 Barcaei III, 13; IV, 164, 167,
 186, 200—205.
 Barce, opp., III, 91; IV, 160,
 165, 167, 171, 200, 203. vicus
 Bactriae, IV, 204.
 Bares, vid. Badres.

- baris II, 96.
 Basilides VIII, 132.
 Bassaces VII, 75.
 Battiadae IV, 202.
 battus IV, 155.
 Battus I. IV, 150, 153—157, 159. — II. II, 181; IV, 159, 160. — III. IV, 161, 162, 205.
 Beatorum insula III, 26.
 becos II, 2.
 Belbina VIII, 125.
 Belides portae III, 155, 158.
 Belus, deus, I, 181; III, 158.
 Nini p., I, 7. Cephei p., VII, 61.
 Bermius VIII, 138.
 Bessi VII, 111.
 Bias Prienensis I, 27, 170.
 Melampodis fr., IX, 34.
 Bisaltae VIII, 116.
 Bisaltes VI, 26.
 Bisaltia VII, 115.
 Bisanthe VII, 137.
 Bistones VII, 110.
 Bistonis lacus VII, 109.
 Bithyni I, 28; VII, 75.
 Biton I, 31.
 Boebeis VII, 129.
 Boeoti I, 92; V, 57, 59, 61, 74, 77, 81, 89, 91; VI, 34, 108; VII, 132, 202; VIII, 34, 38, 50, 66, 113; IX, 1, 31, 39, 46, 47, 67, 68, 100. Boeotarchae IX, 15. Boeoticae soleae I, 195.
 Boeotia II, 49; V, 57; VIII, 40, 44, 144; IX, 6, 7, 17, 19, 24, 87.
 Boges VII, 107, 113.
 Bolbitinum ostium II, 17.
 Boreas VII, 189.
 Borysthenes, fl., IV, 18, 47, 53, 54, 56, 81, 101. deus, IV, 5.
 Borysthenitae eorumque urbs, IV, 17, 18, 24, 53, 78, 79.
 Bosporus Cimmerius IV, 12, 28, 100. Thracius IV, 83, 85—89, 118; VII, 10, 20.
 Bottiaea VII, 123, 127.
 Bottiaei VII, 185; VIII, 127.
 Branchidae I, 46, 92, 157—159; II, 159; V, 36.
 Brauron IV, 145; VI, 138.
 Briantica regio VII, 108.
 Briges VII, 73.
 Brongus IV, 49.
 Brundisium IV, 99.
 Bryas VII, 72.
 Brygi VI, 45; VII, 185.
 Bubares V, 21; VII, 22; VIII, 136.
 Bubastis, dea, II, 59, 137, 156.
 urbs, II, 59, 60, 67, 137, 154, 158, 166. praefectura, II, 166.
 Bucolicum ostium II, 17.
 Budii I, 101.
 Budini IV, 21, 22, 102, 105, 108, 109, 119—123, 136.
 Bulis VII, 134, 137.
 Bura I, 145.
 Busae I, 101.
 Busiris, urbs, II, 59, 61. praefectura, II, 165.
 Butacides V, 47.
 Buto II, 59, 63, 67, 75, 83, 111, 133, 152, 155, 156; III, 64.
 Bybassia I, 174.
 Byzantium IV, 87, 144; V, 103; VI, 5, 26, 33; IX, 89. Byzantii IV, 87, 144; V, 26; VI, 33.
 Cabalii III, 90.
 Cabelenses VII, 77.
 Cabiri II, 51; III, 37.
 Cadmea victoria I, 166.
 Cadmeae litterae V, 59.
 Cadmei I, 56, 146; V, 57, 61; IX, 27.
 Cadmus, heros, II, 49, 145; IV, 147; V, 57—59. Cous, VIII, 163, 164.

- Cadytis II, 159; III, 5.
 Caenides V, 92.
 Caicus, campus, VI, 28. fl., VII, 42.
 Calami IX, 96.
 Calantiae (Callatiae) III, 38, 97.
 Calasiries II, 164, 166, 168; IX, 32.
 calasiris II, 81.
 Calchas VII, 91.
 Callatebus VII, 31.
 Calliades VIII, 51.
 Callias, Eleus, V, 44, 45. Hipponici f., VII, 151. Phaenippi f., VI, 121, 122.
 Callicrates IX, 72, 85.
 Callimachus VI, 109—114.
 Calliphon III, 125.
 Callipidae IV, 17.
 Callipolitani VII, 154.
 Callista IV, 147.
 Calydnii VII, 99.
 Calyndenses I, 172; VIII, 87.
 Camarina VII, 154, 156.
 Cambyzes, Cyri p., I, 46, 73, 107, 111, 122, 124, 207; III, 69; VII, 11. Cyri f., I, 208; II, 1, 181; III, 1—69, 73, 75, 80, 88, 97, 120, 122, 126, 139, 140; IV, 165, 166; V, 25; VII, 1, 8, 18, 51.
 Camicus VII, 169, 170.
 Camirus I, 144.
 Campsa VII, 123.
 Κάμψα ὄρος VII, 42.
 Canastraeum VII, 123.
 Candaules, Lydorum rex, I, 7—13. Damasithymi p., VII, 98.
 Canobicum ostium II, 17, 113, 179.
 Canobus II, 15, 97.
 Caphareum VIII, 7.
 Cappadoces et Cappadocia I, 71—73, 76; V, 49, 52; VII, 26, 72.
 Car, progenitor Carum, I, 171.
 Carcinitis IV, 55, 99.
 Cardamyle VIII, 73.
 Cardia VI, 33, 36; VII, 58; IX, 115.
 Carene VII, 42.
 Carenus VII, 173.
 Cares et Caria I, 28, 142, 146, 171—175; II, 61, 152, 154, 163; III, 11, 90; V, 103, 117—122; VI, 20, 25; VII, 31, 93, 97, 98, 195; VIII, 19, 22. lingua Car. VIII, 135. vestis Car. V, 88.
 Carnea VII, 206; VIII, 72.
 Carpathus III, 45.
 Carpis IV, 49.
 Carthaginenses et Carthago I, 166, 167 (II, 32); III, 17, 19; IV, 43, 195, 196; V, 42; VII, 158, 165—167.
 Caryanda IV, 44.
 Carystus et Carystii IV, 33; VI, 99; VIII, 66, 112, 121; IX, 105.
 Casambus VI, 73.
 Casius mons II, 6, 158; III, 5.
 Casmena VII, 155.
 Caspatyrus III, 102; IV, 44.
 Caspii III, 92, 93; VII, 67, 86.
 Caspium mare I, 202, 203; IV, 40.
 Cassandane II, 1; III, 2, 3.
 Cassiterides III, 115.
 Castalia VIII, 39.
 Casthanaea VII, 183, 188.
 Catadupa II, 17.
 Catarractes VII, 26.
 Catiari IV, 6.
 Caucasa V, 33.
 Caucasus I, 104, 203, 204; III, 97; IV, 12.
 Caucones I, 147; IV, 148.
 Caunii et Caunus I, 171, 172, 176; V, 103.

- Caystrius V, 100.
 Caystrobis IV, 13.
 Cecrops VII, 141; VIII, 44, 53.
 Celaenae VII, 26.
 Celeas V, 46.
 Celtae II, 33; IV, 49.
 Centum insulae (ἑκατὸν νῆσοι) I, 151.
 Cei IV, 35; VIII, 1, 46. Ceus VIII, 76.
 Cephallenia IX, 28.
 Cephene VII, 61.
 Cepheus VII, 61, 150.
 Cephisus VII, 178; VIII, 33.
 Ceramicus sinus I, 174.
 Cercasorum II, 15, 17, 97.
 Cercopes VII, 216.
 Ceres II, 59, 122, 123, 156, 171; IV, 53; V, 61; VI, 91, 134; VII, 141, 142, 200; IX, 57, 62, 65, 69, 97, 101. Δήμητρος κατὰ I, 193; IV, 198.
 Chalcedonii IV, 85, 144; V, 26; VI, 33.
 Chalcidicum genus (in Thr.) VII, 185; VIII, 127.
 Chalcis VII, 183, 189; VIII, 44.
 Chalcidenses V, 74, 77, 91, 99; VIII, 1, 46, IX, 28, 31.
 Chaldaei I, 181, 183; VII, 63.
 Chald. portae III, 155.
 Chalestra VII, 123.
 Chalybes I, 28.
 champs II, 69.
 Charadra VIII, 33.
 Charaxus II, 135.
 Charilaus III, 145.
 Charilaus, Eunomi f., (Charillus ?) VIII, 181.
 Charopinus V, 99.
 Chemmis II, 91 (165). insula, II, 156.
 Cheops II, 124—129.
 Chephren II, 127.
 Cherasmis VII, 78.
 Chersis V, 104, 113; VII, 98; VIII, 11.
 Chersonesus Thracia IV, 143; VI, 33—41, 103, 104, 140; VII, 22, 33, 58; IX, 114, 116.
 Chersonesitae IV, 137; VI, 38, 39; IX, 118, 120. Chers. aspera IV, 99.
 Chii et Chius I, 18, 142, 160—165; II, 135, 178; V, 33, 34, 98; VI, 2, 5, 8, 15, 16, 26, 27, 31; VIII, 106, 132; IX, 106.
 Chileos IX, 9.
 Chilo I, 59; VII, 235. Demarmoni f., VI, 65.
 Choaspes I, 188; V, 49, 52.
 Choereae VI, 101.
 Choereatae, tribus, V, 68.
 Choerus VII, 170.
 Chorasmi III, 93, 117; VII, 66.
 Chromius I, 82.
 Chytri (Χύτροι) VII, 176.
 Cicones VII, 59, 108, 110.
 Cilices I, 28, 72; II, 17; III, 90, 91; V, 49, 52, 118; VI, 6; VII, 77, 91, 98; VIII, (14) 68, 100.
 Cilicia II, 17, 34; III, 90; V, 52, 108; VI, 43, 95; IX, 107.
 Cilix VII, 91.
 Cilla I, 149.
 Cimmeria IV, 11, 12.
 Cimmerii I, 6, 15, 16, 103; IV, 1, 11—13; VII, 20. Cimmerium castellum (Κιμμέρια πείλας) IV, 12. Cimmerium portorium (πορθμῖα Κ) IV, 12, 45. Cimmerius Bosphorus IV, 12, 28, 100.
 Cimon, Miltiadis p., VI, 34, 38, 39, 103, 137, 140. Miltiadis f., VI, 136; VII, 107.
 Cineas V, 63.
 Cinyps, fl., IV, 175; V, 42. regio, IV, 198; V, 42.

- Cissia terra III, 91; V, 49, 52;
 VI, 119. Cissiae portae III,
 155, 158. Cissii III, 91; VII,
 62, 86, 210.
 Cithaeron IX, 19, 25, 39.
 Cius V, 122.
 Claves Cypri (*Κληίδες τῆς Κό-
 πρου*) V, 108.
 Clazomenae I, 16, 142; II, 178;
 V, 123. Claz. thesaurus I, 51.
 Cleades IX, 85.
 Cleander, Phigalensis, VI, 83,
 Hippocratis f., VII, 155. Pan-
 taris f., VII, 154, 155.
 Cleobis I, 31.
 Cleodaeus VI, 52; VII, 204;
 VIII, 131.
 Cleombrotus IV, 81; V, 32,
 41; VII, 205; VIII, 71; IX, 10,
 64, 78.
 Cleomenes III, 148; V, 39, 41,
 42, 48—51, 64, 70—76, 90, 97;
 VI, 50, 51, 61, 64—66, 73—85,
 92, 108; VII, 148, 205, 239.
 Cleonae VII, 22.
 Clinias VIII, 17.
 Clisthenes, Atheniensis, V, 66,
 69, 70, 73; VI, 131. Sicyonius,
 V, 67, 69; VI, 126—131.
 Clytiadaram familia IX, 33.
 Cnidii et Cnidus I, 144, 174;
 II, 178; III, 138; IV, 164.
 Cnoethus VI, 88.
 Cobon VI, 66.
 Codrus I, 147; V, 65, 76; IX, 97.
 Coenyra VI, 47.
 Coës IV, 97; V, 11, 37, 38.
 Colaeus IV, 152.
 Colaxaïs IV, 5, 7.
 Colchi et Colchis I, 2, 104;
 II, 104, 105; III, 97; IV, 37,
 40; VII, 79.
 Colias VIII, 96.
 Colophon I, 14, 16, 142. Colo-
 phonii I, 147, 150.
 Colossae VII, 30.
 Combrea VII, 123.
 Compsatus VII, 109.
 Contadesdus IV, 90.
 Copais VIII, 135.
 Coreyra III, 48—53; VII, 145,
 154, 168.
 Coressus V, 100.
 Corinthii et Corinthus I, 14,
 23, 24, 50, 51; II, 167; III,
 48—53; IV, 162; V, 75, 76,
 92, 93; VI, 89, 108, 128;
 VII, 154, 195, 202; VIII, 1,
 21, 43, 45, 61, 72, 79, 94;
 IX, 28, 31, 69, 88, 95, 102, 105.
 Corobius IV, 151—153.
 Coronaei V, 79.
 Corsica I, 165—167; VII, 165.
 Corycium antrum VIII, 36.
 Corydallus VII, 214.
 Corys III, 9.
 Cos I, 144; IX, 76. Coi VII,
 99, 164.
 Cotys IV, 45.
 Cranaspes III, 126.
 Cranai VIII, 44.
 Crathia Minerva V, 45.
 Crathis I, 145; V, 45.
 Cratines, Rheginus, VII, 165.
 Magnes, VII, 190.
 Cremni IV, 20, 110.
 Creston I, 57; Crestonaei eorum-
 que terra V, 3, 5; VII, 124,
 127; VIII, 116.
 Creta et Cretenses I, 65, 171—173;
 III, 44, 59; IV, 45, 151, 154,
 161; VII, 92, 145, 169—171.
 Crinippus VII, 165.
 Crisaeus campus VIII, 32.
 Critalla VII, 26.
 Critobulus, Cyrenaeus, II, 181.
 Toronaeus, VIII, 127.
 Crius VI, 50, 73; VIII, 92.
 Crobyzi IV, 49.
 Crocodilorum urbs II, 149.

- Croesus I, 6, 7, 26—56, 59, 65, 69—92, 95, 141, 153, 155, 156, 207, 208, 211; III, 14, 34, 36, 47; V, 36; VI, 37, 125, 127; VII, 30; VIII, 35, 122.
 Crophii II, 28.
 Crossaea VII, 123.
 Croton III, 131, 136—138; V, 44—47; VI, 21; VIII, 47.
 Cuphagoras VI, 117.
 Curium V, 113.
 Cyaneae insulae IV, 85, 89.
 Cyaxares I, 16, 46, 73, 103, 106.
 Cybebe V, 102.
 Cyberniscus VII, 98.
 Cyclades V, 30, 31.
 Cydippa VII, 165.
 Cydonia III, 44, 59.
 Cydrara VII, 30.
 Cyllyrii VII, 155.
 Cylon V, 71.
 Cyma et Cymaei I, 149, 157—160; V, 38, 123; VII, 194; VIII, 130.
 Cynegirus VI, 114.
 Cyneas (Cyneus?) VI, 101.
 Cynesii = Cynetes II, 33; IV, 49.
 Cyniscus VI, 71.
 Cynocephali IV, 191.
 Cynosarges V, 63; VI, 116.
 Cynosura VIII, 76, 77.
 Cynurii VIII, 73.
 Cypria carmina II, 117.
 Cyprus I, 72, 105, 199; II, 79, 182; III, 19, 91; IV, 162, 164; V, 9, 31, 49, 104—116; VI, 6; VII, 90; VIII, 68, 100.
 Cypri claves, vid. Claves.
 Cypselus, Atheniensis, VI, 35, 36.
 Corinthius, I, 14, 20, 23; III, 48; V, 92. Cypselidae VI, 128.
 Cyrauis IV, 195.
 Cyrenaei et Cyrene II, 32, 33, 161, 181, 182; III, 13, 91, 131; IV, 152, 154—165, 169—171, 186, 199, 203.
 Cyrenus, heros, I, 167. opp., IX, 105. insula, vid. Corsica.
 Cyrus, avus regis Persarum, I, 111. rex Pers., I, 46, 54, 71—80, 84, 86—91, 95, 108—130, 141, 152—157, 160, 162, 169, 177, 178, 188—191, 201—214; II, 1; III, 1—3, 34, 36, 44, 61, 63, 64, 68, 69, 74, 75, 88, 89, 120, 133, 139, 152, 159, 160; V, 52; VII, 2, 8, 11, 18, 51, 64, 69, 78; IX, 122.
 Cythera I, 82, 105; VII, 235.
 Cythnus VII, 90; VIII, 67.
 Cythnii VIII, 46.
 Cytissorus VII, 197.
 Cyziceni et Cyzicus IV, 14, 76; VI, 33.
 Dadicae III, 91; VII, 66.
 Daedalus VII, 170.
 Dai I, 125.
 Damasithymus VII, 98. alius, VIII, 87.
 Damasus VI, 127.
 Damia V, 82, 83.
 Danaë II, 91; VI, 53; VII, 61, 150.
 Danaus II, 91, 98; VII, 94. filiae eius II, 171, 182.
 Daphnae Pelusiae II, 30, 107.
 Daphnis IV, 138.
 Dardanii I, 189.
 Dardanus, urbs, V, 117; VII, 43.
 darici IV, 166; VII, 28.
 Daritae III, 92.
 Darius, Hystasp. f., I, 183, 187, 209, 210; II, 158; III, 12, 38—VI, 119 passim; VII, 1—11, 14, 18, 20, 27, 32, 52, 59, 64, 69, 72, 73, 78, 82, 97, 105, 106, 133, 186, 194, 224; VIII, 89; IX, 107, 108, 111.
 Xerxis f., IX, 108.
 Dascyleum III, 120, 126; VI, 39.
 Dascylus I, 8.

- Datis VI, 94, 97, 98, 118; VII, 8, 10, 74, 88.
 Datum IX, 75.
 Daulii VIII, 35.
 Daurises V, 116—118, 121, 122.
 Decalea IX, 15, 73.
 Decelus, heros, IX, 73.
 Deioeces I, 16, 73, 96—103.
 Deiphonus IX, 92, 95.
 Delii et Delus I, 64; II, 170; IV, 33—35; VI, 97—99; VIII, 132, 133; IX, 90, 96.
 Delium VI, 118.
 Delphi I, 13, 14, 19, 20, 25, 46—55, 65—67, 85, 92, 167, 174; II, 135, 180; III, 57; IV, 15, 150, 156, 157, 161—163, 179; V, 42, 43, 67, 82, 89, 92; VI, 19, 27, 34, 35, 52, 57, 66, 70, 76, 86, 135, 139; VII, 111, 132, 139, 140, 148, 163, 165, 239; VIII, 27, 35, 82, 114, 121, 122; IX, 33, 42, 81, 93. cives I, 14, 20, 51, 54, 55; II, 134, 180; VII, 141, 178, 179; VIII, 36—39.
 Delta II, 13, 15—18, 41, 59, 97, 179.
 Demaratus V, 75; VI, 50, 51, 61—67, 70—75, 84; VII, 3, 101—104, 209, 234—237, 239; VIII, 65.
 Demarmenus V, 41; VI, 65.
 Democedes III, 125, 129—137.
 Democritus VIII, 46.
 Demonax IV, 161, 162.
 Demonous VII, 195.
 Demophilus VII, 222.
 Dersaei VII, 110.
 Derusiaei I, 125.
 Deucalion I, 56.
 Diactorides, Crannonius, VI, 127; Spartanus, VI, 71.
 Diadromes VII, 222.
 Diana I, 26; II, 59, 83, 137, 155, 156; III, 48; IV, 33, 87; V, 7; VI, 138; VII, 176; VIII, 77. Artemisium IV, 34, 35.
 Dicaea VII, 109.
 Dicaeus VIII, 65.
 Dictyna III, 59.
 Didymis oraculum VI, 19.
 Dieneces VII, 226.
 Dindymene I, 80.
 Dinomenes VII, 145.
Διομήδεος ἄριστεία II, 116.
 Dionysius VI, 11, 12, 17.
 Dionysophanes IX, 84.
 Dioscuri II, 43, 50, 146; VI, 127.
 Dipaeenses IX, 35.
 Dithyrambus VII, 227.
 dithyrambus I, 23.
 Dium VII, 22.
 Doberes V, 16; VII, 113.
 Dodona I, 46; II, 52, 58; IX, 93. Dodonaei II, 55, 57; IV, 33.
 Dolonci VI, 34—36, 40.
 Dores I, 6, 28, 56, 57, 139, 144, 146, 171; II, 178; III, 56; V, 68, 72, 76; VI, 53, 55; VII, 9, 93, 99; VIII, 31, 43, 46, 66, 73. vestis Dor. V, 87, 88.
 Dorieus V, 41—48; VII, 158, 205; IX, 10.
 Doris VIII, 31, 32, 43.
 Doriscus V, 98; VII, 25, 58, 59, 105, 106, 108, 121.
 Dorus I, 56.
 Doryssus VII, 204.
 Dotus VII, 72.
Δρόμος Ἀχιλλέως V, 55, 76.
 Dropici I, 125.
 Drymus VIII, 33.
 Dryopes et Dryopis I, 56, 146; VIII, 31, 43, 46, 73.
Δρόμος κεφαλαί IX, 39.
 Dymnatae V, 68.

- Dyme I, 145.
 Dyrras VII, 198.
 Dysorum V, 17.

 Ecbatana, vid. Agb.
 Echecrates V, 92.
 Echedorus VII, 124, 127.
 Echemus IX, 26.
 Echestratus VII, 204.
 Echinades II, 10.
 Edoni V, 11, 124; VII, 110, 114; IX, 75.
 Eetion, vid. Aëtion.
 Egestani V, 46; VII, 158.
 Eion VII, 25, 107, 113; VIII, 118, 120.
 Elaeus (*Ἐλαιὸς*) VI, 140; VII, 22, 33; IX, 116, 120.
 Elatea VIII, 83.
 Elbo II, 140.
 Elei et Elis II, 160; IV, 30, 148; VI, 70, 127; VIII, 72, 73; IX, 77.
 Elisyci VII, 165.
 Eleonius V, 43.
 Elephantine II, 9, 17, 18, 28—31, 69, 175; III, 19, 20.
 Eleusis I, 30; V, 74, 76; VI, 64, 75; VIII, 65, 85; IX, 19, 27, 65.
 Ellopiia VIII, 23.
 Elorus VII, 154.
 Enarees I, 105; IV, 67.
 Enchelees V, 61; IX, 43.
 Eneti I, 196; V, 9.
 Enianes VII, 132, 185, 198.
 Enipeus VII, 129.
 Enneacrunos VI, 137.
Ἐννέα ὁδοί VII, 114.
 Eordi VII, 185.
 Epaphus II, 38, 153; III, 27, 28.
 Ephesii et Ephesus I, 26, 92, 142, 147; II, 10, 106, 148; V, 54, 100, 102; VI, 16, 84; VIII, 103, 107.
 Ephialtes VII, 213—218, 223, 225.
 Epicydes VI, 86.
 Epidanus, vid. Apid.
 Epidaurus III, 50, 52; V, 83; VIII, 46. Epidaurii I, 146; V, 82—84; VII, 99; VIII, 1, 43, 72; IX, 28, 31.
 Epigoni Homeri IV, 32.
Ἐπισκυθισον VI, 84.
 Epistrophus VI, 127.
 Epium IV, 148.
 Epizelus VI, 117.
 Epizephyrii VI, 23.
 Erasinus VI, 76.
 Erechtheus V, 82; VII, 189; VIII, 44, 56.
 Eretria I, 61, 62; V, 57; VI, 43, 94, 98, 99, 102, 106, 107, 115, 127. Eretrienses V, 99, 102; VI, 99—102, 119; VIII, 1, 46; IX, 28, 31.
 Eridanus III, 115.
 Erineus VIII, 43.
 Erinyes IV, 149.
 Erochus VIII, 33.
 Erxander IV, 97; V, 37.
 Erycina V, 43, 45.
 Erythea IV, 8.
 Erythrae, Boeotiae opp., IX, 15, 19, 22, (25); Ioniae opp., I, 142; Erythraei I, 18, 142; VI, 8.
Ἐρυθρῇ βῶλος II, 111.
 Eryxo IV, 160.
 Etearchus, Ammonius, II, 32, 33. Cretensis, IV, 154.
 Eteocles V, 61.
 Euagnetus VII, 173.
 Euagoras VI, 103.
 Eualcidas V, 102.
 Euboea I, 146; IV, 33; V, 31, 77; VI, 127; VII, 176, 183, 189; VIII, 4, 6, 8, 20, 68, 69, 86. Euboenses VIII, 4, 5, 19, 20. *τὰ ἄκρα*, VI, 100; VII, 192; *τὰ Κοῖλα*, VIII, 13, 14.

- Euboenses in Sicilia VII, 156.
 Euboicum talentum III, 89, 95.
 Euclides VII, 155.
 Euelthon IV, 162; V, 104.
 Euenius IX, 92—95.
 εὐεργέται ap. Spartanos I, 67.
 ap. Persas III, 154; VIII, 85.
 Euhesperides IV, 171, 204.
 Euhesperitae IV, 198.
 Eumenes VIII, 93.
 Eunomus VIII, 131.
 Eupalinus III, 60.
 Euphemidae IV, 150.
 Euphorbus VI, 101.
 Euphoriion, Aeschyli p., II, 156;
 VI, 114. Laphanis p., VI, 127.
 Euphrates I, 180, 184—186,
 191, 193; V, 52.
 Euripus V, 77; VII, 173, 183;
 VIII, 7, 15, 66.
 Europa I, 4, 103, 209; II, 16,
 26, 33, 103; III, 96, 115, 116;
 IV, 36, 42, 45, 49, 89, 143,
 198; V, 1, 12; VI, 33; VII,
 5, 8—10, 20, 33, 50, 56, 126,
 148, 174, 185; VIII, 51, 97, 108,
 109; IX, 14. Europaei VII, 73.
 Europa, Tyria, I, 2, 173; IV,
 45, 147.
 Euryanax IX, 10, 53, 55.
 Eurybates VI, 92; IX, 75.
 Eurybiades VIII, 2, 4, 42, 49,
 57—64, 74, 79, 108, 124.
 Euryclides VIII, 2, 42.
 Eurycrates VII, 204.
 Eurycratides VII, 204.
 Eurydame VI, 71.
 Eurydemus VII, 213.
 Euryleon V, 46.
 Eurymachus VII, 205. eius
 nepos, VII, 233.
 Euryphon VIII, 131.
 Eurypylus IX, 58.
 Eurysthenes IV, 147; V, 39;
 VI, 51, 52; VII, 204.
 Eurystheus IX, 26, 27.
 Eurytus VII, 229.
 Euthoenus IX, 105.
 Eutychides IX, 73.
 Euxinus pontus I, 6, 72, 76,
 110; II, 33, 34; III, 93; IV,
 46, 90; VI, 33. Pontus IV,
 8, 10, 38, 46, 81, 85—87, 89,
 95, 99; VI, 5, 26; VII, 36,
 55, 95, 147.
 Exampaeus IV, 52, 81.
 Gades IV, 8.
 Gaeson IX, 97.
 Galepsus VII, 122.
 Gallaica VII, 108.
 γάμοποι VII, 155.
 Gandarii III, 91; VII, 66.
 Garamantes IV, 174, 183, 184.
 Gargaphia IX, 25, 49—52.
 Gauanes VIII, 137.
 Gebeleizis IV, 94.
 Gela et Gelenses VI, 23; VII,
 153—156.
 Geleon V, 66.
 Gelo VII, 145, 153—166, 168.
 Geloni IV, 102, 108, 109, 119,
 120, 136.
 Gelonus IV, 10.
 Gephyraei V, 55, 57, 58, 61, 62.
 Geraestus VIII, 7; IX, 105.
 Gergia VII, 82.
 Gergithae V, 122; VII, 43.
 Germanii I, 125.
 Γέρωντες I, 65; VI, 57.
 Gerrhi IV, 71.
 Gerrhus, fl., IV, 19, 20, 47, 56.
 regio, IV, 53, 56.
 Geryones IV, 8.
 Getae IV, 93—96, 118; V, 3, 4.
 Gigonos VII, 123.
 Giligamae IV, 169.
 Gillus III, 138.
 Gindanes IV, 176, 177.
 Glaucen IX, 75.

- Glaucus, Chius, I, 25. Spartanus, VI, 86. Lycius, I, 147.
 Glisas IX, 43.
 gnomon II, 109.
 Gnurus IV, 76.
 Gobryas III, 70, 73, 78; IV, 132, 134; VI, 43; VII, 2, 5, 10, 82, 97; IX, 41. Darii f., VII, 72.
 Gonnus VII, 128, 173.
 Gordias I, 14, 35, 45. Midæ p., VIII, 138.
 Gorgo, Cleomenis f., V, 48, 51; VII, 239.
 Gorgonis caput II, 91.
 Gorgus V, 104, 115; VII, 98; VIII, 2, 11.
 Graeci et Graecia passim.
 Gratiarum collis IV, 175. cultus II, 50.
 Grinnus IV, 150.
 Grynea I, 149.
 grypes III, 116; IV, 13, 27, 79, 152.
 Gygadas I, 14.
 Gygaea, Macedonia, V, 21; VIII, 136. palus, I, 93.
 Gyges, rex Lydorum, I, 8—15 (91). Myrsi p., III, 122; V, 121.
 Gymnopaediae VI, 67.
 Gyndes I, 189, 190, 202; V, 52.
 Gyzantes IV, 194.
 Haemus IV, 49.
 Haliacmon VII, 127.
 Halicarnassus I, 144, 175; II, 178; VII, 99; VIII, 104. Halicarnassenses VII, 99.
 Halienses (Ἀλιεῖς) VII, 137.
 Halys I, 6, 28, 72, 75, 103, 130; V, 52, 102; VII, 26.
 Hamilcar VII, 165—167.
 Hannó VII, 165.
 Harmamithres VII, 88.
 Harmatides VII, 227.
 Harmocydes IX, 17.
 Harmodius V, 55; VI, 109, 123.
 Harpagus, Medus, I, 80, 108—113, 117—120, 123, 127, 129, 162—169, 171—177. Persa, VI, 28, 30.
 Hebae tessera (σύνθημα Ἡβης) IX, 98 (?).
 Hebrus IV, 90; VII, 59.
 Hecataeus II, 143; V, 36, 125, 126; VI, 137.
 Ἑκατὸν νῆσαι, vid. centum ins.
 Hector II, 120.
 Hegesander V, 125; VI, 137.
 Hegesicles I, 65.
 Hegesipyla VI, 39.
 Hegesistratus, Eleus, IX, 37.
 Samius, IX, 90—92. Sigeensis, V, 94.
 Hegetoridas IX, 76.
 Hegias IX, 33.
 Helena I, 3; II, 112—120; V, 94; VI, 61; IX, 73.
 Helice I, 145.
 Heliconius (Ποσειδέων) I, 148.
 Heliopolis II, 3, 7—9, 59, 63.
 Heliopolitae II, 3, 73.
 Helisyci, vid. Elisyci.
 Helle VII, 58.
 Hellen I, 56.
 Hellenium II, 178.
 Hellespontias ventus VII, 188.
 Hellespontus I, 57; IV, 38, 76, 85, 86, 95, 137, 138; V, 11, 13, 14, 23, 33, 91, 103, 117, 122; VI, 26, 33, 43, 95, 140; VII, 6, 8, 10, 33—36, 45, 54, 56, 58, 78, 106, 137, 147, 163; VIII, 51, 87, 107—120; IX, 66, 98, 101, 106, 114, 115. Hellespontii III, 90; IV, 89, 138, 144; V, 1; VII, 95.

- Helotae VI, 58, 75, 80, 81;
 VII, 229; VIII, 25; IX, 10,
 28, 80, 85.
 Hephaestienses VI, 140.
 Heraclea V, 43.
 Heraclidae I, 7, 13, 14, 91;
 V, 43; VIII, 114; IX, 26,
 27, 33.
 Heraclides, Car, V, 121. Cu-
 manus, I, 158. alius Cumanus,
 V, 37.
 Heraeum oppidum IV, 90.
 Hercules I, 7: II, 42—45, 83,
 113, 145, 146; IV, 8—10, 59,
 82; V, 43; VI, 53, 108, 116;
 VII, 176, 193, 198, 204, 220;
 VIII, 43, 131.
 Herculis columnae II, 33; IV,
 8, 42, 43, 152, 181, 185, 196;
 VIII, 132.
 Ἑρμῆος πόλις II, 67.
 Hermione VIII, 73. Hermio-
 nenses III, 59; VIII, 43, 72;
 IX, 28, 31.
 Hermippus VI, 4.
 Hermolycus IX, 105.
 Hermophantus V, 99.
 Hermotimus VIII, 104—106.
 Hermotybies II, 164—168;
 IX, 32.
 Hermus I, 55, 80; V, 101.
 Herodotus, Halicarnassensis,
 I, 1. Basilidae f., VIII, 132.
 Herophantus IV, 138.
 Herpys IX, 38.
 Hesiodus II, 53; IV, 32.
 Hexapolis I, 144.
 Hiero VII, 156.
 Hieronymus IX, 33.
 Himera VI, 24; VII, 165.
 Hipparchus V, 55, 56, 62; VI,
 123; VII, 6.
 Hippas I, 61; V, 55, 62, 91—96;
 VI, 102, 107—109, 121.
 Ἱπποβοῦται V, 77.
 Hippocles VI, 127—129.
 Hippoclus IV, 138.
 Hippocoon V, 60.
 Hippocrates, Galae tyr., VI, 23;
 VII, 154, 155; Megacis f.,
 VI, 131. Pisistrati p., I, 59;
 V, 65; VI, 103. Sybarita,
 VI, 127.
 Hippocratides VIII, 131.
 Ἱππόλεω ἀγορῇ IV, 53.
 Hippolochus I, 147.
 Hippomachus IX, 38.
 Hipponicus, Calliae p., VII, 151.
 Calliae f., VI, 121.
 Histiaea (Histiaeotis) Euboeae
 VII, 175; VIII, 23—25, 66.
 Histiaeotis Thessaliae I, 56.
 Histiaeus, Milesius, IV, 137—
 141; V, 11, 23—25, 30, 35, 36,
 106—108, 124; VI, 1—6, 26—31,
 46. Samius, VIII, 85. Terme-
 rensis, V, 37; VII, 98.
 Homerus II, 23, 53, 116, 117;
 IV, 29, 32; V, 67; VII, 161.
 Hoples V, 66.
 Hyacinthia IX, 7, 11.
 Hyampeus, vertex Parnassi,
 VIII, 39.
 Hyampolis VIII, 28, 33.
 Hyatae V, 68.
 Hybla VII, 155.
 Hydarnes, unus e septem, III,
 70 (VI, 133?). Sisamnis p.,
 VII, 66. Asianae orae praef.,
 VII, 135; immortalium dux,
 VII, 83, 211 (215, 218?);
 VIII, 113, 118.
 Hydrea III, 59.
 Ὑδρινέες III, 90.
 Hylaea IV, 9, 18, 19, 54, 55, 76.
 Hylleis V, 68.
 Hyllus, Herculis f., VI, 52;
 VII, 204; VIII, 131; IX, 26
 f., I, 80.
 Hymeas V, 116, 122.

- Hymettus VI, 137.
 Hypachaei VII, 91.
 Hypacryis IV, 47, 55.
 Hypanis IV, 17, 18, 47, 52, 53, 81.
 Hyperanthes VII, 224.
 Hyperborei IV, 13, 32—36.
 Hypernotii IV, 36.
 Hyperoche IV, 33—35.
 Hyrcanii III, 117; VII, 62.
 Hyrgis IV, 57.
 Hyria VII, 170.
 Hydroeades I, 84.
 Hysiae V, 74; VI, 108; IX, 15, 25.
 Hysseldomus (2) VII, 98.
 Hystanes VII, 77.
 Hystaspes, Darii p., I, 183, 209, 210; III, 70, 140; IV, 83, 91; V, 30, 73; VI, 98; VII, 1, 10, 11, 224. Darii f., VII, 64.
 Iacchus VIII, 65.
 Iadmon II, 134.
 Ialysus I, 144.
 Iamidae V, 44; IX, 33.
 Iapyges et Iapygia III, 138; IV, 99; VII, 170.
 Iardanus I, 7.
 Iason IV, 179; VII, 193.
 Iatragoras V, 37.
 Ibanollis V, 37, 121.
 Iberia I, 163. Iberi VII, 165.
 ibis II, 65—67, 75.
 Icarium mare VI, 95.
 Ichnae VII, 123.
 ichneumon II, 67.
 Ichthyophagi III, 19—25, 30.
 Ida I, 151; VII, 42.
 Idanthyrus IV, 76, 120, 126, 127.
 Idrias V, 118.
 Ienysus III, 5.
 Ilias II, 116, 117.
 Iliissus VII, 189.
 Ilithyia IV, 35.
 Ilium I, 5; II, 10, 117—120; VII, 20, 161. Iliaca terra V, 94, 122; VII, 42.
 Illyrii I, 196; IV, 49; VIII, 137; IX, 43.
 Imbrus V, 26; VI, 41, 104.
 Inachus I, 1.
 Inarus III, 12, 15; VII, 7.
 Indi (India) I, 192; III, 38, 94, 97—106; IV, 40, 44; V, 3; VII, 9, 65, 86; VIII, 113; IX, 31. Ind. canes I, 192; VII, 187.
 Indus IV, 44.
 Ino VII, 197.
 Intaphrenes III, 70, 78, 118, 119.
 Inyx VI, 23, 24.
 Io I, 1, 2, 5; II, 41.
 Iolcus V, 94.
 Ion V, 66; VII, 94; VIII, 44.
 Iones et Ionia I, 6, 18, 28, 56, 74, 76, 139, 141—174; II, 1, 15—17, 69, 106, 152, 154, 163, 178; III, 39, 90, 122; IV, 35, 89, 97, 98, 128, 133—142; V, 28—31, 37, 49, 50, 58, 69, 97—122; VI, 1—33, 41—43, 86, 95, 98; VII, 9, 10, 51, 94, 95, 191; VIII, 10, 22, 46, 48, 73, 85, 90, 97, 109, 130, 132; IX, 26, 90, 98, 99, 103—106.
 vestis Ion. V, 87.
 Ionium mare VII, 20.
 Ionius sinus VI, 127.
 Iphiclus IX, 116.
 Iphigenia IV, 103.
 Ipnii VII, 188.
 Irasa IV, 158, 159.
 irenes IX, 85.
 Is I, 179.
 Isagoras V, 66, 70—72.
 Ischenous VII, 181; VIII, 92.
 Isis II, 40, 41, 59, 61, 156; IV, 186.

- Ismaris VII, 109.
 Ismenius Apollo I, 52, 92; V, 59; VIII, 134.
 Issedones I, 201; IV, 13, 16, 25—27.*
 Ister I, 202; II, 26, 33, 34; IV, 47—53, 80, 89, 93, 97, 99—101, 118, 122, 133—136, 139; V, 9, 10; VII, 10.
 Isthmus Cor. VII, 139, 172—177, 207, 235; VIII, 40, 49, 56, 57, 60, 63, 71—74, 79, 121, 123; IX, 7—15, 19, 26, 27, 81.
 Chersonesi VI, 36. Cnid. I, 174.
 Istria II, 33.
 Italia I, 24, 145; III, 136, 138; IV, 15; V, 43; VI, 127; VIII, 62.
 Itanus IV, 151.
 Ithamitres VII, 167. alius VIII, 130; IX, 102.
 Ithome IX, 35.
 Iuno I, 31; II, 50, 178, 182; IV, 88 (IX, 98); *Ἥραιον* I, 70; III, (60), 123; IV, 152; V, 92; VI, 81, 82; IX, 52, 53, 61, 69, 96.
 Iuppiter I, 44, 65, 89, 131, 171, 181—183, 207; II, 7, 13, 29, 42, 45, 54—56, 74, 83, 116, 136, 143, 146, 178; III, 124, 125, 142, 158; IV, 5, 59, 127, 180, 181, 203; V, 46, 66, 119; VI, 56, 67, 68; VII, 40, 56, 61, 141, 197, 220; VIII, 77; IX, 7, 81, 122. conf. Ammon.
 Iyrcæ IV, 22.
Καλή ἀκτὴ VI, 22, 23.
κίκι II, 94.
Κοῖλα, vid. Cava.
Κοῖλη VI, 103.
κυλλήσις II, 77.
Κυνά I, 110, 122.
 Labda V, 92.
 Labdacus V, 59.
 Labraunda V, 119.
 Labynetus I, 74. eius f, 1, 77, 188.
 labyrinthus II, 148.
 Lacedaemon et Lacedaemonii passim.
 Lacmon IX, 93.
 Lacrines I, 152.
 Lada VI, 7, 11.
 ladanum III, 112.
 Ladice II, 181.
 Laius IV, 149; V, 43, 59, 60. *λαμπαδηφορίη* VIII, 98.
 Lampito VI, 71.
 Lampo, Aegineta, IX, 78. Atheniensis, IX, 21. Samius, IX, 90.
 Lamponium V, 26.
 Lampsacus V, 117. Lampsaceni VI, 37, 38.
 Laodamas, Aegineta, IV, 152. Eteoclis f, V, 61. Phocaeensis, IV, 138.
 Laodice Hyperborea IV, 33, 35.
 Laphanes Azen VI, 127.
 Larisæ I, 149.
 Lasonii III, 90; VII, 77.
 Lasus VII, 6.
 Latona II, 59, 83, 152, 155, 156.
 Laurium VII, 144.
 Laus VI, 21.
 Leager IX, 75.
 Learchus IV, 160.
 Lebadea VIII, 134.
 Lebaea VIII, 137.
 Lebedus I, 142.
 Lectus IX, 114.
λήϊον VII, 197.
 Leleges I, 171.
 Lemnus IV, 145; V, 26, 27; VI, 136—140. Lemnii V, 27; VIII, 73.
 Leo, Spartanus, I, 65; V, 39; VII, 204. Troezenus, VII, 180.

- Leobotes I, 65; VII, 204.
 Leocedes VI, 127.
 Leonidas V, 41; VII, 201—239;
 VIII, 15, 21, 71, 114; IX, 10,
 64, 78, 79.
 Leontiades VII, 205, 233.
 Leontini VII, 154.
 Leoprepes, Spartanus, VI, 85.
 Simonidis p., VII, 228.
 Leotychides, Anaxilai f., VIII,
 131. Menarei f., VI, 65, 67,
 71—73, 85—87; VIII, 131; IX,
 90—92, 98, 99, 114.
 Lepreum IV, 148. Lepreatae
 IX, 28, 31.
 Leros V, 125.
 Lesbii et Lesbus I, 23, 24,
 151, 160, 202; III, 39; V, 26,
 98; VI, 5, 8, 26—28, 31;
 IX, 106.
 Leucadii VIII, 45, 47; IX,
 28, 31.
 Leuce Acte VII, 25.
 Leucon IV, 160.
 Libya et Libyes I, 46; II, 8,
 12, 15—33, 50, 54—56, 65,
 77, 91, 99, 150; III, 12—17,
 91, 96, 115; IV, 29, 41—45,
 145, 150—160, 167—199,
 203—205; V, 42, 43; VII, 70,
 71, 86, 165, 184. Libycus
 mons II, 8. *Αἰθ. λόγος* II,
 161.
 Liches I, 67, 68.
 Lida I, 175.
 Ligyres V, 9; VII, 165. Asia-
 tici, II, 72.
 Limeneum I, 18.
 Lindus I, 144; II, 182; III, 47.
 Lindii VII, 153.
 Linus II, 79.
 Lipaxus VII, 123.
 Lipoxais IV, 5, 6.
 Lipsydrium V, 62.
 Lisae VII, 123.
 Lisus VII, 108.
 Locri VII, 132; VIII, 66; IX,
 31. Epiz. VI, 23. Opunt.
 VII, 203, 207; VIII, 1. Ozol.
 VIII, 32.
 Lotophagi IV, 177, 178, 183.
 Iotos II, 92, 96; IV, 177.
 Lucina IV, 35.
 Luna I, 131; II, 47; IV, 188;
 VII, 37.
 Lycaretus III, 143; V, 27.
 Lycia et Lycii I, 28, 171, 173,
 176, 182; III, 4, 90; IV,
 35, 45; VII, 92. Lyc. arcus
 VII, 77.
 Lycidas IX, 5.
 Lycomedas VIII, 11.
 Lycopas III, 55.
 Lycophron III, 50, 53.
 Lycurgus, Spartanus, I, 65, 66.
 Arcas, VI, 127. Atheniensis,
 I, 59, 60.
 Lycus, fl. Phryg., VII, 30.
 fl. Scyth., IV, 123.
 Lycus, Atheniensis, I, 173;
 VII, 92. Scythia, IV, 76.
 Lydi et Lydia I, 7, 10, 13,
 18, 27—29, 34—37, 45, 47—50,
 53—55, 69—94, 103, 141,
 142, 153—157, 171; II, 167;
 III, 90, 127; IV, 45; V, 12,
 49, 101; VI, 32, 125; VII,
 30, 31, 42, 74.
 Lydias VII, 127.
 Lydus I, 7, 171; VII, 74.
 Lygdamis, Halicarnassensis,
 VII, 99. Naxius, I, 61, 64.
 Lynceus II, 91.
 Lysagoras, Milesius, V, 30. Pa-
 rius, VI, 133.
 Lysanias VI, 127.
 Lysicles VIII, 21.
 Lysimachus VIII, 79, 95; IX,
 28.
 Lysistratus VIII, 96.

- Macae IV, 175, 176; V, 42.
 Macedni I, 56; VIII, 43.
 Macedones et Macedonia V, 17,
 18, 20; VI, 44, 45; VII, 25,
 72, 128, 173, 185; VIII, 34,
 115, 126, 127, 137, 138; IX,
 31, 89.
 Machlyes IV, 178, 180.
 Macistius, vid. Masist.
 Macistus IV, 148.
 Macrones II, 104; III, 94; VII, 78.
 Mactorium VII, 153.
 Madyes I, 103.
 Madytus VII, 33; IX, 120.
 Maeander II, 29; III, 122; V,
 118, 119; VII, 26, 30. Mae-
 campus I, 18, 161; II, 10.
 Maeandrius III, 123, 142—148;
 V, 27.
 Maeones, Cabelenses, VII, 77;
 Lydi, I, 7; VII, 74.
 Maeotae IV, 123.
 Maeotes (Tanais) IV, 45.
 Maeotis palus I, 104; IV, 3,
 20, 21, 57, 86, 100, 101, 110,
 116, 120, 123.
 Magdolus II, 159.
 Magi I, 101, 107, 108, 120,
 128, 132, 140; VII, 19, 37,
 43, 113, 191. vid. Smerdis.
 Magnesia VII, 176, 183, 188,
 193. ad Maeandr., I, 161; III,
 122, 125.
 Magnetes VII, 132, 135. ad
 Maeandr., III, 90.
 Μαγοφόνια III, 79.
 Malea I, 82; IV, 179; VII, 168.
 Malena VI, 29.
 Males VI, 127.
 Maliaca et Malienses VII, 132,
 196—216; VIII, 31, 43, 66;
 IX, 31.
 Maliaacus sinus IV, 33.
 Mandane I, 107, 108, 111 (122).
 Mandrocles IV, 87, 88.
 Maneros II, 79.
 Manes I, 94; IV, 45.
 Mantinea et Mantinenses IV,
 161; VII, 202; IX, 35, 77.
 Mantyas V, 12.
 Maraphii I, 125.
 Marathon I, 62; VI, 102—136;
 VII, 1, 74; IX, 27, 46.
 Mardi I, 125.
 Mardonius VI, 43—45, 94;
 VII, 5, 9, 10, 82, 108, 121;
 VIII, 26, 68, 69, 97, 99—102,
 107, 113, 126, 129, 131—143;
 IX, 1—84, 100, 101.
 Mardontes VII, 80; VIII, 130;
 IX, 102.
 Marea II, 18, 30.
 Mares III, 94; VII, 79.
 Mariandyni I, 28; III, 90; VII, 72.
 Maris IV, 48.
 Maron VII, 227.
 Maronea VII, 109.
 Mars II, 59, 63, 83; IV, 59—62;
 V, 7; VII, 76, 140; VIII, 77.
 Marsyas, fl., V, 118, 119. Silen.,
 VII, 26.
 Mascames VII, 105, 106.
 Masistes VII, 82, 121; IX,
 107—113.
 Masistius VII, 79; IX, 20—25,
 31.
 Maspai I, 125.
 Massages VII, 71.
 Massagetae I, 201, 204—216;
 III, 36; IV, 11, 172; VII, 18.
 Massilia V, 9.
 Mater Deorum I, 80; IV, 76.
 Matieni montes I, 189.
 Matieni I, 72, 202; III, 94; V,
 49, 52; VII, 72.
 Matten VII, 98.
 Mausolus V, 118.
 Maxyes IV, 191.
 Mazares I, 156, 157, 160, 161.
 Mecistes V, 67.

- Mecyberna* VII, 122.
Medea I, 2, 3; VII, 62.
Medi et Media I, 16, 55, 56, 72—74, 95—130, 134, 162, 185, 206; III, 65, 92, 126; IV, 1, 4, 12, 37, 40; V, 9; VI, 9, 22, 24, 84, 109, 112, 120; VII, 20, 40, 62, 210; VIII, 113; IX, 31, 40, 43, 44, 46, 77. *Med. vestis* I, 135; III, 84; V, 9; VI, 112; VII, 80, 116. *Med. equi* III, 106.
Megabates V, 32—35.
Megabazus IV, 143, 144; V, 1, 2, 10—26, 98. *alius* VI, 33; VII, 22, 67, 97.
Megabyzus, unus e septem, III, 70, 81, 82, 153, 160, IV, 43. *Zopyri f.*, III, 160; VII, 82, 121.
Megacles, Alcmeonis p., VI, 125. *Alcm. f.*, I, 59, 61; VI, 127, 130, 131. *Hippocratis f.*, VI, 131.
Megacreon VII, 120.
Megadostes VII, 105.
Megapanus VII, 62.
Megara et Megarenses I, 59; V, 76; VIII, 1, 45, 60, 74; IX, 14, 21, 28, 31, 69, 85.
Megarenses in Sicil. VII, 156.
Megasidrus VII, 72.
Megistias VII, 219, 221, 228.
Melampus II, 49; VII, 221; IX, 34.
Melampygi lapis VII, 216.
Melanchlaeni IV, 20, 100—102, 107, 119, 125.
Melanippus, Thebanus, V, 67.
Mytilenaeus, V, 95.
Melanthus V, 97.
Melanthus I, 147; V, 65.
Melas, fl. Thessaliae, VII, 198, 199. *fl. Thraciae*, VII, 58.
Melas sinus VI, 41; VII, 58.
Meles I, 84.
Meliboea VII, 188.
Meli VIII, 46, 48.
Melissa III, 50; V, 92.
Membliarus IV, 147, 148.
Memnon II, 106.
Memnonia V, 53, 54; VII, 151.
Memphis II, 3, 8, 10, 12—14, 97, 99, 112, 114, 115, 119, 150, 153, 154, 158, 175, 176; III, 6, 13, 14, 16, 25, 27, 37, 91, 139.
Menares VI, 65, 71; VIII, 131.
Menda VII, 123.
Mendes II, 42, 46 (146).
Mendesia praefectura II, 42, 46, 166.
Mendesii II, 42, 46.
Mendesium Nili ostium II, 17.
Menelaus portus IV, 169.
Menelaus II, 113—119; V, 94; VII, 169, 171.
Menius VI, 71.
mensa solis III, 17, 18, 23.
Merbalus VII, 98.
Mercurius II, 51, 138, 145; V, 7.
Mernadae I, 7, 14.
Meroë II, 29.
Mesambria IV, 93; VI, 33; VII, 108.
Messana VII, 164.
Messapii VII, 170.
Messenii III, 47; V, 49; IX, 35, 64.
Metapontini IV, 15.
Methymnaei I, 151.
Metiochus VI, 41.
Metrodorus IV, 138.
Micythus VII, 170.
Midas Phryx I, 14, 35. *Midae horti* VIII, 138.
Milesii et Miletus I, 14—22, 25, 46, 92, 142, 143, 146, 157, 169; II, 33, 159, 178; IV, 78, 137; V, 24, 28—37, 97, 120; VI, 1, 5—11, 18—31, 77, 86; VII, 10; IX, 97, 99, 104.

- Milo III, 187.
 Miltiades, Cypseli f., VI, 34—38, 103. Miltiades, Cimonis f., IV, 137, 138; VI, 34, 39—41, 103, 104, 109, 110, 132—137, 140; VII, 107.
 Milyae et Milyas I, 173; III, 90; VII, 77.
 Min II, 4, 99.
 Minerva I, 19, 22, 60, 62, 66, 92, 160, 175; II, 28, 59, 83, 169, 170, 175, 182; III, 59; IV, 180, 188, 189; V, 45, 77, 82, 95; VII, 43, 141; VIII, 37, 39, 55, 94, 104; IX, 70.
 Minoa V, 46.
 Minos I, 171, 173; III, 122; VII, 169—171.
 Minyae I, 146; IV, 145, 146, 148, 150.
 Mitra I, 131.
 Mitradatae I, 110, 111, 121.
 Mitrobates III, 120, 126, 127.
 Mnesarchus IV, 95.
 Mnesiphilus VIII, 57, 58.
 Moeris II, 13, 101.
 Moeridis lacus II, 4, 69, 148, 149; III, 91.
 Moloeis IX, 57.
 Molossi I, 146.
 Molpagoras V, 30.
 Momemphis II, 163, 169.
 Mophi II, 28.
 Moschi III, 94; VII, 78.
 Mossynoeci III, 94; VII, 78.
 Munychia VIII, 76.
 Murichides IX, 4, 5.
 Musaeus VII, 6; VIII, 96; IX, 43.
 Mycale I, 148; VI, 16; VII, 80; IX, 90, 96—101, 104, 107, 114.
 Mycenaei VII, 202; IX, 27, 28, 31.
 Mycerinus II, 129—134, 136.
 Myci III, 93; VII, 68.
 Myconus VI, 118.
 Myecphoritana praefectura II, 166.
 Mygdonia VII, 123, 124, 127.
 Mylasa I, 171.
 Mylitta I, 131, 199.
 Myndia navis V, 33.
 Myrcinus V, 11, 23, 24, 124, 126.
 Myriandricus sinus IV, 38.
 Myrina I, 149. Myrinaci VI, 140.
 Myrmex VII, 183.
 Myron VI, 126.
 Myrsilus Candaules I, 7.
 Myrsus, Candaulis p., I, 7.
 Gygis f., III, 122; V, 121.
 Mys VIII, 133—135.
 Mysi et Mysia I, 28, 36, 37, 160, 171; III, 90; V, 122; VI, 28; VII, 20, 42, 74; VIII, 106; IX, 32.
 Mysus I, 171.
 Mytilenaei et Mytilene I, 160; II, 135, 178; III, 13, 14; IV, 97; V, 11, 37, 38, 94, 95; VI, 5.
 Myus et Myusii I, 142; V, 36; VI, 8.
 Naparis IV, 48.
 Nasamones II, 32, 33; IV, 172, 173, 182, 190.
 Natho II, 165.
 naucrari V, 71.
 Naucratis II, 97, 135, 178, 179.
 Nauplius VI, 76.
 Naustrophus III, 60.
 Naxii et Naxus I, 64; V, 28—36; VI, 96; VII, 146. Nax. Siciliae VII, 154.
 Neapolis Aegypti II, 91. Neap. Pallenae VII, 123.
 Necos, Psammitichi p., II, 152. Psammitichi f., II, 153, 159; IV, 42.
 νεκρομαντήιον V, 92.
 Neleus IX, 97.
 Nelidae V, 65.

- Neocles VII, 173.
 Neon VIII, 32, 33.
Néor ταίχος I, 149.
 Neptunus I, 148; II, 43, 50;
 IV, 59, 180, 188; VII, 129,
 192; VIII, 55, 123, 129. IX, 81.
 Nereides II, 50; VII, 191.
 Nesaei equi et Nesaeus campus
 III, 106; VII, 40; IX, 20.
 Nestor V, 65.
 Nestus VII, 109, 126.
 Neuri IV, 17, 51, 100, 102, 105,
 119, 125.
 Nicander VIII, 131.
 Nicandra II, 55.
 Nicodromus VI, 88—91.
 Nicolaus, Bulidis p., VII, 134;
 Bulidis f., VIII, 137.
 Nilus II, 10—34, 72, 93, 97,
 99, 113, 124, 138, 149, 150,
 154, 155, 158, 179; III, 10;
 IV, 39, 42, 45, 50, 53.
 Ninia porta III, 155.
 Nínus, opp., I, 102, 103, 106,
 178, 185, 193; II, 150. Nin-,
 rex, I, 7; II, 150.
 Nipsaei IV, 93.
 Nisaea I, 59.
 Nisyrii VII, 99.
 Nitetis III, 1, 3.
 Nitocris, Aegyptia, II, 100. Ba-
 bylonia, I, 185, 187; II, 100.
 Noës IV, 49.
 Nonacris VI, 74.
 Nothon VI, 100.
 Notium I, 149.
 Novem-fontes VI, 137.
 Novem-viae VII, 114.
 Nudium IV, 148.
 Nymphodorus VII, 137.
 Nysa II, 146; III, 97.
 Oarizus VII, 71.
 Oarus IV, 123, 124.
 Oasis III, 26.
 Oaxus IV, 154.
 Oceanus II, 21, 23; IV, 8, 36.
 Octamasades IV, 80.
 Ocytus VIII, 5, 59.
 Odomanti V, 16; VII, 112.
 Odrysae IV, 92.
 Odyssea II, 116; IV, 29.
 Oea V, 83.
 Oebares III, 85—88. Megabazi
 f., VI, 33.
 Oedipus IV, 149; V, 60.
 Oenoë V, 74.
 Oenone VIII, 46.
 Oenotria I, 167.
 Oenussae I, 165.
 Oeobazi Persae tres IV, 84;
 VII, 68; IX, 115, 119.
 Oeolycus IV, 149.
 oeor, oeorpata IV, 110.
 Oëroö IX, 51.
 Oeta et Oetaei montes VII,
 176, 217.
 Oetosyrus IV, 59.
 Olbiopolitae IV, 18.
 Olen IV, 35.
 Olenus I, 145.
 Oliatus V, 37.
 Olophyxus VII, 22.
 Olorus VI, 39, 41.
 Olympia II, 160; V, 22; VI,
 127; VII, 170; VIII, 134; IX,
 81. ludi I, 59; II, 160; V, 22;
 VI, 126, 127; VII, 206; VIII,
 26, 72. victoria VI, 36, 70,
 103, 126; IX, 31. Ὀλυμπιο-
 νείκης V, 47, 71.
 Olympias VII, 206.
 Olympiodorus IX, 21.
 Olympieni VII, 74.
 Olympus, Mysiae mons, I, 36,
 43, VII, 74. Thessaliae, I, 56;
 VII, 128, 129, 173. Ol. fauces,
 VII, 172.
 Olynthus VII, 122; VIII, 127.
 Oneatae V, 68.

- Onesilus V, 104—114.
 Onetas VII, 214.
 Onochonus VII, 129, 196.
 Onomacritus VII, 6.
 Onomastus VI, 127.
 Onuphitana praefectura II, 166.
 Ophryneum VII, 43.
 Opis, Hyperborea, IV, 35.
 Opis, opp., I, 189.
 Opoea IV, 78.
 Opuntii, vid. Locri.
 Orbelus V, 16.
 Orchomenii, Arcades, IX, 28.
 opp., VII, 202. Boeotii, VIII, 34. opp., IX, 16. Minyae, I, 146.
 Ordessus IV, 48.
 Orestes I, 67, 68.
 Orestheum IX, 11.
 Orgeus VII, 118.
 orgia Cereris V, 61.
 Oricus portus IX, 93.
 Oricus Scythia IV, 78.
 Orithyia VII, 189.
 Orneatae VIII, 73.
 Oroetes III, 120—129, 140.
 Oromedon VII, 98.
 Oropus VI, 101.
 orosangae VIII, 85.
 Orotalt III, 8.
 Orphica instituta II, 81.
 Orsiphantus VII, 227.
 Ὀρσφίας νόμος I, 24.
 Orthocorybantes III, 92.
 Orus II, 144 (83, 155).
 Osiris II, 42 (47, 48, 123), 144—146, 156.
 Ossa I, 56; VII, 128, 129, 173.
 Otanes, Pharnaspis f., III, 68—72, 80, 83, 88, 141, 144, 147, 149; VI, 43. Xerxis socer, VII, 40, 61, 62, 82.
 Otanes, Sisamnis f., V, 25, 26, 116, 123.
 Otaspes VII, 63.
 Othryades I, 82.
 Othrys VII, 129.
 Ozolae, vid. Locri.
 Pactolus V, 101.
 Pactya VI, 36.
 Pactyes, Lydus, I, 153—161.
 Pactyes et Pactyica III, 93, 102; IV, 44; VII, 67.
 Padaei III, 99.
 Paeaniensis pagus I, 60 (V, 62?).
 Paeones et Paeonia IV, 49; V, 1, 2, 12—17, 23, 98; VII, 113, 124, 185; VIII, 115; IX, 32. Pae. mulieres IV, 33.
 Paeoplae V, 15; VII, 113.
 Paesus V, 117.
 Paeti VII, 110.
 Paeum VI, 127.
 Pagasae VII, 193.
 Palaestina et Syri Palaestini I, 105; II, 104, 106; III, 5, 91; IV, 39; VII, 89.
 Palenses IX, 28, 31.
 Pallena VII, 123; VIII, 126.
 Pamisus VII, 129.
 Pammon VII, 183.
 Pamphyli I, 28; III, 90; VII, 91; VIII, 68.
 Pamphyli Sicyonii V, 68.
 Pan II, (42), 46, 105, 106, 145, 146; VI, 105, 106.
 Panathenaea V, 56.
 Panaetius VIII, 82.
 Pandion I, 173; VII, 92.
 Pangaeus mons V, 16; VII, 112, 113.
 Panionia I, 148.
 Panionium I, 141—143, 148, 170; VI, 7.
 Panionius VIII, 105, 106.
 Panites VI, 52.
 Panopenses VIII, 34, 35.
 Panormus I, 157.

- Pantagnotus III, 39.
 Pantaleon I, 92.
 Pantares VII, 154.
 Panthialaei I, 125.
 Panticapes IV, 18, 19, 47, 54.
 Pantimathi III, 92.
 Pantites VII, 232.
 Papaeus Iuppiter IV, 59.
 Paphlagones I, 6, 28, 72; III, 90; VII, 72.
 papraces V, 16.
 Papremis II, 59, 63; III, 12.
 Papremitana praefectura II, 71, 165.
 Paraebates V, 46.
 Paralatae IV, 6.
 Parapotamii VIII, 33.
 parasanga II, 6; V, 53; VI, 42.
 Paretaceni I, 101.
 Paricanii Medi III, 92; VII, 68, 86. alii III, 94.
 Parii et Parus V, 28, 29, 31; VI, 133—136; VIII, 67, 112.
 Par. lapis III, 57; V, 62.
 Paris, vid. Alexander.
 Parium V, 117.
 Parmys III, 88; VII, 78.
 Parnassus VIII, 27, 32, 35—39; IX, 31.
 Paroreatae IV, 148; VIII, 73.
 Parthenius fl. II, 104.
 Parthenius mons VI, 105.
 Parthi III, 93, 117; VII, 66.
 Pasargadae I, 125.
 Pasicles IX, 97.
 pata IV, 110.
 Pataici III, 37.
 Pataicus VII, 154.
 Patara I, 182.
 Patarbemis II, 162.
 Patirampbes VII, 40.
 Patizeithes III, 61, 63.
 Patrenses I, 145.
 Patumus II, 158.
 Pausanias IV, 81; V, 32; VIII, 3; IX, 10—101 passim.
 Pausicae III, 92.
 Pausiris III, 15.
 Pedasenses et Pedasus I, 175; V, 121; VI, 20; VIII, 104.
 Pedienses VIII, 33.
 Pelasgi I, 56—58, 146; II, 50—52; IV, 145; V, 26; VI, 136—140; VII, 94, 95; VIII, 44. Pelasgia II, 56. Pelasg. murus Athenis V, 64.
 Peleus VII, 191.
 Pelius mons IV, 179; VII, 129, 188; VIII, 8, 12.
 Pella VII, 123.
 Pellena I, 145.
 Peloponnesii et Peloponnesus I, 56, 61, 68; II, 171; III, 56, 59, 148; IV, 77, 161, 179; V, 42, 74, 76; VI, 79, 86, 127; VII, 93, 94, 137, 147, 163, 168, 202, 228, 235; VIII, 31, 40, 43, 44, 49, 50, 57, 60, 65, 68, 70—75, 79, 100, 141; IX, 6, 8, 9, 19, 26, 27, 39, 50, 73, 106, 114.
 Pelops VII, 8, 11.
 Pelusium Nili ostium II, 17, 154; III, 10. opp., II, 15, 141. *ραγίζηα* II, 15.
 Penelope II, 145, 146.
 Peneus VII, 20, 128—130, 173, 182.
 Pentapolis Doriensium I, 144.
 Penthylus VII, 195.
 Percalos VI, 65.
 Percote V, 117.
 Perdiccas V, 22; VIII, 137—139.
 Pergamum Priami VII, 43.
 Pergamum Pierum VII, 112.
 Perialla VI, 66.
 Periander I, 20, 23, 24; III, 48—53; V, 92, 95.
 Pericles VI, 131.

- Perilaus IX, 103.
 Perinthii et Perinthus IV, 90;
 V, 1, 2; VI, 33; VII, 25.
 perioeci VI, 58 (VII, 234); IX, 11.
 Perpherees IV, 33.
 Perrhaebi VII, 128, 131, 132,
 173, 185.
 Perses VII, 61, 150.
 Perseus II, 91; VI, 53, 54;
 VII, 61, 150. Persei specula
 II, 15.
 Persidae I, 125.
 Persis I, 126; III, 97; IV, 39;
 VII, 8, 29, 53. Persae passim.
 lingua Pers. VI, 29; VIII, 85;
 IX, 110.
 Petra V, 92.
 Petrae Trachiniae VII, 198.
 Phaedyra III, 68, 69.
 Phaenippus VI, 121.
 Phagres VII, 112.
 Phalerum V, 63, 81, 85; VI,
 116; VIII, 66, 67, 91, 93, 107,
 108; IX, 32. Phalerenses V, 63.
 Phanagoras VII, 214.
 Phanes III, 4, 11.
 Pharandates VII, 79; IX, 76.
 Pharbaethitana praefectura II,
 166.
 Pharenses I, 145.
 Pharnaces VII, 66; VIII, 126;
 IX, 41, 66, 89.
 Pharnaspes, Cyri socer, II, 1;
 III, 2. Otanis p., III, 68.
 Pharnazathres VII, 65.
 Pharnuches VII, 88.
 Phaselis II, 178.
 Phasis, I, 2, 104; II, 103; IV,
 37, 38, 45, 86; VI, 84.
 Phayllus VIII, 47.
 Phegeus IX, 26.
 Pheneus VI, 74.
 Pherendates VII, 67.
 Pheretima IV, 162, 165, 167,
 202, 205.
 Pheron II, 111.
 Phidippides VI, 105, 106.
 Phidon VI, 127.
 Phigalensis VI, 83.
 Philaeus VI, 35.
 Philagrus VI, 101.
 Philaon VIII, 11.
 Philes III, 60.
 Philippus, Crotoniata, V, 47.
 Macedo, VIII, 139.
 Philistus IX, 97.
 Philitis II, 128.
 Philocyon IX, 71, 85.
 Philocyprus V, 113.
 Phla IV, 178.
 Phlegra VII, 123.
 Phlius VII, 202. Phliasii VIII,
 72; IX, 28, 31, 69, 85.
 Phocaea et Phocaeenses I, 80,
 142, 152, 162—168; II, 106,
 178; VI, 8, 17.
 Phocenses et Phocis I, 46, 146;
 VI, 34; VII, 176, 203, 207,
 212, 215, 217, 218; VIII, 27—35,
 134; IX, 17, 18, 31, 66, 89.
 Phoebeum templum VI, 61.
 Phoenices et Phoenicia: I, 1,
 2, 5, 105, 143; II, 44, 49, 54,
 56, 79, 104, 112, 116; III, 5,
 6, 19, 37, 91, 107, 111, 136;
 IV, 38—45, 147; V, 57, 58,
 108, 109, 112; VI, 3, 6, 14,
 17, 25, 28, 33, 41, 47, 104;
 VII, 23, 25, 34, 44, 89, 90,
 96; VIII, 90, 97, 100, 119;
 IX, 96. Carthaginienses II,
 32; IV, 197; V, 46; VII, 165,
 167.
 phoenix avis II, 73.
 Phoenix fl. VII, 176, 200.
 Phormus VII, 182.
 Phraortes, Deiocis p., I, 96;
 Deiocis f., I, 73, 102, 103.
 Phrataguna VII, 224.
 Phriconis I, 149.

- Phrixae IV, 148.
 Phrixus VII, 197.
 Phronima IV, 154.
 Phryges et Phrygia I, 14, 28, 35, 72; II, 2; III, 90 (127); V, 49, 52, 98; VII, 26, 30, 31, 73; VIII, 136; IX, 32.
 Phrynichus VI, 21.
 Phrynon IX, 15.
 Phthiotae et Phthiotis I, 56; VII, 132.
 Phthius II, 98.
 Phya I, 60.
 Phylacus, heros, VIII, 39. Saminus, VIII, 85.
 Phyllis VII, 113.
 Pieres et Pieria VII, 112, 131, 177, 185. Pieria pix IV, 195.
 Pigres, Car, VII, 98. Paeon, V, 12.
 Pilonus VII, 122.
 Pindarus III, 38.
 Pindus, opp., I, 56; VIII, 43. mons, VII, 129.
 Pirene V, 92.
 piromis II, 143.
 Pirus I, 145.
 Pisa II, 7.
 Pisistratidae V, 62—65, 70, 90, 91, 93; VI, 39, 94, 123; VII, 6; VIII, 52.
 Pisistratus, Hippocratis f., I, 59—64; V, 55, 65, 71, 91, 94; VI, 35, 102, 103; VII, 6. — Pisistratus, Nestoris f., V, 65.
 pistrix Croesi I, 51.
 Pistyrus VII, 109.
 Pitana, opp. Aeol., I, 149. opp. Lac., III, 55.
 Pitantes λόχος IX, 53.
 Pithagoras V, 46.
 Pittacus I, 27.
 Pixodarus V, 118.
 Placia I, 57.
 Plataeae et Plataeenses VI, 108, 111, 113; VII, 132, 232, 233; VIII, 1, 44, 50, 66; IX, 7, 15, 16, 25—90, 100, 101.
 platanus aurea VII, 27.
 Platea IV, 151—153, 156, 169.
 Plinthinetes sinus II, 6.
 Plistarchus IX, 10.
 Plistorus IX, 119.
 Plynus portus IV, 168.
 Poeciles IV, 147.
 Poeni, vid. Carthag.
 Pogon VIII, 42.
 Poliades IX, 53.
 Polichne VI, 26.
 Polichnitae VII, 170.
 Polyas VIII, 21.
 Polybus V, 67.
 Polycrates II, 182; III, 39—46, 54, 56, 57, 120—126, 128, 131, 132, 139—142.
 Polyeriti duo VI, 50, 73; VIII, 92, 93.
 Polydamna II, 116.
 Polydectes VIII, 131.
 Polydorus, Spartanus, VII, 204. Thebanus, V, 59.
 Polymnestus IV, 150, 155.
 Polynices IV, 147; VI, 52; IX, 27.
 ponticum arbor IV, 23.
 Porata s. Pyretus IV, 48.
 porinus tapis V, 62.
 Posideum Ciliciae III, 91. Thraciae VII, 115.
 Posidoniata I, 167.
 Posidonius IX, 71, 85.
 Potidaea et Potidaeenses VII, 123; VIII, 126—129; IX, 28, 31.
 praesepe Mardonii IX, 70.
 Praesii VII, 170, 171.
 Prasias V, 15—17.
 Praxilaus IX, 107.
 Praxinus VII, 180.

- Prexaspes III, 30, 34, 35, 62, 63, 65, 74—76, 78. alius VII, 97.
 Priamus I, 4; II, 120; VII, 43.
 Priene et Prienenses I, 15, 142, 161; VI, 8.
 Prinetas V, 41.
 Procles, Epidaurius, III, 50—52. Eurysthenis fr., IV, 147; VI, 52; VIII, 131.
 Proconnesus IV, 14, 15; VI, 33.
 Promenia II, 55.
 Prometheus IV, 45.
 Propontis IV, 85; V, 122.
 Proserpina VIII, 65.
 Prosopitis II, 41, 165.
 Protesilaus VII, 33; IX, 116, 120.
 Proteus II, 112—116, 118, 121.
 Protothyes I, 103.
 pytanēs naucrarorum V, 71.
 Prytanis VIII, 131.
 Psammenitus III, 10, 14, 15.
 Psammis II, 159—161.
 Psammitichus I, 105; II, 2, 28, 30, 151—154, 157, 158, 161. alius VII, 7.
 Psylli IV, 173.
 Psyttalea VIII, 76, 95.
 Pteria I, 76.
 Ptoum VIII, 135.
 Pylae, vid. Thermop.
 Pylaea VII, 213.
 Pylagori VII, 213, 214.
 Pylis I, 147; V, 65.
 Pylus, Elidis opp., IX, 34. Lac. opp., VII, 168.
 pyramides II, 8, 124—128, 134, 136, 148.
 Pyrene II, 33.
 Pyretus IV, 48.
 Pyrgus IV, 148.
 Pythagoras, Milesius, V, 126. Samius, IV, 95, 96.
 Pythagorica instituta II, 81.
 Pytheas, Abderita, VII, 137. Aegineta, VII, 181; VIII, 92. alius IX, 78.
 Pythermus I, 152.
 Pythia I, 13, 19, 47, 48, 55, 65—67, 85, 91, 167, 174; III, 57, 58; IV, 15, 150, 151, 155—164; V, 43, 63, 66, 67, 79, 82, 90, 92; VI, 34, 35, 52, 66, 75, 77, 86, 123, 135, 139; VII, 140—142, 148, 169, 171, 220; VIII, 51; IX, 33.
 Pythii Lacedaemoniorum VI, 57.
 Pythius VII, 27—29, 38, 39.
 Pytho I, 54.
 Pythogenes VI, 23.
 rhadinace VI, 119.
 Rhampsinitus II, 121, 122, 124.
 Rhegini et Rhegium I, 166, 167; VI, 23; VII, 170, 171.
 Rhenea VI, 97.
 Rhodope IV, 49; VIII, 116.
 Rhodopis II, 134, 135.
 Rhodus II, 178; VII, 153. mare Rhodium I, 174.
 Rhoecus III, 60.
 Rhoeteum VII, 43.
 Rhypes I, 145.
 Rubrum mare I, 1, 180, 189, 202; II, 8, 11, 158, 159; III, 9, 30, 93; IV, 37, 39—42; VI, 20; VII, 80, 89.
 Sabaco II, 138, 139, 152.
 Sabyllus VII, 154.
 Sacae I, 153; III, 93; VI, 113; VII, 9, 64, 184; IX, 31, 71, 113.
 Sadyattes I, 16, 18, 73.
 Sagartii I, 125; III, 93; VII, 85.
 Sais II, 28, 59, 62, 130, 152, 163, 165, 169, 170, 172, 175, 176; III, 16. Saiticum ostium Nili II, 17.

Sala VII, 59.
 Salamis ins. VII, 90, 141—143, 166, 168; VIII, 11, 40—97, 121, 122, 126, 130; IX, 3—6, 19.
 Salamis, opp. Cypri, et Salaminii IV, 162; V, 104, 108, 110, 113, 115; VIII, 11.
 Salmydessus IV, 93.
 Samii et Samus I, 70, 142, 148; II, 148, 178, 182; III, 39, 40, 43—49, 54—60, 120—125, 131, 139, 140, 142—150; IV, 43, 95, 152, 162—164; V, 99, 112; VI, 8, 13, 14, 23—25, 95; VIII, 130, 132; IX, 90, 92, 96, 99, 103, 106.
 Samius III, 55.
 Samothracæ et Samothracia II, 51; VI, 47; VIII, 90. Samothracia castella VII, 108.
 san I, 139.
 Sana VII, 22, 123.
 Sanacharibus II, 141.
 sandalium Persei II, 91.
 Sandanis I, 71.
 Sandoces VII, 194, 196.
 Sapaei VII, 110.
 Sappho II, 135.
 Sarangæ III, 93, 117; VII, 67.
 Sardanapalus II, 150.
 Sardes I, 7, 15, 69, 70, 73, 77—80, 84, 86, 141, 152—157; II, 106; III, 5, 48, 49, 126—129; IV, 45; V, 11—13, 23, 24, 31, 53, 54, 73, 96, 99—102, 105, 106, 108, 116, 122, 123; VI, 1, 4, 5, 30, 42, 101, 125; VII, 1, 8, 11, 26, 31, 32, 37, 41, 43, 57, 88, 145, 146; VIII, 105, 106, 117; IX, 3, 107, 108.
 Sardi et Sardinia I, 170; V, 106, 124; VII, 165.
 Sardonium linum II, 105. mare I, 166.
 Sarpedon I, 173.

Sarpedonium VII,
 Sarta VII, 122.
 Saspres I, 104, 110;
 IV, 37, 40; VII,
 Sataspes IV, 43.
 Satrae VII, 110—
 Sattagydae III, 91.
 Saulius IV, 76.
 Sauromatae IV, 2
 110, 116—123, 125.
 Scaeus V, 60.
 Scamander V, 65;
 Scamandronymus
 Scaptesytle VI, 46.
 schoenus II, 6.
 Sciathus VII, 176
 VIII, 7, 92.
 Scidrus VI, 21.
 Sciona VII, 123. Sc
 128.
 Scironis via VIII,
 Sciton III, 130.
 Sciur IV, 49.
 Scolopoeis IX, 97.
 Scoloti IV, 6.
 Scolus IX, 15.
 Scopadae VI, 127.
 Scopasis IV, 120.
 Seylace I, 57.
 Seylas IV, 76—80.
 Seylax, Caryander
 Myndius, V, 33.
 Scyllias VIII, 8.
 Scyrius (Pammon)
 Scyrmiadae IV, 9.
 Seytha IV, 10.
 Scythæ et Scythi
 103—106, 130; II,
 III, 134; IV, 1—1
 VI, 84; VII, 52,
 Scythes Zancleus
 VII, 163.
 Sebennytica præfe
 Sebennyticum os
 17.

- Selinuntii V, 46.
 Selymbria VI, 33.
 Semele II, 145, 146.
 Semiramis I, 184. Sem. portae III, 155.
 semita ad Thermopylas VII, 216.
 Sepia VI, 77.
 Sepias VII, 183, 186, 188, 190, 191, 195; VIII, 66.
 Serbonis II, 6; III, 5.
 Seriphii VIII, 46, 48.
 Sermyla VII, 122.
 Serrheum VII, 59.
 Sesostris II, 102—111, 137.
 Sestus IV, 143; VII, 33, 78; IX, 114—116, 119.
 Sethon II, 141.
 Sicania VII, 170.
 Sicas VII, 98.
 Sicilia et Siculi I, 24; V, 43, 46; VI, 17, 22—24; VII, 145, 153—157, 163—168, 205; VIII, 3.
 Sicinnus VIII, 75, 110.
 Sicyon et Sicyonii I, 145; V, 67, 68; VI, 92, 126, 129; VIII, 1, 43, 72; IX, 28, 31, 102.
 Sidon II, 116; III, 136. Sidoniae naves VII, 99, 100, 128.
 Sidonii VII, 44, 96. Sid. rex VIII, 67, 68.
 Sigeum IV, 38; V, 65, 91, 94, 95.
 sigma I, 139.
 Sigynnae V, 9.
 Silenus VIII, 138. Marsyas VII, 26.
 sillicypria II, 94.
 silphium IV, 169, 192.
 Simonides V, 102; VII, 228.
 Sindi et Sindica IV, 28, 86.
 Sindus VII, 123.
 Singus VII, 122.
 Sinope I, 76; II, 34; IV, 12.
 Siphni et Siphnus III, 57, 58; VIII, 46, 48.
 Siris VIII, 62. Sirita VI, 127.
 Paeoniae VIII, 115. Siropaeones V, 15.
 Siromitres VII, 68, 79.
 Siromus, Cyprius, V, 104. Tyrius, VII, 98.
 Sisamnes V, 25. alius VII, 66.
 Sisimaces V, 121.
 sisyrna VII, 67.
 Sitalces IV, 80; VII, 137.
 Sithonia VII, 122.
 Siuph II, 172.
 Smerdis, Cyri f., III, 30, 65. Magus eiusque fr., III, 61—80, 88, 118, 126, 140, 150, 153; IV, 132.
 Smerdomenes VII, 82, 121.
 Smila VII, 123.
 Smindyridas VI, 127.
 Smyrna I, 14, 16, 94, 149, 150; II, 106. Smyrnaei I, 143, 150.
 Sogdi III, 93; VII, 66.
 Soli et Solii V, 110, 113, 115.
 Soloeis II, 32; IV, 43.
 Solon I, 29—34, 86; II, 177; V, 113.
 Solymi I, 173.
 Sophanes VI, 92; IX, 73—75.
 Sosicles V, 92.
 Sosimenes VIII, 82.
 Sostratus IV, 152.
 Spaco I, 110.
 Spargapises I, 211, 213.
 Spargapithes, Agathysorum rex, IV, 78. Scytharum rex, IV, 76.
 Sparta et Spartiatae passim.
 Spercheus VII, 198, 228.
 Sperthias VII, 134—137.
 Sphendalenses IX, 15.
 spu IV, 27.
 Stagirus VII, 115.
 Stentoris lacus VII, 58.
 Stenyclerus IX, 64.

- Stesagoras VI, 34, 38, 103.
 Stesenor V, 113.
 Stesilaus VI, 114.
Στρατόπεδα Αιγύπτου II, 154.
 castra Tyrriorum II, 112.
 Strattis IV, 138; VIII, 132.
 Struchates I, 101.
 Stryme VII, 108, 109.
 Strymon I, 64; V, 1, 13, 23, 98;
 VII, 24, 25, 76, 107, 113—115;
 VIII, 115, 118, 120.
 Strymonias ventus VIII, 118.
 Strymonii VII, 75.
 Stymphalis VI, 76.
 Styrenses VI, 107; VIII, 1, 46;
 IX, 28, 31.
 Styx VI, 74.
 Sunium IV, 99; VI, 87, 90,
 115, VIII, 121.
 Susa I, 188; III, 30, 64, 65,
 70, 129, 132, 140; IV, 83, 85;
 V, 24, 25, 30, 32, 35, 49, 52,
 54; VI, 1, 20, 30, 119; VII, 3,
 6, 53, 135, 136, 151, 152, 239;
 VIII, 54, 99; IX, 108.
 Syagrus VII, 153, 159, 160.
 Sybaris et Sybaritae V, 44, 45;
 VI, 21, 127.
 Syene II, 28.
 Syennesis I, 74; V, 118; VII, 98.
 Sylei campus VII, 115.
 Syloson III, 39, 139—149;
 VI, 13, 25.
 Syme I, 174.
 Syracusae et Syracusani III,
 125; VII, 154—161.
 Syrgis IV, 123.
 Syria II, 12, 20, 116; III, 6,
 62, 64; VII, 89. Syri II, 12,
 159; III, 91. vid. Palaestina.
 Syrii (Cappadoces) I, 6, 72, 76;
 II, 104; III, 90; V, 49; VII, 72.
 Assyrii VII, 63.
 Syrtes II, 32, 150; IV, 169,
 173.
 Tabalus I, 153, 154, 161.
 Tabiti IV, 59.
 Tachompso II, 29.
 Taenarum I, 23, 24; VII, 168.
 Talaus V, 67.
 talentum Babylonicum et Eu-
 boicum III, 89.
 Talthybiadae VII, 134.
 Talthybius VII, 134, 137.
 Tamynae VI, 101.
 Tanagra et Tanagraei V, 57,
 79; IX, 15, 35, 43.
 Tanais IV, 20, 21, 45, 47, 100,
 115, 116, 120, 122, 123.
 Tanitana praefectura II, 166.
 Tarentini et Tarentum I, 24;
 III, 136, 138; IV, 99; VII, 170.
 Targitaus IV, 5, 7.
 Taricheae Canobicae II, 113.
 Pelusiaca II, 15.
 Tartessus I, 163; IV, 152;
 Tart. mustelae IV, 192.
 Taucheira IV, 171.
 Tauri et Taurica IV, 3, 20,
 99—103, 119. mons Taur. IV, 3.
 Taxacis IV, 120.
 Taygetus IV, 145—148.
 Tearus IV, 89—91.
 Teaspes IV, 43; VII, 79; IX, 76.
 Tegea et Tegeatae I, 65—68;
 VI, 72, 105; VII, 170, 202;
 VIII, 124; IX, 26, 28, 31, 35,
 37, 54, 56, 59—62, 70, 71, 85.
 Teii I, 168; VI, 8. Teos I, 142,
 170; II, 178.
 Teispes VII, 11.
 Telamon VIII, 64.
 Teleboae V, 59.
 Telecles Samius III, 41.
 Teleclus, rex Spart., VII, 204.
 Telemachus II, 116.
 Telesarchus III, 143.
 Telines hierophanta VII, 153.
 Telliadae IX, 37.
 Tellias VIII, 27.

- Tellus I, 80.
 Telmessenses I, 78, 84.
 Telus VII, 153.
 Telys V, 44, 47.
 Temenidae VIII, 138.
 Temenus VIII, 137.
 Temnus I, 149.
 Tempe VII, 173.
 Tenedus I, 151; VI, 31, 41.
 Tenii et Tenus IV, 33; VI, 97;
 VIII, 82, 83.
 Teres IV, 80; VII, 137.
 Terillus VII, 165.
 Termerensis (Histiaeus) V, 37.
 Termilae I, 173; VII, 92.
 Tethronium VIII, 33.
 Tetramnestus VII, 98.
 Teucris II, 118; V, 13, 132;
 VII, 20, 43, 75.
 Teuthrania II, 10.
 Thagimasadas IV, 59.
 Thales I, 74, 75, 170.
 Thamanaci III, 93, 117.
 Thamasius VII, 194.
 Thannyras III, 15.
 Thasii et Thasus II, 44; VI,
 28, 44, 46, 47; VII, 108, 118.
 Thasus Phoenix VI, 47.
 Theasides VI, 85.
 Thebae Aegyptiae I, 182; II,
 3, 9, 15, 54—56, 58, 69, 74,
 143; III, 10, 25, 26; IV, 181.
 Thebaïs II, 28. Theb. prae-
 factura II, 4, 42, 91, 166.
 Thebani II, 42; III, 10.
 Thebae Boeotiae et Thebani
 I, 52, 61, 92; V, 59, 67, 79,
 81; VI, 87, 108, 118; VII, 132,
 202, 205; VIII, 50, 134, 135;
 IX, 2, 13, 15, 16, 17, 27, 31,
 40, 41, 58, 66, 67, 69, 86—88.
 Thebaïs IX, 65.
 Thebe V, 80.
 Thebes campus VII, 42.
 Themis II, 50.
 Themiscyra IV, 86.
 Themison IV, 154.
 Themistocles VII, 143, 144,
 173; VIII, 4, 5, 19, 22, 23,
 57—63, 75, 79, 83, 92, 108—112,
 123—125; IX, 98.
 Theocydes VIII, 65.
 Theodorus I, 51; III, 41.
 theogonia (I, 132); II, 53.
 Theomestor VIII, 85; IX, 90.
 theophania I, 51.
 Theopompus VIII, 131.
 Thera et Theraei IV, 147—157,
 161, 164; V, 42.
 Therambo (?) VII, 123.
 Therapne VI, 61.
 Theras IV, 147, 148, 150.
 Therma VII, 121, 123, 124,
 127—130, 179, 183. Thermaeus
 sinus VII, 121—123; VIII, 127.
 Thermodon, fl. Boeotiae, IX,
 43. fl. Cappadociae, II, 104;
 IV, 86, 110; IX, 27.
 Thermopylae VII, 175—177,
 184, 186, 200—207, 213, 219,
 233, 234; VIII, 15, 21, 24, 27,
 66, 71; IX, 71, 78, 79.
 Theron VII, 165, 166.
 Thersander, Polynicis f., IV, 147;
 VI, 52. Orchomenius, IX, 16.
 Theseus IX, 73.
 thesmophoria II, 171; VI, 16.
 Thespiac et Thespienses V, 79;
 VII, 132, 202, 222, 226; VIII,
 25, 50, 66, 75; IX, 30.
 Thesprotia II, 56; V, 92; VII,
 176; VIII, 47.
 Thessali et Thessalia I, 57; III,
 96; V, 63, 64, 94; VI, 72, 74,
 127; VII, 6, 108, 128—130,
 132, 172—176, 182, 191, 196,
 198, 208, 213, 215, 232, 233;
 VIII, 27—32, 113—115, 126,
 129, 131, 133, 135; IX, 1, 17,
 31, 46, 77, 89.

- Thessalus V, 46.
 Thestes IV, 159.
 Thetis VII, 191.
 Thmuitana praefectura II, 166.
 Thoas VI, 138.
 Thon II, 116.
 Thonis II, 113, 114.
 Thorax IX, 1, 58.
 Thoricus pagus IV, 99.
 Thornax I, 69.
 Thraces et Thracia I, 168; II, 103, 134, 167; IV, 49, 74, 80, 89, 93, 99, 104, 118, 143; V, 2—8, 10, 14, 23, 24, 126; VI, 33, 39, 45, 95; VII, 20, 25, 59, 105, 106, 110, 115, 185; VIII, 115—117; IX, 32, 89, 119. mare Thrac. VII, 176. mulieres Thrac. IV, 33.
 Thraces in Asia I, 28; III, 90; VII, 75.
 Thrasybulus I, 20—23; V, 92.
 Thrasycles IX, 90.
 Thrasydeus IX, 58.
 Thrasylaus VI, 114.
 Thriasius campus VIII, 65; IX, 7.
 Thyia VII, 178.
 Thyni I, 28.
 Thyrea I, 82; VI, 76.
 Thyssagetæ IV, 22, 123.
 Thyssus VII, 22.
 tiara I, 132; III, 12; VII, 61; VIII, 120.
 Tiarantus IV, 48.
 Tibareni III, 94; VII, 78.
 Tibisis IV, 49.
 Tigranes VII 62; VIII, 26; IX, 96, 102.
 Tigris I, 189, 193; II, 150; V, 52; VI, 20.
 tilones pisces V, 16.
 Timagenides IX, 38, 86, 87.
 Timagoras VII, 98.
 Timander IX, 69.
 Timareta II, 55.
 Timesithens V, 72.
 Timesius I, 168.
 Timo VI, 134, 135.
 Timodemus VIII, 125.
 Timon VII, 141.
 Timonax VII, 98.
 Timoxenus VIII, 128.
 Tiryus et Tiryntii VI, 76, 77, 83; VII, 137; IX, 28, 31.
 Tisamenus, Eleus, IX, 33—36.
 Thersandri f., IV, 147; VI, 52.
 Tisander, Hippoclidis p., VI, 127—129. Isagoræ p., V, 66.
 Tisias VI, 133.
 Titacus IX, 73.
 Tithæus VII, 88.
 Tithorea VIII, 32.
 Titormus VI, 127.
 Tmolus I, 84, 93; V, 100, 101.
 Tomyris I, 205—208, 211—214.
 Torone VII, 22, 122.
 Trachæa Chersonesus IV, 99.
 Trachinii et Trachis VII, 175, 176, 199, 201, 203, 217, 226; VIII, 21, 31, 66. Trachiniae petrae VII, 198.
 Trapezus VI, 127.
 Traspies IV, 6.
 Trausi V, 3, 4.
 Trauus VII, 109.
 Triballicus campus IV, 49.
 Triopium I, 174; IV, 38; VII, 153. templum Tr. I, 144.
 Tritacenses I, 145.
 Tritantæchmes, Artabani f., VII, 82, 121; VIII, 26. Artabazi f., I, 192.
 Tritenses VIII, 33.
 Triton IV, 179, 188. Triton fl. et Tritonis lacus IV, 178—180, 186—188, 191.
 Troezen et Troezenii III, 59; VII, 99; VIII, 1, 41—43, 72; IX, 28, 31, 102, 105. navis Tr. VII, 179, 180.

- Troglodytae IV, 183.
 Troia, Troas, bellum Troianum
 II, 118—120, 145; IV, 191;
 V, 13, 26, 122; VII, 20, 91,
 171; IX, 27.
 Trophonius I, 46; VIII, 134.
 tycta ap. Persas IX, 110.
 Tydeus V, 67.
 Tymnes, Termerensis, V, 37;
 VII, 98. Scytha, IV, 76.
 Tyndareus II, 112.
 Tyndaridae IV, 145; V, 75; IX, 73.
 Typhon II, 144, 156; III, 5.
 Tyras IV, 11, 47, 51, 52, 82.
 Tyritae IV, 51.
 Tyrodiza VII, 25.
 Tyrrheni et Tyrrhenia I, 57, 94,
 163, 166, 167; VI, 22. Tyrrhe-
 nus I, 94.
 Tyrus I, 2; II, 44. Tyrii II, 112,
 161; VIII, 67.
 Velia I, 167.
 Venus I, 105, 131, 199; II, 41,
 112, 181; III, 8; IV, 59, 67.
 Vesta II, 50; IV, 59.
 vitis aurea VII, 27.
 Umbri I, 94; IV, 49.
 Volsci, vid. Elisyci.
 Utii III, 93; VII, 68.
 Vulcanus eiusque templum, II,
 3, 99, 101, 108, 110, 112, 121,
 136, 141, 142, 147, 151, 153,
 176; III, 37; VIII, 98.
 vulpanserres II, 72.
 Xanthippus VI, 131, 136;
 VII, 33; VIII, 131; IX, 114,
 120.
 Xanthii et Xanthus I, 176.
 Xanthus(?) Samius II, 135.
 Xenagoras IX, 107.
 Xerxes I, 183; IV, 43; VI, 98;
 VII—IX passim.
 Xuthus VII, 94; VIII, 44.
 Zacynthii et Zacynthus III, 59;
 IV, 195; VI, 70; IX, 37.
 Zalmoxis IV, 94—96.
 Zancaei et Zancle VI, 22—24;
 VII, 154, 164.
 Zaueces IV, 193.
 zegeries IV, 192.
 Zeuxidamus VI, 71.
 Zona VII, 59.
 Zopyrus III, 153—158, 160;
 IV, 43; VII, 82. eius nepos,
 III, 160.
 Zoster VIII, 107.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

B. G. Teubners

Schulausgaben griechischer und lateinischer Schriftsteller
mit deutschen Anmerkungen.

	<i>M. 3.</i>
Aeschylus' Agamem. v. Enger. 2. Aufl.	2.25
— Perser von Teuffel. 3. Aufl.	1.20
— Prometheus v. Wecklein. 3. Aufl.	1.80
— do. v. Schmidt	1.20
Aristophanes, die Wolken v. Teuffel	1.50
Arrian's Anabasis v. Abicht. I. Heft	1.80
— II. Heft	2.25
Buchholz, Anthologie, I. 4. Aufl.	1.80
— do. II. 3. Aufl.	1.80
Caesar de bello Gallico von	
Dobersen. 8. Aufl.	2.25
— de bello civili von Dobersen	
5. Aufl.	2.40
Chrestomath. Ciceron. von Lüders.	
2. Aufl.	2.70
Cicero de oratore v. Fiderit. Cpl.	
5. Aufl.	4.50
Einzeln: Buch I & I. 80. Buch	
II u. III	1.50
partitiones orator. v. Fiderit	1.—
Brutus von Fiderit. 2. Aufl.	2.25
Orator von Fiderit. 2. Aufl.	2.—
Redent:	
für Plancius v. Köpke. 2. Aufl.	1.20
für Sestius von Koch. 2. Aufl.	1.—
für Roscius v. Richter. 2. Aufl.	
v. Fleckstein.	— 90
für Milo v. Richter. 3. Aufl.	
v. Eberhard	— 90
für Murena von Koch. 2. Aufl.	
von Landgraf.	— 90
für Sulla von Richter. 2. Aufl.	
von Landgraf.	— 75
gegen Verres. IV. Buch von	
Richter. 3. Aufl. v. Eberhard	1.50
do. V. Buch von Richter.	
3. Aufl. von Eberhard	1.20
Catullinar. Reden von Richter.	
4. Aufl. v. Eberhard	1.—
für Marcellus etc. v. Richter.	
3. Aufl. von Eberhard	— 90
divinatio in Caecil. v. Richter	
2. Aufl. v. Eberhard	— 45
I. u. II. Philippische Rede	
v. Koch. 2. Aufl. v. Eberhard	— 90
für Archias v. Richter. 3. Aufl.	
v. Eberhard.	— 45
üb. d. Imperium d. Pompeius	
v. Richter. 3. Aufl. v. Eberhard	— 60
Briefe von Frey. 3. Aufl.	2.25
Tusculanen v. Meine. 3. Aufl.	
I. Heft. lib. I. II.	1.20
II. Heft. lib. III—V.	1.50
de officiis von v. Müller.	2.25
de natura deorum v. Goethe.	2.40

	<i>M. 3.</i>
Cicero Cato maior v. Meißner. 2. Aufl.	— 60
— de finibus bonorum v. Holstein	2.70
— Somnium Scipionis v. Meißner.	
2. Aufl.	— 45
— Laelius v. Lohmeyer. 3. Aufl.	— 60
— de legibus von Du Mesnil.	3.90
Cornelius Nepos v. Siebelis. II. Aufl.	
von Jancovius.	1.20
Curius Rufus v. Vogel. I. Bd. 3. Aufl.	2.10
— do. II. Band. 2. Aufl.	2.25
Demosthenes v. Rehdantz. I. Heft	
7. Aufl. v. Blaff	1.20
— do. II. Heft. I. Abth. 5. Aufl.	1.50
— do. II. Heft. II. Abth. 4. Aufl.	1.80
Euripides v. Kinkel. I. Phoenissae	— 75
— von Wecklein. I. Medea. 2. Aufl.	1.80
— Iphigenia in Tauris	1.50
— III. Bacchen	1.50
— IV. Hippolytus.	1.50
Herodot v. Abicht. I. Band. I. Heft	
Buch I. 4. Aufl.	1.80
— do. I. Band. II. Heft	
Buch II. 3. Aufl.	1.50
— do. II. Band. I. Heft	
Buch III. 3. Aufl.	1.50
— do. II. Band. II. Heft	
Buch IV. 3. Aufl.	1.50
— do. III. Band. Buch V	
und VI. 3. Aufl.	1.80
— do. IV. Bd. Buch VII. 3. Aufl.	1.80
— do. V. Bd. Buch VIII u. IX.	
3. Aufl.	1.80
Homer's Odyssee von Ameis u. Hentze.	
I. 1. (Ges. I—VI.) 8. Aufl.	1.35
— do. I. 2. (VII—XII.) 7. Aufl.	1.35
— do. II. 1. (XIII—XVIII.) 7. Aufl.	1.35
— do. II. 2. (XIX—XXIV.) 6. Aufl.	1.35
— do. Anhang. 1. Heft. 3. Aufl.	1.50
— do. do. 2. Heft. 2. Aufl.	1.20
— do. do. 3. „ 2. Aufl.	1.20
— do. do. 4. „ 2. Aufl.	1.20
— Ilias v. Ameis u. Hentze. I. 1. 4. Aufl.	— 90
— do. I. 2. 3. Aufl.	— 90
— do. I. 3. 3. Aufl.	1.20
— do. I. 4. 2. Aufl.	1.20
— do. II. 1. 2. Aufl.	1.20
— do. II. 2. 2. Aufl.	1.20
— do. II. 3. 2. Aufl.	1.20
— do. II. 4.	1.50
(Jedes Heft à 3 Gesänge.)	
— do. Anhang. 1. Heft. 2. Aufl.	1.50
— do. Anhang. 2. Heft. 2. Aufl.	1.50
— do. Anhang. 3. Heft. 2. Aufl.	1.80
— do. Anhang. 4. Heft. . . .	1.20

M J	
Homer's Illias von Anseis u. Heuts.	
Anhang. 5. Heft.	1.20
do. — Anhang. 6. Heft.	1.50
do. — Anhang. 7. Heft.	1.50
do. — Anhang. 8. Heft.	1.80
Illias v. La Roche. 2. u. 3. Aufl.	
6 Teile, jeder (4 Gesänge)	1.50
Horaz Oden von Nauck. 12. Aufl.	2.25
Satir. u. Epist. v. Krüger. 11. Aufl.	2.70
Sermonen von Fritzsche. I.	2.40
II.	2.—
Jacoby, Anthologie I. II.	1.50
Isokrates v. Schneider. I. Bd. 3. Aufl.	1.20
do. — II. Bändchen. 3. Aufl.	1.80
Livius, Buch I. Von M. Müller	1.50
Buch II. Von M. Müller	1.50
Buch III. Von Luterbacher	1.20
Buch IV. Von Luterbacher	1.20
Buch V. Von Luterbacher	1.20
Buch XXI v. Wölflin. 3. Aufl.	1.20
Buch XXII v. Wölflin. 2. Aufl.	1.20
Buch XXIII von Wölflin u.	
Luterbacher.	1.20
Buch XXIV von H. J. Müller	1.—
Buch XXV von H. J. Müller	1.20
Buch XXVI von Friedersdorf	1.20
Buch XXVII von Friedersdorf	1.20
Buch XXVIII v. Friedersdorf	1.20
Lucian v. Jacobitz. I. Bändchen. 2. Aufl.	1.20
do. — II. Bändch. 2. Aufl.	1.20
do. — III. Bändchen	1.20
Lykurg's Redeg. Leokrat. v. Rehdantz.	2.25
Lysias' Reden v. Frobergger. I. Bd.	
2. Auflage v. Gebauer.	4.50
do. — II. u. III. Band	1.50
do. — kleinere Ausgabe.	3.—
Auch in 2 Heften	1.50
Ovid's Metamorphosen v. Siebel.	
u. Folle. I. Heft. 13. Aufl.	1.50
— II. Heft. 11. Aufl.	1.50
Fasten von Peter. I. 2. Aufl.	2.70
do. — II. 2. Aufl.	—90
Phaedrus v. Siebel's. 5. Aufl. v. Eckstein	—75
Piston's Schriften. I. Bchn.: Die	
Vertheidigungsrede d. Sokrates	
u. Kriton von Cron. 8. Aufl.	1.—
do. — II. Bchn.: Gorgias	
von J. Deuschle. 4. Aufl.	2.10
do. — Anhang v. Deuschle	—90
do. — III. Bchn.: Laches	
von Cron. 4. Aufl.	—75
do. — III. 2: Euthyphron	
von M. Wohltab. 2. Aufl.	—45
do. — IV. Bchn.: Prota-	
goras von J. Deuschle. 4. Aufl.	1.50
do. — V. Bchn.: Symposion	
von Hug. 2. Aufl.	3.—
do. — VI. Bchn.: Phaedon	
von Wohltab. 2. Aufl.	1.50
Plauti Trinum. v. E. J. Brix. 3. Aufl.	1.20

M J	
Plauti Captivi v. E. J. Brix. 4. Aufl.	1.—
— Menaechni v. E. J. Brix. 3. Ab.	1.—
— Miles gloriosus v. Brix. 2. Aufl.	1.50
Plutarch's Biographien. I. Philo-	
poemen u. Flamininus v. Siefert.	
2. Aufl. von Blafs	—80
do. — II. Timoleon u. Pyrrhos	
v. Siefert. 2. Aufl. von Blafs	1.50
do. — III. Themistokles	
und Perikles von Blafs. 2. Aufl.	1.00
do. — IV. Aristides u. Cato	
von Blafs	—80
do. — V. Agis und Kleo-	
menes von Blafs	—90
do. — VI. Tit. et G.	
Gracchus von Blafs	—90
Quintilian. X. Buch. Von G. T. A.	
Krüger. 2. Aufl.	—77
Sophokles v. Wolf u. Beltrmann.	
I. Ajax. 4. Aufl.	1.50
do. — II. Electra. 3. Aufl.	1.20
do. — III. Antigone. 4. Aufl.	1.20
do. — IV. König Oedipus	
3. Aufl.	1.—
do. — V. Oedipus auf Kolonos	1.50
Supplement. lect. graec. v. Hoffmann	1.70
Tacitus Histor. von Herasus. I.	
4. Aufl.	1.80
do. — II. 3. Aufl.	1.80
Annalen v. Draeger. I. 4. Aufl.	2.80
— II. 3. Aufl.	2.30
Agricola von Draeger. 4. Aufl.	—80
dialogus von Andraes. 2. Aufl.	—90
Terentius Baution Timoromenos	
von Wagner. [Vergriffen]	1.20
Phormio von Dziatsko. 2. Aufl.	1.50
Adelphoe von Dziatsko	1.50
Theokrit v. Fritzsche. 3. Aufl. v. Hiller	2.70
Thukydides von Böhme. I. Band.	
1. Heft. 5. Aufl. v. Widmann	1.50
do. — I. Bd. 2. Hft. 4. Aufl.	1.50
do. — II. " 1. " 4. Aufl.	
von Widmann	1.50
do. — II. Bd. 2. Hft. 3. Aufl.	1.70
Vergils Aeneis von Kappes. I. Heft.	
4. Aufl.	1.20
do. — II. 3. Aufl.	1.20
do. — III. 2. Aufl.	1.20
do. — IV. 2. Aufl.	1.20
Bucolica u. Georgica v. Kappes	1.00
Xenophons Anabasis v. Vollbrecht.	
2. Bchn. 8. u. 7. Aufl.	1.50
Memorabillen von R. Kühner.	
3. Aufl.	1.50
Cyropädie von Brettenbach.	
1. Heft. 3. Aufl.	1.50
do. — 2. Heft. 3. Auflage	1.50
Griechische Geschichte von	
Büchenschütz. I. Bchn. 5. Aufl.	1.50
do. — II. Bchn. 4. Aufl.	1.00

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΚΙΝΗΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

[illegible]

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης

000

ΗΡΟΔΟΤΟΣ

ἀριθ. χρ. 1394

Ἡμερομηνία
ἐπιστροφῆς

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας